МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ПРОЄКТ «ГЕНДЕРНЕ БЮДЖЕТУВАННЯ В УКРАЇНІ»

20 травня 2020 року
м. Ірпінь

Збірник тез доповідей

МОЛОДІЖНИЙ ПОДАТКОВИЙ КОНГРЕС

СЕРІЯ «ПОДАТКОВА ТА МИТНА СПРАВА В УКРАЇНІ»

Серію «Митна справа в Україні» засновано в 2001 р.
Її продовженням є серія «Податкова та митна справа в Україні», яку започатковано в 2015 р.

Редакційна колегія:
Пашко П. В., д.е.н. (голова)
Бережнюк І. Г., д.е.н.
Деркач Л. В., к.ю.н.
Крисоватий А. І., д.е.н.
Мазаракі А. А., д.е.н.
Ченцов В. В., д.н.держ.упр., д.іст.н.

У СЕРІЇ «МИТНА СПРАВА В УКРАЇНІ» ВИЙШЛИ ДРУКОМ:

2002

«Основи митної справи»

«Митний контроль та митне оформлення»

2003

«Таможенное оформление морских грузов»

«Основы таможенного дела в Украине»

«Митний контроль на автомобільному транспорті»

2004

«Митний контроль на залізничному транспорті»

«Митне оформлення автотранспортних засобів»

«Основи митної справи в Україні»

«Митний кодекс України та нормативно-правові акти, що регулюють його застосування»

«Митний контроль на повітряному транспорті»

«Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні»

«Коментар до Митного кодексу України»

2005

«Порядок заповнення вантажної митної декларації»

2006

«Основи мистецтвознавчої експертизи та вартісної оцінки культурних цінностей»

«Історія митної справи в Україні»

«Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні»

2008

«Основи митної справи в Україні»

2009

«Таможенный контроль: на пути к международным стандартам»

«Таможенный контроль в морских пунктах пропуска»

«Митне оформлення енергоносіїв»

«Митна безпека»

«Міжнародні перевезення товарів автомобільним транспортом: теорія і практика»

«Підготовка та підвищення кваліфікації митних брокерів і декларантів: збірник нормативних документів і відомчих роз'яснень»

2010

«Святий Матфей. Митар. Апостол. Євангеліст»

«Історія митної діяльності: Україна в європейському контексті»

2011

«Митні інформаційні технології»

«Особливості митної класифікації товарів»

«Інфраструктура відкритих ключів: технології, архітектура, побудова та впровадження»

«Розподілені бази даних»

2012

«Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності митних органів»

«Митний кодекс України» / Коментар до ст. 6»

«Митна політика та митна безпека: концептуальне визначення та шляхи забезпечення»

«Архітектура комп'ютера» «Комп'ютерна схемотехніка»

2013

«Актуальні питання теорії та практики митної справи»

«Історія митної діяльності»

«Механізми державного управління митною справою»

«Формування системи митного аудиту»

2014

«Митна енциклопедія, т. 1»

«Митна енциклопедія, т. 2»

«Митна енциклопедія, т. 3»

У СЕРІЇ «ПОДАТКОВА ТА МИТНА СПРАВА В УКРАЇНІ» ВИЙШЛИ ДРУКОМ:

2015

«Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти»
«Українська митниця: вчора, сьогодні, завтра»
«Митна політика держави та її реалізація митними органами»
«Механізми державного управління митною справою»
«Історія митної діяльності»
«Митне право України»
«Реформування податкової системи України: сучасні виклики та орієнтири»
«Митна справа»
«Міжнародні економічні відносини: у 2-х частинах»
«Адміністративно-правове сприяння соціально-економічному розвитку в Україні: теоретико-методологічні засади»
«Бухгалтерський облік в умовах застосування інформаційних технологій: історія та практика»
«Розслідування злочинів, пов'язаних із неналежним виконанням професійних обов'язків медичними працівниками:
сучасний стан, проблеми та напрями удосконалення»
«Формування управлінської компетентності майбутніх економістів у процесі професійної підготовки: теорія і практика»
«Let Develor English skills»
«Кримінальний процес України»
«Європейська інтеграція»
«Протидія розслідуванню кримінальних правопорушень у сфері оподаткування: теорія та практика»
«Інформатика та обчислювальна техніка: практикум»

2016

«Регулятивний потенціал фінансового ринку в умовах глобальних викликів»
«Правовий статус фіскальних органів України та держав-членів Європейського Союзу»
«Психологічні основи у професійній підготовці фахівців ПМ»
«Математика для економістів. Вища математика. Частина І. Лінійна алгебра. Аналітична геометрія»
«Сучасні інформаційні системи і технології: управління знаннями»
«Економічна кібернетика: введення в спеціальність»
«Інформаційні системи та технології у фінансових установах»
«Фінансове забезпечення інноваційного розвитку»
«Практикум з інформаційних систем в економіці»
«Практикум з WEB-програмування»
«Малий та середній бізнес у взаємовідносинах із податковими органами: соціологічна інтерпретація»
«Моделювання систем захисту інформації»
«Формування бюджетної стратегії України: теорія, методологія, практика»
«Актуальні питання розвитку банківської системи України»
«Система державного фінансового контролю: формування та розвиток в Україні»
«Соціалізація студентської молоді у процесі професійної підготовки»
«Розвиток бухгалтерського обліку в умовах інтеграційних процесів»
«Правове забезпечення фінансової безпеки України»
«Grammar for Students of Economics (для економістів)»
«English Grammar for law Students (для юристів)»
«Алгоритмізація та програмування»

2016

«Основи психології та конфліктології для фахової підготовки економістів»
«Проблеми соціологічного, психологічного та педагогічного забезпечення податкових відносин в Україні»
«Математика для економістів. Функція багатьох змінних. Ряди»
«Інформаційні системи і технології»
«Інформаційні системи і технології на підприємстві»
«Теорія ймовірностей та математична статистика: практикум»
«Економічні перспективи підприємництва України»
«Актуальні проблеми теорії держави і права»

2017

«Теорія держави і права»
«Історія митної діяльності»
«Механізм державного управління митною справою»
«Митна політика держави та її реалізація»
«Митне право України»
«Стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку та оподаткування в Україні»
«Державні цільові фонди»
«Аналітично-контрольні аспекти регулювання фінансово-господарської діяльності суб'єктів економіки»
«Міжнародне фінансове право»
«Концептуалізація інституту уповноважених економічних операторів: проблеми забезпечення безпеки та спрощення міжнародної торгівлі»
«Тактика розслідування фінзлочинів, вчинених із використанням зареєстрованих у зоні пільгового оподаткування компаній»
«Інститут митної вартості імпортних товарів в Україні: актуальні питання та вектори розвитку»
«Державна фіскальна служба України: управління кадровим потенціалом в умовах інституційних змін»
«Фінансовий ринок України: розбудова інфраструктурної компоненти»
«Податкова політика України: теоретико-правовий аспект»
«Митна статистика України»
«Запобігання митним правопорушенням: охорона і захист прав інтелектуальної власності на митному кордоні України»
«Інформаційні системи і технології в податковій справі»
«Митна справа України»
«Україна – територія можливостей для розвитку підприємництва»
«Актуальні проблеми приватного права»
«Антикризове управління фінансовими корпораціями»
«Оподаткування електронної комерції в Україні»
«Протидія агресивному податковому плануванню: світовий досвід та виклики для України»

2018

«Податкова діяльність держави в умовах становлення інформаційної постіндустріальної економіки»
«Зовнішня торгівля України. Митна статистика (1991–2016 роки)»
«Митна логістика»
«Інноватика на фінансових ринках»

2018

«Особливості документування махінацій у сфері державних фінансів, при вчиненні яких використовуються зареєстровані на територіях з пільговим оподаткуванням компанії»

«Міжнародне співробітництво держав у сфері захисту національних меншин»

«Адміністрування податків і платежів»

«Регулювання фінансових ринків в умовах глобалізації»

«Управління митними ризиками: теорія та практика»

«Митна вартість транспортних засобів: теоретико-методологічні засади контролю в Україні та міжнародна практика»

«Фінансовий ринок»

«Підприємництво в умовах формування нової економічної і технологічної нормальності суспільства»

«Актуальні проблеми удосконалення системи протидії митним правопорушенням»

«Оподаткування зовнішньоекономічної діяльності»

«Фіскальна політика: теоретичні та практичні аспекти юридичної практики»

2019

«Електронний аудит – сучасна форма електронного контролю»

«Розвиток постмитного аудиту в Україні»

«Податок на доходи фізичних осіб та єдиний соціальний внесок: новації реформ та їх наслідки»

«Підприємницька діяльність»

«Основи оподаткування»

«Інформаційно-аналітичні технології в оподаткуванні»

«Основи зовнішньоекономічної діяльності»

«Модернізація податкової і митної політики в інституціональному забезпеченні розвитку економіки України»

«Актуальні питання запобігання і протидії незаконному обігу тютюнових виробів»

«Управління фінансовими активами»

«Дослідження підприємництва: ключові механізми організації, основні драйвери та перспективи»

«Підприємство в епоху глобальних трансформацій : виклики та перспективи розвитку»

«Система управління ризиками у державній митній справі»

«Фіскальна політика України в умовах фінансової децентралізації: теорія, методологія, практика»

«Митна наука. Анотований покажчик результатів наукових досліджень (2009–2018 рр.): у 2 т.»

«Управління публічними фінансами та проблеми забезпечення національної економічної безпеки»

«Приватний і публічний інтерес у системі податкових правовідносин»

2020

«Митна статистика України»

«Управлінські інформаційні системи в обліку та оподаткуванні»

«Митне право»

«Модернізація податкової і митної політики в інституціональному забезпеченні розвитку економіки України»

«Імплементація європейських цінностей та технологій оподаткування в Україні»

«Фінансова політика: теоретичні та практичні аспекти юридичної науки»

«Державний фінансовий аудит: проблеми теорії і практики»

«Державний фінансовий контроль»

«Молодіжний податковий конгрес»

Університет державної фіскальної служби України

СЕРІЯ «ПОДАТКОВА ТА МИТНА СПРАВА В УКРАЇНІ»
Заснована 2015 року і є продовженням започаткованої 2001 року
серії «Митна справа в Україні»

МОЛОДІЖНИЙ ПОДАТКОВИЙ КОНГРЕС

Збірник тез

20 травня 2020 року

Електронне мережеве видання

Ірпінь
2020

УДК 336.221.4 (477)(06)
М 34

Рекомендовано до друку
Вченою радою Університету ДФС України
(протокол № 6 від 28.05.2020)

Редакційна колегія:

Пашко П. В., д-р екон. наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України (голова); Шевчук О. А., д-р екон. наук, професор (заступник голови); Драган О. В. д.ю.н., доцент, Ярова О. А., канд. фіз.-мат. наук, доцент, Чмелюк В. В. к.ю.н., Коротун В. І. к.е.н., с.н.с., Христокін Г.В. д.філос.н., професор, Горбовий А. Ю. д.т.н., професор, Кужелєв М. О. д.е.н., професор, Малинський І. Й. к.фіз.вих., професор, Мацелюх Н. П. д.е.н., професор, Топчій В. В. д.ю.н., професор, Швабій К. І. д.е.н., професор, Цюпа О. П. к.е.н., Биховченко В. П. к.е.н., доцент.

М 34 Молодіжний податковий конгрес [Електронне видання] : збірник тез (м. Ірпінь, 20 травня 2020 р.). – Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – 1354 с. – (Серія «Податкова та митна справа в Україні»; т. 148). – PDF-формат, інституційний репозитарій.

Збірник містить матеріали Молодіжного податкового конгресу, що проходив 20 травня 2020 року на базі Університету державної фіскальної служби України.

Публікації відображають результати наукових пошуків авторів, присвячені висвітленню актуальних питань, пов’язаних з реформами в управлінні публічними фінансами та їх науковим забезпеченням; захистом національних податкових та митних інтересів України; публічним та приватним інтересом в оподаткуванні, податковим комплаєнсом в умовах України; діджиталізацією в публічних фінансах; інституційними викликами в фінансових розслідуваннях; соціогуманітарною проблематикою системи забезпечення економічної безпеки України та ін.

Видання розраховане на широке коло читачів, які цікавляться окресленою проблематикою.

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.
За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів.

УДК 336.221.4 (477)(06)

© Університет державної фіскальної
служби України, 2020

ЗМІСТ

Панель 1

ЗАХИСТ НАЦІОНАЛЬНИХ ПОДАТКОВИХ ТА МИТНИХ ІНТЕРЕСІВ. НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕФОРМ

Минюк О. Ю.
Андросович В. С.
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО НАДАННЯ МАЙНА В ОРЕНДУ ДЕРЖАВНОЮ УСТАНОВОЮ 41

Глух М. В.
Берестень О. О.
ОСНОВНІ ЗАСАДИ МИТНИХ ПРАВОВІДНОСИН МІЖНАРОДНИХ ТОРГІВЕЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ 45

Сушкова О. Є.
Бобик В. М.
ВПЛИВ ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА ПОРУШЕННЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА 48

Бодрова Д. В.
ІНСТИТУЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗБУДОВИ ЕФЕКТИВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ 52

Савченко А. М.
Борисенко А. В.
АГРЕСИВНА ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ, ТА ПРОТИДІЯ ЇЇ ВИНИКНЕННЮ 55

Скорик М. О.
Брухаль В. Р.
ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДГРУНТЯ ПОБУДОВИ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ 57

Сушкова О. Є.
Буднік І. О.
УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ 61

Остапенко Я. О.
Буличов О. С.
Охмак О. М.
СУЧАСНИЙ СТАН ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ : АНАЛІТИЧНИЙ ПОГЛЯД 66

Поденежко О. В.
Бурлака А. А.
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МИТНОЇ БЕЗПЕКИ В ЗАХИСТІ НАЙЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ 69

Петрова І. П.
Вершиніна Д. О.
РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОГО УПРАВЛІННЯ МИТНИМИ РИЗИКАМИ 73

Скорик М. О.
Волошина М. Ю.
СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНИХ ПОДАТКІВ 76

Поснова Т. В.
Гевко Т. І. 79
ЕКОНОМІЧНА РОЛЬ ДЕРЖАВИ У РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ
Тучак Т. В.
Гладченко А. М.
Кеба А. П. 83
ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ
Глух М. В.
Головатюк О. Є. 87
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПОДВІЙНОГО ПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ
Весельська Л. А.
Гончаренко М. 90
ЗАХИСТ НАЦІОНАЛЬНИХ ПОДАТКОВИХ І МИТНИХ ІНТЕРЕСІВ ЧЕРЕЗ ПОДАТКОВІ СПРОЩЕННЯ
Богдан С. В.
Гринишин М. І. 94
СУТНІСТЬ, КОНЦЕПЦІЇ ТА РОЗВИТОК ТЕОРІЙ ПОДАТКОВОЇ КОНКУРЕНЦІЇ ДЕРЖАВ
Ільїн В. Ю.
Грищук Є. С. 98
НАУКОВІ МОДЕЛІ УДОСКОНАЛЕННЯ НАДАННЯ КОНСУЛЬТАЦІЙНИХ ПОСЛУГ З ПИТАНЬ ОПОДАТКУВАННЯ
Петрова І. П.
Греков Р. Д.
Юлдашев В. С. 101
СУТНІСТЬ МИТНИХ ІНТЕРЕСІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПОТРЕБ СУСПІЛЬСТВА В ДЕРЖАВНІЙ МИТНІЙ ПОЛІТИЦІ
Тучак Т. В.
Гульчевська Б. З. 104
ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В УКРАЇНІ
Касьяненко Л. М.
Даховник А. М. 106
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДАТКОВОЇ БЕЗПЕКИ
Рябченко Ю. Ю.
Деркач І. М. 110
ОПОДАТКУВАННЯ РОЯЛТІ
Малинський І. Й.
Діхтяренко К. В. 114
УНІВЕРСАЛЬНІСТЬ СИСТЕМИ ХОРТИНГУ – НАУКОВИ Й ПІДХІД ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕФОРМ У ФІСКАЛЬНІЙ ПОЛІТИЦІ
Бадьора С. М.
Дума Н. В.
ЩОДО ОКРЕМИХ ПИТАНЬ ВІДБОРУ КАНДИДАТІВ НА НАВЧАННЯ ТА ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОНЦІВ ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ 119
Параниця С. П.
Дума Н. В. 123
ВПЛИВ РОЗВИТКУ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ

УКРАЇНИ
Петрова І. П.
Євстігнєєва М. В. 126
СИСТЕМА ДОКАЗІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ
Калита Т. А.
Карева О. В. 128
ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ВІД НЕСПЛАТИ ПОДАТКІВ ПЛАТНИКАМИ В ФОРС-МАЖОРНИХ ОБСТАВИНАХ КАРАНТИНУ
Мулявка Д. Г.
Крот В. С. 132
ПРОТИДІЯ ПОДАТКОВИМ ТА МИТНИМ ЗЛОЧИНАМ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИМИ ЗАСОБАМИ
Литвин Н. А.
Кучинська О. Р. 134
УМОВИ, ЩО СПРИЯЮТЬ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ НАДАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ ОРГАНАМИ ДПС УКРАЇНИ
Ярош А. О.
Кучинська О. Р. 138
ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ЯК ОСНОВА ЇЇ РЕФОРМУВАННЯ
Тарнавська В. В.
Максимов А. В. 141
МІЖНАРОДНА ПОДАТКОВА КОНКУРЕНЦІЯ: РЕАЛІЇ ТА НОВІ ВИКЛИКИ
Поснова Т. В.
Маркова А. О. 145
РЕАЛІЗАЦІЯ БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ
Мискін Ю. І.
Мискіна О. О. 148
ПРИНЦИПИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ
Сторожук О. В.
Нестерчук М. Д.
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ПРИ ПЕРЕМІЩЕННІ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ 153
Громова Т. М.
Мосійчук І. О. 156
НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕФОРМ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ
Борса В. В.
Омельчук Ю. М.
Панченко І. В. 158
ТОРГІВЛЯ ТОВАРАМИ УКРАЇНИ СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
Калач Г. М.
Оханська М. Ю.
ПОДАТКОВІ ІНСТРУМЕНТИ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ 161
Литвин Н. А.
Поліщук В. В.
РОЛЬ МИТНОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ 165
Рябченко О. П. 168

Прокопчук С. О.
МИТНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ
Юрченко А. М.
Рачок І. В. 171
МИТНА БЕЗПЕКА В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ
Тарнавська В. В.
Старостенко Н. А. 174
ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
Борса В. В.
Струтинська К. В. 178
ПРОБЛЕМА ТОВАРНОЇ КОНТРАБАНДИ В УКРАЇНІ: СИСТЕМА ПРОТИДІЇ
Борса В. В.
Тіторчук Т. І. 181
СУТНІСТЬ МИТНОЇ БЕЗПЕКИ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ
Тарнавська В. В.
Трішина А. В. 183
ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ЯК МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ
Мулявка Д. Г.
Фенікс Д.О. 186
ЗНАЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШКВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАХИСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ПОДАТКОВИХ ІНТЕРЕСІВ
Мулявка Д. Г.
Шаламай Ю. О. 189
ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ
Громова Т. М.
Щербина А. А. 192
УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Панель 2

НОВІ ПОДАТКОВА ТА МИТНА СЛУЖБИ. ВІДНОВЛЕННЯ ДОВІРИ СУСПІЛЬСТВА

Никитченко Н. В.
Балита Х. Р. 196
ПРІОРІТЕТНІ НАПРЯМИ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ПІДХОДІВ ДО МИТНОЇ СПРАВИ
Биховченко В. П.
Блищик Н. В. 199
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПОДАТКОВОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ
Микитенко Т. В.
Бобик В. М. 203
ОСОБЛИВОСТІ ПОСТ-МИТНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ
Стріяшко Г. М.
Гергало С. С.
Данильчик М. М. 205
ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТА ЗАВДАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
Борса В. В. 208

Гульчевська Б. З.
СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ МОРСЬКИХ ПОРТІВ УКРАЇНИ
Сингаївська М. В.
Дерій О. В. 211
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НОВОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ ЯК СУБ'ЄКТА НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ
Кумков Д. Л.
Довга М. О. 214
ПОДАТКОВА ТА МИТНА СИСТЕМА ФРАНЦІЇ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ
Сластьоненко О. О.
Заброда О. В. 218
НОВИЙ ЕТАП ДІЯЛЬНОСТІ ПОДАТКОВОЇ ТА МИТНОЇ СЛУЖБИ – НОВІ ПІДХОДИ У РОБОТІ З ПЛАТНИКАМИ ПОДАТКІВ
Борса В. В.
Кеба А. П.
Гладченко А. М. 220
МИТНІ ПЛАТЕЖІ ЯК СКЛАДОВА ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ
Ратушняк Т. В.
Кибиш І. В. 223
ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ЗА ДАНИМИ PRICEWATERHOUSECOOPERS
Скорик М. О.
Конельська О. О. 226
КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ІХ ВИРІШЕННЯ
Богдан С. В.
Кушнірук К. Д.
Лисенко В. А. 228
АНТИКОРУПЦІЙНИЙ АУДИТ ЯК ІНСТРУМЕНТ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ В ПОДАТКОВИХ ВІДНОСИНАХ
Тучак Т. В.
Лінник О. П. 231
РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ
Литвин Н. А.
Лєбєдєв Л. С. 235
ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ: ПОЗИТИВИ ТА НЕДОЛІКИ
Богдан С. В.
Мазурок О. Р. 237
ПОДАТОК НА ВИВЕДЕНИЙ КАПІТАЛ:
ОСОБЛИВОСТІ ТА ДОЦІЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ
Сторожук О. В.
Мельник Л. В. 240
ГОЛОВНІ АСПЕКТИ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ
Тучак Т. В.
Мережко Д. В.
Мороз Л. О. 244
ПРОБЛЕМИ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ
Христокін Г. В. 247

Міщенко Р. О.
ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
Цимбалюк С. Я.
Морозова І. В.
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В СИСТЕМІ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ 250
Чернова О. В.
Морозова І. В. 254
ОФШОРНІ ЗОНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДАТКОВОЇ ОПТИМІЗАЦІЇ
Обривкіна О. М.
Наконечна М. М.
РЕФОРМА ПОДАТКОВОЇ ТА МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ 258
Колісник О. П.
Нефедова О. І.
ПОДАТКОВА ТА МИТНА СЛУЖБИ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 260
Христокін Г. В.
Овдієнко О. В.
ІННОВАЦІЇ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЕФЕКТИВНОГО ПРОЕКТНО-ОРІЄНТОВАНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ 264
Рекуненко Т.О.
Онопрієнко Ю. В. 268
БАНКІВСЬКА СИСТЕМА. ФІНАНСОВІ РИНКИ
Кравченко М. А.
Покиньчереда Р. І.
ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ ДОСВІДУ ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ 271
Таращенко В. А.
Польовик Л. В.
ОЦІНКА ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО В УКРАЇНІ 275
Гладченко О. В.
Родзін Д. О.
ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ 278
Мілевська А. О.
Ружицька І. В.
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДУ ОТРИМАНОГО У СПАДЩИНУ 281
Гурочкіна В. В.
Рябініна Н. О.
ШЛЯХ СУСПІЛЬСТВА ДО ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ ЧЕРЕЗ ВЗАЄМНУ ДОВІРУ 284
Борса В. В.
Сегеда В. О.
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МИТНОЇ СИСТЕМИ НІМЕЧЧИНИ ТА ФІНЛЯНДІЇ 288
Паянок Т. М. 292

Скрицька О. Ю.
ВІДНОВЛЕННЯ ДОВІРИ СУСПІЛЬСТВА ДО ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ЯК ПОКАЗНИК ЕФЕКТИВНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ
Петрова І. П.
Худенко Ю. О. 295
АДМІНІСТРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ МИТНИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ РЕАЛІЗАЦІЇ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В ДЕРЖАВІ
Петрова І. П.
Щерба С. В. 298
ОСОБЛИВОСТІ МИТНИХ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ
Юрченко А. М.
Яхимович А. В. 301
НОВА ПОДАТКОВА ТА МИТНА СЛУЖБА УКРАЇНИ

Панель 3

ПОДАТКОВИЙ КОМПЛАЄНС В УМОВАХ УКРАЇНИ. ПУБЛІЧНИЙ ТА ПРИВАТНИЙ ІНТЕРЕС В ОПОДАТКУВАННІ. ЕЛЕКТРОННІ ФОРМИ КОНТРОЛЮ В ФІСКАЛЬНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ

Погорєловська І. Д.
Бондаренко М. О. 303
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ
Касьяненко Л. М.
Бондарчук Д. В. 306
ПОДАТКОВИЙ КОМПЛАЄНС В УКРАЇНІ: ПОНЯТТЯ ТА ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ
Мацелюх Н. П.
Бурдега К. О. 310
ПОДАТКОВІ ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ
Мацелик Т. О.
Вершиніна Д. О. 313
СУЧАСНИЙ СТАН ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ
Мілевська А. О.
Вітренко Л. Р. 315
ПРАВОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ОПОДАТКУВАННЯ СПАДЩИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ
Гладченко О. В.
Гнатюк С. С. 319
ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЇ, ЯК ЗАСІБ ЕЛЕКТРОНІЗАЦІЇ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ
Стріяшко Г. М.
Греков Р. Д.
Юлдашев В. С. 322
ЗНАЧЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ФОРМ ЗДІЙСНЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ
Мілевська А. О.
Деркач І. М. 324
ПУБЛІЧНИЙ ТА ПРИВАТНИЙ ІНТЕРЕС ЩОДО ОПОДАТКУВАННЯ СПАДЩИНИ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Стріяшко Г. М.
Динис Т. В.
Яремченко Я. П. 328
КОНФЛІКТ ПУБЛІЧНОГО ТА ПРИВАТНОГО ІНТЕРЕСІВ В ОПОДАТКУВАННІ
Гладченко О. В.
Дігтярьова Я. В.
331
Е-АКЦИЗ ЯК ЗАСІБ АВТОМАТИЗАЦІЇ ТА ЕФЕКТИВНОГО КОНТРОЛЮ ПРОЦЕСУ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ
Гладченко О. В.
Дуркіна К. О. 334
ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФІСКАЛЬНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ
Краєвський В. М.
Журибеда М. О.
336
ОРГАНІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ У ЦІЛЯХ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПОДАТКОВОЇ КУЛЬТУРИ
Ніжегородцев В. О.
Зінюк І. В.
340
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИСТА
Нечипоренко А. В.
Іванов І. Ю. 341
РОЗВИТОК СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ
Мілевська А. О.
Канінець М. М.
ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ПРАВА НА ВКЛАД У БАНКІВСЬКІЙ ЧИ ФІНАНСОВІЙ УСТАНОВІ, ЩО ОТРИМАНИЙ В РЕЗУЛЬТАТІ СПАДКУВАННЯ 344
Богдан С. В.
Кизюн В. М.
347
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО ПОДАТКОВОГО РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ
Савченко А. М.
Кібиш О. О.
ВІДОБРАЖЕННЯ ПОДАТКОВОГО ЗОБОВ'ЯЗАННЯ З ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В РОЗРАХУНКАХ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ 350
Ільїн В. Ю.
Климюк А. В.
353
КОМПЛАЄНС-КОНТРОЛЬ ЯК СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ
Ніжегородцев В. О.
Клишкова Ю. В.
Крива І. В. 356
ПРОБЛЕМИ КОМП'ЮТЕРНОЇ ПЕРЕВІРКИ НЕДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ
Рекуненко Т. О.
Костенко Р. С.
358
ПУБЛІЧНИЙ ТА ПРИВАТНИЙ ІНТЕРЕС НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ В СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ

Никитченко Н. В.
Костючик Д.-М. М. 362
ПОДАТКОВИЙ КОМЛІПАЄНС: ЯК ОЦІНЮВАТИ РИЗИКИ ДЛЯ БІЗНЕСУ?
Гладченко О. В.
Коханчук К. О. 365
ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ У ДЕРЖАВНІЙ МИТНІЙ СЛУЖБІ
Титенко Л. В.
Кундиловський Д. Ю. 368
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ЕЛЕКТРОННОГО ПОДАТКОВОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ
Богдан С. В.
Кухта Д. В. 370
ПОДАТКОВЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ НІМЕЧЧИНИ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ
Титенко Л. В.
Кущ М. О. 373
ПОДАТКОВИЙ РИЗИК ЯК КАТЕГОРІЯ УПРАВЛІННЯ В СТРУКТУРІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ
Одинець В. О.
Лико Ю. В. 376
РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОГО АУДИТУ В ФІСКАЛЬНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ УКРАЇНИ
Одинець В. А.
Ліннік Ю. А. 378
Мазейкіна В. Р.
ПРОБЛЕМАТИКА ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ
Стріяшко Г. М.
Максимець Я. Р.
Трещук О. С. 382
ПРОБЛЕМАТИКА ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ЩОДО ПУБЛІЧНОГО ІНТЕРЕСУ У ПОДАТКОВИХ ВІДНОСИНАХ
Іванишина О. С. 384
Мамонець О. В.
ОЦІНКА ВПЛИВУ ПОДАТКІВ НА ФІНАНСОВУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ
Одинець В. А.
Мельник Т. Р. 387
Шевчук В. Р.
ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ІТ-ДІЯЛЬНОСТІ
Тарнавська В. В.
Моторний Д. О. 391
ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ХАРАКТЕРУ ЯК ЗАСІБ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
Богдан С. В.
Немировська А. В. 394
ТЕХНОЛОГІЇ МЕДІАЦІЇ У ПОДАТКОВИХ ВІДНОСИНАХ
Тучак Т. В.
Нестерчук Ю. Ю. 395
ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ
Зайцева І. В. 397
Нікончук А. А.

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ЯК ВАГОМИЙ ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ
Тучак Т. В.
Омельчук Ю. М.
Панченко І. В. 401
УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ ПРОТИДІЇ УХИЛЕННЮ ВІД ОПОДАТКУВАННЯ
Краєвський В. М.
Онуфрійчук А. І.
Потапенко В. Є. 404
МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМ ТА ПРОФЕСІЙНИМ РИЗИКОМ ЯК СКЛАДОВИМИ ПОДАТКОВОГО РИЗИКУ
Богдан С. В.
Пелешок Я. В. 408
ПОДАТКОВІ РИЗИКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ
Артем'єва О. О.
Перегудова А. С. 410
ОПОДАТКУВАННЯ ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД
Старостенко Г. Г.
Перегудова А. С. 413
РОЗВИТОК БЮДЖЕТНОЇ І ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМ У КОНТЕКСТІ ЗРОСТАННЯ КОНКУРЕТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ
Пінчук К. С.
УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ В БУДІВНИЦТВІ 417
Обривкіна О. М.
Поліщук І. О. 419
ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ПРИВАТНОГО НОТАРІУСА
Одинець В. А.
Савенок А. О. 421
ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Мілевська А. О.
Салманова К. В. 424
ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ СПАДЩИНИ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД
Корж М. А.
Свистун О. В. 428
ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА ТА ЇХ РОЛЬ У ВИЗНАЧЕННІ ОБ'ЄКТА ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКОМ НА ПРИБУТОК
Тучак Т. В.
Сегеда В. О. 431
ДІДЖІТАЛ ТЕХНОЛОГІЇ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ
Редич О. В.
Серга А. С. 435
ORACLE ЯК ПЛАТФОРМА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ ДПС УКРАЇНИ
Богдан С. В.
Синиця В. В. 438

ОБЛІКОВІ ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПОДАТКОВОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ
Пілевич Д. С.
Слободянюк К. В. 441
ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ У СФЕРІ ЕЛЕКТРОННОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ
Гладченко О. В.
Соловей О. І. 443
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ФІНАНСОВОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ
Гладченко О. В.
Старікова Д. В. 446
ОСНОВНІ СЕРВІСИ ТА МЕТОДИ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
Параниця Н. В.
Степанова Д. О. 449
ПІДГОТОВКА ТА АТЕСТАЦІЯ ПОДАТКОВИХ КОНСУЛЬТАНТІВ
Мілевська А. О.
Таранюк Т. О.
БАЛАНС ПУБЛІЧНИХ ТА ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ ПРИ ВИРІШЕННІ ПОДАТКОВИХ СПОРІВ, ЩО ВИНИКАЮТЬ В ПРОЦЕСІ ОПОДАТКУВАННЯ СПАДЩИНИ 453
Мацелюх Н. П.
Тимошенко В. Ю.
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ В УНІВЕРСИТЕТІ ДФС УКРАЇНИ 458
Білобровенко Т. В.
Томша А. О.
ВПЛИВ ЕФЕКТИВНОСТІ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРОВЕДЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОГО АУДИТУ 462
Богдан С. В.
Федоровська Д. С. 466
ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-ТОРГІВЛ
Савченко А. М.
Фішер Н. В.
АМОРТИЗАЦІЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ ОПТИМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ 469
Мартиненко В. В.
Чернай М. Ю.
ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ 473
Тарнавська В. В.
Чорнокур М. Г. 477
ОПОДАТКУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В УКРАЇНІ
Іванишина О. С.
Шаповалюк І. О. 481
ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРУВАННЯ ЄДИНОГО СОЦІАЛЬНОГО ВНЕСКУ
Титенко Л. В.
Шевченко Є. Д.
ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ 486

Ліснічук О. А.
Шворак В. В.
ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ ЯК ДЖЕРЕЛО НАПОВНЕННЯ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ (НА ПРИКЛАДІ М. ІРПІНЬ) 490
Богдан С. В.
Шлапак О. М.
КОМПЛЕКСНИЙ ПОДАТКОВИЙ АНАЛІЗ ТА ЙОГО ІНФОРМАЦІНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ 495
Титенко Л. В.
Яковенко М. Ю.
АНАЛІЗ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ В АВСТРАЛІЇ 498
Мілевська А. О.
Яременко В. С.
ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ, ОТРИМАНИХ ЗА СПАДКОВИМ ДОГОВОРОМ 501
Ніжегородцев В. О.
Ясковець О. В.
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ 505
Стріяшко Г. М.
Щерба С. В.
ОСОБЛИВОСТІ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ ТА ЙОГО АДМІНІСТРУВАННЯ 508
Savchenko A. P.
Hladka D. O.
TAXATION PROBLEMS OF IT-BUSINESS IN UKRAINE 511

Панель 4

РЕФОРМИ УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ В ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСАХ

Колісник О. П.
Безух А. А.
Суєцький А. А.
ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО СТАТУСУ КРИПТОВАЛЮТИ У ВІТЧИЗНЯНОМУ СПЕКТРІ 515
Горбачов О. О.
Богдан С. В.
ЕКОЛОГІЧНЕ ОПОДАТКУВАННЯ ЯК СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ 519
Титенко Л. В.
Борисенко К. М.
ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ 522
Бащук О. Ю.
Брухаль В. В.
МЕХАНІЗМ ТА ЗАБЕСПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 525
Никитченко Н. В.
Восканян А. А. 528

ЗМІНИ У ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЯХ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЄЮ У СФЕРІ ФІНАНСІВ
Ковальова М. В.
Главатчук Д. Д. 532
РОЛЬ ПРОЦЕСІВ ДІДЖІТАЛІЗАЦІЇ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧІНСТВІ УКРАЇНИ
Канцур І. Г.
Голубова А. С. 534
РОЛЬ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ В ПОДАТКОВІЙ СЛУЖБІ
Стріяшко Г. М.
Горбов Б. О.
Назаренко О. С. 537
ПРАВОВА ПРИРОДА ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ
Поснова Т. В.
Горелик Д. С. 540
СЬОГОДЕННІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ В УКРАЇНІ
Одинець В. А.
Довга М. О. 543
ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ
Колісник О. П.
Євстігнєєва М. М. 547
УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ УКРАЇНИ
Скорик М. О.
Єрмолович В. О. 550
НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ
Ратушняк Т. В.
Ігнатьєв В. П. 553
ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБ ЯК НОВИЙ ІНСТРУМЕНТ У ЮРИДИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
Стріяшко Г. М.
Кажан А. О. 555
РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ
Сагайдак І. С.
Карева О. В. 557
АНАЛІЗ ЦІЛЬОВОГО ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ЕКОЛОГІЧНОГО ПОДАТКУ
Кужелєв М. О.
Кваша О. В. 562
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ГІПОТЕЗИ ПОВЕДІНКОВИХ ФІНАНСІВ
Кравченко М. А.
Кішінець Д. С. 566
ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ У СФЕРІ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ ТА УПРАВЛІННЯ
Новицький В. А.
Клименко А. Г. 570
СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ І ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ГЛОБАЛІЗАЦІЄЮ
Краєвський В. М. 575

Климюк А. В.
АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ЕЛЕКТРОННОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В УКРАЇНІ
Одинець В. А.
Кобзар В. А. 579
ВПЛИВ ІТ-АУТСОРСИНГУ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ
Касьяненко Л. М.
Ковтунович Т. О. 583
ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
Богдан С. В.
Константинов А. Р. 586
ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ
Теліщук М. М
Кінц К. В. 588
БАНКІВСЬКА СИСТЕМА ТА ЇЇ РОЛЬ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ
Поденежко О. В.
Костенко Р. С. 590
ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ
Новицький А. М.
Кравзюк А. В. 593
ПРАВОВІ ОСНОВИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ЯК ПРІОРИТЕТНОГО НАПРЯМКУ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ
Омельчук А. А.
Кулік О. С. 595
АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ КІБЕРБЕЗПЕКИ У ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ
Колісник О. П
Лісовик А. А. 598
ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ ТА УПРАВЛІННЯ
Стріяшко Г. М.
Лук'янчук Є. О.
Приймак Д. О. 601
ВПРОВАДЖЕННЯ ПРАКТИКИ УПРАВЛІННЯМ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ СЛОВАЧЧИНИ ДЛЯ УКРАЇНИ
Скасків Л. В.
Маркова А. О. 603
ПРІОРІТЕТНІ НАПРЯМИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВА
Одинець В. А.
Мартинюк А. Р. 605
WEB – ДИЗАЙН ТА ПРОГРАМУВАННЯ
Ніжегородцев В. О.
Миколайчик Х. В. 608
ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ
Редич О. В.
Мількевич К. С. 611
ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНИХ НЕЙРОННИХ МЕРЕЖ В АДМІНІСТРУВАННІ ПОДАТКІВ
Гладченко О. В.
Мосійчук І. О. 615

ДІДЖИТИЛІЗАЦІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЇ І МЕТОДИ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ
Тучак Т. В.
М'ялик М. С.
Ткаченко В. О. 618
ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ВИКЛИКИ
Громова Т. М.
Некраса Г. С. 621
ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ У СФЕРІ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ ТА УПРАВЛІННЯ
Никитченко Н. В.
Петручик А. В. 624
ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА ТА ЇЇ ПЕРЕВІРКА
Пілевич Д. С.
ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОГО КОНТОРОЮ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ 627
Колісник О. П.
Посесор О. В.
Сухін І. К. 633
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ КРИПТОВАЛЮТ
Корж М. А.
Прокопчук В. М. 637
РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ
Одинець В. А.
Сем'янків Д. О. 640
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ІТ РИНКУ В УКРАЇНІ
Артем'єва О. О.
Слотіна К. Е. 643
НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДІДЖІТАЛІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ
Вергелюк Ю. Ю.
Старинець Д. Г. 646
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВРЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ПОХІДНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ В УКРАЇНІ
Ковальова М. В.
Талько Д. С. 650
ВПРОВАДЖЕННЯ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇЇ У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ
Колісник О. П.
Терновий Д. С. 653
РОЛЬ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ В ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСАХ
Колісник О. П.
Трояновська Р. П. 657
РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ: БОРГОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ
Погорєловська І. Д.
Турпак В. С. 661

ЕЛЕКТРОННИЙ БІЗНЕС В УКРАЇНІ
Дєніжна С. О.
Федун І. В. 665
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ
Гладченко О. В.
Хомяк А. В. 669
ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ПЕРСОНАЛОМ ЯК ОДИН З АСПЕКТІВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ
Попова Д. С.
Цюпа О. П. 671
ЗАСТОСУВАННЯ ҐЕНДЕРНОГО БЮДЖЕТУВАННЯ В БЮДЖЕТНО – ПОДАТКОВІЙ ПОЛІТИЦІ
Чернобай О. Б.
Чемерис Т. Р. 675
КОНЦЕПЦІЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВА В НЕСТАБІЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ
Гладченко О. В.
Шульга Є. В. 677
ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
Нечипоренко А. В.
Юрах Ю. С. 680
РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ
Ліснічук О. А.
Ярощук Т. Ю. 683
РОЗВИТОК СЕКТОРУ БІЗНЕС-АНГЕЛІВ В УКРАЇНІ
Погорєловська І. Д.
Ясінська К. В., 687
ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ. ПЕРШІ КРОКИ ДО ЦИФРОВОЇ КРАЇНИ

Панель 5

КОНТРОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ. ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ КОНТРОЛЮ

Міщенко Т. М.
Батрак Т. С. 692
ВНУТРІШНІЙ АУДИТ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ
Рябчук О. Г.
Батрак Т. С. 695
ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ СУТТЄВОСТІ ПРИ ПРОВЕДЕННІ АУДИТУ
Бухтіяров О. А.
Безух А. А. 698
ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ОБІГУ ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ
Колісник О. П.
Божко В. В. 702
ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ
Борець Л. В.
ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕПАРТАМЕНТУ ГАРМОНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ВНУТРІШНЬОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ 706
Весельська Л. А. 711

Вериженко Д.
КОНТРОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ. ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ КОНТРОЛЮ
Чернобай О. Б.
Войчук А. І. 715
ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ ТА НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ
Рябчук О. Г.
Гайова А. В. 719
ЗНАЧЕННЯ АУДИТОРСЬКИХ ДОКАЗІВ ПРИ ПРОВЕДЕННІ АУДИТУ
Рябчук О. Г .
Гаркуша Д. О. 722
ОСНОВНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ
Салямон-Міхєєва К. Д.
Гладка Д. О. 725
ОЦІНКА СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТУ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ
Гурочкіна В. В.
Говенко А. С. 729
ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
Рябчук О. Г.
Гожуловський С.С. 733
ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО БЮДЖЕТНОГО АУДИТУ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ
Салямон-Міхєєва К. Д.
Довгаль І. Ю. 736
ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ У ВІТЧИЗНЯНОМУ БІЗНЕСІ
Антоненко С. А.
Дума Н. В. 739
ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ: ЗАГРОЗИ ТА ПРОТИДІЇ
Гомова Т. М.
Дуркіна К.О. 741
КОНТРОЛЬ ФІНАНСІВ НА МАКРОРІВНІ
Салямон-Міхєєва К. Д.
Крутень Х. О. 743
РОЛЬ АУДИТУ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ
Таращенко В. А.
Лісова А. А. 747
ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ
Драган О. В.
Макаренко К. М. 749
ЕЛЕКТРОННЕ ДЕКЛАРУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ
Стріяшко Г. М.
Маслюк Д. В. 753
СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ
Колісник О. П.
Міхєєв М. В. 755
ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ В БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ

Юрченко А. М.
Мостова С. О.
ЕВОЛЮЦІЯ ТА РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ 757

Білобровенко Т. В.
Муніч Н. С.
РЕАЛЬНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ ВИМОГ ДО ПРОФЕСІЇ АУДИТОРА 762

Мазіна О. І.
Муніч Н. С.
ПОДАТОК НА ПРИБУТОК ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ОБЛІКУ 765

Рябчук О. Г.
Муніч Н. С.
ПРОБЛЕМИ І НАСЛІДКИ МОДИФІКОВАНИХ АУДИТОРСЬКИХ ЗВІТІВ 767

Салямон-Міхєєва К. Д.
М'ялик М. С.
АУДИТ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ 770

Лисеюк А. М.
Наконечна А. Ю.
ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ З ІНШИМИ ПРАВООХОРОННИМИ ТА КОНТРОЛЮЮЧИМИ ОРГАНАМИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ 773

Міщенко Т. М.
Немировська А. В.
Пелешок Я.В.
НЕОБХІДНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В БЮДЖЕТНІЙ УСТАНОВІ 777

Амеліна А. С.
Ніколаєнко В. О.
Турчина Є. Ю.
РОЛЬ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ 779

Поденежко О. В.
Онопрієнко Ю. В.
КОНТРОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ. ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ КОНТРОЛЮ 784

Ліснічук О. А.
Плахотнюк В. В.
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ 787

Таращенко В. А.
Приндюк О. О.
ОСНОВНІ СПОСОБИ УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ 791

Новицький В. А.
Райчева А. О.
Рєзнік С.В.
ДЕЯКІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ВІДТОКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ УКРАЇНИ ДО ОФШОРНИХ ЗОН 794

Рябчук О. Г.
Розман А. М. 798

ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА
Тучак Т. В.
Руденко Н. М. 801
ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ДП "УКРСПИРТ" В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ 2020
Антонюк А. Б.
Русецька В. А. 804
ДОСВІД ФРАНЦІЇ ТА НІМЕЧЧИНИ У СФЕРІ БЮДЖЕТНОГО МОНІТОРИНГУ
Драган О. В.
Савенок А. О. 809
ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЗАСІБ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ
Пілевич Д. С.
Савченко І. В. 815
ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ
Мулявка Д. Г.
Свіріна К. С.
ВЗАЄМОДІЯ СУБ'ЄКТІВ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) ДОХОДІВ ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ 818
Биховченко В. П.
Синиця О. О. 821
ФІНАНСОВА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ
Артем'єва О. О.
Скнаріна І. В. 823
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГУ В УКРАЇНІ
Титенко Л. В.
Стативко О. О. 826
ЗАРУБІЖНІ ІНСТИТУЦІЇ В СТРУКТУРІ ДЕРЖАВНОГО ПОДАТКОВОГО РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ
Грищук В. Л.
Суєцький А. А. 831
СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ
Рекуненко Т. О.
Улітич І. В. 834
ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ
Громова Т. М.
Файчук Я. О. 837
СТРАХОВА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ З БОКУ МІНФІНА У СОЦІАЛЬНОМУ СТРАХУВАННІ
Рябченко Ю. Ю.
Чобітько О. А. 840
СТАНДАРТ ДОКАЗУВАННЯ У СУДОВІЙ АДМІНІСТРАТИВНІЙ СПРАВІ, ЩО ВИНИКАЄ ІЗ ПОДАТКОВИХ ПРАВОВІДНОСИН
Міщенко Т. М. 842
Шостак А. С.

ОЦІНКА СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ
ГромоваТ. М.
Шульга Є. В. 844
КОНТРОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ
Громова Т. М.
Яковчук А. В.
ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВКОНТРОЛЮ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ 846
Savchenko A. P.
Pylypenko V. A.
ENSURING TRANSPARENCY OF PUBLIC FINANCES AS THE FIGH AGAINST CORRUPTION 850
Savchenko A. P.
Semyankiv D. O. 853
ANTI-CORRUPTION MEASURES IN THE UKRAINIAN NATIONAL POLICE
Savchenko A. P.
Starynets D. H. 856
ABOUT CAPITAL STABILITY IN UKRAINE

Панель 6

ФІНАНСОВІ РОЗСЛІДУВАННЯ. ІНСТИТУЦІЙНІ ВИКЛИКИ

Лисеюк А. М.
Бароменко О. О.
ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОПРОЕКТІВ ЩОДО РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ ФІНАНСОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УКРАЇНІ 859
Пілевич Д. С.
Безпала К. А.
ФІНАНСОВІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ 863
Побоча К. П.
Білюк В. А. 866
ФІНАНСОВІ РОЗСЛІДУВАННЯ В УКРАЇНІ
Дідківська Г. В.
Ворона А. О.
Кубишина А. С. 869
ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ В УКРАЇНІ
Полуніна Л. В.
Дейнега Б. М.
Босак І. А.
СПЕЦІАЛІСТ ЯК УЧАСНИК КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ДОКАЗУВАННЯ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ 872
Колісник О. П.
Буц А. О.
СТВОРЕННЯ СЛУЖБИ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ: У РАМКАХ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ 874
Погорєловська І. Д.
Вежичанін О. І. 877
КІБЕРЗЛОЧИННІСТЬ ЯК ВИКЛИК ФІНАНСОВО – БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Домбай М. М.
Гергало С. С.
Данильчик М. М. 880
ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ В ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ
Громова Т. М.
Голишевський А. О. 883
СУТНІСТЬ ТА ЗАВДАННЯ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ
Домбай М. М.
Голодович М. Ю. 884
ВІДМИВАННЯ ДОХОДІВ ОТРИМАНИХ ВІД КОРУПЦІЙНИХ ДІЯНЬ
Калганова О. А.
Назаренко О. С.
Горбов Б. О. 887
РОЛЬ СЛІДЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ В ДЕРЖАВНОМУ МЕХАНІЗМІ УКРАЇНИ
Калганова О. А.
Греков Р. Д.
Юлдашев В. С. 889
ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
Домбай М. М.
Греян А. А.
Павліна М. М. 892
ФІНАНСОВІ РОЗСЛІДУВАННЯ У РОЗРІЗІ СВІТОВОЇ ПРАКТИКИ
Гриценко В. В.
Гриценко В. В. 895
ДО ПИТАННЯ ПОСИЛЕННЯ ЗАХОДІВ БОРОТЬБИ З ПРАВОПОРУШЕННЯМИ В СФЕРІ ОБІГУ ЮВЕЛІРНИХ ВИРОБІВ
Мисливий В. А.
Гриценко В. В. 898
ДО ПИТАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КРИМІНАЛЬНІ ПРОСТУПКИ
Никитченко Н. В.
Дроздюк Д. В. 903
ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
Глух М. В.
Деректоренко А. М. 906
АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ФІНАНСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ
Домбай М. М.
Динис Т. В.
Яремченко Я. П. 910
ФІНАНСОВІ РОЗСЛІДУВАННЯ - ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ
Домбай М. М.
Дума Н. В.
Ющенко В. П. 913
ЩОДО ОКРЕМИХ ПИТАНЬ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ
Калита Т. А.
Зінченко Є. О. 916
СТАНОВЛЕННЯ СЛУЖБИ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ В УКРАЇНІ
Параниця С. П. 918

Ільницький М. А.
ЗАХОДИ ЩОДО ПОЛІПШЕННЯ ПРИНЦИПУ ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ СУБ'ЄКТАМИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
Ковальова М. В.
Ільчук М. О. 922
ЩОДО АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕННЬ У СФЕРІ ОБІГУ ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ
Калганова О. А.
Іщук В. М. 926
ДОЦІЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ СЛУЖБИ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ
Калганова О. А.
Кажан А. О. 928
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ
Лисеюк А. М.
Казмірчук В. В. 931
ДО ПИТАННЯ "СУБ'ЄКТІВ" ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
Ратушняк Т. В.
Карпачов І. В.
Юздепська В. А. 935
ФІНАНСОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ ВІДНОСНО НЕСПЛАТИ ЗА ОРЕНДОВАНУ ЗЕМЕЛЬНУ ДІЛЯНКУ
Биховченко В. П.
Ковда Н. І. 937
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН
Тильчик О.В.
Козін О. В. 939
ОСОБЛИВОСТІ РІЗНИХ ВИДІВ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ
Одинець В. А.
Корнійчук С. Л. 942
КОРУПЦІЯ У ОРГАНАХ ПОДАТКОВОЇ ТА МИТНОЇ СЛУЖБИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОПЕРЕДЖЕННЯ
Калганова О. А.
Кошіль Я. С. 946
ФІНАНСОВІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
Домбай М. М.
Краснік О. С. 949
Хоружий С. О.
ФОРЕНЗІК ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ
Дідківська Г. В.
Кузнєцова П. О. 952
РЕФОРМУВАННЯ ПРАВООХОРОННОЇ СИСТЕМИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ФІНАНСОВІЙ ЗЛОЧИННОСТІ: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН
Калганова О. А.
Лук'янчук Є. О. 955
Приймак Д. О.

ФІНАНСОВІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ У БОРОТЬБІ З ВІДМИВАННЯ КОШТІВ, ОТРИМАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ: ДОСВІД ЛИТОВСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ
Бондарчук В. В.
Мазур О. Ю. 957
РОЛЬ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ
Калганова О. А.
Максимець Я. Р. 959
ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В СФЕРІ ЕКОНОМІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ
Федчишина В. В.
Махньова К. В. 962
ТАКТИКА ДОПИТУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ
Лисеюк А. М.
Наконечна А. Ю. 966
ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ З ІНШИМИ ПРАВООХОРОННИМИ ТА КОНТРОЛЮЮЧИМИ ОРГАНАМИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ
Параниця С. П.
Нігруца О. С. 970
СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ПРАЦІВНИКІВ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ
Харіна О. Є.
Паламарчук О. І. 973
ПРИЧИНИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ У СФЕРІ ПОДАТКУВАННЯ
Юрченко А. М.
Пащенко Є. М. 977
ДОСТОВІРНІСТЬ ПОКАЗАНЬ СВІДКІВ
Ковальова М. В.
Піонтківська С. І. 980
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В МИТНИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ
Кравченко М. А.
Подкур К. М. 984
ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
Домбай М. М.
Погодін О. С. 989
ОКРЕМІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ
Мулявка Д. М.
Потребенко Р. В. 991
ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ІНСТИТУТУ КЛОПОТАНЬУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ
Петрова І. П.
Рибак Д. Д. 994
Яремчук М. І.

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЗЛОЧИННУ ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ПРЕДМЕТУ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ
Дідківська Г. В.
Світлична А. С. 997
ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ
Сингаївська М. В. 1001
НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ
Биховченко В. П.
Сорока М. О. 1005
АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ
Калганова О. А.
Сулима В. В. 1009
ФІНАНСОВІ РОЗСЛІДУВАННЯ: ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ
Самілик Г. М.
Хельменко О. В. 1011
ВИЯВЛЕННЯ ТА РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИНІВ В КРЕДИТНО-ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ
Омельчук Л. В.
Ющенко Д. А. 1015
ПРОБЛЕМИ ТИМЧАСОВОГО ДОСТУПУ ДО РЕЧЕЙ І ДОКУМЕНТІВ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Панель 7

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА. ФІНАНСОВІ РИНКИ

Богріновцева Л. М.
Блохіна М. М. 1018
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ
Колісник О. П
Богайчук В. О.
Скидан В. В. 1022
АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ
Поснова Т. В.
Боруц О. Р. 1025
СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ
Гурочкіна В. В.
Будзинська М. С. 1027
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19
Скорик М. О.
Гаврилюк В. Ю. 1032
ТЕНДЕНЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ
Поснова Т. В.
Гордієнко В. В. 1034
БАНКІВСЬКА СИСТЕМА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ
Стріяшко Г. М.
Греян А. А. 1036
Павліна М. М.

ПРАВОВА ПРИРОДА ФІНАНСОВОГО РИНКУ В ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ
Теліщук М. М.
Демент'єва С. 1039
МАКРОЕКОНОМІЧНА РІВНОВАГА ТА ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БАНКІВ
Колісник О. П
Добровольська Х. Я.
Рубін А. В. 1042
СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ
Новосьолова О. С.
Дриль Т. А. 1045
ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ
Стріяшко Г. М.
Дьяченко А.Ю.
Подобінська І. О. 1048
ВИСВІТЛЕННЯ ПИТАНЬ, ЩО ДО ОКРЕМИХ НЕДОЛІКІВ БАНКІСЬКОГО СЕКТОРУ
Колісник О. П.,
Єременко А. О., 1052
СУТНІСТЬ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ
Береславська О. І.
Жученко К. В. 1054
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ВАЛЮТНОГО КУРСУ
Богріновцева Л. М.
Іванов І. Ю. 1058
ПЕРЕВАГИ ІНТЕРНЕТ – СТРАХУВАНЯ В УКРАЇНІ
Федчишина В. В.
Ігнашина В. В. 1060
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ, ФІНАНСОВИХ РИНКІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ
Зайцева І. В.
Калим А. Я. 1064
ВПЛИВ ІНВЕСТИЦІЙ НА РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ: ПОДАТКОВИЙ АСПЕКТ
Теліщук М. М.
Кінц К. В. 1067
БАНКІВСЬКА СИСТЕМА ТА ЇЇ РОЛЬ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ
Кравченко М. А.
Кльок О. В. 1069
ОЦІНКА ЯКОСТІ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКТИВІЗАЦІЇ КРЕДИТНОГО ПРОЦЕСУ
Колісник О. П.
Козловська В. В.
Швець І. О. 1073
БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СТАН ТА ПЕРПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
Биховченко В. П.
Кос Н. О. 1075
ПІДХОДИ ДО СТАБІЛІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ
Стріяшко Г. М. 1080

Краснік О. С.
Хоружий С. О.
СУЧАСНИЙ СТАН ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД
Поснова Т. В.
Кучерук З. А. 1082
СУЧАСНИЙ СТАН ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ
Колісник О. П.
Лапатюк М. В.
Сотник А. О. 1084
СУЧАСНІ МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ РИНКИ
Дідківська Г. В.
Левчишина В. В.
Щербатюк Я. Б. 1087
СУТНІСТЬ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ В УКРАЇНІ
Гладченко О. В.
Лелиця В. А. 1090
РОЛЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ
Вергелюк Ю. Ю.
Лещенко М. А. 1094
ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В КРИЗОВИХ УМОВАХ
Онишко С. В.
Лісовська О. О. 1097
ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ ПОДАТКОМ НА ПРИБУТОК В УКРАЇНІ
Громова Т. М.
Лукашенко Л. А. 1101
РОЛЬ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ
Юрченко А. М.
Маєвська В. В. 1103
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ В ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ
Мартиненко В. В.
Михайленко В. В. 1105
ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ КОН'ЮКТУРИ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ
Стріяшко Г. М.
Муцко В. І. 1109
БАНКІВСЬКА БЕЗПЕКА В УКРАЇНІ
Артем'єва О. О.
Назарчук А. В. 1111
ТРАНСФОРМАЦІЯ БАНКІВСЬКОГО ПЛАТІЖНОГО БІЗНЕСУ ПІД ВПЛИВОМ FINTECH-ІННОВАЦІЙ
Новицький В. А.
СУТНІСТЬ FINTECH ІННОВАЦІЙ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЇХ КЛЮЧОВИХ ПАРАМЕТРІВ 1114
Мацелик Т. О.
Падалко О. Р. 1116
ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ ТА ПЛАТІЖНИХ ЗАСОБІВ
Колісник О. П. 1120

Рибак Д. Д.
Яремчук М. І.
БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
Кук У. Л.
Романюк А. П. 1123
COMPARISON OF THE BANKING SYSTEM OF UKRAINE AND CHINA
Онишко С. В.
Савенко Д. О. 1126
ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ІНФРАСТРУКТУРИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ: ПОДАТКОВИЙ АСПЕКТ
Сторожук Т. М.
Соболевська К. О. 1130
БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
Пернарівський О. В.
Соловей О. І. 1134
ВПЛИВ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ НА ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНІ
Теліщук М. М.
Ставська М. О. 1137
МАКРОЕКОНОМІЧНА СТАБІЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ
Москаленко Н. В.
Старинець Д. Г. 1139
РОЛЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ
Гурочкіна В. В.
Стефановський О. О. 1142
ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ
Громова Т. М.
Сущенко І. М. 1145
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ
Житар М. О.
Татьяніна С. М. 1148
ВПЛИВ БАНКІВСЬКИХ КРИЗ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНІ
Пернарівський О. В.
Тихонова Є. В. 1151
ВПЛИВ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ НА ЗОВНІШНІЙ БОРГ УКРАЇНИ
Новицький В. А.
Федорова Т. Ю. 1154
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
Чуницька І. І.
Філіпішина К. І. 1158
ФІНАНСОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
Береславська О. І.
Хлопова К.-А. С. 1162

ФІНАНСОВА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА СТРАТЕГІЯ ІНТЕГРАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИЙ РИНОК
Вергелюк Ю. Ю.
Черепок А. В. 1164
СУЧАСНИЙ СТАН КРЕДИТНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ
Артем'єва О. О.
Чернай М. Ю. 1167
ОБЛІКОВО-ПОДАТКОВІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИДБАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ БАНКАМИ УКРАЇНИ
Гурочкіна В. В.
Черненко О. С. 1171
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ
Параниця Н. В.
Шостак А. С. 1176
РОЛЬ ФІНАНСОВОГО РИНКУ У РОЗВИТКУ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ
Яценко І. В., 1178
МОЖЛИВОСТІ ЗМІНИ МОДЕЛІ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ
Калита Т. А.
Яцишина К. Р. 1181
ФІНАНСОВІ РИНКИ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ: ПРОБЛЕМИ ТА НАСЛІДКИ
Savchenko A. P.
Cherepok A.V. 1183
THE REFORM OF THE FINANCIAL SECTOR
Savchenko A. P.
Savenok A. O. 1187
FEATURES OF FINANCIAL INVESTIGATIONS IN UKRAINE TAKING INTO ACCOUNT FOREIGN EXPERIENCE
Savchenko A. P.
Sobolevska K. O. 1191
THE REFORM OF THE DOMESTIC FINANCIAL SYSTEM

Панель 8

СОЦІО-ГУМАНІТАРНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ: ВІТЧИЗНЯНИЙ І СВІТОВИЙ ДОСВІД

Калениченко Р. А.
Карпенко В. М.
Богачук О. І. 1193
ЕКОНОМІЧНА ТЕМАТИКА В УКРАЇНСЬКОМУ РЕГІОНАЛЬНОМУ МЕДІАПРОСТОРІ
Чорна О. В.
Богданова В. А. 1196
НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
Паянок Т. М.
Борисюк С. В. 1200
ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА ЯК ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ
Христокін Г. В. 1203

Бурдега К. О.
ГОСПОДАРСТВО ЯК ПРЕДМЕТ ФІЛОСОФСЬКОГО АНАЛІЗУ
Пєтухова І. О.
Василинчук Ю. О.
ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ 1206
Калита О. П.
Воронко Л. М.
ОСОБЛИВОСТІ ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗОНАХ БОЙОВИХ ДІЙ 1210
Весельська Л. А.
Гармаш О.
ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ У ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ 1214
Малинський І. Й.
Гринишин М. І.
ПАУЕРЛІФТИНГ ЯК СПОСІБ ТРЕНУВАННЯ М'ЯЗІВ СТУДЕНТАМ-ХОРТИНГІСТАМ 1217
Гаєва С. О.
Романюк А. П.
ОЗДОРОВЧИЙ ХОРТИНГ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ МАЛОРУХЛИВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В УЧНІВСЬКОЇ ТА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ 1221
Гордей О. Д.
СОЦІАЛЬНІ ВИКЛИКИ У КРИЗОВІ ПЕРІОДИ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ 1226
Калита Т. А.
Гринишин М. І.
ЕКОНОМІЧНА СВОБОДА І ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ 1229
Мазіна О. І.
Гринишин М. І.
ОПЛАТА ПРАЦІ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТА 1232
Онучак Л. В.
Грищук Є. С.
TAX CULTURE AS AN IMPORTANT SOCIAL AND CULTURAL ASPECT OF TAX CONSULTING 1234
Христокін Г. В.
Грищук Є. С.
РОЛЬ СОЦІО-ГУМАНІТАНОГО ФАКТОРУ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ 1237
Тильчик В. В.
Груша В. В.
ДЕЛІКТОЗДАТНІСТЬ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ В АДМІНІТРАТИВНОМУ ПРАВІ 1241
Погорєловська І. Д.
Довгополова А. Ю.
ОГЛЯД ІСНУЮЧИХ ПІДХОДІВ ТА МОДЕЛЕЙ ОЦІНЮВАННЯ САЙТІВ 1244
Пілевич Д. С.
Дорошенко Д. К. 1248

Гулянич Л. М.
СУТНІСТЬ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РОЗДРІБНИХ ТА ОПТОВИХ ПІДПРИЄМСТВ
Качур І. В.
Дуркіна К. О. 1251
РОЛЬ ДЕРЖАВИ У СТВОРЕННІ УМОВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: СОЦІО-ГУМАНІТАРНИЙ ВИМІР
Громакова Н. Ю.
Єрьоменко Д. О. 1254
ЗАХОДИ ДЕРЖАВИ ІЗ ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ПОШИРЕННЯ ПАНДЕМІЇ COVID-19: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ
Калита Т. А.
ПРОЄКТИ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК ВЕКТОР ВИХОДУ КРАЇНИ З СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ У ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ 1260
Воробйова Л. С.
Канінець М. М. 1262
ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ
Зикун Н. І.
Кацан О. С.
ПРОЄКТ «СХЕМИ. КОРУПЦІЯ В ДЕТАЛЯХ»: ЕКОНОМІЧНА ТЕМАТИКА Й ЕФЕКТИ 1265
Горбовий А. Ю.
Коротун А. Р.
ВІЗУАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ 1269
Діхтяренко З. М.
Малинська А. І.
ВИКОРИСТАННЯ В ХОРТИНГУ GOOGLE FIT ДЛЯ КОНТРОЛЮ ФІЗИЧНОГО НАВАНТАЖЕННЯ УЧНЯМИ, СТУДЕНТАМИ, КУРСАНТАМИ 1272
Науменко Л. М.
Мельник Н. В. 1276
ПРОБЛЕМА ГРОШЕЙ У ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРАХ
Паянок Т. М.
Морозюк А. М.
АКТУАЛЬНІСТЬ ГЕНДЕРНО-ОРІЄНТОВНОГО БЮДЖЕТУВАННЯ В УКРАЇНІ: НА ПРИКЛАДІ ГАЛУЗІ З ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я 1279
Калита О. П.
Музиченко А. В. 1283
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗМІ
Діхтяренко З. М.
Науменко К. С.
ВПРОВАДЖЕННЯ У НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ» ТА «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА» ВАРІАТИВНИЙ МОДУЛЬ «ХОРТИНГ» У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ 1287
Сторожук Т. М.
Нестерчук Ю. Ю. 1291

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ
Бойко В. Ф.
Онофрей В. С.
МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ» ВАРІАТИВНИЙ МОДУЛЬ «ХОРТИНГ» У СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ 1294
Теліщук М. М.
Павленко Ю. Ю.
ІНСТИТУЦІЙНО-СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ ПОДАТКОВІ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ 1299
Сукаленко Т. М.
Позднякова О. О.
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ЕКОНОМІСТА 1303
Чорна О. В.
Почтар А. В.
ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА НА РІВНІ РЕГІОНУ: СУБ'ЄКТИ ТА МЕТОДИ РЕАЛІЗАЦІЇ 1308
Ковальова М. В.
Пугач О. О.
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАВОЗАСТОСОВЧОЇ ПРАКТИКИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ 1313
Чернобай О. Б.
Родін О. Д.
ПРО ДЕЯКІ ПИТАННЯ МЕТОДИКИ ВИЗНАЧЕННЯ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА 1317
Павлова А. К.
Розсудовська С. О.
ПРАГМАТИКА ЛЕКСЕМИ «ГРОШІ» У ФАХОВОМУ СПІЛКУВАННІ ПОДАТКІВЦІВ 1320
Головащенко Р. В.
Савенок К. О.
ХОРТИНГ: ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СПОРТСМЕНІВ ЗА ЗАПОДІЯННЯ ШКОДИ ЖИТТЮ ТА ЗДОРОВ'Ю УЧНЮ, СТУДЕНТУ, КУРСАНТУ ПІД ЧАС ЗАЙНЯТТЯ, ЗМАГАНЬ 1324
Громова Т. М.
Соловей О. І.
БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ЙМОВІРНІ ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ 1328
Чорна О. В.
Тіліченко Я. О.
МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ НА РІВНІ РЕГІОНУ 1332
Калганова О. А.
Трещук О. С.
ЗАСАДА ПРЕЗУМПЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОВЕДЕНОСТІ ВИНИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ 1336

Пєтухова І. О.
Хоменко В. І.
ПСИХОЛОГІЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ:
ВНУТРІШНЬООСОБИСТІСНИЙ КОНФЛІКТ ПЛАТНИКА ПОДАТКІВ 1338
Воробйова Л. С.
Чуприна В. С.
СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ЗАСТОСУНОК ДО ВИРІШЕННЯ
ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ЛЮДСТВА 1341
Лаговська Н. В.
Яремчук М. І.
ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ ДОГОВОРИ, УКЛАДЕНІ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ:
ПРОБЛЕМИ ДІЙСНОСТІ 1344
Живолович С. А.
Коробченко А. В.
ХОРТИНГ: ФІНАНСУВАННЯ ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ 1347
Мережко Д.В.,
Мороз Л.О.,
Борса В.В.
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МИТНОЇ СПРАВИ 1351

Панель 1

ЗАХИСТ НАЦІОНАЛЬНИХ ПОДАТКОВИХ ТА МИТНИХ ІНТЕРЕСІВ. НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕФОРМ

Минюк О. Ю.,
к. ю. н., доцент, доцент кафедри господарського права та процесу, Університет державної фіскальної служби України
Андросович В. С.,
студентка ННІ Права Університет ДФС України м. Ірпінь, України

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО НАДАННЯ МАЙНА В ОРЕНДУ ДЕРЖАВНОЮ УСТАНОВОЮ

Актуальність теми зумовлена тим, що державне та комунальне майно, яке не використовується у господарських процесах підприємств, установ та організацій державного й комунального сектору, може стати об'єктом оренди. В свою чергу, орендні відносини мають власні особливості, включаючи й аспект оподаткування. Зокрема, це стосується визначення суб'єктів та об'єктів оподаткування та орендної плати.

Варто зазначити, що організаційні відносини, пов'язані з передачею в оренду майна державних підприємств, установ, організацій та іншого окремого індивідуально визначеного майна, що перебуває в державній та комунальній власності, підприємств, заснованих на майні, або перебуває у комунальній власності, їх структурних підрозділів, а також майнові відносини між орендодавцями та орендарями щодо господарського використання державного майна, майна, що перебуває у комунальній власності, регулюються Законом України «Про оренду державного та комунального майна».

Дослідженням даної тематики присвячено чимало праць вітчизняних та зарубіжних вчених. Так, наприклад, окремі аспекти щодо договірних правовідносин розглядали такі вчені як І.В. Спасібо, О.С. Ліпецкер, Є.В. Казаренко, Є.Н. Стешенко, М.Г. Проніна, С.Б. Пугінський, Т.О. Потапенкова, Ю.Г. Басін, Д.С. Левенсон та інші вчені.

Відповідно до статті 283 Господарського Кодексу України за договором оренди одна сторона (орендодавець) передає другій стороні (орендареві) за плату на певний строк у користування майно для здійснення господарської діяльності [1].

Загалом, право передання майна в оренду (найм) має власник відповідної речі або особа, якій належать майнові права. Орендодавцем може виступати також особа, уповноважена на укладення договору оренди [2].

При цьому, аналогічні норми стосуються і майна державного й комунального сектору. Відповідно до них орендою є речове право на майно, відповідно до якого орендодавець передає або зобов'язується передати орендарю майно у користування за плату на певний строк [3].

Для цілей орендних відносин у державній й комунальній секторі передбачені типові форми договорів. При укладанні договорів оренди державного майна сторони повинні опиратися на зміст:

- Типового договору оренди цілісного майнового комплексу державного підприємства (структурного підрозділу підприємства);
- Типового договору оренди індивідуально визначеного (нерухомого або іншого) майна, що належить до державної власності;
- Примірного договору про відшкодування витрат балансоутримувача на утримання орендованого нерухомого майна та надання комунальних послуг орендарю. Ці форми затверджені наказом Фонду державного майна від 23.08.2000 р. № 1774 [4].

Не менш важливою є норма, яка зазначає потенційних орендодавців майна державного й комунального сектору. Одним із таких суб'єктів є Фонд державного майна України, його регіональні відділення та представництва, який може орендувати єдині майнові комплекси, нерухоме майно (будівелі, споруди, їх окремі частини), а також майно, що не увійшло до статутного капіталу, що є державною власністю (крім майна, що належить до майнового комплексу Національної академії наук України та національних галузевих академій наук, а також майна, що належить вищим навчальним закладам та/або науковим установам, що надається в оренду науковим паркам та їхнім партнерам, та інших випадків, передбачених галузевими особливостями оренди майна) [3].

Слід відмітити, що однією із істотних умов договору є орендна плата. Для цих цілей Кабінет Міністрів України розробив спеціальну методику її розрахунку. Згідно з пунктом 1 дану Методику розроблено з метою створення єдиного організаційно-економічного механізму справляння плати за оренду цілісного майнового комплексу. Розмір орендної плати встановлюється договором оренди між орендодавцем та орендарем.

Відповідно до вимог пункту 17 Методики № 786 у разі оренди майна бюджетних установ орендна плата спрямовується до державного бюджету в розмірі, встановленому Бюджетним кодексом [4].

Згідно з пункту 185.1 статті 185 Податкового кодексу об'єктом оподаткування ПДВ є операції платників ПДВ з постачання послуг, місце постачання яких розташовано на митній території України відповідно до статті 186 цього Кодексу [5].

З числа об'єктів оподаткування відповідно до пункту 196.1 статті 196 Податкового кодексу виключено операції з оплати орендної плати чи концесійного платежу за договорами оренди чи концесії цілісного майнового комплексу державного чи комунального підприємства (його структурного підрозділу), якщо орендодавцями чи концесієдавцями за договорами виступають органи державної влади чи органи місцевого самоврядування, а платежі згідно з законом зараховуються до Держбюджету України або місцевого бюджету.

Тому, з вищевказаного можна зробити висновок, що не є об'єктом оподаткування операції з оплати орендної плати за надане в оренду державне майно при дотримані таких умов:

- в оренду надається цілісний майновий комплекс державного підприємства (його структурного підрозділу);
- орендодавцем за договором виступає орган державної влади;
- орендні платежі в повному обсязі зараховуються до Держбюджету України.

У разі недотримання будь-якої із зазначених умов операція з оплати орендної плати за надане в оренду державне майно підлягає оподаткуванню ПДВ у загальновстановленому порядку за основною ставкою [5].

Тобто, надання державного майна в оренду є об'єктом оподаткування ПДВ незалежно від того, як здійснюється розподіл орендної плати до бюджету.

Важливим моментом є те, що оскільки операції з надання в оренду державного майна є об'єктом оподаткування ПДВ та оподатковуються за основною ставкою 20 %, то державна установа має враховувати їх обсяг при розрахунку загального обсягу постачання, встановленого для обов'язкової реєстрації платником ПДВ.

Необхідно підкреслити, що комунальне підприємство, тобто балансоутримувач майна - орендодавець на дату виникнення податкових зобов'язань з ПДВ повинно скласти податкову накладну та зареєструвати її в ЄРПН. При цьому податкова накладна складається на всю суму орендної плати, яка підлягає розподілу, незалежно від того, чи орендар сам буде розподіляти

суму отриманої орендної плати, чи всю суму орендної плати ним буде перераховано на поточний рахунок орендодавця, якщо така операція є об'єктом оподаткування ПДВ. Якщо на операцію з оренди державного майна поширюються норми пункту 196.1.15 статті 196 ПКУ податкова накладна не складається [5].

Слід підкреслити, що так як нещодавно було внесено зміни в Закон України «Про оренду державного та комунального майна», одним із нововведенням стосовно вартості майна є те, що посадові особи втрачають право вимагати від потенційних орендарів здійснювати власним коштом ринкову оцінку майна, яке планується до передачі в оренду. Якщо залишкова балансова вартість майна перевищує 10% його первісної вартості, майно виставляється на аукціон за такою залишковою вартістю. Ринкову вартість майна визначить баланс попиту на це майно з боку потенційних орендарів. Якщо залишкова вартість майна є меншою ніж 10% його первісної вартості, обов'язок з переоцінки такого майна покладається на балансоутримувача, який не матиме права перекладати цей обов'язок на потенційних орендарів.

Отже, підсумовуючи все вищесказане, можна зробити висновок, що надання майна в оренду державною установою має чимало особливостей. Однією з них є сплата орендної плати, яка розраховується за спеціально – розробленою методикою. Операції з надання в оренду державного майна є об'єктом оподаткування ПДВ, однак у разі наявності певних умов дані операції можуть і не оподатковуватись. Також важливим моментом є необхідність складання податкової накладної на дату виникнення податкових зобов'язань з ПДВ.

Список використаних джерел

1. Господарський Кодекс України: Закон України від 13.02.2020 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України.* 2003 р. № 18. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n1101
2. Цивільний Кодекс України: Закон України від 28.04.2020 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України.* 2003 р. № 40. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15
3. Про оренду державного та комунального майна: Закон України від 03.10.2019 р. № 157-IX. *Голос України.* 2019 р. № 248. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-20

4. Про затвердження договорів оренди: Наказ Фонду державного майна від 23.08.2000 № 1774. *Офіційний вісник України.* 2001 р. № 52. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0930-00
5. Податковий Кодекс України: Закон України від 02.04.2020 р. № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України.* 2011 р. № 13. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

Глух М. В.,
к.ю.н, доцент кафедри
міжнародного права
та порівняльного правознавства,
Університет державної фіскальної
служби України
Берестень О. О.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОСНОВНІ ЗАСАДИ МИТНИХ ПРАВОВІДНОСИН МІЖНАРОДНИХ ТОРГІВЕЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Процес глобалізації, в основі якого лежать ринкові механізми, спричинений генезисом обміну інформацією та телекомунікацією, інтеграцією світових ринків товарів, послуг, капіталів призвів до виникнення міжнародних митних правовідносин нового рівня. Фундаментальне значення для зростання цих відносин має потенційне бажання країн розвиватися та розширювати межі своєї діяльності.

Формування міжнародно-правових форм співробітництва держав світової спільноти в створенні механізму митного управління економікою в умовах глобалізації призвело до налагодження відносин торгівлі між країнами. Регіональна економічна інтеграція та співпраця є одним із шляхів розширення торговельних та інвестиційних можливостей і стимулювання економічного зростання і розвинених форм співпраці між державами [1, с. 246].

Лібералізація відносин ставить певні завдання про необхідність міжнародного митного співробітництва, інформаційну взаємодію між митними органами різних країн з метою забезпечення економічної та державної безпеки держав. Дані положення є основними елементами сучасної митної політики,

спрямованої на створення не тільки економічних і митно-правових заходів з регулювання питань зовнішньої торгівлі, а й захисту національної економіки та вирішення фіскальних задач. Необхідність такого міжнародного співробітництва випливає з численних міждержавних зобов'язань, що містяться в договорах, конвенціях і угодах, та визначають основні напрями такої співпраці.

Міжнародні торговельні організації створюються на основі багатостороннього договору, що застосовується у відносинах торгівлі сировинними товарами. Учасниками міжнародних торгових угод є держави і уряду як країн-експортерів, так і країн-імпортерів [2, с. 3].

На основі цих угод створюються механізми правового регулювання у формі міжнародної організації, яка наділена міжнародною правосуб'єктністю.

Митне співробітництво пов'язане з виробленням координаційних позицій держав в області митної політики, тарифів, за участі в міжнародних організаціях і митних союзах [3, с. 119].

Основними засадами співробітництва міжнародних торгівельних організацій у сфері митних правовідносин є досягнення згоди з наступних питань:

- уніфікація законодавчих норм і правил, що регламентують питання митної справи;
- міжнародна кооперація виробництва;
- усунення законодавчих обмежень в країнах, що стосуються стримування конкуренції і обмежують прихід зарубіжних компаній в стратегічно важливі галузі;
- розвиток транспортної інфраструктури;
- створення єдиних інформаційних ресурсів;
- розширення практики укладання угод з митними органами;
- розвиток системи обміну даними та допомоги в митних питаннях.

Сучасна практика міжнародного митного співробітництва активно використовує застосування митних пільг, преференцій і переваг на основі багатосторонніх договорів і угод між державами, а також в рамках митних союзів і особливих територій [4, с. 74].

Іншим напрямком розвитку міжнародних митних відносин є транскордонне співробітництво країн. Дана співпраця пов'язана з взаємодією митних органів з прикордонними службами та органами прикордонного контролю в пунктах пропуску товарів, транспортних засобів та інших предметів,

що переміщуються через митні кордони цих країн, а також з національними службами контролю за повітряними засобами і простором.

Міжнародні зв'язки держав за погодженням та вдосконаленням організаційних форм їх діяльності в галузі міжнародних митних відносин, спрямованої на уніфікацію принципів та норм міжнародного митного права, утворені на основі універсальних багатосторонніх договорів організації митного співробітництва.

Не менш важливе значення на розвиток митних правовідносин торгівельних організацій має міжнародно-правова форма узгодження позицій держав, вироблення загальних правил міжнародного співробітництва та зв'язків в окремих галузях економіки, науки і техніки, а також вирішення питань систематизації, уніфікації та кодифікації норм і принципів міжнародного митного права - міжнародні міжурядові конференції. Дані заходи є колективними органами держав, які самі вирішують всі питання, що стосуються цілей та принципів їх проведення [5, с. 129].

Отже, сучасний стан митних відносин характеризується не тільки вдосконаленням існуючих форм і способів міжнародного митного співробітництва, а й створенням нових напрямків діяльності в цій галузі, пов'язаних зі створенням єдиного митного простору і дією єдиних міжнародних стандартів у митній сфері.

Список використаних джерел

1. Воротіна Н. П. Митні союзи // Юридична енциклопедія: довідк. вид. В 6 т. Т. 3. К – М / НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана; редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) [та ін.]. – К.: Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 2001. – 637 с.
2. Кормич Б. А. Формування інституцій міжнародного митного співробітництва: від Групи Вивчення Європейського Митного Союзу до РМС/ВМО/ Б.А. Кормич // Митна справа. – 2015. – № 2. – 3-10 с.
3. Перепьолкін С. М. Генеза європейського міжнародного митного співробітництва та його періодизація / С.М. Перепьолкін // Вісник Академії митної служби України. – Серія «Право». – 2009. – № 2. – 119-126 с.
4. Перепьолкін С. М. Міжнародно-правові аспекти митного співробітництва європейських держав : монографія / С.М. Перепьолкін. – Дніпропетровськ : Акад. мит. служби України, 2008. – 141 с.

5. Світова та європейська інтеграція: навч. Посібник / Гол. ред. Багмет М. О. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008. – 340 с.

Сушкова О. Є.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри митної справи,
Університет державної фіскальної
служби України
Бобик В. М.,
студент ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ВПЛИВ ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА ПОРУШЕННЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Тарифне регулювання митної справи – один із головних інструментів митної політики держави. Митна справа виконує багато функцій: регулюючу, оскільки регулює обсяги товарів, які надходять до України, контролюючу, оскільки забезпечує контроль за виконанням усіх митних формальностей, а за допомогою мита уряд забезпечує наповнення бюджету країни, тобто реалізовує фіскальну функцію. До різних товарів використовується різні ставки мита, враховуючи якісні та кількісні ознаки товару, країну походження тощо, що дозволяє з одного боку здійснювати ефективну митну політику. Але з іншого це призводить до виникнення порушень митного законодавства.

В умовах інтеграції України до Європейського союзу та під впливом економічної кризи досить важко забезпечити ефективне функціонування тарифного регулювання митної справи. Підписавши ряд угод з країнами Європейського союзу, збільшився обсяг експорту та імпорту, що ускладнює забезпечення митного контролю з боку України. Відповідно до цього виникають порушення митного законодавства, що впливають як з економічного боку, так і з соціального на діяльність країни.

Митний тариф – це інструмент торгової політики і державного регулювання внутрішнього ринку країни при його взаємодії зі світовим ринком, що ґрунтується на використанні митних тарифів. Мета тарифного регулювання полягає у наповненні Державного бюджету України додатковими коштами. Цей метод митної політики займає вагоме місце у формуванні державного бюджету взагалі (рис. 1).

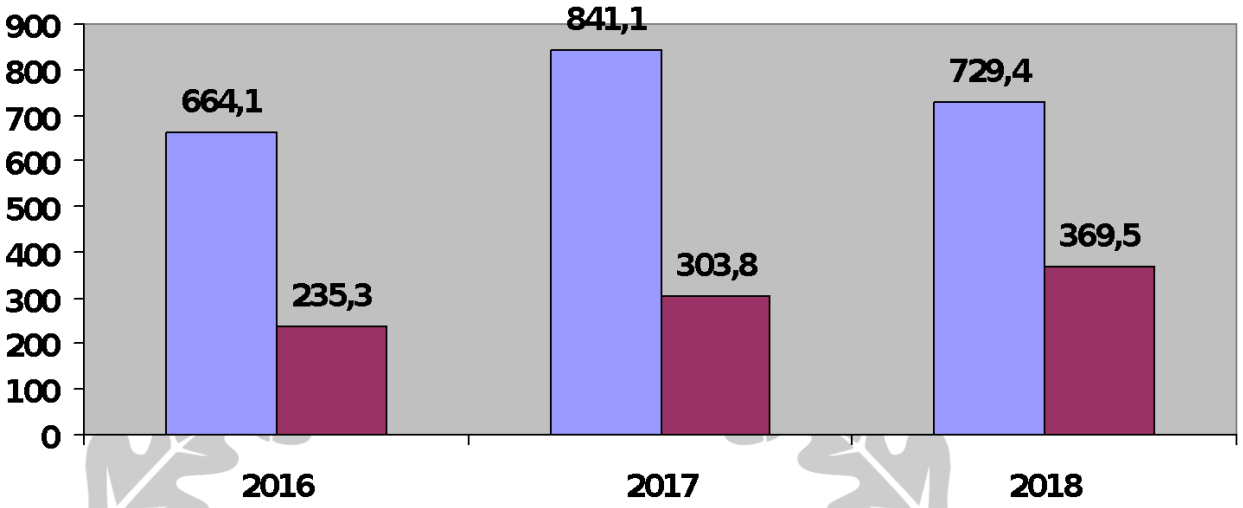

Рис. 1 – Динаміка митних надходжень до Державного бюджету України протягом 2016 – 2018 рр. (млрд. грн.)

З рисунку видно, що щороку частка митних надходжень до Державного бюджету України зростає незалежно від його обсягу (якщо за 2016 рік вона становила 35,4 %, то у 2018 році частка митних платежів становить 50,6 %).

Обсяги надходжень від використання заходів митно-тарифного регулювання залежать від декількох чинників, а саме:

- митної вартості;
- країни походження;
- ставки, що використовується при нарахування митних платежів;
- порядку перетину предмету митного кордону України.

Один із головних чинників, що впливає на фіскальний ефект митно-тарифного регулювання в Україні, є митна вартість. Саме правильне її визначення дає змогу державі отримати суму митних платежів у повному обсязі. Частка коригувань митної вартості великий, лише за 2018 рік він збільшився на 10,3% (рис. 2).

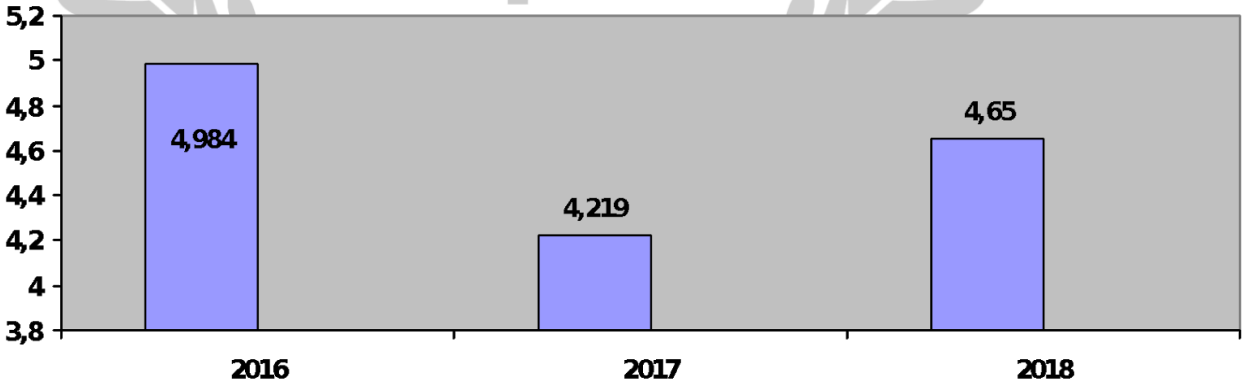

Рис. 2 – Динаміка коригування митної вартості в Україні протягом 2016 – 2018 рр. (млрд. грн.)

Таким чином, додаткові надходження до Державного бюджету України від коригування митної вартості значні. Це вказує на високу частку правопорушень, які стосуються правильного визначення митної вартості, а отже і на виконання фіскальної функції.

Другим показником, що впливає на митно-тарифне регулювання, є країна походження. Саме від цього чинника залежить і тип ставки мита, що використовується до товару, що перетинає митний кордон України. До прикладу, на шоколад, що ввозиться з Німеччини та Японії будуть діяти різні ставки ввізного мита, оскільки з Німеччиною укладена угода про режим найбільшого сприяння, тому використовуватиметься пільгова ставка мита, а з Японією нема жодних угод, тому ставка до шоколаду використовується у повному обсязі. Через спекуляцію імпортерами таким показником як країна походження товару, Україна до свого бюджету недоотримує мільйони гривень, що суттєво впливає на ефективність функціонування митно-тарифного регулювання (рис. 3).

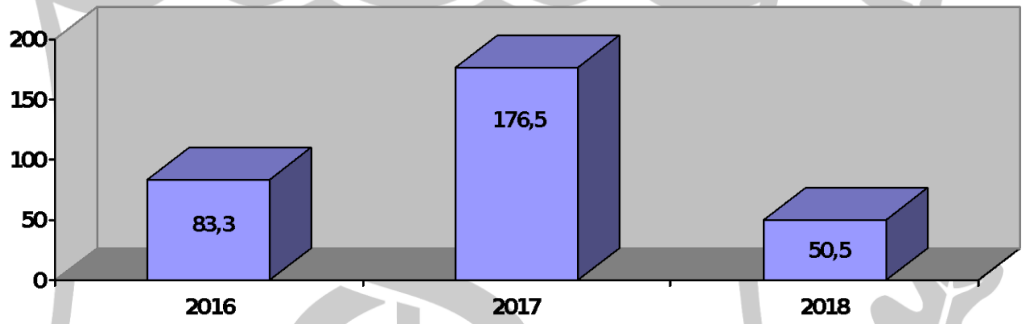

Рис. 3 – Додаткові надходження мита до Державного бюджету України від виявлення неправильного визначення імпортерами країни походження товару протягом 2016 – 2018 рр. (млн. грн.)

З рисунку ми бачимо, що чіткої динаміки зміни суми надходжень мита до Державного бюджету України від виявлення неправильного визначення імпортерами країни походження товару не спостерігається, але обсяги додаткових платежів досі залишаються вагомими. Так, у 2017 році спостерігається значне зростання у більш ніж 2 рази додаткових надходжень мита до Державного бюджету України від виявлення неправильного визначення імпортерами країни походження товару, а у 2018 році – різке зниження зазначеного показника майже у 3 рази.

Ще одним показником, що впливає на ефективне здійснення тарифної політики України, є правильне визначення коду УКТЗЕД, оскільки багато суб'єктів ЗЕД при ввезенні товару зазначають його у митній декларації під кодом іншого (рис. 4).

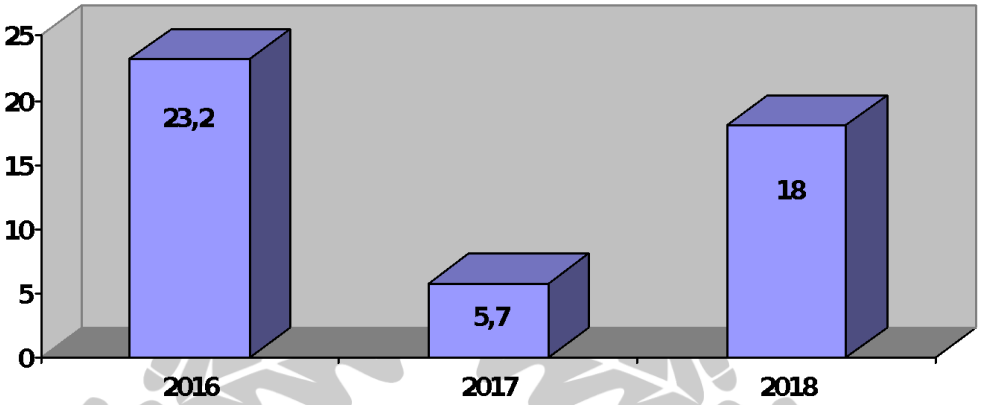

Рис. 4 – Динаміка додаткових надходжень мита до Державного бюджету України від виявлення неправильно визначеного коду товару УКТЗЕД протягом 2016 –2018 рр. (млн. грн.)

Як бачимо з рисунку, обсяги надходжень мита до Державного бюджету України від виявлення неправильно визначеного коду УКТЕД імпортерами залишаються значними, лише за 2018 рік сума збільшилася більше ніж у 2 рази, що вказує на великий обсяг маніпуляцій імпортерами таким показником як код УКТЗЕД.

Таким чином, щоб забезпечити ефективне функціонування митно-тарифного регулювання в Україні та знизити кількість порушень митного законодавства, потрібно зробити декілька кроків, а саме:

- удосконалити українське законодавство відповідно до міжнародних стандартів;

- забезпечити жорсткішу систему митного контролю за рахунок здійснення перевірки майже кожного перевізника та його документів на товар;

- забезпечити більш ефективну роботу системи управління митними ризиками за рахунок збільшення сум штрафних санкцій за порушення митного законодавства.

Зробивши дані дії, Україна зможе уникнути значних порушень митних правил, а отже, всі додаткові надходження від неправильного визначення митної вартості, країни походження та коду УКТЗЕД, потраплятимуть до Державного бюджету України разом із основною частиною митних платежів. Це підвищить ефективність системи митно-тарифного регулювання України в цілому та укріпить фінансово-економічний потенціал країни.

Список використаних джерел

1. Звіт державної фіскальної служби України за 2016 рік [Електронний ресурс]. – URL: http://sfs.gov.ua/data/files/199244.pdf.

2. Звіт державної фіскальної служби України за 2017 рік [Електронний ресурс]. – URL: http://sfs.gov.ua/data/files/223549.PDF.
3. Звіт державної фіскальної служби України за 2018 рік [Електронний ресурс]. – URL: http://sfs.gov.ua/data/files/240396.pdf.
4. Оптимізація митного регулювання міжнародних торгівельних потоків Рум'янцев А. П. / Рум'янцев А. П./ Національні економічні стратегії розвитку в глобальному середовищі:Збірник. – 2019. – С. 19-22. – УДК 399 (-005.44) (043.2).

Бодрова Д. В.,
магістр економіки,
здобувач економічного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна

ІНСТИТУЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗБУДОВИ ЕФЕКТИВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Важливою передумовою розбудови ефективної системи оподаткування в емерджентній економіці України є врахування її інституціональних особливостей. Насамперед, слід зазначити, що податкова система являється складно-структурованим інститутом, вмонтованим в загальний інституційний дизайн соціально-економічного устрою країни. Цей інституційний конструкт, а також специфіка ментальності суспільства і стійких поведінкових стереотипів ведення бізнесу та державного управління визначають реальні економічні наслідки тих чи інших рішень у податковій сфері.

Поведінкові моделі ведення бізнесу в Україні великою мірою визначаються тотальною недовірою до органів державної влади та активними захисними реакціями на несприятливий бізнес-клімат і системну корупцію. На цьому тлі фінансування розбудови інфраструктури, забезпечення мінімальних соціальних стандартів, охорони здоров'я, освіти, науки і якісне забезпечення національної оборони залишаються системно провальними напрямами державної влади. Державні органи значною мірою переклали на плечі населення тягар забезпечення необхідного мінімуму базових потреб суспільства. Звідси економічна поведінка платників податків значною мірою визначається намаганням мінімізувати податкові платежі через використання схем ухиляння

від сплати податків. Існуюча система оподаткування функціонує на хибному фундаменті кланово-олігархічного корупційного устрою, який за визначенням не може бути основою для ефективної системи оподаткування.

Тому для побудови оптимальної системи оподаткування необхідно рухатися одночасно у двох напрямках:

- вдосконалювати інституційне середовище в цілому (тобто переходити від кланово-олігархічного устрою із системною корупцією до цивілізованої правової держави і демократичного суспільства із потужним середнім класом,;

- запровадити просту, прозору систему оподаткування, яка мінімізуватиме можливості для корупції і розкрадання бюджетних коштів (як це відбувається, наприклад, через схеми фіктивного експорту з відшкодуванням ПДВ), сприятиме і достатньому наповненню державного бюджету, і можливостям інтенсивного розвитку бізнесу та мінімізації податкових трансакційних витрат.

Інститут оподаткування має три важливих критерії, які необхідно враховувати для побудови такої податкової системи.

1. Першим критерієм виступає співвідношення формальних правил (офіційного законодавчо-нормативного поля) і неформальних процедур та поведінкових моделей бізнесу, державних чиновників та населення. Тому необхідно глибоко розуміти не тільки формальну сторону розрахунків і законодавчих актів, а й цілий пласт наслідків у формуванні мотивації і поведінкових моделей бізнесу, населення та державних чиновників. Одним із прикладів інструменту оподаткування, при застосуванні якого країнам важко запобігти розриву між формальними правилами та неформальними поведінковими моделями є податок на додану вартість (ПДВ). Навіть у країнах ЄС питання реформування ПДВ стоїть дуже гостро . Тим більше необхідним є реформування ПДВ в Україні, де існує непривабливий бізнес-клімат, корупційна кланово-олігархічна система і тотальна недовіра бізнесу і всього населення до влади. Схеми мінімізації податкових платежів і засоби ухиляння від сплати податків вже отримали широке розповсюдження і закріпились у вигляді поведінкових моделей більшості платників податків. Ці поведінкові моделі є достатньо стійкими і постійно відтворюються у ширшому масштабі, що створило певну «інституційну пастку» в українській економіці, яка суттєво гальмує економічний розвиток і вирішення гострих проблем державних фінансів. Вихід з існуючого деструктивного стану податкової сфери і державних фінансів є неможливим за допомогою слабких впливів на систему, таких як, наприклад, незначне зниження ставок оподаткування. Необхідною є система кардинальних позитивних зрушень у податковому і інституційному середовищі взагалі, яка

може створити потужні імпульси для зміни глибинних поведінкових моделей і бізнесу, і державних чиновників.

2. Другим критерієм в осмисленні оптимальної системи оподаткування є наявність внутрішньої логіки (або її відсутність) у податковій системі, тобто узгодженість або неузгодженість чи диспропорції інструментів системи оподаткування між собою (різних податків, ставок оподаткування, стандартів бухгалтерського і управлінського обліку, системи адміністрування податків і т. ін.). Прикладом диспропорцій та відсутності внутрішньої логіки системи оподаткування в Україні є взаємодія таких її внутрішніх елементів, як податок на додану вартість та спрощена система оподаткування. З точки зору інтересів розвитку бізнесу, український варіант нарахування і сплати ПДВ є прийнятним тільки у «тандемі» із спрощеною системою оподаткування внаслідок того, що цей тандем дозволяє мінімізувати не тільки малому бізнесу, а й великим компаніям платежі зі сплати ПДВ та податку на прибуток. З позиції наповнення державного бюджету така мінімізація є негативним явищем – з початку введення спрощеної системи оподаткування вона призначалась для стимулювання розвитку малого бізнесу, а не мінімізації податкових платежів великих підприємств. Якими є конструктивні шляхи вирішення проблеми мінімізації бізнесом платежів з ПДВ через використання суб'єктів підприємницької діяльності, що знаходяться на спрощеній системі? Ліквідація спрощеної системи оподаткування, як пропонують певні автори та радить МВФ, була б величезною помилкою, яка би призвела до знищення малого бізнесу і великої кількості робочих місць, а отже різкого зростання соціально-політичної напруги у суспільстві, та до посилення еміграції робочої сили, в т.ч. і кваліфікованої, за кордон. Тому необхідно зберегти спрощену систему оподаткування, а проблему неефективної роботи ПДВ вирішувати не за рахунок знищення важливого для економіки і суспільства інструменту (спрощеної системи оподаткування), а через позитивні зміни у системі оподаткування (зокрема реформуванні ПДВ) та інституційному середовищі в цілому.

3. Третім критерієм оцінки кількісних і якісних параметрів оптимальності системи оподаткування є її зовнішній інституційний вимір, тобто гармонійна (або диспропорційна) вмонтованість інструментів оподаткування у загальний інституційний устрій країни та у контури зовнішньоекономічних відносин. Нажаль, Україна належить саме до тих країн, що у міжнародних рейтингах у податковій сфері посідають найнижчі позиції. Як вже зазначено вище, система оподаткування у країнах ЄС з ПДВ в якості ключового податку сьогодні знаходиться у кризовому стані і зазнає серйозної критики з боку фахівців цих

країн. Практика застосування ПДВ у цих країнах знаходиться у процесі реформування. Також обговорюються пропозиції щодо запровадження для певних великих компаній податку з обороту. Тому Україні не варто догматично наслідувати недостатньо успішний досвід ЄС з використанням ПДВ, а враховуючи системні проблеми щодо ПДВ, доцільно більш глибоко і виважено підійти до формування своєї оптимальної системи оподаткування з урахуванням викладених вище положень. Зазначені пропозиції заслуговують на серйозну увагу та широкі громадські обговорення й консультації у бізнес-середовищі, серед учасників фінансового ринку, практиків макроекономічного регулювання, науковців і експертів.

Савченко А. М.,
к.е.н.,доцент,
Університет державної фіскальної служби України
Борисенко А. В.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

АГРЕСИВНА ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ, ТА ПРОТИДІЯ ЇЇ ВИНИКНЕННЮ

Фінансова політика значним чином впливає на економіку держави. Основним її інструментом виступають податки. Податки потрібні державі для того аби покращити життя її громадян, регулювати економіку, для розвитку підприємницької діяльності. На превеликий жаль все більшого поширення набуває саме ухилення від сплати податків, що за собою несе рушійні наслідки для податкової бази в цілому.

Основною причиною, яка призводить до тінізації економіки України є неефективність регулювання діяльності підприємства. «Платники податків все більше знаходять шляхи уникнення їх сплачування. Головними чинниками, що зумовлюють таку ситуацію є:

- високий рівень корупції серед влади;
- необізнаність в податковій системі;
- безкарність правопорушників;
- високий обсяг податків;

- низька якість законодавчої бази;
- нераціональна структура оподаткування;
- погіршення соціально-економічного становища суспільств» [1, с.55].

Слід зазначити, що для більшості країн таке явище, як агресивне податкове планування є досить значною проблемою. «На сьогодні загальні передумови формування ефективної системи заходів щодо протидії агресивному податковому плануванню в Україні зводять до наступного: - визначення заходів щодо протидії агресивному податковому плануванню як особливого напряму адмініструванню податків із створенням відповідного нормативного та інфраструктурного забезпечення; - врахування міжнародного досвіду та координація дій з наддержавними інституціями (ОЕСР,ООН,ЄС) щодо протидії АПП;

- забезпечення керованості ризиками агресивного податкового планування»[2].

«Основними компонентами системи заходів щодо протидії агресивному податковому плануванню, що нині є предметом дискусій вітчизняної кваліфікованої спільноти, є: – вдосконалення трансфертного ціноутворення, оптимізація критеріїв визнання операцій контрольованими з урахуванням міжнародного досвіду та особливостей вітчизняної практики;

– регулювання тонкої капіталізації та протидія мінімізації податкового навантаження через гібридні фінансові інструменти;

– посилення міжнародної співпраці щодо протидії практикам АПП та недопущення зловживань нормами міжнародних угод щодо уникнення подвійного оподаткування»[3].

Податкове планування базується на основі податкового аналізу, який надає кількісну оцінку наявності та використання фінансових ресурсів , воно являє собою певне підгрунття для створення балансу між потребами і можливостями держави і населення.

«АПП характеризується двома типами практичних ситуацій, де у першому випадку позиція платника податків є обґрунтованою і формально відповідає законодавству, але має непередбачувані податкові наслідки. В другому ж випадку податкові органи вбачають ризик того, що платник податків не вкаже на наявність невизначеності у тлумаченні закону, тобто податкові органи бачать небезпеку в тому, що законодавство може бути застосоване для досягнення результатів, відмінних від тих, які мав на увазі законодавець при формулюванні правової конструкції»[3, с 124].

Отже, на сьогодні Україна має розробити план покрокового впровадження протидії механізмів агресивної податкової політики, до них варто віднести, контроль за іноземними компаніями , вдосконалення норм рівня цін нематеріальних активів, поширення норм та правил для трансферного ціноутворення, запровадити більшу прозорість за діяльність платників податків і т.д.

Список використаних джерел

1. Москальов А.А., Крупа А-Є.П. Причини ухилення від сплати податків//Науковий журнал»Мистецтво наукової думки»№4. ,2019 –с.55-57. Режим доступу: https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2617-7064/article/view/203/185
2. Брехов С. С. Передумови та напрями протидії агресивному податковому плануванню в Україні / С. С. Брехов, Л. А. Задорожня // Фіскальна політика в умовах макроекономічної стабілізації : збірник наукових праць за матеріалами науково-практичного інтернет-семінару, 21–31 травня 2016 року. – Ірпінь: НДІ фіскальної політики, 2016. – С. 70-72. – Режим доступу: http://ndi-fp.asta.edu.ua/thesis/235.
3. Коротун, В. І. Світовий досвід протидії агресивному податковому плануванню: висновки для України / В. І. Коротун, С. С. Брехов // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України: електрон. наук. вид. – Ірпінь – 2015- № 2. – С. 121-134.

Скорик М. О.,
к.е.н., доцент кафедри економічної теорії,
Університет державної фіскальної
служби України
Брухаль В. Р.,
студент ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДГРУНТЯ ПОБУДОВИ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

У податках держава реалізовує своє економічне право на отримання часини створеного в суспільстві чистого доходу для реалізації економічних та соціальних функцій, саме тому податки слід розцінювати як невід'ємною

сладовою економічної політики держави. З точки зору економічної теорії довгий час існували два напрями по відношенню оподаткування – кейнсіанський та неокласичний.

В XX ст. економісти в ході своїх досліджень поєднали елементи кейнсіанської концепції державного регулювання з концепцією неокласичного напряму і сформувалася неокейнсіанська теорія оподаткування. Представникам неокейнсіанства належить ідея запровадження податку на споживання, ними обґрунтовується, з точки зору забезпечення справедливості стосовно бідних, перевага прогресивної шкали оподаткування доходів фізичних осіб порівняно з фіксованим податком, а також перевага податку на споживання над прибутковим податком, оскільки не оподатковуються заощадження, як джерело майбутніх інвестицій [1, с.157].

Як зазначають вітчизняні дослідники, економічна теорія визначає податок як специфічну форму економічних відносин держави із суб'єктами господарювання, групами населення і фактично з кожним членом суспільства. І специфіка таких взаємовідносин полягає в тому, що держава є визначальною дійовою особою, а платник податку – виконавцем вимог держави. Стягнення державою на користь суспільства певної частки валового продукту у вигляді обов'язкового внеску становить сутність податку [2].

Система оподаткування доходів фізичних осіб в Україні з огляду на об'єкт оподаткування включає в себе: податок на доходи фізичних осіб (при загальній системі оподаткування), єдиний податок (при спрощеній системі оподаткування), а також тимчасові платежі, збори податкового та неподаткового характеру, які мають спільний об'єкт оподаткування, – це військовий збір, єдиний соціальний внесок (відповідно до чинного законодавства не є податком).

За роки незалежності України її система оподаткування доходів фізичних осіб в процесі свого розвитку пройшла декілька етапів і всі вони характеризувалися з негативної сторони, а саме, завжди переважало збільшення податкового навантаження на незаможних громадян через оподаткування прожиткового мінімуму, оподаткуванні доходів за єдиною ставкою. Нині податок на доходи фізичних осіб справляється за базовою ставкою 18%. Виникає резонансна ситуація, адже «серед цілей сталого розвитку до 2030 року на першому місці стоїть саме подолання бідності у всіх її формах» [3, С. 41], а основний податковий тягар несуть на собі фізичні особи. Дивним є той факт, що жодної згадки про оподаткування доходів фізичних осіб під час реформування податкової системи до цього часу немає.

Дійсно, зазначений податок в Україні має не досить високу ставку, однак річ у тому, що в європейських країнах даний податок сплачується з доходів, які обґрунтовані реальними соціальними стандартами, реальним прожитковим мінімумом. В європейських країнах з під оподаткування виведені низькі доходи, діють численні соціальні пільги, що в підсумку знижує тиск на платника податку.

На нашу думку, слід розробити нову модель оподаткування доходів фізичних осіб яка має базуватися, по-перше, на неоподатковуваному мінімумі на рівні реального прожиткового мінімуму і буде грунтуватися на середньому класі населення, адже саме він має потенціал щодо легалізації власних доходів, тим самим розширюючи податкову базу. Середній клас має добровільно вивести дохід з тіні, а для цього слід створити комфортні умови. Як зазначає П. Дубинецька, «номінальний прожитковий мінімум в Україні дуже далекий від реального, навіть ті громадяни, які мають дещо вищий дохід, часто є бідними, хоча держава розглядає їх як платоспроможних» [4]. Вірно зазначає Т.Ковальчук, що «середній клас – це економічно активна частина громадян, що мають пристойний рівень матеріального забезпечення, досягають його власною працею, усвідомлюють свої соціально-економічні інтереси і активно діють заради їх реалізації» [5, С. 8]. Тобто фіскальна політика держави в постіндустріальному суспільстві повинна бути тонким інструментом і сприяти соціальній стабільності і розвитку підприємницької діяльності.

Зауважимо також, що, на відміну від України, «західна етика, на якій тримається ідеал держави загального добробуту, не засуджує багатство, а закликає працювати, щоб не бути бідними. Саме тому податки на багатство не розглядаються як першооснова наповнення бюджету і відіграють радше морально-виховну, ніж економічну функцію» [6].

По-друге, слід обов’язково врахувати податкові пільги, які мають бути чітко описані і врегульована на законодавчому рівні.

По третє, слід взяти за основу зарубіжний досвід європейських країн де в системі податкових відносин важливе місце посідає показник «граничний дохід». Це мінімальний розмір отриманого доходу, з якого починається сплачуватися податок. Обов’язково враховувати: сімейний стан платника податків, кількості дітей у сім’ї. Заслуговує на увагу той факт, що зарубіжні системи оподаткування спрямовані на формування кінцевого доходу таким чином, щоб кожна фізична особа мала в користуванні після оподаткування дохід, достатній для фінансування всіх необхідних витрат на задоволення своїх потреб.

Враховуючи те, що в Україні найважливішою складовою бази оподаткування податку з доходів фізичних осіб є заробітна плата, слід забезпечити зростання доходів фізичних осіб та створення робочих місць, що в свою чергу значно збільшить надходження до державного бюджету.

Якщо реалізувати ці пропозиції на практиці, то це стане запорукою підвищення довіри до державних інституцій та відновить принцип справедливості, сприятиме виведенню з доході з тіні.

Список використаних джерел

1. Мацелюх Н.П., Максименко І.А., Теліщук М.М. та ін. Податкова діяльність держави в умовах становлення інформаційної постіндустріальної економіки. Монографія. Ірпінь. Університет ДФС України. 2018. 362 с.
2. Андрущенко В. Л. Податкова система: навч. посіб. / за заг. ред. В. Л. Андрущенка. Київ: ЦУЛ. 2015. 416 с.
3. Жилінська О., Мельничук О., Антонюк Л., Гуменна О., Радчук А., Столярчук Я., Тарута С., Харламова Г., Чала Н., Шнирков О. Україна 2030: Доктрина збалансованого розвитку. Львів: Кальварія. 2017. 168 с.
4. Дубинецька П. Реформування податку на доходи фізичних осіб: аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду. *Формування ринкової економіки в Україні.* 2014. Вип. 31. Ч. 1. С. 237-245.
5. Ковальчук Т. Чи є у нас середній клас? *Урядовий кур'єр.* 2002. № 222. С.8.
6. Ткаченко Л. Фіскальний популізм як діагноз. *Дзеркало тижня. Україна.* № 25. – 11 липня 2014 URL: http://gazeta.dt.ua/finances/fiskalniy-populizm-yak-diagnoz-stosovno-mozhlivosteyznizhennya-rozmiru-yedinogo-socialnogo-vnesku-_.html (дата звернення: 02.05.2020).

Сушкова О. Є.,
к.е.н., доцент,
Університет державної фіскальної служби України
Буднік І. О.,
студентка ННІ ЕОМС,
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Сучасний розвиток зовнішньоекономічної діяльності України відбувається в умовах інтеграційних процесів, що супроводжується певними ризиками, які пов'язані з безліччю умов і факторів, а також мають значний вплив на результативність господарювання і розвиток конкурентних ринків. Управління ризиками при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності у напрямку дослідження теоретичних та прикладних аспектів знайшли своє відображення у розробках таких авторів як: П. Пашко, П. Пісной, С. Терещенко, Т. Савунова, А. Войцещук, А. Журавльова, С. Єлкин, О. Єлкина, Л. Попова та інші [1, с. 86]. Проте запровадження сучасної ефективної системи митного контролю після випуску товарів, який зосереджується на ризикових суб'єктах господарювання набуває особливої актуальності та потребує подальших досліджень.

Під ризиком в сфері зовнішньоекономічної діяльності можна позиціонувати ймовірність настання несприятливих подій, результатом яких стануть збитки та втрати майна суб'єктів ЗЕД. Ризики, що виникають під час здійснення ЗЕД, залежать від багатьох причин: об'єктивна невизначеність майбутнього; постійна нестабільність економічних процесів у всіх країнах світу; об'єктивна неповнота вихідної інформації, недостатність інформації, наявність комерційної таємниці про діяльність суб'єктів ЗЕД; умови ЗЕД, які полягають у тому, що обмін товарами залежить від співвідношення між світовим попитом і світовою пропозицією на ці товари; лібералізація ЗЕД, що ґрунтується на такому принципі: завдяки вільній торгівлі, основаній на порівняльних витратах, світова економіка може досягти ефективнішого розміщення ресурсів і вищого рівня матеріального добробуту країн-учасниць; торговельні бар'єри: різноманітні види мит, податки, імпортні квоти, система ліцензування, створення завищених

стандартів якості і безпеки продукції або просто бюрократичні заборони в митних процедурах, валютні курси [2, с. 36-37].

Управління ризиком – це процес зменшення або уникнення збитків у разі створення або настання ризикових подій. Слід відзначити, що мінімізація збитку і зниження ризику – не аналогічні поняття. Зниження ризику означає або зменшення можливих збитків, або зниження ймовірності настання несприятливих подій. Наведемо етапи процесу управління ризиком [3, с.344]:

1. Аналіз ризику (виявлення, оцінка);
2. Вибір методів впливу на ризик при оцінці їх порівняльної ефективності;
3. Формування стратегії управління;
4. Безпосередній вплив на ризик;
5. Контроль і коригування результатів процесу управління.

Механізм мінімізації ризиків в Україні під час митного контролю повинен передбачати використання різних джерел інформації для виявлення ризиків і заходів з їх мінімізації; заходи з мінімізації ризиків відповідно до профілю, а також самостійно посадовою особою митного органу, якщо це можливо; використання інформаційно-технічних і програмних засобів під час митного контролю.

Завданням системи управління ризиками в митниці є створення сучасної ефективної системи митного контролю, виходячи з принципу вибірковості з метою спрощення процедур міжнародної торгівлі для осіб, які працюють без порушення митних правил, та проведення поглибленого дослідження ризикових осіб, а також оптимального розподілу ресурсів контролюючого органу, що, у свою чергу, сприятиме підвищенню рівня митної безпеки [1, с.86].

Українська митниця сьогодні – це, перш за все, економічна безпека країни, захист від транспортування нелегальних товарів, що загрожують здоров'ю людей та їх безпеці, протидія транскордонній злочинності. Поряд з цим, один з основних векторів її розвитку – підвищення рівня сервісного обслуговування, спрощення митних процедур та полегшення переміщення громадян та транспортних засобів [4].

Наприкінці 2017 року відбулися істотні зміни, щодо управління ризиками при здійсненні зовнішньоекономічній діяльності в Україні. По-перше, 27 грудня 2017 року Кабінет міністрів України затвердив Стратегію розвитку системи управління ризиками у сфері митного контролю на період до 2022 року та План заходів з її реалізації [4]. Наведемо для прикладу основні аспекти, що розглядаються в рамках Стратегії розвитку системи управління ризиками у сфері митного контролю на період до 2022 року (рис. 1).

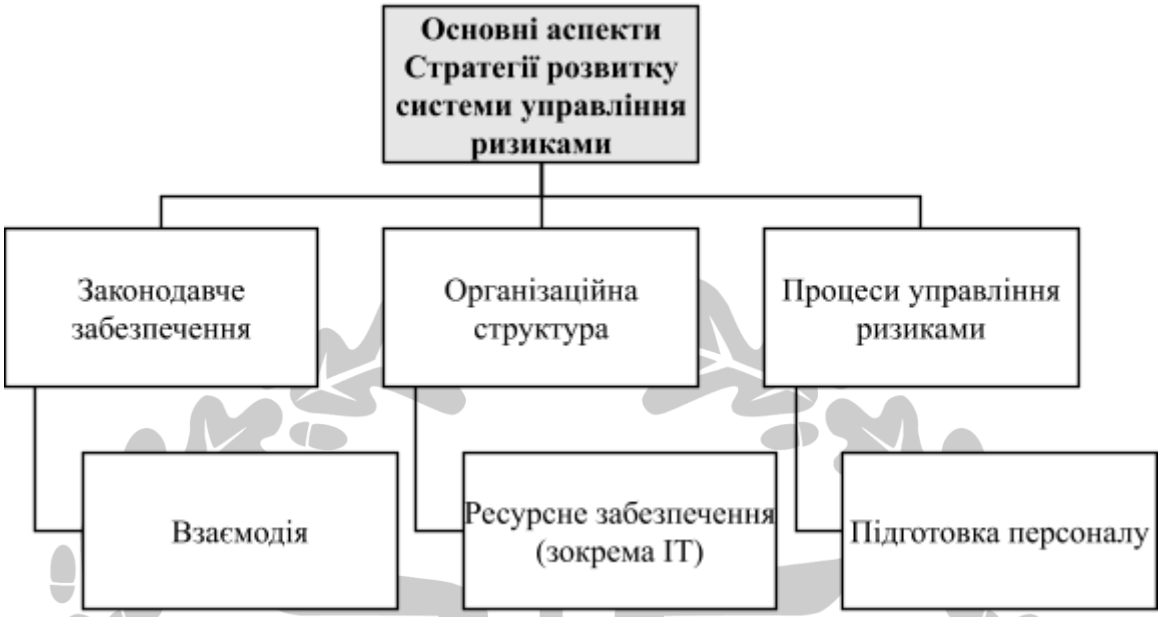

Рис. 1. Основні аспекти Стратегії розвитку системи управління ризиками у сфері митного контролю в Україні на період до 2022 року [5]

По-друге, 06.09.2018 року відбулися зміни в Митному кодексі України згідно Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законів України щодо запровадження механізму «єдиного вікна» та оптимізації здійснення контрольних процедур при переміщенні товарів через митний кордон України», зокрема в частині 3 статті 363, де зазначається, що автоматизована система управління ризиками функціонує на центральному рівні та передбачає застосування випадкового відбору [5].

Автоматизована система аналізу та управління ризиками (АСАУР) забезпечує визначення однакового обсягу та форм митного контролю товарів, транспортних засобів комерційного призначення незалежно від того, якому органу доходів і зборів подано митну декларацію (інший документ, що може використовуватися замість митної декларації відповідно до Митного кодексу України), для здійснення митних формальностей [5].

Особливістю є те, що у разі якщо посадовою особою органу доходів і зборів за результатами застосування АСАУР прийнято рішення про необхідність проведення певної митної формальності щодо товарів, транспортних засобів комерційного призначення, інформація про прийняття такого рішення невідкладно вноситься такою посадовою особою до автоматизованої системи управління ризиками.

Для вдосконалення інструментів митного контролю пропонується поєднати аналіз ризиків на кордоні (АСАУР) і відбір для пост-митного аудиту в комплексну систему. Створення системи управління ризиками, яка буде включати критерії та індикатори ризику для відбору підприємств з метою проведення перевірок. Ця система повинна включати в себе такі області аналізу митних ризиків: податкова історія, інформація із зовнішніх джерел, співставлення показників за митними платежами, митною вартістю, товаром, контрактом.

Джерелами інформації для формування переліку ризиків визначено дані, зазначені в митних та податкових деклараціях, деклараціях митної вартості, базах даних ДФС, грошових, фінансових і бухгалтерських документах, звітах, контрактах, рахунках, облікових записах та інших документах, пов'язаних з товарами, відомості про які заявлені у митних деклараціях, отримані від суб'єктів господарювання, інших державних, недержавних, міжнародних, іноземних органів та установ, у тому числі в результаті виконання форм митного контролю під час перетину митного кордону або митного оформлення, такі, що знаходяться у відкритому доступі [1, с. 88].

При відборі пропонується враховувати показники за результатами діяльності підприємств за три попередні роки та обсяги постачання. За результатами отриманих результатів про ризики, які спрацювали, орган доходів і зборів може приймати одне з таких рішень: проведення додаткового аналізу діяльності суб’єкта господарювання на предмет інших ризиків, опитування, запит документів у суб’єкта господарювання або його контрагентів; проведення планової документальної перевірки; проведення позапланової документальної перевірки у разі наявності ризику лише за окремими напрямами діяльності або операціями [1, с. 88].

На мою думку, питанню щодо системи управління ризиками приділено недостатньо уваги у Митному кодексі України.

Прикладом ЄС є управління ризиками ланцюга поставок товарів, це напрямок що включає:

- ідентифікацію та контроль за переміщенням товарів з високим рівнем ризику;

- створення спрощених умов здійснення зовнішньої торгівлі шляхом розвитку інституту уповноваженого економічного оператора;

- попередній аналіз інформації, що надається суб’єктам ЗЕД перед відправленням або перед прибуттям товарів.

Отже, можна сказати, що за сучасними тенденціями більшу увагу аналізу ризиків потрібно приділяти у сфері моделювання ланцюгів поставок,

дослідженню інформації і показників діяльності суб'єктів ЗЕД, що пов'язані з фактами неправомірності та фактами, які можуть бути пов'язані з порушенням митних правил. Для зменшення виникнення ризиків зовнішньоекономічної діяльності потрібно проводити ефективний митний контроль, який вимагає функціонування системи попереднього інформування про зовнішньоекономічні операції та забезпечення новітніми технічними засобами митного контролю, програмно-інформаційними комплексами та ІТ-технологіями.

Список використаних джерел

1. Костенко А. О. Розбудова системи управління ризиками в частині відбору підприємств для проведення митного аудиту в Україні / А. О. Костенко, П. В. Пашко. // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». – 2018. – №1. – С. 86–90.

2. Лубенченко О. Е. Моделі прийняття рішень із залученням зовнішніх аудиторів з метою мінімізації ризиків зовнішньоекономічної діяльності / О. Е. Лубенченко. // Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. – 2015. – №4. – С. 34–41.

3. Тюріна Н. М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства. Навчальний посібник / Н. М. Тюріна, Н. С. Карвацка. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 408 с.

4. Уряд затвердив Стратегію розвитку системи управління ризиками у сфері митного контролю на період до 2022 року [Електронний ресурс]. – URL: https://www.kmu.gov.ua/ua/news/uryad-zatverdiv-strategiyu-rozvitku-sistemi-upravlinnya-rizikami-u-sferimitnogo-kontrolyu-na-period-do-2022-roku

5. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495 VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 44-45, № 46-47, № 48. – Ст. 552.

Остапенко Я. О.,
к.е.н., доцент, доцент кафедр управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики, Університет державної фіскальної служби України
Буличов О. С.,
Охмак О. М.,
студенти ННІ ОАА Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ : АНАЛІТИЧНИЙ ПОГЛЯД

Дисбаланс податкової системи України, що створює нерівномірні податкові навантаження та призводить до збільшення тіньового сектору економіки, незаперечно вимагає її удосконалення.

Окремі проблемні питання формування та реалізації фіскальної політики досліджувались науковцями: Ю. Дроговоз, В. Дубровський, М. Кучерявенко, Т. Меркулова, В. Тропина, Н. Вдовиченко В. Білоцерківець та інші. Виявлені дослідниками проблеми вимагають розв’язання низки завдань, пов’язаних із досягненням збалансованості витрат бюджету з його надходженнями, а також із зменшенням тіньового сектору економіки.

Податкова система - заснована на певних принципах система врегульованих нормами права суспільних відносин, що складаються в зв'язку з встановленням та стягуванням податків і зборів, однак її призначення полягає не лише у збиранні податків і забезпечення дохідної частини бюджету, але й у забезпеченні розвитку національної економіки, однією з перепон якого є тіньова економіка[1, с. 115]. Серед наслідків функціонування тіньового сектору можна назвати порушення грошового обігу, скорочення податкових надходжень, розвиток інфляційних процесів, неконтрольоване розшарування населення за рівнем доходів, відплив капіталів за кордон та суттєве скорочення інвестиційних надходжень в Україну. Все це гальмує структурну перебудову та не дозволяє забезпечити збалансованість державного бюджету.

Бюджет України формується в основному за рахунок податкових надходжень, якими визнаються встановлені законодавством загальнодержавні та місцеві податки і збори, що посідають провідне місце серед методів мобілізації бюджетних ресурсів та інструментів державного регулювання економіки [2, с. 191]. Основну частину податкових надходжень України формують податок на додану вартість, податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб та акцизний податок (табл. 1).

Таблиця 1

Структура податкових надходжень зведеного бюджету України за 2015-2019рр., %

Рік	Податкові надходження	Податок на доходи фізичних осіб	Податок на прибуток підприємств	Внутрішні податки на товари та послуги	Місцеві податки та збори
2015	77,85	15,33	5,99	38,23	4,15
2016	83,14	17,73	7,69	43,09	5,40
2017	81,45	18,26	7,22	42,82	5,24
2018	83,29	19,41	8,97	42,82	5,15
2019	82,98	21,36	9,10	39,99	5,70

Джерело складено на основі [3]

Результати дослідження засвідчують: за 4 роки податкові надходження збільшились на 5,13%, надходження ПДФО - на 6,03%, надходження податку на прибуток підприємств - на 3,11%, надходження внутрішніх податків на товари та послуги на -1,76%. Це єдині надходження які мали мінливу тенденцію до збільшення, надходження місцевих податків та зборів на 1,55% і вони є досить суттєвими на даному рівні. Аналіз вітчизняної податкової системи констатує великий рівень податкового навантаження порівняно з країнами зі схожим рівнем розвитку. Якщо порівняти структуру податкових надходжень у розвинених країнах, то найбільше бюджетне значення мають прибуткові податки з громадян, платежі до фондів соціального призначення та податки на споживання. У деяких державах, наприклад, у США і Японії саме прямі податки мають найбільше бюджетне значення, а в європейських країнах переважають непрямі податки й платежі до фондів соціального призначення [4, с. 55]. Згідно з існуючим сьогодні податковим законодавством сумарна податкова ставка в Україні залишається вище 30 % внутрішнього валового продукту, а з соціальними виплатами (пенсійний фонд, фонд зайнятості, дорожній збір) - більше 4 % [5, с. 18]. Якщо враховувати ЄСВ, податкове навантаження в Україні

сягає майже 40 % від ВВП [6, с. 101]. Утім, існує думка, що він становить набагато менше, ймовірно близько 30 %, завдяки широким масштабам ухилення та мінімізації податків. Фактично економіка у такий спосіб пристосовується до завеликого податкового навантаження [7, с. 3]. Однак це значить, що податковий тиск перекладається на сумлінних платників.

Отже, в Україні сформувався дестимулюючий механізм легальної економічної діяльності та дестабілізації матеріального стану основної маси населення. Необхідно брати до уваги й такий аспект, як грошове обслуговування потреб тіньової економіки. Розрахунки Національного банку свідчать, що 45 % всієї грошової маси знаходяться поза банківською сферою [5, с. 17]. Іноземні ж системи оподаткування спрямовані на формування кінцевого доходу домогосподарств таким чином, щоб кожна фізична особа мала в користуванні після оподаткування дохід, достатній для фінансування всіх необхідних витрат на задоволення своїх потреб. Якщо порівнювати податкове законодавство щодо стягнення податку з доходів фізичних осіб в Україні із зарубіжними країнами, то при отриманні мінімальної заробітної плати до неї навіть не застосовується податкова соціальна пільга. В Австралії та Англії при такій заробітній платі цей податок взагалі б не утримувався, а в Японії його ставка була б 5 % [8, с. 84-85].

На нашу думку, фіскальний механізм в Україні необхідно реформувати у напрямі забезпечення сприятливих умов для ведення бізнесу та залучення інвестицій шляхом побудови стимулюючої податкової системи та спрощення адміністративного процесу стягнення податків. Серед превентивних заходів для вирішення проблем тіньової економіки також доцільно виділити удосконалення та лібералізацію податкового законодавства, диференційований підхід до кваліфікації порушень у сфері оподаткування та оптимізацію системи відповідних санкцій.

Список використанних джерел

1. Ломака Є. А. Дослідження існуючих систем оподаткування в країнах з розвиненою економікою. Є. А. Ломака. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. 2019. Вип. 9. С. 115- 120.

2. Макогон В. Д. Податкові надходження у системі формування дохідної частини бюджету. В. Д. Макогон. Економічний вісник університету. 2019. Вип. 41. С. 188-195.

3. Офіційний сайт міністерства фінансів України URL: https://www.minfin.gov.ua/ (дата звернення: 01.05.2020р.)

4. Лаврешов А. Ю. Теоретико-методичні основи побудови податкової системи в Україні. А. Ю. Лаврешов. Менеджер. 2015. № 1. С. 174- 180.

5. Ільяшенко В. А. Податкова система: проблеми оподаткування та шляхи удосконалення. В. А. Ільяшенко. Наука й економіка. 2014. Вип. 1. С. 13-18.

6. Соф'їн, М. Нерівномірність податкового навантаження в умовах євроінтеграційного курсу України. М. Соф'їн. Підприємництво, господарство і право: науково-практичний господарсько-правовий. 2019. № 8. С. 100-104.

7. Дроговоз Ю., Дубровський В. Інституційні проблеми української податкової системи та шляхи їх вирішення. Київ, 2015. - С. 32. URL: https://rpr.org.ua/ (дата звернення: 01.05.2020р.)

8. Слєпцова Н. В.Зарубіжний досвід оподаткування доходів фізичних осіб та реалії адміністрування ПДФО в Україні. Н. В. Слєпцова, Л. В. Качура. Економічна наука. 2019. № 4. С.84-92.

Поденежко О. В.,
доцент кафедри інформаційних систем і технологій
Університет державної фіскальної служби України
Бурлака А. А.,
курсант взводу ПМПМ 18-4
факультету податкової міліції
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МИТНОЇ БЕЗПЕКИ В ЗАХИСТІ НАЙЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ

Економічна і політична ситуація, яка сформувалася в Україні сьогодні, революційні та воєнні події останніх років – усе це спричинило динамічні зміни в державі, загострили потребу забезпечення національної безпеки нашої країни, швидкого реагування на зовнішні загрози та протидії можливим негативним наслідкам таких загроз. За таких умовах вбачається, що митна справа стає не лише інструментом зовнішньоекономічної діяльності, а й відіграє більш важливу роль.

Головною метою митної безпеки є забезпечення захисту митних інтересів країни, отже, її суттю є захищеність життєво важливих потреб, інтересів і цінностей людини, населення, держави та регіонів від внутрішніх та зовнішніх

загроз, джерелом яких є зовнішньоекономічні зв'язки. Питання митної безпеки – одне з найактуальніших, оскільки дуже важливе значення для держави має наявність міцного захисту економічних інтересів та економічної безпеки, реалізація яких покладається на митні органи України. Через постійні зміни в податковому та митному законодавстві, нестабільність фінансової ситуації в державі, тіньову економіку митна безпека, як складова частина економічної безпеки країни, залишається під загрозою. Якщо ж митна безпека держави не буде забезпечена належним чином, то це може негативно вплинути на стан соціально-економічного розвитку країни.

Питання щодо визначення митної безпеки досліджують такі вчені, як І. Бережнюк, А. Войцещук, Н. Гавловська, М. Губа, О. Недобєга, К. Новікова, П. Пашко, М. Разумей та ін.

Через поглиблення міжнародного поділу праці, посилення інтеграції у світовій економіці, уходження України до СОТ, національний стан економіки все більше залежить від зовнішньоекономічної діяльності країни. Тому й зовнішньоекономічна, митна безпека, як складова частина економічної безпеки, набуває все більш важливого значення для України. Економічною безпекою держави можна вважати стан економічного забезпечення національної безпеки держави, певні заходи, спрямовані на постійний і стабільний розвиток економічної системи держави, гарантування самодостатності, яка включає механізм протистояння зовнішнім загрозам.

Можна зазначити, що митна безпека безпосередньо або опосередковано впливає майже на кожен складник економічної безпеки держави [1, с. 26]. Митна безпека як складова економічної безпеки держави є комплексом (системою) ефективних економічних, правових, політичних та інших заходів держави і суспільства із захисту інтересів (у тому числі інтересів власності) народу та держави в зовнішньоекономічній сфері.

Митна безпека України – це стан захищеності національних інтересів України в митній галузі, який дає змогу в різних зовнішніх і внутрішніх умовах, незалежно від будь-яких загроз, забезпечити [2, с. 63]:

а) переміщення через митний кордон товарів і транспортних засобів;

б) здійснення митного регулювання, пов'язаного з установленням та справлянням податків і зборів;

в) застосування процедур митного контролю та митного оформлення із застосуванням заходів із митно-тарифного й нетарифного регулювання;

г) проведення боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил, а також виконання інших покладених на митні органи завдань через ефективну реалізацію митної справи.

Зовнішньоекономічна, в т.ч. митна безпека, прямо пов'язана з митним оподаткуванням. Через диференціацію ставок митного тарифу система митного оподаткування, з одного боку, слугує запобіжником контрабанди товарів, нераціональної структури імпорту й експорту, від'ємного сальдо зовнішньої торгівлі, а з іншого – сприяє вільному руху товарів, робочої сили та капіталу, що створює сприятливі умови для розвитку національної економіки завдяки її інтеграції у світовий поділ праці. Можна стверджувати, що митна безпека прямо або опосередковано впливає майже на кожну складову економічної безпеки держави.

Будь-яка складова частина економічної безпеки держави характеризується такою категорією, як загрози державній безпеці. Загрозами є ті деструктивні чинники, що створюють небезпеку і окремим суб'єктам, і суспільству загалом. Відповідно, митними загрозами є такі чинники, що створюють небезпеку у сфері митної діяльності. Загрози поділяються на внутрішні й зовнішні, реальні й потенційні [4, с. 18]. До загроз митній безпеці держави належать: надзвичайні ситуації, стихійні лиха; світові економічні кризи, які негативно впливають на національну економіку; протекціоністські заходи торговельних партнерів; високий ступінь залежності від стану міжнародних ринків певних ресурсів або від домінувального торговельного партнера. Митна загроза – конкретна чи безпосередня форма загрози митній небезпеці на стадії переходу її з можливості в реальність як результат суперечностей, що мають місце й формуються в самому суспільстві, у зовнішньоекономічних сферах, у політичних та економічних відносинах, у сфері організації та забезпечення митної діяльності, у техногенних, природних та інших явищах тощо, яка конкретизується відповідною формою прояву та способом впливу й наслідки якої можуть заподіяти будь-якої митної шкоди [3, с. 13]. Основною загрозою для митної безпеки держави є та частина платежів, яку митна служба недобрала до державного бюджету, тобто важливою функцією митних органів у процесі гарантування митної безпеки є контроль саме за повнотою митних стягнень, а не за їх сумою [4, с. 18].

Цікаве з цього питання є позиція П.В. Пашка, який наводить узагальнення поняття митних загроз, під якими розуміє конкретну чи безпосередню форму митної небезпеки на стадії переходу її з можливості в реальність як результат протиріч, що мають місце і формуються в самому суспільстві, у зовнішньоекономічних сферах, у політичних та економічних відносинах у сфері

організації та забезпечення митної діяльності, в техногенних природних та інших явищах тощо, що конкретизується відповідною формою прояву й способом впливу, й наслідки якої можуть заподіяти будь-якої митної шкоди [3, с. 6]. Таким чином, митними загрозами можна вважати будь-які негативні фактори, які можуть завдати шкоди митним інтересам держави.

Розглянувши ці питання можна зробити такі висновки:

1) В майбутньому митна безпека й надалі залишатиметься невід'ємною складовою економічної безпеки держави. У цьому контексті ключовими завданнями є імплементація міжнародно-визначених інструментів регулювання міжнародної торгівлі на основі дотримання Рамкових стандартів забезпечення безпеки і спрощення процедур міжнародної торгівлі, розроблених Всесвітньою митною організацією з метою визначення та попередження внутрішніх і зовнішніх загроз. Інакше кажучи, митна безпека України повинна базуватись на накопиченому досвіді функціонування митних систем світу і бути цілісною динамічною системою.

2) Пріоритетним завданням митних органів є захист національних інтересів. Доцільно враховувати досвід провідних країн світу, а саме: – чітко акцентувати пріоритети у національних інтересах під час регулювання зовнішньої торгівлі; – затвердити принципи взаємності в наданні зовнішньоторговельних переваг і дотриманні партнерами вимог справедливої конкуренції; – передбачити можливість захисту національної економічної безпеки шляхом адміністративного регулювання експорту; – забезпечити детальне юридичне відпрацювання всіх інструментів регулювання ЗЕД, в т. ч чітке формування процедурних аспектів. Визначення пріоритетів у діяльності надасть змогу митним органам з мінімальними затратами забезпечити ефективну взаємодію із правоохоронними органами країни та максимізувати ефективність наповнення державного бюджету країни. Таким чином, перед митними органами існують доволі складні завдання у сфері гарантування митної безпеки і захисту національних економічних інтересів, які потребують швидкого реагування.

Список використаних джерел

1. Губа М. О. Місце і роль митного оподаткування в системі економічної безпеки держави / М. О. Губа // Економіка, фінанси, право. – 2012. – № 11. – С. 23−26.

2. Пашко П. В. Понятійний апарат системи забезпечення митної безпекоспроможності / П. В. Пашко // Економіка та управління національним господарством. − 2009. − С. 62−68.

3. Пашко П. В. Умови та чинники забезпечення митної безпеки / П. В. Пашко // Митна справа. – 2010. – № 1 (67). – С. 5−16.

4. Разумей М. Зовнішньоторговельна безпека держави: управлінський аспект / Максим Разумей // Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. – 2010. – № 2 (5). – С. 18−26.

Петрова І. П.,
заступник начальника кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки, к.ю.н., доцент, Університет державної фіскальної служби України
Вершиніна Д. О.,
курсант взводу ПМПМ-17-2 ФППППКППМ, Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОГО УПРАВЛІННЯ МИТНИМИ РИЗИКАМИ

Рамкові стандарти безпеки та спрощення міжнародної торгівлі [1] Всесвітньої митної організації (далі − ВМО), прийняті в 2005 р., засновані на двох «опорах»: системі угод між митними адміністраціями і партнерських відносинах між митними службами та підприємницькою спільнотою. Стандарт 4 «першої опори» «Системи управління ризиками» підкреслює, що митна адміністрація має створити систему управління ризиками з метою виявлення потенційно небезпечних вантажів та автоматизувати її застосування.

Система управління ризиками відіграє важливу роль у роботі митниць, оскільки забезпечує якісне виконання форм митного контролю. У результаті якого відбувається збільшення надходжень митних платежів до державного бюджету. З 2005 року в Україні почали впроваджувати у роботу митних органів автоматизовану систему управління ризиками (далі – АСУР), яка працює у режимі on-line.

Питання ефективної розбудови системи управління ризиками митними органами вивчались у роботах вітчизняних та зарубіжних теоретиків та практиків: І. Бережнюк, І. Гуцул, В. Грануторов, О. Джумурат, Ф. Найта, П. Пашко, В. Туржанський та інших.

Використання системи управління ризиками при виборі форм митного контролю на законодавчому рівні було закріплено у чинному Митному кодексі України в 2012 р. Відповідно до ст. 320 Митного кодексу України митниці (митні пости), опираючись на результати застосування системи управління ризиками, визначають форми та обсяги контролю, що будуть достатніми для забезпечення дотримання норм законодавства з питань митної справи та міжнародних договорів України при митному оформленні [2].

Як член Всесвітньої митної організації Україна успішно вводить міжнародні стандарти здійснення митної справи. Система зарекомендувала себе ефективним засобом вибору зовнішньоекономічних операцій із високим рівнем ризику.

Кардинальні покращення в розвитку АСУР почалися із застосуванням регіонального ризик-менеджменту та особливо із затвердженням Порядку роботи з модулем «Конструктор профілів ризику» АСМО «Інспектор» на початку 2016 року, що дав змогу працівникам митниць наповнювати індикаторами ризику регіональні профілі ризику [3].

Таким чином, працівники володіють повною інформацією про види контролю, які застосовувались від першого перетину кордону до випуску у вільний обіг будь-якого товару.

Немало важливу роль відіграла Стратегія розвитку системи управління ризиками у сфері митного контролю на період до 2022 року [4]. Дана стратегія повністю узгоджена з запровадженням проголошених у 2019 році принципів побудови «смарт» - митниці в Україні.

Інтелектуальна система ризиків, електронне декларування, єдиний портал надання дозвільних документів, здійснення управління та контроль над усіма ланцюгами поставок, постмитного контролю та постаудиту, застосування високотехнологічних технічних засобів митного контролю, все це лежить у основі «смарт» - митниці.

В Україні після приєднання до Конвенції про єдиний режим транзиту та впровадження нової комп'ютеризованої транзитної системи (NCTS), буде повноцінно працювати система CTS, яка на сьогоднішній день уже застосовується Одеською митницею ДМС у рамках таргетинг-центру[5].

Зазначена вище система допоможе спростити переміщення товарів між країнами Європейського союзу, Європейської Асоціації Вільної Торгівлі та Україною. Вона прискорює проведення митних формальностей і забезпечує належний рівень якості митного контролю.

Державна митна служба активно працює також над впровадженням у практику митного контролю в Україні правоохоронного програмного забезпечення, розробленого Всесвітньою митною організацією. Угоду щодо використання програмного забезпечення «Національна митна правоохоронна мережа The National Customs Enforcement Network)» [5].

Зазначена мережа буде мобілізувати, зберігати, аналізувати та розповсюджувати інформацію на національному, регіональному та міжнародному рівнях.

Отже, система управління ризиками в Україні, спрямована на забезпечення інтересів учасників митних відносин, завдяки застосуванню автоматизованих систем профілювання ризиків. Розвиток системи в напрямку впровадження регіонального ризик-менеджментута формування таргетинг-центрів допоможе враховувати специфіку зовнішньоекономічної діяльності областей, які є зонами діяльності митниць ДМС.

Список використаних джерел

1. Рамкові стандарти безпеки та спрощення міжнародної торгівлі. ВМО, 2005. URL: www.kmu.gov.ua/dmsu/control/uk/publish.
2. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/92-15 (дата звернення:08. 05. 2020).
3. Про затвердження порядку роботи з модулем «Конструктор профілів ризику» АСМО «Інспектор» : Наказ Державної фіскальної служби України від 21.03.2016 р. № 231.
4. Про розвиток системи управління ризиками у сфері митного контролю на період до 2022 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 р. № 978-р. URL: http:// zakon5.rada.gov.ua/laws/show/978-2017-%D1%80.
5. Про виконання плану заходів з реалізації Стратегії розвитку системи управління ризиками у сфері митного контролю на період до 2022 року : Наказ Державної фіскальної служби України від 28.02.2018 р. No 110.

Скорик М. О.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної теорії
Університет державної фіскальної служби України
Волошина М. Ю.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНИХ ПОДАТКІВ

Розвиток податкової системи повинен здійснюватися в напрямку її екологізації, виходячи з визнання податків в якості значущих інструментів екологічної політики на основі зарубіжної практики. Це в свою чергу вимагає розробки і прийняття заходів, необхідних для реалізації функцій податкової системи, які сприяють захисту навколишнього середовища і збереженню здоров'я населення. В межах дослідження питань системи оподаткування актуальним та відкритим залишається питання класифікації екологічних податків для чіткого розуміння їх сутності.

Екологічні податки можна класифікувати за різними ознаками. Однією з таких ознак є *сфера застосування податку*. Саме на його основі Євростат виділяє такі їх види [1]:

1) енергетичні;
2) транспортні;
3) на забруднення навколишнього середовища;
4) ресурсні.

Енергетичні податки (energy taxes) включають в себе податки на енергоресурси (енергоносії), що використовуються як в транспортних цілях, так і стаціонарно.

Транспортні податки (transport taxes) – це податки, стягування яких пов'язане з володінням транспортними засобами і їх використанням.

Податки на забруднення навколишнього середовища (pollution taxes) включають в себе податки на розраховані або передбачувані викиди шкідливих речовин в атмосферу і воду, на шумові ефекти, а також на діяльність, пов'язану з управлінням відходами виробництва. Виняток становлять податки на CO_2. У

свою чергу податки на SO_2 включаються саме до цієї групи платежів [4]. Вона дуже містка і включає в себе кілька підгруп в залежності від об'єкта забруднення [3].

Податки на ресурси, або ресурсні податки (taxes on natural resources, resource taxes) – це податки на водокористування, ведення лісового господарства і видобуток окремих корисних копалин. При цьому всі податки, що відносяться до видобутку нафти і газу (taxes on the extraction of oil and gas), виключаються не тільки з цієї групи, але і взагалі з поняття екологічних податків, оскільки зазвичай вводяться з метою вилучення ресурсної ренти.

За критерієм *мети впровадження* всі екологічні податки можна розділити на три групи [2, с. 19]:

1) екологічні податки, що покривають витрати держави (щодо захисту навколишнього середовища);

2) екологічні податки, що здійснюють регулювання;

3) екологічні податки, що збільшують податкові доходи держави.

Як видно, основна мета впровадження екологічного податку – це одночасно і функція, заради виконання якої він впроваджується.

Третьою ознакою для класифікації екологічних податків, яку пропонує Європейське агентство з питань навколишнього середовища, є *об'єкт оподаткування*. Тут також виділяються чотири види екологічних податків [2]:

1) на забруднюючі речовини (pollution taxes);

2) на продукти (product taxes);

3) на капітальні товари (taxes on capital goods);

4) на види діяльності (taxes on activities).

Класифікація екологічних податків по *податковій базі*, з одного боку, є логічним продовженням класифікації по об'єкту оподаткування, а, з іншого боку, являє собою детальну характеристику енергетичних, транспортних, ресурсних податків і податків на забруднення. Диференціація податків на види по податковій базі також виділяється Європейським агентством з питань навколишнього середовища.

Екологічні податки можуть бути класифіковані за *напрямками спрямування витрат*, пов'язаних з охороною навколишнього середовища. Така класифікація використовується в статистичних цілях і іменується як Classifification of Environmental Protection Activities and Expenditure [2, с. 20]. Складається з декількох рівнів ієрархії і дозволяє зв'язати між собою податкові дані з даними про витрати по захисту навколишнього середовища, що дає основу для аналізу впливу екологічних податків на ці витрати .

У статистичних цілях Євростат здійснює класифікацію екологічних податків за *видами економічної діяльності* [3]. До неї ж додаються відомості за категоріями платників податків, а саме за домашнім господарствам як споживачів, так і нерезидентів. Окремо йде стаття податкових доходів, які не можуть бути розподілені між названими категоріями.

Таким чином, можемо свідчити, що класифікувати екологічні податки найдоцільніше за базою оподаткування. Нею може виступати готова продукція (у випадку застосування екологічного податку на продукт), певний природний ресурс (у випадку справляння плати за забруднення довкілля) чи їх відходи (у випадку справляння плати за розміщення відходів виробництва і споживання). Деякі країни застосовують такий різновид екологічного податку, як мито на імпорт вживаних товарів. Він спрямований на зменшення забруднення суспільства товарами, що призводять до збільшення відходів споживання та інших екологічних наслідків. Заслуговує уваги і екологічний акцизний збір, що справляється з екологічно шкідливих у виробництві і споживанні товарів. Завдяки ньому такі товари стають менш конкурентоспроможними. Для нашої ж держави буде корисним світовий досвід проведення ефективної екологічної політики через застосування екологічних податків та їх класифікації на законодавчому рівні. Особливо доречним буде впровадження мита на імпорт вживаних товарів, які заполоняють український ринок і тим створюють проблеми утилізації, а також призводять до погіршення стану довкілля.

Список використаних джерел

1. Environmental Taxes – A Statistical Guide. Eurostat, 2015.
2. Environmental taxes: recent developments in tools for integration. European Environment Agency. URL: http://www.eea.europa.eu/Environmental_Issues_No_18
3. Eurostat metadata. URL: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/ITY_SDDS
4. Steinbach N., Palm V., Cederlund M., Georgescu A., Hass J. Environmental Taxes – Document to the London Group meeting in Canberra, April 2009, following the meeting in Brussels, October 2008. P. 19-20.

Поснова Т. В.,
к.е.н., доцент кафедри податкової політики,
Університет державної фіскальної
служби України
Гевко Т. І.,
студент ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ЕКОНОМІЧНА РОЛЬ ДЕРЖАВИ У РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

У сучасній розвинутій економіці основу життєдіяльності складає ринок. Держава ж у принципі підкоряється ринковим правилам гри, що засновані на правах власності. Але держава - не пасивний спостерігач за економічними процесами в ринковій економіці. Вона втручається в ринок, регулює його через оподаткування і бюджетний перерозподіл, законодавство, за допомогою вироблення обов'язкових для виконання стандартів (у тому числі і економічних) тощо.

На відміну від ринкових сил держава володіє загальновизнаним і виключним правом примусу, тобто правом обмежувати свободу вибору економічних суб'єктів. Форми взаємодії держави і ринку, межі державного втручання в економіку залишаються у центрі уваги економічної теорії.

Держава - це організація осілого населення, яке займає певну територію і підкоряється одній владі. Держава - це продукт економічного і соціального розвитку суспільства.

Сьогодні держава являє собою стрижень існуючої суспільної системи, вона концентрує владу, санкціонує існування усіх інших недержавних інститутів. Держава формулює принципи і організує форми суспільного життя, утворюючи основу інституціональної ієрархії. Держава породила нову форму суспільної обумовленості поведінки людини, відокремивши загальний інтерес від приватного.

Як показує історичний досвід, держава в усі часи тією чи іншою мірою втручалася в економічні процеси. Проте економічна роль держави у різні періоди була неоднаковою.

Ще в рабовласницьку добу, насамперед, в країнах Стародавнього Сходу, держава брала на себе виконання таких важливих для всього суспільства економічних функцій як здійснення єдиного грошового обігу, прокладання доріг, будівництво іригаційних систем. Але історія державного регулювання сягає в кінець XV ст. - періоду розпаду феодального способу виробництва і зародження

капіталістичного способу виробництва, коли основною економічною школою була школа меркантилістів. Вони стверджували, що головний показник багатства країни - кількість золота. Тому вони закликали державу заохочувати експорт і стримувати імпорт, тобто проводити політику економічного протекціонізму. З XVII століття виникають державні та змішані компанії по управлінню економічним життям, насамперед торгівлею в колоніях (наприклад, англійська Ост-Індська компанія, яка виникла у 1600 році). Крім того, у цей період держава стає власником центральних банків, ряду ключових підприємств (арсенали, верфі, мідні рудники, металургійні заводи тощо), сприяє розвиткові мануфактурного виробництва. Держава утворює монополію на виробництво горілки, солі і тютюнових виробів. Таким чином, з розвитком ринкової економіки економічні функції держави значно розширилися. У цей період держава у першу чергу сприяє первісному нагромадженню капіталуНа відміну від меркантилістів, які підкреслювали величезну роль держави в економіці, фізіократи доводили перевагу повної свободи господарської діяльності і відводили державі тільки три функції: збереження природного порядку від блюзнірства і невігластва, необхідність розвитку і розповсюдження на всіх громадян освіти, виконання заходів громадського характеру (прокладання доріг, каналів тощо) [2, с. 370].

Наступним кроком у розвитку уявлень про роль держави стала класична економічна теорія, яка знайшла відображення у праці А. Сміта "Дослідження про природу і причини багатства народів", у якій він стверджував, що "вільна гра ринкових сил (принцип Laissez faire) створює гармонійний устрій". У відповідності з класичним підходом держава повинна забезпечувати безпеку життя людини і його власності, вирішувати суперечки, тобто робити те, що індивідуум або не в змозі виконати самостійно, або робить це неефективно. Головне - для всіх суб'єктів господарської діяльності повинні бути гарантовані основні економічні свободи, а особливо свобода вибору сфери діяльності, свобода конкуренції і свобода торгівлі. Практична політика держави, за А. Смітом, просякнута духом компромісу, що немало сприяло її швидкому успіху.

Ж. Сисмонді, виходячи з аналізу економічного укладу того часу, стверджує, що все економічне життя - не лише сфера виробництва, але й розподілу благ, повинна бути піддана суспільному контролю і реформована згідно інтересів всього суспільства, а не окремих його класів. Таким чином, у працях Сисмонді державі відводиться достатньо активна роль у житті країни.

Марксистська теорія стверджує, що в ході капіталістичного розвитку чим сильніша тенденція до монополізації, чим більше зростає концентрація капіталу, тим

більше держава зазнає тенденції до перетворення у державу не всього капіталістичного класу, а фінансового капіталу, пануючої олігархії. І у цій якості вона буде намагатися до все більш інтенсивного безпосереднього втручання в процеси суспільного виробництва і буде робити це все більш координованим способом.

Тенденції еволюції капіталізму, про які писав К. Маркс, призвели до циклічного економічного розвитку, монополізації ряду галузей, що значною мірою обмежило регулюючі можливості ринкового механізму, який уже не зміг протистояти таким негативним процесам і явищам як затяжні спади виробництва, масове безробіття, наростання інфляції. Усе це об'єктивно змінило економічні функції держави, а в економічній теорії репрезентувалося появою нових напрямів: неокласичного і кейнсіанського.

Переломним моментом у цьому плані стала глибока і затяжна економічна криза 1929-1933 років і наступна депресія, у ході яких у США сформувався так званий "новий курс Рузвельта", який передбачав значне посилення економічної ролі держави у подоланні кризових явищ, безробіття і монополізму. Принципи цього економічного підходу швидко розповсюдилися на увесь ринковий світ.

Але, як свідчить світовий досвід, надмірне втручання держави в економіку призвело тільки до часткової стабілізації ринкової економіки. У 70-х роках XX ст. поступово відбувається переосмислення економічної ролі держави у ринковому господарстві. Усі ці точки зору знайшли відображення у концепціях і політиці економічного лібералізму і економічного дирижизму.

Економічний лібералізм - напрям в економічній теорії, який заперечує необхідність суттєвого державного втручання в економічні процеси. При цьому вважається, що конкурентний ринковий механізм сам здатен оптимально і об'єктивно регулювати економіку.

Ідеї економічного лібералізму висловлювалися ще у економічному вченні фізіократів, послідовно відстоювалися класичною політичною економією і економічними школами неокласичного напряму. Засновники неокласичної школи (економісти австрійської школи, Л. Вальрас, А. Маршалл, В. Джевонс, Дж. Б. Кларк та ін.) принципово відстоювали незалежність економіки від державного втручання.

В сучасних умовах ідеї економічного лібералізму значно модифікувались. Різноманітні течії неокласичного напряму в економічній теорії уже не так беззастережно відкидають регулюючу роль держави, але вважають, що державне регулювання повинно бути дуже обмеженим. Так, сучасні монетаристи обмежують регулюючий вплив держави сферою грошового обігу, а неоліберали визнають лише необхідність обмеженого втручання держави в економіку з

метою підтримання сприятливих умов для функціонування ринкового механізму і соціального захисту населення.

Гігантські економічні, соціальні і політичні зрушення XX століття зумовили руйнування застарілих стереотипів економічного світогляду щодо функціонування ринкової економіки. Перевага нині надається необхідності активного втручання держави в соціально-економічні процеси.

Економічний дирижизм - напрям економічної теорії, що розвиває ідею активного втручання держави у макроекономічні процеси.

Прибічники цього напряму стверджують, що без державного регулювання ринковий механізм буде діяти неефективно і не зможе забезпечити рівноважного економічного зростання. Економічний дирижизм виник як опозиція домінуючій ролі монополій, які завели ринкову економіки у глухий кут економічної стагнації 30-х років XX ст. Засновниками цього напряму стали французькі дирижисти 20-30-х років XX ст., видатний англійський економіст Дж. М. Кейнс, вчені шведської (стокгольмської) економічної школи.

Дж. М. Кейнс висунув ідеї, які здійснили переворот в економічній теорії. Він довів неможливість подолання депресивного стану економіки 30-х років лише засобами ринкового саморегулювання, необхідність глибокого втручання держави у процеси суспільного відтворення. Лише держава через використання своїх фінансів, утворених податками, може збалансувати сукупний попит з сукупною пропозицією і тим самим досягти бажаної економічної рівноваги.

На основі наступного розвитку і критичного переосмислення кейнсіанської теорії макроекономічної рівноваги виникли нові концепції, що у цілому знаходяться в руслі кейнсіанських уявлень про механізми економічного зростання, тому їх називають неокейнсіанськими теоріями економічного зростання.

Список використаних джерел

1. Білецька Л.В., Білецький О.В., Савич В.І. Економічна теорія: Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2005. с. 276-283.

2. Гальчинський А.С., Єщенко П.С., Палкін Ю.І. Основи економічної теорії: Підручник. К.: Вища шк., 2000. с. 370-382.

3. Гальчинський А. Відновити дієздатність держави. *Економіка України*. 2008. № 8 с. 8-14.

Тучак Т. В.,
к. е. н., доцент,
доцент кафедри податкової політики,
Університет державної фіскальної
служби України
Гладченко А. М., Кеба А. П.,
студенти ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Першочерговою потребою сьогодення, безперечно, є забезпечення збалансованого розвитку всіх підсистем суспільства, створення міцного економічного підґрунтя для інтеграції України у світову економічну систему. Необхідною передумовою для забезпечення успішної реалізації задекларованих Урядом реформ є забезпечення режиму суворого дотримання норм податкового законодавства, що неможливо без податкового контролю.

Останніми роками розвиток державного податкового контролю відбувався в умовах нестабільності податкового законодавства та негативного ставлення платників податків до своїх обов'язків щодо сплати податків. Кризові явища в економіці України, фінансова нестабільність підприємств, зменшення сукупного попиту та податкових надходжень до бюджету зумовили виникнення гострих дискусій між представниками контролюючих органів і суб'єктами господарювання. Ці обставини негативно вплинули на організацію та дієвість державного податкового контролю. Відтак, все вищеперераховане, зумовлює необхідність удосконалення, підвищення дієвості та ефективності податкового контролю, що і робить заявлену тему актуальною.

Проблеми податкового контролю та вдосконалення його організації перебувають в центрі уваги вітчизняних та закордонних науковців і податківців. Зазначені проблеми досліджувалися такими науковцями, зокрема, Васюк Ю. М., Волошин Ю., Мельник М. І., Лещух І. В., Солошкіна І. В., Ткачик Ф. П., Литвинчук І., Шевчук О. А. та іншими. Незважаючи на існування певного доробку з даної проблематики, серед науковців немає одностайності у визначенні сутності податкового контролю, наявні розбіжності та існує дискусія

відносно шляхів підвищення ефективності контролюючих заходів у податковій системі, а отже, тема потребує подальшого дослідження.

Наукові напрацювання вчених щодо тлумачення поняття «податковий контроль» знайшли відображення в узагальнюючому визначенні викладеному в Податковому кодексі України. Згідно ПКУ, податковий контроль це система заходів, що вживаються контролюючими органами з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи [1]. До складових елементів податкового контролю відноситься: облік платників, інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності контролюючого органу (збір, узагальнення, оцінка інформації), проведення перевірок і звірок платників податків.

Завданням податкового контролю, як елемента управління, є забезпечення своєчасної та повної сплати податкових зобов'язань до бюджету платниками податків з метою забезпечення економічної безпеки держави під час формування та подальшого використання централізованих державних грошових фондів.

Вітчизняний податковий контроль характеризується тенденцією до зближення з європейськими вимогами, однак темпи реформування системи адміністрування податків в Україні надто повільні. Основні фактори, що негативно впливають на ефективність податкового контролю, є: недостатня уніфікація вітчизняного податкового законодавства з міжнародним; недосконале методичне забезпечення процедури проведення податкового контролю, низький рівень його автоматизації; відсутність підходів до гармонізації взаємовідносин учасників контрольно-перевірочного процесу; низький рівень податкової культури, дисципліни і свідомості платників податків внаслідок зростання податкового навантаження [2].

Незрозумілість окремих положень Податкового Кодексу призводить до ненавмисних помилок при розрахунку податкових платежів їх платниками. Разом з тим, велика кількість підприємств працює в умовах тіньового бізнесу, що також сприяє ухиленню від сплати податкових платежів. В більшості випадків платники уникають сплати податкових платежів приховуючи свої доходи та зменшуючи базу оподаткування.

Існують також певні порушення зі сторони контролюючих органів. Зокрема, значний негативний вплив на функціонування податкової сфери держави здійснює наявність корупції серед працівників державної податкової служби та недосконаліть процедур податкового контролю, а саме проведення частих податкових перевірок платників. На фоні цього першочергового

вирішення потребують питання оптимізації процедур податкового контролю, підвищення якості проведення податкових перевірок та забезпечення контролю за роботою податкових інспекторів [3].

Враховуючі вищенаведене, на нашу думку, система податкового контролю потребує удосконалення. Зокрема, виникає необхідність координування проведення графіків планових та позапланових перевірок. Можемо стверджувати, що планові податкові перевірки є менш ефективними і витрачання коштів на їх проведення держава може скоротити. Хоча їх проведення може слугувати мобілізуючим та дисциплінуючим фактором для платників податків.

Підвищення ефективності здійснення податкових перевірок, зменшення помилок при їх проведенні та прийняття відповідних неупереджених рішень на сьогодні є найважливішими факторами підвищення ефективності організації податкового контролю.

Стратегічними напрямами вдосконалення податкового контролю можна вважати:

– удосконалення законодавства, яке орієнтоване на розвиток регулюючої функції, спрощення, а також, введення обов'язкової перевірки ефективності запропонованих законів ;

– розширення бази оподаткування, яке дасть змогу зменшити податковий тиск на платників податків та підвищити добровільну сплату податків;

– інформаційне забезпечення, розширення якого для кожної ланки податкової служби надасть можливість автоматизувати процес оподаткування, погоджувати дані з різних джерел з метою виявлення ухилень від сплати податків;

– підвищення ефективності перевірок, що дасть можливість за рахунок автоматизованого відбору платників для документальних перевірок підвищити ймовірність виявлення ухилень від оподаткування при загальному зменшенні кількості перевірок та перевіряючи [4].

В сучасних економічних умовах зростання ефективності податкового контролю потребує удосконалення й правового закріплення основних елементів його системи: організаційної структури, методологічних основ, інформаційного, матеріально-технічного та кадрового забезпечення; принципів здійснення; завдань та функцій; методики проведення податкових перевірок. Виконання зазначених заходів має посилити протидію ухиленню від оподаткування, сприяти формуванню довіри до податкової служби та формуванню високої податкової культури суспільства, що передбачає добровільну сплату податків, а також протидіяти корупційній поведінці в податкової сфері.

Підвищення рівня податкової культури в Україні до світових стандартів дозволить забезпечити не лише високі показники податкових надходжень, але й сприятиме гармонізації взаємовідносин між працівниками податкових органів і платниками податків у процесі здійснення податкового контролю. Однак сліпе копіювання зарубіжного досвіду неприпустиме, оскільки існує ризик не отримати очікуваного ефекту. Відтак вітчизняна система підвищення податкової культури має базуватись на ментальних особливостях, історичних передумовах і соціально-економічних реаліях України.

На сучасному етапі розвитку держави обґрунтованою є необхідність розроблення та впровадження не лише спеціальних механізмів реалізації податкового контролю, адекватних для його здійснення в умовах системних реформ, а й потреба у врахуванні зарубіжного досвіду з цього питання, зокрема країн Європейського Союзу. Необхідним є застосування нових підходів до здійснення податкового контролю, виділення основних напрямів його вдосконалення та наукової організації.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

2. Васюк Ю.М. Податковий контроль в Україні в умовах дії податкового кодексу: реалії, практичні проблеми та шляхи модернізації // Актуальні проблеми державного управління. – 2016. – №4. – С. 51–56.

3. Солошкіна І.В. Шляхи удосконалення податкового контролю в Україні // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2017. – №18. – С. 77–80.

4. Литвинчук І. Податковий контроль: напрями удосконалення / І. Литвинчук // Вісник ЖДТУ. - 2016. - № 2. – С. 19-24.

Глух М. В.,
к.ю.н., доцент, завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, Університету державної фіскальної служби України
Головатюк О. Є.,
студентка ННІ Права Університету ДФС України м. Ірпінь, Україна

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПОДВІЙНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

На даному етапі інтеграційні процеси в Україні все збільшуються, що породжує не лише позитив, але й негатив, створюючи проблеми, які потрібно розв'язувати на міжнародному рівні. Виникнення подвійного оподаткування зачіпає не лише публічні, але і приватні інтереси.

Дослідженням проблем подвійного оподаткування та шляхів їх вирішення займались такі вчені як Городніченко Ю. В., Лепетюк О. В., Михалчич В. М., Путренко А. М., Черевко О. та інші.

Прийняття Податкового кодексу України стало важливим кроком на шляху адаптації податкового законодавства України до права Європейського Союзу. Податковий кодекс спрямований на створення в Україні стабільної податкової системи з метою запобігання випадкам подвійного оподаткування, справедливий підхід до оподаткування всіх категорій платників податків, упорядкування стягнення податків та посилення відповідальності за ухилення від сплати та їх несвоєчасну сплату, підтримку пріоритетних галузей економіки, заохочення розвитку вітчизняного виробництва, стимулювання інвестиційних процесів, зниження податкового навантаження, дотримання міжнародних угод щодо оподаткування, забезпечення прав платників податків, створення дієвого механізму контролю з боку податкових органів, обмеження можливостей ухилення від оподаткування [1]. Ретельна розробка всього комплексу національних правил і норм у сфері податкового регулювання міжнародної діяльності необхідна для укладення податкових угод, оскільки саме на основі національних норм кожна країна формує свої вихідні позиції при узгодженні взаємоприйнятих компромісів по окремих статтях і режимах, що включаються

до податкової угоди. Для держав, що виступають як сторони при укладенні податкових угод, їхнє значення виходить за межі лише вибору більш зручних адміністративних процедур: насправді вони поділяють між собою реальні кошти (податкові надходження) і кожна зі сторін може як виграти, так і програти від такого поділу [2].

Подвійне оподаткування виникає під час обкладання одним і тим же або аналогічним податком одного об'єкта оподаткування окремого платника податків за один і той же проміжок часу. Під подвійним юридичним оподаткуванням слід розуміти ситуацію, коли один і той самий платник податків оподатковується подібними податками по відношенню до одного і того ж об'єкта оподаткування два або більше разів за один період. В цій ситуації подвійне оподаткування є збільшенням податкового тиску на платника податку. До причин виникнення подвійного можна віднести: внутрішньо економічні, зовнішньоекономічні та політичні [3].

На практиці можна виділити такі найчастіші випадки виникнення подвійного оподаткування:

1) особа є резидентом однієї держави, одержує дохід або має майно (капітал) в іншій державі та і обидві держави обкладають цей доход або майно;

2) декілька держав піддають обкладанню весь одержаний однією особою дохід;

3) декілька держав оподатковують одержаний в одній державі дохід особи, яка не є резидентом у жодній з цих держав [2].

На основі вищевикладеного та проаналізувавши публікації, можна узагальнити запропоновані способи усунення подвійного оподаткування.

Путренко А.М. запропоновано такі способи: відрахування - обидві договірні країни обкладають дохід податком, але за умови вирівнювання до рівня податку у країні з меншим розміром податку; звільнення - означає право на оподаткування певного виду доходу, що належить одній з договірних сторін. При цьому перераховують доходи, оподатковувані в одній країні та звільнені від обкладання в іншій; кредит (зовнішній податковий кредит) як залік сплачених податків за кордоном у рахунок внутрішніх податкових зобов’язань; знижка, де розглядають податок, сплачений за кордоном, як витрати, на які зменшується сума доходів, що підлягають оподаткуванню. Городніченко Ю.В. виділяє: односторонні заходи, передбачені національним податковим законодавством, які застосовуються владою даної країни без узгодження з іншими державами; багатосторонні заходи, які реалізуються за допомогою міжнародних угод та конвенцій про уникнення подвійного оподаткування. Михалчич В. М.

виокремлює податковий кредит (у формі повного та звичайного кредиту); звільнення (у формі повного, прогресивного та зменшення зі збереженням доходів, що оподатковуються); зменшення податкових ставок (інтегрального зменшення, звичайного зменшення, зменшення шляхом разової знижки та зменшення із застосуванням умовної податкової знижки); податковий авуар (на національному рівні) [3].

Отже, незважаючи на те, що в Україні на законодавчому рівні методи уникнення подвійного оподаткування закріплено, а також підписані міжнародні угоди, залишається лише питання щодо втілення їх у практику та збереження інтересів підприємців і заохочення до сплати податків.

Список використаних джерел

1. Вдовічена Л. І. Податковий кодекс України як елемент системи правового регулювання діяльності держави у сфері уникнення подвійного оподаткування. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2012. № 4. С. 42–51.

2. Дубовик О. Ю. Проблеми усунення подвійного оподаткування в Україні. *Вісник соціально-економічних досліджень*. URL: http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/726/1/Дубовик%20О.Ю.%20Проблеми%20усунення%20подвійного%20оподаткування%20в%20Україні.pdf (дата звернення: 06.05.2020).

3. Ковальчук К.Ф., Л.В. Петрова. Дослідження сучасних проблем у сфері уникнення подвійного оподаткування. *Проблеми економіки та політичної економії.* 2018, №1. URL: https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/559709.pdf (дата звернення: 06.05.2020)

Весельська Л. А.,
к. н. держ. управління,
заступник директора ННІ гуманітарних наук,
Університет державної фіскальної
служби України
Гончаренко М.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ЗАХИСТ НАЦІОНАЛЬНИХ ПОДАТКОВИХ І МИТНИХ ІНТЕРЕСІВ ЧЕРЕЗ ПОДАТКОВІ СПРОЩЕННЯ

На сьогоднішній день євроінтеграційний курс України зумовлює прагнення трансформації вітчизняного нормативного поля відповідно до стандартів і практики країн ЄС. Особливо гострим зазначені питання виступають для сфери регулювання ЗЕД та міжнародної торгівлі, оскільки в умовах зростання частки країн ЄС в системі зовнішньої торгівлі України актуалізується питання гармонізації вітчизняного митногоі законодавства до європейського з метою усунення адміністративних бар'єріві у процесі взаємодії вітчизняної та європейської бізнес-спільноти.

Акуальність зазначеного питання в процесі реалізації євроінтеграційного курсу України підтверджується тим, що в Угоді проі асоціацію України з ЄС (повна назва Угода проі асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейськимі Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їх державами-членами, з іншої сторони, далі – Угода)і [1] питанням митної політики та сприяння торгівлі присвячено окремуі Главу 5 «Митні питання та сприяння торгівлі». Зокрема,і ст. 76 Угоди передбачено гармонізацію торговельного та митного законодавства з метою захисту і сприяння законній торгівлі шляхом ефективного впровадження і дотримання вимог законодавства, а також уникнення непотрібних або дискримінаційних навантажень на економічних операторів, запобігання шахрайству і надання подальшого сприяння економічним операторам, які мають високий рівень відповідності законодавству. Зазначимо, що у європейському нормативному полі категорія «економічний оператор» є схожою за змістом до вітчизняного поняття суб'єкт ЗЕД, оскільки ст. 5 МК ЄС визначено, що економічним оператором є суб'єкт господарювання, чия діяльність підпадає під митне законодавство [2].

Таким чином, сьогодні в Україні актуалізується питання поступового наближення вітчизняного митного законодавства до стандартів ЄС, які передбачають істотні зміни як щодо принципів здійснення митного контролю, так і системи надання спрощень економічним операторам в процесі здійснення ними ЗЕД. Прийняття МКУ у 2012 р. істотно змінило підходи та принципи здійснення митного контролю, а також було передбачено можливість надання спрощень суб'єктам ЗЕД шляхом застосування вибіркового підходу при виборі об'єктів митного контролю та встановлення критеріїв і умов, при дотриманні яких підприємства отримують право на спрощенні процедури митного контролю [3].

Зазначимо, в ЄС у 2006 р. набули чинності «поправки безпеки» (Security Amendment to the Customs Code) до МК ЄС, якими відповідно до Рамкових стандартів забезпечення безпеки та спрощення міжнародної торгівлі ВМО (англ. SAFE Framework of Standards to Secure and Facilitate Global Trade) [4] було передбачено запровадження інституту АЕО. Інститут АЕО є складовою загальної європейської системи надання спрощень економічним операторам з високим ступенем довіри, ґрунтується на міжнародних конвенціях та угодах і, головне, передбачає механізм взаємного визнання цих спрощень на міждержавному рівні, що дає визначає головні переваги отримання статусу АЕО. Детально питання запровадження інституту АЕО досліджено у низці наукових досліджень [5, 111].

У цьому контексті набуває значної актуальності обговорення проекту Закону України № 4777 «Про внесення змін до МКУ щодо УЕО та спрощень митних формальностей» (реєстраційний № 4777 від 03.06.2016, далі – Законопроект № 4777) [108], а також проектом Закону України«Про внесення змін до Митного кодексу України щодо деяких питань виконання Глави 5 174 розділу IV Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством (реєстраційний № 7473 від 29.12.2017). Зазначеними законопроектами передбачено надання суттєвих спрощень митних формальностей для підприємств з високим ступенем довіри, закладено передумов для майбутнього визнання статусу АЕО, що надається митними органами України, органами країн ЄС, та участь українських АЕО у формуванні безпечних ланцюгів постачання товарів відповідно до вимог Рамкових стандартів безпеки ВМО, а саме: – запровадження інституту попереднього інформування (обов'язок подання короткої ввізної декларації «entry summary declarations» (ENS)); – введення у вітчизняне правове поле інституту «уповноваженого вантажоодержувача» та «уповноваженого

вантажовідправника»; – використання принципу «мовчазної згоди»; – процедура випуску товарів за місцезнаходженням; – самостійне накладення пломб спеціального типу; – можливість подання спрощеної митної декларації. Зокрема, ст. 13 Законопроекту № 4777 передбачено спеціальні спрощення, які можуть надаватися в залежності від місця суб'єкта у міжнародному ланцюзі постачання.

Водночас, процес формування системи надання спрощень суб'єктам ЗЕД не повинен передбачати повне копіювання системи надання спрощень країн ЄС, оскільки процес надання спрощень економічним операторам у країнах ЄС має послідовний та поступальний характер, який характеризується покроковим наданням спрощень, визначенням їх впливу на рівень безпеки держави та задоволеність бізнес-спільноти.Лише у разі позитивних результатів у двох напрямах, пропонуються наступні спрощення.

Погоджуємось із думкою Несторишена І. В. і Туржанського В. А., що «процес гармонізації вітчизняного законодавства з європейським не повинен передбачати суто імплементацію існуючої практики митного оформлення (а саме на цьому сьогодні наполягають в багатьох колах на рівні ДФС та Міністерства фінансів Україні), що може призвести до розбалансування системи митного контролю внаслідок значного відставання вітчизняних митниць в сфері інформаційно-технічного забезпечення. Вітчизняна система митного регулювання має сама пройти процес поступового спрощення митних процедур для суб'єктів ЗЕД з одночасним забезпеченням відповідного рівня національної безпеки в сфері ЗЕД» [6]. В цьому контексті значної актуальності набувають розроблені авторські пропозиції щодо запровадження трирівневої системи надання спрощень вітчизняним суб'єктам ЗЕД, яка враховує як європейську практику надання спрощень, так і вітчизняні реалії здійснення ЗЕД.

Загальний рівень - Митний контроль та митнеі оформлення на загальних підставах.

Спрощення для суб'єктів без наявності сертифіката АЕО: 1. Уповноважений вантажовідправник. (уповноважений вантажоодержувач; випуск товарів, транспортних засобів комерційного призначення відповідно до заявленого митного режиму за попередньою митною декларацією, яка містить всю необхідну для цього інформацію, після пропуску цих товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України та без пред'явлення їх органу доходів і зборів, яким оформлена така попередня митна декларація; централізоване митне оформлення; самостійне накладання та зняття пломб на «Митний склад», та «Склад тимчасового зберігання»).

Спрощення для АЕО (процедура спрощеного декларування; самостійне накладання та зняття пломб на «Митний склад», та «Склад тимчасового зберігання»; процедура випуску товарів за місцезнаходженням; загальна фінансова гарантія чи звільнення від гарантії; централізоване митне оформлення.

Запропонована нами система надання спрощень вітчизняним суб'єктам ЗЕД дозволяє впорядкувати та збалансувати інтереси держави та бізнесу щодо забезпечення безпеки й спрощення митних процедур для підприємств з відповідним рівнем довіри. Такий підхід відповідає сучасній європейський практиці надання спрощень економічним операторам та вітчизняним реаліям здійснення ЗЕД.

До першочергових завдань в таких умовах є розроблення практичного та методичного інструментарію запровадження зазначених спрощень, які дійсно дають значні переваги власникам сертифікатів АЕО. Лише в цьому випадку інститут АЕО в Україні може запрацювати, а суб'єкти ЗЕД з високим ступенем довіри отримати реальні спрощення та можливість взаємного визнання статусу АЕО в інших країнах.

Список використаних джерел

1. Бережнюк І. І. Теоретико-правові аспекти забезпечення балансу між спрощенням процедур міжнародної торгівлі / І. І. Бережнюк // Концептуалізація інституту уповноважених економічних операторів:проблеми забезпечення балансу безпеки та спрощення міжнародної торгівлі: монографія ; за заг. ред. І. В. Несторишена та В. А. Туржанського.– Ірпінь-Хмельницький, ФОП Стрихар А.М. 2017. – 214 с.

2. Regulation (eu) no 952/2013 of the european parliament and of the council of 9 October 2013 laying down the Union Customs Code – [Electronic resource]. URL: http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:269:0001:0101:EN:PDF.

3. Митна політика та митна безпека України : монографія; за заг. ред. П. В. Пашка, І. Г. Бережнюка. – Хмельницький. – 2013. – 196 с.

4. SAFE Framework of Standards to Secure and Facilitate Global Trade / World Customs Organization, 2015. URL: http://www.wcoomd.org/en/topics/facilitation/instrument-andtools/tools/safe_package.aspx (date of appeal: 19.08.2016)

5. Концептуалізація інституту уповноважених економічних операторів: проблеми забезпечення балансу безпеки та спрощення міжнародноїторгівлі:

монографія; за заг ред. І. В. Несторишена та В. А. Туржанського.– Ірпінь–Хмельницький, ФОП Стрихар А.М. 2017. – 214 с.

6. Несторишен І. В. Гармонізація вітчизняних процедур митного оформлення з митним законодавством ЄС / І. В. Несторишен, В. А. Туржанський // зб. тез ІІ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (27–31 березня 2017 року, м. Ірпінь). – Ірпінь: УДФСУ, 2017. – С. 174–177.

Богдан С. В.,
асистент кафедри управлінського обліку,
бізнес-аналітики та статистики,
Університет державної фіскальної
служби України
Гринишин М. І.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС служби України
м. Ірпінь, Україна

СУТНІСТЬ, КОНЦЕПЦІЇ ТА РОЗВИТОК ТЕОРІЙ ПОДАТКОВОЇ КОНКУРЕНЦІЇ ДЕРЖАВ

Сьогодні конкуренція є рисою, притаманною практично всім сферам суспільного життя – і економіці, і політиці, і науці. В контексті посилення світових інтеграційних глобалізаційних процесів за останні роки багато міжнародних організацій проявили глибоке занепокоєння в зв'язку з активним використанням державами методів податкової конкуренції. Застосування знижок в податковому законодавстві дозволило державам сформувати сприятливий податковий клімат з метою залучення капіталів, внаслідок цього податкова політика почала проявляти особливий вплив на збільшення припливу фінансових потоків. Бажання не позбавлятися своїх доходів спричинило більшість країн світу вжити відповідні заходи з протидії міграції капіталу та населення через податкові причини.

В економічній спеціальній літературі на сьогоднішній день існує чотири теорії, які містять дослідження сутності явища податкової конкуренції (рис.1).

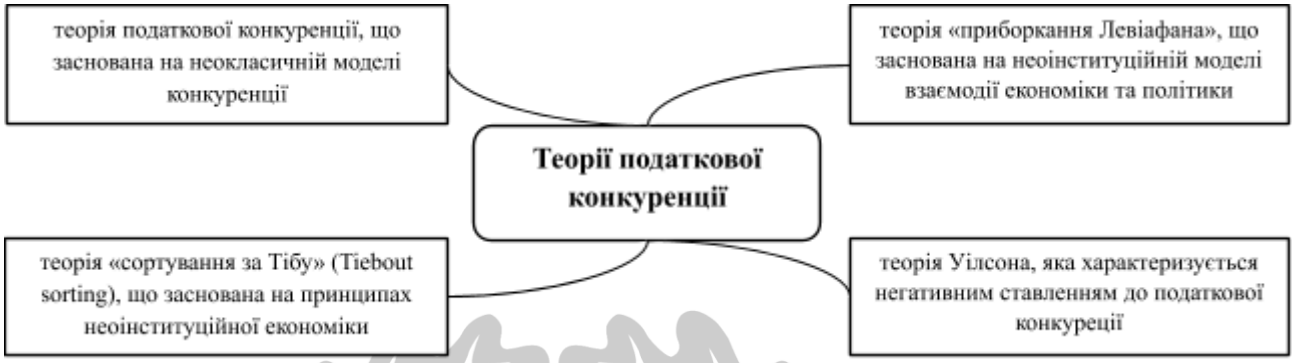

Рис.1. Теорії податкової конкуренції

Джерело: складено на основі [1-3]

Неокласичний напрям інтерпретує юрисдикції як фірми, які максимізують прибуток (податкові надходження). Значить, як і у випадку з приватними ринками, бажаним стає обмеження монопольної влади окремих приватних структур. Є широкий ряд проблем, які, можливо, пов'язані з різними аналогами «краху ринку» для суперництва юрисдикцій. Їх прикладом можуть служити ефекти, подібні природній монополії. Централізація економічної політики веде до зменшення витрат і тим самим робить децентралізацію неефективною. З боку природної монополії можливий розгляд як всіх суспільних благ і інститутів, оскільки вони характеризуються нульовими граничними витратами в цілому, так і окремих благ зі значною економією від масштабу при централізації, зокрема. Конкуренція ж, як відомо, тягне за собою встановлення ціни блага, яка дорівнює максимальним витратам. У зв'язку з цим допустимі два варіанти: або конкуренція юрисдикцій призведе до встановлення податків в рамках, які свідомо не покривають ціну виробництва суспільних благ, або навіть в «конкурентних» умовах величина «цін» на суспільні блага стає більше максимальних витрат і, отже, не відповідає «конкурентного оптимуму». В результаті це призводить до спрощення податкової системи і створює передумови для виведення капіталу з території (або в тіньову економіку) [2, с. 204]. З точки зору неокласичної моделі податкової конкуренції при розподілі податкових повноважень пріоритет повинен віддаватися їх централізації.

Американський економіст Чарльз Тібу висунув гіпотезу про те, що між державами існують міграційні потоки капіталу і робочої сили. Вони відображають бажання людей «проголосувати ногами» проти неефективного державного апарату. Споживачі обирають певний набір суспільних благ і рівень оподаткування, найбільш відповідний їх перевагам, за допомогою міграції з однієї території на іншу. Механізм податкової конкуренції зводиться до того, що влада надає певний набір суспільних благ, беручи за це плату у вигляді податків.

Споживачі висловлюють свої переваги шляхом переселення на ту територію, яка найбільш точно і повно відображає їх потреби в суспільних благах [1, с.81]. Тобто відбувається своєрідне «сортування» агентів по їх перевагам.

Таким чином, в кожній територіальній одиниці формуються оптимальні бюджети, тобто по своїй суті вони представляють собою рівність між витратами, які представлені виробництвом і забезпеченням суспільними благами населення тієї чи іншої територіальної одиниці, і вигодами, представленими у вигляді податків і зборів. Відмінності в податкових ставках є доброчинними, оскільки надають платникам податків більше вибору і, відповідно, більше можливостей для задоволення своїх потреб, що змушує уряди працювати ефективніше.

Теорія «приборкання Левіафана» виходить з ідеї необхідності контролю за нерезультативною діяльністю держави через механізм створення сприятливих умов для конкуренції юрисдикцій і зростання екстерналій (можливості споживання благ, вироблених іншими юрисдикціями або необхідності нести збитки від політики інших юрисдикцій). На відміну від висновків неокласиків, представники цієї теорії вважають, що конкуренція юрисдикцій тягне за собою зменшення податкового тягаря і зниження податків і стандартів виправдане у зв'язку з тим, що раніше вони були завищені через неефективну політику [3].

Головний висновок теорії «приборкання Левіафана» з позиції «перетікання» податкового доходу полягає в тому, що податкова база «мігрує» на території, які реалізують порівняно більш якісну економічну політику. Прихильники цієї теорії наполягають на доцільності децентралізації податкової системи. Якщо головним чином відштовхуватися від егоїстичного характеру поведінки уряду, позитивні ефекти конкуренції юрисдикцій здатні «переважити» негативні ефекти екстерналій. Зазначена теорія розглядає децентралізацію податкових повноважень як наслідок прагнення до скорочення «тиску» на політиків і чиновників з боку мобільних структур і вторинної «монополізації» ринку суспільних благ.

Джон Уілсон є прихильником негативного ставлення до податкової конкуренції. Він створив модель [2, с.205], що підтверджує його точку зору. Припущення моделі наступні:

1) в модельному світі існує певна кількість юрисдикцій, в кожній з них є певна кількість економічних агентів, що конкурують між собою;

2) дії агентів полягають у виробництві продукції (вона є однорідною для кожної фірми). Це описується за допомогою виробничої функції з постійною віддачею, яка залежить від двох змінних – праці і капіталу;

3) агенти володіють певною кількістю (однаковим для всіх) капіталу, який є мобільним фактором виробництва, тобто його можна виводити за межі юрисдикції;

4) існують також агенти, які тільки забезпечують пропозицію праці. Їх особливість полягає в тому, що вони не можуть виїхати за межі юрисдикції, а також в тому, що агенти можуть мати однакову кількість одиниць праці;

5) юрисдикції надають суспільні блага, що фінансуються за рахунок стягнутих з капіталу податків. Однак оподатковувати можна тільки той капітал, який знаходиться на території даної юрисдикції.

Таким чином, в рамках розглянутих теорій податкової конкуренції чітко простежується думка, що основними учасниками конкуренції з різних боків податкових інтересів є: держава – в якості основного гравця податкових відносин та маніпулятора над поведінкою іншого суб'єкта – платника податку, боротьба за якого, є основною умовою існування податкової конкуренції.

Список використаних джерел

1. Tiebout C. An Economic Theory of Fiscal Decentralization / In: NBER, Public Finances, Needs, Sources and Utilization. – Princeton (Univ.Press), 1961. – P.79-96.

2. Меркулова Т.В. Критичний аналіз негативних та позитивних наслідків податкової конкуренції на основі відповідних моделей // Бізнесінформ. 2012. № 4. С. 204 – 207.

3. Пинская М.Р. Налоговая конкуренция: от теории к практике: монография. Москва, ИНФРА-М, 2013. – 136 с.

4. Юр'єва П.Б. Просторово-економічні концепції глобалістики: сутність, моделі та підходи / П.Б. Юр'єва, С.В. Богдан, В.І. Вальдовський // Економіка та суспільство. – Випуск 13, 2017. – С. 30-34

Ільїн В. Ю.,
доктор економічних наук, професор,
Університет державної фіскальної служби України
Грищук Є. С.,
аспірантка ННІ ОАА,
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

НАУКОВІ МОДЕЛІ УДОСКОНАЛЕННЯ НАДАННЯ КОНСУЛЬТАЦІЙНИХ ПОСЛУГ З ПИТАНЬ ОПОДАТКУВАННЯ

На сучасному етапі інтеграції України у світову економіку передбачається вирішення досить важливого питання, зокрема, обслуговування бізнесу, яке має величезне значення для успішного функціонування підприємства. Одночасно з цим виникають проблеми із пристосуванням підприємств до нового типу економічної системи. Саме тому з'являється потреба в підвищенні конкурентоспроможності підприємства за допомогою передових технологій, які базувалися б на наукових методах досліджень.

Питаннями аналізу та узагальнення теоретико-методологічних основ податкового консультування займалися такі вчені як Балакін В.В., Грачева М.Є., Демішева Т.О., Іонова О.Ф., Карпасова З.М., Картер Г.-В., Кіріна Л.С., Селезнева Н.М., Сугробова О.Б., Чернік Д.Г., Буссе Р., Нуккельт Й., Тільдіков А.В. та багато інших [2, с. 47]. Незважаючи на досить вагому кількість наукових доробок щодо питань податкового консультування, залишається відкритим питання щодо виділення наукових моделей, які б сприяли удосконаленню надання консультаційних послуг з питань оподаткування.

На сьогоднішній день, аналізуючи методи податкового консультування, необхідно виокремити і критично оцінити моделі податкового консультування, які широко застосовуються саме в практичній діяльності. В даний час виділяють чотири основні моделі податкового консультування, серед яких є експертна модель консультування, проектна модель консультування, процесна модель податкового консультування та навчальна модель консультування. Для кращого розуміння переваг та недоліків вищеперерахованих моделей, ми пропонуємо детально розглянути кожну з них.

В експертній моделі консультування завданням клієнта є забезпечити консультанта усією необхідною інформацією, тоді як роль консультанта

зводиться до інформування та роз'яснення клієнту сутності норм, правил і процедур щодо певного питання. Якщо говорити про переваги експертної моделі, то ними є економічність щодо тимчасових витрат як для клієнта, так і для консультанта. Основними недоліком є обмеженість консультанта тими вибірковими фактами, які надав йому клієнт, а також відсутність гарантій того, що клієнт правильно зрозумів і вірно реалізував усі рекомендації консультанта.

В проектній моделі податковий консультант тільки пропонує і рішення. Так, допомога клієнту полягає в аналізі та визначенні його проблем, передачі теоретичних та практичних знань. Одночасно з цим, завданням клієнта є надання необхідної інформації консультанту для визначення проблеми, а потім подальше впровадження розроблених і прийнятих консультантом рішень. За такої моделі роль консультанта виявляється в організації та управлінні процесами збору та аналізу інформації, розробці, обговоренні та прийнятті рішень, виборі форм індивідуальної і групової роботи в рамках консультаційних проектів, управлінні груповою роботою; розробці і впровадженні способів збору і обробки висловлених ідей, оцінок, суджень, пропозицій, представленні результатів проектування. В такій моделі бере на себе відповідальність за діагностику і розробку рішень. Але консультант не бере участі в етапі реалізації, передаючи відповідальність за цей етап клієнту. Таким чином, консультант виступає в ролі розробника проекту. Ця модель використовується для тих рішень, реалізація яких досить проста у виконанні, не вимагає серйозних коригувань в ході виконання і особливої компетенції виконавців. Основною перевагою цієї моделі є те, що консультант має можливість провести детальну діагностику проблеми. Однак, як і в експертній моделі існує ймовірність того, що клієнт може не повністю зрозуміти запропонований консультантом варіант за браком певних ресурсів, зокрема, компетенції.

Процесна модель податкового консультування передбачає активну взаємодію клієнта з консультантом. Клієнт може висловлювати ідеї, міркування, пропозиції, разом із консультантом здійснювати аналіз проблеми і спільно приймати рішення. У цій моделі клієнт і консультант спільно працюють протягом всього процесу консультування, тому при описі цієї моделі можна не робити відмінності між консультантом і клієнтом, а розглядати їх як членів однієї команди, яка працює над вирішенням проблеми. Процесну модель доцільно використовувати у великих проектах з податкового консультування, особливо, якщо прийняті рішення тягнуть за собою серйозні зміни для організації. Перевагою процесної моделі є те, що на всіх етапах консультант і

клієнт користуються ресурсами один одного. Негативною стороною процесної моделі є великі часові, фізичні та фінансові витрати клієнта.

Навчальна модель консультування передбачає, що клієнт самостійно формує запит на навчання, обирає програми та форми навчання. В такій ситуації роль консультанта зводиться до надання теоретичної і практичної інформації з відповідної проблематики. Такі навчання можуть проходити у формі лекцій, семінарських занять, тренінгів, ділових ігор тощо. В процесі навчальної моделі податковий консультант готує ґрунт для виникнення ідей і вирішення проблем[1].

Таким чином, розглянувши вищеназвані моделі податкового консультування, можна прийти до висновку, що перевагами використання цих моделей є можливість розробки та удосконалення рішень, спрямованих на підвищення рівня безпеки активів юридичних та фізичних осіб, отримання практичних рекомендацій і пропозицій, спрямованих на мінімізацію виявлених (існуючих) або потенційних (прихованих) податкових та юридичних ризиків та помилок, врегулювання спірних ситуацій та питань.

Список використаних джерел

1. Безпалько І.Р. Теоретико-методичні засади податкового консультування в Україні / І.Р. Безпалько // Ефективна економіка. – 2015. - №11.

2. Смірнова О.М. Організаційно-правове регулювання податкового консультування: зарубіжний досвід // Науковий вісник Науково-дослідного економічного інституту Міністерства економіки України : збірник наукових праць. – Вип.7-8 (110-111) : Формування ринкових відносин в Україні. – Київ, 2010. – с.47-52.

Петрова І. П.,
к.ю.н, доцент, заступник начальника кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки, Університет державної фіскальної служби України
Греков Р.Д., Юлдашев В. С.,
курсанти ФППППКППМ Університет ДФС України, м. Ірпінь, Україна

СУТНІСТЬ МИТНИХ ІНТЕРЕСІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПОТРЕБ СУСПІЛЬСТВА В ДЕРЖАВНІЙ МИТНІЙ ПОЛІТИЦІ

На сьогодні головним завданням митної політики України в межах захисту національних інтересів має залишатися забезпечення балансу між захистом національної безпеки, національної економіки як інструменту створення добробуту нації, з одного боку, і правами споживачів щодо доступу до якісних імпортних товарів за розумними цінами – з іншого [3, с. 132].

Безпосередньо поняття «митні інтереси» з'явилось у законодавчому полі із введенням у дію поточної редакції Митного кодексу України (далі – МКУ), як і поняття «митна безпека». Це, безумовно, привертає увагу науковців та дослідників до вивчення та надання авторського трактування цих дефініцій з точки зору змістовного наповнення відносно сучасних реалій. І якщо тема митної безпеки досліджувалася досить часто, то митні інтереси як окрема категорія митного законодавства ще не є об'єктом поглибленого досконалого вивчення.

Митні інтереси, як зазначено в МКУ визначаються як національні інтереси України, забезпечення та реалізація яких досягається шляхом здійснення державної митної справи [1].

Більш повним є поняття «митні інтереси», наведене в «Митній енциклопедії»: «Митні інтереси – певний спектр (сукупність) національних інтересів держави, пов'язаних із забезпеченням і реалізацією виконання митної справи, задоволення яких сприяє забезпеченню ефективного функціонування, стійкого розвитку економічної системи, зменшенню загроз національній безпеці України, стабільності в суспільстві у сферах, пов'язаних із митною сферою, та які визначаються поточним станом зовнішньоекономічних відносин, повнотою задоволення матеріальних потреб громадян, ступенями реалізації визначених

стратегічних орієнтирів соціально-економічного розвитку й захисту культурного та інформаційного середовища держави, станом зовнішньоекономічної та митної безпеки» [4, с. 164].

Наведена в МКУ та Митній енциклопедії дефініція породжує парадигму стосовно державної митної справи, що завдяки її здійсненню забезпечується досягнення національних інтересів України.

Варто зазначити, що згідно з МКУ реалізація національних інтересів досягається шляхом здійснення державної митної справи. Як бачимо, законодавчо закріплені поняття мають ряд важливих відмінностей, що дає підстави для уточнення поняття «митні інтереси» відносно редакції, наведеної в МКУ. Поняття «національні інтереси» є об'єктом дослідження та інтерпретації багатьох науковців

Доречно зазначити, що до сфери митних інтересів віднесено таке як: створення сприятливих умов для полегшення торгівлі; сприяння транзитові; прискорення товарообігу й пасажиропотоку через митний кордон; своєчасне й повне стягнення податків і митних зборів; ефективна організація боротьби з контрабандою і порушеннями митних правил ефективного запобігання їм (у тому числі попередження та відвернення правопорушень); наближення митного законодавства до світових вимог, розвиток міжнародного співробітництва в галузі митної справи; забезпечення конфіденційності інформації щодо суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності; збільшення транзитної привабливості країни; недопущення ввезення на територію держави неякісних товарів, використання й споживання яких становить небезпеку для здоров'я населення; недопущення ввезення продукції низького морально- етичного змісту, зокрема такої, що пропагує міжнаціональні конфлікти, сепаратизм тощо [5, с. 36].

Згідно зі ст. 544 МКУ [1] усе вищенаведене належить до основних завдань, які виконують органи доходів і зборів при здійсненні державної митної справи. Така інтерпретація звужує площину поняття «митні інтереси» відносно поняття «національні інтереси».

Слід зазначити, що визначення митних інтересів має ґрунтуватися на таких чинниках, як:

- сукупність економічних інтересів;
- поточний стан зовнішньоекономічної і митної безпеки;
- сукупність існуючих на певний момент зовнішніх і внутрішніх загроз.

Із цього випливає, що митні інтереси держави змінюються залежно від зміни вищенаведених чинників, умов існування країни та етапу її розвитку [2, с. 45].

З одного боку, поняття «митні інтереси» в нормативно-законодавчому полі застосовується у сфері державної митної справи та досить конкретно обмежене встановленими МКУ порядками та умовами переміщення товарів через митний кордон, їх митний контроль та митне оформлення. З іншого – державна митна справа, через яку реалізуються митні інтереси, базується на принципах, які охоплюють як зовнішні, так і внутрішні інтереси держави, суб'єктів господарювання, осіб незалежно від їх громадянства, стосується різновекторних питань, пов'язаних із життєзабезпеченням суспільства та іміджу країні у світі.

Отже, можна дійти висновку, що дане розширення контенту стосовно митної справи надає підстави для інтерпретації митних інтересів як інтегрованої системи, яке у свою чергу забезпечує інтереси, пов'язані зі здійсненням зовнішньої та внутрішньої політики держави за сферою впливу на економічні, соціальні, правові, наукові, інформаційні, міжнародні, екологічні, культурні аспекти, які забезпечуються та реалізуються шляхом здійснення державної митної справи.

Список використаних джерел

1. Митний кодекс України : Закон України від 13 березня 2012 р. N 4495-VI. *Відомості Верховної Ради України*. № 44-45, № 46-47, № 48. Ст. 552.
2. Бережнюк І.Г., Пашко П.В. Митна політика та митна безпека України. Монографія. Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2013. 338 с.
3. Івашова Л. М. Проблеми, перспективи розвитку зовнішньої та митної політики України в рамках європейської інтеграції. *Публічне управління та митне адміністрування*. Науковий збірник. 2015. № 2(13). С. 129-135.
4. Бережнюк І.Г. Митна енциклопедія. Т. Хмельницький. 2013. 536 с.
5. Квеліашвілі І. Сутність національних та митних інтересів під час забезпечення потреб суспільства в державній митній політиці. *Державне управління та місцеве самоврядування.* 2017. Вип. 3(34). С. 35-42.

Тучак Т. В.,
доцент кафедри податкової політики
Університет державної фіскальної
служби України
Гульчевська Б. З.,
студент ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В УКРАЇНІ

На сьогодні податок на додану вартість (ПДВ) має найбільшу питому вагу в доходах державного бюджету. Цей непрямий податок є найважливіший, оскільки він застосовується в практиці оподаткування у більшості розвинутих ринкових країн. ПДВ – це непрямий податок, який є часткою новоствореної вартості, входить до ціни реалізації товарів і сплачується споживачем до державного бюджету на кожному етапі виробництва товарів. Загальновизнаним фактом на сьогоднішній день є наявності значної кількості наукових підходів до трактування економічної сутності фінансового потенціалу ПДВ, адже серед усіх податків ПДВ є лідером за кількістю змін, що вносяться до законодавчих актів, які визначають порядок його застосування.

Даний податок має такі переваги та недоліки: забезпечує стабільність податкових надходжень до бюджету, досить зручний у визначенні податкових зобов'язань, стимулює розвиток виробництва, стримує інфляцію при застосуванні високих ставок; негативно впливає на високотехнічні і наукоємні виробництва, існує можливість ухилення в умовах недосконалого бухгалтерського обліку, має складний механізм нарахування і сплати.

З 1 січня 2015 року запроваджується система електронного адміністрування ПДВ – розділ V Податкового кодексу України доповнено статтею 200^1, яка забезпечує автоматичний облік у розрізі платників ПДВ [1]:

– суми податку, що містяться у виданих та отриманих податкових накладних, зареєстрованих в Єдиному реєстрі податкових накладних;

– суми податку, сплачені платниками при ввезенні товару на митну територію України;

– суми поповнення та залишку коштів на рахунках в системі електронного адміністрування ПДВ;

– суми податку, на яку платники мають право видати податкові накладні.

Порядок електронного адміністрування ПДВ встановлюється Кабінетом Міністрів України [2; 3]. Відповідні зміни в адмініструванні ПДВ дозволили простежити нерівномірний характер щодо наповнення державного бюджету

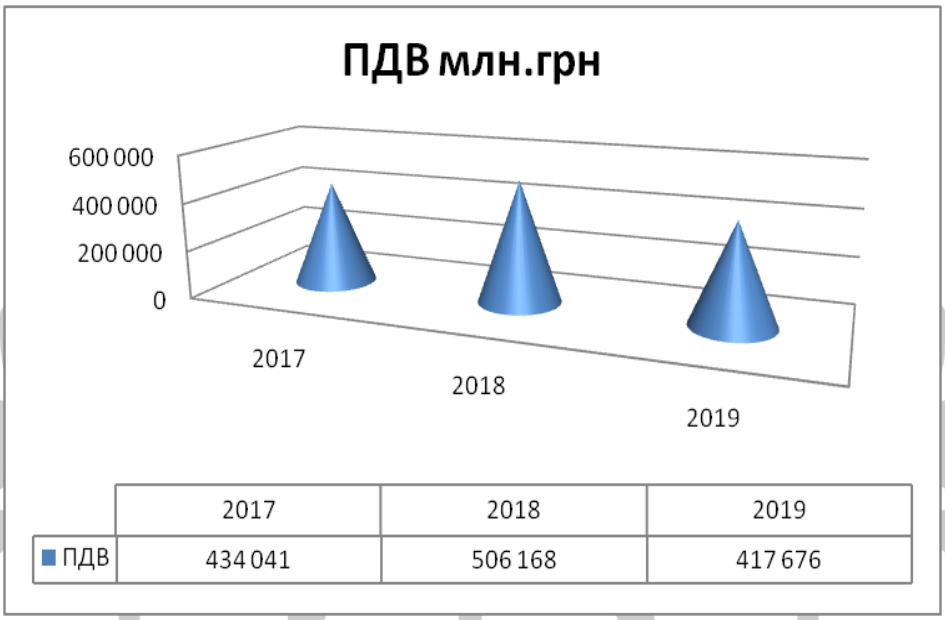

Рис.1. Динаміка надходження ПДВ до державного бюджету впродовж 2017-2019рр.

Джерело: складно за даними [4]

У 2019 році до загального фонду державного бюджету забезпечено збір податку на додану вартість у сумі 417 676 млн. грн., що на 88 492 млн. грн., та на 16 365 млн. грн. менше відповідно минулих років. Причинами нерівномірного надходження ПДВ є інфляція, девальвація гривні та поступове збільшення тарифів на газ та електроенергію для населення.

Нині виникає потреба у зміни розмірів ставок ПДВ у бік зниження або диференціації, тобто доцільно встановлювати диференційовані: занижені ставки для товарів, які включені до мінімального споживчого кошика, і завищені – для предметів розкоші. Адже це покращить економічну ситуацію в країні.

Отже, у нашій державі податок на додану вартість є одним із основних джерел формування доходної частини бюджету, а тому нормальне функціонування цього податку є важливим для економіки країни. Однією із переваг податку на додану вартість є висока фіскальна ефективність, так як він має широку базу оподаткування: включає більшість груп товарів і послуг.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів щодо податкової реформи» від 28.12.2014 № 71-VIII. URL: http://zakon3.rada. gov.ua/laws/show/71-19
2. Постанова КМУ «Про внесення змін до Порядку електронного адміністрування ПДВ» від 30.12.2015 р. № 1177. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/ua/cardnpd?docid=248753575
3. Постанова КМУ «Деякі питання електронного адміністрування ПДВ» від 16.10.2014 р. № 569. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/569-2014-%D0%BF
4. Ціна держави. URL: http://cost.ua/ru/

Касьяненко Л. М.,
д.ю.н., професор, професор кафедри фінансового права, Університет державної фіскальної служби України
Даховник А. М.,
студентка ННІ Права, Університет ДФС України, м. Ірпінь, Україна

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДАТКОВОЇ БЕЗПЕКИ

Для забезпечення стабільного розвитку сучасної економіки розвиненої держави вагому роль відіграє податкова система як інструмент її регулювання. Значення податкової безпеки є настільки великим, що прогалини і негативні тенденції в даній сфері чинять негативний вплив не тільки на фінансову, а й на національну безпеку держави. Саме тому для України в час, коли вона стоїть на новому шляху вдосконалення у всіх сферах, актуальним є питання забезпечення належного рівня податкової безпеки та напрямів її розвитку.

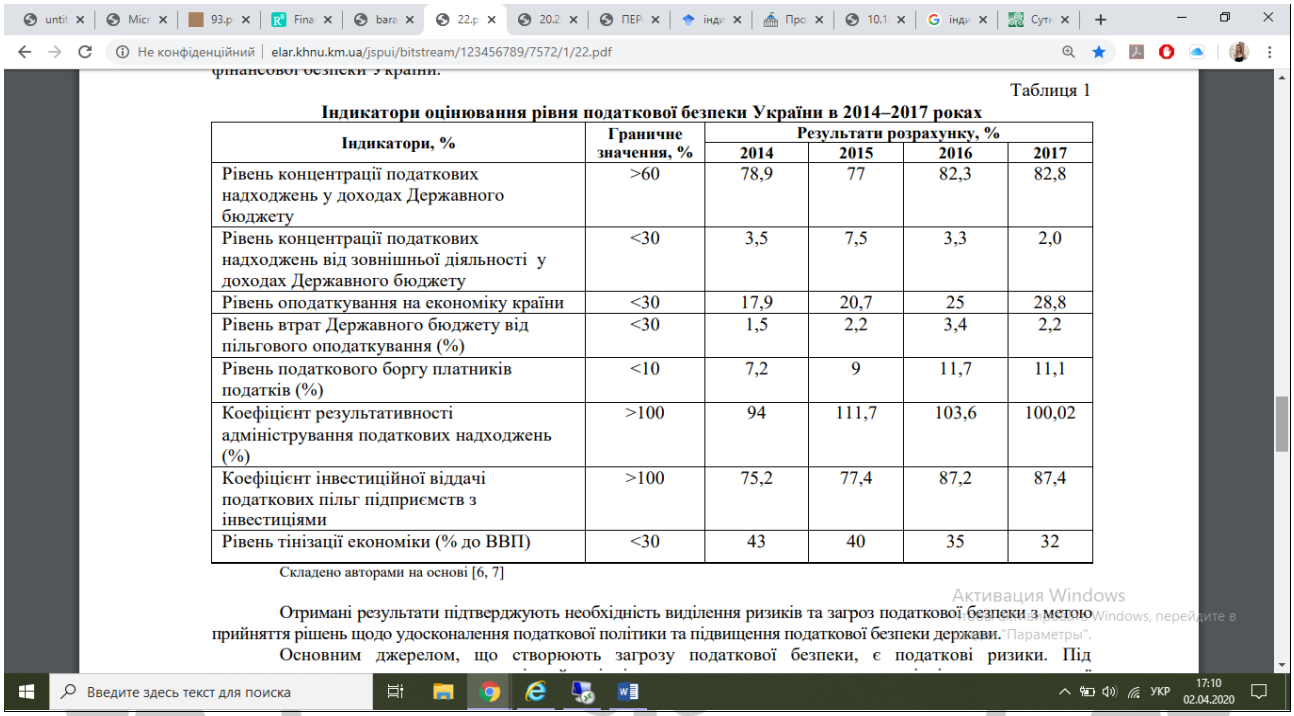
Варто розпочати з того, що на сьогодні у науковій літературі відсутнє усталене визначення сутності податкової безпеки, однак можна виокремити функціональний, рівневий, елементний, управлінський та змішаний підходи у її тлумаченні. Отож, відповідно науковці податкову безпеку розглядають як: 1) стан системи оподаткування та її інститутів, за якого забезпечується гарантований захист і соціально спрямований розвиток фінансової системи

загалом, формується фінансовий потенціал, достатній для протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам фінансовій безпеці; 2) стан податкової системи, за якого забезпечується гарантований захист податкових інтересів держави, бізнесу і суспільства від внутрішніх і зовнішніх загроз; 3) складова фінансової безпеки держави, яка визначається наявністю сформованої податкової системи, оптимальним рівнем оподаткування, що забезпечує достатнє наповнення дохідної частини бюджету для виконання державою своїх функцій; 4) комплекс заходів з мінімізації претензій податкових органів в разі виникнення чи можливості виникнення податкових спорів [1, с. 10; 2, с. 160; 3, с. 290]. Аналізуючи різні погляди, хочеться виокремити наступне визначення: податкова безпека – це такий стан податкової системи, унормований чинним законодавством відповідно до міжнародних стандартів, що дозволяє досягнути захищеності економічних інтересів усіх суб'єктів відносин від зовнішніх та внутрішніх загроз, за якого формується і реалізовується обґрунтована податкова політика для досягнення високого податкового рейтингу країни.

Потрібно зауважити, що поняття «податкова безпека» не закріплене у законодавстві України. У «Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» 2013 року визначено перелік складових фінансової безпеки, однак, підтримуючи думку науковців, вважаю, що він повинен бути доповнений податковим сегментом. Виділення податкової безпеки як окремого елементу фінансової безпеки держави пояснюється тим, що вона має свій ланцюговий характер впливу: у разі її нестабільності втрачається рівновага бюджетної безпеки через недоотримання податків для наповнення дохідної частин бюджетів; боргової безпеки – через зростання дефіциту бюджету та необхідність його покриття шляхом здійснення запозичень; грошово-кредитної та валютної безпеки – через скорочення золотовалютних запасів та їх спрямування на послаблення та ліквідацію негативних тенденцій у національній економіці; безпеки фінансового ринку – через різкі та некеровані коливання його кон'юнктури [3, с. 290].

Для демонстрації рівня податкової безпеки використовують систему індикаторів як засобів попередження негативних явищ. Проте складність полягає у визначенні оптимальної чисельності та виборі індикаторів. Тому кожен науковець виокремлює власний список. Для прикладу у Таблиці 1 дослідники продемонстрували своє бачення індикаторів із результатами [3, с. 291].

Таблиця 1

Не конфіденційний | elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/7572/1/22.pdf

Таблиця 1

Індикатори оцінювання рівня податкової безпеки України в 2014–2017 роках

Індикатори, %	Граничне значення, %	Результати розрахунку, %			
		2014	2015	2016	2017
Рівень концентрації податкових надходжень у доходах Державного бюджету	>60	78,9	77	82,3	82,8
Рівень концентрації податкових надходжень від зовнішньої діяльності у доходах Державного бюджету	<30	3,5	7,5	3,3	2,0
Рівень оподаткування на економіку країни	<30	17,9	20,7	25	28,8
Рівень втрат Державного бюджету від пільгового оподаткування (%)	<30	1,5	2,2	3,4	2,2
Рівень податкового боргу платників податків (%)	<10	7,2	9	11,7	11,1
Коефіцієнт результативності адміністрування податкових надходжень (%)	>100	94	111,7	103,6	100,02
Коефіцієнт інвестиційної віддачі податкових пільг підприємств з інвестиціями	>100	75,2	77,4	87,2	87,4
Рівень тінізації економіки (% до ВВП)	<30	43	40	35	32

Складено авторами на основі [6, 7]

Отримані результати підтверджують необхідність виділення ризиків та загроз податкової безпеки з метою прийняття рішень щодо удосконалення податкової політики та підвищення податкової безпеки держави.

Основним джерелом, що створюють загрозу податкової безпеки, є податкові ризики. Під

Активация Windows

Введите здесь текст для поиска

УКР 17:10 02.04.2020

Відповідно до табл. 1, не відповідають граничному значенню важливі індикатори: рівень податкового боргу платників податків, коефіцієнт результативності адміністрування податкових надходжень, рівень тінізації економіки. До речі, дані дослідження Київського міжнародного інституту соціології показують, що рівень тіньової економіки в Україні у 2018 році склав 47,2% від загального обсягу ВВП [4]. Однак реальну оцінку надати важко, адже обмежена наявність даних показників, а їхні значення формуються за власними аналізами. Цікавою є ідея Луценко І. С., яка пропонує методичний підхід до оцінювання стану податкової безпеки держави, що включає три блоки: підготовчий, технологічний та результативний [2, с. 162].

Отримані результати підтверджують необхідність виділення загроз та ризиків податкової безпеки з метою прийняття рішень щодо удосконалення податкової політики та підвищення податкової безпеки держави. Наявними і потенційно можливими загрозами податковій безпеці в Україні є: 1) непослідовність податкової політики; 2) порушення і недоліки при адмініструванні і справлянні податків, неналежне виконання податківцями своїх обов'язків та відсутність з боку фіскальних органів дієвого контролю дотримання чинного законодавства; 3) недосконаліть податкового законодавства; 4) високий рівень корумпованості країни; 5) високий рівень податкового навантаження на платників податків; 6) зростання податкового боргу та інші. Ризиками податкової безпеки є: - на рівні держави: 1) збільшення

тіньового сектору національної економіки; 2) постійне зростання державного боргу через значні запозичення; 3) недоотримання доходів бюджетів різних рівнів; - на рівні платників податків: 1) зростання податкового навантаження внаслідок збільшення податкових ставок, скасування пільг і преференцій; 2) помилки та недоліки під час складання податкової звітності, планування та організації господарської діяльності та інші.

Очевидно, що варто вирішувати наявні проблеми, зокрема, використовуючи зарубіжний досвід. Уряд Республіки Польща у «Стратегії безпеки Республіки Польща» зазначив, що для забезпечення економічної безпеки потрібно забезпечити стабільний суспільний та економічний розвиток, уникати впливу нестабільної економічної ситуації країн-сусідів [5, с. 53]. Німеччина застосовує методи, які спрямовані на підтримку цивілізованих ринкових відносин, створення умов для справедливої конкуренції та стабільності національної валюти [6, с. 113]. Пріоритетними напрямами забезпечення фінансової безпеки держави в Концепції національної безпеки Білорусі є: використання неінфляційних методів фінансування дефіциту бюджету та ефективний перерозподіл фінансових ресурсів, виходячи з загальнонаціональних пріоритетів; створення сприятливих умов для підприємницької діяльності і зайнятості населення [5, с. 54]. У Чехії, Угорщині, Румунії основними напрямами забезпечення фінансової безпеки є: прискорення структурних реформ в економіці, залучення іноземних інвестицій та підтримка малого і середнього бізнесу; узгодження фінансово-економічного законодавства, фінансової, економічної і митної політики із законодавством ЄС [6, с. 113].

Враховуючи власні недоліки податкової безпеки та беручи до уваги іноземні шляхи вирішення проблем, нашій державі потрібно дотримуватися стабільності бюджетного і податкового законодавства, підвищувати ефективність податкової політики та вести неперервний моніторинг зміни індикаторів, удосконалювати роботу контролюючих органів, підтримувати дієвість методів податкового стимулювання. Одним із заходів зміцнення податкової безпеки України може бути і формування та затвердження на нормативному рівні Концепції податкової безпеки.

Безумовно, проблематика податкової безпеки потребує подальшого вивчення. Але точно можна сказати, що актуальність даної теми зростає, а проблемні питання потребують негайного вирішення.

Список використаних джерел

1. Барановський О.І. Податкова безпека: сутнісний вимір. Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. 2017. № 1. С. 7-24.
2. Луценко І.С. Методичний підхід до оцінювання рівня податкової безпеки держави. Науковий вісник Херсонського національного університету. 2015. Випуск 2. С. 159-163.
3. Форкун І.В., Лепетун І.О. Податкова безпека як складова фінансової безпеки держави. Вісник Хмельницького національного університету. 2018. № 5. С. 289-292.
4. Тіньова економіка в Україні. Результати дослідження 2019 року. URL: http://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=897&page=1&fbclid=IwAR1GSrnl6l4vk1GZE4QR9yekDt_C_NMIXJ-A0mWArZpSC3DsCgwPsZ7unw.
5. Мельник В.І. Зарубіжний досвід забезпечення економічної безпеки держави (на прикладі країн Східної та Центральної Європи). Науковий вісник Академії муніципального управління: Серія «Право». 2015. С. 50-56.
6. Гбур З.В. Зарубіжний досвід забезпечення економічної безпеки держави. Інвестиції: практика і досвід. 2018. № 11. С. 111-115.

Рябченко Ю. Ю.,
доцент, професор кафедри цивільного права та процесу, Університет державної фіскальної служби України
Деркач І. М.,
студентка ННІ Права Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

ОПОДАТКУВАННЯ РОЯЛТІ

Питання щодо оподаткування роялті є актуальними у зв’язку з поширенням їх використання та важливості захисту права суб'єктів права інтелектуальної власності (наприклад, автора, виконавця, винахідника, розробника тощо) отримати винагороду за використання результатів їхньої розумової діяльності. Зміст та укладання договорів, які визначають обіг об’єктів інтелектуальної власності, регламентуються нормами цивільного права, яке має

власний категоріальний апарат та метод правового регулювання. При цьому оподаткування операції за такими договорами здійснюється на підставі норм податкового законодавства, яке часто має зовсім інший категоріальний апарат і метод правового регулювання.

Дослідженню роялті в Україні присвятили свої праці такі вчені як: Н. Агафонова, І. Бондаренко, В. Зимовець, С. Зубик, С. Кепіна, В. Коноваленко, А. Лиманський, Л. Онищенко, В. Остапчук, А. Роговець, В. Рядінська та ін. Окремі питання оподаткування операцій з інтелектуальною власністю вивчали Л. Воронова, Н. Пришва, М. Кучерявенко, О. Орлюк, П. Пацурківський, Р. Гаврилюк, Р. Шишка, Д. Бойко та інші вчені.

Д. В. Бойко зазначав, наступне: «законодавче визначення роялті у податковому праві України є аналогічним і не враховує особливості цивільно-правового режиму обігу об'єктів інтелектуальної власності, а також відповідну договірну практику в цій сфері. А інтерпретувати алогічні судження можна безкінечно без будь-якого логічного результату, щодо такого судження здорова інтерпретація в принципі не може бути здобута» [1, с. 54].

Відповідно до п. п. 14.1.225 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України (далі – ПКУ): «роялті – будь-який платіж, отриманий як винагорода за використання або за надання права на використання об'єкта права інтелектуальної власності, а саме на будь-які літературні твори, твори мистецтва або науки, включаючи комп'ютерні програми, інші записи на носіях інформації, відео- або аудіокасети, кінематографічні фільми або плівки для радіо- чи телевізійного мовлення, передачі (програми) організацій мовлення, інші аудіовізуальні твори, будь-які права, які охороняються патентом, будь-які зареєстровані торговельні марки (знаки на товари і послуги), права інтелектуальної власності на дизайн, секретне креслення, модель, формулу, процес, права інтелектуальної власності на інформацію щодо промислового, комерційного або наукового досвіду (ноу-хау)» [2].

Статтею 14 ПКУ визначено, що не вважаються роялті платежі, отримані: «як винагорода за використання комп'ютерної програми, якщо умови використання обмежені функціональним призначенням такої програми та її відтворення обмежене кількістю копій, необхідних для такого використання (використання "кінцевим споживачем"); за придбання примірників (копій, екземплярів) об'єктів інтелектуальної власності, у тому числі в електронній формі, для використання за своїм функціональним призначенням для кінцевого споживання або для перепродажу такого примірника (копії, екземпляра); за придбання речей (у тому числі носіїв інформації), в яких втілені або на яких

містяться об’єкти права інтелектуальної власності, визначені в абзаці першому цього підпункту, у користування, володіння та/або розпорядження особи; за передачу прав на об’єкти права інтелектуальної власності, якщо умови передачі прав на об’єкт права інтелектуальної власності надають право особі, яка отримує такі права, продати або здійснити відчуження в інший спосіб права інтелектуальної власності або оприлюднити (розголосити) секретні креслення, моделі, формули, процеси, права інтелектуальної власності на інформацію щодо промислового, комерційного або наукового досвіду (ноу-хау), крім випадків, коли таке оприлюднення (розголошення) є обов’язковим згідно із законодавством України; за передачу права на розповсюдження примірників програмної продукції без права на їх відтворення або якщо їх відтворення обмежено використанням кінцевим споживачем» [2].

Згідно з ч. 5 ст. 15 Закону України «Про авторське право і суміжні права» роялті вважається як: «винагорода за кожен проданий примірник або кожне використання твору» [3].

Відповідно до Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ), а саме ст. 427 передавати третім особам можна виключно майнові права на об’єкт права інтелектуальної власності [4].

У статті 426 ЦКУ зазначено наступне: «умови надання дозволу (видачі ліцензії) на використання об'єкта права інтелектуальної власності можуть бути визначені ліцензійним договором, який укладається з додержанням вимог цього Кодексу та іншого закону» [4].

Згідно з ПКУ особливістю роялті є те, що це – нематеріальні активи.

У податковому обліку будь-які операції з нематеріальними активами розглядаються з позиції товару та прибутку. На відміну від попереднього підходу при оподаткуванні нематеріальних активів об’єктом оподаткування є не сам актив, а отриманий прибуток, що визначається шляхом зменшення суми валового доходу звітного періоду на суму валових витрат платника податку та на суму амортизаційних відрахувань. Для обчислення об’єкта оподаткування платник податку на прибуток використовує дані бухгалтерського обліку щодо доходів та витрат. Так, дохід від реалізації товарів визначається за датою переходу покупцеві права власності на таких товар. Дохід від надання послуг та виконання робіт визначається за датою складання акта або іншого документа, оформленого відповідно до вимог чинного законодавства, яких підтверджує виконання робіт або надання послуг. При визначенні витрат не враховуються попередні (авансові) платежі [5, с. 101].

Відповідно до ПКУ, а саме, п. п. 170.3.1. ст. 170 та п. п. 167.5.1. ст. 167 роялті оподатковується за правилами, встановленими для оподаткування дивідендів, що визначено за ставкою 18 % [2].

Ті доходи, які отримані нерезидентом із джерелом їх походження з України, згідно з п. п. 141.4.2. ст. 141 ПКУ оподатковуються за ставкою у розмірі 15 % [2].

Згідно з ст. 196 ПКУ не є об'єктом оподаткування операції з виплат дивідендів, роялті у грошовій формі або у вигляді цінних паперів, які здійснюються емітентом [2].

Важливим аспектом при розкритті питання оподаткування роялті є також угоди про уникнення подвійного оподаткування. На сьогодні Україною їх укладено понад 58. Угодами передбачено, що роялті, якими фактично володіє резидент договірної держави, можуть оподатковуватись у тій державі. Однак такі роялті можуть оподатковуватись у договірній державі, в якій вони виникають, – так званий податок на репатріацію. Але податок, який стягується, є значно меншим, ніж встановлено в Україні (податок на роялті не повинен перевищувати 2 % – 10 % від загальної суми роялті).

Отже, підсумовуючи вищезазначене, можна дійти до висновків, що податкове законодавство України використовує певні категорії права інтелектуальної власності для цілей визначення об’єкта та режиму оподаткування операцій, пов’язаних з інтелектуальною власністю. При укладанні договорів, пов’язаних з об’єктами інтелектуальної власності, сторони зіштовхуються з проблемою вибору, яким законодавством користуватись: податковим чи тим, що стосується інтелектуальної власності. Отже, можна зробити висновок, що при визначенні категорії роялті необхідно керуватись і тим, і тим.

Також можна зробити висновок, що процентна ставка оподаткування роялті в Україні для резидентів є завищеною порівняно зі ставкою, яка встановлена для нерезидентів. Фактично, даючи перевагу нерезидентам, уряд не стимулює розвиток культурних і наукових напрямків всередині країни. Зниження процентної ставки оподаткування роялті для резидентів чи її підвищення для нерезидентів може сприяти подальшому розвитку використання цього виду платежу в Україні. Саме розмежування ставки роялті для резидентів і нерезидентів може позитивно впливати і на бюджет України, і на розвиток авторського права. Адже, зменшення розміру ставки податку на прибуток від роялті для резидентів сприятиме розвитку інновацій в технологіях, мистецтва, що в свою чергу надалі підвищуватиме економічний розвиток України.

Список використаних джерел

1. Бойко Д. В. Категорія «роялті» в податковому праві: до проблеми визна-чення. *Актуальні питання інноваційного розвитку: Науково-практичний журнал.* 2012. №2. С. 53-57.
2. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. Дата оновлення: 02.04.2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення: 07.05.2020).
3. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII. Дата оновлення: 04.11.2018. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12 (дата звернення: 07.05.2020).
1. 4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Дата оновлення: 13.02.2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15 (дата звернення: 07.05.2020).
4. Шишка Р. Б. Оподаткування операцій з нематеріальними активами : зб. наук. пр. Наук.-дослід. ін-т фінансового права, Нац. ун-т держ. податкової служби України, Нац. акад. прав. наук України. Київ: Алерта, 2012. С. 99-103.

Малинський І. Й.,
професор, директор ННІ СФБПР,
Університет державної фіскальної
служби України
Діхтяренко К. В.,
учениця ліцею № 3,
м. Ірпінь, Україна

УНІВЕРСАЛЬНІСТЬ СИСТЕМИ ХОРТИНГУ – НАУКОВИ Й ПІДХІД ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕФОРМ У ФІСКАЛЬНІЙ ПОЛІТИЦІ

У науковій публікації дослідниками доведено, що універсальність системи хортингу відзначається його популярністю в Україні та за її межами й багатогранністю – комплексному вирішенні проблем розвитку особистості, суспільства, держави. Ці чинники, на думку авторів дослідження, впливають на науковий підхід щодо сприяння забезпечення реформ у фіскальній політиці. Адже, здоров'я людини на 50 % залежить від способу життя, на 20 % – від навколишнього середовища, на 20 % – від генетичної спадщини, і лише на 8–10 % – від медичного обслуговування.

Ключові *слова:* *фіскальна політика, хортинг, спорт, учні, студенти,*

курсанти, реформи, руховий режим, здоров'я, наукова тема.

Актуальність. Широке впровадження хортингу в режим життя сучасної людини нині набуває важливого соціально-гігієнічного значення. Це обумовлено особливостями цивілізації, що створює умови для різкого обмеження в побуті та праці рухової активності – найважливішого стимулятора життєвих процесів. Унікальність і цінність хортингу – є створення ідеалу гідного способу життя як способу життєдіяльності гармонійно розвиненої людини, яка зможе продуктивно працювати в податковій та митній службах на благо України. Хортинг є національним видом спорту України, системою фізичного та морально-етичного виховання особистості і має в своєму розпорядженні комплекс профілактичних і гігієнічних заходів, спрямованих на всебічний розвиток і підтримку фізичної працездатності й рухової активності людей [3, с. 9].

Мета публікації: визначення універсальності системи хортингу – науковий підхід щодо сприяння забезпечення реформ у фіскальній політиці.

Виклад основного матеріалу. Хортинг засновано в нашій країні у 2008 році. Офіційне визнання хортингу як одного із видів спорту відбулося за наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту до Дня незалежності України від 21 серпня 2009 року № 3000. Становлення вітчизняного хортингу відбувалося з 2008 по 2015 рік у відриві від світового культу єдиноборств. На підставі рішення колегії наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту «Про внесення змін до Переліку видів спорту, що визнані в Україні» від 9 лютого 2010 року № 306, зареєстрованим Міністерством юстиції України 25 лютого 2010 року № 186/17481, було внесено «хортинг» до Переліку видів спорту, що визнані в Україні, № 71. Видатною подією у розвитку хортингу в Україні стало офіційне введення хортингу як варіативної частини до програми фізичної культури для 5–9, 10–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України з грифом «Рекомендовано» листами-розпорядженнями від 15.09.2011 року № 1/11–8601 та № 1/11–8604, а також рекомендація Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України відкрити відділення хортингу у вищих навчальних закладах України I–IV рівня акредитації «Щодо запровадження спеціалізації з національного виду спорту хортинг у вищих навчальних закладах» від 09.11.2011 № 1/11–10420. Нині хортинг включено до Єдиної спортивної класифікації України (ЄСКУ) [1-5].

Аналіз наукових публікацій (В. Бойко, Н. Довгань, З. Діхтяренко, Е. Єрьоменко, М. Зубалій, О. Лаврентьєв, І. Малинський, В. Оржеховська, О. Остапенко, М. Петренко, Ж. Петрочко, С. Присяжнюк, Ю. Сергієнко,

О. Сичов, Т. Федорченко та ін.) щодо впливу спорту на складові та ступінь здоров'я учнів, студентів і курсантів [1-7] – майбутніх працівників фіскальної та митної служб України, дають підстави виконувати дане дослідження професорсько-викладацькому складу ННІ СФБПР УДФС України на 2017-2020 роки за темою «Національний вид спорту хортинг як засіб фізичного виховання студентів» (державний реєстраційний номер 0118U001989).

Таким чином, через доступні нам різноманітні джерела встановлено:

І. Слово «хортинг» походить від назви відомого в світі славетного острова Хортиця, де була розташована Запорозька Січ, яка відіграла прогресивну роль у історії українського народу. Система підготовки, виховання характеру в найжорстокіших рукопашних двобоях, у яких дозволялася уся можлива техніка самооборони, вдосконалення майстерності та надбання змагального духу запорозьких козаків лягли в основу хортингу як виду спорту.

ІІ. Сучасний український хортинг – це не копія чогось іншого, а еталон самобутньої спортивної та бойової техніки. Водночас хортинг став тим середовищем, в якому продовжила своє життя козацька військова традиція, пов'язана з верховою їздою, умінням вести двобій холодною та вогнепальною зброєю. Опорою для сучасного хортингу стала українська вітчизняна традиція кулачних боїв, які були надзвичайно популярні у Київській Русі, а далі з появою козацтва – традиція Війська Запорозького та славетної Запорозької Січі. Майже кожний чоловік у той час брав участь у стінках і був бійцем-кулачником.

ІІІ. Сучасний хортинг поділявся на два різновиди – аматорський і професійний, які є гілками двох різних традицій. Найпотужніша українська військова та козацька традиція стала фундаментом для створення української школи аматорського (любительського) хортингу, однією з кращих у світі. Професійний хортинг виріс із традиції видовищних боїв, які у стародавній Київській Русі проводили князі. З історії відомо, що коли українці потрапляли в полон до римлян, вони навіть під страхом смерті відмовлялися від участі в гладіаторських боях, тому що була в них закладена праслов'янська бойова традиція Київської Русі. Воїни, не тільки українці, завжди вважали для себе ганебним брати участь у боях на потіху глядачам. Загальновідомо, що одні й ті ж чи схожі прийоми існували в усіх народів світу (Україна – хортинг; Японія – дзюдо, карате; Китай – ушу; Корея – тхеквондо тощо).

IV. Всеукраїнські правила змагань з виду спорту хортинг розроблено відповідно до чотирьох основних *розділів:* 1. Розділ «Двобій» – основний розділ, у якому проводяться змішані двобої (проводиться у два раунди, що різняться екіпіруванням і арсеналом прийомів. Перший раунд називається «Сила», другий

– «Честь»). 2. Розділ «Хортинг» – змагання з боротьби із застосуванням кидкової техніки в захватному одязі. 3. Розділ «Форма» – демонстрування стандартних навчальних імітаційних комплексів. 4. Розділ «Показовий виступ» – вільна демонстрація техніки хортингу індивідуальним, парним і груповим виступом спортсменів.

V. В Україні та за її межами змагання з хортингу проводяться для вікових категорій 6–7, 8–9, 10–11, 12–13, 14–15, 16–17 років, з 18 до 35 років і старше. Однак хортинг – не тільки спорт вищих досягнень, але і масовий спорт. В Україні сьогодні ним займаються (за різними даними) від 30 до 50 тис. осіб (загалом у світі задіяні у хортингу приблизно 100 тис. осіб).

VI. Українці – унікальна бойова нація. Наші спортсмени – світові лідери практично в усіх видах контактних єдиноборств (бокс, усі загальновизнані види боротьби, кікбоксинг, інші контактні види єдиноборств і бойових мистецтв). Українська земля народила світові видатних чемпіонів неперевершеного рівня.

VII. Нині основна мета хортингу – популяризація та підвищення ролі фізичної культури і спорту, патріотичне виховання, залучення дітей та юнацтва до здорового способу життя, відволікання від шкідливих звичок, виховання особистості в дусі добропорядності й патріотизму [1-5].

Отже, на основі вище перерахованих фактів можна зробити ***загальний висновок***, що універсальність системи хортингу віддзеркалюється його *популярністю* в Україні та за її межами й *багатогранністю* – комплексному вирішенні проблем розвитку особистості, суспільства, держави. Ці чинники, на нашу думку, впливають на науковий підхід щодо сприяння забезпечення реформ у фіскальній політиці. Адже, здоров'я людини на 50 % залежить від способу життя, на 20 % – від навколишнього середовища, на 20 % – від генетичної спадщини, і лише на 8–10 % – від медичного обслуговування [1-7].

Перспективи подальшого дослідження будуть спрямовані на узагальнення та оприлюднення результатів анкетування учнів, студентів і курсантів, які тренуються в секціях хортингу.

Список використаних джерел

1. Бойко В. Розвиток силових якостей у студентів-хортингістів / В. Бойко, І. Малинський, Е. Єрьоменко, З. Діхтяренко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 7. – С. 104-112.

2. Діхтяренко З. М. Формування навичок здорового способу життя засобами фізкультурно-оздоровчої роботи на прикладі педагогічного досвіду

роботи НВК № 24 (на засадах хортингу) : метод. посіб. / З. М. Діхтяренко, І. С. Данилюк, Н. І. Скляр; за заг. ред. З. М. Діхтяренко. – К. : Паливода А. В., 2015. – 324 с.

3. Єрьоменко Е. А. Хортинг у закладах вищої освіти : навч. посіб. / Е. А. Єрьоменко. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – 654 с.

4. Петрочко Ж. В. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. / Ж. В. Петрочко, Е. А. Єрьоменко. – К. : Паливода А. В., 2016. – 544 с.

5. Malynskyi, I., Boyko, V., Dovgan, N., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Fedorchenko, T., Lytvynenko, A., Khatko, A., Pustoliakova, L., Ostapenko, O., Zubalii, M., Khimich, V., Koval, A., Zhivolovich, S., Korobchenko, A., Ostapchuk, L. (2020). Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole; pp.286, illus., tabs., bibls. Part 5. Horting as a Means of Physical Education for Pupils and Students (pp. 226–273).

6. Griban, G., Kuznietsova, O., Dzenzeliuk, D., Malynskyi, I., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Otravenko, O., Lytvynenko, A., Lyhun, N., Okhrimenko, I., Prontenko, K. (2019). Dynamics of psycho-emotional state and individual psychological characteristics of students in the process of physical education classes. Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores. Año: VII, Número: Edición Especial, Artículo no.:113, Período: Diciembre, 2019. Мексика. Web of Science. – Режим доступу: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/4267/1/4104_IR.pdf...pdf.

7. Prontenko, K., Griban, G., Okhrimenko, I., Bondarenko, V., Bezpaliy, S., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Bulgakov, O., Bloshchynskyi, I., Dzenzeliuk, D. (2019). Academic performance and mental capacity of cadets engaged in sports during studies. Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores. Año: VII, Número: Edición Especial, Artículo no.: 23, Período: Octubre, 2019. Мексика. Web of Science. – Режим доступу: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/handle/doc/4268.

Бадьора С. М.,
доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, к.п.н.,
Університет державної фіскальної служби України
Дума Н. В.,
курсант ФПППКППМ,
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ЩОДО ОКРЕМИХ ПИТАНЬ ВІДБОРУ КАНДИДАТІВ НА НАВЧАННЯ ТА ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОНЦІВ ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ

Захист податкових інтересів держави є одним із пріоритетних напрямків дійсності, який реалізується за безпосереднім виконанням функцій відповідних органів.

У сучасному світі забезпечення економічної безпеки, тобто досягнення стійкого економічного стану та його подальшого розвитку, є однією з провідних цілей кожної держави. Прагнення до досягнення економічної безпеки у державі розкриває всю складність та багатогранність даної проблеми. Забезпечення стабільності та стійкого економічного зростання потребує налагодженості та чіткої організації самих різних сфер діяльності держави. Зокрема, однією із складових економічної безпеки є податкова безпека [3, с. 99].

Правоохоронні органи неодмінно відграють важливу роль і ми розуміємо, що кадри податкової міліції, які готуються на базі Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України за своїм характером призначені для захисту економічних інтересів держави.

Ми вважаємо за доцільне висвітлити саме організацію відбору кандидатів на службу та формування у них професійних знань під час навчання, оскільки саме вказаний процес і формує спеціаліста, який здатен гідно проходити службу і забезпечувати захист податкових інтересів держави.

Актуальність теми полягає в тому, що за останній період становище податкової міліції в цілому є суперечливим і дискусійним питанням, а якісний фактор рядового складу має провідне значення у цьому процесі.

У зв'язку зі змінами вступу до навчальних закладів із специфічними умовами навчання виникає ряд питань пов'язаних з фізичною підготовленістю майбутніх курсантів їх адаптації до фізичних навантажень, що мають вплив на ряд спеціальних навчальних дисциплін які будуть супроводжувати від початку навчання до завершення проходження служби в будь-яких правоохоронних органах України [2, с. 18].

Тобто, ми розуміємо, що рівень підготовленості вступників є один з вирішальних факторів, які допоможуть майбутньому курсанту оволодіти спеціальними знаннями та навичками.

Враховуючи завдання, які покладені на працівників Державної фіскальної служби України виникає потреба перегляду системи підготовки даних фахівців для служби. Вона полягає в тому, що існуюча система навчання в повному обсязі не забезпечує належного рівня отриманих знань і навичок.

Рівень освіти залежить від результатів упровадження інноваційних технологій навчання, які ґрунтуються на нових методологічних засадах, сучасних дидактичних принципах, високому рівні міжпредметних взаємозв’язків в системі підготовки фахівця, що забезпечить належний рівень професійної освіти. Одним з напрямків отримання освіти працівниками Державної фіскальної служби України є вивчення спеціальних дисциплін, які забезпечують спеціальну підготовку працівників податкової міліції в процесі професійної діяльності.

Спеціальна підготовка це комплекс знань і навичок, які необхідні працівнику податкової міліції для забезпечення особистої безпеки при нападі на працівника неозброєного або озброєного злочинця, безпечного і вмілого застосування спеціальних засобів та зброї, грамотного планування своїх дій в типових та екстремальних ситуаціях під час виконання службових обов’язків.

В Університеті державної фіскальної служби України спеціальну підготовку забезпечують наступні ключові дисципліни: «Фізичне виховання (спеціальна функціональна підготовка фахівців фіскальної служби)», «Вогнева підготовка», «Тактико-спеціальна підготовка».

Дані навчальні предмети в комплексі формують систему спеціальної підготовки працівників податкової міліції.

«Фізичне виховання (спеціальна функціональна підготовка фахівців фіскальної служби)» - дисципліна що підвищує адаптаційні процеси під час розвитку функціональних систем організму людини, які забезпечують життєдіяльність в стандартних і екстремальних ситуаціях в процесі виконання службових обов’язків, впевнене володіння прийомами захисту[4].

«Вогнева підготовка» - метою викладання навчальної дисципліни є формує у курсантів теоретичні знання матеріальної частини й тактико-технічних характеристик зброї, заходів безпеки при поводженні з вогнепальною зброєю, правових підстав застосування зброї, основ, прийомів та правил стрільби зі стрілецької зброї, а також впевненого володіння зброєю [1].

«Тактико-спеціальна підготовка» - є складовою частиною галузі спеціальних знань з організації і тактики застосування сил та засобів щодо забезпечення правопорядку, вивчає проблеми службово-оперативної діяльності та специфічні питання використання сил та засобів для затримання озброєних та інших суспільно-небезпечних осіб в типових та екстремальних ситуаціях.

Одним із принципів дидактики вищої школи є принцип систематичності й послідовності який повинен діяти на рівні міжпредметних зв'язків. Ці зв'язки мають бути закладені вже при моделюванні робочих навчальних планів окремих спеціальностей, нажаль існуючі навчальні плани не відповідають системності у викладенні спеціальних дисциплін.

Навчальна дисципліна «Фізичне виховання (спеціальна функціональна підготовка фахівців фіскальної служби)» повинна вивчатись на протязі всього періоду навчання курсантами – це постійний процес підтримання фізичної підготовленості курсантів, за допомогою спеціально підібраних вправ удосконалення сенсорних і когнітивних процесів, придбання рухових навичок володіння прийомами захисту в стандартних і непередбачуваних умовах, а також спеціальними руховими навичками, які будуть необхідні при вивченні інших спеціальних дисциплін.

«Вогнева підготовка» предмет який необхідно вивчати на всіх курсах, враховуючи магістратуру, окрім теоретичних знань головним завданням цієї дисципліни є набуття навичок впевненого володіння зброєю.

«Тактико-спеціальна підготовка» - має вивчатись на старших курсах та магістратурі що дасть можливість набути вміння комплексного мислення, узагальнення набутих спеціальних знань та навичок.

Так як професійна підготовленість працівника передбачає належний рівень розвитку фізичних та морально-вольових якостей впевнене володіння табельною зброєю спеціальними технічними засобами необхідно мати достатній рівень правової підготовки, бути готовим до тактично грамотного застосування заходів фізичного впливу та зброї [2, с. 18].

Отже, ми вважаємо, що ключовим показником якісного відбору кандидата є не лише його розумові здібності, а й рівень фізичної підготовки, який у свою чергу стане вирішальним фактором для опанування не лише теоретичних знань

а й набуття практичних навичок при підготовці всебічно розвиненого кандидата на службу в лавах податкової міліції, який буде спроможний захищати економічні інтереси держави.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про Національну поліцію». Положення про Національну поліцію станом на 16 березня 2016 року /Розділ XI прикінцеві та перехідні положення. – Київ, 2016. – С. – 65.

2. Антоненко С. А., Бадьора С.М., Лаврентьєв О.М. Організація відбору кандидатів на службу та формування професійних знань під час навчання ВНЗ правоохоронних органах України Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. 2018. №. 9 (103). С. 17–22.

3. Управління публічними фінансами та проблеми забезпечення національної економічної безпеки: збірник тез Податкового конгресу (м. Ірпінь, 12 грудня 2019 р.). Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. 713 с. (Серія «Податкова та митна справа в Україні». Т. 141)

4. Сергієнко Ю.П. Психофізіологічні моделі розумової діяльності курсантів за період навчання у ВНЗ /Юрій Сергієнко, Олександр Миколайович // матеріали XI міжнародної науково-практичної конференції [Актуальні проблеми сучасної біології та здоров'я людини], (Миколаїв, 9-10 грудня 2011 р.) – Миколаїв, 2011. – С. 89-92.

Параниця С. П.,
професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, к.ю.н.,
Університет державної фіскальної служби України
Дума Н. В.,
курсант ФПППКППМ,
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ВПЛИВ РОЗВИТКУ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ

Економічна безпека держави безпосередньо залежить від розвитку тіньової економіки, оскільки відповідно до умов сучасності вона є ключовим фактором впливу виникнення ризиків для економічних, податковий, митних та інших видів національних інтересів держави.

Також відмітимо, що розвиток тіньової економіки перешкоджає Україні гідно представляти себе на міжнародній арені, а також суттєву знижує інвестиційну привабливість держави (відповідно ми розуміємо, що сталий економічний розвиток України унеможливлюється з відсутністю інвестувань).

В.Г. Боронос, С.О. Баранов, О.І. Барановський, З.С. Варналій, П.А. Дадашов, О.Д. Ладюк, Е.М. Лібанова, Т.І. Приходько, Я.Я. Пушак, та інші вчені присвячували свої наукові розробки саме питанням тіньової економіки, причинам її виникнення, а також системам протидії.

Неодмінно зазначимо про дискусійний характер питання зумовлює подальший його розгляд науковою елітою.

Причинами виникнення тіньової економіки в Україні є: високий рівень оподаткування доходів населення, що мотивує громадян влаштовуватися на роботу не офіційно та приховувати свої реальні доходи, а також жорстка фіскальна політика в сфері оподаткування прибутків підприємств, бо задля зменшення свого податкового навантаження фірми та компанії намагаються встановлювати мінімальний рівень заробітної плати своїм працівникам, застосовувати різні схеми оптимізації своїх доходів і витрат [2].

Об’єктивно, прояви тінізації економіки мають різноплановий характер, але виділити серед них потрібно сферу трудових відносин, операцій у фінансовій сфері (що провокує необхідність розвитку інституту фінансових розслідувань), а

також земельній сфері.

Детінізація економіки прямо залежить від створеного державою клімату, від сприятливих умов для нарощення суб'єктами господарювання ділової активності в легальній економіці завдяки поліпшенню інвестиційного та бізнес-клімату в країні та створенню такого інституційного середовища, для якого тіньова економіка стала б неефективною [1].

Що стосується детінізації, то вона є результатом дії кількох чинників: закріплення відносної макроекономічної стабільності; поліпшення бізнес-клімату внаслідок дотримання політики дерегуляції та оптимізації функціонування державного сектору економіки з метою підвищення його ефективності; поступового відновлення та формування нових міжгалузевих зв'язків в економіці; посилення ринкових тенденцій та поступової оптимізації процесів формування цін на внутрішніх ринках, у тому числі внаслідок демонополізації ринків поряд із впроваджуваною Національним банком України жорсткою монетарною політикою задля стримування інфляції в межах цільового діапазону; започаткування процесів детінізації на ринку праці внаслідок зниження єдиного соціального внеску.

Підтримуємо точку зору, що основними заходами для зниження масштабів поширення тіньової економіки в Україні повинні бути виважені, рішучі, послідовні й невідкладні дії органів державної влади щодо детінізації економіки, розвитку фінансового ринку, зокрема, банківської системи, легалізації зайнятості, зменшення рівня монополізації економіки, посилення правового захисту майнових прав населення та суб'єктів господарювання, надання податкових стимулів суб'єктам господарювання, підвищення бюджетної та податкової дисципліни, забезпечення фінансово-економічної та податкової безпеки держави [3, с. 112].

Ми вважаємо, що з метою протидії тінізації економіки, її профілактиці та зменшенню відсотка ризиків необхідно: знизити навантаження податкового спектру підприємництва; обов'язково здійснювати попереднє виявлення схем зв'язку суб'єктів, які зацікавлені у розвитку тіньової економіки; здійснити реформування правоохоронних та судових органів, а також створити концепцію державного органу, що матиме основним напрямом діяльності здійснення фінансових розслідувань в усіх сферах економічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Городніченко Ю.В., Малишко В.В. Оцінка рівня тінізації української економіки. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019.

№ 4. URL : https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-4-23 (дата звернення: 05.05.2020).

2. Єлісєєва О. К., Хапіліна К.О. Тіньова економіка в Україні: причини та напрями подолання. 2019. URL : https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2018/30868/Ek_an_19-33.pdf?sequence=1 (дата звернення: 05.05.2020).

3. Бойчук В.А. Подолання тіньової економіки в умовах сучасності. *Проблеми та перспективи розвитку системи безпеки життєдіяльності*: Зб. наук. праць XV Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, курсантів та студентів (20 грудня 2019 р., м. Львів). Львів: ЛДУ БЖД, 2020. 489 с.

Петрова І. П.,
заступник начальника кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки, к.ю.н., доцент, Університет деравної фіскальної служби України
Євстігнєєва М. В.,
курсант взводу ПМПФ-18-2 ФППППКППМ, Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СИСТЕМА ДОКАЗІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ

Актуальність обраної теми зумовлена судовою реформою, яка на сьогодні триває в нашій державі. Саму судову систему можна віднести до романо-германської системи права, а тому роль та значення судового прецеденту, традиційно були незначними. Проте ситуація починає змінюватися з обранням Україною шляху до євроінтеграції.

Тому за час проведення вищезгаданої реформи у незалежній Україні стає зрозумілим те, що проведення внутрішньої структурної перебудови судової гілки влади недостатньо для вирішення проблем судочинства, спричинених значною мірою недосконалістю норм матеріального й процесуального права. Підвищення якості судового захисту прав, свобод і законних інтересів особи є питанням, яке передбачає комплексний підхід у вирішенні. Тому дослідження

поняття, структури й основних класифікацій судових прецедентів, а також особливостей їх застосування виступає досить актуальним питанням і потребує подальших досліджень.

Слід відмітити наявність наукових розробок стосовно досліджуваної теми таких вчених-правознавців як: В. Валанчус, Н. А. Гураленко, А.В. Журавльов та інших.

Як зазначає А.В. Журавльов: «прецедент, судовий прецедент у системах загального права (англо-саксонських) є правилом, встановленим у попередній юридичній справі, яке є обов'язковим чи переконливим для суду при вирішенні подальших справ із подібними питаннями або фактами» [7].

На думку Н. А. Гураленко, судова практика судів загальної юрисдикції, зокрема, окружних адміністративних судів в Україні офіційно не визнається джерелом права, проте нижчі судові інстанції завжди намагаються наслідувати практику вищих судів у розв'язанні аналогічних справ, вона виступає орієнтиром для них [6].

У свою чергу, в адміністративному судочинстві України застосовується практика Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ). Згідно ст. 9 Конституції України, чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України [1].

Так, відповідно до ч. 2 ст. 8 КАС України, суд застосовує принцип верховенства права з урахуванням судової практики ЄСПЛ. Інтеграція України до європейського співтовариства спонукає нас до адаптації українського права до європейських правових стандартів.

Тому виступає досить логічним у контексті цього приведення норми Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини». У ч. 1 ст. 17 Закону України говориться, що українські суди, вирішуючи справи, застосовують Конвенцію та практику ЄСПЛ як джерело права [3].

Доцільно зазначити, що у 2018 році український законодавець зареєстрував законопроекти, якими хотів удосконалити деякі Кодекси, шляхом запровадження преюдиційного запиту та уніфікації касаційного провадження, задля забезпечення Верховним Судом цілісності і єдності судової практики.

За В. Валанчус: «інститут преюдиційного запиту активно використовується в практиці Суду Європейського Союзу відповідно до якого суд виносить преюдиційні рішення у розгляді справ за офіційним зверненням судових органів держав-членів, які зазнали труднощів у застосуванні права ЄС або у тлумаченні

його норм. Преюдиційне провадження, в свою чергу, регулює порядок процесуальних дій, а саме: звернення до Верховного Суду із запитом, його розгляд, вирішення та подальше застосування результату. Відповідно до запропонованої процедури, суди першої та апеляційної інстанції, перед виходом до нарадчої кімнати, приймають ухвалу про звернення до Верховного Суду. Суддя-доповідач має право відмовити лише у двох випадках. Вище наведений інститут схожий на типові та зразкові справи, які на сьогодні закріплені Кодексом адміністративного судочинства» [5].

Згідно статті 6 КАС України закріплений принцип верховенства права, згідно з яким, права особи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави [2].

Тому цей принцип порушується, якщо два різні суди чи судді інтерпретують одне й те саме положення закону прямо протилежним чином, або ж прийдуть до висновку про неможливість розгляду даної категорії справ у порядку адміністративного судочинства.

Відповідно до частини четвертої статті 17 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» єдність системи судоустрою забезпечується, серед іншого, єдністю судової практики. Згідно з частиною першою статті 36 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» Верховний Суд є найвищим судом у системі судоустрою України, який забезпечує сталість та єдність судової практики у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом [4].

Таким чином, із вищенаведеного доходимо до висновку, що сторона, яка готується до судових спорів, використовує судову практику вирішення подібних спорів, в яких Верховний суд України постановив зразкове рішення і, в результаті, формується судова практика, яка в подальшому, використовується не тільки сторонами по справі, але є частиною повного тексу судового рішення. Отже, доцільним виступає внесення змін до чинного адміністративного процесуального законодавства, зокрема до механізму правильного застосування зразкових рішень ВСУ та судової практики.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996р. № 254к/96-вр. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр
2. Кодекс адміністративного судочинства України: закон України від 06 липня 2005 р. № 2747-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15

3. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 року №3477-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15
4. Про судоустрій і статус суддів: закон України від 02 червня 2016 № 1402-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19
5. Валанчус В. Навіщо потрібна уніфікована судова практика? *Право України*, 2015. С. 138–143.
6. Гураленко Н. А. Судовий прецедент у механізмі захисту прав людини. *Юриспруденція: теорія і практика*. 2008. № 9 (47). С. 8-14.
7. Журавльов А.В. Судові прецеденти в адміністративному судочинстві України : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07: адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Запоріжжя : Запорізький національний університет. 2017. 20 с.

Калита Т. А.,
старший викладач кафедри податкової політики,
Університет державної фіскальної служби України
Карева О. В.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ВІД НЕСПЛАТИ ПОДАТКІВ ПЛАТНИКАМИ В ФОРС-МАЖОРНИХ ОБСТАВИНАХ КАРАНТИНУ

Податки є одним із головних важелів впливу на фінансово-господарські результати діяльності підприємства, доходи бюджету та соціально-економічне становище країни. Економічний ефект від сплати податків є об'єктом для постійних досліджень науковців та практиків. Наразі особливо гостро дане питання постало перед нашою країною у період світової пандемії COVID-19.

Взагалі вагомий внесок у дослідження питання результатів та впливу від сплати податків, регулювання податкових надходженнь зробили багато українських вчених-економістів, а саме: З.С. Варналій, В.А. Ілляшенко, Ю.Б.

Іванов, Т.В. Калінеску, І.А. Майбуров, Т.В. Меркулова, О.В. Покатаєва, Л.Л. Тарангул, А.М. Соколовська. Зараз до цього питання досліджує багато відомих економістів-експертів, бухгалтерів-практиків, юристів та відомих політичних діячів.

Платники податків є не лише суб'єктами податкових відносин, а і учасниками та рушійною силою податкової політики держави. Держава встановлює податки, систему їх сплати, але саме платники податків здійснюють нарахування податкових зобов'язань, їх та забезпечують їх сплату до бюджетів. Тому так важливо, саме в умовах форс-мажорних обставин податкове регулювання та прогнозування зі сторони держави.

Форс-мажорними обставинами (обставинами непереборної сили) згідно ст. 14-1 Закону України "Про торгово-промислові палати" є надзвичайні та невідворотні обставини, що об'єктивно унеможливлюють виконання зобов'язань, передбачених умовами договору (контракту, угоди тощо), обов'язків згідно із законодавчими та іншими нормативними актами.

Відповідно до міжнародної практики обставина форс-мажору, в тому числі карантин, автоматично не звільняє від відповідальності, але треба знати яким чином певна обставина, в тому числі карантин, обмежує виконання певного зобов'язання.

Український бізнес отримав певні пільги та спрощення завдяки прийняттю Законів України: «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» № 530-IX від 17.03.2020 та «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» № 533-IX від 17.03.2020.

Відповідно до Закону України № 530-IX карантин включено до переліку форс-мажорних обставин.

Також, для підтримки малого та середнього бізнесу 17 березня Верховна Рада України прийняла Закон України (533-IX) «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникнення і поширення коронавірусної хвороби (COVID-19)». Мета цього документу - запровадити податкові та неподаткові пільги, пов'язані із строком сплати податків, термінами подачі податкових декларацій, проведення перевірок, нарахування штрафних санкцій/пені тощо.

Закон забороняє застосовувати штрафи за порушення податкового законодавства з 1 березня до 30 квітня 2020 року, встановлює мораторій на документальні та фактичні перевірки з 18 березня до 18 травня 2020 року, а також подовжує до 1 липня цього року термін подання річної декларації про майновий стан і доходи.

Документ також дозволив не нараховувати і не сплачувати з 1 березня до 30 квітня 2020 року плату за землю, а також не сплачувати податок на нерухомість.

Зокрема, у зв'язку з кризою підприємства звільнили від відповідальності за несплату ПДФО та ЄСВ при виплаті зарплати, але забули врегулювати це питання з банками, на котрих, як і раніше, лежить обов'язок контролювати сплату податків із ФОП, при виплатах заробітної плати клієнтами, яку ніхто не скасував, як і відповідальність банків за відсутність такого контролю.

Вилучення у формі податків частини доходів платників призводить до зменшення їх інвестиційних можливостей, що негативно впливає на розвиток виробництва. При цьому податки можуть опосередковано стимулювати розвиток виробництва. Це можна пояснити тим, що примусове вилучення у платника певної частки його доходу спонукає його до підвищення продуктивності праці та веде до зростання виробництва [1, с. 17].

Пандемія тягне за собою серйозні економічні загрози, тому важливо державі пропонувати якісь захисні або підтримувальні заходи, щодо дешевого кредитування. Однак, однією з головних проблем нашої економіки є недоступність дешевих ресурсів для бізнесу. Тому кращею альтернативою для підприємців може стати зараз інвестиційне податкове кредитування.

Використовуючи податкові надходження держава може перерозподіляти кошти із таких галузей виробництва, які менше задовольняють нагальні суспільні потреби, у такі галузі, розвиток яких дасть змогу розв’язати суспільно важливі потреби. За рахунок податкових надходжень держава може організувати та профінансувати виробництво суспільно важливих товарів і послуг.

У це складний період виходу країни з фінансової та економічної кризи важливо правильне та ефективне податкове регулювання. Наприклад, Старостенко Г.Г., Онишко С.В., Поснова Т.В. вважають, що «податкове регулювання полягає в перерозподілі державними органами доходів та фінансових ресурсів з метою забезпечення грошовими коштами, фінансовими ресурсами тих осіб, організацій, установ, галузей, секторів і сфер економіки, у яких існує доцільна, суспільно визнана потреба в ресурсах» [2, с.134]. Це

означає, що саме податкове регулювання відповідає за результат сплати податків, та який вплив на платників податків буде від цих коштів.

Податкове регулювання має на меті створення для суб'єктів господарювання сприятливе податкове середовище, яке не буде завдавати шкоди для їх конкурентоспроможності та забезпечить їх подальший розвиток. Тому податкове регулювання спрямоване на стимулювання економічного зростання держави, яке забезпечується податковими надходженнями.

Отже, для того, щоб не тільки підтримати працюючі підприємства та зберегти робочі місця, а й відновити економічні процеси в країні після жорсткого карантину необхідно ухвалити програму гнучкої відстрочки податкових платежів, яка передбачає запровадження на 12 місяців щоквартального графіку виплат нарахованих платежів на рівні 25%-50%-75%-100% і погашення залишку платежів у наступні 12 місяців.

Також, треба зазначити про важливість врегулювання законодавчої бази, щодо податкових пільг, вдалого податкового планування та прогнозування, що зокрема стосується наповнення місцевих бюджетів через брак надходження деяких місцевих податків, зокрема земельного податку та податку на нерухомість.

Список використаних джерел

1. Соколовська А.М. Податкова система держави: теорія і практика становлення / А.М. Соколовська. – Київ. : Знання-Прес, 2004. – 454 с.
2. Старостенко Г.Г., Онишко С.В., Поснова Т.В. Національна економіка: навч. посіб. К. 2011. 432 с.

Мулявка Д. Г.,
кандидат юридичних наук, професор,
завідувач кафедри оперативно-розшукової діяльності
Університету державної фіскальної
служби України
Крот В. С.,
здобувач вищої освіти
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПРОТИДІЯ ПОДАТКОВИМ ТА МИТНИМ ЗЛОЧИНАМ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИМИ ЗАСОБАМИ

Виклики, що на сучасному етапі постають перед державою, вимагають достатнього фінансового забезпечення. Основним джерелом грошових коштів, спрямованих на фінансування необхідних для становлення країни заходів, що пов'язані з реформуванням силових структур, судової та освітньої системи, підвищенням обороноздатності, є Державний бюджет. Безумовно, Україна очікує значних надходжень від різноманітних грантових програм, заснованих на конкурентоспроможних вітчизняних розробках та досягненнях. Саме вони можуть слугувати альтернативними джерелами надходження грошових коштів [1, с. 55].

Однак на сучасному етапі, з урахуванням геополітичних процесів, проблемними залишаються питання реалізації визначених програм для забезпечення достатніх і своєчасних бюджетних надходжень. Так, здійснений аналіз бюджету України за останні роки підтвердив значне його недовиконання за доходами, основою яких є податкові надходження [2]. Такий стан спостерігається, незважаючи на передбачені Податковим та Митними кодексами України [3-4] штрафні санкції за недоплату податків, мита та несвоєчасне подання податкової звітності.

Єдиним правоохоронним органом України на який покладено функції та повноваження щодо здійснення контролю за дотриманням законодавства у сфері справляння податків і зборів, а також запобігати, виявляти та розслідувати кримінальні та інші правопорушення у податковій та митній сферах являється податкова міліція.

Податкова міліція складається із спеціальних підрозділів по боротьбі з податковими правопорушеннями, що діють у складі відповідних контролюючих органів, і здійснює контроль за додержанням податкового, митного законодавства,

виконує оперативно-розшукову, кримінально-процесуальну та охоронну функції [5, с. 36].

З метою виявлення та фіксації кримінальних правопорушень у податковій та митній сферах, оперативними працівниками податкової міліції в ході здійснення оперативно-розшукової діяльності активно застосовуються різноманітні оперативно-розшукові заходи.

Так, в процесі оперативно-розшукової діяльності оперативний підрозділ може проводити такі оперативно-розшукові заходи: 1) опитування громадян; 2) збирання відомостей про об'єкт оперативно-розшукової діяльності; 3) дослідження предметів та документів; 4) збирання зразків для порівняльного дослідження; 5) оперативний експеримент; 6) ототожнення особистості; 7) візуальне спостереження в громадських місцях із застосуванням фото-, кіно- і відеозйомки, оптичних та радіоприладів, інших технічних засобів; 8) оперативна закупівля та контрольоване постачання; 9) негласне проникнення до житла чи іншого володіння особи, обстеження приміщень, споруд, ділянок місцевості та транспортних засобів; 10) зняття інформації з каналів зв'язку, застосування технічних засобів отримання інформації; 11) контролювання шляхом відбору за окремими ознаками телеграфно-поштових відправлень [6, с. 65].

Однак застосування, оперативними підрозділами податкової міліції, вище перерахованих оперативно-розшукових заходів під час запобігання та виявлення злочинів у податковій та митній сферах на сьогоднішній день є досить не ефективним. У зв'язку з тим, що законодавча база, яка регулює здійснення оперативно-розшукової діяльності податковою міліцією являється досить застарілою, та не охоплює використання сучасних технологій, які так часто використовують злочинці у схемах щодо ухилення від сплати податків, зборів, митних платежів.

Таким чином, податкова міліція є ключовим суб'єктом, який здійснює протидію кримінальним правопорушенням, пов'язаним із податковою та митною сферами. Для ефективного застосування, оперативними підрозділами податкової міліції оперативно-розшукових заходів в ході протидії, виявлення податкових та митних злочинів, необхідно створити нові нормативно-правові акти, що будуть враховувати особливості застосування сучасних технологій.

Список використаних джерел

1. Хоменко В.П. Злочини у фіскальній сфері: проблеми притягнення до кримінальної відповідальності/ В.П. Хоменко // Юридичний часопис НАВС. – 2016. – № 1(11). – С. 55-72.

2. Прискорення інфляції і недоплата податків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://groshi-v-kredit.org.ua/pryskorennyainflyatsiji-i-nedoplata-podatkiv.html.

3. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI ВР//БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.

4. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI ВР//БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17.

5. Куліш А. М. Діяльність податкової міліції: правові та організаційні засади: монографія / А. М. Куліш, Д. Г. Мулявка, О. М. Рєзнік. – Суми: Сумський державний університет, 2015. – 140 с.

6. Погорецький М.А. Оперативно-розшукові заходи: поняття і види / М.А. Погорецький // Державна безпека України: наук.-практ. зб. НАН України і СБ України. – К., 2005. – № 1(3). – С. 62–67.

Литвин Н. А.,
доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри адміністративного
права і процесу та митної безпеки,
Університет державної фіскальної
служби України
Кучинська О. Р.,
курсант Факультету податкової міліції
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

УМОВИ, ЩО СПРИЯЮТЬ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ НАДАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ ОРГАНАМИ ДПС УКРАЇНИ

У даний час Україна переймає і впроваджує досвід у країн-лідерів зі створення електронного уряду, створення багатофункціональних центрів і покращення діяльності кол-центрів (англ. Call-center). Створено передумови для подальшого розвитку зворотного зв'язку із суспільством, інформаційної відкритості, розвитку електронної міжвідомчої взаємодії та громадських інститутів захисту прав та урахування думок одержувачів адміністративних послуг. Міжнародна Ініціатива «Партнерство «Відкритий Уряд» впроваджується в Україні з 2011 року. У межах

Ініціативи країни-учасниці розробляють спільно з інститутами громадянського суспільства дворічні плани дій. Кабінетом Міністрів України 30 листопада 2016 року затверджено План дій із впровадження Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» у 2016–2018 роках». Даний план є третім планом дій із реалізації Ініціативи в Україні. За даними звіту «Індекс Відкритого Уряду» World Justice Project, за 2015 рік у групі «Країни Східної Європи та Центральної Азії» Україна посіла 4 позицію [1].

Для України, яка крокує до цивілізованого Європейського співтовариства, в контексті державного контролю у сфері інформатизації доцільно звернути увагу на такий аспект, як забезпечення надання якісних інформаційних та адміністративних послуг населенню [2, с. 149]. Органам державної влади необхідно усвідомлювати, що якщо заявник задоволений якістю наданої йому державної послуги, а також умовами її отримання, то в нього не виникне думки написати скаргу. Що може підштовхнути заявника подати скаргу до структурного підрозділу, який займається питаннями розгляду звернень громадян [3, с. 85]? Очевидно, це:

- тяганина під час надання відповіді та неодноразове відвідування органів виконавчої влади (в нашому випадку – податкових органів);
- некомпетентність чиновників (співробітників податкових);
- довге очікування результату послуги;
- ускладнення процедурних моментів отримання послуги у зв’язку зі зміною податкового законодавства [4, с. 267].

Дані проблеми можуть і повинні бути вирішені, а подальше вдосконалення адміністративних та інформацінйих послуг зокрема, повинно спиратись на прогресивний зарубіжний досвід. Із позиції аналізу міжнародного досвіду використання інформаційних технологій у публічному управлінні доцільно виділити такі напрями використання інформаційно-комунікаційних технологій, у першу чергу щодо надання адміністративних послуг, що охоплюють:

1) європейську практику угод про надання адміністративних послуг. Наданням адміністративних послуг займаються приватні організації на підставі угоди про надання адміністративних послуг із державними органами. Надання публічних послуг покладається на децентралізовані установи, які, використовуючи ринкові механізми, більш ефективно, ніж традиційні державні структури, працюють із споживачами послуг – громадянами і юридичними особами, що зумовлено високим рівнем конкуренції на ринку та інноваційним впровадженням інформаційних технологій і систем. Надання адміністративних послуг здійснює корпорація, якою керує держава шляхом видачі дозволів, грантів і субсидій. У Німеччині і Франції законодавство регулює в якості особливої форми контрактних відносин із надання послуг договір оплатного надання послуг. Фінансування

організацій, що безпосередньо надають громадські послуги, залишається переважно бюджетним. Акціоновані підприємства з надання послуг діють на контрактній основі з профільними міністерствами та відомствами, мають право акумулювати у своїх фондах значні кошти, одержані від оплати послуг, які призначаються для компенсації наданих державою субсидій та бюджетної залежності. У більшості країн Європейського Союзу є тенденція щодо передачі надання адміністративних послуг приватному сектору з посилення державного та громадського контролю за якістю послуг;

2) європейську практику визначення принципів державної політики у сфері адміністративних послуг. Великобританія для надання адміністративних послуг керується Білою Книгою «Модернізація Уряду» 1999 року, яка включає в себе такі принципи державної політики у сфері адміністративних послуг, що стали загальними для всіх країн Європейського Союзу:

- принцип реформування державного управління, що стосується забезпечення надання адміністративних послуг через Інтернет, цифрове телебачення та мобільний зв'язок;
- принцип найменшої дії як максимальне спрощення організації надання адміністративних послуг;
- принцип зворотного зв'язку з одержувачем як гарантія визначення якості надання адміністративних послуг;
- принцип поінформованості одержувачів забезпечує споживача можливістю вибору адміністративних послуг, місця отримання і постачальника;
- принцип зацікавленості виконавця для підвищення ціле- спрямованості та відповідальності посадових осіб;
- принцип ведення адміністративних послуг із гідністю;
- принцип рівного доступу до державної служби;

3) європейську практику отримання адміністративної послуги через представника фізичних осіб. Адміністративні послуги надаються не тільки одержувачу державної послуги (фізичній особі), але і його представнику на підставі довіреності;

4) європейську практику проведення реєстру адміністративних послуг. Експертиза списку адміністративних послуг є важливим елементом у сфері адміністративних послуг і проводитися безпосередньо державою;

5) європейську практику критеріїв оцінки адміністративних послуг, що включає такі критерії, як:

- відмінна доставка адміністративних послуг одержувачу;
- ефективне й правильне використання ресурсів;

- кооперація з іншими органами держави з орієнтацією на широкий вибір адміністративних послуг;
- забезпечення неупереджених консультацій як державі, так і одержувачу;
- розвиток усіх аспектів трудової діяльності;
- здійснення своїх обов'язків чесно і неупереджено;
- огляд усіх законів і нормативних правових актів, що стосуються державної послуги;
- забезпечення того, що поведінка індивідуального працівника не вплине на репутацію адміністративних послуг у цілому;

6) європейську практику досудового вирішення скарг. Одержувач адміністративної послуги має право особисто або через свого представника брати участь у процесі розгляду, що гарантує більш тісну співпрацю і безпосередню участь одер- жувача державної послуги.

Вивчення зарубіжного досвіду законодавчого регулювання надання адміністративних інформаційних послуг показало, що Україна багато в чому відстає від високорозвинених країн у даному аспекті. При цьому прийняті в останні роки нормативно-правові акти, адміністративна реформа та низка додаткових державних програм в інформаційній сфері сприятливо позначаються на реалізації права громадян країни стосовно отримання необхідної інформації від державних органів, у тому числі податкових. Підкреслимо, що розвиток системи надання органами ДПС України інформаційних послуг сприяє перетворенню цих органів із наглядових і контролюючих на сервісні. У результаті ми отримаємо не лише зміцнення позитивного іміджу податкових органів, але й встановлення партнерських відносин між органами ДПС України та іншими суб'єктами податкових інформаційних правовідносин, у першу чергу – з платниками податків, де на перший план будуть висуватися не інтереси держави щодо наповнення бюджету будь-якими способами і методами, а інтереси кожної зі сторін під час дотриманні їх балансу.

Список використаних джерел

1. Про затвердження плану дій із впровадження Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд 2016–2018 роках»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 р. № 909-р. Дата оновлення: 30.11.2016. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/909-2016-%D1%80 (дата звернення: 01.04.2020)

1. Мороз Н.С. Адміністративно-правове забезпечення державного контролю у сфері інформатизації: дис. … канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2016. 207 с.

2. Жидкова О.С. Развитие системы оказания электронных государственных услуг населению (на примере Курганской области): дисс. … канд. экон. наук: 08.00.05. Москва, 2013. 150 с.

3. Литвин Н. А. Реалізація інформаційної політики органами Державної фіскальної служби України: адміністративно-правовий аспект: монографія. Одеса: Гельветика, 2018. 516 с.

Ярош А. О.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного
права і процесу та митної безпеки
Університет державної фіскальної
служби України
Кучинська О. Р.,
курсант ФПМ
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ЯК ОСНОВА ЇЇ РЕФОРМУВАННЯ

Податкова система повинна будуватися із врахуванням визначених суспільним баченням вимог, якими є принципи її побудови. Дотримання при побудові та функціонуванні податкової системи цих принципів є важливою передумовою практичного вирішення багатьох сучасних проблем.

У сучасній літературі та практиці немає єдиного підходу до визначення принципів побудови податкової системи. Серед дослідників, які приділяють увагу зазначеній проблематиці можна виділити Опарін В.М., Соколовська А.М., Мельник В.М. та ін.. Втім, якщо подивитися на публікації з цієї тематики за останні двадцять років, то терміни «реформування» та «удосконалення» при характеристиці податкової системи України стали вже звичними.

Відповідно до п. 6.3 ст. 6 Податкового кодексу України сукупність загальнодержавних та місцевих податків та зборів, що справляються в установленому цим кодексом порядку, становить податкову систему України [1].

Оскільки податкову систему можна розглядати як сукупність нормативно-правових актів, то принципи побудови податкового законодавства можна розглядати і як принципи побудови податкової системи.

Так, в ст. 4 Податкового кодексу України визначено основні засади податкового законодавства України, серед них, і принципи побудови податкової системи України, а саме:

– загальність оподаткування – кожна особа зобов'язана сплачувати встановлені Податковим кодексом України, законами з питань митної справи податки та збори, платником яких вона є згідно з положеннями цього Кодексу;

– рівність усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації – забезпечення однакового підходу до всіх платників податків незалежно від соціальної, расової, національної, релігійної приналежності, форми власності юридичної особи, громадянства фізичної особи, місця походження капіталу;

– невідворотність настання визначеної законом відповідальності у разі порушення податкового законодавства;

– презумпція правомірності рішень платника податку в разі, якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акту, виданого на підставі закону, або якщо норми різних законів чи різних нормативно-правових актів припускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків платників податків або контролюючих органів, внаслідок чого є можливість прийняти рішення на користь як платника податків, так і контролюючого органу;

– фіскальна достатність – встановлення податків та зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями;

– соціальна справедливість – установлення податків та зборів відповідно до платоспроможності платників податків;

– економічність оподаткування – установлення податків та зборів, обсяг надходжень від сплати яких до бюджету значно перевищує витрати на їх адміністрування;

– нейтральність оподаткування – установлення податків та зборів у спосіб, який не впливає на збільшення або зменшення конкурентоздатності платника податків;

– стабільність – зміни до будь-яких елементів податків та зборів не можуть вноситися пізніш як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки. Податки та збори, їх ставки, а також податкові пільги не можуть змінюватися протягом бюджетного року;

– рівномірність та зручність сплати – установлення строків сплати податків та зборів, виходячи із необхідності забезпечення своєчасного надходження коштів до бюджетів для здійснення витрат бюджету та зручності їх сплати платниками;

– єдиний підхід до встановлення податків та зборів – визначення на законодавчому рівні усіх обов'язкових елементів податку [1].

В контексті дослідження принципів побудови податкової системи України окремо зосередимося на принципі стабільності. Цей принцип передбачає сталість закону в часі та заборону зворотної сили закону.

Проаналізувавши зміни, що вносилися в податкове законодавство щороку, можна вважати, що закріплений у п. 4.1.9 ст. 4 Податкового кодексу України принцип стабільності в Україні носить більш декларативний характер. Регулярність та суттєвість змін податкової системи в Україні унеможливлюють здійснювати податкове планування платниками податків. Виправдані очікування платників податків щодо майбутніх платежів не справджуються, що не тільки приводить до фінансових втрат, але і призводить до посилення негативного ставлення та недовіри до податкової системи України [2].

Україна є одним з лідерів з кількості позовів до Європейського суду з прав людини проти України. Недотримання принципу стабільності може бути підставою позову щодо відшкодування збитків, завданих платнику податків змінами податкових норм. Для позитивного рішення для платника податків потрібно довести додаткові витрати внаслідок порушення законних очікувань платника [2].

Отже, підсумовуючи вищезазначене, слід зауважити, що реформування податкової системи України в подальшому має відбуватися спираючись на класичні принципи її побудови, що знайшли своє відображення в п. 4.1 ст. 4 Податкового кодексу України. Проте, зазначені принципи не повинні залишатися лише гаслами. Розбудова адміністративно простого оподаткування не повинна розтягуватися на десятиліття. За наявності в законодавстві України принципів побудови податкової системи України, як основних засад її будівництва, слід досягти суспільного консенсусу і впровадити таку модель податкової системи, котра не викликатиме у переважної більшості суспільства бажання кардинальних її змін.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Дата оновлення: 02.04.2020 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (Дата звернення: 04.04.2020 р.)

2. Гетманцев Д. Ретроподаткотворчість. «Помилки» держави, за які відповідальність несе платник податків. URL: https://dt.ua/business/retropodatkotvorchist-pomilkiderzhavi-za-yaki-vidpovidalnist-nese-platnik-podatkiv-_.html

Тарнавська В. В.,
старший викладач кафедри
економіки підприємства,
Університет державної фіскальної
служби України
Максимов А. В.,
студент ННІ ЕОМ
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

МІЖНАРОДНА ПОДАТКОВА КОНКУРЕНЦІЯ: РЕАЛІЇ ТА НОВІ ВИКЛИКИ

Значна увага до дослідження міжнародної податкової конкуренції свідчить про наукове визнання важливості її впливу на суспільство та економіку окремих держав. Основними індикаторами оцінки конкурентоспроможності податкової системи є: загальна кількість податків та зборів, ставки податку на доходи (прибуток) фізичних та юридичних осіб, рівень податкового навантаження, ефективність діяльності податкового органу, стабільність податкового законодавства [5].

На рис. 1 зображено рейтингові позиції України у Doing Business за 2012-2020 роки роки [1].

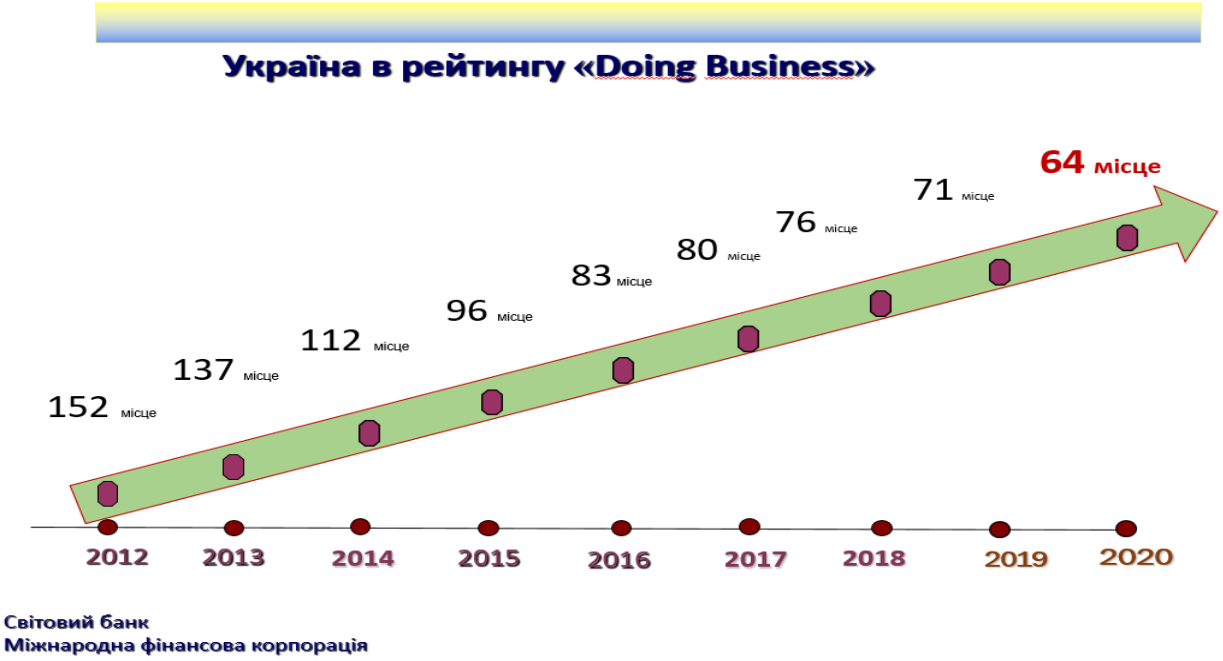

Рис. 1. Динаміка позицій України у рейтингу “Doing Business” за 2012-2020 роки

Для відповіді на це питання давайте поналузуємо історичні дані (Світовий банк часто змінює методологію, але ми бачимо порівняння саме з 2006 року). З 2006 року Україна мала два періоди змін ділового середовища відповідно до рейтингу Doing Business. Перший – період регресу з 2006 по 2012 рік, коли Україна "впала" в рейтингу з 124-го у 2006 році до 152-го місця у 2012 році. 152 місце – цей найгірший показник в історії цього рейтингу для нашої країни.

З 2013-го року й по сьогоднішній день триває період покращення позиції України в цьому рейтингу. Якщо порівняти найгірший показник 2012 року та найкращий 2020 року відповідно – 152 та 64 місця, то прогрес очевидний. Разом із цим, згадаємо, що 2014 року Україна поставила досить амбітну мету – в Стратегії 2020 планувалось що в 2020-му році Україна має увійти у двадцятку найкращих економік світу в рейтингу "Doing Business". В рейтингу 2014 року Україна посідала 112 місце, відповідно очікуваний прогрес до 2020 року був 92 позиції. Цей план і тоді видавався амбітним але малореалістичним.

Наразі за підсумками Doing Business 2020 року маємо 64 місце та просування вверх на 48 позицій [1].

На основі розрахунку Індексу легкості ведення бізнесу оцінюються податкове навантаження і простота податкового адміністрування. Сучасні реалії такі, що податкова система України залишається однією з найгірших у світі вже як мінімум протягом останніх десяти років [6, с. 97].

За результатами щорічного дослідження «Оподаткування 2020» (Paying Taxes 2020), яке проводиться командою PwC разом з експертами Світового банку, Україна зайняла 65 місце і втратила таким чином 11 пунктів [2].

Це пояснюється, перш за все, активними діями інших держав, спрямованими на автоматизацію процесів та скорочення часу адміністрування податків, а також збільшенням фіскального навантаження на бізнес в Україні.

В PwC зазначають, що автоматизація та максимальне спрощення процедур стають світовими трендами. Завдяки цьому певні країни помітно покращили свої результати у рейтингу [4].

Так, Туреччина піднялася з 80 на 20 позицію рейтингу завдяки скасуванню ПДВ на капітальні інвестиції, й таким чином позбавила бізнес необхідності витрачати час на його відшкодування.

Угорщина піднялася з 86 на 56 місце, істотно скоротивши тривалість перевірки коригувань звітності з податку на прибуток. Португалія, Франція, Польща та Литва запровадили звітування перед податковими органами в режимі реального часу. Відтепер державні контролери мають можливість оперативно отримувати дані про

ту чи іншу операцію, а бізнес не повинен подавати разом із декларацією величезну кількість додатків із інформацією щодо своїх транзакцій. Казахстан запустив пілотний проект із використання блокчейн-технологій для адміністрування ПДВ. Таку саму можливість розглядає й Велика Британія.

Бразилія та В'єтнам досягли рекордного скорочення часу на облік ПДВ завдяки оптимізації роботи наявних ІТ-систем. Натомість Україна поки що перебуває у підготовчій стадії та працює над планом подальшої діджиталізації роботи податкових органів та реформою податкового адміністрування. Знадобиться час, щоб ці реформи вплинули на результати рейтингу.

Як зазначають у PwC, основне питання, яке потребує нагальної уваги, — велика кількість часу на податковий облік. В середньому вітчизняний бізнес витрачає на облік 327,5 годин на рік, що вдвічі більше, ніж у розвинених країнах. За тривалістю обліку ПДВ Україна посідає 176 місце зі 190 [4].

В цілому ми маємо середньоєвропейський рівень оподаткування, хоча питання особливостей адміністрування податків та податкової бази для справляння податків залишається відкритим. Якщо підійти скрупульозніше, то за прогресивної шкали оподаткування індивідуальних доходів (наприклад, у Франції, Іспанії) держава менше [ніж в Україні] забирає до бюджету в осіб, зарплата яких на чверть нижча, ніж середня (у Франції – це 14% оподатковуваного доходу, в Іспанії – 12%) [3].

Ставки податків в окремих країнах ЄС і Україні

	ПДФО	Податок на прибуток	ПДВ
Франція	прогресивна (5-ти ступенева) **від 14** (для окремих виплат – від 0) **до 45%**, депозити і дивіденди – 12,8%	**31%**, МСП – 15%	**20%** пільгові – 5,5% (в т.ч., ліки і медзасоби)
Німеччина	прогресивна (5-ти ступенева) **від 14** (для окремих виплат – від 0) **до 45%**, депозити і дивіденди – 25%	**29,89%**	**19%**, пільгові – 7% (в т.ч., ліки і медзасоби)
Іспанія	прогресивна (5-ти ступенева) **від 9,5 до 22,5%**, депозити і дивіденди – 19%	**25%**	**21%**, пільгові – 10% (в т.ч., ліки і медзасоби)
Угорщина	**15%**, депозити і дивіденди – 15%	**9%**	**27%**, пільгові – 5% (в т.ч., ліки і медзасоби)
Польща	прогресивна (2-ох ступенева) – **18 і 32%**, депозити і дивіденди – 19%	**19%**, МСП – 15%	**23%**, пільгові – 8% (в т.ч., ліки і медзасоби)
Румунія	**10%**, депозити – 10% і дивіденди – 5%	**16%**	**19%**, пільгові – 9% (в т.ч., ліки і медзасоби)
Словаччина	прогресивна (2-ох ступенева) – **19 і 25%**, депозити – 19% і дивіденди – 7%	**21%**	**20%**, пільгові – 10% (в т.ч., ліки і медзасоби)
Україна	**18%**, депозити – 18, дивіденди – 9%	**18%**	**20%**, пільгова – 7% (в т.ч., ліки і медзасоби)

Для бюджетів України (особливо місцевих, які живуть за рахунок надходжень від ПДФО) подібна практика була б критичною. Оскільки в нас частка домогосподарств, середньомісячні грошові доходи яких становлять три чверті від середньої зарплати, сягає майже 40% усіх домогосподарств. І це при тому, що у складі таких домогосподарств – щонайменше 2 особи.

Висновки. Серед основних перешкод, які створює міжнародна податкова конкуренція, головне місце посідає відплив капіталу в країни з меншим податковим навантаженням. Як результат цього відпливу, відбувається провал податкової бази, і, як наслідок, виникає загроза бюджетного дефіциту. Крім того, міжнародна податкова конкуренція встановлює певні бюджетні обмеження відносно державних видатків. Такі обмеження можуть мати негативний вплив на обсяги та якість товарів і послуг, що постачаються державою.

Україна займає одні з найгірших позицій в рейтингах привабливості економік країн світу, що було зумовлено цілим рядом притаманних вітчизняній економіці негативних явищ, як вцілому у політичній, економічній та соціальній сферах, так і у сфері оподаткування зокрема. Проведені реформи податкової сфери та прийняття Податкового кодексу України не мали очікуваних значних позитивних змін, що свідчить про необхідність подальших досліджень методів та механізмів вдосконалення податкової сфери України та поліпшення фіскальної конкурентоспроможності нашої держави в умовах посиленого тиску міжнародної податкової конкуренції.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Режим доступу: https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=05376d6c-3772-4027-ac6f-73e33e2905a8&title=DoingBusiness2019
2. Офіційний сайт PWC. Режим доступу: https://www.pwc.com/ua/uk.html
3. Податки в Україні vs країни ЄС: де платять більше? Режим доступу: http://cost.ua/news/714-podatky-v-ukrayini-vs-krayiny-eu-de-platyat-bilshe/
4. Рейтинг податкового навантаження на бізнес. Режим доступу: https://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/pdf/pwc-paying-taxes-2020.pdf
5. Рудь О.В. Оцінка податкових систем у структурі міжнародних індексів конкурентоспроможності економіки // Сталий розвиток економіки. –2012. – №3 (13). – С. 48-53.

6. Цимбалюк І. О. Міжнародна податкова конкуренція: перспективи та реалії// Вісник Приазовського державного технічного університету. Сер. : Економічні науки. – 2012. – Вип. 24. – С. 96–104.

Поснова Т. В.,
доцент кафедри економічної теорії,
Університет державної фіскальної
служби України
Маркова А. О.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

РЕАЛІЗАЦІЯ БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Ефективність бюджетно-податкової політики є головною передумовою зростання рівня і якості життя суспільства, забезпечення економічного зростання, вдосконалення економіки і соціальної сфери. Україна є державою з досить нестійкими тенденціями розвитку та має національні особливості фіскального управління внутрішньою економікою. На різних етапах свого розвитку серед інструментів фіскальної політики країна використовує як податкову політику, так і політику державних видатків. Особливої актуальності проблеми формування й функціонування ефективної бюджетно-податкової політики набувають в умовах нестабільної фінансово-економічної ситуації [5].

Бюджетно-податковою політикою називається сукупність заходів держави у сферах регулювання бюджетних доходів та видатків, здійснюваних з метою цілеспрямованого впливу на соціально-економічний розвиток країни. Таким чином, це державна політика у сферах оподаткування і державних витрат. Держава здійснює контроль над сукупним попитом і валовим національним доходом за допомогою державних витрат, трансфертних платежів й оподаткування. Основою бюджетно-податкової чи фіскальної політики є бюджет. Бюджет завжди потрібний щоб досягнути макроекономічну стабільність і врівноваженість [5].

Бюджетно-податкова політика має надзвичайно важливе значення, оскільки, по-перше, через державний бюджет перерозподіляється близько 30-50 % від обсягів реального ВВП країни, по-друге, ця політика регулює як сукупний попит, так і сукупну пропозицію, а відповідно, і грошовий обіг.

Здійснення державних видатків передбачає використання засобів державного бюджету, а податки є основним джерелом його наповнення. Суть бюджетно-податкової політики полягає в маніпулюванні державним бюджетом.

Державний бюджет — це зведена відомість доходів та витрат держави, яка являє собою основний фінансовий план держави на поточний рік і має силу закону. При формуванні державного бюджету основною задачею є його збалансованість [4]. Такого стану можна досягти двома способами, а саме:

– збільшення розміру доходів;

– зменшення розміру витрат.

Розглядаючи макроекономічні показники виконання державного бюджету в динаміці, можна визначити, що загальний обсяг видатків державного бюджету у 2018 р. становив 985,8 млрд грн, або ж на 4,7 % менше від запланованого показника. Порівняно з 2017 р. їх обсяг зріс на 146,4 млрд грн, або ж на 17,4 %. При цьому, видатки загального фонду становили 884,2 млрд грн (97,6 % від плану), спеціального – 101,7 млрд грн (79,3 % від плану) [3].

Впродовж XX століття відбувалося постійне збільшення державного впливу на економіку, про що свідчить збільшення частки державних видатків у ВВП в індустріально розвинених країнах з 1913 р. до 1995 р. в середньому від 12 % до 45 %. На сьогоднішній день економіки розвинених країн продемонстрували значні обсяги державного фінансування на економічну та соціальну інфраструктуру, освіту та охорону здоров'я, соціальне забезпечення та твердження, що економічне зростання безумовно залежить від менших витрат та не підтримується світовим досвідом. Саме так, у групах країн Центральної та Східної Європи в 1995 р. найбільш високий рівень державних витрат фіксується у країнах, котрі досягли найбільших успіхів у процесах реформування. Частка державних видатків ВВП Чехії складала 49 %, Польщі – 47,5 %, Словаччини – 53 %, Словенії – 47,3 %, Угорщини – 56,1 %. З іншої сторони, обсяг державних видатків становив 36,9 % ВВП у Росії, 36,3 % – у Румунії. Таким чином, вихід економіки на шлях економічного зростання супроводжувався інтенсивним державним втручанням у перерозподільні процеси [5].

Бюджетно-податкова політика забезпечує три основних функції :

- фіскальну - бюджетно-податкова політика виділяє необхідні ресурси для урядової діяльності, до них входять військово-оборонні витрати, витрати для реалізації економічних та соціальних програм, підтримки уряду тощо;
- економічного регулювання - податки та бюджетні витрати використовуються як інструменти управління економікою та досягнення певних цілей економічної політики (зростання економіки, перебудови економічної системи тощо) для підтримки фінансової стабільності та збалансованості в

країні, забезпечення фінансової цілісності держави, створення стимулів для соціально-економічного розвитку країни;

- вирівнювання доходів – податкові норми є інструментом перерозподілу ВВП за допомогою використання певних методів та інструментів оподаткування та системи трансфертних платежів для людей з низьким рівнем доходу, безробітним, інвалідам, сиротам та ін. [7] .

Наразі головним завданням у середньостроковій перспективі бюджетно-податкової політики є забезпечення макроекономічної стабільності, стійкості та збалансованості, що передбачає наступні напрями вдосконалення бюджетно-податкового управління:

- оптимізація структури дефіциту бюджету;
- виплата боргів та направлення позикових коштів на інвестиційні цілі;
- боротьба з соціальною справедливістю та збільшення надходжень до бюджету за допомогою диференціації ставок ПДВ;
- створення стимулів для підприємницької діяльності вітчизняних виробників товарів і послуг через зменшення податкового навантаження;
- здійснення податкової амністії доходів, капіталів та майна громадян шляхом разового всезагального декларування.
- інтенсивний пошук додаткових джерел доходу [5].

Список використаних джерел

1. Міжнародний портал статистики. URL: https://www.statista.com/
2. Мороз С.В., Кальмук О.Т. Неминуче реформування податкової політики України. Вісник Хмельницького національного університету. 2015. № 5. С. 135–139.
3. Офіційний портал Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. - URL: http://www.ukrstat.gov.ua/
4. Про державний бюджет України на 2019 рік. Закон України від 23.11.2018 р., № 2629-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19.
5. Поснова Т. В., Циганкова С. Л. Особливості здійснення бюджетно-податкової політики та шляхи її вдосконалення. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 3. С. 71–75
6. Розвиток бюджетної децентралізації в Україні: наукова доповідь / за ред. Луніної І.; НАН України, ДУ «Ін.-т екон. та прогнозув. НАН України». Київ, 2016. 70 с.
7. Старостенко Г.Г., Онишко С.В., Поснова Т.В. Національна економіка: навч. посібник. Київ, Ліра-К. 2016. 432 с.

Мискін Ю. І.,
доцент кафедри управлінського обліку,
бізнес-аналітики та статистики,
Університет державної фіскальної
служби України
Мискіна О. О.,
доцент кафедри податкової політики,
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПРИНЦИПИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ

Термін «соціалізація», протягом останніх років, активно використовується вітчизняними та зарубіжними науковцями. Його автором вважається Ф. Гіддінгс, який у книзі «Теорія соціалізації», що вийшла у 1887 році, трактує соціалізацію як «розвиток соціальної природи або характеру індивіда, підготовку людського матеріалу до соціального життя» [1]. Становлення поняття «соціалізація» тривало впродовж XX століття і на сьогодні воно сформувалося у «самостійну міждисциплінарну галузь дослідження» [2, с. 112].

Характеризуючи соціалізацію через економічний контекст, варто відзначити, що вона, перш за все, передбачає, поряд із врахуванням потреб ринку, орієнтацію на загальнолюдські цінності [3, с. 135]. При цьому, в працях вчених-економістів можна зустріти різні трактування даного поняття. Так, академік В. Геєць під соціалізацією розуміє «процес формування особистості, достатньо підготовленої для того, щоб своїми поведінковими практиками, усім способом життя в певному суспільстві відповідати прийнятим у ньому соціокультурним нормам» [4, с. 8-9]. Майже аналогічного підходу дотримується І. Скороход, яка трактує соціалізацію як дії «щодо забезпечення готовності членів суспільства до відповідних вимог суспільних інститутів і створення умов для реалізації суб'єктами економічної політики відповідальності в контексті взаємообумовленого функціонування й розвитку згідно з стандартами сучасної цивілізації» [2, с. 114]. В. Тропіна під соціалізацією економіки розуміє «необхідність переорієнтації економіки на людину, що виступає необхідною передумовою функціонування та розвитку економічної системи соціально-економічних відносин» [5, с. 8]. Особливої уваги заслуговує визначення терміну «соціалізація» Л. Кириленко, яка під ним розуміє «послідовне, поетапне включення людини в різні сектори соціально-економічного процесу, зайняття в

цьому просторі власної ніші, яка б відповідала потребам і можливостям індивідуума, відповідному рівню культури, залежно від стратегії і тактики економічної поведінки» [6, с. 18]. Вона вважає, що «соціальна економічна система має в ролі основної функції обслуговування потреб суспільства, головного його суб'єкта і об'єкта – людини» [6, с. 19].

У науковій літературі можна зустріти й інші визначення, проте у розрізі нашого дослідження їх доцільно систематизувати у два основні напрями: 1) підпорядкування економічної системи соціальним цінностям; 2) зростання ролі людини в економічних процесах. Виокремлення і чітке усвідомлення цих напрямів є передумовою для ґрунтовного дослідження сутності економічної категорії «соціалізація бюджетної політики» та ідентифікації принципів соціалізації бюджетної політики.

При цьому сам термін «соціалізація бюджетної політики» на сьогоднішній день у економічній літературі використовується дуже рідко. Основною причиною такої ситуації вбачається відсутність чіткого семантичного взаємозв'язку між терміном «соціалізація бюджетної політики» та його змістовним наповненням.

Це обумовлено тим, що «для вітчизняних науковців здебільшого властиве звернення не до людей, а до безособових «відносин»» [7, с. 23]. У той час як соціалізація передбачає виведення «на перший план людей – діючих осіб, суб'єктів фіскально-бюджетних процесів: законодавців і адміністраторів, платників і збирачів податків, розкриває напрямок їх думок, характер мотивацій, способи дій, а також носіїв і популяризаторів фінансового знання: корифеїв науки, теоретиків, рядових дослідників» [7, с. 22].

Застосування уособленого підходу до характеристики управління бюджетними відносинами, який ґрунтується на усвідомленні ролі людини у процесі формування та використання бюджетного фонду є базисом соціалізації як методологічної основи забезпечення бюджетною політикою соціально-економічного розвитку країни.

По суті мова йде про два окремі напрями соціалізації бюджетної політики:

1) людина як основний споживач бюджетної політики;

2) людина як учасник бюджетної політики.

Перший напрям передбачає усвідомлення умов життєдіяльності (добробуту) людини як основного критерію якості бюджетної політики. Це потребує системного підходу до формування цілей бюджетної політики, яка повинна бути зорієнтована на забезпечення екологічних, соціальних та економічних стандартів життєдіяльності людини.

Другий напрям ґрунтується на осмисленні антагонізму особистих (корпоративних) та суспільних інтересів у індивідів – суб'єктів бюджетної політики (саме інтереси є первинним стимулом діяльності людини (І. Озеров ще у 1905 році зазначав, що саме інтерес необхідно покласти в основу дослідження як методологічний прийом [8, с. 15]), а також логіки соціальної поведінки учасників бюджетної політики у контексті їх цільового підпорядкування забезпеченню соціально-економічного розвитку держави.

Ми під соціалізацією бюджетної політики варто розуміємо здатність бюджетної політики за допомогою наявних фінансових і управлінських ресурсів, а також міжбюджетних відносин через цільові орієнтири у процесі її формування та реалізації забезпечувати інтереси соціуму. У свою чергу, основним інтересом соціуму є соціально-економічний розвиток країни, який включає покращення екологічних, соціальних та економічних умов життєдіяльності громадян.

Повністю погоджуємося з думкою С. Онишко, яка говорить, що соціалізація є «визначальною рисою економічних трансформацій, що відбуваються у сучасному світі» [9, с. 2-3].

Соціалізація як методологічна основа формування та реалізації бюджетної політики забезпечення соціально-економічного розвитку країни спирається на наступні принципи: використання антропоцентричного підходу, головної мети, розвитку, дотримання системно-синергетичного підходу, застосування системно-еволюційного підходу, єдності функціонального та цільового підходів; наукової обґрунтованості, постійної адаптивності (табл. 1).

Таблиця 1

Принципи соціалізації бюджетної політики

№	Принцип	Сутність принципу
1	Використання антропоцентричного підходу	Передбачає уособлений підхід до бюджетної політики, згідно якого остання розуміється як управління бюджетними відносинами які здійснюються одними людьми (суб'єктами управління) для інших («споживачів» бюджетної політики – громадян).
2	Головної мети	Грунтується на тому, що управління бюджетними відносинами повинно здійснюватися із застосуванням методу динамічного програмування, який передбачає ідентифікацію кінцевої мети та її каскадування по підцілям та періодам.
3	Розвитку	Передбачає, що процес соціалізації бюджетної політики спрямований на якісні зміни у формуванні, реалізації та забезпеченні цільової спрямованості бюджетної політики. Джерелом такого розвитку є підвищення ефективності

		використання внутрішнього потенціалу. При цьому, розвитку здійснюється із врахуванням спадковості та на основі законів діалектики.
4	Дотримання системно-синергетичного підходу	Даний принцип обумовлює необхідність каскадування цільової спрямованіості бюджетної політики соціально-економічного розвитку країни у розрізі трьох опор (забезпечення високого рівня екологічних, соціальних та економічних умови життєдіяльності громадян), Кожна з них, сама по собі є окремими стратегічними цілями. Проте з позиції системного підходу вони обєднуються в єдиний вектор цілей, який спрямований на досягнення головної мети бюджетної політики – забезпечення соціально-економічного розвитку країни.
5	Застосування системно-еволюційного підходу	Грунтується на врахуванні історії та динаміки трансформаційних змін бюджетної політики як невідємної складової її соціалізації.
6	Єдності функціонального та цільового підходів	Передбачає, що соціалізація бюджетної політики може бути досягнути за умови цілісного системного поєднання функціонального та цільового підходів до формування та реалізації бюджетної політики
7	Наукової обгрунтованості	Даний принцип передбачає, що будь-які зміни у формуванні та реалізації бюджетної політики повинні бути науково обгрунтованими (базуватися на застосуванні економіко-математичного аналізу, моделювання тощо)
8	Постійної адаптивності	Базується на тому, при формуванні та реалізації бюджетної політики потрібно постійно враховувати суттєві чинники зовнішнього впливу (глобалізація, інформатизація, інтелекталізація тощо).

Джерело: складно автором

Таким чином, основними принципами соціалізації бюджетної політики є: використання антропоцентричного підходу, головної мети, розвитку, дотримання системно-синергетичного підходу, застосування системно-еволюційного підходу, єдності функціонального та цільового підходів; наукової обґрунтованості, постійної адаптивності.

Список використаних джерел

1. Гиддингс Ф.Г. Основания социологии [Електронний ресурс] / Ф.Г. Гиддингс . – М., 1898. – Режим доступу: http://sbiblio.com/biblio/archive/giddings_osnovanija/.

2. Скороход І.П. Теоретичні аспекті економічної соціалізації економіки / І.П. Скороход // Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2012. – Т.17. – вип. 2. – С. 110–116.
3. Сильвестрова Т. Я. Подоходное налогообложение как основа социально ориентированной налоговой политики в Российской федерации / Т. Я. Сильвестрова, Г. В. Калинина, С. Ю. Гурова. // Научно-технические ведомости Санкт-Петербургского государственного политехнического университета. Сер.: Экономические науки. – 2015. – № 1 (211). – С. 135–140.
4. Геєць В. М. Інститути соціалізації в Україні та країнах ЄС: тенденції розвитку та ключові відмінності [Електронний ресурс] / В. М. Геєць // Український соціум. – 2011. – № 2. – С. 7–34. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Usoc_2011_2_3.pdf
5. Тропіна В. Б. Фіскальне регулювання соціального розвитку суспільства : [монографія] / В. Б. Тропіна; Акад. фін. упр., Н.-д. фін. ін-т. - К. : НДФІ, 2008. - 368 с.
6. Кириленко Л. М. Необхідність, сутність та напрями соціальної орієнтації економічного розвитку / Л. М. Кириленко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2014. – № 12 (165). – С. 18–22.
7. Андрущенко В. Л. Морально-етичні імперативи податків та оподаткування (західна традиція) : [монографія] / В. Л. Андрущенко, Т.В. Тучак. – К. : Алерта, 2013. – 384 с.
8. Озеров И. Х. Основы финансовой науки: [курс лекцій, читанный въ Московскомъ Университетъ] / Озеров И. Х. – [вып. 1-й. Ученія объ обыкновенныхъ доходах]. – М. :Типо-литографія Г. И. Простакова. Балчугъ, д. Симонова монастыря, 1905. – 352 с.
9. Онишко С.В. Узгодження фінансової і соціальної політики як передумова розбудови соціально-орієнтованої економіки // Незалежний аудитор. – № 21 (III). – 2017. – С. 2–8.

Сторожук О. В.,
доцент кафедри, завідувач кафедри митної справи
Університет державної фіскальної служби України
Нестерчук М. Д.,
студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ПРИ ПЕРЕМІЩЕННІ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

Необхідність забезпечення надійного захисту й охорони інтелектуальної власності викликана такими негативними політичними й економічними наслідками торгівлі контрафактною продукцією для країни, як ухилення від справляння податків та митних платежів до бюджету, підрив легальної індустрії, призупинення процесів створення об'єктів інтелектуальної власності та їх залучення в господарський оборот, в національну економіку в цілому.

Завдання сприяння захисту прав інтелектуальної власності при переміщенні товарів через державний митний кордон України покладене на митні органи, які включені до державної системи охорони прав інтелектуальної власності.

Зважаючи на реалії сьогодення, все частіше трапляються випадки зловживання з боку окремих несвідомих громадян (суб'єктів господарської діяльності) правами інтелектуальної власності (у т.ч. «патентний тролінг»), за яких останні використовуються виключно як засіб для шантажу, здирництва, недобросовісної конкуренції та інших протиправних дій. На жаль, в Україні «патентний тролінг» уже давно перейшов у сферу окремого прибуткового бізнесу, від якого потерпають насамперед імпортери, втрачаючи прибутки. Вищевказане явище може призвести як до виникнення джерел соціальної напруги, так і формування іміджу України на міжнародній арені як такої держави, в якій нівелюються передбачені законом права та, в цілому, набув широкого поширення правовий нігілізм [2].

Інтелектуальна власність є одним з найцінніших активів в сучасному світі, а вартість багатьох підприємств, які гуртуються на інтелектуальній власності, є набагато більшою, ніж класичних активів [1]. Інтелектуальна власність все частіше

стає об’єктом протиправних посягань, порушення правил патентування, патентних війн а, іноді, і відвертих зловживання в цій сфері (так званий патентний тролінг); це вже нікого особливо не дивує. При цьому патентні війни і патентний тролінг стали досить прибутковим бізнесом. Щоправда, такі види діяльності є прибутковими виключно для патентних тролів, а реальному сектору економіки, тобто виробничим, науково-дослідним, торгівельним та багатьом іншим компаніям такі війни блокують розвиток, вихід на нові ринки, призводять до додаткових витрат, тощо [5].

Наприклад, один з відомих патентних тролів, компанія NTP Inc. “заробила” на патентній війні з компанією – «виробником телефонів Blackberry більше 600 мільйонів доларів, а інший відомий патентний троль VirnetX, який отримав патент на технології сервісу відеозв’язку, внаслідок чого подав позов до найлояльнішого до патентних тролів суду – техаського суду, виграв 368 мільйонів доларів у компанії Apple» [3]. Також статистика судочинства між компаніями показує, що більше половини позовів у сфері інтелектуальної власності подаються саме патентними тролями.

Звичайно, така ситуація не подобається ані урядам розвинених країн, ані великим компаніям – виробникам. Найбільших успіхів в площині боротьбі з патентними тролями досягнуто в США, уряд яких слушно вирішив, що патентні війни не повинні бути способом збагачення через недосконаліть законодавства[2].

Але протидіяти патентним тролям в Україні можливо, адже згідно з українським законодавством патенти, які були видані на ненові об’єкти можуть бути визнані недійсними в судовому порядку, а свідоцтва на реєстрацію торгової марки можуть бути анульовані за позовом. В першу чергу має бути подано позов про визнання недійсним патенту троля чи анулювання свідоцтва про реєстрацію торгівельної марки. Зацікавлена сторона має надати суду докази відсутності новизни корисної моделі або промислового зразка або довести факт більш раннього користування торговою маркою. Або довести суду, що зацікавлена особа самостійно і, головне, до подачі тролем заявки на патент, корисну модель чи торгову марку, почав використовувати виріб, який пізніше запатентували як промисловий зразок, чи метод виготовлення, чи торгову марку і т.д. Мова йде про право попереднього користування, яке встановлюється судом або в рамках зустрічного позову або в якості оцінки доказів відповідача. Право попереднього користування дає його суб’єкту можливість продовжувати виготовлення виробу без отримання дозволу у власника патенту/свідоцтва та без виплати винагороди [4].

Таким чином, виникнення фактів так званого «патентного тролінгу», усунення причин та умов, які сприяють зазначеному негативному явищу, потрібно забезпечити реальний науково-технічний підхід в системі експертизи промислових зразків та інших об'єктів інтелектуальної власності з метою усунення випадків

отримання патенту на загальновідомі зразки, які не мають ознак унікальності чи новизни. Найбільш доцільно упереджувально отримувати комплексну охорону на ОПІВ одночасно в рамках як патентного права (винаходи, корисні моделі, промислові зразки), так і авторського права, що є й ефективним засобом запобігання "патентному тролінгу". До того ж наявність охоронних документів на вищезазначені ОПІВ сприяє, зокрема, окрім закріплення пріоритету і права авторства, підвищенню інвестиційної привабливості розроблюваних прогресивних технологій та технічних засобів для потенційного інвестора.

Крім того, для блокування експорту та імпорту контрафактних товарів через кордон і гарантованого захисту інтересів добросовісного правовласника є необхідним упереджувальне (і до того ж безкоштовне!) внесення ОПІВ до Митного реєстру.

Список використаних джерел

1. Кидалов І. Патентні війни і патентний тролінг в Україні: юридичні аспекти / 1. Кидалов : [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://kydalov-partners.com/ru/%D0%BF%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%BD%D1%8B%D0%B5%D0%B2%D0%BE%D0%B9%D0%BD%D1%8B%D0%B8%D0%BF%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%BD%D1%8B%D%B9%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BB%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%B3/

2. Охромєєє Ю. Патентний тролінг - ахіллесова п ’ята системи охорони інтелектуальної власності в Україні / Ю. Охромєєв : [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/patentniy-troling--ahillesova-pyata-sistemi-ohoroni-intelektualnoyi-vlasnosti-v-ukrayini.html

3. Про охорону прав на промислові зразки : Закон України від 15 грудня 1993 р. № 3688-XII (із змін, і доп.): [Електронний ресурс]. - Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12

4. Черкашин І. Зловживання правом інтелектуальної власності (патентний тролінг) / І. В. Черкашин : [Електронний ресурс]. - Режим доступу : https://ukrainepravo.com/scientific-thought/pravova-pozytsiya/zlovzhivannya-pravom-ntelektualno-vlasnost-patentniy-trol-ng-/

5. Черниш Р. Ф. Окремі аспекти підготовки співробітників Служби безпеки України до участі в антитерористичній операції на сході України / Р. Ф. Черниш // Правове забезпечення оперативно-службової діяльності: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення : мат. постійно діючого наук.-практ. семінару (м. Харків, 29 травня 2015 р.) / редкол.: С. Кучерина (голов, ред.) та ін. - Х. : Право, 2015. - Вил. 6. - С. 278-282.

Громова Т. М.,
доцент кафедри економічної теорії,
Університет державної фіскальної
служби України
Мосійчук І. О.,
студент ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕФОРМ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ

Інституційна реформа органів Державної фіскальної системи України є гарантією вдалого проведення реформи податкової системи, поступової зміни ставлення платників податків від правового нігілізму до зростання соціальної відповідальності у формі добровільної та сумлінної сплати податків.

Постановка суто фіскальних цілей та завдань, закріплених в Положенні про Державну фіскальну службу України, обумовлює таку структуру, функції та підходи органів фіскальної служби, які забезпечують збір податків попри все та будь-якою ціною, що породжує конфлікт інтересів платників податків і контролюючих органів.

Задля покращення якості функціонування податкової системи, держава змушена створювати реформи, що матимуть наукове підґрунтя, та забезпечать довірливе ставлення громадян до державної служби та повернути довіру до органів публічної влади.

Реформування державного управління в Україні повинно відбуватися паралельно реформуванню ДФС України. Від ефективності впровадження реформи всієї системи державного управління залежить зміна вектору взаємовідносин платників податків з державними органами та можливість ефективного захисту своїх прав. Реформа ДФС України повинна враховувати основні напрямки реформування державної служби. Впровадження реформи ДФС України без затвердження реформи всієї державної служби та без реалізації її основних напрямків є профанацією та не дозволить отримати ефект від такого впровадження.

Основними завданнями податкової реформи в Україні мають бути:

- формування нового інституційного середовища оподаткування, сприятливого для реалізації принципу рівності всіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації, формування відповідального ставлення платників до виконання своїх податкових зобов’язань;

- підвищення фіскальної ефективності податків за рахунок розширення податкової бази, покращання адміністрування, зменшення масштабів ухилення від сплати податків;

- підвищення регулюючого потенціалу податкової системи на основі запровадження інноваційно-інвестиційних преференцій з податку на прибуток підприємств;

- забезпечення більш рівномірного розподілу податкового тягаря між платниками податків;

- демократизація податкової служби України, а саме зміна ідеології її функціонування на основі реформування податкової служби [1].

Щоб розглянути шляхи реформування ДФС України, потрібно використовувати різні наукові методи аналізу, синтезу, дослідження, математичних та економічних розрахунків.

Використовують наступні шляхи: проведення інвентаризації та горизонтального і вертикального аналізу розподілу функціональних обов'язків працівників ДФС; проведення аналізу та перевірки витрат на утримання апарату та структури ДФС України; забезпечення відкритості ДФС через оприлюднення узагальнюючих (статистичних) показників з основних напрямків її діяльності. Доступ громадськості та суспільства до агрегованої інформації про діяльність служби дозволить дати оцінку такій діяльності та обмежить можливість маніпулювання показниками її діяльності; проведення зовнішньої експертизи ІТ систем, їх стандартизація та встановлення відповідальності за некоректну роботу систем та технічні збої. Зняття цієї відповідальності з платників податку. Ця пропозиція обумовлена частими збоями в інформаційній системі, закладенням функцій та алгоритмів, які не передбачені чинним законодавством.

З наукової точки зору, реформування повинне ставити на меті дуже детально описувати всі процедури з встановлення прав та обов'язків платників податків та контролюючих органів з можливістю справедливого захисту таких прав в судах (що не буде мати ефекту на практиці з недосконалою судовою системою та свавіллям державних службовців), або міняти філософію взаємовідносин між платниками податків і контролюючими органами через зміну цілей, функцій, системи оцінки діяльності таких органів та інших складових реформи ДФС України, а також встановлення відповідальності посадових осіб органів ДФС за свої дії або бездіяльність.

Список використаних джерел

1. Реформування податкової системи України. Міністерство Юстиції: веб-сайт. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_11350

Борса В. В.,
старший викладач кафедри митної справи,
Університет державної фіскальної
служби України
Омельчук Ю. М., Панченко І. В.,
студентки ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ТОРГІВЛЯ ТОВАРАМИ УКРАЇНИ СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Розвиток зовнішньо-торгівельної сфери в умовах глобалізації та посилення інтеграційних процесів є одним з головних чинників конкурентоспроможності національної економіки. Сучасна світова глобалізація торговельних процесів актуалізує перед Україною низку завдань, пов'язаних із пошуком нових джерел конкурентоспроможності та створенням нових економічних партнерств, у взаємодії з якими наша держава могла б прискорити модернізацію національної економіки. Класиками теорій розвитку міжнародної торгівлі є А. Сміт, Д. Рікардо, В. Леонтьєв, В. Олін, Е. Хекшер їх роботи стали підґрунтям для обговорення проблем в зовнішній торгівлі України з іншими країнами світу та пошуку їх рішень сучасними науковцями, а саме: С. Кулицький, Л. Лігоненко, А. Мазаракі, Ю. Макогон, Т. Мельник, О. Єлісеєнко, Є. Савельєв тощо. Вони працювали над вивченням впливу зовнішньоекономічних зв'язків України, обґрунтуванням можливостей залучення іноземних інвестицій, виявленням сучасних тенденцій та чинників розвитку зовнішньої торгівлі України.

Загальновідомим є факт, що всі країни імпортують товари, які не виробляють самостійно, а щоб заробити на них гроші, експортують продукцію власного виробництва. У високо розвинутих країн експорт завжди перевищує імпорт, що свідчить про самостійне виробництво більшості товарів, необхідних для забезпечення потреб населення. В Україні ж згідно з даними статистики за останні п'ять років, імпорт в більшості випадків переважає експорт (табл.1), при цьому негативне сальдо зовнішньоторговельного балансу лиш збільшується, що за світовою практикою вважається досить поганою тенденцією адже надмірний імпорт сприяє насиченню вітчизняного ринку імпортними товарами та ущемляє інтереси вітчизняних виробників. Це говорить про те, що українці продовжують купувати більше за кордоном, ніж

продавати, користуючись переважно кредитними коштами, що призводить до накопичення боргів та погіршення фінансового стану.

Таблиця 1

Товарообіг України у 2014-2018 роках

Рік	Товарообіг	Сальдо	Імпорт	Експорт
2014	106 613	1 452	52 580	54 032
2015	74 740	1 601	36 570	38 171
2016	75 234	-2 505	38 870	36 364
2017	92 797	-6 277	49 537	43 260
2018	104 204	-9 547	56 875	47 329

Джерело: сформовано за даними Державної служби статистики України [1].

За даними рис.1. можемо спостерігати активізацію зовнішньої торгівлі в 2017-2018 рр. після різкого падіння та застою у 2015-2016 рр., що було пов'язано з анексією Криму, частини Донецької та Луганської областей. Капітальні інвестиції у вітчизняну економіку в 2018 році знизилися на 11,3% у порівнянні з попереднім періодом, але якщо брати до уваги як базу порівняння 2014 рік - зросли майже у 8 разів. Піком залучення прямих інвестицій за досліджуваний період став 2016 рік, після якого темпи росту почали знижуватися і в результаті в українській економіці відбулося неринкове підвищення цін, наявність турбулентності на зовнішніх ринках за відносної стабільності гривні, зниження рівня тіньової економіки на 3%, який становив 32% від офіційного ВВП та позитивної динаміки поповнення золотовалютних резервів протягом року [2]

Динаміку експорту товарів з України впродовж 2014-2018 рр. представлено даними рис. 1.

Рис.1. Питома вага експорту товарів за групами країн партнерів

Джерело: сформовано за даними Державної служби статистики України [1].

Зміна геополітичного вектору України суттєво відобразилася на зовнішній торгівлі: з 2014 року спостерігається різке скорочення експорту товарів Україною до країн СНД, коли в Україні пройшла зміна влади, що відобразилось загостренням політичних і економічних відносин з Росією. Євросоюз з 2016 р. став основним торговельним партнером України.

На думку Т. О. Власюка змінюючи географічну структуру експорту з країн СНД на ЄС, Україна втрачає ринки збуту товарів з високою доданою вартістю і розширює при цьому обсяги поставок сировини та продукції низького ступеню переробки [3, с. 53],

На думку І. М. Іванової, політику державної підтримки експортерів, здійснювану в України досить тривалий час, не можна назвати ефективною і оптимальною, оскільки вона не сприяла підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних товарів на світових ринках, розвитку та впровадженню у виробництво технологічних та інноваційних досягнень, розбудови ринкової інфраструктури [4, с. 52]

Варто відзначити, що Україна має надзвичайно великий потенціал земельних ресурсів, здатний забезпечити зростаючі потреби в екологічній продукції на світовому ринку продовольства. Експортна політика в Україні має бути направлена на розширення ринків збуту української продукції, а також включати систему стимулів для підвищення якості продукції і збільшення експорту із високою доданою вартістю. А поки в сільському господарстві високими темпами розвивається рослинництво, яке приваблює інвесторів швидкою окупністю. Руйнування тваринництва призводить до стрімкої деградації сільських територій через закриття великої кількості підприємств і міграції робочої сили в інші країни.

Отже, на сьогодні вітчизняна економіка характеризується відсутністю вагомих здобутків у сфері зовнішньої торгівлі. Тому Україні в якості основи підвищення її конкурентоспроможності потрібно в першу чергу переглянути та доповнити іншими перспективними напрямами обраний вектор аграрно-сировинного розвитку. Для продовження нарощування темпів росту економічної співпраці з партнерами з ЄС та іншими сильними державами світу Україні необхідно якомога скоріше закінчити розпочаті реформи усередині країни, зокрема поліпшити діловий клімат, зменшити рівень корупції, зміцнити демократію та посилити самоврядування, а дії в сфері зовнішньої торгівлі України, повинні бути направлені на зміцнення економіки країни.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua

2. Кубів озвучив економічні показники України у 2018 [Електронний ресурс] / Економічна правда. – Новини від 27.12.2018. – Режим доступу: https://www.epravda.com.ua/news/2018/12/27/643919/.
3. Власюк, Т. О. Стан і тенденції зовнішньоторговельної діяльності України: виклики для економічної безпеки та способи їх подолання / Т. О. Власюк // Стратегічні пріоритети. – 2015. – №4 (37). – С. 48–58.
4. Іванова, І. М. Державна підтримка експорту як інструмент захисту національних інтересів: досвід ЄС, СОТ та уроки для України / І. М. Іванова // Стратегічні пріоритети. – 2015. – № 1 (34). – С. 51–55.

Калач Г. М.,
к. е. н., доцент кафедри економіки підприємства, Університет державної фіскальної служби України
Оханська М. Ю.,
студентка ННІ ЕОМС Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

ПОДАТКОВІ ІНСТРУМЕНТИ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

В умовах глобалізації одним з найважливіших напрямів підвищення ефективності економіки України є розвиток зовнішньоекономічної діяльності. Податкове регулювання з одного боку – це сукупність податкових форм, методів та інструментів, за допомогою яких регламентується діяльність суб'єктів у сфері зовнішньоекономічних відносин. А з іншого – це система заходів регуляторного, нормативного, законодавчого характерів, яка може адаптуватися до зміни соціально-економічної ситуації в країні та міжнародної кон'юнктури, постійно вдосконалюватися й контролювати досягнення основних цілей податкового регулювання ЗЕД [3, с. 216].

Сучасний стан інтеграції національних економічних систем вимагає постійного пошуку механізмів регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання для забезпечення їх конкурентоспроможності на зовнішньому ринку. Однією з складових такого регулювання є податкові інструменти регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Для нашої держави як

для країни, у якій економічна система продовжує своє формування і яка прагне бути залучена до глобального господарського механізму, дуже важливо не опинитися на периферії консолідаційних процесів, щоб не стати споживачем низькоякісних товарів і застарілих технологій, і при цьому не перетворитися на суто сировинну країну в плані експорту товарів. В наш час саме зовнішньоторговельна сфера стала каналом поширення негативного впливу світової фінансово-економічної кризи на економіку України [1, с. 38]. Зважаючи на надмірно експортну зорієнтованість, що в умовах падіння світових цін на сировину та згортання світового попиту призвело до різкого скорочення обсягів виробництва вітчизняної промисловості, криза торкнулася майже всіх галузей господарства. Справедливим постає питання проведення виваженої податкової політики, спрямованої на збільшення та покращення зовнішньоторговельного обороту країни, залучення іноземного капіталу в національну економіку. На даному етапі розвитку ринкових відносин податки не можуть виконувати тільки фіскальну функцію, яку вони виконують зараз, адже це дієвий фактор стимулювання зовнішньоекономічної діяльності. Саме податки повинні стати ефективним регулятором соціально справедливого перерозподілу доходів. Податкові реформи мають набирати нового змісту й сприяти формуванню ефективної системи регулювання ЗЕД, яка враховувала б особливості соціально-економічного розвитку України, стан реформування економіки, рівень конкурентоспроможності вітчизняного виробництва. Ефективне використання податків як важливого інструменту державного регулювання ЗЕД неможливе без з’ясування їхньої суті, функцій та принципів оподаткування. Головною формою вияву податкової політики у сфері ЗЕД є система оподаткування експортноімпортних операцій, яка складається із встановлених видів податків та обов’язкових платежів.

Податкове регулювання ЗЕД в Україні здебільшого розглядається тотожно до митнотарифного регулювання, а його об'єктом виступають експортно-імпортні операції. В економічному розвитку України велику роль відіграють прямі іноземні інвестиції інноваційного спрямування, які також виступають об'єктом зовнішньоекономічних відносин і відповідно – податкового регулювання ЗЕД. Тому пропонується ширше розглядати інструменти податкового регулювання ЗЕД, а саме доцільно виокремити окрім інструментів митно-тарифного регулювання, інструменти податкового регулювання ЗЕД, а саме: - акцизний податок; - мито; - податок на додану вартість.

Митні платежі виступають найважливішим важелем регулювання зовнішньоекономічної діяльності, важливим джерелом наповнення доходної частини державного бюджету України. Важливим інструментом податкового

регулювання ЗЕД є податок на додану вартість (ПДВ) і його величина. Аналіз відношення ПДВ до обсягів доходу від реалізації товарів, робіт, послуг і відношення цього податку до сумарного обсягу виробничих запасів, готової продукції та товарів виявив множинні зв'язки між податковим навантаженням і зовнішньоекономічною діяльністю суб'єкта господарювання. В деяких випадках саме проблеми з відшкодуванням цього податку створюють для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності певні труднощі, а це, у свою чергу, ускладнює вибір стратегій дій. Можна стверджувати, що податок на додану вартість загалом негативно впливає на розвиток зовнішньоекономічної діяльності. Проте, зважаючи на значний регулюючий вплив цього податку, його доцільно використовувати як дієвий важіль стимулювання, у першу чергу, інвестиційної діяльності, імпорту для забезпечення виробництва експортної продукції та імпорту, що має соціальне спрямування. Науковці у своїх дослідженнях [4, с. 128] пропонують використовувати розмір ставки ПДВ для стимулювання імпорту стратегічних товарів залежно від рівня насиченості внутрішнього ринку даним товаром. Якщо товар, який можна віднести до групи стратегічного імпорту, з'являється на ринку, то пропонується для нього встановлювати ставку ПДВ на рівні 5% або взагалі оподатковувати за нульовою ставкою. У міру зростання насиченості зростатиме й ставка ПДВ. Реалізація викладених положень вимагає розробки заходів, які стосуються концептуального, нормативно-правового й оперативного забезпечення.

Поряд з ПДВ у податковому регулюванні зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання важливе значення має акцизний податок. Як правило, ставки, за якими стягується акцизний податок для імпортних товарів, є вищими, ніж для аналогічних вітчизняних. Як свідчить світовий досвід, значущим елементом податкового регулювання ЗЕД є і податкові пільги, а саме: - повернення сум мита й податків, сплачених при імпорті сировини, комплектуючих виробів і готових товарів, необхідних для виробництва експортної продукції; - звільнення постачальників експортних товарів і послуг на визначений період від сплати податків на частину поточної виручки від експортних операцій; - відтермінування сплати певних податків; - надання пільгових умов щодо амортизаційних відрахувань; - переведення коштів, що надходять від експортних операцій, на рахунки, які не оподатковуються.

У міжнародній практиці для стимулювання експортної діяльності застосовують метод фінансових пільг. Цей метод базується на поверненні митних податків, сплачених при імпортуванні сировини для потреб експортного виробництва та звільненні від непрямих податків на дефіцитні в певній країні матеріали. В процесі вдосконалення діючої податкової системи України в напрямку

посилення її стимулюючого впливу на національних суб'єктів ЗЕД доцільно вивчити й випробувати такі альтернативні форми їх податкового заохочення, як [2, с. 82]: - розробка комплексу заходів щодо зниження непрямого оподаткування експорту послуг і приведення механізму регулювання відповідно до міжнародних вимог; - скасування ПДВ на вироби, що виготовляються за ліцензіями як для зовнішнього, так і для внутрішнього ринку. Це дозволить ліцензійній продукції стати більш конкурентоспроможною (у порівнянні з витратами виробництва українське підприємство-ліцензіат має додаткові витрати щодо сплати ПДВ і мита на імпортні комплектуючі); - скорочення розмірів державного мита при розгляді в господарських судах позовів, пов'язаних з виробництвом і наступним експортом товарів і послуг. Отже, податкове регулювання ЗЕД на сучасному етапі розвитку економіки повинне стати дієвим інструментом досягнення цілей економічного розвитку України, зокрема інвестиційно-інноваційних, які не можливо реалізувати без прямих іноземних інвестицій та стимулювання вітчизняного виробника. Результатом цього буде нарощення бази оподаткування і відповідно зростання надходжень до бюджету.

Таким чином, оптимальне оподаткування зовнішньоекономічних операцій повинно давати змогу покривати існуючі фінансові потреби держави з мінімальними втратами народногосподарської ефективності. Воно має забезпечувати фінансову стабільність і передумови розвитку й країни в цілому, й окремих суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. У зв'язку із цим, податкове регулювання потребує особливого контролю з боку держави. Необхідно здійснювати постійний моніторинг з метою виявлення впливу податкових важелів на розвиток зовнішньоекономічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Васюренко В. О. Аналіз впливу фінансового регулювання на сталість зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць*. Харків 2016. Вип. 2 (7). С. 37–42.

2. Жук М. Територіальні чинники інтенсифікації зовнішньоекономічної діяльності. *Економіка України*. 2014. № 10. С. 79–84.

3. Тюріна М.М. Ефективність податкової політики України в рамках інтеграційних процесів. *Економіка і суспільство*. 2018. № 18. С. 213-218. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/18_ukr/29.pdf (дата звернення: 26.04.2020)

4. Тютюнник І., Кобушко Я. Інструменти мінімізації податкового навантаження в Україні: порівняльний аналіз та ефекти від застосування. *Економічний аналіз*. Том 28, № 4. 2018 р. С. 123-130.

Литвин Н. А.,
д.ю.н., доцент, професор кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки Університету державної фіскальної служби України
Поліщук В. В.,
курсант ФПМ Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

РОЛЬ МИТНОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Враховуючи активні євроінтеграційні процеси, що відбуваються в Україні, особливого значення як для зовнішньої, так і для внутрішньої політики країни набуває митна політика держави, яка спрямована, в першу чергу на захист митних інтересів та забезпечення митної безпеки України. Доцільно зазначити, що реалізація завдань державної митної політики неможлива без чіткого виробленого категоріального апарату в цій сфері, який розкриває її сутність і використовується в правовому полі, що сприяє підвищенню результатів їх діяльності. Однією з фундаментальних правових категорій, які характеризують державну митну політику, можна назвати митну безпеку.

Так, відповідно до ч. 2 ст. 6 Митного кодексу України (далі – МК) митна безпека – це стан захищеності митних інтересів України. А згідно з ч. 1 ст. 6 МК митні інтереси – це національні інтереси України, забезпечення та реалізація яких досягається шляхом здійснення державної митної справи. Відповідно до п. 10 ст. 1 ЗУ «Про національну безпеку» національні інтереси України – життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян [1].

Не дивлячись на законодавче закріплення поняття «митна безпека», аналіз наукової літератури надає підстави стверджувати, що серед науковців відсутня

одностайність щодо визначення даного поняття. Розглядаючи поняття «митна безпека» слід розпочати із першої складової частини вищеназваного терміну, слово «митна» походить від іменника «мито», що означає податок, сплачуваний за перевезення товарів через кордон [2, с. 721]. Тобто митна безпека є безпекою у сфері справляння мита. Слово «митна» в зазначеному словосполученні вказує на сферу, в якій забезпечується безпека. Саме тому ключовим у цьому терміні вважається слово «безпека» [3, с. 106].

Калініченко А.І. зазначає, що «до митних інтересів, захист яких забезпечує митну безпеку України, можна зарахувати: створення сприятливих умов для полегшення торгівлі, сприяння транзитові, прискорення товарообігу і пасажиропотоку через митний кордон; своєчасне й повне стягнення податків і митних зборів; ефективну організацію боротьби з порушеннями митних правил та їх запобігання; наближення митного законодавства до світових вимог, розвиток міжнародного співробітництва в царині митної справи; недопущення ввезення на територію держави неякісних товарів, використання і споживання яких становить небезпеку для здоров'я населення; недопущення ввезення продукції низького морально-етичного змісту, що пропагує міжнаціональні конфлікти, сепаратизм тощо» [4, с. 15].

Події, що відбуваються в Україні впродовж останніх років, та негативні кризові явища, до яких вони призводять, загострили потребу забезпечення національної безпеки нашої держави, швидкого реагування на зовнішні загрози та протидії можливим негативним наслідкам таких загроз. За таких умовах вбачається, що митна справа стає не лише інструментом зовнішньоекономічної діяльності, а й відіграє більш важливу роль.

Головною метою митної безпеки є забезпечення захисту митних інтересів країни, отже, її суттю є захищеність життєво важливих потреб, інтересів і цінностей людини, населення, держави та регіонів від внутрішніх та зовнішніх загроз, джерелом яких є зовнішньоекономічні зв'язки. Тому варто виділити такі напрями реалізації митної безпеки:

1) формування та затвердження митної політики в галузі митної безпеки;

2) формування системи митного регулювання у взаємозв'язку з економічними інтересами й цілями держави, які впливають на визначення орієнтирів митного регулювання;

3) застосування обраних заходів щодо методів регулювання та контролю до товарів, які переміщуються через кордон;

4) моніторинг системи митного регулювання.

Характерною рисою митної безпеки є те, що вона є складовою частиною національної безпеки, але це питання є спірним у науковій літературі. Так, одна частина науковців вважає, що митна безпека є невіддільною складовою частиною національної безпеки, друга – що митна безпека є невіддільною складовою частиною економічної безпеки держави, окремі наковці стверджують, що важливою складовою частиною національної безпеки України є економічна безпека та її складові елементи – зовнішньоекономічна та митна безпека [3, с. 106].

Також, однією із рис митної безпеки є те, що безпосереднім об'єктом митної безпеки є митні інтереси держави. Варто звернути увагу, що законодавець не конкретизує від чого саме захищаються митні інтереси. Окрім того, варто звернути увагу, що забезпечення та реалізація митних інтересів досягається шляхом здійснення державної митної справи. Таким чином, досягається стан їх захищеності, а отже й забезпечується митна безпека. На підставі системного тлумачення чинного законодавства України ми можемо зробити висновок, що митна безпека є частиною національної безпеки, оскільки митні інтереси є складником національних інтересів України

У свою чергу, Левко М.М. зазначає, що «механізм забезпечення митної безпеки покликаний мінімізувати негативний вплив зовнішніх та внутрішніх загроз шляхом налагодження ефективної взаємодії між суб'єктами забезпечення безпеки, зокрема й митною службою, а також передбачати дотримання всіма суб'єктами законодавства» [5, с. 19].

Аналізуючи зазначене вище, можна зробити висновок, що митна безпека – це частина національної безпеки, яка характеризується станом захищеності митних інтересів, що досягається шляхом здійснення державної митної справи митними органами України. Митна безпека України повинна ґрунтуватися на накопиченому досвіду функціонування митних систем світу і становити цілісну, динамічну систему.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про Національну безпеку України» від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/print

2. Словник української мови : в 11 томах. Том 1, 1970. URL: http://sum.in.ua/s/bezpeka

3. Пудрик Д.В. Поняття «митна безпека» в сучасній юридичній науці. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». 2016 № 24. С. 106–108.

4. Калініченко А.І. Митна безпека як складова національної безпеки України. *Право та інновації.* № 2 (10). 2015. С. 14-18.

5. Левко М.М. Системний підхід до визначення ролі та місця митної безпеки у забезпеченні економічної безпеки держави. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Випуск 15. Частина 2. 2015. С. 16-19.

Рябченко О. П.,
в.о. начальника кафедри
адміністративного права
і процесу та митної безпеки,
доктор юридичних наук, професор
Університету державної фіскальної
служби України
Прокопчук С. О.,
курсант взводу ПМПМ-16-4
Факультет підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

МИТНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ

Вплив глобалізаційних процесів на національну економіку виявляється у відкритті нових привабливих можливостей та перспектив розвитку нашої країни як незалежного суб'єкта міжнародних економічних відносин. Глобалізація має позитивні наслідки для країни, це можливості економічного зростання, приплив інвестицій, зростання зайнятості та рівня життя населення, підвищення конкурентоспроможності національних суб'єктів господарювання. Водночас, за таких умов посилюється і негативний вплив зовнішніх чинників на митну безпеку України, зокрема збільшення кількості суб'єктів, що вчиняють порушення митних правил, зростання обсягів контрабандних товарів, зменшення суми митних платежів, що стягують митні органи тощо.

Проблеми митної безпеки − одне з найактуальніших питань, оскільки дуже важливе значення для держави має наявність міцного захисту економічних інтересів та економічної безпеки, реалізація яких покладається на митні органи України.

Головна мета митної безпеки − гарантування захисту економічних інтересів країни, захищеність життєво важливих потреб, інтересів і цінностей людини, населення, держави та регіонів від внутрішніх і зовнішніх загроз, джерелом яких є зовнішньоекономічні зв'язки [1, с. 26].

Через постійні зміни в податковому та митному законодавстві, нестабільність фінансової ситуації в державі, та тіньову економіку митна безпека, як складова частина економічної безпеки країни, залишається під загрозою.

Проблему визначення ролі митної безпеки досліджують такі вчені, як І. Бережнюк, А. Войцещук, Н. Гавловська, М. Губа, О. Недобєга, К. Новікова, П. Пашко, М. Разумей та ін.

Митна безпека, як складова частина системи економічної безпеки, відіграє провідну роль, оскільки захищає національні економічні інтереси в зовнішньоекономічній сфері. Митна безпека України – це стан захищеності національних інтересів України в митній галузі, який дає змогу в різних зовнішніх і внутрішніх умовах, незалежно від будь-яких загроз, забезпечити :

а) переміщення через митний кордон товарів і транспортних засобів;

б) здійснення митного регулювання, пов'язаного з установленням та справлянням податків і зборів;

в) застосування процедур митного контролю та митного оформлення із застосуванням заходів із митно-тарифного й нетарифного регулювання;

г) проведення боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил, а також виконання інших покладених на митні органи завдань через ефективну реалізацію митної справи [2, с. 63].

Митна безпека реалізується в наступних етапах:

1. формування та затвердження митної політики в галузі митної безпеки;
2. формування системи митного регулювання у взаємозв'язку з економічними інтересами й цілями держави, які впливають на визначення орієнтирів митного регулювання;
3. застосування обраних заходів щодо методів регулювання та контролю до товарів, які переміщуються через кордон;
4. моніторинг системи митного регулювання.

Митна безпека включає в себе гарантування безпеки торговельного ланцюга постачання та безпеку, що забезпечується боротьбою з контрабандою і порушеннями митних правил й тісно пов'язана із зовнішньоторговельною безпекою, яка характеризує стан митних інтересів у сфері експорту та імпорту. Діяльність держави у сфері митної безпеки покликана гарантувати певне коло митних інтересів, серед яких найважливіші: створення умов лібералізації зовнішньої торгівлі; недопущення

контрабанди та порушення митних правил; удосконалення митного законодавства України відповідно до світових та європейських стандартів; прискорення товаро- та пасажиропотоку через митний кордон; забезпечення споживчого ринку якісними іноземними продуктами та недопущення ввезення небезпечних для здоров'я людей товарів [3].

У цьому контексті митна безпека, як невід'ємний складник економічної безпеки, потребує свого забезпечення на державному рівні, оскільки впродовж століть митниця була й залишається одним із найбільш істотних факторів державності та незалежності країни, запорукою владного й фінансового суверенітету. Митна безпека передбачає системні дії щодо налагодження механізму, який забезпечує її інституціоналізацію та спрямованість на досягнення конкретних цілей.

У зв'язку із цим важливим є розвиток культури обміну інформацією з митними органами країн – торговельних партнерів, а також із внутрішніми органами, які також виконують регулювальні та фіскальні функції. При цьому потрібно дотримуватись цілісного підходу в оптимізації заходів безпеки міжнародного торговельного ланцюга постачання і їх постійного поєднання з удосконаленням і полегшенням процедур міжнародної торгівлі.

Митна безпека є невід'ємною складовою частиною економічної безпеки передовсім завдяки спрямованості на захист національних економічних інтересів і захист національного виробника. Актуальним залишається вдосконалення митного законодавства, що сприятиме виявленню та ліквідації митних правопорушень, наявність яких неминуче ослаблює митну безпеку держави [4].

Одже митниця – є і залишатиметься гарантом митної безпеки як складової частини економічної безпеки держави, тому завданням митних адміністрацій є використання міжнародно визнаних інструментів регулювання міжнародної торгівлі на основі дотримання Рамкових стандартів гарантування безпеки і спрощення процедур міжнародної торгівлі, які розробила Всесвітня митна організація для визначення та попередження внутрішніх і зовнішніх загроз. Митна безпека України повинна ґрунтуватися на накопиченому досвіду функціонування митних систем світу і становити цілісну, динамічну систему.

Список використаних джерел

1. Губа М. О. Місце і роль митного оподаткування в системі економічної безпеки держави / М. О. Губа // Економіка, фінанси, право. – 2012. – № 11. – С. 23–26.

2. Пашко П. В. Понятійний апарат системи забезпечення митної безпекоспроможності / П. В. Пашко // Економіка та управління національним господарством. − 2009. − С. 62−68.

3. Недобєга О. О. Митна безпека як складова економічної безпеки держави [Електронний ресурс] / О. О. Недобєга, М. І. Кулєшина. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/Nvdu/2013_9/ek/ 13nooebu_ua.pdf

4. Новікова К. І. Глобалізаційні виклики митній безпеці держави [Електронний ресурс] / К. І. Новікова. – Режим доступу : web.znu.edu.ua/herald/ issues/2012/eco-4-2012/174-180.pdf

5. Пашко П. В. Митна безпека : монографія / П. В. Пашко. − Одеса : АТ «Пласке», 2009. − 628 с.

6. Пашко П. В. Умови та чинники забезпечення митної безпеки / П. В. Пашко // Митна справа. – 2010. – № 1 (67). – С. 5−16.

Юрченко А. М.,
доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності
Університет державної фіскальної
служби України
Рачок І. В.,
студент факультету податкової міліції
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

МИТНА БЕЗПЕКА В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Питання митної безпеки − одне з найактуальніших, оскільки дуже важливе значення для держави має наявність міцного захисту економічних інтересів та економічної безпеки, реалізація яких покладається на митні органи України. Головна мета митної безпеки − гарантування захисту економічних інтересів країни, захищеність життєво важливих потреб, інтересів і цінностей людини, населення, держави та регіонів від внутрішніх і зовнішніх загроз, джерелом яких є зовнішньоекономічні зв'язки. Через постійні зміни в податковому та митному законодавстві, нестабільність фінансової ситуації в державі, тіньову економіку митна безпека, як складова частина економічної безпеки країни, залишається під загрозою. Якщо ж митна безпека держави не буде забезпечена належним чином, то це може негативно вплинути на стан соціально-економічного розвитку країни.

Дослідженню проблем митної безпеки України присвячені праці вчених-правників Н.І. Гавловської, А.І. Калініченко, С.В. Ківалова, Б.А. Кормича, М.М.Левко, О.О. Нєдобєга, О.В. Осадчук, П.В. Пашка, О.П. Рябченко, С.М.Перепьолкіна та інших провідних науковців.

Потреби в безпеці пов'язані з прагненням і бажанням держави досягти стабільного й безпечного стану та містять у собі потреби в захисті від економічних, екологічних, технологічних, соціально-економічних та інших небезпек з боку навколишнього середовища й упевненість у тому, що пріоритетні потреби держави та людини будуть задовольнятися. Отже, метою безпеки є комплексний і системний вплив на потенційні й реальні загрози, досягнення стабільного функціонування в нестабільних зовнішніх і внутрішніх умовах, забезпечення зниження і виявлення та нейтралізації ризик-факторів, які безпосередньо впливають як на саму діяльність, так і на її специфіку [1, с. 139].

Відомі науковці П.В. Пашко та П.Я. Пісной під митною безпекою розуміють стан захищеності економічних інтересів держави в митній галузі, який дає можливість у різних зовнішніх і внутрішніх умовах незалежно від будь-яких загроз забезпечити: а) переміщення через митний кордон товарів і транспортних засобів; б) здійснення митного регулювання, пов'язаного із встановленням та справлянням податків і зборів; в) застосуванням процедур митного контролю та митного оформлення із застосуванням заходів митно-тарифного і нетарифного регулювання; г) проведення боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил, а також виконання інших покладених на митні органи завдань шляхом ефективної реалізації митної справи [1, с. 74–85].

Політика національної безпеки України ґрунтується на повазі до норм і принципів міжнародного права. Україна захищає свої фундаментальні цінності, визначені Конституцією та законами України, – незалежність, територіальну цілісність і суверенітет, гідність, демократію, людину, її права і свободи, верховенство права, забезпечення добробуту, мир та безпеку. Їх захист забезпечать ефективні Збройні сили України, інші військові формування, утворені відповідно до законів України, розвідувальні, контррозвідувальні і правоохоронні органи держави, динамічний розвиток економіки України [2]. Своєю чергою сферою митної політики є забезпечення економічних інтересів та безпеки України, а це чітко визначає місце митної політики у державній політиці національної безпеки [3, с. 8].

Законодавець визначає митні інтереси як частину національних інтересів, забезпечення та реалізація яких досягається шляхом здійснення державної митної справи (такий висновок можна зробити шляхом аналізу ч. 1 ст. 6 МК та п. 11 ч. 1 ст. 1 ЗУ «Про національну безпеку»). Таким чином, на підставі системного тлумачення

чинного законодавства України ми можемо зробити висновок, що митна безпека є частиною національної безпеки, оскільки митні інтереси є складником національних інтересів України.

Забезпечення та реалізація митних інтересів досягається шляхом здійснення державної митної справи. Відповідно до ч. 1 ст. 7 МК державна митна справа – це встановлені порядок і умови переміщення товарів через митний кордон України, їх митний контроль та митне оформлення, застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, справляння митних платежів, ведення митної статистики, обмін митною інформацією, ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, здійснення відповідно до закону державного контролю нехарчової продукції у разі її ввезення на митну територію України, запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил, організація і забезпечення діяльності органів доходів і зборів та інші заходи, спрямовані на реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, становлять державну митну справу. Таким чином, шляхом реалізації та забезпечення митних інтересів під час здійснення державної митної справи досягається стан їх захищеності, і також митна безпека.

Отже, на підставі дослідження можна зазначити що у майбутньому митниця залишатиметься гарантом митної безпеки як складової частини економічної безпеки держави, тому завданням митних адміністрацій є використання міжнародно-визнаних інструментів регулювання міжнародної торгівлі на основі дотримання Рамкових стандартів гарантування безпеки і спрощення процедур міжнародної торгівлі, які розробила Всесвітня митна організація для визначення та попередження внутрішніх і зовнішніх загроз. Митна безпека України повинна ґрунтуватися на накопиченому досвіду функціонування митних систем світу і становити цілісну, динамічну систему.

Список використаних джерел

1. Пашко П.В., Пісной П.Я. Митна політика та митна безпека України. Фінанси України. 2006. № 1. С. 74–85.

2. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» від 26.05.2015 № 287/2015. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015

3. Антонов А.Б. Основы обеспечения безопасности личности, общества и государства. Москва. 1996. 170 с.

Тарнавська В. В.,
завідувач відділу профорієнтаційної роботи, практики та сприяння працевлаштуванню, Університет державної фіскальної служби України
Старостенко Н. А.,
студентка ННІ ЕОМС Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Майбутнє України як держави з визначним вектором інтеграції в європейську спільноту потребує вироблення відповідних підходів до вдосконалення податкової системи країни. На сьогодні в Україні відсутні механізми адаптації фінансової системи держави до технологій, притаманних високорозвиненим ринковим суспільно-економічним відносинам.

Проблеми фіскальної політики, напрями її розв'язання постійно знаходяться у центрі уваги українських науковців та фахівців, але при цьому кожне нове дослідження, кожний новий аналіз та погляд є суттєвим внеском в розуміння такого надзвичайного складного та важливого явища як податкова система України.

Питання реформування системи оподаткування України досліджували українські науковці В. Андрущенко, Т. Василькова, Г. Василевська, С. Гасанов, В. Геєць, Т. Єфименко, І. Луніна, В. Попович, А. Соколовська, В. Федосов та інші. Проте це питання й досі не втратило актуальності і потребує подальшого дослідження.

Формування головних принципів становлення, функціонування й розвитку податкової системи ринкового типу є важливим завданням фіскальної теорії та практики, від успішного вирішення якого значною мірою залежить економічний потенціал країни, соціальна стабільність у суспільстві, підвищення рівня добробуту малозабезпечених верств населення.

Постійні зміни та доповнення податкового законодавства України призводять до недоодержання прогнозованих показників виробничо-господарської діяльності підприємств та її недосягнення кінцевого результату - прибутку, рентабельності, окупності капіталовкладень та ін

Зміни у податково-бюджетній сфері відіграють ключову роль у макроекономічній політиці, тому що безпосередньо впливають на перерозподіл доходу в усіх сферах економіки, сукупного використання ресурсів та сукупного попиту, і саме тому потребують чіткої розробки і послідовної реалізації.

Зміна податкових ставок та ведення нових податків, навіть державних, не стимулює діяльності підприємств жодної форми власності. Податковий тиск веде до згортання виробництва і призводить, зрештою, до значного зменшення доходів бюджетів усіх рівнів. Для податкової політики нашої держави поки що характерне те, що:

- нові податки ніде на підприємствах, у районах або містах не апробуються;
- не відпрацьовуються ставки оподаткування, а тому Верховна Рада України змушена знову й знову змінювати їх;
- нерівномірне податкове навантаження, коли тягар податкового тиску перекладається на ті підприємства, які працюють легально і доволі прибутково. Таким чином порушуються деякі з основних принципів функціонування систем оподаткування, які підтверджені світовим досвідом, а саме: загальність, рівність та визначеність;
- існує велика кількість малоефективних податків, які потребують істотних адміністративних витрат, які, на мою думку, доцільніше було б скасувати;
- методи обчислення податків встановлено у законодавчих актах та обумовлено в інструкціях Державної податкової адміністрації України, але часто надто складні алгоритми обчислення податків перетворюються на широке поле для помилок і зловживань як з боку платників, так і з боку податківців;
- в нашу економічну систему „кавалерійськими" методами впроваджується податкова система розвинутих ринкових країн. Це свідчить про спадкоємність принципів і методів управління, про примат політики нової законодавчої влади над економікою, але необхідно бачити корені суспільного розвитку не в політиці, а в економіці та фінансах, тобто необхідна економічна політика
- ще однією гострою проблемою є широкомасштабне ухилення від оподаткування. Цьому є декілька пояснень, по-перше, нелегкий податковий тягар погіршує економічний стан підприємців; по-друге, законодавство настільки громіздке та контраверсійне, що не порушити його майже неможливо. Його нерідко не знають комплексно не лише підприємці, а й самі чиновники, котрі здійснюють перевірки. Результатом чого є значна податкова заборгованість до державного бюджету, розмір якої, за даними оперативного обліку Державної податкової

адміністрації України, станом на 1 червня 2008 року становив майже 7,2 млрд. грн., це майже 3,3 % від усіх податкових надходжень за рік.

Усі ці проблеми переконують, що система оподаткування гостро потребує комплексної реформи і передовсім удосконалення законодавства.

Для розв'язання вищезгаданих проблем доцільно вжити заходів, які могли б удосконалити податкову політику держави, зокрема:

1. Зменшити податкове навантаження:

- зменшення податку на прибуток підприємств. Доцільно було б спробувати зрівняти ставку податку на прибуток підприємств зі ставкою податку з доходів фізичних осіб. На думку деяких експертів, це зменшить стимули для мінімізації та ухилення від сплати податків, стимулюватиме розвиток підприємництва, спростить систему оподаткування;
- спрощення вимог до амортизації активів підприємств стимулює інвестиційну діяльність;
- зменшення ставки ПДВ розширює базу оподаткування за умови скасування усіх пільг.
- зменшення відрахувань до фонду заробітної плати сприятиме виходу трудових ресурсів з тіні та легальному працевлаштуванню.

2. Зменшити державні видатки та вирівняти податкове навантаження допоможе:

- розширення бази оподаткування,
- збереження балансу державного бюджету та створення конкурентнішого бізнес-середовища,
- зменшення державних витрат;
- скасування майже усіх податкових пільг.

3. Зробити податкове законодавство простішим, послідовним та прозорішим:

4. Реформувати податкову системи не лише на загальнодержавному рівні, але й на регіональному рівні, основним напрямом якого є вдосконалення системи місцевого оподаткування, яка має ліквідувати дисбаланс між дохідною та видатковою частинами доходів регіонів.

5. Змінити розмір неоподаткованого мінімуму доходів громадян.

6. Реалізувати соціально орієнтовану податкову політику шляхом поетапного запровадження соціальних податкових пільг.

7. Поліпшити адміністрування податків .

Для того щоб реформування податкової системи було ефективним необхідно також провести комплекс заходів по економічному зростанню країни, зменшенню інфляції, збільшенню сукупного попиту тощо.

Отже, основними шляхами удосконалення податкової політики є реформування податкової системи, що можливе за таких умов:

- зменшення податкового навантаження;
- зменшення державних видатків та вирівнювання податкового навантаження;
- спрощення законодавства, послідовне та прозоре;
- реформування податкової системи не лише на загальнодержавному рівні, але й на регіональному рівні;
- зміни розміру неоподаткованого мінімуму доходів громадян;
- поліпшення адміністрування податків.

Податки відображають складні економічні відносини і тому мають бути адекватними цим відносинам. У протилежному разі вони не зможуть повною мірою виконувати покладені на них функції.

Я вважаю, що визначну роль у податковій системі України мають відігравати податки на майно, на землю і на використання природних ресурсів. Вони не залежать від обсягу виробництва, продажу і є стабільними, а значить, створюють гарантію поповнення бюджету і будуть стимулювати ефективне використання природних ресурсів і закріплених основних та оборотних фондів.

Для нормального функціонування держави повинна здійснюватися ефективна податкова політика, яка передбачає встановлення і стягнення податків. На жаль, на сьогодні економіка України має багато вад: збільшується кількість збиткових підприємств, зростає безробіття, ускладнюється соціально-економічна ситуація в країні. Зумовлюється це тим, що акцент у податковій політиці зроблено на фіскальній функції, а її регулююча та стимулююча роль фактично зведена нанівець. Тому проблема побудови ефективної податкової системи залишилася однією з найактуальніших у процесі становлення ринкових відносин і закладання підвалин для економічного зростання України.

Отже, головним завданням реформування податкової політики є розроблення моделі щодо визначення відносного показника сукупного податкового навантаження , який ефективно враховує критерій фіскальної достатності (інтереси держави), критерій економічної ефективності (інтереси платників податків – суб'єктів господарювання) і критерій соціальної справедливості (інтереси громадян, які отримують суспільні блага).

Список використаних джерел

1. Закон України "Про Державний бюджет України на 2008 рік" від 18.12.2007 р.

2. Закон України "Про систему оподаткування" від 25.06.91р. №1251 - Відомості Верховної Ради (ВВР),1991.- №39.- ст.510 (зі змінами та доповненнями).
3. Закон України “Про державну податкову службу в Україні” від 04.12 1990р.(зі змінами та доповненнями).
4. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): Навч. Посібник - 2-ге вид., доп. перероб. - К.: КНЕУ, 2001.
5. http : // www.ac-rada.gov.ua
6. http : // www.afu.org.ua
7. http : // www.kmu.gov.ua
8. http : // www.sta.gov.ua
9. http : // www.visnuk.com.ua

Борса В. В.,
старший викладач кафедри митної справи,
Університет державної фіскальної служби України
Струтинська К. В.,
студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМА ТОВАРНОЇ КОНТРАБАНДИ В УКРАЇНІ: СИСТЕМА ПРОТИДІЇ

На сьогоднішній день контрабанда є одним із головних чинників дестабілізації економічної системи України. Ввезення на територію нашої держави контрабандних товарів сприяє неконтрольованому насиченню внутрішнього ринку продукцією іноземного виробництва та витісненню українських товарів. У результаті цього значних збитків зазнають вітчизняні підприємства, в першу чергу легкої та переробної промисловості, продукція яких стає не конкурентоспроможною, а контрабандисти виводять у тіньовий обіг значні суми коштів, призначених для сплати митних платежів.

Ця проблема є актуальною протягом тривалого часу. Важливий внесок у дослідження питань, пов’язаних з контрабандою, зробили такі науковці, як: Л.В. Багрій-Шахматов, А.Ф. Бантишев, В.М. Володько, О.В. Козаченко, П.С.

Матишевський, А.А. Музика, Н.А. Мірошниченко, О.М. Омельчук, М.П. Селиванов та ін.

Сьогодні боротьба з контрабандою є одним з пріоритетних завдань України як незалежної держави у захисті її економічних інтересів. Економічне зростання держави залежить від швидкого та якісного вирішення цієї проблеми. Не секрет, що це явище набуло нового розвитку: щороку воно має тенденцію поширювати і вдосконалювати діяльність організованих об'єднань, змінювати їх структуру та широко розповсюджувати тіньові економічні відносини.

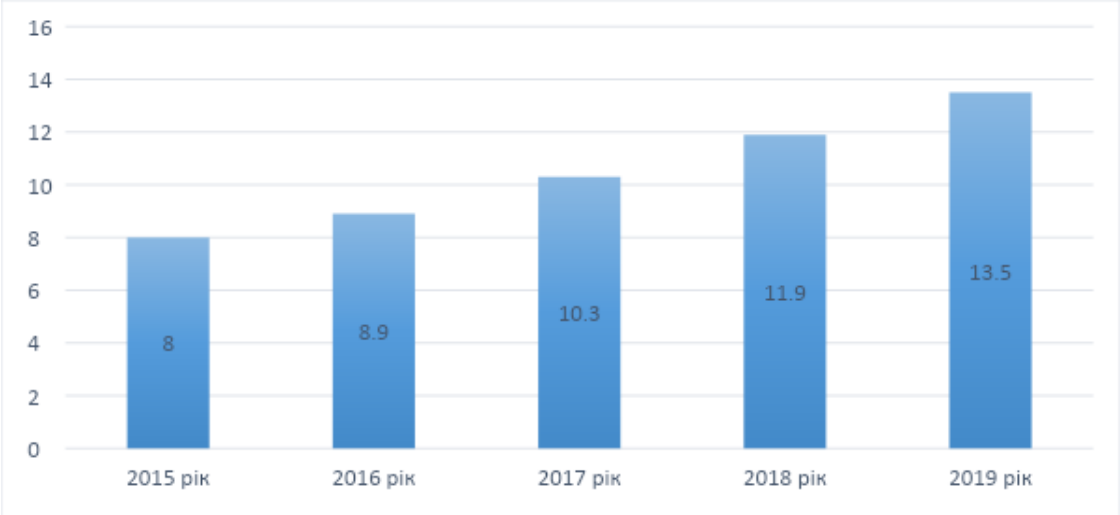
Основні чинники, які обумовлюють існування контрабандної діяльності: низький рівень забезпеченості населення, високий рівень безробіття в країні та прикордонних регіонах, де контрабанда для значної частини мешканців перетворилася на основне джерело доходів; недосконалість митного та податкового законодавства; висока прибутковість цього виду злочинного бізнесу; „прозорість" державного кордону з країнами СНД; недостатньо ефективний рівень митного та прикордонного контролю; недосконалість державної системи контролю за походженням і реалізацією продукції та сплатою податків [2, с.11].

Стан боротьби з контрабандою правоохоронними органами є неадекватно низьким, враховуючи відкриту інформацію ЗМІ щодо «кришування» контрабандистів і безпосередньої участі державних службовців вищого та нижчих рангів прикордонних районів та областей у контрабандних схемах.

Про поширення проявів контрабанди та порушення митних правил в Україні мала б свідчити й офіційна статистика правоохоронних органів. Але слід враховувати відносно високу латентність таких злочинів.

Розрахунок обсягів ввезення товарів в Україну через контрабандні схеми — базується на класичній методології, яка полягає у виявленні розбіжностей в статистичних даних імпорту в Україну (вітчизняна митна служба) та експорту країн – основних торгових партнерів України. Виявлена різниця і є потенційним обсягом зловживань по мінімізації митних платежів / контрабанди.

Досліджуючи товарну контрабанду, можна побудувати графік, на якому відображено обсяги контрабандних поставок в Україну [1, с.5-6].

Обсяги контрабандних поставок в Україну (млрд дол, 2015-2019), [1,с.5-6]

На графіку чітко видно, що з кожним роком обсяги контрабанди зростають все більше й більше. Окрему увагу потрібно звернути на розподіл контрабандних поставок за основними категоріями товарів. Найбільш ризикогенними товарними групами є: машини та електроніка 21,4%, хімічна продукція 14,3%, транспорт 10,6%, текстиль та одяг 9,8%, та аграрний сектор — в середньому по 5% на кожну підгалузь: продукти тваринного походження, продукти рослинництва і продукти харчування [1, с.6].

На жаль обсяги контрабанди з кожним роком зростають. Програми протидії контрабанді недостатньо ефективні. У зв'язку зі зміною повноважень у сфері боротьби з контрабандою, повинно бути посилено інформаційно-аналітичне та методичне забезпечення митних органів та ОВС щодо оперативно-розшукового документування та досудового розслідування контрабанди.

У зв'язку із проблемою якості та безпеки продуктів харчування держава повинна вирішити такі завдання у сфері забезпечення продовольчої безпеки та побудови вітчизняної системи раціонального харчування: здійснювати постійний контроль за станом харчування дитячого і дорослого населення; активізувати пропаганду серед населення принципів раціонального харчування; на законодавчому рівні здійснити перегляд фізіологічних норм з урахуванням результатів вивчення стану харчування.

Також необхідно на державному рівні стимулювати розвиток вітчизняного агропромислового сектору економіки. Вирощувати та реалізовувати на власному ринку, за помірними цінами, тільки якісні і безпечні для життя та здоров'я продукти харчування. Це сприятиме розширенню виробництва, створенню нових робочих місць, підвищенню заробітної плати персоналу, що, у свою чергу, супроводжується

зростанням платоспроможності попиту і сприятиме інвестуванню вітчизняних підприємств харчової промисловості.

Таким чином, підхід до вирішення проблеми контрабанди має бути комплексним — складатися не лише з посилення контролю на митниці та кордоні, а й включати в себе закриття прогалин на внутрішньому ринку, що дають життя контрабандним схемам.

Список використаних джерел

1. Аналіз обсягів контрабанди в Україні//UKRAINE ECONOMIC OUTLOOK// Електронний ресурс// Режим доступу: http://ua-outlook.com.ua/wp-content/uploads/2019/07/Аналіз-обсягів-контрабанди—-прямі-та-непрямі-втрати-бюджету-та-економіки.pdf

2. Карпінський П. Методичні рекомендації – чинник якісної прокурорської перевірки // Прокуратура. Людина. Держава. – №5 – 2014 (с.11-23).

Борса В. В.,
старший викладач кафедри митної справи,
Університет державної фіскальної
служби України
Тіторчук Т. І.,
студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СУТНІСТЬ МИТНОЇ БЕЗПЕКИ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Питання митної безпеки є одним із найактуальніших, оскільки дуже важливе значення для держави має захист економічних інтересів та економічної безпеки, реалізація яких покладається на митні органи України.

Митна безпека – це невід'ємна складова системи економічної безпеки, що відіграє важливу роль у захисті національних економічних інтересів у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Митна безпека як складова економічної безпеки держави є системою ефективних економічних, правових, політичних та інших заходів держави і суспільства із захисту інтересів народу та держави в зовнішньоекономічній сфері.

Головною метою митної безпеки можна вважати забезпечення певного рівня захищеності життєво важливих потреб, інтересів і цінностей людини, населення, досягнення ефективності та надійності митної системи завдяки продуктивному функціонуванню митних органів. Варто виділити такі етапи реалізації митної безпеки :

1) формування та затвердження митної політики щодо гарантування митної безпеки;

2) формування системи митного регулювання у взаємозв'язку з економічними інтересами і цілями держави, котрі впливають на визначення орієнтирів митного регулювання;

3) застосування обраних методів регулювання та контролю щодо товарів, котрі переміщуються через кордон;

4) моніторинг системи митного регулювання [1, ст.149]

Таким чином, митна безпека охоплює не лише стан захищеності економічних інтересів держави, а і стан захищеності митних інтересів у цілому, складовим елементом яких є економічні інтереси держави. Можна виокремити певні характерні ознаки митної безпеки. Першою характерною рисою митної безпеки є те, що вона є складовою частиною національної безпеки. Наступною характерною рисою митної безпеки є те, що безпосереднім об'єктом митної безпеки є митні інтереси держави. Також варто звернути увагу, що законодавець визначає митну безпеку як стан захищеності, однак не конкретизує від чого саме захищаються митні інтереси. Сутність самого поняття «безпека» полягає в можливості або здатності протистояти різноманітним небезпекам, загрозам, викликам, впливам чи ризикам. Усі ці складники необхідно розглядати комплексно, тому що небезпека визначається сукупністю реальних або потенційних факторів, явищ, подій, процесів, які можуть справити негативний вплив та спричинити будь-яку шкоду або збиток, створити загрозу для нормального функціонування держави та її регіонів в основних її сферах та видах діяльності. Небезпека проявляється у вигляді загроз. Тому термін «небезпека» характеризує можливість появи будь-яких загроз технічного, природного, економічного, інформаційного або соціального характеру, у процесі реалізації яких можуть відбуватися несприятливі події і процеси. Отже, термін «небезпека» споріднений поняттю «загроза» [2, ст. 167].

Поняття, яке наводить П.В. Пашко, узагальнює поняття митних загроз, під якими розуміється конкретна чи безпосередня форма митної небезпеки на стадії переходу її з можливості в реальність як результат протиріч, що мають місце і формуються в самому суспільстві, у зовнішньоекономічних сферах, у політичних та економічних відносинах у сфері організації та забезпечення митної діяльності, в

техногенних природних та інших явищах тощо, що конкретизується відповідною формою прояву й способом впливу, й наслідки якої можуть заподіяти будь-якої митної шкоди [3, ст.6].

Отже, аналізуючи вищесказане, можна зробити висновок, що митна безпека, як складова системи економічної безпеки, відіграє провідну роль, оскільки захищає національні економічні інтереси в зовнішньоекономічній сфері та державу загалом.

Список використаних джерел

1. Новосад І. Митна безпека як важлива складова економічної безпеки держави / І. Новосад // Світ фінансів. – 2015. – Випуск 2. – с. 145-155. – режим доступу: http://nbuv.gov.ua/ujrn/svitfin_2015_2_15.

2. Разумова О. Поняття митної безпеки в контексті забезпечення національної безпеки України / О. Разумова // Адміністративне право і процес. – 2019. – Випуск 3. – с. 165-168. – режим доступу: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/3/31.pdf

3. Пашко П.В. Умови та чинники забезпечення митної безпеки. Митна справа. / П. В. Пашко // – 2010. № 1(67). С. 5–16.

Тарнавська В. В.,
старший викладач,
Університет державної фіскальної служби України
Трішина А. В.,
студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ЯК МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

В нинішніх умовах завдання забезпечення національної безпеки постала перед Україною особливо гостро. Країна зазнала посягань на територіальну цілісність, втратила контроль над частиною своєї території, розгорнулись військові дії, що призвело до суспільно-політичної кризи. Тому виникли проблеми, що чинять суттєвий вплив на національну економіку в умовах продовження тиску негативних чинників, що вимагає розробки і застосування ефективних механізмів, спрямованих на усунення та зниження впливу і

нейтралізації явищ і чинників, що можуть загрожувати національній економічній безпеці

Дослідження вчених щодо проблем забезпечення національної безпеки здебільшого присвячені сутності та її складовим ,що впливають на соціально-економічний розвиток держави, досліджували такі науковці, як Д. В. Адамов [3], О. Гушан [6], А.А. Вагилевич [5], О. Бутнік-Сіверський [4], К. І. Швабій [8] та інші.

Податкова політика - це заходи уряду, що спрямовані для забезпечення та формування державного бюджету в цілому.

Без визначення пріоритетних напрямків та обґрунтування ефективного механізму державного управління спрямованого на запобігання загрозам і мінімізацію їх впливу, важко забезпечити високоефективне функціонування національної економіки. В таких умовах набуває особливого значення питання захисту національних інтересів держави у сфері національної економічної безпеки.

Стратегією національної безпеки України визначено концептуальні основи забезпечення національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері, кібербезпеки, безпеки інформаційних ресурсів і критичної інфраструктури, а також енергетичної та економічної безпеки держави. Зокрема, до основних напрямків забезпечення національної економічної безпеки віднесено питання підвищення стійкості вітчизняної економіки до негативних зовнішніх впливів, диверсифікації зовнішніх ринків, торговельних та фінансових потоків, а також системної протидії організованій економічній злочинності та «тінізації» економіки на основі формування переваг легальної господарської діяльності та водночас консолідації інституційних спроможностей фінансових, податкових, митних та правоохоронних органів, виявлення активів організованих злочинних угруповань та їх конфіскації [1].

В системі національної безпеки країни економічна безпека носить не просто важливий характер, а визначальний, оскільки висока ефективність функціонування економіки країни створює фінансовий базис для забезпечення та розвитку інших сфер життєдіяльності суспільства, оскільки не можливо досягти будь-якого рівня оборонної та ідеологічної безпеки, або соціальної злагоди без міцної та ефективної економіки.

Тому на сьогодні для нашої країни нагальною є потреба ефективного використання всіх інструментів забезпечення національної безпеки країни і основним та дієвим інструментом впливу на соціально-економічні процеси виступає фіскальна політика уряду.

У ст. 5 Закону України «Про основи національної безпеки України» стверджується, що національна безпека України забезпечується шляхом проведення виваженої державної політики відповідно до прийнятих в установленому порядку доктрин, концепцій, стратегій і програм у політичній, економічній, соціальній, воєнній, екологічній, науково-технологічній, інформаційній та інших сферах [2].

Світовий досвід вказує на те, що без активної податкової політики держави не може бути ефективної, соціально орієнтованої ринкової економіки, не говорячи вже про ефективність забезпечення соціальної та економічної безпеки країни. Податкова політика представляє собою використання різноманітних заходів уряду щодо стягнення податків, здійснення державних видатків, що спрямовані на забезпечення повної зайнятості, відсутності інфляції, зростання реального ВВП країни та рівноваги платіжного балансу.

Вплив фіскальної політики на економічну безпеку здійснюється через зміну рівня оподаткування, обсягу державних видатків чи їх перерозподілом з метою забезпечення та посилення економічної безпеки галузей економіки та господарської системи в цілому [7].

Отже, в сучасних кризових умовах в економіці України є шлях збільшення рівня оподаткування з метою створення фондів для фінансування соціальної сфери. Податкове регулювання забезпечує високий рівень національної безпеки шляхом створення сприятливого середовища для соціально-економічного розвитку в країні, через систему державних видатків та стимулювання інвестування в різні сфери життєдіяльності. Для ефективного і результативного забезпечення соціально-економічного довгострокового зростання потрібна активна фінансова політика та максимально можливі темпи економічного зростання України.

Список використаних джерел

1. Про Рішення Ради національної безпеки і оборони від 6 трав. 2015 р. «Про Стратегію національної безпеки України». URL: Указ Президента України від 26 трав. 2015 р. № 287/2015. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/287/2015

2. Закон України “Про основи національної безпеки України”. URL: http:// zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15/ print1479373398461232.

3. Адамов Д.В. Шляхи удосконалення податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу в Україні// Інвестиції: практика та досвід, 2017.- №22 листопад. - С.91-96

4. Бутнік-Сіверський О. Стан і проблеми розвитку оподаткування операцій з інтелектуальною власністю// Теорія і практика інтелектуальної власності, 2019.- № 5 (109). - С.85-96

5. Вагилевич А.А. Структурна податкова політика - пріоритетний шлях збалансування податкового навантаження// Економіка та держава, 2017.- №3. - С.85-88

6. Гушан, О. В., & Громова, А. Є. (2017). Проблеми і перспективи розвитку оподаткування в Україні // Молодий вчений, 4(44), 651–653.

7. .Корягіна Т. В. (2018). Фіскальна політика як інструмент забезпечення національної безпеки держави // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» , URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/38.pdf

8. Іванов Ю.Б., Швабій К.І. Нагальні проблеми формування державної податкової політики в Україні// Фінанси України.- Київ, 2017.- №5 (258). - С.39-52

Мулявка Д. Г.,
кандидат юридичних наук, професор,
завідувач кафедри оперативно-розшукової діяльності,
Університету державної фіскальної
служби України
Фенікс Д. О.,
здобувач вищої освіти
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ЗНАЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШКВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАХИСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ПОДАТКОВИХ ІНТЕРЕСІВ

На сьогоднішній день економіка України знаходиться на етапі постійної перебудови, яка супроводжується переглядом багатьох напрямків правового забезпечення соціальних процесів. Надзвичайно важливою сферою для ефективного функціонування держави являється – податкова сфера, через що особливого значення набуває захист національних податкових інтересів, як самою державою так і, відповідними правоохоронними органами. Серед цих органів особливе місце посідає податкова міліція – правоохоронний орган, спроможний повноцінно, за допомогою реалізації власних завдань, функцій та повноважень здійснювати

контроль за дотриманням законодавства у сфері справляння податків і зборів, а також запобігати, виявляти та розслідувати кримінальні та інші правопорушення у податковій сфері. Підрозділам податкової міліції відведена важлива роль у державі. Адже вони забезпечують не лише економічну стабільність держави, а й фактично через свою правоохоронну діяльність впливають на формування фінансової основи держави.

Так, злочини у податковій сфері є дуже латентним видом злочинів, і тому їх розкриття та розслідування є справою досить складною, яка потребує вмілого поєднання процесуальних та оперативно-розшукових дій. Виявлення та розкриття таких злочинів за допомогою лише передбачених кримінально-процесуальним законодавством заходів є практично не можливим. Тож необхідно використовувати можливості оперативно-розшукової діяльності, її методи і спеціальні засоби в їх різноманітних формах.

Податкова міліція складається із спеціальних підрозділів по боротьбі з податковими правопорушеннями, що діють у складі відповідних контролюючих органів, і здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, виконує оперативно-розшукову, кримінально-процесуальну та охоронну функції [1, с. 36].

Проведення оперативно-розшукової діяльності можливе лише за наявності передбачених Законом «Про оперативно-розшукову діяльність» підстав. Однією з таких підстав є наявність достатньої інформації, одержаної в установленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів, про злочини., що готуються або вчинені невстановленими особами та осіб, які готують або вчинили злочин. Законодавець передбачає, що ця інформація може міститись у заявах., повідомленнях громадян., посадових осіб, громадських організацій, засобів масової інформації у письмових дорученнях і постановах слідчого, вказівках прокурора, ухвалах суду, матеріалах органів дізнання, інших правоохоронних органів, у запитах оперативних підрозділів міжнародних правоохоронних органів та організацій інших держав [2, с. 634].

Виявлення і фіксація фактичних даних є базовим елементом оперативно-розшукової діяльності (далі-ОРД), на основі якого проводиться оперативно-розшукове документування, супроводження кримінальних проваджень на досудових та судових стадіях кримінального судочинства тощо. Способи збирання фактичних даних, фіксація матеріальних та ідеальних слідів злочину або окремих подій чи фактів шляхом застосування оперативно-розшукових заходів, як правило, проводиться до порушення кримінального провадження, а інформація (у тому числі й доказова), фіксується і зберігається в оперативно-розшукових справах. Під оперативно-розшуковим заходом (далі – ОРЗ) розуміється сукупність

взаємопов'язаних і поєднаних між собою загальною метою та завданнями дій, уповноважених Законом про ОРД суб'єктів, що здійснюються переважно негласно шляхом використання оперативних сил, засобів, методів та форм, спрямованих на виконання мети та завдань оперативно-розшукової діяльності [3, с. 137–138].

Головною метою здійснення ОРЗ є виявлення і фіксація фактичних даних, які дозволять застосувати до фігурантів передбачені законом заходи (адміністративного чи кримінального порядку), а також забезпечити можливість їх використання в процесі розкриття і розслідування злочинів. При цьому отримання даних при застосуванні методів ОРД створює надійні гарантії швидкості та об'єктивності отриманої інформації, що може бути підставою для наступного перетворення їх, з дотриманням процесуальних вимог, у судові докази [4, с. 90–91].

Враховуючи характерну особливість податкових злочинів, як вчинення комплексу злочинних дій об'єднаних єдиною кінцевою метою то неможливо повністю виявити всі його ланки на стадії попередньої перевірки, тому подальше виявлення проводиться на стадії розслідування. Через це вирішення вказаного завдання повинне забезпечувати всебічність, повноту і об'єктивність дослідження всіх обставин провадження. Отже організація ефективного оперативного супроводження має неабияке значення для розслідування податкових злочинів та вирішення завдань кримінально-процесуального законодавства.

Враховуючи вище викладене, можна зробити висновок, що оперативно-розшукова діяльність стоїть на першому місці у виявленні податкових злочинів, і від результатів її проведення залежить, у першу чергу законність та обґрунтованість порушення кримінального провадження, подальший хід його розслідування, а також кінцевий результат кримінального судочинства.

Список використаних джерел

1. Куліш А. М. Діяльність податкової міліції: правові та організаційні засади: монографія / А. М. Куліш, Д. Г. Мулявка, О. М. Рєзнік. – Суми: Сумський державний університет, 2015. – 140 с.

2. Савчук Т.І. Значення оперативно-розшукової діяльності у виявленні економічних злочинів / Т.І. Савчук // Форум права. – 2011. – № 11. – С. 634-639.

3. Погорецький М.А. Оперативно-розшукові заходи: удосконалення правового регулювання/ М.А. Погорецький // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика) – 2006. – № 14. – С. 135–145.

4. Філіпенко Н.Є. Проблеми правового регулювання діяльності оперативних підрозділів органів внутрішніх справ України / Н.Є. Філіпенко // Форум права. – 2005. – № 1. –С. 78 – 95.

Мулявка Д. Г.,
кандидат юридичних наук, професор,
завідувач кафедри оперативно-розшукової діяльності,
Університету державної фіскальної
служби України
Шаламай Ю. О.,
здобувач вищої освіти
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Митний контроль займає важливе місце у сфері здійснення митної політики будь-якої країни. Держави зацікавлені, щоб зовнішньоекономічна діяльність здійснювалася відповідно до встановленого порядку, який мають знати і якого повинні дотримуватися учасники зовнішньоекономічної діяльності. Це можливо за умови правильного митного оформлення товарів і транспортних засобів, що стають предметом митного контролю.

Актуальність обраної теми зумовлена, тим, що реалізація митної політики держави не можлива без здійснення митного контролю, а також, тим, що митний контроль є важливим способом забезпечення дотримання митного законодавства в країні.

Мета даного дослідження - визначити напрямки вдосконалення процедур митного контролю в Україні, а також з'ясувати ефективність вже існуючих форм митного контролю. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

1. Розкрити поняття митного контролю.
2. З'ясувати шляхи вдосконалення митного контролю в Україні.
3. Дослідити ефективність електронного декларування товарів.
4. Визначити, що має бути спрощено під час процедури митного контролю.

Питання особливостей проведення митного контролю та шляхів його вдосконалення розглядалися в публікаціях таких авторів як Л.К. Воронова, С.Д. Герчаківський, О.А. Гончарук, О.Б. Дем'янюк, Н.М. Єсипчук, А.І. Крисоватий, Д.С. Олійник, Н.В. Пігарєва та ін.

Проте, формування ефективних підходів в напрямку вдосконалення процедур митного контролю потребує врахування сучасних прийомів та використання комплексних заходів з урахуванням оновлень чинного законодавства в митній сфері.

Одним із останніх кроків вдосконалення митного законодавства в Україні стало прийняття нової редакції Митного кодексу України, який вступив в дію з 01.06.2012 р.

Відповідно до норм чинного Митного кодексу України, митний контроль - це сукупність заходів, що здійснюються митними органами в межах своїх повноважень з метою забезпечення додержання норм цього Кодексу, законів та інших нормативно-правових актів з питань державної митної справи, міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку [1].

Важливим напрямом вдосконалення процедури митного контролю є впровадження у дію повномасштабного електронного декларування товарів. За умов електронного декларування немає потреби особисто приносити до митниці необхідні для митного оформлення документи. Майже весь процесс документообігу відбувається виключно в електронному вигляді.

Повномасштабне впровадження електронного декларування дасть змогу заощадити значну частину бюджетних коштів, які призначалися раніше на створення паперових варіантів документообігу в сфері фіскальної політики. Впровадження електронних технологій повинно носити міжвідомчий характер, оскільки державні органи взаємодіють між собою. Відсталість одних сфер стримує використання сучасних технологій та динамічний розвиток інших сфер [2].

Ще одним шляхом вдосконалення процедур митного контролю, поряд із електронним декларуванням, є спрощення процедур, необхідних для митного оформлення. Скорочення переліку документів, необхідних для митного контролю, означає можливість виведення їх за межі митного оформлення. Результатом таких дій повинно стати прискорення митних процедур, зокрема, у пунктах пропуску на митному кордоні, зменшення затримок і простоїв товарів, що прискорить процес наповнення державного бюджету.

Проте, в обов'язковому порядку повинні залишитись документи, які спрямовані на захист життя і здоров'я громадян. До них належать: дозволи на переміщення через митний кордон наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, які видаються Державним комітетом України з питань контролю за наркотиками, реєстраційні посвідчення на лікарські засоби. Необхідними є документи, які використовуються у нетарифному регулюванні при митному оформленні: ліцензії Мінекономіки на експорт та імпорт товарів, документи з

експортного контролю товарів, дозволи Національного банку на переміщення валютних цінностей [3].

Вдосконалення процедур митного контролю, з одного боку, і необхідність створення сприятливих умов для нарощування товарообігу учасниками зовнішньоекономічної діяльності з іншого, знайшло реалізацію у створенні та функціонуванні в нашій державі вантажних митних комплексів, автопортів, автотерміналів. У вантажних митних комплексах (ВМК), автопортах, автотерміналах передбачено наявність і функціонування: системи електронного обліку перепусток для транспортних засобів, що переміщуються територією ВМК, та безперешкодний доступ до цієї системи посадових осіб митних органів; контрольно-пропускної системи на в'їзді та виїзді з ВМК, до якої входять засоби автоматичного зчитування реєстраційних номерних знаків транспортних засобів та електронні ваги з функцією автоматичного внесення інформації про реєстраційний номер транспортного засобу та його загальну вагу до системи електронного обліку [4].

Таким чином, запровадження єдиного порядку функціонування у ВМК, автопортах, автотерміналах системи електронного обліку товарів і транспортних засобів дозволить мінімізувати спроби несанкціонованого вилучення з території таких об'єктів товарів і транспортних засобів, що перебувають під митним контролем; знаходження на територіях ВМК товарів, ввезених з порушення митних правил; впливу людського фактору на процес прийняття рішення щодо пропуску транспортних засобів на території ВМК.

Проведений аналіз дозволяє зробити такі висновки. Пріоритетними напрямками вдосконалення процедур митного контролю є:

- повномасштабне впровадження процедур електронного декларування товарів;
- спрощення процедур митного контролю, необхідних для митного оформлення, а саме скорочення переліку документів, необхідних для митного контролю;
- вдосконалення діяльності вантажних митних комплексів, автопортів, автотерміналів.

Список використаних джерел

1. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року//Відомості Верховної Ради України, 2012, № 48, ст. 552.

2. Електронне декларування товарів URL: http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/7257

3. Митні документи та специфіка їх оформлення URL: https://pidruchniki.com/19170806/ekonomika/mitni_dokumenti_spetsifika_oformlennya

4.Вантажний митний комплекс як важливий елемент митної інфраструктури URL: http://firearticles.com/pravo/32-vantazhnij-mitnij-kompleks-yak-vazhlivij-element-mitnoyi-infrastrukturi-spivak-i-v.html

Громова Т. М.,
доцент кафедри економічної теорії,
Університет державної фіскальної
служби України
Щербина А. А.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Нинішній стан податкового законодавства є надзвичайно суперечливим і потребує вдосконалення. Як показали практики примусового виконання, зміни в українському податковому законодавстві часто створюють нові проблеми, оскільки багато правил суперечать або взагалі не можуть бути застосовані. Тому ця тема дуже цікава.

Розвиваючи ринкові відносини в Україні та інтегруючи українську економіку у світовий ринок, питання створення ефективної податкової системи є одним із найважливіших. Рішення повинні прийматися шляхом дослідження, аналізу та розуміння законодавчої бази України та зарубіжного досвіду.

Нинішня система оподаткування в Україні має такі негативні риси:

1. Велика кількість нормативно-правових актів, пов'язаних з фіскальними відносинами та конфліктами між законами та нормативними актами;
2. Нестабільність податкового законодавства, тобто багато змін до чинного законодавства;
3. Є закони, пов'язані з іншими сферами права, які регулюють податкові відносини.

Усі ці проблеми свідчать про те, що нинішня податкова система є неповною та неефективною, що не сприяє економічному зростанню країни.

Важливим фактором ефективності оподаткування є розуміння українського податкового законодавства та підзаконних актів, оскільки це є необхідною умовою піклування щодо усіх податкових питань. Для уточнення законодавчих податкових норм слід використовувати загальну лексику, що широко використовується.

Основні моменти податкової політики у 2019 році:

1. Удосконалити податкове законодавство шляхом перегляду «Податкового законодавства України»;
2. Мінімізуйте ризик ухилення від сплати податків та спростіть управління податком шляхом:
3. Удосконалити механізм протидії податковим шахрайствам та зменшити сплату податків;
4. Розвиток електронних сервісів для платників податків, зокрема для забезпечення повної функціональності електронних сервісів "електронного офісу платника податків";
5. скасування податкової міліції та впровадження останнього механізму розслідування фінансових злочинів;
6. Запроваджуючи ПДВ, акцизні збори та зміни тарифів в українському податковому та митному законодавстві, податкове законодавство України стає подібним до законодавства ЄС.
7. Ведіть переговори з міжнародними країнами про міжнародні договори, щоб уникнути подвійного оподаткування та переглянути існуючі договори, щоб усунути податкові бар'єри для іноземних інвестицій та запобігти ухиленню від сплати податку на прибуток та податок на капітал;
8. Впровадження єдиної добровільної декларації особистого майна та непрямий контроль за дотриманням особистих доходів та витрат.

Податкова система є найефективнішим засобом, за допомогою якого держава сьогодні регулює соціально-економічні процеси та реформує їх. Досвід економічно розвинених країн показує, що необхідні зміни на практиці можна здійснити лише через всебічне розуміння податкового процесу та пошук нових рішень та компромісів.

Ми вважаємо, що українська податкова система досягла такого рівня розбіжності, що створило невизначеність: чи буде стан системи хаотичним чи перейде до нової, більш диференційованої та вищої? У такі часи суспільне та професійне середовище не можуть бути різними, але повинні сприяти вдосконаленню податкових процедур в Україні.

Позиція України у міжнародному рейтингу підтверджена. Це невтішний аспект податкової ситуації в Україні, включаючи показники, пов'язані з оподаткуванням країни.

За даними Всесвітнього економічного форуму, індекс глобальної конкурентоспроможності - це глобальне опитування та його рейтинг країн за рівнем економічної конкурентоспроможності. Аналітики враховують велику кількість даних при складанні документів. У тому числі рівень корупції в різних країнах, інфляція та політична стабільність. Одним із ключових показників є рівень податків, які сплачують фізичні та юридичні особи. За цим показником Україна займає перше місце серед 25 країн з найвищими податками, з яких 51,9% прибутку використовується на податки.

Незважаючи на прийняття єдиного закону та регулювання - українського податкового законодавства (далі - ЦКУ) - українське податкове законодавство все ще є нестабільним і, в деяких аспектах, навіть суперечливим. У зв'язку з цим оновлена національна реальність:

1. Об’єктивно та глобально оцінити стан податкової системи;
2. Визначити додатковий напрямок поля кодування.
3. Визначити найбільш законний спосіб реалізації.
4. Можливі зміни в розвитку особистого податкового менеджменту.

У той же час, ми вважаємо, що для реформування податкової системи слід спочатку вирішити такі питання:

1. Створення стабільної, зрозумілої та єдиної податкової системи;
2. Створити правовий механізм, що дозволяє всім елементам однієї фіскальної зони взаємодіяти з учасниками;
3. Створити адекватну систему оподаткування, щоб забезпечити баланс між національними та приватними інтересами, сприяти розвитку підприємництва, стимулювати інвестиційну діяльність та стати каталізатором підвищення національного процвітання та процвітання країни;
4. Зменшення загального податкового навантаження;
5. Формувати єдину фіскальну законодавчу базу;
6. Удосконалити систему відповідальності за порушення податкового законодавства;
7. Спрощує управління податком тощо.

Ви також повинні дотримуватися положень Закону про фінанси України. Згідно з п. 3 стаття 27 БКУ, "Закон України" або його окремі положення, ці положення впливають на бюджетні показники (зменшення доходів бюджету та/ або збільшення бюджетних витрат) і приймають:

1. Вони повинні набути чинності не пізніше 15 липня року, що передує плановому року на початок бюджетного періоду плану.

2. Після 15 липня, року, що передує плановому, він набере чинності до початку бюджетного періоду, наступного за плановим.

Зважаючи на це, адвокати економістів повинні шукати шляхи вдосконалення національної податкової системи. Це пов'язано з тим, що в даний час ми спостерігаємо щонайменше два напрямки досліджень, а саме:

1. Більш точна модифікація або розробка моделі податкового кодування (юридична складова);

2. Модифікація методів податкового адміністрування та окремих адміністративних елементів (економічних компонентів).

Як результат, ключові питання та концепції сучасного податкового права в Україні досі не є концептуально єдиними. Так, не існує офіційної концепції формулювання податкових норм, також обговорюються методичні вказівки щодо систематизації податкових норм. У той же час не існує наукової та практичної моделі розробки податкових законів, що призводить до відсутності консенсусу серед науковців, законодавців, практиків та бізнес-спільноти. Різноманітність цих питань та поглядів у податковому законодавстві ускладнює вирішення теоретичних та практичних проблем у податковій сфері.

Список використаних джерел

1. Сіденко В. Модифікація світової економіки під впливом новітніх факторів глобальної трансформаційної кризи / В. Сіденко // Економіка України. – 2012. – № 5. – С. 18–31.

2. Шкодіна І. В. Сучасні тенденції самоорганізації світової економічної системи / І. В. Шкодіна // Економіка України. – 2012. – № 9. – С. 70–77.

3. Опришко В. Ф. Міжнародне економічне право: концепції та поняття / В. Ф. Опришко // Право України. – 2012. – № 9. – С. 407–415.

Панель 2

НОВІ ПОДАТКОВА ТА МИТНА СЛУЖБИ. ВІДНОВЛЕННЯ ДОВІРИ СУСПІЛЬСТВА

Никитченко Н. В.,
д.ю.н., доцент, завідувач кафедри господарського права та процесу, Університету державної фіскальної служби України
Балита Х. Р.,
студентка ННІ Права Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПРІОРІТЕТНІ НАПРЯМИ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ПІДХОДІВ ДО МИТНОЇ СПРАВИ

Митне законодавство України за останні десять років зазнало кардинальних змін, які характеризуються, насамперед, спрямованістю на впровадження міжнародних стандартів в галузі митної справи. Серед основних новацій, що знайшли закріплення в сучасному МК України, слід відмітити закріплення розширення сфери використання інформаційних технологій, запровадження системи аналізу ризиків для відбору об'єктів митного контролю та підходу, що характеризується мінімізацією таких контрольних процедур. Враховуючи обраний Україною курс на інтеграцію з Європейською Спільнотою, сьогодні надзвичайно важливим є приведення технологій діяльності митних органів у відповідність до міжнародних та європейських стандартів. Одним з факторів, що прискорює проходження митних формальностей, є механізм попереднього повідомлення митниць про товари, які суб'єкти ЗЕД планують переміщувати через митний кордон. Основним засобом при використанні системи управління ризиками для визначення товарів, транспортних засобів, документів і осіб, які підлягають митному контролю, форм та обсягів такого контролю є наявні у розпорядженні митниць програмно-інформаційні комплекси [1, с. 276].

Конституційні засади здійснення митної справи визначають, що органи державної влади та посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Відповідно до положень МК України безпосереднє здійснення державної митної

справи на території України покладається на органи доходів і зборів (митниці ДФС). Згідно із ст. 544 МК України призначенням митних органів України є забезпечення безпеки суспільства, захист економічних інтересів України. До основних завдань, які виконують митні органи у ході здійснення державної митної справи слід віднести: забезпечення правильного застосування, неухильного дотримання та запобігання невиконанню вимог законодавства України з питань державної митної справи; здійснення митного контролю та виконання митних формальностей щодо товарів, що переміщуються через митний кордон, за допомогою технічних засобів контролю; аналіз та управління ризиками з метою визначення форм та обсягів митного контролю; здійснення контролю за дотриманням встановлених законодавством заборон та обмежень щодо переміщення окремих видів товарів через митний кордон; здійснення заходів щодо недопущення переміщення через митний кордон товарів, на які встановлені заборони та/або обмеження; запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил; впровадження, розвиток та технічне супроводження інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем і технологій в державній митній справі, автоматизація митних процедур; здійснення інших визначених законодавством повноважень[1, с. 277].

Здійснюється митний контроль та митне оформлення з використанням інформаційних технологій, у тому числі заснованих на інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах, і засобів їх забезпечення [2]. У повній мірі дане положення відноситься до застосування в ході митного контролю системи аналізу ризиків, яка дозволяє сконцентрувати перевірочні заходи на об’єктах, які заслуговують на більш ретельну увагу посадових осіб митниць. Як зазначає А. В. Мазур, контроль із застосуванням системи управління ризиками – це оцінка ризику шляхом аналізу (у тому числі з використанням інформаційних технологій) поданих документів у конкретному випадку переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон для обрання форм та обсягу митного контролю, достатніх для забезпечення дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи. З визначення одного зі способів перевірки документів і відомостей, можна зробити висновок про те, що ця перевірка є провідною формою митного контролю, бо слугує меті обрання потрібних для забезпечення дотримання вимог митного законодавства форм та обсягу такого контроль [3, с. 51].

Науковці, які проводили порівняльно-правове дослідження митного регулювання в ЄС та Україні, зауважують, що в фіскальних органах України, «ризик» – це ймовірність недотримання митного законодавства, а, наприклад, в

Євросоюзі цей термін означає «ймовірність того, що щось буде перешкоджати застосуванню заходів Співтовариства або національних заходів щодо поводження митниць з товарами» [4, с. 459].

За рахунок автоматизації процесів обробки інформації впровадження методів управління ризиками у ході здійснення митних процедур має стати своєрідним «прискорювачем» митного оформлення, оскільки дозволить розмежувати законослухняних та сумлінних суб'єктів ЗЕД від потенційно недобросовісних, що надасть можливість митним органам сконцентрувати свою увагу на останніх, як таких, що можуть становити небезпеку. Управління ризиками закладено в основу переглянутої Кіотської конвенції (та фактично є однією з умов приєднання до цього правового акта). Всесвітня митна організація у Керівництві до Загального додатку до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур визначає управління ризиками як систематичне застосування процедур і практик управління, які забезпечують митну службу необхідною інформацією для вжиття заходів по переміщеннях чи вантажах, які представляють ризик. На думку науковців, дане визначення відображає найбільш уживане розуміння ризик-менеджменту в митній справі як такого, що спрямований на відбір і вжиття заходів щодо найбільш ризикованих об'єктів контролю [5, с. 330].

Отже, розвиток інформаційних технологій в сфері державної митної справи надзвичайно результативним резервом підвищення ефективності діяльності митних органів, який дозволить не лише зменшити час для здійснення експортно-імпортних операцій, а й створити передумови для прозорої та злагодженої роботи усіх служб, що здійснюють контроль за міжнародними переміщеннями товарів. У перспективі модернізації інформаційна система митних органів повинна інтегруватись з обладнанням, що належить іншим установам та органам.

Список використаних джерел

1. Адміністративно-правове регулювання організації та діяльності митних органів в контексті євроінтеграційного вибору України [Текст] : автореф. дис.... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Дорофеєва Лілія Максимівна; Держ. ВНЗ "Ужгород. нац. ун-т". - Ужгород, 2019. - 40 с.

2. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 р. Відомості Верховної Ради України. 2012. № 44–45, № 46–47, № 48. Ст. 31.

3. Мазур А. В. Подання документів і відомостей, необхідних для митного контролю, як засіб реалізації контрольної функції. Вісник Академії митної служби України. Серія: «Право». 2013. № 1. С. 47–53.

4. Мароха В., Олійник Н., Омельченко О. Митне регулювання в ЄС та в Україні: порівняльно-правове дослідження: наук.-практ. посібник. Київ: НікоПринт, 2005. 832 с.

5. Митна енциклопедія: у 2 т. / редкол.: І. Г. Бережнюк (відп. ред.) та ін. Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2013. Т. 2. 536 с.

Биховченко В. П.,
доцент кафедри фінансів
ім. Л.Л. Тарангул,
Університет державної фіскальної
служби України
Блищик Н. В.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПОДАТКОВОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ

Для визначення оптимальних шляхів формування податкової культури слід установити проблемні аспекти цього явища та проаналізувати причини низького рівня такої культури в Україні.

Світова практика свідчить про те, що національна податкова система розвивається в напрямку загальних трендів. Податкова культура стала предметом досліджень В.Андрущенка, І.Башинський, А.Василенко, В.Вишневського, Л.Тарангул, Я.Калустяна, О.Кирилова, А.Крисоватого, А.Лаврешова, С.Оншинко, П.Мельника, В.Ручкіної, Е.Ткаличевої та ін.

Проблемі формування та підвищення податкової культури в Україні до останнього часу надавалося недостатньо уваги з боку держави й органів контролю. З метою забезпечення зростання податкових надходжень до державного та місцевих бюджетів держава постійно намагається відшукати оптимальну модель організації податкових відносин і знайти баланс між клієнтоорієнтованою (сервісною) та фіскально-контрольною (силовою) функціями [1]. У зв'язку з цим здійснюється постійна трансформація податкового відомства через його реорганізацію. Залежно від політичної кон'юнктури змінюються керівники податкового відомства. За п'ять років у Державній фіскальній службі України змінилося чотири керівники. Щорічна зміна керівництва в податковому відомстві та конфлікти довкола їхнього звільнення

не сприяли підвищенню довіри до роботи державних органів та фіскальної служби зокрема, а мали швидше негативний ефект.

У грудні 2018 року Кабінет Міністрів України ухвалив рішення про реорганізацію Державної фіскальної служби шляхом поділу та утворив Державну податкову службу й Державну митну службу з метою докорінно змінити ставлення суспільства до податкової служби, що має перетворитися з фіскального органу на сервісну службу [2].

Незважаючи на деякі позитивні зрушення, процес формування податкової культури в Україні до останнього часу стикався з багатьма проблемами, серед яких слід відзначити такі:

1. Відсутність політичної волі вищого керівництва органів державної влади щодо проведення реальних змін і здійснення реформи податкової системи України. Керівники ДФС не мали чіткої стратегії розвитку служби.

2. Податкова система України пов'язана з високими витратами для держави і для платників, а основний акцент у податковому адмініструванні робиться на фіскальній функції [3].

3. Значний часовий розрив між виникненням проблем бізнесу та нормативним реагуванням на них органами, відповідальними за податкову політику держави [4]. Часті та необґрунтовані внесення змін до Податкового кодексу України без обговорення з учасниками ринків.

4. Надмірне податкове навантаження призводить до таких негативних наслідків, як зниження ділової активності суб'єктів господарювання, «тінізація» економіки, відтік національних капіталів за кордон [5].

5. Відсутність соціальної справедливості в оподаткуванні.

6. Стрімкий розвиток «тіньової» економіки, «офшоризація» діяльності підприємств. За розрахунками Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України рівень тіньової економіки 2018 року склав 30% від обсягу офіційного ВВП [6].

7. Відсутність прозорої та зрозумілої для кожного платника податків інформації про напрямки та ефективність використання сплачених податків та зборів.

8. Недовіра значної частини населення до держави, державних установ і фіскальних органів, а саме відсутність між ними реального діалогу й компромісу [7].

9. Негативне ставлення більшості населення до сплати податків, відсутність моральної відповідальності за ухилення від оподаткування або його «мінімізацію», акцент лише на особистий, а не суспільний прибуток абсолютної більшості громадян.

10. Масштабні ухилення від сплати податку на доходи фізичних осіб як з боку роботодавців, так і найманих працівників, а також неправдиве складання податкових декларацій про отримані доходи [4].

11. Недостатня просвітницька робота з майбутніми платниками податків щодо формування високої податкової культури.

На формування податкової культури нині впливає фактор того, що громадяни України ще не до кінця приймають фундаментальні й загальноприйняті в ринковому суспільстві політичні цінності – наприклад те, що податки – це не просто обов'язок, а почесний обов'язок, оскільки сумлінне виконання обов'язку платника податків кожним громадянином є запорукою зміцнення державності та економічною передумовою формування громадянського суспільства в країні.

В Україні несплата податків практично не впливає на імідж, ділову репутацію платника. Переважна більшість платників з об'єктивних чинників (фінансова криза, погіршення економічного становища, скорочення підприємств і працівників, збільшення безробіття, зменшення реального рівня заробітної плати, значне зростання цін на товари і послуги) та суб'єктивних причин (недовіра до держави та її установ, недостатня правова та економічна грамотність, байдужість до майбутнього) досить толерантно ставиться до такого явища, як отримання «чорної» заробітної плати, та остаточно не усвідомлює її негативні наслідки в майбутньому.

Аналізуючи проблемні аспекти формування податкової культури вітчизняних платників податків, слід наголосити, що її низький рівень пов'язаний з чинниками, які можна умовно об'єднати в чотири групи: чинники економічного, соціального, організаційно-управлінського та нормативно-правового характеру.

Чинники економічного характеру пов'язані з прорахунками в податковій та бюджетній політиці, недосконалою податковою системою, дефіцитом бюджету, високим рівнем податкового навантаження суб'єктів господарювання, кризою платежів, інфляційними процесами, зниженням платоспроможності населення, погіршенням фінансового стану суб'єктів господарювання, нелегальною діяльністю суб'єктів господарювання.

Соціальні чинники визначені диспропорцією в розподілі доходів серед населення, значним рівнем споживчих витрат, невисоким рівнем зайнятості громадян, низьким рівнем податкової свідомості населення та довіри до державних органів влади.

До чинників організаційно-управлінського характеру відносять: недосконаліть системи податкового контролю за діяльністю платників податків; значну плинність кадрів у державних податкових інспекціях, недостатню захищеність від фізичного й економічного тиску.

Чинники нормативно-правового характеру – низький рівень податкової культури, податковий та правовий нігілізм, недосконаліть правової бази, що призводить до правопорушень або ухилення від сплати податків – учинення певних заходів, що суперечать загальноприйнятим, законодавчо встановленим нормам податкової поведінки [8].

Таким чином, наявність комплексу зазначених проблем значно підірвала довіру громадян до дій владних інституцій і податкової політики держави зокрема. Відсутність системних, рішучих, поступових і дієвих заходів для подолання зазначених проблем загальмує соціально-економічні реформи і перетворення України на економічно розвинену країну з високим рівнем податкової культури.

Список використаних джерел

1. Офіційний веб - сайт Державної податкової служби України //Головна/ /Новини/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/56410.html.

2. Постанова Кабінету Міністрів України від від 18 грудня 2018 р. № 1200 «Про утворення Державної податкової служби України та Державної митної служби України» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1200-2018- п/print.

3. Башинський І.А. Формування податкової культури в Україні // Зб. наук. праць Херсонського національного технічного університету. - Вип.2 (5). - Херсон, 2011.– С.9-14.

4. Ручкіна В.М. Формування податкової культури в Україні та аналіз її складових частин //Економіка промисловості.- 2013.- № 1-2 (61-62) С.194-200.

5. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Офіційний веб-сайт / Тенденції тіньової економіки України у 2018 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7-6533-4ab6-b56f-50e5243eb15a&tag=TendentsiiTinovoiEkonomiki.

6. «Проблемні аспекти формування податкової культури в Україні» Журнал «Суспільство за культурний і науковий прогрес в Східній і Центральній Європі». Міжнародна наукова конференція 16 листопада 2014 р. м. Будапешт., [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://scaspee.com/6/post/2014/11/problematic-aspects-of-tax-culture-in-ukraine-bashynskyiia.html.

7. Іванов Ю.Б., Крисоватий А.І., Кізима А.Я., Карпова В. В. // Податковий менеджмент// Навчальний посібник /Київ - Знання- , 2008.- 525 с.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.info-library.com.ua/books-text-9832.html.

Микитенко Т. В.,
викладач кафедри митної справи,
Університет державної фіскальної
служби України
Бобик В. М.,
студент ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПОСТ-МИТНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ

Реалізація політики спрощення митних формальностей щодо переміщення товарів через митний кордон обумовлює необхідність обмеження кількості поданих документів, зменшення ризиків порушення вимог митного законодавства та потребує надійного митного контролю, реалізації його форм на засадах недискримінації, транспарентності та ефективності, що слугує демократичним і альтернативним підґрунтям зниження жорсткості контрольних заходів, скорочення часу митного оформлення та перенесення акценту на документальні перевірки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) після митного оформлення товарів, які отримали назву – пост-митного аудиту (пост-аудиту).

Пост-митний аудит на практиці часто ототожнюють з митним аудитом, тому існує багато визначень стосовно поняття «пост-аудит», яке виводить кожен науковець аналізуючи дану тему, спираючись на завдання, функції та цілі, що виконує даний інструмент. Проте, вважаємо правильним твердження Т. Єдинак, яка наголошує, що це «різновид зовнішнього загальнодержавного контролю, що здійснюється спеціальними органами державної влади – митними органами – після завершення процедури митного контролю та митного оформлення випущеного товару» [1].

Відповідно до Кіотської конвенції, пост-аудит – «форма митного контролю, яку здійснюють митні органи для перевірки правильності та достовірності даних, зазначених у митних деклараціях, через вивчення бухгалтерських документів, рахунків, систем управління бізнесом після завершення митного оформлення» [2].

Ґрунтуючись на цьому визначенні, Всесвітня митна організація визначає митний пост-аудит як «процес, що дозволяє працівникам митних органів проводити контроль за достовірністю даних митних декларацій шляхом перевірки книг, записів, бізнес-систем, комерційних даних фізичних осіб/підприємств, задіяних у міжнародній торгівлі» [3].

Проблемні питання, що гальмують подальший розвиток та функціонування пост-митного аудиту, неодноразово досліджувались науковцями, а саме:

якість взаємодії суб'єктів ЗЕД та митних органів (необхідне подальше створення сприятливих умов для полегшення торгівлі, сприяння транзиту, запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил);

професійний рівень знань працівників митниці (необхідне подолання недостатньої освіченості персоналу митних органів щодо порядку, організації та методики проведення пост-митного аудиту);

високий рівень випадків корупції серед працівників митниці (необхідне створення жорсткої системи покарань за порушення закону);

своєчасне виявлення та запобігання правопорушенням суб'єктів бізнесу, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, наприклад, заниження або завищення митної вартості товарів, невірне визначення країни походження товарів, наведення неправильних кодів товарів, недостовірна інформація про місцезнаходження тощо;

непрозорість діяльності митних органів (необхідне підвищення рівня інформаційної взаємодії між митними органами та іншими суб'єктами ЗЕД, створення прозорої системи перегляду результатів пост-митного аудиту);

недостатня матеріальна забезпеченість митного аудитора (необхідне нормативне забезпечення даного виду діяльності з метою його подальшого фінансування та розвитку);

недостатня методологічна база для реалізації даного виду аудиту (необхідна розробка відповідних стандартів проведення даного виду контролю із визначенням інформаційного забезпечення).

«В організації проведення пост-митного аудиту потребує вирішення цілеспрямований відбір об'єктів митних перевірок в інтересах підвищення результативності митного контролю» [4]. Не вирішенні проблеми у організації та методиці пост-митного аудиту сприяють виникненню митних спорів та судових розглядів, судової відміни рішень митних органів, актів документальних перевірок.

Вирішення окреслених проблем пост-митного аудиту сприятиме спрощенню та прискоренню митних процедур, надасть можливість Україні зняти напругу з питань митної вартості та інших контрольних заходів на державному митному кордоні; формуватиме підґрунтя для надійного застосування інституту авторизованого економічного оператора; що сприятиме зростанню доходів державного бюджету та забезпечуватиме баланс інтересів митниці та суб'єктів ЗЕД.

Список використаної джерел

1. Єдинак Т. Г. Пост-митний аудит як фактор забезпечення економічної безпеки: зарубіжний досвід та українська перспектива//Вісник академії митної служби України, №4. – 2008. – с. 70-76.
2. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур від 15.05.1973 року. URL: http://zakon.rada.gov.ua.
3. Рамкові стандарти безпеки та полегшення всесвітньої торгівлі Всесвітньої митної організації від 01.06.2005 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/976_003.
4. Микитенко Т.В. Шляхи наближення митного пост-аудиту до європейських стандартів //Економічний вісник. Серія «Фінанси, облік і оподаткування», №1.-2017.- с.129-137.
5. Сучасний стан та перспективи розвитку митного пост-аудиту в Україні – URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/4220/1/4057_IR.pdf.
6. Особливості розвитку митного пост-аудиту в Україні – URL: http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/34274/1/5_%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8_%D0%9F%D0%94%D0%90%D0%90_%D0%A4%D0%B5%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE._%D0%A7_1.pdf#page=379

Стріяшко Г. М.,
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права,
Університет державної фіскальної
служби України
Гергало С. С., Данильчик М. М.,
курсанти взводу ПМПФ-17-1
Факультету податкової міліції
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТА ЗАВДАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Податкова служба в сучасних умовах повинна стимулювати економічний розвиток країни, сприяти створенню умов для залучення інвестицій, розвитку приватного бізнесу, сприяти зниженню податкового тягаря, отриманню сталих доходів до державного бюджету. Необхідно трансформувати податкову службу в провідну демократичну та підзвітну суспільству високоефективну державну

установу, яка діє на правових засадах та користується довірою і підтримкою суспільства.

Діюча в Україні податкова система наразі не влаштовує ані бізнес, ані державу. Перший сплачує абсолютну більшість податків - здебільшого виступаючи податковим агентом споживачів та найманих працівників, але при цьому беручи на себе весь тягар адміністрування, яке він вважає більшою перешкодою для діяльності та розвитку, ніж навіть податкові ставки. Друга скаржиться на масове ухиляння від сплати податків та їхню "мінімізацію" усіма доступними засобами, що тягне за собою "недоотримання доходів бюджету", як називають це явище урядовці [1, с. 2-3].

Збереження старої недосконалої системи взаємовідносин між платниками податків і контролюючими органами, завуальованої за «новими» деклараціями, без запровадження дієвих механізмів зміни принципів та підходів в діяльності служби, знівелює не тільки будь-які зусилля у сфері реформування служби, але і перетворить найкращі законодавчі ініціативи у сфері податкового та митного законодавства у «мертвонароджені» та неефективні норми. З іншого боку, наповнення дієвими механізмами заходів з реформування фіскальної служби повинно супроводжуватися реформою у сфері оподаткування шляхом переходу на більш ліберальні моделі оподаткування, які зменшують дискреційність податкової системи та можливості для корупції. Таким чином, вирішення проблем у сфері оподаткування без вирішення проблем у сфері управління фіскальною службою, та навпаки, є неможливим [1, с. 3-9].

Євроінтеграційна стратегія розвитку України, реформування підходів до державного управління, цілі розвитку державної податкової служби потребують:

- управління процесом впровадження проекту та підзвітність громадськості;
- вдосконалення процесів адміністрування податків – короткострокові заходи;
- вдосконалення податкового законодавства;
- вдосконалення системи обслуговування платників податків;
- створення інтегрованої інформаційної системи;
- структурне та функціональне реформування органів державної податкової служби;
- підготовка персоналу державної податкової служби України [2].

Загальне невдоволення роботою податкової системи зробило нагальним питання про глибоку податкову реформу. Головною метою реформи має бути створення передумов для економічного зростання за рахунок вивільнення підприємницького потенціалу української нації, та сприяння реалізації конкурентних переваг країни (особливо у частині використання «людського капіталу» для

прискореного розвитку інтелектуально-містких галузей). На структурному рівні реформа має сприяти прискореному оновленню економіки через пришвидшення процесів зростання нових підприємств і галузей, та відмирання старих. Зокрема, для цього така реформа покликана:

1. зробити правила гри у сфері оподаткування рівними, прозорими, незалежними від сваволі чиновників

2. знизити навантаження на сумлінних платників за рахунок більш рівномірного розподілу податкового тягаря

3. дозволити скасувати практику встановлення планів із надходжень

4. зменшити сукупні (держави та підприємств) витрати на адміністрування та інші суспільні втрати

5. радикально зменшити корупцію у податковій сфері [2, с. 4].

Реорганізація ДФС мала на меті поповнення державної казни за рахунок добровільної сплати податків. Адже саме це – головна мета всіх наших реформ. Для цього потрібно прибрати ті самі барикади, змінити ставлення: платники податків – це не мішень, не хлопчик для биття, це наші клієнти. І якщо ми хочемо, щоб клієнти самостійно платили податки, маємо поставити на чільне місце якість і високий рівень сервісу [3].

Таким чином, головна мета постреволюційних реформ, зокрема податкової, полягає у підготовці ґрунту для прискореного переходу до відкритого доступу, насамперед через радикальне зменшення дискреції. Це, серед іншого, створює необхідні передумови для заміщення корпусу «начальників» сумлінними державними службовцями. Шлях до цього лежить через заміщення прямих податків непрямими, а також податками на майно.

Список використаних джерел

1. Ю. Дроговоз. Інституційні проблеми української податкової системи та шляхи їх вирішення Ю. Дроговоз, В. Дубровський. Посольство Чеської Ркспубліки в Україні. 2015. С. 2–4.

2. Стратегічний план розвитку державної податкової служби України // Офіційний портал Державної фіскальної служби України. 2019. URL: sfs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/arkchiv/proekt--modernizatsiya-derj/strategichniy-plan-rozvitku-derjavnoi.

3. Сергій Верланов: «Нова податкова служба проти наповнення бюджету за будь-яку ціну» // Офіційний портал Міністерства фінансів України. 2019. URL: https://minfin.com.ua/ua/2019/11/22/39789632/.

Борса В. В.,
старший викладач кафедри митної справи,
Університет державної фіскальної
служби України
Гульчевська Б.З.,
студент ННІ ФБС
Університет ДФС України
м.Ірпінь, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ МОРСЬКИХ ПОРТІВ УКРАЇНИ

На сьогодні вигідним та перспективним видом вантажного транспорту є морський [1;с.92]. Адже морський транспортний комплекс є багатофункціональною структурою, що задовольняє потребам національної економіки у транспортному забезпеченні. Морські порти є складовою частиною транспортної і виробничої інфраструктури держави з огляду на їх розташування на напрямках міжнародних транспортних коридорів. Від ефективності функціонування морських портів, рівня їх технологічного та технічного оснащення, відповідності системи управління та розвитку інфраструктури сучасним міжнародним вимогам залежить конкурентоспроможність вітчизняного транспортного комплексу на світовому ринку.

Щодо проблем розвитку морських торговельних портів приділяється значна увага з боку таких науковців, як: В. Вінніков, К. Ільницький, В. Коба, С. Крижанівський, В. Чекаловець та ін.

На даний час в Україні існує портовий комплекс, який налічує 13 морських портів, який вперше перевищив 160 млн.тонн. Це на 25 млн. тонн більше ніж за весь 2018 рік, тоді як ще у 2013 р. Україна володіла 18 морськими портами. Третину наявних потужностей становлять державні стивідорні компанії, зношування основних фондів яких сягає 80% [2]. Для виявлення проблем розвитку портової галузі України необхідно зробити аналіз діяльності морських портів (табл. 1).

Таблиця 1

Сучасний стан морських портів України (2019 рік)

Показники	Одиниці
Кількість морських портів, шт.	13
Кількість причалів, шт	263
Протяжність причалів, км	40
Вантажообіг, млн. т	160
Прибуток, млрд. грн.	7

Джерело: складно за даними [2]

У 2019 році спостерігалося зростання перевалки за усіма напрямками: експорт, імпорт, транзит. Але найбільш значущим – на 22,2%, до майже 121 млн. тонн було зростання експорту продукції українських виробників. Імпорт збільшився на 8,7% до 25,8 млн. тонн. Перевалка транзитних вантажів зросла майже на 8% у порівнянні з минулим роком до 11 млн. тонн.

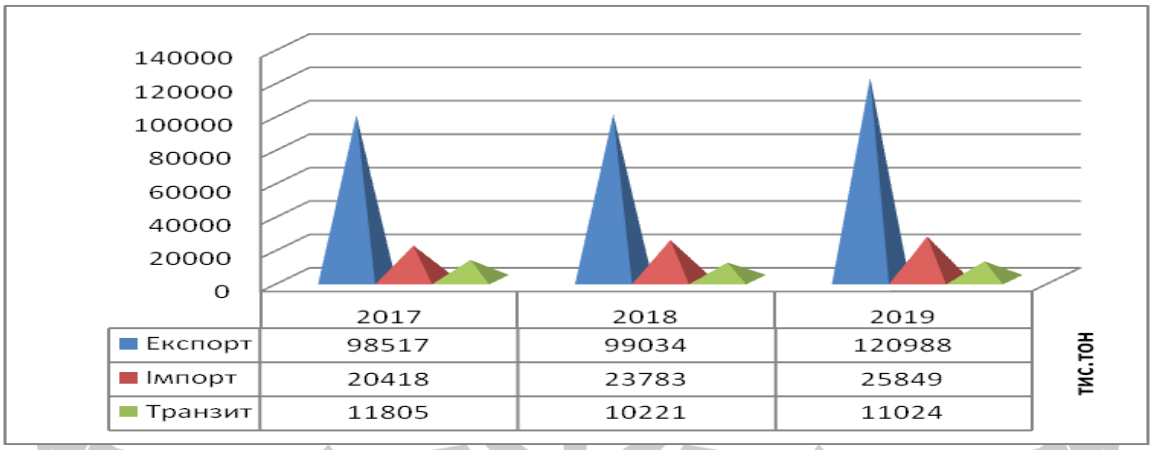

Рис.1. Динаміка вантажообігу морськими портами України упродовж 2017-2019рр.

Джерело: складно за даними [2]

Лідерами за обсягом перевалки вантажів у 2019 році в Україні традиційно є чотири порти: Південний – 53,9 млн.тонн (+ 26,1%), Миколаїв – 33,4 млн.тонн (+14,5%), Чорноморськ – 26,2 млн. тонн (+21,4%), Одеса – 25,3 млн.тонн (+16,8%). Всього за 2019 рік морські порти України обробили 11 850 суден, що на 196 суден або 1,7% більше, ніж торік. Щороку зростає кількість пасажирів, як на внутрішніх так і на зовнішніх перевезеннях. Зокрема, у 2019 році було перевезено майже 538 тисяч пасажирів, що на 65% більше ніж у 2018 році. З них майже 10 тисяч становлять пасажири на іноземних рейсах.

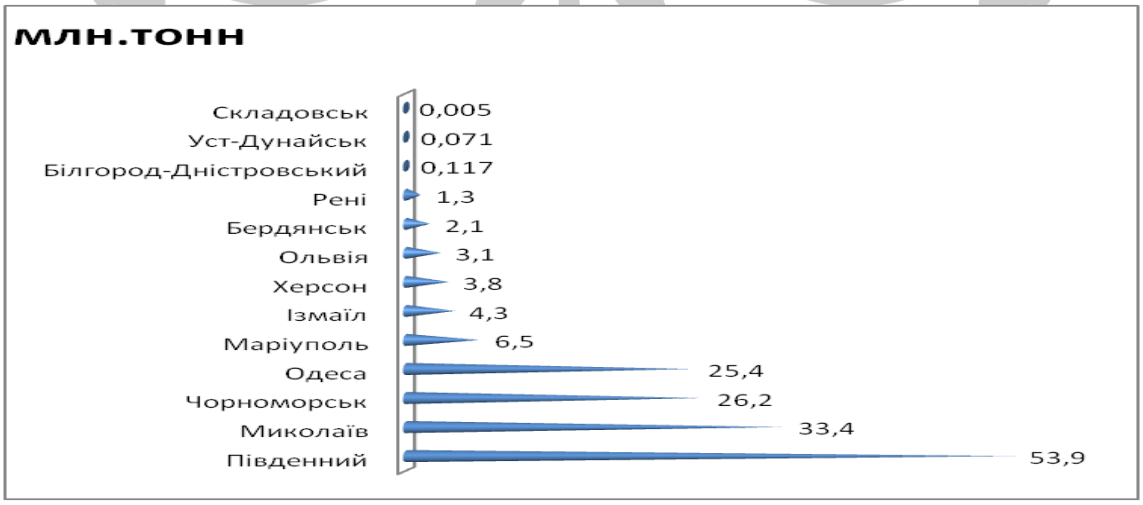

Рис.2. Вантажообіг морських портах в України (2019 рік)

Джерело: складно за даними [2]

Найбільший вклад у рекордну перевалку зробив український агросектор. Хлібні вантажі та олія склали понад третину (37,7%) від загального обсягу вантажопотоку в українських портах. Перевалка зернових у порівнянні з 2018 роком зросла на 32% до 54,6 млн.тонн. Перевалка руди стала другою за обсягом — 37,3 млн.тонн за рік – більш ніж на 9 млн. тонн (+33%), ніж у 2018-му. Трійку лідерів серед вантажів у 2019 році замикають контейнери – понад 1млн. TEU.

З вищевикладеного можна зробити висновки щодо проблем розвитку морської портової галузі:нестача коштів для фінансування усіх видів робіт; повільне оновлення основних фондів та невідповідність їх технічного рівня сучасним вимогам; обмеженість інструментів залучення приватних інвестицій; існування бюрократії та корупції у веденні господарської діяльності.

Отже, для вирішення актуальних проблем необхідно розвитку морської портової галузі: модернізація та будівництво портових потужностей, оновлення вітчизняного спеціалізованого флоту та створення глибоководних морських терміналів; оновлення основних фондів за рахунок інвестиційних коштів, залучених від приватизації або концесії із застосуванням інноваційних підходів та рішень та вдосконалення законодавства, щодо дієвих механізмів, на умовах державно-приватного партнерства, залучення інвестицій у об’єкти портової інфраструктури.

Список використаних джерел

1. Латкіна С.А., Елль М.П. Проблеми оптимізації організаційних процесів портової діяльності в Україні. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2016. Вип. 3(03). С. 92–95.

2. Адміністрація морських портів України. URL: http://investinports.com/cn/

Сингаївська М. В.,
старший викладач кафедри
фінансових розслідувань,
Університет державної фіскальної
служби України
Дерій О. В.,
курсант ФПППКППМ,
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НОВОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ ЯК СУБ'ЄКТА НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Останнім часом сучасні реформи змінюють цільову програму діяльності податкової служби, формуючи при цьому сервісну спрямованість. Необхідним елементом розвитку функцій держави є переорієнтація діяльності вищезазначеного органу в сервісну. Саме тому, враховуючи таку тенденцію, своєчасним і необхідним є наукове дослідження надання податковими органами адміністративних послуг.

Зазначена проблематика активно вивчалася в працях В.Б. Авер'янова, Є.Ф. Демського, А.Т. Комзюка, В.П. Тимощука, Д.С. Сухініна, Є.О. Легези, О.Г. Стрельченко, Г.М. Писаренко, Ю.М. Ільницької, К.В. Ніколаєнко, М.М. Тернущака.

Це дослідження є досить актуальним у наш час, адже саме зараз відбувається активна реформація податкової служби. Тому потрібно окреслити декілька суттєвих чинників, які так необхідні для повноцінного формування вищезазначеного органу як суб'єкта надання адміністративних послуг, а саме: забезпечення гарантій і якості отримання публічних послуг відповідно до певних стандартів і показників; створення сприятливих умов для отримання публічних послуг; створення й утримання в належному стані інформаційної бази про публічні послуги; постійне поліпшення якості й доступності публічних послуг відповідно до суспільних процесів; удосконалення та спрощення процедур надання публічних послуг; зниження вартості платних публічних послуг; мінімізація адміністративних перешкод для отримання публічних послуг; запобігання випадкам порушення прав отримувачів публічних послуг; забезпечення захисту отримувачів публічних послуг [1, с. 110].

Отже, відштовхуючись від вищевказаних чинників, можна окреслити три головні проблеми, які заважають повноцінно функціонувати податковій службі як суб'єкту надання адміністративних послуг.

Першою проблемою є застаріла нормативно-правова база, адже поняття цієї служби як сервісної досить нове. Обсяг повноважень, що визначено, досить малий навіть при значних можливостях їх розширення. Що стосується стандартів, які діють у всіх розвинених країнах світу, то у нас вони нормативно не закріпленні, а відіграють роль лише допоміжних. Другою проблемою є мала кількість кваліфікованих працівників у цій сфері, і це досить негативно впливає на розвиток центрів надання адміністративних послуг. Третьою проблемою є низька заробітна плата, яка тягне за собою низку проблем, зокрема, витік інформації про осіб, що звернулися до цих центрів. Тобто відбувається порушення їх прав заради певної вигоди.

Отже, можна зазначити, що ці загальні проблеми і тягнуть за собою більш розгалужені.

Водночас випадки поєднання в одній інституції (одному органі влади) функцій із надання адміністративних послуг та контрольно-наглядових функцій визначено фахівцями одним із основних корупційних ризиків інституційно-функціонального характеру в системі публічної адміністрації України, пов’язаним із «розмиванням місії» відповідного органу, зменшенням об’єктивності розгляду та перегляду адміністративних проваджень [2, с. 132].

Саме тому нормативно-правове забезпечення є досить важливим. Не забезпечивши відповідне законодавче регулювання, є досить суттєві ризики появи не тільки корупційних витоків, які вже довгий час викорінюються з влади, а й можливі нові порушення вже існуючих норм закону.

У наш час досить важливим є питання отримання адміністративних послуг через інформаційно-комунікаційні технології (далі – ІКТ). Проблема забезпечення доступу громадян до отримання адміністративних послуг за допомогою ІКТ має кілька аспектів: інституційний, організаційний, технічний, культурний тощо. Кожен із перелічених елементів суттєво впливає на загальний коефіцієнт корисної дії органів влади в цьому напрямі. Відсутність комплексного підходу до розв'язання цієї проблеми унеможливлює досягнення успіху у сфері надання адміністративних послуг громадянам за допомогою ІКТ [3, с. 10]. Тому отримання адміністративних послуг через ІКТ набуло поширення в розвинених країнах, але ми поступово переймаємо їх досвід. Кількість проблем, що супроводжують цей процес становлення, досить велика, та, як відомо, на вирішення будь-якої проблеми потрібно три чинники: час, рішучі дії державної влади та підтримка суспільства.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що проблематика надання адміністративних послуг податковими органами дійсно існує, а саме: застаріла нормативно-правова база, малоосвічені працівники, ризики корупції, паперова

тяганина, обмежене надання адміністративних послуг через ІКТ тощо. Отже, для подолання вищезгаданої проблематики необхідно виділити деякі пріоритетні завдання та напрямки державної політики у сфері надання адміністративних послуг, які необхідно впровадити, а саме:

- продовження процесу реформації законодавчої бази, за рахунок цього забезпечити більш широкий спектр послуг, що є нормативно закріпленим та врегульованим;

- розвинути мережу центрів з надання адміністративних послуг податковою службою, зокрема в об'єднаних територіальних громадах;

- упровадження у систему надання адміністративних послуг податковою службою інформаційно-комунікаційних технологій та автоматизацію процедури надання адміністративних послуг, а саме: розвиток надання електронних послуг, онлайн-консультування, попередній електронний запис, електронна черги, електронний документообіг;

- покращення якості надання адміністративних послуг впровадженням та удосконаленням стандартів надання державних послуг, удосконаленням методики моніторингу та оцінювання якості надання адміністративних послуг, зворотній зв'язок із споживачем з метою контролю за якістю надання адміністративних послуг, а також забезпеченням проходження курсів підвищення кваліфікації серед працівників.

Список використаних джерел

1. Левчук С. М. Органи державної служби як суб'єкти надання адміністративних послуг. *Право і суспільство*. 2015. №6. 108–114 с.

2. Циганов О. Адміністративно-правовий статус суб'єктів надання адміністративних послуг у сфері правоохорони. *Підприємництво, господарство і право.* 2017. №8. 130–134 с.

3. Літвінова Н. М., Літвінов О. В. Проблеми надання адміністративних послуг громадянам із використанням інформаційно-комунікаційних технологій в Україні. *ДРІДУ НАДУ.* 2015. №3. 1–15 с.

Кумков Д. Л.,
к.ю.н., доцент кафедри цивільного права та процесу,
Університет державної фіскальної
служби України
Довга М. О.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПОДАТКОВА ТА МИТНА СИСТЕМА ФРАНЦІЇ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Сьогодні питання реформування податкової та митної служб є дуже актуальним для України. За всю історію незалежності нашої держави ці служби зазнали безліч змін та реформ, багато разів були розділені та реорганізовані. Наразі ці органи все ще перебувають в стані постійних реформ. Основними проблемами їх діяльності є: високий рівень корупції в системі цих органів, некваліфікована діяльність влади у цій сфері, неефективна система відносин між цими службами та платниками податків. Залишає бажати кращого й розподіл повноважень всередині цих органів, способи виконання їх функцій, кадрова політика, підзвітність їх державі та громадянському суспільству. Щоб пришвидшити ці реформи та зробити їх максимально ефективними, потрібно переймати досвід розвинених іноземних держав.

Податкова система. Важливим для України буде вивчення та перейняття досвіду Франції. Ця держава є однією із найрозвиненіших країн Європи та має схожі з Україною податкову та митну служби. Особливостями податкової системи Франції є: високі соціальні податки (для нашої держави перейняття такого досвіду є негативним, адже рівень життя середньостатистичних українців та їхні доходи є значно нижчими ніж у Франції); податок на додану вартість перевищує розмір прямого; у країні існує принцип пріоритету ресурсів, тобто спочатку визначається дохідна частина бюджету, а вже потім видаткова; Франція є тією країною, де добре розвинена політика децентралізації, тобто надання більших прав органам місцевого самоврядування, у тому числі й у податковій сфері; у цій країні спостерігається різке скорочення пільг для населення для розширення податкової бази.

Як і в Україні, податкова служба Франції належить Міністерству економіки фінансів та бюджету. Основними її органами є Головне податкове управління та Головне управління мита та інших надходжень. Головне податкове управління складається з п’яти відділів, а саме: відділ підготовки законодавства у сфері

оподаткування; загальний відділ управління податками; відділ, який приймає та розглядає скарги і вирішує спори у цій сфері; відділ кадастрової оцінки земель, а також рухомого та нерухомого майна; відділ роботи з кадрами [1].

Основним джерелом податкового права у Франції є Податковий кодекс. До нього можуть вноситися зміни, якщо цьому сприяє політична та економічна ситуація в країні.

Для цієї країни характерний жорсткий податковий контроль. Якщо ж особа невчасно подала декларацію про доходи, то вона повинна сплатити цей податок повністю разом із штрафом, а в разі ухилення від сплати податків, особа має сплатити штраф розміром від 40 до 80% суми податку. Якщо ж платник податків регулярно їх не сплачує, то сума штрафу вираховується з його рахунків безспірно. При серйозніших правопорушеннях таку особу можуть притягнути до кримінальної відповідальності. Щодо юридичних осіб, то в разі правопорушення відповідальність покладається на її керівника. Цікавим є те, що борги осіб можуть пробачатися під час президентських виборів один раз на п’ять років. Для Франції є характерним притягнення осіб за податкові злочини як до кримінальної, так і до адміністративної відповідальності.

Податкова система Франції є добре автоматизованою. У її складі є численні підрозділи, які займаються комп’ютеризованою обробкою даних, документів та рахунків, а також наданням електронних послуг.

Для полегшеної автоматизації податкової системи щодо великих та середніх підприємств Франції та іноземних держав, які знаходяться на її території діє, так званий, єдиний план рахунків. Для дрібних підприємств діє ще більш спрощений бухгалтерський облік.

Завдяки податкам Франція збільшує свій бюджет майже на 90%. Класифікація податків у цій країні є надзвичайно різноманітною. Французи сплачують податки за холодну воду, авіаційний транспорт, туристичний збір, податок на землю, нерухоме майно, рухоме майно, права власності, професійну діяльність, використання комунікацій, продаж та купівлю нерухомості, тощо. Найбільш важливим для цієї країни є податок на додану вартість (ПДВ) [4].

Митна система. Франція посідає четверте місце у світі за кількістю ввезених та вивезених товарів. Основним митним органом Франції є Генеральна дирекція митниць і непрямих податків Франції, підпорядкована тому ж міністерству, що й податкова служба. У цьому органі є шість функціональних відділів, таких як: бюджету та роботи з кадрами; організаційно-адміністративний відділ; відділ статистики та інформації; відділ зовнішньоторговельних операцій; юридичний та відділ оподаткування нафтопродуктів і транспорту. Функціями цього органу є

вдосконалення митної політики держави, розробка законопроектів, здійснення керівництва та контролю над іншими митними структурами, вирішення питань щодо організації митної служби. Митниця Франції складається із 12 міжрегіональних управлінь та семи національних департаментів. Роль митниці у цій країні полягає у забезпеченні конкурентоспроможності суб'єктів господарювання; боротьбі із ввезенням в країну небезпечних об'єктів та речовин, а також боротьбі із шахрайством; забезпеченні справедливого оподаткування товарів; розвитку кадрового та матеріального забезпечення [5].

Варто зазначити, що французька митниця добре оснащена. Вона має ефективну комп'ютеризовану систему та велику кількість персоналу. Це сприяє її ефективній діяльності. Так, за 2019 рік французькими митниками оглянуто майже 50,3 млн. товарів, а 8,4 млн. вилучено. За минулий рік у Франції зафіксовано 484 випадки порушень при перевезенні різноманітних товарів, а також 471 випадок нелегальної переробки відходів. Ключовою роллю французької митниці є те, що вона сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємств шляхом застосування високих стандартів митного оформлення. Митниця у цій країні покликана спрощувати діяльність бізнесу на зовнішньоекономічній арені. Ця структура ефективно бореться з економічними злочинами та дбає про екологічну безпеку Франції. Французька митниця щороку збільшує дохід держави майже на 1,147 млн. євро. Цей орган активно співпрацює з митницями інших європейських держав, що лише посилює міжнародне співробітництво [2].

Джерелами митного права Франції є Митний кодекс 1948 року з багатьма поправками, інші нормативно-правові акти у цій сфері, акти компетентних органів. Центральне місце серед джерел займають документи міжнародних організацій. Цікавим є те, що парламент цієї країні не має цілковитих повноважень щодо прийняття законів у сфері митної політики навіть із регіональних питань. Франція також не може укладати договори щодо митної політики з третіми країнами. У цій країні діє принцип пріоритету європейського права над національним, тобто їй потрібно погоджувати усі свої рішення з відповідними органами ЄС. Франція є членом Єдиного європейського митного простору. На її території діють правові норми ЄС у цій сфері [3].

Отже, Франція – це країна з високим рівнем розвитку та ефективності діяльності податкових та митних органів. Позитивним у функціонуванні податкової системи цієї країни є те, що вона встановила жорсткий контроль над сплатою податків у бюджет держави. За нерегулярно сплачені податки або їх несплату взагалі, особа може бути притягненою до адміністративної відповідальності за невелике правопорушення, а за серйозний злочин – до кримінальної відповідальності із

стягненням заборгованості з рахунків суб'єкта. Розмір відшкодування збитків завданих несплатою податків та зборів становить до 80% розміру податку. Важливою особливістю Франції є те, що її податкова система є повністю автоматизованою. Це сприяє полегшенню та пришвидшенню здійснення операцій та запобіганню і розслідуванню економічних злочинів. Що ж до податків громадян, то вони є вкрай жорсткими. Для України перейняття такого досвіду буде мати негативний характер через те, що на даний час у нашій країні є складна економічна ситуація і рівень доходів більшості громадян різко падає.

Що ж до митниці, то для України перейняття такої системи буде більш вдалим. По-перше, французька митниця сприяє розвитку конкурентоспроможності бізнесу, запобігає економічним злочинам та виявляє їх, забезпечує справедливе оподаткування товарів, дбає про екологічну безпеку країни. Для України буде корисним посилення співпраці з іншими іноземними державами у цій сфері та вивчення їхнього досвіду. Наближення вітчизняного законодавства до норм європейського права призведе до зменшення кількості економічних злочинів та зниження рівня корупції у сфері митної політики та діяльності цих органів.

Список використаної джерел

1. Греца Я.В., Когут М.Г. Податкові системи Франції та Швеції: аналіз основних особливостей та можливість їх запозичення для України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. с. 119-122;
2. Давидовська Г.І. Історико-правові аспекти еволюції митних режимів Франції. Науковий вісник Херсонського державного університету. Випуск 18. Частина 1. 2016. с. 25-27;
3. Квеліашвілі І. Якісне надання митних послуг як складова іміджу держави у світовому просторі. Ефективність державного управління. 2016. Випуск 4 (49). Ч. 1. с. 164-170;
4. Корецька С.О. Аналіз податкової системи Франції. Економічна наука. №12/2011. с. 27-29;
5. Мельник О.Г., Тодощук А.В., Адамів М.Є. Досвід Франції щодо побудови та функціонування митної системи: проекція на Україну в умовах європейської інтеграції. Економіка. Закордонний досвід. 2018. с. 38-43.

Сластьоненко О. О.,
к. ю.н., доцент, с.н.с.,
доцент кафедри фінансового права,
Університету державної фіскальної
служби України
Заброда О. В.,
ННІ ЕОМС,
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

НОВИЙ ЕТАП ДІЯЛЬНОСТІ ПОДАТКОВОЇ ТА МИТНОЇ СЛУЖБИ – НОВІ ПІДХОДИ У РОБОТІ З ПЛАТНИКАМИ ПОДАТКІВ

На сучасному етапі розвитку нашої держави діяльність податкової і митної служби є запорукою економічної безпеки держави. У зв'язку з цим, 18 грудня 2018 року уряд України ухвалив рішення про розділення ДФС на два окремих органи — митну та податкову служби. В результаті чого розпочали свою діяльність Державна податкова та Державна митна служба України як окремі та цілісні юридичні особи. Прийняття даного рішення пов'язане насамперед з обранням європейського вектору інтеграції. Це вимагає оновлених рішень щодо формування системи органів публічної адміністрації.

Відповідно до Положення про Державну податкову службу України та Державну митну службу України, яке було затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 227, Державна податкова служба України (ДПС) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і який реалізує державну податкову політику, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Державна митна служба України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів. Держмитслужба реалізує державну митну політику, державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань митної справи [1].

Розподіл ДФС на дві служби є рішучим кроком стратегічної реформи, що дасть можливість наблизитись до побудови якісної системи адміністрування податків і зборів. Реформа ДФС створює підґрунтя для демілітаризації фіскальних органів. В результаті повинна покращитися якість сервісів, які надаються платникам податків, підвищитися прозорість та підзвітність роботи податкових і митних органів.

Напрям реформи Державної податкової служби направлений на розвиток онлайн-сервісів та автоматизацію. Перші кроки це — оцінка податкових розривів та

потенційних надходжень, перегляд критеріїв ризику, зміна порядку відбору платників для перевірок. На черзі – запровадження електронних документальних перевірок та міжнародний обмін інформацією. Однак, для цього Україна повинна забезпечити дотримання виконання технічних вимог щодо збереження конфіденційності при передачі інформації. Ухвалені зміни є продовженням реформування Державної митної служби України та здійснення прозорого митного контролю, дотримання нормативно-правових приписів в сфері митної справи та спрямовані на посилення відкритості, прозорості й запровадження сучасних підходів у їхній діяльності. До перших кроків належить запровадження інституту авторизованого економічного оператора. Для покращення митного контролю Україна приєднається до транзитної процедури ЄС/ЄАВТ. В рамках реформи заплановано врегулювання процедури надання митницею обов'язкової тарифної інформації на запит підприємства.

Вивчаючи досвід розвинених країн та аналізуючи свій, ми маємо можливість модернізувати сучасну систему податкової та митної служби України. Для цього потрібно внести зміни в законодавство України у відповідності до вимог ЄС, а також змінити кадрову політику. Всі співробітники, перед призначенням на посади мають пройти незалежне тестування та перевірку статків за непрямими методами контролю. На даному етапі продовжується процес реорганізації Державної митної служби України, яка займає провідне місце щодо забезпечення митної безпеки держави та Державної податкової служби, яка виконує функції з реалізації державної податкової політики. Запланований спільний доступ до баз даних інших органів виконавчої влади (Держстату, МВС, державної виконавчої служби) надасть більше можливостей для роботи.

Підсумовуючи сказане вище, можемо констатувати, що в країні розпочався новий етап діяльність держави у сфері встановлення, правового регламентування та організації справляння податків і зборів. Нові податкова та митна служби повинні стати надійним фундаментом для діяльності підприємців. Завдяки проведеній реформі повинні створюватися сприятливі умови для ведення бізнесу в Україні, впроваджуватися нові сервіси, що забезпечують рівні права всіх платників податків. Враховуючи сьогоднішню ситуацію, яка склалася в країні, пропонуємо максимально автоматизувати бізнес-процеси, що в свою чергу дозволить збільшити ефективність діяльності Державної податкової та Державної митної служб.

Список використаних джерел

1. Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 06.03.2019 № 227 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF (дата звернення: 25.01.2020)

Борса В. В.,
старший викладач кафедри
митної справи,
Університет державної фіскальної
служби України
Кеба А. П., Гладченко А. М.,
студент ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

МИТНІ ПЛАТЕЖІ ЯК СКЛАДОВА ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Доходи державного бюджету забезпечують соціально-економічний розвиток країни як на загальнодержавному, так і регіональному рівнях, а також надає фінансову підтримку населенню. Тому, формування дохідної частини бюджету є важливим видом діяльності будь-якої держави. За економічною природою основою доходів від зовнішньоекономічної діяльності є митні податки і збори. Митні платежі є частиною податкової системи держави, тобто митно-тарифне регулювання має безпосередній вплив на наповнення державного бюджету.

Питання дослідження митних платежів в українському митному законодавстві як однієї з основних складових дохідної частини бюджету країни, їх впливу на забезпечення митних інтересів та митної безпеки держави неодноразово ставали предметом дослідження таких учених і практиків, як О.П. Гребельник, І.Г. Бережнюк, А.Д. Войцещук, Ф.Л. Жорін, П.В. Пашко та інші. Незважаючи на досить велику кількість наукових напрацювань за цією темою, залишаються відкритими питання щодо вдосконалення інструментів податкового регулювання ЗЕД.

На сьогодні митно-тарифна система України знаходиться у процесі трансформації та приведення у відповідність до міжнародних стандартів.

Для України є актуальним питання розвитку системи митного оподаткування, оскільки відсоток митних платежів у структурі податкових надходжень Державного бюджету України становить близько 44 %.

Досконало побудована податкова система у сфері зовнішньоекономічної діяльності, її структура, здійснить значний вплив на функціонування економіки в цілому, і на всі макроекономічні показники розвитку та підприємницьку діяльність юридичних і фізичних осіб. Економічна роль митних платежів полягає у тому, що впливаючи на ціну товару та відмежовуючи національний ринок від світового,

підвищуючи рівень цін на товари, мито активно впливає на конкурентоспроможність товару, що позначається і на рівні накопичення капіталу, темпах розвитку, нормах прибутку в окремих галузях економіки, нівелюючи різницю, яка склалася в міжнародних і національних умовах виробництва. Усі ці завдання можуть вдало вирішуватись за допомогою маніпулювання ставками мита, ПДВ, акцизного податку за імпортні товари, обсягами пільг, пільгових ставок та преференцій тощо.

З метою ефективного розвитку економіки України та її успішної інтеграції у світовий господарський простір можна виділити такі принципи проведення сучасної митно-тарифної політики, які мають ефективно працювати в системі:

– єдність та системний підхід. Тобто, застосування митно-тарифних заходів має здійснюватися в межах визначеної зовнішньоторговельної політики, за єдиною методикою;

– уніфікація національного законодавства, що регламентує митне оподаткування з міжнародними стандартами;

– поступова лібералізація зовнішньої торгівлі шляхом поетапного зниження ставок мита;

– тимчасове застосування заходів ефективного протекціонізму;

– ефективне застосування особливих видів мита;

– обмеження митно-тарифних пільг.

З метою дослідження впливу митного оподаткування на формування дохідної частини державного бюджету, потрібно спочатку проаналізувати формування доходів Державного бюджету України за рахунок доходів від зовнішньоекономічної діяльності та визначити їх вплив на загальний результат бюджетних періодів за період 2017-2018 року.

Слід зазначити, що збір митних платежів до загального фонду держбюджету у 2018 році склав понад 860 млрд грн, що на 14,4% більше, ніж у 2017 році. 40% від загального фонду держбюджету, або 340 млрд грн склали митні надходження. Це на 35 млрд грн більше, ніж у 2017 році. Третину загального фонду складає ПДВ з ввезених в Україну товарів – майже 300 млрд грн. Станом на 31.12.2018 року доходи до бюджету за ввізним митом становили 26560,4 млн грн (2,86 % в бюджеті) , що на 2662 млн грн більше порівнюючи з попереднім роком (2017 - 23898,4) 3.01%, але у відсотковому значення в 2018 році дохохід від ввізного мита складав меншу частку .Доходи в державний бюджет країни склали 516,2 млн грн (0.06% доходів в бюджет) , за такий же період попереднього року склали 643,5 млн грн (0.08%), як свідчать дані дохід у 2018 році порівнянноз 2017 роком зменшився 123,3 млн грн від вивізного мита. Акцизний податок з ввезених в Україну підакцизних товарів в 2018 році 47708,6 млн грн, у в 2017

році 41989,7 млн грн, податок дже на додану вартість з імпортних товарів в 2018 році ж склало 295377,3 млн грн, в 2017 році 250530,2 .

Як можемо відзначити існує позитивна тенденція надходжень митних доходів до бюджету, але дослідження проблем функціонування мита дало змогу виявити, що даний інструмент регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні використовується неповною мірою . З метою більш ефективного його застосування доцільно створити відповідну статистично-інформаційну базу і здійснювати регулярний контроль-моніторинг співвідношень цін й обсягів виробництва вітчизняних та імпортованих товарів.

Керівництвом Держмитслужби прийнято рішення розпочати глибоке, докорінне реформування митної системи . Проведено аналіз та консультації з бізнесом, підготовлено ключові заходи, які дозволять значно спростити процедури і зняти зауваження громадян і бізнесу до роботи митниці.

Сучасна наука й практика доводять, що справляння митних платежів залежить від ефективності процесу їх адміністрування. Загальні принципи адміністрування митних платежів, закладені у чинному законодавстві України, в основному відповідають тим, що діють у багатьох країнах і напрацьовані протягом століть. У практичній діяльності контролюючі органи накопичили значний досвід у сфері адміністрування податків. Водночас, важливими складовими адміністрування митних платежів є митна експертиза, оцінювання митної вартості та контроль за кодуванням товарів з метою забезпечення повноти і правильності стягнення платежів до бюджету. Наполеглива робота у цих напрямках буде прямо пропорційна отриманим результатам і, як наслідок, відрахуванням до доходної частини державного бюджету. Необхідно зосередити всі зусилля на розвитку партнерських відносин із громадянами та суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, впровадженні нових електронних сервісів та підвищенні рівня надання послуг, здійсненні контролю за повнотою сплати митних платежів та зборів. Крім того, необхідно працювати у напрямку сприяння розвиткові міжнародної торгівлі, впровадження світового досвіду у сфері митного регулювання.

Тому необхідно здійснювати заходи щодо збільшення обсягу надходження митних платежів і покращення митної системи України, зокрема: оптимізація та удосконалення структури митних органів; вдосконалення організації митного контролю в пунктах пропуску, сприяння транзиту; спрощення процедур митного оформлення товарів; вдосконалення законодавства, що регламентує митну справу; вдосконалення системи оподаткування; приведення митного та податкового законодавства України до вимог і правил міжнародної практики; розвиток інфраструктури.

Всі ці заходи допоможуть привести структуру митних органів у відповідність до адміністративно-територіально поділу держави, заощадити державні кошти для розбудови інфраструктури Митної служби, підвищити ефективність боротьби з контрабандою, подолати корупцію, а також спростити митне оформлення транзиту товарів, наростити обсяги транзиту, скоротити час проходження митного контролю, знизити фінансові втрати підприємств, пов'язаних із митним оформленням, а отже і підвищити обсяг митних надходжень до державного бюджету.

Список використаних джерел

1. https://minfin.com.ua/
2. http://sfs.gov.ua/data/files/240396.pdf
3. https://pravo.studio/osnovyi-finansov/mito-yak-djerelo-dohodiv-44449.html
4. https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/709542.pdf
5. https://tax.gov.ua/korisni-posilannya/slovnik

Ратушняк Т. В.,
доцент кафедри інформаційних систем і технологій,
Університет державної фіскальної
служби України,
Кибиш І. В.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ЗА ДАНИМИ PRICEWATERHOUSECOOPERS

Актуальною темою наукових дискусій залишається інвестиційна привабливість держави. Політики, чиновники, науковці і підприємці прагнуть спільними зусиллями досягнути простоти ведення бізнесу та гарантій безпеки капіталу, щоб створити умови для інвестиційного буму в Україні.

Результатами реформування податкової сфери мають стати як перегляд видів та розмірів податків, так і скорочення витрат бізнесу і держави на адміністрування податків. Вдале реформування податкової сфери може не тільки створити інвестиційний бум, але і вивести економіку з тіньового сектора, декриміналізувати бізнес, ліквідувати умови для корупції в економіці.

Реформування може ґрунтуватися на досвіді тих країн, які уже досягли успіху. Тому необхідною передумовою для будь-яких нових впроваджень в оподаткуванні є моніторинг [3] світових тенденцій цієї сфери. Однією із міжнародних організацій, яка збирає дані та аналізує податкові системи у 190 країнах світу, є PricewaterhouseCoopers (PwC) [1, 2]; ця організація пропонує професійні послуги у сфері консалтингу та аудиту, співпрацює із Світовим банком та має своє представництво в Україні.

Організація PwC діє в Україні з 1993 року, і за її даними Україна за цей час значно покращила основні показники інвестиційної привабливості, посівши у 2018 році 65 місце у світовому рейтингу. Так, на рисунку 1 показано динаміку таких показників: Загальна ставка податків і зборів (у відсотках); Час на адміністрування (у годинах на рік), Кількість платежів (на рік).

Україна

	2018 рік	2017 рік	2016 рік	2015 рік	2014 рік	2013 рік	2012 рік	2011 рік	2010 рік	2009 рік	2008 рік	2007 рік	2006 рік	2005 рік	2004 рік
Оцінка податків, що сплачують	78.1	79.4													
Загальна ставка податку та внеску (%)	45.2	41.7	37.8	52.3	52.2	52.7	54.4	55.4	57.1	55.5	57.2	57.2	56.6	57,0	57.3
Прибуток TTCR	10.2	11,0	11.9	8.7	9,0	9.5	11.3	11.6	12.2	10.4	12.3	12.3	12.5	12.4	12.3
TTCR праці	33.8	29.6	24.8	43.1	43.1	43.1	43.1	43.1	43.3	43.3	43.3	43.3	43.4	44,0	44.3
Інші податки TTCR	1.1	1.1	1.1	0,5	0,1	0,1	0,1	0,7	1.6	1.8	1.7	1.7	0,7	0,7	0,7
Час на виконання (години)	328	328	328	356	346	346	386	488	657	657	736	860	2085	2085	2085
Час оподаткування прибутку підприємств	37	37	37	57	96	96	96	106	112	112	140	186	421	421	421
Час оподаткування праці	92	92	92	100	100	100	140	192	364	364	364	416	732	732	732
Час оподаткування споживання	199	199	199	199	150	150	150	190	181	181	232	258	932	932	932
Кількість платежів	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	28.0	28.0	135,0	135,0	147,0	147,0	147,0	147,0	147,0
Виплати податку на прибуток	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	5,0	5,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
Виплати податку на оплату праці	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	24,0	24,0	108,0	108,0	108,0	108,0	108,0	108,0	108,0
Інші податкові платежі	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0	22,0	22,0	33,0	33,0	33,0	33,0	33,0
Індекс після подачі заявки	86,0	86,0													
Ранг (з 189)	65														

Рис.1. Динаміка показників інвестиційної привабливості податкової політики України

З рисунка 1 видно, що станом на 2018 рік Україна досягла своїх найкращих історичних показників інвестиційної привабливості за податковими показниками, скоротивши кількість платежів на рік із 147 до 5, зменшивши час на адміністрування з 2085 до 328 годин на рік, зменшивши загальну ставку податків і зборів з 57,3% до 45,2% порівняно з 2004 роком.

У першу ж десятку лідерів інвестиційної привабливості увійшли: Бахрейн, Китай, Катар, Ірландія, Маврикій, Кувейт. Сінгапур, Данія, Нова Зеландія, Фінляндія (рис. 2).

Якщо серед світових лідерів інвестиційної привабливості податкової політики є такі, що мають схожу економіку, яка базується переважно на однакових галузях

господарства, то, безумовно, Україні необхідно уважно вивчити досвід цих держав у податковій сфері. Але цей аспект потребує додаткових досліджень.

Економіка	Загальний рейтинг	Легкість сплати податків	Загальна ставка податку та внеску (TTCR)%	Час на виконання (години)	Кількість платежів	Індекс після подачі заявки
			Показати більше »	Показати більше »	Показати більше »	Показати більше »
Бахрейн	1	100,0	13.8	22.5	3.0	
SAR Гонконг, Китай	2	99.7	21.9	34.5	3.0	98.9
Катар	3	99.4	11.3	41	4.0	
Ірландія	4	94.6	26.1	81.5	9,0	93.4
Маврикій	5	94,0	22.2	140	8,0	98.3
Кувейт	6	92.5	13,0	98	12,0	
Сінгапур	7	91.6	21,0	64	5,0	72,0
Данія	8	91.1	23.8	132	10,0	89.1
Нова Зеландія	9	91,0	34.6	140	7,0	96.9
Фінляндія	10	90.9	36.6	90	8,0	93.1

Рис. 2. Світові Лідери інвестиційної привабливості податкової політики

Список використаних джерел

1. PricewaterhouseCoopers — Вікіпедія [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/PricewaterhouseCoopers

2. PwC: Building relationships, creating value [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.pwc.com/

3. Ратушняк Т.В. Моніторинг якості життя населення [Електронний ресурс] // Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток». - 2014. - № 10. Режим доступу: http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=767

Скорик М. О.,
к.е.н., доцент кафедри економічної теорії,
Університет державної фіскальної
служби України
Конельська О. О.,
студент ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ІХ ВИРІШЕННЯ

Беззаперечним є той факт, що податкова система розвивається разом із становленням держави, однак за 28 років незалежності ми так і продовжуємо її реформувати та покращувати. Податкова система України, нажаль, не відповідає інтересам платників податків – обмеженість прав підприємців, неоднозначність податкового законодавства і постійні зміни «правил гри» не діють на користь економіки країни.

Система оподаткування України регламентується Податковим Кодексом, який регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема визначає вичерпний перелік податків та зборів, що стягуються в Україні, та порядок їх адміністрування. Згідно даного нормативно-правового документу в Україні діє дворівнева система оподаткування. Основними бюджетоформуючими податковими надходженнями в Україні є ПДВ, податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб, акцизний податок та мито [1].

Однак, за даними Світового банку та їхнього рейтингу Doing Business Україна стрибнула на сім сходинок вгору у 2020 році і посіла 64 місце — так високо країна в Doing Business не піднімалася ще ніколи [2]. Однак, за напрямом оподаткування Україна провела не ефективні реформи, що відобразилося зниженням своїх позицій з 54 місця в рейтингу на 65.

На тлі таких позитивних результатів ми не можемо пишатися економічним зростанням. Що стосується реформи податкової системи, то тут ситуація склалася так, що кількість податків стала меншою, але складність їх адміністрування, на наш погляд, збереглась. Насправді відбулась не реформа, а трансформація трансформація одних податків в інші.

На сьогоднішній день у держави немає чіткої концепції політики оподаткування. Те, що представлено на урядовому порталі, скоріше є роз'ясненням змін, ніж поясненням суті податкової політики на сучасному етапі.

Основною проблемою, на наш погляд, є не довіра до інституту влади. Сплачуючи податки населення не може розраховувати на державу. Оподаткування в Україні не виконує соціальну функцію. Так, як в розвинених країнах останнім часом система оподаткування має напрям соціалізації, тобто виконує функцію, як вирівнює добробут населення з метою зменшення майнової та соціальної нерівності, зменшує соціальні конфлікти.

Високе податкове навантаження має бути виправданим, а саме, має бути високий соціальний захист (медицина, освіта - безкоштовні), для цього треба вирівняти рівні доходів населення, а не робити основний акцент на середній клас.

Ключовими проблемами податкової системи України є:

неузгодженість та постійні правки в податковому законодавстві;

податкові пільги;

фіскальна спрямованість податкової системи;

нерівномірний розподіл податкового навантаження на верстви населення;

складність податкового адміністрування;

низький рівень податкової культури і довіри до держави.

Основні пропозиції шляхів вирішення даних проблем є наступними:

скорочення масштабів ухилення від сплати податків з одночасним підвищенням податкової культури;

реформувати систему податкових пільг та преференцій;

зменшення кількості податків – окремі податки та податкові платежі доцільно об’єднати в один з метою спрощення системи адміністрування;

розробити диференціації ставок податку на доходи фізичних осіб відповідно до одержуваних доходів і враховувати, як варіант, кількість членів сім’ї;

диференціації ставок податку на прибуток в залежності від виду діяльності підприємства, регресивного оподаткування галузей, які сприяють розвитку науково-технічних розробок.;

доцільно ввести диференційоване оподаткування ПДВ на окремі групи товарів;

удосконалити систему штрафів, збільшити розмір штрафів і також запровадити прогресивну шкалу для суб’єктів які неодноразово ухиляються від сплати податків.

За рахунок зміни податкового клімату в Україні підприємства та їх працівники зможуть вийти з тіні, і тим самим будуть стимулювати економічний розвиток країни. На нашу суб’єктивну думку, держава повинна піклуватися розвитком фіскальної грамотності населення з метою підвищення податкової етики і культури платників в даній сфері. Повинні бути запущені освітні рекламні кампанії на телебаченні та в Інтернеті де буде висвітлено позитивний ефект від сплати податків, показати розвиток інфраструктури в разі наповнення бюджету в повній мірі, як то кажуть «не словом, а ділом». Адже населенню нашої держави необхідно донести основні аспекти важливості оподаткування і показати переваги від сплати податків.

Однак, сьогодні проблема реформування податкової системи України з метою гармонізації інтересів держави і платників податку залишається однією з найбільш актуальних економічних проблем. Враховуючи те, що Україна є досить молодою державою ми можемо використати зарубіжний досвід і обійти основні помилки у розвитку системи оподаткування, що колись були ними допущені.

Список використаних джерел

1. Скорик М. О. Концептуальна модель ефективного оподаткування в системі державного регулювання. *Реформування податкової системи України відповідно до європейських стандартів:* зб.матер. VII Міжнародної наук.-практ. конф. Ірпінь. Національний університет ДПС України, Науково-дослідний центр з проблем оподаткування. Ірпінь. Видавництво Національного університету ДПС України. 2015. С. 159-162.

2. Doing Business. URL: https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=05376d6c-3772-4027-ac6f-73e33e2905a8&title=DoingBusiness2019 (дата звернення 03.05.2020)

Богдан С. В.,
асистент кафедри управлінського обліку,
бізнес-аналітики та статистики,
Університет державної фіскальної
служби України
Кушнірук К. Д., Лисенко В. А.,
студентки ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

АНТИКОРУПЦІЙНИЙ АУДИТ ЯК ІНСТРУМЕНТ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ В ПОДАТКОВИХ ВІДНОСИНАХ

Одна з найбільших проблем країни пострадянського простору – значний рівень корупції майже в усіх сферах життєдіяльності країни. Не обходить це й Україну, де корупція та шахрайство зазнали масових масштабів, що значно перешкоджає її економічному піднесенню та загрожує національній безпеці. У зв’язку з цією проблемою зростає першочергове завдання пошуку виходів протидії цим явищам не лише зі сторони держави, а й окремого суб’єкта господарювання. Одним із таких явищ є антикорупційний аудит.

Антикорупційний аудит – професійна діяльність на підприємстві, здійснена на перевірку дотримання різних вимог національного законодавства України (Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. № 1700), нормативно-правових актів та стандартів інших держав, що є пов'язаними з боротьбою з корупцією, а також етичних норм та правил [1].

Основними цілями та завданнями антикорупційного аудиту відповідно до законодавства можуть бути перевірки та оцінки в системі протидії корупції на підприємстві (антикорупційної програми): перевірка дотримання антикорупційної політики; дотримання підприємством антикорупційного законодавства; розслідування угод при закупівлі товарів, робіт; послуг на предмет виявлення закупівлі за цінами, величина яких припускає комерційний підкуп; дослідження незвичайних фінансових операцій; перевірка достовірності фінансової звітності; оцінка толерантності контрагентів до хабарництва з метою мінімізації ризику ділових відносин та ін. В залежності від цілей антикорупційного аудиту аудитори розробляють відповідні програми, що спрямовані на їх досягнення [1].

У сучасній економічній літературі аудит корупції розглядається дослідниками як складова аудиту шахрайства поряд з фактами фальсифікації бухгалтерської звітності та випадками крадіжки активів [2].

В Україні цей підвид аудиту є на початковій стадії відкриття, а його робота майже нічим не відрізняється від обов'язкової аудиторської перевірки.

Розробку антикорупційних програм для підприємств державної форми власності та державних установ передбачено Законом України «Про запобігання корупції» [3].

Крім того обов'язковим для юридичних осіб є запровадження антикорупційних програм учасниками процедури закупівлі відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі» за умови, що вартість предмета закупівлі товару (товарів), послуги (послуг) дорівнює або перевищує 200 тисяч гривень, а робіт - 1,5 мільйона гривень. При участі приватних підприємств у держаних закупівлях, при вартості контракту більше 20 млн також передбачено розробку антикорупційних програм [3].

Глобальнішою є ситуація протидії взаєморозуміння та взаємної дії у сфері боротьби з корупцією між трьома основними суб'єктами антикорупційної системи – державними інституціями, громадянським суспільством і бізнес-середовищем [4].

Станом на 2019 рік Україна за рейтингом індексу сприйняття корупції посідає 120 сходинку. Щоб наблизитися до сусідньої Польщі, яка міститься на 60 місці потрібно провести щонайменше п'ять наступних кроків [5]:

діджиталізація процесів у державі;

прийняття антикорупційної стратегії;

перезапуск НАЗК та НАБУ;

прозорість приватизації державних підприємств;

незалежності суду.

Кінцевою метою всіх здійснених цією Антикорупційною стратегією заходів здійснення максимальної доброчесності усіх осіб, спрямованих на виконання функцій держави і місцевого самоврядування, прозорості діяльності державних інституцій, виявлення і нейтралізація існуючих зараз в різних сферах корупціогенних ризиків – і нарешті відчутий спад до 2023 року негативного впливу корупції в усіх відповідних сферах як фактору побудови в Україні демократичної, соціальної, правової держави [6].

Таким чином, антикорупційний аудит є дієвим способом протидії шахрайству. Однак запровадження антикорупційного аудиту в практичну діяльність підприємства України потребує сильного закріплення у законодавчій стороні організаційно - правового забезпечення діяльності антикорупційного аудитора, а також вдосконалення підсистеми навчання цих аудиторів у вітчизняних навчальних закладах.

Список використаних джерел

1. Шахрайство в українських компаніях [Електронний ресурс]. – Режим доступу:eston-gcg.com/wp-content/uploads/2017/08/Report-Forensic-2017_Kreston-GCG.pdf.

2. Штефан М. А. Международный бухгалтерский учет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://base.garant.ru/57788967/#ixzz4pptgVjG1.

3. Про запобігання корупції. Закон України від 14. Жовтня 2014р. № 1700-VII (відомості Верховної ради (ВВР), 2014, № 49, ст.2056). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/922-19

4. Про публічні закупівлі. Закон України 25 грудня 2015 року № 922-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 9 ст.89 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/922-19

6. Методичні рекомендації щодо розробки та впровадження системи заходів щодо запобігання та протидії корупції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://cgpa.com.ua/images/ files/methodologicalrecommendations-for-anti-corrption-policy.doc.

7. Національна юридична енциклопедія [Електронний ресурс] / - Режим доступу : http://determiner.ru/termin/antikorrupcionnyi-audit.html.

Тучак Т. В.,
к. е. н., доцент кафедри податкової політики,
Університет державної фіскальної
служби України
Лінник О. П.,
студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

На початку кожного нового року ми чуємо слово «реформа», у сферах: освіти, науки, економіки, оподаткування. Суспільство навряд чи вірить, що реорганізація ДПС, яка лише нещодавно, у 2014 році була об'єднана з митною службою у ДФСУ, принесе дієві зміни. Це і не дивно, адже довіра до реформаторів, які здавалося б, так красиво говорять, зійшла нанівець. Спробуємо розібратися чому так відбувається? Чому так багато реформ, однак мало суттєвих змін?

Дослідженню напрямів реформування податкової системи України в умовах економічної трансформації, пошуку шляхів вирішення численних проблем у сфері оподаткування, а також податковій культурі у своїх працях приділяють особливу увагу такі вітчизняні науковці як: С. В. Майстро, Р. Г. Майстро [2], О. Я. Бойко [1], К. І. Швабій [5], А. К. Павлова [3] та ін. Проте перспективи реорганізації податкової системи на сучасному етапі розвитку, потребують подальших наукових досліджень.

Реформа у сфері податкової системи залишається однією з найочікуваніших для представників бізнесу та інвесторів, проте так чи інакше вона торкається усіх груп суспільства. Історія змін у податковому законодавстві триває ще з далеких 90-х. Однак, важко сказати, що протягом цих років влада змогла побудувати ефективну податкову систему європейського взірця. Дана ситуація погіршує розвиток економіки та позиції України у глобальних економічних та соціальних рейтингах.

Ще у 2015 році була схвалена «Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020». У документі зазначено наступне: «мета реформи - побудова податкової системи, яка є простою, економічно справедливою, з мінімальними затратами часу на розрахунок і сплату податків, створює необхідні умови для сталого розвитку національної економіки, забезпечує достатнє наповнення Державного бюджету України і місцевих бюджетів» [4]. Минуло 5 років, протягом яких могли реалізуватися поставлені завдання. Однак, сьогодні цих змін майже не відчутно.

Погоджуємось із думкою професора С.В. Майстро, який у своїх дослідженнях зазначив : «Українська податкова система за зовнішніми ознаками є дуже подібною до більшості податкових систем європейських країн. Проте, на відміну від країн Європейського Співтовариства, податкова система України не є інструментом підвищення конкурентоспроможності держави, не сприяє зростанню економічної активності суб'єктів господарювання. Чинна система формування державних доходів відбиває недосконаліть перехідної економіки та має переважно фіскальний характер. А основна проблема української податкової системи полягає в надмірному навантаженні як на бізнес, так і на громадян» [2, с. 114].

Тому, якщо держава хоче щоб підприємницька діяльність розвивалася, то відповідно повинна допомагати у цьому підприємцям (зменшувати ставки для новоствореного бізнесу, спрощувати систему оподаткування і т.п.), а не «заганяти у глухий кут».

За даними рейтингу Playing Taxis 2019, що складається Світовим банком та консалтинговою компанією PwC та визначає легкість сплати податків, Україна займає 54 місце серед досліджуваних 190 країн світу, при чому вона знизила свої позиції на 11 місць (у 2018 р. була на 43-му) [6].

Таким чином, варто виділити такі основні проблеми податкової системи України:

- надмірне навантаження на бізнес та громадян, які отримують доходи у вигляді заробітної плати;
- збільшення частки тіньової економіки внаслідок завищених ставок, з метою ухиляння від сплати податків;
- нестабільні та вкрай заплутані закони у сфері оподаткування, що потребують додаткового роз'яснення;
- несправедливий та нерівномірний розподіл податкового навантаження ПДФО;
- непрозоре адміністрування податків, та інші.

На нашу думку, ефективна податкова система повинна бути побудована на таких «трьох китах»: довіра; соціальна справедливість; професіоналізм податківців.

Спробуймо розібратися що характеризують дані поняття та яке вони мають відношення до податкової системи.

1. Нарощення довіри - непросте завдання, однак одне з найважливіших у боротьбі з тінізацією та різними способами ухилення від сплати податків. В умовах сьогодення важко наростити довіру населення до органів податкової служби, адже вони не бачать куди спрямовуються сплачені ними податки.

Із зарубіжного досвіду, бачимо, що реформу податкової служби США було розпочато ще у 1998 р., ініціатором якої був Президент Б. Клінтон. Перебудова ставлення податкової служби до платників - основний принцип реформи. Процесом реорганізації періодично займались майже 3 тис. фахівців податкової служби та велика кількість зовнішніх радників. Головним гаслом реформ стало: «Чим більше ти платиш податків, тим якісніші послуги ти отримуєш» [1, с. 4]. Таким чином, українці мають чітко відстежувати зв'язок між податковим навантаженням та якістю тих суспільних послуг, які отримують від держави.

2. Наступним не менш важливим напрямом на шляху реформації податкового законодавства є досягнення соціальної справедливості у суспільстві, адже лише тоді громадяни зрозуміють, що держава піклується про них та намагатимуться відповідати тим самим.

Важливим питанням в напрямку соціальної справедливості сьогодні залишається впровадження прогресивної шкали оподаткування для доходів фізичних осіб. Дійсно, це несправедливо, коли до прикладу із ЗП молодого державного службовця і заможного чиновника вираховують однаковий відсоток ПДФО.

При цьому, ми вважаємо, що немає сенсу впроваджувати прогресивну шкалу доти, поки влада не наростить довіру платників та не запровадить зарплат на рівні європейських. Уряд навпаки повинен спочатку розробити програму спрощення податкових процедур, зниження ставок, простоти адміністрування та звітності. Саме такий напрям буде справедливим та економічно ефективним і дозволить вивести економіку з «тіні». І лише із покращенням економічної ситуації в країні можна буде говорити про прогресивну шкалу та переймати досвід систем оподаткування ЄС.

3. Ключовою проблемою усіх реформ є люди, котрі їх реалізують, тобто органи ДПС. Пошук професіоналів в оподаткуванні, людей, які розуміють як побудована податкова система та в якому напрямку нам рухатися далі - ось на що повинні орієнтуватись органи влади. Таким чином, проблема оновлення кадрів потребує негайного вирішення.

А. К. Павлова зазначає: «Сучасний податківець повинен бути і економістом, і психологом, і аналітиком, і консультантом, який кваліфіковано виконує державне завдання, а також допомагає порадою, доброзичливим словом» [3].

Залучати до практики молодих спеціалістів потрібно ще із студентських років. Хорошим прикладом являється дуальна освіта, тобто поєднання навчання із роботою на підприємствах, установах за фахом. Раніше про такий досвід можна було почути лише від країн заходу (особливо Німеччина). Однак, уже в минулому році в Університеті ДФС України стартував перший у нашій державі пілотний проект

дуальної форми навчання на рівні магістратури для державних службовців. які станом на сьогодні працюють у головному управлінні ДПС України м. Києва [5]. На мою думку, це прекрасна можливість , що дозволить нашим студентам вже на виході із ВУЗу отримати величезний багаж знань та практики і через декілька років стати справжніми фахівцями.

Отже, реформація податкової системи України повинна бути ретельно продуманою, виваженою, ґрунтуватися на потребах суспільства та держави. Органам влади варто уникати помилок з минулого, переймати привабливий досвід зарубіжних країн із врахуванням економічної ситуації нашої держави. Я вважаю, що реальних змін можна досягти лише тоді, коли влада почне думати про народ. Тоді і економіка запрацює на повну потужність, адже українці - розумна і сильна нація!

Список використаних джерел

1. Бойко О. Я. Ефективність системи податкового адміністрування в Україні. Науковий вісник «Демократичне врядування». 2017. № 20. С. 1-8. URL: http://dv.lvivacademy.com/index.php/20704038/article/view/151037.
2. Майстро С. В., Майстро Р. Г., Майстро Д. С. Результативність та напрями удосконалення державної податкової політики в умовах економічних трансформацій. Теорія та практика державного управління. 2018. №4. С. 112 - 118. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2018_4_17.
3. Павлова А. К. Вербальні та невербальні засоби в системі принципів культури мовлення податківців. IV Міжнародний науковий фору м «Простір гуманітарної комунікації». 2011. URL:https://www.pgk.npu.edu.ua /--1/312010-11-21-18-29-04.
4. Указ Президента України «Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» від 12. 01.2015. № 5/2015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015.
5. Швабій К. І. Реформа ДФС: як отримати більше від поділу на два. Дзеркало тижня. 2019. № 27. URL: https://dt.ua/finances/reforma-dfs-yak-otrimati-bilshe-vid-podilu-na-dva-317253_.html.
6. Playing Taxis 2019 PwC Ukraine team comments on the results of a joint project with the Word Bank Group. URL: https://www.pwc.com/ua/en/press-room/2018/paying-taxes-2019-pwc-ukraine-comments.html.

Литвин Н. А.,
д.ю.н., доцент, професор кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки Університету державної фіскальної служби України
Лєбєдєв Л. С.,
курсант ФПМ Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ: ПОЗИТИВИ ТА НЕДОЛІКИ

На сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства актуальним питанням залишається надання органами державної влади електронних послуг громадянам на базі електронних інформаційних ресурсів із використанням мережі Інтернет. Для надання якісних електронних послуг громадянам органам державної влади варто врахувати наявність загальнодоступних електронних інформаційних ресурсів, які повинні використовуватись в інформаційному обміні. Крім того це створення системи центрів даних, що надають послуги зі зберігання і захисту електронних інформаційних ресурсів та забезпечення доступу населення до електронних інформаційних ресурсів [1, с. 251].

Перевагами впровадження електронних послуг є: реалізація права громадян на доступ до відкритої публічної інформації; надання громадськості об'єктивної та достовірної інформації про діяльність органів державної влади; постійна взаємодія держави та діалог з громадянами, громадськими організаціями та комерційними структурами; громадський контроль за діяльністю державних органів та організацій; вдосконалення системи державного управління; оптимізація структури державного апарату; зменшення фінансових та матеріальних витрат державного апарату; взаємодія та співпраця з державними установами зарубіжних країн та міжнародними неурядовими організаціями; надання доступу до нових технологій якомога більшої кількості людей за рахунок зниження витрат на Інтернет; забезпечення відкритості, участі, підзвітності, ефективності та послідовності у процесі прийняття рішень урядом; посилення легітимності та ефективності в процесі розробки законодавчих рішень; створення великої телекомунікаційної інфраструктури, яка сприятиме активному розвитку різних сфер соціально-економічного життя суспільства;

скорочення матеріальних витрат і часу на надання послуг населенню; значне відновлення нових відносин з населенням на основі діалогу та довіри; поліпшення якості життя громадян (соціальні послуги, охорона здоров'я, безпека, освіта, охорона навколишнього середовища тощо); орієнтація на потреби громадян; економічне відновлення (виробництво і торгівля, підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників на міжнародному ринку); відкритість та прозорість діяльності уряду; значне підвищення якості надання адміністративних послуг; економія часових та матеріальних ресурсів урядів, громадян, бізнесу; звільнення державних службовців від рутинної роботи; деперсоніфікація взаємовідносин громадян, представників бізнесу у взаєминах із державними чиновниками; підвищення рівня демократизації суспільства [2, с. 95]; зменшення ролі вертикальної ієрархії; децентралізація, здешевлення та скорочення держапарату, забезпечення неперервності його діяльності за допомогою сучасних технологій [3, с. 20]; прозорість у відносинах між суб'єктами звернення та суб'єктами надання адміністративних послуг [4, с. 3].

Недоліками впровадження електронних послуг є: брак фінансових, людських та матеріальних ресурсів [2, с. 94]; низький рівень обізнаності населення; відсутність мотивації громадян до активної участі в управлінні та пропозиції власних проектів, через відсутність довіри громадськості до нововведень, запропонованих урядом, і невіра у важливість власної ролі у прийнятті рішень; повільна реорганізація адміністративного апарату; недорозвиненість ринкових відносин у багатьох галузях економіки; низька купівельна спроможність населення; консерватизм і бюрократизм чиновників [5]; не координованість проектів, що призводить до дублювання заходів та, як наслідок, до неефективного використання ресурсів по кожному з них [6].

Тому для ефективного впровадження електронних послуг в Україні варто створити нові й удосконалити наявні інформаційні інфраструктури, створити умови для забезпечення недоторканності приватного життя і захисту персональних даних у різних областях державного управління і приватного сектору та удосконалити державну політику у сфері інформатизації і телекомунікацій.

Список використаної джерел

1. Литвин Н. А. Реалізація інформаційної політики органами Державної фіскальної служби України: адміністративно-правовий аспект: монографія. Одеса: Гельветика, 2018. 516 с.

2. Доступ до інформації та електронне урядування / [авт.–упор. М. С. Демкова, М. В. Фігель]. К. : Факт, 2004. 336 с.

3. Гнатюк С. Л., Здіорук С. І. Проблеми становлення інформаційного суспільства в Україні. *Стратегічні пріоритети*. 2007. № 1 (2). С. 95–101.

4. Nataliia Lytvyn, Olena Tykhonova, Volodymyr Ivantsov, Kateryna Chyshko, Anna Yarosh Electronic banking as a prospective directive for the financial services market development. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, Special Issue 2, Volume 22. 2019. P. 1 – 6.

5. Ємельяненко О. М. Електронний уряд: інноваційні підходи до політики і управління в інформаційному суспільстві: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : 23.00.02 «Політичні інститути та процеси». Одеса, 2008. URL: http://avtoreferat.net/content/view/7467/58/ (дата звернення: 05.05.2020)

6. Семенченко А. І. Електронне урядування в Україні: проблеми та шляхи вирішення. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu/2009_4/5.pdf (дата звернення: 05.05.2020)

Богдан С. В.,
асистент кафедри управлінського обліку,
бізнес-аналітики та статистики,
Університет державної фіскальної
служби України
Мазурок О. Р.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПОДАТОК НА ВИВЕДЕНИЙ КАПІТАЛ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ДОЦІЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Реформування податкової системи України та приведення її до європейських стандартів в контексті євроінтеграції є одним із головних стратегічних завдань українського уряду. Тому, питання доцільності трансформації діючого на сьогоднішній день податку на прибуток підприємств у податок на виведений капітал є актуальним.

Відправним пунктом реформування принципів оподаткування діяльності суб'єктів підприємницької діяльності України став перехід у 2015 році до європейської моделі стягнення податку на прибуток, об'єкт оподаткування якого визначається на основі фінансових показників діяльності суб'єктів господарювання. Дана система має ряд відомих недоліків, що ведуть до уникнення або ухилення сплати податку на прибуток (рис. 1).

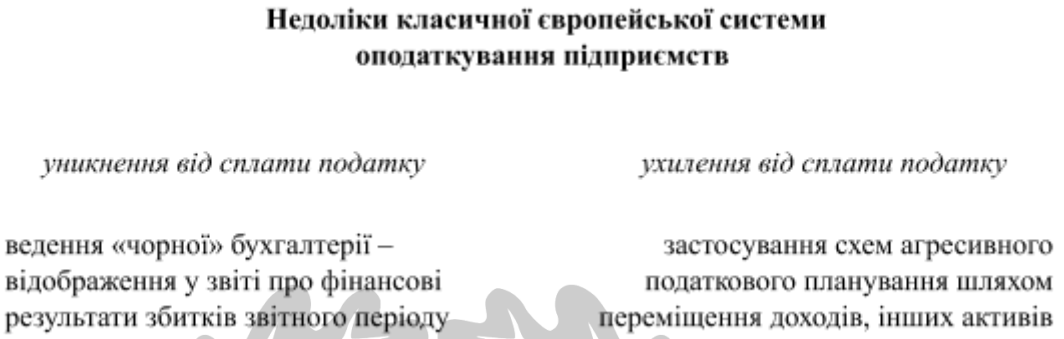

Рис.1. Недоліки класичної європейської системи оподаткування підприємств

Джерело: складено на основі [1], [2].

Слід зазначити, що у сучасних умовах розвитку економіки дана модель є застарілою. При цьому катастрофічного значення набуває питання застосування методів агресивного податкового планування – переміщення доходів, активів, відплив капіталу тощо. Цей факт визнають і зарубіжні науковці [3].

Враховуючи нестабільність системи оподаткування діяльності суб'єктів господарювання, податковими експертами у 2016 році було запропоновано проект Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо податку на виведений капітал», що передбачає заміну податку на прибуток підприємств у податок на виведений капітал. Відповідно до пояснювальної записки метою трансформації податку є поштовх до розвитку підприємництва в Україні, залучення іноземних інвестицій та створення нових робочих місць [6].

Розглянемо особливості податку на виведений капітал у порівнянні з діючим податком на прибуток та наслідки трансформації принципів оподаткування суб'єктів господарювання (табл. 1).

Таблиця 1

Трансформація «податок на прибуток – податок на виведений капітал»

Критерій	Податок на прибуток	Податок на виведений капітал
Об'єкт оподаткування	Фінансовий результат (прибуток підприємства)	Виведений капітал (виплата дивідендів, відсотки роялті, фінансова допомога тощо)
Ставка податку	18%	15% (при виплаті дивідендів) 20% (виведений капітал)
Адміністрування податку	перевірка обліку операцій платника та правильності розрахунку бази оподаткування	відсутність необхідності перевірки фінансової звітності; поява категорій таємних платежів, що прирівнюватимуться до дивідендів

Джерело: складено автором на основі [6].

Відповідно до норм законопроекту сплаті податку на виведений капітал підлягають тільки ті фінансові засоби, що «виводяться» з бізнесу. Під час здійснення операцій з виводу капіталу, фінансові засоби реінвестуються у бізнес, а прибуток, в якості обігових фінансових активів, не підлягає оподаткуванню.

Виведення капіталу можливе як через дивіденди, так і через платежі не пов'язані з прибутком. Дозволяється виводити на споживання, навіть при відсутності прибутку за бажанням власників. Податок за такими операціями повинен бути сплачений в момент виплати (аналог виплати зарплати). Це основний порядок, яким будуть користуватися 95% платників податку. Окремим пунктом виділяються платежі, прирівняні до виведення капіталу, що створює бар'єри для способів виведення прибутку без оподаткування, у тому числі і трансферного ціноутворення.

Окрім цього, законопроектом передбачається, що об'єктом оподаткування стають лише операції з неплатниками податку – фізичними особами, неприбутковими організаціями, платниками єдиного податку. Це означає, що прибуток оподатковується не тоді, коли він залишає підприємство, а тоді, коли він виводиться з бізнесу, тобто виплачується неплатнику податку, наприклад, фізичній особі.

Такий підхід дискримінує платників податку, які виплачують дивіденди своїм материнським компаніям-нерезидентам. Коли ж українська компанія розподіляє дивіденди на користь іншої української компанії - платника податку, податок на виведений капітал сплачуватися не буде. Це суперечить антидискримінаційним застереженням підписаних Україною конвенцій про уникнення подвійного оподаткування [7].

Таким чином, недосконалості законопроекту про податок на виведений капітал є очевидними. Як відомо, найбільшої уваги до розробки та стратегічного бачення потребує безпосередньо податкова реформа. Саме тому уряд не підтримав ідею трансформації корпоративного податку – Міністерство фінансів України не включило відповідні норми в схвалений Кабінетом міністрів України законопроект про внесення змін до Податкового кодексу України. Таке рішення є цілком зрозумілим, адже існують великі ризики різкого зменшення податкових надходжень діяльності суб'єктів підприємництва до бюджету країни.

Список використаних джерел

1. Коротун В.І. Проблеми мінімізації сплати податків в Україні // Економіка. Фінанси. Право. – 2010. – № 6. – С. 21-24

2. Бридун Є.В. Сутність агресивного податкового планування та шляхи його подолання у системі міжнародного співробітництва / Є.В. Бридун, С.В.Богдан / Механізми протидії агресивному податковому плануванню: світовий досвід та

практика України: зб. матер. наук.-методол. семінару, 10 грудня 2015 р. – Ірпінь: Видавництво Національного університету ДПС України, 2015. – С. 19-23

3. Aaro Hazak. Profit Versus Distributed Profit Based Corporate Taxation, Thin Capitalisation Rules and Companies' Capital Structure [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.emselts.ee/konverentsid/EMS2006/2_Rahandus_ja_pangandus/Aaro_Hazak.pdf. – Дата звернення: 07.11.2016 р.

4. Офіційний сайт інтернет-порталу «Ціна держави» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cost.ua. – Дата звернення: 07.11.2016 р.

5. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/ – Дата звернення: 07.11.2016 р.

6. Законопроект про податок на виведений капітал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kmp.ua/ua/projects/exit-capital-tax/ – Дата звернення: 07.11.2016 р.

7. Конвенції про уникнення подвійного оподаткування укладені Україною з країнами світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SH000087.html. – Дата звернення: 07.11.2016 р.

Сторожук О. В.,
доцент кафедри митної справи,
Університет державної фіскальної
служби України
Мельник Л. В.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня
м. Ірпінь, Україна

ГОЛОВНІ АСПЕКТИ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

Актуальність полягає в тому, що зовнішня торгівля в Україні набула характеру здебільшого одностороннього зв'язку, тобто негативне сальдо торговельного балансу свідчить про значне переважання імпорту над експортом. Саме залучення вітчизняної економіки до світових глобалістських заходів сприяє розширенню можливостей України щодо здійснення торговельних операцій на міжнародних ринках.

Теоретичною основою дослідження питань розвитку міжнародної торгівлі є праці А. Сміта, Д. Рікардо, В. Леонтьєва, В. Оліна, Е. Хекшера, Д. Хьюма та ін. Сучасний стан та проблеми розвитку міжнародної економіки досліджували такі вітчизняні вчені, як І. Бураковський, О. Гаврилюк, А. Мазаракі, Ю. Макогон, Т. Мельник, О. Єлісеєнко, Є. Савельєв, Т. Циганкова тощо.

Експорт розглядається як вивіз за межі країни товарів для реалізації їх на зовнішньому ринку або як кількість та вартість вивезених за кордон товарів . [1] Однак, якщо розглядати експорт як вагомий чинник впливу на економічне зростання, на інтеграцію країни у світове господарство, то він набуває ознак потенціалу, тобто прихованої здатності забезпечувати досягнення поставленої мети та вирішення певної проблеми суспільного розвитку.

Уряд України у 2017 році ухвалив Експортну стратегію України (розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 1017-р «Про схвалення Експортної стратегії України («дорожньої карти» стратегічного розвитку торгівлі) на 2017 – 2021 роки»). Стратегічною метою державної підтримки експорту є посилення позицій України на світових ринках високотехнологічної продукції, диверсифікація поставок та забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на зовнішніх ринках шляхом ефективного використання економічних, правових та політичних важелів впливу. Реалізація експортного потенціалу першочергово полягає в необхідності суттєвого корегування зовнішньоторговельної політики щодо створення сприятливих умов, що стимулюють торгівлю та інновації для диверсифікації експорту.[2]

Формування і реалізація експортного потенціалу є складним і багатоаспектним процесом, який охоплює як внутрішньоекономічні, так і зовнішньоекономічні складові та чинники різновекторної дії.

Серед внутрішніх, які мають гострий проблемний характер, можна виділити наступні:

- недосконаліть норм українського законодавства у сфері управління здійсненням і розвитком експортної діяльності, порівняно з нормами, що прийняті у міжнародній практиці;
- низька конкурентоспроможність вітчизняної промислової продукції;
- важкий фінансовий стан більшості підприємств переробної промисловості і конверсійних виробництв, що робить практично неможливим інвестування у перспективні, орієнтовані на експорт проекти за рахунок внутрішніх ресурсів;
- штучне стримування курсу гривні в рамках “валютного коридору” звужує можливості використання курсового фактору з метою просування експорту;
- недостатній розвиток вітчизняних систем сертифікації і контролю якості експортної продукції на фоні значного посилення вимог до споживчих і екологічних характеристик, а також до безпеки продукції, яка реалізується на ринках промислово розвинених країн;
- випереджаюче зростання цін на продукцію та послуги природних монополій у порівнянні зі збільшенням цін на вироби обробної промисловості та продукцію агропромислового комплексу

Також неменнш вагомим є вплив зовнішніх чинників, серед яких можна виділити:

– стрімке підвищення вимог споживачів до якості продукції, зумовлене впровадженням у виробництво інноваційних технологій;

– збереження елементів дискримінації українських експортерів за кордоном; низький світовий рейтинг надійності України для кредитів та інвестицій, що ускладнює використання іноземних фінансових ресурсів для розвитку експортного потенціалу країни;

– низька ефективність політики України в напрямі міжнародної економічної інтеграції.[4]

У 2014 році Україна експортувала товарів на 53,9 млрд дол.США, а в 2015-2016 роках ця сума істотно скоротилася - до 38,1 млрд і 36,4 млрд дол.США. Відповідно, протягом останніх двох років спостерігається зростання експорту, в 2017 році - 47,3 млрд дол.США. Основну нішу в структурі експорту займають недорогоцінні метали та вироби з них, продукти рослинного походження, машини, обладнання та механізми. Сама невелика частка у текстильних виробів і матеріалів. У 2018 році вдалося збільшити постачання продовольчої продукції з України на суму 800 мільйонів дол. США. про це йдеться у повідомленні Ради з питань експорту продовольства (UFEB). Загальна сума експорту у 2018 році становила - 56,1 млрд. дол. США. [3]

У загальній структурі експорту можна відзначити топ-5 продуктів відвантаження яких найбільше у 2018 році:

- експорт олійних культур сягнув 55,8 тис тонн вартістю 4,1 млрд дол. США;
- м'ясо та їстівні субпродукти свійської птиці – 507 млн дол. США;
- цукор (буряковий) – 217 млн дол. США;
- вироби з шоколаду – 171 млн дол. США;
- хлібобулочні вироби – 153 млн дол. США.

Основними інструментами підтримки експорту з території України на сучасному етапі є:

- стимулювання виробництва експортної продукції;
- сприяння модернізації та технічному переозброєнню експорто-орієнтованих виробничих потужностей;
- оптимізація національного правового та нормативно-інституційного режиму здійснення експортних операцій;
- удосконалення механізму фінансування та кредитування виробництв, які здійснюють експорт;
- налагодження ефективної системи страхування експортних операцій;

- забезпечення отримання сертифікатів на продукцію вітчизняного виробництва, відповідності метрологічного та стандартизаційного оформлення вітчизняної продукції вимогам західних ринків;
- стимулювання інвестиційної діяльності як національних, так і іноземних фізичних та юридичних осіб в експортоорієнтованому секторі економіки за допомогою податкових, усього широкого спектра фінансових та організаційних механізмів;
- вироблення системи національних пріоритетів у міжнародній торгівлі та їх практична імплементація засобами державного регулювання;
- впровадження електронного обліку експортно-імпортних операцій, що зменшуватиме корупційну складову митниці.

Висновок. Зовнішня торгівля товарами і послугами відіграє важливу роль у формуванні ВВП країни, стимулюванні розвитку економіки України. Відтак, заходи щодо її розвитку посідають важливе місце у системі заходів щодо подолання кризових явищ та посткризового відновлення економіки. Місце експорту у формуванні економічної динаміки є значним, а отже, він має перетворитися на чинник структурної перебудови вже у коротко- та середньостроковій перспективах.

Список використаної джерел

1. Зовнішня торгівля: виклики і перспективи: процеси, результати, перспективи. Біла книга державної політики/ за ред. Ю.Г. Рубана – К.: НІСД, 2011. – с. 55-572.
2. Державна фіскальна служба України. – URL: https://customs. gov. ua/
3. Експорт та імпорт 2018 – чим заробляємо, на що витрачаємо? . — URL: https://financer.com/ua/eksport-import-2018/
4. Іванова І. М. Інституційне забезпечення державної підтримки експорту в Україні / І. М. Іванова // Стратегічні пріоритети. –К. : НІСД, 2014.– № 3(32). – С. 61–72.

Тучак Т. В.,
к. е. н., доцент кафедри податкової політики,
Університету державної фіскальної
служби України
Мережко Д. В., Мороз Л. О.,
здобувачі вищої освіти
Університету ДФС України
м.Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМИ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку України провідним сектором ринкової економіки є малий бізнес. Він представлений різними суб'єктами малого підприємництва залежно від установлених критеріїв, а саме – фізичними особами, які зареєстровані як фізичні особи-підприємці, і юридичними особами. У першу чергу, за рахунок діяльності таких суб'єктів задовольняються місцеві потреби в товарах і послугах, тобто соціальні потреби населення, а також спостерігається прогресивний розвиток конкуренції, що є характерною ознакою для всіх ринкових економік.

Суб'єкти малого підприємництва є важливою рушійною силою становлення підприємництва й економічного розвитку України. На фоні світової фінансової кризи розвиток малих підприємств у нашій країні є складним і проблемним. Тому важливим елементом підтримки суб'єктів малого підприємництва є вдосконалення системи їх оподаткування.

Наукові доробки Ю. Іванова, З. Варналія, А. Крисоватого, І. Лютого, Т. Єфименко,О. Василика, А. Гальчинського, М. Крупки, С. Філиппової, В. Дубровського, Т.Тучак [5] присвячені проблематиці оподаткування, доцільності застосування та вдосконалення спрощеної системи оподаткування в Україні. Однак ці питання є актуальними й у сучасних умовах, а тому потребують подальших наукових розробок.

Відповідно до ст. 55 Господарського кодексу України, суб'єктами малого підприємництва є:

- фізичні особи, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи підприємці, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб і річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України;
- юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб і річний дохід від будь-якої діяльності не

перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України [1].

Перевагами малих підприємств є: невеликий штат персоналу, можливість швидко реагувати на внутрішні проблеми та своєчасно їх вирішувати, швидка реакція на зовнішні фактори впливу, доступ до нововведень і їх швидке впровадження. Але, поряд з цим існують також проблеми. Найбільшим недоліком є податковий тягар, який лягає однаково на плечі малих і великих підприємств.

У 1998 році Указом Президента України «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності для суб'єктів малого підприємництва» [2] було створено спеціальний податковий режим. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності (ССО) є спеціальним податковим режимом за якого підприємці, що використовують ССО, сплачують особливий податок (єдиний податок), який заміняє частину інших податків та зборів, перш за все податок на прибуток підприємств (ППП), податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) та податок на додану вартість (ПДВ). Єдиний податок має спрощений механізм нарахування, що дозволяє його платникам зменшити витрати на ведення обліку та подання звітності. Зокрема, частина платників єдиного податку мають право не використовувати реєстратори розрахункових операцій (касові апарати). За весь час дії даного акту, вводилась низка змін, що стосувались ставок єдиного податку (ЄП), порядку його нарахування, переліку податків, які замінялися єдиним податком, а також критеріїв надання підприємствам та фізичним особам підприємцям (ФОП) права на використання ССО.

Значних змін ССО набула у 2015 році. Основними нововведеннями були: зменшення для платників III групи річного обсягу доходу з 20 млн. гривень до 5 млн. гривень; збільшення ставок для платників III групи: з 2 до 3% (для платників ПДВ) та з 4 до 5% (для неплатників ПДВ); підвищення в 1,8 рази ставок єдиного податку для IV групи платників (сільгосппідприємств) [3].

Зміни відбулись і в 2020 році:

- для I групи платників єдиного податку обсяг доходу протягом календарного року не повинен перевищувати 1 млн грн, (до 02.04.2020р. було передбачено 300 тис. грн);
- для II групи платників - не повинен перевищувати 5 млн грн (до 02.04.2020 р. – 1,5 млн грн);
- для III групи платників - не повинен перевищувати 7 млн грн (до 02.04.2020 р. – 5 млн грн)[4].

Також, платники єдиного податку мають право за власним бажанням змінити групу платника єдиного податку (у зв’язку з збільшенням граничних обсягів доходу), але лише з III кварталу 2020 р. Відповідна заява має бути подана , не пізніше

15 червня 2020 р. При цьому у платника єдиного податку ІІІ групи, який є платником ПДВ, анулюється реєстрація платника ПДВ , у разі обрання ним І або ІІ групи[4].

Основними проблемами за всі часи існування спрощеної системи оподаткування були:

- нечітка політика стосовно класифікації тої чи іншої діяльності, яка за мінімальної різниці в умовах надавала суттєві переваги для одних і недоліки для інших;

- маніпуляція умовами за якими суб'єкт мав право бути платником тої чи іншої групи на користь великих суб'єктів;

- через специфіку діяльності підприємці взагалі не можуть іноді віднести себе до певного типу діяльності;

- слабкий рівень орієнтування податкових органів на консультування мікроорганізацій.

Підсумовуючи, можна запропонувати основні моменти в сфері оподаткування малого бізнесу, які повинні покращити податковий процес:

- повне пояснення тіньових схем, які можливі при використанні ССО суб'єктами господарювання з метою чіткого відстеження дій між суб'єктами на цій системі і системі загального оподаткування[5];

- чітке визначення видів економічної діяльності, які поширені на території України та в світі;

- створення планів виникнення можливих видів економічної діяльності і їх зарахування до єдиної бази класифікації видів економічної діяльності, які дадуть право віднесення суб'єкта до певної групи спрощеної системи оподаткування;

- здійснення в рамках закону перевірок діяльності суб'єктів фіскальними органами;

- вирішення питань бюрократичного характеру, перехід до швидких автоматизованих систем обслуговування;

- спеціалізація відділів податкової служби на обслуговуванні конкретних платників податків, що дасть змогу спеціалістам відповідати за конкретний напрямок і надавати якісні консультативні послуги суб'єктам ССО.

- забезпечення сталості податкового законодавства протягом певного строку аби зменшити коливання в системі сплаті податків з метою дослідження кращих умов для забезпечення економічної діяльності організацій і виконання фіскальних планів.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15

2. «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва». В редакції Указу Президента № 746/99 від 28.06.99. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/727/98

3. Про Державний бюджет України на 2015 рік: Закон України від 29.12.2015 № 906-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 5, ст.37. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80-19

4. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» № 540, від 02.04.2020 р., URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-20

5. Тучак Т.В. Феномен спеціальних податковий режимів / Т.В. Тучак// Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – №1. 2015. – С.169-179.

Христокін Г. В.,
кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії та політології,
Університету державної фіскальної
служби України
Міщенко Р. О.,
аспірант ННІ ФБС
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Інноваційний вектор розвитку став невід'ємною складовою стратегії сучасного економічного зростання країни. Інноваційні процеси тісно пов'язані з інвестиційною та загальною економічною активністю. Тому тільки ті процеси, що забезпечені інвестиціями, можна розглядати в якості прискорювача стійкого соціально-економічного розвитку. На сучасному етапі розвитку економічних систем виникає необхідність досягнення високих і стабільних темпів економічного зростання, яке досягається переважно завдяки інноваційно-інвестиційним чинникам [4]. Сьогоднішній розвиток інноваційно-інвестиційної сфери в Україні характеризується як такий, що не відповідає світовим тенденціям.

Морально застаріла виробнича база виступає перешкодою для створення нової інноваційно-інвестиційної політику вищого рівня технологічного розвитку. Відсутність в Україні дотепер обґрунтованої системи підтримки інноваційно-інвестиційної діяльності. Це виступає однією з причин катастрофічного спаду інноваційно-інвестиційної активності в країні, який перевищує темпи зниження показників економічного розвитку. Ключовим напрямом на шляху прискорення темпів економічного зростання є активізація інноваційно-інвестиційних процесів.

Мета даної роботи – проаналізувати особливості сучасного стану інноваційно-інвестиційної державної політики з метою виявлення основних проблем, що перешкоджають стабільному розвитку та підвищенню конкурентоспроможності національної економіки з метою розробки пропозицій щодо їх вирішення. Повільний розвиток інноваційно-інвестиційних процесів у економіці України сьогодні не відповідає завданням стратегічного курсу утвердження інноваційно-інвестиційної моделі розвитку економіки України [1].

Розглянувши різні точки зору можемо сформувати визначення змісту категорії «інноваційно-інвестиційна діяльність:

- інноваційно-інвестиційна діяльність – є фінансово-економічною категорією, яка спрямована на отримання прибутку, а для досягнення цього залучаються суб'єкти та об'єкти економічної системи (держава, підприємці, власність та заощадження фізичних та юридичних осіб тощо);

Теоретичні аспекти формування інноваційно-інвестиційної діяльності - соціальна категорія, оскільки орієнтована не тільки на отримання прибутку, а і на задоволення соціальних потреб. Інвестиції – це ресурс відтворення капіталу як цінності, яка генерує потік доходу і реалізує своє призначення лише через матеріалізацію в інноваціях.

Для надання більш повної характеристики категорії «інноваційно-інвестиційна діяльність» та погоджуючись з Кравченко Н.А. [3, с. 24], що «порівняльна характеристика понять «інвестиційна діяльність» та «інноваційна діяльність», поглиблює розуміння сутності цих трактувань, дає нам можливість виявити їх спільні та відмінні риси і встановити характерні особливості, що є особливо важливим для реалізації результатів теоретичних досліджень на практиці», проведемо порівняльний аналіз в таблиці 1.

Аналіз проведеного порівняння дає змогу стверджувати, що держава та державна політика відіграє дуже велику роль у стимулюванні інноваційно-інвестиційної діяльності, оскільки вона формує правові засади ведення інноваційно-інвестиційної діяльності, а також може впливати на зниження ризиків впровадження інновацій. Але, як зазначає Лобас І.В. у своєму дослідженні [2]: «На нашу думку, в Україні наявні наступні проблеми: неузгодженість законодавства в інноваційній та інвестиційній сфері; значне зниження інноваційної активності підприємств та загальне погіршення інноваційної культури суспільства; неефективність механізмів правового захисту інтелектуальної власності; не створено належної системи прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку; поширення практики ігнорування законодавства або призупинення дії статей законів, які стосувалися фінансової підтримки інноваційної діяльності.

Таблиця 1

Спільні та відмінні риси понять «інвестиційна діяльність» та «інноваційна діяльність»

	Інвестиційна діяльність	Інноваційна діяльність
Спільні риси:	Спрямованість на отримання результату, одержання доходу або іншого соціально-економічного ефекту. Правова основа – суб'єкти та об'єкти інноваційно-інвестиційної діяльності розвиваються за законами та правовими актами України, а держава виконує функції керування та регулювання процесів цього розвитку. Системна категорія, яка потребує системного підходу в управлінні та відбиває певний процес; Термін вкладання коштів проект характеризується різною тривалістю.	
Відмінні риси:	Вкладення коштів у розвинені (традиційні) сфери діяльності	Впровадження проектів у сфери діяльності різні за рівнем розвитку
	У кризові періоди діяльність обмежується	Сприяє подоланню кризового етапу в діяльності підприємства
	Вкладення коштів не завжди пов'язане з нарощенням основного капіталу	Забезпечує оновлення та приріст основного капіталу
	Інвестиції без інновацій обмежені в часі та обсягах	Впровадження інновацій збільшує потреби в інвестиціях
	Здійснюється при мінімальних ризиках	Генерує високий рівень ризику не виконання проекту та втрати інвестованих коштів
	Низький або середній рівень прибутковості	В умовах успішної реалізації - надприбуток

Для вирішення проблем державного управління інноваційно- інвестиційною політикою необхідно виділити такі стратегічні напрями:

- адаптація інноваційної системи України до умов глобалізації та підвищення її конкурентоспроможності;
- створення сприятливого інвестиційного клімату;
- переорієнтація системи інновацій на ринковий попит і споживача;
- створення привабливих умов для авторів інновацій, стимулювання інноваційної активності підприємництва;
- застосування системного підходу в управлінні інноваційним розвитком у галузі промисловості та інформатизацію суспільства.

Проведене дослідження показало, що інноваційно-інвестиційна діяльність має дуже велике значення для існування та розвитку як окремого підприємства, так і держави в цілому. На характерні особливості цієї економічної категорії великий вплив має взаємозв'язок та розбіжності таких понять, як: «інвестиційна діяльність» та «інноваційна діяльність». Порівняння цих двох категорій дає змогу стверджувати, що дуже велику роль у стимулюванні інноваційно-інвестиційної діяльності відіграє

держава та державна політика, оскільки вона, формує правові засади ведення інноваційно-інвестиційної діяльності, а також впливає на зниження ризиків впровадження інновацій.

Список використаних джерел

1. Бодров В. Г. Державне регулювання економіки та економічна політика : навч. посіб. / В. Г. Бодров, О. М. Сафронова, Н. І. Балдич. – К. : Академвидав, 2010. – 520 с.
2. Лобас І.В. Особливості інноваційно-інвестиційної політики України [електронний ресурс] / І.В. Лобас // Державне управління : теорія та практика. – К. : ДВНЗ Національна академія управління при президенті України, 2011. –№ 2. – Режим доступу : http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Lobas.pdf.
3. Кравченко Н.А. Інвестиційна складова інноваційного розвитку [текст] / Н.А. Кравченко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : збірник наукових праць. – Маріуполь : ДВНЗ Приазовського національного технічного університету, 2011. – С. 23-27.
4. Yurynets Z. Country's economic competitiveness increasing within innovation component / Z. Yurinets, B. Bayda, O. Petruch // Economic Annals – XXI. – 2015. – № 9–10. – P. 32–35.

Цимбалюк С. Я.,
к.е.н., доцент кафедри товарознавства та техногенно-екологічної безпеки
Університет державної фіскальної служби України
Морозова І. В.,
студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В СИСТЕМІ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Надзвичайно актуальним питанням в сучасних реаліях є забезпечення екологічної безпеки, яке стосується не тільки країн-лідерів, гігантів, держав – основних забруднювачів чи тих, що мають позитивну тенденцію в покращенні екологічного стану власних територій, а урядів усіх без винятку країн. Загальновизнаним є той факт, що наразі людство перебуває на межі екологічної

катастрофи, тож для покращення нинішнього стану нагальним постало координація зусиль, заради спільної мети. Одним із інструментів захисту навколишнього середовища є використання превентивних методів, в тому числі застосування екологічного оподаткування. Із вищезазначеного випливає, що для максимальної результативності подібних дій у межах сучасних українських реалій необхідно провести аналіз застосування закордонних практик у вітчизняній економіці.

Дослідженню різних аспектів екологічного оподаткування присвячено чимало праць, зокрема: О.О. Веклич, Т.В. Волковець, Б.О. Горлицького, Б.М. Данилишина, Л.Г. Мельника, Г.М. Пишкіної, В.Я. Шевчука та ін.

Відповідно до ст. 14 Податкового кодексу України екологічний податок – це загальнодержавний обов'язковий платіж, що справляється з фактичних обсягів викидів забруднювальних речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення, скидів у водні об'єкти забруднюючих речовин, розміщення відходів, фактичного обсягу утворених радіоактивних відходів та радіоактивних відходів, що тимчасово зберігаються їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк [1].

Основними формами використання податкових інструментів в екологічних цілях є [2]:

– податок на вирішення глобальних, національних чи регіональних екологічних проблем; характерним прикладом подібного податку є податок на ліквідацію наслідків Чорнобильської катастрофи;

– податок на транзит через країну вантажів (в Україні на екологічні цілі передбачена тільки частина зазначеного податку);

– екологічний податок на автомобілі (екологічна складова податку звичайно вноситься в загальний податок за використання автомобіля, використовується в більшості країн Європи, а також у Канаді, Японії);

– екологічний податок на повітряний транспорт, вноситься в загальні ставки податку за здійснення цього виду діяльності в країні (Канада, США, Данія, Норвегія, Швеція) і за переліт через територію країн (є стандартною позицією міжнародних правил);

– екологічний податок на конкретні групи товарів, у тому числі: мінеральні добрива (Норвегія, Швеція); пестициди (Данія, Франція, Угорщина, Португалія, Швейцарія та ін.); пластмасова тара, упакування (Данія, Угорщина, Ісландія, Польща); шини (Канада, Данія, Фінляндія, Угорщина, Польща) і т.д.;

– екологічний податок на паливо.

Найбільш поширеними в країнах Європи є транспортні та енергетичні податки. Так, енергетичні податки становлять 72 % від загальної величини екологічних податків у ЄС, а транспортні податки – 23 %.

Якщо порівняти цей перелік екологічних податків із видами екологічних податків, виокремлених за результатами аналізу екологічного оподаткування європейських країн, то виявиться, що в Україні запроваджено екологічні податки трьох видів:

1) податок на викиди забруднювальних речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення та пересувними джерелами, податок на скиди забруднювальних речовин безпосередньо у водні об'єкти;

2) податок за розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях або на об'єктах, крім розміщення окремих видів відходів як вторинної сировини;

3) податок за утворення радіоактивних відходів, тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк.

Головною особливістю екологічної політики провідних країн є те, що вона спрямована на попередження виникнення забруднення навколишнього середовища за допомогою проведення екологічної оцінки [2].

Значні фінансові результати від реформи екологічного оподаткування вже отримала Німеччина. За рахунок збільшення надходжень від енергетичних податків вдалося спрямувати 88 % від отриманої суми на зменшення внесків громадян у межах системи державного пенсійного страхування, а 3 % використано на фінансування урядової федеральної програми щодо розширення інвестицій у поновлювальні джерела енергії та підвищення енергоефективності будівель [3].

Зі свого боку, Україна в процесі розв’язання екологічних проблем із допомогою податкового регулювання може забезпечити економічні стимули для забруднювачів – стимулювати їх до нововведень та інвестицій у відновлювані джерела енергії й альтернативні види палива; ефективне використання паливно-енергетичних ресурсів, реалізацію заходів енергозбереження; збільшення частки відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива в енергетичному балансі країни; коригування споживчого попиту на екологічно «чисті» й «шкідливі» товари; ефективне використання природних ресурсів тощо.

Підвищення ставки податку без запровадження прозорого механізму використання коштів на енергоефективні заходи для промисловості не сприяє зменшенню викидів парникових газів. Підприємства продовжують занижувати показники викидів, щоб оптимізувати свої податки, замість того, щоб вкладати кошти у заходи, які зменшать споживання енергії та палива.

Підприємства енергетичної сфери, металургійні тощо зараз перебувають в ситуації, коли для виконання всіх взятих Україною зобов’язань необхідні мільярдні інвестиції.

Щоб вирішити проблему: усі кошти від сплати екологічного податку мають надходити до спецфонду та мати цільове призначення. У разі підвищення

екологічного податку необхідно гарантувати повернення частини коштів, як це було передбачено у 2014 році, підприємствам на проекти екологічної модернізації.

Щоб вирішити екологічні проблеми, потрібно зрозуміти причини їх виникнення. Відомий принцип «Забруднювач платить!» справляє тільки фіскальний вплив на промислові підприємства, але не має стимулюючого ефекту. Варто зазначити, що щорічно збирають близько 5 млрд грн від сплати екологічного податку, а потім розподіляють їх таким чином:

- 45 % коштів спрямовують до загального фонду бюджету, де їх використовують для «латання дірок», а не для вирішення екологічних проблем;

- 55 % — до спеціальних екологічних фондів місцевих бюджетів, але навіть цю їх частину використовують у кращому разі для висадження дерев або вивезення сміття, а в гіршому — вони просто лежать на депозитних рахунках місцевої влади.

Тобто ці гроші витрачають не на усунення причин виникнення екологічних проблем, а на боротьбу з їх наслідками. Тому наскільки б Уряд не підвищував податки, на рівні забруднення це жодним чином не позначиться.

Зменшити негативний вплив на довкілля можуть лише об’єкти, які цей вплив справляють — великі промислові підприємства. А спосіб його зменшення є тільки один — екологічна модернізація. Тож необхідно не просто невпинно збільшувати екологічний податок, а й стимулювати підприємства інвестувати в екологічні заходи. На зміну фіскального принципу «Забруднювач платить!» має прийти стимулюючий принцип «Забруднювач інвестує!».

Щоб реалізувати такий підхід, необхідно дати змогу промисловим підприємствам зменшувати платежі по екологічному податку на суму зроблених екологічних інвестицій. Певна річ, надходження до бюджету скорочуватимуться. Однак, одночасно скорочуватимуться й видатки бюджету на боротьбу з наслідками промислових забруднень, оскільки усуватимуться їх причини. А найголовніше — проведення екологічної модернізації автоматично запускає всі економічні процеси, тому що потрібно спроектувати природоохоронне обладнання для модернізації (робота для інженерів), налагодити його виробництво (робота для машинобудівників), побудувати споруди та змонтувати агрегати (робота для будівельників) і підтримувати необхідні режими експлуатації (робота для промисловців).

Аналогічні механізми діють у багатьох європейських країнах, де впроваджують екологічну модернізацію.

Таким чином, на сьогодні Україна стала на шлях екологізації податкової системи, однак потребує подальших перетворень законодавчої бази для забезпечення дієвості податкової політики у сфері фінансування сталого розвитку вітчизняної економіки.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17
2. Волковець Т.В. Види екологічних податків, які застосовуються зарубіжними країнами. URL: http://www.essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/11153/1/14.pdf
3. Пилипака С.А. Екологічний податок в Україні як інструмент реалізації державної політики у сфері охорони навколишнього середовища. URL: http://legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=152%3A2011-12-12-22-03-54&catid=32%3A-4&Itemid=40&lang=ru

Чернова О. В.,
к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки
Університет державної фіскальної
служби України
Морозова І. В.,
студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОФШОРНІ ЗОНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДАТКОВОЇ ОПТИМІЗАЦІЇ

Для успішного функціонування в умовах ринкової економіки підприємствам необхідно шукати способи підвищення своїх прибутків, при цьому мінімізуючи сплату податків. При пошуку вирішення цього питання постає можливість використання «податкових гаваней» – зон із низькими ставками податків на прибуток. Офшорна компанія є одним з найпоширеніших корпоративних інструментів, що забезпечують оптимальне проведення закордонних операцій. Використання офшорних фірм дозволяє компаніям знижувати свої податки на абсолютно законних підставах.

Межа між законною оптимізацією та незаконним ухиленням від сплати податків визначається законністю методів, які платник податків використовує для мінімізації податкових зобов'язань. Для визначення меж оптимізації в конкретних випадках важливий пріоритет господарської мети. Якщо всі дії підприємця спрямовані не на здійснення підприємницької діяльності, а на зниження податкового навантаження і досягнення цієї мети не виправдане з погляду ведення бізнесу, не відповідає договірним відносинам, що склалися на підприємстві, звичаям ділового обігу, то вони можуть кваліфікуватись як ухилення від сплати податків.

Темі існування та діяльності офшорних зон присвячено чимало праць, як зарубіжних так і вітчизняних вчених: Баймуратова М.О., Бозуленко О.К., Вишневського В.П., Галкіна І.Г., Зоріна О.І., Косе Д.Д., Омельчука Е.С. та ін., однак, досі однозначно не визначено чи позитивно чи негативно впливає діяльність офшорів на розвиток економіки.

Офшорні зони – це позанаціональні фінансові центри / території, зони , головним завданням яких є створення для підприємців сприятливого валютно-фінансового, фіскального режиму, високого рівня банківської і комерційної секретності, лояльність державного регулювання [1].

Існують певні чинники, що сприяють прихованому відпливу капіталу:

- висока мобільність фінансових ресурсів і здатність швидко переміщуватися з однієї країни в іншу, з більш сприятливими умовами;
- несприятливий інвестиційний клімат, що ускладнює умови ведення бізнесу;
- високий рівень корумпованості влади;
- недосконаліть законодавства, що дозволяє вважати приховані відпливи капіталу легальним ухиленням від сплати податків;
- встановлення окремими країнами сприятливих умов для формування штучних схем мінімізації оподаткування.

Головними ознаками офшорних юрисдикцій є:

1) сплата податків. У переважній більшості офшорних юрисдикцій передбачено сплату податків. При цьому вони або не сплачують податок на прибуток або сплачують його за нижчою ставкою, ніж в країні резидента – платника податків;

2) фінансова таємниця. Деякий рівень фінансової таємниці є наявний як в офшорних юрисдикціях, так і в інших країнах. При цьому переважна більшість країн не забезпечує захист фінансової таємниці у випадках розслідування правоохоронними органами іноземних країн. Головною відмінністю офшорних юрисдикцій є досить жорсткі правила захисту фінансової таємниці, у тому числі банківської та комерційної;

3) валютний контроль. Офшорними юрисдикціями зазвичай використовується подвійний валютний контроль. Такий контроль по різному застосовується для нерезидентів і резидентів, а також для іноземної та національної валют. Резиденти підпадають під такий валютний контроль, а нерезиденти – ні. При цьому нерезиденти підпадають під звичайний контроль у випадку використання місцевої валюти [2].

Офшорна компанія – це спосіб ведення бізнесу зі значною економією на податкових видатках. Відкрити фірму в офшорній зоні може не тільки власник великого бізнесу, але й звичайний фрилансер. Різні схеми податкових виплат і широка географія офшорних юрисдикцій надають великі можливості для ефективного ведення справ. Для реєстрації або переоформлення компанії в офшорі

можна вибрати будь-яку частину світу. Важливо тільки знати особливості офшорних зон різних типів.

Всього офшорних зон у світі налічується майже півсотні. За приблизними підрахунками, 9,8% усіх коштів на планеті сконцентровані саме там. Загальна сума, що зберігається в офшорних зонах, за деякими оцінками, може сягати 32 трлн дол. США – це більше за ВВП США й Японії разом узятих.

Переваги від використання офшорних зон для бізнесу полягають у використанні декількох офшорних компаній під час приватизації підприємств з метою збереження анонімності власника та отримання контрольного пакета акцій підприємства, відсутності потреби подання бухгалтерських звітів, номінальній сплаті статутного капіталу та утримання статусу IBC (International Business Company), прибуток (капітал) у твердій валюті, у надійних банках і стабільній країні, ефективна і недорога банківська система.

Переваги використання офшорних зон на мікроекономічному рівні водночас є недоліками та створюють загрози для стабільності глобального економічного простору.

Серед головних недоліків слід виділити такі: ухилення від податків, недобросовісна податкова конкуренція, підтримка тіньової економіки, вплив на соціальну ситуацію в країні, створення умов для відтоку капіталу, створення елементів нестабільності у світовій економіці та фінансах у зв'язку з можливістю накопичення в офшорних зонах великих обсягів капіталів, насамперед спекулятивних, отримання поза конкурентних переваг тими компаніями, які використовують офшори.

Офшорні зони прийнято ділити на дві групи: з повною і податковою офшоризацією. Повна офшоризація – це звільнення від будь-якої звітності, та сплата підприємцями доволі низьких відсотків у вигляді податків чи незначної фіксованої суми. У деяких зонах підприємець навіть може отримати повне звільнення від сплати податків (Домініка, Кіпр, Британські Віргінські острови, Беліз, Сейшели, Федерація Сент Кітс і Невіс).

Податкова офшорна зона – це знижені ставки, але без звільнення компаній від ведення обліку та складання звітності. До цієї групи належать Гонконг, Шотландія, Панама. «Податкові оазиси»– офшори, розташовані всередині (наприклад, ОАЕ). Інвестиційна привабливість різних офшорних зон залежить від умов реєстрації та оподаткування.

Крім того, Форумом фінансової стабільності розвинених країн визначено рейтинг офшорних зон за рівнем їх надійності:

- до першої групи належать Люксембург, Швейцарія, Гонконг, Дублін, острови Гернсі, Сінгапур, Мен і Джерсі;

- у другу групу надійності віднесли Андорру, Монако, Лабуан, Мальту, Гібралтар, Макао, Бахрейн, Бермуди, Барбадос;

- до третьої групи ввійшли Кіпр, Антигуа, Ліхтенштейн, Панама, Ангілья, Ліван, Кайманові, Британські та Віргінські острови, Аруба, Беліз, острів Кука, Багамські острови. Доцільно зауважити, що фактор сприятливого інвестиційного клімату країн 2 і 3 групи відіграє важливу роль у виборі об'єктів інвестування українськими суб'єктами господарювання [3].

За даними Державної служби статистики в Україні, серед істотних, значиться понад 20 офшорних юрисдикцій, з яких здійснюється інвестування в країну, це: Кіпр, Британські Віргінські острови, Панама, Беліз, Сейшельські острови, Джерсі, Ліхтенштейн, Люксембург, Багамські острови, Сент-Кітс і Невіс, Мальта, Гонконг, Монако, Сінгапур, Домініка, Сент-Вінсент і Гренадіни, Кайманові острови, Маршаллові острови, Гібралтар, Аруба [4].

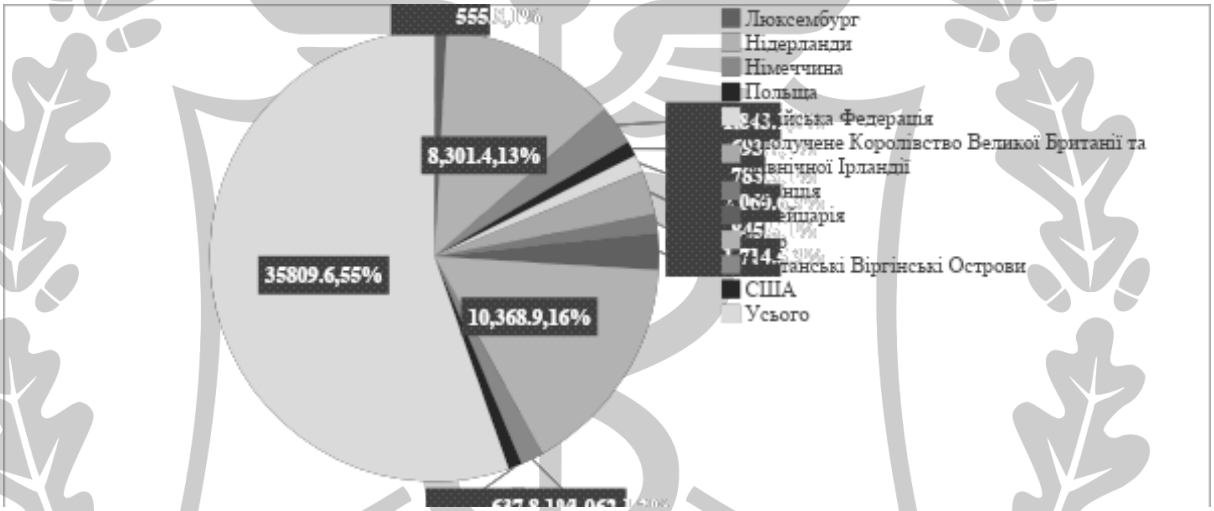

Рис. 1. Прямі інвестиції з країн світу в економіці України на 31 грудня 2019р. (млн. дол. США).

Отже, для зменшення відпливів капіталу Україні необхідно впровадити наступні заходи: встановити жорсткі вимоги до подачі інформації про здійснення електронних переказів; посилити вимоги щодо контролю транзакцій здійснюваних публічними особами, а також оточуючих їх осіб; посилити перевірку джерел доходів політичних діячів; розширити список злочинів, які використовують для відмивання коштів; посилити вимоги, щодо виконавчих органів боротьби з відмиванням грошей.

Список використаних джерел

1. Волкова Ю.А. Розвиток офшорних центрів у системі міжнародного бізнесу. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2013. №1. С. 43-48.

2. Луцишин З.В. Сучасна офшоризація бізнесу у конструкті національної фіскальної безпеки. *Міжнародна економічна політика.* 2019. № 1 (30). С. 70-112. URL: https://ir.kneu.edu.ua/handle/123456789/31978?show=full.

3. Шеремитинська О.В. Вплив офшорних зон на економіку України. *Економічний простір.* 2016. №105. С.58-66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2016_105_8

4. Офіційний сайт Держкомстату України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua

Обривкіна О. М.,
доцент, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри цивільного права та процесу,
Університету державної фіскальної
служби України
Наконечна М. М.,
студентка ННІ Права
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

РЕФОРМА ПОДАТКОВОЇ ТА МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Чи не одним із головних пунктів в проєктах діяльності кожного уряду нашої держави є реформування "старої" системи органів, що реалізують державну податкову і митну політику.

Вносячи різноманітні поправки та нововведення до вже існуючої системи без належної уваги, на нашу думку, залишається головне - довіра із боку суспільства, - платників податків, що і забезпечують існування цих систем.

Аналізуючи дисертації та дослідження вітчизняних науковців, було доведено, що активне реформування митних органів України, яке відбувається в період з 2012 року, поки що не приносить очікуваних результатів, а їх інтеграція з податковою службою свого часу не була продумана в деталях та, відповідно, не отримала належного організаційного забезпечення [1].

І хоча наявні перетворення в організації митної діяльності певним чином ґрунтуються на рекомендаціях Ради Європи, в умовах відсутності довгострокової концепції модернізації податкової та митної служб, механічна передача функцій, зміна підпорядкування або назви центрального органу чи його структурних підрозділів, не приводять до якісних змін в роботі цих систем, на які очікують громадяни та бізнес [1, с. 5].

Від ефективності впровадження реформи всієї системи державного управління залежить зміна вектору взаємовідносин платників податків з державними органами та можливість ефективного захисту своїх прав.

Адже реформуванням податкової та митної служб без затвердження реформи всієї державної служби та без реалізації її основних напрямків є профанацією та не дозволить отримати ефект від такого впровадження [2, с. 8,10]

З огляду на низькі заробітні плати, що не відповідають робочому навантаженню, велике скорочення штабу професійних працівників, сумнівні кар'єрні перспективи, та, у результаті, - низький рівень самих систем і довіри до них, у нового керівництва як податкової так і митниці надзвичайне за складністю завдання — кардинальне оновлення особового складу обох служб та ще й, за можливості, шляхом рекрутингу фахових людей, що окреслює проблему не лише зазначених систем, а й державну службу загалом.

Зазначені та іншого роду чинники створюють низьку конкурентоспроможність податкової системи нашої держави на світовому ринку.

Проведення ефективної кадрової політики передбачає розробку таких показників, які б дозволяли прозоро та комплексно оцінити роботу персоналу податкової та митної служб.

Таким чином, шляхами якісного реформування та відновлення довіри суспільства до органів податкової та митної служб, може бути наступне:

1) проведення ретельного аналізу та перевірки витрат на утримання апарату та структури податкової та митної служб;

2) підвищення рівня кваліфікації працівників вищезгаданих служб та залучення висококваліфікованих фахівців з бізнесу та громадськості з досвідом державного управління та вмінням стратегічного і системного виконання завдань, а також скасування практики кадрових ротацій;

3) збільшення оплати праці працівників органів податкової та митної служб України та проведення обов'язкових прозорих конкурсних відборів на посади в цих органах [2, с. 27, 30].

Це можливо досягти за рахунок не лише скорочення персоналу, скорочення дублюючих функцій, а за рахунок перерозподілу видатків апарату служби, проведення та зосередження на головних проблемах податкової реформи в цілому, яка забезпечить збільшення надходжень до бюджету за рахунок економічного зростання України .

Список використаних джерел

1. Дорофеєва Л.М. Адміністративно- правове регулювання організації та діяльності митних органів в контексті євроінтеграційного вибору України: дис. на здобуття наук. ступеня доктора юр.наук: 12.00.07/ Дорофеєва Лілія Максимівна.- Ужгород, 2019.- 547 с.

2. Дроговоз Ю. Як та навіщо реформувати Державну фіскальну службу України (Polici paper)/ Ю. Дроговоз, Д. Черніков.-Київ: Європейський інформаційно-дослідницький центр, 2015.- 17 с.

3. Мерило Я. Дев'ять пріоритетів нової митниці, які мають допомогти бізнесу. Новини України. Нова митниця. Яких змін чекає бізнес?-URL: https://nv-ua.

4. Швабій К. Реформа ДФС: як отримати більше від поділу на два. Газета «ДЗЕРКАЛО ТИЖНЯ. УКРАЇНА». Випуск №27.- URL: https://m.dt.ua/

Колісник О. П.,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Університет державної фіскальної
служби України
Нефедова О. І.,
курсант факультету перепідготовки,
підготовки та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПОДАТКОВА ТА МИТНА СЛУЖБИ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Одним з найпріоритетніших завдань держави України на сьогодні є Євроінтеграція, що є процесом політичного, юридичного, економічного зближення з рядом країн. Щоб відбулося приєднання України до Європейського Союзу перед Україною стоять ряд завдань, вирішення яких сприятимуть пришвидшенню даного процесу. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами передбачає зобов'язання України здійснити якісні зміни у податковій та митній сферах, а тому невиконання функцій та завдань Державної фіскальної служби України, недовіра платників податків стали першопричиною реорганізації даного органу.

Науковці, політики окреслюють ряд передумов, що стали причинами розформування Державної фіскальної служби та створення нових податкової та митної служб України. Основні причини реорганізації ДФС є:

1) дисбаланс прав та обов'язків платників податків і контролюючих органів.

Найяскравішим прикладом даного факту є наявність конфліктів на фоні реалізації політики у сфері адміністрування податку на додану вартість. Недосконале законодавство з нечіткими процедурами адміністрування призводять до судових засідань між платниками та податківцями чи митниками.

2) високий рівень корупції в органах Державної фіскальної служби. Дослідники називають 8 типів корупційних зловживань які мали місце у діяльності органів ДФС:

зловживання службовим становищем; відкат (одержання винагороди формі товарів, послуг або грошей за передачу права на ведення справи в певній особі або компанії); крадіжка; здирництво (прийняття хабаря за нерозслідування кримінального порушення); улагоджування (створення перепон для кримінальних розслідування або процедур,«загублення» доказів); покриття незаконної діяльності; безпосередні злочинна діяльність службовця митних органів; внутрішній підкуп (купуються та продаються службові привілеї та пільги, відпустки, розподіл за змінами, просування по службі, призначення на посади) [1, с. 32].

3) недоопрацьованість законодавства у сферах митних та податкових відносин.

На основі досліджень можна стверджувати, що за останні роки відбулися ряд судових засідань, що стосувалися конфліктів між органами ДФС і платниками податків. Ці конфлікти виникали на основі розбіжностей в розумінні сторін тверджень одних і тих же положень нормативно-правових актів.

Органи ДФС, у тому числі митниця, систематично та послідовно попирають охоронювані законом права платників податків. Наявність численної судової практики на користь підприємців у спорах з фіскалами жодним чином не переконує посадовців дотримуватись вимог Конституції України, законів, відомчих нормативно-правових актів [4].

4) неефективна діяльність органів податкової міліції та митних органів.

Низький рівень консультаційно-розв'яснювальної роботи органів ДФС, велика кількість незавершених кримінальних справ, проблеми в поверненні платникам надмірносплачених податкових коштів, низьке статистика опрацювання скарг на користь платників податків є показником неякісної діяльності органів ДФС.

5) безкарність та безвідповідальність посадових осіб органів податкової та митної служб.

Показником даного твердження є негативна ситуація, яка відбулася з запровадження системи електронного адміністрування податку на додану вартість, що була створена з багатьма помилками. Результатом функціонування якої було: закриття підприємств, виведення активів та підприємств до сусідніх країн, перехід малого та середнього бізнесу в «тінь». Як зазначала Юлія Драговоз: «Посадові особи Державної фіскальної служби України, які винні в методологічно неправильному алгоритмі розрахунку реєстраційної суми, в методологічних прорахунках та помилках у запровадженні системи електронного адміністрування податкуна додану вартість, не понесли жодної відповідальності, але поклали таку відповідальність на самих платників, які «заплатили» за ці прорахунки «живими» грошима [3, с.5].

Таким чином, безкарність та безвідповідальність посадових осіб стало причиною порушень прав платників податків, невілювання органами ДФС норм податкового кодексу України, неспівпадіння положень нормативно-правових актів з практикою.

6) Невідповідність законодавства та організаційних моделей митної та податкової служб стандартам та нормам Євросоюзу.

Законодавство України не відповідає стандартам встановленим Європейським Союзом, а тому на основі міжнародних договорів, які є нормами національного права, Україна зобов'язана адаптувати своє законодавство до міжнародних стандартів. Доказом невідповідності організаційних моделей митної та податкової служб є реалії митниць України: наявність черг, перевищення часу на митне оформлення, необґрунтоване перевищення вартості ввезення товарів. Дані факти є порушенням вимог Кіотської конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур.

18 грудня 2018 року Кабінет Міністрів України видав Постанову «Про утворення Державної податкової служби України та Державної митної служби України», який мав на меті реорганізацію Державної фіскальної служби на Державну податкову та Державну митну служби.

«Ми починаємо новий етап у податковій політиці нашої держави. Нова податкова служба стане надійним партнером для підприємців, яка створюватиме сприятливі умови для ведення забезпечувати на рівні права всіх платників податків. Впевнений, що спільними зусиллями ми побудуємо сервіс на податкову службу європейського зразка рівнем довіри у суспільстві, якою будемо пишатися», - наголосив Голова ДПС Сергій Верланов [2].

Державна податкова служба та Державна митна служба є правонаступниками прав та обов'язків реорганізованої Державної фіскальної служби у відповідних сферах діяльності [7].

З часу створення нових податкової та митних служб здійснено такі кроки по відновленню довіри суспільства до даних органів:

1) стосовно протидії корупції, то наказом «Про затвердження складу комісії з оцінки корупційних ризиків у ДПС України» від 10.12.2019 р. було сформовано комісію з оцінки корупційних ризиків, яка функціонує у рамках проекту Антикорупційної програми. Завданням комісій є здійснення індентифікації та оцінки корупційних ризиків, проведення моніторингу стану виконання антикорупційної програми ДПС [5]. Також з метою протидії корупції створено інтерактивний сервіс «Пульс», що є інструментом двостороннього зв'язку із громадянами та суб'єктами господарювання, який дає можливість запобігти правопорушенням з боку працівників Державної податкової служби України.

2) Уряд України вносить поправки в податковий та митний кодекси України, приймає закони та інші нормативно-правові акти, які б відповідали нормам та стандартам Євросоюзу.

3) з метою покращення організаційних моделей митної та податкової служб 22 жовтня 2019 року набрав чинності наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження форм заяви про застосування спрощеної системи оподаткування, розрахунку доходу за попередній календарний рік, запити про отримання витягу з реєстру платників єдиного податку та витягу з реєстру платників єдиного податку».

4) у сфері діяльності митної служби почав діяти Закон «Про внесення змін до митного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України у зв'язку з проведенням адміністративної реформи», даний закон сприятиме автоматизаці, прозорості митних формальностей, оприлюдненню інформації, яка стосується митної вартості товарів.

5) з 2021 року вступають в дію правила Base Erosion and Profit Shifting, які сприятимуть протидії виведенню податків за кордон і розмиванню податкової бази.

6) з метою покращення становища малого та середнього бізнесу в Україні створено комісію з питань захисту бізнес. Її утворено з метою покращення бізнес-клімату в Україні та створення належних умов для залучення інвестицій, у тому числі іноземних, шляхом захисту бізнесу від незаконних зазіхань із боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, юридичних осіб публічного права, їхніх посадових та службових осіб, інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, осіб, прирівняних до них, недопущення перешкоджання законній діяльності суб'єктів підприємницької діяльності [6].

Стратегія сталого розвитку «Україна-2020» окреслила чотири напрямки за якими відбуватиметься реформування в Україні. Реформа в митній та податковій службах є базовими. Відповідно до Конвенції реформування митної служби України на 2019-2029 роки та офіційних заяв очільників державних органів стосовно реформування податкової служби України сформовано на майбутнє головні напрямки перетворень, які сприятимуть покращенню діяльності податкової та митної служб:

- формувати єдину податкову та митну правові бази;
- спрощувати систему адміністрування податків та зборів;
- створення стабільної єдиної податкової системи, яка б характеризувалася збалансованістю інтересів платників податків та держави;
- запровадити дисциплінарну відповідальність за дії, бездіяльність та неправомірні рішення працівників Державної податкової служби та Державної митної служби до платників податків;
- здійснювати автоматизацію та запроваджувати електронні сервіси для обслуговування платників податків та запобігання виникнення корупції;
- залучити до співпраці висококваліфікованих працівників, забезпечити їх регулярне навчання та підвищення кваліфікації.

Отже, підсумовуючи усю досліджену інформацію можна дійти до висновку, що в сфері повернення довіри платників податків до митної та податкової служб, наша держава знаходиться на вірному шляху. Проте варто зробити ще велику кількість змін, вибрати вірні напрямки роботи, щоб наша держава в економічному плані стала стабільною, конкуруючою. Лише в даному випадку буде досягнуто якісних змін та повернено довіру громадян.

Список використаних джерел

1. Баранов О.С. Актуальні проблеми протидії та запобігання корупції в органах Державної фіскальної служби. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Юриспруденція: 2016. № 20. С. 30-33
2. Верланов С. Державна податкова служба розпочала свою роботу URL: https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/389736.html
3. Драговоз Ю. Як та навіщо реформувати Державну фіскальну службу України. К.: Європейський інформаційно-дослідницький центр, 2015. 32 с.
4. Мазалов А. Реформування митної справи в Україні. Юрист 8 закон. 2018. № 19. URL: https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA011549/
5. Наказ «Про затвердження складу комісії з оцінки корупційних ризиків у ДПС України» від 10. 12. 2019 р. URL: https://tax.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/74099.html
6. Постанова « Про утворення комісії з питань захисту бізнесу» №.902 від 16.10.2019 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/902-2019-%D0%BF
7. Постанова « Про утворення Державної податкової служби України та Державної митної служби України» №.1200 від 18.12.2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-utvorennya-derzhavnoyi-podatkovoyi-sluzhbi-ukrayini-ta-derzhavnoyi-mitnoyi-sluzhbi-ukrayini

Христокін Г. В.,
кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії та політології,
Університету державної фіскальної
служби України
Овдієнко О. В.,
аспірант ННІ ФБС
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ІННОВАЦІЇ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЕФЕКТИВНОГО ПРОЕКТНО-ОРІЄНТОВАНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Стабільне фінансове зростання у всіх галузях економіки будь якої країни напряму залежить від динаміки та рівня розвитку інноваційної сфери, наукомістких галузей та технологій. Забезпечення стрімкого та динамічного фінансового розвитку потребує відповідного рівня технічного, технологічного, наукового, кадрового забезпечення, необхідного для розробки та запровадження нових інноваційних проектів та відповідного захисту наукової, інноваційної, інтелектуальної та

інформаційної власності держави та розробок, що є питаннями інновацій, як складової фінансової безпеки держави.

Над напрямком інноваційного розвитку, державного регулювання інноваційної діяльності, основ та механізмів її функціонування, впливу інноваційної діяльності на рівень, темпи та механізм фінансового зростання, рівень фінансової безпеки діяльності держави та економіки країни в цілому працювала велика кількість видатних вітчизняних та закордонних вчених: І. Ансофф, І.Бінько, В.М. Гриньова, Л.К. Гитман, Б.М. Данилишин, Дж. Джонк, М.П.Денисенко, М.Д. Эклунд, В.Зомбарт, О.А. Кириченко, М.М. Ермошенко, М.Д. Крондратьєв, А.К. Кінах, П. Портер, А.А. Томпсон, А.І. Сухоруков, В.П. Семиноженко, О.О.Олейніков, М. Фрідмен, В.Г. Федоренко , Ф. Хайек, Й.Шумпетер. Разом з тим незважаючи на велику кількість досліджень та публікацій, питання інновацій як складової фінансової безпеки сучасного інноваційного розвитку держави не мають достатнього глибокого дослідження та висвітлення, та є перспективним і актуальним напрямком для подальшої науково дослідної діяльності.

Дослідження теоретичних засад формування та сутності інновацій як складової фінансової безпеки, та аналізу сучасного стану інноваційного розвитку держави дуже актуальне.

Питання «інновацій», інноваційного розвитку держави в останні роки набуло нового важливого значення оскільки сьогодні в це поняття вкладається нова філософія розвитку фінансової системи будь якої країни та держави що формують цю систему. При цьому поняття інновації в сучасних фінансових умовах роботи державиа повинно розглядатися під новим кутом зору, як і будь які процеси чи зміни що приводять до активності і динаміки розвитку і несуть в собі суттєві як позитивні фактори розвитку так і загрози та небезпеки. В сучасному розвитку науки інноваційна складова держави та її забезпечення розглядається як невід'ємна частина системи фінансової безпеки держави.

На сьогодні, стан посилення інновацій є балансом результативності що планується досягнути при запроваджені інноваційного проекту, загроз та небезпеки пов'язаних з науково технічними розробками, станом технологій та технологічним рівнем на якому знаходиться держава та готовності до втілення таких розробок та технологій. На думку А.І. Сухорукова, та О.О. Олейнікова використання науково технологічного потенціалу має розглядатися з позицій інноваційної безпеки. Технологічне відставання країни накопичується тривалий час, але дається взнаки в критичний момент.

Для України цей момент настав зі вступом в СОТ оскільки вітчизняним виробникам доведеться конкурувати з провідними інноваційно – орієнтованими транснаціональними корпораціями світу. Так, сучасними загрозами інноваційної безпеки України є: − недостатній рівень фінансування науково - технічних робіт

(НТР); − слабкий розвиток інфраструктури трансферу технологій; − зниження експорту та зростання імпорту наукоємких товарів; − слабкий рівень інформатизації інноваційної сфери; − недосконала стимулююча та податкова політика держави. − повільний розвиток ефективних форм інноваційної діяльності.[1]

За іншими науковими визначеннями: інновації, інноваційна безпека є однією з основ фінансової безпеки держави. Під інноваційною безпекою держави розуміють послідовну, заплановану, цілеспрямовану, діяльність держави щодо зміни кожного з фінансових елементів держави, викликану попитом, обумовлену науково-технічним прогресом і спрямовану на діючу організаційну структуру, технологічні процеси, стиль і методи управління продукцією що випускається, джерела сировини та матеріалів, ринки збуту, документообіг та інше. [2]

За дослідження Краснощокової Ю.В. в інноваційній безпеці вирішальною умовою є дотримання та реалізація інтересів держави, а така безпека безпосередньо спрямована на формування необхідних та достатніх умов для збільшення можливостей створення та використання інновацій: продуктових, технологічних, економічних, організаційних та соціальних з метою розроблення та впровадження конкурентоспроможності продукції й технології на рівні світових стандартів.[3]

В основі поняття інноваційної безпеки є термін «інновація». Поняття «інновацій» в сучасній науковій літературі має значну кількість багатомірних визначень та інтерпретацій що узагальнюючи можна визначити як: перетворення потенційного науково-технічного прогресу в реальний, який втілюється у нових продуктах чи технологіях. Інноваційний продукт має вищий технологічний рівень, нові споживчі якості товару або послуги порівняно з продуктами попереднього покоління. Своїй появі як науковому визначенню термін «інновація» завдячує відомому австроамериканському економісту Й. Шумпетеру. Термін «інновація» використовувався ним для пояснення механізму фінансових циклів, визначаючи їх як «нову функцію виробництва» і пропонуючи їх диверсифікацію за об’єктами втілення.[4]

Ці наукові дослідження стали підґрунтям для подальшого значного кроку: виходу на практичні практичних рекомендації щодо втілення принципів інноваційного розвитку у господарській, виробничій діяльності держави, та відкриття Й. Шумпетером системної природи інновацій, їх статико-динамічного дуалізму.

З одного боку інновація як статичне явище - це конкретний результат діяльності мікро рівня, кінцевий етап науково-виробничого циклу. Його виробниче впровадження призводить до зміни одного чи кількох продуктивно - технологічних параметрів, і зважаючи на компліментарність факторів виробництва стає каталізатором похідних (індукованих) нововведень.

З іншого - інновації є безперервним циклічним процесом, що періодично запускає механізм «творчого руйнування» наявної фінансової дійсності. Це призводить до необхідності системного погляду на інновації та зв'язку макро та мікро економічного рівня інновацій.

Існують різні точки зору на визначення поняття інновацій залежно від об'єкта та предмета самого дослідження. Так, Б. Твіст визначає інновацію як процес, у якому винахід або ідея набувають економічного змісту. Ф. Ніксон вважає, що інновація це сукупність технічних, виробничих і комерційних заходів, що спричиняють появу нових товарів, поліпшення промислових процесів та устаткування.

Визначну роль у інноваційному розвитку суспільства відіграє науково-технічний прогрес – як фактор економічного росту. «Науково-технічний прогрес – суттєвий фактор виробництва продукції що забезпечується за рахунок вдосконалення засобів виробництва та технологічної бази, відкриття наукою нових закономірностей, явищ та характеристик оточуючого світу, підвищення продуктивності праці».

Основою інноваційного процесу є створення та освоєння нових технологій, що створюються на основі фундаментальних досліджень .Модель інноваційного процесу включає: фундаментальні дослідження; прикладні дослідження; розробку та проектування; освоєння; промислове виробництво; маркетинг; збут.

Інноваційна безпека за своєю структурою має три основні групи ризиків які можна класифікувати наступним чином:

- технологічні ризики – ризики пов'язані з вірогідністю отримання кінцевих наукових результатів, своєчасністю, безпекою та перспективністю проведених робіт та отриманих результатів, відповідністю сучасному технологічному обладнанню до прийняття та запуску у промислове виробництво отриманих розробок та зразків;
- ринкові ризики – ризики пов'язані з готовністю ринкового середовища на який вийде державио з інноваційною розробкою до прийняття цієї інновації, наявність прихованого попиту чи очікування ринку, розробок конкурентів і т. ін;
- проектні ризики – ризики пов'язані безпосередньо з плануванням, розробкою та запровадженням інноваційного проекту, його вартістю, терміном, якістю виконання та цінністю отриманого результату. [5]

Сучасний стан інноваційної безпеки в Україні характеризується багатьма показниками першочерговими серед яких є: стан наукової, науково-технічної бази, науково-дослідних інститутів, лабораторій та організацій; стан вищої наукової освіти; показники кількості наукових та науково-технічних розробок та цінність цих розробок та їх відповідність потребам часу, науково-технічному прогресу та розвитку світової наукової думки; показники впровадження інновацій на промислових державиах в тому числі впровадження нових технологічних процесів,

безвідходних та ресурсозберігаючих технологій, патентування, продаж та купівля винаходів та розробок вітчизняних вчених на міжнародному ринку інтелектуальної власності.

Держава має головну роль у підвищенні рівня інноваційної безпеки та проведенні глибоких наукових досліджень, а також розробки нових технологій загальної цінності, та на жаль на протязі останніх 25 років мало інвестує в розвиток інноваційної діяльності та підвищення рівня державної інноваційної безпеки.

Список використаних джерел

1. Сухоруков А.І. Олейніков О.О. Науково-технологічний потенціал та інноваційна безпека України.
2. Максимова Т.С. Формування інноваційної політики підприємства.
3. Краснощокова Ю.В. Інноваційна безпека підприємства як запорука конкурентоспроможності в умовах інтеграції.
4. Шумпетер Й.А. Теория экономического развития. М.: Прогресс, 1982
5. Авраменко С. Новые формы инвестиций в условиях переходной экономики.

Рекуненко Т. О.,
доцент кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки, Університет державної фіскальної служби України
Онопрієнко Ю. В.,
курсант ФПППКППМ Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА.ФІНАНСОВІ РИНКИ

В умовах розвинутої ринкової економіки, де грошові кошти розвиваються і функціонують як товар, фінансовий ринок має розвинуту, розгалужену інфраструктуру. Він виступає важливим каналом забезпечення фінансовими ресурсами економіки країни, є фундаментом її фінансово-кредитної системи та надає останній стабільності і усталеності. У зв’язку з цим варто зазначити, що в Україні через слабкий розвиток небанківського фінансового сектора, покликаного забезпечувати економіку країни довгостроковими фінансовими ресурсами, банківській системі доводиться виконувати цілий ряд його функцій. Звідси, банк стає

єдиним у фінансовій інфраструктурі України універсальним інститутом посередництва, здатного виконувати все різноманіття операцій на фінансовому ринку країни.

Банки України згідно з положеннями діючого вітчизняного законодавства, крім "традиційно банківських" (кредитних, ощадних), мають право надавати цілий ряд послуг "небанківського характеру":

· випуск і розміщення власних цінних паперів;

· організація купівлі та продажу цінних паперів за дорученням клієнтів; · здійснення операцій на ринку цінних паперів від свого імені (включаючи андерайтинг);

· факторинг;

· лізинг;

· надання консультаційних та інформаційних послуг щодо банківських операцій;

· здійснення інвестицій у статутні фонди та акції інших юридичних осіб;

· здійснення випуску, обігу, погашення (розповсюдження) державної та іншої грошової лотереї;

· довірче управління коштами та цінними паперами за договорами з юридичними та фізичними особами;

· депозитарну діяльність і діяльність з ведення реєстрів власників іменних цінних паперів [3, с. 84].

Досліджуючи питання ролі і місця банківської системи на фінансовому ринку, перш за все, вчені виділяють дві основні їх функції: забезпечення економіки необхідною кількістю засобів платежу за рахунок ефекту мультиплікатора і трансформація заощаджень в інвестиції [2, с.55]. Особливої актуальності сьогодні набувають питання консолідації діяльності банків та різних небанківських фінансових установ (страхових, інвестиційних компаній). Відповідно до своїх функцій банківська система України через перерозподіл фінансових ресурсів по суті визначає розвиток всієї економіки країни. Ця функція стає ще більш вагомою у зв'язку з низьким рівнем розвитку інших сегментів фінансового ринку. Відтак захист даної функції банків є першочерговим завданням в контексті вирішення проблеми допуску на ринок фінансових послуг філій фінансових установ-нерезидентів (у т.ч. і банків). У зв'язку з цим питання збереження національної банківської системи стає питанням національної безпеки країни [3, с.45].

Аспекти визначення ролі та функцій банківської системи в умовах становлення та розвитку фінансового ринку знайшли своє відображення в наукових працях А. Бурдюгова, О. Васюренко, І. Гітченко, Р. Коцовської, А. Мороза, В. Шапрана та ін. Розробкою теоретико-методологічних питань розвитку банків – операторів фінансового ринку України, останнім часом займається все більше

вчених-економістів, серед яких: І. Гітленко, В. Кісільов, С. Науменкова, Ю. Потійко, Ю. Прозоров, В. Стельмах, О. Сугоняко, Ф. Шпиг та інші. Однак подальшої розробки та доопрацювання потребують питання не тільки розвитку банківського сектора, а й стабілізації функціонування банківських установ на існуючих ринках фінансових послуг[4, с.67].

Протягом останніх років банківська система України розвивалася досить динамічно на фоні прийнятної динаміки макроекономічних показників. Пріоритет банків України пов'язаний з кредитним напрямком активної діяльності, певною мірою знижує їхні потенційні можливості як інвесторів на фондовому ринку.

Розглядаючи банки як професійних учасників фондового ринку України, варто зазначити, що лише вони уповноважені торгувати цінними паперами власного випуску. Крім того, на відміну від більшості торговців, банківські установи є економічно незалежними учасниками фінансового ринку, які самостійно приймають рішення щодо інвестування коштів. А щодо такого напрямку, як депозитарна діяльність зберігача цінних паперів, то тут банки взагалі можуть вважати свої позиції лідерськими, адже їхніми конкурентами на цьому сегменті ринку є лише торговці цінними паперами [1, с. 54].

Немаловажним і, як свідчить практика, одним із найперспективніших напрямків діяльності банків на фінансовому ринку стає надання послуг андерайтера та фінансове консультування компаній які виходять на ринок з метою розміщення власних цінних паперів. Беручи участь у розміщенні цінних паперів як андерайтера, банки отримують подвійну вигоду – доступ до "цікавих" цінних паперів та гарантію стабільного доходу [3, с. 45].

Для спільного розвитку банківської системи і фінансового ринку важливу роль відіграє процес фінансової інтеграції. Це стосується як взаємного проникнення банків у сфери діяльності небанківських фінансово-кредитних установ та навпаки, так і банків різних країн на ринки один одного. В першому випадку мова йде про консолідацію фінансових зусиль банків та небанківських установ кредитно-інвестиційної сфери через створення альянсів спільної діяльності. Така форма забезпечує високий потенціал успіху в умовах глобальної конкуренції, оскільки за невеликих операційних витрат і менших потреб в інвестиціях учасники фінансового ринку можуть швидко досягти стратегічних цілей та ефекту синергії. Важливим напрямком взаємодії також є запровадження спільних технологій продажу фінансових послуг, а, відтак, розширення спектра послуг і збільшення обсягу їх продажів. Результатом такої бізнес-моделі банківського бізнесу є створення з іншими суб'єктами фінансового ринку так званих фінансових супермаркетів для клієнтів [2, с. 38].

Отже, українські банки залишаються одним з найпотужніших та найактивніших гравців на ринку фінансових послуг. Створення правової бази,

гармонізація регуляторної політики, уніфікація правил та стандартизація послуг дозволять банкам та небанківським фінансовим установам бути рівноправними учасниками фінансового ринку, працювати в прозорому та стабільному середовищі, щоб діяти на основі конкуренції та співпраці між ними та державою.

Список використаних джерел

1. Брітченко І., Перепелиця Р. Роль комерційних банків у розбудові фондового ринку України // Вісник НБУ. – 2005. – № 4. – С. 23-27.
2. Основні показники економічного та соціального стану країни. Грошово-кредитна та банківська статистика // Бюлетень НБУ. – 2005. – № 10. – С. 30-146.
3. Скічко О.І. Розвиток банківської системи в регіонах України // Формування ринкових відносин в Україні. – 2005. – № 9. – С. 97-101. 12.
4. Снігурська Л. Операції банків з андерайтингу та їх облік // Вісник НБУ. – 2005. – № 4. – С. 43-47.

Кравченко М. А.,
к.е.н, доцент кафедри економіки підприємства, Університет державної фіскальної служби України
Покиньчереда Р. І.,
студент ННІ ЕОМС Університет ДФС України м.Ірпінь, України

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ ДОСВІДУ ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ

Податкова система України розвивається з поруч зі становленням держави, але, незважаючи на тривалий період функціонування та розвитку, вона потребує реформування та вдосконалення. Тому для посилення стійкого розвитку податкової системи в період європейської інтеграції необхідно враховувати досвід провідних країн світу, оскільки їх податкова модель вчасно спричинила економічний підйом цих країн.

Податкова система будь-якої країни відображає особливості організації та функціонування її економіки, а також це один із механізмів вирівнювання доходів юридичних та фізичних осіб з метою досягнення соціальної справедливості та економічного розвитку. Тому ефективне вдосконалення податкової системи може

безпосередньо впливати на добробут суспільства та розвиток економіки в цілому. Однак необхідно і важливо враховувати зарубіжний досвід країн, які вже пройшли цю стадію і вважаються країнами з розвиненою економікою.

До питання дослідження та характеристики податкової системи провідних країн світу та України неодноразово звертались такі провідні вітчизняні вчені як: Карлін М., Ліповська-Махновець М., Кваша Т., Подолянчук О. та ін.

Податкова система України розвивається досить стрімко за останні декілька років. Ми бачимо це як результат змін у податковому законодавстві, що регулює оподаткування. Однак, незважаючи на темпи розвитку, все ще існує певна нестабільність у податковому законодавстві. Останнє пояснюється тим, що соціально-економічний розвиток постійно потребує вдосконалення механізму оподаткування та визначення його форм та методів, які найкраще відповідали б платоспроможності платників, їхній податковій культурі та фіскальній психології. Так, постійні зміни в законодавстві перешкоджають ефективному процесу управління податком.

В Україні система оподаткування регламентується Податковим Кодексом, який
регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема визначає вичерпний перелік податків та зборів, що стягуються в Україні, та порядок їх адміністрування. Згідно даного нормативно-правового документу в Україні діє дворівнева система оподаткування. Перший рівень –загальнодержавні податки та збори, другий –місцеві податки та збори [1].

З метою визначення сильних і слабких сторін у системі оподаткування останніми, проведемо їх порівняльну характеристику в Україні із податковими системами таких країнами як: США, Китай, Об'єднані Арабські Емірати та Швейцарія, оскільки саме вони визначають континентальні фіскальні особливості усіх країн світу.

Податкова система Сполучених Штатів Америки є показовою в плані соціальної орієнтації. Таким чином, дана система оподаткування є однією із тих, яка захищає громадян країни через систему пільг та зміни ставок оподаткування залежно від доходу і не є обтяжливою для населення, а також сприяє розвитку бізнесу завдяки гнучкій диференціації ставок податку[2].

Досвід
побудови податкової системи Китаю є цікавим в контексті розподілу податкового навантаження на різні види податків. Так, оподаткування в Китайській Народній Республіці показує, що наповнювати бюджет можна не тільки за рахунок податку на прибуток, а й за іншими податками та зборами. Тому, це сприяє розвитку бізнесу і економіки держави в цілому[3].

Побудова податкової системи Об'єднаних Арабських Еміратів свідчить, що створити процвітаючу та стабільну економіку можна без потужного використання податків. Податки в ОАЕ є лише однією із незначних частин надходжень, а основою розвитку економіку має бути ефективне використання ресурсів, якими розпоряджається держава [4].

Досвід Швейцарії в побудові системи оподаткування є прикладом ефективного управління у сфері податків, зокрема, визначення оптимальних ставок податків та формування оптимальної структури розподілу між федерацією та кантонами [5].

Таким чином, досвід податкових систем досліджуваних країн дає чіткі вказівки щодо розвитку та показує, які інструменти будуть ефективними у разі їх впровадження в Україні. Кожна досліджувана країна є унікальною і мала свій спосіб формування податкової системи відповідно до її культури, менталітету та інших особливостей. Тому розвиток вітчизняної податкової системи також повинен враховувати ментальні особливості українського народу та держави.

Таблиця 1

Особливості встановлення ставок окремих податків у вітчизняній і закордонних податкових системах

Країна	ПДВ	Податок на прибуток	ПДФО	Мито	Акциз
США	-	34%	10-35%	Визначається в доларах на різні групи товарів для країн,з якими не укладені митні договори	Нараховується лише на певні види товарів у відсотках чи у доларах
Китай	13%, 17%	25%	45%	Середня ставка 16,8%. Для імпортних мит від 0% до 270%, для експортних мит від 20% до 50%	3-30% залежно від групи споживчих товарів
ОАЕ	5%	-	-	Диференційовані залежно до укладеного договору з країною	Розглядається можливість введення акцизу на певні товари
Швейцарія	8%	8,5%	11,5%	Митна політика країни відображає політику Європейського Союзу	Для основних груп підакцизних товарів – у вартісному вигляді, для окремих груп –відсоткові ставки, але не більше 25%
Україна	20%	18%	18%	Диференційовані залежно від товарів і зазначені в митному кодексі України	Диференційовані залежно від підакцизного товару (абсолютні і відносні)

Джерело: сформовано автором на основі опрацювання[1], [2],[3],[4],[5].

Таким чином, серед досліджуваних країн саме в Україні найвища ставка податку на додану вартість (хоча деякі країни знижують ставку ПДВ, в Україні вона стабільно висока протягом тривалого періоду). Також ставка податку на доходи

фізичних осіб є універсальною, незалежно від розміру доходу та платника податку, коли в більшості країн цей податок є диференційованим і залежить від суб'єкта господарювання та платників податків.

В Україні існують значні проблеми з податком на прибуток, хоча ставка низька порівняно з іншими країнами, але механізм оподаткування прибутку підприємств є недосконалим та не зовсім справедливим щодо рівня підприємств.

Високі ставки на доходи середньостатистичних громадян змушують роботодавців вдаватися до всіляких схем, як уникнути переплати. Так розвивається тіньова економіка.

Отже, підсумовуючи все вищесказане, ми можемо зробити висновок, що хоча в Україні є багато проблем у сфері оподаткування, є потенціал для швидкого та ефективного вдосконалення. Використовуючи зарубіжний досвід, який країни набули за ці роки, можна обминути основні помилки у розвитку податкової системи. Комплекс заходів щодо реформування податкової системи України є лише частиною необхідних заходів для розвитку оподаткування, але реалізація цих пропозицій може позитивно змінити соціально-економічне становище країни та підвищити авторитет держави на міжнародній арені.

Список використаних джерел

1.Податковий кодекс України від 22.05.2019. No2755-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.

2.Карлін М. І., Ліповська-Маковецька Н. І. Податкові системи країн Америки: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2015. С. 11-31.

3.Податкова система Китаю. Офіційний портал Державної Фіскальної сл ужби. 2019. URL: http://sfs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/arkchiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/dosvid-modernizachii-krain-svity/kutai/?print.

4.Карлін М. І., Ліповська-Маковецька Н. І. Податкові системи країн Азії: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2016. С. 11-22, 105-108.

5.Кваша Т. К. Досвід Швейцарії із розподілу податкових повноважень і надходжень між рівнями влади. Економічний аналіз. Наук. Ж-л. 2016. No1. С. 123-137.

Таращенко В. А.,
к.е.н, доцент кафедри аудиту та економічного аналізу, Університет державної фіскальної служби України
Польовик Л. В.,
студентка ННІ ОАА Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

ОЦІНКА ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО В УКРАЇНІ

В Україні однією із провідних галузей, яка забезпечує продовольчу незалежність, підтримку національної економіки, надає значній частині населення робочі місця, є аграрний сектор. Оскільки він займає провідне місце із забезпечення країни валовим внутрішнім продуктом та є основою розвитку країни, то потребує стимулювання та підтримки зі сторони держави.

Українська податкова система має ряд недоліків, свою унікальність та специфіку в порівнянні із досвідом європейських країн. Її складовими є неузгодженість та протиріччя окремих податкових норм, їх нестабільність, безсистемне надання пільг та двояке трактування суті окремих видів податків, а також присутність нерівномірності розподілу податкового навантаження.

Для виробників сільськогосподарської продукції складно створити сприятливе податкове середовище.

Податкове навантаження на виробників сільськогосподарської продукції є високим і це пов'язано з недоліками системи оподаткування, до яких належать:

завищена ставка єдиного податку 4-ї групи (розмір ставки для ріллі, сіножатей і пасовищ — 0,95, попереднє значення — 0,15);

нерезиденти не можуть бути платниками єдиного податку;

введення в дію нового податку — на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;

певні обмеження щодо кількості працюючих осіб;

розрахунки з контрагентами виключно у грошовій формі;

широке коло необхідної до подачі звітності;

регулярні зміни у Податковому кодексі;

фіксована ставка податку, що не залежить від отримання прибутку для платників єдиного податку 1-ї та 2-ї групи;

збільшення ставки екологічного податку;

платники єдиного податку 2-ї та 3-ї груп, крім тих, які здійснюють діяльність на ринках продаж товарів дрібно роздрібної торговельної мережі через засоби пересувної мережі почали застосовувати у власній господарській діяльності зареєстровані, опломбовані у встановленому порядку та переведені у фіскальний режим роботи реєстратори розрахункових операцій [1, ст. 75].

Починаючи з 2016 року, реформи податкової системи завдали значного удару на аграрну галузь, а саме - на рентабельність сільськогосподарської продукції, яка помітно знизилася, та на обсяги виробництва, які також зменшилися. З 2017 року продовжувати отримувати дотації від держави могли лише деякі сільськогосподарські товаровиробники, що виробляють найменш рентабельну продукцію. Такі обмеження продовжували діяти до 2020 року.

Беручи до уваги середні сільськогосподарські підприємства, можна помітити, що, незважаючи на їх прибутковість та фінансову стабільність, для них складно нести високий податковий тягар.

Оскільки сільське господарство є однією із провідних галузей в Україні, воно потребує певного ряду реформ, які могли б полегшили функціонування даної сфери та створити клімат, який би сприяв розвитку, впровадженню інновацій та залученню інвестицій.

За даними ДФСУ, за перше півріччя 2019 року сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство сплатили податків на суму 21 млрд 232 млн 365,5 тис. грн. Структура цих надходжень має такий вигляд:

ПДФО та військовий збір – 7, 571 974,5 тис. грн;
податок на прибуток – 542 436,4 тис. грн;
рентна плата – 642 216,2 тис. грн;
акцизний податок вироблених в Україні товарів – 2 473,4 тис. грн;
ПДВ з вироблених в Україні товарів – 8 259 366,8 тис. грн;
бюджетне відшкодування ПДВ – -1 871 642,0 тис. грн;
податки на майно – 2 163 171,0 тис. грн;
екологічний податок – 41 779,0 тис. грн;
єдиний податок – 1 793 302,6 тис. грн.

Так, ТОП-20 аграрних компаній, за перше півріччя 2019 року сплатили в бюджет 1,8 млрд грн. Як вказано у відповідному рейтингу ДФСУ (станом на 01.07.2019 року), за перше півріччя 2019 року аграрна галузь посідає 11-те місце за сумою сплачених податків. Лідером серед аграрних підприємств стало ПрАТ «АПК-Інвест» (інформація про конкретну суму податку відсутня) [2].

До переліку податкових ініціатив, які вже відбулися в аграрній галузі та в інтересах сільських жителів, та тих, які перебувають в процесі реалізації, можна віднести наступні:

для сплати податків і зборів платникам податків запровадять єдиний рахунок (виняток становитимуть ПДВ та акцизний податок з реалізації пального та спирту етилового);

прийнято законопроект про відміну соєво-ріпакових правок. Тепер усі аграрії отримують компенсацію ПДВ за експорт зернових, без винятків.

Наведені зміни - це лише початок і в подальшому дані ініціативи будуть доповнюватися та змінюватися.

У 2020 році для сільськогосподарських підприємств та загалом для усього аграрного сектору очікується низка змін у системі оподаткування. Дану пропозицію озвучили міністр фінансів Оксана Маркарова, міністр економіки Тимофій Милованов та депутати монобільшості від «Слуги народу» і профільних комітетів.

Отже, як висновок можна сказати, що потрібне всебічне доопрацювання та спрощення українського законодавство для швидкого реагування на економічні та політичні реалії, що постійно змінюються. Зміни в парламенті сприяли підняттю питання щодо перегляду системи оподаткування для сільськогосподарських підприємств та усього аграрного сектору, а це може означати про подальший їх розвиток та прийняття конкретних правок у законодавство.

Список використаних джерел

1. Швець Ю. О. Вплив податкового навантаження на діяльність сільськогосподарських підприємств україни. / Ю. О. Швець, С. І. Гайдар // Інвестиції: практика та досвід. – 2018 р. - № 9. – С. 72-76. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/9_2018/16.pdf

2. Податки-2020: основні зміни для АПК від уряду та парламенту // АгроПоліт. URL: https://agropolit.com/spetsproekty/681-podatki-2020-osnovni-zmini-dlya-apk-vid-uryadu-ta-parlamentu

Гладченко О. В.,
доцент кафедри інформаційних систем і технологій,
Університет державної фіскальної служби України
Родзін Д. О.,
студент ННІ ІТ
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ

Нині інформаційні технології відіграють дуже важливу роль в житті суспільства. Значне місце вони посідають і в діяльності митних органів, оскільки митна справа є частиною зовнішньополітичної та зовнішньоекономічної діяльності України. Завдяки інформаційному забезпеченні можна полегшити обмін даними між митними органами та їх підрозділами, у короткі терміни отримати необхідну інформацію, належне здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, подання документів відповідним органам тощо.

Дослідженням впровадження інформаційних технологій в діяльність митних органів займались такі науковці як А. Г. Дідук, А. Д. Войцещук, В. Л. Петрушенко, В. Ф. Коломієць, Г. М. Красноступ, Е. Я. Кольман, Є. В. Петров, Є. Р. Бенькович, І. В. Дорда, І. Г. Бережнюк, К. І. Беляков, К. О. Євсєєва, М. Ланг, М. М. Савостін, О. В. Карпенко, О. В. Слобожанов, О. Г. Жерехов, О. М. Івашкович, О. О. Ніколайчук, П. В. Пашко, П. Я. Пісной, Р. М. Шевчук, С. Л. Яценко, С. О. Колобов та інші.

Інформаційна система (information system) – взаємопов'язана сукупність, методів і персоналу, яку використовують для зберігання, опрацювання та видавання інформації, що слугує досягненню конкретного завдання [3, с. 381].

Починаючи з 1992 року в Державному митному комітеті України почала створюватися Єдина автоматизована інформаційна система. Сьогодні вона охоплює всі митні режими:

- автомобільний транспорт – у повному обсязі;
- залізничний транспорт – при імпорті, транзиті та експорті;
- авіаційний та морський транспорт при імпорті.

Відповідно до положення «Про Єдину автоматизовану інформаційну систему Державної митної служби України» Єдина автоматизована інформаційна система Держмитслужби (далі − ЄАІС Держмитслужби) − це багатофункціональна

інтегрована автоматизована система, що забезпечує інформаційну підтримку та супроводження митної справи в Україні та становить сукупність кількох взаємопов'язаних інформаційних систем, зокрема, автоматизованої інформаційної системи «Центр», автоматизованої системи митного оформлення, інформаційно-телекомунікаційної системи «Електронна пошта» та інших систем, програмно-інформаційних комплексів [4].

ЄАІС дозволяє:

- контролювати доставлення вантажів до митниць призначення;
- приймати та обробляти дані митних декларацій, проводити їх форматно-логічний контроль;
- формувати дані митної статистики;
- користуватись різними довідниками: товарною номенклатурою, митним тарифом, довідниками валют світу тощо;
- контролювати застосування спеціальних санкцій до порушників законодавства;
- робити обмін оперативною інформацією про порушення та порушників митних правил;
- проводити дистанційне навчання працівників митниць ДФС;
- формувати звіти та проводити аналітичну роботу в різних сферах діяльності митниць ДФС;
- робити обмін інформацією з іншими державними органами та недержавними організаціями.

Також вона охоплює такі програмні продукти як «Єдине вікно» ДФС, АСМО «Інспектор», Система аналізу та управління ризиками.

Автоматизована електронна система «Єдине вікно» забезпечує здійснення всіх видів контролю, а також проводить обмін інформацією про товари, які переміщуються через кордон, впорядковує та спрощує комунікації перевізників та декларантів з іншими контролюючими органами, а також передбачає створення єдиної електронної бази даних, яка дозволяє різним службам контролю та митницям в автоматичному режимі обмінюватись інформацією про вантаж, який проходить через кордон України та про результати його державного контролю [2, с. 196].

Програма Інспектор–2006 призначена для автоматизованого оформлення митних документів у структурних підрозділах, зайнятих в процесі митного оформлення вантажів. Вона вирішує такі основні завдання:

- автоматизовану підтримку технології митного оформлення;
- введення і форматно-логічний контроль електронних копій документів, потрібних для митного оформлення, перевірку згідно з критеріями ризику;
- ведення бази даних митниць ДФС – основного сховища інформації про митне оформлення;

- обмін інформацією з іншими підрозділами митниць ДФС із застосуванням криптографічного захисту інформації;
- формування інформації з метою подальшого введення її до ЄАІС (ЦБД) [1].

Система аналізу та управління ризиками дозволяє контролювати проведення митного оформлення на ділянках, де існує найбільший ризик вчинення порушення митного законодавства, дозволяючи основному потоку товарів і фізичних осіб досить вільно переміщуватися через митний кордон України, обмежуючись формами митного контролю, достатніми для забезпечення дотримання законодавства України.

Отже, впровадження в митній діяльності інформаційних технологій є одним з основних завдань інформаційної політики ДФС України. Це покращить її функціонування, зменшить кількість злочинів, допоможе оптимізувати транспортно-митні технології та процедури забезпечення перевезень вантажів, значно скоротити час на декларування товарів, що переміщаються через митний кордон громадянами.

Список використаних джерел

1. Дяченко О. О. Необхідність впровадження сучасних, перспективних, інформаційних систем в процес митного контролю. *Технические науки – Информатика, вычислительная техника и автоматизация.* 2014. URL: https://www.sworld.com.ua/konfer34/639.pdf
2. Коновалов Ю. О., Романюк У. В. Сучасний стан автоматизації процедур митного контролю та митного оформлення водних транспортних засобів та товарів, що переміщуються ними. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки.* 2017, Вип. 32. URL: http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/7532/1/21.pdf.
3. Одинець В. А., Свириденко В. Ю., Дубчак Л. В. Інформаційні системи та технології на підприємстві: навч. посіб. Ірпінь: Державна фіскальна служба України, Університет державної фіскальної служби України, 2016. 388с. (Серія «Податкова та митна справа в Україні», т. 76).
4. Положення «Про Єдину автоматизовану інформаційну систему Державної митної служби України»: Наказ Державної митної служби України 04.11.2010 № 1341. Державна фіскальна служба України. URL: http://sfs.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/elektronna-mitnitsya/62603.html.

Мілевська А. О.,
к. ю. н., доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу
Університет державної фіскальної
служби України
Ружицька І. В.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДУ ОТРИМАНОГО У СПАДЩИНУ

Відповідно до положень частини 1 статті 1 Протоколу до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, «кожна фізична та юридична особа має право мирно володіти своїм майном та не може бути позбавлена своєї власності, крім випадків та на умовах передбачених законом та загальними принципами міжнародного права». Але, це «ніяким чином не обмежує право держави для забезпечення сплати податків, зборів та штрафів вводити в дію такі закони, які допоможуть здійснювати контроль за користуванням майном», про що свідчить частина 2 вище зазначеної статті Протоколу до Конвенції[1].

До майна, за яким законодавець здійснює контроль належить і майно отримане у спадщину, що є особливим видом доходів, які підлягають оподаткуванню в Україні. Правове регулювання оподаткування доходу отриманого у спадщину здійснюється Податковим кодексом України, але створенні державою правові механізми є не досконалими, а та кількість платежів, яка передбачена законодавством є обтяжливою та необґрунтованою. Тому, питання, що стосуються оподаткування доходу отриманого у спадщину потребують ретельного переоцінення, з метою вдосконалення та покращення умов спадкування.

Актуальність даної тематики зумовлена тим, що кожна особа рано чи пізно стикнеться із спадкуванням та відчує на собі якість законодавства з цього питання. Саме тому потрібно вдосконалити норми Податкового кодексу України, що стосуються оподаткування доходу отриманого у спадщину таким чином, щоб вони завдавали найменше втрат для спадкоємців, але в той же час забезпечували інтереси держави та контроль над такими доходами.

Дослідження даного питання комплексно знайти важко, але велика кількість науковців та правників досліджували окремі сфери та аспекти оподаткування спадщини, зокрема: А. Новицький, В. Білоус, Д. Гетманцев, Т. Проценко, Л.

Касьяненко, М. Кучерявенко, та інші, але все ж таки потребує подальших наукових розвідок.

Як вже зазначалось вище, питання, що стосуються оподаткування спадкової маси регламентуються Податковим кодексом України, а саме статтею 174 розділу IV, який має назву «податок на доходи фізичних осіб». Дана стаття закріплює поділ об'єктів спадщини та ставки податку[2]. На нашу думку, досить важко фактично однією статтею досконало врегулювати таке питання, тому на практиці виникають проблемні моменти, які призводять до подвійного трактування норм податкового законодавства.

Так, найбільш проблемним аспектом під час оподаткування спадщини є визначення доходу, який підлягає оподаткуванню. Проблема полягає у тому, що не має чіткої норми, яка б визначала чи потрібно оподатковувати зареєстрований дохід від спадщини, чи тільки фактично отриману спадщину. Адже, інколи виникають ситуації, коли зареєстровано як спадок було одну кількість грошей чи майна, а по факту отримано значно менше.

Про неодностайність розуміння даного питання свідчить і судова практика. Львівський окружний адміністративний суд задовольнив позов у справі №813/820/18, посилаючись на те, що «визначальною ознакою доходу платника податку є фактичне отримання такого доходу платником податку в грошовій, матеріальній чи нематеріальній формі»[3]. Постановою апеляційного суду було скасовано рішення суду першої інстанції, мотивовано тим, що оподаткуванню підлягає весь зареєстрований дохід, незалежно від того чи отриманий він чи з якихось підстав, не отриманий[4]. Адже стаття 174 Податкового кодексу України зазначає, що «дохід у вигляді вартості успадкованого майна (кошти, майно, майнові чи немайнові права) у межах, що підлягає оподаткуванню, зазначається в річній податковій декларації»[2].

Наступним проблемним аспектом є закріплене підпунктом 2 пункту 10 статті 164 Податкового кодексу України визначення бази оподаткування податку на дохід отриманий від спадщини. Адже до бази оподаткування включається «дохід у вигляді вартості успадкованого чи отриманого у дарунок»[2], та зовсім не враховуються витрати спадкоємця пов'язані з оформленням такого майна, його оцінкою чи сплатою боргів спадкодавця.

Досить часто, серед правників та науковців точаться дискусії стосовно доцільності виокремлення кількох ставок податку. Адже, Податковий кодекс, залежно від ступеня споріднення та деяких інших факторів застосовує такі ставки: 0 %, для спадкоємців, що є членами сім'ї, інвалідами першої групи, дитиною сиротою чи дитиною, що позбавлена батьківського піклування; 18 % у випадку спадкування резидентом від нерезидента та навпаки; 5 % для інших осіб.

На нашу думку, цілком виправданим є застосування нульової ставки для членів сім'ї спадкодавця, адже у великій кількості випадків таке майно здобувалось спільними зусиллями всіх членів сім'ї, тому не доцільно обкладати спадкоємців додатковим тягарем. А ось, застосування до інших осіб ставки у 18% вважаємо надто високою та не виправданою (враховуючи ще й 1,5 % військового збору). Все ж таки, нам здається, що враховуючи специфіку податку на дохід отриманий від спадщини потрібно відокремити його в окремий розділ, не прирівнювати до податку на доходи фізичних осіб та не застосовувати базову ставку, яка діє для останнього. Адже, досить часто спадкоємцями за заповітом є особи, які не є родичами першого та другого ступеня споріднення, але спадкодавець бажав, щоб саме вони отримали спадок. Таким чином, законодавець дещо знецінює бажання спадкодавця, закріплюючи певні пільги лише за родичами померлого.

Що стосується спадкування резидентами від нерезидентів та навпаки, то законодавство також містить дискримінаційні норми, але все ж таки вони не такі суворі як застосування ставки у 18%. Саме тому, вважаємо за потрібне переосмислити норми, що закріплюють ставки оподаткування доходу отриманого у спадок у сторону їх зменшення.

І наостанок, в питанні оподаткування спадщини проблемним є також застосування військового збору. На нашу думку, такий платіж необґрунтовано збільшує навантаження на платників податків при отримані ними спадку, особливо враховуючи те, що у деяких випадках, через недостатнє законодавче врегулювання він може сплачуватись однією особою двічі. Адже, це призводить до порушення принципів оподаткування, таких як законності, соціальної справедливості та врахування приватних інтересів[5, с.181].

На нашу думку, потрібно виключити податок на дохід отриманий у спадщину з розділу IV Податкового кодексу України, та запровадити новий податок – податок на спадщину, регулювання якого відбуватиметься окремим розділом кодексу. Це допоможе більш чітко та достатньо виокремити всі елементи податку, врегулювати проблемні аспекти, а також забезпечити контроль держави за доходом від спадкування. Також доцільним, на нашу думку, буде закріплення положення, щодо вирахування із податку тих сум, що були витраченні спадкоємцем на оформлення спадщини, оцінку майна чи повернення боргів спадкодавця.

Список використаних джерел

1. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: Рада Європи; Міжнародний документ від 20.03.1952. № 994_535. Ратифікація від 17.07.1997.

2. Податковий кодекс України: Закон України від ід 02.12.2010 № 2755-VI. Редакція від 02.04.2020. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112.

3. Рішення Львівського окружного адміністративного суду від 07.08.2018 року № 813/820/18. URL: http://reyestr.court.gov.ua/Review/75847522 (дата звернення 23.04.2020).

4. Постанова Восьмого апеляційного адміністративного суду від 31.10.2018 справа № 813/820/18. URL: http://reyestr.court.gov.ua/Review/77598426 (дата звернення 23.04.2020).

5. Бакал М. А. Правове регулювання обов'язкових платежів, що пов'язані з отриманням спадщини та дарунків: дис. … канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ. 2019. 214 с.

Гурочкіна В. В.,
к. е. н., доцент кафедри економіки підприємства,
Університет державної фіскальної
служби України
Рябініна Н. О.,
аспірантка кафедри економіки підприємства
ННІ ЕОМС
Університет державної фіскальної
служби України
м. Ірпінь. Україна

ШЛЯХ СУСПІЛЬСТВА ДО ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ ЧЕРЕЗ ВЗАЄМНУ ДОВІРУ

З хворобливою гіркотою спостерігаєш зміни сьогодення, життя стає жорстокіше і менш людянішим, соціальні проблеми накопичуються та множаться, соціальний клімат погіршується, більшість людей не в змозі адаптуватися у сучасності і відстаючи на крок не приймають участі в благах економічного зростання. Суспільство втрачає впевненість у майбутнє, загострюється недовіра, нівелюються цінності, які нас об'єднують. Такі умови життя ставлять під загрозу можливість самого існування нації. Тому популярність набирають дослідницькі зусилля в області економіки та соціальної науки, а саме дослідження соціального капіталу, який сприяє налагодженню прозорих стосунків, заснованих на довірі та взаємодії.

Тема соціальної складової та її вплив на суспільство, останні роки, розкрила свою актуальність та важливість, тому після освідомлення необхідності вивчення та налагодження здоров'я громадянського життя, що дало змогу перейти соціальним інститутам на більш широкий рівень досліджень. Підхід, заснований на можливостях,

підкреслює фундаментальність економічного зростання, яка сприяє покращенню особистих якостей і розширеного прийняття рішень кожної людини. «Соціальний капітал – є соціальне благо, фактичні і потенційні ресурси, наявність спільноти або системи взаємин між окремими людьми» [1]. Дослідження соціального капіталу показало важливість добровільної діяльності, соціальної мережі, інших джерел соціального капіталу, які тісно пов'язані з широкими та необхідними спектрами нашого життя: покращення здоров'я, ефективніша працездатність, улюблена робота, цікава школа, зменшення злочинності, просте сімейне життя, тому що все спрямовано на збільшення рівня блага для людей. Як би об'єднати усі вигоди соціального капіталу, то можна впевнено сказати, що почалося економічне благополуччя та щастя. Цілеспрямоване формування і нарощування соціального капіталу дає змогу знайти шлях до гармонізації політичних, соціальних, економічних інтересів, покращити можливості їх раціонального вираження не тільки на державному рівні, а і на рівні особистості.

Без довіри суспільства до бізнесу, підприємства, держави не може існувати ефективної сучасної конкурентної економіки. «Суспільна довіра, про яку всі говорять, але кожен розуміє її по-своєму. Визнаним є той факт, що політика і реформи, які побудовані на довірі, тривають значно ефективніше і з найбільшою ймовірністю приводять до очікуваного результату. Загальновідомі характеристики суспільної довіри полягають у тому, що вона може швидко зникати і, навпаки, тривалий час створюється, накопичується, важко підтримується на достатньому рівні. Але саме довіра дає можливість зменшити трансакційні непродуктивні витрати в економіці і спрямувати зекономлені ресурси саме на розвиток, на досягнення визначених цілей» [2].

Одним із показників довіри до держави є рівень суспільної свідомості та податкової культури, що відображається у самоорганізації сплати податків та організації праці в органах податкової служби країни. На сьогодні в сучасній Україні спостерігається дефіцит такої довіри, а це, водночас, гальмує формування соціального капіталу. Органи податкової служби намагаються запровадити досягнення соціальної рівності та ексклюзивне ставлення до потреб не тільки суспільства, а і особисте ставлення до кожної людини, в той же час ефективність діяльності податкової служби залежить від подолання негативного ставлення до себе суб’єктів господарювання. Податки у системі сприймаються, як об’єктивна втрата, а не соціальна відповідальність, не усвідомлюючи, що «по суті податки – це обов'язкові та нееквівалентні платежі, основа державотворення» [3].

Фіскальна дисциплінованість бізнесу чи окремої людини, всі яке намагання влади ввести соціальну відповідальність в межах податкової реформи сприймається негативно. Вміння ставити спільні інтереси вище особистих – це поки що прирегатива більш свідомих соціально-ринкових систем. «Необов'язкова обов'язковість в українському оподаткуванні – це новела нашої практики, що плюндрує фундаментальні

засади функціонування податкової системи країни, підриває довіру до неї. Адже, зворотний бік обов'язковості – справедливість, мірою якої є закон. Порушення однієї характеристики системи спотворює іншу, а за таких умов система оподаткування не може нормально функціонувати» [3].

За даними Міністерства соціальної політики, «станом на 1 січня 2020 року, чисельність зайнятого населення у віці 15-70 років за 2019 рік порівняно з 2018 роком зросла на 217,4 тис. осіб до 16,6 млн осіб. В ході 10 898 інспекційних відвідувань виявлено 8 278 працівників, які працювали без оформлення трудового договору (у 2018 році – 7 515 працівників) та 6 491 працівник виконував роботу на підставі цивільних договорів, що мали ознаки трудового (у 2018 році – 11 384 працівника). Крім того, виявлено 8 592 працівника, з якими укладено (оформлено) трудовий договір, але допущені до роботи без повідомлення ДФС», [4, с.11] тобто вони не декларували доходи, не платили податки і є нерідкі випадки звернень трудівників «тіні» за соціальною допомогою.

Наявність та розвиток соціального капіталу безпосередньо впливає на податкову культуру платників податків, що дає можливість досягти стабільності в адміністрування податкових платежів та сприяє демократичному розвитку податкових взаємовідносин. Водночас, відсутність соціального капіталу податкової служби, або його роз'єднаність гальмує розвиток податкової культури та негативно впливає на саму службу. Поступово економічні успіхи податкової служби України визначаються не тільки наявними ресурсами, технологіями та іншими суто економічними факторами, але й залежать від культурної складової – цінностей, які поділяють люди, їх соціальних взаємозв'язків, а також норм, що регулюють відносини у різних сферах суспільної діяльності.

У процесі політичних та економічних змін країни, нестабільності економічної системи, росту та падіння заробітних плат, рівня інфляції та купівельної спроможності населення, поведінка людей в однакових ситуаціях буде координально відрізнятися. Також значну роль відіграватиме індивідуальне становище кожної людини, кожного підприємства та їх впевненість у майбутньому, інвестиційної привабливості та активності й стабільності на ринку.

Соціальний капітал є невід'ємною частиною соціальної політики держави, а саме удосконалення підвищення ефективності освіти, охорони здоров'я та інших галузей соціально-культурної сфери, що дозволить знищити негативний вплив зовнішніх факторів та спростити процес прийняття рішень кожного. І це неможливо без органів податкової служби країни.

«Сьогодні ми формуємо нову податкову службу, в якій нульова толерантність до корупції, а працівники є професіоналами, що дотримуються високої культури спілкування з платниками податків, а платники, у свою чергу, поважають професію податківця» [5].

Всі інструкції, щодо неправомірних наказів та поведінки керівництва податкової служби, правила етичної поведінки працівника податківця, зосереджуючи увага на подоланні корупції затвердили в правилах етичної поведінки податкової служби, які повинні стати настільним посібником всіх співробітників ДПС. Головним положенням Закону України «Про державну службу» є дотримання принципу доброчесності, неупередженості, спрямованості дій кожного державного службовця, ставлючи інтереси держави вище приватних, формуючи нетерпиме ставлення до корупційних проявів, поважаючи права, свободи та законі інтереси громадян. ГУВД ДФС затвердило Правила етичної поведінки та запобігання корупції в органах ДФС «Кодекс професійної етики працівника органу державної податкової служби України визначає правила (норми) етичної поведінки працівника органу державної податкової служби. Вимоги Кодексу спрямовані на забезпечення справляння законодавчо встановлених податків за умови сприяння громадянам у добровільному дотриманні ними податкового законодавства, посилення справедливості та ефективності діяльності органів державної податкової служби. Вимоги Кодексу відповідають Конституції України та основним принципам державної служби, які визначені Законом України «Про державну службу».

«Дотримання працівником у своїй поведінці вимог Кодексу є основою для:

· задоволення працівника працею у колективі та відчуття ним свого особистого внеску в досягнення загальних цілей державної податкової служби;

· зростання довіри українського суспільства до державної податкової служби, формування у громадян впевненості у рівності кожного перед законом;

· надання якісних послуг органами державної податкової служби, які задовольнятимуть потреби громадян, сприятимуть підвищенню рівня добровільного виконання ними вимог податкового законодавства». [6].

Отже, добросовісність, доброчесність, виконання професійних обов'язків, сприяння відродження довіри платників до державних органів є головна мета створення етичних стандартів поведінки працівників органів податкової служби. Економічні напрями життєдіяльності господарських суб'єктів мають бути спрямовані на покращення якості рівня життя населення, а розвиток суспільства без довіри громадян до держави не дозволяє бути плідним. Ефективне формування сучасної конкурентної структури економіки, без якої не можливе оптимальне використання соціального капіталу, вимагає відбудови довіри суспільства до бізнесу, підприємства, держави. Рівень довіри та впевненості характеризують якість соціального капіталу, який проявляється та зростає при розвитку взаємозв'язків громадського суспільства.

Список використаних джерел

1. Гурочкіна В.В. Развитие человеческого капитала как основа инновационной активности предпринимательства. International Scientific Conference Modern paradigms in the development of the National and world economy At: CHIȘINĂU,

Republic of Moldova The materials of the International Scientific Conference November 1 - 2, 2019. Молдавія с. 528-534. https://www.researchgate.net/publication/339339926

2. Швабій К.І. Довіра. Дзеркало тиждня В.46, 2019. URL: https://dt.ua/macrolevel/dovira-331414_.html

3. Швабій К.І. Хочу - плачу, не хочу - не плачу. Дзеркало тиждня В.32, 2019 URL: https://dt.ua/finances/hochu-plachu-ne-hochu-ne-plachu-322185_.html

4. Подолання бідності. Щорічний звіт про виконання плану заходів з реалізації стратегії подолання бідності. Міністерство соціальної політики 2019. URL: https://www.msp.gov.ua/news/18537.html

5. Качалова Г. Чому необхідно залишати більше грошей громадянам і які податки слід зменшити. Економічна правда. 2019. URL: https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2019/09/2/651083/

6. Наказ ДФС України від 03.04.2019 № 257 "Про затвердження Правил етичної поведінки в органах Державної фіскальної служби» URL: http://sfs.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro diyalnist/73330.html

Борса В. В.,
старший викладач кафедри митної справи,
Університет державної фіскальної служби України
Сегеда В. О.,
студентка ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МИТНОЇ СИСТЕМИ НІМЕЧЧИНИ ТА ФІНЛЯНДІЇ

Складний економічний стан України, значні зміни в політичному й суспільному житті вимагають проведення швидких, ефективних та дієвих реформ у державному управління. Однією з реформ, якої потребує держава, є повноцінна реформа митної системи.

Головна мета діяльності митних органів, як і будь-яких органів виконавчої влади – це найбільш повне та адекватне задоволення всіх суспільно значущих потреб громадськості так званого «публічного» характеру через усебічне забезпечення пріоритету прав та законних інтересів людини [1].

Система митних органів в незалежній Україні була утворена майже два десятки років тому насамперед для здійснення функцій, пов’язаних із примусовим забезпеченням дотримання суб’єктами зовнішньоекономічної діяльності правил переміщення предметів через митний кордон нашої держави. Загальновідомо, що в

умовах проведення економічної реформи діяльність органів управління, орієнтованих на застосування тільки примусових заходів, визнається недоцільною, такою, що не відповідає вимогам часу й не задовольняє у повній мірі потреби громадян.

А. Г. Уліцький зазначає: «Невдалі та непрораховані реформи Державної фіскальної служби України, які тривають з 2015 року і до цього часу, так і не призвели до суттєвого підвищення якості здійснення митних процедур. Проблеми існування корупційних проявів та зловживань під час здійснення митного контролю та митного оформлення, а також визначення митної вартості товарів, які оформлюються митними органами України, не подолано до цього часу» [2].

Основною проблемою реформ митного спрямування є постійний пошук правильної моделі існування шляхом прийняття ряду нормативно-правових документів, зміст яких іноді суперечить один одному [3].

Головна проблема сучасного стану митної системи України полягає у відсутності критичного погляду на роль та місце цієї системи в комплексному механізмі державного управління.

У митній сфері найбільш важливим питанням для бізнесу є максимальне сприяння держави задля побудови ефективного механізму взаємодії суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності з державними органами, що сприятиме підвищенню авторитету України [3].

Характерною ознакою сьогодення митної служби є надзвичайно висока бюрократизація митних процесів та управління ними, неефективна політика й організація боротьби з митними правопорушеннями, митне шахрайство, невідповідна світовим стандартам структура управління та облаштування митних органів України й недосконаліть правового поля управління митною справою [3].

Сьогодні, в умовах Євроінтеграції, посилюється вплив міжнародних організацій на діяльність митних органів нашої держави (зокрема, у сферах міжнародної торгівлі і митної справи). Курс України на вступ до ЄС дозволяє, по-перше, вирішити суттєві проблеми, які постають перед Україною як державою, що орієнтована на здійснення експортних операції, та, по-друге, у найкоротші строки удосконалити національне законодавство з питань митної справи шляхом приведення його у відповідність із міжнародними стандартами.

Зазначимо, що структура національних митних служб обумовлена внутрішніми потребами кожної держави і істотно розрізняється за країнами. Розглянемо досвід організації митних служб на прикладі Німеччини і Фінляндії [4].

Основоположні рішення з питань митної справи в Німеччині, як і будьякої сфери державного управління, визначають найвищі органи державної влади – парламент і уряд (як органи загальної компетенції). Парламент затверджує Митний тариф, забезпечує митну і торгову єдність території країни, роботу митної охорони (ст. 73 п. 5

Конституції Німеччини). Так, і Головна митна служба Німеччини, і Головне митне управління Фінляндії підпорядковані Міністерствам фінансів цих країн.

У Німеччині управління митними службами здійснюється на чотирьох рівнях. Загальним керівництвом діяльністю митних органів займається федеральне Міністерство фінансів, у складі якого є Митно-криміналістське відомство (веде розслідування по фактах порушення митного законодавства ЄС) і Управління федеральною монополією на продукти винокуріння (здійснює нагляд за виробництвом цих продуктів у країні і стягує акцизи з імпортних алкогольних напоїв) [4].

Митна служба Німеччини спільно з Управлінням федеральною монополією на продукти винокуріння здійснює нагляд за виробництвом винногорілчаних виробів на території Німеччини і стягує акцизи на алкогольні напої, що імпортуються. Митні комісаріати разом із загонами прикордонної служби і поліції здійснюють охорону державного і митного кордонів Німеччини і ЄС, включаючи контроль і нагляд за рухом транспорту і пересуванням фізичних осіб. Таким чином, функції митних органів Німеччини поєднують роботу податкової поліції, автомобільної інспекції і прикордонних військ [4].

У Німеччині головні митниці безпосередньо організовують митне оформлення і контроль товарів і транспортних засобів, маючи в підпорядкуванні митні пости, комісаріати, оперативно-розшукові митниці. Функції митних постів полягають в огляді і попередньому оформленні товарів і транспортних засобів. Митні пости розташовані в усіх аеропортах, морських портах, на головних автомагістралях. Митні комісаріати разом із загонами прикордонної служби і поліції здійснюють охорону державного і митного кордонів Німеччини і ЄС, включаючи контроль і нагляд за рухом транспорту і пересуванням фізичних осіб, оперативно-розшукові митниці здійснюють правоохоронні функції митного відомства Німеччини [4].

Митна служба Фінляндії організована по-іншому. Приєднання Фінляндії до ЄС на початку 1995 р. сприяло спрощенню ведення частини зовнішньоторговельних операцій, зростанню обсягів товарообігу і збільшенню митних платежів до бюджету країни і ЄС. Фінські митники активно використовують нові технології в оформленні документації та контролі. На сьогодні, за оцінкою російських фахівців, фінська митниця є однією з висококваліфікованих сучасних служб державної адміністрації [4].

Загальне керівництво митницями Фінляндії здійснюється, як і в Німеччині, Міністерством фінансів, у штаті якого є Генеральний директор митної служби. Його основною функцією є розробка економічної політики Уряду і подальший контроль за її здійсненням. Міністерство розробляє державні річні проекти з використовування фінансових ресурсів, формування бюджету і управління фінансами країни в цілому. Національний митний департамент Фінляндії відповідає за діяльність центральної адміністрації фінської митниці. Її основними завданнями є забезпечення одноманітності митної діяльності і безперервності справочинства з

повним дотриманням національного законодавства. Національний митний департамент планує також процес розвитку і вдосконалення діяльності митної служби країни, митних агентств консультантів і інших організацій [4].

З метою управління митними службами на місцях територія Фінляндії поділена на сім митних регіонів, в межах яких є регіональна митниця з підпорядкованими їй одним або декількох митними постами. Регіональні митниці підлеглі національному митному департаменту, але не мають права ухвалювати управлінські рішення відповідно до своїх повноважень у регіоні. Директор регіональної митниці несе персональну відповідальність за діяльність підпорядкованих йому служб. Структура організації служб митного регіону залежить від специфіки товарообігу, обумовленого, в першу чергу, географічним положенням даного регіону. Проте на всій території країни застосовується єдина система митних процедур, стягування митних платежів, установлені Національним митним актом [4].

Отже, вітчизняні митні органи є недосконалі та сьогодні перебувають в стані реформування. В умовах євроінтеграції України, важливо в прцоесі реформування митних органів враховувати досвід Європейських країн. Зокрема можемо охарактеризувати митну службу Німеччини та Фінляндії, як добре організований державний механізм, заснований на уніфікованих процедурах і документах, сучасних інформаційних технологіях, тощо. Звісно, що в певній мірі причиною успіху побудови та функціонування митних органів даних країн є їх членство у ЄС. Глибока інтеграція в багатьох областях економіки Євросоюзу спричинила створення найдосконалішої митної системи з діючих у розвинених країнах. Сьогодні ЄС продовжує реформування митної системи з метою її пристосування до умов, що змінюються, в сучасному глобалізованому світі. Відповідно сьогодні цілком доречною вважається необхідність адаптації Державної митної служби України до митних стандартів ЄС.

Список використаних джерел

1. Митний Кодекс України від 11 липня 2002 року N 92-IV //Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України станом від 4 червня 2009 року N 1451-VI, ОВУ, 2009 р., N 49, ст. 1645

2. Уліцький А. Г. Особливості функціонування митної системи україни в сучасних умова / А. Г. Уліцький. // Держава та регіони. – 2019. – №1. – С. 104–109.

3. Терещук Ю. В. Аналіз та узагальнення зарубіжного досвіду організації менеджменту митних адміністрацій та служб через призму актів національного законодавства / Ю. В. Терещук. // Адміністративне право. – 2017. – №1. – С. 112–117.

4. Митні стандарти ЄС. – [Електронний ресурс]. – режим доступу: ec.europa.eu/taxation_ customs/sites/ taxation/ files/.../customs_blueprintsru.pdf

Паянок Т. М.,
к.е.н., доцент, завідувач кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики, Університет державної фіскальної служби України
Скрицька О. Ю.,
студентка ННІ ОАА Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

ВІДНОВЛЕННЯ ДОВІРИ СУСПІЛЬСТВА ДО ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ЯК ПОКАЗНИК ЕФЕКТИВНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

На сучасному етапі розвитку, Україна потерпає від наявних кризових явищ майже в всіх сферах суспільного життя. Недовіра до податкової служби виникла не одразу та має за основу недооцінення можливостей даної служби та скептичне відношення до права та податків. Для більшості учасників ринкових відносин сьогодні не існує прямої залежності між сплаченими податками та зростанням їх суспільного добробуту. Звідси і виникає бажання різними способами уникнути повноти оподаткування. Зростання власних доходів вони вважають більш кориснішим ніж зростання бюджетних витрат. Для цього застосовуються знання кваліфікованих бухгалтерів, які забезпечують мінімальні розміри сум податкових платежів. Перед державою стоїть дилема налагодити партнерські відносини із платником, який не хоче дотримуватися податкового законодавства. Для її усунення дослідники пропонують враховувати вплив включення вартості створення економічного злочину для оцінки мінімальної ймовірності, а саме випадок ухилення при якому злочин перестає бути економічно обґрунтованим [2, с. 82]. Необхідно виховувати свідомість платників податків шляхом зростання розміру штрафних санкцій та ймовірності їх застосування. Для цього необхідно надати більше повноважень працівникам контрольно-перевірочної роботи Державної фіскальної служби України до злісних порушників податкового законодавства.

При цьому демократична та правова держава не може існувати без «діалогу» з суспільством. Особливість їх взаємодії за демократичного політичного режиму полягає в тому, що громадянське суспільство підпорядковує собі державу і контролює її діяльність [1]. У сучасних умовах завдання відновлення довіри до держави та державних служб набуває особливого значення та спонукає до розвитку соціального діалогу державних служб із суспільством, налагоджуючи їх взаємовідносини.

Незважаючи на безліч змін та поправок до податкового кодексу, кількість підприємств, які б ними скористались, далеко невелика, адже присутні: недовіра до держави, «невпевненість» у своїх силах, негативні стереотипи щодо роботи податкових органів, побоювання представників бізнесу, тощо.

Свого процвітання держава може досягти за умови створення системи цінностей для державних службовців, адже метою є зростання ефективної діяльності ДФС України та наявність позитивного фідбеку від взаємодії суспільства та податкових органів, що матиме позитивний вплив та сприятиме посиленню економічної, соціальної безпеки та ін.

На органи Державної фіскальної служби України покладається велика соціальна відповідальність. Є безліч чинників, що сприяють просуванню соціальної відповідальності, такі як [2, с. 3]:

- прозора діяльність податкових органів, яка може бути досягнута шляхом освітлення цього сегменту ЗМІ та іншими інформаційними месенджерами;
- низький рівень податкової культури;
- велика частка бізнесу, що знаходиться в тіні;
- занепокоєння та необізнаність громадян, органів ДФС, зарубіжних інвесторів у контексті широкомасштабних змін;
- посилення впливу та механізмів взаємодії органів ДФС на рішення споживачів та інвесторів;
- підтримання високого рівня соціальної та економічної безпеки.

Соціальна відповідальність має базуватися на визначенні та конкретизації обов'язків, тобто поставлених цілей, створенні сприятливих умов діяльності та бажанні досягти результату.

Значний вплив на свідомість громадян справили: економічна і політична кризи, світова пандемія, наслідки якої призвели до масових безробіть і руйнування бізнесу. Експерти прогнозують, що подальше погіршення економічного становища може призвести до зростання політичної активності громадян, масового руху спротиву. За такої ситуації важливо зробити крок назустріч очікуванням громадян з метою завоювання довіри до органів влади в нашій державі, підвищення їх авторитету і статусу в сучасному українському суспільстві [3, с. 235].

Доцільно вважати, що низький рівень довіри громадян до органів державної влади є ознакою дефіциту якості державних послуг, які надають державні службовці. Необхідно зазначити, що для підвищення довіри громадян до органів фіскальної служби потрібно розуміти, що довіра є досить складним явищем і потребує поступового розгляду різних аспектів впливу та залучення широкого кола осіб впливу.

Аби підвищити довіру громадян до даного сектору державного регулювання пропонується слідувати таким заходам:

- створити центри з питань соціального діалогу органів державної влади;
- сформувати об'єднання роботодавців органів фіскальних служб;
- здійснити детальне вивчення нюансів недовіри громадян, провести соціологічне опитування;
- здійснити вивчення вдалого зарубіжного досвіду та провести паралель з вітчизняною податковою політикою;
- розробити критерій оцінювання стану виконання рішень;
- систематично проводити навчання працівників та роботодавців з приводу соціального діалогу;
- контролювати дотримання податкового кодексу при вирішенні питань;
- розробити механізм контролю та відповідальності за виконання роботи.

Отже, підсумовуючи сказане можна дійти висновку, що дотримання принципів соціальної відповідальності, постійний діалог з суспільством, реагування на його потреби та запити призведе до покращення іміджу даної служби. Також досягненню даного результату може посприяти підвищення кваліфікації працівників даного сегменту, вдосконалення їх професійних навичок. Всі ці фактори вплинуть на підвищення добробуту населення та розвитку держави, її закріпленні на світовій арені.

Список використаних джерел

1. Інструменти та механізми вироблення й впровадження публічної політики в Україні URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/2713805-instrumenti-ta-mehanizmi-viroblenna-j-vprovadzenna-publicnoi-politiki-v-ukraini.html
2. Паянок Т.М. Прояви корумпованості в органах ДПС України. *Науковий вісник Національного університету ДПС України*. Ірпінь, 2011. № 2 (53). С. 76–83.
3. Петроє О. Соціальний діалог як інструмент підвищення довіри громадян до органів державної влади. *Вісник Національної академії державного управління.* Київ, 2009. № 3. 233–240 с.
4. Ревенко О.В., Ревенко Т.В., Імідж та соціальна відповідальність податкових органів. *Харківський регіональний інститут державного управління.* Харків, 2012. № 1. 14 с.

Петрова І. П.,
к.ю.н, доцент, заступник начальника кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки Університету державної фіскальної служби України
Худенко Ю. О.,
курсант ФПМ Університету ДФС України
м. Ірпінь Україна

АДМІНІСТРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ МИТНИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ РЕАЛІЗАЦІЇ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В ДЕРЖАВІ

Невід'ємною складовою функціонування суверенної незалежної держави є формування та реалізація нею державної політики у сфері митно-правового регулювання суспільних відносин. Митна справа є однією із сутнісних ознак державності, вона включає в себе встановлення порядку та організацію переміщення через митний кордон України товарів і предметів, обкладення митом, оформлення, здійснення контролю та інших заходів щодо реалізації митної політики в Україні. В наш час митна справа є однією з найсуттєвіших складових частин економіки країни, яка дає значні грошові надходження до бюджету, стимулює розвиток вітчизняної промисловості та сільського господарства, міжнародних зв'язків та міжнародної торгівлі.

Митна політика, нині інтерпретована в політико-правових актах, потребує обґрунтованої моделі організації і адаптації до досить мінливих умов як в середині держави, так і за її межами. Саме відсутність даних факторів знижує ефективність та результативність діяльності митних органів, а також ускладнюють процес входження до європейської системи митних органів. Відсутнім є і системний підхід до розвитку митної служби не тільки у стратегічному, але й у тактичному плані.

Питання адміністративно-правового статусу державних органів досліджувалися багатьма провідними вітчизняними і зарубіжними науковцями у галузі адміністративного права, серед яких слід назвати В. Б. Авер'янова, М. Г. Александрова, Г. В. Атаманчука, О. М. Бандурку, Д. М. Бахраха, В. М. Бевзенка, А. І. Берлача, Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, І. С. Гриценка, Є. В. Додіна, Ф. Л. Жоріна, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова, А. Т. Комзюка, О. П. Коренєва, Б. М. Лазарєва, Р. С. Мельника, О. М. Музичука, В. Я. Настюка, Д. В. Приймаченка, В. К. Шкарупу, М. Г. Шульгу, та інших вчених.

І. Г. Бережнюк вважає, що велика частина завдань реалізується в процесі виконання митними органами своїх контрольних функцій, як: митний, валютний, екологічний, медико-санітарний та іншівиди контролю, а також при виконанні

завдань по боротьбі з контрабандою та порушення мимитних правил (треба зазначити, що в українському національному законодавстві не врегульоване питання щодо надання митним органам статусу правоохоронних, хоча фактично вони виконують подібні функції).

Митний контроль та митнео формлення товарів, що переміщуються через митний кордон України, завершуються тільки після проведення встановлених законами України для кожного товару видів контролю, зазначених у частині першій статті 319 Митного кодексу України. Крім того, товари, що ввозяться на митну територію України (у тому числі з метою транзиту) можуть підлягати заходам офіційного контролю. До заходівофіційного контролю законодавством віднесено: фітосанітарний контроль, ветеринарно-санітарний контроль, державний контроль за дотриманням законодавства про харчов іпродукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин, що проводяться згідно із законодавством України[1].

Задля виконання державою своїх функцій в рамках митної політики існують певні засоби впливу на відповідну групу суспільних відносин, що входять до одного специфічного інституту держави, який визначається поняттям "митна справа" [2].

У процесі реалізації митної політики кожен з її засобів може реалізовувати не одну окрему функцію, а декілька, наприклад, сплата мита виконує і фіскальну і регулятивну функції; адміністративне стягнення за порушення митних правил у вигляді штрафу виступає в якості покарання щодо суб'єкта правопорушення та в якості компенсації державному бюджету платежів, що не були стягнені в результаті цього правопорушення.

Таким чином, окремі засоби митної політики, об'єднуючись в специфічному державному інституті під назвою "митна справа", кінцевою метою свого застосування мають реалізацію головної функції митної політики України – захист національних інтересів та національної безпеки [2].

На сьогодні Україна живе в умовах адміністративної реформи, яка започаткована указом Президента України «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» від 22 липня 1998 р. [4] і яка передбачає реформування органів виконавчої влади, до яких належать і митні органи, що значно впливає на їх адміністративно-правовий статус.

Україна прагне створити досконалу, схожу на європейську, митну систему.У зв'язку з цим митні органи України вже неодноразово зазнавали реформувань, щозумовлювало ліквідацію одних органів і утворення інших з відповідними завданнями, функціями, повноваженнями, компетенцією тощо, змінювалась і нормативно-правова база, що забезпечувала такі реформи. І останнім кроком в процесі реорганізації Державної фіскальної служби України стало створення

Державної митної служби і тому питання належного її функціонування, правового регулювання діяльності, організаційної структури не втрачає своєї актуальності [5].

Отже, адміністративна діяльність митних органів є складною системою за змістом і структурою. Однак усі види процесуальних форм цієї діяльності спрямовані на забезпечення національної безпеки України для створення сприятливих умов для реалізації прав та інтересів громадян і суб'єктів зовнішньо економічної діяльності у сфері митних відносин, розвитку зовнішньо економічних зв'язків та інтеграції вітчизняної економіки у світову економіку. Ефективність адміністративної діяльності митних органів значною мірою залежить і від раціонального та своєчасного поєднання різних її процесуальних форм.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законів України щодо запровадження механізму "єдиного вікна" та оптимізації здійснення контрольних процедур при переміщенні товарів через митний кордон України : Закон України від…. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 41. Ст.320. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2530-19

2. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: удвох томах: Том 1. Загальначастина/ Ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова). К. :Видавництво «Юридична думка», 2004. 584 с.

3. Митний кодекс Українивід 13.03.2012 р. URL:http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495%D0%B4-17/page4

4. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні. Указ Президента Українивід 22 липня 1998 р. № 810/98. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/810/98

5. Про утворення Державної податкової служби України та Державної митної служби України. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 р. № 1200. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1200-2018-%D0%BF

6. Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 227. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF

Петрова І. П.,
к.ю.н, доцент, заступник начальника кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки Університету державної фіскальної служби України
Щерба С. В.,
курсант ФПМ Університету ДФС України м. Ірпінь Україна

ОСОБЛИВОСТІ МИТНИХ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ

В умовах сьогодення митні інтереси відіграють важливу роль у розвитку держави, а саме під час реалізації державної митної політики та формуванні взаємозв'язків серед суб'єктів, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. Як ми розуміємо, що об'єктивна необхідність зумовлює інтерес суб'єкта в основі якого лежать економічно-політичні перетворення, і розуміння особливостей митних інтересів є основою у такому випадку.

Питання митних інтересів держави досліджували такі вчені як Бережнюк І., Новікова К., Новосад І., Осадча Н., Пашко П., Приймаченко Д., Стельмащук А., Борисенко О., Бидик А., Губа М., Додін Н., Комаров О., Мартинюк В., Єгоров А., Шевчук С. та інші.

Складність інтерпретації поняття "митні інтереси" лежить у площині обставин, зазначених вище, що зумовлює його певну невизначеність, яка особливо проявляється під час відносин, що виникають між суб'єктами митної справи під час провадження господарської діяльності [5, с. 44].

Під державним регулюванням системи забезпечення митних інтересів слід розуміти управлінську діяльності, що передбачає впорядкування, систематизацію, улаштування певного об'єкта управління, якими виступають як самі митні інтереси та митна безпека, так і регулятивний потенціал держави, стан їх функціонування та забезпечення, з метою досягнення позитивного соціального та економічного результату [4].

Підкреслимо, що поняття "митний інтерес" відсутнє у Митному кодексі ЄС та Митному кодексі ЄАЕС. Проте контекстуально до митних інтересів відносять фінансові та економічні інтереси держави під час реалізації митної політики [1, 4].

У Митному кодексі ЄАЕС йде мова про гарантування саме економічних інтересів країн-учасниць та суб'єктів митних відносин [4].

Так, на думку Новікової К. "…саме діяльність держави у сфері митної безпеки покликана гарантувати певне коло митних інтересів, серед яких найважливіші такі:

- створення умов лібералізації зовнішньої торгівлі;
- недопущення контрабанди та порушення митних правил;

- удосконалення митного законодавства України відповідно до світових та європейських стандартів;

- прискорення товаро- та пасажиропотоку через митний кордон;

- забезпечення споживчого ринку якісними іноземними продуктами та недопущення ввезення небезпечних для здоров'я людей товарів" [2, с. 176].

Ми погоджуємося з твердженням зазначених авторів щодо чіткого розмежування інтересів держави та суб'єктів ЗЕД, які мають зазвичай різний вектор цілей та набір методів їх досягнення, а також підтримуємо тезу про перманентну природу конфлікту відповідних інтересів, що не має легкого та однозначного вирішення [5, с. 42].

На думку Пашка П. митні інтереси забезпечують як зовнішньоекономічну, так і митну безпеку, але при цьому мають певні відмінності. До митних інтересів, захист яких гарантує зовнішньоекономічну безпеку України як складову економічної безпеки, можна віднести такі: упровадження дієвого механізму збереження і відтворення природних, трудових, інтелектуальних, енергетичних ресурсів та основних фондів на території держави, а також економічного стимулювання найбільш ефективного їхнього використання в межах країни; заохочення підприємств до ефективного зовнішньоекономічного співробітництва; забезпечення збалансованості структури зовнішньої торгівлі з використанням наявних у міжнародній практиці заходів, що підвищить експортний потенціал, задовольнить потреби внутрішнього ринку, захистить вітчизняних товаровиробників тощо [5, с. 46-47].

Реформаторські дії по перебудові фіскальної системи через об’єднання та роз’єднання митної та податкової служб продовжують здійснюватися без належно проведеного аналізу відповідності поставлених цілей до отриманих результатів та об’єктивної переоцінки завдань, які не вдалося реалізувати із встановленням конкретних причин. Відсутні також чіткі обґрунтування та аргументи подальших трансформацій [3, с. 7].

Відмітимо, що дана ситуація є основою для виникнення ризиків щодо суб’єктів господарювання (і функціонування економіки загалом).

На сьогодні формування митної безпеки та захист митних інтересів залишаються одними з пріоритетних завдань держави у контексті забезпечення національної безпеки та національних інтересів країни, що зумовлює актуальність та потребу у нових доктринальних підходах до зазначеної тематики. Безсумнівно, що спроба розкрити теоретичні постулати, які безпосередньо стосуються поняття "митні інтереси", вичерпно та всебічно не вирішує наявне дискусійне коло питань. Адже поза нашою увагою залишилися такі важливі аспекти, як детальна характеристика митних інтересів на кожному із вказаних рівнів; розкриття логіки співвідношення понять "митні інтереси", "митна безпека", "митна політика", "митна справа"; виокремлення державного органу, що відповідатиме за реалізацію забезпечення митних інтересів тощо [5, с. 43].

Система державного регулювання митних інтересів країни має забезпечувати: відповідний спектр національної безпеки та національних інтересів; стабільність, конкурентоспроможність, функціональність та незалежність національної економіки; попередження різнорівневого комплексу загроз у площині екзо-, ендо- мезо- та мікрорівнів, що виникають у зв'язку з глобалізаційним, цивілізаційним поступом та несумлінною конкуренцією; координацію та взаємодію митних органів з іншими державними органами по захисту митних кордонів країни, проведення митних процедур, боротьбі з контрабандою, митними правопорушеннями, тінізацією економіки, підтримці вітчизняного товаровиробника на зовнішніх ринках тощо; удосконалення митної інфраструктури у частині оптимального розташування, технічного оснащення, функціонально-технологічної експлуатації та структурно-організаційного функціонування; відповідність розвитку митної системи стратегічним орієнтирам та цілям розвитку держави та її національним інтересам; комунікаційну складову та повноцінний, ефективний інформаційний супровід управлінських дій держави щодо функціонування митної системи; зміцнення позицій держави у міжнародних рейтингах та формування інвестиційно-привабливого середовища для зовнішніх інвесторів; ефективну діяльність митних органів у площині забезпечення комплексом організаційно-економічних, матеріально-технічних, інноваційно-технологічних, інституційно-правових, кадрово-мотиваційних ресурсів [6, с. 48].

Підсумовуючи, зазначимо, що світові тенденції та процеси, а також постійне збільшення об’ємів міжнародної торгівлі видозмінюють загально встановлені економічні порядки, а також сприяють переоцінці ролі діяльності митної системи в загальній структурі державної політики щодо забезпечення національних інтересів.

Список використаних джерел

1. Zollkodex der Union (UZK) VO (EU). Nr. 952/2013. ABI EU 2013 Nr. L 2961, berichtet im ABI EU 2013 Nr. L 287 90.

2. Новікова К.І. Глобалізаційні виклики митній безпеці держави // Вісник Запорізького національного університету. 2012. № 4. С. 174—180.

3. Пашко П. В., Шевчук С. В. Сутність та особливості державного регулювання механізмів забезпечення митних інтересів України. Економіка та держава. 2019. № 4. С. 4–10.

4. Таможенный кодекс Евразийского Экономического Союза от 11.04.2017. URL: http://www.eurasiancommission.org/ru/act/tam_sotr/dep_tamoj_zak/Pages/tk_ eaes.aspx

5. Шевчук С. В. Аналіз теоретико-методологічних підходів визначення поняття "митні інтереси". Економіка та держава. 2018. № 10. С.

6. Шевчук С. В. Визначення сутності інструментів та важелів регулятивного потенціалу держави забезпечення митних інтересів України. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 4. С. 48–53.

Юрченко А. М.,
доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності,
Університет державної фіскальної
служби України
Яхимович А. В.,
студентка факультету податкової міліції
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

НОВА ПОДАТКОВА ТА МИТНА СЛУЖБА УКРАЇНИ

Розглянемо спочатку нову податкову систему.

На даний момент розпочато новий етап у податковій політиці нашої держави. Нова податкова служба повинна стати надійним партнером для підприємців, яка створюватиме сприятливі умови для ведення бізнесу в Україні, впроваджуватиме нові сервіси та забезпечуватиме рівні права всіх платників податків. Треба прагнути того, щоб спільними зусиллями ми побували сервісну податкову службу європейського зразка з високим рівнем довіри у суспільстві, якою будемо пишатися.

В оновленій ДПС прагнуть побудувати таку систему, щоб відмовитися від силових методів «вибивання» податків, скоротити кількість судових суперечок з платниками податків і не мучити бізнес перевірками. До того ж, у податковій на носі грандіозний проект — боротьба з «тінню» і тотальна фіскалізація ФОПів.

Також на меті змінити підходи до адміністрування податків. Залишили силові методи наповнення бюджету у минулому. Натомість сконцентрувались на аналітичній роботі. Тобто, сфокусували увагу на ризикових операціях і платниках. Вперше за багато років ми почали послідовно боротися з податковими схемами. Статистика податкових надходжень до бюджету говорить про те, що нам це вдається. Наприклад, за серпень-жовтень нарахування ПДВ зросли на 20,3%, а обсяги постачання (бази податку) зросли лише на 5,3 %.

Боротьба з тінню — єдино правильний шлях і можливість збільшувати надходження до бюджету. Підвищення рівня аналітичної роботи і зміщення фокусу уваги податкової на мінімізаторів – це ще і неабиякий позитив для сумлінних платників.

Це говорить про те, що українці почали більше довіряти ДПС і намагаються виходити з тіні , хоча і маленькими кроками , але ми рухаємося в правильному напрямку.

Для того щоб повернути довіру до податкової служби потрібно побудувати сервісну службу найвищого рівня, максимально адаптовану до європейських норм, з високим ступенем довіри у платника податків, за яку не буде соромно. У процесі

переходу від фіскальної моделі роботи до сервісної для органів ДПС велике значення має налагодження партнерських відносин з платниками податків, визначення ефективного механізму співпраці контролюючих органів та бізнесу.

На сучасному етапі розвитку вітчизняної системи оподаткування важливим є удосконалення ефективності податкового законодавства, зниження загального рівня оподаткування, зменшення ставок податків, підвищення податкового контролю з метою детінізації економіки. Для сталого розвитку національної економіки та забезпечення зростання добробуту населення, податкова система має функціонувати з урахуванням вітчизняного та світового досвіду. І тоді довіра наших громадян повернетьсяще з більшою силою.

Перейдемо до нової митної служби України.

Перш за все треба сказати, що це абсолютно новий орган утворений у 2019 році центральний орган виконавчої влади України, який реалізує державну митну політику та державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань державної митної справи. Діяльність служби спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів.

08.12.2019 року розпочали виконання митних формальностей митниці, створені в структурі Держмитслужби України, та припинили відповідні повноваження митниці ДФС.

Держмитслужба України звертає увагу та просить врахувати в діяльності, що в перші дні роботи Держмитслужби через переведення роботи митниць на новий класифікатор місць митного оформлення, зміну електронних адрес підрозділів митного оформлення та прав доступу посадових осіб митниць до програмно-інформаційних комплексів Єдиної автоматизованої інформаційної системи Держмитслужби можливі помилки в прийнятті та адресації електронних митних декларацій.

Якщо Державна податкова та митна служби будуть йти курсом вдосконалення та створення позитивних умов для наших громадян, тоді в рази збільшиться довіра до цих структур.

Список використаних джерел

1. Офіційний портал Державної податкової служби України: веб-сайт. URL: [https://tax.gov.ua/].

2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України: веб-сайт. URL: [https://mof.gov.ua/uk/state-customs-service] , (дата звернення: 25.11.2019).

3. Портал M.E.Doc.Держава - звітність до всіх державних органів: веб-сайт. URL: [https://medoc.ua/blog/derzhavna-mitna-sluzhba-rozpochala-robotu-vidkriti-novi-rahunki] , (дата звернення: 09.12.2019).

Панель 3

ПОДАТКОВИЙ КОМПЛАЄНС В УМОВАХ УКРАЇНИ. ПУБЛІЧНИЙ ТА ПРИВАТНИЙ ІНТЕРЕС В ОПОДАТКУВАННІ. ЕЛЕКТРОННІ ФОРМИ КОНТРОЛЮ В ФІСКАЛЬНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ

Погорєловська І. Д.,
кандидат економічних наук, доцент,
ННІ інформаційних технологій,
Університет державної фіскальної
служби України
Бондаренко М. О.,
студентка ННІ ІТ
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ

Податковий контроль – це самостійний вид державного фінансового контролю, спрямований на забезпечення дотримання податкового та іншого законодавства платниками податків, виявлення, ліквідацію та попередження податкових правопорушень. Основною метою сучасного податкового контролю в Україні є постійне наповнення доходної частини бюджету [1].

Ефективний податковий контроль має забезпечувати прозоре економічне адміністрування податкових відносин при оптимальному розмірі витрат на його здійснення і являє собою необхідну умову функціонування податкової системи [2, с.108]. Там же наголошено, що за його відсутності або низької його ефективності складно розраховувати на те, що всі платники податків будуть своєчасно і у повному обсязі сплачувати податки і збори, що, у свою чергу, ставить під загрозу економічну безпеку держави. Тому актуальною проблемою залишається підвищення ефективності проведення податкових перевірок, зниження кількості помилок при їх проведенні та прийняття вмотивованих рішень за їх результатами, про що також наголошено у роботі [3, с. 42].

Сьогодні податковий контроль базується на застосуванні ризикоорієнтованої системи, яка забезпечує більш якісний його рівень за рахунок системного підходу до адміністрування податків, поінформованості податкових органів на більш ранній стадії про можливі випадки порушення податкового законодавства, що дозволяє передбачити та упередити можливі податкові правопорушення [4, с. 18].

Функціонування ризикоорієнтованої системи передбачає обмеження кількості перевірок сумлінних платників податків, чим забезпечується зниження тиску на них. Відбір платників податків для проведення перевірок здійснюється за принципом високого ступеня ймовірності ухилення від сплати податків і використання схем їх мінімізації. Платники із незначним ступенем ризику включаються до плану-графіка не частіше ніж 1 раз на 3 календарні роки, із середнім - не частіше ніж 1 раз на 2 календарні роки, з високим - не частіше 1 разу на рік [5, ст. 77.2].

У роботі [6, с. 85] наголошено, що з метою подальшого вдосконалення податкового контролю, методів та способів проведення контрольних процедур. необхідно на підставі розроблених стандартів адміністрування кожного процесу, створити єдину інформаційну систему платника податку, забезпечену сучасними програмними продуктами й інформаційними технологіями, які повинні створити, умови для максимального виключення людського фактора в прийнятті рішення щодо формування плану перевірок.

Таким програмним продуктом, який може забезпечити обробку усієї сукупності знань, відслідковувати усі зміни в суттєвій та важливій, а також у несуттєвій та неважливій (яка, однак, також має вплив на об’єкт аналізу) інформації, є штучний інтелект [7].

Одне із визначень поняття “штучний інтелект (англ. *Artificial intelligence*) – це розробка гнучкого агента, здатного адаптуватися до різних ситуацій, які раніше не були відомі і не вивчалися через досвід, та досягати мети, що недоступно для традиційних комп'ютерних систем” [8].

Цілі штучного інтелекту включають *навчання, міркування та сприйняття.*

Навчання полягає в тому, що система у процесі функціонування, в першу чергу, з’ясувує основні принципи (повного висвітлення, автономності, послідовності, безперервності, превалювання сутності над формою тощо), елементи (документація, інвентаризація, оцінка, калькуляція, рахунки, подвійний запис, звітність) та методи (первинного спостереження, вартісного вимірювання, групування та систематизації, підсумкового узагальнення). Тобто, порівнюючи дані досліджуваного об’єкта та інших, зовнішніх джерел інформації штучний інтелект має виявити ті невідповідності, які порушують один чи декілька принципів.

Міркування базується на створенні причинно-наслідкових зав’язків, які дозволять класифікувати інформацію фінансовій звітності як об’єктивну, чи навпаки, виявити викривлення чи аномалії. Так, наприклад, оцінюючи відображені у звітності витрати, система співставить їх з рахунками на оплату від контрагентів, контрактами, а також з даними з реєстрів про діяльність таких контрагентів, про відображення у їхніх даних відомостей про відповідні доходи, перевірить види діяльності такої фірми щодо можливості надання відповідних послуг чи продажів товарів, а також проконтролює можливість віднесення таких витрат на затрати

підприємства, що перевіряється тощо. Після такої суцільної перевірки штучний інтелект «висловить» припущення про достовірність відображених даних та відповідність операцій чинному законодавству.

Сприйняття штучного інтелекту – це процес формування образів на основі отриманої у різній формі й різний спосіб інформації. Воно базується на досвіді й знаннях, отриманих під час навчання, та на висновках за результатами міркування.

Сприйняття є вже фактично найвищим проявом психологічної діяльності штучного інтелекту, коли реальність ним сприймається як єдине ціле чи в окремих елементах. Так, наприклад, бухгалтерський баланс як форма фінансової звітності сприймається штучним інтелектом (як і, скажімо, досвідченим бухгалтером підприємства) не як, наприклад, таблиця з набором активів та пасивів чи як набір показників з відповідною таксономією, а як комплексна категорія, в якій відображено сутність діяльності суб'єкта господарювання як складної системи з певним набором персоналу, матеріальних та нематеріальних активів, джерелами їх формування, кожні з яких мають свою історію, походження, процеси тощо [9].

На відміну від більшості інших інформаційних систем, штучний інтелект використовує ймовірнісні процеси, а не чіткі правила й алгоритми для отримання результатів. На відміну від аудиторів, які здійснюють перевірку відомостей в залежності від очікуваного результату, штучний інтелект «не очікує» жодного результату, а має лише ймовірності кожного з результатів. Власне непередбачуваність результатів створює ризик, створюючи потенційні проблеми для аудиторів, котрі використовують традиційні методи. Крім того, алгоритми систем штучного інтелекту в системах контролю господарської діяльності можуть змінюватись зі зміною опрацьованих даних. На відміну від підходів роботи аудиторів, які діють відповідно до складеної програми [10].

Важливо також те, що штучний інтелект не має графіку роботи чи інших обмежень у часі, тому аналіз інформації може здійснювати цілодобово, а швидкість обробки даних визначається обчислювальною потужністю інформаційних систем, на базі яких він функціонує, і є стабільно високою.

Отже, саме податковий контроль на основі застосування сучасних інформаційних технологій, зокрема штучного інтелекту, зможе забезпечувати ефективне вирішення завдань щодо детінізації української економіки, зменшення податкової заборгованості та збільшення збалансованості податкової системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пухальська Г.В. Податковий контроль в Україні в контексті проекту Податкового кодексу / ГВ.Пухальська, Т.В.Литвинчук // Вісник Хмельницького національного університету. - 2010.- No 5. - Т. 3. - С.177- 181., с.178.

2. Власов А.В. Сутність та функції податкового контролю / А.В.Власов, О.М.Понамарчук // Юридичний вісник: науковий журнал. - 2011. - No 2. - С. 107-113.

3. Корецька-Гармаш В.О., Раєвська Н.М. Податковий контроль: проблемні аспекти та напрямки вдосконалення / В.О.Корецька-Гармаш, Н.М.Раєвська // Часопис економічних реформ. - 2011. - No 1. - С. 39-44.

4. Князькова В.Я. Роль Податкового кодексу України у вдосконаленні податкового контролю / В.Я. Князькова // Збірник наукових праць «Управління розвитком». - Харків: ХНЕУ, 2012.- No7(128). - С. 17-18.

5. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. No 2755-VI [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://sfs.gov.ua/nk/ .

6. Вакулич І. Реалії та напрями здійснення модернізації податкового контролю в контексті попередження неплатежів до бюджету / І.Вакулич // Наука молода. - 2004. - С. 83-86. - Вип. 2.9. Нове в оподаткуванні [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.chamber.kr.ua/zakon-zm/565.html

7. Мельниченко О.В. Використання штучного інтелекту в системах контролю господарської діяльності. URL: https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/342.pdf

1. 8.Люгер Дж. Ф. Искусственный интеллект: стратегии и методы решения сложных проблем / пер. с англ. 4-е изд. М. : ИД “Вильямс”, 2003. 864 с.

8. Баранов О.А. Інтернет речей і штучний інтелект: витоки проблеми правового регулювання (частина 1). URL: http://aphd.ua/publication-376/

9. Melnychenko, O., & Hartinger, R. (2017). Role of blockchain technology in accounting and auditing. European Cooperation, 9(28), 27 – 34.

Касьяненко Л. М.,
д.ю.н., професор,
професор кафедри фінансового права,
Університет державної фіскальної служби України
Бондарчук Д. В.,
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПОДАТКОВИЙ КОМПЛАЄНС В УКРАЇНІ: ПОНЯТТЯ ТА ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Модернізація податкової сфери України здійснюється шляхом запозичення позитивного зарубіжного досвіду та впровадження міжнародних стандартів. Одним з важливих виявів зазначеної модернізації на даному етапі є розробка податковими органами комплаєнс стратегії, що спрямована на впровадження нових методів

фіскального адміністрування для забезпечення довіри та правопорядку зі сторони платників податків.

Для розуміння шляхів подальшого вдосконалення роботи органів у сфері публічних фінансів, зокрема Державної податкової служби України, у межах запровадження податкового комплаєнсу, актуальності набуває дослідження змісту даного поняття, його значення та можливих шляхів практичного втілення. Майбутня стратегія, що направлена на запровадження комплаєнсу в податкову сферу України, розкриває подальший шлях розвитку та характер діяльності не лише окремого органу, а й різних секторів діяльності: бізнесу, банківської системи, фіскального адміністрування, фінансового контролю та інших.

Вітчизняні та зарубіжні вчені приділили темі комплаєнсу в податковій сфері низку наукових робіт, які мають дискусійний характер та є не одностайними щодо розкриття даної теми. Так, дослідження наявне в роботах: Виклюк М. І., Гончарова К. Г., Коляда І. В., Майбурова І. А., Стріяшко Г. М., Овсієнко О. В. та інші.

Варто зазначити, що визначення змісту поняття податкового комплаєнсу має першочергове значення для подальшого дослідження, оскільки лише правильне розуміння та сприйняття явища допоможе проаналізувати його місце в правовій системі України. Так, проаналізувавши думки науковців можемо виокремити різні підходи до теоретичного осмислення та розкриття вказаного поняття. Наприклад, Коляда І. В. розкриває зміст комплаєнсу через його контрольну складову і зазначає, що дане поняття варто розуміти як відповідність будь-яким внутрішнім або зовнішнім вимогам, що визначається після здійснення зіставлення конкретних дій з нормами, що їх регламентують [1, с. 792]. Тобто у даному випадку комплаєнс варто сприймати не як встановлені норми чи правила, а як сам результат відповідності прийнятим положенням.

На відміну від попереднього твердження, Гончарова К. Г. поєднала різні підходи до визначення поняття та вивела власне тлумачення комплаєнсу, що визначається як здатність, можливість діяти суб'єкта відповідно до закону, встановлених правил чи норм [2, с. 28]. Значення поняття у такому випадку передбачає попереднє створення норм і правил, які забезпечували б безперешкодну можливість діяти у відповідності до них.

На нашу думку, найбільш доцільне та нормативне визначення можна сформулювати виходячи з положень статті 1 Лімської декларації керівних принципів контролю. Так, комплаєнс відповідає цілям контролю, що повинен здійснюватися в державі, та являє собою невід'ємну частину державного регулювання і спрямований на встановлення відхилень від прийнятих стандартів, принципів на більш ранній стадії, щоб мати можливість прийняти коригуючі міри [3]. Основне мета комплаєнсу, виходячи з наведеного визначення, полягає в попередженні порушень та

забезпеченні функціонування такого стану, коли всі суб'єкти зможуть діяти з дотриманням правил.

Виходячи з змісту поняття комплаєнс, що був встановлений на основі різних підходів, можемо сформулювати найбільш доцільне визначення саме податкового комплаєнсу як економічної та правової категорії. Так, на нашу думку, дане поняття варто розглядати як систему стимулів та мотивації платників податків, що спрямована на забезпечення дотримуватися податкового законодавства.

Варто зазначити, що для практичного втілення податкового комплаєнсу розроблюється стратегія, яка спрямована на реалізацію Прогарами Європейського Союзу «Стратегія реформування системи управління державними фінансами в Україні на 2017-2020 роки» (далі – Програма ЄС), що затверджена Розпорядженням Кабінету Міністрів України [4]. На основі аналізу даних вказаної програми, можемо визначити основні практичні аспекти, які будуть демонструвати втілення податкового комплаєнсу в Україні в майбутньому і знайдуть своє відображення в законодавстві.

Розділ Програми ЄС, який закріплює заходи, що спрямовані на практичну реалізацію та втілення податкового комплаєнсу, має назву – управління фіскальними ризиками. Він в свою чергу закріплює комплекс дій та засобів, які необхідно здійснити для забезпечення можливості платників податків користуватися всіма перевагами та правами в межах податкової сфери. Так, одним із заходів є розроблення проекту методики оцінювання фіскальних ризиків, що полягає в створенні відповідного нормативного акту з критеріями аналізу діянь суб'єктів господарювання та інших суб'єктів податкових відносин [4].

Крім того, положення Програми ЄС щодо податкового комплаєнсу передбачає зміни спрямовані на забезпечення відповідності баз даних, реєстрів та інших об'єктів документообігу науково-технічному прогресу та модернізації. Наприклад, передбачено запровадження електронної системи збору та обробки інформації про діяльність суб'єктів господарювання [4]. Така електронна система була створена щодо суб'єктів державної власності і охоплює інформацію про баланс державного сектору: пасиви та активи, у тому числі й нерухомість, землі, їх стан, рівень зношеності та вартість.

Для забезпечення впровадження податкового комплаєнсу підрозділи Державної податкової служби України разом з міжнародними експертами здійснюють постійне обговорення шляхів реалізації. Зокрема, був проведений семінар та робоча сесія на тему «Стратегія сприяння добровільного дотримання законодавства». У межах якої було проголошено принцип довіри та партнерства, що полягає в підвищенні статусу податкових органів, зміну їх силового характеру діяльності на аналітичний [5]. Найпершими змінами, які, на нашу думку, варто очікувати буде спрощення подання звітності про сплату податків та зборів,

визначення найбільш типових помилок платників та розробка методичних рекомендацій для їх усунення.

Також впровадження податкового комплаєнсу передбачає здійснення позитивного впливу на платників податків. Так, Стріяшко Г. М. в своєму дослідженні визначила складники, на які необхідно здійснювати вплив для забезпечення дотримання встановлених правил. Серед яких варто виокремити: податковий менталітет, податкова культура та мораль [6, с. 346]. Необхідний результат при цьому буде проявлятися в досягненні такої громадської правосвідомості, коли податковий комплаєнс буде сприйматися як моральний закон.

Отже, в результаті дослідження виявлено, що податковий комплаєнс варто розглядати як стан, коли платники податків дотримуються законодавства, норми якого відповідають принципу стимулювання до взаємодії та виключають можливість здійснення податкових правопорушень. Для забезпечення вказаного стану необхідно налагоджувати роботу органів, здійснювати аналітичну роботу з можливими ризиками та розробляти шляхи їх подолання. Як перспектива подальшого розвитку необхідно встановити результат роботи – розробка такого сервісу надання послуг платникам податків, який буде підтримувати їх, а не вимагати дій, що незрозумілі та складні за своєю процедурою.

Список використаних джерел

1. Коляда І. В. Поняття та сутність комплаєнс-контролю у вітчизняній економічній науці та суспільному дискурсі. *Молодий вчений.* №12.1(40). 2016. С. 791-794.

2. Гончарова К. Г. Система комплаєнс як елемент економічної безпеки банку. *Вісник Черкаського університету.* №33(366). 2019. С. 27-36.

3. Лімська декларація керівних принципів контролю від 01.01.1977 URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/604_001?lang=uk (дата звернення: 10.05.2020).

4. Про затвердження плану заходів з реалізації стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 №415-р URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/415-2017-%D1%80 (дата звернення: 10.05.2020).

5. Звіт про хід виконання плану заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 № 415-р, за 2019 рік URL:http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/386784.html (дата звернення: 10.05.2020).

6. Стріяшко Г. М. Податковий комплаєнс як один із факторів ефективного усунення податкових ризиків. *Порівняльно-аналітичне право.* №6. 2019. С. 345-347.

Мацелюх Н. П.,
д.е.н., професор,
Університет державної фіскальної служби України
Бурдега К. О.,
аспірантка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПОДАТКОВІ ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств є однією з умов забезпечення ефективного розвитку бізнесу та зміцнення інноваційно-інвестиційного потенціалу вітчизняних підприємств. За вдалого використання податкових важелів стимулювання інноваційно-інвестиційна діяльність сприяє технічному і технологічному переозброєнню галузей, виробництв, та забезпечує конкурентоспроможність підприємств на ринку.

Слід зазначити, що для України є характерними заходи щодо покращення інвестиційного клімату. Так, за даними рейтингу інвестиційної привабливості країн світу Україна у 2015 році посіла 89 місце з 174. В порівнянні з попереднім періодом рейтинг України піднявся на 20 позицій [1]. За усталеною думкою науковців[2,3] та аналізом нормативних джерел [5,6,7, 8] , можна зробити висновок, що податкове стимулювання інвестиційної діяльності в Україні не одержало належного розвитку. Серед інструментів, що застосовуються для підтримки інвестиційно-іноваційної діяльності, застосовуються наступні:

- звільнення від сплати ввізного мита з товарів, які ввозяться іноземними інвесторами на митну територію України на строк не менше трьох років;
- здійснення (в першочерговому порядку) митного оформлення товарів, що ввозяться в Україну як внесок іноземного інвестора до статутного фонду підприємства з іноземними інвестиціями;
- звільнення від оподаткування ПДВ операцій з інвестиційними сертифікатами;
- звільнення від оподаткування податком на прибуток коштів спільного інвестування, а саме: коштів, внесених засновниками корпоративного фонду, коштів та інших активів, залучених від учасників інституту спільного інвестування, доходів від здійснення операцій з активами інституту спільного інвестування, доходів, нарахованих за активами інституту спільного інвестування, та інших доходів від діяльності інституту спільного інвестування (відсотки за позиками, орендні (лізингові) платежі, роялті тощо);

- з 1 січня 2013 року до 31 грудня 2022 року включно, при ввезенні у митному режимі імпорту на митну територію України устаткування (обладнання) та комплектуючих виробів до нього, що звільняються від оподаткування ввізним митом, за умови оформлення митної декларації, суб'єктам господарювання, які реалізують інвестиційні проекти у пріоритетних галузях економіки дозволено за власним бажанням видавати контролюючому органу податковий вексель на суму податкового зобов'язання з податку на додану вартість (визначену в митній декларації) та ін.

Зарубіжний досвід використання податкових інструментів стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності свідчить про більш широкий спектр використання податкових стимулів та важелів для створення інвестиційного клімату в країнах, зокрема :

- введення в практику оподаткування виведеного капіталу, що сприяє реінвестуванню прибутків у розширення підприємницької діяльності (такий податок введено Естонії з 2000 року, у Грузії з 2017 року та в Латвії з 2018 року);
- використання інвестиційного податкового кредиту та інвестиційної податкової знижки, яка являє собою вирахування із податку на прибуток деякої частини інвестиційних витрат компанії, прискореної амортизації, інших стимулів в залежності від напряму вкладення інвестицій (досвід Китаю); застосування дослідницького податкового кредиту на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи з метою підтримки інноваційної діяльності підприємств, тощо. Переконливим є досвід Японії, де застосовуються податкові пільги для розвитку НДДКР. Існує практика щодо зниження ставки податку на прибуток венчурних підприємств на 12% (для звичайних підприємств ставка податку на прибуток складає 42%). Задіяний інструментарій податкової знижки (20%) для приватних інвестицій в НДДКР [2, с.122].

Вважається за доцільне податкове кредитування здійснювати для стимулювання інвестицій в модернізацію основних засобів та інтенсифікацію капітальних вкладень. Враховуючи швидкість обігу капіталу у сфері малого та середнього бізнесу, є сенс у такий спосіб стимулювати розвиток інноваційної діяльності підприємств [3]

В умовах сьогодення , викликаних поширенням пандемії короновірусу в світі, на думку експертів [4] підприємницька діяльність зазнає фінансових втрат від карантину. Йдеться про те, що бізнесова діяльність зазнає збитків за рахунок : розриву ланцюжків постачання та призупинення виробництва; безповоротної втрати доходів та ймовірного банкрутства малого і середнього бізнесу внаслідок припинення діяльності на невизначений період; скасування замовлень на промислові товари, відмов від укладення нових угод, скасування поставок за вже укладеними договорами; втрати роботи для неоформлених працівників. Передбачається, що

найбільше фінансових втрат зазнає сфера бізнесу, на діяльність якої накладаються безпосередні обмеження у зв'язку з введенням карантинних заходів, зокрема розважально-культурні заклади, внаслідок призупинення чи спаду виручки на 50-80%; готельно-ресторанний бізнес; туристичні послуги , де відбувається абсолютне падіння у період карантину у зв'язку із закриттям кордонів та міжобласного сполучення в межах України; сфера надання косметологічних послуг . У зоні ризику також знаходяться пасажирські перевезення, страхування, будівництво, недержавні освітні заклади тощо. Водночас, торгівля продуктами харчування, медикаментами, засобами гігієни, інтернет-торгівля та доставка товарів до споживача можуть скористатися додатковими можливостями.

Зважаючи на зарубіжний досвід підтримки інвестиційно-інноваційної діяльності та на кризу інвестиційно-інноваційної діяльності , пов'язану з глобальною економічною кризою, викликану швидким поширенням пандемії короновірусу COVIN -19 в світі, вважаємо за необхідне рекомендувати запровадити в Україні лояльні для бізнесу умови, пов'язані із запровадженням наступного пільгового податкового інструментарію в контексті зменшення податкового навантаження на бізнес, зокрема розробити державну програму підтримки бізнесу , де б поряд з банківським пільговим кредитуванням бізнесу (в сучасних умовах за ставками 5%-6%) мало б місце застосування інвестиційного податкового кредиту та інвестиційної податкової знижки; відтермінувати чи відмінити на період карантину для бізнесу податки та податкові платежі для відновлення підприємницької діяльності.

Список використаних джерел

1. The international business Compass 2015: Update and Subject Labor Market Performance. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bdointernational.com/Publications/Documents/BDO-IBC-Summary 2015_ ENG_v1_May%202015.pdf

2. Шмігельська З.К. Зарубіжний досвід управління інноваційною діяльністю малих і середніх підприємств та можливості його адаптації в ринковій економіці України / З.К.Шмігельська // Стратегічні пріоритети. — 2007. — № 2 (3). — С. 119—128.

3. Слатвінська М. О. Податкове стимулювання інвестиційної діяльності / М. О. Слатвінська // Економіка. Фінанси. Право. - 2016. - № 3(1). - С. 4-7. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2016_3(1)__3.

4. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.epravda.com.ua/publications/2020/03/19/658296/

5. Про внесення змін до Закону України "Про інвестиційну діяльність" Закон від 22.12.2011 № 4218-VI / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4218-17

6. Податковий кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI (Редакція станом на 02.04.2020) [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

7. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4495-17

8. Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць Закон від 06.09.2012 № 5205-VI [Електронний ресурс].

Мацелик Т. О.,
д. ю. н.,доцент професор
кафедри фінансового права,
Університет державної фіскальної
служби України
Вершиніна Д. О.,
курсант взводу ПМПМ-17-2 ФПМ
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Податкова політика виконує значущу роль, оскільки вона реалізує функцію мобілізації грошових коштів необхідних для виконання певних функцій держави, у сфері законності та правопорядку, соціального забезпечення, управління публічними справами, оборони та безпеки тощо. Також, вона сприяє створенню результативних економічних умов для суспільства, спонукаючи на це суб'єктів господарювання, допомагати вирішенню завдань відповідно до загальнодержавних та приватних інтересів.

Проблема реалізації державної податкової політики була у центрі досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців: В. Андрущенко, О. Барін, С. Варналія, В. Вишневського, Є. Дуліба, А. Крисоватий, Н. Мацелюх, Л. Тарангул, О. Сидорович, А. Соколовська, К. Швабій та інші.

А. Крисоватий, визначає податкову політику як «діяльність держави у сферах запровадження, правового регламентування та організації справлення податків та податкових платежів, які є знаряддям розподілу та перерозподілу частини валового внутрішнього продукту та формування централізованих фондів грошових ресурсів держави» [1, с. 36].

Є. Дуліба податковою політикою називає «всю сукупність заходів держави щодо організації та використання фінансів для забезпечення соціально-економічного суспільного розвитку, що знаходить своє вираження у методах мобілізації бюджетних ресурсів та їх використання на потреби держави, розвитку економіки, соціального захисту населення тощо» [2, с. 110].

Узагальнюючи вище наведене, податковою політикою є діяльність уряду спрямована на забезпечення сфери оподаткування та державного бюджету та полягає у виконанні завдань, що покладені на зазначену сферу.

Історія податкової політики неодноразово змінювалась в своїй системі та принципах законодавства. Значна увага під час реформування приділялась нагальним проблемам - таким як: параметри податкового обліку та звітності, органам, що здійснюють контроль у зазначеній сфері.

Простежується позитивна динаміка у розвитку податкової системи, а саме за проведеним аналізом компанією «Pricewaterhouse Coopers», Україна була віднесена до десяти країн світу з найскладнішою податковою системою у 2014 році. Податкове навантаження на економіку того часу залишалося на рівні 40%, тоді як у країнах Центральної та Східної Європи, які входять до ЄС, – 30 %. Водночас за кількістю податків Україна посідала 91-е місце в рейтингу серед 185-ти країн, обстежуваних щорічно Світовим банком, за податковим навантаженням –154-е, а за витратами часу на адміністрування податку – 171-е місце [3].

Таким чином, з часом спостерігається поступовий розвиток вітчизняної податкової системи. Дане явище зумовлюють безліч факторів до основних з них можна віднести діяльність банківської сфери та кредитування, діяльність уряду та новели в їх нормативних актах.

За даними рейтингу Doing Business, Україна закріпила свої позиції на сім ланок вище, ніж у 2019 році, зайнявши 64 місце. Цей результат для України є непоганим, але і не найкращим, якщо порівнювати з країнами пострадянського простору [4].

За результатами дослідження «Оподаткування 2020» (Paying Taxes 2020), Україна навпаки втратила свої позиції на 11 ланок та посіла 65 місце. Такі зміни були зумовлені діяльністю інших держав, яка була спрямована на поліпшення умов адміністрування податків, зокрема зменшення кількості часу та збільшенням фіскального навантаження на бізнес у нашій країн [5].

Отже, розвиток податкової політики є неоднозначним, циклічним,залежить від багатьох факторів і має певні недоліки. Проте зараз Україна знаходиться на підготовчій стадії та сумлінно розробляє план поступової діджиталізації податкових органів.

Основною проблемою податкової політики є поєднання суперечливих, але взаємозалежних функцій. Перед урядом стоїть проблема вибору між:

- економічним зростанням чи соціальним захистом;
- ефективністю чи злагодженістю проблеми економічної нерівності;
- накопиченням та споживанням;
- безпосередньою участю у виробничих процесах чи непрямим впливом на ринкові стимули в певних галузях.

Отже, підсумовуючи вище викладений матеріал податкова система відіграє значущу роль на показники соціально-економічного розвитку країни. Та потребує детального регулювання та постійної адаптації до сучасних умов. Важливо дотримуватись балансу між наведеними критеріями, що дуже складно робити у нелегкий для країни час. Дотримання золотої середини може стати точкою відліку для подальшого успішного розвитку країни та податкової системи.

Список використаних джерел

1. Левченко С. О. Механізми реформування податкової політики в Україні в контексті впровадження нових моделей публічного управління. URL. https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/science/spetsializovanivchenirady/Diss_Levchenko_.pdf

2. Дуліба Є. Теоретико-правовий аналіз впливу податкової політики на формування доходів та витрат бюджетної системи України. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 10 (260). С. 109 – 112.

3. Федосова В. Е. Проблеми податкової системи та податкового навантаження України. Економіка і регіон. 2015. № 2 (51). URL. www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?

4. Україна піднялася у рейтингу Doing Business-2020. URL. https://ua-news.liga.net/economics/news/ukraina-pidnyalasya-v-reytingu-doing-business-2020

5. Україна змінила позиції у світовому рейтингу зі сплати податків URL. lovoidilo.ua/2019/11/26/novyna/ekonomika/ukrayina-zminyla-pozycziyi-svitovomu-rejtynhu-splaty-podatkiv

Мілевська А. О.,
к. ю. н., доцент,
доцент кафедри цивільного права та процесу,
Університет державної фіскальної
служби України
Вітренко Л. Р.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПРАВОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ОПОДАТКУВАННЯ СПАДЩИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

21 березня 2014 року, з підписанням Угоди про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, було визначено подальший напрямок розвитку України на Євроінтеграцію. У ст. 19 вказаної угоди зазначається, що сторони цієї асоціації домовилися про забезпечення посилення мобільності

фізичних осіб[1]. Для розвитку положень цієї норми було здійснено ряд заходів, спрямованих на забезпечення її реалізації. Одним з таких заходів стало запровадження безвізового режиму перетинання кордону з Європейським Союзом, що призвело до того, що багато громадян України почали масово виїжджати з нашої країни до ЄС - працювати, навчатися, жити, унаслідок чого почали там придбавати іноземну нерухомість, інвестувати кошти тощо. Тому, за таких умов, зростає актуальність дослідження оподаткування спадщини в європейських країнах, що зумовлено об'єктивними реаліями розвитку суспільства, а саме у зв'язку із проживанням та роботою українців за кордоном та можливістю отримання ними та їхніми нащадками спадщини за кордоном.

Дослідженням питання оподаткування спадщини в зарубіжних країнах у тому числі і в Європейському Союзі займалися: Л. Б. Жук, С.В. Савченко, І.Т. Тарасов, Т.В. Тучак та інші вчені.

Як і будь-яке суспільне явище, податок на спадщину має свої позитивні та негативні риси. Серед основних недоліків оподаткування спадщини можна виділити наступні:

- високий рівень ухиляння від сплати даного виду податку. За умов високого рівня оподаткування спадщини, громадяни намагаються витрачати свої доходи протягом життя, дарувати свої активи та нерухомість потенційним спадкоємцям з метою уникнення сплати податку на спадщину;
- незначна фіскальна роль податку на спадщину для держави. На думку, Л.Б. Жук, «основним мотивом оподаткування спадщини завжди було не наповнення державного чи місцевого бюджету, а досягнення та підтримка соціальної справедливості розподілу суспільних благ»[2 с. 88];
- разовий характер платежу, який пов'язний з особливістю виникнення спадкових правовідносин.

До основних позитивних рис функціонування податку на спадщину можна віднести такі:

- хоч і незначне, але поповнення державного бюджету;
- податок на спадщину виступає складовою механізму боротьби з відмиванням доходів, отриманих злочинним шляхом. Відповідно, його відміна може бути вигідною представникам тіньового бізнесу, які за відсутності оподаткування спадщини нелегальні доходи зможуть легалізувати за спадковою схемою.
- заохочення спадкоємців, що стають власниками успадкованого майна, до ефективного використання отриманого спадку у зв'язку із необхідністю сплачувати податки на отриманий у власність капітал. Необхідність платити податки змушує нового власника успадкованого багатства або продати майно, шляхом укладання договору купівлі-продажу, внаслідок якого спадщина переходить більш

ефективному власнику, який зацікавлений у даному майні або шукати інші шляхи ефективного його використання[3 с. 143].

У податковій системі європейських країн податок на спадщину стягується на різних рівнях влади. Так, наприклад у Чехії податок стягується лише на центральному рівні влади, натомість, у Німеччині тільки на місцевому рівні. В ряді країн працює система «паралельного» оподаткування, коли оподаткування спадщини здійснюється одночасно на кількох рівнях (Іспанія). У Франції оподаткування спадку здійснюється виключно на місцевому рівні, однак, розміри податкових ставок встановлюються та регулюються центральною владою[2, с. 91].

Однією із найскладніших є система оподаткування спадщини в Іспанії. Порядок розрахунків даного виду податку може відрізнятися в регіонах країни, а при розрахунку суми податку враховується сукупність різних відрахувань і надбавок. Так, оподаткована база (вартість спадкового майна) може зменшуватися якщо є документально підтвердженні борги (іпотека), або певні види видатків: на медичне обслуговування, видатки у зв'язку з похоронами або на проведення судових процесів, пов'язаних із успадкованим майном та ряд інших, які визначені у нормативно-правових актах Іспанії. Законодавством також передбачено випадки звільнення від податку на спадщину, наприклад, для спадкоємців старше 65 років, якщо вони проживали разом із заповідачем останніх два роки його життя. Додатково також розроблена система надбавок, які у певних випадках збільшують розмір податку на спадщину[4, с. 229].

У більшості країн світу оподаткування здійснюється за прогресивною шкалою, ставки якої залежать від вартості спадщини та ступеня споріднення спадкоємців і спадкодавця. Найнижчі ставки податку на спадок характерні для податкових систем Болгарії, Італії, Чехії (ставки не перевищують 20%). Найвищі ставки оподаткування спадщини характерні для Німеччини, які можуть досягати 50%. У європейських країнах встановлено неоподатковані мінімуми – вартість спадщини, що не оподатковується або для якої встановлено нульову ставку податку. В таких країнах як Австрія, Кіпр, Естонія та Латвія, взагалі, не існує такого податку як податок на спадщину. Натомість у Португалії немає податку на спадщину, але існують інші обов'язкові платежі: мита або збори при отриманні спадщини. Родичі від сплати збору звільняються.

Існує податок на спадщину або спадщина оподатковується у складі іншого податку у таких країнах:

- Болгарія – прогресивна шкала: 0,4 – 6,6%. Ставки залежать від ступеня споріднення й вартості майна. Неоподаткований мінімум – 12 785 євро. Податок не стягується із чоловіка (дружини), родичів по прямій лінії.
- Італія. Спадок оподатковується за ставками 4-8%. Залежить від ступеня споріднення. Неоподаткований мінімум - 100 000 євро на спадкоємця.

- Німеччина. Неоподаткований мінімум – 100 000 – 500 000 євро (залежить від ступеня споріднення). Прогресивна шкала: 7-50%, що залежить від ступеня споріднення та вартості майна.
- Чехія. Прогресивна шкала: 1,5-20%. Залежить від ступеня споріднення та вартості майна. Неоподаткованого мінімуму немає. Податок не стягується з прямих родичів та подружжя.
- Греція. Прогресивна шкала: 0-40%. Залежить від ступеня споріднення та вартості майна. Неоподаткований мінімум – 6000 – 95 000 євро залежно від ступеня споріднення[2, с. 89].

Отож, слід підкреслити, що світова практика оподаткування спадщини навіть серед країн ЄС є різною та не стандартизованою. А вивчення та аналіз європейського досвіду оподаткування спадщини свідчить про те, що кожна країна має свої національні особливості оподаткування спадщини, та містить як недоліки так і переваги. У зв'язку з цим, у майбутніх спадкоємців виникає необхідність у юридичних та податкових консультаціях з фахівцями з метою визначення особливостей спадкування у тій чи іншій країні, а також мінімізації податку на спадщину.

Список використаних джерел

1. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, учиненої в 21.03.2014. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 10.05.2020).

2. Жук Л.Б. Сучасні тенденції оподаткування спадщини: вітчизняний та зарубіжний досвід // Юридичні науки. Серія: Право та державне управління. – 2013. – с.87-94.

3. Бакал М.А. Правове регулювання обов'язкових платежів, пов'язані з отриманням спадщини та дарунків: дис.. на здобуття наук. ступеня кандидата юр. наук. Київ – 2019. 227 с.

4. Савченко С. В. Зарубіжний досвід застосування податку на спадщину та можливості його використання в Україні / С. В. Савченко // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2011. - №4 (55) – с. 228-233.

Гладченко О. В.,
доцент кафедри інформаційних систем і технологій,
Університет державної фіскальної служби України
Гнатюк С. С.,
студентка ННІ ІТ
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЇ, ЯК ЗАСІБ ЕЛЕКТРОНІЗАЦІЇ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ

В еру Інтернету та за умов зростання соціальних комунікацій, цифрові трансформації в суспільстві мають суттєвий вплив на характер взаємодії між людьми. Так, формування сучасного інформаційного суспільства є головним завданням державної політики в Україні, впровадження та розвиток сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, а саме інтернет-технологій, у всі сфери державного і суспільного життя, в тому числі й в систему оподаткування – пріоритетним напрямом.

Актуалізація питання впровадження інтернет-технологій у процес адміністрування податків обумовлена сучасним етапом розвитку інформаційних, цифрових та онлайн-технологій, а також необхідністю удосконалення процесу адміністрування податків, підвищення рівня дотримання норм системи оподаткування, в результаті – формування високого рівня податкової свідомості та зниження рівня корупції.

Питаннями електронізації адміністрування податків, проблематики діджиталізації та цифрової трансформації оподаткування цікавились такі закордонні вчені, як А. Шаха, М. Кіна, М. Харбіц, П. Елпін, Р. Багла, У. Вікрі та інші [5].

Україна, як і всі держави та всі податкові служби йде шляхом електронізації, цифровізації та діджиталізації, що являють собою процеси, які допомагають мінімізувати контакт платника податків з податківцями, адже люди повинні взаємодіяти з інформаційними ресурсами, а не з податковими працівниками. Такий підхід забезпечує зменшення, за всіма напрямами та на всіх рівнях, корупційних ризиків, що є одним з основних завдань кожної економіко-розвинутої країни.

Для забезпечення зручності платників та формування сучасної комфортної служби, ДФС України вже сформувала напрям на максимальну електронізацію адміністрування податків, запровадження електронних ресурсів (сервісів) для

платників, поступово переводить сплату податків в електронний режим, запроваджує додатки для мобільних телефонів, запускає чат-боти та консультації онлайн з використанням інтернет-технологій [1].

За допомогою інтернет-технологій, у платників податків з'явилася можливість подавати будь-які електронні документи (листи, сервісні запити, податкову звітність, податкові накладні та декларації) в режимі 24/7, використовуючи лише телефон. Державна фіскальна служба приймає та обробляє понад 1,5-2 млн електронних документів в день, тобто більш як 50 за секунду.

Найбільшою популярністю користуються сервіси онлайн доступу до особистих даних, Єдиного реєстру податкових накладних, до системи електронного адміністрування ПДВ та контролю за станом розрахунків з бюджетом. Скористатися онлайн сервісами можна в електронному кабінеті платників податків за допомогою інтернет-технологій.

Саме електронний кабінет платника вважається найпопулярнішим сервісом серед платників податків. Наразі, на цій платформі зареєстровано понад 9 млн користувачів, з них 13% ідентифіковані в приватній частині, що формує весь активний бізнес. Даний сервіс передбачає взаємодію платників з контролюючими органами в режимі онлайн. Характерною особливістю вважається можливість обслуговувати платників без відвідування відповідних центрів. Кабінет дає можливість створення, надсилання та отримання необхідних електронних документів в режимі онлайн (реального часу). При цьому, платник податків, через цілодобовий доступ до інформації з реєстрів та електронних систем, суттєво економлять свій час та скорочують контакти з контролюючими органами до мінімуму, оскільки не змушені створювати та направляти окремі запити.

На рівні з електронним кабінетом діє система автоматичного відшкодування ПДВ, яка дає можливість здійснювати всі процеси оперативно, а також, в режимі реального часу, відстежувати стан своєї заявки. Поряд з цим працює, запроваджена у повноцінному режимі, система автоматизованого моніторингу відповідності податкових накладних коригування критеріям оцінки ступеня ризиків, яка дозволяє зупинити реєстрацію ризикових податкових накладних [3].

Інтернет-технології дозволяють постійно впроваджувати нові, трансформувати та вдосконалювати чинні електронні сервіси, так враховуючи потреби бізнесу, ДФС запровадило систему E-Receipt, що являє собою електронний чек. В основу даної системи закладено обов'язкову процедуру реєстрації чеків онлайн. За допомогою системи електронного чека суб'єктами господарювання мають змогу використовувати як пристрої, що здійснюють реєстрацію операцій з купівлі-продажу, так і будь-який інший гаджет (планшети, смартфон). Користувачі системи відзначають простоту, оперативність та вірогідність отримання інформації про здійсненні розрахункові операції в будь-який момент та в будь-якому місці. Суть

системи полягає у формуванні та онлайн-фіскалізації електронного чека, який містить повну та правдиву інформацію про здійснену розрахункову операцію, та передачі його покупцеві у вигляді QR-коду [2].

Слід зазначити, що досить корисним онлайн сервісом вважається електронний аудит, що дає можливість виявити ще до моменту перевірки переважну частину ризиків. Крім цього, дозволяє суттєво прискорити та спростити процес аналізу податкової звітності платників. Так, зникає необхідність паперової форми первинних документів, і з'являється лише за окремо відібраними ризиками для перевірки податкових махінацій. Такий сервіс дозволяє платникам самостійно перевіряти наявні ризики, що скорочує кількість помилок у процесі формування податкової звітності, оскільки своєчасне усунення виявлених помилок дає змогу уточнити всі показники податкових декларацій.

Поряд із сервісами, що дають можливість платникам податків реалізовувати свої права та обов'язки у сфері оподаткування, систематично, у процесі розвитку інтернет-технологій, запроваджуються й сучасні аналітичні сервіси. До таких сервісів відносять інтерактивне заповнення (автозаповнення) декларацій, показ повної інформації щодо податкової накладної з урахуванням всіх розрахунків коригування, зареєстрованих до неї, процедуру електронної звітності, а також нові сучасні методи роз'яснювальної роботи (відеосемінари).

Загалом, всі ці заходи здійснюються з метою боротьби з ухиленням від сплати податків і створення механізмів детінізації економіки. Онлайн сервіси, що функціонують за допомогою інтернет-технологій, забезпечують упорядкованість та захищеність даних, зниження державних видатків та дотримання норм системи оподаткування (виконання податкового обов'язку), передбачають забезпечення доступності інформації та різноманітних послуг у сфері оподаткування, формування професійних навичок персоналу податкової служби з обробки інформації та роботи з цифровими засобами телекомунікації, і найголовніше – формування інформаційного суспільства, запровадження діджиталізації.

Отже, використання онлайн сервісів в органах державної фіскальної служби, за допомогою інтернет-технологій, дає змогу створювати нові, дистанційні, більш зручні, умови для платників, щодо використання ними податкового обов'язку на добровільних засадах, з різноманітними онлайн сервісами, що в результаті спрощує процес адміністрування податків, полегшує та сприяє веденню бізнесу, а також покращенню інвестиційного клімату.

Список використаних джерел

1. Пріоритет ДФС – діджиталізація 100 % податкових сервісів. *Вісник. Офіційно про податки. Офіційне видання державної фіскальної служби України.* Київ, 2018. №44. URL:

http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100009931-prioritet-dfs-didzhitalizatsiya-100-podatkovikh-servisiv

2. ДФС: Пріоритет – електронізація процесів та 100-відсоткова Е-готовність в роботі. *Пресслужба Державної фіскальної служби України*. Київ, 2018. URL: http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/355128.html

3. Податковий кодекс України. Кодекс від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: https://docs.dtkt.ua/doc/2755-17?page=1

4. Bentley D. Timeless principles of taxpayer protection: how they adapt to digital disruption. *eJournal of Tax Research.* 2019. Vol. 16, No. 3. P. 679-713

5. Digitalization of Tax: International Perspectives /Editor: Paul Aplin. 2017. ISAEV, London. 34 p.

Стріяшко Г. М.,
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права,
Університет деравної фіскальної
служби України
Греков Р. Д., Юлдашев В. С.,
курсанти взводу ПМПМ-17-2
Факультету підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ЗНАЧЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ФОРМ ЗДІЙСНЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах глобальної та регіональної нестабільності в Україні гостро постає проблема необхідності ефективного управління фінансовою та податковою сферами діяльності держави.

На сучасному етапі розвитку країни важливим елементом регулювання економіки є державний фінансовий контроль у цілому та в оподаткуванні зокрема. Крім того, всі форми організації соціуму на будь-якому рівні потребують відповідного контролю.

Належне функціонування податкової сфери неможливо без єдиного механізму податкового контролю, важливою умовою дієвості якого є його достатньо повна та чітка правова регламентація.

В Україні стан контролю за виконанням платниками податків законодавства характеризується такими факторами: порівняно низька фінансова дисципліна платників як наслідок неналежної податкової культури суспільства; завищена податкова орієнтація податкової політики; недосконала законодавча база в податковій сфері [3, с. 129].

В українському законодавстві відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, регулюються вимогами Конституції України, статтею 67 якої визначено, що кожен повинен сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом [1]. Податковий кодекс України (далі – ПКУ) визначає їхній вичерпний перелік і порядок адміністрування [2].

Аналіз податкового законодавства свідчить про те, що суб'єкти підприємницької діяльності сьогодні активно використовують способи мінімізації податків, ухилення від оподаткування, допускають податкові правопорушення в частині правильності обчислення податків, повноти і своєчасності розрахунків з бюджетами тощо [4, с. 132]. Тому актуальним є подальше вдосконалення напрямів і методів фінансового контролю у сфері справляння податків, визначення достатніх прав і обов'язків контролюючих органів для протидії складним схемам ухилення від оподаткування.

Подальшим впровадженням електронного сервісу та здійснення електронних перевірок, підвищиться якість податкового аудиту, адже шляхом здійснення таких перевірок, передбачається механізм та чітко визначені права та обов'язки платників і податкових аудиторів [4, с. 135].

Варто зауважити, що форма електронних перевірок фінансового контролю в оподаткуванні хоча і зумовлює мінімізацію персонального контакту між платником податків і органом контролю, проте вважається, що акцент такого контролю буде на перевірку даних звітності платника, а не на перевірці достовірності зазначених звітних даних, їх відповідності первинному бухгалтерському обліку та руйнуванню схем ухиляння від оподаткування.

Слід зазначити, що недосконаліть чинного податкового законодавства та частини нормативно-правових актів щодо здійснення податкового контролю, можливо, не дає змогу досягати належної якості перевірок контролюючих органів у сфері оподаткування.

Підсумовуючи, можна дійти висновку, що доречним буде внесення змін до податкового законодавства, положення якого повинні бути більше спрямовані на забезпечення регулюючої функції податкової системи, що впливатиме на ефективність податкового контролю. Не менш важливим є вдосконалення методів податкового контролю за рахунок використання інформаційних технологій, підвищення ефективності перевірок, можливостей автоматизованого відбору платників для проведення документальних ревізій і перевірок.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 01.01.2020. URL: http://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр.
2. Податковий кодекс України від 02.04.2020. URL: http:// zakon.rada.gov.ua/go/2755-17.
3. Заболотнікова В. С. Податковий контроль як невід'ємний інструмент Державної податкової служби. *Вісник Запорізького національного університету*. 2010. № 3. С. 128-132.
4. Смаглій В. А., Хуткий О. В. Актуальні проблеми здійснення фінансового контролю у сфері оподаткування в україні та шляхи вдосконалення. Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. Випуск 1 (18). 2015. С. 130-139.

Мілевська А. О.,
доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу, Університет державної фіскальної служби України
Деркач І. М.,
студентка ННІ Права Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

ПУБЛІЧНИЙ ТА ПРИВАТНИЙ ІНТЕРЕС ЩОДО ОПОДАТКУВАННЯ СПАДЩИНИ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

З огляду на міжнародну економічну нестабільність та пріоритетність євроінтеграційних процесів, неабиякого значення набуває порівняння систем оподаткування майна, отриманого у спадщину України та країн Європейського Союзу.

Після підписання 21 березня 2014 року Угоди про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейськимспівто-вариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони відбулось запровадження безвізового режиму перетинання кордону з Євро-союзом, що призвело до того, що багато громадян України їдуть з нашої країни до Євросоюзу – працювати, навчатися, жити, унаслідок чого набувають там - майно, купують нерухомість, інвестують кошти тощо, а отже виникає необхі-дність передати це у спадщину.

Оподаткування спадщини в Україні та країнах Європейського Союзу (далі – ЄС) досліджували такі вчені: А. Ауербах, Ф. Багус, Е. Волф, Н. Кочерлакота, С. Ніголь, Н. О'Коннор, Е. Раковскі, І. Є. Криницький, Л. А. Рябуш, В. О. Ряді-нська, С. В. Савченко та інші.

Транскордонна спадщина – спадщина, об'єкти успадкування за якою знаходяться в різних країнах), у результаті чого не лише країна резидентства, але й інші країни зможуть отримати право оподатковувати таку спадщину, тобто – може виникнути неодноразове оподаткування одного об'єкта оподатку-вання подібним або аналогічним податком (податком на спадщину) в різних країнах [1, с. 299].

Для уникнення подвійного оподаткування країни ЄС укладали двосторонні конвенції, у яких передбачалося оподаткування спадщини залежно від колі-зійних прив'язок – особистого зв'язку, місця перебування, постійного місця проживання чи громадянства померлого, або місця перебування, постійного місця проживання чи громадянства спадкоємця, або обох, при цьому додатково до оподаткування на основі особистого зв'язку держави-члени можуть засто-совувати податок на спадщину, що стосується майна, яке знаходиться в межах їх юрисдикції, і в певних випадках податок застосовується на цій основі навіть якщо ані померлий, ані спадкоємець не мають особистого зв'язку з державою, де знаходиться майно [2, с. 286].

Проте, як зазначає у своїх дослідженнях С. В. Савченко, національні системи, що передбачають звільнення від подвійного оподаткування податком на спадщину, сплаченим за кордоном, зазвичай мали обмеження. Зокрема, вони могли мати обмежену сферу застосування, що стосувалася податків і осіб, до яких вони застосовувалися, – вони могли не передбачати залік попередньо сплаченого податку на дарування цієї ж спадщини чи податків, що застосовувалися на місцевому чи регіональному рівнях, а не на національному рівні, чи всіх податків, що стягувалися іншими країнами у випадку смерті, могли надавати звільнення лише від сплати іноземних податків, сплачених за певне іноземне майно, не передбачати звільнення від іноземного податку на майно, що знаходилося в державі, яка не є державою спадкоємця чи померлого, могли виключати іноземний податок на капітал, що знаходиться на території держави-члена, яка надає звільнення тощо [3, с. 67].

Для усунення зазначених проблем було прийнято європейський Регламент ЄС 650/2012 від 04.07.2012 «Про компетенцію, застосоване право, визнання і виконання рішень, прийняття і виконання автентичних документів з питань спадкування, а також про створення Європейського свідоцтва про спадкування» («Брюсель-IV»), що був впроваджений на Кіпрі 17.08.2015 [4], та Рекомендації щодо звільнення спадщини від подвійного оподаткування від

15.12.2011 (2011/856/ЄС) [5], якими передбачалась низка важливих у даній сфері норм, серед яких можна виділити такі:

– можливість видання єдиного «свідоцтва на спадщину», яке можна пред'являти і виконувати в всіх країнах ЄС, що надає право на транскордонну спадщину;

– встановлення загального рівня оподаткування конкретної спадщини таким чином, щоб він не перевищував того рівня, який би застосовувався, якби лише одна держава-член з найвищим рівнем оподаткування серед залучених держав-членів мала юрисдикцію над спадщиною в усіх її частинах, у яких розроблено пропозиції щодо того, яким чином держави-члени можуть застосовувати заходи, чи покращити наявні заходи, задля уникнення подвійного чи багаторазового оподаткування, спричиненого в результаті засто-сування податку на спадщину двома чи більше державами-членами ЄС [5];

– застосування «взаємної згоди» між країнами-членами ЄС для розв'язання спорів, пов'язаних з подвійним оподаткуванням, включаючи конфлікти в визначенні рухомого та нерухомого майна чи місцезнаходження капіталу, або визначення держави-члена, яка повинна надавати податкові пільги в конкретному випадку;

– загальне визначення «податку на спадщину» як будь-якого податку, що стягується на національному, федеральному, регіональному чи місцевому рівні в разі смерті, незалежно від назви такого податку, порядку, у якому він стягується, та особи, до якої такий податок застосовується, включаючи, зокрема, податок на передачу майна у спадщину, податок на спадщину, податок на передачу власності, гербовий збір при передачі права власності, державне мито, податок на прибуток чи податок на збільшення вартості капіталу [5];

– передбачення податкових пільг для об'єктів нерухомого майна, рухомого майна, що є комерційною власністю постійного представництва, яке знаходиться в країні-члені ЄС, та рухомого майна, котре не є комерційною власністю, що переходить у спадщину, яке розташоване на території країни – члена ЄС, якщо оподаткування спадщини було застосовано іншою країною-членом ЄС на основі більш тісного особистого зв'язку спадкодавця та/або спадкоємця з такою іншою країною-членом ЄС;

– передбачення критерію «більш тісного зв'язку», який передбачає встановлення податкових пільг для спадкоємців у країнах, з якими спадкодавець не мав такого зв'язку; «більш тісний зв'язок» визнається, якщо спадкодавець має у країні: постійне житло; центр життєвих інтересів; місце проживання; громадянство [5].

Уникнення подвійного оподаткування транскордонної спадщини в Україні передбачається загальними нормами Податкового кодексу України, у яких передбачено норми щодо усунення подвійного зовнішнього оподатку-вання, зокрема, статтею 13, а саме п. 13. 3, яким передбачено, що таке усунення досягається шляхом укладення міжнародних договорів про усунення подвійного оподаткування [6].

Отже, можна зробити висновок, що як і в більшості країн ЄС, спадщина та подарунки в Україні оподатковуються одним і тим самим податком. Суб'єктами податку на спадщину та подарунки у державах-членах Союзу виступають здебільшого спадкоємці майна або особи, які одержують майно в якості подарунку. Аналогічна практика також існує і в Україні. Спільний підхід виявлено також в частині визначення об'єктів оподаткування (майно, права власності на яке переходять від одних осіб до інших у результаті відносин спадкування або дарування), а також бази податку (вартість майна). При цьому в українському законодавстві не надано уточнення того, яка саме вартість – ринкова чи оціночна – береться до уваги. В той же час, європейські норми у абсолютній більшості випадків розглядають в якості бази оподаткування спадщини та подарунків саме ринкову вартість майна. Визначення поняття транскордонної спадщини є актуальним. Також важливим є питання уникнення подвійного оподаткування, що передбачається як нормами права країн Європейського Союзу, так і нормами українського законодавства, які, зокрема, закріплені в укладених Україною міжнародних договорах про уникненняя подвійного оподаткування.

Список використаних джерел

1. Version Consolidee Du Traite Sur Le Fonctionnement de l'Union Europeenne. Protocole (n°22) Sur La Position Du Danemark, EUR-Lex 12008E/PRO/22. FR, n. d. Journal officiel. № 115. 2008. P. 299 – 303.

2. Бекяшев К. А. Международное публичное право. Москва: Проспект, 2007. С. 285 – 287.

3. Савченко С.В. Гармонізація законодавства України із законодавством ЄС щодо уникнення подвійного оподаткування транскордонної спадщини. Jurnalul juridic naţional: teorie şi practică. 2017. № 12. С. 65 – 69.

4. Regulation (EU) 650/2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession. Дата оновлення: 04.07.2012. URL: http://eurlex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32012R0650 (дата звернення: 10.04.2020).

5. Рекомендації щодо звільнення спадщини від подвійного оподаткування від 15.12.2011 № 2011/856/ЄС. Дата оновлення: 15.12.2011. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_45885 (дата звернення: 10.05.2020).

6. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. Дата оновлення: 02.04.2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення: 10.05.2020).

Стріяшко Г. М.,
к.ю.н., викладач
кафедри фінансового права,
Університет державної фіскальної
служби України
Динис Т. В., Яремченко Я. П.,
курсанти взводу ПМПФ-17-1
Факультету податкової міліції
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

КОНФЛІКТ ПУБЛІЧНОГО ТА ПРИВАТНОГО ІНТЕРЕСІВ В ОПОДАТКУВАННІ

Податкові правовідносини відповідно до своєї суті завжди були, є і будуть конфліктними та суперечливими для двох сторін – держави, яка виступає в особі контролюючих органів, і платників податків. В даних правовідносинах сходяться публічний і власний інтереси осіб. Публічний інтерес, а саме інтерес держави, виявляється в прагненні якомога більшого і швидшого та ефективного наповнення публічних фондів за рахунок податків, зборів, внесків, мит та штрафів. Приватний інтерес, носіями якого визначаються платники податків, виражається в бажанні зменшити податковий тиск всіма засобами, які є можливими, для того, аби максимально зберегти свої гроші та майно від зазіхань контролюючих органів. Даний стан речей є властивим для будь-якої держави – що є економічно розвиненою, і такою, що має кризові явища в своїй економіці.

Для того, щоб визначити сутність податкового конфлікту, потрібно виділити притаманні риси, що його представляють як окремий і «самостійний» вид правового конфлікту:

1. Правовідносини, з яких виникає податковий конфлікт, виникають у процесі фінансової діяльності держави, а саме на першій її стадії – обов'язковій акумуляції грошових коштів.

2. Податковий конфлікт ґрунтується, як правило, на матеріальних підставах, тобто виникає з приводу грошей – податків, зборів, штрафів.

3. У податковому конфлікті завжди присутній суб'єкт, що наділений державно-владними повноваженнями. Він виникає у зв'язку з реалізацією контролюючим органом функцій, пов'язаних з нарахуванням та сплатою податків, зборів, штрафів.

4. Конфлікт, що виникає з податкових правовідносин, – це протиріччя з приводу прав та обов'язків суб'єктів податкового права, оскільки змістом будь-яких правовідносин є права та обов'язки сторін.

5. Податковий конфлікт характеризується негативним ставленням одного із суб'єктів конкретних податкових правовідносин до юридичного факту, що став основою для виникнення, зміни чи припинення податкових правовідносин.

6. Податковий конфлікт – це розбіжності сторін, які за суб'єктним складом знаходяться у відносинах влади і підпорядкування, а їх майнові і процесуальні відносини засновані на юридичній рівності.

Також зазначимо, предметом будь-якого податкового конфлікту завжди є матеріальний спір, тобто майнові відносини, в межах яких сторони є вже юридично рівними [1, с. 90].

Виконання державного податкового контролю регулюється Податковим кодексом України. Згідно п. 41.1 ПК України: контролюючими органами є органи доходів і зборів — центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування єдиної державної податкової, державної митної політики в частині адміністрування податків і зборів, митних платежів та реалізує державну податкову, державну митну політику [2].

Зазначимо, що основним способом здійснення контролю за сплатою податків є податкова перевірка. Податкова перевірка – це діяльність податкових органів з аналізу й перевірки первинної облікової та звітної документації, пов'язаної зі здійсненням податкових платежів, з метою перевірки своєчасної та повної сплати податків та зборів, правильного ведення податкового обліку, визначення сум податкових платежів, складання та подання податкової звітності [3, с. 298]. Відповідно до п. 75.1 Податкового кодексу України контролюючі органи мають право проводити камеральні, документальні (планові або позапланові; виїзні або невиїзні) та фактичні перевірки. [2].

Застосування планових перевірок на підставі віднесення суб'єктів, що перевіряються до відповідної групи ризику, може у подальшому бути ефективним в українському податковому законодавстві при умові не позиціонування державними контролюючими органами проведення перевірок з підвищеної потребою держави в коштах. Саме тоді вірогідність настання несприятливих наслідків як властивість ризику у системі оподаткування в Україні не перетворюватиметься у неминучість

настання вищевказаних наслідків. Сама ж модель призначення планових перевірок за критеріями ризиковості з врахуванням приналежності платників податків до провідних виробничих галузей економіки України, зможе призвести до декларованої державою політики щодо розвитку підприємницької ініціативи і стимулювання ділової активності національного платника податків [4, с. 42].

Стає очевидним, що побудова партнерства та розв'язання проблеми гармонізації взаємовідносин у сфері податкового контролю в Україні ускладнюється як представниками державних фіскальних органів так і платниками податків. Зокрема, у вітчизняній громадській думці побутує усталена тенденція недоброзичливого та не толерантного ставлення платників до фіскальних контролюючих органів, наявність конфлікту інтересів між учасниками контрольно-перевірочного процесу [5, с. 280].

Отже, основним принципом роботи має стати налагодження партнерства між державою й підприємцем, щоб міцніли довіра й взаєморозуміння між податковим працівником і платником податків. Ефективні результати в податковому контролі будуть досягнуті тільки у разі комплексного вирішення нагальних проблем у вітчизняній фіскальній політиці в напрямах: 1) ліквідації корупції в Державній фіскальній службі України та інших державних установах; 2) зменшення податкового тиску на платників податків і при цьому пошук шляхів розширення бази оподаткування; 3) мінімізації змін у реалізації податкової політики; 4) врегулювання питання своєчасного відшкодування ПДВ; 5) логічного завершення розпочатих реформ, змін, ініціатив; 6) мінімізації негативного впливу на обігові кошти бізнесу; 7) забезпечення зрозумілості норм податкового законодавства; 8) удосконалення кадрової політики; 9) покращення якості обслуговування та проведення консультаційної і масово-роз'яснювальної роботи з платниками податків [6, с. 155].

Отже, в сучасних умовах потрібно створити таку фіскальну службу, яка буде стимулювати економічний розвиток в Україні, що призведе до зниження податкового тиску на платників податків, як наслідок, відбуватиметься дотримання податкового законодавства і підвищення надходжень до бюджетів усіх рівнів на основі добровільності; також налагодяться прозорі, підзвітні та неупереджені зав'язки між контролюючими органами і суспільством, тобто запровадження партнерських відносин із платниками податків.

Список використаних джерел

1. Перепелиця М.О. Сутність податкового конфлікту та перспективи його доюрисдикційного врегулювання. *Науковий вісник Херсонського державного університету.* 2018. С. 89–93.

2. Податковий кодекс України: Закон від 02.12.2010 р., № 2755-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.

3. Замасло О. Т. Організація контролю за сплатою податків в Україні *Бізнес Інформ.* 2017. № 4. С. 297-301. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2017_4_49

4. Мушенок В.В. Перспективи правового регулювання партнерських відносин у сфері податкового контролю. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»* Серія: «Юридичні науки». 2017. С. 40–43.

5. Сибірянська Ю. Нова модель податкової системи України: перерозподіл податкового навантаження. *Бізнес Інформ*. 2014. № 7. С. 276–283.

6. Гуцул І.А. Моніторинг способів протидії ухиленню від оподаткування. *Причорноморські економічні студії*. № 18. 2017. С. 151-155.

Гладченко О. В.,
доцент кафедри
інформаційних систем і технологій,
Університет державної фіскальної
служби України
Дігтярьова Я. В.,
студентка ННІ ІТ
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

Е-АКЦИЗ ЯК ЗАСІБ АВТОМАТИЗАЦІЇ ТА ЕФЕКТИВНОГО КОНТРОЛЮ ПРОЦЕСУ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ

Україна, як і будь-яка інша країна, завжди перебуває у стані вдосконалення автоматизації процесів адміністрування податків. Основною метою є впровадження сервісу, який буде значно ефективніше контролювати підакцизні товари.

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що Е-акциз робить неможливим тіньовий обіг, а створення справедливих конкурентних умов буде здійснений для всіх учасників ринку, що дозволяє податківцям здійснювати ефективний контроль, оскільки, згідно з даними Інтерполу, міжнародна організована злочинність є найбільш активною в торгівлі тютюновими виробами та алкогольних напоїв [2, с. 404].

Європейська практика показує, що електронна система контролю за підакцизними товарами зменшує адміністративні бар'єри для трейдерів та спрощує процедуру оформлення та покращення моніторингу за сплатою акцизів

[1, с. 106]. Така система контролю передбачає використання цифрової технології маркування підакцизних товарів Codentify, розробленою швейцарською асоціацією цифрового кодування та відстеження Digital Coding & Tracking Assotiation. Схвалена Інтерполом та Європейським бюро з боротьби з шахрайством та як інструмент податкового контролю успішно використовується в 50 країнах світу, в тому числі Швейцарії, Великобританії, Латвії [2, с. 404].

Для впровадження нових електронних сервісів ДФС України запустила проєкт електронного сервісу «Пошук акцизної марки», що дає можливість перевірити легальність походження та контроль обігу підакцизних товарів. Послуга надає можливість самостійно визначити дату видачі марок акцизного податку, зокрема, підприємства, яке її отримало. Тому, введення Е-акцизу є фундаментальним кроком на шляху до електронізації податкових послуг.

Введення системи електронного акцизу буде супроводжуватися трьома етапами:

1. На даному етапі буде заміна застарілої акцизної марки, яка існує на ринку понад п’ять років. Також необхідно ввести додаткові механізми контролю для ринку, а саме запровадити та реалізувати автоматизовану систему відстеження за рухом товару від виробника до роздрібної точки, що має назву Track & Trace [3]. QR-код, який буде розміщений на марці, можна буде зчитати смартфоном без будь-яких труднощів. Ця функція дає змогу швидко і легко визначити тип товару та легальність його походження.
2. Наступний етап буде присвячений електронному документообігу між усіма сторонами процесу. Буде введено оформлення електронної накладної підакцизної продукції.
3. На етапі безпосередньої реалізації буде долучений споживач. Буде введено в експлуатацію систему щодо руху в реєстрі розрахункових операцій. РРО – фіскальний касовий апарат як засіб державного контролю за обігом безготівкових та готівкових коштів, обліком товарів, реєстрацією наданих послуг та розрахунковими операціями [1, с.106].

З 1 квітня 2020 року надано можливість замовлення нового зразка марки через електронний кабінет, а з 1 травня вводиться в обіг новий зразок марки акцизного податку для алкогольних напоїв. Система Е-акциз будуватиметься за компонентним принципом, що передбачає початковий функціонал. Ефективність цієї системи полягає в боротьбі з тіньовим ринком та мінімізації впливу людського фактора на адміністрування, що збільшить надходження до бюджету та покращить справедливу конкуренцію [3].

Переваги запровадження Е-акцизу:

1. перехід до більш зручного, швидкого та юридично важливого документообігу;
2. удосконалення процедури підготовки, обліку, зберігання, конфіденційність і неспростовність документів;
3. криптографічний захист інформації під час передачі по відкритих каналах;
4. мінімізація фінансових ризиків шляхом підвищення конфіденційності інформаційного обміну документів;
5. можливість швидкого пошуку й перегляду електронних документів;
6. мінімізація участі працівників ДФС, що забезпечує об'єктивність та неупередженість у процесі адміністрування податків.

Висновок. Е-акциз дасть змогу посилити боротьбу із незаконним обігом підакцизних товарів шляхом відстеження руху товарів за допомогою зіставлення інформації із бази даних ДФС про видані марки та зчитані реєстраторами розрахункових операцій [4]. Електронне відстеження статусу законного руху підакцизних товарів є невіддільним процесом контролю в процесі адміністрування акцизних податків.

Державна фіскальна служба буде мати змогу проводити перевірку непідробної продукції через зчитування інформації з цифрових акцизних марок завдяки портативним сканерам. Найголовнішим є те, що буде просто прослідкувати кожну одиницю підакцизного товару через весь ланцюг постачання.

Список використаних джерел

1. Дзюба О. М. Електронна акцизна марка: оподаткування та облік. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2017. Вип. 24 (2). С. 105-108.
2. Коротун В., Брехов С., Новицька Н. Трансформація акцизної політики України: монографія. Ірпінь: Видавництво університету ДПС України, 2015. 404 с.
3. Про схвалення Концепції створення та впровадження автоматизованої системи контролю за обігом підакцизних товарів (алкогольних напоїв та тютюнових виробів) «Електронна акцизна марка»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 6.07.2016 р. № 497-р URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/497-2016-р

4. Філозоп А., Бондар Л. Впровадження системи «Електронна акцизна марка». *Вісник. Офіційно про податки.* № 30(887). 2016. URL: http://www.visnuk.com.ua/ru/pubs/id/90010098.

Гладченко О. В.,
доцент кафедри інформаційних систем і технологій,
Університет державної фіскальної служби України
Дуркіна К. О.,
студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФІСКАЛЬНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ

Необхідний для існування атрибут в будь-якій державі це податок. Як інструмент ефективного державного регулювання ринкової економіки, він виконує важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності та досягненні соціального добробуту громадян. Органом їх керування є Державна фіскальна служба України.

Перш за все слід зазначити, що процес адміністрування податків апріорі передбачає існування суб'єктів управління, зокрема, спеціально уповноважених у сфері оподаткування органів виконавчої влади [3, с. 53].

Розвиток сучасного інформаційного суспільства та впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, в усі сфери державного і суспільного життя, вже налагодили роботу в фіскальній службі, що помітно відбилося на результатах їх роботи.

В економічно розвинутих країнах розвиток цифрових технологій вже з середини XX століття, призвів до виникнення інтернету та подальшої його поширення. На початку інтернет використовували як засіб отримання та поширення інформації, але зараз його використовують як основний засіб отримання доходу, та призвело до чисельного залучення інвестицій на розвиток цієї сфери. Результатом став розвиток IT індустрії та цифрових технологій по всьому світі з початку XXI століття і до наших днів.

Аналіз закордонного досвіду з питань адміністрування податків свідчить, що у розвинутих країнах світу існують відпрацьовані методи та механізми, які дозволяють радикально модернізувати роботу податкових органів на основі

застосування сучасних інформаційних технологій та підвищити ефективність діяльності щодо справляння податків і зборів [2, с. 189].

Цифрові технології оптимізували різні сфери економічної діяльності. У сфері оподаткування прикладом застосування цифрових технологій є впровадження електронного кабінету платника, впроваджений з лютого 2016 року. На базі сервісу «Електронний кабінет платника» ця оновлена система почала діяти згідно з наказом Мінфіну України від 14.07.17 р. № 637 «Про затвердження Порядку функціонування Електронного кабінету» з 01.01.2018 року.

Електронний кабінет складається з відкритої частини та приватної частини (вхід до особистого кабінету здійснюється через кваліфікований електронний підпис будь-якого надавача електронних довірчих послуг або за допомогою ідентифікації через id.gov.ua (MobileID, BankID)).

Саме цей сервіс сформував алгоритм для надсилання електронних документів, також податкової звітності, заяви для реєстрації платниками окремих податків, запити на отримання інформації, відомості про суми отриманих доходів і утриманих податків, є можливість отримати доступ до особистої інформації, зокрема, стан поданої звітності до органів Державної фіскальної служби. До значних переваг електронного кабінету можна віднести наявність безкоштовного, а також цілодобового безкоштовного сервісу ДФС, що сприяє одержанню інформації в режимі он-лайн, без додаткового програмного забезпечення; вхід до особистого кабінету за наявності ЕЦП будь-якого АЦСК; доступ до відкритої інформації без ЕЦП. Цей сервіс дає нам можливість економити час користувача та кошти користувачу, що значно полегшує життя. Це знову ж вказує на прозорість і зручність в системі та значно покращує ефективність взаємодії податкових органів з платниками податків.

За даними ДФС кількість користувачів електронного кабінету постійно зростає, зокрема, приватною його частиною (станом на грудень 2019 року) користуються вже понад 1,8 млн платників податків (фізичні особи-підприємці – 949,6 тис., юридичні особи – 464,2 тис., фізичні особи – 421,8 тис.), з початку року їх кількість зросла на 500 тис. Загальна кількість користувачів попередньої версії цього сервісу перевищила 9 млн (станом на 26.10.2017 р. – 9300050) [1].

Отже, сфера оподаткування розвиватиметься в майбутньому через впровадження цифрових технологій, що сприятиме більшій прозорості, створенню чіткого алгоритму взаємодії органів контролю з платниками податків, економії коштів держави, зменшить корупційні ризики, вдосконалить перевірну роботу зі збереженням ризикоорієнтованого підходу адміністрування, та системи адміністрування податків в сукупності.

Список використаних джерел

1. Безкоштовним сервісом ДПС України «Електронний кабінет» можна користуватися цілодобово. Вісник. Офіційно про податки. URL: http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100015467-bezkoshtovnim-servisom-dpsukrayini-elektronniy-kabinet-mozhna-koristuvatisya-tsilodobovo.
2. Деменко О. Є. Зарубіжний досвід адміністрування податків та можливості його використання в Україні. Наше право. 2013. № 7. С. 189–195.
3. Проскура К. П. Особливості адміністрування податків в Україні. Економічний часопис-XXI. 2012. № 3/4. С. 53–55.

Краєвський В. М.,
д.е.н., доцент, в.о. директора ННІ ОАА,
Університет державної фіскальної служби України
Журибеда М. О.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ У ЦІЛЯХ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПОДАТКОВОЇ КУЛЬТУРИ

Податкове консультування, як сфера бізнесу, виникло в світовій практиці в 60-і роки XX століття. Характерною його особливістю на етапі становлення було активне впровадження в управлінський консалтинг великих аудиторських фірм. Розвиваючи консультування як природне продовження бухгалтерських послуг, ці фірми стрімко захопили лідерство в сфері оперативного обліку та управлінської звітності, внутрішнього фінансового менеджменту, в тому числі податкового планування і контролю. В результаті відбулося виділення податкового консультування в самостійну сферу діяльності консультантів, що вимагає спеціальної підготовки.

Послуги з податкового консультування є основним продуктом діяльності інституту податкового консультування, маючи при цьому власні специфічні властивості та ознаки, що виокремлюють їх серед низки нематеріальних послуг. Процес продукування послуг податкового консультування здійснюється у певній визначеній послідовності та повністю базується на використанні окремих моделей.

Процес надання послуг з податкового консультування здійснюється поетапно (рис. 1).

Рис. 1. Етапи організації податкового консультування

Джерело: складено на основі [1, с. 270].

На етапі визначення мети проведення консультування з податків і зборів консультована особа викладає ті питання, вирішення яких належить податковому консультанту. Цілі можуть бути наступними:

– розробка схем оптимізації;

– аналіз податкового навантаження і навантаження окремих податків на фінансово-економічний стан суб'єкта;

– аналіз ефективності впровадження схем оптимізації;

– розробка податкового планування і прогнозування з урахуванням галузевої приналежності підприємства;

– консультування з різних, в тому числі спірних, питань оподаткування;

– захист інтересів підприємства-клієнта в суді;

– представництво організації у взаєминах з податковими органами.

На етапі складання договору на надання послуг з податкового консультування замовник і податковий консультант укладають договір, в якому обумовлюються всі фінансові аспекти, а саме оплата послуг фахівця з податків і зборів, строки надання послуг, а також права, обов'язки і відповідальність сторін.

На третьому етапі досліджується структура підприємства, його галузева приналежність, а також структура управління і система розподілу відповідальності між органами управління, аналізується бізнес-стратегія. Крім того, на даному етапі на основі отриманої інформації здійснюється вибір меж і об'єктів дослідження: певні податки або вся система оподаткування в цілому.

На четвертому етапі збирається інформація, необхідна для вирішення поставленої мети, наприклад, та, що характеризує методику обчислення податків, суми, нараховані до сплати і сплачені до бюджету. Ця інформація може бути

отримана з оборотно-сальдових відомостей, податкових декларацій, податкових регістрів, облікової політики та інших джерел.

Наступним кроком процесу податкового консультування є визначення його інструментів. При цьому інструментом є сукупність прийомів і способів, за допомогою яких податковий консультант вирішує поставлені перед ним питання. До інструментів податкового консультування відносять [3, с. 313]:

– моніторинг податкового і суміжного з ним законодавства;

– аналіз документації (установчих документів, облікової політики, проектів, договорів тощо), що стосується інтересів організації, в тому числі прямо або опосередковано в сфері оподаткування;

– комплексний аналіз фінансово-господарської діяльності, в тому числі фінансовий аналіз, в процесі якого виявляються раніше невикористані можливості і шляхи прийняття ефективних податкових рішень;

– податкове планування;

– податковий аналіз, за допомогою якого можна охарактеризувати діючу в організації податкову політику і провести порівняльний аналіз;

– податковий аудит здійснюється після прийняття податкових рішень для перевірки ефективності прийнятого рішення і його коригування за обставинами;

– оцінка підприємницьких, в тому числі податкових ризиків.

На шостому етапі проводиться аналіз діяльності особи-клієнта, який включає в себе не тільки аналіз фінансово-економічного стану організації, а й податковий аналіз. В результаті проведеного аналізу виявляються динаміка податкових платежів, рівень заборгованості або переплати, навантаження окремих податків на підприємство, резерви підвищення ефективності діяльності економічного суб'єкта і резерви зниження податкового навантаження.

На сьомому етапі податковий консультант, проаналізувавши податкову і фінансову політику підприємства, розробляє різні заходи щодо поліпшення існуючого становища, для зменшення податкового навантаження, а також зниження ризику податкових санкцій.

Наступним етапом податкового консультування є аналіз ефективності розроблених заходів. Податковий консультант прораховує вигоду організації в результаті його консультацій. При цьому ефект від зниження податкового навантаження повинен бути більше, ніж оплата послуг консультанта, інакше організації буде не доцільно звертатися до послуг з податкового консультування.

На останньому етапі відбувається оформлення виконаної консультантом роботи у вигляді звіту. У звіті відображаються висновки: розроблені заходи, їх ефективність, а також податкові ризики, тобто, наскільки дані заходи відповідають податковому і суміжному з ним законодавством.

Сучасний український ринок управлінського консалтингу представлений декількома групами консультантів [3]:

– дженералісти (універсали) – міжнародні консалтингові компанії;

– аудитори – департаменти бізнес-консалтингу міжнародних і українських аудиторських фірм;

– системники – міжнародні та українські консалтингові компанії, що спеціалізуються на інформаційно-технологічному консалтингу;

– кадровики – міжнародні та українські консалтингові компанії, що спеціалізуються на підборі менеджерів вищої ланки;

– індивідуали – приватні консультанти;

– міні-дженералісти – українські консалтингові компанії.

Слід зазначити про те, що нещодавно до Класифікатору професій до групи «Професіонали в сфері державної служби, аудиту, бухгалтерського обліку, праці та зайнятості, маркетингу, ефективності підприємництва, раціоналізації виробництва та інтелектуальної власності» передбачено професію Консультанта з податків і зборів, що, по суті, є досить суперечливим питанням за умов відсутності законодавчого регулювання діяльності з податкового консультування.

Таким чином, податкове консультування як окрема сфера діяльності з'явилося зовсім недавно і ще не має навіть законодавчої основи. Однак проект такого закону вже розроблений, постійно переробляється і доповнюється. Це особливо актуально в даний час в умовах постійно зростаючих потреб в послугах податкового консультування, що пов'язане з внесенням істотних змін до нормативних актів, рекомендації з яких можуть дати тільки фахівці в сфері оподаткування. Саме такими фахівцями і виступають податкові консультанти. Тому необхідно визначити права, обов'язки, відповідальність податкових консультантів і осіб, що консультуються, принципи надання консультаційних послуг та інші положення.

Список використаних джерел

1. Габрелян А.Ю. Поняття та сутність дефініції «податкове консультування». *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2013. Вип. 59. С. 270-276.

2. Професія податкового консультанта: необхідність чи вимога часу? Інформація з офіційного сайту Палати податкових консультантів України. URL: http://www.ppk.org.ua/profesia_podatkovogo_konsultanta_neobhidnist_chy_vymoga

3. Тучак Т.В., Богдан С.В. Концептуальні засади становлення та функціонування інституту податкового консультування. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. № 1 (18). С. 312-316

Ніжегородцев В. О.,
доцент кафедри інформаційних систем і технологій,
Університет державної фіскальної служби України
Зінюк І. В.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИСТА

Останнім часом спостерігається невпинне розширення сфери застосування сучасних інформаційних технологій практично у всіх галузях, у тому числі у правовій сфері. Інформаційне право як комплексна галузь права і одночасно міжгалузева юридична наука є теоретичним та методологічним підґрунтям комплексного ефективного застосування інформаційних технологій в юридичній діяльності.

Однією з вирішальних умов забезпечення законності при використанні інформаційних технологій є формалізація правових норм, удосконалення методів моделювання та аналізу правової інформації [1]. Сучасна інформаційно-правова діяльність реалізується шляхом здійснення правотворчих функцій і полягає в удосконаленні законодавства, участі у розробці проектів нормативних актів, систематизації законодавства України з використанням методів, засобів і сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Інформаційні системи і технології в юридичній практиці, що використовуються правознавцями в умовах діджиталізації дозволяють отримувати миттєво отримувати допомогу з питань державної інформаційної політики, електронного урядування, інформаційно-аналітичне забезпечення законотворчої та правозастосовної діяльності, інформаційних систем у юридичній практиці, автоматизованого робочого місця юриста, сучасних хмарних технологій, електронного документообігу, технологій аналізу числових даних, правових інформаційно-пошукових систем, захисту інформації, тощо.

У роботі сучасного юриста вже давно стало корисним програмне забезпечення з для пошуку, обробки, аналізу і обміну юридичною та правовою інформацією в світовому інформаційному просторі; АРМ юриста; системи інформаційно-правового забезпечення: «ЛІГА:ЗАКОН», «Законодавство України», «НАУ», «ІНФОДИСК» та іншими альтернативні базами, які використовуються в практичній роботі вітчизняними та іноземними фахівцями в галузі юриспруденції.

Всесвітній розвиток інформаційних технологій, їх широке застосування у всіх сферах життя вимагають перетворення державних процесів відповідно до сучасних умов, зокрема надання адміністративних та інших публічних послуг в електронній формі. Головна мета переведення адміністративних послуг в електронний формат – зробити державне управління більш ефективним [2].

Впровадження інформаційних технологій, зокрема, розробка і використання систем підтримки прийняття рішень, в галузі юриспруденції може стати одним із основних чинників забезпечення інноваційного розвитку держави з завданнями уряду країни.

Впровадження нових етапів діджиталізації в юриспруденції дозволить виконувати розв'язання задач державного правового управління, яка ґрунтується на комплексному використанні сучасних методів математичного моделювання, прогнозування, оптимального управління та інформаційних технологій. Така реалізація дасть змогу приймати об'єктивні і обґрунтовані рішення в правовому управлінні органів правотворчої та правоохоронної сфери з визначеною якістю.

Список використаних джерел

1. Мінченко А.В. Правова інформатика. Концепція інформатизації: Навчальний посібник./ А.В.Мінченко. – К.: Арістей, 2015. – 286 с.

2. Розвиток системи надання електронних послуг в Україні. .Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу. Режим доступу- http://www.center.gov.ua/component/k2/item/3452-розвиток-системи-надання-електронних-послуг-в-україні (дата звернення 09.04.2020) – Назва з екрана.

Нечипоренко А. В.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів імені Л.Л.Тарангул
Університет державної фіскальної служби України
Іванов І. Ю.,
студент ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

РОЗВИТОК СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

В умовах розвитку засад ринкової економіки має зростати соціально-економічна роль малого бізнесу, який здатен створювати нові робочі місця, розширювати самозайнятість населення, залучати до легального економічного обороту кошти, що перебувають поза ним та формувати конкурентне середовище.

Спрощена система оподаткування повинна сприяти розвитку та розширенню малого підприємництва. Однак, оподаткування малого бізнесу має бути ефективним не тільки для його суб'єктів, а й для держави, а також справедливим по відношенню до інших платників податків.

Запровадження спрощеної системи оподаткування в Україні було викликане необхідністю подолання кризових явищ в економіці та стимулювання детінізації суб'єктів малого бізнесу. Здійснюючи підприємницьку діяльність, підприємствам малого бізнесу необхідно сплачувати податки та соціальні внески, вести бухгалтерський облік та подавати звітність щодо фінансових результатів своєї діяльності на рівні інших суб'єктів господарювання, що для більшості з них занадто обтяжливо. Її поява стала компромісом між державою та суб'єктами господарювання, суттю якого було одержання відносно невеликих сум податку в обмін на легальну прозору діяльність найбільшого сектору економіки. Також, вагомою підтримкою для малого бізнесу було спрощення форм обліку та звітності, що дозволяє значно знизити витрати обліку [1; 2].

Трендом світової економіки нині є ідеї, технологічні рішення та принципи на яких будується четверта Індустріальна революція (далі – Industry 4.0). Вона розглядається бізнесом, ученими та державами як новий підхід, який забезпечить максимально зручним інструментарієм процеси адміністрування та управління публічними фінансами з урахування інтересів кожного із стейкхолдерів. Ключовим процесами Industry 4.0 стала діджиталізації (з англ. "digitalization"). Цей процес, використовуючи цифрові технології,створює нову вартість [3; 4].

Українські підприємці зацікавлені у веденні свого бізнесу з максимальною зручністю в умовах найнижчої ймовірності конфлікту інтересів між ними та державою. У той же час це є актуальним для кожного із стейкхолдерів. Процес створення доданої вартості не має бути поставлений під загрозу, податкові ризики з обох сторін повинні бути мінімальними – це умови партнерських відносин між спрощенцями та державою. Беремо за основу тренд діджиталізації як результат Industry 4.0 та інструмент забезпечення партнерських відносин між державою та суб'єктами господарювання зі сторони фіскалізації створеної вартості та забезпечення виконання умов партнерства з кожної із сторін. Припускаємо, що виконання партнерських умов буде досягнуте, якщо всі податки суб'єктом господарювання будуть сплачуватись, і одночасно нараховуватись зі сторони держави з дотриманням принципів оподаткування. Нині даний процес функціонує доволі успішно за допомогою електронного кабінету платника податків [4].

Водночас, конфлікт інтересів та складність моніторингу на макрорівні піддають сумнівам умови дотримання партнерським відносин зі сторони кожного з учасників. Ідеї діджиталізації у публічних фінансах не є новими, але потреба постійного оновлення та підтримка їх відповідно до темпів змін у технологіях,

виникнення нових засобів та інструментів їх імплементації, та іноді навіть діджитизації має бути постійною. У фіскальному аспекті найактуальнішим та доступним для кожного платника податків на спрощеній системі оподаткування інструментом є платформа електронного кабінету платника податків. Водночас реформування, розрізненість бази моніторингу умов партнерства створюють нові виклики як для платників податків, так і для податкової системи країни в цілому.

Окремим викликом стає реальність впровадження електронного документообороту та повноцінна імплементація електронних довірчих послуг для спрощенців. Потребує уваги доступність та зрозумілість використання електронного цифрового підпису, як частини спрощених умов ведення бізнесу.

Так, для авторизації в електронному кабінеті платника податків суб'єкти господарювання можуть використати електронний цифровий підпис різних акредитованих центрів сертифікації ключів.

Закон України "Про електронні довірчі послуги" [5] забезпечив український бізнес сучасними інструментами електронної комерції та комунікації з партнерами і державою. Введення в дію Закону підвищило моніторинг і контроль зі сторони персоніфікації отримання електронного цифрового підпису, що обумовлює зростання зацікавленості сторін у платформі. В своїй структурі він містить цілий перелік функціональних модулів, які забезпечують бізнес як інформаційним контентом, так і практичним інструментарієм звітуванням та сплати податків.

В свою чергу, інформаційне забезпечення роботи фіскальних органів є важливим інструментом протидії мінімізації сплати податків і зборів. Основною умовою ефективного використання цього інструменту є отримання достатньої, достовірної та актуальної інформації про стан, діяльність і майно платника податків з різних інформаційних джерел. Але з метою побудови дієвої системи протидії мінімізації податків прерогатива повинна віддаватись тим джерелам інформації, які не мають тісних комерційних зв'язків з платником податків та не є вигодонабувачами частини прибутку, отриманого в результаті зловживань податковим законодавством. При цьому необхідною умовою якісної і головне оперативної обробки великого масиву податкової інформації є застосування комп'ютерних технологій, що дозволяють виконувати не тільки збір, обробку та зберігання даних, а й в автоматизованому режимі проводити аналіз даних, їх зіставлення з показниками-індикаторами та на підставі цього здійснювати відбір найбільш ризикових платників податків [6].

Отже, незважаючи на деякі позитивні зрушення у розвитку системи спрощеного оподаткування, що пов'язані із поступовим упровадженням у вітчизняну практику електронних довірчих послуг, сучасну систему оподаткування необхідно узгодити з пріоритетами державної політики економічного розвитку країни на даному етапі її розвитку, створити постійно діючу робочу групу з питань

виявлення недоліків та удосконалення системи оподаткування малого бізнесу.

Список використаних джерел

1. Дмитрів В.І. Особливості застосування спрощеної системи оподаткування в Україні. *Економіка та митно-правові відносини*. 2017. Вип. 2. С. 41–49.

2. Кужелєв М.О. Формування національної моделі корпоративної соціальної відповідальності. *Схід*. Донецьк: Східний видавничий дім. 2012. № 2. С. 35–37.

3. Frank A.G., Mendes G.H.S., Ayala N.F., Ghezzi A. Servitization and Industry 4.0 convergence in the digital transformation of product firms: a business model innovation perspective. *Technological Forecasting and Social Change*, Volume 141, April 2019, Pages 341–351, URL: https://doi.org/10.1016/j.techfore.2019.01.014

4. Gobble M.M. Digitalization, Digitization, and Innovation. *Research-Technology Management*, Volume 61, Issue 4, 2018, Pages 56–59, URL: https://doi.org/10.1080/08956308.2018.1471280

5. Закон України «Про електронні довірчі послуги» від 05.10.2017 № 2155-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19

6. Реформування податкової системи України: сучасні виклики та орієнтири: монографія / авторський колектив; за заг. ред. П.В. Пашка, Л.Л. Тарангул. К. : ТОВ «Новий друк», 2015. 570 с.

Мілевська А. О.,
к.ю.н., доцент кафедри цивільного права та процесу,
Університет державної фіскальної служби України
Канінець М. М.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ПРАВА НА ВКЛАД У БАНКІВСЬКІЙ ЧИ ФІНАНСОВІЙ УСТАНОВІ, ЩО ОТРИМАНИЙ В РЕЗУЛЬТАТІ СПАДКУВАННЯ

Право на вклад у банку (іншій фінансовій установі) є одним із об'єктів спадкування, що має суттєві особливості, які встановлюються Цивільним кодексом України (надалі - ЦКУ). Відповідно до статті (надалі - ст.) 1228 ЦКУ вкладник має право розпорядитися своїм правом на вклад у банку (фінансовій) установі на випадок своєї смерті, склавши заповіт або зробивши відповідне розпорядження банку. Право на такий вклад входить до складу спадщини незалежно від способу розпорядження ним

[1]. Спадкування права на вклад у банківській установі може бути здійснено як за заповітом чи законом, так і на підставі спеціального розпорядження банку.

Актуальність дослідження зумовлена невеликою кількістю наукових праць з даного питання юристами – науковцями крізь призму економічного аспекту із врахуванням особливостей спадкування такого виду об'єкта спадкоємцями вкладника.

Вивчали дану проблематику: Барсук О. О., Бондарєва М. В., Гетманцев А. В., Ісаєв А. М., Кухарєв О. Є., Лещенко Л. В., Мілевська А. О. та інші.

Законодавство України визначило, що під вкладом (депозитом) розуміються кошти в готівковій або у безготівковій формах, у валюті України чи в іноземній валюті, розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання чи без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладникові відповідно до законодавства України, відповідно до ст. 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність» [2]. Слід зазначити, що відповідно до ст. 1 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» вклад може бути також в інших фінансових установах (страховій компанії, установі накопичувального пенсійного забезпечення, кредитній спілці), окрім банку [3].

Проте не всі вклади можуть передаватись у спадок, оскільки деякі з них розміщені в банках на підставі договорів зберігання (договір про надання індивідуального банківського сейфу, що охороняється банком чи індивідуального банківського сейфу, що не охороняється банком). Такий вид грошових вкладів підлягає спадкуванню за допомогою складання заповіту [4, с. 105].

Для даного виду спадкування характерною є особливість правового урегулювання відносин щодо вкладу як до, так і після відкриття спадщини. Відносини до відкриття спадщини є особливими, оскільки виникають у зв'язку з розпорядженням правом на вклад спадкодавцем, а після, вже на законодавчому рівні, передбачені винятки із загальних правил про реалізацію прав спадкоємців щодо права на вклад.

Заповідальне розпорядження в рамках закону має особливого суб'єкта права, яким виступає вкладник, єдиного адресата - тільки банк чи фінансова установа, та визначеного відношення - тільки щодо права на вклад. Такий вид розпорядження не має чітко встановлених вимог змісту та форми, а регулюються загальними правила ЦКУ, але з врахуванням особливостей, тому очевидно, що заповідальному розпорядженню притаманна письмова форма. Що ж до спадкоємця заповідального розпорядження, то відповідно до ст. 1244 ЦКУ, вказівка на нього може міститись у цьому ж розпорядженні [1].

Заповідальне розпорядження може міститися як у тексті договору банківського вкладу, так і в окремому документі, що, безперечно, впливає на його правову природу. Зауважимо, що на практиці такі розпорядження оформлюються переважно у формі окремої заяви, що подається вкладником до банківської установи [5, с. 20]

Що ж до правової природи заповідального розпорядження думки науковців розходяться, одні вважають що розпорядження правом на вклад не належить до видів заповіту (дану думку висловлюють Гетманцев А. В., Кройтор В. А., Кухарєв О. Є.та інш.), протилежну думку висловив Гордон М. В., яка полягала в тому, що заповідальне розпорядження на вклад у банку слід розглядати як спеціальний вид заповіту. Таке розпорядження не можна віднести до заповітів, прирівняних до нотаріально засвідчених, оскільки воно стосується лише вкладу. Однак щодо вкладів ці розпорядження мають таке ж правове значення, що і нотаріально засвідчені заповіти [6, с. 201].

Слід зауважити, що якщо після заповідального розпорядження буде складений заповіт із зазначенням іншого спадкоємця права на вклад, або й усього майна спадкодавця, то перше втрачає свою юридичну силу, відповідно до ч. 3 ст. 1228 ЦКУ [1].

Визначивши особливості підстав спадкування права на вклад, слід зупинити увагу на порядку оподаткування такого виду спадкового майна. Дане питання врегульовується окрім ЦКУ ще і Податковим кодексом України (надалі - ПКУ), Аналізуючи норми даних законодавчих актів стає зрозумілим, що перш за все спадкоємець повинен отримати свідоцтво про право на спадщину, яке видається нотаріусом після закінчення шести місяців з часу відкриття спадщини, відповідно до ст. 1297 -1299 ЦКУ [1] і п. 6 ст. 36, ст. 67 - 69 ЗУ «Про нотаріат» [7]. Після чого надати його банковій чи фінансовій установі, яка відповідно до п. 174.5 ст. 174 ПКУ [8] і ст. 1228 ЦКУ [1] є податковим агентом, в цій установі будуть зазначені родинні стосунки між спадкодавцем та спадкоємцем, що надасть можливість для визначення яку ставку оподаткування необхідно застосувати в конкретному випадку.

Адже, якщо спадкоємець є членом сім'ї спадкодавця першого ступеня споріднення, інвалідом I групи чи має статус дитини - сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, то оподатковується таке спадкове майно за нульовою ставкою відповідно до п. 174.2.1. ст. 174 ПКУ [8]. Але якщо спадкоємець не є членом сім'ї спадкодавця першого ступеня споріднення, то прийняття спадщини щодо права на вклад у банку оподатковуватиметься за 5% ставкою, відповідно до п. 167.2 ст. 167 ПКУ [8].

Найбільша ставка в розмірі 18 %, відповідно до п. 167.1. ст. 167 та п. 174.2.3. ст. 174 ПКУ, застосовується незважаючи на родинні відносини у випадках: отриманні спадщини будь-яким спадкоємцем від спадкодавця - нерезидента чи успадкуванні майна спадкоємцем-нерезидентом від спадкодавця-резидента [8].

Отже, в контексті даної праці досліджено, що право на вклад у банківській чи фінансовій установі є одним із об'єктів спадкування, яке знаходить своє відображення в формі заповіту чи заповідального розпорядження. Також проаналізовано думку вчених щодо взаємності, підсистемності даних заповідальних форм, а також розкрито питання оподаткування такого виду спадкування із врахуванням особливостей, що йому притаманні.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15 (дата звернення: 08.05.2020).

2. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07. 12. 2000 р. № 2121-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14 (дата звернення: 08.05.2020).

3. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12. 07. 2001 р. № 2664-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14 (дата звернення: 08.05.2020).

4. Марченко В. М. Спадкове право. Практика застосування нотаріусами України : практ. посіб. Страйд, 2012. 721 с.

5. Гетманцев О. В., Кройтор В. А., Кухарєв О. Є., Резніченко С. В. Економічні аспекти спадкування права на вклад у банку (фінансовій установі). *Фінансово - кредитна діяльність: проблеми теорії та практики.* 2019. № 3. С.16 - 25. URL: file:///C:/Users/adm/Downloads/179450-399638-1-PB%20(2).pdf (дата звернення: 08.05.2020).

6. Кухарєв О. Є. Спадкування права на вклад у банку. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2010. № 2. С. 199 - 207. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2010_2_27 (дата звернення: 08.05.2020).

7. Про нотаріат : Закон України від 02. 09. 1993 р. № 3425-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12 (дата звернення: 08.05.2020).

8. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n3851 (дата звернення: 08.05.2020).

Богдан С. В.,
асистент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики, Університет державної фіскальної служби України
Кизюн В. М.,
студентка ННІ ОАА Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО ПОДАТКОВОГО РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ

Про необхідність впровадження концепції ризик-менеджменту в діяльність фіскальних органів було наголошено ще у 2001 році Центром податкової політики та податкового адміністрування Організації економічного співробітництва та розвитку, що дало початок приділенню уваги з боку фіскальних органів до ідентифікації та управління податковими ризиками. Також саме з цього періоду в низці зарубіжних

країн було розроблено та видано серію стандартів ризик-менеджменту, що становить науковий та практичний інтерес для подальшого використання у вітчизняній практиці управління податковими ризиками у структурі менеджменту фіскального органу. То ж, розглянемо зарубіжний досвід управління податковими ризиками у таких країнах, як Велика Британія та Австралія.

У Великій Британії даний підхід застосовується по відношенню до великих платників податків, при цьому здійснюється акцент на ризиках дотримання податкового законодавства (tax compliance risk). У зв'язку з цим Податковим управлінням Її Величності було розроблено інформаційну модель управління податковими ризиками, відображену на рис. 1.

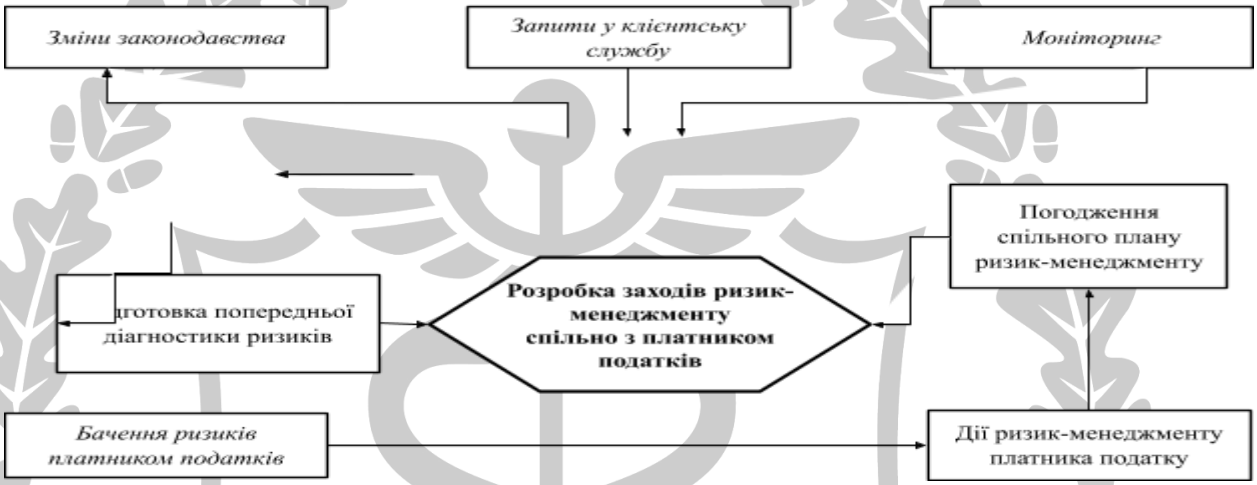

Рис. 1. Інформаційна модель управління податковими ризиками Податкового управління Її Величності

Джерело: складено на основі [3].

Процес оцінки ризиків проводиться за декількома етапами [3]:

1) взаємодія з платником податку;

2) здійснення попереднього аналізу ризиків – Risk Review;

3) підготовка попередньої діагностики ризиків, результати якої подаються платнику податку;

4) погодження спільного плану ризик-менеджменту (Action Plan);

5) присвоєння ризик-рейтингу платнику податку.

Не менш цікавою є методика управління податковими ризиками, розроблена Австралійськими податковими органами. В основі діяльності податкових органів Австралії мета – мінімізація витрат платника податку на виконання податкових зобов'язань. При цьому, основною інформаційною бізнес-моделлю, якою користуються податкові органи у своїй діяльності, є трикутник, що відображає обернену залежність між рівнем дотримання вимог податкового законодавства та

витратами на виконання податкових зобов'язань. Відповідна бізнес-модель відображена на рис. 2.

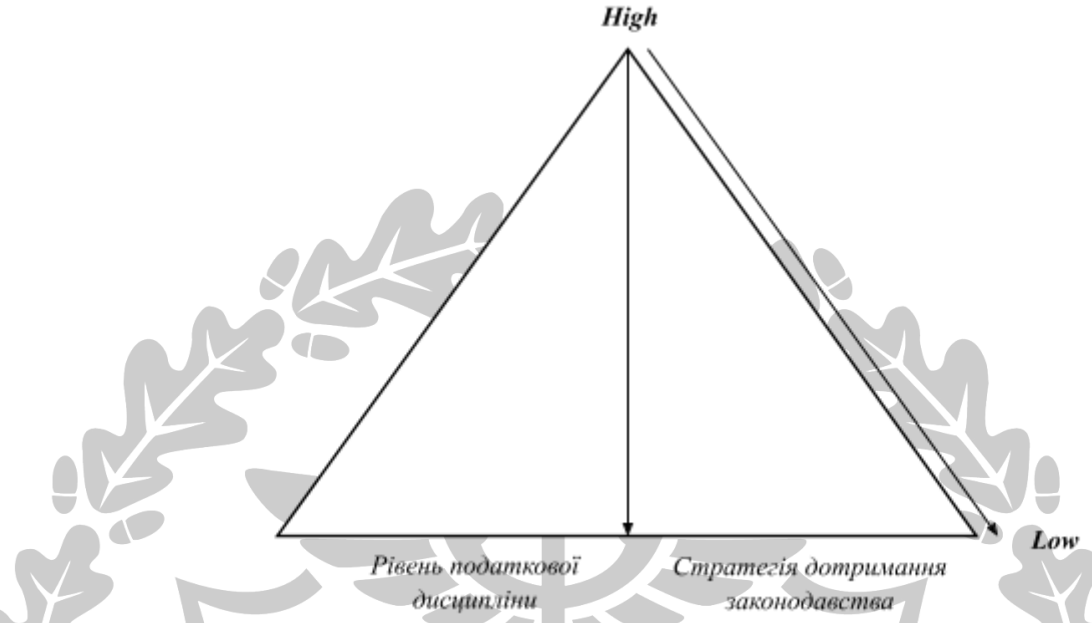

Рис. 2. Австралійська модель управління податковими ризиками

Джерело: складено на основі [2].

Побудова трикутника «Compliance Model» дозволяє здійснити оцінку причин низької податкової дисципліни та розглядається як ключовий інструмент управління податковими ризиками, що, у свою чергу, є свідченням підвищення пріоритетності ролі ризик-менеджменту в корпоративній культурі Австралійського податкового управління. Ця концепція знаходить підтримку на офіційному рівні від Уряду Австралії та безпосередньо платників податків [2].

Таким чином, зарубіжний досвід управління податковими ризиками, може стати у нагоді при розробці вітчизняної системи ризику-менеджменту на рівні Державної податкової служби України, її головних управлінь та податкових інспекцій зокрема, що може дати поштовх до потужного розвитку вітчизняної податкової системи.

Список використаних джерел

1. Risk management guide for tax administrations: Fiscalis Risk Analysis Project Group // European Commission's Taxation and Customs Union Directorate General, 2006. – 98 p.
2. Австралійський офіс оподаткування: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ato.gov.au/
3. Управління податковими і митними зборами Її Величності: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.gov.uk/government/organisations/hm-revenue-customs
4. Титенко Л.В. Обліково-інформаційне забезпечення управління ризиками податкового консультування / Л.В. Титенко, С.В. Богдан // Економіка та суспільство. – 2019. – Випуск 20. – С. 721-729

Савченко А. М.,
к. е. н, доцент кафедри аудиту та економічного аналізу
Університет державної фіскальної служби України
Кібиш О. О.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ВІДОБРАЖЕННЯ ПОДАТКОВОГО ЗОБОВ'ЯЗАННЯ З ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В РОЗРАХУНКАХ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ

В сучасних економічних умовах непрямі податки мають вирішальний вплив у формуванні податкової політики держави. У їх складі податок на додану вартість виступає одним з регуляторів перерозподілу суспільних благ і є одним з основних й стабільних джерел надходження доходів у державний бюджет України, а також способом розподілу податкового тягаря, що дозволяє дотримуватися економічної та юридичної рівності платників податків.

Питанням, що пов'язане з особливістю відображенням податкового зобов'язання з податку на додану вартість в розрахунках з покупцями та замовниками у різні часи займалися такі вітчизняні вчені-економісти, зокрема Н. Алпатова, Г. Бикова, М. Бондар, Т. Бутинець, Ф. Бутинець, С. Ковач, М. Коцупатрий,

А. Крутова, Н. Лисенко, В. Максімова, О. Малишкін, С. Свірко, В. Сердюк, Є. Шара, та інші [1].

Метою дослідження є аналіз змін стосовно особливостей відображення податкового зобов'язання з податку на додану вартість в розрахунках з покупцями та замовниками.

ПДВ — це непрямий податок, який входить в ціну товарів (робіт, послуг) та сплачується покупцем, але його облік та перерахування до державного бюджету здійснює продавець (податковий агент). На сучасному етапі частка ПДВ в структурі податкових надходжень Державного бюджету України складає приблизно 50 % [2].

Основою для розрахунку ПДВ виступає додана вартість – знову створена вартість підприємством за рахунок його власних факторів виробництва (землі, капіталу, робочої сили, підприємництва. Відповідно, додана вартість складається з: 1) ренти, оренди; 2) амортизації; 3) заробітної плати; 4) прибутку.

Облік ПДВ та визначення сум цього податку нерозривно пов'язані з такими трьома основними поняттями, які наведено в Таблиці 1 [3].

Таблиця 1

Основні поняття, з якими пов'язані визначення сум та облік ПДВ [4]

№ з/п	Назва	Характеристика
1	Податкове зобов'язання	загальна сума податку на додану вартість, одержана платником ПДВ в звітному періоді (в складі вартості проданих покупцеві товарів, робіт, послуг)
2	Податковий кредит	сума ПДВ, на яку платник цього податку має право зменшити податкове зобов'язання звітного періоду, визначена за правилами, встановленими Податковим кодексом України
3	Бюджетне відшкодування	відшкодування від'ємного значення ПДВ платнику цього податку (за умови підтвердження правомірності бюджетного відшкодування)

Залежно від того, чи набуває різниця між сумою податкового зобов'язання та сумою податкового кредиту звітного періоду позитивного або від'ємного значення, у платника ПДВ виникає: [5]

- обов'язок сплати ПДВ до бюджету (позитивне значення);
- право на бюджетне відшкодування (від'ємне значення).

ПДВ є не тільки потужною складовою надходжень до державного бюджету, але й виступає інструментом стимулювання експорту. Експорт обліковується за ставкою 0% і експортери за підсумками своєї діяльності мають право на відшкодування ПДВ державою. В Україні відшкодування ПДВ довгі роки було одним з найбільш болючих питань. Але в 2017 році була запущена система автоматичного відшкодування ПДВ [5] і це майже повністю вирішило проблеми повернення ПДВ експортерам.

Відповідно до пп.14.1.60 п.14.1 ст.14 ПКУ ЄРПН – реєстр відомостей щодо податкових накладних та розрахунків коригування, який ведеться центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує, державну податкову і митну політику, в електронному вигляді згідно з наданими платниками податку на додану вартість електронними документами [2].

При здійсненні операцій з постачання товарів/послуг платник податку – продавець товарів/послуг зобов'язаний в установлені терміни скласти податкову накладну, зареєструвати її в єдиному реєстрі податкових накладних та надати покупцю за його вимогою [5].

Податкова накладна, складена та зареєстрована в ЄРПН платником податку, який здійснює операції з постачання товарів/послуг, є для покупця таких товарів/послуг підставою для нарахування сум податку, що відносяться до податкового кредиту [5].

Підтвердженням продавцю про прийняття його податкової накладної та/або розрахунку коригування до ЄРПН є квитанція в електронному вигляді у текстовому форматі, яка надсилається протягом операційного дня.

Згідно з п.201.10 ст.201 ПКУ з метою отримання податкової накладної/розрахунку коригування, зареєстрованих в ЄРПН, покупець надсилає в електронному вигляді запит до ЄРПН, за яким отримує в електронному вигляді повідомлення про реєстрацію податкової накладної/розрахунку коригування в ЄРПН та податкову накладну/розрахунок коригування в електронному вигляді. Такі податкова накладна/розрахунок коригування вважаються зареєстрованими в ЄРПН та отриманими покупцем [2].

Датою та часом надання податкової накладної та/або розрахунку коригування в електронному вигляді до центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, є дата та час, зафіксовані у квитанції.

Відсутність факту реєстрації платником податку – продавцем товарів/послуг податкових накладних в ЄРПН та/або порушення порядку заповнення податкової накладної не дає права покупцю на включення сум податку на додану вартість до податкового кредиту та не звільняє продавця від обов'язку включення суми податку на додану вартість, вказаної в податковій накладній, до суми податкових зобов'язань за відповідний звітний період [5].

Отже, опрацьованим дослідженням висвітлено питання особливостей відображення податкового зобов’язання з податку на додану вартість в розрахунках з покупцями та замовниками. Також відповідно до мети проаналізовано рівень актуалізації вітчизняного законодавства. Сформовано комплекс методологічних складових бухгалтерського обліку в частині відображення податкового зобов’язання з податку на додану вартість в розрахунках з покупцями та замовниками. Отриманий

результат буде корисним для застосування суб'єктами господарювання усіх організаційно-правових форм, що є платниками податку на додану вартість.

Список використаних джерел

1. Безверхий К. Особливості обліку і звітності за податком на додану вартість в контексті законодавчих змін / К. Безверхий // Бухгалтерський облік і аудит. – 2015. – № 1. – С. 26–33;

2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17&p=1325929236848879;

3. Лист Державної фіскальної служби України «Про систему електронного адміністрування ПДВ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://sfs.gov.ua/podatki-ta-zbori/zagalnoderjavnipodatki/podatok-na-dodanu-vartist/listi-dps/179740.html;

4. Податок на додану вартість //Словник фінансово-правових термінів / за заг. ред. д. ю.н., проф. Л. К. Воронової. – 2-е вид., переробл. і доповн. – К.: Алерта, 2018 – 558 с;

5. Податкова система : навч. посіб. / Клокар О. О. [та ін.]. - Львів : Сполом, 2016. – 487-500 с. - 500 прим. - ISBN 978-966-919-205-9.

Ільїн В. Ю.,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри бухгалтерського обліку
Університет державної фіскальної
служби України
Климюк А. В.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

КОМПЛАЄНС-КОНТРОЛЬ ЯК СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Запорукою економічної безпеки є забезпечення контролю, прозорості та дотримання законності в діяльності підприємства. Фундаментом для забезпечення безпеки в бізнесі слугує правильно побудоване управління компанії, що містить систему внутрішнього контролю та управління ризиками. Не випадково комплаєнс-

контроль стає предметом особливої зацікавленості щодо вивчення та впровадження його у практику діяльності підприємств в Україні.

Термін «комплаєнс» в Україні є відносно новим поняттям, тому являє собою напрямок діяльності, що прийшов з досвіду зарубіжних країн. На підставі документа «Дотримання законів, правил і рішень регулюючих органів і організація цієї діяльності в банках» (The compliance function in banks) [4], який був опублікований в 2005 році Базельським комітетом з банківського нагляду, в Україні обов'язковість застосування комплаєнс-політики було регламентовано і законодавчо закріплено Постановою Національного банку №98 від 28.03.2007р. [2].

У документі зазначається, що комплаєнс – це діяльність пов'язана з дотриманням вимог законодавства та внутрішніх процедур. Комплаєнс передбачає необхідність знати, розуміти та дотримуватися всіх вимог законодавства України, нормативів, положень і правил, внутрішніх політик, стандартів та кодексів з питань діяльності підприємства [2].

Метою впровадження системи «комплаєнс» є створення на підприємстві діючих механізмів з встановлення та аналізу особливо корупційно-небезпечних сфер діяльності, оцінки та управління ризиками при зустрічі з корупцією, забезпечення комплексного захисту від небезпеки тощо.

Комплаєнс-контроль слугує важливим принципом ведення бізнесу та є засобом захисту підприємства від комплаєнс-ризиків , що становлять загрозу його економічній безпеці.

Комплаєнс-контроль є характеризується такими специфічними сферами, як:

– протидія легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом;

– розробка інструментів і процедур, які забезпечують дотримання чинного законодавства;

– захист у сфері інформаційних потоків, протидія шахрайству, корупції;

– встановлення етичних норм поведінки співробітників компанії [1].

Тож, економічну безпеку підприємства слід розглядати як відкриту динамічну систему із складними інституційними формами і відносинами між ними, яка складається з безлічі елементів, що об'єднані в єдину структуру [1, с. 123]. Захист економічної безпеки підприємства забезпечується шляхом дослідження комплаєнс-ризиків та вирішення шляхів протидії їх виникнення.

Комплаєнс-ризиками визнають фактори як зовнішнього так і внутрішнього середовища підприємства. Комплаєнс-ризики, які формуються у внутрішньому середовищі (рис. 1) пов'язані із діяльністю персоналу, його юридичною грамотністю, дотриманням вимог документації, контролем за розповсюдженням внутрішньої інформації, що становить комерційну таємницю. Фактори, внутрішнього формування, є насамперед результатом свідомих або несвідомих дій персоналу певного підприємства. Наслідками свідомих дій є необґрунтована вигода, корупційні

дії, шахрайство, які спричинені через недостатню увага до якості підбору персоналу тощо.

Комплаєнс-ризики зовнішнього формування (рис. 1) є наслідками свідомих або випадкових дій партнерів по бізнесу, конкурентів, споживачів та інших контрагентів. Досить часто негативний вплив на економічну безпеку підприємства є наслідком політики партнерів по бізнесу або конкурентів, адже первинним для будь-якого суб'єкта економіки є досягнення власних цілей. Метою таких дій є зниження іміджу певного підприємства, зниження економічних показників його діяльності, такі дії призводять аж до витіснення з ринку підприємства або рейдерського захоплення бізнесу.

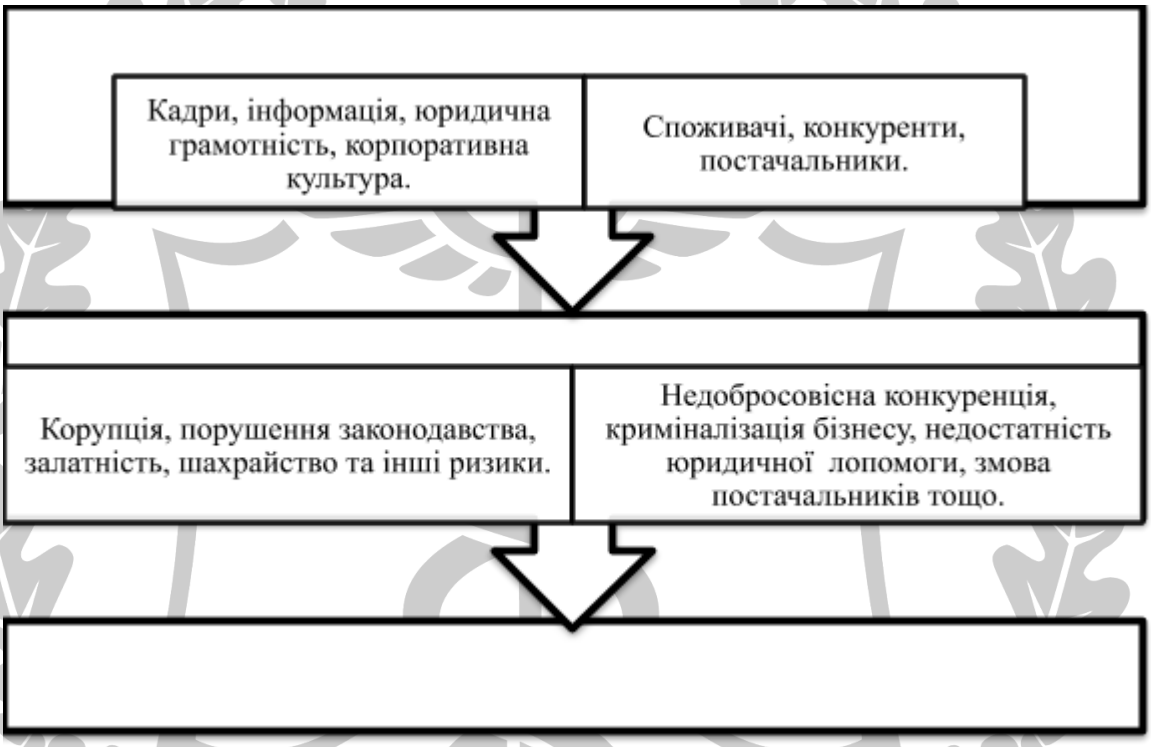

Рис. 1. Чинники впливу на економічну безпеку підприємства*
***Розроблено автором за допомогою джерела [3].**

Отже, система комплаєнс-контролю ризиків потребує розвитку в Україні. Впровадження та ефективне здійснення комплаєнс-контролю сприятиме покращенню репутацію фірми, підніматиме цінність підприємства в очах партнерів і інвесторів, значно підвищить довіру клієнтів та співробітників. Комплаєнс-контроль на підприємстві є ефективним способом підтримання економічної безпеки в умовах інноваційної економіки.

Список використаних джерел

1. Корчевська Л.О. Синергетичне управління економічною безпекою підприємства. Дисертація на здобуття наук. ступ. д. екон. н., 08.00.04. Херсонський національний технічний університет. Херсон, 2017. 501 с.
2. Методичні рекомендації щодо вдосконалення корпоративного управління в банках України, затв. Постановою Правління НБУ від 28.03.2007 р. № 98. URL: http://zakon.nau.ua/.
3. Романчик Т. В. Комплаєнс-ризики у системі забезпечення економічної безпеки підприємства. Управління інноваційною складовою економічної безпеки. Монографія : у 4 т. Т. 3 : Управління інноваційним базисом фінансової та інвестиційної складової економічної безпеки. Ред.: О.В. Прокопенко, В.Ю. Школа, В.О. Щербаченко. Суми : Триторія, 2017. п. 6.6. С. 266-279.
4. Basel Committee on Banking Supervision Consultative Document The compliance function in banks. URL: http://www.bis.org/publ/bcbs103.htm (дата звернення: 04.05.2020).

Ніжегородцев В. О.,
доцент кафедри інформаційних систем і технологій,
Університет державної фіскальної служби України
Клишкова Ю. В., Крива І. В.,
студентки ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМИ КОМП'ЮТЕРНОЇ ПЕРЕВІРКИ НЕДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Темпи накопичення інформації в інформаційному просторі продовжують стрімко зростати. Це пов'язано з різким збільшенням кількості людей які отримують доступ до мережі Інтернет, розширенням методів та пристроїв, що забезпечують вказаний вище доступ тощо.

Мережа Інтернет зараз перебуває у справжньому інформаційному бумі, і, як будь-яка інша подія у житті планети, цей бум має як позитивні, так і негативні наслідки. Сьогодні вже тисячі газет, журналів, телерадіоорганізацій поширюють інформацію не тільки на аркушах паперу або в радіоефірі, але й в мережі Інтернет, за допомогою якого медіа-простір розширюється.

У сучасному світі Інтернет вже давно використовують як широкий довідковий інструмент. За останні роки він став середовищем опрацювання та зберігання наукової, бізнесової та інших типів інформації. Але основними особливостями Інтернету є

динаміка інформації, її постійне оновлення та поширення по всьому Інтернету. Саме тому пошукові системи вже давно стали невід'ємною частиною Інтернету [2, с. 101].

Всесвітня інформаційна мережа стала місцем розгортання інформаційних війн, що призводить до моральних, матеріальних, фінансових та людських втрат. Сьогодні вже немає різниці між реальними бойовими діями та інформаційними війнами, тому що наслідки цих подій однакові.

Дезінформація дуже легко поширюється в Інтернеті. Більшість людей для пошуку інформації використовує лише кілька соціальних мереж і новинних сайтів, більшість користувачів отримують новини тільки від декількох платформ, а зростаюча складність алгоритмів спирається на масиви особистих даних [1, с. 97-98].

Для вирішення різноманітних питань, які виникають у правоохоронних органів, урядами багатьох країн створені для них різноманітні системи контролю інформації. Найвідоміші з них – це американська глобальна система інформаційного контролю “ECHELON” та російська система “СОРМ”.

В Україні постало питання щодо можливості контролю на законодавчому рівні за достовірністю інформації, яка розміщена у мережі Інтернет на сайтах (сторінках), що є власністю фізичних або юридичних осіб.

Враховуючи наведене, оскільки доведення телекомунікаційних послуг через телекомунікації до споживача здійснюється на договірній основі, саме тому такий обов’язок пропонується встановити на провайдера для з'ясовування повноти інформацію щодо сторони за договором та перевіряти достовірність цієї інформації. Не слід і забувати про існування програм для приховування інформації про комп'ютер або користувача в мережі за допомогою віддаленого сервера. Необхідно відзначити, що використання анонімайзера не тільки не забезпечує конфіденційність переданих даних між користувачем і цільовим веб-сервером, але і є додатковим ланкою можливості витоку персональної інформації.

В сучасних популярних браузерах (Google Chrome, Mozilla Firefox, Opera, EDGE, Safari) використовується режим інкогніто. Режим інкогніто змушує веб-оглядач «забувати» мережеві дії користувача — ніколи не зберігати історію відвіданих сайтів, не запам'ятовувати введені дані, не відображати імена завантажених файлів.

Режим інкогніто не підміняє IP-адресу і не забезпечує анонімності в Інтернеті. З його допомогою неможливо потрапити на заблоковані веб-ресурси і неможливо убезпечити конфіденційні дані при передачі по мережі. Крім того, створені закладки та файли, які завантажені в приватному вікні браузера, залишаються на жорсткому диску.

На нашу думку, корисним у перевірці інформації може стати використання криптографічних методів для передавання конфіденційної інформації каналами зв'язку (наприклад, в електронній пошті), під час встановлення справжності повідомлень, що передаються, а також для зберігання інформації (документів, баз

даних) у зашифрованому вигляді на зовнішніх носіях. Криптографія дає можливість перетворити інформацію таким чином, що її прочитання (відновлення) можливо лише при знанні ключа.

Достовірність інформації, що поширюється в мережі Інтернет, має контролюватися Службою безпеки України. Але слід враховувати і те, що до завдань зазначеного органу не належить забезпечення контролю за достовірністю інформації, у тому числі тієї, що поширюється в мережі Інтернет. Вирішення питання можливе тільки за умови внесення змін до законів, що мають стосуватись відповідальності «за не перевірку достовірності інформації».

Перспективами подальших досліджень у галузі перевірки недостовірної інформації в мережі Інтернет є формування сектору інтелектуальної власності, впровадження цифрового підпису повідомлень, що в свою чергу дозволить здійснити встановлення справжності повідомлень, що передаються, а також для зберігання інформації (документів, баз даних) у зашифрованому вигляді на зовнішніх носіях.

Список використаних джерел

1. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / за заг. ред. В. О. Жадька ; ред.-упор. : О. І. Харитоненко, Ю. С. Полтавець. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. – 356 с.

2. Інтелектуальна система пошуку та збирання інформації з тематичних Веб-ресурсів / Н.О. Думанський , О.В. Марковець // Інформаційні системи та мережі: Вісник Національного університету «Львівська політехніка». — 2009. — № 631. — С.101-106.

Рекуненко Т. О.,
доцент кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки, Університету державної фіскальної служби України
Костенко Р. С.,
курсант ФПППКППМ, Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПУБЛІЧНИЙ ТА ПРИВАТНИЙ ІНТЕРЕС НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ В СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ

Процес розвитку української державності відбувається в умовах різних процесів, таких як: глобалізація, модернізація та формування нової світової структури правовідносин. Всі ці процеси вимагають повністю нових підходів до визначення ракурсів і векторів наукових досліджень.

Фактично змінюються умови, в яких існують держави, виникають нові проблеми щодо боротьби з міжнародним тероризмом та забезпеченням міжнародної безпеки; постійне збільшення кількості локальних конфліктів; невпинно зростає транснаціональна злочинність; все частіше ми помічаємо техногенні та екологічні катастрофи, що потребують негайного вирішення. Ці та багато інших аспектів вимагають ретельного перегляду та внесення конкретних поправок і змін до змісту таких понять, як «інтерес», «приватний інтерес», «публічний інтерес», особливо при розгляді їх як правових категорій, а не загальновідомого поняття: «світом править інтерес».

Сучасний глобалізований світ висуває особливі вимоги не лише до політичних режимів, але і до економічної їх основи, особливо це стосується формування та розвитку податкових правовідносин. На теперішньому етапі стан податкових правовідносин у нашій державі свідчить про формування та розвиток ринкових відносин, їх прозорість і сприяння розвитку економіки та рівню інвестицій. В Україні формування сучасних податкових правовідносин перебуває в перманентному стані, що пов'язано з реформуванням Податкової служби та здійсненням ряду економіко-правових реформ. У зв'язку з цим метою написання цієї роботи є необхідність стосовно формування сучасного погляду на поняття «публічний інтерес» та «приватний інтерес» у сфері оподаткування.

В умовах сьогодення продовжується пошук ефективних механізмів взаємодії держави і приватного бізнесу, а також гармонійного поєднання приватних і публічних інтересів у сфері оподаткування. Уряд України намагається зменшити пряме втручання в господарські процеси, але при цьому активізує свою діяльність щодо удосконалення межових умов господарювання. Враховуючи ряд реформ, що здійснюються у зв'язку з прийняттям Податкового кодексу, проблема ефективності розвитку ринкової економіки вимагає розробки нових підходів до вирішення кола названих питань, у тому числі пов'язаних з публічним інтересом накопичення суспільного капіталу [2, с. 56]

Із запровадженням адміністративної реформи в Україні відбулося переорієнтування функцій органів державної влади з публічно-розпорядчих на публічно-сервісні, що забезпечує потреби та інтереси суспільства і добровільність виконання податкового обов'язку, а не суто примусову реалізацію податкових зобов'язань. Публічне управління має будуватись за максимального обмеження втручання у приватну сферу, розбудови економічної в інтересах суспільства, регламентації таких правовідносин, які б гарантували додержання й охорону прав і свобод людини, ефективний їх захист та відновлення у разі порушення.

У Податковому кодексі України чітко встановлюється правовий режим, структура, зміст прав і обов'язків учасників податкових правовідносин, відповідно до якого суб'єкти податкових правовідносин поділяються на дві групи, такі

як: публічні суб'єкти податкових правовідносин та приватні суб'єкти податкових правовідносин [1].

Представниками публічного інтересу у сфері оподаткування виступають: державні органи, які формують публічний інтерес (органи законодавчої та виконавчої влади загальної компетенції) та державні органи, які реалізують публічний інтерес.

Носіями приватного інтересу можуть виступати фізичні особи, організації, які реалізують свої права та інтереси, виконуючи покладені на них обов'язки.

Вивчення даного питання буде повнішим крізь призму розгляду питання конфлікту інтересів у сфері оподаткування. Виникненню конфліктів інтересів платників податків і держави в особі контролюючих органів. На мою думку, конфлікту приватних і публічних інтересів у сфері оподаткування сприяють такі фактори, як: поетапне введення нових нормативно-правових актів, розроблених та прийнятих поспіхом; недостатня розробка відповідної теоретичної основи; відсутність системності в формуванні внутрішньої структури податкового закону, а також багато інших. Різноманітні конфлікти, що виникають у сфері податкових відносин, є передумовою виникнення такого поняття як «податковий спір».

На думку адвоката Божко Ю.В., існує більш широке розуміння податкового спору – «як конкретної юридичної ситуації, в основі якої лежать суперечності між платниками податків, з одного боку, та органами державної влади, з іншого, що виникають з приводу застосування норм податкового права, або як податково-правових відносин, що відображають суперечності інтересів держави і платників податків та інших учасників податковий правовідносин стосовно застосування норм податкового права, які вирішуються уповноваженим юрисдикційним органом чи за згодою сторін» [3].

Враховуючи всі фактори потрібно розуміти, що податковий спір розглядається також як юридичний спір, який вирішується компетентним на те органом державної влади у встановленій законом формі, з одного боку- державою, та іншими учасниками податкових правовідносин, з іншого, та який пов'язаний із нарахуванням і сплатою податків. Вирішення питання щодо податкового спору – це один із головних шляхів вирішення конфліктів публічних і приватних інтересів у сфері оподаткування.

В юридичному регулюванні приватний та публічний інтереси взаємно впливають один на одного та утворюють діалектичну єдність. Необхідно враховувати, що публічний інтерес є похідним від приватного. У свою чергу, реалізація приватного інтересу сприяє задоволенню потреб кожного окремого індивіда, а реалізація публічного інтересу – задоволенню потреб усіх індивідів, які є членами цього суспільства [4, с. 78].

Варто звернути увагу на позицію Є. В. Лакушевої, яка визначає, що приватні інтереси у сфері оподаткування – це інтереси платників податків, що повинні визнаватися й охоронятися державою та полягають у зменшенні податкового тиску, поверненні податків у вигляді соціальних благ, захисті своїх майнових прав, застосуванні податкового законодавства у найбільш вигідний для платника спосіб, справедливому розгляді податкових спорів, дотриманні податкової таємниці тощо [5, с. 87].

Приватні і публічні інтереси мають бути взаємопов'язаними та збалансованими, адже публічний інтерес – це сукупність приватних інтересів, проте вони не завжди збігаються, що породжує конфлікт. Одним із основних способів забезпечення балансу інтересів виступає презумпція правомірності рішень платника податків. Так, зобов'язальній стороні податкових правовідносин надається право розсуду вибрати ту чи іншу норму законодавства, варіант поведінки у випадку колізій, прогалин.

Отже, можна зробити висновок, що баланс приватних і публічних інтересів є основою успішного функціонування й розвитку громадянського суспільства та демократичної правової держави. Адміністративно-правове регулювання у сфері оподаткування виступає засобом забезпечення та реалізації прав та законних інтересів фізичних, юридичних осіб та органів управління маючи на мені їх підпорядкування у юридично визначеному порядку. Адміністративно-правове регулювання сприяє здійсненню поєднання приватних і публічних інтересів, дотриманню прав, свобод та інтересів учасників і укріплює стабільність розвитку держави. Задля запобігання виникнення конфлікту інтересів необхідно вдосконалити законодавство шляхом регламентації європейський стандартів, удосконалення судових процедур, чітке регламентування прав і обов'язків як суб'єктів приватної і публічної сфери. У зв'язку зі змінами, які відбуваються останнім часом, сьогодні є досить актуальними теоретико-правові дослідження таких категорій як «інтерес», «публічний інтерес», «приватний інтерес» з погляду фінансово-правової науки.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.04.2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

2. Ярошенко Ф.О., Мельник П.В. Реформування податкової системи України: теорія, методологія, практика. *Монографія*. К.: Міністерство фінансів України, 2011. 656 с.

3. Божко Ю.В. Податковий спір як гарантія захисту прав та інтересів платника податків. Теоретико-практичні механізми розбудови правової держави. *Збірник матеріалів всеукраїнської конференції.* Львів. 2011.

4. Сивий Р.Б. Соціально-філософські проблеми розмежування приватних і публічних інтересів як підстави дихотомізації структури позитивного права. *Проблеми філософії права* .2005. Том III. № 1–2. С. 73–84.

5. Лакушева Є. В. Публічні та приватні інтереси в податковому праві. *Дисертація.* Ірпінь, 2013. 210 с.

Никитченко Н. В.,
д.ю.н., професор, завідувач кафедри господарського права та процесу Університету державної фіскальної служби України
Костючик Д.-М. М.
студентка ННІ Права Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПОДАТКОВИЙ КОМЛПАЄНС: ЯК ОЦІНЮВАТИ РИЗИКИ ДЛЯ БІЗНЕСУ?

В умовах нестабільності і суперечливості реформаційних процесів у національній економіці однією з найважливіших завдань розвитку вітчизняного бізнесу є формування стійкої системи економічної безпеки підприємств, що забезпечує як запобігання загрозам, так і мінімізацію наслідків окремих негативних складових зовнішнього і внутрішнього середовища. При цьому одним із значущих елементів системи економічної безпеки є податкова безпека, яка визначається ступенем захищеності підприємства, як платника податків, від фінансових та інших втрат податкового характеру.

Розглядаючи питання податкової безпеки переважна більшість вітчизняних та зарубіжних науковців акцентують увагу на мікро рівні, а саме на податковій безпеці підприємств. Тоді як ця проблема вимагає поглибленої розробки та системного підходу до визначення поняття “податкової безпеки” – як складної категорії, складові якої можуть бути предметом спеціального дослідження .[3]

Проблемами впровадження системи комплаєнс - контролю цікавляться закордонні та вітчизняні науковці: В. Безкровний, М.І. Виклюк, В.П. Вишневський, О.Д. Вовчак, А.Г. Загородній, Т.А. Козенкова, К.В. Колісніченко, І.А. Майбурова, О. Мисник, А.М. Соколовська, Г.К. Яловий. Автори у своїх роботах розглядають особливості комплаєнс-функцій, розглядають питання щодо економічної безпеки та управління комплаєнс-ризиком. [1]

Основним завданням механізму забезпечення податкової безпеки підприємства є формування раціональної системи моніторингу та управління

податковими ризиками, під якими розуміється ймовірність виникнення потенційної загрози додаткових витрат (у вигляді донарахування податків, нарахування штрафів, пені) через недотримання законодавчих актів в сфері оподаткування, здійснення податкових правопорушень і, як наслідок, зростання податкового навантаження.

На сьогоднішній день, за оцінкою представників бізнесу, а також незалежних експертів, податковий тиск в Україні на суб'єктів господарювання варто вважати таким, що відноситься до «високих». До факторів, які обтяжують податкові ризики належать наступні: неоднозначність тлумачення законодавства органами судової влади та представниками податкової служби, де власне, платники податку очікують найбільшої єдності думок та позицій при трактуванні тих, чи інших засад здійснення діяльності.

Таким чином, незважаючи на заяви представників виконавчої влади і законодавців щодо лібералізації податкової системи в Україні, рівень податкового навантаження на підприємства, і , відповідно, рівень їх податкових ризиків є досить високим, що актуалізує і підтверджує необхідність побудови чіткої системи податкової безпеки. На наш погляд, одним із дієвих інструментів, яким може оперувати підприємство при формуванні податкової безпеки, є система податкового комплаєнсу. Комплаєнс походить від англійського слова compliance - згода, відповідність (To comply - відповідати).

У широкому сенсі слова комплаєнс позначає відповідність нормам закону, стандартам і регулятивним встановленим правилам. У вузькому сенсі комплаєнс - це виявлення ризиків порушень законодавства при використанні як ресурсів комерційних організацій, так і державних коштів, а також ознак фактів корупції.

Основними цілями системи комплаєнсу є: протидія загрозам, управління комплаєнс ризиками і забезпечення відповідності діяльності організації вимогам регуляторної політики. При цьому впровадження системи комплаєнс має бути спрямоване на вирішення одночасно декількох завдань:

- виконання формальних вимог законодавства, регулюючих органів, інвесторів, бізнес-партнерів;
- забезпечення правового захисту від претензій з боку регуляторів, пом'якшення штрафних санкцій;
- поліпшення ділового іміджу, підвищення довіри з боку перевіряючих органів.

Оскільки система комплаєнс в цілому являє собою сукупність процесів і процедур, спрямованих на забезпечення відповідності організації вимогам застосовуваного законодавства, то дана система в рамках оподаткування дозволить "згладити" протиріччя, що виникають між платником податків і податковими органами. Основною метою податкового комплаєнсу (tax compliance) є мінімізація фінансово-економічних, правових і податкових витрат, що виникають в результаті

порушення податкового законодавства. Крім того, податковий комплаєнс забезпечує дотримання і інших регуляторних вимог. [2]

Ефективна робота комплаєнс-контролю як складової внутрішнього контролю надасть можливість вирішувати багато нагальних питань, а саме: всебічно використовувати інтелектуальний потенціал працівників служби комплаєнс-контролю; впроваджувати прозорість і законність взаємовідносин; суб'єктам господарювання вільно повідомляти про свою стурбованість стосовно протизаконної, неетичної або сумнівної діяльності; своєчасного та відвертого обговорювати проблеми; застосовувати світову практику для розробки власної комплаєнс-політики з метою ефективного управління комплаєнс-ризиком; розробляти план з комплаєнсу, в якому покроково висвітлювати послідовність дій; проводити контроль за відповідністю корпоративних стандартів вимогам з охорони праці та навколишнього середовища; оцінка прозорості та дієвості систем мотивації, преміювання, кар'єрний ріст; аналіз на відсутність фактів дискримінації за статевою, расовою, релігійною, віковою, географічною ознаками тощо. [3]

Проте, проаналізувавши зарубіжні публікації, що стосуються даного питання, можна певні побоювання щодо сприйняття податкового комплаєнсу як свого роду «панацеї». Представники австралійської виконавчої влади зазначають, що: «..встановлення практики управління податковими ризиками на великі корпоративні податки та відповідність її поведінки існуючим прикладам дає лише обмежені уявлення щодо ймовірного впливу системи управління податковими ризиками на поведінку платника податків. Моделі економічного стримування дотримання реалізації податкового обов'язку базуються на припущенні, що платники податків, приймаючи рішення щодо сплати податків, прагнуть максимізувати корисність» . [4]

Тому, питання дотримання виконання податкового зобов'язання може оцінюватись зі сторони ризику вибору, стосовно якого можна використовувати економетричні рівняння для прогнозування поведінки платника податків.

Моделі соціального та психологічного дотримання справляння податків стверджують, що рішення щодо сплати податків - це більше, ніж просто розрахунок витрат та вигод, оскільки такі фактори, як мораль, характеризують платника податків та уявлення про справедливість податкової системи серед інших факторів , що відіграє певну роль у розумінні відповідності податкового рішення. Тому успішне перейняття та запровадження податкового комплаєнсу є питанням не лише юридичної техніки, але й рівня правової свідомості платника податків.

Список використаних джерел

1. Гаврікова А. В. Застосування системи комплаєнс-контролю в процесі здійснення інноваційної кредитної політики банку. Економіка і організація управління. 2012. № 1 (11). С. 21–30.

2. Пальцун І. М. Complianse-політика як складова корпоративної культури підприємства.URL:https://itssi-journal.com/index.php/ittsi/article/download/144/133/ (дата звернення: 30.04.2020)

3. Цимбалюк І.О. Податкова безпека в системі фінансової безпеки держави. Стратегічне управління національним економічним розвитком: монографія: в 2 т. ред. О.В. Кендюхова. Донецьк : ДВНЗ ДонНТУ, 2013. Т. 2. С. 13–23.

4. Tax risk management practices and their impact on tax compliance behaviour - The views of tax executives from large Australian companies URL:https://www.researchgate.net/publication/289746229_Tax_risk_management_practices_and_their_impact_on_tax_compliance_behaviour_-_The_views_of_tax_executives_from_large_Australian_companies

Гладченко О. В.,
к. пед. н., доцент,
Університет державної фіскальної служби України
Коханчук К. О.,
студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ У ДЕРЖАВНІЙ МИТНІЙ СЛУЖБІ

З активним розвитком інформатизації та модернізації усіх гілок влади, виникає необхідність у мобілізації усіх сфер управлінської діяльності, не є виключенням і митні служби України.

Система митних органів вирішує складні завдання щодо захисту національних інтересів та безпеки у зовнішньоекономічних відносинах України. Високий рівень організації інформаційного забезпечення полегшує обмін даними між митними органами та їх підрозділами; забезпечує можливість вчасно отримати інформацію про суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, осіб, що порушують митне законодавство, а також забезпечити проведення моніторингу митного оформлення та митного контролю. Тому, питання інформаційного забезпечення митних органів України має велике теоретичне та практичне значення.

Окремі аспекти інформаційних технологій у державній митній справі розглядали: Яценко С. Л., Карпенко О. В., Красноступ Г. М., Бєляков К. І., Кольман Е. Я., Петрушенко В. Л., Петров Є. В., Дідук А. Г, Шевчук Р. М.,

Бенькович Є. Р., Коломієць В. Ф. та багато інших. Однак єдиного комплексного дослідження, присвяченого з'ясуванню сутності та змісту поняття інформаційних технологій у державній митній справі, так проведено і не було [1].

Роль інформації та інформаційних технологій у митній справі відображається у Кіотській конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур, яка передбачає максимальне практичне використання інформаційних технологій; розглядає інформаційні технології як один із принципів митного оформлення, реалізація якого сприятиме спрощенню та гармонізації митних процедур; встановлює стандартне правило використання інформаційних технологій і засобів електронних комунікацій для вдосконалення митного контролю. Тому лише за умови приділення «інформаційному чиннику» належної уваги можна розраховувати на проведення ефективної митної політики, адже «чим повніше й достовірніше інформація, чим оперативніше та якісніше її опрацьовано, тим вище обґрунтованість і потенційна ефективність державно-управлінських рішень і дії», а зрештою, ефективність органів державного управління й митних взагалі [2].

Нині можна виокремити такі складові інформаційного забезпечення митних органів, як: інформаційна підтримка – надання конфіденційної інформації керівництву та іншим правоохоронним органам, необхідної для виконання поставлених завдань; інформаційне супроводження – проведення комплексу інформаційно-пропагандистських або ідеологічних заходів; інформаційне обслуговування – діяльність спеціальних служб з виявлення й задоволення актуальних інформаційних потреб митних органів; інформаційна допомога – надання своєчасної й кваліфікованої допомоги суб'єктам митної сфери у доступі до необхідних інформаційних ресурсів і засобів у зв'язку з виконанням складних завдань або виникненням нових проблем у здійсненні митної політики; інформаційна логістика – управління інформаційними потоками у процесах забезпечення митної діяльності матеріально-технічними засобами, товарами, фінансовими, інформаційними та іншими послугами з метою їх оптимізації; інформаційне консультування – надання спеціальними органами й службами силовим відомствам консалтингових послуг, експертних оцінок, розроблення рекомендацій і пропозицій для вирішення проблем, що виникають у процесі інформаційно-комунікаційної взаємодії суб'єктів і об'єктів політики держави [3].

Варто зазначити, що застосування інформаційних технологій дозволяє не лише високоякісно та ефективно працювати в сучасному глобалізованому світі, але й заощаджувати час і ресурси для збільшення прибутків. Провідні митні адміністрації різних країн світу активно переходять на електронні технології. Держави-члени ЄС прийняли рішення діяти в рамках структури «Електронна митниця» (e-Customs), тобто простого і без паперового середовища стосовно митних адміністрацій та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

«Електронна митниця» – це багатофункціональна комплексна система, яка існує у митних органах країни, поєднує інформаційно-комунікативні технології та сукупність механізмів їхнього застосування і дає можливість підвищити якість митного регулювання та вдосконалити митне адміністрування для забезпечення митної безпеки держави шляхом [4]:

- технологічної підтримки безперервного двостороннього потоку електронної інформації від органів державної влади, суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, митних адміністрацій інших держав до митної адміністрації країни, його накопичення та обробки;
- впровадження новітніх процедур автоматизації процесів митного контролю, оформлення та супроводження;
- створення та технічної підтримки організаційно-технічних систем для функціонування всеохоплюючих автоматизованих процедур оцінки якості виконання митної справи;
- інформаційного забезпечення правоохоронної діяльності, контролю за переміщенням товарів та інших функцій, які покладені на митні органи.

Електронне декларування дозволить створити безпаперове інформаційне середовище для митниці і суб'єктів ЗЕД на базі новітніх інформаційних технологій.

Метою електронного декларування є прискорення товарообігу, скорочення часу на здійснення митного контролю, виключення суб'єктивних факторів при здійсненні митних процедур шляхом застосовування при здійсненні митного оформлення товарів вантажної митної декларації в електронному вигляді.

Реалізація процедури електронного декларування товарів дозволить сформувати необхідні умови для застосування інформаційних технологій на якісно новому рівні й забезпечить запровадження електронного документообігу між митними органами та підприємствами із використанням механізму електронного цифрового підпису (ЕЦП) [5].

Отже, автоматизована система «е-митниця» – це контроль за безперервним потоком інформації від суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, основними цілями якої, насамперед, є усунення паперових документів; боротьба з шахрайством, організованою злочинністю і тероризмом; покращення якості товарів і безпеки торгівлі; стандартизація функціонування митниці; захист прав інтелектуальної власності та національної культурної спадщини. Таким чином, головним і актуальним залишається завдання вдосконалення діяльності митних органів у напрямку автоматизації процесів шляхом спрямування всіх зусиль на спрощення та створення сприятливих умов для учасників зовнішньоекономічної діяльності, розвитку власної е-митниці та раціонального запозичення кращого світового досвіду від впровадження ІТ у митну справу.

Список використаних джерел

1. Калашнікова О. Сутність і зміст поняття інформаційних технологій у державній митній справі / Олена Калашнікова // Підприємництво, господарство і право. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/6/42.pdf.
2. Мулявка Д. Г. Інформаційне забезпечення митних органів України / Д. Г. Мулявка // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. - 2016. - Вип. 2. - С. 101-104. – Режим доступу до ресурсу: http://apnl.dnu.in.ua/2_2016/27.pdf
3. Литвин Н. Деякі аспекти інформаційного забезпечення діяльності митних органів / Н. Литвин // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки. - 2017. - № 865. - С. 273-278. - Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2017_865_43
4. Мережко Н. Подолання бар'єрів у міжнародній торгівлі через спрощення митних процедур / Н. Мережко, Т. Караваєв, Н. Калуга // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2018. – С. 5-20. - Режим доступу до ресурсу: http://zt.knteu.kiev.ua/files/2018/03(98)/03.pdf
5. Сучасні тенденції розвитку митної справи в умовах євроінтеграції: матеріали наук.-практ. круглого столу, 6 грудня 2016 р. – Ірпінь : Університет державної фіскальної служби України, 2017. – 166 с.

Титенко Л. В.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики
Університет державної фіскальної служби України
Кундиловський Д. Ю.,
студент ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ЕЛЕКТРОННОГО ПОДАТКОВОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

Реформа українського оподаткування вимагає детального аналізу й осмислення змін податкових систем зарубіжних країн. При цьому слід підкреслити, що мова, насамперед, йде не про приватні зміни в окремо взятій країні, а саме про тенденції в розвитку за більш-менш тривалий період часу. Важливість подібного аналізу багаторазово зростає через те, що є загальні закономірності розвитку окремих країн, а також внаслідок поступового входження України в міжнародний поділ праці. Виявлення загальних тенденцій розвитку податкових систем дозволить звільнитися

від окремих податкових міфів, догм та ілюзій, якими, незважаючи на порівняно короткий період використання податків в Україні, засмічене суспільну свідомість. Характерно, що багато економістів і політиків для аргументації своїх пропозицій нерідко посилаються на зарубіжний досвід. Тому податковий досвід окремо взятої, економічно розвиненої країни, може бути повністю або частково перенесений у вітчизняну практику. З метою полегшення процесів адміністрування та надання швидких та ефективних консультацій, Австралійським податковим управлінням (АТО) впроваджено електронне податкове консультування.

«Let's Talk» – це платформа АТО, яка дозволяє взаємодіяти з платниками податків онлайн. Це місце, де можна поділитися своєю думкою і забезпечити зворотний зв'язок з податкових і інших тем, послуги і політики. Платники податків можуть взаємодіяти з податковими інспекторами АТО через опитування, живі чати, вебінари і дискусії з теми.

Окрім даного сервісу створено спеціальні альтернативні сервіси з консультування. Охарактеризуємо кожен з них [1]:

1) *платформа Sounding Board* є місцем, щоб внести внесок у вигляді ідеї для поліпшення податкової системи (в тому числі догляду та підтримки ідей, які були частиною процесу системи введення податкових питань). Важливо відзначити, що він не є форумом для пропозицій по предметній податковій політиці (наприклад, зміна податкових ставок, зміна структури податків або повне видалення деяких видів податків).

Рада з оподаткування шукає ідеї, які зменшують бюрократизм і забезпечують економію коштів (наприклад, спрощення порогових рівнів податкової реєстрації, перегляд складних положень для забезпечення ясності і видалення непотрібних розділів з податкових декларацій), а не ідеї, які вимагатимуть значних змін в податковій системі;

2) платформа *Public rulings* формулює тлумачення законів, якими керується Австралійське податкове управління. Публічні рішення дають погляд АТО на закон; вони не самі по собі закони, але вони юридично обов'язкові для АТО. Проекти постанов надаються для громадського обговорення і зворотного зв'язку в рамках процесу прийняття публічних рішень для оцінки їх ефективності;

3) платформа *Law administration practice statements* (LAPS) є частиною корпоративної політики АТО, яка повинна забезпечити спрямування і допомогу співробітникам АТО у виконанні обов'язків, пов'язаних із застосуванням законів, які адмініструються Уповноваженим з оподаткування;

4) платформа *Law companion rulings* – це вид громадського рішення. Він дає уявлення про те, як застосовується недавно прийнятий закон, і зазвичай розробляється одночасно з розробкою законопроекту.

Рішення, яке доповнює закон, зазвичай публікується у вигляді проекту для коментарів, коли законопроект буде внесений до парламенту і буде завершено незабаром після отримання згоди. Він забезпечує ранню визначеність щодо застосування нового закону [2].

Таким чином, податкове консультування слід розглядати як сукупність методико-контрольних дій, за результатом протікання яких відбувається продукування консалтингової податкової послуги. В Австралії ж податкове консультування отримало форму та прояву найсучаснішого характеру. Доцільно зазначити, що податкове консультування виступає універсальним методом управління податковими ризиками. Однак таке управління є ефективним лише у разі мінімізації або повної відсутності ризиків у відносинах «консультант – клієнт».

Список використаних джерел

1. Consultation groups of Australian Taxation Office. URL: https://www.ato.gov.au/General/consultation/consultation-groups/
2. Consultation of Australian Taxation Office. URL: https://www.ato.gov.au/General/consultation/

Богдан С. В.,
асистент кафедри управлінського обліку,
бізнес-аналітики та статистики
Університет державної фіскальної
служби України
Кухта Д. В.,
студент ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПОДАТКОВЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ НІМЕЧЧИНИ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Розвиток вітчизняного ринку послуг податкового консультування супроводжується рядом проблем, зокрема, викликаних відсутністю попереднього досвіду даного виду діяльності, а також недосконалістю чинного організаційно-економічного та правового механізму функціонування цього нового для України виду консалтингу. У той же час важливо ретельно проаналізувати існування податкового консультування в розвинених країнах з можливістю адаптації схем і особливостей його розвитку до внутрішніх умов. У більшості економічно розвинених країн податкові консультації можуть надавати тільки спеціально уповноважені законодавством особи. В тій чи іншій формі держава бере на себе

податкове консультування та встановлює правила, за якими воно стає, по-перше, важливою і відповідальною професією, а по-друге, люди, які вибирають для себе цю професію, зобов'язані підтвердити свій високий професійний рівень. Прикладом успішного функціонування і правильного місця податкового консультування в економіці країни є досвід Німеччини [1].

У Німеччині право надавати податкові консультаційні послуги надається як фізичним особам (аудитори, податкові консультанти, бухгалтери, адвокати, нотаріуси), так і юридичним (адвокатські контори, банки, спілки). Відповідно до закону, податковим консультантам забороняється займатися іншими видами діяльності і бути найманими, якщо вони не працюють в консалтинговій фірмі.

На сьогодні в Німеччині офіційно дозволено надавати послуги податкового консультування таким суб'єктам господарювання; податкові консультанти; аудиторам; бухгалтери, які склали присягу; адвокатам; бухгалтери, які склали присягу; нотаріуси;адвокатам патентного права. Окрему категорію складають професори університетів, колишні судді фінансових судів і посадові особи податкових органів [2].

Консультування зазвичай надається податковими консультантами. Щоб отримати право на участь, кандидати повинні здати іспит, також повинні мати вищу освіту з економіки або праву та пройти 2-3-річний досвід роботи у податкового консультанта або податковій службі.

Вся підготовка до іспиту податкового консультанта коштує від 6000 до 8000 євро, включаючи вартість навчальних курсів та іспитів. Екзамен для отримання ліцензії податкового консультанта вважається одним з найскладніших іспитів в Німеччині. Згідно зі статистикою, із загального числа претендентів, тільки близько 40% складають іспит. Середній вік новопризначених податкових консультантів становить 31-32 року. Наймолодшим податковим консультантам в Німеччині зазвичай від 25 до 26 років.

Після ретельної перевірки претендент отримує ліцензію, яка не тільки дозволяє здійснювати податкове консультування, а й змушує це робити це. Ліцензія анулюється в разі смерті, відмови від співпраці з Палатою податкових консультантів, суміщення основної професії з комерційною діяльністю, кримінальної відповідальності в результаті шахрайства з грошима. Законодавство дозволяє консультанту самому відмовитись від ліцензії, і деякі користуються цим правом, відчуваючи, що вони можуть бути позбавлені своїх ліцензій централізовано. Варто відзначити ясність і повноту законодавчого регулювання податкових консультаційних послуг в Німеччині - в даний час існує близько 40 законів, що стосуються тільки податкового консультування на федеральному і земельному рівнях [3].

У Німеччині еволюціонував інститут податкового консультування. Складність вимог податкового обліку і фінансової звітності виникла одночасно зі зростанням економіки, використанням більш досконалих фінансових інструментів суб'єктами господарювання, рухом капіталу в інші країни і іншими факторами функціонування розвиненої країни. Діяльність податкових консультантів в Німеччині досить регламентована на законодавчому рівні.

У той же час точне і повне копіювання німецького досвіду для формування принципів податкового консультування в Україні, звичайно, неприйнятний з огляду на недостатній економічний розвиток нашої країни, обмежені фінансові ресурси юридичних і фізичних осіб як користувачів податкових консультаційних послуг, низький рівень податкової культури вітчизняних податкових органів. правовідносини, недовіру до податкових консультантів з точки зору збереження конфіденційності платників податків зі свого боку - юристів і фізичних осіб, високий рівень корупції у фіскальних і судових органах, недоліки в управлінні культурою вітчизняних юридичних осіб при можливості делегування певних етапів прийняття рішень зовнішніми консультантами.

Для розбудови інституту податкового консультування в Україні важливо визначити і прийняти законодавчу і нормативну базу для його роботи, встановити чіткі вимоги до професійної освіти, ліцензії на право надавати податкові консультації та посилити вплив професійні асоціації консультантів (Спілки податкові консультанти і Палата податкових консультантів України) на діяльність, надійність і професіоналізм окремого консультанта або консалтингової компанії, впровадження принципів і етичних норм податкового консультування, а також контроль за їх дотриманням.

Список використаних джерел

1. Воронкова А.Є. Основи управлінського консультування / А. Є. Воронкова. – Харків: ІНЖЕК, 2010.

2. Безпалько І.Р. Податкове консультування в Німеччині: досвід для України [Електронний ресурс] / І. Р. Безпалько. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2018/47

3. Звіт про податкове консультування за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.bstbk.de/.../01.../Berufsstatistik_2016_web.pdf

4. Тучак Т.В. Концептуальні засади становлення та функціонування інституту податкового консультування / Т.В. Тучак, С.В. Богдан // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2019. – № 1 (18). – С. 312-316

Титенко Л. В.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики
Університет державної фіскальної служби України
Кущ М. О.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПОДАТКОВИЙ РИЗИК ЯК КАТЕГОРІЯ УПРАВЛІННЯ В СТРУКТУРІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ

У процесі провадження діяльності та виконання своїх повноважень суб'єкти господарювання та податкові органи органи стикаються з великою кількістю ризиків, які різняться між собою за критеріями місця та часу виникнення, впливу як внутрішнього, так і зовнішнього середовища. Як правило, всі види ризиків взаємопов'язані, і зміна одного з них може призвести до зміни інших, що, у свою чергу, може негативно позначитися на діяльності суб'єктів економіки.

Особливе місце в системі ризик-менеджменту як суб'єкта господарювання, так і податкового органу посідають процедури управління податковими ризиками. Із зазначеного вище є зрозумілим, що податковий ризик можливо розглядати з двох аспектів управління: з боку платників податків та з боку податкових органів. В контексті даного дослідження науковий інтерес та об'єкт вивчення і всебічного аналізу викликає податковий ризик у структурі ризик-менеджменту податкових органів.

Підходи до трактування сутності податкового ризику (з позиції держави) сучасними науковцями відображено у табл. 1.

Більшість сучасних науковців визначають податковий ризик як ймовірність втрати або недоотримання бюджетних коштів. Дана позиція є цілком обґрунтованою та не потребує її спростування. На нашу ж думку, під податковим ризиком (з боку держави) пропонуємо розуміти загрозу недоотримання податкових надходжень до бюджету у зв'язку із застосуванням платниками податків методів та схем оптимізації, використанням прогалин та суперечливих аспектів податкового законодавства, що формуються під впливом зовнішніх (незалежних) та внутрішніх (контрольованих) інституційних факторів. Поруч із розглядом авторських визначень категорії податковий ризик, доцільно звернутися до нормативних джерел його трактування.

Відповідно до п.14.1.221 Податкового кодексу України ризик – ймовірність недекларування (неповного декларування) платником податків податкових

зобов'язань, невиконання платником податків іншого законодавства, контроль за яким покладено на контролюючі органи [6].

Таблиця 1

Підходи до трактування податкового ризику

№ з/п	Джерело, автор	Трактування
1	Онишко С.В. Швабій К.І. Новицька Н.В. [5]	ймовірність суттєвих втрат бюджетних надходжень унаслідок несплати податків суб'єктами господарювання у зв'язку з непередбачуваним впливом зовнішніх та внутрішніх факторів, а також порушеннями податкового законодавства
2	Брехов С.С. [1]	ймовірність неповного виконання податкових зобов'язань платником податків, що визначається контролюючим органом на підставі аналізу інформації, що є в наявності у контролюючому органі
3	Євтушенко Н.О. [2]	ймовірність недоотримати податки в бюджет через використання платниками податків методів мінімізації (оптимізації) оподаткування, можливих через ті чи інші недоліки в податковому законодавстві
4	Редич О.В. [10]	економічна категорія, яка відображає особливості сприйняття суб'єктами управління процесами оподаткування невизначеності кінцевого результату їх діяльності внаслідок можливого впливу на них ряду об'єктивних та суб'єктивних зовнішніх і внутрішніх факторів, що призводить до зменшення бази оподаткування, порушень податкового законодавства платниками податків, неефективного адміністрування податків та податкових втрат бюджету
5	Захожай В.Б. [3]	вірогідність порушення податкового законодавства, внаслідок чого можливі втрати бюджету
6	Філіна Ф.Н. [12]	небезпека для суб'єкта податкових правовідносин в частині понесення фінансових або інших втрат, пов'язаних з процесом оподаткування, внаслідок ухилень платником податків від діючих норм права

Заслуговують на увагу декілька визначень податкового ризику у нормативних документах, які вже втратили чинність. Відповідно до наказу ДПА України «Про затвердження Методичних рекомендацій з організації кабінетного аудиту» від 25.11.2002 № 567 податковий ризик визначається як вірогідна можливість порушення податкового законодавства [7]. Згідно з Наказом ДПА України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розподілу платників податків по категоріях уваги» від 30.06.2006 № 373 податковий ризик – це вірогідність порушення податкового законодавства суб'єктами господарювання, внаслідок чого можливі втрати бюджету [9]. Відповідно до наказу ДПА України «Про затвердження Методичних рекомендацій з організації проведення перевірок підприємств, що входять до складу фінансово-промислових груп, інших об'єднань і великих платників податків» від 16.07.2007 № 432 податковий ризик – можливість втрати бюджетних надходжень внаслідок недостовірного чи встановленого порушення податкового і валютного законодавства [8]. Офіційне інтернет-представництво ДФСУ на сьогоднішній день надає наступне трактування: податковий ризик – економічна категорія, яка характеризує невизначеність кінцевого

результату діяльності щодо забезпечення надходжень коштів до бюджетів усіх рівнів, державних цільових фондів, унаслідок можливого впливу (дії) на нього низки об'єктивних та/або суб'єктивних факторів, неефективного адміністрування податків та порушень податкового законодавства [4]. Інші нормативні акти ДФС розкривають або частково охоплюють питання трактування податкового ризику лише в певній сфері або за певним напрямом (ризик при здійсненні митних процедур, ризик податкового адміністрування тощо).

Формуючи розуміння поняття «податковий ризик», більшість науковців не сходяться у питанні природи податкового ризику, і це має місце у дискусійній площині, адже з одного боку податковий ризик зумовлений неправомірними діями платників податків по відношенню до податкових органів, а з іншого – податковий ризик має суто фінансову природу його походження та наслідків, адже втрати, викликані появою та дією податкового ризику, пов'язані з можливістю недоотримання податкових надходжень до бюджету. У свою чергу, можемо зазначити, що податковий ризик є комплексною категорією і вважати виключно фінансову сферу природою його походження, на нашу думку, є хибним та необґрунтованим. При цьому фінансовий аспект прояву податкового ризику має місце у випадку розгляду наслідків його дії.

Список використаних джерел

1. Брехов С.С. Концепція горизонтального моніторингу великих платників податків / С.С. Брехов // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України, № 1, 2014. – С. 33-41

2. Євтушенко Н.О. Податкові ризики та система керування ними / Н.О. Євтушенко // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Менеджмент інновацій. – 2016. – Випуск 6. – С. 68-77

3. Захожай В.Б. Податкові ризики в системі державного управління / В.Б. Захожай // Наукові записки. Серія "Економіка". Випуск 11, 2009. – С. 32-39

4. Методи визначення та класифікація податкових ризиків: офіційний сайт ДФСУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sfs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/povidomlenia_/2010-povidomlenia/59484.html

5. Новицька Н.В. Методологія квантифікації податкового та фіскального ризиків / С.В. Онишко, К.І. Швабій, Н.В. Новицька // Економіка прогнозування. – 2007. – № 3. – С. 32–42

6. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon.rada.gov.ua/go/2755-17

7. Про затвердження Методичних рекомендацій з організації кабінетного аудиту (для юридичних осіб): Наказ ДПА України від 25.11.2002 № 567 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon.rada.gov.ua

8. Про затвердження Методичних рекомендацій з організації проведення перевірок підприємств, що входять до складу фінансово-промислових груп, інших об'єднань і великих платників податків: Наказ ДПА України від 16.07.2007 № 432 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon.rada.gov.ua

9. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розподілу платників податків: Наказ ДПА України від 30.06.2006 № 373 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon.rada.gov.ua

10. Редич О.В. Проблеми впровадження ризико-орієнтованого підходу в управлінні діяльністю органів ДПС України / О.В. Редич // Модернізація державної податкової служби України у контексті інноваційного розвитку: матеріали науково-практичного семінару. – Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2008. – 261 с.

11. Титенко Л.В. Обліково-інформаційне забезпечення управління ризиками податкового консультування / Л.В. Титенко, С.В. Богдан // Економіка та суспільство. – 2019. – №20 – Режим доступу: http://economyandsociety.in.ua/

12. Філіна Ф.Н. Аналіз податкових ризиків / Ф.Н. Філіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://buh.ru/?page=article&item=1467

Одинець В. О.,
к.е.н, доцент, завідувач кафедри інформаційних систем і технологій, Університет державної фіскальної служби України
Лико Ю. В.,
студент ННІ Права Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОГО АУДИТУ В ФІСКАЛЬНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ УКРАЇНИ

У сучасних умовах глобальної та регіональної нестабільності в Україні гостро постає проблема необхідності ефективного управління фінансовою та податковою сферою діяльності держави. Головною передумовою для здійснення необхідних в Україні реформ є забезпечення суворої фінансової дисципліни, передбаченої нормами чинного податкового законодавства, що можливе лише за умови ефективного контролю в фіскальному адмініструванні. З розвитком цифрових технологій відбулася поява нових форматів та способів зберігання і обробки даних, які, в свою чергу, дали поштовх запровадженню нових видів контролю та новітніх форм, одним із таких видів є електронний аудит .

Дослідженню даного питання присвячені наукові праці Г.М. Білецької, Л. Воронової, В.А. Онищенка, О.Д. Шевчука, Т.В. Литвинчук, В.А. Живицького та інших геніальних дослідників у сфері контролю за фіскальним адмініструванням.

Уперше концепція електронного аудиту була розроблена у 2005 році Організацією економічного співробітництва та розвитку в Європі шляхом впровадження стандарту електронної звітності – Standard Audit File for Tax (SAF-T). Даний стандарт, завдяки допомозі спеціального програмного забезпечення для проведення електронної перевірки, передбачав збір даних бухгалтерського обліку платника податків. Податкові органи мали безперешкодний доступ до відповідних даних з метою забезпечення ефективності податкових перевірок і зменшення кількості будь-яких додаткових запитів.

Одним із перших кроків у напрямку запровадження електронного аудиту в Україні стало схвалення Кабінетом Міністрів України "Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017—2020 роки" [1], яке передувало проведенню системної реформи в сфері державних фінансів.

Проте у частині, що передбачає забезпечення сервісного обслуговування платників податків, адміністрування податкових платежів є неефективним й витратним, що зумовлено рядом причин, як:

– відсутність дієвих важелів захисту прав та інтересів платників податків;

– непрозорість податкової політики держави;

– відсутність чітких меж відповідальності за порушення законодавства (зокрема, з боку фіскальних органів);

– перевищення службових обов'язків працівниками фіскальних органів і, як наслідок, корупція;

– неврегульованість норм податкової поведінки та низька податкова дисципліна;

– низький рівень податкової культури;

– недовіра суспільства до органів державної влади [2].

Відтак створення української версії податкового аудиторського файлу (SAFT UA) передбачає врахування рекомендацій ОЕСР, світової практики впровадження податкових аудиторських файлів та особливостей вітчизняної системи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Тому до структури української версії SAF-T UA, крім стандартних розділів «Заголовок», «Довідники», «Журнал бухгалтерських записів» і «Первинні документи», доцільно внести розділи «Фінансова звітність» та «Податкові різниці». Наявність зазначених розділів у файлі податкового аудиту дозволить контролюючим органам провести комплексну експертизу фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання на предмет відповідності ведення обліку вимогам національного податкового та бухгалтерського законодавства, здійснити оцінку правильності нарахування й повноти сплати податків, проаналізувати інші аспекти оподаткування [3, с. 39].

Відповідно до таких умов перед Україною як суверенною державою та суб'єктом міжнародного права постає низка новітніх завдань, які передбачають застосування всебічного наукового опрацювання. Основними із них експерти визначають комплекс

теоретичних і прикладних проблем становлення та розвитку інформаційних відносин, інформаційної діяльності, соціальних комунікацій та інформаційного права, інформатики та інформатизації, контролю та аудиту, міжнародних і державно-правових проблем інтеграції зі світовим інформаційним простором, забезпечення інформаційної безпеки та інформаційного суверенітету України.

Отже, на даному етапі впровадження та розвитку електронного контролю фіскального адміністрування в Україні у процесі розробки цілісної системи повинні брати участь усі зацікавлені сторони: держава, контролюючі органи, аудитори, розробники програмного забезпечення та суб'єкти господарської діяльності. Також усі дослідження теоретичного змісту повинні знайти своє відображення в практичному застосуванні задля поліпшення роботи електронного аудиту.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017—2020 роки / Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 № 142-р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%80

2. Кармінська-Белоброва М.В. Напрями реформування механізму адміністрування податків [Електронний ресурс]– Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Tpdu/ 2010_3/doc/3/15.pdf

3. Подік І. І., Білецька Г. М., Ковтунович Н. Л. Нормативно-правове забезпечення електронного аудиту в Україні: сучасний стан та перспективи. Економіка та держава. 2018. № 10. С. 37–41.

Одинець В. А.,
к.е.н., доцент, завідувач кафедри інформаційних систем і технологій, Університет державної фіскальної служби України
Ліннік Ю. А., Мазейкіна В. Р.,
студентка ННІ Права Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМАТИКА ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Кіберпростір є сучасним каналом для утворення та поширення різноманітної інформації, слід сказати, що він став новим двигуном зростання економіки, новим способом міжнародного співробітництва, новою платформою соціального управління, і до того ж новою сферою державного суверенітету. Але, незважаючи на всі переваги, адже кіберпростір нам надає ресурси та можливості, він ще містить

загрози. Зв'язок і посилена цифровізація збільшують ризики кіберпезпеки, вони тим самим роблять суспільство більш вразливим до кіберзагроз, посилюють небезпеку, з якою стикається в більшості молодь, навіть діти. Для зменшення цих ризиків потрібно вжити заходів, щоб поліпшити кібербезпеку у світі, щоб комунікаційні мережі, інформаційні та мережеві системи, пристрої та послуги, цифрові продукти, які використовують громадяни, організації і підприємства – починаючи від малих і середніх до великих, які визначені в Рекомендації Комісії 2003/361/ЄС [1].

Питання необхідності створення цілісної та узгодженої системи забезпечення інформаційного суверенітету, управління ризиками і можливостями новітніх викликів у інформаційній сфері, розбудови власних спроможностей надійних та достовірних державних комунікацій та створення тісної взаємодії між органами влади, формування інфраструктури національного інформаційного простору з метою створення умов для його інтегрування у світовий інформаційний простір, налагодження комунікаційного процесу між органами влади та споживачами інформації та інше в сучасних умовах залишаються актуальними, а питання кібербезпеки, у т.ч. її правового забезпечення, у нашій державі має надзвичайно велике значення.

Тому, питання забезпечення кібербезпеки нині є надзвичайно важливим для України. Оскільки, застосування країною-агресором по відношенню до України технологій гібридної війни, в першу чергу в інформаційній сфері, сформувало нові виклики та загрози інформаційній безпеці держави. Кібернетичні атаки на інформаційні ресурси держави стали невід'ємним компонентом такої гібридної війни. У таких умовах актуальними на сьогодні залишаються питання необхідності створення цілісної та узгодженої загальнодержавної системи кібербезпеки [2].

За нашими оцінками, така система перебуває на етапі формування, а заходи з протидії викликам і загрозам у цій сфері знаходяться на початковому етапі та не мають комплексного характеру. Варто зазначити, що в нашій країні застарілі державні стандарти, які залишилися з радянських часів.Що ми маємо в правовому полі.

Візьмемо період з 2014 року, після «Революції гідності», анексії Криму, окупації окремих районів Донецької та Луганської областей. За цей період на державному рівні прийнято ряд нормативно-правових актів: Указ Президента України № 449/2014 від 1 червня 2014 р., яким уведено в дію рішення Ради 38 національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2014 р. «Про заходи щодо вдосконалення формування та реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки України». Вказаним документом, серед іншого, передбачено (передбачалося) приведення національного законодавства у відповідність із міжнародними стандартами з питань інформаційної та кібернетичної безпеки,

вдосконалення системи формування та реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки України тощо [3].

З набуттям чинності Стратегії кібербезпеки України (січень 2016 року) наша країна підтвердила наміри у напрямі розбудови національної системи кібербезпеки. На державному рівні задекларовано, що пріоритетами й напрямами забезпечення кібербезпеки в сучасних умовах є: розвиток безпечного, стабільного та надійного кіберпростору; кіберзахист державних електронних інформаційних ресурсів і критичної інформаційної інфраструктури; розвиток потенціалу сектору безпеки і оборони у сфері забезпечення кібербезпеки; боротьба з кіберзлочинністю тощо.

На виконання Стратегії кібербезпеки України розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.06.16 р. № 440-р було затверджено план заходів на 2016 рік з реалізації зазначеної Стратегії. Крім цього, цілий розділ 40 4.4. Річної національної програми «Україна - НАТО» присвячено кібербезпеці.

Все це є підтвердженням важливості питань, що стосуються кібербезпеки. А зазначені акти по суті вказують на поштовх (мабуть черговий) до розгортання національної системи забезпечення кібербезпеки.

На наше переконання, прийняття цілого ряду нормативних-правових актів, у т.ч. стратегії кібербезпеки і подальше схвалення закону про кібербезпеку має не просто убезпечити країну та захистити її від ряду нових загроз, але і переформатувати роботу спецслужб і інших державних органів. Питання кібербезпеки – це питання виживання країни і можливості її розвитку. Час стискається, світ змінюється і, якщо не вжити потрібні заходи сьогодні, через декілька років ми не в змозі наздогнати ці процеси.

Україна у 2006 році ратифікувала Конвенцію Ради Європи про кіберзлочинність (Будапештська конвенція), яка є першим і найбільш визнаним міжнародно-правовим документом у сфері боротьби з міжнародною і національною кіберзлочинністю. Загальна кількість країн, що ратифікували Конвенцію Ради Європи про кіберзлочинність, сягає 55, і, звісно, не обмежується країнами-членами Ради Європи (Конвенцію ратифікували також США, Канада, Японія, Мексика, Австралія та багато інших країн), ігнорують підписання лише Росія та Китай.

В прийнятій у 2016 році «Стратегії кібербезпеки України» зазначено, що національна система кібербезпеки має, насамперед, забезпечити взаємодію з питань кібербезпеки державних органів, органів місцевого самоврядування, військових формувань, правоохоронних органів, наукових установ, навчальних закладів, громадських об’єднань, а також підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, які провадять діяльність у сфері електронних комунікацій, захисту інформації та/або є власниками (розпорядниками) об’єктів критичної інформаційної інфраструктури. Основу національної системи кібербезпеки становитимуть Міністерство оборони України, Державна служба спеціального зв’язку та захисту

інформації України, Служба безпеки України, Національна поліція України, Національний банк України, розвідувальні органи [4].

Даний документ слід розглядати як базовий, що визначає концептуальні засади, але разом з тим, мають бути також розроблені і конкретні державні програми, проекти, з чіткими організаційними механізмами, реалізація яких дозволить сформувати надійну систему кібербезпеки, враховуючи виклики сьогодення. Захист суспільства, державних інституцій вимагають комплексних зусиль від органів державної влади. Таким чином саме держава відіграє провідну роль в формуванні системи кібербезпеки в Україні.

Окремо потрібно говорити про проект Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», який було прийнято Верховною Радою України за основу у вересні 2016 р. Проте, зазначений проект далекий від досконалого, на що справедливо було звернуто увагу науковцями. Нещодавно стало відомо, що вже існує доопрацьований проект для другого читання та прийняття в цілому. На жаль, замало залучають науковий світ до обговорення та проведення наукової експертної оцінки законопроектів.

Отже, проведений аналіз дає нам підстави стверджувати, що в наш час законодавче регулювання кіберзахисту в Україні знаходиться на початку свого формування, проте найскладніший етап – визначення стратегії, меж та напрямів державної політики забезпечення кіберзахисту пройдено. Безумовно, на цьому шляху ще багато проблем, але є і досягнення. Невирішеними ще досі залишаються питання державно-приватної взаємодії, ще не сформовані переліки об’єктів критичної інфраструктури, триває розроблення підходів до кібероборони, попереду ще великий пласт проблем та обсяг роботи, спрямованої на нормативно-правове врегулювання у сфері кібербезпеки.

Список використаних джерел

1. Бурячок, В. Л. Інформаційна та кібербезпека: соціотехнічний аспект: підручник / [В. Л. Бурячок, В. Б. Толубко, В. О. Хорошко, С. В. Толюпа]; за заг. ред. д-ра техн. наук, професора В. Б. Толубка.— К.: ДУТ, 2015.— 288 с.

2. Стандарти ISO/IES захистять від кіберзагроз. 31.08.2016. URL: http://csm.kiev.ua. (дата звернення: 07.03.2020).

3. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки: Закон України від 09.01.2007 р. № 537-V. *ВідомостіВерховної Ради України* (ВВР). 2007. № 12. Ст. 102

4. Про затвердження Загальних вимог до кіберзахисту об’єктів критичної інфраструктури. Постанови Кабінету Міністрів України № 518 від 19 червня 2019 року. *Офіційний вісник України* від 02.07.2019. 2019. № 50. С. 53. Стаття 1697, код акту94896/2019.

Стріяшко Г. М.,
к.ю.н., викладач кафедри фінансового права
Університет державної фіскальної
служби України
Максимець Я. Р., Трещук О. С.,
курсанти взводу ПМПМ-17-2
Факультету підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМАТИКА ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ЩОДО ПУБЛІЧНОГО ІНТЕРЕСУ У ПОДАТКОВИХ ВІДНОСИНАХ

На сучасному етапі суспільного розвитку неможливо представити державу без податків і того потужного джерела надходжень бюджетів усіх рівнів, що ними формується. Саме завдяки тим державним коштам, що були призначені як податки, держава набуває можливості профінансувати бюджетні програми, реалізувати свої функції, утворити стан злагоди та безпеки для усього суспільства.

Разом із тим, публічний інтерес що закономірно виникає у сфері оподаткування, опиняється у доволі несприятливому середовищі, де йому протистоять приватні інтереси платників податків, а нерідко – й квазіпублічний інтерес, який лише ззовні, з формальних ознак, нагадує публічний інтерес, а за своєю сутністю може бути прямо протилежним публічному. Ці чинники необхідно враховувати при правовому регулюванні сфери податкових відносин, що дозволятиме ефективно протидіяти існуючим загрозам і можливими зловживанням у податковій сфері з боку як платників податків, так і контролюючих органів.

Слід ззачити, що формування публічного інтересу в сфері податкових відносин знаходиться у прямому причинно-наслідковому зв’язку з виникненням оподаткування взагалі, і відбувається це одразу після усвідомлення потреби держави у фінансуванні виконання її завдань та функцій. Для цього суспільство делегує державі частину народного суверенітету, який оформлюється у виді податкового суверенітету держави і передбачає добровільну згоду суспільства на справедливе несення податкового тягаря й незалежність у вирішенні цього питання від будь-яких інших суверенних суб’єктів, фізичних або юридичних осіб.

Незважаючи на своє коріння, яке простягається з народного суверенітету, податки є безумовною ознакою держави. На це вказує М. П. Кучерявенко, коли визначає роль держави як суб’єкта податкових відносин. Вчений підкреслює, що податки являються атрибутом саме держави, а не суспільства, і саме держава володіє виключною

компетенцією у сфері встановлення, зміни та скасування податків і зборів [2, с. 375]. Тож для публічного інтересу в податковій сфері стає характерним нашарування потреб держави у фінансуванні своїх функцій і первісних потреб суспільства, а реальне співвідношення цих потреб визначає характеристику держав і їх політичних режимів як демократичних, авторитарних (у тому числі таких, що імітують демократичний державно-політичний устрій) чи тоталітарних.

М. П. Кучерявенко вказує, що здійснюючи діяльність у сфері оподаткування від імені держави, державні органи не стають власниками податкових надходжень, рухом яких вони, по суті, управляють, не присвоюють податків і зборів. Власниками коштів, що акумульовані у такий спосіб, є держава та територіальні громади [2, с. 377, 383].

Відповідно, публічний інтерес в податковій сфері опиняється під загрозою як відкритого нехтування ним (наприклад, у випадку повного ненадходження суми податкових зобов'язань платників податків до бюджетів як наслідок корупції і зловживання посадовими особами контролюючих органів своїми правами), так і його заміщення квазіпублічним інтересом, що лише ззовні нагадує публічний інтерес, однак насправді не є таким (наприклад, у випадку встановлення такого податково-правового регулювання, що має свідомо створені «сірі» зони і тим самим дозволяє ухилятись від оподаткування окремим платниками податків, які мають своє лоббі у законодавчому органі влади; ще один характерний приклад квазіпублічного інтересу можна знайти у відшкодуванні податку на додану вартість [1] до моменту впровадження відповідного електронного реєстру).

Окремо підкреслимо, що з точки зору своєї природи квазіпублічний інтерес, який здатен заміщувати собою публічний інтерес в оподаткуванні, є ближчим не до публічного інтересу, а до приватних інтересів платників податків. Останні зацікавлені у залишенні у власному розпорядженні якомога більшої суми грошових коштів, занижуючи свої податкові зобов'язання перед бюджетами або затягуючи їх сплату. Коли платники податків обирають такий варіант власної поведінки у податкових відносинах, то вони починають зловживати своїми правами у оподаткуванні, що знижує ефективність дій контролюючих органів, відтерміновує надходження податків і зборів до бюджетів. Сприяють цьому як недосконалості вітчизняного податкового законодавства, так і наявність квазіпублічного інтересу посадових осіб контролюючих органів, які можуть імітувати законні дії, однак переслідувати мету протиправної винагороди чи отримання іншої вигоди від платників податків [2, с. 286].

Для профілактики проявів шкідливої для публічного інтересу поведінки посадових осіб контролюючих органів і недопущення реалізації квазіпублічного інтересу слід проводити комплекс дій як з покращення законодавчої техніки, використаної при правовому регулюванні податкових відносин, так і застосовувати найновітніші електронні засоби і цифрові технології при здійсненні податкового адміністрування, залучати досвід зарубіжних країн у боротьбі з правопорушеннями і зловживаннями у оподаткуванні, підвищувати професійний рівень посадових осіб

контролюючих органів разом із наданням ним адекватного грошового забезпечення і гарантій у сфері соціального страхування [3, с. 287].

Отже, можемо дійти висновку, що публічний інтерес в сфері оподаткування спрямований на забезпечення стабільного і достатнього надходження податкових коштів до бюджетів з метою їх спрямування на фінансування основних завдань і функцій держави. Як наслідок опосередкування участі держави у податкових відносинах з боку представницьких органів влади і спеціально створених контролюючих органів виникає можливість появи квазіпублічного інтересу, що собою публічний інтерес і шкодить йому. Ефективну протидію цьому можна чинити шляхом таких дій, як, зокрема, покращення законодавчої техніки, впровадження цифрових технологій в податкове адміністрування, застосування зарубіжного досвіду. При цьому в основі ефективної реалізації публічного інтересу в оподаткуванні має бути закладення до правових механізмів податків того розміру податкового тиску, що є прийнятним і справедливим для платників податків з урахуванням об'єктивного стану національної економіки.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.04.2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17
2. Кучерявенко Н. П. Курс податкового права. Введення у теорію податковго права. Харьків: Легас, 2004. 600 с.
3. Сахно Д.С. Публічний інтерес у податкових відносинах та чинники, що загрожують його реалізації. Прикарпатський юридичний вісник. Випуск 1(22), том 2, 2018. С. 284-287.

Іванишина О. С.,
к.е. н., доцент кафедри податкової політики
Університет державної фіскальної служби України
Мамонець О. В.,
студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОЦІНКА ВПЛИВУ ПОДАТКІВ НА ФІНАНСОВУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ

Податки вважаються ключовими важелями державного регулювання та розвитку фінансової системи України, яка може ефективно розвиватись тільки за умови гармонійної взаємодії між державою та регіонами в збільшенні бюджетів за рахунок податкових платежів, з одного боку, і фінансових вимог економічних суб'єктів, із метою створення необхідних умов для їх ефективного розвитку, з іншого боку.

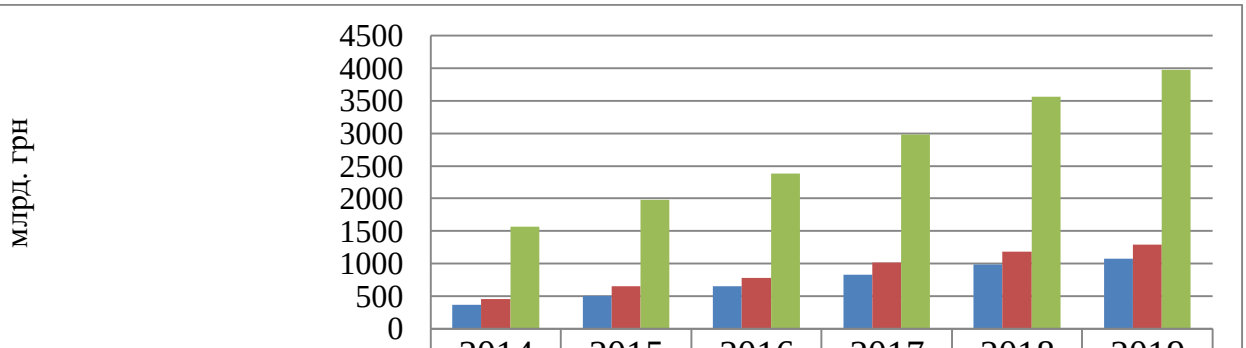
Національна система оподаткування, котра функціонує нині в Україні не створює належних умов для ефективного розвитку фінансової системи і не забезпечує функції і завдання в контексті формування бюджетів усіх рівнів, і тому оцінка впливу податків на фінансову систему України є актуальною темою для дослідження на сучасному етапі.

Питання оцінки впливу податків на фінансову систему України досліджувалось такими науковцями, як: Адрущенко В.Л, Василик О.Д,Гмиря В. П., Семенець А. О., Ярема Б. П., та інші.

Податок являє собою встановлений вищим державним законодавчим органом влади обов'язковий платіж, який є одним із основних засобів державного впливу на фінансовий розвиток країни, важливим інструментарієм макроекономічного та державного фінансового регулювання, перерозподілу ВВП на цілі фінансово - економічного розвитку та соціальних гарантій населенню, розвитку науки, освіти, охорони здоров'я, культури, забезпечення демократії, людських прав в державі, національної безпеки, виконання державних функцій в міжнародній сфері, формою фінансово-економічних і соціальних відносин між платниками і державою [1].

Податки в фінансовому розвитку держави розглядаються в 2-х аспектах: по перше, вони є складовою частина державного регулювання фінансів у вигляді дієвого інструменту впливу на фінансовий розвиток з боку держави, а по-друге, податки є цілеспрямованим упорядкуванням самої податкової системи [2].

Для того аби оцінити вплив податків на фінансову систему України, зокрема на доходи бюджету, проаналізуємо податкові надходження Зведеного бюджету України та оцінимо їх фіскальну ефективність. Динаміка податкових надходжень до Зведеного бюджету України показана на рис 1.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Податкові надходження	367,51	507,63	650,78	828,15	986,34	1070,32
Разом доходів	456,06	652,03	782,85	1016,96	1184,29	1289,84
ВВП	1566,72	1979,45	2383,18	2982,92	3558,6	3974,56

Рис 1.Динаміка податкових надходжень до Зведеного бюджету України за 2014 -2019 роки (млрд. грн)

Джерело: складено автором на основі [3,4]

З рис. 1 бачимо, що динаміка податкових надходжень в структурі ЗБУ протягом досліджуваного періоду збільшилась на 702,81 млрд. грн або фактично в 3 рази. Виходячи із рисунку 1 здійснимо оцінку фіскальної ефективності податкових надходжень ЗБУ, внаслідок чого зможемо побачити їх вплив на розвиток фінансової системи держави (табл.1). З таблиці 1 бачимо, що питома вага податкових надходжень в доходах ЗБУ протягом 2014 – 2019 років становить більше 80%.

Таблиця 1

Динаміка фіскальної ефективності податкових надходжень за 2014 – 2019 роки (%)

Показник	Роки					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Питома вага податкових надходжень ЗБУ до ВВП, %	23,46	25,65	27,31	27,76	27,72	26,93
Питома вага податкових надходжень в доходах ЗБУ, %	80,58	77,85	83,13	81,43	83,29	82,98

Джерело: складено автором на основі [3,4]

Враховуючи те, що одним із основних показників розвитку фінансової системи України є бюджетні доходи, а як бачимо з рисунку 1 та таблиці 1, що податки становлять левову частку в доходах Зведеного бюджету України, тому можемо сказати, що саме податкові платежі ключовими інструментами розвитку фінансової системи України.

Незважаючи на це, в системі оподаткування сьогодні існує безліч проблем, які гальмують розвиток фінансової системи України, зокрема: домінування непрямих податків над прямими; недосконаліть податкового законодавства; часті зміни в ПК України; низький рівень довіри до фіскальних органів; високий рівень фіскального тягаря.

Основними напрямами вирішення даних проблем в контексті розвитку національної фінансової системи є:

- посилення стимулюючої ролі прямих податків шляхом застосування обґрунтованої диференціації ставок і пільг як головних способів податкового регулювання діяльності підприємств;
- забезпечення стабільності податкового законодавства із максимально чітким і несуперечливим формування норм податкового права;
- спрощення процедур адміністрування податків і збільшення рівня прозорості контролю їх використання [5].

Отже, податки є головним рушієм розвитку національної фінансової системи України. В процесі дослідження встановлено, що податок являє собою встановлений вищим державним законодавчим органом влади обов'язковий платіж, який є одним із основних засобів державного впливу на фінансовий розвиток країни, важливим інструментарієм макроекономічного та державного фінансового регулювання. Протягом останніх 6 років, динаміка податкових надходжень до ЗБУ збільшилась,

відповідно і збільшилась фіскальна ефективність податкових надходжень. В процесі дослідження також виявлено основні проблеми розвитку системи оподаткування. Запропоновані нами напрями їх вирішення дозволять не лише збільшити доходи бюджетів усіх рівнів а й позитивно вплинуть на розвиток національної фінансової системи.

Список використаної джерел

1. Семенець А. О. Обґрунтування теоретичних підходів до формування податкової системи країни. *Економіка і суспільство.* 2017. - №10. – С. 347-354. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/10_ukr/61.pdf

2. Гмиря В. П. Роль податків в умовах забезпечення розвитку економіки України. *Фінансовий простір.* 2014. № 4. С. 58-62. URL: http://do.ubs.edu.ua/_layouts/15/UBS.Repository/Materials/Display.aspx?Id=546

3. Виконання бюджету за 2014 – 2019 роки. Офіційні дані Державної казначейської служби України. URL: https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu

4. ВВП України 2014–2019. Офіційні дані Міністерства фінансів України. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/

5. Ярема Б. П. Сучасна податкова система України: проблеми та перспективи розвитку. *Причорноморські економічні студії.* 2018. Вип. 34. С. 171-175. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_34_38

Одинець В. А.,
завідувач кафедри інформаційних систем і технологій,
Університет державної фіскальної
служби України
Мельник Т. Р., Шевчук В. Р.,
студентки ННІ Права
Університет ДФС України
м.Ірпінь, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ІТ-ДІЯЛЬНОСТІ

Ми живемо у глобалізованому світі, де особливе значення має інформаційний продукт, його роль ґрунтується на постійному використанні сучасних передових інформаційних технологій (ІТ). Завдяки інформаційним технологіям підвищуються економічні та соціальні показники, з’являється розуміння їх беззаперечної важливості, що призводить до зростання попиту на них. Беручи до уваги суспільну значущість зазначеного, а також той факт, що обмін інформацією не обмежений

державними кордонами, питання оподаткування ІТ-діяльності в Україні є досить важливим на сучасному етапі розвитку.

Метою даної роботи є з'ясування особливостей та специфіки системи оподаткування ІТ-діяльності.

В наш час інформаційний продукт можна розглядати як послугу. Динамічний розвиток інформаційного суспільства вимагає технічної адаптації усіх галузей, зміни ритму і способу життя, і тому з'являється необхідність в удосконаленні національної податкової політики в частині уніфікації до вимог міжнародних стандартів, які з'являються в процесі розвитку інформаційного суспільства. Тому аналіз та дослідження, які ми проведемо в даній роботі щодо особливостей оподаткування послуг ІТ-технологій та можливих шляхів удосконалення є досить актуальною темою.

Податкове регулювання інформаційних технологій є досить обговорюваною та відпрацьованою темою таких науковців, як Г. Андрощука, А. Березі, Н. Борейко, В. Гланца, І. Дульської, Р. Жарко, Ю. Кайзера, Ю. Лазебник, С. Малець, Н. Прокопенко, С. Ріппи, Л. Федулової, К. Швабія, М. Шевченко, Г. Юрчук тощо.

Галузь інформаційних технологій має свої ознаки, які характеризують її особливості. Суб'єкти господарювання в сфері програмної продукції не зв'язані із сировинними ресурсами, також їм не потрібні господарські приміщення для ведення бізнесу, тому вони обирають «офшорне програмування» тих держав, де оформлення бізнесу не тягне за собою проблем і система оподаткування не обтяжує або відсутня взагалі. Основним у цій діяльності є людський фактор. Програміст, який сидить за монітором може територіально знаходитись в українському селі, здійснювати замовлення з Індії, а зароблені кошти отримувати на банківській рахунок у якійсь із країн Європейського Союзу [1, с.249].

Можемо зазначити, що товари, послуги національної галузі ІТ є дуже перспективними продуктами глобальній економіці, саме тому ця галузь повинна стати фундаментом економічного зростання нашої держави, яку необхідно зробити світовим лідером із виробництва оригінальних програмних продуктів на десятиліття вперед. Як зазначає науковець Ю. Лазебник: «У ІТ-ринку хороший потенціал зростання, який буде реалізований завдяки більш сприятливим умовам роботи ІТ-компаній.»[2, с.34]

Необхідно підкреслити думку В. Семиноженка: «Саме існуюче законодавство і чинна система оподаткування ставлять у невигідні умови українських виробників порівняно з програмістами світу, де вже давно впроваджено стимулювання галузі, яка визначає конкурентоспроможність економіки, темпи економічного зростання, створює абсолютно іншу структуру з великою часткою високих технологій та з найбільшою доданою вартістю. Тому велика частка ІТ-бізнесу знаходиться в тіні. Якщо в існуючій ситуації велику компанію з виробництва програмного продукту змусити працювати повністю легально, то вартість робочої години нашого

програміста, порівняно з вартістю години його колег з Білорусії, Росії, Індії чи Китаю, стає набагато вищою через єдиний внесок, стандартну ставку оподаткування доходів фізичних осіб і наявність ПДВ» [3, с.1-2].

Серед основних завдань податкового регулювання суб'єктів інформаційних технологій потрібно виокремити такі як: формування та закріплення принципів та системи оподаткування послуг ІТ; складання програми податкового надходження ІТ-діяльності з перспективою на довгий чи короткий термін, враховуючи сучасну соціально-економічну ситуації; здійснення контрольної діяльності щодо обсягу та структури податкових надходжень від їх діяльності, а також удосконалення та полегшення процедури адміністрування; розроблення можливих шляхів оптимізації оподаткування послуг ІТ-технологій і знищення ризиків при цьому як для надходження в державний бюджет так і для розвитку підприємницької діяльності у цій галузі бізнесу [4, с.92-95].

Також для аналізу питання нашої роботи важливе значення мають принципи системи оподаткування. Серед загальних фундаментальних засад оподаткування виділяють такі принципи: наукова обґрунтованість, системність, комплексність, пріоритетність, узгодженість інтересів, законодавчого регулювання, адаптація, безперервність, ефективність та інші. В свою чергу, науковцями виділено специфічні фактори системи оподаткування послуг ІТ-сфери, ключовими серед яких є:

1. Визначення об'єкта податкового регулювання. ІТ-діяльність здійснюється в мережі Інтернет, що створює деякі проблеми при їх оподаткуванні. Адже в цьому випадку не зрозумілим є де і в якому напрямку надається послуга ІТ. Тому враховуючи вищезазначене та те, що об'єкти податкового регулювання в даній галузі різняться між собою, є нагальна потреба в визначенні уніфікованого об'єкта у всьому світі.
2. Встановлення податкової юрисдикції. Фіскальна політика повинна діяти на засаді чітко визначеного взаємозв'язку податкової юрисдикції із суб'єктом ІТ як у межах своєї країни, так і за її кордоном.
3. Створення глобального податкового простору. Джерело доходу, отримане від купівлі-продажу послуг ІТ-технологій, часто знаходиться в різних країнах, що зумовлює уникнення оподаткування, тому сам суб'єкт надання зазначених послуг має бути зареєстрований як платник податків у певній державі.
4. Усунення проблеми подвійного оподаткування. Податкові норми та механізм оподаткування в країнах відрізняються між собою, що приводить до того, що здійснена ІТ-діяльність може бути оподаткована кілька разів різними державами. [5, с.48].

Згідно з податковим законодавством нині оподаткування ІТ-діяльності здійснюється двома способами: загальним (сплата податку відповідно до прибутку) або спрощеним (сплата єдиного податку). Але проблема полягає в тому, що при переході на спрощену систему оподаткування виникають питання щодо визначення ставки податку, так як

відповідно до статті 293.3 Податкового Кодексу України, відсоткова ставка для платників податків ІІІ-ї групи визначається в розмірі 3% доходу в разі сплати податку на додану вартість або 5% доходу з урахуванням податку на додану вартість. Водночас, в п. 26–1 «Перехідних положень» ПК України зазначено, що ІТ-компанії звільняються від сплати ПДВ, тому іноді в практичній діяльності виникають суперечності щодо застосування спрощеної системи оподаткування ІІІ-ї групи платників податків, які, зважаючи на норми податкового законодавства, є зобов'язаними сплачувати ПДВ. Також, трапляється, що платник податку іноді не може реалізовувати право на податкову пільгу щодо звільнення від сплати ПДВ. Адже, як говорить П. Комазов : «У зв'язку з тим, що практично будь-яке програмне забезпечення складається з комп'ютерних програм і баз даних, розділення платежів за використання цих об'єктів авторського права на роялті і нероялті не дає можливості реалізовувати норму про звільнення від оподаткування податком на додану вартість послуг з розроблення, постачання і тестування програмного забезпечення»[6, с.105]. Отже, потрібно внести відповідні зміни до законодавства щодо визначення поняття «роялті» з урахуванням проблемних аспектів.

Отже, можна зробити висновок, що існуюча система оподаткування послуг ІТ-технологій потребує удосконалення через формування і реалізацію обдуманої податкової політики, беручи до уваги особливості цього виду діяльності та відповідно до сучасних потреб суспільства. Основними проблемами, на нашу думку, цієї сфери є: окреслення обов'язкових елементів оподаткування, визначення податкової юрисдикції та виключення подвійного оподаткування, обкладання податком на доходи фізичних осіб та оплата єдиного соціального внеску з зарплат ІТ-фахівців. Саме застосування системних підходів з боку держави щодо податкового регулювання послуг ІТ-технологій, сприятимуть розвитку даної галузі та гарантуватимуть на міжнародній арені її конкурентноспроможність.

Список використаних джерел

1. Ястребова А. С. Предпосылки тенизации оборота сферы информационных технологий и пути его легализации в Украине. Бізнес Інформ. 2014. № 12. С. 248–253.

2. Кміть В. Особливості пільгового режиму оподаткування для вітчизняної галузі ІТ-галузі України. Світ фінансів №4 . 2012 р. с.33-40.

3. Інтерв'ю Голови Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України В. Семиноженка "Українській правді" від 01.06.2012. URL: http://old.kmu.gov.ua/kmu/control/publish/article?art_id=244486641 (дата звернення: 15.04.2020).

4. Prokopenko N. IT financing: opportunities and risks. Економіка і управління. Київ, 2016. №1. С. 92—95.

5. Тимошенко А.О. Оподаткування послуг ІТ-сфери: проблеми та перспективи. Економіка та держава: Економічна наука. № 4. 2018. С. 46-52.

6. Комазов П., Борт О. Інформаційні технології та перспективи розвитку процесів оподаткування в Україні. Економіка та підприємництво. 2013. № 6 (75). С. 104–107.

Тарнавська В. В.,
старший викладач кафедри економіки підприємства,
Університет державної фіскальної служби України
Моторний Д. О.,
студент ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ХАРАКТЕРУ ЯК ЗАСІБ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Конкурентоспроможність та економічна могутність держави на сучасному етапі визначаються рівнем залученості інноваційних технологій, що формують матеріально-технічну основу довгострокового економічного зростання країни. Як свідчить передовий світовий досвід, інноваційна модель розвитку може бути успішною тільки при наявності ефективної державної регулятивної підтримки, зокрема через специфічну податкову політику, у тому числі пов'язану з пільговим оподаткуванням інноваційної діяльності. Це повинно створювати економічні стимули для приватних інвесторів збільшувати обсяги інноваційних інвестицій [5, с. 112].

Однією з причин низької інноваційної активності, як справедливо вважають провідні українські науковці [1, 2, 4], виступає високе податкове навантаження і недостатнє використання податкових стимулів до інвестицій в інноваційну діяльність підприємств. Як свідчить зарубіжний досвід, навіть проводячи політику скорочення податкових пільг, більшість технологічно розвинених держав світу залишили пільги, направлені на стимулювання інноваційної діяльності.

Податкові стимули в реалізації інноваційної політики держави за кордоном направлені з одного боку, на стимулювання інноваційних процесів, а з іншого, на створення сприятливих економічних умов і соціально-політичного клімату для науково-технічного розвитку. Серед них традиційно виділяються податкове і амортизаційне стимулювання новаторської активності, податкове стимулювання розвитку інноваційно-орієнтованого малого підприємництва. У рамках здійснення податкової складової інноваційної політики найважливішу роль відіграють

податкові пільги, велика частина яких у провідних країнах світу орієнтована на сприяння реалізації досягнень науково-технічного прогресу. У зарубіжній практиці накопичений достатньо великий досвід їх застосування. При цьому концепція відповідного податкового стимулювання все більше пов'язується з активізацією приватної ініціативи і підприємництва через загальноекономічні, ринкові регулятори [4]. Результати аналізу зарубіжного досвіду надання податкових пільг показали, що серед податкових пільг, покликаних стимулювати інноваційну діяльність, можуть бути виділені наступні:

1) інвестиційні знижки з податку на прибуток в розмірі, який відповідає певній процентній частці від вартості впроваджуваного інноваційного устаткування;

2) знижки з податку на прибуток у розмірі витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи;

3) віднесення до поточних витрат на окремі види устаткування, зазвичай використовуваного у наукових дослідженнях;

4) створення за рахунок прибутку інноваційних фондів спеціального призначення, не оподатковуваних податком;

5) оподаткування прибутку інноваційно-активних організацій за зниженими ставками (для невеликих підприємств);

6) „податкові канікули" протягом декількох років на прибуток, отриманий від реалізації інноваційних проектів[3, с. 25].

У країнах західної Європи та США податкові пільги на капітальні вкладення найчастіше надаються у вигляді „інвестиційного податкового кредиту". Як правило, ця пільга дається компаніям, що направляють інвестиції на впровадження нової техніки, устаткування, технологій. Інвестиційна податкова знижка віднімається (кредитується) із суми нарахованого податку на прибуток компанії. При цьому дана знижка надається лише після введення нової техніки в експлуатацію. Право на отримання податкової знижки настає для компанії автоматично: його не треба доводити і обґрунтовувати, оскільки воно прямо закріплене законодавством. Розмір знижки встановлюється у відсотках від вартості впроваджуваної техніки і складає: 5,3 % у Японії (для електронної техніки і устаткування), 50 % у Великобританії (для 1-го року експлуатації нової техніки, технології, матеріалів), 10–15 % в Канаді (залежно від освоєності території місце розташування компанії – освоєні або неосвоєні райони країни) і 100 % в Ірландії. У США дана пільга відносно інвестицій застосовується лише для енергетичного устаткування.

Окремо слід розглянути можливості стимулювання інвестицій через непрямі податки, зокрема податок на додану вартість і акцизи. Сьогодні в країнах учасницях ЄС спостерігається використання диференціальних ставок податку на додану вартість на продукти, що становлять підвищену еко" логічну цінність в порівнянні з їх замінниками, що може привести до збільшення продажів цих продуктів. Тобто, з

одного боку, за допомогою використання знижених ставок податку на додану вартість зменшується ціна на еко продукцію, що призводить до зростання обсягів її споживання. Таким чином, досягається стратегічна мета ЄС — збереження та покращення здоров'я громадян.

Також цікавим та актуальним для України є досвід країн учасниць ЄС щодо зниження ставок податку на додану вартість для теплоізоляційних матеріалів та послуг щодо їх встановлення. Будинки є найбільшим споживачем енергії: на них припадає 40% спожитої енергії у ЄС. При цьому теплоізоляція є ефективним заходом збереження енергії споживачами, і відповідно призведе до скорочення викидів двоокису вуглецю в атмосферу, що також є стратегічною задачею країн учасниць ЄС. Додаткова теплоізоляція існуючих будівель в ЄС потенційно може знизити обсяги викидів при опаленні на 42% (353 млн т на рік) [6].

Висновки. Проблема підвищення ефективності податкового стимулювання може бути вирішена за допомогою запропонованих заходів щодо запровадження такої пільги як інвестиційний податковий кредит при одночасному підвищенні якості контролю не тільки у сфері оподаткування, але й у галузі монетарного контролю та митного адміністрування.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. Л. Морально-етичні імперативи податків та оподаткування (західна традиція) : монографія / В. Л. Андрущенко, Т. В. Тучак. — К. : Алерта, 2013. — 384 с.

2. Крисоватий А.І., Василевська Г.В. Новітня парадигма преференційного оподаткування [Текст]: монографія. – К.:ЦУЛ, 2013.– 260 с.

3. Марченко О.І., Мельничук Г.С. Напрями посилення податкового стимулювання інноваційної діяльності в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду // Вісник Житомирського державного технологічного університету - №1 – 2013- С. 21-28.

4. Соколовська, А. М. Політичний фіскальний цикл: концептуальні засади та українські реалії // Фінанси України. – Київ, 2019. – № 9. – С. 7-26.

5. Точиліна І. В. Аналіз основних тенденцій щодо надання податкових пільг в Україні в контексті стимулювання інноваційного розвитку // Економіка та держава. - 2015. - № 7. - С. 112-117.

6. Europe 2020 indicators — research and development. Режим доступу: http:/ec.europa.eu/eurostat/statistics"explained/index.php/Europe_2020_indicators.

Богдан С. В.,
асистент кафедри управлінського обліку,
бізнес-аналітики та статистики
Університет державної фіскальної
служби України
Немировська А. В.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ТЕХНОЛОГІЇ МЕДІАЦІЇ У ПОДАТКОВИХ ВІДНОСИНАХ

Термін «медіація», що від латинського «mediatio» означає посередництво, є одним з основних способів ADR (Alternative dispute resolution – Альтернативне вирішення спорів).

Медіація – це неформалізована, але чітко структурована досудова та позасудова процедура врегулювання конфлікту (спору) шляхом процесу перемовин, що здійснюється за допомогою нейтрального посередника (медіатора), який здобув належну кваліфікацію і допомагає сторонам спору самостійно досягти вирішення спору та взаємовигідного результату, враховуючи інтереси обох сторін.

Питання досудового врегулювання спорів між платниками податків та фіскальною службою є актуальним і важливим з огляду на можливість вирішення суперечливих ситуацій до розгляду справ у суді.

Медіація має добровільний, а не зобов'язальний характер: сторони за власним бажанням можуть припинити медіацію або продовжити її. Сторони самі доходять згоди або ні, за них ніхто не приймає рішень.

Під час медіації застосовуються техніки переговорів, які спрямовуються на прийняття узгоджених рішень, задоволення реальних інтересів та потреб. Сторони самі знаходять шлях вирішення конфлікту (спору), а медіатор організовує процес переговорів, знімає напруження, привертає увагу сторін з їхніх правових позицій на інтереси та потреби, допомагає зняти комунікаційні, психологічні та інші бар'єри, які заважають прийманню узгодженого сторонами рішення. У деяких країнах діяльність медіаторів є частиною державної апеляційної системи, іноді медіатори отримують плату з державного бюджету, іноді медіатори є державними службовцями.

Податкову медіацію можна застосовувати до таких спорів:

– спори з приводу фактів та обставин (щодо реальності вчинених операцій, місцезнаходження майна);

– спори щодо неоднозначного тлумачення окремих правових норм;

– спори, в яких платник податків посилається на допущені податковим органом процесуальні порушення.

Мета впровадження податкової медіації – зробити оптимальним переговорний процес між платником податків та контролюючим органом, що проводиться при сприянні незалежної особи (медіатора) для врегулювання спору шляхом досягнення угоди про податкові зобов'язання.

У процесі, який будується на спільних інтересах, податковим органам і платникам податків є що запропонувати один одному: реальні сплати податків, спокій, імунітет від майбутніх перевірок, економія часу.

Досвід багатьох країн світу, які використовують медіацію в податковій сфері, показує, що медіація є поширеним та ефективним явищем. За дослідженнями Українського центру медіації впровадження податкової медіації дозволить зменшити та вирішувати спори, допоки вони не переросли в більшу проблему.

Список використаних джерел

1. Горецький О. Медіація в податкових спорах. *Юридична газета*.-2019. URL:https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/mediaciya-vpodatkovih-sporah.html

2. Церетелі Л. Медіація як альтернативне вирішення податкових спорів. *Вісник: офіційно про податки.* 2016.URL:http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/90003283

Тучак Т. В.,
доцент кафедри податкової політики,
Університет державної фіскальної служби України
Нестерчук Ю. Ю.,
студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ

Електронні консультації спрямовані на залучення органами влади звичайних громадян до участі в розробці та — що найважливіше — у прийнятті політичних рішень шляхом надання власних пропозицій і «зворотного зв'язку» через використання спеціально створених для цього онлайн платформ або ж через офіційні веб-сайти чи сторінки органів влади в соціальних мережах [1,с.7].

В Україні проведення е-консультацій регулюється пп. 16, 17. Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затвердженого відповідною Постановою Кабміну від 3 листопада 2010 року. Ця Постанова має виключно рекомендаційний характер, адже

е-консультації є інструментом електронної демократії, розвиток якого, згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства» від 15 травня 2013 року № 386-2013-р, який є чинним, визначено одним із пріоритетних напрямів державної політики [1,с.11].

8 листопада 2017 року Кабмін ухвалив Концепцію розвитку електронної демократії в Україні та план заходів щодо її реалізації. Згідно з цим документом, електронні консультації – це форма публічних консультацій, що передбачає, зокрема, оприлюднення проєктів актів органів державної влади або питань, що потребують вирішення, для отримання пропозицій та зауважень з боку громадян [2].

Для органів влади важливо розуміти, з якою метою вони проводять консультації, який формат консультування є доречним у кожному конкретному випадку, яким чином враховуватимуться та реалізовуватимуться результати обговорення [1,с.19].

Аналітичні дані Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади України фіксують: найпоширенішими на території України є надання е-консультацій від Фонду держмайна та Державної фіскальної служби. Більше 50% питань, винесених на консультації становлять проекти нормативно-правових актів та питання щодо оподаткування [1,с.13].

Фонд державного майна України надає е-консультації щодо приватизації, оренди, використання та відчуження державного майна, управління об’єктами державної власності, у тому числі корпоративними правами держави щодо об’єктів державної власності, що належать до сфери його управління, а також у сфері державного регулювання оцінки майна, майнових прав та професійної оціночної діяльності [4].

Державна фіскальна служба України надає е-консультації платникам податкових платежів із питань практичного використання окремих податкових законодавчих норм, визначення податкової бази і обрахунку податкових платежів, оптимізації податкових витрат, проведення податкового планування, мінімізації ризиків виникнення конфліктів із органами ДПС тощо[3,с.39]. Окрім ДФС електронні консультації в податковій сфері надає ГО “Спілка податкових консультантів”. Отримати достовірну інформацію щодо податків можна звернувшись до Контакт-центру Загальнодоступного інформаційно-довідкового ресурсу ДФС [5].

Проведення ефективних електронних консультацій через технічний бік, а саме: забезпечення процесу (створення спеціальних платформ для проведення е-консультацій, розробка зрозумілого й доступного інтерфейсу таких платформ, використання зрозумілої мови), так і загальний підхід до організації е-консультацій (залучення зацікавлених сторін на ранніх стадіях прийняття рішення, вибір сфер залучення, популяризація е-консультацій, відкритість аналізу результатів) [5].

Підсумовуючи зазначаємо, що електронні консультації є порівняно новою практикою е-участі в Україні, наразі важливо поширити просвітницьку й інформаційну кампанію стосовно ефективних механізмів реалізації цього інструменту. Інакше є ризик суто формального впровадження, коли е-консультації де-юре впроваджені, але де-факто малоефективні. Коли громадськість, активні мешканці, соціально відповідальний бізнес переконаються, що «їх чують», то рівень долучення і якість зворотного зв'язку від громадськості помітно зростатиме.

Список використаних джерел

1. С.Лобойко, О.Гречко, О.Медведенко, Й.Томкова, А.Ємельянова, К.Літвінова / Е-консультації, як елемент публічних консультацій(Практичне досліждення). – Київ, 2018. – с.21. – Режим доступу: https://cid.center/wp-content/uploads/2019/02/Електронні-консультації.pdf .
2. Електронний ресурс – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-р .
3. Проблема вдосконалення консультативно-роз'яснювальної роботи територіальними органами Державної фіскальної служби України / В.І.Теремецький // Вісник Академії адвокатури України. – 2015. – Том 12 число 3(34) 2015. – с.39-47.
4. Електронний ресурс – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4107-17 .
5. Електронний ресурс – Режим доступу: https://m.zir.tax.gov.ua/main/index/about .

Зайцева І. В.,
доцент кафедри журналістики,
української словесності та культури,
Університет державної фіскальної
служби України
Нікончук А. А.,
студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України,
м. Ірпінь, Україна

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ЯК ВАГОМИЙ ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Податкова політика є найбільш вагомим інструментом державного регулювання соціально-економічного розвитку, інвестиційної стратегії, зовнішньоекономічної діяльності держави, структурних змін у виробництві, прискореного розвитку пріоритетних галузей. Діюча система оподаткування в Україні носить безсистемний характер з переважанням фіскальних функцій та

відсутністю функції стимулювання. Податкова політика в Україні формується під впливом поточних зобов'язань, лобізму, без відповідного наукового обґрунтування і аналізу наслідків від введення тих або інших податків і зборів. Вона направлена на максимальне вилучення коштів платників, що фактично позбавляє суб'єктів господарювання прибутку – головного мотиву їх діяльності, внаслідок чого звужує можливості нагромадження коштів, які могли б бути інвестованими в розвиток виробничої бази, і призводить або до банкрутства підприємств, або до переходу в тіньову економіку.

У зв'язку з цим актуальним залишається завдання забезпечити формування такої системи оподаткування, яка сприяла б розвитку економіки, формуванню повноцінних суб'єктів ринку з одночасним поступовим вирішенням проблеми скорочення дефіцитності бюджету та досягнення фінансової стабілізації з подальшим переходом до економічного зростання. Приведення існуючої податкової політики у відповідність з соціальними потребами суспільства і визначення пріоритетів розвитку не лише для економічного зростання країни, але і для забезпечення нормального якісного рівня життя населення є сьогодні першочерговим завданням.

Питанням реалізації стимулюючого потенціалу фіскальної політики України присвячені праці вітчизняних вчених: В.Л. Андрущенка, О.В. Зварич, С.В. Каламбет, А.Л. Коломієць, І. Г. Лук'яненко, С.С. Мошкова, А.Д. Мельник, І.О. Луніної, В.М. Сутормінної, В. М. Федосова, І. Я. Чугунова та інших.

Фіскальна політика – це регулювання доходів і витрат держави. Фіскальна політика є засобом впливу держави на економіку через оподаткування, формування обсягу і структури державних витрат з метою забезпечення належного рівня зайнятості, запобігання й обмеження інфляції та згубного впливу циклічних коливань [1].

Основні завдання фіскальної політики:

− вплив на стан господарської кон'юнктури;

− нагромадження необхідних ресурсів для фінансування соціальних програм;

− підтримка належного рівня зайнятості;

− стимулювання економічного зростання.

На сьогодні фіскальна політика в Україні переходить на новий рівень розвитку, що певним чином викликає труднощі у її реалізації. Насамперед, вони пов'язані з необхідністю удосконалення фіскального законодавства та приведення його до вимог МВФ, відновлення підприємницької та інвестиційної активності, недопущення погіршення рівня життєдіяльність населення тощо. Реалізація ефективної фіскальної політики також утруднюється через складність її узгодження з монетарною політикою, яка спрямовується переважно на стримування темпів інфляції та підтримання курсу гривні. Необхідність проведення реформ, насамперед

у податковій системі, пояснюється тим, що податки по-різному можуть впливати на економіку в перехідний період, а саме: низький рівень податків, відсутність податкових пільг, а з іншого боку – їх надмірне навантаження у поєднанні із кризою в економіці призводить до спаду виробництва та переходу в «тіньову економіку».

З метою забезпечення економічного зростання необхідне зниження рівня податкового навантаження на бізнес. Разом з тим, слід зазначити, що загальне зниження ставок податків не обов'язково зменшить надходження до бюджету країни. Реалізація таких заходів, як підтверджує світова практика, навпаки, призводить до збільшення бюджетних надходжень за рахунок активізації господарської та інвестиційної діяльності підприємництва, а також сприяє виходу економіки з "тіні". Оптимальний рівень податкового навантаження є важливим чинником для забезпечення виконання системою оподаткування не тільки фіскальної, але і стимулюючої функції. Для принципового вирішення питання щодо оптимізації податкового навантаження необхідно якнайповніше задіяти стимулюючу функцію податкової системи, яка б сприяла зростанню ВВП і тим самим розширювала і зміцнювала податкову базу, створювала сприятливі умови для успішного використання фіскальної функції податків.

Доцільно зазначити, що певні кроки для покращення ситуації наче б то робляться. Так, із 1 січня 2013 р. набрали чинності зміни, внесені до Податкового кодексу України відповідними законами. Намаганню сприяти покращенню інвестиційних умов присвячено, зокрема, Закон України "Про внесення змін до розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування суб'єктів господарювання, які реалізують інвестиційні проекти у пріоритетних галузях економіки " № 5211-VI від 06.09.2012 р. [2].

Відповідно до пункту 3 розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України, суб'єкти господарювання, які реалізують інвестиційні проекти у пріоритетних галузях економіки, тимчасово, з 1 січня 2013 р. до 31 грудня 2022 р. включно, при імпорті устаткування (обладнання) та комплектуючих виробів до нього, що звільняються від обкладення ввізним митом, за умови оформлення митної декларації, можуть за власним бажанням видавати митному органу податковий вексель на суму ПДВ, визначену в такій митній декларації.

Окрім того, прибуток, отриманий від реалізації інвестиційних проектів суб'єктами господарювання, які реалізують інвестиційні проекти у пріоритетних галузях економіки, оподатковується за ставкою:

- з 1 січня 2013 р. до 31 грудня 2017 року включно – 0%;
- з 1 січня 2018 р. до 31 грудня 2022 року включно – 8%;
- з 1 січня 2023 р. – 16%.

Суб'єкти господарювання, які провадять інвестиційну діяльність з 1 січня 2013 р. до 31 грудня 2022 р., можуть здійснювати нарахування амортизації, застосовуючи

метод прискореного зменшення залишкової вартості, а також користуватися низкою податкових пільг.

Намагаючись наповнити бюджет, встановлюються нові податки, змінюються їх ставки. Ст. 265 Податкового кодексу України встановлює податок на нерухомість, який нараховується на житлову площу, яка перевищує 120 кв. метрів для квартир та 250 кв. метрів для жилих будинків [3].

Керуючись метою підтримки українських автовиробників, міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі ухвалила рішення про введення спеціальних мит на імпорт автомобілів у розмірі 6,46% на автомобілі з об'ємом двигуна більше 1000 куб. см, але не більше 1500 куб. см, і 12,95% – на автомобілі з об'ємом двигуна більше 1500 куб. см, але не більше 2200 куб. см.

Аналізуючи ці та низку попередніх законодавчих нововведень, можна зробити висновки, що певні кроки щодо змін фіскальної політики мають місце, однак вони не є системними, досить часто їх результати є протилежними до очікуваних.

Отже, основним завданням у реформуванні податкової політики повинна стати зміна цілей податкової системи із суто фіскальних на стимулювання економічного зростання. Здійснити це можливо, в першу чергу, шляхом послаблення податкового навантаження економіки частки податків ВВП. Зниження ставок податків приятиме пожвавленню підприємницької активності і в підсумку не зменшить, а навпаки, збільшить податкові надходження до бюджету. Стимулюючий вплив матиме й радикальне скорочення пільг, крім соціального ефекту, воно сприятиме розширенню бази оподаткування, зменшить можливості для ухилення від сплати податків. Як свідчить досвід багатьох країн, стабільність і помірність системи оподаткування дають кращий і триваліший стимулюючий ефект, ніж податкові пільги.

Безумовно, у певних випадках пільги відіграють позитивну роль, але необхідно знаходити компроміс між їх кількістю і необхідністю збереження «незруйнованого податкового поля».

Список використаних джерел

1. Жулавський А. Ю., Кобушко Я. В. Фактори відтворення інвестиційного потенціалу регіону. *Економічний простір*. 2011. № 45. С. 64–74.

2. Про внесення змін до розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування суб'єктів господарювання, які реалізують інвестиційні проекти у пріоритетних галузях економіки: Закон України від 06.09.2012р. № 5211-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5211-17

3. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. №2755-VI. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.

Тучак Т.В.,
доцент кафедри податкової політики
Університет ДФС України
Омельчук Ю. М, Панченко І. В.,
студентки ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ ПРОТИДІЇ УХИЛЕННЮ ВІД ОПОДАТКУВАННЯ

Еволюція податкових відносин постійно свідчить про способи ухилення від оподаткування, зумовлені як суб'єктивними, так і об'єктивними причинами. Оскільки через податки зменшується частина доходу (прибутку), що залишається у розпорядженні суб'єкта господарювання, то зрозумілим є його прагнення зменшити вилучення доходу шляхом мінімізації або несплати податкових платежів. Таке прагнення може виникнути навіть за умови існування наявних лазівок ухилення у податковому законодавстві. Це ж законодавство може об'єктивно змушувати підприємницьку структуру порушувати його через великий податковий тягар. Як свідчить практика, адміністрування податків і зборів в Україні, конституційний обов'язок платників податків щодо повної і своєчасної сплати податкових платежів виконується не добросовісно, не завжди і не усіма суб'єктами оподаткування. Часто це відбувається з причин нерозуміння громадянами глибинних аспектів такого обов'язку та недостатнього рівня їх інформування щодо важливих наслідків та ефектів оподаткування для держави та суспільства.

Проблематика податкового контролю досліджували такі науковців, як: І.Р. Безпалько, З.С. Варналій, О.М. Воронкова, Н.І. Главацька, О.М. Десятнюк, Т.О. Дулік, О.М. Корецький, А.І. Крисоватий, А.В. Лісовий, А.І.Луцик, К.А.Матвійчук, О.М.Тищенко, Т.Л.Томнюк, О.О. Яковенко та інші.

Мінімізація сплати податків і зборів може реалізовуватися двома шляхами: внаслідок використання незаконних методів і шляхом легалізованих дій. У контексті зазначеного, вчинення дій щодо несплати податкових платежів в українській практиці прийнято розмежовувати на два методи: легалізоване зменшення оподаткування, яке називають уникненням від сплати податків, а також нелегальне – ухилення від сплати податків [1, с. 53]. Ухилення від сплати податків по факту свого вчинення тягне відповідальність фінансового або кримінального характеру, а в кінцевому вияві посилює дисбаланс у наповненні фінансовими ресурсами бюджети різних рівнів. Динаміка кількості випадків заниження податкових зобов'язань та

несплати податків і зборів з року в рік характеризується стабільно трендом зростання. Однак, останнім часом українське суспільство все ж таки робить кроки до переосмислення своєї ролі в державі як платника податків.

Ще одним із негативних наслідків ухилення від сплати податків є розвиток корупції з різноманітними її виявами і формами. Останнім часом загрози фінансово-економічній безпеці нашої держави значно зростають через участь у злочинних угрупованнях корумпованих представників різних рівнів державного та муніципального управління, контролюючих та правоохоронних органів, а також ініціаторів мінімізації сплати або несплати податкових платежів. Головна небезпека цього явища в тому, що воно дискримінує функції державного апарату, призводить до незворотних змін, які можна подолати лише завдяки кардинальним засобам. Тому боротьба з корупцією, організованою злочинністю та ухиленням від оподаткування виступають найбільш пріоритетними проблемами, що постали перед українським суспільством, та потребують нагального вирішення [2, с. 45].

Серед причин, що спонукають суб'єктів господарювання до порушень у сфері оподаткування задля зниження податкових зобов'язань можна також виділити наступні, а саме:

1) Нелегальне ведення бізнесу означає, що платники податків ще на етапі встановлення на облік у фіскальні органи не здійснюють цієї важливої для контрольних дій процедури. Реєстрація діяльності платника є дуже важливим етапом обліку платника, адже завдяки цій процедурі можна знати всі основні дані про платника, діяльність, якою він займається, його постачальників, контрагентів. А у разі виникнення заборгованості платника перед бюджетом контролюючий орган може знайти інформацію про його дебіторську заборгованість, яка є додатковим джерелом погашення податкового боргу.

2) Нелегальне здійснення експорто-імпортних операцій означає, що можуть бути випадки порушення митних правил та контрабанди. Так, як при здійсненні експортно-імпорних операцій, тобто у сфері зовнішньоекономічної діяльності можуть також справлятися податки, які є бюджетоутворюючими. Ними виступають непрямі податки: податок на додану вартість, акцизний податок, мито. Ці порушення впливають на соціально-економічне зростання в цілому.

3) Свідоме заниження бази оподаткування означає, що платники податків бажають зменшити суму податкового зобов'язання, яке повинно бути сплачене до бюджету різними шляхами, у тому числі й незаконними.

4) Випадки фінансового шахрайства. Тобто платники для того, щоб не сплачувати податки, перебувають у «тіні», при цьому здійснюючи економічні злочини.

5) Ухилення від оподаткування – вже зазначалося вище, що воно ідентифікується через використання незаконних методів зменшення розміру податкового зобов'язання [3].

Ухилення від сплати податків та наявність великого тіньового сектора вказує на те, що значна частка суб'єктів національної економіки постійно порушує державні закони та нормативи і, що органи управління не цілком спроможні змусити їх функціонувати в межах правового поля .

Шляхами вдосконалення національної системи податкового контролю повинні стати зміни, які позитивно вплинуть на господарську діяльність платників податків, а саме:

1) зменшити податковий тиск на платників і при цьому знайти шляхи розширення бази оподаткування;

2) знизити ставки податкових платежів (у тому числі тимчасово чи в структурі механізмів «податкової амністії» або «інвестиційного податкового кредиту»), що може привести до детінізації підприємницької діяльності в Україні;

3) удосконалити систему кабінетного аудиту як методу визначення напрямів та перспектив проведення контрольно-перевірочної роботи, які б дозволяли оперативно реагувати на порушення податкового законодавства та ефективно їх відпрацьовувати ;

4) оптимізувати використання часу на оформлення матеріалів у результаті здійснених перевірок, спростити процедури їх оформлення;

5) покращити якість обслуговування та проведення консультаційної і масово-роз'яснювальної роботи з платниками податків;

6) здійснювати регулярний моніторинг рівня кваліфікації працівників контролюючих органів у сфері оподаткування, забезпечити кваліфікованим інспекторам гідну оплату праці тощо.

Однією з форм вдосконалення податкового контролю є взаємодія органів податкової служби з аудиторськими фірмами при здійсненні перевірок. Аудитори мають досить широкі знання обліку, господарської діяльності, практичні навички, що дозволить при здійсненні перевірок легше й повніше відобразити стан об'єкта, що перевіряється.

Отже, для зменшення масштабів ухилення від сплати податків слід вдосконалити податкове законодавство; підвищити рівень податкової культури та податкової дисципліни; посилити боротьбу з корупцією; ефективно використовувати податкові надходження. За умови реформування податкової системи в напрямі зниження реального податкового навантаження і запобігання ухилення від сплати податків України матиме шанс стати серйозним суб'єктом податкової конкуренції у світовому просторі.

У нинішніх реаліях механізм податкового контролю у сфері оподаткування має будуватися та зазнавати змін у комплексі зі структурними реформами, корелюватися із політикою бюджетних видатків, державною борговою політикою, націлюватися на збалансування бюджету вже у короткостроковій перспективі та мінімізацію випадків ухилення від оподаткування.

Список використаних джерел

1. Тищенко О.М. Ухилення від сплати податків та причини його виникнення / О.М. Тищенко, А.О. ЄнінаБерезовська // Вісник Університету банківської справи НБУ. – 2015. – №1 (4). – С. 52-56

2. 2.Воронкова О.М. Посилення протидії ухиленню від оподаткування в системі податкового адміністру- вання / О.М. Воронкова // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2016. – №2. – С.41-51

3. Матвійчук К.А. Тіньова економіка в Україні як наслідок уникнення від сплати податків / К.А. Матвійчук //URL: http://www.confcontact.com/2015_09_21/7_matvijchuk.htm

Краєвський В. М.,
д.е.н., доцент, в.о. директора ННІ ОАА
Університет державної фіскальної служби України
Онуфрійчук А. І., Потапенко В. Є.,
студентки ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМ ТА ПРОФЕСІЙНИМ РИЗИКОМ ЯК СКЛАДОВИМИ ПОДАТКОВОГО РИЗИКУ

Незважаючи на різноманітність поглядів різних вчених щодо визначення поняття ризику, слід виділити спільне у їх баченні ризику: по-перше, ризик є наслідком невизначеності, що породжується недостатністю інформації при прийнятті управлінських рішень, конфліктністю соціально-економічного середовища, динамікою як зовнішнього середовища, так і безпосередньо у системі; по-друге, реалізація ризику носить ймовірнісний характер; по-третє, ризик асоціюється із втратами [1]. Такий підхід до розуміння природи ризику служить науковою основою для формування початкових положень у сфері податкового ризику, оскільки йому притаманні всі головні умови, що визначають виникнення ризиків.

Однією зі складових податкового ризику є інформаційний. Інформаційні ризики – це ризики невизначеності, що виникають внаслідок неоднозначного тлумачення закону платником податків і працівниками податкової служби. Під поняттям, професійного ризику розуміється ускладнення між підзвітністю керування та призначення розміщення невеликих матеріальних джерел.

Під професійним ризиком розуміють інформаційні ризики пов'язані зі спотворенням даних, які виникають у системі обліку і є наслідком дій або бездіяльності персоналу. Першопричиною виникнення цих ризиків є «…фактор людської природи, а також неточності, властиві основним процесам обліку. Вони мають місце через наявність альтернативних принципів обліку та нечітких стандартів щодо їх застосування, що спричиняє значний ступінь невизначеності» [2].

Професійна діяльність податкових інспекторів характеризується наявністю різних ризиків, основний негативний вплив яких безпосередньо пов'язаний з виконанням податкових зобов'язань за результатами податкових адміністративних послуг щодо зменшення податкового навантаження на суб’єкт господарювання. Управління ризиками - це всебічна діяльність податкових інспекторів, заснована на ряді принципів, серед яких доцільно звернути увагу на:

– управління ризиками повинно бути систематичним, тобто всебічно розглядати весь набір ризиків у цілому з урахуванням ступеня впливу кожного з них на загальний рівень ризику;

– управління ризиками має базуватися як на стратегічному, так і на оперативному аналізі;

– система управління ризиками повинна бути ефективною та дійовою, тобто всі заходи щодо управління ризиками повинні обов'язково знижувати ймовірність виникнення несприятливих подій та їх подолання.

Враховуючи принципи управління ризиками, можна стверджувати, що процес управління податковими ризиками – це систематична робота, спрямована на аналіз, розробку та прийняття рішень щодо оптимізації управління податковою адміністрацією в умовах ризику.

Щодо управління професійними та кадровими ризиками, то в цьому випадку, на наш погляд, доцільно використовувати один із різновидів матриці відповідальності RAM, а саме матрицю RACI (Responsible – Accountable – Consult – Inform), яка найбільш точно розділяє ролі учасників у наданні податкових операцій: відповідає (R), затверджує (A), консультує (C) та звітує (I). Адаптація матриці RACI до особливостей управління податковими ризиками в табл. 1, давайте проаналізуємо його компоненти. На нашу думку, щоб мінімізувати професійні ризики податкового адміністрування, доцільно вказати їх кваліфікацію поряд з посадовою особою. При цьому структура податкової адміністрації, яка є відповідальним центром з управління персоналом, повинна вести такий реєстр працівників адміністрації.

Таблиця 1

Матриця відповідальності RACI в управлінні професійними та кадровими ризиками податкового адміністрування

Посадова особа **Основні етапи продукування послуги**	**Керівник адміністрації**	**Фахівець 1,** *кваліфікація*	**Фахівець 2,** *кваліфікація*	**Фахівець 3,** *кваліфікація*	**Фахівець 4,** *кваліфікація*	**Фахівець 5,** *кваліфікація*
Підготовчий (інформаційний)		R				
Діагностика проблеми		I	R			
Планування змін та перспектив		I	I	R		
Впровадження рекомендацій		I	C	C	R	
Заключний (звітний)	A	I	I	I	I	R

Джерело: побудовано на основі [3].

У разі призначення двох фахівців, відповідальних за етап податкового адміністрування, результативним є комбінування більш кваліфікованого фахівця з менш кваліфікованим, щоб мінімізувати професійний ризик.

Найбільш вдалим в управлінні ризиками, що виникають в інформаційній системі податкової адміністрації є використання PEST-аналізу, що підходить для стратегічного планування діяльності, постійно контролюючи зміни. PEST-аналіз - це інструмент стратегічного аналізу, за допомогою якого адміністрація (включаючи податкову) може оцінити вплив зовнішніх факторів - політичного (P), економічного (E), соціального (S) та технологічного (T) - на свою діяльність та визначити джерело походження ризиків.

Варто зазначити, що впровадження класичного аналізу PEST недостатньо для управління інформаційними ризиками податкової адміністрації. Результати цього аналізу служать основою для аналізу інформаційного ризику податкової адміністрації та визначення ступеня їх впливу на діяльність податкової адміністрації. Однак цей аналіз проводиться виключно експертними засобами, використовуючи форму, показану в табл. 2.

Таблиця 2

Модифікований PESTI-аналіз в управлінні ризиками інформаційної системи податкової адміністрації

№ з/п	Фактор середовища	Ваговий коефіцієнт, *d*	Оцінки експертів, *a* (від 0 до 10)			Середня оцінка, a	Середньозважена оцінка
			E_1	…	E_j		
Political							
P_1	…	d_1	E_{11}	…	E_{1j}	E1	d1E1
…	…	…	…	…	…	…	…
P_i	…	d_i	E_{i1}	…	E_{ij}	Ei	diEi
Всього за групою факторів P		Σd_i	x	x	x	x	$\boldsymbol{P = \Sigma}$ diEi
Economic							
E_1	…	d_1	E_{11}	…	E_{1j}	E1	d1E1
…	…	…	…	…	…	…	…
E_i	…	d_i	E_{i1}	…	E_{ij}	Ei	diEi
Всього за групою факторів E		Σd_i	x	x	x	x	$\boldsymbol{E = \Sigma}$ diEi
Social							
S_1	…	d_1	E_{11}	…	E_{1j}	E1	d1E1
…	…	…	…	…	…	…	…
S_i	…	d_i	E_{i1}	…	E_{ij}	Ei	diEi
Всього за групою факторів S		Σd_i	x	x	x	x	$\boldsymbol{S = \Sigma}$ diEi
Technological							
T_1	…	d_1	E_{11}	…	E_{1j}	E1	d1E1
…	…	…	…	…	…	…	…
T_i	…	d_i	E_{i1}	…	E_{ij}	Ei	diEi
Всього за групою факторів T		Σd_i	x	x	x	x	$\boldsymbol{T = \Sigma}$ diEi
Industrial							
I_1	…	d_1	E_{11}	…	E_{1j}	E1	d1E1
…	…	…	…	…	…	…	…
I_i	…	d_i	E_{i1}	…	E_{ij}	Ei	diEi
Всього за групою факторів I		Σd_i	x	x	x	x	$\boldsymbol{I = \Sigma}$ diEi
Всього балів		***1,00***	x	x	x	x	$\boldsymbol{P + E + S + T + I}$

Джерело: побудовано на основі [3].

Отже, представлена методологія PESTI-аналізу в управлінні ризиками інформаційної системи податкової адміністрації відіграє роль інструменту запобігання та виявлення ризиків навколишнього середовища, визначаючи ступінь їх впливу на діяльність адміністрації.

Ми можемо стверджувати, що управління податковими ризиками, може бути використана для опрацювання процедури ризик-менеджменту на ступінь Державної фіскальної служби. Також це може дати відкриття до прогресу інституту податкового пропонування та конкуренції на ринку податкових обслуговувань.

Список використаних джерел

1. Нехай В.А. Податкові ризики: зміст та методи зниження. *Науковий вісник Полісся*. № 2 (2), 2015. С. 132-138
2. Бернстайн Л. А. Анализ финансовой отчетности: теория, практика и интерпретация: перевод с англ. М. Финансы и статистика, 1996. 624 с.
3. Титенко Л.В., Богдан С.В. Аналітичний інструментарій управління ризиками податкового консультування. *Інфраструктура ринку*. 2019. Випуск 28. С. 359-367

Богдан С. В.,
асистент кафедри управлінського обліку,
бізнес-аналітики та статистики
Університет державної фіскальної
служби України
Пелешок Я. В.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПОДАТКОВІ РИЗИКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ

Ризик є елементом прийняття будь-якого управлінського рішення через те, що невизначеність – досить часто є однією з характеристик умов господарювання. Ефективними й обґрунтованими є ті управлінські рішення, які співвідносяться з допустимим рівнем ризику, обумовленим по кожній трансакції окремо, що виключає втрати катастрофічного характеру. Дана обставина вимагає дослідження ризиків та удосконалення методологічних і методичних основ управління ними.

Під податковим ризиком слід розуміти теоретичну ймовірність того, що внаслідок певних дій платника податку певні платежі до бюджету можуть надійти не в повній мірі та не вчасно. Податкові ризики належать до категорії спекулятивних ризиків, оскільки їх наслідки можуть виявлятися не тільки у вигляді втрат, але й у вигляді позитивних результатів [2].

Податкові ризики, згідно з основними джерелами виникнення, поділяються на зовнішні та внутрішні. Наслідками реалізації податкових ризиків у результаті впливу зовнішніх джерел є:

- зміна в податковій політиці держави (введення нових податків та обов'язкових платежів);
- збільшення ставок оподаткування;

До внутрішніх відноситься:

- неузгодженість бухгалтерського обліку та податкових розрахунків;
- відсутність або недосконаліть податкового планування.

Для зниження податкових ризиків, що в подальшому забезпечить більш ефективне управління податками, використовують механізм податкового планування.

Податкове планування на рівні суб'єкта господарської діяльності є невід'ємною частиною управління фінансами в рамках єдиної стратегії економічного розвитку, що представляє собою процес системного використання оптимальних законних податкових способів і методів для встановлення бажаного майбутнього фінансового стану об'єкта в умовах обмеженості ресурсів і можливості їхнього використання.

Також на мінімізацію податкових ризиків впливає документальне супроводження. З огляду на потребу в документуванні процесу податкового планування, є розробка «податкового календаря». «Податковий календар» використовується для контролю і прогнозування правильності обчислення термінів сплати до бюджету податкових платежів. Цей плановий документ розробляють на підприємстві в цілому і містить він, як правило, тільки один розділ – «графік податкових платежів». У ньому відображають усі види податків, зборів та обов'язкових платежів, які перераховуються підприємством до бюджетів усіх рівнів і позабюджетних цільових фондів [1].

Таким чином, хоч і є безліч шляхів для мінімізації податкових ризиків, це явище потрібно досліджувати й далі. Дослідження мають передбачати розробку нових механізмів для мінімізації податкових ризиків з вдосконаленням податкового законодавства.

Список використаних джерел

1. Шаповалова І.В. Податкові ризики. Між порядністю та успішним бізнесом існує найтісніший зв'язок. *Протокол.* 2019. URL: https://protocol.ua/ua/mig_poryadnistyu_ta_uspishnim_biznesom_isnue_naytisnishiy_zv_yazok_podatkovi_riziki/

2. Коломієць Г.І. Податкові ризики: сутність та класифікація. Ринок цінних паперів. 2009. № 6. С. 27-33

Артем'єва О. О.,
к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку
Університет державної фіскальної
служби України
Перегудова А. С.,
студентка ННІ ОАА
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОПОДАТКУВАННЯ ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

На сьогоднішній день обсяги споживання тютюнових виробів на світовому ринку мають тенденцію до зростання, незважаючи на те, що вони обкладаються найвищими податками, найчастіше ціна на ці вироби сягає більшої межі, ніж половина їхньої роздрібної ціни. Кожного року оподаткування тютюнових виробів приносить у бюджет країн більш ніж на 200 мільярдів доларів США [1]. Уряд, накладає податок на вироби з тютюну, для виконання деяких цілей, наприклад, для того, щоб збільшити надходження коштів до бюджетів та для обмеження споживання тютюнових виробів, це виконується з метою охорони здоров'я. Загалом, уряди оподатковують тютюнову продукцію трьома типами, такі як, акцизний та митний збори, та податок на додану вартість.

Акцизний податок на тютюнові вироби може бути накладений різними способами. Деякі країни, наприклад, Австралія, ПАР і Норвегія, стягують «специфічний» податок, сума якого вираховується на основі ціни за одну сигарету. В інших країнах, такі як, в Таїланді, Парагваї, Венесуелі та Боснії, застосовується податок - відсоток від вартості. Ці податкові системи також відомі як «однорівневі системи», оскільки всі сигарети підлягають єдиній податковій ставці.

Країни світу запроваджують складніші системи. Найпоширенішою в області оподаткування є застосування «багаторівневих» систем, у яких сигарети розподіляються за кількома категоріями, зокрема, за роздрібною ціною або довжиною сигарет, типом пачки чи іншими способами, причому кожній з цих категорії оподатковується за індивідуальною системою. Також доволі розповсюдженими є системи оподаткування «змішаного» типу.

Країни Європейського Союзу мають прийняти системи оподаткування такого типу. До списку країн, які не є членами ЄС, але прийняли змішану систему оподаткування, входять Швейцарія, Україна й Мексика. Багато країн, де застосовується ця система додатково впроваджують «мінімальний акцизний збір», який передбачає гарантовану сплату мінімального податку за одну сигарету, незалежно від схваленої в країні системи оподаткування. Це гарантує запобіганню

поширенню дешевих сигарет, яке не сприяє реалізації цілей організацій охорони здоров'я.

Сфера акцизного оподаткування завжди перебуває в епіцентрі уваги всіх учасників податкових відносин й особливо фіскальних інституцій. Така увага пояснюється, з одного боку, значним фіскальним значенням акцизного податку при мінімальній кількості його платників, а з іншого — простотою його адміністрування.

Акцизний податок — це чи не єдиний податок, у якому механічне підвищення ставок відразу ж призводить до збільшення податкових надходжень без особливих соціально-економічних супротивів, оскільки специфічний акциз класично призначається на споживання високорентабельних, монопольних товарів і товарів, які шкодять життю та здоров'ю громадян.

З 01.01.2020 року відповідно до п. 17 під. 5 роз. XX ПКУ [4] змінюються розміри ставок акцизного податку на тютюнові вироби, тютюн та промислові замінники тютюну, та становитимуть:

- тютюнова сировина тютюнові відходи– 1139,76 грн за 1кг;
- сигари, включаючи сигари з відрізаними кінцями, та сигарили (тонкі сигари), з вмістом тютюну – 1139,76 грн за 1кг;
- сигарети без фільтра, цигарки – 907,2 грн за 1000 шт;
- сигарети з фільтром – 907,2 грн за 1000 шт;
- тютюн та замінники тютюну, інші промислового виробництва; тютюн «гомогенізований» або «відновлений»; тютюнові екстракти та есенції – 1139,76 грн за 1кг.

Мінімальне акцизне податкове зобов'язання із сплати акцизного податку з тютюнових виробів складе:

- сигарети без фільтра, цигарки– 1213,61 грн за 1000 шт;
- сигарети з фільтром– 1213,61 грн за 1000 шт.

З урахуванням вказаних змін, у 2020 році пачка сигарет може подорожчати на 13 грн. Споживачам доведеться платити за неї в середньому більше 50 грн.

Таким чином, з кожним роком у акциз підвищується на 20%, поки не досягне європейського рівня, який становить 90 євро за тисячу цигарок. Закон передбачає планомірне щорічне підвищення ставки на 20% до 2025 р. До 2025 р. вартість акцизу досягне 90 євро за 1000 сигарет, а обсяг акцизу, закладеного в ціну сигарет - 60%.

Отже, акцизний податок за кожну пачку сигарет становитиме найближчим часом 1,8 євро. А сукупне оподаткування акцизним податок і ПДВ складатиме 2,16 євро. Таким чином, покупці сигарет платять два види акцизного податку - один стягується поштучно, а другий у відсотках від ціни. Тому, пачка сигарет в 2025 році обійдеться як мінімум в 3 євро або 93 грн. за нинішнім курсом.

Отже, доопрацьованим проектом передбачається поступове до 2025 року підвищення специфічних ставок акцизного податку на тютюнові вироби і

мінімального акцизного податкового зобов'язання зі сплати акцизного податку з тютюнових виробів [3]. Крім того, проектом передбачається, що з 01.01.2025 р. будуть дотримуватися вимоги Директиви Ради Європейського Союзу № 2011/64/ЄС від 21.06.2011 р. про 167 структуру і ставки акцизів, що застосовуються до тютюнових виробів щодо частки акцизу у середньозваженій роздрібній ціні.

Акцизний податок в Україні має значну питому вагу у формуванні Державного бюджету України, причому, на 78,7% цей показник формує тютюнова галузь. У березні 2020 р. виробниками тютюнової продукції забезпечено 4392,7 млн грн надходжень з акцизного податку, що на 1308,4 млн грн більше ніж у березні 2019 р., тобто темп росту склав 142,4% (рис.1).

Рис.1. Темпи надходження акцизного податку в бюджет за березень 2019-2020 рр. [3]

Такий показник став можливим завдяки комплексним заходам з боротьби з виготовленням та виявленням нелегальної продукції на ринку тютюнових виробів.

Отже, застосовуючи європейський досвід в Україні, доцільним є подальше підвищення рівня специфічного акцизного оподаткування з одночасною диференціацією величини ставок податку, запровадження системи електронного контролю за виробництвом та обігом підакцизних товарів, вдосконалення системи функціонування акцизних складів. Акцизна політика має втілювати розумний баланс, з урахуванням орієнтації нашої зовнішньої політики та ситуації на ринках країн-сусідів. Інша справа, що ці питання необхідно вирішувати поетапно, з урахуванням внутрішніх особливостей, а не бездумно копіювати чужий досвід. У будь- якому випадку, тільки змішана система дасть змогу інтегруватися в Європу і паралельно з цим убезпечитись від напливу на ринок іноземних.

Система оподаткування акцизним податком має бути диференційована в декількох напрямках: сприяння зменшенню споживання продуктів, які несуть шкоду

здоров'ю, та вилучення надприбутку на окремі високорентабельні товари, залежно від споживчих якостей та попиту на них.

Список використаних джерел:

1. Специфіка оподаткування алкогольних та тютюнових виробів. URL: https://otherreferats.allbest.ru/finance/00314824_0.html;

2. Податки будуть як в Європі: що подорожчає найближчим часом подорожает в ближайшее время. URL: https://kp.ua/economics/591576-nalohy-budut-kak-v-evrope-chtopodorozhaet-v-blyzhaishee-vremia;

3. Із 1 січня акциз на тютюнові вироби в Україні зріс майже на 30%. URL: https://www.rbc.ua/ukr/news/protesty-irane-chislo-dostiglo1514805295.html .

4. Податковий кодекс України. Закон України від 02.12.2010 р. №2755-VI. Остання редакція від 01.04.2020. Внесення змін (закон від 17.03.2020 N 532-IX /532-20/). URL: https://docs.dtkt.ua/doc/2755-17? page= 50&_ga= 2.163063868.168683514. 1588659296- 166884805. 1521479088 #pn 10241

Старостенко Г. Г.,
д.е.н., професор, професор кафедри економічної теорії,
Університет державної фіскальної служби України
Перегудова А. С.,
студентка ННІ ОАА
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

РОЗВИТОК БЮДЖЕТНОЇ І ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМ У КОНТЕКСТІ ЗРОСТАННЯ КОНКУРЕТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ

Розгляд функціональних аспектів системи державного управління у розрізі елементів, ієрархічно-організаційних особливостей побудови і закономірностей еволюції системи публічного управління в цілому доводить, що кожен з її елементів впливає на формування конкурентоспроможності України у міжнародному економіко-соціальному полі, а окремих її регіонів – між собою. Причому вплив елементів є неоднозначним і може бути різноспрямованим: як у поступальному і стимулюючому, так і обмежуючому й уповільнюю чому. Серед найбільш вагомих елементів системи державного управління, різноспрямованих за дією на рівень конкурентоспроможності регіонів є податкова система, а за продукуючим ефектом – бюджетна система.

Стрімкий розвиток суспільства у XXI столітті супроводжується тотальною інтеграцією, поширенням контролю з боку фінансових установ промислових підприємств, популяризацією галузей, в яких не створюється споживча вартість. Починаючи з середини XXI століття і до сьогодні економічна картина світу суттєво

змінилася: серед найбільш поширених видів діяльності цього періоду щільні місця посідає невиробничий сектор, особливо фінансова сфера, частка доходу якої на кінець XX-початок XXI століття значно перевищує всі інші сфери діяльності. Найбільшого впливу стрімко набуває роль фінансових установ, поступово ступінь їх втручання у економічну діяльність суб'єктів підприємництва змінив мапу розподілу фінансових ресурсів, дедалі зміщуючи капітал з виробничої у банківську сферу. Окрім того, все більшого значення набуває рекламний, шоу- і модельний бізнеси, що призвело до домінування брендові продукції без дійсного підвищення її споживчих якостей. На цьому тлі та завдяки розвитку інформаційних і телекомунікаційних технологій, «ринкові терези» стрімко схилились до інтелектуальних та естетичних видів діяльності подекуди соціально-психологічні спрямованості, тобто до тих благ, які не є першочерговими, а тим більше фізіологічними.

Все це загострює конкуренцію країни, регіонів та індивідуумів на якісно новому рівні, що стає новими викликами до кожного. Тому суттєвого перегляду зазнає теорія державного управління, що відбилося і в теорії податків, змінюючи не тільки їх роль у державному управлінні, а і цілком змінивши технології оподаткування, розгорнувши нові можливості для застосування дійсно інноваційних підходів до розширення їх ролі.

Пріоритетним напрямом розвитку бюджетно-податкових систем в державах-членах ЄС, поступово стає спрямованість на відповідність критеріям оцінки ефективності податкової системи і збалансованість бюджетної системи, серед яких забезпечення фіскальних потреб держави стоїть поряд із забезпеченням конкурентоспроможності регіонів. Політика помірного державного втручання в економічні процеси, провідним інструментом якого є податки, закликана, принаймні в розвинених країнах, долати згубний вплив економічних циклів на економіку. Наочним підтвердженням цього є частка податків у ВВП в державах-членах Європейського Союзу, яка вже тривалий час є досить стабільною, що свідчить про виважену орієнтацію державної податкової політики цих країн.

В європейських країнах розвиток оподаткування, у тому числі зміни фіскальної ефективності окремих податків, податкового навантаження на платників, загального рівня оподаткування економіки, відбувався більш плавно і поступово, ґрунтуючись на інкрементальному принципі, що створювало стабільні умови для розвитку бізнесу.

Найбільш визначальною особливістю податкових систем всіх країн-членів ЄС, яка поступово формувалась упродовж другої половини XX століття, є їх побудова, що ґрунтується на єдиній логічній схемі, визначальних принципах, близькій структурі і схожих видах податків, таких як податок на прибуток, прибутковий податок на доходи фізичних осіб, ПДВ, соціальні податки. Звичайно, уніфікація не торкається всіх положень оподаткування в цих країнах. Водночас, бюджетні системи

тяжіють до збалансованості. Якщо ж розглядати основні макроекономічні показники України загальне їх значення свідчить про подальше розгортання економічної кризи (табл.1) [1].

Таблиця 1

Динаміка основних макроекономічних показників в Україні, тис. грн.

Показник	2016 р.	2017 р.	2019 р.
Доходи ДБ	516.980.130	601.866.450	706.269.842
Видатки ДБ	581.760.845	674.518.822	775.264.946
Граничний обсяг дефіциту у доходах ДБ, %	75.955.680	83.694.000	77.547.000
Частка граничного обсягу дефіциту у доходах ДБ, %	14,7	13,9	10,9
Частка дефіциту бюджету у ВВП, %	4,8	4,2	3,0
ВВП	1566.728.000	1979.458.000	2574.300.000
Граничний обсяг державного боргу	1.393.950.825	1.501.479.663.	1.716.630.217
Частка обсягу боргу у ВВП, %	88,9	75,8	66,6
Обсяг граничного обсягу державного боргу до доходів ДБ, %	370,9	400,8	400,4

Очікуванні доходи Державного бюджету у абсолютних показниках перевищують рівень минулого року на 17,3% видатки на 14,9% проте з урахуванням інфляції (6-12%), ці показники залишаються близькими до попереднього року. Це є цілком зрозумілим на тілі економічної рецесії, викликаної війною, закриттям підприємств, порушенням економічних зв'язків, падінням купівельної спроможності громадян тощо. Натомість граничний розмір державного боргу в абсолютному виразі зростає, перевищуючи доходи бюджету вже у 4 рази.

У таких умовах вагомим чинником формування місцевих бюджетів мають стати місцеві податки. Тим більше, характерною особливістю місцевих податків багатьох розвинених країн є їх множинністю. До них належить група реальних податків; група непрямих податків; груп прямих податків на доходи; збори і мита. Таке розмаїття пов'язане із прагненням місцевих органів влади в цих країнах підвищити ступінь бюджетної автономії за рахунок пошуку нових джерел доходів. Тобто застосування принципів самофінансування і бездефіцитності місцевого бюджету є поштовхом до урізноманітнення бази оподаткування на місцевому рівні, що, як правило не стосується загальнодержавного оподаткування, де відбувається уніфікація податкових норм.

Однак зазначимо, що еволюція податкових систем навіть у розвинених країнах супроводжується труднощами у впровадженні, загостренням суперечностей із платниками податків тощо. Це пояснюється тим, що система державного управління оподаткуванням є нелінійною і відповідно не підпорядковується пропорційним співвідношенням. До того ж інституції державного управління податковою системою України несуть негативні відбитки певних історично сформованих, методологічних, методичних, процедурних та інших обмежень, які подекуди є

спадком радянської доби, подекуди – сучасне надбання, наслідки непослідовних, інколи спонтанних реформ [2, с.64].

Недоліки, суперечності уповільнений перебіг реформ податкової системи України, до яких ми повернемося нижче, мають декілька причин, проте найбільш обтяжливою серед них, є недостатня визначеність методологічного забезпечення державного управління національною податковою системою, яка проявляється в наступному:

- моноспрямованість цілепокладання державного управління податковою системою України, яка полягає у практично винятковій спрямованості на виконання фіскальної функції без врахування пріоритетів і потреб розвитку держави і суспільства;
- низька ефективність державного управління податковою системою та відсутністю належного прогнозування еволюції суспільно-економічного розвитку країни і регіонів зводять нанівець функцію економічного регулювання бюджетної системи;
- розмитість усвідомлення суб'єктивно-об'єктивного підпорядкування елементів податкової системи, позбавляючи її підґрунтя, все це де систематизує стратегію і тактику державного управління у визначеній сфері.

Парадигма національного державного управління у податковій і бюджетній системах, спираючись на світовий досвід та принцип інкременталізму, має еволюціонувати, набуваючи нових форм, розширюючи коло об'єктів і методів впливу на них. І найбільш важливим у цьому процесі має бути рух до стабілізації податкового законодавства, спрощенні адміністрування податків, переглядів у напрямі лібералізації податкового навантаження.

Список використаних джерел

1. Новий економічний курс України. Стратегія інноваційного розвитку: веб-сайт. URL: https://nku.com.ua/wp-content/themes/nku/img/NKU_book.pdf (дата звернення: 02.05.2020)
2. Андрущенко В. Л. Податкові важелі та стимули розвитку господарських систем (теоретичні засади та практика використання) / В. Л. Андрущенко, В. М. Мельник – Ірпінь: Національний університет державної податкової служби України, 2006. – 210 с.

Пінчук К. С.,
аспірант кафедри бухгалтерського обліку
Університет державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ В БУДІВНИЦТВІ

Будівельне виробництво весь час знаходиться під впливом різних факторів, які часом не можливо враховувати. До них відносяться: кліматичні умови, ґрунтові води, рельєф і геологія місця будівництва і т.д. Зміни температури повітря, дощі, снігопади, вітри та ін. ускладнюють виробництво будівельно-монтажних робіт, порушують їхню ритмічність і впливають на організацію обліку і собівартість будівництва. У деяких випадках будівництво здійснюється в складних умовах: на території діючих підприємств, у недоступних для транспорту місцях, поблизу лінії електропередач тощо. Це позначається на організації і технології провадження робіт, на обліку, а також собівартості будівельно-монтажних робіт.

Облік і контроль виконання будівельно-монтажних робіт та порядок формування їх собівартості обумовлений: 1) технологією будівельного виробництва; 2) організаційною структурою будівельної організації; 3) умовами договорів на будівництво об'єктів, які укладають замовники з підрядниками.

Будівельне виробництво характеризує ряд специфічних особливостей, які визначають організаційну систему його обліку та контролю. Одна з головних таких особливостей – нерухомість та територіальна відокремленість будівельної продукції, що передбачає переміщення засобів праці та робочої сили по всіх об'єктах робіт. Іншою особливістю – є значна тривалість виробничого циклу, що викликає поступове зростання технічної готовності споруджених об'єктів. Відповідний вплив на організацію обліку та контролю має стан розрахункових операцій замовників з підрядними організаціями. Особливістю в цьому напрямку є розрахунки замовників в результаті повного закінчення будівництва об'єкту пускового комплексу або окремої споруди, що впливає на рівномірність надходження грошових коштів підрядної організації.

На відміну від промислового підприємства, будівельна організація не може закріпити обладнання, транспортні засоби, а часто і робітничі бригади за постійним місцем ведення робіт. Тому основна частина витрат на виробництво має бути включена до собівартості будівництва лише в порядку непрямого розподілу. Цей порядок використовується в обліку накладних витрат.

Особливістю будівельного виробництва є також порядок обліку виконаних БМР (готової продукції). Основним моментом у цьому напрямку є те, що продукція будівельного виробництва обліковується за кошторисною вартістю та за фактичною собівартістю. Для виконання таких робіт недостатньо лише бухгалтерських кадрів, тому в обчисленні виконаних будівельних робіт приймає участь ряд фахівців виробничо-технічного відділу. Така особливість відповідно впливає на організацію облікового процесу, що відрізняє процес обліку готової продукції від інших галузей національного господарства.

У бухгалтерському обліку передбачено, що витрати на здійснювані підприємством роботи для підтримання об'єкта в придатному для використання стані, які не призведуть до зростання майбутніх економічних вигід, первинно очікуваних від використання об'єкту, не викликають збільшення балансової вартості основних засобів. За дебетом такі витрати обліковують залежно від функціонального призначення основних засобів на рахунку 23 „Виробництво" або витратних рахунках класу 9, зокрема 91 „Загальновиробничі витрати", 92 „Адміністративні витрати", 93 „Витрати на збут" тощо. За кредитом відображають такі рахунки: 20 „Виробничі запаси", 65 „Розрахунки із страхування", 66 „Розрахунки з оплати праці", а також рахунки 8 класу (якщо підприємство їх використовує). Витрати з робіт, що спрямовані на будівництво та підвищення техніко-економічних можливостей об'єкта, які призведуть до зростання майбутніх економічних вигід, первинно очікуваних від використання об'єкту (їх ідентифікують як витрати з поліпшення), потребують збільшення балансової вартості основних засобів.

Для відображення в обліку таких витрат дебетують рахунок 15 „Капітальні інвестиції" та кредитують рахунки залежно від підрядного або господарського способу здійснення будівництва та поліпшення основних засобів. Потім накопичені на рахунку 15 витрати будівництва та з поліпшення капіталізують, тобто переносять у дебет рахунків основних засобів, збільшуючи тим самим їх балансову вартість.

Відображення затрат будівельних організацій у розрізі аналітичного обліку слід позначати окремими позиціями та групувати відповідно до основних напрямків робіт: земельні, штукатурні, монтаж обладнання, будівельні тощо. Розмежування об'єктів аналітичного обліку відбувається за їх номенклатурою, яка являє собою затверджений перелік споруджених об'єктів. Таким чином, облік витрат у будівельному виробництві організовано на основі технічної та облікової номенклатури об'єктів будівництва. Слід зазначити, що організація обліку затрат прямо пропорційно залежить від технічної номенклатури об'єктів, але підприємство обирає свій напрямок аналітичного обліку, який обґрунтовується в наказі про облікову політику підприємства.

Через усунення протиріч та посилення узгодженості між організацією облікової і контрольної роботи підвищиться обґрунтованість цін на будівельну

продукцію, буде розв'язано низку проблем, пов'язаних з правильністю відображення первісної вартості капітальних об'єктів після їх добудови, дообладнання і реконструкції, зросте надійність та якість збудованих об'єктів, в які інвестовано кошти та поліпшиться фінансова дисципліна в інвестиційно-будівельній сфері.

Обривкіна О. М.,
доцент, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри цивільного права та процесу,
Університету державної фіскальної
служби України
Поліщук І. О.,
Студентка ННІ Права
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ПРИВАТНОГО НОТАРІУСА

Порядок правового врегулювання діяльності нотаріату України встановлений Законом України «Про нотаріат» (далі – Закон). Згідно з ст. 3 Закону «нотаріус не може перебувати в штаті інших державних, приватних та громадських підприємств і організацій, займатися підприємницькою і посередницькою діяльністю, а також виконувати іншу оплачувану роботу, крім тієї, яка передбачена абзацом другим статті 4 цього Закону, а також викладацької і наукової у вільний від роботи час» [1].

Відповідно до п.14.1. ст. 226 Податкового кодексу України самозайнятою є «платник податку, який є фізичною особою - підприємцем або провадить незалежну професійну діяльність за умови, що така особа не є працівником в межах такої підприємницької чи незалежної професійної діяльності» [2]. Ця ж стаття діяльність приватних нотаріусів відносить до незалежної професійної діяльності. Виходячи з вищесказаного «самозайняті» особи охоплюють фізичних осіб підприємців (на загальній та спрощеній системах оподаткування) та осіб, що провадять незалежну професійну діяльність.

Загальна система оподаткування для фізичних осіб є найбільш тяжкою з точки зору звітності. Особа зобов'язана документально підтверджувати свої доходи та витрати. Тоді як спрощена система оподаткування має низку переваг: 1) сплата єдиного фіксованого податку; 2) звільнення від низки інших податків та зборів; 3) ведення спрощеного обліку та звітності [3, с. 154].

Хоч і самозайняті особи, зокрема приватні нотаріуси, перебувають на загальній системі оподаткування, є низка виключень для таких осіб. По-перше, відповідно до ст.178 Податкового кодексу України пункт 178.1 «особи, які планують вести приватну нотаріальну діяльність, повинні стати на облік ДПС за місцем свого

проживання згідно ст.65 цього ж Кодексу» [2]. По-друге, основним критерієм для віднесення до видатків, що зменшують дохід для об'єкта оподаткування, є їх належність і необхідність для здійснення професійної діяльності.

Доходи громадян, отримані протягом календарного року від провадження незалежної професійної діяльності, оподатковуються за ставкою 18% податку на доходи фізичних осіб та 1,5% військового збору, відповідно до загальних положень Податкового кодексу України. Приватні нотаріуси також сплачують єдиний соціальний внесок на загальних підставах.

Відповідно до Листа Міністерства юстиції України від 01.09.2005 № 31-35/1488 всі отримані доходи протягом дня та документально підтверджені витрати за кожний робочий день приватний нотаріус вносить до Книги обліку доходів і витрат, котра може вестись у паперовому або електронному вигляді [4].

Для цілей оподаткування платники податків зобов'язані вести облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань, на підставі первинних документів, регістрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством [5].

При визначенні сукупного чистого доходу приватного нотаріуса враховуються витрати наведені в Узагальнюючій податковій консультації щодо деяких питань оподаткування фізичних осіб, які провадять незалежну професійну діяльність (приватних нотаріусів, адвокатів), затвердженій наказом ДПС України від 24.12.2012 № 1185 та в Узагальнюючій податковій консультації щодо витрат приватного нотаріуса, затвердженій наказом Міндоходів України від 30.12.2013 № 884 [5].

Нині законодавство більш лояльне до фізичних осіб підприємців, шляхом можливості спеціального податкового режиму – спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності. Такий стан речей не відповідає меті Податкового кодексу України, яка закріплена в пояснювальній записці до нього, а саме: створення правового підґрунтя, для реалізації сучасної і справедливої фіскальної політики, встановлення податкової справедливості для відновлення рівних умов конкуренції в економіці; ст. 4 ПКУ «до основних засад податкового законодавства України належать єдиний підхід до встановлення податків і зборів, принцип соціальної справедливості» [2].

Отже, об'єднуючи фізичних осіб підприємців та осіб, що провадять незалежну професійну діяльність в одну групу «самозайнятих», ми вважаємо, законодавець мав передбачити єдність правового регулювання для них.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про нотаріат» від 02.09.1993 р. № 3425-XII Відомості Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12.

2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI Відомості Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.

3. Товкун Л.В. Правове регулювання та особливості оподаткування самозайнятих осіб. *Порівняльно-аналітичне право*. №2. 2016. С.153-155.

4. Лист Міністерства юстиції України «Щодо порядку оподаткування доходів фізичних осіб, у тому числі тих, які здійснюють незалежну професійну діяльність, зокрема приватну нотаріальну діяльність» від 01.09.2005 № 31-35/1488. Відомості Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1488323-05.

5. Оподаткування доходів приватних нотаріусів. Державна податкова служба України (Офіційний портал). URL: https://zak.tax.gov.ua/baner/vseu krainskiy-tijden-prava/print-359222.html

Одинець В. А.,
завідувач кафедри інформаційних систем і технологій,
Університет державної фіскальної служби України
Савенок А. О.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Стратегія розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року приділяє особливу увагу питанням інформатизації управлінських процесів та удосконалення інформаційного забезпечення правоохоронної діяльності. Зокрема, керівництво МВС України відзначає відсутність ефективного адміністрування та управління інформаційними системами та ресурсами в органах системи МВС, недосконаліть впровадження в професійну та управлінську діяльність Національної поліції інноваційних та технологічних рішень [1, с. 135].

Національна поліція України, як центральний орган виконавчої влади, що служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, як ніхто інший потребує постійного впровадження сучасних інформаційних технологій, для забезпечення високої ефективності роботи кожного поліцейського, надання швидкого доступу до

інформаційних банків даних Національної поліції, сприяння повному збору інформації безпосередньо на місці події, здійснення аналітичної і превентивної діяльність, що має на меті зменшення кількості скоєних кримінальних та адміністративних правопорушень. Загальні правові положення інформаційно-аналітичного забезпечення органів поліції викладені у законах України: «Про Національну поліцію», «Про інформацію», «Про державну таємницю», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про доступ до публічної інформації», «Про захист персональних даних», «Про телекомунікації», «Про Національну програму інформатизації». Цими законами передбачаються правові підстави створювати та використовувати інформаційні системи для виконання покладених на правоохоронні органи завдань та обов'язків [2, с. 1].

Питаннями інформаційного забезпечення управлінської діяльності займалися такі науковці, як І. В. Арістова, В. М. Брижко, В. Д. Гавловський, Т. В. Гаман, В. В. Грищенко, М. В. Гуцалюк, Р. А. Калюжний, Б. А. Кормич, П. В. Мельник, В. С. Цимбалюк, В. О. Шамрай тощо. Саме їх праці дають змогу проаналізувати та дослідити концептуальні засади інформаційного забезпечення, зокрема правоохоронної діяльності. Водночас варто зауважити, що питання інформаційного забезпечення адміністративно-юрисдикційної діяльності правоохоронних органів не знайшло свого відображення в їх працях, що зумовлює необхідність в його дослідженні [4, с. 50].

Забезпечення органів державної влади інформацією різного змісту та обсягу є необхідною умовою не тільки ефективного прийняття ними управлінських рішень, але і нормального функціонування. В структурі інформаційно-аналітичного забезпечення профілактичної діяльності Національної поліції України необхідно виділити такі етапи:

1. Отримання вхідної інформації, необхідної для прийняття управлінського рішення. Джерела походження вхідної інформації можуть бути різноманітними, наприклад: заяви та повідомлення про вчинене правопорушення; самостійне сприйняття подій та їх наслідків та відповідне документування; надходження інших звернень громадян та юридичних осіб, органів державної влади та ін.; надходження наказів або інших документів від керівництва тощо. В деяких випадках пошук первинної інформації здійснюється самостійно за власною ініціативою працівником поліції, який уповноважений виконувати профілактичну роботу. Наприклад, такий пошук інформації відбувається під час патрулювання або профілактичного обходу адміністративної дільниці.

2. Фіксація або документування вхідної інформації та її внутрішнє переміщення. Будь-яка вхідна інформація, незалежно від джерела її надходження або походження, підлягає обов’язковій реєстрації або, якщо ця інформація отримана в

недокументальній формі, підлягає документуванню. Порядок формування документів в органах поліції, склад реквізитів документів; вимоги до змісту і розташування реквізитів документів; вимоги до бланків та оформлення документів; вимоги до документів, які виготовляють за допомогою друкувальних засобів визначається Наказом Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Інструкції з оформлення документів у системі Міністерства внутрішніх справ України» [3, с. 91].

Проведений аналіз етапів процесу інформаційно-аналітичного забезпечення профілактичної діяльності Національної поліції показав, що даний процес являє собою завершений цикл, на початку якого надходить вхідна інформація, а по закінченню – формується вихідна. Інформаційно-аналітичне забезпечення профілактичної діяльності Національної поліції України регламентовано законами та чисельними підзаконними нормативно-правовими актами. У зв'язку з чим виникає необхідність у певній систематизації цих актів, наприклад, об'єднанні деяких з них за предметом відання: в сфері документування та обліку адміністративних правопорушень, в сфері документування та обліку даних, отриманих із систем централізованого спостереження та ін. Між тим, варто вказати на деякі позитивні зміни в цій сфері, однією з яких є закріплення на рівні закону всіх видів інформаційних баз даних, які формуються в органах поліції, а також порядку оновлення та використання інформації з них. Однак, для подальшого удосконалення інформаційного забезпечення профілактичної діяльності органів поліції необхідно розробити інструкції щодо ведення окремих інформаційних баз даних (наприклад, щодо осіб, які перебувають на профілактичному обліку), а також запровадити ведення статистичної звітності кількісних та якісних показників адміністративних правопорушень [3, с. 94].

На думку провідних учених, одним із шляхів вирішення питань сучасного інформаційного забезпечення є впровадження єдиної політики інформаційного забезпечення, інтеграція та систематизація інформаційних підсистем органів внутрішніх справ на усіх рівнях. Сьогодні в процесі розслідування злочинів слідчим доводиться працювати зі значною кількістю інформації, обсяги якої неухильно зростають. Тому ефективність їх роботи залежить від можливості використання сучасних інформаційних технологій, аналітично-пошукових програмних засобів, і обов'язковою умовою такої роботи стає системний підхід до використання наявного інформаційного ресурсу, тобто його інтеграція та взаємодія [5, с. 84].

Інформаційне забезпечення в діяльності правоохоронних органів є комплексною категорією, яка об'єднує як процес збору, оброблення, аналізу та збереження інформації, так і систему відомостей у встановленому порядку. На сьогодні основні напрямки такого інформаційного забезпечення регламентовані законодавством, але потребують чіткого визначення порядку обміну інформацією

між різними суб'єктами такої діяльності. Крім того, в такій діяльності слід закріпити вимоги до інформації та порядок її оброблення і збереження.

Список використаних джерел

1. Бугайчук К. Інформаційне забезпечення публічного адміністрування в органах Національної поліції. Підприємництво, господарство і право. 2019. №6. С. 135-139

2. Малиновська Т. М., Шорохова Г.М. Нормативно-правове регулювання діяльності територіальних органів поліції України в інформаційній сфері. Порівняльно-аналітичне право. 2019. №4. С.1-5

3. Фелик В.І. Структура інформаційно-аналітичного забезпечення профілактичної діяльності Національної поліції України. Наше право. 2017. №2. С. 90-94

4. Шоптенко С. С. Зміст та основні напрями інформаційного забезпечення адміністративно-юрисдикційної діяльності правоохоронних органів. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. №46. С.50-53

5. Янковська О. Г. До питання ефективності системи інформаційного забезпечення у розкритті та розслідуванні злочинів. "Правова інформатика". 2010. №2. С. 78-81.

Мілевська А. О.,
к. *ю. н., доцент,*
доцент кафедри цивільного права та процесу
Університет державної фіскальної
служби України
Салманова К. В.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ СПАДЩИНИ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

На сьогоднішній день доходи фізичних осіб являють собою один з найвагоміших та надійних джерел податкових надходжень. Особливим видом доходів, що оподатковується відповідно в Україні, є доходи від спадщини. Разом з тим вітчизняне правове регулювання та правовий механізм оподаткування спадщини не є досконалим та потребує постійного реформування. Тому неабиякого значення набуває дослідження закордонного досвіду у сфері оподаткування спадщини, який може дати поштовх для розвитку як податкового, так і спадкового права.

На сучасному етапі проблема оподаткування спадщини постає у дослідженнях таких вчених, як: І.І. Янжул, Д. М. Львов, І. Х. Озеров, С. Ю. Вітте, А.В. Толкушкін,

С. І. Іловайський. Також деякі питання аналізувались І.К. Криницьким, Л.А. Рябуш та С.В. Савченко. Попри це правова регламентація та дієві механізми оподаткування доходу, отриманого у спадщину, розглядались не в повній мірі і потребують подальшого дослідження.

В незалежній Україні нормативне регулювання оподаткування доходу від спадщини бере свій початок від прийняття Верховною Радою Закону України «Про податок із доходів фізичних осіб» від 22 травня 2003 року, де питання оподаткування доходів від прийняття спадщини розглядалось у складі податку з доходів фізичних осіб загалом. В даному законодавчому акті, а саме у статті 13 було сформовано чітке розмежування об'єктів спадщини платника податку, а також окреслено підстави відповідно до яких відбувається оподаткування[1].

З прийняттям у 2010 році Податкового Кодексу України, оподаткування доходу від прийняття спадщини об'єднано з оподаткуванням доходів отриманих у дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав.

Вагомі зміни щодо вітчизняного механізму правового регулювання оподаткування спадщини були спричиненні новою редакцією Податкового Кодексу у 2017 році. Наразі положення щодо оподаткування спадщини регулюються статтею 174 ПК України. Отже, спадщина підлягає оподаткуванню податком на доходи фізичних осіб за прогресивною шкалою. Відповідно до ст. 174. 2 ПК України ставки податку отримані фізичною особою у результаті прийняття нею у спадок майна, майнових або немайнових прав чи коштів варіюється у межах від 0% до 17%, відсоток від вартості успадкованого майна залежить від ступеня споріднення спадкоємця, виду наслідуваного майна, від місця знаходження майна (в Україні чи закордоном), а також від того, чи являється спадкоємець резидентом України[2].

Зупиняючись на аспекті місця знаходження спадщини, доцільно навести перелік країн, які стягують податок на спадщину нерухомості саме за вказаним вище критерієм. До таких країн належать: Фінляндія, Канада, Великобританія, Ірландія, Люксембург, Данія, Франція, Італія, Німеччина, Іспанія, Бельгія, США, Китай, Туреччина, Болгарія та інші.

Пріоритетність євроінтеграційних процесів зумовлює необхідність порівняльного аналізу вітчизняного законодавчого регулювання оподаткування спадщини, з законодавчою регламентацією згаданого питання в країнах Європейського Союзу.

Отже, як і в більшості країн ЄС, спадщина та подарунки в Україні оподатковуються одним і тим самим податком. Суб'єктами податку на спадщину та подарунки у державах-членах Союзу виступають здебільшого спадкоємці майна або особи, які одержують майно в якості подарунку. Аналогічна практика також існує і в Україні. Спільний підхід виявлено також в частині визначення об'єктів

оподаткування (майно, права власності на яке переходять від одних осіб до інших у результаті відносин спадкування або дарування).

При цьому, аналіз виявив низку розбіжностей, переважно в підходах до визначення бази оподаткування майнових податків. Так, в якості бази податку на спадщину та подарунки в країнах ЄС зазвичай використовується ринкова вартість успадкованого чи переданого в якості дарунку майна, в той же час в українській практиці дане положення не уточнюється. Згідно з європейським досвідом ринкова вартість також служить базою нарахування податку на угоди купівлі-продажу майна, в Україні ж базою оподаткування, виходячи з якої власне розраховується податок на спадщину можуть бути сукупна вартість спадщини без урахування ступеня спорідненості або індивідуально оподатковується частка кожного спадкоємця [3].

Досить цікавим є досвід правового регулювання оподаткування доходу отриманого від спадщини в США, як однієї з економічно розвинених країн.

Так, аналізуючи податкову систему США, можна зауважити, що вона складається із трьох рівнів, які відповідають рівням державної влади [4]:

– вищого (федеральний рівень) — встановлення та збір федеральних податків;

– середнього (рівень штатів) — встановлення та збір місцевих податків;

– нижчого (нижчий рівень територіального управління — муніципалітети, округи тощо) — збір податків, що запроваджуються органами місцевого самоврядування, надходження зараховуються до місцевих бюджетів.

Відтак, податок на спадщину та подарунки входить до основних федеральних податків США поруч з федеральним податком з населення; федеральним податком на прибуток корпорацій та податковими відрахуваннями до фондів соціального страхування, які вносяться і роботодавцями, і найманими працівниками.

Варто також відмітити, що у США при оподаткуванні спадщини спочатку розраховується валова вартість бази оподаткування, від якої потім віднімаються податкові відрахування (видатки на іпотеку, борги спадкодавця, вартість майна, що передається благодійним організаціям або чоловікові (дружині) – громадянинові США та ін. Передбачений також неоподатковуваний податком на спадщину мінімум, значення якого за останні роки значно збільшується. Після зменшення бази оподаткування на суму відрахувань, до бази оподаткування застосовуються податкові ставки[5].

Розглядаючи досвід Китайської Народної республіки, яка є однією з лідерів світової економіки, необхідно зазначити, що існуюча податкова система КНР спрямована на відкриття Китаю зовнішньому світу, що сприяє розвитку національної економіки та її адаптації до «ринкової економіки соціалізму». При цьому доцільно зауважити, що хоча в країні і існує понад 25 видів податків, податок на спадщину на даний час не введений.

Отже, підсумовуючи вище зазначене, можна зробити висновок, що дослідження зарубіжного досвіду у сфері оподаткування доходу від спадщини є досить дієвим поштовхом для реформування українського законодавства, адже проведений аналіз показав, що кожна країна характеризується певними особливостями оподаткування спадщини та має свої переваги. Вітчизняній податковій системі доцільно відокремити податок на спадщину від загального складу податків на доходи фізичних осіб та удосконалити елементи правового механізму податку на доходи від прийняття спадщини, більше того конкретизувати положення щодо бази податку.

Тому, перспективним напрямком є подальше дослідження зарубіжного досвіду у сфері оподаткування спадщини та його вдала імплементація в національне законодавство України.

Список використаних джерел

1. Про податок із доходів фізичних осіб: Закон України від 22 травня 2003 р. № 889-IV. Втрата чинності від 01.01.2011 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-15#o616 (дата звернення 04. 05. 2020 р.)
2. Податковий Кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI Дата оновлення: 02. 04. 2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n4213 (дата звернення 04. 05. 2020 р.)
3. Педь І. В., Лисенко, Ю. М., Мельник О. Я. Оподаткування майна в україні та країнах Європейського Союзу: порівняльний аналіз. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право.* Київ. 2012. №4. С. 107- 113.
4. Ткаченко Н. М. Податкові системи країн світу та України. Облік і звітність: навч. — метод. посіб. Київ, 2004. — 554 с.
5. Жук Л. Б. Сучасні тенденції оподаткування спадщини: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України*. Право та державне управління. 2013. № 1. - С. 87-94.

Корж М. А.,
к.е.н., доцент кафедри економічної теорії,
Університет державної фіскальної служби України
Свистун О. В.,
студент ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА ТА ЇХ РОЛЬ У ВИЗНАЧЕННІ ОБ'ЄКТА ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКОМ НА ПРИБУТОК

Витрати виробництва – це сукупність усіх спожитих ресурсів на виробництво того чи іншого продукту.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318 (зі змінами та доповненнями) (далі – П(С)БО 16), визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності. [1]

Економісти розрізняють зовнішні (бухгалтерські, або явні) та внутрішні (неявні) витрати. Зовнішні витрати – грошові видатки постачальникам ресурсів, які не належать власникам підприємства. Це сума всіх платежів підприємця, пов'язана із залученням необхідних економічних ресурсів (заробітна плата найманим працівникам, відсотки за отримані кредити, орендна плата за землю тощо). Внутрішні витрати – це грошові платежі, які могли б отримати власники підприємства при альтернативному використанні ресурсів, що їм належать. Зовнішні та внутрішні витрати формують економічні витрати підприємця. [2]

Для ефективної організації обліку та правильного визначення собівартості виробництва продукції застосовують класифікацію витрат за такими ознаками.

Класифікація за місцем виникнення витрат: за цехами, дільницями, службами та іншими структурними підрозділами підприємства.

Класифікація за видами продукції, робіт, послуг: за типами (серіями, групами) виробів або за окремими виробничими замовленнями.

Класифікація за відношенням витрат до процесу виробництва: основні та накладні. Основними є витрати, пов'язані безпосередньо з технологічними процесами виробництва. Накладні ж витрати обумовлені управлінням та обслуговуванням виробництва.

Класифікація за способом віднесення на собівартість: прямі і непрямі. Прямими є витрати, що пов'язані з виробництвом окремих видів продукції або виконанням конкретних робіт і можуть бути віднесені на їх собівартість безпосередньо, без розподілу, за даними первинних документів. Непрямими

вважають витрати, які пов'язані з виробництвом декількох видів продукції тому мають бути розподілені за допомогою спеціальних методів. Сюди входять загальновиробничі витрати.

Класифікація за ступенем впливу обсягу виробництва на рівень витрат: змінні та постійні. Змінними є витрати, абсолютна величина яких змінюється залежно від зміни обсягу виробництва (витрати технологічного палива та енергії, відрядна заробітна плата праці робітників виробництва тощо). Постійні витрати — їх абсолютна величина при змінах обсягу випуску продукції істотно не змінюється (витрати на утримання апарату управління цехами, витрати на опалення та освітлення приміщень, амортизаційні відрахування).

Класифікація за доцільністю витрачання: ефективні та неефективні витрати. Ефективні — це продуктивні витрати, передбачені технологією та організацією виробництва. Неефективні — це витрати непродуктивного характеру, у результаті яких не будуть отримані доходи, оскільки не буде вироблено продукт.

Витрати на продукцію є витратами, що пов'язані з виробництвом продукції та становлять собівартість виробленої продукції згідно з нормами П(С)БО 16.

Класифікація за економічним змістом: за економічними елементами і за статтями калькуляції. [3]

Пункт 21 П(С)БО 16 виділяє 5 економічних елементів: матеріальні витрати, витрати на оплату праці; відрахування на соціальні заходи; амортизація; інші операційні витрати.

Об'єктом оподаткування податком на прибуток є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень Податкового кодексу Україні (п.п. 134.1.1 ПКУ). [4]

Таким чином, бухгалтерські витрати первісно повною мірою беруть участь у розрахунку податку на прибуток – їх включають до фінрезультату.

Податок на прибуток підприємств — прямий податок, що стягується з прибутку підприємства. Стаття 136 Податкового кодексу України визначає, що базова (основна) ставка податку становить 18 %.

Нормами Податкового кодексу передбачено також додаткове коригування фінрезультату на різниці, внаслідок якого деякі види доходів і витрат, нараховані в бухобліку, не враховуються для цілей оподаткування.

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів, спрямованих на забезпечення додаткових та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-2019)» № 540-IX від 30 березня 2020

року (набрав чинності з 2 квітня 2020 року) були запроваджені наступні зміни, які безпосередньо впливають на розрахунок податку на прибуток:

Платники податку на прибуток підприємств отримали право при визначенні об'єкту оподаткування податком на прибуток підприємств у 2020 році не застосовувати податкову різницю передбачену підпунктом 140.5.9 пункту 140.5 статті 140 Податкового Кодексу за наступних умов:

якщо протягом дії карантину встановленого Кабінетом Міністрів України на всій території України з метою запобігання поширенню на території України коронавірусної хвороби (COVID-19) такі платники податку на прибуток добровільно передаватимуть будь-які об'єкти із зазначеного у Законі переліку (грошові кошти; лікарські засоби для надання медичної допомоги хворим; дезінфекційні засоби і антисептики; медичне обладнання тощо) громадським об'єднанням; благодійним організаціям; закладам охорони здоров'я та іншим закладам згідно переліку.

Таким чином, платники податку на прибуток підприємств при визначенні об'єкта оподаткування за податкові (звітні) періоди 2020 року зможуть враховувати повну суму витрат на безоплатну передачу такої допомоги переліченим суб'єктам та за умови що ці операції здійснюються починаючи з 2 квітня 2020 року і до завершення карантину.

Для підприємств, що отримують допомогу Законом № 540 встановлено, що при визначенні об’єкта оподаткування податком на прибуток підприємств за податкові (звітні) періоди 2020 року:

1. фінансовий результат до оподаткування зменшується на суму доходів, від одержання будь- яких об'єктів із зазначеного переліку.
2. фінансовий результат до оподаткування збільшується на суму витрат, внаслідок використання зазначеними вище суб'єктами цих коштів в будь-яких податкових (звітних) періодах 2020 року та наступних років. [5]

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. No 318.
2. Мікроекономіка: Навчальний посібник / За ред. А.О.Задої. – Д.: Національний гірничий університет, 2008. – 315с.
3. Податки & бухоблік / ред. Вороная Наталія / Квітень, 2016-№ 32.
4. https:/ i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2016/april/issue-32/article-17159.html
5. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI (зі змінами та доповненнями).
6. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів, спрямованих на забезпечення додаткових та економічних гарантій у зв'язку з поширенням короновірусної хвороби (COVID-2019)» № 540-IX від 30 березня 2020 року.

Тучак Т. В.,
Доцент кафедри податкової політики
Університет державної фіскальної служби України
Сегеда В. О.,
студентка ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ДІДЖІТАЛ ТЕХНОЛОГІЇ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ

Науково-технічний прогрес змінює світ, і економіка не є виключенням. Сьогодні цифрова економіка, отримуючи популярність у всьому цивілізованому світі, водночас пропонує, а часто – навіть диктує нові правила для ведення бізнесу. Діджітал технології сьогодні надають нові можливості суб'єктам господарювання у питаннях самооподаткування та здійснення податкового контролю з боку держави.

Науковець Тучак Т.В. зазначає: «наступає цифрова ера (digital era) в управлінні, основана на інтеграції воєдино державного контролю та цифрових технологій (digitalization) – використання Інтернету, комп'ютерів, інформаційних мереж і електронних баз даних. Дані процеси відбуваються в умовах глобалізації. Глобалізація – процес поглиблення зв'язків між різними країнами світу, їх інтеграції на економічному, політичному, культурному, технологічному та інших рівнях. В умовах глобалізації національні економічні системи переплітаються в єдиній світовій економіці. Ці тенденції впливають і на податкові системи держав, котрі «втягнуті» в описані процеси.» [1].

Матвейчук Л. О. зазначає: «розвиток цифрового формату діяльності у сфері оподаткування, формування напряму податкової політики країни щодо інформаційної діяльності з використання електронного документообігу активізувалося з вступом у дію в 2011 р. Податкового кодексу України» [2].

На сьогодні створення та обіг первинних документів в електронному вигляді для цілей оподаткування регламентовано чинним законодавством України, а саме: Податковим кодексом України; законами України «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронний цифровий підпис», «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [3].

Електронний формат діяльності в податковій сфері в Україні закріплений на законодавчому рівні в частині формування та подання обов'язкової звітності до державних органів в електронному вигляді, надання адміністративних послуг в електронній формі з використанням мережі Інтернет, електронних інформаційних ресурсів органів державної податкової служби, автоматизації функцій

адміністрування податків і зборів. Тобто, порівняння, звірка, перевірка, аналіз одних і тих же даних з різних джерел [3].

Сьогодні в Україні вже впроваджуються технології електронного адміністрування податків. Зокрема використання у сфері оподаткування таких електронних ресурсів як «Податковий блок», «Електронний кабінет платника податків», «Єдиний реєстр податкових накладних», тощо.

Аналізуючи питання вдосконалення електронного адміністрування податків, слід зазначити, що позитивним є положення ПКУ, відповідно до якого запроваджено новий вид перевірок – документальну невиїзну позапланову електронну перевірку [4]. Вони використовуються органами податкової служби як сервіс для платників. Такий метод контролю забезпечує дистанційне обслуговування платників податків, звільняє їх від обов'язкового особистого відвідування податкових інспекцій, зменшує термін проведення перевірки. Зазначимо, що у світі вдосконалення системи адміністрування податків за допомогою сучасних технологій вже давно є звичайною практикою.

Зокрема доволі цікавим є досвід США щодо впровадження нових механізмів звітування платників податків шляхом подання податкової звітності засобами електронного зв'язку. У 1986 році у США вперше пройшло апробацію подання податкової звітності по каналах зв'язку. Експеримент, у якому брали участь три міста, виявився настільки успішним, що в наступному році у програмі брали участь уже 14 штатів [5].

У 1998 році Конгрес США поставив за мету: до 2007 року 80% усіх звітів має подаватися в електронному вигляді. Рішення підкріпили законодавчо: у 2006 році було видано постанови, які забороняли подавати деякі звіти іншим способом, ніж електронний. Юридичним особам, що мають більш як 10 млн. дол. активів відтепер ніяк не уникнути використання нових технологій (раніше це поширювалося лише на осіб з кількістю активів у 50 млн. дол.). Нині американці можуть подати звіт по каналах зв'язку декількома способами [5]:

1) підготувати та надіслати через аудиторську фірму-посередника;

2) заповнити звіти самостійно за допомогою купленого програмного забезпечення й відправити звіт через оператора;

3) заповнити звіт у режимі он-лайн на сайтах спецоператорів, перелік яких можна знайти на порталі Служби національних доходів. Вартість заповнення одного звіту становить від 10 до 40 дол. Фізичні особи з низьким доходом – менш як 50 тис. дол. на рік – можуть заповнити індивідуальну форму безкоштовно (ця ініціатива одержала назву «Free file»).

Сьогодні у США завдяки активному співробітництву державних органів і приватних компаній більше половини всіх звітів (і фізичних, і юридичних осіб) американці надсилають через Інтернет.

У центрі уваги електронного податкового адміністрування у Великобританії перебуває клієнт-платник податків з його потребами і проблемами, що свідчить про соціальну спрямованість роботи Британських податкових органів. Для виконання поставлених перед Управлінням державними доходами і митницями Великобританії завдань його структурні підрозділи займаються розробкою і впровадженням нових технологій і методів роботи з платниками податків. Так, у 2007 р. під час оформлення різних пільг через телефонні мережі почав застосовуватися «детектор брехні». Уловлюючи певні коливання і зміни тембру голосу, ця технологія дозволяє виявити незаконні заявки на отримання пільг та економити бюджетні кошти. Значний акцент робиться на спрощенні податкової документації (бланків, інструкцій, рекомендацій), а також на створенні максимально зручного для платника податків процесу спілкування з податковими органами. Це виражається в можливості заповнення та подання декларацій в електронному вигляді і в режимі реального часу (on-line), виконанні податкового обов'язку (сплата податків і зборів) через Інтернет, отриманні індивідуальної консультації в єдиній національній телефонній службі або через Інтернет у режимі on-line з наданням платником податків усіх необхідних даних (суми доходів, особистих даних тощо). [6].

Подібна система діє і у Франції. Подання звітності у Франції відбувається через Інтернет, де можна порахувати свої податки, вибираючи потрібне поле, заповнюючи обов'язкові рядки та відповідаючи на запитання. Причому, зробити калькуляцію можна як на поточний період, так і підрахувати свої податки на майбутнє [5].

Протягом останніх років організація якісного обслуговування платників податків є одним із пріоритетних напрямів реформування податкової системи Азербайджанської Республіки, що здійснювалася шляхом вживання заходів з розроблення системи податкових платежів, інформування та навчання платників податків, а також заохочення їх до активного використання системи електронних платежів. За період 2003-2012 роки в країні було введено електронне декларування. Впровадження податкових терміналів характеризує перехід на новий етап в процесі удосконалення системи обслуговування платників податків за допомогою нових технологій [6].

Одним з головних завдань Державного податкового комітету Республіки Узбекистан є забезпечення виконання якомога більшої кількості рутинних операцій, пов'язаних з обслуговування платників податків, комп'ютерними програмами з використанням сучасних технічних засобів та інформаційних технологій. На виконання цього завдання у Державному податковому комітеті була розроблена та реалізується Концепція розвитку Єдиної комп'ютерної системи обробки даних Державного податкового комітету Республіки Узбекистан, яка спрямована на комплексне вирішення завдань обміну інформацією між рівнями організаційної

структури. Для цього створюються спеціальні сайти Державного податкового комітету, в тому числі сайт для платників податків. Платник податків має можливість отримати інформацію про наявність (або відсутність) своєї організації у плані-графіку перевірок на заданий період, строках проведення перевірки і переліку контролюючих органів, які беруть участь у перевірці. Ці послуги надаються за запитом платника податків, який за допомогою Інтернет надходить на сервер Державного податкового комітету і через корпоративну мережу податкової служби передається до районної податкової інспекції за місцем реєстрації платника податків. Автоматично сформовані звіти по тих же каналах зв'язку передаються платникові податків [6].

Цікавим є досвід Ірландії, де ще в 1997 році Комісією інформаційного суспільства було проголошено необхідність впровадження «самообслуговування через Інтернет», а у вересні 2000 року була впроваджена Служба доходів онлайн, що дозволяє здійснювати електронне декларування та сплату різних податків та зборів (21 вид) у зручний час (24 години на добу) та у зручному місці усім своїм клієнтам та їх агентам. Служба доходів онлайн – це повністю інтегрована Інтернет-система, яка пропонує надійний захищений цілодобовий доступ з використанням інфраструктури громадських ключів для аутентифікації, конфіденційності, безвідмовності та прозорості. Послуга електронного декларування та електронної сплати дозволяє уникнути канцелярських помилок, пропонуючи прості для користувачів форми з вбудованими інструментами оцінки та калькуляторами. Вона забезпечує миттєве повідомлення про операції, швидку обробку декларацій та видачу нарахувань, рахунків тощо до захищеної вхідної скриньки користувача. Клієнти або їх агенти можуть побачити деталі свого податкового рахунку в режимі онлайн, а саме: деталі заповнених декларацій, або тих, що належить заповнити, здійснених платежів, відшкодувань та винагород та деталі щодо сплати податків. Для полегшення використання електронних підписів було впроваджене відповідне законодавство, що передбачає затвердження осіб, які мають право передавати інформацію у затверджений спосіб, тобто використовуючи Службу доходів онлайн [6].

Отже, сьогодні адміністрування податків у світі з використанням діджітал (цифрових) технологій є звичайною практикою. З метою покращення функціонування податкових органів використання електронних форм контролю та адміністрування податків має стати пріоритетним завданням податкових органів. Перевагами використання електронних форм адміністрування є можливість уникати черг, економити час та кошти, які витрачаються на доставку звітності до податкових органів тощо. До того ж програмне забезпечення електронної звітності автоматично виконує чимало спеціальних розрахунків та самостійно знаходить помилки, а система електронних ключів робить електронну звітність захищеною від

стороннього втручання. Позитивним є і те, що сторінки електронної форми звітності повністю відповідають звітному документу на паперових носіях, а тому платнику податків, подаючи звітність в електронному вигляді, не потрібно перенавчатись.

Список використаних джерел

1. Тучак Т. В. Проекти податків в умовах діджиталізації та глобалізації / Т. В. Тучак. // Збірник матеріалів науково-практичного круглого столу «Оподаткування та економічна безпека держави в епоху діджиталізації». – 2018. – С. 59-60.
2. Матвейчук Л. О. Організаційно-правові механізми електронної взаємодії у сфері оподаткування в контексті податкового кодексу України / Л. О. Матвейчук. // Вісник НАДУ при Президентові України. – 2016. – №2. – С. 58–66.
3. Законодавство України [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://rada.gov.ua/news/zak.
4. Податковий кодекс України : закон України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс].— Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.
5. Проскура К. П. Зарубіжний досвід організації податкового адміністрування [Електронний ресурс] / К. П. Проскура // Економічний часопис-XXI. – 2012. – № 7–8. – С. 7. – Режим доступу : http://soskin.info/ ea/2012/7-8/201212.html.
6. Міжнародний досвід: податкова система країн світу[Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.sta.gov.ua/control/ uk/publish/article?art_id=328403&cat_ id=313120&showHidden=1

Редич О. В.,
к.е.н, доцент кафедри інтелектуальних управляючих та обчислювальних систем
Університет державної фіскальної служби України
Серга А. С.,
студентка ННІ ІТ
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ORACLE ЯК ПЛАТФОРМА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ ДПС УКРАЇНИ

За останні декілька років ДПС України було розширено спектр послуг для платників податків. Зокрема, платники податків мають можливість подавати податкову звітність у будь-який зручний для них спосіб: в паперовому або в електронному вигляді, особисто, поштою, на магнітних носіях, електронною поштою. Також для платників податків додано нову можливість – подавати звітність

у режимі реального часу. Електронний сервіс «Електронний кабінет платника податків» є web-застосуванням клієнтської частини інформаційної системи «Податковий блок» для платника податків [1].

До складу ІТС «Податковий блок» входять автоматизовані інформаційні підсистеми (АІП) : «Реєстрація платників податків»; «Обробка податкової звітності та платежів»; «Облік платежів»; «Податковий аудит»; «Аналітична система». Проте на даному етапі все ще залишається проблема недостатньої інтегрованості в інформаційних системах ДФС аналітичних технологій підтримки прийняття рішень, зокрема відсутність таких можливостей на регіональному рівні [5].

Аналітична платформа - це спеціалізоване програмне забезпечення, яке складається з інструментів для пошуку прихованих закономірностей з неповних, розріджених, неструктурованих даних, які консолідуються в одному місці (сховищі даних). Аналітична платформа повинна забезпечити збір, обробку, трансформацію даних, застосування алгоритмів Data Mining, засоби візуалізації та широкий і зручний доступ до результатів користувачів, можливості інтеграції в бізнес-процеси підприємства.

Враховуючи функціонування інформаційної системи ДПС України на платформі Oracle, актуальним завданням є вивчення, дослідження та використання функціоналу розширеної аналітики даної СКБД, що щорічно розширюється і орієнтується на оброблення великих інформаційних масивів [1; 2] .

Одним із таких продуктів, що надається безкоштовно, є Oracle Application Express (скорочено іменується як Oracle Apex, APEX) - пропрієтарне середовище швидкої розробки прикладного програмного забезпечення на основі СУБД Oracle Database, що реалізована як веб-додаток. Всі елементи, що виникають в циклі розробки програми в даному середовищі зберігаються безпосередньо в інфраструктурі Oracle Database, тим самим забезпечується спільна робота розробників і контроль версій без використання файлів і додаткових систем управління версіями. Додатки можуть бути розгорнуті на Oracle Database 11g без додаткового програмного забезпечення (використовуючи вбудований в СУБД веб-сервер) [3].

Веб-сервер може бути винесено на зовнішній сервер на основі Apache httpd з модулем mod_plsql. Також існує Java-додаток Oracle APEX Listener, який може бути розгорнуто на J2EE-серверах додатків для забезпечення функцій веб-сервера для APEX-додатків з можливостями кешування на стороні веб-сервера, конфігурації через веб-інтерфейс, додатковими функціями з моніторингу та забезпечення безпеки.

Oracle Application Express (далі Apex) являє собою конструктор готових блоків сайту. За допомогою інтеграції Apex в інформаційній системі регіональних ДФС на платформі Oracle можна аналізувати місцеві податкові надходження, результати

обчислення критеріїв соціально-економічного розвитку регіонів та їх зв'язок із показниками результативності та якості процесів податкового відомства.

Важливим напрямом розвитку Oracle є опція поглибленої аналітики Oracle R Enterprise. Продукт Oracle R Enterprise дає аналітикам можливість застосовувати різноманітні складні обчислювальні методи до наборів даних в мільярд рядків за лічені секунди, роблячи реальним ітеративний, швидкий і якісний аналіз «великих даних». Він скорочує час розгортання моделей статистичного аналізу, позбавляючи від необхідності переводити моделі на інші мови програмування перед розгортанням і практичним застосуванням (Рис.1) [4].

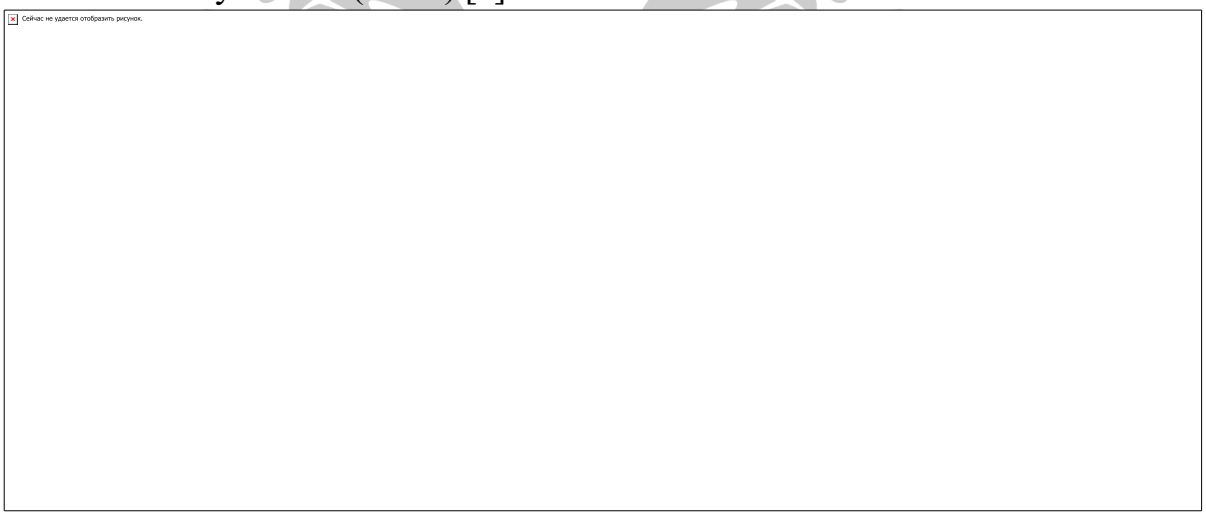

Рис.1. Архітектура Oracle R Enterprise

Дослідження Oracle Application Express під час підготовки випускної роботи показує на можливість застосування Apex як досить доступного і простого в освоєнні додаткового засобу для оцінювання показників діяльності регіональних органів ДФС України, який розширить можливості для аналітики, підвищення якості діяльності підрозділів, дозволить приймати аналітично обґрунтовані рішення, здійснювати кількісний аналіз податкових ризиків та зменшення їх впливу на загальний результат.

Використання Oracle R Enterprise на центральному рівні ДПС України дозволить використовувати вбудовані в Oracle Database алгоритми інтелектуального аналізу (Data Mining), аналітичні та статистичні функції мови програмування R.

Список використаних джерел

1. Редич О.В. Інформаційно-аналітичні технології в оподаткуванні. Навчальний посібник / О.В. Редич. –Ірпінь: Університет ДФС України, – 2019. – 438 с.

2. Модернізація державної податкової служби України: Навчально-методичний посібник для слухачів дистанційного курсу. Видання дев'яте,

виправлене і доповнене / Накай А.І., Редич О.В. та ін. За заг.ред. В.Л.Журавського. – Ірпінь, Вид-во НУ ДПСУ, 2013. – 197 с.

3. Редич О.В., Забишний О.О., Порівняння Oracle Application Express (Apex) і Mendix у контексті інтеграції їх з ІС ДФС України // Матеріали IX Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми впровадження інформаційних технологій в економіці країн», 17-18 травня 2018 р. – с. 301. – С.20-24

4. Редич О.В, Лондар О. С. Аспекти інтеграції Oracle Advanced Analytics в інформаційно-аналітичній системі податкового відомства. Матеріали X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми впровадження інформаційних технологій в економіці країн V-4», 16-17 травня 2019 р. – С.71-74.

5. Редич О.В., Губатенко О.А. Результати застосування методології інтегральних критеріїв в оцінюванні діяльності органів ДПС України. //Модернізація державної податкової служби України у контексті інноваційного розвитку: матеріали науково-практичного семінару. – Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2011. – 268 с. С.86-97.

Богдан С. В.,
асистент кафедри управлінського обліку,
бізнес-аналітики та статистики
Університет державної фіскальної
служби України
Синиця В. В.,
студент ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОБЛІКОВІ ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПОДАТКОВОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

Одним із пріоритетних завдань органів державної влади у сфері податкової політики є усунення адміністративних бар'єрів та створення максимально комфортних умов для забезпечення виконання платниками податків своїх зобов'язань. Складність та суперечливість трактування податкового законодавства, прагнення до абсолютної податкової оптимізації, недостатня довіра до інформаційних центрів податкових органів зумовили виникнення та розгортання діяльності податкового консультування. Економічна сутність такої

діяльності проявляється у продукуванні публічно значущої послуги, яка спрямована на досягнення раціональної податкової поведінки платника податку та прозорості податкової політики держави.

Особливе місце в системі ризик-менеджменту на підприємстві посідають процедури управління податковими ризиками.

Під *податковим ризиком* (в контексті податкового консультування) нами пропонується розуміти можливість настання події, що призведе до втрати або недоотримання фінансових ресурсів суб'єктами податкових правовідносин у ході дотримання прав та виконання ними своїх обов'язків в процесі продукування податкової консалтингової послуги.

Як вже зазначалося, метою податкового консультування є розробка оптимальної бізнес-моделі (з урахуванням специфіки діяльності) суб'єкта господарювання, яка спрямована на прийняття найбільш оптимального режиму оподаткування. В даному випадку контекстом мети передбачається мінімізація або уникнення ризиків, що можуть виникати в процесі оподаткування діяльності суб'єкта підприємництва.

Однак в процесі надання послуг податкового консультування можуть виникати ризики у відносинах «консультант – клієнт», які негативно вплинуть на результат та ефективність таких послуг. Сприйняття ризиків як у клієнта, так і консультанта можуть різнитися. Причиною цьому є наявність різних точок зору стосовно проблеми, різниці в потребах та можливостях сторін. В контексті зазначеного податкове консультування спрямоване на [3, с. 723]:

– визначення основних складових моделей процесу ризик-менеджменту;

– визначення адекватності ідентифікації податкових ризиків;

– поєднання різних методик під час аналізу податкових ризиків;

– можливість коригування процесу управління податковими ризиками.

Доцільно звернути увагу: ризики податкового консультування консалтингової фірми, які виникають на етапах від підготовчого (інформаційного) до рекомендаційного (впровадження змін), зазвичай, справляють найбільший вплив на діяльність консалтингової фірми, а ризики, що виникають на етапах від рекомендаційного (впровадження змін) до етапу оцінки ефективності змін, справляють істотний вплив на діяльність клієнта – іншого суб'єкта податкового консультування.

Особливої уваги в інформаційному забезпеченні управління ризиками податкового консалтингу всередині консалтингової фірми потребує система бухгалтерського обліку, яка повинна бути адаптована до особливостей податкового консультування в умовах ризику.

Для відповідності облікової інформації потребам ризик-менеджменту доцільно розробити та запропонувати облікове забезпечення (табл. 1) управління розглянутими вище ризиками за методами резервування ризиків та їх страхування.

Таблиця 1

Облікове забезпечення управління ризиками податкового консультування (з позиції консалтингової фірми)

№ з/п	Метод зниження або уникнення ризику	Об'єкт обліку	Бухгалтерські рахунки
1	Метод резервування ризиків	господарські операції з формування та використання резерву сумнівних боргів	– 38 Резерв сумнівних боргів – 43 Резервний капітал *431 Резерв покриття наслідків ризику* – 47 Забезпечення майбутніх витрат і платежів *479 Резерв під забезпечення професійних ризиків*
2	Метод страхування ризиків	господарські операції за послугами компаній щодо страхування ймовірності настання внутрішніх ризиків діяльності фірми	– 65 Розрахунки за страхуванням *656 Розрахунки за страхуванням професійної відповідальності*

Джерело: адаптовано до системи управління ризиками податкового консультування на основі [1], [2, с. 223].

Перший метод – *резервування ризиків* – тобто створення резервів спричиняє пряме визнання впливу ризику, робить інформацію про них відкритою та зрозумілою у використанні як внутрішнім, так і зовнішнім користувачам. В даному випадку найбільший інтерес становлять два аспекти резервування – обґрунтованість розміру резервів та фактичне забезпечення створених резервів відповідними активами [1, с. 136]. Другий метод – *страхування ризиків* – є основним прийомом зниження ризику, який слугує надійним захистом від настання несприятливих подій. Зокрема, вважаємо за доцільне включення до Плану рахунків бухгалтерського обліку рахунок 656 «Розрахунки за страхуванням професійної відповідальності», на якому доцільно

вести облік розрахунків з відповідальності перед третіми юридичними або фізичними особами, котрі можуть зазнати збитків.

Таким чином, зазначені методи облікового забезпечення управління ризиками податкового консультування дозволяють здійснювати своєчасний контроль за рівнем ризику, відхиленнями та економічною доцільністю даних методів. У свою чергу, податковий ризик чинить значний вплив на фінансово-господарську діяльність окремого платника і, як наслідок, на державу в цілому. При цьому метою податкового консультування є розробка оптимальної бізнес-моделі суб'єкта господарювання, яка спрямована на усунення ризиків та зменшення податкового навантаження з використанням існуючих податкових пільг та впровадження системи податкового планування.

Список використаних джерел

1. Гнилицька Л.В. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства: монографія. Київ: КНЕУ, 2012. 305 с.
2. Макарович В.К. Місце і роль договору факторингу в системі бухгалтерського обліку. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації*. Київ: «Рута», 2013. Випуск 2 (11). С. 223-232
3. Титенко Л.В., Богдан С.В. Обліково-інформаційне забезпечення управління ризиками податкового консультування. Економіка та суспільство. 2019. Випуск 20. С. 721-729

Пілевич Д. С.,
доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики, Університет державної фіскальної служби України
Слободянюк К. В.,
студентка ННІ ОАА Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ У СФЕРІ ЕЛЕКТРОННОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Оподаткування є важливою складовою державного регулювання економічних процесів, що стимулює розвиток як економіки в цілому, так і окремих його галузей. Однією з таких галузей економіки є електронний бізнес. Та є певні проблеми в оподаткуванні даної сфери, що стримують її розвиток.

Дослідженням проблеми оподаткування електронного бізнесу займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені як: Борейко Н., Мельник П., Писаренко Ж., Фролова Л., Швабій К., Тардаскіна Т. та інші. Для розуміння актуальності даного питання, необхідно проаналізувати сучасний стан електронного бізнесу і визначити його суть.

Почнемо з того, що електронний бізнес – це вид економічної діяльності компаній через комп'ютерні мережі, зокрема Internet, з метою отримання прибутку. Важливою складовою електронного бізнесу є електронна комерція, яка включає в себе операції з купівлі-продажу, електронного переказу коштів, використання смарт-карт та електронних грошей. Електронний бізнес, крім електронної комерції, включає у себе процес обслуговування клієнтів та співпрацю з діловими партнерами, що здійснюється онлайн у мережі Internet. Це дає можливість стверджувати, що електронний бізнес на даний час є найбільш перспективним для розвитку та інвестування [1].

Та не зважаючи на те, що електронний бізнес є прогресивною галуззю економіки, на сьогодні, не врахована його специфіка при оподаткуванні в Україні. В результаті, окремі суб'єкти економічної діяльності знаходять різні шляхи ухилення від сплати податків. Прикладом ухилення від сплати податків може бути уникнення державної реєстрації підприємницької діяльності, або не внесення доходів, отриманих від ведення електронного бізнесу, у податкові декларації. До специфіки електронного бізнесу можна віднести:

- анонімність продавця і покупця, що ускладнює ідентифікацію суб'єкта оподаткування;
- електронна поставка товарів та послуг унеможливлює контроль за обсягами торговельних операцій, а відповідно і визначення об'єкта оподаткування;
- Україна є переважно імпортером товарів та послуг, тому безмитне і безподаткове і безподаткове їх придбання засобами Internet, суттєво впливає на внутрішню конкуренцію і створює дискримінаційне становище для вітчизняних виробників тощо [2].

Чинне податкове законодавство спрямоване на регулювання «традиційного» бізнесу і є непристосованим до електронного, оскільки частина грошових потоків не підлягає відстеженню та контролю, а також немає відповідного алгоритму податкового регулювання електронного бізнесу [3].

На сьогодні у світі є декілька основних концепцій, щодо державного податкового регулювання електронного бізнесу, зокрема концепція відмови від оподаткування – (дану позицію підтримують США, Канада, Австралія, Японія та

ін.); концепція максимального державного регулювання (підтримують країни ЄС); та концепція поєднання ліберальних та регулюючих підходів в оподаткуванні електронного бізнесу.

На нашу думку, для кращого розвитку електронного бізнесу, та економіки України в цілому, необхідно розробити нормативно-правову базу, щоб регулювала діяльність електронного бізнесу в Україні. Це б дозволило забезпечити ефективнішу діяльність підприємств мережі Internet, а також збільшити дохідну частину бюджету.

Список використаних джерел

1. Кулик В. А. Розвиток електронного бізнесу в Україні. *Актуальні проблеми економіки.* 2017. № 1 (187). С. 168-176.
2. Малініна Н. М. Оподаткування електронного бізнесу в Україні: сучасні реалії та перспективи. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова.* 2016. Т. 21. Вип. 7-1 (49) С. 152-155.
3. Податковий кодекс України: Закон від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.

Гладченко О. В.,
доцент кафедри інформаційних систем і технологій,
Університет державної фіскальної служби України
Соловей О. І.,
студент ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ФІНАНСОВОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ

В сучасних умовах розвитку інформаційних технологій і економіки питання про глибше застосування техніки, наприклад, в управлінні фінансами і цілком в економіці порушується частіше. Це доводить повсякденне застосування в банках, на підприємствах баз даних.

Наприклад, підприємство у своїй діяльності стикається з низкою зовнішніх обмежень у вигляді податкового законодавства, політичної та економічної ситуації тощо, але завданням ефективно організованої системи фінансового менеджменту є адаптація своєї діяльності відповідно до явищ, на які

підприємство вплинути не може, тобто система фінансового менеджменту повинна володіти гнучкістю в прийнятті управлінських рішень з питань управління активами, грошовими потоками, інвестиціями, капіталом, ризиками діяльності, своєчасно реагувати та змінюватися відповідно до вимог зовнішнього середовища. Технологія розв'язання задач фінансового менеджменту в умовах автоматизованих інформаційних технологій включає наступні процедури: збір і підготовку інформації; обробку, накопичення і зберігання даних, моделювання даних, формування результатної інформації, передачу інформації особі, що приймає рішення, прийняття рішення. В залежності від виду та особливостей конкретної задачі, а також технологічних рішень з організації автоматизованої обробки інформації на даному підприємстві, деякі з перерахованих процедур можуть бути відсутні. Це характерно для задач, вирішення яких вимагає використання внутрішньої інформації про об'єкт, в умовах застосування комплексних систем автоматизації управління фінансово-господарською діяльністю підприємств, що передбачають використання інформаційної бази. Прикладами таких завдань можуть служити: аналіз фінансового стану підприємства, здійснюваний його менеджментом; поточне планування, управління оборотними коштами, оперативний контроль за здійсненням розрахунків [1].

Програмні засоби, призначені для автоматизації оцінки, підготовки техніко-економічних обґрунтувань (ТЕО) і розробки бізнес-планів інвестиційних проєктів, представлені на вітчизняному ринку наступними продуктами: Project Expert (PRO-INVEST Consulting), Альт-Інвест (Альт).

Ці програми дозволяють менеджеру у діалоговому режимі вирішити такі завдання:

- детально описати поточний стан підприємства з урахуванням зміни параметрів зовнішнього середовища (інфляція, податки, валютні курси тощо);
- розробити план реалізації інвестиційного проєкту, стратегії збуту і виробництва, що забезпечують раціональне використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів;
- визначити схему фінансування проєкту (власний капітал, позикові кошти, лізинг тощо);
- програти різні сценарії реалізації проєкту, варіюючи значення чинників, здатних вплинути на його фінансові результати;
- автоматично сформувати всі необхідні види звітності (баланс, звіт про прибутки та збитки, прогноз потоків готівки тощо) і проєктної документації відповідно до вимог міжнародних стандартів російською та англійською мовами;

- провести всебічний аналіз чутливості та ефективності проєкту в розрізі його учасників (підприємства, інвесторів, банків тощо);
- здійснювати подальший моніторинг та контроль реалізації різних стадій проєкту з автоматичним виявленням відхилень фактичних показників від запланованих [2].

Інформаційні системи справді посіли одне з провідних місць в процесі розвитку менеджменту. Управлінські інформаційні системи (ІС) являють собою організаційно-технічні системи, які забезпечують вироблення рішень на основі автоматизації інформаційних процесів у сфері управління. Інформаційні системи менеджменту (ІСМ) є різновидом ІС, їх конкретизацією щодо сфери застосування, тобто менеджменту. Призначення ІСМ − сприяння більшій оперативності та конкретності менеджерської діяльності, забезпечення своєчасності виконання і високого ступеня обґрунтованості всіх управлінських розрахунків, забезпечення контролю за правильним виконанням управлінських рішень і зворотного зв'язку. Загальною метою створення ІСМ є вдосконалення менеджерської діяльності відповідних установ і підприємств та підвищення на цій основі ефективності їх роботи [3].

Отже, в сучасних умовах фінансового менеджменту на підприємствах використовується багато програмного забезпечення для ведення обліку. А для забезпечення ефективності можна використовувати чимало методів, одним з яких є використання сучасних інформаційних технологій. Сучасні розробки інформаційних систем фінансового менеджменту просуваються вперед досить успішно, використовуючи останні досягнення в галузі технологій інформаційних систем та комунікацій.

Список використаних джерел

1. Петришен Ю. І. Інформаційні технології в фінансовому менеджменті: стаття м. Кам'янець-Подільський, 2014
2. URL:http://188.190.33.55:7980/jspui/bitstream/123456789/4358/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80.%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82.2014-106-107.pdf (дата звернення 07.05.2020)
3. Питель Р. Інформаційні технології в фінансовому менеджменті: стаття, Опубліковано 23.04.2014 р., URL:https://kerivnyk.info/2014/04/pytel.html(дата звернення 07.05.2020)
4. Миколишин І. Інформаційні технології в менеджменті: стаття, Опубліковано 07.05.2012 р., УДК: 005:004, URL:https://kerivnyk.info/2012/05/mykolyshyn.html (дата звернення 07.05.2020)

Гладченко О. В.,
доцент кафедри інформаційних систем і технологій
Університету державної фіскальної
служби України
Старікова Д. В.,
студент ННІ ІТ
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОСНОВНІ СЕРВІСИ ТА МЕТОДИ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Безпека персональних даних − це захищеність даних, за допомогою яких фізична особа може бути ідентифікована, вони обробляються засобами обчислювальної техніки або автоматизованою системою від внутрішніх та зовнішніх загроз, від доступу осіб, які немає такого права, її отримання розкриття модифікації або руйнування.

Законом України про персональні дані, прийнятим від 1 червня 2010 року, діє заборона на збирання, зберігання та розповсюдження персональної інформації про фізичних осіб без їх згоди. Також, стаття 32 Конституції України гарантує право громадян на невтручання в приватне життя. Згідно з ними, кожна установа чи будь-яка фізична особа, яка створює базу даних та опрацьовує приватну інформацію інших осіб, повинна отримати безпосередню згоду на це [6].

Сервіс безпеки – це сукупність механізмів, процедур та інших заходів управління для зменшення ризиків, пов’язаних з загрозою втрати або розкриття даних. Одні сервіси забезпечують захист від загроз, інші − виявляють слабкі місця в системі безпеки.

За допомогою сервісів безпеки захисту персональних даних у системі органів ДФС України має передбачати реалізацію технологій захисту даних на всіх рівнях інформаційної системи. Основним завданням захисту інформації та інформаційних відносин в органах ДФС України є забезпечення доступності, цілісності та конституційності інформації.

Основними сервісами безпеки персональних даних органів ДФС України:

- автентифікаційний сервіс;
- конфіденційний сервіс;
- цілісний сервіс;
- сервіс дотримання зобов’язань.

Автентифікаційна процедура користувача або процедура перевірки є першим етапом на шляху захисту ресурсів інформаційної системи. А саме перевірки, чи є користувач, який входить в систему, тим, за кого він себе видає. Як правило автентифікація складається з двох етапів: ідентифікація (представлення користувача системі) та верифікація (перевірка відповідності користувача за допомогою пароля або за біометричними характеристиками користувача, який буде порівняний з паролем в записі обліку цього користувача).

Сервіс конфіденційності означає, що доступ до інформації може бути наданий тільки тим суб'єктам, що мають на це право. Якщо необхідно, для забезпечення конфіденційності використовується шифрування даних.

Захист від навмисної або випадкової зміни даних забезпечує сервіс цілісності. Захисту потребує, наприклад, інформація, що зберігається в базі даних або передається по каналах зв'язку. має ряд особливих властивостей, що ускладнюють їх захист. Ряд особливих властивостей, таких як електронний характер цих даних, ускладнюють їх захист.

Сервіс дотримання зобов'язань гарантує, що учасники інформаційного обміну не зможуть заперечити факт своєї участі в ньому. Тобто, відправник не зможе відмовитися від факту передачі даних, а адресат − від факту їх приймання. Цей сервіс може бути реалізований шляхом використання цифрового підпису [1, с. 131].

Щоб забезпечити належну захищеність інформації в органах ДФС, необхідно використовувати відповідні моделі та методи оцінки загроз і небезпек, які змінюється дуже часто з урахуванням розвитку новітніх технологій і залежать як від рівня розвитку конкретного суспільства, так і від контексту оцінки, наявності необхідних даних щодо характеристик загрози, алгоритм отримання даних щодо ймовірності настання та розміру негативних наслідків.

Виділяють декілька типів методів забезпечення інформаційної безпеки:

• одноріневі методи (будуються на підставі одного принципу управління інформаційною безпекою);

• багаторівневі методи (будуються на основі декількох принципів управління інформаційною безпекою, кожен з яких слугує вирішенням власного завдання);

• комплексні методи − багаторівневі технології, які об'єднані у єдину систему координаційними функціями на організаційному рівні з метою забезпечення інформаційної безпеки, виходячи з аналізу сукупності чинників небезпеки, які мають семантичний зв'язок або генеруються з єдиного інформаційного центру інформаційного впливу;

• інтегровані високоінтелектуальні методи − багаторівневі, багатокомпонентні технології, які побудовані на підставі могутніх автоматизованих інтелектуальних засобів з організаційним управлінням.

Загальні методи забезпечення інформаційної безпеки активно використовуються на будь-якій стадії управління загрозами. До таких стадій належать: прийняття рішення по визначенню області та контексту інформаційної загрози та складу учасників процесу протидії; ухвалення загальної стратегії та схеми дій в політичній, економічній, соціальній та інших сферах життєдіяльності; забезпечення адекватного сприйняття загрози та небезпеки у нижчих організаційних ланках системи управління НБ; виділення необхідних політичних, економічних, соціальних, адміністративних і організаційних ресурсів, достатніх для реалізації програми відбиття інформаційної загрози та збереження сталого розвитку інформаційних ресурсів системи управління: трансформації результатів оцінки ризиків у відповідну політику безпеки, включаючи національну [2].

Головним завданням комплексної системи захисту інформації є: унеможливлення витоку інформації технічним каналом, а саме каналам побічних електромагнітних випромінювань, які виникають за умови впливу фізичних процесів під час функціонування засобів обробки інформації, та інших комунікацій та технічних засобів; виявлення, запобігання і протидія несанкціонованим діям з інформації, у тому числі, які вчиняються за допомогою комп'ютерних вірусів; захист від цілеспрямованого впливу на засоби обробки інформації, що здійснюється за допомогою формування сигналів та фізичних полів та може призвести до порушення її цілісності й незаконного блокування.

Такі принципи передбачають можливість своєчасно отримати необхідну інформацію, необхідні інформаційні послуги, а також передбачають можливість запобігання несанкціонованої відмови отримання інформації; запобігання несанкціонованої модифікації або руйнування інформації; запобігання несанкціонованого ознайомлення з інформацію.

Визначення та проведення робіт стосовно вимог до захисту інформації, проєктування, розробки модернізації системи захисту ДФС України в системі, а також здійснення робіт експлуатації та контролю за нормами захищеності виконується службою захисту інформації.

Отже, органи державної фіскальної служби України виконують ряд заходів щодо забезпечення інформаційної безпеки, які визначаються як комплекс організаційно-правових, технологічних, психологічних заходів, і спрямовані на попередження, усунення порушень і загроз податковій, митній інформації, схоронності конфіденційних даних платників податків, зборів, що можуть завдати

шкоди фізичним чи юридичним особам, органам державної фіскальної служби України та державі в цілому.

Список використаних джерел

1. Василів В. Б. Інформаційні системи в менеджменті: навч. посіб. Рівне: НУВГП, 2008. 131с.
2. Ліпкан В. А. Національна безпека України: навч. посіб. Київ: КНТ, 2009. 576. URL: http://politics.ellib.org.ua/pages-8288.html
3. Баранецька О. Національні інтереси України в сфері фіскальної безпеки. *Наука молода*. 2008. № 9. С. 83–87.
4. Іванова Ю. Б. , Бережна Ю. В. Податкова безпека: сутність та умови забезпечення. *Економіка розвитку*. 2010. № 2(54). С. 9–11.
5. Субіна Т. В. Адміністативно-правове забезпечення інформаційної безпеки в органах державної податкової служби України: дис….канд. юрид. наук. Ірпінь, 2010. 219 с.
6. Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016, 82 с.

Параниця Н. В.,
к. е. н., доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики
Університет державної фіскальної служби України
Степанова Д. О.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПІДГОТОВКА ТА АТЕСТАЦІЯ ПОДАТКОВИХ КОНСУЛЬТАНТІВ

Інститут податкового консультування у країнах світу є однією із необхідних складових, яка здійснює великий вплив на ефективність фіскальної системи країни та на процес адміністрування податків та платежів. У західних країнах професія «податковий консультант» з’явилася давно та на сьогоднішній день є перспективною. І це зрозуміло, адже в розвинених країнах громадяни прагнуть вирішити проблему сплати податків чесно та швидко.

В Україні розвиток ринку податкового консультування є актуальним та перспективним питанням, тому потребує досвіду розвинених країн світу.

Інтереси бізнесу і держави у питанні сплати податків є різновекторними. Так, платник податку намагається оптимізувати результат своєї діяльності, в свою чергу держава – постійно потребує коштів задля виконання функцій у суспільстві, які залучає до бюджету через систему оподаткування, що протидіє постійному примноженню прибутку платників податків. Варто відзначити, що цю різновекторність зумовлюють не лише фіскальні інтереси двох сторін, а й певні фактори: неосвіченість населення, низький рівень податкової культури, нерозуміння норм законодавства та неоднозначне їх тлумачення, на основі чого можуть виникати різного роду податкові конфлікти.

Отож виникає необхідність створення між підприємцями і владою атмосфери діалогу та взаєморозуміння, що в свою чергу, можливо через інститут податкового консультування в особі податкових консультантів.

Податкового консультанта іншими словами називають податковим експертом, який надає свої послуги (консультації) клієнтові та представляє його інтереси у певних видах податкових правовідносинах. Тобто, він виконує роль посередника між державою та платником податків, допомагаючи останньому побудувати ефективну модель бізнесу, максимально мінімізуючи ризики його ведення в сфері оподаткування, при цьому не виходячи за межі діючого законодавства. Отож «робота податкового консультанта є корисною для платника та держави, оскільки, податковому консультанту немає необхідності пояснювати норми законодавств, він просто коректно і ефективно застосовує їх при наданні послуг по податковому консультуванню» [3]. Тому дана професія має викликати зацікавлення зі сторони держаних органів влади, які можуть забезпечити правову основу діяльності професії податкового консультанта.

Варто зазначити, що дана професія вимагає належного рівня якості освіти. Людина, яка працює податковим консультантом повинна володіти не лише юридичною базою знань, а й фінансовою та економічною. Також вона повинна знати основи менеджменту та основні психологічні моменти, які можуть виникнути у процесі роботи. На сьогоднішній день актуально, коли здійснюється підготовка податкових консультантів закладами вищої освіти економічного та юридичного профілю, що зумовлюється:

- перш за все запитами бізнесу на пошук кваліфікованих податкових консультантів (ускладнення та постійна зміна податкового законодавства);

- податкова консультація професіонала містить не лише надання послуг з питань оподаткування, але й допомогу у вигляді оптимальної моделі ведення бізнесу в рамках чинного законодавства;
- отриманням податковим консультантом теоретичних знань у ЗВО.

Основними принципами податкового консультанта у регулюванні податкових спорів та конфліктів є:

1. податковий консультант повинен бути нейтральною особою, він не повинен втручатися у конфлікти;
2. «конфліктуючим сторонам варто погодитись з присутністю податкового консультанта і використанням його рекомендацій при винесенні остаточного рішення» [1, с. 24];
3. основною метою податкового консультанта є збір інформації, формування проблеми та формулювання порад;
4. консультант повинен підтримувати кожну сторону, проникати у різні думки щодо конкретної проблеми;
5. податковому консультантові слід допомогти конфліктуючим сторонам у визначенні проблеми та дійти до компромісного рішення.

До основних обов'язків податкового консультанта належить: відстоювати та захищати права та інтереси громадян у судах; ознайомлюватися у юридичних осіб із необхідними матеріалами чи документами; отримувати письмові висновки фахівців з питань, які потребують певних знань; консультувати та надавати довідки в усних та писемних формах; виконувати інші дії, які не суперечитимуть законодавстві. Якщо ж консультант не дотримується поставлених обов'язків та не виконує їх, він понесе майнову та іншу цивільно-правову відповідальність, відповідно, які були зазначенні при підписанні договору.

Якщо ж це все порівнювати з іншими країнами Європи (на прикладі Польщі), то побачимо, що керівним органом податкових консультантів є Національна палата податкових консультантів. Згідно із законом про податкове консультування за Статутом Національної палати податкових консультантів регулюється сфера діяльності, права та обов'язки податкових консультантів, принцип виконання даної роботи, а також здійснення діяльності з податкового консультування.

Згідно за даними польського законодавства, однією із основних умов, необхідних для отримання звання податкового консультанта, є пред'явлення документів: про дієздатність, правоздатності, бездоганної репутації, наявність вищої освіти, а також здача іспиту на отримання звання податкового

консультанта з позитивним результатом і проходження дворічної професійної практики. Виконання трьох останніх умов є гарантією здобуття професії податкового консультанта.

Іспит на отримання звання податкового консультанта складається з усної та письмової частин. Письмову частину становить тест, що полягає у складанні проекту виступу від імені клієнта в податкових органах або суді. Умовою допуску до усної частини іспиту є здача письмової частини іспиту з позитивним результатом. Усна частина іспиту полягає у відповідях на 10 питань з випадково обраного набору питань. Іспит на отримання звання податкового консультанта проводить Державна комісія з питань податкового консультування, що діє при Міністерстві фінансів і складається з 60 членів, призначених та відкликаних чинним міністром фінансів. Такий склад Екзаменаційної комісії повинен забезпечити найвищий рівень атестації.

Наступним кроком, який як правило, має бути реалізований кандидатом, бажаючим отримати звання податкового консультанта, є дворічна професійна практика. Практика після здачі іспиту проходить в податкових управліннях, рахункових палатах, у податкових консультантів або в компаніях податкового консультування.

Звертаючись до законодавчих актів, у податкових консультантів є ряд обов'язків, одним із яких є регулярне підвищення кваліфікації. Про цей обов'язок йдеться у Статуті Національної палати податкових консультантів.

Податкові консультанти повинні здавати іспити для підвищення професійної кваліфікації. Також існують платні форми організації курсів, семінарів, конференцій та інші. Способом перевірки та оцінки виконання податковими консультантами обов'язку підвищення кваліфікації є введена з 1 січня 2011 р. система балів оцінювання рівня підвищення кваліфікації податкових консультантів, згідно з якою податковий консультант, виконуючи обов'язок регулярного підвищення кваліфікації, зобов'язаний одержати як мінімум 32 бали протягом двох років безперервно.

Задля підтвердження виконаного обов'язку підвищення кваліфікації, податкові консультанти отримують підтвердження щодо участі у навчанні (посвідчення, сертифікати, дипломи і т. д.).

Таким чином, роль податкового консультанта відіграє чимале значення. Як можемо спостерігати, ця робота є затребуваною та перспективною. Хоча на теренах України програма щодо навчання податкового консультанта тільки розвивається, до неї вносяться зміни, але в майбутньому вона буде однією із найважливіших та найнеобхідніших.

Список використаних джерел

1. Бочуля Т. В., Коробкіна І. С. Податкове консультування: опорний конспект лекцій у структурологічних схемах для студентів спеціальності 071 «Облік і оподаткування» освітнього ступеня «Магістр». Харків, 2018. 104 с.
2. Буссе Р. Правовое регулирование и организация налогового консультирования в странах Восточной Европы на примере Польши, Чешской Республики и Словакии – електронне джерело – http://www.nalog-forum.ru/php/content.php?id=430
3. Палата податкових консультантів України. Професія податкового консультанта: необхідність чи вимога часу? – електронне джерело – http://ppk.org.ua/uk/profesia_podatkovogo_konsultanta_neobhidnist_chy_vymoga_chasu.html
4. Чирва А.А. Вибір системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів господарювання: проблеми та шляхи їх вирішення / А.А. Чирва // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. Львів, 2014. 154 с.

Мілевська А. О.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права та процесу
Університет державної фіскальної
служби України
Таранюк Т. О.,
студент ННІ Права
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

БАЛАНС ПУБЛІЧНИХ ТА ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ ПРИ ВИРІШЕННІ ПОДАТКОВИХ СПОРІВ, ЩО ВИНИКАЮТЬ В ПРОЦЕСІ ОПОДАТКУВАННЯ СПАДЩИНИ

Поділ правовідносин на приватні та публічні беруть свій початок ще з часів державотворення, такий розподіл має теоретичний та практичний сенс, зважаючи на природу держави та правових інститутів, що діють в ній. Проте, це

не означає, що публічні та приватні правовідносини існують відокремлено одне від одного. Так чи інакше вони перетинаються, і напевно, найбільш повно та яскраво це можна прослідкувати спостерігаючи за механізмом оподаткування, який існує та діє в державі. Отож, держава, для забезпечення своєї діяльності та виконання своїх функцій, однією з яких є забезпечення соціальної стабільності та створення необхідних умов для проживання в ній, знімає своєрідну плату у вигляді податків, зборів та інших обов'язкових платежів. Разом з тим, такий публічний інтерес перетинається з приватними інтересами осіб, що перебувають у даній державі. З одного боку, реалізація цього публічного інтересу дає змогу за рахунок економічної стабільності створити умови, в яких повною мірою будуть забезпечуватися приватні інтереси громадян та осіб, що перебувають на території держави. А з іншого боку – він посягає на майнові інтереси, оскільки полягає у вилученні певної частини майна у таких осіб. Таким чином, і утворюється баланс між публічними та приватними інтересами у сфері оподаткування, коли вони взаємодоповнюють один одного та не можуть існувати окремо.

Разом з тим, «…баланс інтересів є важливою складовою у реалізації прав, свобод та законних інтересів приватних осіб»» [1, с. 422]. Зокрема, такий баланс можливо прослідкувати і між спадковими правовідносинами, що входять до блоку приватно-правових та податковими, що в свою чергу належать до публічних правовідносин.

Отож, відповідно до ст. 1216 Цивільного кодексу України [2], спадкуванням є перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців. Крім того, у ст. 1222 Цивільного кодексу зазначається, що фізичні особи, які є живими на час відкриття спадщини, а також особи, які були зачаті за життя спадкодавця і народжені живими після відкриття спадщини є спадкоємцями за законом чи заповітом [2].

Тобто, такі особи мають право на отримання спадщини, у даному випадку проявляються їх приватні інтереси, що полягають у отриманні матеріальних благ: майна спадкодавця чи майнових прав.

Проте, відповідно до ст. 174 Податкового кодексу України [3], прийняті спадкоємцем у спадщину майно та майнові та немайнові права підлягають обов'язковому оподаткуванню. Отож, ми можемо спостерігати той випадок, коли задля задоволення публічних інтересів відбувається втручання у приватні інтереси. За особою закріплюється обов'язок зі сплати даного податку, подібні

дії з боку держави є необхідними та доцільними, адже за рахунок таких надходжень відбувається стабілізація податкової і фінансової систем.

Незважаючи на те, що в податковому законодавстві чітко регламентовані положення, що стосуються оподаткування спадкового майна і здавалося б, що приватні і публічні інтереси у даній сфері мають бути чітко визначеними і збалансованими, і все ж таки нерідко виникають конфлікти між платниками податків і податковими органами. Оскільки, публічний інтерес – це сукупність приватних інтересів, проте вони не завжди збігаються і це породжує конфлікти.

Вирішення конфліктів, що виникають між платниками податків та податковими органами з приводу оподаткування спадщини відноситься до компетенції адміністративного судочинства. Тому, пропонуємо звернутися до судової практики з даної категорії спорів, щоб прослідкувати яким чином здійснюється відновлення балансу між приватними та публічними інтересами спадкоємців (платників податків з доходу та майна отриманого внаслідок прийняття спадщини) та держави, в особі податкових органів.

Отож, 03 вересня 2018 року Дніпропетровським окружним адміністративним судом було розглянуто справу № 804/4748/18 за позовом фізичної особи, до податкової інспекції про визнання протиправним та скасування податкового повідомлення-рішення. Суть даної справи полягає в тому, що позивач прийняв у спадщину після померлого батька житловий будинок, проте під час заповнення відомостей відносно отриманого позивачем доходу, податковим агентом було вказано у звіті неправильну ознаку отриманого позивачем доходу, а саме як дохід, отриманий платником унаслідок прийняття ним у спадщину від фізичної особи, що не є членом сім'ї першого ступеня споріднення, замість вірної дохід, отриманий платником унаслідок прийняття ним у спадщину від члена сім'ї першого ступеня споріднення. Як наслідок, така спадщина підлягала оподаткуванню на підставі пунктів 174.2.2., 167.2 та 164.2.10 Податкового кодексу України, але в результаті помилки було нараховано суму податку, а відтак оскаржуване податкове повідомлення-рішення є протиправними та такими, що підлягає скасуванню [4].

У результаті розгляду справи, суд задовольнив позов та скасував повідомлення-рішення податкової інспекції. Оскільки, відповідно до ст. 1261 Цивільного кодексу України, у першу чергу право на спадкування за законом мають діти спадкодавця, у тому числі зачаті за життя спадкодавця та народжені після його смерті, той з подружжя, який його пережив, та батьки [2]. Відтак, згідно підпункту 14.1.263 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України, спадкування позивачем відбулося як члена сім'ї першого ступеня споріднення, і

успадковане майно повинно оподатковуватись за нульовою ставкою, відповідно до абзацу «а» підпункту 174.2.1 пункту 174.2 статті 174 Податкового кодексу України [3]. Отож, у даному випадку вирішення спору відбулося на користь спадкоємця, в результаті чого були захищені та відновлені його приватні інтереси.

Також пропонуємо розглянути рішення Окружного адміністративного суду міста Києва у справі за № № 826/877/17 від 16 січня 2018 року [5]. Дана справа є подібною до попередньої, позивач звернулась до суду з позовом про визнання незаконним та скасування податкового повідомлення-рішення, оскільки було не правильно визначено ступінь спорідненості між спадкодавцем та спадкоємцем і в результаті чого було застосовано ставку податку, яка не підлягає застосуванню у даному випадку, що призвело до неправильного розрахунку суми податкового зобов'язання.

Так, позивач прийняла у спадщину дохід від бабусі, який би перейшов у спадщину матері позивачки, аби вона була жива на момент відкриття спадщини. Вказаний дохід на думку податкових органів підлягає оподаткуванню податком з доходів фізичних осіб у розмірі 5% бази оподаткування, оскільки позивач не є членом сім'ї першого ступеня споріднення. Проте, розглянувши матеріали справи суд дійшов висновку, що в даних спадкових правовідносинах має місце «спадкування за правом представлення». Оскільки, Податковий кодекс України не містить поняття даного поняття, до спірних правовідносин слід застосовувати ст. 1266 Цивільного кодексу України. Відповідно до ч. 1 ст. 1266 Цивільного кодексу України внуки, правнуки спадкодавця спадкують ту частку спадщини, яка належала б за законом їхнім матері, батькові, бабі, дідові, якби вони були живими на час відкриття спадщини. Відтак, спадкування за правом представлення позивачкою, відбулося як членом сім'ї першого ступеня споріднення, відповідно до пп. 14.1.263 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України), і успадковане майно повинно оподатковуватись за нульовою ставкою, відповідно до абзацу «а» пп.174.2.1 п. 174.2 ст. 174 Податкового кодексу України [5].

Отож, в даному випадку суд також дійшов до висновку про необхідність задоволення позовних вимог, оскільки, в діях податкового органу були ознаки очевидного порушення норм чинного законодавства, які в свою чергу призвели до порушення приватних інтересів спадкоємця-платника податку.

Таким чином можна зробити висновок, що дотримання балансу приватних і публічних інтересів у державі, зокрема, у сфері оподаткування спадкового майна є запорукою функціонування й розвитку стабільної фінансової системи та

правової держави. Разом з тим, для запобігання виникнення конфлікту приватних та публічних інтересів необхідно чітко регламентувати права і обов'язки суб'єктів приватної і публічної сфери, це сприятиме швидкому і правильному вирішенню конфліктів загалом, та у разі необхідності, у судовому порядку.

Список використаних джерел

1. Топча А. О. Баланс приватних і публічних інтересів при вирішенні податкових спорів. Часопис Київського університету права. 2017. № 1. С. 422-424. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2017_1_96 (дата звернення 05.05.2020).

2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 року № 435-IV. Дата оновлення: 13.02.2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15 (дата звернення 05.05.2020).

3. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. Дата оновлення: 02.04.2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення 05.05.2020).

4. Рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 03 вересня 2018 року № 804/4748/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: http://reyestr.court.gov.ua/Review/79751725 (дата звернення 05.05.2020).

5. Рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 16 січня 2018 року № 826/877/17. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: http://reyestr.court.gov.ua/Review/71909188 (дата звернення 05.05.2020).

Мацелюх Н. П.,
д.е.н. , професор
Університет державної фіскальної служби України
Тимошенко В. Ю.,
студентка ННІ ОАА
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ В УНІВЕРСИТЕТІ ДФС УКРАЇНИ

Вже п’ять років поспіль як трансформовано підготовку фахівців з вищої освіти за фахом «Облік, аналіз і аудит» у «Облік і оподаткування» . В царині освітнього середовища, у співставленні так званих нових видозмінених спеціальностей з тими, що діяли до 2015 року, відбулося ряд змін, де сфера обліку і фінансів підприємств гармонізована через складову оподаткування, а складова оподаткування на підприємстві реалізується через розроблену облікову політику та подання фінансової звітності.

В умовах високої швидкості отримання інформації посилюються аналітичні функції обліку, тому при підготовці бухгалтера необхідно: по-перше зосередити увагу на оцінці й аналізі даних. Аналізуючи дані про господарські операції та економічні процеси, оцінюючи положення фірми на ринку, зіставляючи результати цього аналізу з факторами впливу, студенти повинні розуміти зміст цих процесів, розуміти професійну етику бухгалтера. Тобто необхідно приділяти більше уваги фінансовій і загальносоціальній освіті бухгалтерів.

По-друге професія бухгалтера є соціально відповідальною саме тому , що бухгалтер несе відповідальність за складання фінансової звітності, і це впливає на довіру суспільства до звітності. По-третє від професійного судження бухгалтера залежить куди прямуватимуть потоки ресурсів в економіці, чи отримає фірма прибуток, чи повернуть свої гроші кредитори, чи надійдуть інвестиції.

Проте знань у галузі бухобліку та корпоративних фінансів стає недостатньо для того, щоб бути максимально затребуваним. У недалекому майбутньому бухгалтер — це аналітик, здатний оцінити вплив на добробут своєї компанії всього комплексу чинників, що формуються складною соціально-

економічною дійсністю, яка розвиває нові види корпоративної звітності — про сталий розвиток, екологічної, інтегрованої, соціальної, персоналізованої [1, с. 147—157].

Діджиталізація обліку, як не дивно, зміцнила, а не похитнула позиції бухгалтерів на ринку праці, вивільнивши потенціал бухгалтера для роботи в галузі моделювання звітності та управління її вмістом. Головне — бути готовим до вирішення нових завдань, не передаючи їх маркетологам, економістам, менеджерам та ін., що дозволить підвищити роль бухгалтерів у процесах управління та інформаційного забезпечення компаній [2].

Сучасний бухгалтер повинен бути готовий розробляти для фірми облікову політику, принципи управлінського обліку, правильно застосувати МСФЗ, складати нефінансову звітність, знайшовши золоту середину між необхідною стейкхолдерам інформацією і комерційною таємницею. І ще багато такого, що вимагає від бухгалтера креативності. Тому зміст підготовки фахівців за спеціальністю « Облік і оподаткування» потребує постійного вдосконалення.

Сучасні важливі наукові та практичні завдання в освітніх процесах стосуються трансформацій навчального середовища таким чином, щоб надати можливість здобувачам вищої освіти отримати компетенції, необхідні для професійного і особистісного розвитку і забезпечити їх реалізацію ще під час навчання. Продавці програмних продуктів пропонують одночасно курси, які допомагають користувачам їх освоїти. Пропонується навчання: групове, корпоративне, індивідуальне, он-лайн. ….. Проте бізнес не зацікавлений у розвитку надпрофесійних вмінь (soft skills), зосереджуючись на окремих (вибіркових) питаннях технічної компетентності, які необхідні для вирішення конкретної задачі на даний момент (як то складання фінансової звітності за Міжнародними стандартами або ведення управлінського обліку). Натомість, саме надпрофесійні уміння та навички надають можливість особистісного росту, і, як результат, кар’єрного успіху[3].

Саме тому складовими підготовки фахівців з вищою освітою у Вишах мають стати професійні компетентності та компетентності надпрофесійних вмінь (soft skills) .

Наступною особливістю підготовки фахівців має стати вибір студентом індивідуальної траєкторії навчання для додаткового розвитку професійних чи загальних компетентностей, поєднання яких дозволить йому самоствердитися у професії чи набути додаткових навичок для саморозвитку і самореалізації. З огляду на це, ЗВО повинен передбачити в освітній програмі широкий спектр вибору додаткових дисциплін на вимогу часу для вибору студентом.

В Україні за останні роки багато уваги приділялось питанням покращення практичної підготовки здобувачів освіти.

Зокрема, унормована дуальна освіта, яка запроваджена в Університеті ДФС України з 2019 року, яка створює можливості одночасно з теоретичним навчанням опановувати професійні навички на робочому місці.

Підходи до теоретичного навчання також зазнали змін в частині запровадження елементів дистанційної освіти. В Університеті ДФС України дистанційні технології розвиваються уже другий рік поспіль, тому і виклики, які виникли з поширенням короно вірусу, в Університеті перетворені у можливості через переведення студентів на дистанційне навчання з використанням платформи МУДЛ.

Окремим здобутком слід зазначити затвердження в Україні стандартів освітніх програм за рівнями «бакалавр», «магістр» за спеціальністю 071 « Облік і оподаткування», які побудовані на компетентністному підході і формуванні програмних результатів навчання на основі матриці знань. На підставі відповідних стандартів вищої освіти [4; 5] в Університеті ДФС України, в навчально-науковому інституті обліку, аналізу і аудиту запроваджено навчальний план підготовки бакалаврів за освітньо-професійною програмою ««Облік і оподаткування підприємницькою діяльністю» спеціальності 071«Облік і оподаткування», у якому передбачено навчальні практикуми із застосуванням інформаційних програмних продуктів. Здобувачі другого (магістерського) рівня освіти в Університеті ДФС України за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» мають можливості обрати освітню програму на вибір у відповідності до того, де студент себе бачить в майбутньому працевлаштованим. Так освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування в управлінні підприємницькою діяльністю» підійде більше тим, хто бажає бути працевлаштований в бізнес-структурах бухгалтером, фінансовим директором чи має на меті відкрити власний бізнес. Освітньо-професійна «Управлінський облік та бізнес-аналітика» розвиває навички бізнес-аналізу із допомогою сучасних інформаційних продуктів і стане в нагоді тим, хто бажає стати хорошим адміністратором, менеджером (фінансовим аналітиком) у прийнятті управлінських рішень у великій компанії, а також компанії з іноземними інвестиціями. Зацікавленим здійснювати в подальшій професійній діяльності контрольно-перевірочну роботу пропонується ОПП « Аудит державних фінансів» і « Податковий контроль». Бажаючим отримати знання на межі двох спеціальностей (економічної і юридичної) кафедра аудиту і економічного аналізу пропонує програму «Судово-економічна експертиза у

фінансових розслідуваннях», де можна отримати фундаментальні знання з доказової бази та отримати навички фінансових розслідувань .

Список використаних джерел

1. Кащина Ж.Е. Персонализированная корпоративная отчетность: принципы и перспективы развития//Международный бухгалтерский учет. — 2019. — № 3. —Электронный ресурс. Режим доступа: https://www.eposlink.com/ru/catalog/library/elibrary/book/mezhdunarodnyy_buhgalterskiy_uchet-2137/publication/144521/.

2. Пестовська З. Майбутнє професії бухгалтера — Электронный ресурс. Режим доступа: http://vobu.ua/ukr/other/student/item/maibutnie-profesii-bukhhaltera

3. Міклуха, О. Л. , Позняковська, Н. М. Сучасні трансформації в освіті: нові трендиі виклики для спеціальності «Облік і оподаткування». Вісник Національного університету водного господарства та природокористування (2(86)) , 2019 р. С. 36-45.

4. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України № 1260 від 19.11.2018 р. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/06/071-oblik-i-opodatkuvannyabakalavr.pdf

5. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» для другого (магістерського) рівня вищої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України № 958 від 10.07.2019 р. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/2019/07/12/071-oblik-i-opodatkuvannyamagistr.pdf

Білобровенко Т. В.,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри аудиту,
Університет державної фіскальної
служби України
Томша А. О.,
Студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ВПЛИВ ЕФЕКТИВНОСТІ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРОВЕДЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОГО АУДИТУ

Система внутрішнього контролю (СВК) вже давно стала важливою складовою системи управління підприємством. Вона забезпечує контроль всієї діяльності підприємства, перевіряє різні аспекти діяльності, наприклад, законність проведених операцій, відповідність документальних та фактичних показників тощо. Дана система є достатньо ефективним засобом контролю, який сприяє досягнення тактичних та стратегічних цілей. Законодавчо закріплено обов'язкове проведення незалежного аудиту підприємствами, що становлять суспільний інтерес. Одним із об'єктів аудиту є перевірка стану функціонування СВК підприємства. Причому, чим вона надійніша, тим нижчим є загальний аудиторський ризик. Аудитор перевіряє ту інформацію, яку забезпечує СВК, отже, висновок аудитора буде показником ефективності СВК.

Розробкою та вдосконаленням даних питань займались такі науковці, як Андрєєв П., Байдашнікова Т., Білуха М., Боровкова Т., Виговська Н.,Гізатуліна Л., Голов С., Гуцаленко Л., Заєць Н., Корінько М., Кондукова Е., Коцупатрий М., Марчук У., Микитенко Т., Міщенко Т., Рудніцька Р., Стефанюк І.,Сушко Н., Тимохін М., Усач Б., Чечуліна О., Чорнуцький С., Шевчук О. та інші. Разом з тим, вивчення наукових праць та практика запровадження СВК в Україні та її роль для незалежного аудиту свідчать про те, що тема дослідження потребує подальшого вивчення.

Згідно з МСА 315 «Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвих викривлень через розуміння суб'єкта господарювання і його середовища»: «Внутрішній контроль – процес, розроблений, впроваджений та підтримуваний особами, які відповідальні за управління корпорацією,менеджментом та іншим персоналом задля забезпечення достатньої впевненості у досягненні суб'єктом

господарювання цілі щодо надійності фінансової звітності, результативності та ефективності операцій та їх відповідності чинним законам та нормативам. Термін «контроль» відноситься до будь-яких аспектів одного або декількох компонентів внутрішнього контролю» [1].

Відповідно Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»: «Аудит фінансової звітності – аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та/або консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність групи, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам» [2].

Внутрішній та зовнішнійаудитє досить спільними за змістом, методами і направленістю. Тому аудитор повинен проаналізувати місце та роль СВК на підприємстві і заради запобіганню дублювання роботи. Загалом наявність СВК на підприємстві формуєпевний змагальний характеру процесу аудиту. Зовнішній аудитор перевіряє правильність ведення обліку та звітності і основною задачею та знайти аудиторські докази, які підтвердять відповідність або невідповідність такої інформації законодавчим вимогам. В свою чергу служба внутрішнього контролю перевіряла і забезпечувала відповідність та достовірність інформації. Кожен доказ, знайдений аудитором, який матиме доказову силу про неправильність ведення обліку і формування звітності вказуватиме на рівень неефективності СВК, відсутність доказів – СВК ефективна.

Також важливим аспектом є те, що СВК не може збільшувати кількість ризиків при аудиторській перевірці. Якщо СВК неефективна, то аудитор це помітить після першого ж зіставлення даних не буде використовувати звіти служби внутрішнього контролю. Тобто аудитор проводитиме перевірку так, наче СВК в установінемає, отже і ризиків пов'язаних з нею просто не існує. Натомість ефективна СВК знизить кількість ризиків при аудиторській перевірці та пришвидшить сам процес. Припущення про те, що дані СВК зможуть ввести аудитора в оману не є вірним, адже рівень кваліфікації зовнішнього аудитора в даній сфері в рази вищий, ніж рівень кваліфікації працівників служби внутрішнього контролю. Винятком може бути кваліфікація працівників служби внутрішнього контролю в аудиторських компаніях, але це вже зовсім інша сфера.

Кваліфікація працівників служби внутрішнього контролю є одним з основних показників ефективності СВК. Аудитор обов'язково зверне увагу на

рівень професійної компетентності працівників служби внутрішнього контролю і на основі цього сформує свій рівень довіри до даних СВК. Працівники повинні чітко розуміти власну роль, повноваження та обов'язки. Некомпетентність працівників буде достатньою підставою для визнання неефективності СВК навіть при правильності всіх інших факторів. Важливішим може бути лише місце і роль СВК, які забезпечені керівництвом.

Місце, роль та бачення СВК керівництвом є суттєвим фактором при визначенні ефективності. Дану інформацію аудитор може отримати як від керівництва так і зі звітів служби внутрішнього контролю. Після опрацювання інформації можна буде зрозуміти чи охоплює СВК все підприємство чи направлена на якусь конкретну сферу (наприклад, перевірка обліку, забезпечення захисту майна) або взагалі виконує формальну роль. Дану інформацію можна отримувати як зі звітів так і від керівництва, адже керівництво здебільшого працює з аудитором як обвинувачений з адвокатом і не приховує інформацію.

Згідно з МСА 610 «Використання роботи внутрішніх аудиторів», аудитор може використовувати послуги внутрішнього аудитора під час проведення аудиту. Це можна зробити заради зменшення строків проведення аудиту, ознайомлення із характеристикою підприємства, загальними порядками та основами роботи тощо. Залучення внутрішнього аудитора можливе лише, якщо в результаті перевірки була встановлена належна ефективність СВК. В разі неефективності СВК, залучати внутрішнього аудитора не дозволено. Заборонено залучення внутрішнього аудитора без його згоди. Також аудитор несе одноосібну відповідальність за всі прийняті рішення не зважаючи на залучення внутрішнього аудитора. Хоча вони і займаються схожою діяльністю, але не є незалежними по відношенню до підприємства особами [3].

Незалежність внутрішніх аудиторів є важливим аспектом для визначення ефективності СВК. Звісно повна незалежність неможлива, адже це працівники підприємства і вони повинні підпорядковуватися керівництву, але керівництво не повинно тиснути на них, адже це зменшує об'єктивність внутрішнього контролю. Особливим варіантом є формування служби внутрішнього аудиту на основі аутсорсингу. Аутсорсинг передбачає залучення експертів з цього виду робіт, тобто аудиторів або суттєво наближених до них по кваліфікації. Законодавчими актами це не обмежується. Незалежність таких працівників буде набагато вищою і обмежуватиметься лише договором. Аудитор, який побачить, що основу служби внутрішнього аудиту складають працівники за аутсорсингом, прийме рішення про достатній рівень незалежності такої служби, а разом з

високою кваліфікацією це забезпечить і високу оцінку ефективності СВК. Аудитор з більшою ймовірністю залучить такого внутрішнього аудитора до аудиту і довірятиме інформації, що надає служба внутрішнього контролю.

Виходячи з усього вище зазначеного, можна стверджувати, що СВК не впливає на кількість ризиків при проведенні аудиту або зменшує їх кількість. Аудитор перевіряє ефективність СВК і робить висновок стосовно довіри до неї або недовіри. Основними характеристиками, що впливають на ефективність СВК є кваліфікація та професійна компетентність працівників, відношення керівництва до служби внутрішнього контролю та рівень її функціональної незалежності. Також аудитор може залучати внутрішніх аудиторів до процесу аудиту заради різних цілей, але за умови ефективності СВК та їхньої згоди. Проте відповідальність за всі прийняті рішення нестиме лише аудитор.

Список використаних джерел

1. International Standard on Auditing 315 «Identifying and Assessing the Risks of Material Misstatement Through Understanding the Entity and its Environment». International Auditing and Assurance Standards Board. URL:https://www.ifac.org/system/files/downloads/a017-2010-iaasb-handbook-isa-315.pdf.(Дата звернення: 19.03.2020).
2. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність. Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII. Редакція від 20.03.2020. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19. (Дата звернення: 19.03.2020).
3. International Standard on Auditing 610 «Using the Work of Internal Auditors». International Auditing and Assurance Standards Board. URL:https://www.ifac.org/system/files/publications/files/ISA-610-(Revised-2013).pdf. (Дата звернення: 19.03.2020).

Богдан С. В.,
асистент кафедри управлінського обліку,
бізнес-аналітики та статистики
Університет державної фіскальної
служби України
Федоровська Д. С.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-ТОРГІВЛІ

В сучасних умовах функціонування економіки розвиток інформаційних технологій та поширення мережі Інтернет сприяє активному розвитку такої форми дистанційної торгівлі, як інтернет-торгівля

Актуальність обраної теми зумовлює необхідність дослідження організації та методики ведення обліку операцій в сфері електронної торгівлі, а саме дослідження бухгалтерського обліку та оподаткування інтернет-торгівлі. Питанням особливостей обліку та оподаткування підприємств електронної торгівлі присвячені праці таких науковців як Ф.Ф Бутинця, А.С. Крутової, В.Л. Плескач, Л.В. Нападовської, О.В. Фоміна та інших

Електронна торгівля – вид дистанційної торгівлі товарами з використанням комп'ютерної та телекомунікаційної техніки [1, с. 225]. Основним законодавчим актом, який регулює відносини у сфері інтернет-торгівлі, є Закон України «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 р. № 675-VIII.

Інтернет-торгівля дає змогу організувати збут товарів, робіт чи послуг із відносно невеликими витратами. Електронна торгівля, як і будь-який вид діяльності суб’єктів господарювання, що займаються виробництвом та реалізацією товарів (робіт, послуг), є об’єктом бухгалтерського обліку та оподаткування.

До основних складників об’єкта бухгалтерського обліку, як інформаційної бази оподаткування, електронної торгівлі належать витрати на створення сайтів і презентацію товару, оформлення електронних договорів, приймання замовлення, електронні платежі в різних формах, здійснення операцій щодо виконання замовлення і т. д. Усі зазначені господарські операції повинні бути зареєстровані у хронологічному порядку, підлягають обробці та відображенню

на рахунках бухгалтерського обліку, що є підставою для складання фінансової звітності [2, с.162].

Розглянемо детально облік витрат на створення та функціонування інтернет-магазину. Витрати на виготовлення Web-сайту в обліку підприємства доцільно відображати наступним чином: визнати Web-сайт нематеріальним активом а витрати на його створення сайту – капітальними витратами. Оскільки Web-сайт – результат творчої діяльності, то він є об'єктом авторського права, яке авторське право належить підприємству [3].

Якщо договір на створення веб-сайту передбачає перехід до платника податку – замовника права інтелектуальної власності (авторського права) на цей веб-сайт, то витрати, понесені таким платником згідно з цим договором, підлягають амортизації

Щодо об'єктів оподаткування то до них належать: операції щодо реалізації, нарахування заробітної плати працівникам, нарахування податку залежно від вибраної системи оподаткування. Юридичні особи чи фізичні особи – підприємці можуть самостійно вибрати спрощену або загальну систему оподаткування [2, с.163]. Спрощена система оподаткування передбачає справляння податків із заміною сплати окремих податків і зборів на сплату єдиного податку. Вона не поширюється на суб'єктів господарювання, що здійснюють продаж товарів (послуг) через Інтернет, а мають знаходитись на загальній системі оподаткування [4, с.333].

Перебування суб'єктів e-business на загальній системі оподаткування передбачає сплату податку на прибуток, порядок нарахування та сплати якого регулюється розділом ІІІ «Податок на прибуток» ПКУ.

Особа, яка поставляє товари (послуги) на митній території України з використанням глобальної або локальних комп'ютерних мереж, підлягає обов'язковій реєстрації як платник податку на додану вартість, незалежно від суми річного доходу. При цьому особа-нерезидент може здійснювати таку діяльність тільки через своє постійне представництво, зареєстроване на території України [4, с. 339].

Окрім того, Інтернет-магазини залежно від вибраної системи оподаткування (спрощена система оподаткування, обліку, звітності чи загальна) можуть бути також платниками ПДВ (20%), податку на доходи фізичних осіб (18%), військового збору (1,5%) та інших податків.

Таким чином, розвиток Інтернет-торгівлі має значний потенціал на національних ринках. Користуючись послугами суб'єктів господарювання, що діють у сфері Інтернет-торгівлі, покупці отримують можливість заощадити за

рахунок більш низьких цін, порівняти ціни для вибору найнижчої. Для економії часу товар можна вибирати не виходячи з дому, вибирати зручний спосіб оплати і доставки

Однак результати проведеного дослідження показали, що, незважаючи на стрімкий розвиток інтернет-торгівлі, ця сфера досі лишається недостатньо врегульованою на законодавчому рівні.

Суб'єкти господарювання, які ведуть торгівлю через Інтернет, мають знаходитись на загальній системі оподаткування та бути зареєстрованими як платник податку на додану вартість, незалежно від суми річного доходу. Web-сайт визнається нематеріальним активом, а витрати на оплату послуг хостингу, колокейшину, плата за домен доцільно включати до складу загальновиробничих витрат або витрат на збут. Бухгалтерський облік розрахунків з покупцями ведеться залежно від типу розрахункових операцій.

Список використаних джерел

1. Бухгалтерський облік в торгівлі: Підручник / За ред. проф. Бутинця Ф.Ф. та доц. Малюги Н.М. – [2-е вид., перероб. і доп.]. – Житомир: ПП «Рута», 2015. 576 с

2. Лега О.В. Інтернет-торгівля: облік та оподаткування : аналіт. доп., УДК 657:339:004, 2019. 166 с.

3. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12 (дата звернення: 30.04.2020).

4. Легенчук С.Ф., Королюк Н.М. Методика бухгалтерського обліку процесу електронної комерції. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки, 2017. с. 321–334

Савченко А. М.,
кандидат економічних наук, доцент,
Університет державної фіскальної
служби України
Фішер Н. В.,
магістр ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

АМОРТИЗАЦІЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ ОПТИМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Основні засоби є невід'ємною частиною активів будь-якого підприємства. Їх частка у структурі підприємства дозволяє оцінити рівень забезпеченості необхідними умовами для здійснення фінансової діяльності суб'єктом господарювання. При цьому від їх інтенсивного та ефективного використання, обґрунтованої системи оновлення залежать результати господарсько-фінансової діяльності підприємства. Амортизаційні відрахування є основою оновлення основних засобі, а отже, виникає потреба глибшого вивчення методів їх нарахування та розробка пропозицій щодо обрання окремих з них з точки зору підвищення рівня ефективності господарювання та оптимізації його оподаткування.

Окремі питання нараховування амортизації основних засобів знайшли відображення в працях В. В. Бабича, М. Т. Білухи, Ф. Ф. Бутинця, О. С. Бородкіна, А. М. Герасимовича, С. Ф. Голова, Г. Г. Кірейцева, М. В. Кужельного, Ю. І. Осадчого, П. Т. Саблука, В. В. Сопка, М. Г. Чумаченка та інших.

Вагомий внесок у розвиток теорії амортизації, дослідження тенденцій її нарахування зробили зарубіжні вчені: М. Ф. Ван Бреда, Глен А. Велш, А. Гроппеллі, Дж. Рамсі Мак-Куллох, К. Маркс, Белверд Е. Нідлз, Ейсан Нікбахт, Елдон С. Хендрікс та інші.

Проте саме питання оптимального вибору методів нарахування амортизації, її впливу на фінансово-економічні показники діяльності підприємства, використання нарахованої амортизації як фінансового джерела оновлення основних засобів досліджені недостатньо.

Критерії визнання основних засобів у п. 4 П(С)БО 7 «Основні засоби» прописано: «Основні засоби — матеріальні активи, які підприємство/установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або

постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)» [1].

Слід зазначити, що на відміну від П(С)БО 7, нормами ПКУ встановлено додатковий критерій, за яким матеріальні цінності відносять до основних засобів, а саме – їх вартість, що повинна перевищувати 6 тис. грн [2].

В доповнення до цього п. 6 П(С)БО 7 визначає: «об'єкт основних засобів визнається активом, якщо існує ймовірність того, що підприємство / установа отримає в майбутньому економічні вигоди від його використання та його вартість може бути достовірно визначена» [1]. У зв'язку з цим виникає потреба в розподілі їх вартості між окремими періодами з метою забезпечення принципу відповідності доходів та витрат, а значить оптимізації фінансових результатів.

Механізм нарахування амортизації визначається нормами П(С)БО 7. Відповідно до вищезазначеного документа «амортизація — систематичний розподіл вартості ОЗ, інших необоротних та нематеріальних активів, що амортизуються, протягом строку їх корисного використання (експлуатації)» [1]. Для нарахування амортизації п. 26 П(С)БО 7 передбачено п'ять базових методів:

- прямолінійний;
- зменшення залишкової вартості;
- прискореного зменшення залишкової вартості;
- кумулятивного;
- виробничого.

При цьому в Податковому кодексі України застосовуються методи нарахування амортизації, передбачені національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, крім «виробничого» методу.

Особливістю кожного методу є урахування строку корисного використання (експлуатації) окремого об'єкта основних засобів. Необхідно підкреслити, що використання зазначених мінімально допустимих строків, визначене нормами ПКУ, однак є правом, а не обов'язком підприємства. При виборі строку корисного використання слід ураховувати: очікуване використання об'єкта з урахуванням його потужності та інших характеристик; очікуване фізичне та моральне зношування; правові та інші обмеження строків використання тощо.

Тому до вибору методу амортизації основних засобів слід підходити вкрай виважено, оскільки сума амортизаційних відрахувань значним чином впливає на собівартість випущеної продукції (виконаних робіт, наданих послуг), а значить на фінансовий результат господарської діяльності.

При цьому слід ураховувати, що за однакових строків нарахування амортизації за різними методами суми амортизаційних відрахувань можуть відрізнятися в кожному періоді нарахування, хоча їх загальна сума буде однаковою. З огляду на фактор часу, цей момент можна використовувати для оптимізації податку на прибуток через вибір того методу амортизації, за яким об’єкт основних засобів амортизується швидше. Для цього слід визначити, який з можливих методів доцільно використовувати в конкретній ситуації.

Так, при прямолінійному методі сума щомісячної амортизації не змінюється, а ліквідаційна вартість об'єкта основних засобів може дорівнювати нулю. Розрахунок суми амортизації досить простий, що є безсумнівною перевагою цього методу. Однак прямолінійний метод не враховує, що найбільша віддача обладнання припадає на перші роки його експлуатації.

Використання методу зменшення залишкової вартості передбачає наявність ліквідаційної вартості, адже якщо ця вартість дорівнюватиме нулю, річна норма амортизації також буде нульовою. Варто зазначити, що найбільша сума амортизаційних відрахувань припадає на перші роки експлуатації об'єкта основних засобів.

При методі прискореного зменшення залишкової вартості та кумулятивному методі більша частина вартості об'єкта основних засобів амортизується протягом перших років експлуатації. Також зазначимо, що даний метод може застосовуватися і для об'єктів, ліквідаційна вартість яких дорівнює нулю.

Виробничий метод дозволяє підприємству найбільш точно розрахувати та включити у витрати суму амортизації об'єктів ОЗ, що беруть участь у виробництві продукції. Але, оскільки цей метод не застосовний для податкової амортизації, підприємствам, що використовують його в бухгалтерському обліку, для цілей податкового обліку слід обрати інший метод амортизації.

Слід зазначити, що метод прискореного зменшенням залишкової вартості, а також кумулятивний метод визначення сум амортизації є найбільш прогресивними з погляду методології бухгалтерського обліку. Доцільність використання цих методів обумовлена наступним:

- «найбільша інтенсивність використання основних засобів приходиться на перші роки його експлуатації, коли вони фізично і морально ще нові;
- швидше накопичуються грошові кошти для заміни об'єкта, що амортизується, у разі його морального старіння і інфляції;
- забезпечується можливість збільшення частини витрат на ремонт об'єктів, що амортизуються, на останні роки їх використання без відповідного збільшення витрат виробництва, за рахунок того, що сума амортизації, що нараховується в ці роки, зменшується» [3].

Але, з точки зору оптимізації оподаткування, найвигіднішим є метод зменшення залишкової вартості, за яким амортизація нараховується «найшвидше». Далі ідуть методи прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний та прямолінійний.

Отже, амортизація основних засобів є важливим та дієвим способом оптимізації зобов'язань зі сплати податку на прибуток. Оптимально використовуючи окремі методи нарахування амортизації, підприємство отримує додаткові можливості для вивільнення оборотних коштів, що надалі можуть бути спрямовані в розвиток фінансово- господарської діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 року № 92. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00
2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року: Закон України. Відомості Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17
3. Єлісєєва О. К., Яресько А. М. Методи оцінки основних засобів в умовах законодавчих змін: вітчизняний та зарубіжний досвід. Економічний форум. 2017. № 1. С. 223–230
4. Гавриловський О. С., Сташенко Ю. В. Поняття «необоротні активи» в обліковій практиці. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 19. С. 498–502

Мартиненко В. В.,
учений секретар,
Університет державної фіскальної
служби України,
Чернай М. Ю.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Значна фіскальна роль оподаткування доходів фізичних осіб в Україні полягає у тому, що податкові надходження місцевих бюджетів на 60% формує податок на доходи фізичних осіб. Це – найбільший бюджетоутворювальний податок місцевого самоврядування не тільки в Україні, але й в усьому світі. Але в більшості розвинених країн в оподаткуванні доходів фізичних осіб закладається принцип соціальної справедливості, що найбільші доходи оподатковуються за вищими ставками, а найменші доходи – за нижчими, тобто існує прогресивна шкала. В Україні ж ставка податку на доходи фізичних осіб є незмінною, тобто пропорційне оподаткування, соціально несправедливе. Тому мета дослідження полягає у дослідженні перспектив упровадження прогресивної системи в оподаткуванні доходів фізичних осіб.

Серед вітчизняних учених-економістів, дослідження яких присвячено проблемам і перспективам розвитку оподаткування доходів фізичних осіб, слід відзначити праці таких авторів, як Л. Демиденко і М. Тюріна [1], Л. Матросова і Я. Охрімчук [2], В. Кміть і Б. Грабельський [3], В. Глущенко і Є. Ломака [4], І. Тофан і Л. Синявська [5]. Досліджуючи фіскальну ефективність податку на доходи фізичних осію, аналізуючи його динаміку та шляхи оптимізації, а також порівнюючи досвід інших країн, зазначені науковці недостатньо уваги приділяють практичним аспектам запровадженню прогресивного оподаткування в Україні.

Виходячи з результатів дослідження, наведених у [6, с. 83–84], в якому за оптимізаційною моделлю так званих кривої та поверхні Дюпюї-Лаффера, було визначено оптимальну ставку 26% податку на доходи фізичних осіб, що забезпечить найбільші надходження до державного та місцевих бюджетів, можна зробити висновок, що фіскальне значення цього податку в Україні

недооцінене. Тому впровадження підвищення ставки податку на доходи фізичних осіб на 6,5%, порівняно з нині чинною, передбачає реалізацію прогресивного оподаткування доходів фізичних осіб, як, наприклад у Проекті Закону про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо звільнення від оподаткування податком на доходи фізичних осіб та військовим збором окремих доходів та запровадження справедливої прогресивної шкали податку на доходи фізичних осіб) [7]. Згідно з цим проектом, мінімальна зарплата стає неоподаткованим мінімумом доходів громадян, а також пропонується така шкала податку на доходи фізичних осіб: від 1 до 5 розмірів мінімальної заробітної плати – 15% (з неоподатковуваним мінімумом); від 5 до 15 розмірів мінімальної заробітної плати – 18% (з неоподатковуваним мінімумом); від 15 до 50 розмірів мінімальної заробітної плати – 21%; від 50 до 200 розмірів мінімальної заробітної плати – 24%; більше 200 розмірів мінімальної заробітної плати – 27%.

Зважаючи на дані офіційної статистики [8], в Україні, станом на грудень 2018 року кількість штатних працівників на кінець місяця, яким оплачено 50% і більше робочого часу, встановленого на місяць, що отримували місячну заробітну плату, яка не перевищувала обсяг мінімальної 3723 грн, склала 5,7% або 418 тис. осіб. Тобто втрати надходжень до зведеного бюджету від податку на доходи фізичних осіб у разі затвердження мінімальної заробітної плати неоподаткованим мінімумом громадян складуть 3,6 млн грн за рік або 1,6%. Тому прогресивна система оподаткування доходів фізичних осіб має бути менш радикальною стосовно неоподатковуваного мінімуму доходів громадян задля запобігання втрат бюджету.

У будь-якому випадку, прогресивна система оподаткування доходів фізичних осіб, яка успішно впроваджена у більшості розвинених країн, є більш соціально справедливою, ніж пропорційна, але її впровадження в країнах, що розвиваються, зокрема в Україні, потребує детального вивчення і всебічного обґрунтування. Тому обчислена у [6] оптимальна ставка 26% є теоретичною і може бути запропонована як рекомендація. Керуючись положеннями Аналітичної записки [9], дохід фізичної особи обсягом до 3 розмірів мінімальної заробітної плати на місяць пропонуємо оподатковувати за ставкою 15%; від 3 до 5 розмірів мінімальної заробітної плати на місяць – 20%; від 5 до 10 розмірів мінімальної заробітної плати на місяць – 25%; від 10 до 50 розмірів мінімальної заробітної плати на місяць – 30%; більше 50 розмірів мінімальної заробітної плати на місяць – 40%. При цьому встановити неоподаткований мінімум доходів громадян 50% офіційної мінімальної заробітної плати за місяць (табл. 1).

Таблиця 1

Шкала прогресивного оподаткування доходів фізичних осіб

Місячний дохід	Ставка податку, %	База оподаткування
До 3 мінімальних заробітних плат включно	15	Дохід, що не перевищує 3 мінімальних заробітних плат, за вирахуванням неоподаткованого мінімуму*
Від 3 до 5 розмірів мінімальної заробітної плати включно	20	Дохід від 3 до 5 мінімальних заробітних плат включно, за вирахуванням неоподаткованого мінімуму*
від 5 до 10 розмірів мінімальної заробітної плати включно	25	Дохід від 5 до 10 мінімальних заробітних плат включно, за вирахуванням неоподаткованого мінімуму*
від 10 до 50 розмірів мінімальної заробітної плати включно	30	Дохід від 10 до 50 мінімальних заробітних плат включно, за вирахуванням неоподаткованого мінімуму*
більше 50 розмірів мінімальної заробітної плати	40	Дохід понад 50 мінімальних заробітних плат, за вирахуванням неоподаткованого мінімуму*

* неоподаткований мінімум доходів громадян складає 50% офіційної мінімальної заробітної плати за місяць;

Джерело: розроблено авторами.

Варто окремо зупинитися на градації доходів фізичних осіб (баз оподаткування). Найнижчу податкову ставку 15%, з урахуванням неоподаткованого мінімуму, пропонується застосовувати до доходів, менших 3 мінімальних заробітних плат (11169 грн/місяць у 2018 році), що нараховується понад 2/3 штатних працівників або близько 5 млн осіб [9]. Третині штатних працівників або 2,4 млн осіб нараховується заробітна плата, більша 5 мінімальних, і, відповідно, пропонується для них застосовувати ставки податку, вищі нині чинної. Таким чином, буде знижено податковий тиск на 2/3 штатних найманих працівників та інших фізичних осіб, які отримують низькі доходи, але на решту найманих працівників та інших фізичних осіб, доходи яких перевищують 5 мінімальних заробітних плат на місяць (18615 грн/місяць), податковий тиск зросте. В результаті буде досягнуто відносного вирівнювання наявних доходів населення на основі принципу справедливості.

Отже, зважаючи на поданий законопроект щодо звільнення від оподаткування податком на доходи фізичних осіб та військовим збором окремих доходів та запровадження справедливої прогресивної шкали податку на доходи фізичних осіб, вважаємо, що у суспільстві з'явився запит на реформування оподаткування доходів населення. Проте, слід зважати, що на шляху до впровадження прогресивного оподаткування доходів фізичних осіб, необхідною

передумовою стане досягнення компромісу між Урядом, роботодавцями і найманими працівниками щодо забезпечення суспільного інтересу, у тому числі нейтралізації ризику тінізації оплати праці.

Список використаних джерел

1. Демиденко Л. М., Тюріна М. М. Оподаткування доходів громадян в Україні: фіскальні новації. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 16. С. 45–48.

2. Матросова Л. М., Охрімчук Я. Є. Фіскальна ефективність податку на доходи фізичних осіб в системі прямого оподаткування України. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. № 6. С. 38–41.

3. Кміть В. М., Грабельський Б. Б. Оподаткування доходів фізичних осіб: проблеми та перспективи розвитку в Україні. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Випуск 6(17). С. 542–547.

4. Глущенко В. В., Ломака Є. А. Оптимізація оподаткування фізичних осіб в національній економіці України: методологічний інструментарій. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2019. Випуск 10. С. 102–112. DOI: https://doi.org/10.26565/2310-9513-2019-10-10.

5. Тофан І. М., Синявська Л. В. Оподаткування заробітної плати: досвід Польщі та перспективи для України. *Економічний вісник*. 2019. № 3. С. 110–114. DOI: https://doi.org/10.33271/ev/67.110.

6. Мартиненко В. В. Особливості оптимізації прямого оподаткування з урахуванням ефекту Дюпюї-Лаффера. *Економічні горизонти*. 2018. № 3(6). С. 78–85. DOI: https://doi.org/10.31499/2616-5236.3(6).2018.156321.

7. Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо звільнення від оподаткування податком на доходи фізичних осіб та військовим збором окремих доходів та запровадження справедливої прогресивної шкали податку на доходи фізичних осіб). Проект Закону від 17.02.2020 № 3076. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68160 (дата звернення 26.04.2020).

8. Розподіл кількості штатних працівників за розмірами нарахованої їм заробітної плати, за видами економічної діяльності у грудні 2018 року. URL:

http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/gdn/rkpzp/rkpzp_ed/rkpzp_ed_u2018.xlsx (дата звернення 24.04.2020)

9. Актуальні проблеми реформування оподаткування доходів фізичних осіб в Україні: аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: https://niss.gov.ua/doslidzhennya/socialna-politika/aktualni-problemi-reformuvannya-opodatkuvannya-dokhodiv-fizichnikh (дата звернення 24.04.2020).

Тарнавська В. В.,
завідувач відділу профорієнтаційної роботи, практики та сприяння працевлаштуванню, Університет державної фіскальної служби України
Чорнокур М. Г.,
студент ННІ ЕОМС Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОПОДАТКУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В УКРАЇНІ

Прогалини у податковому законодавстві – залишається основним фактором зменшення податкових надходжень, скорочення бази оподаткування та зниження конкурентоспроможності суб‘єктів господарювання. Найбільш проблематичними ці проблеми стали з появою електронної комерції як окремого виду господарської діяльності.

Не зважаючи на те, що електронна комерція набуває великих масштабів , офіційно реєструються дуже маленька кількість платників податків. У найближчі роки кількість платників податків буде збільшена в рази та позитивно вплине на фінансування бюджету України . Оподаткування електронної комерції в Україні є дуже важливою проблемою у нас в країні . Цією темою зацікавились та ведуть дискусії дуже багато наших науковців , таких як: В. Желіховський,, , В. Коротун, , В. Міщенко, А. Шаповалов, М. Швець, Ф. Шевченко, та інші.

Спочатку розвитку ЕК сприймалася суспільствомне як окремий вид діяльності, де відбувалося лише перенесення звичайних операцій до Інтернету. Поширення мережі Інтернет не означало винайдення ЕК, адже її можна здійснювати й шляхом використання інших інформаційно-комунікаційних систем. При цьому , саме відкриття світу мережі Інтернет (1995р.) – майже

безкоштовного засобу передачі інформації, сприяло швидкому розвитку ЕК. Для декого Інтернет став середовищем для здійснення господарської діяльності з метою отримання прибутку.

Проблема теми- визначення об‘єкта оподаткування і контролю за надходденням податків від операцій ЕК, у своєму дослідженні приділяє увагу Ж. Писаренко, яка також відзначає складність встановлення об‘єкта оподаткування від операцій здійснених з використанням ЕК та аргументує його доцільність, оскільки внаслідок „віртуалізації трансакцій і появи великої кількості товарів, які можуть передаватися у цифровому вигляді,

Розвиток ЕК в Україні тісно пов‘язаний з поширенням мережі Інтернет, оскільки кількість інтернет-користувачів прямо пропорційно впливає на кількість потенційних покупців у інтернет-магазинах. Однозначної інформації щодо кількості інтернет-користувачів в Україні немає. За показниками більшості вітчизняних і міжнародних аналітичних компаній та організацій у 2018 р. в Україні нараховувалося 38,5 млн користувачів, тобто близько 89 % населення країни користувалися мережею Інтернет. Для порівняння, за результатами дослідження Українського центру економічних та політичних досліджень ім. Разумкова, у 2010 р. в Україні тільки 56% опитаних громадян регулярно користувалися мережею Інтернет. За індексом мережевої готовності у 2017 р. Україна займала 56 місце серед 144 країн світу, що прийняли участь у дослідженні, а в 2018 р. – 39 (серед 148 країн), за перше півріччя 2015 р. рейтинг покращився до 25 місця серед 143 країн. Метою створення індексу мережевої готовності є виявлення рівня розвитку ІКТ і конкурентоспроможності держав за 53 параметрами, для привернення уваги урядів та інвесторів до розробки відповідних стратегій, які б дозволили розвиватися підприємництву в умовах глобалізації економіки.

В Україні доступ до Інтернет забезпечують близько 4,5 тис провайдерів, доходи яких щорічно збільшуються завдяки таким факторам, як технічна та цінова доступність послуг, істотне покращання якості їх надання, підвищення грамотності населення і довіри до постачальників послуг. Зокрема, якщо у 2017 р. доходи провайдерів становили2,3 млрд грн, то в 2018 р. – понад8,7 млрд грн (збільшились у 3,8 рази). На сьогодні більше 75 % прибутків від надання інтернет-послуг отримують 10 вітчизняних провайдерів фіксованого широкосмугового доступу до мережі Інтернет (Укртелеком, Київстар, Воля, Тріолан, Датагруп, Vega, Тенет, Фрегат, Ланет та Фрінет).

З огляду на економічну ситуацію, що склалася в Україні останнім часом і реальні можливості вітчизняних інтернет–компаній, реалізація будь- яких

масштабних проектів щодо розвитку та поширення доступу споживачів до мережі Інтернет і забезпечення сучасними ІКТ неможлива без підтримки міжнародних корпорацій.

В Україні з усіх видів ЕК найбільш поширений вид B2C (Business-to-Consumer), представлений, переважно, у вигляді інтернет-магазинів, де здійснюється продаж товарів кінцевому споживачеві. У контексті цього, такий вид діяльності належить до роздрібної торгівлі (національний класифікатор ДК 009:2010 „Класифікація видів економічної діяльності‖, п. 47.9 „Роздрібна торгівля поза магазинами‖ включає клас 47.91 „Роздрібна торгівля, що здійснюється фірмами поштового замовлення або через мережу Інтернет‖].

Майже половина всіх інтернет-магазинів створюються як інтернет-вітрини відомих супермаркетів. В Україні близько 67 % ринку продажу товарів через мережу Інтернет належить великим реальним магазинам, що застосовують ЕК для додаткового збуту товарів. На жаль, їх реальну кількість встановити важко, через значну тінізацію цієї сфери.

У європейських країнах і США більшість широковідомих інтернет-магазинів є відділеннями реально існуючих магазинів. В Україні ж досить розповсюджені інтернет-магазини, які не є філіями (інтернет-вітринами З викладеного вище бачимо, що в Україні, порівняно зі світовими

показниками, доступність широкосмугових мереж доступу до Інтернет для широких верств населення вимагає бажати кращого. Вирішення цієї ситуації найближчим часом сприятиме збільшенню кількості територій і населення, які будуть охоплені телекомунікаційними мережами, що збільшить кількість інтернет-користувачів і сприятиме подальшому зростанню обсягів операцій ЕК.

З викладеного вище бачимо, що в Україні, порівняно зі світовими

показниками, доступність широкосмугових мереж доступу до Інтернет для широких верств населення вимагає бажати кращого. Вирішення цієї ситуації найближчим часом сприятиме збільшенню кількості територій і населення, які будуть охоплені телекомунікаційними мережами, що збільшить кількість інтернет-користувачів і сприятиме подальшому зростанню обсягів операцій ЕК.

Отже, дослідження ЕК у вітчизняному сегменті мережі Інтернет свідчить про значний вплив цієї господарської діяльності на економіку країни. Існування значних розбіжностей в оцінці її обсягів дає підстави вважати про значну тіньову складову цієї сфери господарської діяльності, що потребує аналізу у наступних підрозділах дослідження.

Встановлено, що в Україні ЕК є торгівлею за допомогою он-лайн каталогів, адже справжня ЕК існує у високорозвинених країнах, для яких характерний

високий рівень розвитку Інтернет, довіри споживачів, захисту персональних даних, тому, ЕК в Україні ще не достатньо сформована і потребує підтримки уряду.

Кризові явища в економіці підвищили значення інтернет-магазинів у житті громадян, З метою збільшення інвестиційної привабливості Інтернет-торгівлі як галузі необхідно забезпечити податкові, ліцензійні, реєстраційні та інші умови контролю і регулювання цієї діяльності. З урахуванням світового досвіду треба підготувати пропозиції щодо зміни норм, що регулюють розробку та використання засобів шифрування на споживчому рівні. також підвищить потенціал української торгівлі, визначить умови ефективного формування експортного потенціалу економіки, що забезпечить підвищення технологічного оснащення українських підприємств до конкурентного рівня.

Таким чином, в Україні склалися сприятливі умови для розвитку Інтернет-торгівлі. Але через ряд стримуючих чинників, які можуть станути серйозною проблемою для розвитку даного виду торгівлі, державний уряд повинен дослідити ци фактори та допомогти подолати перешкоди розвитку Інтернет-торгівлі для того, щоб сформувати сприятливу середу для її розвитку, як перспективного напрямку бізнесу в Україні. Так, для того, щоб цьому процесу нічого не перешкоджало, необхідно необхідна державна підтримка, розвиток інфраструктури Інтернет-торгівлі та забезпечення безпеки особистих даних клієнтів і прав інтелектуальної власност

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: — http://www.ukrstat.gov.ua/

а. Федулова Л.І., Кучер Д.Б. Передумови формування інформаційно- технологічної інфраструктури торговельних підприємств / Л.І. Федулова, Д.Б.

2. Пирог О. В. Тенденції розвитку Інтернет-торгівлі в умовах європейської інтеграції України

3. О. В. Пирог, А. І. Горячка // Проблеми формування та

4. розвитку інноваційної інфраструктури: європейський вектор – нові виклики та можливості [Електронний ресурс] : тези доповідей III Міжнародної науково- практичної конференції, Львів, 14–16 травня 2015 року : до 50-річчя Інженерно- економічного факультету (Навчально-наукового інституту економіки і менеджменту) / Національний університет «Львівська політехніка» [та інші].

a. О.І. Романчук Перспективи розитку Інтернет-торгівлі в Україні / Романчук О.І. // Тези Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції аспірантів, молодих учених та студентів, присвяченої Дню науки 17-Май-2017; – ЖДТУ. –Т.2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – http://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6829/1/13

5. Системи електронної комерції: створення, просунення і розвиток : монографія / О. М. Юдін, М. В. Макарова, Р. М. Лавренюк. – Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011. – 201 с.

Іванишина О. С.,
к.е. н., доцент кафедри податкової політики
Університет державної фіскальної служби України
Шаповалюк І. О.,
студентка ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

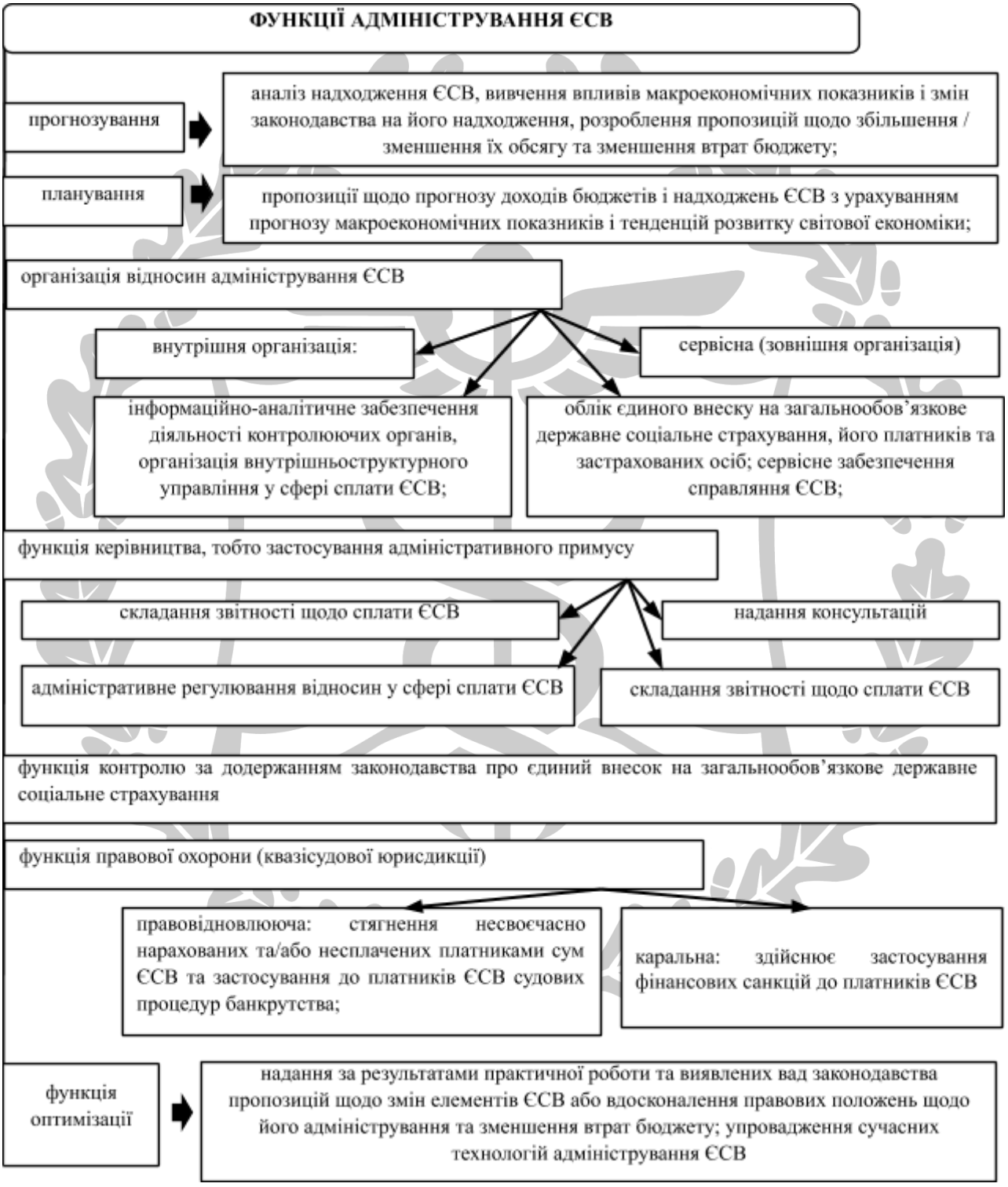
ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРУВАННЯ ЄДИНОГО СОЦІАЛЬНОГО ВНЕСКУ

В Україні для економічного, соціального захисту працівників було створено систему державного соціального страхування. Дана система страхування є основним напрямом для захисту працюючих, що гарантується Конституцією України. Запровадження ЄСВ призвело до спрощення процедури подання звітності та сплати ЄСВ. Такі зміни сприяли уникненню дублювання страховими фондами функцій, пов'язаних із формуванням та оперуванням страховими активами, суттєво зменшили витрати на створення та підтримання інформаційної системи реєстрації та обліку страхувальників і застрахованих осіб, спростили як ведення звітності платниками, так і здійснення контролю за повнотою і своєчасністю сплати внесків з боку Фонду, сприяли скороченню адміністративних та операційних витрат, зменшенню кількості помилок при нарахуванні внесків, скороченню паперового обігу та здешевленню витрат на проведення фінансових операцій, а також суттєво зменшили ризик виникнення невідповідностей у системі в цілому.

Відповідно до абзацу 2 п.1 ст. 1 Закону України «Про ЄСВ» єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ЄСВ) - консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством,

прав застрахованих осіб та членів їхніх сімей на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування [1].

Рис. 1. Основні функції адміністрування єдиного соціального внеску

Джерело: складено автором на основі [1-2]

У підп. 14.1.11 ПК України закріплене поняття «адміністрування податків, зборів, митних платежів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та інших платежів відповідно до законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи», що розуміється як сукупність рішень та процедур контролюючих органів і дій їх посадових осіб, що визначають інституційну структуру податкових та митних відносин, організовують ідентифікацію, облік платників податків і платників єдиного внеску та об'єктів оподаткування, забезпечують сервісне обслуговування платників податків, організацію та контроль за сплатою податків, зборів, платежів відповідно до порядку, встановленого законом [2].

Наконечний С. зазначає «…якщо з визначення, запропонованого ПК України, вилучити адміністрування єдиного соціального внеску, то під ним законодавець формально розуміє сукупність рішень та процедур контролюючих органів (органів доходів і зборів) і дій їх посадових осіб, що визначають інституційну структуру відносин зі сплати єдиного соціального внеску, організовують ідентифікацію, облік платників єдиного внеску, забезпечують їх сервісне обслуговування, організацію та контроль за сплатою єдиного соціального внеску відповідно до порядку, встановленого законом…» [3]. Основні функції адміністрування єдиного соціального внеску наведені на рис.1.

Впровадження ЄСВ і зосередження функції його адміністрування в єдиному центрі — Пенсійному фонді мало на меті, з одного боку, підвищити ефективність збору соцплатежів, а з іншого — спростити цю систему.

Доцільно вказати і на те, що зміни спростили процес постановки на облік платників податків та платників ЄСВ. Тепер він здійснюється в одному органі за принципом єдності реєстраційних процедур. Усі суб'єкти господарювання в Україні незалежно від форми власності повинні здійснювати нарахування внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування на фонд оплати праці працівників, які працюють на умовах трудового та цивільно-правового договорів. Роботодавці зобов'язані щомісяця подавати до фіскальних органів звітність з єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за найманих працівників [3].

Даний платіж замінив собою чотири окремих нарахування, які нараховували та утримували на фонд оплати праці працюючих, а саме до Пенсійного фонду, до фондів страхування на випадок безробіття, до фонду із тимчасової втрати працездатності, до фонду від нещасних випадків на виробництві (рис. 2). Усе це стало одним єдиним платежем [5].

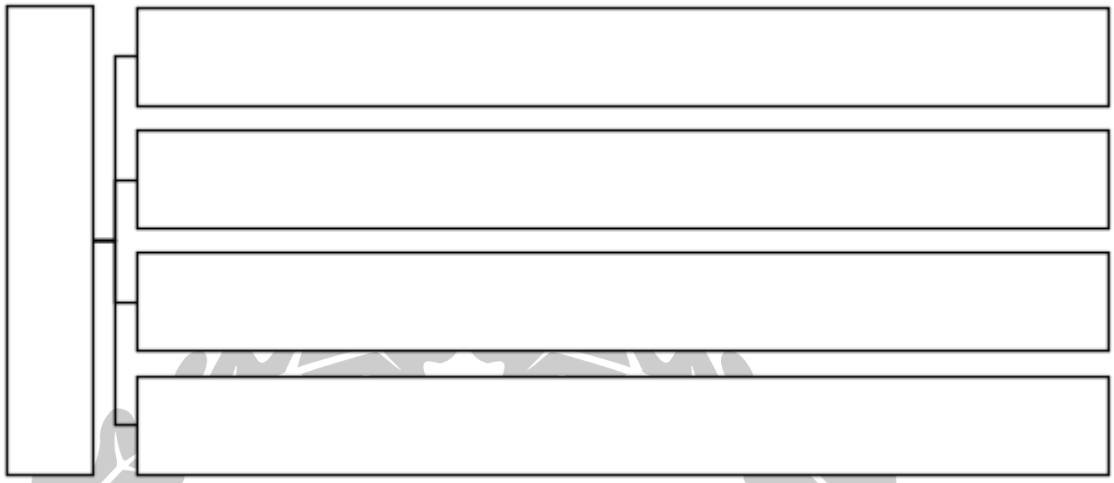

Рис. 2. Трансформація системи державного соціального страхування

Джерело: складено автором на основі [1-2]

Діяльність уповноважених органів (адміністраторів) у відносинах із забезпечення виконання обов'язків та реалізації прав платників єдиного соціального внеску (з огляду на визначення поняття «адміністрування податків, зборів, митних платежів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та інших платежів відповідно до законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи») включає в себе шість стадій (рис. 3).

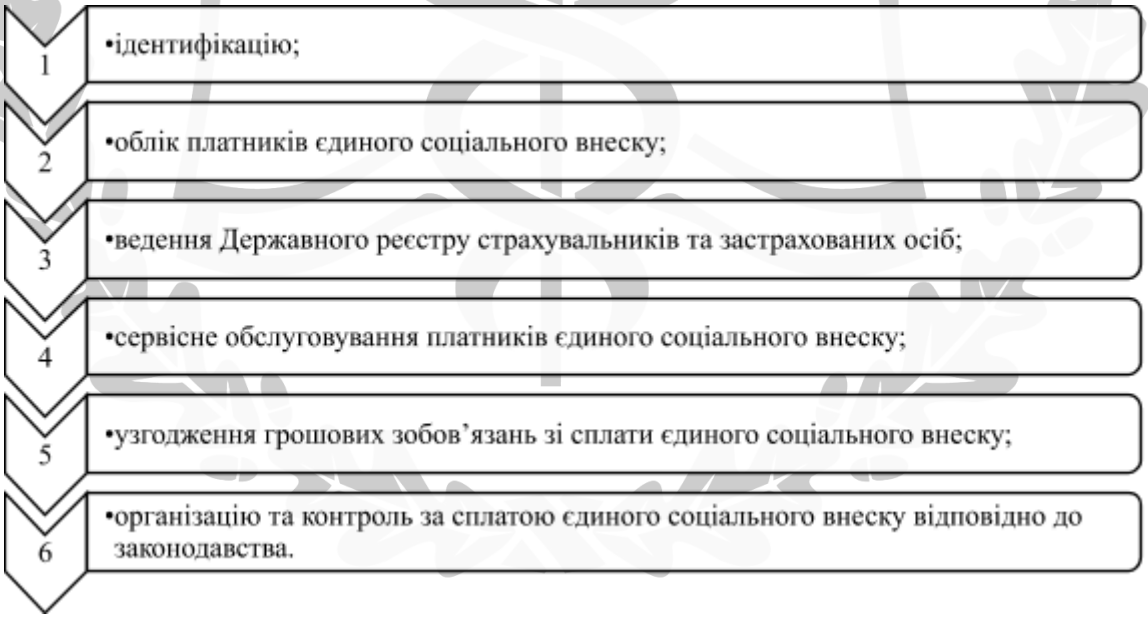

Рис. 3. Стадії адміністраторів у відносинах із забезпечення виконання обов'язків та реалізації прав платників ЄСВ

Джерело: складено автором на основі [3]

Отже, адміністрування єдиного внеску на загальнодержавне обов'язкове соціальне страхування – це законодавчо врегульована організаційно-розпорядча

діяльність уповноважених державних органів (передусім органів доходів та зборів), що має владно-майновий характер. Зазначене адміністрування реалізується шляхом вчинення дій та прийняття рішень у формі окремих проваджень у межах право реалізаційних поетапних контрольних та правоохоронних суспільних відносин, спрямованих на забезпечення виконання вимог законодавства про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та на забезпечення потреби держави в планомірному й достатньому наповненні фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування за рахунок сплати ЄСВ і забезпечення законних прав та інтересів платників єдиного соціального внеску і створення сприятливих умов для реалізації покладених на них обов'язків.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування » / Закон України від 08.07.2010 № 2464-VI

2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.

3. Наконечний С. Поняття, особливості та елементи адміністрування єдиного соціального внеску: фінансово-правовий аспект / С. Наконечний. // Visegrad Journal on Human Rights. – 2016. – №5. – С. 123–128.

4. Новицький А. М. Механізм адміністрування єдиного соціального внеску та податку на доходи фізичних осіб: переваги та проблемні аспекти реалізації / А. М. Новицький, І. В. Чеховська. // Конституційне та адміністративне право. – 2014. – №3. – С. 66–72.

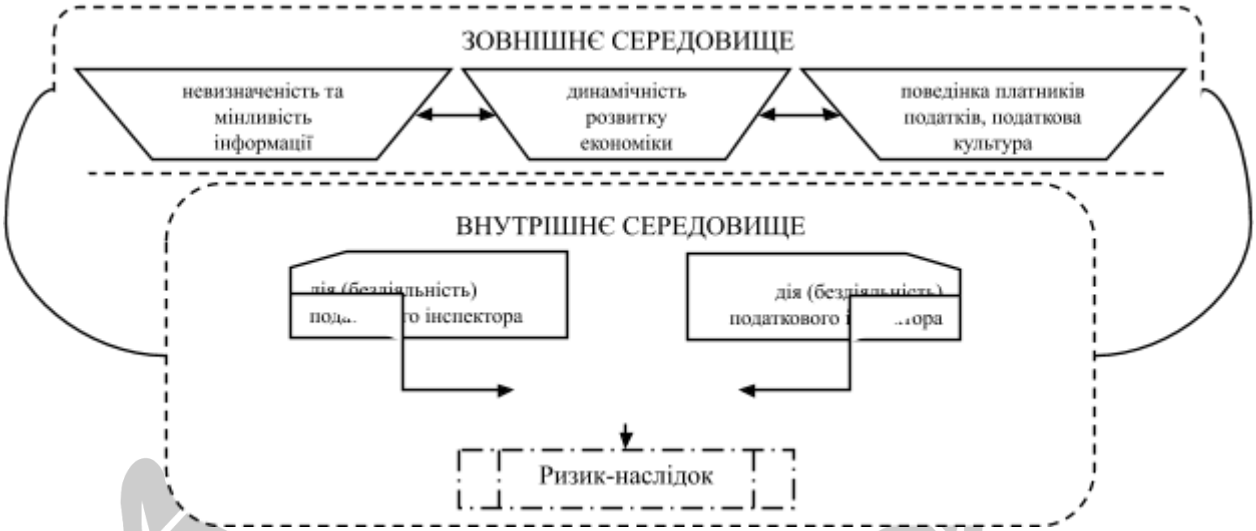
5. Кміть В. Оцінка функціонування єдиного соціального внеску в Україні та напрями вдосконалення системи адміністрування соціальних внесків / В. Кміть, І. Кунащук // Науковий вісник НЛТУ України, 2012. – Вип. 22.5. – С. 204–212.

Титенко Л. В.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики
Університет державної фіскальної служби України
Шевченко Є. Д.,
студент ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ

Незважаючи на регулярність заходів удосконалювання податкової системи та впорядкування і систематизації податкового законодавства, що відображатиме та враховуватиме практику реалізації податкових відносин, однією з найістотніших проблем залишається невизначеність та суперечливість податкового законодавства, що є причиною збереження високого рівня податкових суперечок, пов'язаних із трактуванням та розумінням законодавства податковими органами та платниками податків. Гармонізація відносин між податковими органами та платниками податків вимагає спільних зусиль та відповідного інституціонального середовища для її досягнення. Застосовувані заходи з боку держави щодо формування цивілізованих податкових відносин не зменшують протистояння платників податків та податкових органів, адже наслідками процесної податкової невизначеності є помилки платників податків в процесі виконання ними податкових зобов'язань, що провокує виникнення низки ризиків: незгод, податкових суперечок, почуття несправедливості та недовіри до податкових органів.

Податковий ризик є комплексною категорією, яка включає низку ризиків податкової природи. При цьому, перед визначенням його складових, слід визначити механізм формування податкового ризику, що безпосередньо і відображає рис. 1.

Ризик-подія

Рис. 1. Механізм формування податкового ризику у середовищі функціонування податкових органів

Враховуючи те, що податковий ризик як комплексна категорія, формується під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ, пропонуємо розкладати його на складові, відображені на рис. 2.

Група організаційних ризиків
(ризики-причини)
Група процесних
ризиків
(ризики-події)
Група результатних
ризиків
(ризики-наслідки)

Податковий ризик

Рис. 2. Складові податкового ризику як комплексного явища

Розглянемо детальніше кожну з груп ризиків.

І. Група організаційних ризиків (ризиків-причин):

– *інформаційний ризик* пов'язаний з нестачею інформації про зовнішнє та внутрішнє середовище, неможливістю своєчасно відстежити актуальну версію законодавчих та нормативних актів;

– в науковій періодиці сутність *ризику професійної діяльності* пов'язана, перш за все, з браком кваліфікованих кадрів або низькою кваліфікацією існуючого персоналу податкового органу, можливістю допущення помилок під час формування професійної думки стосовно певного питання або проблеми (наприклад, трактування окремих законодавчих аспектів).

ІІ. Група процесних ризиків (ризиків-подій):

– *ризики методології оподаткування* – підгрупа ризиків, які виникають внаслідок порушення встановлених законодавством вимог щодо напрямів та принципів державної податкової політики;

– *корупційні ризики* – ризики, що виникають внаслідок дії правових, організаційних та інших факторів, що породжують та заохочують посадових осіб податкових органів до здійснення корупційного правопорушення на користь платника податку;

– *ризики процедур оподаткування* визначаються як відхилення від усталених та урегульованих норм і стандартів адміністрування податків, контролю за методами їх справляння та подальшого цільового та ефективного використання.

ІІІ. Група результатних ризиків (ризиків-наслідків):

– *фінансові ризики* – у загальноприйнятому визначенні – події, настання яких призводить до втрати фінансових ресурсів (в даному контексті – фінансових ресурсів держави);

– *репутаційні ризики* – події, настання яких призводить до погіршення репутації податкових органів, підвищення недовіри до вітчизняної системи оподаткування тощо.

Запропоноване вище бачення податкового ризику є підґрунтям до вибору методів ідентифікації та мінімізації (ліквідації) окремих ризиків (складових податкового ризику), яке буде розглянуто у §3 даної роботи. Варті уваги й методи, які використовуються на сьогоднішній день у процедурах ідентифікації податкового ризику, що найшли своє відображення у табл. 1.

Таблиця 1

Методи ідентифікації податкових ризиків, які використовуються у діяльності податкових органів

№ з/п	Назва методу	Сутність та характеристика
1	Метод історичного аналізу	полягає у визначенні схожості ситуації, схеми або документу, по яких визначається ризик, з тими, що спостерігалися, використовувалися або готувалися раніше
2	Метод аналогій	базується на використанні досвіду та напрацювань, набутих іншими державними органами України або податковими органами інших країн в аналогічних (схожих) ситуаціях
3	Аналітичний метод	передбачає використання таких технологій, як моделювання, аналіз за схемою «причина-наслідок»
4	Метод «зворотного аналізу»	полягає у вивченні виявлених на практиці фактів невідповідності податкових стягнень їх прогнозованим розмірам і встановленні причин та зовнішніх ознак цих відхилень, які у подальшому буде можливо використовувати для виявлення ризиків на ранніх стадіях адміністрування
5	Індивідуальне опитування	проведення опитувань, у тому числі анонімних, учасників або потенційних учасників процесу, щодо якого визначаються ризики

Зауважимо, що зазначені у табл. 1 методи ідентифікації податкового ризику є загальноприйнятими інструментами в теорії ризик-менеджменту і можуть бути застосовані й в контексті ідентифікації складових податкового ризику, запропонованих на рис. 2. Однак у нормативно-правовій площині не визначено та не розроблено єдиного підходу до управління податковим ризиком як комплексним явищем.

Таким чином, податковий ризик, на нашу думку, є комплексним явищем, який формується під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів діяльності податкового органу – невизначеності, податкових суперечок, недостовірності інформації, низькою кваліфікацією кадрів тощо.

Список використаних джерел

1. Tytenko L.V. Economic security as an element of strategic management system: accounting and analytical aspect. Baltic Journal of Economic Studies. 2018. Vol. 4. № 3. P. 309–318.

2. Ідентифікація ризиків в обліково-аналітичній системі підприємства: конспект лекцій / Л.В. Титенко. – Ірпінь: УДФСУ, 2018. – 95 с.

3. Методи визначення та класифікація податкових ризиків: офіційний сайт ДФСУ [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: http://sfs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/povidomlenia_/2010-povidomlenia/59484.html

Ліснічук О. А.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів імені Л. Л. Тарангул, Університет державної фіскальної служби України
Шворак В. В.,
студентка ННІ ФБС Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ ЯК ДЖЕРЕЛО НАПОВНЕННЯ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ (НА ПРИКЛАДІ М. ІРПІНЬ)

Сьогодні податки виконують основну роль під час формування доходів бюджетів держави, у тому числі й місцевих. Значне місце в бюджетній системі держави належить місцевим бюджетам, які є основою фінансової бази органів місцевого самоврядування та мають багатовекторний характер. Так само, місцеві бюджети є одним з істотних джерел задоволення життєвих потреб населення та забезпечують виконання видаткової частини бюджету.

Питанням формування місцевих бюджетів та їх впливу на соціально-економічний розвиток займаються такі вчені: Бедринець М.Д., Ліснічук О.А., Савчук Н.В., Кужелєв М.О., Тарангул Л.Л., Нечипоренко А.В. та інші.

Місцеві бюджети є засобом накопичення й перерозподілу доходів, які є необхідними для фінансування видатків та фінансування регіональних програм.

Формування власних доходів міського бюджету не лише забезпечує самостійність бюджетів, але й дає можливість суб'єктам місцевого самоврядування без втручання центральних органів влади створювати власні фінансові ресурси й розробляти довгострокове прогнозування соціально-економічного розвитку територіальних громад [3].

Основним джерелом, що гарантує формування дохідної частини місцевих бюджетів є податкові надходження, які включають загальнодержавні податки і збори та місцеві податки і збори [6].

Таблиця 1.

Загальні результати виконання дохідної частини загального фонду міського бюджету м. Ірпінь за 2016 – 2019 р.р.

Доходи	Фактичні надходження				Абсолютне відхилення 2019р. до 2018 р.(+, -)	Відносне відхилення 2019р. до 2018 р.(%)
	2016р.	2017р.	2018р	2019р		
Податкові надходження	248127102,8	346953278,8	462590131,6	592284872,0	129694740,4	128,0
Неподаткові надходження	5437096,0	10071450,5	9912501,3	6753563,8	-3158937,6	68,1
Офіційні трансферти	270833064,6	378445343,0	443908623,3	414411510,0	-29497113,3	93,4
Доходи загального фонду (без трансфертів)	253620298,8	357024729,2	472502632,9	599038435,8	126535802,9	126,8
Доходи загального фонду	524453363,3	735470072,2	916411256,2	1013449945,8	97038689,6	110,6

Джерело: складено автором на основі даних офіційного сайту Ірпінської міської ради, [5]

Протягом 2016-2019 рр. у структурі доходів місцевих бюджетів спостерігається зростання частини податкових надходжень із 47,3 % у 2016 році до 58,4 % у 2019 році доходів місцевих бюджетів загального фонду (табл. 1). У загальному доходи загального фонду без урахування трансфертів у 2019 р. збільшилися на 65 % порівнюючи з 2016 р.. Від рівня ефективності утворення доходів місцевих бюджетів залежить рівень можливого виконання органами місцевого самоврядування покладених на них функцій [2].

Проаналізувавши рисунок 1 можна стверджувати, що у 2018р. та 2019р. у структурі податкових надходжень бюджету міста Ірпінь основну частку займає податок та збір на доходи фізичних осіб, що свідчить про те, що доходи місцевого бюджету не диверсифіковані. Так вище вказаний податок у 2018 році становив 71%, а у 2019 р. – 70%.

Отже, ми можемо стверджувати, що місцеві податки та збори не виконують функцію фіскального інструменту органів місцевого самоврядування. Саме тому доцільно проаналізувати динаміку місцевих податків і зборів у складі податкових надходжень м. Ірпінь (табл.2).

Рисунок 1. Частка податкових надходжень до бюджету м. Ірпінь за 2018-2019 р.р..

Джерело: складено автором на основі даних офіційного сайту Ірпінської міської ради, [5]

Оскільки, самостійність бюджетів може бути лише за існування достатньої кількості власних дохідних джерел. Частка власних дохідних джерел (місцевих податків і зборів) у бюджеті органу місцевого самоврядування повинна становити принаймні 40%, про це свідчить досвід економічно розвинених країн [4]. У дохідній частині бюджету м. Ірпінь місцеві податки та збори становлять 26% У 2019 році, що на 39941679,04 грн. більше, ніж у 2018 р.. Недостатня кількість власних джерел доходів обмежує вплив місцевих органів влади на соціально-економічний розвиток територій [4].

Здебільшого розмір місцевих податків залежить від величини мінімальної зарплати. При цьому ПКУ встановлено граничні розміри, натомість конкретні величини місцевих податків визначають у рішеннях місцевих рад [6].

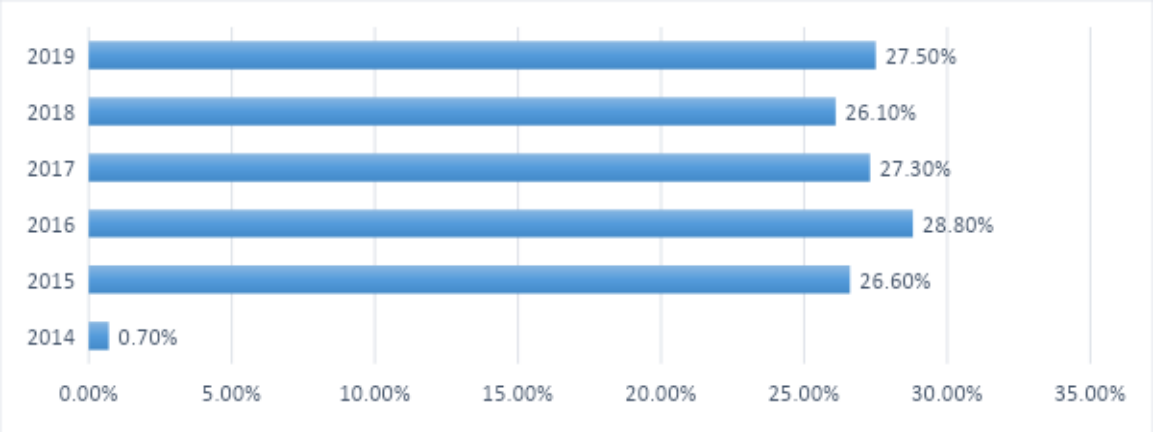

Рисунок 2. Частка місцевих податків та зборів у власних доходах місцевих бюджетів (загальний фонд), у %

Джерело: складено автором на основі даних офіційного порталу «Децентралізація», [1]

Таблиця 2. Загальні результати виконання дохідної частини загального фонду міського бюджету за 2016 – 2019 р.р.

Назва податку	Фактичні надходження за рік				Абсолютне відхилення 2019р. до 2016 р. (+, -)
	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	
Місцеві податки та збори	**58502744,18**	**83876006,87**	**111872946,55**	**151814625,59**	**93311881,41**
Податок на нерухоме майно	3033020,50	4198709,0	5734138,69	7133731,16	4100710,66
Плата за землю	22416215,00	27996411,22	27816904,98	35422432,31	13006217,31
Транспортний податок	371271,00	390416,33	776356,10	413025,66	41754,66
Збір за місця для паркування транспортних засобів	196990,00	244752,00	296724,54	334281,67	137291,67
Туристичний збір	120066,00	165006,00	218309,58	458395,34	338329,34
Єдиний податок	32376521,00	50881422,20	77030512,66	108052759,45	75676238,45

Джерело: складено автором на основі даних офіційного сайту Ірпінської міської ради, [5]

З таблиці 2 стає зрозуміло, що частка місцевих податків та зборів упродовж досліджуваного періоду зростає. Це свідчить про збільшення фінансових можливостей територій щодо виконання власних повноважень, спрямованих на фінансування місцевих економічних та соціальних потреб, а це в майбутньому повинно спричинити збільшення фінансової самостійності місцевих органів влади у виконанні різних програм. Місцеві податки та збори у 2019 році збільшилися на 93311881,41 грн. порівнюючи з 2016 р.. В структурі місцевих

податків перше місце становить єдиний внесок – 71% у 2019р., а друге плата за землю – 23%.

Підвищення ролі місцевих податків і зборів та збільшення їх частки у власних доходах місцевих бюджетів є одним із пріоритетних завдань для органів місцевого самоврядування. Це, в свою чергу, сприятиме посиленню фінансової стійкості та самостійності місцевих бюджетів, ефективності використання наявного фіскального потенціалу відповідних територій і, як наслідок, покращання рівня та якості послуг, що надаються жителям громад [1].

Нині в умовах розвитку міста Ірпінь ключову роль відіграє бюджетна децентралізація, що допомагає стрімкому розвитку всіх складових міста. Реформа 2015 року має велику вагу в децентралізації управлінських функцій влади м. Ірпінь, а саме розширює можливості фінансового, організаційного й адміністративного впливу місцевих органів самоврядування на соціально-економічні перетворення регіону [2].

Отже, доходи місцевих бюджетів дають змогу виконати завдання покладені на органи місцевого самоврядування. Аналіз дохідної частини бюджету міста Ірпінь протягом 2016-2019 рр. у процесі формування доходів місцевого бюджету свідчить про значне збільшення рівня фінансової децентралізації за доходами. Бюджетна децентралізація відкриває значні перспективи для виконання органами місцевої влади покладених на них функцій щодо забезпечення умов соціального та економічного розвитку суспільства.

Список використаних джерел

1. Децентралізація: дає можливості [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://decentralization.gov.ua/.

2. Кужелєв М. О. Формування місцевих бюджетів в умовах бюджетної децентралізації / М. О. Кужелєв, В. В. Плахотнюк // Економічний вісник університету. - 2018. - Вип. 36(1). - С. 302-312. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2018_36%281%29__36

3. Ліснічук О. А. Формування дохідної частини місцевих бюджетів в умовах бюджетної децентралізації / О. А. Ліснічук, Н. А. Литовченко // Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. - 2018. - № 2. - С. 169-180. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2018_2_15.

4. Нечипоренко А. В. Практика формування та виконання місцевих бюджетів України (на прикладі бюджету міста Луцьк) / А. В. Нечипоренко, А. Г. Качула. // Проблеми системного підходу в економіці. – 2019. – №5. – С. 106–111.

5. Офіційний сайт Ірпінської міської ради: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://imr.gov.ua/.

6. Податковий кодекс України : від 02.12.2010 № 2755-VI-ВР: текст із змін. станом на від 02.04.2020, підстава - 540-IX [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.

Богдан С. В.,
асистент кафедри управлінського обліку,
бізнес-аналітики та статистики,
Університет державної фіскальної
служби України
Шлапак О. М.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

КОМПЛЕКСНИЙ ПОДАТКОВИЙ АНАЛІЗ ТА ЙОГО ІНФОРМАЦІНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У сучасних умовах господарювання діюча система оподаткування суттєво впливає на економічні та фінансові результати діяльності підприємств.

На сьогодні податковою службою впроваджено багато нових форм і методів роботи з платниками податків для спрощення ведення бізнесу та забезпечення максимальної ефективності у роботі. Нині підрозділами, на які покладено функції здійснення контрольно-перевірочної роботи за допомогою наявних баз даних, здійснюється якісний до перевірочний аналіз суб'єктів господарювання, визначаються можливі ризики [1, с. 346].

Аналіз інформаційної податкової бази доцільно проводити за двома напрямками: за попередні періоди (при цьому вихідною інформацією виступають дані податкових декларацій, розрахунків за попередні періоди) і майбутні періоди (показники бюджетів підприємства) [1, с. 402].

При цьому аналізі слід приділити увагу таким складовим, як факторному аналізу податкових платежів, аналізу структури і динаміки податкових платежів, аналізу податкового навантаження підприємства, аналізу податкової заборгованості підприємства.

Розглянемо більш докладно ці складові.

І. Факторний аналіз податкових платежів.

Робота з факторною моделлю, в податковому аналізі дозволить виділити внутрішні (залежні від підприємства) і зовнішні (закладені в податковому законодавстві) фактори, що забезпечують оптимізацію оподаткування підприємства, більш високий рівень податкового планування і прогнозування [2, с. 278].

Вивчення процесів оподаткування підприємства базується на методі економічного аналізу, як загальному підході до дослідження з метою управління будь-яким об'єктом.

Факторний аналіз доцільно здійснювати у два етапи: перший - аналіз факторів, які впливають на суму податкового платежу; другий - за найзначущими факторами проводиться більш поглиблений аналіз з метою виявлення статей, що мають найістотнішій вплив на суму податкового платежу.

II. Аналіз структури і динаміки податкових платежів [3, с. 51].

При цьому аналізі необхідно розрахувати структуру сум податків і зборів за кожен рік досліджуваного періоду.

Аналіз структури податкових платежів підприємства слід проводити за питомими видами джерел сплати податкових коштів:

1) непрямі податки: податок на додану вартість, акцизний податок, митні збори

2) податки і збори, що включаються у витрати виробництва та обігу: плата за користування надрами, плата за землю, збір за спеціальне використання води екологічний податок і ін.;

3) податки і збори, що сплачуються з фінансового результату;

4) податок на прибуток підприємств;

5) загальна сума податків і зборів, сплачена підприємством.

Аналіз структури динаміки податкових платежів дозволить виявити платежі, які мають найбільшу питому вагу в загальній сукупності податків; дозволить проаналізувати зміни, що відбулися за період у співвідношеннях питомих ваг податків; дозволить попередньо визначити причини динаміки податкової структури; виявити ті податки, у динаміці яких відбулися найбільш значущі зміни; визначити причини, що викликали їх [2, с. 281].

III. Аналіз податкового навантаження підприємства.

Податкове навантаження являє собою не тільки кількісну, але і якісну характеристику впливу податкової системи на господарюючий суб'єкт. На мікроекономічному рівні показник податкового навантаження відображує частку сукупного доходу платника податку, який вилучається до бюджету.

Показник розраховується як відношення суми всіх нарахованих податкових платежів організації до обсягу реалізації продукції (робіт, послуг).

Сукупне податкове навантаження підприємства – це відношення всіх нарахованих податкових платежів до виручки від продажу товарів (робіт, послуг) за звітний період, включаючи доходи від інших надходжень.

IV. Аналіз податкової заборгованості підприємства. Аналіз податкової заборгованості необхідно проводити за такими складовими: - аналіз динаміки заборгованості підприємства по податках і зборах; - аналіз структури заборгованості підприємства по податках і зборах; - аналіз співвідношень сум заборгованостей і сум податків і зборів, що сплачуються підприємством; - факторний аналіз заборгованостей підприємства. Далі розраховуються співвідношення сум заборгованостей підприємства і загальної суми податків і обов'язкових платежів за роками всередині досліджуваного періоду, а також за тими видами платежів, за якими утворилися найбільші величини заборгованостей (ПДВ, податок на прибуток, акцизи тощо) [3, с. 53].

Результати розрахунків слід аналізувати в комплексі. Таким чином, з метою оптимізації податкової політики підприємства необхідним є проведення податкового аналізу за такими складовими, як факторний аналіз податкових платежів; аналіз структури і динаміки податкових платежів; аналіз податкового навантаження підприємства; аналіз податкової заборгованості підприємства.

Податковий аналіз, виступаючи споживачем інформаційних даних, повинен виявити переваги і недоліки діючої системи інформації, сприяти її застосуванню для досягнення цілей організації, дозволяючи при цьому досягати цілей кожної з існуючих в організації систем обліку.

Список використаних джерел

1. Аналітично-контрольні аспекти регулювання фінансово-господарської діяльності суб’єкта економіки : монографія/ [Микитенко Т.В., Савченко А. М. та ін.] ; за заг. Ред. А.В. Лісового, Е.В. Кондукової; Університет ДФС України. Ірпінь, 2017. 402 с.

2. Поколодна О.В. Податкове регулювання в Україні. Збірник наукових праць «Вісник економіки транспорту і промисловості». Вип. 46. Харків: УкрДАЗТ. 2016. 278-281с.

3. Букач Е.В. Грамотная налоговая политика – стимул и поддержка для бизнеса. Налоговый вестник. 2016. № 1. С. 51-53

Титенко Л. В.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики, Університет державної фіскальної служби України
Яковенко М. Ю.,
студент ННІ ОАА Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

АНАЛІЗ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ В АВСТРАЛІЇ

Австралійське податкове управління є австралійським урядовим статутним органом та головним органом, відповідальним за збір доходів для уряду Австралії. Управління несе відповідальність за контроль австралійської федеральної податкової системи та пенсійного законодавства. Відповідальність за діяльність агентства знаходиться в портфелі казначейства Співдружності Австралії.

Роль Австралійського податкового управління полягає в ефективному менеджменті та формуванні систем оподаткування та пенсійних виплат, які підтримують і фінансують послуги для австралійців, в тому числі [3]:

– збір доходів;

– управління податком на товари і послуги (GST) від імені австралійських штатів і територій;

– управління основними аспектами системи пенсійного забезпечення;

– управління цілою низкою програм, які забезпечують трансферти і вигоди для спільноти;

– є хранителем австралійського Комерційного регістра.

Австралійське податкове управління діє відповідно до закону «Про державне управління, продуктивності та підзвітності» 2013 року в рамках портфеля казначейських послуг і є підзвітним відповідно до закону «Про державну службу» 1999 року.

Австралійське податкове управління вбачає у своїй стратегії прагнення бути провідним податковим управлінням та податковою адміністрацією, відомою сучасним обслуговуванням, досвідом і цілісністю.

Організаційна структура управління Австралійським податковим управлінням відображена на рис. 1.1.

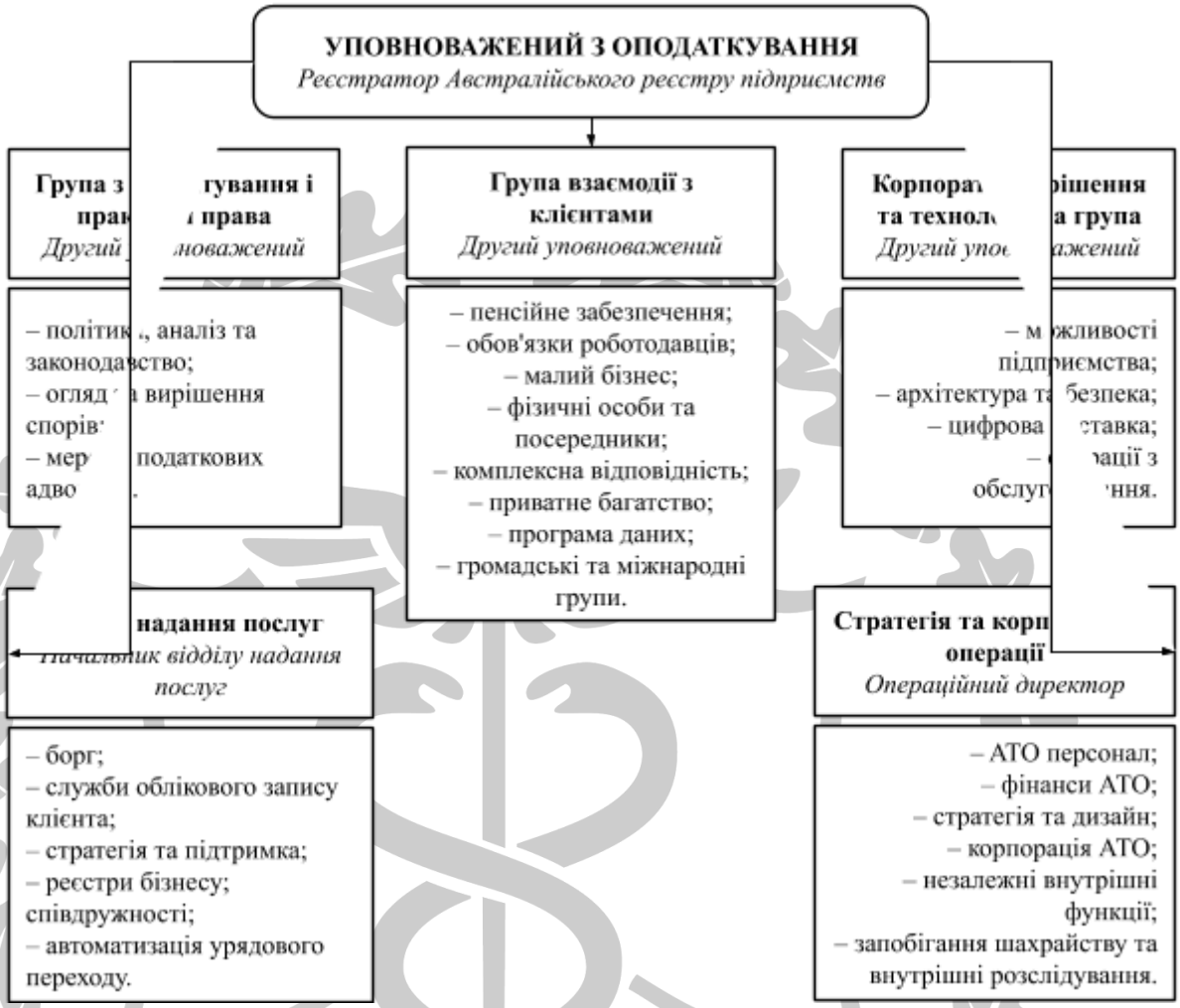

Рис. 1.1. Організація структура управління АТО

Джерело: побудовано на основі [2].

АТО є некорпоративною структурою Співдружності в рамках казначейського портфеля і обслуговується трьома міністрами:

– скарбник, народний депутат;

– помічник скарбника;

– помічник міністра фінансів.

АТО на сьогоднішній день очолює Кріс Джордан, комісар з оподаткування та реєстратор австралійського Комерційного регістра, який підтримується виконавчим комітетом та іншими корпоративними комітетами.

Підтримку Виконавчому комітету АТО надає ряд комітетів вищого керівництва і забезпечення, в тому числі [1]:

– *комітет з аудиту та ризиків* надає уповноваженому незалежну гарантію щодо обов'язків по фінансовій звітності та звітності про результати діяльності АТО, підходів до управління ризиками і системи внутрішнього контролю;

– *комітет зі стратегії та інтеграції* розробляє, спрямовує і підтримує реалізацію бачення 2024 року, що дозволяє АТО найбільш ефективно планувати і реалізовувати свою мету в середньостроковій і довгостроковій перспективі;

– *комітет з ресурсів* забезпечує комплексний підхід до управління ресурсами і надає рекомендації Виконавчому комітету АТО з управління бюджетом;

– *комітет з партнерського досвіду* встановлює партнерське бачення і розробляє стратегії та плани для оптимізації результатів від взаємодії і досвіду;

– *комітет з досвіду і сумлінності персоналу* забезпечує розуміння і керівництво стратегіями і планами для розробки сучасного досвіду персоналу і управління чесністю і непідкупністю людей;

– *комітет з клієнтського досвіду* задає бачення АТО для згуртованого і інтегрованого досвіду, який ми хочемо, щоб наші клієнти мали, і виступає за досягнення цього бачення;

– *комітет з розробки політики* керує і стимулює розробку інноваційної та перспективної політики і варіантів спрощення законодавства;

– *комітет із забезпечення безпеки і безперервності бізнесу* забезпечує послідовний, комплексний, загальноорганізаційний підхід до забезпечення безпеки і безперервності бізнесу;

– *комітет з управління ризиками підприємства* спрямовує здатність АТО управляти ризиками, пов'язаними з досягненням стратегічних цілей, які дозволяють АТО в повній мірі виконувати свою мету;

– *керівний комітет з маркетингу і комунікацій* курирує напрямок маркетингових і комунікаційних можливостей, що виходять із взаємодій і дослідницьких і розвідувальних функцій АТО;

– *національний консультативний форум* служить каналом для спілкування і консультацій, на регулярній основі, з питань зайнятості та трудових відносин в рамках АТО.

Австралійське податкове управління прагне бути провідним податковим управлінням та податковою адміністрацією, відомою за сучасне обслуговування, досвід і цілісність. АТО прагне до просування стратегічного напрямку.

Мета АТО полягає в тому, щоб сприяти економічному та соціальному благополуччю австралійців шляхом сприяння добровільній участі в податковій і пенсійній системах. Австралійське податкове управління прагне до досягнення

довіри платників податків до австралійських податкової та пенсійної систем, допомагаючи людям зрозуміти їх права і обов'язки, покращуючи легкість дотримання і доступу до пільг, а також керуючи недотриманням закону [3].

Таким чином, Австралійське податкове управління виступає потужною державною інституцією, що здійснює ефективну державну політику у сфері адміністрування податкової системи та виконання плану податкових надходжень до бюджету країни.

Список використаних джерел

1. Key committees of Australian Taxation Office: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ato.gov.au/About-ATO/Who-we-are/Executive-and-governance/Key-committees/
2. Organisational structure of Australian Taxation Office: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ato.gov.au/uploadedFiles/ATO%20organisational%20structure.pdf
3. Role and responsibilities of Australian Taxation Office: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ato.gov.au/About-ATO/Who-we-are/

Мілевська А. О.,
к.ю.н., доцент,
доцент кафедри цивільного права та процесу,
Університет державної фіскальної
служби України
Яременко В.С.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ, ОТРИМАНИХ ЗА СПАДКОВИМ ДОГОВОРОМ

Спадкування в усі часи залишається актуальною темою для всього людства. Тому поява інституту спадкового договору у Цивільному кодексі України від 16 січня 2001 року ще більше підсилила цікавість науковців та стала причиною виникнення різноманітних теорій стосовно співвідношення

спадкового договору та спадкування. Саме неоднозначність теорій і зумовили розбіжність науковців у підходах стосовно оподаткування доходів, отриманих за спадковим договором. Тому вивчення даного питання має велику актуальність як для науковців, так і пересічних громадян.

Метою даної роботи є аналіз існуючих підходів до оподаткування доходів, отриманих за спадковим договором, та виокремлення єдиновірного підходу.

Питання, що повністю або опосередковано стосуються оподаткування доходів, отриманих за спадковим договором розглядали такі науковці як І. С. Бєліцький [1], Л. Б. Жук, В. В. Васильченко, О. Є. Кухарєв. У праці Л. В. Красицької «Розмежування спадкового договору та інших правочинів у цивільному праві» [2, с. 28] було досліджено правову природу спадкового договору, проте автор не підіймала теми оподаткування доходів, отриманих за спадковим договором.

Розглядаючи питання оподаткування доходу, отриманого платником податку за спадковим договором, Державна фіскальна служба в індивідуальних податкових консультаціях від 11.09.2017 р. №183/Ю/99-99-13-02-03-14/ІПК [3], та Листах від 28.03.2017 № 4315/Л/99-99-13-02-03-14 [4] та від 14.02.2017 р. № 2214/Л/99-99-13-02-03-14 [5] дійшла такого висновку: спадковий договір є правочином, який покладає на його сторони взаємні зобов'язання, тому залежно від умов, визначених у договорі, в розумінні Податкового кодексу України від 02.12.2010 р. (далі – ПК України), дохід виникає як у відчужувача з моменту оформлення вказаного договору, так і набувача після смерті відчужувача [6].

Враховуючи такий висновок, контролюючий орган зазначив, дохід у вигляді вартості майна, отриманого платником податку – набувачем за спадковим договором, включається до загального оподатковуваного доходу такого платника та є об'єктом оподаткування ПДФО та військовим збором. Ставка ПДФО при отриманні майна за спадковим договором становить 18 %, а військового збору – 1,5 % [6]

Проте дану позицію ДФС України не підтримали деякі юристи. Представником яких є Ігор Бєліцький, котрий стверджував, що дані висновки ДФС України не відповідають нормам законодавства. А саме: процедура спадкування, включаючи спадковий договір, регулюється книгою VI ЦК України; основною ознакою спадкового договору є набуття набувачем права власності на майно відчужувача у разі смерті останнього; спадковий договір має подвійну правову природу: він одночасно є розпорядженням на випадок смерті та договором [1].

Саме тому, за думкою Ігоря Бєліцького, «…набуття права власності на майно набувачем за спадковим договором є переходом спадщини від фізичної особи, яка померла, до іншої особи, тобто спадкуванням. Фактично, ЦК України розуміє спадковий договір як один з видів спадкування. Тому відповідно оскільки спадковий договір є видом спадкування, то дохід у вигляді вартості отриманого майна за таким договором потрібно оподатковувати у порядку, встановленому ст. 174 ПК України» [1].

На нашу думку, дана позиція є помилковою, адже аргументування вище зазначеного юриста зводиться до того, що спадковий договір – це один із видів спадкування. Проте такий підхід до співвідношення спадкового договору і спадкування спростовується у праці Л. Красицької [2, с. 28], у якій автор доходить висновку, що спадковий договір не є видом спадкування. Також дане спростування передбачене і в абз. 1 п. 28 постанови Пленуму Верховного Суду України від 30 травня 2008 р. № 7 «Про судову практику у справах про спадкування», де зазначено, що перехід майна від відчужувача до набувача на підставі спадкового договору не є окремим видом спадкування, а тому на відносини сторін не поширюються відповідні правила про спадкування [7]. Також аналогічну позицію висловив Апеляційний суд Херсонської області у справі № 648/3671/16-ц від 30 листопада 2017р., у якій зазначив, що перехід майна від відчужувача до набувача на підставі спадкового договору не є окремим видом спадкування, а тому на відносини сторін не поширюються відповідні правила про спадкування [8].

Отже, необхідно провести аналогію – якщо на відносини сторін за спадковим договором не поширюються відповідні правила про спадкування, і такий договір не є видом спадкування, тоді доходи, отримані за спадковим договором не оподатковуються у порядку, встановленому ст. 174 ПК України, а є об’єктом оподаткування ПДФО та військовим збором. Адже відповідно до п.п. 14.1.54 п. 14.1 ст. 14 ПК України дохід з джерелом його походження з України – це будь-який дохід, отриманий резидентами або нерезидентами, у тому числі від будь-яких видів їх діяльності на території України (включаючи виплату (нарахування) винагороди іноземними роботодавцями), її континентальному шельфі, у виключній (морській) економічній зоні [6].

Тому потрібно зробити висновок, що з урахуванням правової природи спадкового договору, судової практики та відповідно до Листів Державної фіскальної служби України в індивідуальних податкових консультаціях - оподаткування доходів, отриманих за спадковим договором включається до загального оподатковуваного доходу такого платника та є об’єктом

оподаткування ПДФО та військовим збором. Ставка ПДФО при отриманні майна за спадковим договором становить 18 %, а військового збору – 1,5 %. Оподаткування такого майна регулюється розділом IV ПК України, а саме: п.п. 14.1.54 п. 14.1 ст. 14, п.п. 163.1.1 п. 163.1 ст. 163, ст. 167, п.п. 1.2 п. 16 1 підрозділу 10 розділу XX Перехідних положень ПКУ, п.п. 1.3 п. 16 1 підрозділу 10 розділу XX Перехідних положень ПК України.

Список використаних джерел

1. Бєліцький І. Оподаткування доходів, отриманих за спадковим договором. Юридична газета онлайн. 2017. №40 (590). URL: https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/opodatkuvannya-dohodiv-otrimanih-za-spadkovim-dogovorom.html (дата звернення: 03.05.2020).
2. Красицька Л. розмежування спадкового договору та інших правочинів у цивільному праві. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 11. С. 26-30.
3. Щодо оподаткування доходу, отриманого платником податку за спадковим договором : індивідуальна податкова консультація від 11.09.2017 № 1883/Ю/99-99-13-02-03-14/ІПК URL: https://www.zakon-i-normativ.info/index.php/component/lica/?href=0&view=text&base=1&id=1733246&menu=1 (дата звернення: 04.05.2020).
4. Лист Державної фіскальної служби України від 28.03.2017 № 4315/Л/99-99-13-02-03-14 URL: http://sfs.gov.ua/baneryi/podatkovi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-fizichnih-osib/71834.html (дата звернення: 04.05.2020).
5. Лист Державної фіскальної служби України від 14.02.2017 № 2214/Л/99-99-13-02-03-14 URL: http://sfs.gov.ua/baneryi/podatkovi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-fizichnih-osib/print-71292.html (дата звернення: 04.05.2020).
6. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI / Верховна рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення: 04.05.2020).
7. Про судову практику у справах про спадкування : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30 травня 2008 р. № 7 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08 (дата звернення: 20.04.2020).
8. Рішення Апеляційного суду Херсонської області. Єдиний державний реєстр судових рішень від 30 листопада 2017 р. №

648/3671/16-ц URL: http://reyestr.court.gov.ua/Review/70816359 (дата звернення: 05.05.2020).

Ніжегородцев В. О.,
доцент кафедри інформаційних систем і технологій,
Університет державної фіскальної
служби України
Ясковець О. В.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

На сьогодні, головним завданням в діяльності правоохоронних органів є захист прав, свобод та законних інтересів людини та громадянина, шляхом здійснення протидії злочинності. Дієву діяльність даних органів забезпечують сучасні діджиталізовані досягнення науково-технічного прогресу, які останніми роками набули широкої реалізації: електронні реєстри, баз даних з пошуку, експертні системи, тощо.

За статистикою 2019 року, Україна за рівнем розвитку інформаційних технологій у світі посідає 68 місце. Перевага, яку має наша країна в цьому напрямку - сильні IT-кадри (тобто, в Україні дуже високий рівень підготовки програмістів). Із саме з таким швидким розвитком IT-індустрії, на сьогодні важко уявити роботу будь-якого державного органу без інформаційної підтримки та інформаційного забезпечення, накопичення та систематизації інформації в базах даних.

Інформаційне забезпечення правоохоронних органів включає в себе комплекс різноманітних методів, заходів, засобів різного характеру, які забезпечують створення та функціонування інформаційних технологій, а також їх ефективне використання для вирішення покладених на поліцію завдань. Інформаційні підсистеми здійснюють збирання, накопичення, зберігання та обробку інформації з різних напрямів, задля подальшого її використання.

Різноманітні автоматизовані інформаційні системи типу «Адмінпрактика», «Профілактикарозшук», «Скарга», «Статистика», «Автомобіль», «Аналіз господарської діяльності», «Номерні речі», «Патруль», «Нормативно-правові

акти» та інші довели свою ефективність вже на першому етапі їхнього впровадження. Сьогодні багато інформації можна вже здобути зі звичайного мобільного додатку Opendatabot, що знаходиться в комунікативному додатку Viber.

До інформаційних технологій правоохоронної діяльності відносяться: різноманітні технології опрацювання даних; систем керування; технології підтримки прийняття рішень; експертні системи [1, с. 396].

Серед послуг, які вже доступні онлайн вже широкого впровадження набули: послуги у соціальній сфері; послуги для бізнесу; послуги у сфері безпеки та суду, завдяки яким можна онлайн отримати довідки про несудимість, відсутність корупційних правопорушень, подати заяву до суду; послуги для автовласників, зокрема, «Електронний кабінет водія», який дозволяє автовласнику отримувати інформацію про свій транспортний засіб, водійські посвідчення, штрафи, здійснити запис через електронну чергу для візиту до сервісних центрів МВС тощо.

Впровадження інформаційних технологій, зокрема, розробка і використання систем підтримки прийняття рішень в галузі правоохоронної діяльності є один з основних чинників забезпечення інноваційного розвитку держави. Це обумовлюється зростанням обсягів інформації, що надходить до органів правоохоронної діяльності; ускладненням завдань, що розв'язуються щоденно і на перспективу; необхідністю обліку і урахування великої кількості взаємопов’язаних факторів і вимог, що швидко змінюються; необхідністю зняття невизначеності пов'язаної з неможливістю кількісного вимірювання окремих чинників; збільшенням важливості наслідків рішень, тощо.

До основних тенденцій правоохоронної діяльності та її розвитку в сфері інформаційних технологій відносять: удосконалення форм та методів управління системами інформаційного забезпечення; централізацію та інтеграція комп’ютерних банків даних; впровадження новітніх комп’ютерних інформаційних технологій для ведення кримінологічних та криміналістичних обліків; розбудову та широке використання ефективних та потужних комп’ютерних мереж; застосування спеціалізованих засобів захисту інформації; налагодження ефективного взаємо-обміну кримінологічною інформацією на міждержавному рівні [2, с. 12].

Розвиток нових інформаційних технологій в секторі правоохоронної діяльності Україні призвів позитивних тенденцій: загального підвищення рівня комп’ютерної грамотності працівників правоохоронних органів; розширення переліку комп’ютерних інформаційних обліків; розширення кола використання

сучасних засобів комп'ютерної техніки в усіх сферах діяльності; розвиток технологій електронної обробки інформації; створення комп'ютерної мережі обміну інформацією.

Проблема покращення роботи державних правоохоронних органів в реалізації державної інформаційної політики зводиться до оцінювання ефективності праці апарату, зміни їх чисельності, витрат часу по удосконаленню організації інформаційно-аналітичного забезпечення.

Впровадження інформаційних технологій в діяльність державних правоохоронних органів дозволяє удосконалити механізми управління, та дозволяє оперативно отримувати доступ до певних відомостей, необхідних для виконання їх службових завдань, кваліфіковано здійснювати їх аналіз, використовувати досягнення науково-технічної думки для оптимізації слідчих дій. Зокрема, перспективними напрямками постають розробка і використання різноманітних системи підтримки прийняття рішень в галузі правоохоронних органів в Україні. Така система за допомогою зворотного зв'язку надасть змогу оцінити якість прийнятих рішень, тобто аналізуючи результати реалізації і на основі розбіжностей із запланованими рівнями показників виробити корегування рішень правоохоронних органів.

Список використаних джерел

1. Варенко В.М. Інформаційно-аналітична діяльність/ В.М. Варенко. – К.: Університет «Україна», 2014. – 417 с.

2. Інформаційні технології в правоохоронній діяльності : Посібник / В.А. Кудінов., В.М. Смаглюк, Ю.І. Ігнатушко, Іщенко В.А. – К.: НАВСУ, 2013. – 82с.

Стріяшко Г. М.,
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної
служби України
Щерба С. В.,
курсант ФПМ
Університету ДФС України
м. Ірпінь Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ ТА ЙОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Зазначимо, що провідну роль щодо надходження до бюджету мають саме непрямі податки. Серед них податок на додану вартість (далі – ПДВ) є економічним інструментом суспільного виробництва, який виконує ефективний характер.

Зважаючи на значущість ПДВ та паралельну проблематику його адміністрування виникає потреба здійснення досліджень його справляння в Україні (зокрема зважаючи на умови діджиталізації).

Зазначимо, що питання, які стосуються ПДВ, було висвітлено такими науковцями: В.Л. Андрущенко, О.Д. Василик, О.Д. Данілов, В.І. Довгалюк, О.М. Десятнюк, А.І. Крисоватий, І.О. Луніна, І.В. Розпутенко, В.М. Федосов, Р.І. Погорлецький, І.Г. Русакова, Д.Г. Чернік, Ю.Ю. Ярмоленко, С.І. Юрій та іншими.

ПДВ – це непрямий загальнодержавний податок, що стягується з суб'єктів підприємницької діяльності, що є платниками цього податку, на суму приросту вартості продукції, створеної цим суб'єктом підприємницької діяльності [1, с.123].

Актуальним сьогодні є визначення ефективності справляння податку на додану вартість на базі дієвого використання інформаційних систем та технологій, потребує гармонізації методика нарахування та прогнозування податку на додану вартість відповідно до стандартів Європейського Союзу, а також важливо досліджувати перспективи здійснення можливих реформ стосовно податкової системи в контексті налагодження обліково-інформаційного забезпечення та ефективного бюджетного відшкодування податку на додану вартість [2, с.202].

В економічній літературі податок на додану вартість висвітлюється як найбільш досконала форма непрямого оподаткування, яка відіграє ключову роль у системі державних фінансів більшості зарубіжних країн [3, с.78].

Зауважимо, що частка ПДВ відносно надходжень до держбюджету в Україні та країнах-членах ЄС складає близько 45%.

Процес адміністрування податку на додану вартість в Україні є найбільш складним порівняно з адмініструванням будь-якого іншого податку, включеного до податкової системи держави [1, с.125].

Адміністрування саме ПДВ займає найбільше зусиль для здійснення його обчислення і сплати, і звісно, те ж саме стосується податкового контролю.

Під системою електронного адміністрування податку на додану вартість варто розуміти технічний засіб, який зосереджений на забезпечені обліку адміністрування ПДВ. Система передбачає використання такого інструмента, як електронний рахунок, який є головною складовою системи електронного адміністрування ПДВ [2, с.204].

Головна мета впровадження полягає в безперервному контролі за формуванням та відшкодуванням ПДВ.

Таким чином, вдосконалення оподаткування податком на додану вартість як складника системи оподаткування є важливим практичним завданням та однією з актуальних загально-економічних проблем України, що потребує вирішення [1, с.122].

Інформатизація процесу адміністрування ПДВ в Україні важливим чином забезпечується через застосування інноваційних технологій в адмініструванні податків, зокрема за допомогою впровадження Електронного кабінету платника податків. Функціонування сервісу Електронного кабінету здійснюється на основі прозорості, контрольованості, автоматизованості, функціональності, своєчасності усунення технічних проблем, спрощеності взаємодії платників та контролюючого органу тощо [2, с.205].

На нашу думку, на фіскальну ефективність ПДВ має вплив безліч факторів, такі як: база оподаткування, еластичність споживання щодо цін та доходів, диференціація ставок ПДВ, податкові пільги, сезонні коливання надходження податку, рівень точності планування надходжень податку, рівень податкової дисципліни тощо. Важливим елементом механізму адміністрування ПДВ, який потребує удосконалення виступає система штрафних санкцій [3, с.78].

Стосовно санкцій за неподання (чи невчасне подання) документів для реєстрації платником ПДВ, зазначимо, що у багатьох країнах-членах ЄС такі санкції не застосовуються.

Найбільш характерними рисами ПДВ є такі:

- ПДВ є найважливішим видом загальнодержавного податку.
- це специфічний різновид непрямого податку;
- є податком на споживання, фактором, що стримує зростання споживання, що обмежує доступ до товарів за рахунок підвищення ціни;
- ПДВ реально сплачується споживачем, що здобуває товари (роботи, послуги), тоді як формально перераховується до бюджету сума цього податку особою, що реалізує товар, що здійснює роботу або надає послугу [1, с.123-124].

Необхідно звернути увагу на погляди О.О. Коваля, який зазначив, що методами адміністрування податків є сукупність нормативно зумовлених абстрактних способів та прийомів, які здійснюють цілеспрямований вплив на податкові правовідносини, реалізовуються у конкретних зовнішніх проявах, які застосовуються уповноваженими контролюючими органами держави на виконання їх прав та обов'язків з метою забезпечення ефективної державної податкової політики, досягнення податкової дисципліни, повної та своєчасної сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів до відповідних бюджетів [1, с.125].

Узагальнюючи, можна стверджувати, що у країні необхідно реформувати податкове законодавство, адже, Україна має для цього потужну базу наукових спеціалістів зі новими ідеями, які б допомогли державі вдосконалити податкову систему, оскільки податки є одним із найважливіших фінансових інструментів регулювання розвитку національної економіки в умовах інтеграційних процесів. ПДВ є податком щодо якого ведеться велика кількість дискусій, в тому числі і про скасування його в Україні. Зважаючи на це, в країні виникає об'єктивна необхідність оцінки фіскальної ефективності ПДВ та усунення наявних проблем з метою підвищення її рівня [3, с.79].

За допомогою інформаційних технологій фіскальні органи доносять податкову інформацію для платників, а також є можливість консультації платників, подачі скарг на контрагентів для платників ПДВ тощо.

Отже, основним напрямом вдосконалення системи адміністрування податку на додану вартість є покращення, оновлення чи запозичення інформаційних технологій, які даватимуть змогу ефективно та стабільно адмініструвати та прогнозувати ПДВ і полегшуватимуть діяльність як платників податків, так і податкових органів.

Список використаних джерел

1. Бондаренко Т.Б. Юридичний зміст податку на додану вартість та його адміністрування. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки.* 2019. №5. DOI: https://doi.org/10.32838/2707-0581/2019.5/21
2. Зінкевич А.В. Технології адміністрування та прогнозування податку на додану вартість: реалії сьогодення. Проблеми системного підходу в економіці. 2019. №3. DOI: https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-3-66
3. Трансформація національної моделі фінансово-кредитних відносин: виклики глобалізації та регіональні аспекти: *збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Ужгород, 23 листопада 2017 р.). Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2017. 432 с.

Savchenko A. P.,
Associate Professor of the Department of Modern European Languages, University of State Fiscal Service of Ukraine
Hladka D. O.,
student of the ESI of Economics, Taxation and Customs University of State Fiscal Service of Ukraine
Irpin,Ukraine

TAXATION PROBLEMS OF IT-BUSINESS IN UKRAINE

In the modern world development of information technologies collects popularity, and informative services are inalienable part of life of humanity. For Ukraine an IT-sphere is able to provide functioning of many contiguous industries.

At the moment, there has been a trend for a strategic transition from commodity economies, bearing the element of instability to intellectual. The governments of the economically developed countries have long recognized the importance of the IT-industry for the development of economies, therefore, a number of tax incentive tools are used.

Information technologies are certain in Ukraine one of priority industries of development of economy. To it considerable payment of export industry in general GDP of country and part of the prepaid taxes testify in the budget of the state. To the programmatic products under right the Internal revenue code of Ukraine belong: result of the computer programming as an operating system; copies of the computer programs, their parts, components; any changes, updating, additions, additions and expansion to the functional of

the computer programs, right, are on the receipt of such updating; crypto materials of defense of information.

The current mechanism of taxation of IT-business incomes remains rather cumbersome with the absence of tax incentives.

The taxation of business revenues was studied in writings by such scholars as A. Huseynov, O. Zhurakovskaya, V. Klochkov, I. Taptunova, V. Melnyk.

The purpose of the work is to determine the current state of the taxation system of IT business in Ukraine.

Long-term tax reform, which in Ukraine was delayed for years, did not lead to the expected result, but the Ministry of Social Policy offers its reformation in the form of a business ban to employ employees as entrepreneurs. As you know, many employers in Ukraine use such a legal scheme to reduce the tax burden.

Any IT company that legally carries out business, at the beginning of its creation, should determine the taxation system for itself.

In general, an IT industry entity that is a legal entity can choose one of the following taxation systems:

1) General (payment of income tax);

2) Simplified (payment of a single tax).

The Verkhovna Rada of Ukraine registered a bill proposing to divide the employees of IT companies that are registered as individuals' entrepreneurs into a separate group of private limited companies and gradually increase the tax rate for such entrepreneurs to 10%.

The ministry on its website published the relevant draft law. The authors of the document suggest supplementing the Labor Code with a new article – "Signs of the existence of labor relations".

In particular, the draft law No. 10094 proposes that IT entrepreneurs will be converted into a separate group of simplified taxation – the fifth, and the rate of the single tax for them will increase by 1% every year until it reaches 10% of its income.

In addition, deputies propose to increase the size of the single social contribution by 2 times from 2020 – up to 22% of 2 minimum wages.

"Achieving this goal, firstly, will ensure the security of IT businessmen in the context of accusing their tax authorities of tax evasion through the unjustified transition to a simplified taxation system. Secondly, it will enable IT entrepreneurs to continue to use the simplified taxation system, which will preserve the attractiveness of this type of business in Ukraine for foreign investors ", – states the explanatory note to the bill.

The act proposes to prohibit the use of civil relations between the company and private individuals, persons-entrepreneurs. In the draft, officials have filed seven criteria, which should testify to the labor relations between the two persons.

Officials of the Ministry of Social Policy argue: many citizens complain that employers compel them to enter into civil contracts, although they must work under an employment contract.

To solve this problem, officials want to introduce the so-called principle of presumption of the existence of labor relations.

For this purpose, it is proposed to add seven signs of labor relations to the Code of Labor Law. In the presence of at least three of them, the work will be considered a labor relationship with all the consequences, and the employer, in case of detection of an unregistered employee, will pay for each fine of 30 minimum wages.

At the same time, the IT Association of Ukraine criticized the initiative to fight FOPs and reported that it poses a threat to the development of the IT sector.

Business, first and foremost, the IT industry, which gives Ukraine 4% of GDP, opposes changes. Their opponents appeal to unequal rules of the game and imbalances in the economy.

According to the report "Development of the Ukrainian IT-industry", today the cost of services for programmers is about 80% of the total costs of companies that provide services in the field of IT services. It is easy to guess that a sharp and significant increase in tax burden in case of increased global competition in this market will make their business model ineffective.

In Ukraine, the creative class began to develop, including through simplified taxation. To continue development, clear and stable legislation for business and self-employed professionals that takes into account new forms of cooperation: freelance, digital workplace and distance work is needed.

The average growth rate of the industry, except for the last two years, is 25-30%. By 2020, the market for IT-services has all the chances to double, provided that its development will not be countered at the state level. Ukraine, first of all, should introduce a mechanism for taxation of business IT, which will stimulate the arrival of investors in the Ukrainian sector of information technology and laws that protect IT-companies from unwarranted state interference in their work.

Consequently, it is too early to consider whether the discrepancies between the state and the IT business will disappear from the point of view of bill number 10094. Whether the state will consider resistance from the side of the representatives of the profession, but at this stage, considering the situation that has developed, it can be concluded that the Draft Law amending. The Tax Code of Ukraine (concerning the development of creative industries in Ukraine) caused a real storm in society.

In Ukraine for the improvement of this position with IT-business, it is needed:

- to enter preferences for enterprises that give IT-services;
- to work out the problems of decline of level of the unlicensed use of IT
-technologies, that will decrease loading on the state budget on 80%;

- to increase the amount of the certificated IT-specialists;

- to develop sciences that is able to carry out effective support of home IT-sphere in providing of her modern facilities and technologies of production;

- to control the level of education at preparation of specialists in industry of IT.

Thus, research in part of taxation of services of IT-technologies gives an opportunity to do such conclusions:

1. The existent system of taxation of services of IT-technologies needs an improvement through forming and realization of the self-weighted tax politics.

2. Applications of approaches of the systems from the side of the state will assist to development of industry.

3. The basic problems of taxation of services of IT-technologies, to our opinion, are: determination of mandatory members of taxation, lineation of tax jurisdiction and double taxation.

For the decision of the above-mentioned problems it is necessary: to perfect the system of taxation, work out tax compatible norms, provide introduction of effective stimuli, promote the image of Ukraine as IT-countries. From here for the increase of IT-industry stable fiscal politics, absence of new regulator barriers, development of IT- of education and in-plant training of shots and active advancement of brand of Ukraine, is needed at the international market.

References

1. Тульчинський Р. В. Податкова система України, її недоліки та шляхи реформування [Електронний ресурс] / Р. В. Тульчинський, М. О. Змієнко – Режим доступу до ресурсу: http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/6433/3/42-47.pdf.

2. The Ukrainian Tax System: Why and How it Should be Reformed. Part I [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://voxukraine.org/en/the-ukrainian-tax-system-why-and-how-it-should-be-reformed/.

3. Antoniuk, Yu (2017), "Ukrainian IT market: resultsof 2017 andprospects 2018", availableat: https://dou.ua/ lenta/articles/2017summary/ (Accessed 10 March 201

Панель 4

РЕФОРМИ УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ В ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСАХ

Колісник О. П.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Університет державної фіскальної
служби України
Безух А.А., Суєцький А. А.,
курсанти Факультету підготовки,
перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО СТАТУСУ КРИПТОВАЛЮТИ У ВІТЧИЗНЯНОМУ СПЕКТРІ

Перш за все зауважимо, що конкретно сформованої думки доктринального характеру щодо сутності криптовалюти через призму економіки України немає. Аналогічний стан розробки спостерігаємо за феноменом легалізації криптовалюти та її законодавчого закріплення. Така невизначеність щодо криптовалюти на території України може призвести до того, що в найближчому часі у достатньо короткий термін законодавці будуть змушені прийняти необхідні міри для врегулювання даного процесу (можливо навіть віднесення операцій з криптовалютами до операцій, що потребують наявність спеціальної ліцензії).

Не варто нехтувати також тим, що вектор розвитку України направлений на інтеграцію вітчизняного законодавства до стандартів Європейського Союзу, і саме тому тема визначення операцій з криптовалютою суб'єктом бухгалтерського обліку (відповідно до адаптації МСБО та МСФЗ) є актуальною та потребує майбутніх напрацювань.

Серед дослідників, які займалися вивченням крипто валют, можна виділити таких, як К. Ярова, В. Костюченко, Т. Яцик, О. Петрук, С. Волосович, Ю. Баранюк, О. Загнітко, А. Кувшинова та К. Безверхий, Н. Гура, Г. Голубнича, Н. Дорош, Т. Мельник, О. Мельниченко, О. Новак, Є. Фещенко, В. Швець, В.

Шарманська, а також виокремимо зарубіжних вчених: П. Деланей, Е. Брігхем, Д. Бекхем, С. Феленштейн, Ф. Вуд, М.Р. Метью, Д. Блейк та інші.

Але, не звертаючи уваги на кількість праць щодо цієї теми, ми відзначимо, що питання цифрової валюти все ж таки залишається дискусійним.

Автори Новак О. та Петрук О. розгядають криптовалюту як довгострокову фінансову інвестицію непов'язаній стороні, якщо відбувається умова вкладення коштів суб'єктом господарювання у криптовалюту на термін більше року, з метою отримання спекулятивного доходу. У разі, якщо криптовалюта придбана для перепродажу, або буде використовуватися суб'єктом господарювання для обміну в період до одного року, її класифікують як іншу поточну фінансову інвестицію [6, с.386].

Ми вважаємо, що в цілому можна виразити криптовалюту, як віртуальну валюту цифрового характеру, яка захищена криптографією і яка не є грошовими коштами, а лише їх еквівалентами.

Методичний підхід до відображення розрахунків криптовалютою в обліку та розкриття інформації у фінансовій звітності повинно бути прописано в обліковій політиці підприємства. Ключовим моментом в обліку є переведення Bitcoin у національну валюту за курсом, який діяв на дату здійснення операції в криптовалюті [1, с.2].

Тобто, можемо зробити висновок, що криптовалюта повинна відображатися у статті балансу «Грошові кошти та їх еквіваленти».

Отримати криптовалюту можна: у приватних осіб (через спеціалізовані сайти); за допомогою спеціальних обмінних пунктів в онлайн-мережах (WebMoney); в обмінниках їх можна обміняти на інші електроні валюти, відкрити гаманець для їх зберігання за допомогою банківської карти; через брокера на біржі (криптовалюту можна обміняти на основні валюти світу та навпаки); в обмін на інші товари та послуги (продавець отримує монети на особовий рахунок) [2, с.289].

Дана класифікація способів отримання криптовалюти доводить настільки широкий спектр її розповсюдження доступний користувачеві, що вкотре підкреслює термінову необхідність регулювання даного процесу.

В Японії криптовалюту можуть використовувати як засіб платежу, а діяльність майданчиків з купівлі і продажу криптовалюти ліцензується. Централізувати криптовалюту збираються у Саудівській Аравії, таким чином банки будуть повністю контролювати операції з валютою на ринку. Законодавством Франції не забороняється використання криптовалюти, однак уряд потребує розкриття анонімності всіх транзакцій і сприяє їх оподаткуванню.

У Казахстані планують випустити свою криптовалюту, яку будуть забезпечувати фіантні гроші. Венесуела у 2018 році вже випустила першу державну цифрову валюту, що забезпечена запасами нафти, бензину та золота. У США єдина концепція правового регулювання біткоінів так і не була визначена. А Канада дозволяє використовувати криптовалюту в цілях оплати товарів і послуг за правилами бартерних угод, законним платіжним засобом вона не визнається. Канадське податкове агентство характеризує криптовалюту як цифровий товар. У Швейцарії криптовалюта знаходиться на одному рівні з іноземними валютами, операції з криптовалютою не обкладаються податком на додану вартість. При цьому, для ряду операцій з криптовалютою потрібно отримати ліцензію [5, с.4].

Тобто, ми розуміємо, що більшість провідних країн світу, чиї економіки очолюють світові рейтинги вже офіційно впровадили користування криптовалютою, тим самим запровадивши до національного законодавства норми, які створюють комфортне середовище для користувачів, та є безпечними для країни.

Але впровадження в грошовий обіг криптовалют підтримується не всіма країнами світу, зустрічається навіть повна заборона. Описані особливості функціонування криптовалюти, особливості її емісії та придбання суттєво відрізняються від особливостей функціонування фіатних валют. Станом на 30 січня 2018 року ринкова капіталізація криптовалют у світі становила 538,4 млрд. дол. США, при цьому 80% цієї суми припадають на десятку лідерів рейтингу цифрових валют, таких як Bitcoin, Bitcoin Cash, Ethereum, Ripple, EOS, Litecoin, Stellar lumens, Neo, Dash і TRON [2, с.290].

Аналізуючи відсоток капіталізації криптовалют вкотре переконуємось щодо рівня її важливості на світовому ринку. Цей інноваційний інструмент наразі виступає передовим і вважаємо, що за ним майбутнє.

Найпоширенішою і найдорожчою криптовалютою є BitCoin, що є віртуальною, децентралізованою валютою, всі операції з її участю анонімні та автоматично відображені в сисемі «блокчейн», що є публічним регістром, який зберігає дані про всі транзакції системи. Усі транзакції захищені електронними підписами користувачів – учасників мережі, які «емітують» біткоін чи проводять з ними будь-які операції [6, с.389].

Комітет з інтерпретації МСФЗ висловив свою позицію – володіння криптовалютою відповідає визначенню нематеріального активу, яке надано в МСБО 38 «Нематеріальні активи», на тій підставі, що воно може бути відокремлене від власника і продано або передано індивідуально; даний актив не дає власникові права на отримання фіксованої або визначеної кількості грошових

одиниць. В ході обговорення, Комітет з інтерпретації МСФЗ дійшов висновку, що: МСБО 2 «Запаси» застосовується до криптовалюти, коли вона зберігається для продажу в ході звичайної діяльності. Якщо МСБО 2 не застосовується, компанія має застосовувати МСБО 38 до запасів криптовалюти. Володіння криптовалютою не є фінансовим активом. Це тому, що криптовалюта не є готівкою. Також це не інструмент власного капіталу іншої організації. Це не тягне за собою договірного права для власника, і це не договір, який буде або може бути врегульовано шляхом передачі власних пайових інструментах власника [2, с.290].

Залежно від існуючих бізнес-моделей суб'єкта господарювання можуть бути застосовані різні методи обліку криптовалют:

- Відповідно до МСБО 38 «Нематеріальні активи» [4];
- Відповідно до МСБО 2 «Запаси» [3].

Доведено, що найбільш оптимальним методом є облік криптовалют за МСБО 38, оскільки їх характеристика найбільш відповідає визначенню їх як нематеріального активу. Згідно з МСБО 38 нематеріальними активами є ідентифіковані немонетарні активи, що не мають фізичної форми та можуть бути відокремлені від власника, передані чи продані [5, с.5].

Отже, проведене дослідження доводить, що нормативно-правова база України потребує термінового доопрацювання, та закріплення необхідної інформації щодо криптовалют на законодавчому рівні, оскільки можливе виникнення ризиків.

Саме тому, пропонуємо перейняти досвід провідних зарубіжних країни, легалізувати криптовалюти на території України, визначити її оподаткування (оскільки вона має перспективу стати вагомим чинником наповнення бюджету України). Також, вважаємо, що найдоцільніше обліковувати криптовалюти керуючись МСБО 38 «Нематеріальні активи».

Список використаних джерел

1. Власенко В.О. Бухгалтерський облік і контроль криптовалютних операцій. *Підприємництво, господарство і право.* 2018. № 1. URL: https://ojs.kname.edu.ua/index.php/area/article/download/1828/1732 (дата звернення: 06.04.2020).

2. Гинда М. В. Стан, облік та тенденції розвитку криптовалют. *Вектори розвитку науки і бізнесу в глобальному середовищі: тренди та перспективи. 2019. №2.* URL:

http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/36616/1/%D0%93%D0%B8%D0%BD%D0%B4%D0%B0%20%D0%9C%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0.pdf (дата звернення: 11.04.2020).

3. Запаси. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2. Міжнародний документ № 929_010 від 12.03.2013. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010 (дата звернення 10.04.2020).

4. Нематеріальні активи. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38. Міжнародний документ № 929_050 від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_050 (дата звернення 11.04.2020).

5. Шевченко Л. В. Методика обліку криптовалют в умовах нестабільності діючого законодавства. *Ефективна економіка*. 2020. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7616 (дата звернення: 13.04.2020).

6. Яцик Т.В. Сутність криптовалюти та етапи її розвитку у фінансовому обліку. Young Scientist. 2018. № 3. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgibin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=molv_2018_3(1)__89 (дата звернення: 05.04.2020).

Горбачов О. О.,
начальник відділу правового забезпечення
Державної екологічної інспекції України
м. Київ, України
Богдан С. В.,
начальник відділу внутрішнього аудиту
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ЕКОЛОГІЧНЕ ОПОДАТКУВАННЯ ЯК СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

На сьогоднішній день особливої актуальності має вирішення проблем, обумовлених негативним впливом техногенних чинників на здоров'я населення. Дані факти свідчать про збереження і посилення негативних тенденцій в сфері екології, які не компенсуються діючими механізмами

екологічної політики. Це означає, що прийнятих до теперішнього часу заходів в сфері такої політики недостатньо для того, щоб змінити ситуацію на краще. Тому велике значення має розробка шляхів, за допомогою яких можна було б впливати на негативні тенденції. І одним з напрямків реалізації екологічної політики є вдосконалення податкової системи. Податки, крім фіскальної функції, мають значний потенціал економічного регулювання, який при правильній організації оподаткування може зробити їх потужним інструментом впливу на обсяги викидів екологічно шкідливих речовин. При цьому податки, на відміну від прямих заборон і обмежень, зчиняють на платників податків непрямий вплив стимулюючого характеру.

В основі справляння екологічних податків лежить розроблена А. Пігу на початку минулого століття теорія екстернальних, або зовнішніх, витрат [2, с. 9]. Зовнішні ефекти можуть бути як позитивними, так і негативними. Проявом перших є поширення екологічно чистих технологій, а проявом других – забруднення навколишнього середовища. Навколишнє середовище впливає на те, як живуть люди і як розвивається суспільство. З цього випливає, що екологічний вплив може вважатися негативним, якщо він погіршує умови життя людей. Відповідно, екологічною проблемою не є втрати природи самі по собі, а втрати людини, що виникають внаслідок порушення якості екології.

З економічної точки зору введення екологічних податків обумовлено об'єктивною необхідністю представити в грошовому вираженні ті втрати для суспільства і держави, які створює діяльність платника податків з огляду на її негативний вплив на навколишнє середовище. Навколишнє середовище, будучи громадським надбанням і не маючи ціни, потрапляє в безкоштовне користування платників податків, які не оплачують екологічну складову в своїх витратах. В результаті виникають втрати, які несе суспільство, що супроводжується надмірним споживанням ресурсів навколишнього середовища. Тому значення екологічних податків – зробити так, щоб платник податків оплачував всі витрати і втрати в повному обсязі: і ті, що понесені ним самим, і ті, що лягають на інших осіб. Обтяжуючи платника податків, екологічні податки змушують його знижувати рівень екологічного збитку.

Таким чином, податок стає коригуючим інструментом, завдяки якому досягається баланс між обсягом виробництва платника податків і втратами для суспільства, що виникають через це виробництво. Для досягнення такого балансу податок, ставка якого встановлюється на одиницю забруднюючої речовини, має дорівнювати граничним соціальним витратам. Даний податок називають податком Пігу [2, с. 26], або «пігувіанським» податком.

Проблема негативних зовнішніх ефектів з позиції трансакційних витрат також досліджувалася Р. Коузом. Якщо вони досить малі, то введення податків для регулювання зовнішніх ефектів не доцільно: сторони самі знайдуть ефективне рішення проблем, викликаних зовнішніми ефектами, без втручання держави [1, с. 18].

Використання екологічних податків як непрямого методу економічного регулювання засноване на принципі «забруднювач платить» («polluter pays principle) [4, с. 1]. У словнику статистичних термінів ОЕСР дане поняття визначається як принцип, відповідно до якого джерело забруднення повинно нести витрати за забруднення, щоб рівень забруднення знижувався, в сумі, що дорівнює збитку, нанесеному суспільству, або в сумі, що відповідає перевищенню прийнятного рівня (стандарту) забруднення [5]. В основі принципу лежить уявлення про те, що навколишнє середовище – це власність громади, тому будь-який, хто завдає їй шкоду, повинен виплачувати компенсацію суспільству за цей збиток. Разом з тим в окремих випадках застосування принципу «забруднювач платить» ускладнене або неможливе.

Екологічні податки, за своїм змістом, є цільовим. За кордоном для позначення цільових податків використовують такий термін, як earmarked taxes. Цільовим може бути визнаний податок, який вводиться з конкретною метою використання доходів від його збору [3, с. 9]. Robert Carling виділяє два види цільових податків: податок, доходи від якого цілком мають цільову спрямованість, і податок, за яким тільки частина доходів використовується за цільовим призначенням. Доходи від надходжень цільового податку враховуються окремо від усіх інших доходів державного бюджету і витрачаються виключно на фінансування програм, заради яких був введений податок. Крім того, фінансова підтримка програм здійснюється повністю за рахунок цього податку. Якщо ці умови дотримуються, то цільове використання податку може бути виправдане і навіть вигідне, оскільки платники податків отримують інформацію про те, як саме використовуються кошти, вилучені у них в формі податку. Однак названі умови рідко виконуються на практиці.

Для держави наявність цільового податку знижує гнучкість бюджету, накладаючи на нього обмеження. Тому на сьогоднішній день існують «м'які» способи встановлення цільових податків.

Таким чином, у класичному розумінні екологічні податки відображають величину негативних екстернальних витрат, викликаних забрудненням навколишнього середовища. У літературі такі податки отримали назву «пігувіанських» податків. Їх особливість полягає в тому, що вони в грошовій

формі виражають втрати для суспільства, які виникають внаслідок діяльності платника податків, але зазвичай не враховуються самим платником податків, оскільки прямо не відносяться до його виробничих витрат. У зв'язку з цим в основі екологічних податків лежить принцип «забруднювач платить», згідно з яким названі втрати повинен компенсувати той, через кого ці втрати виникли. Однак на практиці в силу ряду причин реалізувати таку концепцію в її чистому вигляді досить важко.

Список використаних джерел

1. Coase R.H. The Problem of Social Cost. Journal of Law and Economics, 1960. P. 18
2. Pigou Arthur C. The Economics of Welfare. URL: http://www.econlib.org.
3. Robert Carling. Tax Earmarking. Is It Good Practice? URL: http://www.cis.org.au/images/stories/policy-monographs/pm-75.pdf.
4. Roy E. Cordato. The Polluter Pays Principle: A Proper Guide for Environmental Policy. 2012. P. 1-4.
5. Glossary of Statistical Terms. URL: http://stats.oecd.org/glossary/detail

Титенко Л. В.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики,
Університет державної фіскальноїслужби України
Борисенко К. М.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Негативні явища, які спостерігаються в усіх сферах українського суспільства, зумовлені не лише помилками та прорахунками, але й неефективністю управлінських дій у системі публічних фінансів. Саме послаблення управлінських функцій та низька якість управлінських технологій, що реалізовуються у фінансовій сфері свідчать про те, що система державних

фінансів потребує нових підходів до використання фінансових ресурсів у напрямі ефективного використання.

Публічні фінанси та підходи до їх управління є предметом дослідження спеціалістів як у сфері державного управління, так і в галузях фінансового, адміністративного права. У сфері державного управління працюють такі науковці, як: В. Бакуменко, Ю. Битяк, Р. Войтович, В. Гаращук, С. Загороднюк, В. Іванова, І. Коліушко та багато інших [1, с.35].

Запорукою прогресивного розвитку будь-якої держави є ефективне використання фінансових ресурсів, саме тому створення самодостатньої фінансової системи є ключовим завданням управлінських дій державних та місцевих органів влади та досягається шляхом ефективного управління публічними фінансами.

Система публічних фінансів має досить багатогранну структуру, яка згідно закону України “Про відкритість використання публічних коштів” включає: кошти в рамках бюджетної системи (державний бюджет, цільових централізованих бюджетних коштів, бюджети місцевого самоврядування, цільових централізованих місцевих бюджетних фондів), кошти фінансових (кошти Нацбанку та інших держбанків) та 33 нефінансових корпорацій, інших підприємств і організацій державної та комунальної форм власності, кошти в рамках державно-приватного партнерства.

Аналізуючи механізм управління коштами фінансових та нефінансових корпорацій, інших підприємств і організацій державної та комунальної форм власності можна стверджувати, що важливу роль у забезпеченні ефективного його функціонування відіграє формування системи бюджетування. Саме вказана система являє собою організаційно-економічний комплекс процесів планування, обліку, контролю, регулювання та аналізу ресурсів та результатів діяльності організації за допомогою бюджетів.

Потрібно визначити ключові проблеми у даній сфері, з метою визначення напрямів покращення управління публічними фінансами, а саме:

1) неможливість здійснення оцінки громадськістю та органами контролю і аудиту ефективності використання публічних фінансів;

2) при управлінні публічними фінансами надмірна корумпованість;

3) Розбалансованість системи публічних фінансів, і як наслідок високі показники бюджетного дефіциту та державного боргу;

4) відсутність єдиного інституційного простору нормативно-правового забезпечення управління публічними фінансами [2, с. 5].

Поряд із зазначеними проблемами основними проблемами є невпорядкованість управлінських відносин у сфері публічних фінансів, бюрократизм і корупція, що дає змогу стверджувати про необхідність формування нових підходів до використання публічних коштів.

Система заходів, спрямована на вирішення зазначених проблем повинна включати наступні дії, а саме:

1) розробка законодавчих актів, з врахуванням міжнародних норм, які виступатимуть основою законодавства про публічні фінанси; внесення змін до Конституції України – доповнення окремим розділом «Публічні фінанси» або «Управління публічними фінансами»; розробка і затвердження стратегії реформування публічних фінансів [4];

2) закріплення жорстких фіскальних правил щодо оптимізації розміру дефіциту бюджетів та державного боргу;

3) створення незалежних науково-дослідних інституцій за прикладом фіскальних рад, котрі діють у країнах ЄС з метою розроблення реалістичних макроекономічних прогнозів та проведення середньострокового фінансового планування;

4) проведення семінарів, тренінгів, навчальних відео-уроків щодо оцінки контролю і аудиту ефективності використання публічних коштів для зацікавлених верства населення, проведення конкурсів серед студентів щодо виявлення фінансових порушень на основі аналізу даних, оприлюднених на порталі публічних фінансів Є-data [3, с.57].

Можна запропонувати такі напрями підвищення ефективності управління публічними фінансами в Україні:

1) впровадження в життя державної політики на скорочення державного дефіциту і ефективне формування, використання публічних фінансів;

2) в межах цієї політики розробка механізмів ефективного використання державних ресурсів на основі публічного управління;

3) удосконалення способів правового регулювання публічного управління в Україні загалом, що дасть змогу удосконалити і управління в сфері публічних фінансів.

Отже, на сьогоднішній день система управління публічними фінансами має істотні прогалини, які перешкоджають ефективному розвитку країни в цілому та її регіонів зокрема. Реалізація запропонованих заходів дозволить підвищити ефективність публічних фінансів та вдосконалити систему їх управління. Необхідно уніфікувати нормативно-правову базу шляхом прийняття нових та вдосконалення існуючих законодавчих актів, що дасть змогу

покращити перерозподіл бюджетних коштів, підвищити стандарти корпоративного управління державними банками та сформувати єдиний простір регулювання управлінських процедур у сфері публічних фінансів.

Список використаних джерел

1. Бардаш С.В. Поняття і склад публічних фінансів як об'єкта державного фінансового аудиту / С. В. Бардаш // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – №6. – С.34-37;
2. Гончаренко М. В. Європейські стандарти антикризового управління публічними фінансами / М. В. Гончаренко // Актуальні проблеми державного управління. – 2016. – № 2. – С. 1-6;
3. Хометенко А.В. Науковий підхід до удосконалення системи управління публічними фінансами України / А. В. Хометенко // Вісник Одеського національного економічного університету. – 2014. – № 3. – С. 53-58;
4. Закон України «Про відкритість використання публічних коштів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/183-19.

Бащук О. Ю.,
к.ф.м.н., доцент кафедри вищої математики
Університет державної фіскальної
служби України
Брухаль В. В.,
студент ННІОАА
Університет ДФСУ України
м. Ірпінь, Україна

МЕХАНІЗМ ТА ЗАБЕСПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Поняття банкрутства – це невід'ємна частина сучасних ринкових відносин. Воно характеризує неспроможність підприємства (організації) задовольнити вимоги кредиторів щодо оплати товарів, робіт, послуг, а також забезпечити обов'язкові платежі в бюджет і позабюджетні фонди.

Поняття банкрутства охоплює різні його види. В законодавчій і фінансовій практиці виділяють такі види банкрутства підприємств [5]:

1. Реальне банкрутство - повна неспроможність підприємства відновити в наступному періоді свою фінансову стабільність і платоспроможність в силу реальних втрат капіталу. Таке підприємство юридично об'являється банкрутом.

2. Технічне банкрутство - банкрутство, що викликане суттєвим простроченням дебіторської заборгованості та перевищенням цієї заборгованості над кредиторською, а сума активів істотно перевищує фінансові зобов'язання. При ефективному антикризовому управлінні підприємство, як правило, не об'являють банкрутом юридично.

3. Фіктивне банкрутство - завідома неправдива заява громадянина - засновника або власника суб'єкта господарської діяльності, а також службової особи суб'єкта господарської діяльності, громадянина - суб'єкта підприємницької діяльності про фінансову неспроможність виконання вимог з боку кредиторів і зобов'язань перед бюджетом, якщо такі дії завдали великої матеріальної шкоди кредиторам або державі.

4. Приховування стійкої фінансової неспроможності - умисне приховування громадянином - засновником або власником суб'єкта господарської діяльності, а також службовою особою суб'єкта господарської діяльності своєї стійкої фінансової неспроможності шляхом падання недостовірних відомостей, якщо це завдало великої матеріальної шкоди кредиторові.

Банкрутство - це невід'ємний елемент ринкової економіки. Саме він є механізмом правового захисту таких проблем як борги та взаємні заборгованості. З однієї сторони, банкрутство дозволяє "відсіювати" неефективні підприємства, а з другої - сприяє оздоровленню господарюючих суб'єктів, що опинилися в тимчасових фінансових складнощах.

Часовий зріз оцінювання економічної стійкості крізь призму винятково фінансових показників дозволяє виокремити два підходи: моніторинговий та кризово-ймовірнісний. Перший передбачає проведення низки однотипних вимірів досліджуваного об’єкта з подальшим аналізом і порівнянням отриманих результатів для виявлення певних закономірностей, тенденцій і динаміки ключових індикаторів. Систематизовано погляди науковців на ключові фінансові фактори формування стійкості компанії, які виглядають наступним чином [1-4,6]: платоспроможність та інвестиційна привабливість; ефективне управління фінансовими ресурсами та стабільне перевищення доходів над витратами; формування оптимальних пропорцій у розподілі фінансових

ресурсів; зростання прибутку як основного джерела платоспроможності; ліквідність та рентабельність діяльності підприємства.

Логіка визначення ймовірності банкрутства ґрунтується здебільшого на індуктивних аргументаціях, які сфокусовані на симптомах кризового стану підприємства. У межах першої групи найбільш розповсюдженими є моделі дискримінантного аналізу (Discriminant analysis), в основу яких покладена дискримінантна функція та розрахунок інтегральних «Z-коефіцієнтів» (z-score technique): моделі Е. Альтмана, Р. Таффлера, Р. Ліса, Д. Фулмера та ін. Ідентифікація ступеня відповідності стану оцінюваної компанії переліку формалізованих критеріїв, які є характерними для підприємства, що вже зазнало фінансового краху, є змістом моделей формалізованих критеріїв (модель Аргенті – A-score, методика компанії Ernst&Whinney, метод Скоуна та ін.). Моделі аналізу коефіцієнтів ґрунтуються на прогнозуванні неплатоспроможності компанії шляхом дослідження фактичних значень обраної сукупності найважливіших фінансових коефіцієнтів та порівняння їх з еталонними значеннями цих показників (У. Бівер, Агенція з питань банкрутства).

Проведений аналіз дозволяє зазначити, що вияви фінансової нестійкості компаній оцінити нескладно, оскільки ці проблеми описуються за допомогою нечисленних понять, параметрів та коефіцієнтів. Не заперечуємо їх важливість, однак хочемо наголосити на тому, що вони лише постфактум констатують наслідки життєдіяльності компанії; не розкривають причин їх девіацій, потенційних передумов оптимізації у перспективному періоді та не враховують галузеві особливості бізнесу (тривалість операційного циклу, рівень прибутковості, специфіку структури активів тощо). Це унеможливлює формування кумулятивних висновків щодо рівня економічної стійкості підприємства.

Методологічна проблематика комплексного оцінювання рівня економічної стійкості підприємства зумовлена: 1) об’єктивною необхідністю врахування широкого спектру різноспрямованих параметрів (фінансового, матеріального та нематеріального характеру) і складних причинно-наслідкових зв’язків між ними; 2) принциповою обмеженістю формалізованого опису параметрів та, відповідно, високим рівнем суб’єктивізму їх оцінювання. Необхідно формувати таку систему показників, яка б містила всі аспекти та сфери управління, що передбачає не просте розширення їх переліку за рахунок упровадження нефінансових індикаторів, а в побудові такої системи, яка б дозволяла відображати потенційні можливості збереження стійкого стану у

довгостроковому періоді. При цьому традиційні фінансові показники не зникають, а набувають нової змістовності в контексті забезпечення стійкості.

Список використаних джерел

1. Bernstein, L. A. Financial Statement Analysis: Theory, Application and Interpretation / L. A. Bernstein, JohnJ. Wild. – McGrawHill, 2006. – 738 p.
2. Brigham, E. F. Financial management: theory and practice / E. F. Bringham, M. C. Ehrhardt. – Thomson South-Western, 2008. – 1074 p.
3. Fabozzi, F. J. Financial Management and Analysis / F. J. Fabozzi. – John Wiley & Sons, Inc., 2008. – 1022 p.
4. Крисько, Ж. Стратегічна стійкість підприємства: підходи до визначення та оцінки / Ж. Крисьо // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. – 2010. – №14. – С. 111-119.
5. Льодіна О. Процесуальні диверсії у справах про банкрутство / Льодіна О. //Юридичний журнал. - 2011, №2.
6. Слободчикова, О. А. Механізм забезпечення стратегічної стійкості підприємства гірничо- металургійного комплексу в умовах проведення реструктуризації / О. А. Слободчикова // Економіка та управління підприємством. – 2012. – №7. – С. 44 – 46.

Никитченко Н. В.,
доктор юридичних наук,
професор, завідувач кафедри
господарського права та процесу,
Університет державної фіскальної
служби України
Восканян А. А.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ЗМІНИ У ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЯХ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЄЮ У СФЕРІ ФІНАНСІВ

Сьогодні процеси глобалізації проникають у всі сфери суспільного життя людини, так як оцифрування та спрощення процесів довкола – її нова основна потреба. Оскільки модернізація відбувається поступово та за відносно довгий проміжок часу, постійно знаходячись у русі, це означає, і економічна та фінансова складові існування окремих осіб та держав також потребують

постійних видозмінень та вдосконалень, що тягне за собою постійну необхідність у прийнятті нових невідкладних рішень. Але зміна фінансової системи держави не може відбутися на основі застарілих технологій, ось чому саме їхній розвиток є ключовим фактором модернізації фінансової системи.

Метою даної роботи є дослідження сутності та можливостей фінансових технологій в реаліях сьогодення, розвиток фінансової сфери у зв'язку з їх перспективами в Україні.

До визначення дефініції «фінансових технологій» можна прийти, проаналізувавши роботи П. Шуфеля, Н. Морозко, А. Рябової та деяких інших науковців. Зокрема, Патрік Шуфель вважає що це є: «новою фінансовою галуззю, яка застосовує технології для поліпшення фінансової діяльності» [1], в той час як Н. Морозко визначає фінансові технології як: «галузь, яка включає технології для банківських і корпоративних фінансів, ринків капіталу, фінансової аналітики, платежі та управління персональними фінансами, крім того, додатково включає в це визначення приватні інвестиції та приватні венчурні інвестиції» [2].

Узагальнюючи та підсумовуючи такі трактування, фінансові технології – це специфічні технології, які використовуються у фінансовій галузі для зменшення витрат, збільшення доданої вартості у своїх продуктах, оптимізації різноманітних процесів сплати та отримання коштів, справляння податків, безпеки тощо.

Сьогодні фінансовими технологіями часто користуються ті підприємства, установи та організації, що провадять свою діяльність та враховують інтереси клієнта, полегшуючи надання фінансових послуг. Але їм складають конкуренцію так звані FinTech-компанії (FinTech-start-up), що поєднують нові технології, комфортний для клієнта сервіс та гнучкі бізнес-структури для зниження витрат, логічного та послідовного здійснення платежів та розширення клієнтської бази. Згідно з опитуванням компанії "Pricewaterhouse Coopers" 83% організацій, що надають традиційний сектор фінансових послуг (до них належать комерційні банки, страхові та інвестиційні компанії, брокерів та інші підприємства, установи та організації), роблять висновок, що відсутність абсолютно нових моделей надання послуг може призвести до втрати частки бізнесу, що перейде до конкурентів, тобто до FinTech-компаній [4].

Зараз фінтех-компанії найчастіше здійснюють свою діяльність у таких умовних напрямках:

1) Самостійне управління власними фінансами, тобто завантаження спеціальних додатків, що дають змогу стежити за рухами особистих коштів,

отримувати звіти і прогнози про кількість та об'єми майбутніх витрат на основі аналізу попередніх.

2) Кредитування P2P (peer-to-peer) – молоді компанії з прогресивними поглядами використовують такі технології у сфері кредитування без участі банківської установи на основі розподілених технологій. Такий напрямок передбачає надання чи отримання кредитів від одного суб'єкта господарювання до іншого без участі фінансових установ.

3) Інвестиційні платформи – один із напрямів фінансових технологій, який пропонує повну автоматизацію інвестування із застосуванням аналізу на основі великих даних. Новизна такого напряму полягає в абсолютній автоматизації процесу прийняття рішень. Створюються спеціальні фінансові сервіси, які автоматично створюють інвестиційні рішення, сформовані на основі обробки інформації за специфічним алгоритмом. Такий сервіс оцінює інформацію про потенційного інвестора для визначення цілей інвестування та його схильності до ризику.

4) РегТех – унікальний напрям інноваційних технологій, що може швидко та автоматизовано адаптувати бізнес до змін законодавства та умов ринку, наголошуючи на новелах та змінах у старих нормах, що дасть можливість суб'єкту господарювання вчасно виконувати законодавчі приписи [5].

5) Необанки (банки-челенджери) – це повністю онлайн-банки побудовані на новітніх технологічних платформах, які на відміну від застарілої інфраструктури традиційних банків не використовують традиційну модель надання послуг. Як правило, такі банки пропонують більш високі процентні ставки, нижчий рівень комісій (або взагалі їх відсутність) і на порядок вищий рівень обслуговування та підтримки.

6) Криптовалюта – один із видів цифрових грошей, де використовуються розподілені мережі та публічно доступні журнали реєстрації угод, а основні ідеї криптографії поєднані в них з системою грошового обігу заради можливості створити безпечну, анонімну та потенційно стабільну віртуальну валюту.

7) Блокчейн – цеокрема технологія, що містить в собі розподілену базу даних, у якій зберігається інформація про кожну грошову транзакцію, вироблену в системі. Використання блокчейн-рішень можливе у всіх сферах, зокрема у фінансових технологіях тощо [3].

У зв'язку із тим, що фінансова система в Україні набирає обертів, це відповідно позначується не лише на наявності нових фінансових технологій та FinTech-компаній, а й на їх кількості та якості надання відповідних послуг, що призведе до зростання кількості робочих місць у конкурентоспроможних

організацій, відповідних умов для праці, що в свою чергу є найкориснішим для держави з боку наповнення бюджетів та розвитку економічного потенціалу України.

Висновки: фундаментальним для діджиталізації фінансової системи в Україні є наявність якісних фінансових технологій, що допоможуть державі в економічному та фінансовому розвитку. Завдяки FinTech-компаніям конкурентоспроможність установ зі старими технологіями знижується, що також означає зміну їхнього підходу від старих моделей до нових.

Список використаної джерел

1. Жердецька Л.В., Городинський Д.І. Розвиток фінансових технологій: загрози та можливості для банків. Економіка і суспільство. 2017. № 10. С. 583–588.

2. Морозко Н.И., Диденко В.Ю. Основные тренды развития индустрии финансовых технологий: монография. Москва: РУСАЙНС, 2017. 176 с.

3. Карчева Г.Т., Лернатович Р.М., Кавецький В.В. Використання технологій «блокчейн» як фактор підвищення ефективності фінансової сфери. Банківська справа. 2017. № 2. С. 110–119.

4. Третьяков Д.Е. Тенденции развития банковского и финансово-технологического сектора на основе использования высоких технологий. Креативная экономика. 2017. Т. 11. № 8. С. 893–898.

5. Чеберяко О.В., Нікитенко Д.В. Вплив інформаційних технологій на розвиток публічних фінансів та фінансового ринку // Економіка. Фінанси. Бізнес. Управління, матеріали І Міжнародногоекономічного форуму / За заг. ред. проф. А.І. Ігнатюк: – К., 2019. – Вип. І. Частина ІІ. – С. 115-116.

Ковальова М. В.,
доцент кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки, Університет державної фіскальної служби України
Главатчук Д. Д.,
курсант навчального взводу ПМПФ-18-3 Факультет підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

РОЛЬ ПРОЦЕСІВ ДІДЖІТАЛІЗАЦІЇ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧІНСТВІ УКРАЇНИ

Діджіталізація активно розвивається у всьому світі і Україна не є виключенням. У судовій системі України активно впроваджуються процеси оцифрування даних розробки та реалізації систем, що систематизують ряд послуг, які надає адміністративний суд.

На теперішній час судова влада, у якій вже роками працюють над єдиною судовою інформаційно-телекомунікаційною системою, не встигає за технічним прогресом: навіть окремо запущений електронний суд не використовується як належить. Так було оприлюднено чергову концепцію побудови ЄСІТС. Як ставляться до діджиталізації і що знають про досвід оцифрування судових систем інших країн самі судді - характеристику сьогодення надав суддя Касаційного господарського суду Верховного Суду. З наведеного випливає, що процеси оцифрувння відбуваються в судовій системі України включаючи й адміністративний суд, але досить повільно.

Слід звернути увагу на плани функціонування електронного судочинства. Так, при здійсненні аналізу низки наукової літератури та міжнародного досвіду можна зробити наступні висновки: по-перше, все відбувається в електронному вигляді, відсканована всі матеріали справи. Паперу майже немає - суддя працює з матеріалами справи, які він бачить на моніторі. Сторони подають позови, апеляції, касації та будь-які інші процесуальні документи з ноутбуку чи навіть смартфону через інтернет, їм не потрібно нічого роздруковувати, нести в канцелярію, отримувати штамп вхідної кореспонденції і чекати. По-друге,

велика кількість спорів зумовлює прийняття великої кількості рішень. Так, судова система Бразилії щорічно продукує близько 15 млн рішень. Це величезний обсяг інформації, який людина неспроможна швидко обробити. Як з таким колосальним обсягом правових позицій забезпечити єдність і сталість судової практики? Саме для цього використовується система штучного інтелекту, яка аналізує судову практику, формує конкретні структуровані бази даних. Апеляційну скаргу, яку отримує суддя, система аналізує, знаходить за ключовими словами релевантну судову практику, та фактично пропонує проект рішення з огляду на існуючі правові позиції. Так, одна бразильська суддя апеляційного округу, з якою я спілкувався, отримує близько 500 апеляційних скарг на місяць, які встигає розглянути з двома помічниками без порушення строків. Для порівняння з Україною, за весь минулий рік суддя може отримати 590 касаційних скарг.

Щодо до досвіду Бразилії, досить неочікувано, але флагманом діджіталізації в світі є Бразилія. Це пояснюється, у тому числі, і величезною кількістю спорів. Якщо в Україні на рік розглядається приблизно 4 мільйони спорів [1], то в Бразилії - близько 20 мільйонів [1]. Це дуже багато, тому вони були просто вимушені впровадити електронний суд, а потім - систему штучного інтелекту, яка застосовується в кожному суді. Доречі, системи штучного інтелекту в кожному суді в Бразилії мають власне ім'я - у Верховному Суді Бразилії - Сократ, у Конституційному – Віктор [3].

Отже, потрібно зазначити, що в України досить повільно впроваджуються процесі оцифрування в судовій владі України. Також під час дослідження з’ясувалося наскільки можливо та потрібно розвивати інноваційні технології у судовій владі спиючись на досвід Бразилії. Чим швидше реалізуються процеси діжіталізації у судах тім швидше суди стануть ще більш доступними для суспільства. України.

Список використаних джерел

1. Андрейцев В.І. Правова система в Україні: проблеми вдосконалення // Судова апеляція. 2006. № 2. С. 44–43

2. Бабаєв, В.М., Новікова М.М., Гайдученко С.О., (2014) Текст лекцій з дисципліни «Оцифрування державних процесів»

3. Кагановська Т. Є. Судочинство та новітні технології: сучасний стан і перспективи розвитку.

Канцур І. Г.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту
Університет державної фіскальної
служби України
Голубова А. С.,
студентка ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

РОЛЬ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ В ПОДАТКОВІЙ СЛУЖБІ

Епоха інформаційних технологій, в тому числі її сучасний прояв – діджиталізація або цифровізація – не лише привносить нові цифрові об'єкти в життя соціуму, а й перетворює його в суспільство мережевих взаємодій, трансформуючи структуру й формат праці, зайнятості і трудового доходу. В умовах глобалізації діджиталізація фіску імплікує як нові виклики й можливості у цій сфері, так і агресивно генерує ризики та потенційні загрози. Саме в контексті нових можливостей для розвитку теорії оптимального оподаткування та вдосконалення існуючих податкових систем постає проблематика оцифрування фіскальної політики і простору [1]. Що і визначає актуальність теми дослідження.

Податки як інструмент фіскального механізму в ринковій економіці відіграють роль стабілізаторів, здатних активно регулювати податкове навантаження на економіку та соціальні процеси держави. Особливість регулювальної дії податків полягає в тому, що вони можуть впливати і регулювати як макроекономічну ситуацію в державі загалом, так і поведінку кожного господарюючого суб'єкта зокрема. Таким чином, податки можуть відігравати роль автоматичних стабілізаторів, збільшуючи чи зменшуючи податкові надходження до бюджету за допомогою зміни ставок податків, мінімізуючи при цьому вплив суб'єктивного фактора та розвиваючи соціальну сферу [2]. Тобто держава, використовуючи податки як фіскальний інструмент та економічний стимул, наповнює бюджет та забезпечує ефективне функціонування і розвиток соціальної сфери [3].

Основним наслідком першого етапу діджиталізації у фінансовій сфері є створення потужних баз даних про доходи і витрати платників податків. Урядові інституції, в свою чергу, одержують доступ до цього величезного і щораз більшого масиву інформації.

По-перше, діджиталізація (цифровізація) послаблює інформаційні обмеження в оподаткуванні через оновлені процедури і технології податкових перевірок для виявлення справжніх економічних результатів діяльності платників податків. Зокрема, цифровізація дає змогу фіскальній службі

обробляти більше інформації про трудові і капітальні доходи індивідуумів, їх споживчі витрати, подарунки та спадщину. Діджиталізація полегшує роботу фіскальних служб у систематизації наявної інформації в різних підрозділах податкової системи, а отже, кращому виявленні уникнень та ухилень від оподаткування. В такому контексті діджиталізація може розглядатися як поліпшення технологій податкового регулювання та контролю. По-друге, діджиталізація фіску створює технологічне підґрунтя, можливість для законодавчого запровадження складних систем оподаткування [1].

Діджиталізація впливає одночасно як на приватний, так і на державний сектор. Причому вплив цей контроверсійний, різновекторний і різноспрямований. З одного боку, діджиталізація може стимулювати уникнення й ухилення від сплати податків, провокувати негативні поведінкові реакції на оподаткування, наприклад, через процедури агресивного податкового планування, транскордонне переміщення капіталу і багатства. З іншого, цифровізація підвищує ефективність державних видатків на податкове адміністрування, що підсилює тенденцію до зниження податкових ставок.

Більше того, шляхом сприяння податковим уникненням та ухиленням, діджиталізація підсилює зростаючу нерівність у доходах і багатстві, що підсилює тренд на зростання податкових ставок. Цифровізація в приватному секторі сприяє як зростанню ефективності видатків, так і збільшенню доходів від перерозподілу податків [1].

Основними векторами цифрового фіскального простору, як визначає Синютка Н., є:

1. Ефективне адміністрування податкових надходжень до бюджету – максимізація доходів бюджету із одночасною мінімізацією видатків на власне процеси адміністрування.

2. Здешевлення операційної діяльності національної податкової служби через застосування електронних декларацій, звітності, процедур.

3. Вдосконалення форм і методів податкового контролю та зростання його ефективності.

4. Скорочення ухилення і уникнення оподаткування внаслідок додаткових засобів аналізу податкової інформації та випадкових помилок у ній.

5. Вплив на економічну, екологічну та соціальну поведінку платників податків через інструменти оподаткування.

6. Нагромадження статистичної інформації (Big data, Open data) про громадян, підприємства, економіку для майбутнього планування і формування фіскального простору [4].

Відповідно до означених векторів фіскальнопросторових трансформацій формується комплекс новітніх цифрових податкових інструментів, тобто

спеціальних засобів та заходів, за допомогою яких досягаються поставлені цілі. Такими інструментами, в свою чергу, є: «попередні» податкові декларації, створення веб-сайтів (порталів) для подання електронної звітності, автоматизація та аналіз даних, електронна накладна, електронне адміністрування окремого податку, автоматичні підказки (нагадування) [4].

Автором Синюткою Н. здійснено аналіз сильних та слабких сторін, можливостей та загроз електронних сервісів податкової служби в умовах діджитал-трансформації, результати якого наведено в таблиці 1 [4, с.105].

Таблиця 1

SWOT-аналіз електронних сервісів податкової служби (офісу) в умовах діджитал-трансформації

Сильні сторони	**Слабкі сторони**
– професійні навички персоналу податкової служби з обробки інформації та роботи з цифровими засобами телекомунікації – безкоштовна інформація, легко доступні послуги зв'язку – упорядкованість та захищеність даних – зниження державних видатків на дотримання податкового законодавства (виконання податкового обов'язку) – тісний взаємозв'язок та координація з іншими урядовими структурами та установами	– проблеми захищеності даних – дефіцит інформації та регуляторної бази у сфері телекомунікацій – недорозвинена телекомунікаційна інфраструктура в сільській та гірській місцевості – недостатня частка користувачів електронних послуг – недостатній доступ громадськості до Інтернету – повільний розвиток електронного уряду та електронного бізнесу – відсутність публічної презентації та обізнаності громадянин-платників податків
Можливості	**Загрози**
– спрощення податкових процедур та зменшення витрат платників податків – зниження вартості обладнання та програмного забезпечення – покращення системи управління податковими ризиками – скорочення адміністративних витрат та вдосконалення послуг для платників податків – розробка Інтернет-сайтів – швидке зростання IT-сектору – використання електронного цифрового підпису (ЕЦП) – експорт інформації та телекомунікаційних послуг – залучення іноземних інвестицій за рахунок спрощення оподаткування – широке застосування інформації та телекомунікації у бізнесовому та публічному секторах – освіта та мотивація користувачів електронних послуг та сервісів	– недостатність бюджетних коштів на модернізацію та діджиталізацію податкової служби – обмеження прав, незручності для платників податків в сільській та гірській місцевості – недостатня кількість працівників податкового офісу – відсутність системи заохочень для працівників – залежність від зовнішніх партнерів у вдосконаленні основних бізнес-процесів – можливість несанкціонованого витоку конфіденційної інформації про платника податків за межі податкової служби – ризики втрати чи пошкодження даних

Джерело: [4].

Таким чином, діджиталізація в податковій службі послаблює інформаційні обмеження в оподаткуванні, полегшує роботу податкових служб

у систематизації наявної інформації в різних підрозділах податкової системи, що в кінцевому випадку сприятиме підвищенню ефективності оподаткування та формуванню ефективного фіскального простору.

Список використаних джерел

1. Луцик А., Синютка Н. Податковий інструментарій фіскальної політики в умовах діджиталізації фіскального простору. *Світ фінансів*. 2019. 1 (58). URL: file:///C:/Users/HP/Downloads/svitfin_2019_1_10.pdf
2. Канцур І.Г. Роль фіскального механізму у розвитку соціальної сфери. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. № 13. Ч.3. С. 117-122.
3. Канцур І.Г. Фіскальний механізм: сутність, інструменти та принципи його дії. *Світ фінансів*. 2015. № 4. С. 117-129.
4. Синютка Н. Трансформація оподаткування та податкових процедур в інформаційному суспільстві: теоретичний концепт. *Облік і фінанси*. 2019. № 3 (85). URL: http://www.afj.org.ua/pdf/684-transformaciya-opodatkuvannya-ta-podatkovih-procedur-v-informaciynomu-suspilstvi-teoretichniy-koncept.pdf

Стріяшко Г. М.,
к.ю.н., викладач кафедри фінансового права,
Університет державної фіскальної
служби України
Горбов Б. О., Назаренко О. С.,
курсанти взводу ПМПФ-17-1
Факультету підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПРАВОВА ПРИРОДА ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Розвинення світової фінансової системи, її умов та форм міжнародного руху фінансових ресурсів відбувається на даний момент під впливом глобальних трансформаційних процесів. Фінансова глобалізація є однією з важливих проявів глобальної інтеграції економічних систем і виражається у вільному русі капіталів між країнами, розвитку глобального фінансового ринку, формуванні системи

наднаціонального регулювання міжнародних фінансів. Слід зазначити, що під впливом глобальної інформатизації суспільства трансформується світова фінансова система, форми взаємодії учасників фінансового ринку та швидко розвиваються нові фінансові послуги.

Стрімко поширюється в сфері глобальних фінансів використання інформаційно-комп'ютерних технологій. Особливі переваги якого виступають у зниженні витрат на обіг, прискоренні проведення платежів, нейтралізацію протиріч, що виникають з різних причин, мінімізації можливих помилок і негативного впливу людського фактору, що досягається за рахунок автоматизації [4, с. 129].

Фінансові системи держав хоч і відрізняються за своєю структурою, так як вони є відображенням існуючої моделі економіки, але є загальна особливість, а саме: різноманітні фонди фінансових ресурсів, які відрізняються методами мобілізації та безпосередньо напрямами використання. На сьогодні у світі налічується понад 20 різних моделей фінансових систем окремих держав.

Л. Безгубенко вважає, що «фінансова система являється сукупністю відокремлених і в той час взаємопов’язаних між собою ланок фінансових відносин, які виникають у різних сферах виробничої та невиробничої діяльності в процесі вартісного розподілу і перерозподілу ВВП та національного доходу з метою формування, розподілу та використання фінансових ресурсів для задоволення суспільних інтересів і потреб» [1, с. 334].

М.І. Крупка у своїй монографії «Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України» зазначає, що «фінансову систему варто розглядати у вигляді інфраструктури різних фінансових інститутів, які здійснюють фінансові операції і одночасно є суб'єктами і об'єктами управління фінансами» [2, с. 16].

Якщо звернути увагу на сферу міжнародні фінанси, то вона відображає централізацію ресурсів на світовому рівні. Міжнародні фінансові відносини опосередковуються через міжнародні розрахунки, які, у свою чергу, ґрунтуються на використанні двох валют і встановленні валютного курсу [4, с. 134]. Нині процеси курсоутворення, купівлі та продажу необхідних валют пов’язані з функціонуванням валютного ринку, який формує специфічну ланку міжнародних фінансів.

С.І. Юрій та В.М. Федосов [3, с. 42] висловили свою думку щодо того, що групування окремих суб'єктів фінансових відносин у загальну фінансову систему держави може здійснюватися за багатьма ознаками, що зумовлює дискусійність самого поняття фінансової системи та проблеми її структурування. Теоретично

та методологічно сутність фінансової системи можна розглядати як за внутрішньою будовою, так і за організаційно-інституційною структурою.

Варто відзначити, що за останні роки розвиток науково-технічного прогресу та процесу глобальної інформатизації суспільства сприяли суттєвим змінам і в платіжних системах, наприклад, технічному забезпеченні, технологічному удосконаленні та застосуванні нових платіжних інструментів [5]. Зростаючий попит у нових платіжних засобах диктується розвитком електронної комерції в глобальній мережі Інтернет і супроводжується здешевлення процесу обміну і зменшення витраченого на нього часу з одночасним посиленням безпеки трансакцій. Також комп'ютерізація та інформатизація фінансових ринків ґрунтується на широкому використанні учасниками міжнародних платіжних систем, новітніх глобальних баз даних та інтегрованих систем управління операціями.

Отже, можна дійти висновку, що роль інформації та комунікаційних технологій набуває все більш актуального значення в сучасному глобалізованому світі. Проте темп, на якому розвивається цифрова економіка, значно варіюється від країни до країни. Деякі країни швидко опановують цифрові технології, але більшість відстають у готовності брати участь в цифровій економіці. Хоча швидкість цифрових перетворень відрізняється в країнах світу, вони представляють як можливості, так і ризики для країн на всіх рівнях розвитку.

Список використаних джерел

1. Безгубенко, Л. М. Фінанси суб'єктів господарювання. Підручник. Знання, 2012. С. 333-368.
2. Крупка М.І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України. Львів, 2001. С. 52.
3. Федосов С.І. Фінанси. Підручник. К.: Знання, 2008. 611 с.
4. Орєхов М.О. Структурні трансформації фінансових систем в умовах глобальної діджиталізації. Економіка і організація управління. № 3 (31). 2018. С. 127-136.
5. Білорус О.Г. Сучасна світова фінансово-економічна криза як прояв тотальної кризи системи глобалізму. Економічний часопис. №11-12. 2008. URL: // http://soskin.info/ea/2008/11-12/zmist.html

Поснова Т. В.,
к.е.н., доцент кафедри економічної теорії,
Університет державної фіскальної
служби України
Горелик Д. С.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СЬОГОДЕННІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ В УКРАЇНІ

На сьогодні негативні явища, які спостерігаються у всіх сферах українського суспільства є результатом не тільки помилками та прорахунками в економіці держави, але й неефективністю управлінських дій у системі публічних фінансів. Саме послаблення державно-управлінських функцій та низька якість управлінських технологій, що реалізовуються у фінансовій сфері, свідчать про те, що система державних фінансів потребує принципово нових підходів до використання фінансових ресурсів у напрямі їх раціонального розміщення та ефективного використання.

Так як Україна має за мету стати повноцінним членом європейського суспільства на засадах демократизму та правової і соціально орієнтованої держави, то усі сфери її життєдіяльності повинні відповідати нормам та стандартам цивілізованого суспільства. Тому сфера публічних фінансів є тим сегментом у державі, що потребує нових управлінських підходів і пошуку нових шляхів покращення використання державних коштів. Ця проблема є актуальною і нагальною у сучасних реаліях, тому вимагає посиленої уваги та скоординованих зусиль як державних органів влади, так і науковців та фахівців із досліджуваного питання.

М. Карлін розуміє публічні фінанси як сукупність державних та місцевих фінансів, так як вони спільно використовуються населенням на державному чи місцевому рівнях [3, с. 112]. Даний вислів є дещо спрощеним розуміння публічних фінансів, адже воно не враховує управлінських аспек тів, які обов'язково повинні бути присутні в процесі формування, розподілу та використання публічних фінансів.

Дещо детальніше розглядає публічні фінанси А. Нечай, поділяючи їх на публічні фінанси держави, органів місцевого самоврядування та публічні фінанси суспільного призначення [4, с. 21]. У схожому контексті подають свою

думку С. Вдовенко та Ю. Шульга, які визначають публічні фонди грошових коштів держави, місцевого самоврядування та публічні фонди грошових коштів суспільного призначення [5, с. 168].

Склад публічних фінансів визначається й у Законі України «Про відкритість використання публічних коштів», згідно з яким до публічних коштів належать:

- кошти державного бюджету України та місцевих бюджетів;
- кредитні ресурси, надані під державні та місцеві гарантії;
- кошти Національного банку та інших державних банків, державних цільових
- коштів, Пенсійного фонду та фондів загальнообов'язкового соціального страхування;
- кошти суб'єктів господарювання державної та комунальної власності, отримані ними від їхньої господарської діяльності [6, с. 211].

На даний момент ситуація у сфері використання публічних і, зокрема, державних фінансів залишається нестабільною. Значний дефіцит бюджету зумовлений відсутністю жорстких бюджетних правил, які діють у розвинутих країнах ЄС, та зловживаннями з боку тих, хто має доступ до використання бюджетних коштів.

Загалом, аналіз управління публічними фінансами в Україні дає змогу виявити такі основні проблеми, які існують у цій сфері: значна неструктурованість та нечіткість нормативно-правової бази дає можливість посадовцям та іншим суб'єктам, відповідальним за перерозподіл державних коштів, зловживати у процесі виконання своїх обов'язків та повноважень; в країні відсутній єдиний простір адміністративно-правового регулювання управління публічними фінансами; бюджетне адміністрування як важливий аспект використання бюджетних коштів потребує чіткої регламентації на законодавчому рівні; норми, які визначають процедури щодо розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів, часто потребують удосконалення та приведення у відповідність із сучасними вимогами та євроінтеграційними прагненнями України [6, с. 212].

Питання покращення управління публічними фінансами завжди було актуальним не лише в Україні, але й в інших країнах, які перебувають на шляху економічного розвитку. У свою чергу економічне зростання в державі можна пришвидшити шляхом скорочення дефіциту бю джету, підвищення ефективності здійснення державних видатків та ширшого

використання податків, які мають стимулювальну та регулювальну, а не суто фіскальну функції.

Як свідчить світова практика бюджетний дефіцит сам по собі не є негативним явищем, яке чинить руйнівну дію на економіку держави, а навпаки – багато розвинутих країн світу практикують формування державного бюджету, в якому видатки перевищують доходи. Робиться це свідомо або допускається на певний період часу для врегулювання макроекономічних показників [6, с. 213].

Проте в реаліях українського суспільства дефіцит державного бюджету негативно впливає на використання державних та місцевих коштів та на його розвиток загалом. Тому в Україні необхідно впровадити в життя державну політику, яка буде спрямована на скорочення бюджетного дефіциту та врегулювання грошових потоків держави, а також розробити механізми та інструменти її реалізації [7].

Насамперед йдеться про нормативний документ, у якому потрібно ви значити стратегічні напрями розвитку сфери публічних фінансів та підходи до управління ними. Доцільно зазначити, що на сьогодні в державі існує Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 рр. [2].

Підсумовуючи варто зазначити, що публічні фінанси є неодмінним атрибутом функціонування держави, вони забезпечують життєдіяльність усіх сфер суспільного виробництва та є засобом задоволення потреб населення і підвищення його добробуту. Неоднозначність трактування цього поняття ускладнює процес управління ними. А існування низки проблем у сфері формування, розподілу та використання державних і місцевих фінансів через корупцію, бюрократизм та некомпетентність керівної ланки зумовлює потребу пошуку нових підходів в управлінні публічними фінансами Перспективою подальших наукових досліджень є розробка та впровадження в життя пропозицій щодо використання публічних фінансів на основі удосконалення інституційного забезпечення.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про відкритість використання публічних коштів» від 30.09.2015 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-19
2. Розпорядження «Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки» від 25.04.2018 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/415-2017-р

3. .Карлін М. І. Місцеві платежі в системі публічних фінансів Ук раїн.
Наукові записки Національного університету «Острозька академія». 2015. Вип. 28. С. 108-112.

4. Нечай А. А. Проблеми правового регулювання публічних фінансів та публічних видатків. Монографія. 2004. С. 56.

5. Вдовенко С. М. Проблеми та перспективи формування сучасної системи публічних фінансів в Україні. Науковий вісник ЧДІЕУ. 2012. № 2 (14). С. 166-170.

6. Бліщук К. Нові підходи в управлінні публічними фінансами. Ефективність державного управління. 2017. вип. 1 (50). ч. 2. С. 208-214.

7. Лісовий А. В., Поснова Т.В. Механізм фінансування соціальної складової економічної безпеки. *Фінанси України. 2008. № 4. с. 32-37.*

Одинець В. А.,
к.е.н., доцент
завідувач кафедри інформаційних систем і технологій,
Університет державної фіскальної
служби України
Довга М. О.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ

XXI ст. є століттям стрімкого розвитку інформаційних технологій. Вони охопили всі сфери життя суспільства та держави. Більшість країн перейшли на новітній рівень інформаційних відносин. З часом виникає гостра потреба у їх регулюванні. З'являється інформаційне право, яке постійно оновлюється та розвивається разом із появою відповідних суспільних відносин або тих чи інших технічних явищ. Саме через це вчені не можуть дійти згоди щодо визначення остаточного поняття інформаційного права.

На даний час у різних країнах спостерігається спалах злочинності у даній сфері. Постало питання інформаційної безпеки держав та їх громадян.

Наразі політику інформаційної безпеки проводять такі міжнародні організації як НАТО, ЄС, ООН та інші. Сьогодні до їх складу входять

високорозвинені країни, які суттєво впливають на міжнародні відносини та встановлюють норми і стандарти поведінки держав у різних сферах. У 1991 році цими країнами були розроблені «Європейські критерії безпеки інформаційних технологій», що визначають завдання щодо інформаційної безпеки: захист інформаційних ресурсів від несанкціонованого доступу з метою конфіденційності; забезпечення їх цілісності та захисту від втручання та знищення; забезпечення працездатності систем за допомогою протидії загрозам відмови в обслуговуванні. З 1996 року вони висвітлені в «Єдиних критеріях безпеки інформаційних технологій». Тут застосовується відома модель тріади CIA (CIA Triad), у якій містяться три головні аспекти інформаційної безпеки: конфіденційність, доступність та цілісність. 2001 року Європейська комісія створила документ «Мережева та інформаційна безпека: європейський політичний підхід». У ньому йдеться про необхідність інформування користувачів щодо погроз під час використання комунікаційних мереж, створення нової системи попередження про такі загрози, підтримка і захист персональних даних, протидія злочинності тощо. З 1999 року у ЄС реалізується програма «Безпечний Інтернет», яка впроваджує необхідні заходи для боротьби зі шкідливим контентом та небезпечною поведінкою в мережі.

18 грудня 2013 року створено резолюцію Генеральної Асамблеї ООН «Право на приватність у цифрову епоху». Даний документ захищає сферу особистого життя людини.

Про важливість захисту даної сфери свідчать ще й такі європейські договори: «Про взаємозалежність ресурсів у Європі» (2002), «Про майбутнє європейської аудіовізуальної політики» (2003), «Про розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ)» (2009)[4;с.250-254].

Ці документи не лише захищають права держав та їх громадян, а й регулюють спільне використання інформаційних ресурсів, аудіовізуальної продукції та сприяють інформаційно-комунікаційному розвитку європейських країн. Варто зазначити, що чим ширший обсяг прав у сфері суспільного доступу до інформації, тим більш демократичне законодавство.

Сьогодні інформаційна безпека відіграє таку ж важливу роль як і захист кордонів. У час терористичної загрози Німеччина веде курс на нарощування потенціалу для кібервійни, тобто перехід на принцип «активної оборони». На думку німецьких науковців, це відповідь на загрозу інформаційній безпеці та сучасним реаліям.

Для Польщі важливим є побудова вільного відкритого суспільства, дотримання прав людини та транскордонного обігу інформації, як і для України для неї є важливим створення незалежних засобів масової інформації. Тут

встановлюється значний вплив церкви на політичні пріоритети та моральність польського суспільства [2; с. 104-110].

У 2004 році Кіпр відкорегував своє законодавство, щоб удосконалити власні технології. Для цього держава підписала документ «Про розвиток аудіовізуальних ресурсів Кіпру» з ЄС [3; с. 145-150].

При розробці свого законодавства про інформаційну безпеку Угорщина керувалася нормативно-правовими актами НАТО. Політика цієї держави характеризується впровадженням обмежень у даній сфері, що було негативно сприйнято світовими медіа та ЄС. На їхню думку, Угорщина ввела тотальний контроль над ЗМІ, Інтернетом, свободою слова і встановила тоталітарний режим [1;с.9-18].

Інші європейські країни такі, як Австрія, Фінляндія та Ірландія найбільшу увагу приділяють кібербезпеці. У їх законодавстві кіберзлочинність є криміналізованою і включає в себе такі традиційні види злочинів, як шахрайство, опублікування незаконного контенту та специфічні злочини (атаки на інформаційні системи та хакерство) [2; с. 104-110].

Найбільш серйозно до цієї проблеми ставиться Фінляндія, адже її інфраструктура повністю залежить від інформаційних систем. Її основна концепція – це концепція всеосяжної безпеки, яка охоплює не лише боротьбу зі злочинністю, а й зміну клімату, нестачу водних і енергетичних ресурсів, міграцію, тероризм, торгівлю наркотиками тощо. Громадяни Фінляндії, органи влади, юридичні особи можуть ефективно використовувати безпечний кіберпростір, адже організацію кібербезпеки у цій державі здійснюють сили оборони Фінляндії, що належать Міністерству оборони, а поліція лише розслідує такі злочини. Основним способом попередження злочинності у цій країні є інтелектуальне попередження загроз. Для цього вони використовують розвідку в інформаційних мережах.

У 1998 році Франція створила «Програму побудови інформаційного суспільства», в якій визначила пріоритетні напрями міжнародного співробітництва у сфері розвитку інформаційних шляхів, ринку електронних послуг, банківської системи, вільних комунікацій, стимулювання розширення наукових досліджень у цій галузі, створення систем безпеки інформації і попередження комп'ютерних злочинів. Цей документ зумовлює необхідність міжнародних консультацій з цього питання, охорони особистого життя, вільного обміну даними. У своїй інформаційній діяльності Франція керується нормами законодавства ЄС. Варто зазначити, що така стратегія стосується більшості франкомовних країн Африки, Азії, Океанії. Для цього був створений Фонд допомоги і співробітництва для підтримки впровадження вітчизняних інформаційних технологій [4;с.250-254].

У 2007 році Хорватія прийняла Акт про інформаційну безпеку, що визначає поняття, заходи, поліпшення стандартів у сфері інформаційної безпеки та навіть компетентні органи, які займаються схваленням рішень у даній галузі. У даному документі інформаційна безпека – це стан конфіденційності, цілісності і доступності інформації. Держава успішно реалізує політику заходів та підтримку робочих місць, планування і оцінку цих заходів. У 2015 році Хорватія прийняла Національну стратегію кібербезпеки, у зв'язку із боротьбою за окуповані території «Республікою Сербською країною». Війна у цій державі розпочалася з того, що на початку 1990-х сербські сепаратисти вчинили на Хорватію медіа-напад. На національних каналах йшов потік дезінформації про діяльність державних органів, яких звинуватили в агресії проти сербів та назвали фашистами. Особливістю такого нападу було те, що по телебаченню розповідали варварські фейки про захисників Вуковара. Причиною перемоги Хорватії є уміла боротьба країни за розум і свідомість населення окупованих територій та протидія агресії супротивника [5].

Висновки. Отже, можна відзначити, що європейські країни досягли високого розвитку у сфері інформаційного права та безпеки. Німеччині та Франції в умовах боротьби із тероризмом потрібно брати до уваги стратегії інформаційної безпеки Фінляндії, так як вона досягла найбільшого прогресу у даній сфері. Розвиток інформаційної безпеки України буде прогресивним лише тоді, коли уряд нашої держави усвідомить важливість захисту права громадян на отримання інформації та зверне увагу на те, що головною запорукою перемоги над окупантами є необхідність переваги над ворогом у медійній боротьбі не лише у власному, а й міжнародному медіапросторі. Для цього потрібно звернути увагу на діяльність Фінляндії у даній сфері, перейняти принцип «активної оборони» Німеччини та досвід Хорватії у боротьбі з сепаратизмом.

Список використаних джерел

1) Затинайло О., Павленко В., Бочарніков В., Свєтошніков С., Політика безпеки і воєнно-політичні відносини Угорщини. Наука і оборона. 2014. №1. ст. 9-18.

2) Ткачук Т. Ю. Забезпечення інформаційної безпеки в країнах Центральної Європи. Юридичний науковий електронний журнал. 2017. ст. 104-110.

3) Ткачук Т.Ю. Інформаційна безпека держави в національному законодавстві європейських країн. Наукова стаття. 2018. ст. 145-150.

4) Троцько О.В., Довгаль Ю.С. Деякі аспекти забезпечення інформаційної безпеки: аналіз європейського досвіду. Порівняльно-аналітичне право. 2018. №5. ст. 250-254.

5) Чому Хорватії вдалося: як країна повернула території після років окупації та гібридної війни. Європейська правда. Міжнародна безпека та євроінтеграції України. – URL: https://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/08/4/7069423/.

Колісник О. П.,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Університет державної фіскальної
служби України
Євстігнєєва М. М.,
курсант факультету перепідготовки
підготовки та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ УКРАЇНИ

Актуальність теми полягає у тому, що, як відомо, процес реалізації системи публічних потреб та інтересів покладено в основу еволюції суспільства. Незважаючи на багатоманітність реформ, які мали місце в Україні за роки її незалежності, комплексних підходів до вирішення завдань розвитку управління публічними фінансами так і не було чітко сформульовано, не кажучи про їхнє впровадження у життя. Крім того, розвиток управління публічними фінансами зумовлено факторами, основними з яких є: реформування системи публічного управління; реформування системи публічних фінансів; продовження відповідно до Конституції України процесу наповнення новим, більш вагомим змістом правового статусу людини та громадянина. Тому дослідження управління публічними фінансами України є досить актуальним на сьогодні.

Слід зазначити, що дану тему вивчали такі вчені, а саме: О. Близнюк, Т. Бондарчук, Л. Воронова, Е. Дмитренко, Л. Коваленко, А. Нечай, В. Опарін та інші.

Доцільно зазначити, що система управління державними фінансами в Україні є основою забезпечення сталого розвитку країни та гарантованого виконання соціальних зобов'язань перед громадянами. Державні фінанси мають стратегічне значення для регулювання реального сектору економіки та фінансової сфери, забезпечення розвитку регіонів, підтримки підприємницької діяльності, а їх потенціал є підґрунтям для соціального розвитку.

Саме ефективність системи управління державними фінансами має важливе значення для забезпечення стабільності бюджетної системи, а також загальної фінансової безпеки та стійкого економічного зростання.

Стосовно понятійної групи наукового пошуку дослідження можемо віднести такі, а саме: управління публічними фінансами; публічну фінансову діяльності; фінансову діяльність держави.

За Л. К. Воронової, фінансова діяльність держави є заснованим на нормах права планомірним процесом управління публічними централізованими і децентралізованими фондами коштів, необхідними для здійснення завдань і функцій, що поставлені Конституцією України перед державою, органами місцевого самоврядування та іншими публічними утвореннями, дозволеними державою [5].

Крім того, ця діяльність держави серед вітчизняних науковців фінансового права розглядається як особливий вид державної діяльності, тому що цей вид діяльності здійснюють органи держави всіх трьох гілок влади – законодавчої, виконавчої та судової – у межах даної їм компетенції.

Тому фінансова діяльність держави у першу чергу спрямована на створення, розподіл та використання фондів грошових коштів, які перебувають на правах власності у державі.

Доцільно наголосити, що необхідність управління формуванням ресурсів і розподілом та перерозподілом ВВП є об’єктивним явищем, а форми і методи фінансових відносин відображають установлену внутрішню структуру фінансової системи. Але водночас рух грошових потоків здійснюється не сам собою, а керується певними управлінськими структурами, юридичними і фізичними особами. Це суб’єктивна сторона побудови фінансової системи, яка, маючи певні закономірності, відображає умови конкретної країни.

У свою чергу О. Близнюк зазнчає, що воно: «…поєднує в собі аспекти як владно-розпорядчого управління…, так і відносини управління державними (муніципальними) фондами грошових коштів…» [4].

У постанові Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. № 375 прямо зазначено таке повноваження Міністерства фінансів України як «…управління державними фінансами…» [2].

Тож управління у цьому випадку розглядається не як складне і багатоманітне явище, а як конкретні повноваження органу виконавчої влади.

За змістом статті 19 Бюджетного кодексу України учасники бюджетного процесу – це органи, установи та посадові особи, наділені бюджетними повноваженнями (правами та обов’язками з управління бюджетними коштами), тому головний розпорядник бюджетних коштів здійснює управління бюджетними коштами (ст. 22) [1].

Слід зауважити, що стратегією реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки регламентовано напрямки реформування складових частин системи управління державними фінансами: за напрямом дотримання загальної бюджетно-податкової дисципліни у середньостроковій перспективі податкова система; за напрямом підвищення ефективності розподілу ресурсів на рівні формування державної політики. Для забезпечення ефективної реалізації цієї Стратегії особлива увага буде приділена постійному розвитку кадрового потенціалу та широкому застосуванню інформаційних технологій [3].

Таким чином, можна прийти до висновку, що проведений аналіз як наукової літератури, так і нормативно-правових актів України свідчить про багатоаспектність і різноплановість терміну «управління публічними фінансами». За відсутності єдиного нормативного акту, який би визначив концептуально поняття управління публічними фінансами, трапляються окремі види цього виду управлінської діяльності як у нормативних актах, так і у наукових джерелах.

Виходячи з вищесказаного, управління публічними фінансами – це галузь управлінської діяльності, що здійснюється суб'єктами публічної адміністрації із використанням особливих засобів і методів через наявну систему управлінських і фінансових відносин.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. ВВР України, 2012. № 37-38. Ст. 189.
2. Про Положення про Міністерство фінансів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. № 375. *Офіц. вісник України*, 2014. С. 1936
3. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 № 142-р. *Офіційний вісник України,* 2017. № 23. Ст. 659.
4. Близнюк О. Роль фінансового права в регулюванні відносин управління грошовими коштами. *Підприємництво, господарство і право*, 2005. С. 121 – 124.
5. Воронова Л. К. Фінансове право України: [підручник]. *К.: Прецедент; Моя книга*, 2016. 448 с.
6. Нечай А. А. Проблеми правового регулювання публічних фінансів та публічних видатків. Монографія. Чернівці, 2006. 264 с.

Скорик М. О.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної теорії
Університет державної фіскальної
служби України
Єрмолович В. О.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Інститут місцевих податків і зборів є ключовим у сфері формування доходів місцевих органів влади в більшості розвинених країн. Ратифікувавши Європейську Хартію місцевого самоврядування та проголосивши одним із напрямів подальшого розвитку економіки інтеграцію до ЄС, Україна змушена поступово адаптувати систему формування доходів бюджету до умов і стандартів Євросоюзу. Саме тому питання вдосконалення системи місцевих податків і зборів в Україні на сьогодні набуває актуальності.

В межах дослідження проблем місцевого оподаткування запропонувати заходи, що сприяють їх вирішенню, та відповідно поповненню бюджету:

Для підвищення ефективності діючої регіональної податкової політики доцільно було б розширити перелік фіскально значущих місцевих податків і зборів за рахунок переведення деяких загальнодержавних податків і зборів в розряд місцевих, як це прийнято в деяких зарубіжних державах з розвиненою економікою, або законодавчо закріпити відповідний відсоток відрахувань від податку на доходи громадян, податку на прибуток підприємств, ряду акцизів, ПДВ до бюджетів місцевих органів самоврядування.

Необхідно також надати право місцевій владі самостійно визначати, з числа встановлених законом, перелік місцевих податків і зборів, які будуть більш ефективні на певній території, і відмовлятися від тих, які не мають відповідної бази оподаткування. Реалізація такого права дозволить органам місцевого самоврядування при формуванні бюджетів подолати відрив від реальної податкової бази і створить механізм фінансового впливу на ефективний соціально-економічний розвиток території, значно підвищить її економічну самостійність.Також органи місцевого самоврядування повинні мати реальні повноваження по визначенню та зміни кадастрової вартості земельних ділянок і об'єктів нерухомості. Без їх

пропозицій, без узгодження кадастрової вартості земельних ділянок органами виконавчої влади суб'єктів неприпустимо.

Дані повноваження дозволять забезпечити органам місцевого самоврядування більш ефективно формувати місцеві бюджети.

Тобто процес реформування місцевої системи оподаткування є незавершеним та потребує подальшого удосконалення в умовах політики передачі значної частини повноважень органам місцевої влади та зняття з державного бюджету обов'язку фінансування ряду витрат на місцях. Виважена та збалансована податкова політика фіскального забезпечення місцевих бюджетів є одним із основних інструментів, що забезпечуватиме економічну стабільність місцевих громад. Крім того, підвищення ефективності функціонування системи місцевого оподаткування можливе при адаптації такої системи до європейських стандартів. В сучасних умовах постійних кризових явищ в економіці держави, формування якісної системи місцевого оподаткування, орієнтованої на європейську модель, є однією з ключових цілей. Адже у розвинених зарубіжних країнах місцеві податки постають реальним джерелом фінансової самодостатності територіальних громад, а не виконують допоміжну роль у державному оподаткуванні.

На основі проведеного аналізу можна стверджувати, що напрямами вдосконалення системи місцевого оподаткування можуть стати [2]:

– створення міцної фінансово-економічної бази місцевого самоврядування;

– вдосконалення законодавчої бази справляння місцевих податків і зборів;

– створення середовища оподаткування, сприятливого для активізації підприємницької діяльності;

– оптимізація податкового навантаження на місцеву галузь економіки з урахуванням збалансованості бюджетної системи;

– підвищення фіскальної ефективності обов'язкових платежів за рахунок удосконалення системи адміністрування, оптимізації податкових пільг та розширення місцевої податкової бази за рахунок зменшення масштабів ухилення від оподаткування;

– проведення роботи з підвищення правової культури населення.

Важливою умовою вирішення вищенаведених питань щодо збільшення податкових надходжень місцевих бюджетів в умовах фіскальної децентралізації є прийняття змін до Бюджетного та Податкового кодексів, що дасть змогу місцевим громадам самостійно формувати власні бюджети, не чекаючи формування центрального. Крім того, вирішення правових питань розширить дохідні джерела, базу адміністрування та надання права органам місцевого самоврядування регулювати ставки місцевих податків і зборів у межах, визначених Податковим кодексом. У разі реалізації зазначених заходів та врахування досвіду економічно розвинених країн буде досягнуто певний соціально-економічний ефект у контексті

зміцнення фінансових основ діяльності органів місцевого самоврядування України, що призведе до підвищення рівня соціального захисту та добробуту громадян, адже місцеві податки і збори необхідні для того, щоб місцеві органи влади мали можливість надавати послуги, рівень яких відповідає обсягу сплачених податків та асоціюється із цими податками у населення. Кошти, зібрані на місцях, використовуються більш ефективно й ощадливо, ніж виділені центральним урядом.

На жаль, сьогодні становлення системи місцевого оподаткування в Україні відбувається надто повільними темпами, що стримує розвиток регіонів. Отже, для посилення фінансової спроможності місцевих бюджетів необхідно здійснювати подальше реформування податкового законодавства в частині наповнення місцевих бюджетів та посилення їх фінансової самостійності. Потрібно створити таке податкове законодавство, яке б стимулювало виробництво, інноваційну діяльність на місцях.

На даний час та у найближчій перспективі система місцевого оподаткування потребує реформування з метою її подальшого удосконалення та максимальної адаптації до європейських стандартів. Враховуючи позитивний та негативний досвід попередніх років формування української державності, вітчизняна нормативно-правова система місцевого оподаткування повинна реформуватись, дотримуючись таких двох основних принципів – це забезпечення фіскальної функції місцевих податків та зборів для задоволення фінансових потреб місцевих територіальних громад, виконання завдань регіонального розвитку, а також гарантування сприятливої соціально-економічної політики для розвитку ділової активності суб’єктів підприємницької діяльності.

Список використаних джерел

1. Бартчук Ю. А. Шляхи реформування системи місцевого оподаткування в Україні. Актуальні проблеми державного управління в системі соціального та економічного розвитку українського суспільства. 2011. № 1 (4). С. 103.

2. Сошка Н. В. Суперечності та перспективи розвитку системи місцевого оподаткування в Україні. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=783

3. Калустян Я.В. Оцінка систем місцевого оподаткування зарубіжних країн.Інноваційна економіка. 2013. № 11. С. 200-205

Ратушняк Т. В.,
доцент кафедри інформаційних систем і технологій,
Університет державної фіскальної
служби України,
Ігнатьєв В. П.,
студент ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБ ЯК НОВИЙ ІНСТРУМЕНТ У ЮРИДИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Діджиталізація - це переведення інформації в цифрову форму, або простіше кажучи, отримання будь-яких послуг в електронному варіанті. Термін діджиталізація набув популярності лише кілька років тому. Він є транслітерацією англійського слова digitalization, що означає зміни у всіх сферах суспільного життя, пов'язаних з використанням цифрових технологій. У 2019 році термін з великим відривом очолив список найвідвідуваніших слів Словника сучасної української мови та сленгу "Мислово" [1]. Яскравим прикладом діджиталізації може слугувати електронний журнал в університеті чи школі. Замість того, щоб кожного року купувати новий паперовий журнал, достатньо вибрати відповідний програмний додаток. Отже, діджиталізація представляє "цифрову трансформацію».

В діджиталізації є як переваги, так і недоліки. Значною перевагою діджиталізації є нова якість державних послуг, коли діджиталізація мінімізує людський фактор: у випадку електронного урядування відбувається мінімізація корупції держаних органів. До недоліків діджиталізації належать:

- ризик втрати особистої інформації, що може завдати значних збитків як державі, так і окремій особі;
- безпосередня залежність користувача від якості інтернет-з'єднання, яка впливає на швидкість та своєчасність передачі електронних документів.

У багатьох країнах світу діють державні програми, які роблять юридичну діяльність більш ефективною, а процеси більш швидкими. На виконання законів України «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронні довірчі послуги», «Про електронний цифровий підпис», «Про адміністративні послуги», «Про захист персональних даних», «Про доступ до публічної інформації», «Про інформацію», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» та з метою впровадження електронного урядування, електронного судочинства, електронного документообігу в Україні впроваджуються

та вже використовується велика кількість комп'ютерних програм. Прикладами таких програм є мобільний додаток «Дія» та веб-портал «Єдине вікно міжнародної торгівлі».

За задумом уряду, мобільний додаток «Дія» стане першим кроком до держави у смартфоні. Станом на квітень 2020 року за допомогою додатку «Дія» можна користуватися електронним водійськими посвідченням та свідоцтвом про реєстрацію транспортного засобу. Також портал «Дія» завершив фазу тестування з доступом до низки послуг у режимі онлайн [2]. Протестовано 27 послуг для громадян і бізнесу: довідки та виписки, створення бізнесу, ліцензії та дозволи, верифікація даних у реєстрі водійських посвідчень тощо. На платформі можна оформити довідку про несудимість, допомогу при народженні дитини або щомісячне відшкодування вартості послуг з догляду за дитиною до 3 років, а також подати позов до суду, зареєструвати автомобіль тощо. Також громадяни отримають можливість перевірити наявну інформацію про себе у 5 державних реєстрах. Для отримання послуг на порталі "Дія", необхідно мати електронний підпис, але також можна авторизуватися за допомогою сервісу id.gov.ua. Сайт та додаток "Дія" стане єдиним державним веб-порталом електронних послуг, покликаним спростити і прискорити взаємодію громадян з державними органами.

У Державній фіскальній службі України також планується реформування з метою 100% -діджиталізації податкових сервісів [3]. Наразі Державна податкова служба працює над створенням єдиного державного інформаційного веб-порталу «Єдине вікно міжнародної торгівлі». Цей портал має забезпечити надходження документів в електронному вигляді від державних органів до працівників митниці, що здійснюють митний контроль та митне оформлення. Метою такої інновації є зменшення навантаження на кадровий склад митниць.

Список використаних джерел

1. Слово року 2019 – Мислово [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://myslovo.com/

2. Розширення електронних послуг: Портал Дія завершив фазу тестування з доступом до низки послуг у режимі онлайн - глава Мінцифри Федоров (02.04.20 18:20) «Суспільство» | Цензор.НЕТ [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://censor.net.ua/ua/n3186403

3. Пріоритет ДФС — діджиталізація 100% податкових сервісів. Вісник. Офіційно про податки [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100009931-prioritet-dfs-didzhitalizatsiya-100-podatkovikh-servisiv

Стріяшко Г. М.,
к.ю.н., доцент кафедри фінансового прав
Університет державної фіскальної
служби України
Кажан А. О.,
курсант ФППППКППМ,
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Сучасний етап розвитку України характеризується масштабними реформами, які здійснюються у всіх сферах суспільно-політичного життя і торкаються багатьох складових соціально-економічної політики. Серед них однією з найбільш широких є реформа децентралізації влади, яка накладає відбиток на усі складові публічної політики та суттєво модифікує можливості самозабезпечення системи публічних фінансів країни. Визначений напрямок щодо федералізації системи публічних фінансів було обрано як крок до підвищення якості муніципального управління, втім, він формує ряд суттєвих викликів для забезпечення їх стійкості.

Потенційні наслідки глобальної конкуренції та національної нестабільності загрожують посиленням видаткового навантаження на фонди системи публічних фінансів та скороченням їх ресурсних можливостей, формуючи таким чином загрозу національній безпеці країни. Антикризові реформи державної фінансової політики покликані сприяти адаптації практики України до чітких фіскальних правил, які використовуються в європейських країнах.

Система публічних фінансів опосередковує усі сфери національної економіки та знаходиться на перетині політичних, економічних та соціальних інтересів. Вона охоплює суспільні відносини, що виникають у процесі утворення, розподілу, перерозподілу та використання коштів публічних фондів, здійснення контролю за цим процесом, та регулюються шляхом встановлення владних приписів органів державного управління та органів місцевого самоврядування [2, с. 85].

Варто зауважити на тому, що термін «публічні фінанси» є відносно молодою категорією української науки, активне застосування якої розпочалось із впровадженням реформи публічного управління. На відміну від державних фінансів, які формуються бюджетною системою країни, публічні фінанси мають більш широке трактування та охоплюють усі складові фінансових взаємовідносин між державними органами влади, органами місцевого самоврядування та приватним сектором.

Так, на думку Т. Куценко [1 с. 63] публічні фінанси охоплюють: бюджетну систему; фінанси підприємств державної та комунальної форм власності; фінанси в рамках державно-приватного партнерства; діяльність фінансових корпорацій державних та місцевих органів влади на внутрішніх та міжнародних ринках, фінанси спеціальних (цільових) позабюджетних фондів.

На сьогодні система публічних фінансів України знаходиться у кризовому стані, причини якого мають замкнене коло проблем. Потреби забезпечення соціальної підтримки та захисту населення в умовах знецінення реальної купівельної спроможності їх доходів спричинюють щорічне зростання бюджетних видатків, при цьому необхідність стимулювання реального сектору економіки, детінізації доходів, а також прагнення поглиблення євроінтеграційних процесів на засадах самозабезпечення економічного зростання вимагають від уряду радикальних змін у напрямі скорочення податкового тягаря.

Варто зазначити, що найболючішою проблемою вітчизняних публічних фінансів є їх розбалансованість, що підтверджується у свою чергу високими рівнем дефіциту державного бюджету, дефіциту Пенсійного фонду України та державного боргу [1, с. 65].

Не менш важливою на сьогодні проблемою є втеча капіталу та робочої сили до інших регіонів, які пропонують кращі умови та результати економічної діяльності, спричиняє подвійне звуження національної бази оподаткування через недоотримання як доходів економічних суб'єктів, так і їх потенційного мультиплікативного приросту. Євроінтеграційні процеси України накладають додаткове навантаження на публічні витрати, адже запровадження вимог і стандартів Угоди про асоціацію з ЄС потребує додаткових фінансових коштів. Окрім того, неможливість кількісного середньострокового прогнозу наслідків реалізації таких реформ ускладнює управління потоками доходів та видатків публічних фондів. Зниження державних надходжень може ще більшою мірою посилити проблему бюджетного дефіциту країни [2, с. 87].

Слід зазначити, що державна політика щодо забезпечення довгострокової збалансованості системи публічних фінансів в Україні потребує розробки комплексного довгострокового стратегічного плану заходів, заснованого на науково-обґрунтованій концепції та стратегічної програми розвитку країни, що сприятиме узгодженості бюджетних рішень з пріоритетами соціально-економічного прогресу.

Реформа управління бюджетною системою повинна забезпечити збільшення бюджетної прозорості на основі зміцнення бюджетних механізмів, вимірювання результатів досягнення цілей, державного бухгалтерського обліку та аудиту ефективності, покращення державної служби та певною мірою свободи, наданої бюджетним установам. Успішна реформа державного фінансового менеджменту також потребує забезпечення зовнішнього середовища бюджетної системи, а саме:

макроекономічного контролю фіскальної рівноваги, визначення пріоритетів витрат, послідовної правової та регуляторної бази, бюджетної прозорості.

Отже, можна дійти висновку, що нова модель публічного управління вимагає активізації суспільних ресурсів та участі громадських організацій у процесі розробки політики. Наявність, якість та доступність інформації та фінансових даних є важливими для розширення можливостей громадян та їх участі у процесі прийняття рішень, що може бути реалізовано за рахунок більшої прозорості та ефективної системи підзвітності.

Список використаних джерел

1. Куценко Т.Ф. Публічні фінанси в Україні: зміст та структура з урахуванням сучасних тенденцій розвитку. Економіка та держава. 2016. № 6. С. 62-66.
2. Федірко Н.В. Глобальні та національні виклики трансформації публічних фінансів в Україні. Інвестиції: практика та досвід, №24. 2017. С. 83-91.

Сагайдак І. С.,
доцент кафедри товарознавства та техногенно-екологічної безпеки,
Карева О. В.,
студент ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

АНАЛІЗ ЦІЛЬОВОГО ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ЕКОЛОГІЧНОГО ПОДАТКУ

Відповідно до чинного законодавства України [1], фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища (НПС) здійснюється за рахунок Державного бюджету України, місцевих бюджетів, коштів підприємств, установ та організацій, фондів охорони НПС, добровільних внесків та інших коштів.

З метою фінансування природоохоронних та ресурсозберігаючих заходів відповідно Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» утворюються цільові фонди охорони НПС на державному та місцевому рівнях, так звані екологічні фонди. Ідея екофондів полягає в тому, щоб забруднювачі фінансували відновлення чи покращення об’єкта, який зазнає забруднення чи погіршення внаслідок їх діяльності. Формуватися вони повинні за рахунок екологічного податку, який є основним джерелом поповнення і сплачується

підприємствами з 2011 р.; частини грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону НПС в результаті господарської та іншої діяльності; цільових та інших добровільних внесків підприємств, установ, організацій та громадян [1].

Відповідно до п. 16-1 ст. 29 Бюджетного кодексу України та Листа ДФС України від 16.01.2019 р. № 1422/7/99-99-12-03-04-17 «Про адміністрування екологічного податку», запроваджено особливий порядок розподілу коштів екологічного податку (табл. 1). Представлені дані свідчать, що фактично весь зібраний екологічний податок розсіюється в межах загального та спеціального фондів Державного та місцевих бюджетів.

Таблиця 1

Порядок розподілу коштів екологічного податку

%	Зарахування екологічного податку	
100	Екологічний податок, що справляється за викиди в атмосферне повітря двоокису вуглецю стаціонарними джерелами забруднення зараховується до загального фонду державного бюджету	
100	Екологічний податок, що справляється за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) та/або тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад встановлений особливими умовами ліцензії строк до загального фонду державного бюджету зараховується до спеціального фонду державного бюджету	
45	Екологічний податок, що справляється за викиди, скиди забруднюючих речовин та розміщення відходів до загального фонду державного бюджету	
55	До спеціального фонду місцевих бюджетів (крім податку, що справляється за утворення радіоактивних відходів), у тому числі:	
	25	до сільських, селищних, міських бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад;
	30	обласних бюджетів та бюджету Автономної Республіки Крим
55	До спеціального фонду бюджетів міст Києва та Севастополя	

Джерело: складено авторами на основі даних Бюджетного кодексу України

Відповідно до чинного законодавства [1], кошти екологічних фондів повинні використовуватися виключно за цільовим призначенням – для фінансового забезпечення здійснення природоохоронних заходів, спрямованих на охорону довкілля, перелік яких прописаний Постановою КМУ № 1147 від 17.09.1996 р. (в редакції від 15.02.2019 р.) «Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів».

Як видно з рис. 1, надходження від екологічного податку значно перевищують витрати бюджету на цільові природоохоронні заходи, що має ознаки неефективного

та нецільового використання екологічного податку і є порушенням чинного законодавства. Крім цього, за рахунок маніпуляцій законодавства фінансуються програми, які є тільки умовно природоохоронними або не є такими взагалі.

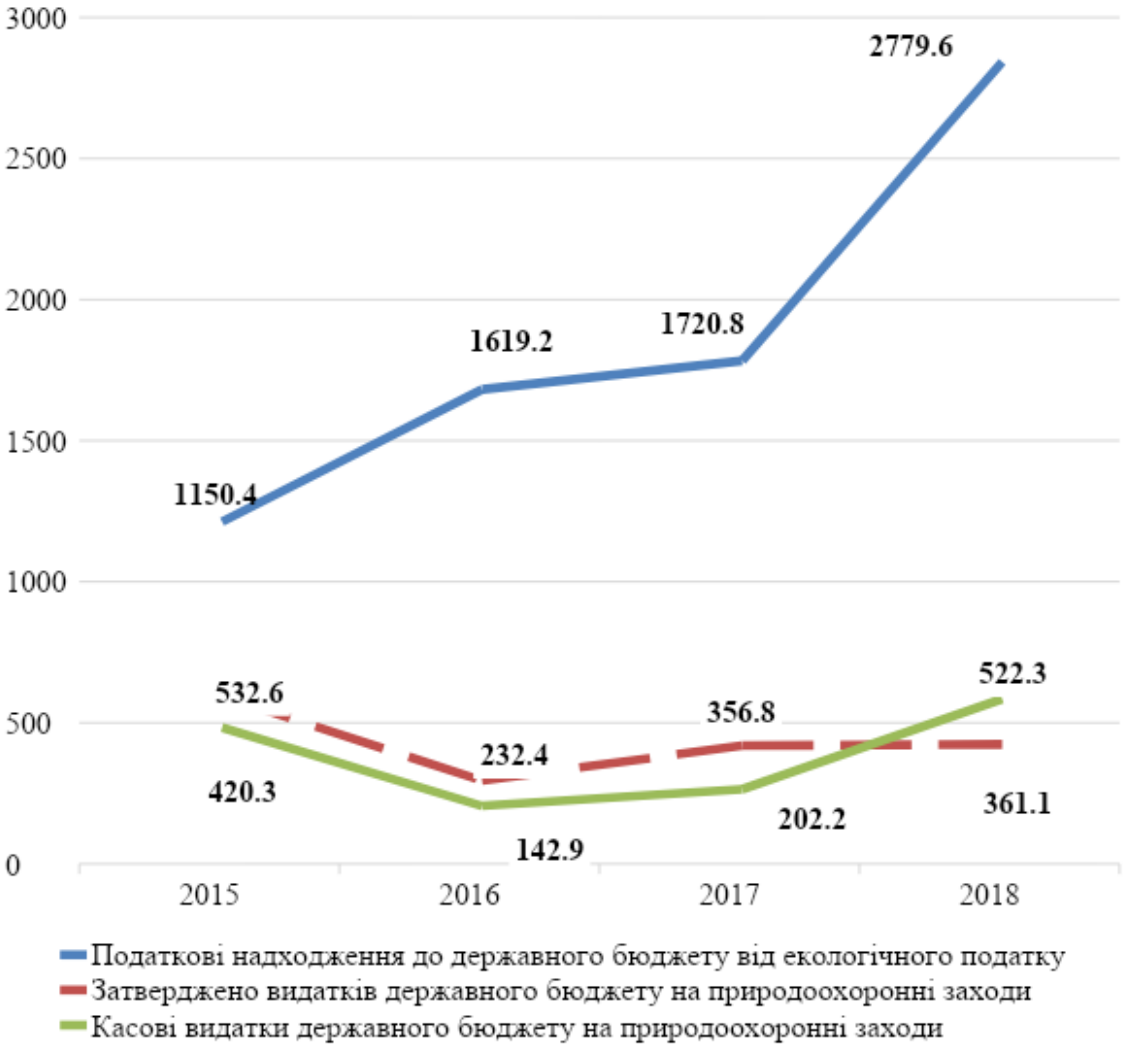

Рис. 1. Динаміка надходжень та видатків екологічного податку на природоохоронні заходи з Державного бюджету України, млн. грн.

Джерело: складено авторами на основі даних Міністерства фінансів України

Згідно з даними 2018 року, частка доходів екологічної сфери (рентна плата, екологічний податок, спецдозволи, штрафи) в державному бюджеті склали понад 52 млрд. грн., з яких 4,6 млрд. грн. було виділено на забезпечення діяльності відповідних центральних органів державної влади і екологічного контролю, і, лише 4,2 млрд. грн. (8%) були виділені на впровадження природоохоронних заходів. До спеціального фонду було зараховано лише 513,5 млн. грн., які були витрачені на функціонування об'єктів Чорнобильської зони відчуження. А на бюджетну програму

за кодом 2401270 «Здійснення природоохоронних заходів» було виділено лише 361 млн. грн. [2].

В Державному бюджеті на 2020 рік закладено 496,356 млн. грн. на фінансування природоохоронних заходів. Ці кошти буде спрямовано, зокрема, на онлайн-моніторинг якості повітря; реформування екоінспекції; утилізацію непридатних та заборонених до використання хімічних засобів для рослин; утилізацію небезпечних відходів; мобільні екологічні лабораторії; винесення в натуру меж об'єктів природно-заповідного фонду. Цілком очевидно, що такі витрати не можуть відігравати значну роль у вирішенні екологічних проблем, а тим більше – виконання зобов'язань, які взяла на себе Україна перед світовим товариством в сфері охорони НПС.

Таким чином, в результаті аналізу використання коштів екологічних фондів можна виділити ряд негативних закономірностей [3-6]:

1. Маніпуляція уповноваженими органами переліком заходів, а саме підведення під нього заходів, які де-факто не є природоохоронними. Наприклад, фінансування ремонту міських парків, скверів та бульварів, проведення благоустрою, будівництво та облаштування притулку для утримання безпритульних тварин, проведення конференцій, різноманітних конкурсів, фестивалів та екологічних свят, друк літератури тощо.
2. Відсутній моніторинг ефективності природоохоронних заходів. Серед яскравих прикладів – держава щорічно виділяє кошти для лісгоспів на «боротьбу з пильщиком». Немає жодних даних, які б підтверджували ефективність таких заходів. Схожа ситуація із заходами по розчищенню русел річок, ефективність і правильність виконання яких під питанням.
3. Відсутність системи належного планування виділення коштів на природоохоронні заходи. Для прикладу, у 2018 р. на реконструкцію очисних споруд з державного бюджету виділено 10 млн. грн. і дотепер їх не введено в експлуатацію. Непоодинокі випадки, коли кошти переходячи до місцевих бюджетів спрямовуються на інші цілі (наприклад, замість розчищення русла річки будують футбольні поля зі штучним газоном тощо). Іншим прикладом є виділення коштів на заходи наприкінці року, коли часу на виконання немає; так, в грудні 2018 р. реалізовувались деякі проекти з укріплення берегів, а самі роботи здійснювалися за 2 дні (за час, якого недостатньо для якісного виконання заходу).
4. Прикладом неефективного використання екологічних коштів на місцевому рівні є випадки, коли області з найбільш високою концентрацією промисловості і більшими обсягами забруднень, витрачали на природоохоронні заходи мізерні суми, а то й зовсім нічого (2017 рік). І навпаки, регіони з порівняно благополучною екологічною ситуацією витрачали за цільовим призначенням до 80% отриманих від екоподатку коштів.

Реалізація міжнародних зобов'язань України у сфері охорони НПС неможлива без фінансового забезпечення екологічної модернізації підприємств, яким необхідно привести свою діяльність до високих європейських стандартів. Тому очевидним є термінове відновлення і підвищення обсягів цільового використання коштів екологічного податку та утворення з цією метою позабюджетного Державного фонду охорони навколишнього природного середовища з визначенням чітких напрямків використання коштів та створення незалежного, ефективного, прозорого інструменту для фінансування природоохоронних заходів на основі успішного досвіду деяких країн ЄС.

Список використаних джерел

1. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. Дата оновлення : 18.12.2019 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12 (дата звернення: 08.02.2020 р.).
2. Войцеховська А., Норенко К., Тєстов П. Чисте довкілля – здорове майбутнє: нова політика використання коштів спеціальних фондів охорони навколишнього природного середовища : Аналітичний документ. Київ : ЕПЛ, 2018. 18 с.
3. Куцевол А. Що таке екологічні фонди та які проблеми вони вирішують? URL: https://blog.liga.net/user/akutsevol/article/34890 (дата звернення: 12.03.2020 р.).
4. Гордей О. Д., Биховченко В. П., Суханова А. В., Новицька О. В. Державні цільові фонди : навч. посіб. Ірпінь : УДФС, 2018. 290 с.
5. Сагайдак І. С., Биховченко В. П. Щодо цільового використання коштів фондів охорони навколишнього природного середовища. Ефективна економіка. 2020. № 3. – URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7734 (дата звернення: 15.04.2020). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.3.72
6. Чому мільярди гривень екологічних фондів не працюють на охорону довкілля? Офіційний веб-сайт Міжнародної благодійної організації «Екологія-Право-Людина» URL: http://epl.org.ua(дата звернення: 12.01.2020 р.).

Кужелєв М. О.,
д.е.н., професор,
директор ННІ фінансів, банківської справи,
Університет державної фіскальної
служби України
Кваша О. В.,
здобувач третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти,
Університет ДФС України,
м. Ірпінь, Україна

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ГІПОТЕЗИ ПОВЕДІНКОВИХ ФІНАНСІВ

У переважній більшості ситуацій люди схильні до поточних емоцій та власних відчуттів в конкретний момент часу. Очевидно, що ірраціональна поведінка притаманна людям більше, аніж раціональна. На цій гіпотезі побудована теорія поведінкових фінансів.

Класична парадигма прийняття фінансових рішень базується на понятті «раціональність» і передбачає, що людина, яка приймає рішення, має діяти абсолютно об'єктивно і логічно, мати чітку ціль, володіти інформацією та виконувати всі дії, які будуть сприяти максимізації результату її власної діяльності [1].

Поведінкова модель прийняття фінансових рішень стала відповідю на певні невдачі класичної теорії щодо пояснення дій учасників на фінансових ринках й яка стала новим трендом фінансової науки, що пояснює, чому суб'єкти ринку приймають ірраціональні фінансові рішення і як їхня поведінка істотно впливає на особисті фінансові ресурси.

Поява теорії біхевіористичних фінансів (від англ. *behavior* – «поведінка») відбулась на основі досягнень в психології, зокрема в когнітивній психології. Засновником біхевіористичних фінансів вважають Герберта Саймона (Herbert Simon), вченого із США у сфері психології. Науковець вважав, що інтелект людини є обмеженим й це обмеження обумовлене певною кількістю нейронних зв'язків у головному мозку [2].

Дослідження поведінкових фінансів, розпочаті наприкінці XX ст., нині призвели до посилення наукового інтересу та отримали практичну спрямованість в галузі розвитку міждисциплінарних економічних наук і когнітивних досліджень поведінкових факторів [3].

На сучасному етапі розвитку теорії поведінкових фінансів прослідковується активна інтеграція результатів досліджень у вирішенні проблематики як на

мікрорівні, так на макрорівні. Соціально-економічна проблематика життя суспільства часто є каталізатором для здійснення біхевіористичних досліджень за новими напрямами в різних сферах соціально-економічного існування.

Теорія біхевіористичних фінансів активно використовується у сфері державного управління, що зумовило виникнення патерналістського напряму. Вагомий внесок у розвиток цього напряму зробили Р. Талер та К. Санстейн, опублікувавши свої ідеї у праці «Nudge» [4].

Важливим для розуміння поведінкової економіки є те, що когнітивні помилки можна передбачити, врахувати в економічному аналізі та спробувати подолати за допомогою спеціальних інструментів. Р. Талер, запропонувавши «теорію спонукання», показав, як можна змінювати поведінку, допомагати людям усунути або зменшити помилки у власних судженнях, сприяти прийняттю правильних рішень, що значною мірою буде відповідати довгостроковим інтересам індивідуумів [4].

Найбільш відомим прикладом застосування «теорії спонукання» є розроблена Р. Талером разом з Ш. Бенарці програма для співробітників американських фірм «Save More Tomorrow» («Зберегти більше завтра»), механізм якої збільшує пенсійні накопичення шляхом подолання проблем обмеженої сили волі та інших поведінкових перешкод.

Як зазначалося вище, існує концепція класичного підходу щодо пояснення економічних явищ на ринку, іншими словами її можна назвати – «концепцією ефективного ринку». В даному випадку поведінкові фінанси та гіпотеза ефективного ринку є опозитними концепціями, які ґрунтуються на різних припущеннях та при різних умовах, де основною відмінністю є раціональність суб'єктів ринку. За гіпотезою ефективного ринку їх поведінка є раціональною і нераціональною з точки зору поведінкових фінансів.

Ендрю Ло [5] запровадив абсолютно нову концепцію, намагаючись поєднати гіпотезу ефективного ринку з поведінковими фінансами. Власний підхід він назвав «Гіпотезою адаптивного ринку». Основна ідея цієї гіпотези полягає у застосуванні принципів еволюції до фінансових ринків.

Згідно з гіпотезою адаптивного ринку, ціни на активи містять такий обсяг інформації, який сформований через комбінацію зовнішніх факторів та кількістю і природою «видів» в економіці. Види (тобто учасники ринку за термінологією гіпотези адаптивного ринку) – це окремі групи ринкових учасників, які поводяться у притаманній ним манері. Види не є абсолютно раціональними або нераціональними, вони знаходяться в межах цих полярних градацій раціональності. Вони приймають рішення, виходячи з минулого досвіду та власного відчуття того, що може бути оптимальним у кожній конкретній ситуації [5; 6].

Е. Ло описав поведінку ринкових учасників таким чином: індивіди приймають рішення, виходячи з власного досвіду і своїх найкращих здогадок щодо того, що може бути оптимальним, і при цьому вони навчаються, отримуючи позитивний або негативний зворотний зв'язок від досягнутих результатів. У 2011 році Е. Ло довів, що сучасне зовнішнє середовище значно відрізняється від того оточення, яке існувало 80 років тому. Сучасні ринки більші за розмірами, швидше реагують на зміни і більш різноманітні, ніж у будь-який інший період. Тому покоління інвесторів також змінюються.

Рівень ринкової ефективності залежить від умов, які характеризують певний тип фінансових ринків. Конкуренція на ринку є високою, якщо на ньому значна кількість «видів» буде битись за обмежені ресурси. Відповідно, й ефективність таких ринків буде високою (наприклад, фондовий ринок США або ринок ФОРЕКС). Отже, на ефективність ринку впливають фактори зовнішнього середовища, такі як кількість конкурентів на ринку, адаптивність ринкових учасників та ринкова привабливість з точки зору можливостей отримання доходів [7].

Ще одним важливим аспектом гіпотези адаптивного ринку є арбітраж, тобто це можливості «обіграти» ринок. Прибутки формуються внаслідок змін на ринку та його еволюції. Але ці можливості не існують постійно, а зникають, коли учасники ринку ними користуються [8].

Гіпотеза адаптивного ринку визнає існування різних форм ринкової динаміки: цикли, тренди, бульбашки, крахи та ін. Кожна з цих форм вимагає своєї інвестиційної стратегії. Тому, така стратегія буде ефективною тільки у своєму середовищі і неефективною в будь-якому іншому.

Гіпотеза адаптивного ринку все ще потребує більш ґрунтовного дослідження для того, щоб претендувати на роль альтернативи гіпотезі ефективного ринку. Вона потребує додаткової інформації та певних даних для вимірювання динаміки розвитку фінансових ринків і поведінки інвесторів в залежності від часового періоду та обставин. Дана гіпотеза допомагає побудувати зв'язок між гіпотезою ефективного ринку і поведінковими фінансами, що пояснює різні аномалії на фінансовому ринку [9].

Теорія поведінкової економіки має хороший потенціал розвитку, в тому числі і в Україні. Розробляючи різні програми на державному рівні варто враховувати поведінкові фактори, які можуть мати ключовий вплив на бажаний кінцевий результат. За неофіційними джерелами, суб’єкти господарювання вже в деякій мірі почали використовувати інструменти, які враховують нераціональність людської поведінки.

Таким чином, можна зробити висновок, що в Україні напрям поведінкових фінансів є новим і малодослідженим, так як вагомі дослідження і відкриття у цій сфері належать саме зарубіжним дослідникам. Однак, поведінкові фінанси у

недалекому майбутньому будуть займати основну роль в концепції суспільно-економічного розвитку. Таким чином, дослідження сучасного стану даної гіпотези та виділення основних принципів є важливим завданням та складає вагомий інтерес для подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел

1. Нечипоренко А. В., Миркун Б. А. Поведінкова теорія у структурі сучасного економіко-теоретичного знання. Економіка, фінанси, облік, менеджмент і право в Україні та світі : зб. тез допов. міжн. наук.-практ. конф., м. Полтава, 1 грудня 2018 р. / Центр фінансово-економічних наукових досліджень. Полтава : ЦФЕНД, 2018. С. 15–16.

2. Simon A. Herbert. Rationality as Process and as Product of Thought. Richard T. Ely Lecture. American Economic Review, 1978, v. 68, № 2, p. 1–16.

3. Кужелєв М. О., Нечипоренко А. В. Вплив поведінкових факторів на управління фінансовою діяльністю корпорації: теоретичні аспекти. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. Електронне наукове видання.* 2018. № 2. С.154–168.

4. Thaler Richard H. Sunstein Nudge: Improving Decisions About Health, Wealth, and Happiness. Yale University Press New Haven & London. 2008. 312 p.

5. Lo Andrew. The Adaptive Markets Hypothesis: Market Efficiency from an Evolutionary Perspective. 2004.

6. Кужелев М. А. Корпоративное управление : сущность и элементы. Економіка і організація управління. 2008. Вип. 3. С. 51–58.

7. Аріелі Д. Передбачувана ірраціональність / переклад з англ. Дзвінки Завалій. Львів : Видавництво Старого Лева, 2018. 296 с.

8. Kuzheliev M., Rekunenko I., Boldova A., Zhytar M. Modeling of structural and temporal characteristics in the corporate securities market of Ukraine. Investment Management and Financial Innovations. 2019. № 2. С. 260–269.

9. Онишко С.В. Регулятивний потенціал фінансового ринку в умовах глобальних викликів: монографія / за заг. ред. д.е.н., професора С. В Онишко. Ірпінь: Видавництво Національного університету ДПС України, 2016. 452 с.

Кравченко М. А.,
доцент кафедри економіки підприємства,
Університет державної фіскальної
служби України
Кішінець Д. С.,
студент ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь Україна

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ У СФЕРІ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ ТА УПРАВЛІННЯ

В сучасних умовах можна спостерігати експансію інновацій в цифрових технологіях, які вже змінюють майбутнє фінансів та економіки. Цифрові технології стають одним із ключових драйверів сталого розвитку за умови широкого охоплення Інтернетом, який є базовою послугою і дозволяє використовувати інші цифрові можливості. XXI століття - це епоха інновацій, економіки знань, поширення результатів четвертої промислової революції ("Індустрія 4.0") та діджиталізації, коли такі передові технології (хмарні обчислення, розвиток засобів збирання й аналізу Big Data, без паперові технології, Інтернет речей, роботизація та кіберсистеми, краудсорсинг, біотехнології, безпілотні та мобільні технології, біометричні, квантові технології, технології ідентифікації, 3D-друк, Bitcoin і технології Blockchain, штучний інтелект та інші) радикально змінюють цілі галузі економіки й суспільство загалом. Сінгапур, Великобританія, Нова Зеландія, ОАЕ, Естонія, Японія, Ізраїль - країни-лідери з розвитку цифрової економіки і вони взяли курс на цифровий розвиток в сферах державного управління, транспорту, освіти, електронних засобів і сучасних технологій.

Поява концептуально нових цифрових технологій, їх природна абсорбція суб'єктами реальної економіки та адаптація до різноманітних сфер спричиняє невідворотні зміни в тих сферах, які багато століть мали традиційну бізнес-модель, а споживачами цих технологій виступають держава, підприємства та громадяни. Взагалі діджиталізація є глобальною тенденцією та одним із головних факторів зростання світової економіки в найближчі 5–10 років.

В Україні цифровізація стає пріоритетом державної політики відповідно до "Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки"[1]. У вересні 2019 було створено профільне Міністерство цифрової трансформації, яке відповідатиме за формування та реалізацію державної

політики у сфері цифровізації, відкритих даних, національних електронних інформаційних ресурсів та інтероперабельності, впровадження електронних та адміністративних послуг, електронних довірчих послуг, а також розвиток цифрових навичок громадян. Основними принципами цифровізації економіки України є: доступність, націленість, економічне зростання, свобода інформації, відкритість та співпраця, стандартизація, довіра та безпека, сфокусованність та комплексність [2].

Державні фінанси наразі зазнають глобальної трансформації під впливом діджіталізації. Найцікавішими та найперспективнішими напрямками у сфері державних фінансів та управління є запровадження:

· єдиного державного електронного демографічного реєстру (citizen ID) з цифровою ідентифікацією громадян (citizen-card, Mobile ID);

· інфраструктури відкритих даних - публічних інформаційних ресурсів та баз даних у відкритому доступі (на сьогодні вже діє портал E-data - використання публічних коштів, автоматизований реєстр відшкодування ПДВ; інформаційно-аналітична система "Прозорий бюджет" як інструмент управління публічними фінансами із системою ключових показників ефективності, де однією із складових є розділ "Бюджет для громадськості"; відкрито усі зовнішні аудиторські звіти, які здійснює Державна аудиторська служба; відбуваються електронні аукціони об’єктів малої приватизації; відкрито API(прикладний програмний інтерфейс) у сфері продажу арештованого майна через е-аукціон на електронному ресурсі Open Market; оприлюднюються звіти державних банків та агреговані показники їх діяльності у порівнянні з банківською системою України; планується відкриття Мінфіном реєстру проектів, що впроваджуються із залученням коштів міжнародних фінансових організацій та інші);

· інфраструктури державних послуг (e-government) - безпаперової взаємодії за принципом "єдиного вікна" та автоматизації усіх процесів бек-офісу державних установ;

· інфраструктури інтероперабельності - державні ресурси та системи взаємодіють через одну платформу інтероперабельності (розпочато IT-централізацію системи управління державними фінансами - е-взаємодія основних інформаційних ресурсів Казначейства, Мінфіну, Податкової та Міграційної служб);

· геоінформаційної інфраструктури - оцифровування інфраструктур відповідно до галузей економіки (транспорт, енергетика, ЖКГ і т.д.);

· блокчейн інфраструктури як опорної для реалізації багатьох інших проектів - реєстрація народжуваності, смертності, укладання шлюбу, прав власності, реєстрація бізнесу, організація державного і корпоративного документообігу, формування реєстру транспортних засобів та їх логістика,

земельного кадастру, сфера охорони здоров'я і медицини, освітня сфера, при реєстрації тощо.

- «Розумні» міста (смарт-сіті)

Концепція «смарт-сіті» — це модель міста на основі повномасштабного використання цифрових технологій для усунення поточних проблем міста, його стійкого розвитку та підвищення якості життя громадян.

Ключові рішення для розвитку концепції «смарт-сіті» та її масштабування в Україні:

1. Розробка національної дорожньої карти та фреймворку цифрової трансформації міст як основи для формування відповідних міських дорожніх карт та підтримки міських політик цифровізації.
2. Створення національної платформи — каталогу рішень «смарт-сіті» (на принципах апробації та сертифікації) згідно з досвідом «EPIC/Європейської платформи «розумних» міст.
3. Гармонізація політик і законодавства з вимогами ЄС (передбачена Угодою про асоціацію Україна — ЄС).
4. Упровадження міжнародних стандартів управління смарт-сіті (ISO-37120, ISO-37101 та інші).
5. Створення «Білої книги», яка описує вимоги з урахуванням консенсусного бачення щодо ключових принципів, підходів до єдиної ID, кібербезпеки, патентування рішень, упровадження технічних стандартів, ІКТ-архітектури — мережевої маршрутизації, інтелектуальних систем опрацювання даних.
6. Підтримка розбудови інноваційних екосистем в українських містах (інноваційні/технологічні хаби, центри, парки, кластери та інше), інноваційної політики муніципалітетів та стимулювання залучення громадян у розробку міських рішень смарт-сіті (стартап-рух та живі лабораторії).

За результатами дослідження організації Blockchain Researc hInstitute у рамках звіту The Networked Hotbeds of Blockchain, у світі на сьогодні є всього 14 країн-лідерів за розвитком та впровадженням блокчейн-технологій: США, Канада, Бразилія, Австралія, Ізраїль, ОАЕ, Грузія, Естонія, Великобританія, Франція, Німеччина, Швеція, Китай та Україна. Естонія є лідером по впровадженню електронних державних послуг, спільно з блокчейн-стартапом Guardtime впроваджує створення єдиної бази медичних книжок для населення, які будуть доступні для обміну інформацією клінікам, а також страховим компаніям. Теж саме робить компанія Prescrypt (спільно з SNS Bank і Deloitte) в Нідерландах, і Bit Health в США. Штат Делавер, в якому зареєстровано безліч компаній з інших штатів і держав, вводить систему реєстрації компаній, випуску

акцій, фіксування рішень рад директорів, перерозподілу часток в результаті купівлі-продажу [3].

Назва проекту	Пояснення
цифрова медицина	створення національної системи Electronic Health Record (EHR), яка включає: Computerized Medical Record - систематична робота щодо оцифровування даних медичних карток, запровадження архівно-резервних функцій; Electronic Medical Record - медичні карти пацієнтів в електронній формі; Electronic Patient Record - уніфікована база даних пацієнта з різних медичних закладів;
діджиталізація українських державних підприємств	використовується з метою створення "смарт-фабрики" (smart factory, "розумне" виробництво), яке апелює до таких технологій, як хмарні обчислення, бездротові комунікації, дистанційне управління та обслуговування, кібербезпека, інтеграція систем управління, інтеграція та краща співпраця в ланцюжку доданої вартості, 3D-друк, аналітика великих даних (Big Data), предиктивна аналітика, machinelearning, m2m комунікації, штучний інтелект, аддитивні технології, нове покоління роботів тощо;
електронна демократія з розвитком таких секторів як е- парламент	е-голосування (e-voting); е-правосуддя; е-медіація (досудове розв'язання спорів); е-референдум; е-голосування; е-консультації; е-петиції; е-політичні кампанії; е-опитування;
електронне урядування через використання моделей державно-приватного партнерства	використовується для зростання кількості та якості державних онлайн-послуг: розвиток та підтримка центральних реєстрів, регістрів, кадастрів, ідентифікаторів, довідників та інших критичних інформаційних елементів архітектури на блокчейні, а також координація діяльності приватних провайдерів, проведення інвестиційних конкурсів, атестація та моніторинг якості надання послуг, рейтингування провайдерів тощо.
цифровізація соціальної сфери (Єдина інформаційно-аналітична система управління соціальною підтримкою населення України (E-SOCIAL))	це створення екосистеми взаємодії громадян із соціальними програмами, послугами та інформацією, необхідною для вибору послуг, взаємодії соціальних служб, відомств та створення платформи управління соціальними програмами для задоволення унікальних вимог організацій соціальної сфери, індивідуальних вимог і специфіки їх споживачів та оцінки ефективності наданих послуг;
електронна митниця	використовується для розв'язання не лише локальних логістичних та інших проблем, але й для інтеграції України в цифровий єдиний ринок (Digital Single Market ініціатива ЄС щодо розвитку транскордонної торгівлі та взаємодії). Ключовим є проект автоматизованого, цілодобового митного оформлення за принципом "єдиного вікна";
безготівкова економіка	використовується як інструмент боротьби з тіньовим обігом коштів для оздоровлення економіки;

Табл.1 Основні проекти цифрової трансформації

Одже, діджіталізація має дві сторони медалі. І крім переваг, головним ризиком цифрової трансформації є зростання рівня безробіття як після кожної

промислової революції через розвиток штучного інтелекту й автоматизації процесів, тому нам потрібно буде постійно жити в споруді під назвою"Softskills" ("гнучкі навички") - комплекс неспеціалізованих над професійних навичок таких як креативність, критичне мислення, когнітивна гнучкість, які відповідають за успішну участь у робочому процесі і високу продуктивність і вчитися впродовж життя.

Список використаних джерел

1. Розпорядження КМУ "Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації" від 17 січня 2018 р. № 67-р [Ел.ресурс] // Верховна Рада України [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80

2. Краус Н. М., Голобородько О. П., Краус К. М. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку // Ефективна економіка. – 2018 -№ 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf

3. Чеберяко О.В., Нікитенко Д.В. Вплив інформаційних технологій на розвиток публічних фінансів та фінансового ринку // Економіка. Фінанси. Бізнес. Управління, матеріали І Міжнародногоекономічного форуму / За заг. ред. проф. А.І. Ігнатюк: – К., 2019. – Вип. І. Частина ІІ. – С. 115-116.

Новицький В. А.,
к.е.н, доцент кафедри,
Університет державної фіскальної служби України
Клименко А. Г.,
студентка ННІ ФБС
Університет ДФС України
м.Ірпінь, Україна

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ І ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ГЛОБАЛІЗАЦІЄЮ

Питання фінансової безпеки знаходиться в полі інтересів усіх країн. Як показує світовий досвід, фінансовий збиток економічним інтересам зумовлюється різноманітними спробами: порушення нормального стану міжнародної торгівлі (введення надмірних кількісних і тарифних обмежень, штучне підвищення або зниження цін на ті чи інші товари, національне валютне

регулювання); створення перепон міжнародному руху технологій, порушення практики комерційної діяльності та ін.

В сучасних умовах розвитку економіки України, особливо на основі процесів глобалізації, окреслена вище проблема постає особливо гостро. Результати діяльності кожного фінансового інституту відображають актуальні тенденції та процеси, котрі відбуваються на макроекономічному рівні. Спираючись на це, саме фінансові інститути як ефективна та мультиплікативна структурна ланка господарського механізму держави виробляють вагому частку ВВП, здійснюють консолідацію та перерозподіл фінансових ресурсів, фінансують науково-дослідну та інноваційну діяльність, створюють конкурентоздатний потенціал країни тощо. Тож, впевнено можна стверджувати, що фінансові інститути виступають центральною ланкою фінансової системи будь-якої держави, яка має безпосередній вплив на її стабільність та соціально-економічні досягнення. У зв'язку з цим, важливим завданням ефективного функціонування фінансових інститутів є забезпечення їх фінансової безпеки, що особливо актуалізується в умовах існування нестабільного та невизначеного бізнес-середовища в умовах карантинних заходів.

Вивченню теоретичних аспектів фінансової безпеки присвячено наукові праці таких відомих вчених як Б.М. Андрушків, Т.Г. Васильців, К.С. Горячева, А.О. Єпіфанов, О.В. Ілляшенко, В.І. Кириленко, Г.В. Козаченко, М.І. Копитко, О.М. Ляшенко, Є.І. Овчаренко, Р.Й. Реверчук, О.А. Сороківська, В.І. Франчук та інші. Однак, незважаючи на значні наукові доробки, деякі питання сутності та визначення ознак забезпечення цілісності фінансової безпеки залишаються дискусійними та невизначеними.

Фінансова безпека як наукова категорія існувала з часів виникнення перших мір обміну, які отримали назву «гроші», однак наукову цілісність здобула тільки усередині XX століття як одна із ключових складових економічної безпеки. Водночас було сформовано вертикаль досліджень фінансової безпеки, яка пронизує всі рівні ієрархії – від глобального до індивідуального.

Сучасні дослідження є актуальним питанням як на глобальному, міжнародному, національному, регіональному рівнях, так і на рівнях окремого фінансового інституту. У цьому зв'язку у багатьох наукових працях формується ієрархічна декомпозиція фінансової безпеки (*рис. 1*).

Однією з головних тенденцій розвитку суспільства та світової економіки є фінансова глобалізація – явище, що зруйнувало існуючі уявлення «про простір і час, про систему координат, відповідно до якої ми організовували реальність» [2]. За своєю суттю глобалізація є досить важливим викликом фінансовій безпеці будь-якої країни, яка певною мірою інтегрована в економічний простір – адже

вона порушує національні кордони та робить національну економіку більш відкритою до негативних тенденцій сучасності. Відповідно, якщо країна не має дієвого механізму протидії негативному впливу процесів, що відбуваються у мінливому та взаємопов'язаному фінансовому просторі, вона стає вразливою до загроз глобалізаційного світу.

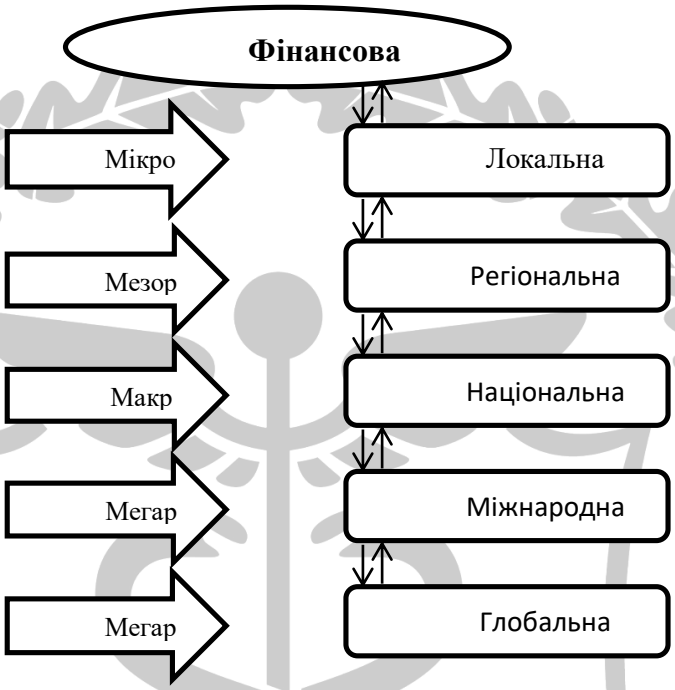

Рис.1 Ієрархічна структура економічної безпеки

Джерело: побудовано автором

За даних умов низькій рівень фінансової безпеки національної економіки призводить до зміни розвитку економічних процесів внаслідок порушення стабільності розвитку у будь-якому центрі глобалізації. Відповідно зменшується рівень ВВП, ефективність розвитку фінансового та реального секторів економіки, купівельна спроможність населення та соціально-економічне благополуччя країни в цілому.

Погоджуємось, що фінансова глобалізація є об’єктивним етапом розвитку світової економіки, має як позитивні, так і негативні наслідки у світовому масштабі, які у сукупності формують джерело загрози для безпеки рівноваги економічних систем.

Слід зазначити, що найбільш розповсюдженими трактуваннями глобальної фінансової безпеки є такі, що передбачають процеси формування та функціонування системи світових фінансових зв’язків, світової фінансової системи, ефективну взаємодію фінансових блоків та національних економік. Процес фінансової глобалізації передбачає створення нових можливостей для фінансового та економічного розвитку й водночас сприяє загостренню старих та

формуванню нових суперечностей у світовій економіці, які можна трактувати як глобальні загрози людству.

Сучасна інтелектуальна глобальна економіка характеризується комплексною механізацією, автоматизацією, інформатизацією та електронізацією майже всіх бізнес-процесів. Але поряд з такими позитивними характеристиками, які дозволяють значно підвищити інтенсивність виробництва, сучасне світове економічне співтовариство зіткнулось зі значними проблемами, які загрожують зниженням глобальної фінансової безпеки. Серед них можна виділити ключові: залежність національної фінансової системи від світових регуляторів; зниження ефективності національного валютного регулювання; зниження ролі та спроможності національного уряду як фінансового макрорегулятора; висока проникність національної фінансової системи з боку іноземних кризових інфлюенсерів [1].

Вищезазначені тенденції мають безпосередній вплив на забезпечення міжнародної фінансової безпеки як складової глобальної безпеки, що передбачає наявність комплексу міжнародних умов співіснування держав, відповідно до яких кожна країна має можливість вільно обирати та реалізовувати свою стратегію розвитку на основі взаємовигідної співпраці та без навмисного завдання збитку її економічним інтересам з боку інших держав.

Актуальними аспектами гарантування фінансової безпеки є:

– удосконалення методологічних підходів до оцінки рівня, стану та динаміки зміни стану фінансової безпеки держави в умовах глобалізаційних процесів в економіці;

– створення нового механізму гарантування фінансової безпеки, який враховує глобалізаційні впливи на економіку та фінансову систему;

– аналіз і оцінка загроз і ризиків глобалізаційних процесів на фінансову безпеку;

– розробка стратегії розвитку та інституціонального забезпечення фінансової безпеки на сучасному рівні;

– визначення основних шляхів удосконалення управління фінансовою безпекою.

Тобто, фінансова безпека держави як економічна категорія являє собою певну сукупність відносин і пов’язаних з ними заходів, які забезпечують здійснення фінансового суверенітету, економічне зростання, підвищення добробуту в умовах наявності системи міжнародної фінансової взаємозалежності [3].

Заходи, спрямовані на зміцнення фінансової безпеки України в умовах поглинаючої фінансової глобалізації, повинні бути розроблені з урахуванням

збереження національної ідентичності нашої країни, а не шляхом її прилаштування як сировинного придатку до потреб інших країн. Також встановлено, що глобалізаційні процеси зачіпають усі складники фінансової безпеки держави, створюючи загрози для розвитку національної економіки. Загалом, фінансова безпека держави означає захищеність усіх рівнів економіки та фінансової системи країни від небезпечних дій, що можуть бути як наслідком свідомого впливу будь-якого чинника, так і стихійним напливом ринкових сил. Небезпечними можуть вважатися такі дії, які призводять до погіршення економічного стану та фінансової стабільності країни. Як приклад – світова епідеміологічна криза, яка призвела до суттєвого падіння рівня економічного розвитку країн та призвела до суттєвих флуктуацій на світовому фінансовому ринку і, як наслідок, зниження загального рівня фінансової безпеки України.

Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що в сучасних умовах глобалізаційних впливів фінансова безпека набуває статусу складної багаторівневої системи, оскільки вимагає захисту всіх її складових на різних ієрархічних рівнях – від глобального до окремих фінансових інститутів. Безумовно, досягнення фінансової безпеки на кожному окремому рівні є важливим та потребує постійних наукових досліджень на теоретико-методологічному та методичному рівнях. Проте, необхідною умовою досягнення глобальної, національної та регіональної фінансової безпеки є забезпечення фінансової безпеки саме на рівні окремих фінансових інститутів, економічна сутність якої полягає у забезпеченні умов для його ефективного функціонування та стратегічного розвитку в умовах впливу загроз різноманітного характеру.

Список використаних джерел

1. Берляк В. Инвестиционные риски и неопределенность в условиях глобализационных изменений: учетно-аналитический подход. Институт бухгалтерского учета, контроль и анализ в условиях глобализации: междунар. сб. наук. работ. Каменец Подольск, 2014. С.38-41.

2. Мельник, В.І. Актуальні питання щодо протидії кіберзагрозам у контексті забезпечення фінансової безпеки держави/ В.І. Мельник, Ю.М. Кіяшко, М.О. Бондаренко // Правові горизонти. – 2019. – Вип. 16 . – С. 55-63

3. Яремко І. І. Економічна безпека як складова національної безпеки держави. Інтегроване стратегічне управління: проблеми адміністрування, економічної безпеки та проектної діяльності : тези доповідей першої міжвузівської науково-практичної конференції, 24–26 квітня 2013 р., Львів, 2013. С. 74–75.

Краєвський В. М.,
д.е.н., доцент, в.о. директора ННІ ОАА,
Університет державної фіскальної
служби України
Климюк А. В.,
студентка ННІ ОАА
Університет державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Україна

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ЕЛЕКТРОННОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В УКРАЇНІ

Україна стала на крок ближче до світових економічних стандартів з початком використання системи електронного адміністрування податку на додану вартість. ПДВ є одним з найбільш поширених податків, але незважаючи на це, він залишається одним з найсуперечливіших і найскладніших елементів податкової системи, адже через специфічність справляння може перетворитися з бюджетоутворюючого на бюджетовитратний податок.

Основними законодавчими та нормативно-правовими актами, що регулюють нарахування та сплату ПДВ є Податковий кодекс України [5] та Інструкція з бухгалтерського обліку податку на додану вартість [3].

Справляння податку на додану вартість в Україні впродовж 2014–2019 рр. відбувається за незмінною ставкою, яка становить 20% від об'єкта оподаткування, з медикаментів та медичних товарів – за ставкою 7% (законодавчо встановлено з квітня 2014 р.). Проте ускладнення методології аналізу ПДВ відбувається через наявність різноманітних, часто політично вмотивованих пільг, які змінюються протягом періоду. Більшість таких пільг були скасовані або значно скорочені у 2015-2016 рр., за винятком певних застережень для аграрного сектору, що передбачені до 2022 р.

Передумовами для ведення системи електронного адміністрування податку на додану вартість в українську практику були наступні:

– можливість недобросовісним платникам уникати сплати податкових зобов'язань, а також безпідставно отримувати відшкодування ПДВ з бюджету, яку давала система, що існувала до 1 січня 2015 року;

– створення тіньовою економікою та «ринком» податкових оптимізаторів нерівних умов діяльності для законослухняних платників податків, на яких лягає найбільше податкове навантаження, що стримує їх економічне зростання; – недосконала система адміністрування податків, що давала можливість експансії корупційних явищ та шахрайських схем [4, с. 178]

Система електронного адміністрування ПДВ стартувала в Україні з 2014р. для окремих груп платників податку. З лютого 2015 р. система стала обов'язковою для великих платників, а вже у 2016 р. всі підприємства були залучені до електронного формату справляння податку і для цього було відкрито спеціальні рахунки в Державній казначейській службі України. З квітня 2017 р. почала функціонувати опція автоматичного відшкодування податку на додану вартість експортерам, яка передбачає повернення нагромаджених ними сум податкового кредиту з податку на додану вартість на банківські рахунки платника податку.

Під системою електронного адміністрування податку на додану вартість розуміється технічний засіб, що зосереджений на забезпеченні обліку адміністрування ПДВ. Дана система передбачає використання такого інструмента, як електронний рахунок, який є основною складовою системи електронного адміністрування ПДВ. Головна мета впровадження електронного адміністрування податку полягає в безперервному контролі за формуванням та відшкодуванням ПДВ [1].

Запровадження електронної звітності значно знижує затрати і поліпшує звітність платників податків, полегшує процедури, спрощує оброблення та отримання звітності. Електронна податкова накладна (e-invoicing) дає змогу здійснювати автоматичну передачу інформації між підприємствами та податковими органами. Замінюючи громіздкі паперові процеси, електронні накладні надають безліч переваг для фірм та податкових органів. Для податкових адміністрацій електронне адміністрування ПДВ надає інформацію в режимі реального часу, надає можливість автоматизовувати податкові перевірки та блокувати підозрілі операції. Важливою перевагою є те, що електронна звітність є безконтактним методом, який унеможливлює зловживання в податковій сфері.

Проаналізуємо динаміку надходжень ПДВ в Україні впродовж періоду впровадження електронного адміністрування 2014 –2019 рр. (рис. 1).

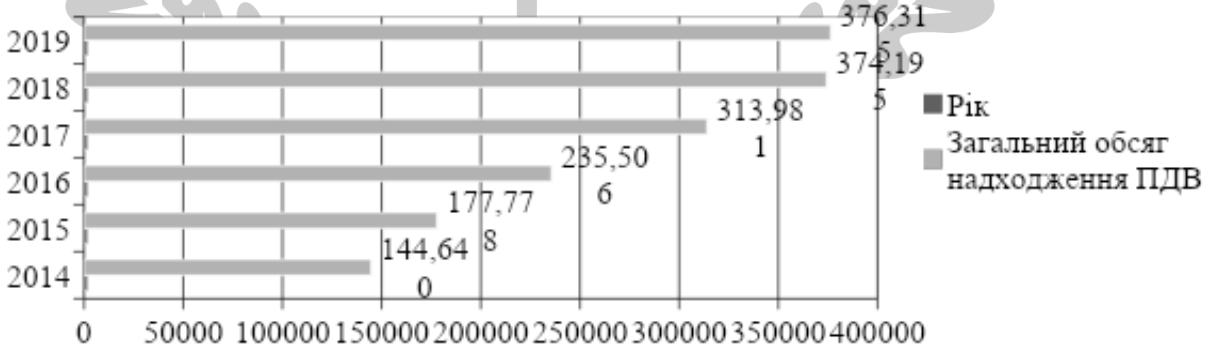

Рис. 1. Загальний обсяг надходження ПДВ до Державного бюджету України у 2014-2019 рр., млн. грн.

Джерело: побудовано за даними [2].

За даними рис. 1 спостерігається зростання абсолютних обсягів сплаченого до бюджету ПДВ в Україні з року в рік – з 144 640 млн грн у 2014 р. до 376 315 млн грн у 2019 р. При цьому, скорочення надходжень, порівняно із попереднім роком, не спостерігається, а існує чітка тенденція поступового збільшення сплачених обсягів податку на додану вартість. Таким чином, обсяги сплаченого ПДВ в Україні з 2014 р. по 2019 р. збільшились в 2,6 разів. Проаналізувавши дані рис. 2, спостерігаємо, що у всіх роках проаналізованого періоду з 2014 по 2019 рр. сума надходжень ПДВ від імпорту значно перевищує суму надходжень податку на додану вартість від операцій на внутрішньому ринку. У 2014 р. обсяг надходження ПДВ від імпорту становив 107 287 млн грн, у 2019 р. – 287 388 млн грн, а обсяг надходження податку від операцій на внутрішньому ринку у 2014 р. складав 80 685 млн грн, у 2019 р. – 240 828 млн. грн.

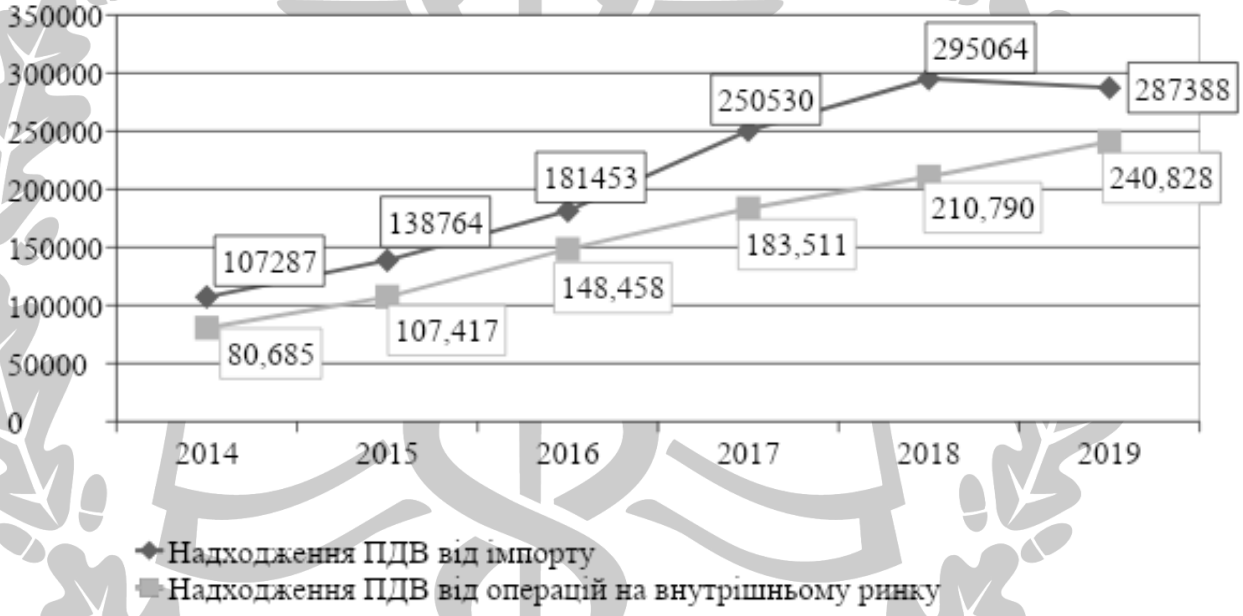

Рис. 2. Надходження ПДВ до Державного бюджету України, за видами, у 2014- 2019 рр., млн. грн.

Джерело: побудовано за даними [2].

Отже, ПДВ від імпорту, є ключовим джерелом доходів державного бюджету України. «Імпортний» ПДВ становить 70-90% від загальної суми щорічних надходжень ПДВ. Причини цього можуть бути різними, наприклад, товари українського походження недостатньо споживаються населенням, велика концентрація уваги покупців зосереджена на імпортних товарах, а також в Україні національне виробництво деяких товарних груп є зруйноване тощо.

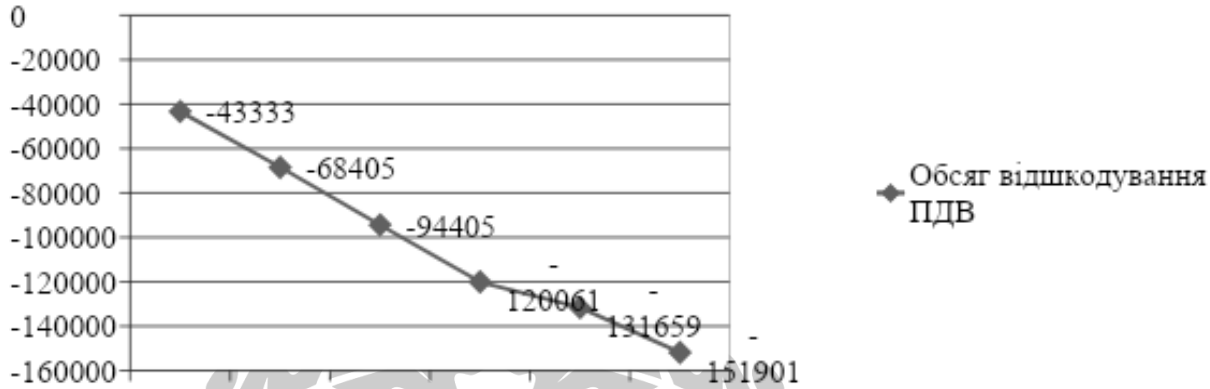

Рис. 3. Обсяг відшкодування ПДВ в Україні, у 2014-2019 рр., млн. грн.

Джерело: побудовано за даними [2].

Діджиталізація електронного адміністрування ПДВ сприяла якісному і своєчасному відшкодуванню податку. Це підтверджується зростанням кількості платників, які одержали відшкодування податку, за даними Державної казначейської служби України, які зображено на рис. 3. Якщо порівняти щорічні темпи відшкодування обсягів ПДВ за 2014 – 2019 рр., то спостерігаємо тенденцію синхронного зростання. У 2014 р. було відшкодовано 43 333 млн грн.., у 2019 р. – 151 901 млн. грн., це вказує на те, що обсяги відшкодування протягом 2014 -2019 рр. збільшились в 3,5 разів.

Таким чином, проаналізувавши дані, можна зробити висновок, що електронне адміністрування ПДВ ефективно впливає на надходження податку до бюджету, забезпечує справедливість в оподаткуванні, а також призводить до випереджаючого зростання обсягів бюджетного відшкодування. Ускладнення електронного адміністрування ПДВ відбувається через наявність різноманітних, часто політично вмотивованих пільг, які змінюються протягом періоду.

Список використаних джерел

1. Електронне адміністрування податку на додану вартість. 2017. URL: https://protocol.ua/ua/elektronne_administruvannya_podatku_na_dodanu_vartist.

2. Звітність про доходи бюджету України у 2014 - 2019 рр. Державна казначейська служба України. URL: https://www.treasury.gov.ua/ua/filestorage/ vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu

3. Інструкція з бухгалтерського обліку податку на додану вартість: затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 01.07.1997р. № 141. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/ laws/show/z0284-97

4. Колесникова Т.Л. Деякі проблемні аспекти застосування на практиці електронного адміністрування ПДВ. *Адміністративне право і процес, фінансове право*. 2016. № 5. С. 177–179.

5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/ laws/show/2755-17

Одинець В. А.,
к.е.н, доцент, завідувач кафедри
інформаційних систем і технологій
Університет державної фіскальної служби України
Кобзар В. А.,
студент ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ВПЛИВ IT-АУТСОРСИНГУ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

Сучасна ситуація в економічній сфері України спонукає підприємців в умовах високої конкуренції знаходити більш оптимальні засоби зменшення витрат на виробництві. При цьому, варто враховувати вплив зовнішніх факторів і підтримку тих галузей, які розвиваються швидкими темпами, мають попит і можуть скласти конкуренцію закордонним виробникам. Окрім традиційного агропромислового сектора та металургії до них також відносять інформаційні технології.

На сучасному етапі розвитку Україна стала одним з провідних інноваційних та технологічних ринків у Східній та Центральній Європі, перебуваючи в стані взаємного інтегрування європейських та українських ринків та отримуючи потужний поштовх для активного розвитку власного IT-сектора, найбільшого та найрозвинутішого за обсягом сегмента інноваційної економіки нашої держави.

Одним з актуальних напрямків розвитку зовнішньоекономічної діяльності є аутсорсинг інформаційних технологій, який дає можливість країнам, що перебувають в стані розвитку, співпрацювати з розвинутими державами та брати активну участь у торгівлі на світовому ринку інформаційних послуг. Але потенціал цієї сфери діяльності в Україні ще повністю не опрацьований. Динамічний розвиток IT-сектора і поява нових лідерів на ринку IT залишають актуальним дослідження подальшого можливого розвитку вітчизняних IT-компаній.

Питаннями функціонування сфери інформаційних технологій та її впливу на економіку України займаються такі вітчизняні вчені, як: М. Ю. Горнштейн, Л. Губіна, П. Обода, Н. В. Волкова, Е. А. Колеснік, І. С. Сіліна та ін. Зокрема, М. Ю. Горнштейн виділила базові принципи аутсорсингу і його види, серед яких фігурує ІТ-аутсорсинг, а П. Обод в своїй книзі «Мануал по створенню аутсорсинг компанії, що розробляє ПО», обґрунтував принципи створення і функціонування аутсорсингової компанії.

Аутсорсинг в цілому – є достатньо широким поняттям, проявляється в різних формах і може викликати розбіжності щодо того, що до нього слід відносити, а що – ні. Тому почати слід з того, щоб дати своє визначення цьому терміну і говорити будемо виключно про роботу на зовнішніх ринках унаслідок низького платоспроможного попиту на подібні послуги всередині країни.

Виділимо наступні варіанти ведення подібного бізнесу, які використовуються в Україні:

– «класичний» аутсорсинг – являє собою незалежну компанію, яка виконує частину функцій замовника;

– аутстаффінг – надання в «оренду» окремих співробітників, дуже часто цим займаються «звичайні» аутсорсингові компанії, знайти українську компанію, що займається виключно ІТ- аутстаффінг, непросто;

– створення підрозділів зарубіжних продуктових компаній усередині України, що виконують певні функції, наприклад, розробку продуктів або технічну підтримку [1].

Український ринок ІТ-аутсорсингу швидко розвивається, у зв'язку з чим конкуренція стає рушійною силою, а специфіка послуги вимагає хорошого і якісного обслуговування. Фірми-постачальники ІТ-аутсорсингу, як правило, знаходяться в постійній конкуренції, тому їх послуги якісніше тих, які забезпечить ІТ-служба всередині підприємства. Визначимо також інші переваги від користування послугами ІТ-аутсорсингу. Перш за все, це укладення договору між підприємством-наймачем і ІТ-компанією, згідно з яким можна проконтролювати якість ІТ-послуг, що надаються, терміни їх виконання, надійність (особливо якщо у фірми вироблена ІТ-стратегія, куди входить управління ризиками). Більше того, витрати прописані в прайс-листі, або в самому договорі, тому їх легко прорахувати і спрогнозувати можливі затрати [2, с.61].

Постачальник послуг ІТ-аутсорсингу має можливість надання фірмам фахівців різних, можливо навіть рідкісних профілів. Розвиток ІТ-аутсорсингу дозволяє власникам проектів займатися тільки творчою частиною, а технічне забезпечення і його оперативна робота покладається на ІТ-компанію.

Головна оцінка діяльності IT-аутсорсингу – думка замовника. Якщо робота виконується якісно, то це виведе проект на лідируючі позиції, відповідно клієнт залишиться задоволений і рейтинг компанії, що надає IT-послуги, на відповідному ринку зросте.

Очевидно, що, як і в будь-якій сфері діяльності, де є аутсорсинг, існують свої недоліки. Відносно IT, можна згадати нестабільність якості (одна з характерних рис послуги як товару). Процеси, які здійснюються компанією-аутсорсером, теж займають певний проміжок часу, і іноді можуть спричинити порушення ходу роботи на підприємстві, що згодом позначиться на результаті і на іміджі та фінансовому становищі найманої IT-фірми. Ризиком є неефективний менеджмент всередині аутсорсингової організації, як, наприклад, погано організований робочий графік або нераціональний розподіл навантаження на співробітників. Загрозу представляє процес укладання договору між стороною, яка наймає, і компанією, що надає IT-послуги, тому як можуть бути проігноровані важливі аспекти співробітництва. Наймачам рекомендується максимально повно описати ідею та очікування від кінцевого результату співпраці з аутсорсинг-фірмою, розробити спільно цінову модель оплати праці найнятих фахівців, задавати питання, в тому числі технічного характеру, і обговорити методи контролю за якістю послуг[2, с.62].

Трапляються непередбачувані ситуації, коли підприємству-замовнику необхідні будь-які додаткові послуги, які не прописані в контракті або вони не надаються даною фірмою. Тому може виникнути складність в описанні зон відповідальності постачальника послуг і клієнта. Це вимагає детального опрацювання контракту і регламенту взаємодії.

Оскільки IT-індустрія розвивається прискореними темпами, компанії готові наймати молодих співробітників без досвіду роботи, які демонструють хороші знання в сфері IT-технологій. У той же час, фірма бере на себе відповідальність за їх помилки. Виходом з цієї ситуації стає постійне підвищення кваліфікації та навчання співробітників, надання їм можливості отримання інформації про нові технології та розробки. Провідне значення має своєчасне оновлення і вдосконалення обладнання. Ускладнює процес вибору аутсорсингової фірми факт розгалуженості IT-спеціалізацій, для чого наймана організація повинна складати чіткий перелік послуг, що надаються.

IT-аутсорсинг вигідно застосовувати при вирішенні комплексних завдань, що має на увазі передачу допоміжних функцій, але основні функції підприємства не повинні входити в обов'язки найманої фірми. В іншому випадку можуть виникнути конфліктні ситуації, зниження продуктивності компанії-клієнта, що в свою чергу призведе до негативних наслідків для обох сторін. Оптимальним

рішенням стане включення користуванням послугами аутсорсингу в IT-стратегію фірми-клієнта [3, с.80].

Таким чином можна стверджувати, специфіка IT-аутсорсингу призводить до виділення таких плюсів при користуванні послугами, як економія часу, економія матеріальних ресурсів, передача відповідальності за результат діяльності, надання кваліфікованих кадрів різних напрямків. Мінуси – мінливість якості, неправильна внутрішньо-фірмова організація праці, складність у визначенні профілю аутсорсингової компанії, наявність застарілого обладнання та / або нових працівників без досвіду роботи. У підвищенні ефективності від співробітництва між клієнтом і IT-аутсорсером повинні бути зацікавлені обидві сторони, для чого укладається договір, що регламентує порядок надання послуг, систему оплати та контролю за якістю. Важлива роль відведена успішності IT-компанії, яка в більшій мірі залежить від задоволеності замовника кінцевим результатом. На розвиток IT-аутсорсингу значний вплив має підтримка держави та конкурентоспроможність на зовнішньому ринку.

Список використаних джерел

1. Кондіус І. С. Тенденції розвитку IT-ринку в Україні. Економічний форум. 2019. Режим доступу до ресурсу: http://lutsk-ntu.com.ua /sites /default /files/ekonomichniy_forum_vipusk_no12019_avto-szhatyy.pdf .

2. Трофімова О. Ю., Орлик О. В. IT-аутсорсинг як інструмент підвищення економічної ефективності підприємств. Інформаційні технології в економіці і управлінні : зб. наук. студ. праць. Одеса : ОНЕУ, 2019. Вип. 1. С. 58–64.

3. Орлик О. В. Проблеми забезпечення інформаційної складової економічної безпеки сучасних підприємств . Кібербезпека в Україні: правові та організаційні питання : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конференції (Одеса, 30 листопада 2018 р.). Одеса : ОДУВС, 2018. С. 79–81.

Касьяненко Л. М.,
професор кафедри фінансового права,
Університету державної фіскальної
служби України
Ковтунович Т. О.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України,
м. Ірпінь, Україна

ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Децентралізація владних та фінансових повноважень держави на користь місцевого самоврядування є однією з найбільш визначальних реформ з часів української незалежності.

Згідно «Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» [1], метою політики у сфері децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація у повній мірі положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування через створення системи об'єднаних територіальних громад. Реформа проводиться для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, узгодження інтересів держави та територіальних громад.

Реформа передбачає відповідальність органів місцевого самоврядування перед виборцями – за ефективність своєї роботи, а перед державою – за її законність.

Головним стратегічним завданням модернізації системи державного управління та територіальної організації влади, яка сьогодні здійснюється, є формування ефективного місцевого самоврядування, створення комфортних умов для проживання громадян, надання їм високоякісних та доступних публічних послуг. Досягнення зазначених цілей неможливе без належного рівня економічного розвитку відповідних територій, їх фінансового забезпечення і достатніх джерел для наповнення місцевих бюджетів [2, с.123].

Саме фінансовий аспект є одним із найсуттєвіших, від якого, у великій мірі, залежить успішність функціонування об'єднаних територіальних громад. Наявність економічно активних суб'єктів підприємницької діяльності, достатня

кількість кваліфікованих трудових ресурсів, розвинена промислова та соціальна інфраструктура – все це та багато іншого є основою для успішного розвитку громади. Ефективне місцеве самоврядування та забезпечення ним поступального соціально-економічного розвитку відповідних територій має супроводжуватися збільшенням ресурсної та фінансової бази. Децентралізовані повноваження мають бути забезпечені відповідним ресурсом для якісного виконання.

Об'єднані громади здобули повноваження та ресурс, які мають міста обласного значення, зокрема – зарахування до місцевих бюджетів ОТГ 60% податку на доходи фізичних осіб на власні повноваження. Окрім того, на місцях повністю залишаються надходження від податків: єдиного податку, податку на прибуток підприємств, та податку на майно (нерухомість, земля, транспорт).

До того ж, ОТГ мають прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом (до реформи прямі відносини мали лише обласні та районні бюджети, бюджети міст обласного значення), для виконання делегованих державою повноважень їм надаються відповідні трансферти (дотації, освітня та медична субвенції, субвенція на розвиток інфраструктури громад тощо). Законодавчі зміни також надали право органам місцевого самоврядування затверджувати місцеві бюджети незалежно від дати прийняття закону про Державний бюджет.

Такі покращення вже дали перші помітні результати. Власні доходи місцевих бюджетів з 2014 по 2019 рік збільшилися на близько 200 млрд. грн. (з 68,6 млрд. грн. до 267 млрд. грн). Це — реальний інструмент впливу на досягнення результату та відповідальність за довіру громад.

Фінансова децентралізація в сучасних умовах розглядається як необхідна умова успішної децентралізації державних функцій у контексті демократичних перетворень.

Серед головних завдань, які будуть реалізовані в рамках бюджетної децентралізації, є такі:

- перегляд та чітка структуризація переліку власних та делегованих повноважень;
- розширення фінансової бази органів місцевого самоврядування;
- відмова від безцільових трансфертів, перехід до системи цільових трансфертів, спрямованих на компенсацію видатків органів місцевого самоврядування в результаті реалізації ними делегованих функцій;
- запровадження максимального рівня прозорості використання бюджетних коштів органами місцевого самоврядування.

Результатом реформи стало підвищення зацікавленості органів місцевого самоврядування у збільшенні надходжень до місцевих бюджетів, пошуку резервів їх наповнення, покращення ефективності адміністрування податків і зборів. Об'єднані громади показують високі і динамічні темпи приросту власних

доходів. У частині використання коштів увага акцентується на необхідності формування найбільш оптимальної структури бюджетних видатків, створенні ефективного не надто чисельного управлінського апарату, здійсненні постійного аналізу витрачання бюджетних коштів і упередженні випадків їх нераціонального витрачання [3].

Показники виконання місцевих бюджетів відображають загальний соціально-економічний стан відповідної території та її потенціал до сталого розвитку. Наявність достатніх ресурсів у місцевих бюджетах є запорукою того, що територіальна громада має можливість надавати більш якісні та більш різноманітні послуги своїм жителям, реалізовувати соціальні та інфраструктурні проекти, створювати умови для розвитку підприємництва, залучення інвестиційного капіталу, розробляти програми місцевого розвитку та фінансувати інші заходи для всебічного покращення умов проживання жителів громади [4].

Отже, можна зробити висновок, що за умови проведення бюджетної децентралізації:

1. відкриваються додаткові можливості щодо формування місцевих бюджетів;
2. збільшується свобода у використанні коштів органами місцевого самоврядування;
3. зростає активність й ініціатива місцевої влади;
4. посилюється відповідальність за вирішення місцевих проблем;
5. посилюється контроль за виконанням бюджету
6. підвищується результативність трансфертної політики;
7. проводиться ефективне фінансове вирівнювання.

Список використаних джерел

1. Стратегія сталого розвитку «Україна -2020» від 12 січня 2015 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.president.gov.ua/documents/18688.html
2. Нечипоренко А.В. Теоретичні аспекти бюджетної децентралізації місцевого самоврядування в Україні / А.В. Нечипоренко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 6(2). С. 122–125.
3. Демчак Р. Є. Децентралізація бюджетних відносин як важіль забезпечення регіонального розвитку [Електронний ресурс] / Р. Є. Демчак // Проблеми і перспективи економіки та управління. — 2015. — № 4. — С. 199—203. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppeu_2015_4_28.

4. Возняк Г. В. Бюджетна децентралізація: європейський досвід та перспективи для України [Текст] / Г. В. Возняк// Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. — 2016. — № 3 (119). — С. 56—62.

Богдан С. В.,
асистент кафедри управлінського обліку,
бізнес-аналітики та статистики,
Університет державної фіскальної
служби України
Константинов А. Р.,
студент ННІ ОАА
Університет ДФС служби України
м. Ірпінь, Україна

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

На сьогоднішній день у зв'язку з ростом податкового навантаження все більше виникає ситуацій порушення податкового законодавства, що обумовлені прагненням мінімізації податкових платежів, створюючи «сірі» та «чорні» схеми ухиляння від сплати податків. Фінансові та податкові потоки на сьогоднішній день стає складніше відстежувати, транснаціональні ланцюжки формування вартості створюють ризики недоотримання податкових платежів до бюджету. Всі дані аспекти ведуть до необхідності трансформації податкових органів до адаптивних цифрових платформ.

Цифровізація і глобалізація економіки призвели до створення нових моделей бізнесу, які продукують нові загрози для формування доходів бюджету. Вирішення питань на міжнародному рівні з «прозорістю» бізнесу в офшорних зонах повинно було привести до нівелювання податкових ризиків у недоотриманні податкових платежів до бюджету. Але сучасний бізнес став формувати свої фінансові потоки в віртуальному просторі, де вони є невидимими для податкових органів. Звідси виникає необхідність для світових податкових адміністрацій в пошуку нової системи оподаткування в цифровому світі. Даний підхід дозволить піти від концепцій сталого представництва, перегляду ставлення до принципу «витягнутої руки», надавши урядам держав нові права в сфері оподаткування прибутку.

В останні роки відбувається посилення цифровізації податкового адміністрування, що дозволяє відслідковувати не тільки податкові потоки господарюючих суб'єктів, але і проводити моніторинг їх податкового навантаження, що дозволить своєчасно вживати заходів, в разі значного відхилення від середньостатистичних показників в аналогічній галузі. Для податкових органів в середньостроковій перспективі передбачено прагнення підвищити прозорість і рівень довіри суспільства / господарюючих суб'єктів через впровадження механізму

автоматичного дотримання податкового законодавства. Для цього потрібно розвивати автоматизовані системи штучного інтелекту, інтегрувати з екосистемами платників податків з наданням їм персоналізованих проактивних послуг.

Для реалізації в якості податкових операторів даного середовища податкової адміністрації необхідно провести кадрові та організаційні заходи, що підвищують ефективність реалізації цифровізації податкової системи, в тому числі і розширювати взаємодії і партнерство на міжнародному рівні.

До 2024 року як результат цифровізації буде створення такої системи, яка дозволить відстежувати весь оборот товарів від виробників до кінцевих споживачів. З цією метою планується введення маркування листяних засобів, тютюнових виробів, взуття, а також впровадження концепції фізичного інтернету з вантажоперевезень, що дозволить відстежити рух будь-якого товару від відправника до кінцевого споживача.

Цифровізація податкового адміністрування і податкової системи в цілому дозволить не тільки вивести економіку на новий рівень, а й зробити більш ефективним моніторинг податкового навантаження суб'єктів господарювання, знизивши, як наслідок, податкові ризики, а також призведе до скорочення кількості виїзних податкових перевірок.

Список використаних джерел

1. Digital Revolutions in Public Finance /editors: Sanjeev Gupta, Michael Keen, Alpa Shah, and Genevieve Verdier. International Monetary Fund. 2017. Washington, DC. 363 p.
2. Digitalization of Tax: International Perspectives /Editor: Paul Aplin. 2017. ISAEV, London. 34 p.
3. Bentley D. Timeless principles of taxpayer protection: how they adapt to digital disruption. eJournal of Tax Research. 2019. Vol. 16, No. 3. P. 679-713

Теліщук М. М,
асистент кафедри економічної теорії,
ННІ обліку, аналізу та аудиту,
Університет державної фіскальної
служби України
Кінц К. В.,
студентка ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА ТА ЇЇ РОЛЬ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Банківська система України — це складова економічної системи держави, що включає в себе Національний банк України; інші банки (резиденти та нерезиденти, зареєстровані у встановленому законодавством порядку на території України); небанківські фінансові установи, виключною діяльністю яких є прийняття вкладів, розміщення кредитів або ведення рахунків клієнтів; Фонд гарантування вкладів фізичних осіб; банківську інфраструктуру, а також зв'язки та взаємини між ними. Виникнення банківської справи історично пов'язане з потребою ринку у посередницькій діяльності з розміну та обміну цінностей, що виконували функцію грошей при обмінних та торговельних операціях. Потреба в розвитку банківських послуг посилювалась одночасно з розвитком і розширенням торгівлі [2, с.3].

Необхідність формування банківської системи, як особливої структури, визначається двома групами причин: необхідністю здійснення суспільного нагляду і регулювання банківської діяльності, узгодження комерційних інтересів окремих банків з загальносуспільними інтересами – забезпеченням сталості грошей і стабільної роботи всіх банків; а також причин пов’язаних з функціонуванням грошового ринку, забезпечення збалансованості попиту і пропозиції на грошовому ринку і в кожному його секторі.

Банківська система є невід’ємною складовою фінансової системи та економіки країни в цілому. Через банківську систему діє механізм розподілу фінансових ресурсів та грошових коштів, відбувається їх мобілізація та залучення в економічний обіг [3, с.15]. Не менш важливою функцією банківської системи є кредитування економіки та забезпечення фінансової стабільності. Без залучення коштів населення у банківський сектор неможлива фінансова санація підприємств, які потребують фондів для функціонування і реструктуризації. Створення грошей і регулювання грошової маси, що забезпечується оперативною зміною банками маси грошей в обігу, через збільшення або зменшення її відповідно до зміни попиту на гроші.

Забезпечення безперебійного функціонування платіжних систем, зокрема, шляхом удосконалення способів клірингу та здійснення розрахунків, що сприяють

розвитку торгівлі. Забезпечення механізму об'єднання фінансових ресурсів та їх розподілу між окремими суб'єктами господарювання. Розробка та забезпечення способів управління ризиками. Забезпечення насичення ринку ціновою інформацією, що дозволяє координувати децентралізований процес прийняття рішень в окремих галузях економіки. Забезпечення способів переміщення фінансових ресурсів у часі, через кордони держав та між окремими галузями економіки. Також важливим фактором, що характеризує сучасний стан банківської системи, є активне втручання НБУ у функціонування банківської системи. З одного боку, ліквідація неплатоспроможних банків та банків, які порушували українське законодавство, повинно позитивно вплинути на прозорість банківської системи. З іншого боку, надмірне зменшення учасників банківського сектору може призвести до погіршення конкурентного середовища та умов надання банківських продуктів [1, с.45].

Зробивши висновки, можна сказати, що банківський сектор здійснює комплексний вплив на функціонування фінансової сфери шляхом нормалізації механізму розподілу фінансових ресурсів, забезпечення обігу грошової маси та економічної стабілізації. Сучасний стан функціонування банківської системи України характеризується наявністю ряду негативних факторів, до яких відносяться: військово-політична нестабільність, загальноекономічна дестабілізація, зниження довіри населення до банківського сектору та продуктів, що пропонують його суб'єкти. Також для вирішення актуальних проблем банківського сектору та нормалізації його функціонування необхідно застосувати систему заходів, спрямованих на загальноекономічну стабілізацію, повернення довіри до банківського сектору та підвищення ефективності діяльності НБУ у сфері контролю та регулювання банківської системи.

Реалізація запропонованих заходів дозволить мінімізувати вплив негативних факторів у короткостроковій перспективі та створить умови для прискореного розвитку банківської системи України у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Гроші та кредит [Текст] : навч. посібник / За ред. М.І.Савлука. -К.: Либідь, 1992. -с.189
2. Васюренко О.В. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. / — 6-те вид., перероб. і доп. — К.: Знання, 2008. — 318 с
3. Маслєнніков В.В. Зарубіжні банківські системи / В.В. Маслєнніков. – К.: Економіка, фінанси, право. – 2010. – №10. – С. 15-20.

Поденежко О. В.,
доцент кафедри інформаційних систем і технологій,
Університету державної фіскальної
служби України
Костенко Р. С.,
курсант ФППППКППМ,
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ

Публічні фінанси, що представляють собою сукупність економічних відносин, пов'язаних із формуванням, розподілом та використання централізованих фондів фінансових ресурсів на рівні держави з метою задоволення суспільних потреб, відіграють роль забезпечувальної сфери, від ефективності управління якою залежить результативність усієї управлінської діяльності держави. У цьому контексті постає завдання з підвищення ефективності дії механізму управління державними фінансами, заснованого на гармонійному поєднанні правового, ресурсного, нормативно-методичного, наукового, технічного, інформаційного забезпечення такого управління [1, с. 7].

Основним завданням публічних фінансів є задоволення суспільних потреб. Область їх функціональності поширюється на діяльність різних союзів публічного характеру та інституцій: держави, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, а на рівні світових фінансів – міжнародних організацій. Суспільні потреби – це рушійні мотиви до розвитку суспільства та носіїв потреб, те, що може приносити задоволення, користь носіям потреб, сприяти покращенню добробуту, економічному зростанню, фінансовій стабільності.

На сучасному етапі розвитку величезний вплив на соціально-економічний розвиток мають процеси глобалізації, зокрема, одна з основних її форм – діджиталізація. Діджиталізація економіки як об'єктивне явище і конкретна форма прояву глобалізаційного процесу, несе в собі безліч економічних і соціальних як вигод так і непередбачуваних викликів (загроз) [2, с. 93 – 97].

Питання діджиталізації (оцифрування) економіки та управління є предметом наукових пошуків зарубіжних та вітчизняних науковців, як Дж. Паркер, Я. Берсуцький, О. Вишневський, В. Дергачев, В. Ляшенко, М. Макарова та інші.

Система публічних фінансів в Україні має розгалужену структуру, яка відповідно до національного законодавства, а саме Закону України «Про відкритість використання публічних коштів», включає: кошти державного бюджету та місцевих бюджетів, кредитні ресурси, надані під державні та місцеві гарантії; кошти

Національного банку України, державних банків, державних цільових фондів, Пенсійного фонду України, фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування; кошти суб'єктів господарювання державної та комунальної власності, отримані ними від їхньої господарської діяльності [3].

В Україні цифровізація стає пріоритетом державної політики відповідно до "Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки"[4]. Внаслідок цього публічні фінанси в теперішній час зазнають глобальної трансформації під впливом діджіталізації. Вона, як зазначалось вище, несе в собі безліч економічних і соціальних як і переваг, так і досить серйозних викликів. Що стосується переваг, то до них насамперед слід віднести: пришвидшення розвитку малого і середнього бізнесу, підвищення продуктивності праці, зміцнення конкурентоспроможності тощо. Слід також виділити позитивний вплив діджиталізації на якість життя населення: під впливом цифрових технологій буде зростати купівельна спроможність населення, буде підвищуватися доступність і якість медицини та освіти, з'являться нові можливості працевлаштування тощо. Водночас, окрім очевидних переваг, цифрові технології так само несуть з собою загрози, які прямо взаємопов'язані з таким поняттям як «фінансова безпека держави».

Успіх модернізації публічних фінансів в Україні залежить від того, щоб суспільні інтереси не розчинялися у власних інтересах представників владних структур та не відбувалася підміна загальнодержавних інтересів на кланові, партійні, або корпоративні [5, с. 37 – 40]. Для збільшення масштабу діджиталізації в Україні, а також для зменшення впливу ризиків, що виникають у зв'язку з розвитком цифрової економіки, необхідна активна співпраця держави і підприємств освітніх і дослідницьких організацій. Також для вирішення проблем, потрібно знати їх корені. Найбільш характерними проблемами системи управління публічними фінансами в Україні, можна виділити такі:

– неефективне використання коштів шляхом тривалого їх утримання без використання на реєстраційних рахунках розпорядників бюджетних коштів та на поточних рахунках підвідомчих організацій;

– неузгодженість нормативно-правових актів, що призводить до втрат бюджетних надходжень;

– неефективне використання бюджетних коштів через недоліки в плануванні або відсутність обґрунтованого прогнозування та планування;

– необґрунтоване надання пільг на відстрочення та розстрочку платежів до бюджету;

- низький рівень її інформатизації та автоматизації.

На мою думку, порядком вирішення вищезазначених проблем може бути впровадження та реалізація дієвої державної політики, яка забезпечить ефективне

формування, використання та перерозподіл публічних фінансів. Державна фінансова політика має стати досить дієвим інструментом регулювання соціально-економічних процесів суспільства та виступити основною рушійною силою щодо впливу на реалізацію сучасних системних економічних реформ в Україні, особливо в умовах діджиталізації. Методологічною основою такої політики мають бути системний й синергетичний підходи, що уможливлять урахування властивостей цілеспрямованої системи, спроможної до саморозвитку, та побудувати дерево цілей як інструмент визначення пріоритетів удосконалення управління публічними фінансами.

Всі процеси діджиталізації публічних фінансів формують багато переваг, полегшують досягнення цілей, а також зміцнюють економічну та фінансову безпеку всіх суб'єктів. Але в цей же час потрібно контролювати та регулювати можливі загрози, які виникатимуть у зв'язку з новими можливостями. Модернізація системи управління публічними фінансами в Україні має на меті реалізацію таких першочергових завдань як:

- втілення новітніх інноваційних технологій із використанням нових підходів і методів реалізації поставлених цілей та завдань;
- дотримання стратегій та планів органів публічної влади, бюджетної політики держави;
- впровадження інтегрованої інформаційної системи фінансового управління.

Всі ці завдання з об'єктивної сторони вимагають модернізації всіх процесів, включаючи й системи управління публічних фінансів в Україні.

Список використаних джерел

1. Корнєєв В. В., Хомутенко А. В. Можливості удосконалення управління державними фінансами України в контексті Угоди про асоціацію Україна – ЄС. Формування ринкових відносин в Україні . 2015. № 12 (175). С. 7–10.

2. Онищенко В. О., Сівіцька С. П., Черв'як А. В. Вплив діджиталізації на економіку країни. NEW TCONOMICS: матеріали Міжнародного наукового форуму «NEW TCONOMICS – 2019» (м. Київ, 14 – 15 листопада 2019 р.): в 2-х томах. Т. 1; НАН України, Ін-т економіки пром-сті, Київ, 2019. 368 с. С. 93–97.

3. Про відкритість використання публічних коштів: Закон України від 11.02.2015 № 183-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-19.

4. Розпорядження КМУ "Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації" від 17 січня 2018 р. № 67-р [Ел.ресурс] // Верховна Рада України [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80.

5. Варналій З., Наконечна Ю., Демиденко Л. Основні драйвери модернізації публічних фінансів в Україні. Управління публічною економікою: нові виклики та стратегія : зб. тез доповідей учасників V Міжнар. наук.-практ. конф.: 5 – 6 грудня 2019 р. Київ: КНЕУ, 2019. С. 37–40.

Новицький А. М.,
д.ю.н., професор,
професор кафедри цивільного права та процесу,
Університет державної фіскальної
служби України
Кравзюк А. В.,
аспірант ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПРАВОВІ ОСНОВИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ЯК ПРІОРИТЕТНОГО НАПРЯМКУ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ

Світові тенденції на шляху глобалізації, діджиталізації та розвитку онлайн-сервісів не залишають Україні часу на роздуми щодо необхідності впровадження світових тенденції та технологій в управління публічними фінансами.

За даними PricewaterhouseCoopers (PwC) України у 2019 році посіла 65 місце серед 190 країн світу у рейтингу простоти сплати податків та порівняно з попереднім роком втратила 11 позицій [2].

Зниження рейтингу України на думку експертів пояснюється активним впровадженням деякими країнами інформаційних технологій в процеси державного управління, автоматизацією процесів та скороченням часу на адміністрування податків.

Україна поки що тільки працює над планом реформування податкового адміністрування і діджиталізацією податкових процедур.

Діджиталізація як пріоритетний напрям реформування податкової системи України, який був визначений командою Президента як першочерговий для впровадження, передбачає переведення адміністрування всіх податків і зборів в електронну форму, введення електронного чека, розширення можливостей електронного кабінету та створення єдиного рахунку для сплати податків.

В умовах впровадження діджиталізації податкових процедур Верховною Радою України був прийнятий Закон України від 04.10.2019 р. № 190-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо запровадження єдиного рахунку для сплати податків і зборів, єдиного внеску на загальнообов'язкове

державне соціальне страхування» [1], який передбачає впровадження з 1 січня 2021 року єдиного рахунку для сплати податків, зборів та єдиного соціального внеску.

Основною метою прийнятого Закону є спрощення процедури сплати податків і зборів та єдиного соціального внеску.

Законом запроваджується система сплати податків і зборів (за виключенням податку на додану вартість, акцизного податку з реалізації пального та спирту етилового, для адміністрування яких вже існують окремі електронні системи, та частини чистого прибутку (доходу) до бюджету державними та комунальними унітарними підприємствами та їх об'єднаннями), єдиного соціального внеску (ЄСВ) через Електронний кабінет платника податків на єдиний рахунок, який буде відкрито для платника за його бажанням на центральному рівні Державної казначейської служби.

Платникам податків, які з 1 січня 2021 року оберуть сплату податків, зборів та ЄСВ через єдиний рахунок, буде надана можливість вносити суму всіх податків, зборів та ЄСВ однією сумою, а обов'язок зі сплати податків і зборів вважатиметься виконаним з моменту внесення коштів на єдиний рахунок.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику на підставі податкової інформації, що міститься в поданих платником податків розрахункових документах на зарахування коштів на єдиний рахунок, податкових деклараціях (розрахунках), за якими настав строк сплати податкових зобов'язань та іншої податкової інформації, щоденно, крім вихідних, святкових та неробочих днів, формуватиме та надсилатиме до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, зведений реєстр платежів з єдиного рахунку із зазначенням платіжних реквізитів отримувачів коштів та іншої інформації відповідно до законодавства.

Платники податків зможуть в своєму Електронному кабінеті ознайомлюватися з сформованим реєстром в розрізі платежів та самостійно визначити напрямок використання сум помилково або надміру сплачених коштів.

Запровадження єдиного рахунку надасть можливість створити максимально зрозумілі і комфортні умови для платників податків в частині розрахунків з бюджетами та державними цільовими фондами, скоротити час на сплату податків та зборів та автоматизувати процеси адміністрування податків і зборів.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо запровадження єдиного рахунку для сплати податків і зборів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Закон України від

04.10.2019 р. № 190-IX. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/190-20

2. Paying Taxes 2020. Режим доступу: https://www.pwc.com/gx/en/services/tax/publications/paying-taxes-2020/overall-ranking-and-data-tables.html

Омельчук А. А.,
доцент кафедри ІУОС,
Університет державної фіскальної служби України
Кулік О. С.,
студент ННІ ІТ
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ КІБЕРБЕЗПЕКИ У ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ

Використання інформаційних технологій стає об'єктивною необхідністю для усіх сфер життя сучасного Світу. Однією з цих сфер вже давно є фінансова. У банківському секторі, наприклад, переважають тенденції до підвищення якості, надійності та безпеки пропонованих продуктів і послуг, пришвидшення розрахункових операцій, організації електронного доступу клієнтів до банківських продуктів. Це обумовлено, перш за все, прагненням до досягнення конкурентних переваг.

Управління даними та інформацією є ключовою діяльністю в сучасній економіці, і для цього значні зусилля та ресурси виділяються багатьма організаціями по всьому Світі. Оптимальне поводження з інформаційними активами є особливо важливим у фінансовій сфері, де інформація є складною, величезною за обсягом та дуже цінним ресурсом сама по собі. Обсяг, складність та цінність економічної та фінансової інформації роблять забезпечення її безпеки стратегічним напрямком досліджень та інновацій [1].

Разом з тим, фінансові організації є одними з найбажаніших цілей для кібератак. У більшості атак на фінансові організації використовується шкідливе програмне забезпечення, що розповсюджується з застосуванням методів соціальної інженерії, зокрема – фішингу. Потрапивши до незахищеної внутрішньої мережі, зловмисники потенційно можуть отримати доступ до критично важливих систем (управління банкоматами, картками, рахунками).

Дослідження захищеності банкоматів і платіжних терміналів показують, що їх механізми безпеки недостатньо ефективні. Виявлені уразливості і недоліки

механізмів захисту дозволяють викрасти гроші або перехопити дані банківських карт. У 2018 р були зафіксовані переважно атаки з застосуванням Blackbox (специфічно запрограмованих одноплатних мікрокомп'ютерів, на зразок Raspberry Pi).

Слід відзначити відносно низьку захищеність сервісів онлайн-банкінгу: так крадіжка коштів в 2018 році була можлива у 54% сервісів, а в окремих випадках уразливості дозволяли розвивати атаку до проникнення в корпоративну інфраструктуру.

Вразливими виглядають і торгівельні платформи, які використовуються в фінансових організаціях. Атаки на них ще не поширені, але мають шанси перетворитися на новий тренд найближчим часом і потенційно можуть призвести до маніпулювання цінами на біржах.

Основні уразливості і недоліки механізмів захисту мереж фінансових установ, підрозділяються на чотири типи:

- недоліки конфігурації серверів;
- недоліки управління обліковими записами і паролями;
- недостатня мережева безпека;
- уразливості веб-додатків.

Найбільш часто зустрічаються проблеми в конфігурації серверів – несвоєчасне оновлення програмного забезпечення (67% банків) і зберігання чутливих даних у відкритому вигляді (58% банків). Більш ніж у 50% обстежених банків використовувалися словникові паролі. У 58% випадків використовувалися відкриті протоколи передачі даних, а в 50% – були доступні інтерфейси віддаленого доступу та управління [2].

Серед вразливостей веб-додатків можна відзначити можливість впровадження SQL-коду (33% банків) і завантаження довільних файлів (25% банків), здатних привести до виконання довільних команд на сервері. При проведенні тестів на проникнення у банках в 2017-2018 роках у всіх випадках подолати периметр вдавалося саме через недостатній захист веб-додатків [2].

Тим не менш, захист мережевого периметра в банківській сфері значно кращий, ніж багатьох в інших галузях. В ході тестування на проникнення (за аналогічних період) мережевий периметр різноманітних організацій долається в 58% випадків. У кредитно-фінансовій сфері цей показник становить 22%, але зростає до 75% при використанні методів соціальної інженерії. Показники розповсюдженості вразливостей наведена на рис. 1.

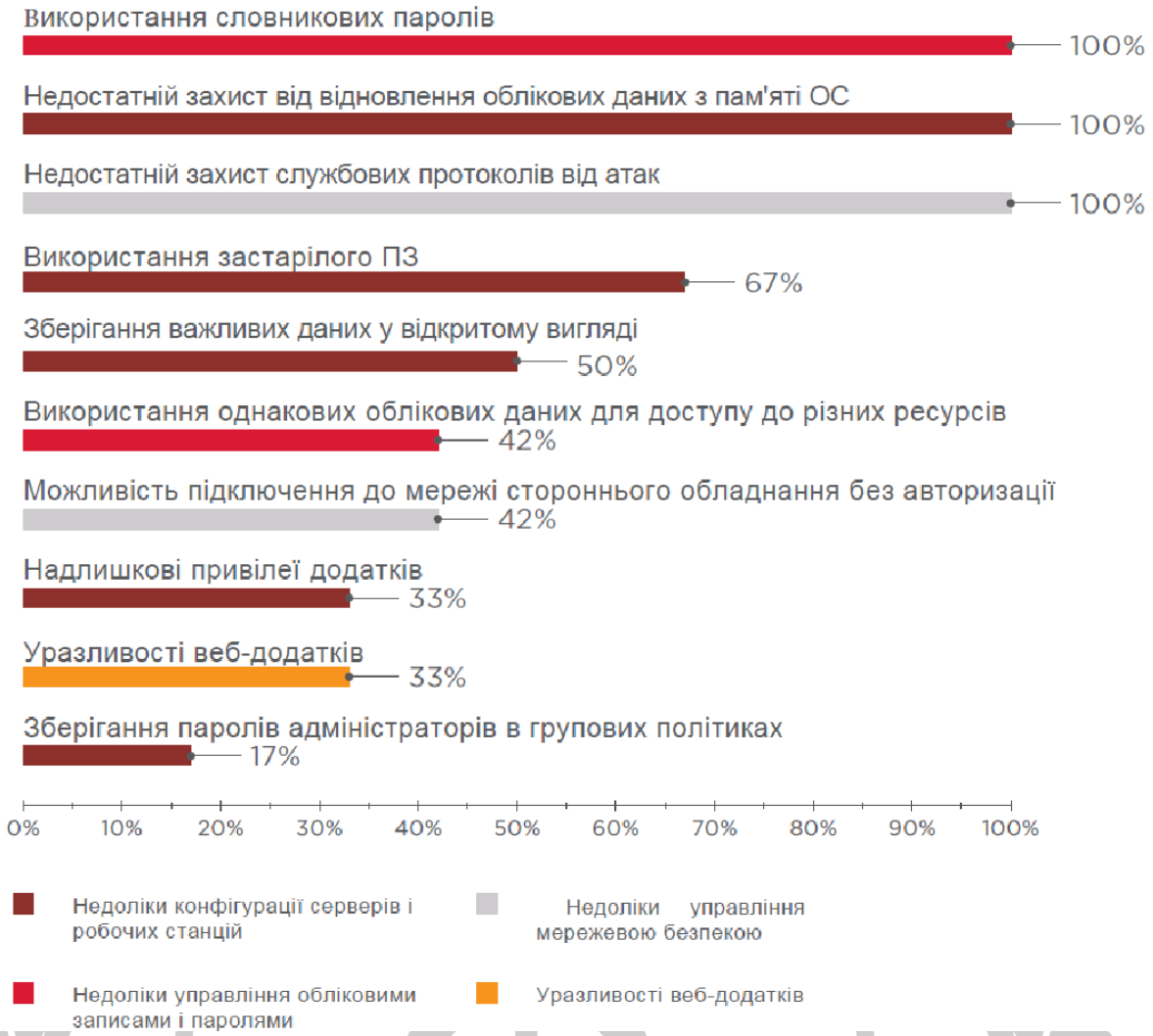

Рис. 1 - Найбільш поширені уразливості у внутрішній мережі (частка банків)

Типові вектори атак у внутрішній мережі часто базуються на слабкій парольній політиці і недостатньому захисті від відновлення паролів з пам'яті ОС. Майже у половині систем слабкі паролі встановлюють самі користувачі, але частіше використовуються стандартні облікові записи, що залишаються адміністраторами при установці СУБД, веб-серверів, ОС або при створенні службових облікових записів. Спроби використання банками корпоративних блокчейн-систем теж пов'язані з додатковими ризиками. Компоненти цих систем, зв'язок між ними та іншими системами фінансової організації (в тому числі внутрішніми і зовнішніми додатками) відкривають нові можливості для проникнення в інфраструктуру [2].

Висновок. Для ефективної протидії кібератакам фінансовим організаціям доцільно активно обмінюватися інформацією між собою. Центри моніторингу і реагування на інциденти здатні значно знизити успішність кібератак на кредитно-фінансову сферу. Крім того, організаціям необхідно бути готовими оперативно виявляти сліди атак у своїй власній інфраструктурі. Вкрай важливо постійно відстежувати аномальну активність в мережі. Глибокий аналіз трафіку,

ретроспективний аналіз подій, профілювання дій користувачів і можливість дослідження оперативної пам'яті та процесів дозволяють значно скоротити час присутності зловмисників в інфраструктурі і запобігти досягнення ними своєї мети.

Список використаних джерел

1. Lara R., Cantador I., Castells P. (2007) Semantic Web Technologies For The Financial Domain. In: Cardoso J., Hepp M., Lytras M.D. (eds) The Semantic Web. Semantic Web And Beyond Computing for Human Experience, vol 6. Springer, Boston, MA;

2. Защищенность кредитно-финансовой сферы, итоги 2018 года. [Електронний ресурс] // Оценка Positive Technologies. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://www.ptsecurity.com/ru-ru/research/analytics/credit-and-financial-security-2019.

Колісник О. П,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Університет державної фіскальної
служби України
Лісовик А. А.,
курсант факультету перепідготовки
підготовки та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ ТА УПРАВЛІННЯ

Актуальність теми полягає у тому, що процеси глобалізації мають величезний вплив на соціально-економічний розвиток життя суспільства, зокрема, одна з основних її форм – діджиталізація. Діджиталізація економіки як об’єктивне явище і конкретна форма прояву глобалізаційного процесу, несе в собі безліч економічних і соціальних як вигод так і непередбачуваних загроз.

Крім того, ключовою функцією публічних фінансів є задоволення суспільних потреб. Сфера їх функціонування охоплює діяльність різних союзів публічного характеру, а саме: держави, органів місцевого самоврядування, громадських організацій і т.д. Тому дослідження процесів діджиталізації у сфері публічних фінансів та управління виступає досить актуальним питанням на сьогодні.

Доцільно наголосити на наявності низки наукових праць таких вчених, як: З.О. Варналій, Н.М. Краус, О.П. Голобородько, О.В. Чеберяко, Д.В. Нікитенко та інших.

Слід зауважити, що на даний момент в Україні цифровізація стає основним з пріоритетів державної політики відповідно до «Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018 –2020 роки».

Окрім іншого, у вересні 2019 було створено профільне Міністерство цифрової трансформації, яке відповідає за формування та реалізацію державної політики у сфері цифровізації, відкритих даних, національних електронних інформаційних ресурсів, впровадження електронних та адміністративних послуг, електронних довірчих послуг, а також розвиток цифрових навичок громадян.

Основними принципами цифровізації економіки України є: доступність, націленність, економічне зростання, свобода інформації, відкритість та співпраця, стандартизація, довіра та безпека, сфокусованність та комплексність[1].

На думку О.В. Чеберяко, найперспективнішими напрямками у сфері державних фінансів та управління є запровадження: єдиного державного електронного демографічного реєстру з цифровою ідентифікацією громадян; інфраструктури державних послуг (e-government) – безпаперової взаємодії за принципом «єдиного вікна» та автоматизації усіх процесів бек-офісу державних установ; геоінформаційної інфраструктури – оцифровування інфраструктур відповідно до галузей економіки (транспорт, енергетика, ЖКГ і т.д.); інфраструктури життєзабезпечення – позиції в рейтингах: індекс якості життя (безпечне та комфортне життя), міжнародний індекс щастя; блокчейн інфраструктури як опорної для реалізації багатьох інших проектів – реєстрація народжуванності, смертності, укладання шлюбу, прав власності, реєстрація бізнесу, організація державного і корпоративного документообігу, формування реєстру транспортних засобів та їх логістика, земельного кадастру, сфера охорони здоров'я і медицини, освітня сфера, при реєстрації тощо [4].

Згідно точки зору вітчизняного науковця Н.М. Крауса, серед основних проектів цифрової трансформації виділяють наступні, а саме: цифрова медицина – створення національної системи Electronic Health Record (EHR), яка включає систематичну роботу щодо оцифровування даних медичних карток, запровадження архівно-резервних функцій і т.д.; діджиталізація українських державних підприємств шляхом закупівлі програмного забезпечення з метою створення «смарт-фабрики», яке апелює до таких технологій, як хмарні обчислення, бездротові комунікації, дистанційне управління та обслуговування, кібербезпека, інтеграція систем управління тощо; електронна демократія з розвитком таких секторів як е-парламент; е-голосування; е-правосуддя; е-медіація; е-референдум; е-голосування; е-консультації; е-петиції; е-політичні кампанії; е-опитування [3].

З.О. Варналій акцентує увагу на таких актуальних сферах діджиталізації, як: запровадження електронної митниці для розв'язання не лише локальних логістичних та інших проблем, але й для інтеграції України в цифровий єдиний ринок; використання безготівкової економіки як інструменту боротьби з тіньовим обігом коштів для оздоровлення економіки; збір та обробка великої кількості даних для підвищення якості життя населення [2].

Аналізуючи вищенаведене, можна зробити висновок про те, що є дві сторони діджиталізації – позитивна та негативна. Позитивним кроком виступає створення безліч переваг, котрі полегшують досягнення цілей та зміцнюють економічну та фінансову безпеку всіх суб'єктів. Але потрібно регулювати та контролювати загрози, які виникають з новими можливостями.

До негативних слід віднести зростання рівня безробіття як після кожної промислової революції через розвиток штучного інтелекту й автоматизації процесів, тому тільки відповідна успішна участь у робочому процесі та висока продуктивність сприятиме успішному запровадженню нових технологій.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80

2. Варналій З.О., Наконечна Ю.Л., Демиденко Л.К. Основні драйвери модернізації публічних фінансів в Україні. *Управління публічною економікою: нові виклики та стратегія : зб. тез доповідей учасників V Міжнар. наук.-практ. конф.: 5 – 6 грудня 2019 р.* Київ: КНЕУ, 2019. С. 37–40.

3. Краус Н. М., Голобородько О. П., Краус К. М. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку. *Ефективна економіка*, 2018. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf

4. Чеберяко О.В., Нікитенко Д.В. Вплив інформаційних технологій на розвиток публічних фінансів та фінансового ринку. *Економіка. Фінанси. Бізнес. Управління, матеріали І Міжнародногоекономічного форуму*. К., 2019. С. 115 –116.

Стріяшко Г. М.,
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права,
Університет державної фіскальної
служби України
Лук'янчук Є. О., Приймак Д. О.,
курсанти взводу ПМПФ-17-1
Факультету підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРАКТИКИ УПРАВЛІННЯМ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ СЛОВАЧЧИНИ ДЛЯ УКРАЇНИ

На даний момент податкова політика провідних країн стрімко розвивається. Постійно відбувається запозичення успішного досвіду, усуваються помилки чи технічні перепони, що мають місце. Сучасний етап розвитку та реформування податкової системи слід охарактеризувати як найпрогресивніший з часів незалежності України, проте на шляху відходу від попередньої системи виникає маса практичних питань і нормативно-правових колізій.

Звернемося до успішного досвіду колишньої соціалістичної країни, яка на сьогоднішній день, після проведення діючих, можливо не завжди з наявністю популярності реформування сформувався найбільш конкурентоспроможний податковий простір у Центрально-Східній Європі, мова йде про Словаччину. На даний момент теперішні українські проблеми сектору публічних фінансів загалом і податкової політики зокрема не відрізняються своєю унікальністю. Але, як показує практичний досвід, дані проблеми цілком вирішувані, якщо застосувати ефективні економічні механізми [1, с. 15].

Наші фахівці прозоро розуміють той факт, в якому виявляється, що законодавство України має надмірну кількість норм, які в свою чергу регулюють порядок визначення бази оподаткування, яке потребує розширення штату контролюючих органів, в повноваження яких входить слідкувати за правильністю, повнотою і достовірністю розрахунків. При цьому податкова ефективність податку залишається на низькому рівні в результаті поширеного практику зменшення оподаткування.

Так, законодавці зі Словаччини вчинили більш простіше. Так як, вони для початку зробили аналіз умов, що спонукають підприємців мінімізувати податок на прибуток, а то й взагалі ліквідували їх. Тож зараз питанню визначення бази

оподаткування присвячено кілька базових пунктів, а податкова звітність залищилась простою і зрозумілою [2, с. 214].

Доречно також зазначити, що система корпоративних відносин у Словаччині побудована в таким чином, що функції контролюючих органів у організаційних питаннях правильності, повноти та достовірності декларування прибутку виконують акціонери, які зацікавлені в його легалізації, так як тільки прибуткові надходження виступають джерелом їхніх доходів. Прибуток із капіталовкладень оподатковується нині лише один раз — на рівні прибутків корпорацій.

Виходячи з того, що доходи від дивідендів не оподатковуються після сплати податку на прибуток, то акціонерам просто немає сенсу уникати оподаткування. Можливо, дещо дивно для України, але менеджери словацьких компаній під тиском акціонерів демонструють дива винахідливості, для збільшення прибутку і, відповідно, бази оподаткування податку на прибуток [1, с. 17].

Оподаткування доходів для людей побудовано таким чином, аби мінімізувати податкове навантаження на доходи незабезпечених громадян. Населення з загальним доходом до 3440 євро на рік звільняється від податку на доходи. Для заможних людей діє прогресивна ставка оподаткування нерухомості. Незаможне населення не сплачують податку на нерухомість, на відміну від власників гаражів і дачних будинків, котрі отримують додаткові податки [2, с. 215].

Практичний досвід Словаччини показує, що доречно для України запровадити залучення інвесторів шляхом зниження рівня оподаткування капіталу. Адже з практики видно, що коли країна прагне отримати зовнішні інвестиції, то слід запропонувати не просто сприятливі умови, а запропонувати кращі ніж сусідні країни. Також надання ширших фінансових повноважень місцевим органам влади та відповідного процесу децентралізації державних фінансів. Саме місцеві органи влади несуть повну відповідальність за соціально-економічну ситуацію відповідної територіальної одиниці, ними здійснюється економічна політика, пошуку та залучення інвесторів.

Цілком доречно також запровадити прозорий механізм публічних фінансів для відстеження загального обсягу пільг, напрямку спрямування коштів і досягнутих результатів. Не менш важливим є застосування якісного наповнення дохідної частини бюджету шляхом упровадження більшох ефективності податків і платежів, які наразі не використовуються або не досконально адмініструються на території України [2, с. 216].

Отже, можна дійти висновку, що досвід Словаччини, котра, як і Україна, розпочинала перебудову економіки в непростих умовах, є надзвичайно важливим. Більше десяти років тому країна мала надскладну систему оподаткування, місцевий бізнес шматував бюджет через лобіювання численних податкових пільг, а компанії виводили прибутки в офшори та уникали оподаткування, що істотно гальмувало

економічний розвиток та інвестиційне середовище. Наведений у дослідженні матеріал наочно відображає конкретні моменти, що будуть корисні для в разі обміркованого запозичення та подальшого запровадження в Україні.

Список використаних джерел

1. Федосов Т.С., Бабич Т.С. Сутність і проблематика бюджетування: українські реалії. Фінанси України. 2009. № 1. С. 3-23.
2. Буряченко А.Є. Реформа управління публічними фінансами словацької республіки: дохідна частина. Вчені записки. № 16. 2015. С. 212-217.

Скасків Л. В.,
к.ф.м.н., доцент кафедри вищої математики, Університет державної фіскальної служби України
Маркова А. О.,
студентка ННІОАА Університет ДФСУ України м. Ірпінь, Україна

ПРІОРІТЕТНІ НАПРЯМИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Можна із впевненістю стверджувати, що пріоритетні напрями стратегічного управління насамперед стосуються сфери логістики, тобто сфери просторово-часової трансформації товарів, послуг, людей, капіталу, інформації.

Логістичні стратегії – подібно як і інші функціональні стратегії (наприклад, маркетингові стратегії) взаємопов'язані із конкурентними стратегіями, які насамперед можна трактувати як такі, що безпосередньо розвивають стратегії конкуренції.

Логістичне стратегічне управління застосовується з метою мінімізації витрат логістичних каналів та забезпечення високої конкурентоспроможності. Жорсткі умови конкурентної боротьби вимагають від підприємств застосування нових підходів до планування та управління рухом товарних потоків від виробника готової продукції до споживача, впровадження логістичних стратегій, заснованих на принципах логістики, а зростання їх значимості в забезпеченні конкурентоспроможності підприємств зумовлює необхідність

оптимізації їх вибору підприємствами. Отже, вибір логістичних посередників є основною та невід'ємною частиною логістичної стратегії [3].

Вибір логістичних посередників полягає в тому, що в сучасних умовах на ринку автотранспортних послуг функціонує велика кількість посередників і серед цього розмаїття споживач повинен вибрати собі надійного партнера для реалізації його логістичної стратегії.

В основу експертного (однокритеріального) методу поставлені оцінки спеціалістівекспертів для параметрів, які характеризують логістичних посередників, і описані процедури отримання інтегральних експертних оцінок (рейтенгів).

Багатокритеріальним може бути вибір способу перевезення, виду транспорту, маршруту, наприклад, по критеріям затрат, часу, ризику; вибір логістичного посередника, наприклад, по критеріям вартості послуг, якості, часу виконання робіт тощо.

Перелік потенційних постачальників аналізується за спеціальними критеріями, які дозволяють здійснити відбір прийнятних постачальників. Критерії оцінки і відбору генераторів матеріальних потоків залежать від вимог споживаючої логістичної системи і можуть бути різними:

- ціна продукції;
- надійність постачання;
- якість продукції;
- терміни виконання замовлень;
- репутація в своїй галузі;
- оформлення товару;
- фінансове становище постачальника, його кредитоспроможність та ін [4].

Підприємство визначає для себе найбільш значимі критерії залежно від специфіки своєї діяльності.

На основі заданих даних за допомогою різних критеріїв, знайти оптимальний варіант вибору логістичного посередника.

Вибір моделі рішення багатокритеріальної задачі залежить від того, наскільки рівна важливість критеріїв, в відповідності з якими робиться вибір. Використовуючи вагові коефіцієнти критеріїв, багатокритеріальну задачу вибору постачальника було розв'язано:

- методом адитивного згортання за формулою:

$q(x) = \sum_{j=1}^{n} a_j q_j(x) \to max, x \in D, \quad \sum_{j=1}^{n} a_j = 1, \quad a_j > 0,$

де a_j – ваговий коефіцієнт для j-го критерія;

- методом рівномірної оптимальності за формулою :

$$q(x) = \sum_{j=1}^{n} q_j(x) \rightarrow max, \quad x \in D;$$

- методом мультиплікативного згортання:

$$q(x) = \prod_{j=1}^{n} q_j(x) \rightarrow \max, \quad x \in D;$$

- методом мінімаксного згортання:

$$max_j\left[max q_j(x) - q_j(x)\right] \rightarrow min;$$

на основі яких було вибрано постачальника [3].

Отже, логістичні стратегії є доволі важливою рушійною силою для досягнення стратегічних цілей підприємства, для підтримання конкурентоспроможності підприємства на ринку. Вони пов'язуються з іншими функціональними стратегіями, а також охоплюють усі сфери діяльності (постачання, виробництво тощо). За правильного застосування логістичних стратегій спостерігається зниження загальних витрат та підвищення рівня обслуговування клієнта, тобто збільшується ефективність діяльності та досягнення цілей підприємства, а саме: з'являються перспективи розвитку та росту діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. *Бауэрсокс Д. Дж.* Логистика: интегрированная цепь поставок / Д. Дж. Бауэрсокс. – М.: Олимп-Бизнес, 2001. – 640 с.

2. *Гаджинский А.М.* Логистика: Учебник для высших и средних учебных заведений / А.М. Гаджинский. – М.:ИВЦ «Маркетинг», 2000. – 375 с.

3. *Лукинский В. С.* Модели и методы теории логистики: Учебное пособие / В.С. Лукинский. – СПб.: Питер, 2008. – 448 с.

Одинець В. А.,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри інформаційних систем і технологій,
Університет державної фіскальної
служби України
Мартинюк А. Р.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

WEB – ДИЗАЙН ТА ПРОГРАМУВАННЯ

Дизайн сайту - це оформлення контенту, сукупність всіх графічних елементів на веб-сторінці. Раніше під веб-дизайном розуміли виключно

візуальне оформлення, але тепер на перший план вийшло зручність користувача, тому до завдань веб-дизайнера додалися аналітика і грамотне структурування інформації на сайті. Основне завдання дизайну - познайомити користувача зі сторінкою. Він полегшує взаємодію користувача з веб-сторінкою, а отже позитивно впливає на конверсію і поведінкові чинники. Продуманий дизайн створює потрібне враження про компанію.

Відомі такі етапи створення сайту: проектування, розробка дизайну, макетування сторінок, програмування сервісів, публікація сайту, наповнення інформацією, супровід та просування проекту. На перший погляд, все просто - оформити контент і основні елементи і блоки на сайті. Проте, багато що залежить від типу сайту, кількості контенту і завдань клієнта. «Веб-дизайн охоплює п’ять основних аспектів:

- Вміст. Сюди входять форма і організація вмісту сайту. Можливий діапазон - від того, як написаний текст до того, як він організований, представлений і структурований за допомогою технології розмітки HTML.

- Зорові образи. Сюди належить компонування екранного простору на сайті. Це компонування зазвичай створюється за допомогою HTML, CSS або навіть Flash і може включати графічні елементи, що виконують функції прикраси або навігації. Візуальна сторона сайту - це найбільш очевидний аспект веб-дизайну, але не єдиний і не найважливіший.

- Технологія. Під технологією найчастіше маються на увазі різні інтерактивні елементи сайту, особливо створені з використанням програмних методів.

- Доставка. Швидкість і безвідмовність доставки сайту по мережі інтернет або внутрішній корпоративній мережі пов'язані з апаратним програмним забезпеченням і залученою мережевою архітектурою.

- Призначення. Це – причина, навіщо існує сайт, найчастіше – економічна. Саме призначення сайту обумовлює його структуру, вливає на всі ніші аспекти веб-дизайну»[1,ел.рес.].

Веб-сайти є базовими документами World Wide Web і створюються за допомогою мови гіпертекстової розмітки HTML, каскадних таблиць стилів CSS, мов програмування. Програмні засоби для створення веб-сайтів умовно поділяють на три типи: візуальні, текстові, системи управління контентом. До візуального редактора розробки веб-сайтів можна віднести Dreamweaver- HTML-редактор. Остання версія HTML-редактора Adobe DreamWeaver CS 5, що відноситься до категорії WYSIWYG-редакторів, має дуже багато переваг: зручний інтерфейс, настроювання функцій, підтримка великих проектів

і ShockWave-технологій, можливість закачування файлів через FTP, підтримка SSI і багато чого іншого. Для роботи в цій програмі не потрібно досконально знати HTML.

Серед текстових редакторів найпулярнішим є Homesite та HTML Pad. В них легко працювати не лише з HTML-кодом. «Користувачеві надається широка допомога: перелік різних атрибутів до всіх тегів, перевірка коду, підтримка XHTML, CSS-редактор тощо» [2]. Набули популярності системи управління контентом або система керування вмістом - програмне забезпечення для організації веб-сайтів чи інших інформаційних ресурсів в Інтернеті чи окремих комп'ютерних мережах. Існують сотні, а може, навіть й тисячі доступних CMS - систем. Завдяки їх функціональності ці системи можна використовувати в різних компаніях. Незважаючи на широкий вибір інструментальних та технічних засобів, наявних в CMS, існують загальні для більшості типів систем характеристики. Одною з таких систем – є WordPress проста у встановленні та використанні керування вмістом з відкритим кодом, широко використовується для створення веб-сайтів, також використовується система Drupal.

Частовживаною є Joomla – відкрита універсальна система керування вмістом для публікації даних в Інтернеті. Підходить для створення маленьких і великих корпоративних сайтів, інтернет порталів, онлайн-магазинів, сайтів спільнот і персональних сторінок. З особливостей Joomla можна відзначити: гнучкі інструменти управління обліковими записами, інтерфейс для управління медіа-файлами, підтримка створення багатомовних варіантів сторінок, система управління рекламними кампаніями, адресна книга користувачів, голосування, вбудований пошук, функції категоризації посилань і обліку кліків, WYSIWYG-редактор, система шаблонів, підтримка меню, управління новинними потоками, XML-RPC API для інтеграції з іншими системами, підтримка кешування сторінок і великий набір готових доповнень.

Отже, із вищезазначеного можна зробити висновок, що Web-дизайн — це процес виробництва сайтів, який складається з технічної розробки, створення зручної структури веб-сторінки, графічного оформлення і передачі інформації в мережу. Існує безліч програмних засобів для їх створення. Кожен з них розробляється, підтримується і модернізується багатотисячними спільнотами. Універсального рішення у виборі звісно немає, проте, це залежить від цілей, технічних можливостей розробника, та функціоналу.

Список використаних джерел:

1. https://dl.sumdu.edu.ua/textbooks/95348/569861/index.html
2. https://studopedia.ru/16_32765_ADOBE-GOLIVE-I-LIVEMOTION.html

Ніжегородцев В. О.,
доцент кафедри інформаційних систем і технологій,
Університет державної фіскальної служби України
Миколайчик Х. В.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

Інформаційне забезпечення органів публічної влади є одним з найважливіших завдань на сучасному етапі, адже з появою нових інформаційних технологій інформація стає постійним і необхідним атрибутом забезпечення діяльності держави, юридичних осіб, громадських організації та громадян.

На етапі демократизації суспільство вимагає від органів державної влади відкритості, прозорості роботи, якісних державно-управлінських послуг, а також ефективного, раціонального використання матеріальних ресурсів держави. Тому належне інформаційно-аналітичне забезпечення органів державної влади є необхідною умовою прийняття ефективних державних управлінських рішень.

Таким чином, в Україні одним із пріоритетів побудови інформаційного суспільства є інформатизація органів державного управління, що має сприяти прозорості та відкритості влади, підвищенню ефективності виконання посадових обов'язків чиновників, якісному наданню населенню країни різноманітних інформаційних послуг, демократизації виборчого процесу, інтеграції зі світовим інформаційним простором. Одним із найважливіших чинників, який повинен забезпечити дієздатність, гнучкість і динамізм державної служби, є впровадження адекватного програмного забезпечення, що має змінити характер роботи державного службовця, посиливши аналітичну складову в процесі прийняття рішень.

За допомогою механізмів інформаційного забезпечення формуються умови для розвитку та вдосконалення інформаційного суспільства, стимулюються і розширюються інформаційні технології, забезпечується вільний доступ населення до інформації. Тому виникає необхідність прийняття і реалізації певної стратегії розвитку, програми в сфері інформаційного забезпечення.

На сьогодні інформаційно-аналітичне забезпечення державних органів у сфері управління людськими ресурсами не відповідає потребам держави у проведенні реформи державного управління, її європейському вибору, європейським стандартам належного управління державою, а також сучасному рівню розвитку інформаційно-комунікаційних технологій [2].

Відповідно, інформатизація органів публічної влади та інших державних установ, а саме комп'ютеризація, впровадження електронного документообігу та електронної комунікації стає одним з першочергових завдань держави, що сприятиме підвищенню якості управлінської діяльності.

Інформатизація впливає на політичну ситуацію не тільки в державі, але і в світі, адже є можливості використовувати інтелектуальний потенціал як своєї країни, так і інших країн та використовуючи усі види інформаційних технологій, успішно формувати соціокультуру, тобто глибинну основу націй та держав [3, с.154].

Впровадження інформаційних технологій у діяльність органів державної влади здійснюється інтенсивними темпами. У ряді державних органів створені основи інформаційно-технологічної інфраструктури, формується організаційно-методичне і кадрове забезпечення ефективного використання інформаційних технологій.

Таким чином, впровадження інформаційних технологій дозволить: підвищити обґрунтованість рішень та зменшити вплив суб'єктивних факторів за рахунок застосування ефективних методів своєчасної обробки інформації; запровадити ефективний контроль за виконанням доручень та своєчасну розсилку документів посадовим особам; синхронізувати інформаційні процеси в структурах виконавчої влади щодо питань супроводження кадрового потенціалу державної служби; забезпечити умови оперативного розв'язання задач аналізу та оцінювання розвитку подій у сфері кадрового забезпечення державної служби; підвищити рівень інформування про діяльність органів виконавчої влади; створити засади для самоосвіти та оперативної консультації на основі використання інформаційних ресурсів, які доступні засобам для взаємодії із суб'єктами глобальної мережі [1, с.195].

Отже, державна політика у сфері використання інформаційних технологій направлена на реалізацію стратегічних пріоритетів у використанні інформаційних технологій у державному управлінні та формування єдиного механізму міжвідомчої координації реалізації державних програм і проектів створення державних інформаційних систем і ресурсів відповідно до цілей соціально-економічного розвитку. А також має на меті централізоване створення загальних державних інформаційних ресурсів що містять повну, несуперечливу, достовірну, актуальну інформацію, необхідну для виконання основних функцій державного управління, забезпечення доступності відповідних даних на міжвідомчому рівні, що дасть змогу побудувати єдину систему управління процесом використання інформаційних технологій в діяльності органів державної влади.

Проте, слід зазначити, що незважаючи на позитивну динаміку розвитку електронних інформаційних ресурсів в Україні, все ж існують проблеми, які гальмують процес інформатизації. До таких проблем належать: недостатнє наукове та кадрове забезпечення; матеріально-технічне забезпечення установ та організацій; недосконалість законодавчої бази щодо інформаційного забезпечення та необхідність в покращенні забезпечення державних установ сучасною комп'ютерною технікою.

Як підсумок, варто зазначити, що на сучасному етапі переходу від індустріального до інформаційного суспільства, ступінь використання інформаційного простору та інформаційних технологій в Україні стає безпосереднім чинником економічного зростання. Доведено, що запровадження інтегрованої інформаційно-аналітичної системи органів державної влади України має на меті забезпечення оперативності, достовірності, доступності та конфіденційності інформації в органах державної влади, а також підвищення ефективності та досягнення якісно нового рівня прийняття рішень в системі управління державою.

Список використаних джерел

1. Білик В. М. , Костирко В. С. Інформаційні технології та системи: Навч. посіб. / В. М. Білик, В. С. Костирко. - К. : Центр навчальної літератури, 2006. -232 с.

2. Впровадження інформаційної системи управління людськими ресурсами (PoClick) в державних органах України. Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу. [Електронний ресурс] : [Інтернет-портал]. – Електронні дані. – Режим доступа:

http://www.center.gov.ua/component/k2/item/3456-впровадження - інформаційної-системи-управління-людськими-ресурсами-poclick-в-державних-органах-україни. (дата звернення 20.04.2020). – Назва з екрана.

3. Павлюченкова М. Ю. Развитие информационно-аналитических служб как одно из направлений политики информатизации общества/ М. Ю. Павлюченкова // Государственная служба: организация, кадры, управление. – М. , 2006. – С. 162.

Редич О. В.,
к.е.н, доцент кафедри
інтелектуальних управляючих та обчислювальних систем,
Університет державної фіскальної
служби України
Мількевич К. С.,
студентка ННІ ІТ
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНИХ НЕЙРОННИХ МЕРЕЖ В АДМІНІСТРУВАННІ ПОДАТКІВ

Штучні нейронні мережі – математичний інструментарій, що є універсальним відтворювачем складних нелінійних функціональних залежностей та ґрунтується на принципах роботи біологічних нейронних структур. Цей інструментарій застосовується у аналізі різноманітних даних, прогнозування часових рядів, обробці сигналів, розпізнавання образів та багатьох інших завдяки такій важливій особливості, як здатність до навчання на реальних статистичних масивах. Тобто нейронні мережі спроможні виявляти закономірності у наявній інформації навіть без відомостей щодо можливих значень результативного показника завдяки своїй здатності до самоорганізації [1, с.28; 2].

Нейронні мережі можна розглядати як сучасні обчислювальні системи, що перетворюють інформацію так, як це відбувається в мозку людини. Оброблювана інформація має числовий характер, що дозволяє використовувати нейрону мережу, наприклад, як модель об'єкта з зовсім невідомими

характеристиками, які потрібно виявити. Інші типові додатки нейронних мереж охоплюють задачі розпізнавання, класифікації та аналізу образів [3, с.35].

Використання нейронних мереж відкриває можливості для проведення обчислень в сферах, які до цього часу відносилися лише до сфери людського інтелекту. З'являються можливості створення таких систем, які здатні до навчання, запам'ятовування та аналізу інформації, що є дуже схожим з розумовими здібностями людини.

Успішним прикладом застосування нейронних обчислень в економіці, зокрема її фінансовій сфері, є системи управління кредитними ризиками, що знайшли своє застосування у системах провідних банків.

Для оцінки вірогідності завдання збитків при несвоєчасному поверненні кредитів, банки, до видачі кредиту, проводять розрахунки по фінансовій надійності позичальника. Така перевірка базується на аналізі кредитної історії, динаміці розвитку компанії, стабільності її основних фінансових показників та інших чинниках. Технології з використанням нейромереж дають їм змогу ефективно провести необхідні розрахунки і точно встановити потенційних неплатників.

Нейронні обчислення використовуються і в інших важливих сферах в галузі економіки таких як прогнозування ситуації на фондових ринках та динаміки біржових курсів, оцінка вартості нерухомості, оптимізація товарних і грошових потоків, автоматичне зчитування чеків і форм тощо.

До типових задач, які можуть бути вирішеними з використанням нейронних мереж та нейрокомп'ютерів є задачі класифікації, автоматизації прогнозування, автоматизації процесів ухвалення рішень, управління, кодування і декодування інформації, розпізнавання образів, які є важливими і в адмініструванні податків [2]. Розроблені італійською фірмою «R Informati» нейромережеві пакети серії FlexR d, знайшли своє використання в розпізнаванні і автоматичному введенні рукописних платіжних документів та податкових декларацій.

Так, у першому випадку їх використовують не тільки для розпізнавання кількості товарів і їх вартості, а й формату документа. У випадку податкових декларацій розпізнаються фіскальні коди і суми податків.

Якщо розглядати галузь обробки інформації то нейронні мережі можуть застосовуватися для обробки чеків, розпізнавання підписів, відбитків пальців і голосу.

Нейронні мережі можуть також використовуватися для розкриття шахрайства в сферах оподаткування та соціального забезпечення. Надання

відкритого доступу до великих баз даних та інструментів аналізу здатне допомогти в удосконаленні державних послуг за рахунок впровадження інновацій, орієнтованих на надання послуг.

Важливе значення на сьогодні має відкриття даних у державному секторі. Аналіз відкритої інформації громадським сектором породжує зворотний зв'язок з державними установами на основі пропозиції від звичайних користувачів щодо поліпшення процедур обслуговування населення [4, с.41].

Прикладів використання штучного інтелекту в сфері оподаткування на сьогодні існує досить багато. До головних можна віднести наступні:

- обробка податкових повідомлень, коли сканована фотографія рахунку перетворюється в текст, зчитується роботом і заноситься в базу даних;
- прогнозування залишків по рахунках і оборотно-сальдові відомості для точного розрахунку податкової бази, визначення відрахувань і внесення потрібних корегувань;
- створення чат-ботів, які, маючи доступ до сховища податкових даних, нормативів та сформованих знань може консультувати клієнтів з питань оподаткування та ін.

Розглядаючи можливості застосування штучних нейронних мереж у адмініструванні податків, на сьогодні потрібно володіти методами та технічними засобами для машинного навчання (Machine Lerning), мовами програмування Java, Python, які широко використовуються для розробки прикладних додатків. Зокрема для Python реалізовано велику кількість бібліотек, які надають більшість доступних алгоритмів моделювання та навчання нейромереж.

Найбільшого розповсюдження набула бібліотека Python NumPy. Дана бібліотека підтримує великі багатовимірні масиви і матриці з великою бібліотекою високорівневих математичних функцій для операцій з цими масивами. Це дозволяє працювати з даними швидко та головне ефективно. Також слід згадати бібліотеку Pandas, що допомагає працювати з табличними даними у великих кількостях, а це суттєво спрощує роботу з вибірками для тренування та тестування.

Враховуючи функціонування інформаційної системи ДПС України на платформі корпорації Oracle, яка є флагманом розвитку технологій великих даних (Big Data) а в самій установі накопичено великий обсяг даних, актуальним завданням є інтеграція в інформаційно-аналітичній системі ДПСУ технологій нейромереж, штучного інтелекту [5; 6, с. 267-283].

Для працівників податкових органів, що витрачають багато часу на три основні операційні процедури: класифікацію, систематизацію та вилучення

нових знань із даних, впровадження технологій нейромереж та машинного навчання може прискорити процес аналізу податкової документації - ідентифікацію і оцінювання ризикованості операцій платника податків та отримання іншої корисної інформації.

Для мінімізації існуючих податкових ризиків держави, інтеграції у адмініструванні податків технологій інтелектуального аналізу на сьогодні гостро постає питання вивчення, дослідження та впровадження штучних нейронних мереж в операційній діяльності податкового відомства [6, с. 315-319] . Технології штучного інтелекту дозволять підвищити ефективність роботи органів ДПС [7], допоможуть забезпечити інформаційну безпеку, зменшити випадки порушень податкового законодавства, що у результаті приведе до вищого рівня життя для громадян.

Список використаних джерел

1. Інтелектуальні технології моделювання в інформаційно-аналітичній системі державної податкової служби : монографія / за заг.ред. Л.Л. Тарангул.– К.: Алерта, 2010. – 358 с.
2. Редич О.В. Нейромережі у моделюванні податкових надходжень // Науковий вісник. Збірник наукових праць Академії державної податкової служби України, 2001. - № 3 (13). - С. 231 - 239.
3. Кононюк А.Ю. Нейроні мережі і генетичні алгоритми – К.:«Корнійчук»,. 2008. – 446 с.
4. Раби Абучакра, Мишель Хури Эффективное правительство для нового века. Раби Абучакра, Мишель Хури, 2017. - 454 с.
5. Олексієнко Р.С., Редич О.В. Особливості побудови аналітичних систем на базі Oracle Data Miner. Матеріали X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми впровадження інформаційних технологій в економіці країн V-4», 16-17 травня 2019 р. – С.74-77.
6. Редич О.В. Інформаційно-аналітичні технології в оподаткуванні. Навчальний посібник / О.В. Редич. –Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. – 2019. – 438 с.
7. Редич О.В., Губатенко О.А. Результати застосування методології інтегральних критеріїв в оцінюванні діяльності органів ДПС України. //Модернізація державної податкової служби України у контексті інноваційного розвитку: матеріали науково-практичного семінару. – Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2011. – 268 с. С.86-97.

Гладченко О. В.,
доцент кафедри інформаційних систем і технологій,
Університет державної фіскальної служби України
Мосійчук І. О.,
студент ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ДІДЖИТИЛІЗАЦІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЇ І МЕТОДИ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Прорив інформаційних технологій наприкінці XX – на початку XXI сторіччя викликав у світі значні системні перетворення, що дали можливість сформуватись і розвинутись принципово новим і невіддільним глобальним субстанціям – інформаційному простору та інформаційному суспільству.

З кожним роком діджиталізація займає все більшу частину нашого життя. За даними Міжнародного союзу електрозв'язку з 2015 року до кінця третього кварталу 2018 року кількість Інтернет-користувачів збільшилося з 43% населення землі до 51,2% [5].

Підприємства не є виключенням. Діджиталізація відкриває підприємствам, нові можливості для впровадження діджитал-інструментарію, але тільки в разі наявності відповідної стратегії цей процес буде ефективним та дієвим.

Інформаційна структура має бути побудована так, щоб задовольняти потреби усіх рівнів управління підприємством. Саме такий підхід дасть змогу правильно й оптимально розв'язувати проблему створення корпоративної мережі підприємства (установи).

Корпоративна мережа підприємства (установи) – це організація зв'язку в інформаційній системі корпорації через відомчу глобальну мережу, тобто обмін інформацією між кількома розміщеними на достатньо великій відстані один від одного ПК, об'єднаних локальною мережею.

Термін «діджиталізація» прийшов до нас з США від слова «digitalization», що перекладається, як оцифровування. Тобто, дослівно в перекладі «діджиталізація» – це процес перенесення інформації у цифрову форму, тобто перетворення паперових книжок в електронні, фотографії у зображення на екрані тощо.

Діджиталізація є необхідним процесом розвитку сучасних підприємств в умовах неоекономіки. За даними дослідження, яке у 2016 році було проведено Міжнародною консалтинговою компанією «Arthur D. Little», сучасний стан діджиталізації на підприємствах можна схарактеризувати наступним чином:

- 60% компаній почали застосовувати діджитал-технології й змінювати за допомогою них бізнес під потреби клієнта;
- 20% компаній тільки почали знайомитися з діджитал;
- 18% компаній залучають і обслуговують клієнтів за допомогою інформаційних технологій;
- тільки 2% компаній повністю пройшли діджиталізацію [4].

Вона покликана спростити та прискорити роботу з великими базами даних, забезпечити автоматизацію усіх видів діяльності (основної та допоміжної операційної, інвестиційної, фінансових), покращення комунікації з клієнтами, постачальниками та партнерами та усіма інститутами зовнішнього середовища, формування нових засад взаємодії в межах підприємства − між підрозділами, працівниками, менеджментом, перехід до нових організаційних форм господарювання (мережева та віртуальна економіка).

Діджиталізація забезпечує підприємствам такі конкурентні переваги як: надання додаткової цінності товару через якісний сервіс; високий рівень зв'язку з клієнтами та цільовою аудиторією; підвищення іміджу компанії за допомогою швидкої комунікації з клієнтами; зниження ціни за допомогою автоматизації процесів та оцифровування бізнес-процесів; прозорість внутрішніх та зовнішніх процесів підприємства; підвищення лояльності клієнтів до компанії [2-4].

У висновках п'ятого щорічного дослідження корпоративних ризиків «Барометр ризиків Allianz 2016» зазначається, що головним ризиком для підприємств на глобальному рівні четвертий рік поспіль залишаються перерви у виробництві та ланцюгу постачання. Однак більшість компаній стурбовані, що втрати, понесені в результаті перерв у виробництві, які зазвичай відбуваються внаслідок завдання шкоди майну, в майбутньому будуть все частіше зумовлюватися кібератаками, технічними збоями та геополітичною нестабільністю [6].

Фахівцями термін «інформаційна безпека» розуміється по-різному, причому найчастіше мається на увазі якийсь один аспект цієї проблеми. Наприклад, з погляду керівника підприємства серйозну загрозу становить крадіжка секретної документації, з позиції розроблювача антивірусних програм – ризик знищення безцінних даних. Кожний із цих аспектів заслуговує окремого вивчення, але для споживача важливо забезпечити безпеку взагалі, а не тільки за окремими ризиками. На нашу думку, інформаційна безпека для підприємства полягає у певних діях щодо вияву, усунення та нейтралізації

негативних джерел, причин і умов впливу на інформацію. При цьому поняття «інформаційна безпека» характеризує стан інформаційного захисту господарюючого суб'єкта, в умовах якого можлива дія загроз. Досягається це системою заходів, спрямованих на попередження, вияв та ліквідацію інформаційних загроз.

Способи захисту підприємства від правопорушень у сфері обігу інформації можна розділити на дві групи – організаційні та технічні. Організаційні способи захисту пов'язані з обмеженням можливого несанкціонованого фізичного доступу до інформаційних систем. Технічні способи захисту припускають використання засобів програмно-технічного характеру, спрямованих, передусім, на обмеження доступу користувача, який працює з інформаційними системами підприємства, до тієї інформації, звертатися до якої він не має права [1, с. 46-47].

Фахівці-практики виділяють, наприклад, такі основні напрями технічного захисту інформаційних систем: захист інформаційних ресурсів від несанкціонованого доступу і використання; захист від витоку по вторинних каналах електромагнітних випромінювань і наведень; захист інформації в каналах зв'язку і вузлах комутації; захист юридичної значущості електронних документів; захист автоматизованих систем від комп'ютерних вірусів і незаконної модифікації [3, с. 54].

Захист інформації неможливо регламентувати через різноманітність наявних інформаційних систем та видів інформації, що обробляється. Конкретні заходи визначаються виробничими, фінансовими та іншими можливостями підприємства (організації), обсягом конфіденційної інформації та її значущістю. Можна назвати тільки загальні правила: створення та експлуатація системи захисту інформації є складною і відповідальною справою, яку мають робити професіонали; не слід намагатись організувати абсолютно надійний захист – такого просто не існує. Система захисту має бути достатньою, надійною, ефективною та керованою. Ефективність захисту інформації вимірюється не витратами на її організацію, а її здатністю адекватно реагувати на всі загрози; заходи із захисту інформації повинні мати комплексний характер, об'єднувати різні засоби; систему захисту слід будувати, виходячи з того, що основну загрозу становлять співробітники підприємства (організації, установи) [2].

Діджиталізація є необхідним процесом розвитку сучасних підприємств, адже сучасний світ вимагає нової форми подання та обробки інформації. Перетворення інформації у цифрову форму допомагає слідкувати за усіма діями підприємства, його бухгалтерськими звітами та процесами. Збереження даних та інформації необхідність, яку потребують усі підприємства, задля безпечного та ефективного існування. Забезпечення новими методами та технологіями захисту

інформації, надає можливість підприємцю зберігати свої дані від небажаних вірусів, зломів систем та ін.

Список використаних джерел

1. Казакевич О. Ю., Конев Н. В. Предприниматель в опасности: способы защиты. Практическое руководство для предпринимателей и бизнесменов. Москва: Юрфак МГУ, 2011. 152 с.
2. Ніколаюк С. І., Никифорчук Д. Й., Томма Р. П., Барко В. І. Протидія злочинам у сфері інтелектуальної власності. Київ, 2006. 192 с.
3. Степанов Е. М. «Кроты» на фирме (персонал и конфиденциальная информация). *Предпринимательское право*. 1999. №4. С. 53–56.
4. Фомичев К. Go digital or die: Діджиталізація бізнесу, як неминучістью. URL: http://www.nand.ru/professional-information/and_library/20565/
5. Committed to connecting the world. Statistics. URL: https://www.itu.int/en/ITUD/Statistics/Pages/stat/default.aspx
6. Top 10 Global Business Risks for 2016. URL: http://www.agcs.allianz.com/assets/PDFs/Reports/

Тучак Т. В.,
к.е.н., доцент
Університет державної фіскальної служби України
М'ялик М. С.,
Ткаченко В. О.,
студентки ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ВИКЛИКИ

На сучасному етапі розвитку світової економіки величезний вплив на соціально-економічний розвиток чинять процеси глобалізації, зокрема, одна з головних її форм – діджиталізація. Діджиталізація економіки як об'єктивне явище і конкретна форма прояву глобалізаційного процесу, включає в себе безліч економічних і соціальних як вигод так і непередбачуваних викликів [1, с 93].

Аспекти становлення та розвитку діджиталізації економіки висвітлено у працях таких зарубіжних вчених, як В. Айзексон, Б. Ларралде, А. Тоффлер,

Х. Тоффлер, Р. Хаген, А. Швієнбахер, Т. Шольц. До обґрунтування понятійного апарату діджитал-економіки долучилися також вітчизняні фахівці, зокрема Ю. М. Бажал, К. Ю. Кононова, Н. М. Краус.

Діджиталізація – це цілком інноваційний процес, який з'явився як наслідок попереднього технічного феномену – комп'ютеризації – або використання комп'ютерів для виконання людських завдань, в тому числі і в сфері публічних фінансів та управління [2, с. 92].

Публічні фінанси, в свою чергу, на своїй меті мають задоволення соціальних потреб, що є спонукальними мотивами до розвитку суспільства та носіїв потреб, що може принести задоволення, користь носіям потреб, сприяти покращенню добробуту, економічному зростанню, фінансовій стабільності.

Як показує досвід розвинутих країн, діджиталізація не лише здатна безпосередньо забезпечити економічне зростання, а й створює самопідтримуючий синергетичний ефект за рахунок численних екстерналій, що поширюються на економічну, соціальну, технологічну, інтелектуальну й інфраструктурну складові розвитку.

Таким чином в нашій країні, насамперед, на державному рівні є умови для розвитку діджиталізації. Одними із основних документів, які регулюють діджіталізацію та визнають її пріоритетом державної політики в Україні являється – Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки», Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації», Закон України «Про національну програму інформатизації» та ін.

Державні фінанси наразі зазнають глобальної трансформації під впливом діджіталізації. Найцікавішими та найперспективнішими напрямками у сфері державних фінансів та управління є запровадження [3, с 352]:

- єдиного державного електронного демографічного реєстру (citizen ID) з цифровою ідентифікацією громадян (citizen-card, Mobile ID);
- інфраструктури відкритих даних - публічних інформаційних ресурсів та баз даних у відкритому доступі (на сьогодні вже діє портал E-data - використання публічних коштів, автоматизований реєстр відшкодування ПДВ; інформаційно-аналітична система "Прозорий бюджет" як інструмент управління публічними фінансами із системою ключових показників ефективності, де однією із складових є розділ "Бюджет для громадськості" та інші);
- інфраструктури державних послуг (e-government) - безпаперової взаємодії за принципом "єдиного вікна" та автоматизації усіх процесів бек-офісу державних установ;

- геоінформаційної інфраструктури - оцифровування інфраструктур відповідно до галузей економіки (транспорт, енергетика, ЖКГ і т.д.);
- інфраструктури життєзабезпечення - позиції в рейтингах: індекс якості життя (безпечне та комфортне життя), міжнародний індекс щастя;

Подальша електронізація послуг, як один із пріоритетних напрямів, визнається і для фіскальної служби. Увесь світ, усі податкові служби йдуть шляхом цифровізації, електронізації, діджиталізації — це процес, який допомагає звести до мінімуму контакти платника податків і чиновника, що, у свою чергу, означає зменшення корупційних ризиків на всіх рівнях і за всіма напрямами. Як результат - спрощення податкових та митних процедур, полегшення ведення бізнесу і покращення інвестиційного клімату [4].

Діджіталізація має дві сторони медалі. І крім переваг, головним ризиком цифрової трансформації є зростання рівня безробіття як після кожної промислової революції через розвиток штучного інтелекту й автоматизації процесів. Також, можуть виникати проблеми на різних етапах, що стосуються питань економічної безпеки, технологічного оснащення мереж, раціональності управлінських рішень щодо впровадження єдиної цифрової інфраструктури.

Список використаних джерел

1. Онищенко В. О., Сівіцька С. П., Черв'як А. В. Вплив діджиталізації на економіку країни. NEW TCONOMICS: матеріали Міжнародного наукового форуму «NEW TCONOMICS – 2019» (м. Київ, 14 – 15 листопада 2019 р.): в 2-х томах. Т. 1; НАН України, Ін-т економіки пром-сті, Київ, 2019. 368 с. С. 93–97.
2. Синютка Н.Г ЛУЦИК А.І Діджиталізація фіскальних процесів: теоретичні підходи. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Економічне майбутнє України очима молодих дослідників» (30 листопада 2018 р., м. Київ) / Відпов. за вип. С. Остапчук. К.: ТОВ «ВІПО», 2018. 380 с. С. 91-94
3. Чеберяко О. В. Діджиталізація у сфері державних фінансів та управління [Електронний ресурс] / Чеберяко О. В. // Цифрова економіка : зб. матеріалів II Нац. наук.-метод. конф., 17–18 жовт. 2019 р., м. Київ / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана» [та ін.] ; [оргком.: Д. Г. Лук'яненко (голова) та ін.]. – Електрон. текст. дані. – Київ : КНЕУ, 2019. – С. 350–355. – Назва з титул. екрану.
4. Пріоритет ДФС — діджиталізація 100 % податкових сервісів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100009931-prioritet-dfs-didzhitalizatsiya-100-podatkovikh-servisiv

Громова Т. М.,
к.е.н., доцент,
Університет державної фіскальної служби України
Некраса Г. С.,
студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ У СФЕРІ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ ТА УПРАВЛІННЯ

Україна прагне стати повноцінним членом європейського суспільства на засадах демократизму та правової і соціально орієнтованої держави, тому усі сфери її життєдіяльності повинні відповідати нормам та стандартам цивілізованого суспільства. І саме сфера публічних фінансів є тим сегментом у державі, який потребує нових управлінських підходів і пошуку нових шляхів покращення використання державних коштів.

В сучасних умовах можна спостерігати, що цифрові технології стають одним із ключових драйверів сталого розвитку за умови широкого охоплення Інтернетом, який є базовою послугою і дозволяє використовувати інші цифрові можливості. XXI століття - це епоха інновацій, економіки знань, поширення результатів четвертої промислової революції та діджиталізації, коли такі передові технології радикально змінюють цілі галузі економіки й суспільство загалом.

В Україні цифровізація стає пріоритетом державної політики відповідно до "Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки". У вересні 2019 було створено профільне Міністерство цифрової трансформації, яке відповідатиме за формування та реалізацію державної політики у сфері цифровізації, відкритих даних, національних електронних інформаційних ресурсів, впровадження електронних та адміністративних послуг, електронних довірчих послуг, а також розвиток цифрових навичок громадян [1].

Державні фінанси наразі зазнають глобальної трансформації під впливом діджіталізації. Найцікавішими та найперспективнішими напрямками у сфері державних фінансів та управління є запровадження[2]:

- єдиного державного електронного демографічного реєстру з цифровою ідентифікацією громадян;
- інфраструктури відкритих даних - публічних інформаційних ресурсів та баз даних у відкритому доступі;
- інфраструктури державних послуг – безпаперової взаємодії за принципом "єдиного вікна" та автоматизації усіх процесів бек-офісу державних установ;
- геоінформаційної інфраструктури - оцифровування інфраструктур відповідно до галузей економіки (транспорт, енергетика, ЖКГ і т.д.);
- інфраструктури життєзабезпечення - позиції в рейтингах: індекс якості життя (безпечне та комфортне життя), міжнародний індекс щастя;
- блокчейн інфраструктури як опорної для реалізації багатьох інших проектів - реєстрація народжуванності, смертності, укладання шлюбу, прав власності, реєстрація бізнесу, організація державного і корпоративного документообігу, формування реєстру транспортних засобів та їх логістика, сфера охорони здоров’я і медицини, освітня сфера,тощо.

Серед основних проектів цифрової трансформації як інноваційних трендів у сфері державних фінансів та управління виділяють[3]:

- цифрова медицина - створення національної системи Electronic Health Record (EHR);
- діджиталізація українських державних підприємств шляхом закупівлі програмного забезпечення з метою створення "смарт-фабрики", яке апелює до таких технологій, як хмарні обчислення, бездротові комунікації, дистанційне управління та обслуговування, кібербезпека, інтеграція систем управління, інтеграція та краща співпраця в ланцюжку доданої вартості, 3D-друк, аналітика великих даних, штучний інтелект, адитивні технології, нове покоління роботів тощо;
- електронна демократія з розвитком таких секторів як е-парламент; е-голосування (e-voting); е-правосуддя; е-медіація (досудове розв’язання спорів); е-референдум; е-голосування; е-консультації; е-петиції; е-політичні кампанії; е-опитування;
- цифровізація соціальної сфери - створення екосистеми взаємодії громадян із соціальними програмами, послугами та інформацією, необхідною для вибору послуг, взаємодії соціальних служб, відомств та створення платформи управління соціальними програмами для задоволення унікальних вимог організацій соціальної сфери, індивідуальних вимог і специфіки їх споживачів та оцінки ефективності наданих послуг;

- електронна митниця (e-customs) для розв’язання не лише локальних логістичних та інших проблем, але й для інтеграції України в цифровий єдиний ринок;
- безготівкова економіка (cashlesseconomy) як інструмент боротьби з тіньовим обігом коштів для оздоровлення економіки;
- "розумні"міста (смарт-сіті), а основною рушійною силою є збір та обробка великої кількості даних (Big Data) для підвищення якості життя населення.

Політика діджиталізації спрямована на полегшення взаємодії людини та держави. Коли країна стає «цифровою», вона привертає увагу інвесторів. Розбудова цифрової країни — це курс на економічний успіх. Поки що важко говорити про успіхи або невдачі у цій сфері, оскільки ми перебуваємо тільки на початку цього шляху. Однак вже зараз можна говорити, що Україна розвивається в напрямку Євросоюзу, достатньо активно впроваджуючи цифрові технології.

Список використаних джерел

1. Розпорядження КМУ "Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації" від 17 січня 2018 р. № 67-р [Ел.ресурс] // Верховна Рада України [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80
2. Краус Н. М., Голобородько О. П., Краус К. М. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку // Ефективна економіка. - 2018 -№ 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf
3. Сідей О. Україна у стилі digital // Юридична газета – 2019 - № 45-46. URL: https://yur-gazeta.com/publications/practice/informaciyne-pravo-telekomunikaciyi/ukrayina-u-stili-digital.html

Никитченко Н. В.,
д.ю.н., завідувач кафедри господарського права та процесу,
Університету державної фіскальної
служби України
Петручик А. В.,
студентка групи ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА ТА ЇЇ ПЕРЕВІРКА

На сьогодні, в умовах переходу економіки України до ринкових відносин першочергового значення набувають стан і перспективи діяльності підприємств різних форм власності та господарювання, ефективне використання фінансових ресурсів. У результаті неефективного управління для економіки в цілому, зокрема акціонерних товариств України, які є основною організаційно-правовою формою в умовах ринку, хронічною стала нестача фінансових ресурсів, постійний пошук джерел фінансування, форм і методів раціонального використання обмежених за обсягом ресурсів.

Актуальність даного питання полягає, у можливих способах удосконалення форм і методів фінансового діяльності акціонерних товариств, тобто пошук нових ефективних шляхів фінансової діяльності, а також її перевірки.

Проблема фінансування діяльності і їх перевірки досліджувалась у працях багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених , таких як: Є.Ф. Брігхема, Б. Коласса, Р. Брейлі, С. Майерса, Ж. Ришара, А.М. Поддерьогіна, Л.Д. Буряка, Я.В. Воловця, М.В. Грідчіної, О.В. Павловської, О.О. Терещенко.

Чинне законодавство України покладає на акціонерні товариства підвищенні зобов'язання та високу фінансову відповідальність за їх порушення, порівняно з суб'єктами господарювання інших організаційно-правових форм.

Невід'ємною передумовою ефективності корпоративного управління акціонерними товариствами є прозорість та незалежне розкриття інформації про діяльність товариства, що дозволяє акціонерам та потенційним інвесторам здійснювати об'єктивну оцінку фінансово-економічного стану товариств для прийняття ними поінформованих рішень. Аналіз фінансового стану акціонерного товариства є важливим елементом фінансового менеджменту і

аудиту, так як підприємство в умовах ринкової економіки здійснює свою виробничо-торговельну діяльність самостійно і конкуренція, що полягає в змаганні підприємств за споживача їх продукції, змушує виробника враховувати інтереси та запити і виробляти ту продукцію, яка потрібна покупцеві [1, с.388].

У широкому значенні під фінансовою діяльністю розуміють усі заходи, пов’язані з мобілізацією капіталу, його використанням, примноженням (збільшенням вартості) та поверненням. Інакше кажучи, фінансова діяльність (у широкому розумінні) включає весь комплекс функціональних завдань, здійснюваних фінансовими службами підприємства і пов’язаних з фінансуванням, інвестиційною діяльністю та фінансовим забезпеченням операційної діяльності суб’єкта господарювання [2].

В організаційній та управлінській роботі підприємств фінансова діяльність займає особливе місце. Від неї багато в чому залежить своєчасність та повнота фінансового забезпечення виробничо-господарської діяльності та розвитку підприємства, виконання фінансових зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання.

Фінансову діяльність підприємства спрямовано на вирішення таких основних завдань:

– фінансове забезпечення поточної виробничо-господарської діяльності; – пошук резервів збільшення доходів, прибутку, підвищення рентабельності та платоспроможності;

– виконання фінансових зобов'язань перед суб'єктами господарювання, бюджетом, банками;

– мобілізація фінансових ресурсів в обсязі, необхідному для фінансування виробничого й соціального розвитку, збільшення власного капіталу;

– контроль за ефективним, цільовим розподілом та використанням фінансових ресурсів.

Фінансова робота підприємства здійснюється за такими основними напрямками:

– фінансове прогнозування та планування;

– аналіз та контроль виробничо-господарської діяльності;

– оперативна, поточна фінансово-економічна робота [3].

Але як і на будь-якому підприємстві, для того щоб фінансова діяльність була успішною і відповідала вимогам закону, потрібно створення органу який буде займатися контролем і перевіркою.

Для проведення перевірки фінансово-господарської діяльності приватного акціонерного товариства загальні збори можуть обирати ревізійну комісію

(ревізора). В приватних акціонерних товариствах з кількістю акціонерів, що не перевищує 100 осіб, може запроваджуватися посада ревізора або обиратися ревізійна комісія, а в товариствах з кількістю акціонерів більше 100 осіб може обиратися лише ревізійна комісія.

Ревізійна комісія (ревізор) може обиратися для проведення спеціальної перевірки фінансово-господарської діяльності товариства або на визначений період. Строк повноважень членів ревізійної комісії (ревізора) встановлюється на період до дати проведення чергових річних загальних зборів, якщо статутом товариства, або положенням про ревізійну комісію, або рішенням загальних зборів акціонерного товариства не передбачено інший строк повноважень, але не більше ніж на п'ять років[4].

Фінансові перевірки здійснюються за результатами фінансового звітного року.

Відповідно до Закону України «Про акціонерні товариства»: «Ревізійна комісія (ревізор) проводить перевірку фінансово-господарської діяльності акціонерного товариства за результатами фінансового року, якщо інше не передбачено статутом товариства. Виконавчий орган забезпечує членам ревізійної комісії (ревізору) доступ до інформації в межах, передбачених статутом або положенням про ревізійну комісію.»

За підсумками перевірки фінансово-господарської діяльності акціонерного товариства за результатами фінансового року ревізійна комісія (ревізор) готує висновок, в якому міститься інформація про:

- підтвердження достовірності та повноти даних фінансової звітності за відповідний період;

- факти порушення законодавства під час провадження фінансово-господарської діяльності, а також встановленого порядку ведення бухгалтерського обліку та подання звітності.

Отже, фінансова діяльність є основою акціонерного товариства. Але для її успіху, потрібна постійна перевірка і контроль спеціальних органів. На сьогодні стан є не досить задовільним: обмеженість матеріальних, фінансових, трудових ресурсів в умовах недосконалості правового поля та серйозних політичних перетворень потребують нових підходів до управління фінансовою діяльністю. Суттєво зростає потреба в якісному прогнозуванні фінансового стану акціонерних товариств, оскільки саме в процесі прогнозування його фінансового стану визначаються шляхи забезпечення беззбиткової діяльності та запобігання банкрутству. Для налагодження фінансового стану акціонерних товариств також необхідним є:

- впровадження антикризової стратегії, насамперед,

- прийняття комплексу фінансово-економічних заходів щодо виявлення резервів підвищення платоспроможності,

- фінансової стійкості та поліпшення ліквідності акціонерних товариств,

-оптимізації структури дебіторської та кредиторської заборгованостей на основі її аналізу та причин виникнення,

-забезпечення своєчасності розрахунків щодо погашення кредитів, збільшення прибутковості акціонерних товариств та поліпшення формування й використання їх прибутку з метою стимулювання їх виробничого та соціального розвитку.

Список використаних джерел

1. Зоріна О. А. Необхідність аналізу фінансового стану акціонерних товарист. *Університетські наукові записки.* 2016. С. С.387–394.

2. Терещенко, О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання [Текст] : навч. посібник. Київ. КНЕУ, 2015. 554 с.

3. Фінанси підприємств [Текст] : підручник / керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – 3-тє вид., перероб. та доп. Київ.КНЕУ, 2016. 460 с.

4. Про акціонерні товариства: Закон України: від 02.04.2020 р. № 514-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17 (дата доступу: 10.04.2020).

Пілевич Д. С.,
доцент кафедри управлінського обліку,
бізнес-аналітики та статистики,
Університет державної фіскальної
служби України
м. Ірпінь, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОГО КОНТОРОЮ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Сучасними тенденціями розвитку національної економіки є трансформація підходів до ведення бізнесу, посилення конкуренції на внутрішніх і міжнародних ринках, прискорення життєвого циклу продукції, зростання швидкості реакції бізнесу на екзогенні й ендогенні виклики, а також діджиталізація соціально-економічних процесів. Впровадження інформаційних технологій значною мірою змінює діяльність підприємств і систему їх менеджменту. Вищезазначене обумовлює необхідність модернізації діяльності з контролю фінансово-господарської діяльності економічних суб'єктів, зокрема в напрямі вдосконалення інформаційно-технічного й організаційного забезпечення фінансового контролю.

В умовах стрімкого зростання обсягів інформації та прискорення темпів її обігу якісний фінансовий контроль вимагає імплементації сучасних інформаційних технологій (рис. 1). Це дозволить автоматизувати документообіг, оптимізувати процеси збору, обробки й аналізу даних контрольно-ревізійної роботи, а також підвищити ефективність діяльності ревізорів [3]. Використання комп'ютерних технологій дасть можливість ревізорам оперативніше інформувати відповідні організації про операції з відшкодування збитків, накладання адміністративних штрафів і дисциплінарних стягнень, поновлення незаконних витрат та ін. [4]. Діджиталізація фінансового контролю нині є безальтернативним шляхом його розвитку, оскільки традиційний шлях ручного фінансового контролю вже неспроможний справлятись із постійно зростаючими масивами інформаційних ресурсів та ускладненням процесу їх аналізу.

Інформаційні технології відкривають нові можливості в організації контрольно-ревізійної роботи, сприяючи її переходу на якісно вищий рівень розвитку завдяки підвищенню темпів і масштабів обробки інформації, забезпеченню її перевірки на достовірність, удосконаленню інструментарію аналізу й проведення розрахунків. До переваг використання інформаційно-комунікаційних технологій у фінансовому контролі відноситься комплексність охоплення баз даних, спрощення моделювання і проектування контрольно-аудиторської роботи, налагодження роботи інтелектуальних експертних систем, автоматизація фінансової діагностики на підприємствах.

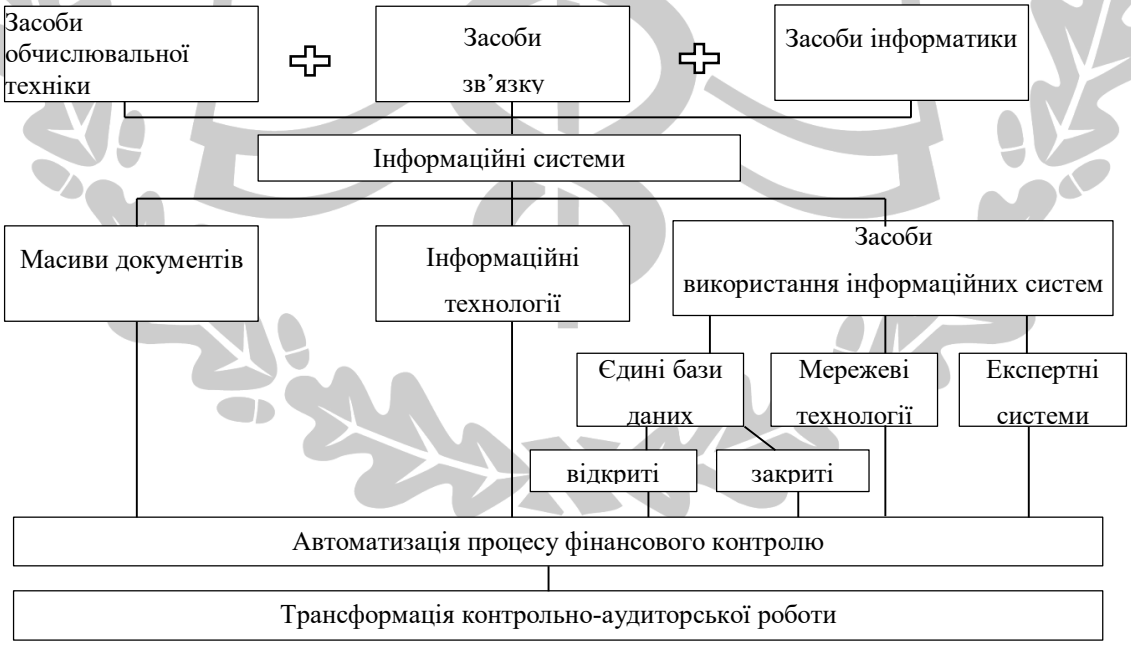

Рис. 1. Елементи забезпечення автоматизації фінансового контролю

На сучасному етапі розвитку фінансового контролю спостерігається наявність певних організаційних бар'єрів, що обумовлюють зниження ефективності застосування інформаційних технологій. Зокрема, на практиці можливі випадки одночасного застосування новітніх і застарілих програмних засобів, які складно інтегрувати й синхронізувати в єдиній інформаційній системі. Нерідко виникають технічні труднощі з конвертацією бухгалтерської інформації в програмне середовище, прийнятне для ревізора; або ж, навпаки, з адаптацією системи ревізора до особливостей інформаційної бази об'єкта контролю. Більше того, значні масиви інформації, необхідної для здійснення фінансового контролю, досі залишаються підготовленими неавтоматизованим (ручним) способом. Це призводить до уповільнення процесів обробки і передачі інформації, прийняття рішень, а також до виникнення помилок. Відповідно, актуалізується необхідність розробки дієвих засобів моніторингу стану інформаційної системи, гарантування кібербезпеки, цілісності та захищеності корпоративної бази даних. Зазначені бар'єри обтяжуються існуючими проблемами фінансового контролю: неефективністю механізму контролю за фінансовими ресурсами; застарілістю нормативно-правової бази в даній сфері; наявністю фінансових правопорушень; недоліками в діяльності контролюючих органів; непослідовністю і неузгодженістю деяких реформ та програм розвитку й інформатизації національної економіки.

Діджиталізація фінансового контролю означає не лише оснащення комп'ютерною технікою, придбання професіонального програмного забезпечення, впровадження інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій. Це також організація якісного обслуговування інформаційної системи, аналітичного апарату, створення передумов для оперативного збору та актуалізації інформації з різноманітних джерел.

У ході фінансового контролю фахівці стикаються з необхідністю опрацювання величезних обсягів інформації з бухгалтерського обліку і статистичної звітності, що потребують попереднього узагальнення та класифікації. Беручи до уваги диверсифікованість джерел отримання первинної інформації, перспективним є впровадження розподіленої інформаційно-аналітичної системи. При цьому високі вимоги висуваються до характеристик інформаційного забезпечення автоматизованих систем фінансового контролю (рис. 2). Специфіка таких систем полягає в тому, що, з одного боку, їх дані використовуються для здійснення фінансового контролю, а, з іншого боку, результати фінансового контролю поповнюють існуючу інформаційну базу [4].

Якісне здійснення фінансового контролю передбачає, по-перше, вільне користування необхідними інформаційними ресурсами; по-друге, наявність

аналітичного й інформаційного супроводу на різних етапах проведення такого контролю. Ключовими етапами реалізації контрольно-аудиторської діяльності на основі інформаційних технологій визначають наступні: 1) формування інформаційного забезпечення; 2) обробка інформації; 3) систематизація первинної облікової інформації; 4) створення вихідної документації; 5) формування архіву даних [4]. На кожному з етапів ревізором має враховуватись вплив низки чинників екзогенного середовища, спектр яких щорічно розширюється і рівень складності аналізу яких постійно зростає.

Рис. 2. Характеристики інформаційного забезпечення автоматизованих систем фінансового контролю

До професійних якостей і навичок ревізорів висуваються високі вимоги, зокрема і щодо їх умінь здійснювати економіко-математичне моделювання, прогнозування, а також проводити дослідження діяльності підприємства. Окрема увага приділяється досвіду таких фахівців і їх спроможності робити обґрунтовані висновки та самостійно приймати рішення. Це обумовлено тим фактом, що попри значні потужності сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, далеко не всі

операції контрольно-аудиторської роботи можуть бути автоматизовані. Одна ж із принципових вимог до висококваліфікованих ревізорів – це їх спроможність оперативно опановувати інноваційні технології та швидко адаптуватись до роботи з ними.

Систематизація наукової літератури дозволила виокремити основні напрями вдосконалення фінансового контролю в контексті діджиталізації національної економіки. Результати такого узагальнення із конкретизацією очікуваних ефектів від впровадження пропонованих заходів зведено в табл. 1.

Таблиця 1

Напрями вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення фінансового контролю

Напрями та заходи	Очікувані результати
– стандартизація системи та процедур фінансового контролю; – формування інтегрованої бази даних результатів фінансового контролю; – регулярне оновлення інформаційно-комунікаційних технологій і програмного забезпечення; – удосконалення моніторингу даних про порушення фінансової дисципліни; – конкретизація принципів та методів проведення фінансового контролю; – формування методичних рекомендацій з реалізації фінансового контролю; – модернізація АРМ і баз даних контролюючих органів; – оптимізація фінансового контролю з метою ліквідації необґрунтованих, обтяжливих процедур з мінімальною змістовною цінністю результатів; – удосконалення комунікаційних каналів між підрозділами та контролюючими органами; – збільшення потужності інформаційних систем фінансового контролю	– зміцнення фінансової дисципліни; – зростання швидкості реакції на загрози чи випадки фінансового шахрайства, неефективності використання фінансових ресурсів; – оптимізація структури витрат; – автоматизація процесів перевірки достовірності і точності інформації щодо законності використання публічних фінансів; – розвиток інфраструктури інформаційної системи; – запровадження ефективної системи внутрішнього фінансового контролю; – підвищення ефективності управління наявними ресурсами; – розширення доступу стейкхолдерів до даних інформаційної бази; – гармонізація зовнішнього контролю і аудиту; – налагодження плідного співробітництва між органами влади у ході організації та проведення фінансового контролю

Джерело: складено на основі [1; 4]

Таким чином, у сучасних умовах діджиталізації національної економіки трансформації зазнає і система фінансового контролю. Підвищення ефективності останнього значною мірою залежить від злагодженості діяльності стейкхолдерів. Удосконалення фінансового контролю не обмежується виключно оновленням матеріально-технічної бази контролюючих органів (впровадження новітніх інформаційних технологій, сучасного комп'ютерного обладнання, ліцензійного

програмного забезпечення). Важливо сформувати комплексний стратегічний підхід до інформатизації фінансового контролю, що має бути узгодженим із державними та регіональними програмами цифровізації різних секторів національної економіки. Такий підхід варто орієнтувати на організацію оперативного обміну інформацією та налагодження зворотного зв'язку між різними органами влади у сфері фінансового контролю.

Нині сукупність викликів для фінансового контролю формує тенденція поширення криптовалютних операцій у світі. У наукових колах досі відсутній єдиний підхід до визначення сутності криптовалюти (розглядають у якості активу, товару, валюти, інвестиції тощо) [2]. При цьому деяким країнам, таким як США, Японія, Норвегія, Канада, Великобританія, Німеччина, вдається оподатковувати операції з використанням криптовалют. В Україні це питання досі залишається невирішеним, передусім через відсутність чітко визначеного правового статусу криптовалют. Відповідно, даний напрямок відноситься до одного із найбільш перспективних векторів подальших досліджень у юридичній, фінансовій й обліково-аналітичній науці.

Список використаних джерел

1. Варналій З. С. (2019) Модернізація публічних фінансів України в умовах діджиталізації. С. 325-328. Управління публічними фінансами та проблеми забезпечення національної економічної безпеки: збірник тез Податкового конгресу (м. Ірпінь, 12 грудня 2019 р.). Ірпінь: Університет ДФС України.

2. Дубина М.В., Холявко Н.І., Моротченко І.Ю. (2019) Криптовалюти: сутність та етапи еволюції. *Фінансові дослідження.* № 1 (6). URL: https://fr.stu.cn.ua/tmppdf/178.pdf

3. Пілевич Д. С. (2017) Роль контролінгу у процесі розвитку підприємств. *Проблеми економіки*. № 1. С. 232-237.

4. Яремко С. А., Ніколаєва О. І., Войтко В. В. (2013) Організація фінансового контролю в умовах застосування інформаційних технологій і систем. *Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво*. № 12. С. 81-85.

Колісник О. П.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Університет державної фіскальної
служби України
Посесор О. В.,
Сухін І. К.,
курсанти Факультету підготовки,
перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ КРИПТОВАЛЮТ

Таке явище, як діджиталізація (поширення Digital-технологій) набуло поширення на початку нового тисячоліття, а разом з ним світ поступово почали заповнювати такі продукти, як блокчейн, а також криптовалюта.

Поряд із технологією Blockchain з'явився новий економічний феномен – криптовалюта, першим різновидом якої став Bitcoin. Із кожним днем у світі все частіше фіксуються операції, які проводяться за допомогою криптовалют [1, с. 340].

Слід зауважити, що визначити термін «криптовалюта» можливо як складну систему інформаційних процедур, які фіксують факт зміни ідентифікації власників сегментів цієї системи.

Децентралізований механізм емісії та обігу є основою функціонування криптовалют як на міжнародному, так і на внутрішньодержавному рівнях. Але, важливим фактом є нормативне закріплення даного феномену – у законодавчому базисі більшості країн світу (в Україні зокрема) не визначено її статус, а в тому числі й регламентацію фіксації операцій з криптовалютою в бухгалтерській звітності. Саме це зумовлює актуальність досліджуваного питання та його новизну.

Розробка досліджуваного питання знаходиться на етапі опрацювання, як закордонними, так і вітчизняними вченими.

Певними аспектами запровадження і розвитку криптовалюти займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як М. Кучерявенко, А. Кудь, Є. Смичок, В. Костюченко, Д. Нікколаї, І. Гусєва, Т. Петрова, Р. Прайс, Л. Фрідкін та інші.

Криптовалюта – цифровий продукт, отриманий у результаті використання створених окремим особами електронних платіжних систем, які підпорядковані певним протоколам передачі даних у поєднанні з використанням криптографічних методів шифрування [2, с. 50].

Нині єдиного підходу до змісту поняття ані «віртуального активу», ані «цифрового активу», ані «криптовалюти» не визначено. Часто криптовалюту ототожнюють із поняттям «цифровий актив», проте цифровий актив, як більш широке поняття через закладену в нього суть, є інформаційним ресурсом, похідним від права на цінність і таким, що обертається в розподіленому реєстрі у вигляді унікального ідентифікатора, що дає змогу говорити про новий об'єкт цивільних правовідносин – право на користування інформацією.

Криптовалюта за своєю природою має автономний, децентралізований, транскордонний характер, не має юрисдикційної прив'язки та визначеного емітента, що передбачає регулювання таких відносин нормами як приватного, так і публічного права [2, с. 53].

Зауважимо, що нормативно-правова невизначеність, але фактичне існування даного явища є проблемним щодо аспекту бухгалтерського обліку віртуальних активів, криптовалют зокрема.

Наприклад, відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», активи – це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигод у майбутньому. Наприклад, криптовалюта зберігається на електронному носії, а отже, вона перебуває під контролем підприємства в результаті минулих подій (перерахування коштів та одержання замість них певної кількості криптовалюти) і є ресурсом, який може бути використаний для розрахунку з певними контрагентами. Із зазначеного випливає, що для цілей обліку криптовалюта є активом [2, с. 51].

Як методологічну проблему визнання криптовалют об'єктами бухгалтерського обліку можна виділити неможливість єдиного універсального підходу щодо їх класифікації як певного виду активів через безліч технічних нюансів та велику кількість їх різновидів, а також різну мету їх придбання. Криптовалюти мають ознаки грошей, іноземних валют, еквівалентів грошових коштів, фінансових інвестицій, товарів, запасів, нематеріальних активів [3, с. 80].

Нині в Україні відбуваються процеси активної інтеграції міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ), включно з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (далі – МСБО) та тлумаченнями, виданими Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

Відповідно до поширеного у науці фінансового права та економічної теорії підходу, криптовалюту відносять до групи нематеріальних активів, тобто розглядають як немонетарний актив.

П. 8 МСФЗ 38 визначає таке: «Нематеріальний актив – це ідентифікований немонетарний актив, який не має фізичної форми». Справді, криптовалюти відповідають критеріям нематеріальних активів: вони можуть бути окремо ідентифіковані та продані; вони є немонетарними активами; не мають фізичної форми; велика ймовірність того, що вони принесуть майбутні економічні вигоди [2, с. 52].

У дослідженні професійних бухгалтерів Канади «Введення до обліку криптовалюти» спростовується інформація про те, що віртуальні валюти за своєю економічною сутністю відповідають грошовим коштам, цінним паперам або інвестиційній нерухомості [1, с. 340].

За своєю суттю (як засіб платежу) криптовалюти більш відповідають визначенню еквіваленту грошових коштів, ніж фінансовим інвестиціям. Однак однією із суттєвих ознак еквівалентів грошових коштів є незначний ризик зміни вартості. Коливання курсів криптовалют має дуже стрімкий характер, причому курс такої валюти залежить тільки від попиту та пропозиції на неї (обсяг попиту залежить від того, скільки товарів і послуг можна придбати за криптовалюту, а пропозиція жорстко обмежена) [2, с. 52].

Щодо документів, прийнятих Радою МСБО, слід зазначити, що в березні 2019 року Комітет з інтерпретації міжнародної фінансової звітності (IFRIC) прийняв документ, який має назву «Holdings of Cryptocurrencies».

Комітет зауважив, що криптовалюта, яка утримується, відповідає визначенню нематеріального активу в МСБО 38 на тих підставах, що він може бути відокремлений від власника і проданий або переданий окремо; він не надає власнику права на отримання фіксованої або визначеної кількості одиниць валюти. Комітет дійшов висновку, що МСБО 2 «Запаси» застосовується до криптовалют, коли вони утримуються для продажу у звичайному бізнесі. Якщо МСБО 2 не застосовується, суб'єкт господарювання застосовує МСБО 38 до криптовалют, що утримуються [1, с. 341].

У зв’язку з вищевказаним, крипто валюту можливо обліковувати за допомогою таких бухгалтерських записів:

1. отримання криптовалюти: Д154 К66; Д154 К68; Д154 К65;
2. придбання на біржі криптовалюти: Д154 К68;
3. здійснення оплати придбаної криптовалюти: Д 68 К 30; Д68 К31.

Отже, криптовалютам не властиві всі функції грошей повною мірою (як одиниці розрахунку, засобу збереження вартості), не забезпечуються державою, тому поки що можна лише вести мову про використання криптовалют як засобу обігу, що унеможливлює визначення їх грошима або законними платіжними засобами, проте з огляду на положення стандартів бухгалтерського обліку є підстави визначити криптовалюти еквівалентами грошей.Зважаючи на нормативні вимоги до ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності в Україні, які не суперечать МСФЗ, утримувані криптовалюти за своєю економічною сутністю відповідають визначенню «нематеріальні активи».

Відсутність нормативно-правових актів у сфері обігу криптовалют в Україні ускладнює їх бухгалтерський облік і контроль. Серед науковців відсутня єдність щодо тлумачення сутності криптовалюти і, відповідно, методичних підходів до відображення в бухгалтерському обліку операцій із криптовалютами. Актуальними для подальшого дослідження залишаються питання оцінення криптовалют, критерії їх ідентифікації, розкриття інформації про операції з криптовалютами у фінансовій звітності.

Список використаних джерел

7. Костюченко В.М., Малиновська А.М., Мамонова А.В. Бухгалтерський облік криптовалют. *Інфраструктура ринку.* 2019.№ 33. URL: https://doi.org/10.32843/infrastruct33-50 (дата звернення: 29.03.2020).

8. Овчаренко А.С. Облік операцій із криптовалютами в Україні: сучасний стан і перспективи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* 2019. № 58. URL: http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.58/part_2/58-2.pdf#page=50 (дата звернення: 27.03.2020).

9. Стовпова А. С. Криптоактиви як об'єкт бухгалтерського обліку. *Економіка та держава.* 2018. № 8. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/8_2018/18.pdf (дата звернення: 27.03.2020).

Корж М. А.,
доцент кафедри економічної теорії,
Університет державної фіскальної
служби України
Прокопчук В. М.,
курсант ФПМ
Університет ДФС України
м.Ірпінь, Україна

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Державний фінансовий контроль є важливим елементом у сприянні успішній реалізації політики держави, забезпеченні процесу реформування й ефективного використання фінансових ресурсів у всіх ланках фінансової системи. На сьогоднішній день, діючий фінансовий контроль в Україні не може повною мірою запобігти порушенням у бюджетній сфері, тому велика частина виділених Україні фінансів міжнародними партнерами на вирішення актуальних у країні проблем осідає у кишенях чиновників-корупціонерів.

Підвищення ефективності використання державних фінансів, яке має вирішальне значення для економічного розвитку України та підвищення добробуту громадян, можливо досягти, зокрема, шляхом системного вдосконалення діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, підвищення рівня культури державного управління[1].

Важливим інструментом державного управління, що дає змогу досягти виконання зазначених завдань та зменшити кількість проблемних питань, пов’язаних з діяльністю центральних та місцевих органів виконавчої влади, є державний внутрішній фінансовий контроль.

Під час проведення аудиторами Рахункової палати контрольноаналітичних та експертних заходів станом на 2016 рік виявлено, відповідно до статей 116 і 119 Бюджетного кодексу України, порушень бюджетного законодавства (незаконного, у тому числі нецільового), неефективного використання коштів Державного бюджету України, а також порушень і недоліків при адмініструванні доходів державного бюджету на загальну суму 16 млрд 963,1 млн грн, з яких:

- незаконне, у тому числі нецільове використання коштів становить 7 млрд 100 млн грн;

- неефективне – 4 млрд 133,1 млн грн;

- порушення адміністрування доходів – 5 млрд 730 млн гривень. [2]

Беручи до уваги кількість зафіксованих зловживань при використанні державних коштів в Україні, для зменшення корупції у цій сфері необхідне поєднання зусиль державних контролюючих органів, комерційних аудиторських компаній, громадських активістів, журналістів і правоохоронців.

На мою думку, державні інституції можуть змінюватися лише під тиском: як з боку суспільства, так і з боку міжнародних партнерів[3]. Європейські фахівці звертають увагу на недієвість фінансового контролю в Україні. Він зводиться виключно до формальних ознак і є показовим. Експерти у сфері протидії корупції констатують, що найбільше зловживань здійснюється саме на рівні міжвідомчого контролю.

Структури, які здійснюють контроль, політично підпорядковуються або ж призначаються керівництвом міністерства чи відомства. Тобто, керівник відділу внутрішнього аудиту чи контролю напряму політично підпорядковується міністру. Це прямо суперечить європейським стандартам та нормам, які регулюють сферу контролю за використанням державних фінансів[4]. Однак, для того, щоб реформи відбулися, зовнішнього тиску недостатньо. Потрібно, щоб і серед державних службовців сформувалася така частина працівників, яка розумітиме, що без змін ця система не зможе функціонувати. Саме ці люди мають стати агентами реформ у своїх відомствах, реалізувати запропоновані концепції змін на практиці та сформувати колективи однодумців у межах своїх організацій.

В Україні важливо налагодити ефективні механізми внутрішнього контролю, коли конфлікт інтересів вирішуватиметься на ранніх стадіях, а щоденна робота відомчих контролерів не дозволить розростати корупції у цій установі та перетворюватися на систему. Для цього необхідно, щоб органи внутрішнього контролю мали функціональну свободу дій у межах своїх організацій, а також координували свою діяльність з загальнодержавними органами зовнішнього контролю[5]. Важливою є також чітка картина відповідальності кожного з контролюючих органів, щоб не відбувалося дублювання функцій, а людський і фінансовий ресурс використовувався максимально ефективно.

Реформування системи державного фінансового контролю в Україні має відбуватися завдяки кардинальному посиленню контролю за витрачанням бюджетних коштів і державного майна, узгодженню законодавчої бази, удосконаленню ефективності контролюючих органів та їх належного кадрового забезпечення. Для того, щоб громадські активісти забезпечили посильну участь

у контролі за державними фінансами, необхідно зробити інформацію, пов'язану з діяльністю державних органів, максимально відкритою та забезпечити ефективні канали комунікації активістів з правоохоронними органами.

Щоб корупційні справи не блокувалися на рівні прокуратури та місцевих суддів, критично важливим є «перезавантаження» цих органів: з відбором нових працівників, розробкою чітких процедур, за якими вони мають працювати, унеможливленням політичного впливу на судову владу та прокуратуру, а також забезпеченням якісного контролю за діяльністю обох відомств, з максимальним залученням громадськості до цього процесу.

Також важливо забезпечити проведення прозорих і чесних тендерних закупівель. У зв'язку із цим, особлива увага приділяється незалежним приватним аудиторським компаніям, які здійснюють на комерційних засадах об'єктивний аналіз та оцінку бюджетів [6].

За останній рік в Україні багато державних реєстрів стали відкритими, що покликано активізувати роботу журналістів і представників неурядового сектору у питанні відстеження зловживань при використанні державних коштів. Безсумнівно, це є позитивним кроком, який дозволить зробити органи державної влади більш підзвітними перед громадянами та поступово відновить довіру до державних інституцій.

Функціонування ефективної системи державного фінансового контролю - це головний елемент державного управління, і тому фінансовий контроль повинен здійснюватися на найвищому рівні як головна ланка в системі державного управління. Отже, фінансовий контроль як найважливіший засіб державного управління є одночасно критерієм визначення ефективності цього управління.

Список використаних джерел

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 травня 2005 р. № 158-р . URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/158-2005-%D1%80 (дата звернення: 08.05.2020).

2. Звіт Рахункової палати за 2016 рік, який затверджено рішенням Рахункової палати від 28.03.2017 № 8-8 . URL: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Reports/Zvit_RP_2016.pdf (дата звернення: 08.05.2020).

3. Аналіз чинної нормативної бази системи контролю за використанням публічних фінансів в Україні. Веб-сайт. URL: https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/PFC-Legislation-Analysis_ukr.pdf (дата звернення: 08.05.2020).

4. Основні засади запобігання корупції. Веб-сайт. URL: http://library.khpg.org/files/docs/1500543466.pdf (дата звернення: 09.05.2020).

5. Реалізація заходів подолання та попередження корупції в органах державної влади. Веб-сайт. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_6678 (дата звернення: 09.05.2020).

6. Державний фінансовий контроль в Україні: сучасний стан, проблематика, напрямки реформування. Веб-сайт. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Duur_2012_1_3.pdf (дата звернення: 09.05.2020).

Одинець В. А.,
завідувач кафедри інформаційних систем і технологій,
Університет державної фіскальної
служби України
Сем'янків Д. О.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ІТ РИНКУ В УКРАЇНІ

На сьогодні широкомасштабне виробництво інформаційних товарів і послуг різного типу на базі найновіших ІТ-технологій швидкими темпами охоплює сучасну Україну. У сучасному світі змінюється парадигма ІТ- ринку, стрімко розширюється сфера її впливу. Оскільки інформаційні технології займають значне місце у економіці, ринку послуг , у побутовому житті звичайних громадян, постає питання детального аналізу особливостей прогресу ІТ ринку в Україні.

Метою даного дослідження є висвітлення актуальних проблем, які стосуються безпосередньо сфери інформаційних технологій на сучасному етапі розвитку.

Питання щодо функціонування сфери інформаційних технологій та її впливу на економіку розглянули такі вчені, як С.В. Войтко, С.О. Пиріг, О.С. Бабанін. У свою чергу , завдання підвищення конкурентоспроможності ІТ-ринку,

а також інші важливі питання практичного та насамперед теоретичного характеру розглянули такі вчені як, В.П. Соловйов, М.П. Чайковська, П.Т. Бубенко та інші.

ІТ-сфера стала одним з головних напрямків з експорту послуг в Україні - вона приносить близько $ 5 млрд на рік. [1]. Попри нестабільність гривні й тяжку економічну ситуацію в Україні, ІТ-ринок України розвивається швидше за інші галузі. Так, українські стартапи та ІТ-компанії минулого року отримали $510 млн інвестицій, що в 1,5 раза більше, ніж у 2018 році. Загалом, минулий рік став першим, коли інвестиції в українські ІТ-проекти досягли позначки в пів мільярда доларів, про це йдеться в спільному звіті Української асоціації міжнародних інвесторів (UVCA) і Делойт Україна. За підсумками 2019 року було укладено 111 угод – на чотири менше, ніж роком раніше. При цьому, обсяг угод по M&A збільшився у 18 разів. І додається, що у 2019 році продовжилося зростання інвестицій у сфери, пов'язані з розробкою програмного забезпечення, хардверних продуктів і онлайн-сервісами. Крім того, за підсумками року бізнес-ангели інвестували в українські стартапи $6,1 млн – у сім разів більше, ніж у 2018 році [2].

Український ІТ-ринок за останні чотири роки збільшився вдвічі й досяг показника в 184,7 тис. ІТ-фахівців. Про це пише LIGA.tech з посиланням на дослідження компанії N-IX. Ця галузь, яка приносить близько $5 млрд на рік, стала однією з головних напрямків з експорту послуг в Україні. Згідно зі звітом CEE за 2019 р., сектор розробки програмного забезпечення в країні виріс на 19% у 2018 р. і продовжує розвиватися.

За даними організацій World Bank, PwC і IT Ukraine, українська ІТ-галузь в цифрах виглядає наступним чином:

• В Україні понад 1,6 тис. компаній, який займаються ІТ-послугами;

• Кадровий резерв ІТ-сфери в Україні — 185 тис. фахівців;

• Сьогодні на ринку працює понад 4 тис. технологічних компаній;

• Понад 100 компаній зі списку Fortune (рейтинг великих світових компаній за кількістю виторгу — ред.) — є клієнтами українських ІТ-фірм;

• Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) — це третя за величиною галузь, на яку припадає 20% всього українського експорту послуг[3].

Слід також розглянути особливості ІТ-ринку в інвестиційній сфері. Варто зазначити, що іноземні інвестори часто обговорюють Україну як потенційну країну для ведення бізнесу, незважаючи на те, що інвестиційний клімат України не є надто сприятливим. Аналітики вважають, що основними перепонами для активних інвестицій збоку іноземних країн є насамперед, корупція та

нестабільність законодавчого забезпечення бізнесу, але це стосується більше класичних секторів економіки, у сучасних сферах як ІТ, ризик отримання неправомірної вигоди є набагато меншим, інколи навіть відсутній. Саме через це ІТ-сфера є одним з найвигідніших та найбільш перспективних напрямів для інвестування.

Проте, незважаючи на досить високі перспективи іноземного інвестування в ІТ-ринок України слід зазначити його проблеми. Насамперед незбалансованість ринку, це полягає у тому що з одного боку щорічно зростає дефіцит висококваліфікованих кадрів, а також стабільно зростає заробітна плата, з іншого – існує надлишок фахівців із недостатнім рівнем кваліфікації, внаслідок чого посилюється конкуренція між компаніями за кваліфіковані людські ресурси. Саме кваліфіковані працівники-є рушійною силою розвитку цієї індустрії, а також джерело для конкурентних переваг.

Отже, сфера інформаційних технологій є однією з найбільш інноваційних сфер сучасної економіки України. Основними особливостями українського ІТ-ринку, що відрізняють його від відповідних ринків економічно розвинених країн, є загальна незрілість, недостатня цивілізованість, непрозорість, широка диверсифікація ринку і моделей, що надаються. Великою проблемою ІТ-галузі України є розбалансованість ринку. У зв'язку із чим назріла гостра потреба вирішення питань щодо створення механізмів виявлення та розв’язання кадрових проблем ІТ-галузі. Ми вважаємо, що основою для перетворення потенціалу української ІТ-галузі на конкурентоспроможний сегмент світового ринку є стабілізація економічної та політичної ситуації в країні, подолання корупції, а також розроблення ефективних механізмів взаємодії між державою, наукою та інноваційним бізнесом.

Список використаних джерел

1. Режим доступу: https://korrespondent.net/ukraine/4157792-kak-vyhliadyt-IT-sektor-v-ukrayne-yssledovanye
2. Режим доступу: https://investory.news/u-2019-roci-ukrainski-startapi-ta-it-kompanii-vpershe-otrimali-510-miljoniv-investicij/
3. Режим доступу: https://investory.news/doslidzhennya-ukrainskij-it-rinok-zbilshivsya-vdvichi/

Артем'єва О. О.,
к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Університет державної фіскальної
служби України
Слотіна К. Е.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДІДЖІТАЛІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Сучасне суспільство перебуває на межі великих перетворень та глибинних трансформаційних процесів у цифровій сфері. Активний розвиток цифрових та інформаційних технологій сформував якісно новий ринок – ринок інформаційних послуг, який поєднує великий сегмент споживачів. Приватні особи, службовці, представники бізнесу, що діють на цьому ринку, націлені на оптимізацію бізнес-процесів, підвищення продуктивності компаній, поліпшення досвіду ринкової взаємодії на основі постійного використання великих обсягів релевантної інформації.

В умовах нової цифрової економіки відбувається зміна запитів та форм споживання. За оцінками провідних спеціалістів, більше ніж 60% світових корпорацій уже розробляють власну стратегією digital-трансформації, що спрямована на одночасне врахування технологічних змін та особливостей ринкового споживання [2]. Головною особливістю діджиталізації є створення умов для більш комфортної та оперативної взаємодії бізнесу та споживачів.

Прийняття програм розвитку інформаційних технологій, застосування інтерактивних систем управління, залучення спеціалістів до поширення інформаційного обміну, створення офіційних веб-сайтів, формування каналів комунікації (соціальні мережі) та підключення сервісів впливають на розвиток діджіталізації бізнесу. Нові цифрові технології дають змогу створити структуровану й повну інформацію про діяльність підприємств, поширити можливості торговельних площадок (маркетплейсів) і соціальних мереж (Facebook, Instagram), прискорити користування товарними оголошеннями, сервісами обробки онлайн платежів, планування зустрічей, подій, справ (наприклад, Google-сервіс).

Нині головними чинниками розвитку процесів діджиталізації стають: поява новітніх цифрових технологій, формування нових потреб та запитів споживачів (орієнтація на економію часу, пошук і придбання товарів за чіткими параметрами); створення нових цінностей, властивостей товарів; зміна умов конкурентного середовища. Такі перетворення вимагають змін у державній політиці підтримки та розвитку окремих видів діяльності, перегляду традиційних моделей ведення бізнесу та обслуговування споживачів.

В Україні на державному рівні створюються умови для сприяння розвитку діджиталізації. Прийняті закони, постанови та розпорядження зосереджуються на інфраструктурному розвитку мобільних телекомунікацій, цифрового телебачення, радіо та технологій, підструктури обчислень, віртуалізації та збереженні даних (хмарних) та перегляді інструментів кібербезпеки. Одними з основних регулюючих документів є: Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки», Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації», Закон України «Про національну програму інформатизації» та ін. [1; 3]. Цілеспрямована політика орієнтована на інноваційний розвиток бізнесу, використання новітніх інформаційних технологій у господарській діяльності, прискорення та підвищення якості взаємодії у ринковому середовищі.

Істотні зміни, що відбуваються в інформаційному середовищі, охоплюють найрізноманітніші аспекти життєдіяльності: технологічне, соціальне, економічне середовище, ринок праці, людську ідентичність та ін. Розвиток технологій створив умови для появи четвертої промислової революції (The Fourth Industrial Revolution 4.0), що ґрунтується на нових управлінських рішеннях й орієнтована на масове впровадження кіберфізічних систем у виробництво. Разом із цим відбуваються кардинальні зміни у системі прогнозування події, плануванні умов обслуговування потреб (бізнесу, побуту, праці, дозвілля) [1]. Цифрування різноманітної інформації забезпечує економічну доцільність і привабливість споживання.

Складовими елементами діджиталізації є кіберфізичні системи, Інтернет речей, великі дані, робототехніка, 3D-друк. Кіберфізичні системи (КФС) є складовою частиною діджиталізації бізнесу, що являє собою механізм, діючий на основі комп'ютерних алгоритмів, пов'язаний із мережею Інтернет і користувачами. Інтернет речей (IoT) – це мережа взаємопов’язаних об’єктів (речей), які мають вбудовані давачі, програмне забезпечення, що дають змогу передавати та обмінюватися даними між фізичним світом і комп’ютерними

системами через персональні або Інтернет-мережі. Великі дані (Big Data) – структуровані та неструктуровані дані великих обсягів, що оброблюються масштабованими програмними інструментами: технології управління великими даними (SQL, NoSQL, Hadoop); інтелектуальний аналіз даних (Data Mining, Web Mining); машинне навчання; побудова та використання сховищ даних. Робототехніка – це робототехнічні системи, призначені для автоматизації технологічних процесів, спрямовані на проектування, розроблення, будівництво, експлуатацією та використання роботів; здійснення контролю комп'ютерними системами, зворотного зв'язку, обробки інформації автоматизованих технічних систем (роботів) [4]. 3D-друк – технологія, що дає змогу створювати тривимірний об'єкт шляхом накладання послідовних шарів матеріалу за даними цифрової моделі.

Поширення новітніх технологій та систем управління позитивно впливає на якість послуг, систему сервісного обслуговування клієнтів, інформаційне забезпечення учасників ринкових відносин. Разом із цим сучасний бізнес на різних рівнях стикається з низкою проблем: залишаються не до кінця визначеними питання технологічного оснащення мереж, економічної безпеки, оптимальності управлінських рішень щодо створення єдиної цифрової інфраструктури.

Зміна галузевої структури вимагає одночасного перегляду підходів до системи управління, впровадження новітніх моделей організації бізнесу. Аналіз сучасного ринку послуг дає змогу виділити передові компаній, що орієнтовані на застосування «бізнес-моделі майбутнього»: Google, Amazon, Uber. Швидка реакція таких компаній на зміну поведінки споживача, орієнтація на суттєве випередження конкурентів, застосування інформаційних технологій стають доказом ефективності діджиталізації. Більш складний процес упровадження новітніх технологій у компаніях, орієнтованих на виробництво промислових товарів та корпоративних клієнтів (хімічне, металургійне, добувне виробництво). Головними питаннями виробничих компаній стає визначення межі між обсягами виробництва та послугами, що одночасно підкріплюються да матеріального продукту. У системі управління виникає необхідність подолання розмитості систем генерування та комбінування даних.

Отже, головними напрямами розвитку систем управління в умовах діджиталізації бізнесу мають стати: сприяння прискоренню інноваційних ініціатив, прогностичний моніторинг ринкового середовища, оцінка чинників впливу на конкурентоспроможність компанії, розроблення дорожніх карт на основі галузевих пріоритетів та клієнтського досвіду. Разом із цим має

відбуватися формування кадрового потенціалу, комплексна синхронізація всіх видів діяльності, розвиток культури та компетенцій інформаційного обміну, модернізація ІТ-систем, застосування аналітики та Big Data.

Список використаних джерел

1. Про концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 67-р від 17.01.2018. URL: https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennyakoncepciyi-rozvitku-cifrovoyi-ekonomiki-ta-suspilstva-ukrayini-na-20182020-roki-ta-zatverdzhennya-planu-zahodivshodo-yiyi-realizaciyi/ (дата звернення 07.05.2020).

2. Гудзь О.Є. Цифрова економіка: зміна цінностей та орієнтирів управління підприємствами. *Економіка. Менеджмент. Бізнес.* 2018. № 2(24). С. 4–12.

3. Про Концепцію Національної програми інформатизації. Закон України № 75/98 від 11.08.2013. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75/98-%D0%B2%D1%80 (дата звернення 09.05.2020).

4. Соколова Г.Б. Деякі аспекти розвитку цифрової економіки в Україні. *Економічний вісник Донбасу.* 2018. № 1(51). С. 92–96.

Вергелюк Ю. Ю.,
к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної
служби України
Старинець Д. Г.,
студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
М. Ірпінь, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВРЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ПОХІДНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ В УКРАЇНІ

Ринок похідних фінансових інструментів, або деривативів, є одним з найбільш швидко зростаючих сегментів фінансового ринку. Деривативи роблять величезний внесок у розвиток економіки і збільшують ефективність ринку за рахунок більш точного визначення ціни фінансового інструменту у процесі

вільних біржових торгів. Завдяки широким можливостям ринок похідних фінансових інструментів привертає велике коло учасників: від приватних спекулянтів до ризик-менеджерів великих організацій. Ф'ючерсні біржі за допомогою використання похідних інструментів дозволяють швидше реалізовувати товар, прискорювати повернення авансованого капіталу в грошовій формі.

На думку науковців, практиків похідні інструменти набувають особливого значення не стільки завдяки об’ємам угоди, скільки відкриттю ними можливостей по-новому розуміти, оцінювати та змінювати фінансовий ризик. Завдяки диреватівам складні ризики, поєднуються в традиційних інструментах, можуть ділитися на складові, які управляються незалежно і, як правило, більш ефективно.

Характерною рисою останніх десятиліть є бурхливий розвиток похідних фінансових інструментів – деривативів, основою яких, як правило, виступають фінансові інструменти, що обертаються на готівковому ринку (акції, облігації). До фінансових деривативів належать ф’ючерси, опціони, опціони на ф’ючерсні контракти й свопи, депозитарні розписки та ін. Усі ці інструменти відіграють важливу роль в управлінні ризиками [3].

Похідні фінансові інструменти мають дві основні ознаки «похідності». По-перше, в основі завжди лежить базовий актив, а, по-друге, його ціна найчастіше визначається на основі ціни базисного активу. Інструментом, що лежить в основі будь-якого похідного інструменту, можуть бути грошові кошти, товари, цінні папери, майно, права, індекси, а також ринкові механізми [5].

Одним із важливих похідних інструментів є своп. Постановою Правління Національного банку України прийнято «Положення про порядок та умови торгівлі іноземною валютою», яке визначає валютний своп як валютні операції за договором, умови якого передбачають купівлю (продаж, обмін) іноземної валюти зі зворотним її продажем (купівля, обмін) на певну дату в майбутньому з фіксацією умов цих операцій (курсів, обсягів, дат валютування тощо) під час укладання договору.

Формальне визначення форвардного контракту дуже подібне до визначення ф'ючерсу. Відмінність полягає в тому, що форвард укладається поза біржею, як правило, з метою реальної поставки відповідного активу (акцій, облігацій, валюти, товарів) для страхування від можливих несприятливих цінових змін на даний актив [4].

Основою фінансових інструментів є цінні папери – це грошові документи, що засвідчують право володіння або відносини позики, визначають

взаємовідносини між особою, яка їх випустила, та їх власником і передбачають, як правило, виплату доходу у вигляді дивідендів або процентів, а також можливість передачі грошових та інших прав, що випливають з цих документів, іншим особам [1]. Облік прав власності на похідні цінні папери ведеться згідно вимог чинного законодавства.

Похідні фінансові інструменти купуються та продаються на фондовому ринку. Фондовий ринок (ринок цінних паперів) - сукупність учасників фондового ринку та правовідносин між ними щодо розміщення, обігу та обліку цінних паперів і похідних (деривативів). Розміщення похідних (деривативів), базовим активом яких є право на отримання інвестиційних сертифікатів, не допускається.

Суттєвою перепоною обігу похідних цінних паперів є відсутність чітких правил їх обігу. Вирішення цього питання можливе шляхом прийняття спеціального нормативно-правового акту. У Верховній Раді України зареєстровано законопроект «Про похідні (деривативи)». Відповідно до проекту, "похідний (деривати) — фінансовий інструмент, який засвідчує зобов'язання та/або право на придбання (продаж) базового активу та/або проведення грошових розрахунків у майбутньому в установлений строк за ціною і на умовах, визначених у день засвідчення зобов'язань". Законопроектом пропонується встановити вимоги до похідних (деривативів), їх випуску та обігу, організаторів торгівлі та торговців похідними (деривативами), а також порядок державного регулювання у зазначеній сфері [7]. Вважаємо за необхідне прийняття такого нормативного документу.

Ринок похідних цінних паперів успішно функціонує за умови розвиненого ринку цінних паперів та можливості прогнозувати тенденції на ринку та в економіці в цілому. Нажаль, в Україні обидві умови незадовільні, що перешкоджає ефективному розвитку ринку, що знаходить своє відображення в динаміці його показників. На сайті Національної комісії у звітах по статистиці добре видно, що ринок деривативів упродовж останніх трьох років скорочується. За підсумком 2018 року обсяг торгів деривативами становив 2,71 млрд грн. У загальній структурі обсягів торгів на ринку цінних паперів частка обсягу торгів деривативами становила 0,46% сукупного обсягу торгів на фондовому ринку. Обсяг торгів деривативами на біржовому ринку у 2018 році становив 2,65 млрд грн. Якщо розглядати в розрізі за видами ринків, то всі операції здійснювалися в секції строкового ринку [8]. Саме тому, з огляду на гіпердинамізм сучасного світу та посилення транскордонних взаємозалежностей економічних структур, нестабільність, з одного боку, є об'єктивним явищем, особливо, якщо це

стосується складної, з позиції регулювання, нематеріальної площини фінансових послуг [2]. Ринок похідних фінансових інструментів – яскравий приклад такої сфери.

Отже, на даному етапі розвитку фінансового ринку та економіки України в цілому потрібно впроваджувати кардинально нові фінансові інструменти для подолання негативних та несприятливих явищ у національній економіці. Одним з таких інструментів є опціон, використання якого з часом обов'язково призведе до покращення економічних показників багатьох галузей вітчизняної економіки. Похідні фінансові інструменти є дешевим та ефективним інструментом управління ризиками, яким виробники і споживачі піддаються через зміни процентних ставок, цін на товарних ринках, курсів валют та інших факторів.

Список використаних джерел

1. Бутенко. О. І. Похідні фінансові інструменти: суть, роль НБУ у їх використанні банківською системою: м. Київ, 2016. 360 с.
2. Вергелюк Ю.Ю. Соціально-економічні наслідки резистентності фінансового ринку. Актуальні економічні, фінансові та правові питання в умовах євроінтеграції та глобальної конкуренції : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції 26–27.02.2019. Ірпінь : УДФСУ, 2019. С. 42–44.
3. Грабчук О.М. Особливості обігу фінансових інструментів в Україні, 2013. 220 с.
4. Похідні фінансові інструменти. Фінансовий ринок : веб-сайт. URL: https://ua-referat.com (дата звернення: 29.04.2020).
5. Похідні фінансові інструменти та особливості їх використання: веб-сайт. URL: http://studcon.org/pohidni-finansovi-instrumenty (дата звернення: 29.04.2020).
6. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 08 жовт. 2010 р. № 2601. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15 (дата звернення: 02.05.2020).
7. Про похідні (деривативи): законопроект у Верховній Раді України від 20 лип. 2007 р. №4019. URL: https://www.rada.gov.ua/news/Povidomlennya/11414.html (дата звернення: 02.05.2020).
8. Річний звіт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку за 2018 рік: Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку від 23 трав. 2019 р. № 284. URL: https://www.nssmc.gov.ua/documents/rtchniy-zvt-nktspfr-za-2018-rk/ (дата звернення: 02.05.2020).

Ковальова М. В.,
доцент кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки Університет державної фіскальної служби України
Талько Д. С.,
курсант навчального взводу ПМПФ-18-3 Факультет підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ВПРОВАДЖЕННЯ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ

В сучасних умовах можна спостерігати великі інновації в цифрових технологіях, які вже змінюють майбутнє фінансів та економіки. Цифрові технології стають одним із ключових драйверів сталого розвитку за умови широкого охоплення Інтернетом, який є базовою послугою і дозволяє використовувати інші цифрові можливості.

XXI століття - це епоха інновацій, економіки знань, поширення результатів четвертої промислової революції та діджиталізації, коли передові технології радикально змінюють цілі галузі економіки й суспільство загалом. Сінгапур, Великобританія, Нова Зеландія, ОАЕ, Естонія, Японія, Ізраїль - країни-лідери з розвитку цифрової економіки і вони взяли курс на цифровий розвиток в сферах державного управління, транспорту, освіти, електронних засобів і сучасних технологій.

В Україні цифровізація стає пріоритетом державної політики відповідно до «Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки» [1].

На сьогодні статусу країн-лідерів набули всього 14 держав за розвитком та впровадженням блокчейн-технологій, такі як: США, Канада, Бразилія, Австралія, Ізраїль, ОАЕ, Грузія, Естонія, Великобританія, Франція, Німеччина, Швеція, Китай та Україна. Естонія є лідером по впровадженню електронних державних послуг, спільно з блокчейн-стартапом Guardtime впроваджує

створення єдиної бази медичних книжок для населення, які будуть доступні для обміну інформацією клінікам, а також страховим компаніям [2, с. 353].

Варто зазначити українську практику, де вже є сформовані основні проекти цифрової трансформації як інноваційних трендів у сфері державних фінансів та управління. Діджиталізація українських державних підприємств шляхом закупівлі програмного забезпечення з метою створення 354 «смарт-фабрики» (smart factory, «розумне» виробництво) на сьогодні є акутальною, яке у свою чергу буде апелювати до таких технологій, як хмарні обчислення, бездротові комунікації, дистанційне управління та обслуговування, кібербезпека, інтеграція систем управління, інтеграція та краща співпраця в ланцюжку доданої вартості, 3D-друк, аналітика великих даних (Big Data), предиктивна аналітика, machinelearning, m2mкомунікації, штучний інтелект, адитивні технології, нове покоління роботів тощо;

У планах є також впровадження електронної демократії з розвитком таких секторів як епарламент; е-голосування (e-voting); е-правосуддя; е-медіація (досудове розв'язання спорів); е-референдум; е-голосування; еконсультації; е-петиції; е-політичні кампанії; е-опитування [3].

Виходячи з попереднього проекту, то не менш важливим стане електронне урядування через використання моделей державно-приватного партнерства для зростання кількості та якості державних онлайн-послуг, таких як: розвиток та підтримка центральних реєстрів, регістрів, кадастрів, ідентифікаторів, довідників та інших критичних інформаційних елементів архітектури на блокчейні, а також координація діяльності приватних провайдерів, проведення інвестиційних конкурсів, атестація та моніторинг якості надання послуг, рейтингування провайдерів тощо.

Досить актуальною є створення цифровізації соціальної сфери (Єдина інформаційно-аналітична система управління соціальною підтримкою населення України (E-SOCIAL)), тобто створення екосистеми взаємодії громадян із соціальними програмами, послугами та інформацією, необхідною для вибору послуг, взаємодії соціальних служб, відомств та створення платформи управління соціальними програмами для задоволення унікальних вимог організацій соціальної сфери, індивідуальних вимог і специфіки їх споживачів та оцінки ефективності наданих послуг [4, с. 115].

Слід зазначити за електронну митницю (e-customs), яка буде слугувати для розв'язання не лише локальних логістичних та інших проблем, але й для інтеграції України в цифровий єдиний ринок (DigitalSingleMarketініціатива ЄС щодо розвитку транскордонної торгівлі та взаємодії). Ключовим є проект

автоматизованого, цілодобового митного оформлення за принципом «єдиного вікна».

Одним з ключових також стала безготівкова економіка (cashlesseconomy), яка виступає як інструмент боротьби з тіньовим обігом коштів для оздоровлення економіки;

Останній та важливий проектом стають «розумні» міста (смарт-сіті), а основною рушійною силою є збір та обробка великої кількості даних (Big Data) для підвищення якості життя населення.

Отже, можемо дійти висновку, що діджіталізацію слід розглядати з різних сторін. І крім переваг, головним ризиком цифрової трансформації є зростання рівня безробіття як після кожної промислової революції через розвиток штучного інтелекту й автоматизації процесів, тому нам потрібно буде постійно жити в споруді під назвою «гнучкі навички» - комплекс неспеціалізованих надпрофесійних навичок таких як креативність, критичне мислення, когнітивна гнучкість, які відповідають за успішну участь у робочому процесі і високу продуктивність і вчитися впродовж життя.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження КМУ від 24.12.2019 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-р
2. Чеберяко О. В. Діджиталізація у сфері державних фінансів та управління. Київський національний університетімені Тараса Шевченка. Київ. 2018. С. 351-355.
3. Краус Н. М., Голобородько О. П., Краус К. М. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку. Ефективна економіка. 2018. №1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf
4. Чеберяко О.В., Нікитенко Д.В. Вплив інформаційних технологій на розвиток публічних фінансів та фінансового ринку. Економіка. Фінанси. Бізнес. Управління, матеріали I Міжнародногоекономічного форуму. К., 2019. Вип. I. Частина II. С. 115-116.

Колісник О. П.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Університет державної фіскальної
служби України
Терновий Д. С.,
курсант Факультету підготовки,
перепідготовки
та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

РОЛЬ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ В ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСАХ

З огляду на сучасний стан справ у світі можна спостерігати розширення панування та впровадження інноваційних технологій у різних сферах суспільного життя і державного апарату, даний електронний розвиток носить назву – «діджиталізація». На початку свого активного впровадження, в 2019 році «цей термін із великим відривом очолив список найвідвідуваніших слів словника, а кількість його переглядів зросла на 1,535% у порівнянні з минулим роком» [1].

Діджиталізація або по іншому цифрова трансформація, представляє собою переведення окремих документів, процесів чи цілих сфер фінансового чи публічного управління в електронний формат роботи, а саме основними особливостями можна виокремити: цифровий документообіг та мобільність отримання, передання, зберігання інформації та збільшення ефективності її обробки.

Відповідно до «Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки» – діджиталізація стає одним із основних завдань державної політики. На початку вересня 2019 року створено профільний орган – Міністерство цифрової трансформації, відповідно до його положення, обов'язком даного міністерства є формування та реалізація політики держави у сфері діджиталізації відкритих даних та національних електронних інформаційних ресурсів, впровадження електронних адміністративних та довірчих послуг.

Посилаючись на працю таких вчених як Краус Н. М., Голобородько О.П., Краус К. М., вони виділяють головні принципи діджиталізації економіки:

- доступність інформації;
- націленість;
- економічне зростання;
- свобода доступу до інформації;
- довіра та безпека;
- стандартизація;
- відкритість та співпраця;
- цілеспрямованість та комплексність [2].

Посилаючись на думку фахівця у фінансовій сфері, С. М. Клімової, яка вважає, що система публічних фінансів має розгалужену структуру, відповідно до закону України «Про відкритість використання публічних коштів» має у собі кошти, які закладені до бюджетної системи, а саме:

- цільові централізовані місцеві кошти;
- державний бюджет;
- бюджети місцевого самоврядування;
- кошти Національного банку України;
- нефінансових корпорацій;
- кошти державного приватного партнерства [3, с. 84-89].

Перш ніж писати про трансформацію та реформи у державній фінансовій сфері необхідно визначити головні проблеми у даній сфері. Беручи до уваги авторитетну думку науковця В.Ю. Касперовича, який виокремлює такі проблеми у даній сфері:

1. неспроможність проведення оцінки органами контролю і аудиту ефективності використання публічних фінансів;
2. недосконаліть єдиного нормативно-правового забезпечення управління публічними фінансами;
3. велика корумпованість в управлінні публічними фінансами та не досконаліть інформаційної та програмно-технічної безпеки органів управління публічними фінансами;
4. неврівноваженість системи публічних фінансів, що в свою чергу призводить до високих показників бюджетного дефіциту а державного боргу;
5. недосконаліть системи ефективного бюджетування публічних організацій
6. можливе зростання безробіття у зв’язку з заміною певних посад та процесів автоматизованими системами [4, с. 10-15].

З іншої сторони, беручи до уваги пройдений шлях, Україна невпинно йде до застосування діджиталізації у публічних фінансах. Неможливо не врахувати

думку з даного питання таких вчених, як О.В. Чеберяко і Д.В. Нікитенко, відповідно до їх праці можна виокремити найперспективніші напрямки та реформи у сфері державних фінансів та управління, а саме:

- запуск порталу E-data – використання публічних коштів, автоматизований реєстр відшкодування ПДВ;
- інформаційно-довідкова система «Прозорий бюджет» є інструментом управління публічними фінансами, яка включає у собі систему основних показників ефективності, однією із складових якої є розділ «Бюджет для громадськості»;
- надано доступ до усіх зовнішніх аудиторських звітів, які проводить Державна аудиторська служба;
- запушено API – це програмний інтерфейс у сфері продажу арештованого майна через електронні аукціони на ресурсі Open Market;
- надано доступ громадянам до звітів державних банків, об'єднанням показників їх діяльності у порівнянні з банківською системою України;
- заплановане, Міністерством фінансів України, відкриття реєстру проектів які вступають в силу із залученням коштів міжнародних фінансових організацій;
- Е-взаємодія головних інформаційних ресурсів Казначейства, Мінфіну, Податкової служби та Державної міграційної служби;
- переведення українських державних підприємств на курс діджиталізації через закупівлі апаратного та програмного забезпечення для створення «розумного виробництва», яке має у доступі хмарне обчислення, бездротові комунікації, дистанційне управління та обслуговування, має належний захист від вірусів та вторгнень до системи, також інтеграція та краща співпраця в послідовності доданої вартості, аналітика великих даних та інше;
- запровадження безготівкової економіки як способу боротьби з тіньовим обігом фінансів для зміцнення економіки [5, с 115-116].

Таким чином, у зв'язку із наведеним, доцільно зазначити що, відповідно до системи управління публічними фінансами на цей час є певні прогалини та не доопрацювання, які у свою чергу не дозволяють країні у повній мірі проводити та впроваджувати соціально-економічний розвиток в суспільстві та в системі управління. Відповідно до діджиталізації, то вона має неоднозначний вплив на соціально-економічний стан суспільства, оскільки є ризик, що зі збільшенням електронних нововведень та заміною певних державних процесів автоматизованими системами може збільшитися рівень безробіття через заміну праці людей на працю машин, що відповідно і ставалося час від часу після кожної

промислової революції, коли працю людей заміняли більш досконаліші та продуктивніші механізми. Відповідно до реформ то вони мають позитивний характер для державної економіки та забезпечать тенденцію її розвитку на тривалий строк. «Електронні реформи» які провадить держава є рятівним шляхом для виходу України з застарілої системи паперового документообігу та ручної системи публічного адміністрування фінансів. Проблема лише в тому, чи подолає Україна зазначенні вище недоліки в державній системі та до чого призведе у тривалій перспективі шлях державного електронного форматування фінансової сфери та сфери управління.

Список використаних джерел

1. Діджиталізація - слово року в Україні. Українська Правда. 2019. URL: https://www.pravda.com.ua/news/2019/12/27/7235961/.
2. Краус Н. М., Голобородько О. П., Краус К. М. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку. Ефективна економіка. 2018. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf
3. Клімова С.М. Управління публічними фінансами як складова реформи державного управління. Держава та регіони: Серія «Право». Вип. № 3. 2016. С. 84-89.
4. Касперович Ю. В. Пріоритетні напрями підвищення ефективності та прозорості публічних фінансів. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/prozorist-19d5a.pdf
5. Чеберяко О.В., Нікитенко Д.В. Вплив інформаційних технологій на розвиток публічних фінансів та фінансового ринку. Економіка. Фінанси. Бізнес. Управління. Матеріали І Міжнародного економічного форуму. К: 2019. Вип. І. Частина ІІ. С. 115-116.

Колісник О. П.,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Університет державної фіскальної
служби України
Трояновська Р. П.,
курсант факультету перепідготовки,
підготовки та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ: БОРГОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ

На сьогодні, особливо у час всесвітньої пандемії коронавірусу, коли економіка багатьох країн погіршується у наслідок введення обов'язкових правил застереження епідемії, актуальним постає дослідження боргової політики України. Крім того, у багатьох країнах світу, як наслідок реакції бюджетів на кризу та обмежень світового ринку, різко підвищилися бюджетні дефіцити і накопичилися державні борги. Особливо це торкнулося США, країн ЄС та нашої держави. Експерти МВФ вказують на те, що швидке накопичення державних боргів і нарощування бюджетних дефіцитів змінили характер глобальних ризиків, тобто фактори вразливості в основному пов'язуються зі стійкістю балансів органів державного управління. Тому дослідження процесів реформування системи публічних фінансів в Україні актуалізують питання проведення виваженої боргової політики.

Актуальність та багатоаспектність досліджуваної теми зумовили останнім часом низку наукових досліджень таких вчених, як: Т.О. Богдан, Т.П. Вахненко, О.О. Молдован, Л.В. Лисяк та інші.

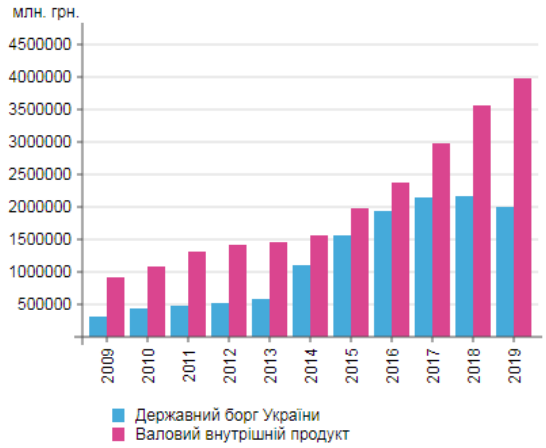
Безумовно, важливою складовою управління державними фінансами виступає успішне проведення боргової політики, тому що за її допомогою держава може реалізувати залучення позикових ресурсів для здійснення фінансування дефіциту державного бюджету, а також спрямовувати кошти на інвестування програм розвитку власної економіки.

У свою чергу у Бюджетному кодексі України надано визначення державного боргу, а саме: «загальна сума боргових зобов'язань держави з

повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення» [1].

Тобто державний борг фактично є інструментом покриття бюджетних видатків, які не забезпечені доходними джерелами – податковими, неподатковими та іншими.

Запозичення коштів протягом усіх років незалежності країни призвело до нагромадження державного боргу, який станом на лютий 2020 року за офіційною статистикою Міністерства фінансів України станом на лютий грудня 2020 року становить 2 047,8 млрд або 83,38 млрд дол. США [7].

Виходячи з даних Міністерства фінансів України у структурі державного боргу переважають зовнішні боргові зобов'язання, сформовані під дією таких чинників: проведення операцій платіжного балансу; поповнення золотовалютних резервів НБУ; нижча відсоткова ставка за кредитами; більша оперативність отримання коштів .

Доцільно зазначити, шо при проведенні боргової політики у сучасних умовах господарювання важлива переорієнтація із зовнішнього ринку позикових капіталів на внутрішній.

Як зазначає Т.П. Вахненко: «політика активізації внутрішнього ринку позичкових капіталів і скорочення зовнішніх боргових зобов'язань держави обумовлюється необхідністю мінімізації ризиків боргового фінансування. Так, зменшення сум зовнішніх запозичень дозволить знизити відсотковий ризик, валютний ризик і ризик пролонгації боргу, які властиві балансу уряду» [4].

Загалом залучення державою позикових ресурсів на зовнішніх і внутрішніх ринках викликана потребою в додаткових коштах, які вона не змогла акумулювати у вигляді національного доходу, як головного джерела доходів до бюджету.

На думку О.О. Молдован, виникнення бюджетного дефіциту обумовлюється багатьма причинами, і водночас є наслідком перевищення видатків бюджету над його доходами:дефіцит бюджету – перевищення видатків бюджету над його доходами (з урахуванням різниці між наданням кредитів з бюджету та поверненням кредитів до бюджету). Розрив між доходами і видатками бюджету покривається за рахунок дефіцитного фінансування [6].

Доцільно наголосити, що частка податкових надходжень до бюджету впродовж останніх років є нестабільною. Лише за минулий рік рівень виконання доходної частини бюджету по податкових надходженнях був недовиконаний. Вагомим чинником, що впливає на зниження податкових надходжень до бюджетів в Україні є недостатньо ефективне адміністрування податків. Внаслідок цього зростає загальна сума податкового боргу та знижується рівень його погашення.

Л.В. Лисяк зауважує, що частка неефективного використання бюджетних коштів в обсязі податкових надходжень має тенденцію до зростання. У сукупності окреслені чинники впливають на розмір бюджетного дефіциту, що збільшує потребу у запозиченні коштів для його покриття. В Україні впродовж останніх років зберігаються високі ризики здійснення боргової політики. До зростання боргу та боргового навантаження призвела девальвація гривні – державний та гарантований державою борг у валовому внутрішньому продукті (ВВП) різко зріс в 2014 р., при цьому дефіцит державного бюджету зростає більш повільно [5].

Нашою державою запроваджено механізм стосовно подолання вищезгаданих проблем. Так, Бюджетна декларація, як новий стратегічний документ держави покликаний забезпечити досягнення ключових цілей стратегічного розвитку, серед яких: подолання бідності та скорочення нерівності, забезпечення всеохоплюючої та справедливої якісної освіти, забезпечення здорового способу життя, сприяння сталому економічному зростанню, створення стійкої інфраструктури. Саме на ці цілі буде спрямовано зусилля уряду і бюджетне фінансування [3].

На основі досягнутої макроекономічної стабільності Україна вперше цим документом запроваджує повноцінне середньострокове бюджетування на три роки. Перехід до середньострокового бюджетування покликаний посилити бюджетну дисципліну та запровадити проактивний механізм управління бюджетними коштами, який передбачає вчасне прийняття виважених рішень.

Це, зокрема, сприятиме забезпеченню фінансової стабільності та зміцненню економічного зростання у середньостроковій перспективі. Документ

визначає основні завдання бюджетної політики, серед яких є стабілізація публічних фінансів шляхом поступового зменшення дефіциту державного бюджету та скорочення державного боргу відносно до валового внутрішнього продукту в умовах ризиків, викликаних високими виплатами за державним боргом у найближчі роки та значною залежністю його обсягу від коливань валютного курсу.

Таким чином, виходячи з вищесказаного можна прийти до висновку, що подолання економічної кризи в Україні актуалізує зосередження уваги на підвищення ефективності боргової політики, зниженні динаміки бюджетного боргу. Бюджетна політика має включати не лише перегляд пріоритетів та орієнтирів видаткової політики в умовах невизначеності стосовно економічних перспектив, але й сприяти продовженню реформування бюджетної та податкової системи з метою підвищення дієвості та ефективності бюджетних та податкових механізмів.

Крім того, в Україні пріоритетом для уряду має бути завершення реалізації реформ, спрямованих на модернізацію економіки та розбудову суспільних інститутів. При цьому бюджетна політика має бути спрямована на забезпечення фінансовими ресурсами необхідних трансформацій у суспільстві, з одночасною підтримкою відновлення економічного зростання у довгостроковому періоді за рахунок посилення жорсткості бюджетних правил і вимог до формування та використання бюджетних коштів.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України: закон України від 08 липня 2010 р. № 2456-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17

2. Богдан Т.О. Моделювання впливу боргової політики на економічний розвиток України. Вісник Національного банку України. 2016. С. 20—27

3. Бюджетна декларація на 2020-2022 роки. URL: http://nizhyn-budget.org/static/file/budzetna-deklaracia-na-2020-2022-roki.pdf

4. Вахненко Т.П. Перспективні напрями політики державних запозичень в Україні. Економіка і прогнозування, 2015. С. 66

5. Лисяк Л.В. Політика фіскальної консолідації в Україні як інструмент стабілізації державних фінансів. Ефективна економіка, 2015. URL: http://www.economy.nayka.com.ua

6. Молдован О. О. Бюджетна політика в Україні в умовах ризиків сповільнення економічної динаміки: аналітична доповідь. К.: НІСД, 2012. 25 с.

7. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/derzhavnii_borg_v_liutomu_2020_roku_zmenshennia_borgovogo_navantazhennia-2085

Погорєловська І. Д.,
к.е.н., доцент,
Університет державної фіскальної служби України
Турпак В. С.,
студентка ННІ ІТ
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ЕЛЕКТРОННИЙ БІЗНЕС В УКРАЇНІ

Важливою передумовою реалізації ідеї "електронного бізнесу", яка виникла у США у 80 роках XX ст., є безпосереднє використання інформаційних технологій у процесі функціонування установ і організацій на основі створення корпоративних інформаційних мереж [1].

За визначенням, наведеним у Вікіпедія: “електронний бізнес – це перетворення основних бізнес - процесів компанії шляхом впровадження інтернет-технологій, що спрямоване на підвищення ефективності діяльності” [2]. Електронний бізнес трактується також як “це ділова активність, що використовує можливості глобальних інформаційних мереж для перетворення внутрішніх і зовнішніх зв'язків компанії [3].

Як показують дослідження, електронний бізнес загалом збільшує надходження до бюджетів розвинених країн і, відповідно, зменшує надходження до бюджетів країн, які не використовують таких можливостей. Для України електронний бізнес слугуватиме засобом виходу на світовий ринок у різних галузях: програмування, наукова періодика тощо [4].

В Україні створено Національне агентство з питань інформації при Президентові України та затверджено закони: "Про національну програму інформації", "Про електронний цифровий підпис", "Про захист інформації в автоматизовани х системах" тощо. Також, фірмою "Юнісистем" та компанією Microcosmik Group наприкінці 2001 р. було створено проект для НБУ "Інтернет-платежі" (Інтерплат), завдяки якій кожен користувач Інтернет, який має смарт-картку

та доступ до пристрою читання, може швидко і надійно здійснювати розрахунки в Інтернет-магазинах і на комерційних сайтах, робити грошові перекази, оплачувати комунальні послуги, авіа і залізничні квитки в режимі on-line. З 2007 року в Україні стало можливим бронювати та оплачувати авіаквитки вітчизняних компаній через Інтернет [5].

У 2015 році Верховна Рада прийняла законопроект № 0957 про електронну комерцію, який законодавчо врегульовує сферу on-line торгівлі та використання електронних грошей [6].

Запровадження фінансових послуг в режимі on-line розширює клієнтську базу, дозволяє зменшити трансакційні витрати, швидко поширюється на спектр валютних операцій, сприяє появі нових комбінованих та гібридних продуктів.

Існує декілька видів електронних фінансових послуг, зокрема : –

1) **Інтернет –банкінг (e-banking)** - це діяльність банку з надання комплексу послуг клієнтам щодо електронного управління своїми рахунками через Інтернет.

До Інтернет – банкінгу належать: управління рахунками (виписки, перекази з рахунку на рахунок, підготовка балансів тощо); відкриття депозитів, здійснення валютних операцій; здійснення платіжних операцій (перекази коштів, оплата рахунків за товари, комунальні платежі тощо); обмін фінансовими документами [7].

Серед банків, які більш-менш активно просуваються на шляху освоєння Інтернет-банкінгу, можна виокремити "Райффайзен банк Аваль", "Приватбанк, "ПУМБ", "ВАБанк", "Київський міжнародний банк", "ING-Barings Україна", "Міжнародний комерційний банк", "Трансбанк", "Мегабанк", "Експрес-банк" тощо.

Також важливою подією у 2017 році була поява в Україні нового мобільного банку –Monobank. Monobank є інтернет-банкінгом, який складається з мобільного додатка і звичайної кредитної картки, емітованої "Universal банком".

2) **Інтернет – трейдинг** – надання клієнтам оперативного доступу до торгово-аналітичної інформації зі світових валютних і фондових ринків, а також широких можливостей ефективного управління своїми коштами та цінними паперами [7].

В Україні згідно з чинним законодавством створений і функціонує ринок цінних паперів – акцій, облігацій, векселів, ощадних сертифікатів тощо. Торгівля цінними паперами на фондовому ринку України здійснюється на фондових біржах та в позафондових торговельно-інформаційних системах: Українська фондова біржа (УФБ), Київська міжнародна фондова біржа (КМФБ) , Українська міжбанківська валютна біржа (УМВБ, Фондова біржа “ІННЕКС” (колишня Донецька фондова біржа) , Придніпровська фондова біржа (ПФБ, Українська Міжнародна Фондова Біржа (УМФБ) , Фондова біржа “Перспектива”, Східно-Європейська фондова біржа (СЄФБ), Перша фондова торговельна система (ПФТС) , Південноукраїнська торгово-інформаційна система “Південь-Сервер” (ПТІС). Крім того, 7 серпня 2008 р.

Антимонопольний комітет України надав дозвіл на економічну концентрацію через створення ВАТ "Українська біржа" [8].

3) Інтернет –страхування (е-страхування) - це процес взаємодії страхової компанії та її клієнтів, який полягає у виборі страхових послуг, оформленні та придбанні страхових полісів і отриманні страхових премій з використанням мережі Інтернет [7].

Надання фінансових послуг в умовах електронної комерції пов'язане з рядом проблемних питань, зокрема це:

- недосконале нормативне законодавство їх надання;
- сталі традиції готівкових розрахунків на споживчому ринку ;
- низький рівень розвитку інфраструктури;
- брак механізмів гарантій здійснення операцій та їх страхування.

З метою вирішення вище наведених проблемних моментів, вітчизняні банківські установи впроваджують підсистеми Інтернет – банкінгу, розробляють різні пакети фінансових послуг та беруть участь у програмах лояльності з метою стимулювання використання безготівкових розрахунків, як юридичними, так і фізичними клієнтами банків [4].

Крім того, виділяють такі типові проблеми впровадження ІТ – технологій як відсутність реальної підтримки держави для молодих компаній; висока ставка прибуткового оподаткування при високому рівні оплати в галузі; відсутність дешевого кредитування; можливість рейдерських операцій. Також існують проблеми властиві саме цій галузі: нестача кваліфікованих керівників та розробників, недостатня підготовка спеціалістів, відтік кваліфікованих кадрів.

Для вирішення цих проблем доцільно внести зміни у систему підготовки кадрів, в першу чергу, більш тісна співпраця навчальних закладів з компаніями, запровадження **дуальної форми навчання**; зміцнення конкурентоспроможності компаній; переоснащення системи керування і автоматизації промислових підприємств під стандарти ЄС; надання реальних пільг для вітчизняних ІТ-підприємств; можливість доступу до дешевих кредитів під гарантії держави [1].

Розширення надання електронних фінансових послуг вітчизняними банківськими установами потребує розробки та впровадження стандартизації та сертифікації фінансових продуктів, а також підвищення рівня захисту інформації, можливість інтеграції та інформаційної взаємодії з продуктами та проекта ми банку та його клієнтів [4].

Незважаючи на те, що електронний бізнес в Україні знаходиться на початковій стадії свого розвитку, порівняно із закордонним досвідом. Однак вже реалізовано проекти перших систем Інтернет –банкінгу (система Міжнародного комерційного банку, система Приватбанку). Також пройшли випробування такі проекти вітчизняних електронних платіжних систем як "Система Інтернет –комерції" банку

Аваль, система "PayCash – Україна", система "Інтерплат". Крім цього, в рази збільшилася кількість електронних магазинів, розробляються системи дистанційної освіти тощо.

Варто також зазначити, що податкова служба обрала також шлях діджиталізації, який допомагає звести до мінімуму контакти платника податків ічиновника, що, у свою чергу, означає зменшення корупційних ризиків на всіх рівнях і за всіма напрямами. Кількість сервісів, запроваджених ДФС для платників податків, постійно зростає відповідно до потреб бізнесу. Зокрема, в ДПС працюють над створенням єдиного державного інформаційного веб-порталу «Єдине вікно міжнародної торгівлі», електронним кабінетом платника користуються понад 9 млн.користувачів з 80 країн світу, з метою вдосконалення адміністрування ПДВ було запроваджено систему автоматизованого відшкодування, запроваджено у тестовому режимі систему e-Receipt (електронний чек), електронний акциз, а ведення е-аудиту дасть змогу виявляти переважну частину ризиків ще до перевірки [9].

Таким чином, електронний бізнес представляє собою комплекс бізнес – відносин, який включає фази формування стратегії електронного бізнесу й Інтернет – додатків. Електронний бізнес перебуває зараз у стані динамічного розвитку, створюються дедалі більше доповнень та мережевих рішень, за допомогою яких все частіше підприємницька діяльність у традиційних сегментах економіки пристосовується до вимог "нової економіки" і повністю або частково переноситься в кібернетичний простір.

Ведення бізнесу в кіберпросторі та намагання досягти клієнтів через мережу Інтернет вже стає невід'ємною частиною стратегії кожного підприємства, а моделі та методи електронного бізнесу поступово перетворюються в традиційний набір інструментів бізнес –процесів.

Список використаних джерел

1. Логутова Т. Г., Каргін Б. Б. Інтелектуальні технології: проблеми розвитку та шляхи впровадження в Україні // Вісник Приазовського державного технічного університету. Економічні науки –2014 р. URL:http://eir.pstu.edu/bitstream/handle/123456789/7028/41.pdf?sequence=1

2. Wikipedia.URL:https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%B1%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81

3. Електронний бізнес. URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/17964/5/Lekciji_Elektronnyj_biznes.pdf

4. Науменкова С.В., Міщенко С.В. Ринок фінансових послуг / С.В. Науменкова, С.В. Міщенко. Навч. посібник. –К.: Знання, 2010. – 532 с.

5. Правове регулювання електронної комерції в Україні Національне законодавство та міжнародні стандарти" 2013 р. [Електронний ресурс]. –URL: http://5fan.ru/wievjob.php?id=78766

6. Закон України "Про електронну комерцію" {Із змінами, внесеними згідно із Законом No 1977- VIII від 23.03.2017, ВВР, 2017, No 20, ст.240} // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, No 45, ст.410

7. Фінансові Інтернет – послуги [Електронний ресурс]. –URL: http://wikipage.com.ua/1x3eb.html

8. Радельчук Г. І. Програмне забезпечення Інтернет-трейдингу на російському та українському фондових ринках // Зб. наукових статей – Хмельницький, 2008 р.

9. Пріоритет ДФС — діджиталізація 100 % податкових сервісівhttp://www.visnuk.com.ua/uk/news/100009931-prioritet-dfs-didzhitalizatsiya-100-podatkovikh-servisiv

Дєніжна С. О.,
к. п .н., доцент, доцент кафедри психології та соціології,
Університет державної фіскальної служби України
Федун І. В.,
студентка ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Негативні наслідки, які виникають за умов функціонування сучасної системи управління публічними фінансами в Україні, зумовлюють актуальність дослідження проблеми її удосконалення. Певна річ, рівень управління публічними фінансами наразі не повністю забезпечує можливості для оптимізації соціального розвитку суспільства.

У зв'язку з цим на увагу науковців заслуговує визначення організаційно-правових основ і пріоритетних напрямів удосконалення процесу управління публічними фінансами, вивчення міжнародного досвіду у галузі публічних фінансів, розробка нормативних актів, у яких формулюються принципи реформування системи управління публічними фінансами, характеризуються

способи її побудови та методи досягнення ефективності функціонування її прибуткової та контрольної підсистем.

Аналіз наукових досліджень і публікацій свідчить, що удосконалення системи управління публічними фінансами є актуальною проблемою як у теоретичному, так і у практичному аспектах. І якщо на практиці нерідко використовуються методи акумуляції державних і муніципальних доходів (податковий, податковоподібний метод, неподатковий метод), то у науковій сфері досліджуються ті явища, які вже виникли, їх значення в системі управління публічними фінансами, взаємозв'язок між її елементами, виявляються закономірности формування нових моделей управління.

Публічні фінанси та підходи до їх управління є предметом дослідження спеціалістів як у сфері державного управління, так і в галузях фінансового, адміністративного та конституційного права. Так, у сфері державного управління працюють такі науковці, як: В Авер'янов, В. Бакуменко, Ю.Битяк, Р. Войтович, В. Гаращук, С. Загороднюк , В. Іванова, І. Коліушко, М Кучерявенко, В. Макаревич, Н. Плахотнюк, О. Романовський.

Еволюція системи управління публічними фінансами, особливості фінансових взаємодій в її структурі обговорюються у працях Т. Бондарчука, М Карліна, С. Ковальчук, В. Кравченка, С.Міщенка, С. Науменка, А Нечай, В. Таран [1, с.208].

Узагальнення теоретичних положень дозволяє зазначити, що система управління публічними фінансами в основному вивчається у таких аспектах; організаційному (інституціональному), - що передбачає дослідження органів управління і структур державної адміністрації, які їм сприяють; функціональному, - який спрямований на розгляд сукупності видів діяльності для здійснення управління грошовими потоками та врегулювання фінансових відносин.

Проте у науковій літературі недостатньою мірою організаційно-правові моделі і методи удосконалення системи управління публічним фінансами, невизначені перспективні напрями її розвитку, що підтверджує актуальність поставленої проблеми.

При вирішенні проблеми, що розглядається, перш за все, зазначимо, що управління публічними фінансами є складовою частиною управління економікою. Тому всі негативні явища, які відбуваються, спричинені не лише помилками в економіці, а й нефективністю управлінських дій у системі публічних фінансів.

Про нагальну потребу вдосконалення механізму управління публічними фінансами в контексті євроінтеграції України свідчать звіти про результати контрольно-перевірочної роботи Державної аудиторської служби України та Рахункової палати України. Найбільш характерними видами неефективного управління публічними коштами та майном є такі :

– неефективне використання бюджетних коштів через недоліки в плануванні або відсутність обґрунтованого прогнозування та планування;

– втрати бюджету внаслідок прийняття необґрунтованих управлінських рішень;

– неефективне використання коштів шляхом тривалого їх утримання без використання на реєстраційних рахунках розпорядників бюджетних коштів та на поточних рахунках підвідомчих організацій;

– неефективне використання коштів державного бюджету внаслідок фінансування заходів, що не належать до пріоритетних;

– збитки, завдані державі від неефективного управління матеріальними цінностями держ авного резерву тощо;

– неотримання у дохід бюджету дивідендів за акціями, що належать державі та відсутність кардинальних кроків із зміни таких ситуацій;

– неузгодженість нормативно-правових актів, що призводить до втрат бюджетних надходжень;

– необґрунтоване надання пільг на відстрочення та розстрочку платежів до бюджету[3, с.354].

Аналізуючи загальну реформу публічних фінансів на прикладі Словаччини, важливо виокремити шість пріоритетних напрямів, за допомогою яких було сформовано підвалини функціонування податкової системи, як стратегічного елементу дохідної частини бюджет.

1. Соціальна складова.
2. Обмеження пільг.
3. Проста податкова система.
4. Стимули детінізації доходів.
5. Зниження податкового тиску.
6. Рівний податковий простір [2, с.214].

Як показала практика, в Україні необхідно здійснити певні зміни в управлінні публічними фінансами з використанням зарубіжного досвіду досягнення ефективності процесу, що розглядається.

На підставі викладеного слід окреслити перспективні напрями підвищення ефективності системи управління публічними фінансами в Україні :

– впровадження практику управління публічними фінансами державної політики, спрямованої на скорочення бюджетного дефіциту та ефективне формування, використання й перерозподіл публічних фінансів;

– у межах цієї політики розробка механізмів ефективного використання державних ресурсів на основі публічного управління;

– удосконалення способів правового регулювання публічного управління в Україні загалом, що надасть змогу удосконалити управління у сфері публічних фінансів [1, с.211].

Таким чином, система управління публічними фінансами в Україні має відповідати вимогам сьогодення та включати такі базові принципи, як прозорість діяльності, стабільність й довгострокова стійкість бюджету, ефективна та справедлива система міжбюджетних відносин, консолідація бюджету та бюджетного процесу, бюджетування, орієнтоване на результат.

Пріоритетними напрямами удосконалення системи публічного управління, які підвищують її ефективність є:

- чітке регламентування повноважень і відповідальності публічних органів, які здійснюють управління публічними фінансами;
- здійснення відповідної діяльності співробітниками структур державної адміністрації в одному управлінському механізмі і взаємодія між ними при проведенні загальної фінансової політики;
- введення електронного управління централізованої оплати податків і спеціалізованого навчання співробітників державних адміністрацій, які сприяють органам управління публічними фінансами.

Список використаних джерел

1. Бліщук К. Нові підходи в управлінні публічними фінансами. 2017. Вип. 1 (50). Ч. 2 С.208-214.

2. БуряченкоА .Є. ЛогвіновП.В. Реформа управління публічними фінансами Словацької Республіки: Дохідна частина. Вчені записки. № 16. - С. 212-217

3. Нечипоренко А. В., Чернишова Т. О. Напрями вдосконалення системи управління публічними фінансами в Україні. м. Ірпінь, 2019 .Податковий конгрес. С.353-356

Гладченко О. В.,
доцент кафедри інформаційних систем і технологій,
Університет державної фіскальної
служби України
Хомяк А. В.,
студент ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ПЕРСОНАЛОМ ЯК ОДИН З АСПЕКТІВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Рік 2020 − рік, що потребує величезних змін у сучасному житті не лише окремої людини, а й бізнес-процесу. Як жити? Як працювати? Як досягти успіху? Реформи в управлінні підприємством та діджиталізація в фінансах саме зараз є дуже актуальним.

Зберігання великих обсягів економічно важливої інформації та передачі її на будь-які відстані в мінімальні терміни, ефективна комп'ютерна обробка інформаційних ресурсів − важливі складові в управлінні підприємством. Адже, це зміни в усіх сферах суспільного життя, що пов'язані з використанням цифрових технологій.

На одному з сайтів ми можемо знайти визначення що таке інформаційні технології. ІТ це система методів і способів збору, передачі, накопичення, обробки, зберігання, подання і використання інформації [2, с. 72].

Ми можемо спостерігати, що ІТ користуються як в автоматизованому, так і в паперовому видах. Характер конкретної технології залежить від обсягу автоматизації та типу і характеру використання технічних засобів.

"Держава в смартфоні" − один із проявів діджиталізації, який зміг би об'єднати всі електронні послуги, які надає держава. Це допоможе максимально спростити відносини між державою та її громадянами, зробивши максимум процесів електронними й автоматичними, щоб ніяка особа не впливала на термін отримання довідки або видачі дозволу. Таким способом країна має можливість привернути більше інвесторів, оскільки стане "цифровою". Розбудова цифрової країни − пряма дорога, яка приведе до економічного успіху.

В наш час, час інформаційних технологій, керівники підприємств чи установ, що тільки починають впроваджувати інформаційні технології у свій бізнес, переповнені надіями на успіх. Дійсно, для цього є багато підстав: сучасна тема, великі обсяги інформації про можливості інформаційних технологій та фірм, що постачають унікальні системи за доступні кошти, впевненість у своїх силах, досвідчена команда виконавців.

В реальному житті часто затягується впровадження інформаційної системи, втрачається час, зникають фірми по розробці проєктної документації, інтеграції різного обладнання, не виконавши й частини потрібних робіт, співробітники противляться нововведенням, конфіденційна інформація втрачається, чи потрапляє в руки конкурента, система стрімко ускладнюється, затрати зростають. Розчарування в таких випадках прямо пропорційне стартовим ілюзіям.

Всім відомо, що професійне управління, уміння забезпечити ефективну роботу персоналу, правильно ідентифікувати, проєктувати, реалізовувати та удосконалювати бізнес-процеси, ефективно вести організаційно-адміністративну та господарську діяльність – це одні з найголовніших критеріїв у введені бізнесу [1, с. 8]. Незмінним інструментом у забезпеченні досягнення цілей та стійкого розвитку компанії та організації стають сучасні інформаційні технології та створенні на їх основі інтегровані інформаційні системи.

Важливим етапом в управлінні підприємством є ефективне використання кадрових ресурсів. Для цього застосовують програмний продукт HR. В системі управлінні матеріальними ресурсами керуються MRP-технологіями. Використання цих систем сприяють підвищенню операційної ефективності компанії та ресурсоефективності.

Для підвищення досягнень позитивного синергетичного ефекту, автоматизації та узгодження дії всіх відділів підприємства; успішної реалізації стратегічних програм; підвищення конкурентних переваг застосовують ERP, MIS і BI-технологій.

Існує платформа для захисту даних підприємства − IBM Spectrum Protect (Tivoli Storage Manager), що дозволяє централізувати контроль і адміністрування резервного копіювання та відновлення даних, захищає дані організації від апаратних збоїв та інших помилок, зберігаючи резервні та архівні копії даних в автономних сховищах [3, с. 74].

Використання інформаційних технологій та систем при управлінні підприємством у недостатньому обсязі призводить до неефективності господарювання. Порівнюючи значну частину застосованих на підприємствах IT

систем показала, їх використання забезпечує оптимізацію бізнес-процесів, покращення зв'язків з клієнтами, підвищення якості [4]. Також в наш час сферу інформаційно-комунікаційних технологій характеризує стан стагнації, що супроводжується скороченням внутрішнього ринку, залежністю від постачання імпортного обладнання, але характеризується наявністю величезного потенціалу до зростання.

Роль інформаційних технологій безперечно велика і вимагає подальших наукових досліджень особливо в управлінні підприємством, адже покращення ІТ дозволить значно підвищити ефективність управління діяльністю підприємства.

Список використаних джерел

1. Барасюк Я. М., Стець О. В. Інформаційні системи і технології в економіці. Київ, 2016. 58 с. URL: https://studfile.net/preview/5118185/ (дата звернення: 30.03.2020).
2. Гергенов А. С. Информационные технологи в управлении: учеб. пособ. Улан-Удэ: ВСГТУ, 2005. 72 с.
3. Каюченко А. В. Информационные технологии управления предприятием как современный фактор конкурентоспособности предприятия. Креативная экономика. 2009. № 10 (34). С. 71-76.
4. Крайчук С. О. Стан запровадження інформаційних технологій в управлінні сучасними підприємствами. Ефективна економіка: електрон. наук. фахове вид. 2016. Вип. 4. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4892 (дата звернення: 30.03.2020).

Попова Д. С.,
національна експертка Проєкту ҐОБ.
Цюпа О. П.,
к.е.н., заступниця керівниці Проєкту ҐОБ

ЗАСТОСУВАННЯ ҐЕНДЕРНОГО БЮДЖЕТУВАННЯ В БЮДЖЕТНО – ПОДАТКОВІЙ ПОЛІТИЦІ

Ефективність управління державними фінансами вимірюється не тільки обсягом бюджетних коштів, але і тим, як вони вплинули на соціально-економічні, культурні, екологічні та інші аспекти умов життя людини – жінки чи чоловіка. Ґендерне бюджетування має вирішальне значення в

бюджетному процесі оскільки є дієвим інструментом забезпечення адресних потреб суспільства та ґендерної рівності в цілому. Дослідження показують, що ґендерна рівність, яка виступає метою ґендерного бюджетування, впливає на підвищення темпів економічного розвитку і скорочення бідності.

В Україні впровадженням та застосуванням цього інструменту вже більше 6 років займається Проєкт «Ґендерне бюджетування в Україні» (далі - Проєкт ҐОБ). Проєкт ҐОБ здійснюється з метою підтримки Міністерства фінансів України в процесі впровадження ґендерно орієнтованого бюджетування в Україні та фінансується Швецією, та має на меті «сприяти підвищенню економічної ефективності видатків бюджету через врахування потреб різних груп жінок та чоловіків в Україні» [1]. Діяльність Проєкту ҐОБ в основному спрямована на здійсненні пост-аналізу видаткової частини бюджету. В рамках Проєкту був проведений ґендерний аналіз 73 бюджетних програм, які фінансуються з державного та 119 – з місцевих бюджетів, що сприяло отриманню інформації щодо наявних ґендерних розривів, ґендерної дискримінації та виробленню рекомендацій для їх вирішення в різних галузях.

Окрім дослідження впливу розподілу видатків бюджету на ґендерну рівність, світова практика ґендерного бюджетування включає дослідження впливу бюджетно-податкової політики на жінок та чоловіків. Ця практика є менш поширеною, хоча наразі набирає популярності [6, с.26]. Наприклад, федеральне міністерство фінансів Австрії випустило збірник «Аналіз ґендерного впливу Австрійської податкової системи» у 2016 році [2], в якому був оцінений вплив різних типів податків та податкової реформи на жінок та чоловіків та були визначені ґендерні проблеми, які мають бути адресовані у майбутньому.

Ґендерний аналіз бюджетно-податкової політики передбачає, що у розробці податкової політики мають місце явні та приховані ґендерні упередження [6, с.26]. Явні форми упередження стосуються конкретних норм чи положень податкового законодавства, які по-різному впливають на чоловіків та жінок [5, с.20]. Приховані ґендерні упередження стосуються положень у податкових системах, які через різні ґендерні норми та різне соціально-економічне становище жінок та чоловіків по-різному впливають на них. Саме приховані ґендерні упередження є об’єктом більшості наявних досліджень. По деяких податках, наприклад, по податку на доходи фізичних осіб, легко оцінити вплив на жінок і чоловіків, оскільки він застосовується до окремих фізичних осіб, які сплачують його в залежності від власного обсягу доходів. Інша ситуація з непрямими податками - прихована упередженість може бути виявлена у податках на продукти споживання внаслідок різної структури витрат жінок та

чоловіків на товари, такі як продукти харчування, дитячий одяг чи медичне обслуговування. У більшості країн ці товари, як правило, купують жінки, оскільки жінки частіше займаються забезпеченням родини всім необхідним [7, с.6]. Яскравим прикладом виявлення таких упереджень є податок на додану вартість у Південній Африці. У цій країні такі продукти, як коричневий хліб, кукурудзяна мука, сушена квасоля, рис, овочі та фрукти, були звільнені від сплати ПДВ протягом досить тривалого часу. Однак парафін, який використовується бідними домогосподарствами для приготування їжі, освітлення та обігріву, все ще обкладався ПДВ. Південноафриканська жіноча бюджетна ініціатива провела аналіз, який показав, що річні втрати доходу уряду від усунення ПДВ на парафін є дуже невеликими (менше 1% загального доходу, зібраного з ПДВ). Вони також підкреслили, що цей захід буде цілеспрямованою формою допомоги бідним домогосподарствам, оскільки багаті домогосподарства не використовують парафін. Через кілька років після публікації цього аналізу податок на парафін було знято [7, с.8]. Окрім забезпеченням товарами домогосподарства, жінки надмірно представлені серед біднішої категорії населення, тому вони витрачають більший відсоток свого доходу на споживання порівняно з особами з більшим доходом [4, с.44].

Оподаткування бізнесу також підлягає ґендерному аналізу та може містити приховані ґендерні упередження. Наприклад, дані дослідження з Великобританії показують, що в середньому підприємства, які належать жінкам, менші порівняно з підприємствами, які перебувають у власності чоловіків. Тому податкові стимули можуть розширити наявні ґендерні розриви у створенні бізнесу між жінками та чоловіками [4, с.36]. Що стосується попиту на ринку праці, то ґендерні бюджетні ініціативи включають податкові пільги для бізнесу для заохочення найму на роботу жінок та представників і представниць вразливих груп населення [3, с.8].

У посібнику для груп з оцінки ґендерно орієнтованого управління державними фінансами [6] зазначаються рекомендації щодо подальших кроків роботи з впровадження ґендерного підходу в дохідну частину бюджету. Ними є проведення ґендерного аналізу податкової політики, підвищення рівня обізнаності населення з цього питання та вдосконалення методів збору податків [6, с.35]. Важко переоцінити важливість збору та публікації даних розділених за статтю стосовно доходів, споживання, власності на землю, неоплачуваної доглядової праці для подальшої роботи з впровадження ґендерного підходу в бюджетно-податкову політику [5, с.21].

Отже, міжнародним донорам, як і Уряду України, варто рухатися в напрямку оцінки впливу існуючих податкових політик, типів податків та податкової системи на жінок та чоловіків базуючись на зібраних ґендерно дезагрегованих даних. Аналіз та виявлення явних та прихованих упереджень податкової системи можуть мати не менш плідні результати, ніж пост-аналіз видаткової частини бюджету.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Проєкт Ґендерне бюджетування в Україні: Про Проєкт [Електронний ресурс]: [Веб-сайт] – Режим доступу: http://grbproject.org/pro-proekt/ (дата звернення 30.03.2015).

2. A Difference between Men and Women – the Income: Analysis of the Gender-Related Effects of the Austrian Income Tax System / Eder M. M. – Federal Ministry of Finance – 2016 – 18 p.

3. Executive Summary: Gender Budgeting in G7 Countries [Electronic resource] / International Monetary Fund – 2017 – 38p. – Mode of access: https://www.imf.org/en/Publications/Policy-Papers/Issues/2017/05/12/pp041917gender-budgeting-in-g7-countries (date of access: 18.05.2020).

4. Gunnarsson A. Gender Equality and Taxation in the European Union: Study for the FEMM Committee / Gunnarsson A., Schratzenstaller M., Spangenberg U. – Directorate-General for Internal Policies, European Parliament – 2017 – 56p.

5. Briefing Paper: It's Not All About the Money: Domestic Revenue Mobilization, Reducing Inequality and Building Trust with Citizens [Electronic resource] / Coplin N. – Oxfam International – 2016 – 40p. – Mode of access: https://oxfamilibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/620754/bp-its-not-all-about-money-drm-080519-en.pdf (date of access: 18.05.2020).

6. Supplementary Framework for Assessing Gender Responsive Public Financial Management, Guidance for Assessment Teams [Electronic resource] / PEFA Secretariat – Washington, DC – 2020 – 128p. – Mode of access: https://www.pefa.org/sites/default/files/resources/downloads/PEFA%20GRPFM%20Framework%20Jan%2023%202020.pdf (date of access: 18.05.2020).

7. The Gender Dimensions of Expenditure and Revenue Policy and Systems, Bridge: Development – Gender [Electronic resource] / Birchall J., Fontana M. – 2015 – 36 p. – Mode of access: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/57a08970ed915d3cfd000248/61047_GOKH_Gender-dimensions-of-expenditure-and-revenue-policy-and-systems.pdf (date of access: 18.05.2020).

Чернобай О. Б.,
к.ф.м.н., доцент кафедри вищої математики,
Університет державної фіскальної служби України
Чемерис Т. Р.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФСУ України
м. Ірпінь, Україна

КОНЦЕПЦІЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВА В НЕСТАБІЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Працюючи в сучасних нестабільних економічних умовах, підприємства можуть досягти успіху, але треба розуміти, що для цього необхідно вчасно передбачати зміни та вчасно приймати адаптивні заходи щодо них. Підприємство будь-якого напрямку завжди залежить він середовища в якому воно знаходиться. Ступінь залежності підприємства від стану середовища визначається тим, в якій мірі воно змушене перебудовувати свої технології, продукцію, перекваліфіковувати персонал, змінювати системи управління в залежності від зміни потреб споживачів або дій конкурентів [1, с.217].

Гострота конкурентної боротьби спонукала до пошуку таких шляхів розвитку і функціонування на ринку, які змогли би у довгостроковій перспективі забезпечити підприємствам перевагу над конкурентами. Дії підприємств та їхніх конкурентів стали мало схожими на джентльменські і стали скоріше нагадувати військові зведення з місця бойових дій. Вперше термін „стратегія" стосовно дій підприємств вжив англійський вчений А. Чандлер молодший, який відокремив три основних положення, що є характерними для стратегії підприємств і без яких будь-яка стратегія приречена на провал. Ці три положення можна звести до наступного:

- прийняття довгострокових цілей і задач підприємства;
- визначення основних етапів реалізації стратегії;
- розподіл ресурсів між основними напрямами реалізації стратегії.

Кожне підприємство, що діє в умовах ринкової економіки, є унікальним за своїми характеристиками. Отже, і зміст стратегічного бізнес-планування є процесом унікальним, а його форми і методи не можуть братися як еталон для інших підприємств.

У методичному відношенні розроблення і вибір стратегії підприємства – складне завдання, яке вирішують поетапно. Відповідно до методології стратегічного планування, у ній можна виділити такі етапи [2, с. 204]:

1. Оцінка поточної стратегії. Вона повинна дати уявлення, в якому стані знаходиться підприємство, які стратегії вона реалізує і наскільки вони ефективні.

2. Аналіз портфеля продукції, послуг. Дає наочне уявлення, як окремі частини бізнесу пов'язані між собою; доповнює і деталізує відомості, отримані при оцінці поточної стратегії.

3. Вибір стратегії. Здійснюється на основі трьох складників: ключових факторів успіху, що характеризують стратегію; результатів аналізу портфеля продукції; альтернативних варіантів стратегій.

4. Оцінка обраної стратегії. Здійснюється у вигляді аналізу того, як ураховані вирішальні чинники під час її формування. Аналіз дає змогу визначити, чи приведе вибрана стратегія до досягнення підприємством своїх цілей.

5. Розроблення стратегічного плану. Прийнята стратегія є основою для складання стратегічного плану підприємства. До вибору його розділів і показників кожне підприємство підходить із власних позицій, ураховуючи свої ресурси.

6. Розроблення системи бізнес-планів. За допомогою бізнес-планів має бути обґрунтовано кожен проект, що вимагає інвестиційних ресурсів для своєї реалізації.

Стратегія підприємства повинна бути високоефективною, тобто приносити максимальний прибуток у результаті досягнення запланованих цілей. Тому в умовах невизначеності зовнішнього середовища для розроблення стратегії розвитку підприємства пропонується використовувати тривимірну матрицю, координатами якої служать такі показники [3, с. 169]:

- стратегічне середовище, яке визначається умовами функціонування підприємства, які створюються зовнішнім середовищем;
- стратегічні переваги, які характеризуються мінімальними витратами і високою споживчою цінністю товару чи послуг, які дають змогу досягати успіху на ринку;
- стратегічні компетенції, що є сукупністю наявних матеріальних і нематеріальних ресурсів, можливостей і здібностей (компетенцій) для розроблення і реалізації стратегії підприємства.

Отже, здатність адаптувати підприємство під нестабільні умови сучасного ринку є дуже важливим для максимізації прибутку. Таким чином, кожне підприємство, що використовує стратегічне управління та стратегічне планування, має свої підходи до вибору стратегії. Очевидно, що для досягнення високої ефективності розробленої стратегії необхідно враховувати умови, в яких вона буде здійснюватися. Тому в умовах невизначеності зовнішнього середовища для розроблення стратегії розвитку підприємства доцільно використовувати тривимірну матрицю, яка допоможе керівництву більш точно визначити стратегію розвитку.

Список використаних джерел

1. Піхур І. В. Розвиток системи управління підприємством в нестабільному конкурентному середовищі /І. В. Піхур // Хмельницький інститут соціальних технологій ВМУРоЛ «Україна». – 2010.– С. 217–220.
2. Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основи менеджмента. – М.: Дело, 1992. – 702 с.
3. Карлоф Б. Деловая стратегия: концепция, содержание, символы. – М.: Издательство «Экономика», 1991. – 239с.

Гладченко О. В.,
доцент кафедри інформаційних систем і технологій,
Університет державної фіскальної служби України
Шульга Є. В.,
студент ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Однією з ознак нової економіки є активне використання інформаційних технологій, що спричиняє виникнення та поширення нових понять інформаційного значення. Сьогоденні умови господарювання все частіше схиляють суб'єктів економічних відносин до переходу на вищий рівень діяльності, саме цьому і сприяє діджиталізація.

Термін «діджиталізація» походить від англійського «digitaliza-tion» і в перекладі означає «оцифровування», «цифровізація», або ж «приведення в цифрову форму». Разом із тим сьогодні вітчизняні науковці дедалі частіше послуговуються зазначеним терміном, спираючись на вимоги практичної транскрипції, а тому широкого поширення набули терміни «діджиталізація», або ж «дігіталізація»[1].

З плином часу і розвитку інформаційної діяльності діджиталізація займає значну частину життя більшості громадян. Опитування, проведене Cisco в рамках Форуму «Інтуїтивна мережа», що відбувся у 2017 р., підтвердило важливість діджиталізації для вітчизняних підприємств: 38% респондентів

зазначили, що спостерігають істотний вплив цього тренду на бізнес-стратегію їхніх підприємств, який триватиме протягом одного-трьох років, а 50% − вплив до певної міри [3].

Діджиталізація є невіддільним процесом розвитку сучасних підприємств в умовах неоекономіки. Вона спрощує та прискорює роботу з базами даних, а також забезпечує автоматизацію операційної, фінансової, основної видів діяльності.

Діджиталізація позитивно впливає на покращення комунікації з партнерами, постачальниками, клієнтами. Вона вводить нові засади взаємодії в межах підприємства, а саме між працівниками, підрозділами та керівництвом. Необхідність у діджиталізації пояснюється прагненням до постійного підвищення рівня своєї конкурентоспроможності. А саме конкурентоспроможність є передумовою розвитку підприємницьких організацій в умовах нової економіки.

Діджиталізація забезпечує підприємницьким організаціям багато переваг, наприклад, достатній рівень зв'язку з цільовою аудиторією та клієнтами, зниженням цін за допомогою автоматизації процесів діяльності, прозорість і оцифрування внутрішніх та зовнішніх процесів підприємства і лояльність клієнтів до підприємства чи певної організації. Також до переваг діджиталізації можна віднести: економію коштів, позитивне ставлення до іміджу підприємства і спрощення з великою кількістю інформації.

А от основними недоліками діджиталізації можна назвати: необхідність у висококласних працівниках, при неправильному і некоректному використанні можливо зіпсувати відносини з клієнтами.

Діджиталізація є необхідним процесом розвитку сучасних підприємств в умовах неоекономіки. За даними дослідження, яке у 2016 році було проведено Міжнародною консалтинговою компанією «Arthur D. Little», сучасний стан діджиталізації на підприємствах можна схарактеризувати наступним чином:

– 60% компаній почали застосовувати діджитал-технології й змінювати за допомогою них бізнес під потреби клієнта;

– 20% компаній тільки почали знайомитися з діджитал;

– 18% компаній залучають і обслуговують клієнтів за допомогою інформаційних технологій;

– тільки 2% компаній повністю пройшли діджиталізацію [2].

Діджиталізація дає підприємствам можливості для впровадження діджитал-інструментарію, але тільки тоді, коли є певна стратегія для ефективності цього процесу.

Перетворення інформації у цифрову форму допомагає слідкувати за усіма діями підприємств, за його діяльністю, фінансовими звітами та процесами. Збереження даних та інформації є необхідність, якої потребують усі підприємства для безпечного існування та розвитку в умовах жорстокої конкуренції.

Діджиталізація – це процес розвитку сучасних організацій, що є необхідним, бо сучасний світ потребує нової форми подання та обробки інформації.

Не лише успішне використання переваг діджиталізації, може забезпечити економічне процвітання та необхідні умови для вибору вільного напряму розвитку підприємства. Діджиталізація підприємства з кожним роком все більше буде сприяти розвитку нових видів бізнесової діяльності, створенню нових якостей економічних відносин і розкриттю креативного потенціалу усіх працівників будь-якої бізнесової організації.

Це особливо важливо для підвищення конкурентоспроможності підприємства. Діджиталізація сприяє створенню нових високооплачуваних і робочих місць. Вона приносить користь майже всім галузям економіки країни, підвищує ефективність цих галузей і приносить доходи державі.

Список використаних джерел

1. Словарный запас: дигитализация. URL: https://strelkamag.com/ru/article/vocabulary-digitalisation
2. Фомичев К. Go digital or die: Діджиталізація бізнесу, як неминучість. URL: http://www.nand.ru/professional-information/and_library/20565/
3. IT Ukraine. URL: chrome-extension://ohfgljdgelakfkefopgklcohadegdpjf/viewer.html?file=http%3A%2F%2Fwww.uadn.net%2Ffiles%2Fukraine_it.pdf

Нечипоренко А. В.,
канд. екон. наук,
доцент кафедри фінансів імені Л.Л.Тарангул,
Університет державної фіскальної
служби України
Юрах Ю. С.,
студентка ННІ ФБС,
Університет ДФС України,
м. Ірпінь, Україна

РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ

Негативні явища, які спостерігаються у суспільстві, зумовлені не лише прорахунками в економіці держави, але й неефективністю управлінських дій у системі публічних фінансів. Послаблення державно-управлінських функцій та низька якість управлінських технологій, що реалізовуються у фінансовій сфері, свідчать про те, що система публічних фінансів потребує нових підходів до використання фінансових ресурсів у напрямі їх ефективного використання. Поступальний розвиток сучасного суспільства неможливий без ефективного функціонування системи публічних фінансів, які являються дієвим інструментом втручання держави в економіку в цілому. Зважаючи на існування кризових явищ в українському суспільстві та існування проблем, пов'язани х із використанням фінансових ресурсів держави, існує потреба реформування управління публічними фінансами в країні.

Публічні фінанси представляють собою сукупність економічних відносин, пов'язаних із формуванням, розподілом та використання централізованих фондів фінансових ресурсів на рівні держави з метою задоволення суспільних інтересів й відіграють роль забезпечувальної сфери, від ефективності управління якою залежить результативність усієї управлінської діяльності держави [1].

Система публічних фінансів має досить багатогранну структуру, яка відповідно до Закону України «Про відкритість використання публічних коштів» включає: кошти в рамках бюджетної системи (державний бюджет, цільових централізованих бюджетних коштів, бюджети місцевого самоврядування, цільових централізованих місцевих бюджетних фондів), кошти фінансових (кошти Нацбанку та інших держбанків) та нефінансових корпорацій, інших підприємств і організацій державної та комунальної форм власності, кошти в рамках державно-приватного партнерства [2].

В Україні найбільшу частку в складі фінансових ресурсів держави займають фінансові ресурси державного сектору економіки. В умовах реформування економіки країни залучення необхідного обсягу фінансових ресурсів є визначальним фактором повноти забезпечення потреб об'єктів соціальної інфраструктури, дієвості державного регулювання суб'єктів господарювання, рівня матеріального та духовного добробуту населення, темпів розвитку інноваційно-інвестиційної сфери та зростання фінансового потенціалу країни загалом. Ефективне функціонування фінансової системи тісно пов'язане з результативним управлінням ресурсами держави, переважна частина яких зосереджена у бюджетній системі. Її ефективність визначає дієвість урядової політики у сфері фінансів, створює передумови для забезпечення стабільності економіки країни [3; 4].

Формування ефективно функціонуючої публічної фінансової системи – відповідальне і складне завдання, вирішення якого потребує значних зусиль та часу. Перебуваючи в постійному русі, найважливішими проблемами її розвитку продовжують залишатися: зміцнення фінансів суб'єктів господарювання з метою посилення мотивацій до ефективної роботи, інвестиційної діяльності; оптимальне налагодження роботи фінансового механізму діяльності бюджетних установ, пошук нових джерел фінансових ресурсів в умовах фінансової кризи та дефіциту бюджетних коштів; оптимально розумне використання бюджетних коштів, посилення контролю за їх цільовим використанням; реформа Державної податкової служби України в напрямі послаблення податкового тиску, налагодження взаємодії з платниками податків та формування якісно нової сервісної служби, направленої на обслуговування населення та надання нею адміністративних послуг; зменшення кількості і розмірів відрахувань у державні цільові фонди, відокремлення їх від бюджету; раціональне використання коштів, залучених з допомогою державного кредиту, зміцнення довіри до державних цінних паперів тощо. З метою реалізації вище вказаних завдань у державі започатковано ряд реформ майже в усіх сферах суспільних відносин. Не є виключенням і публічна фінансова система та її складові [5; 6].

Серед реформ у сфері публічних фінансів можна виокремити:

розвиток програмно-цільового методу у бюджетному процесі. Програмно-цільовий метод – підхід до бюджетування, де акцент ставиться не на обсягах коштів, які необхідні державі на виконання своїх функцій, а на те, яких результатів планується досягти, використовуючи кошти бюджету. За результатами 2018 року Міністерством фінансів України створено правове

підґрунтя для запровадження середньострокового бюджетного планування, подальшого розвитку програмно-цільового методу.

- покращення управління фіскальними ризиками. Фіскальні ризики – чинники, що можуть призводити до зменшення надходжень бюджету та/або спричинити його додаткові витрати, а відповідно й збільшити бюджетний дефіцит та державний борг порівняно з плановими показниками.
- розвиток державного внутрішнього фінансового контролю. Однією із ключових передумов для підвищення рівня прозорості в управлінні державними фінансами є впровадження управлінської підзвітності, коли керівники різних рівнів повною мірою усвідомлюють та несуть відповідальність за забезпечення ефективного управління державними фінансами. Тому серед основних завдань Стратегії реформування системи управління державними фінансами визначено підвищення рівня управлінської підзвітності та ефективності внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в органах влади.
- підвищення прозорості бюджету. Публічні кошти – це гроші бюджету, тобто гроші платників податків. Це гроші громадян України, і саме вони мають право їх контролювати [7].

Проаналізувавши вище сказане, можна зробити висновок, що система управління публічними фінансами має певні недоліки, які перешкоджають ефективному соціально-економічному розвитку окремих регіонів, так і країни в цілому. Вище наведені реформи дозволяють підвищити ефективність управління публічними фінансами, а також підвищити якість послуг, які надаються державою та органами місцевого самоврядування.

Список використаних джерел

1. Нечипоренко А. В., Чернишова Т. О. Напрями вдосконалення системи управління публічними фінансами в Україні. Управління публічними фінансами та проблеми забезпечення національної економічної безпеки: збірник тез Податкового конгресу, 12 грудня 2019 р. Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. С.353–356.

2. Закон України «Про відкритість використання публічних коштів» від 11.02.2015 № 183-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-19

4. Кужелєв М. О., Плахотнюк В. В. Формування місцевих бюджетів в умовах бюджетної децентралізації. Економічний вісник університету. 2018. Вип. 36(1). С. 302–312.

5. Kuzheliev M., Nechyporenko A. Financial resources of public sector of economy in ensuring realization of financial policy of the country. Association agreement: driving integrational changes : collective monograph / edited by R. Iserman, M. Dei, O. Rudenko, Y. Tsekhmister, V. Lunov. Accent Graphics Communications Chicago, Illinois, USA. 2019. P. 374–385.

6. Латковська Т. А. Сучасний стан та актуальні проблеми публічної фінансової системи. Lex Portus. 2019. №4. С. 42–61.

7. Онишко С. В. Регулятивний потенціал фінансового ринку в умовах глобальних викликів: монографія / за заг. ред. д.е.н., професора С. В Онишко. Ірпінь: Видавництво Національного університету ДПС України, 2016. 452 с.

8. Урядовий портал. Реформа державних фінансів. URL: https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-derzhavnih-finansiv.

Ліснічук О. А.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів імені Л.Л.Тарангул,
Університет державної фіскальної служби України
Ярощук Т. Ю.,
студентка ННІ ФБС
Університет ДФС України
м.Ірпінь, Україна

РОЗВИТОК СЕКТОРУ БІЗНЕС-АНГЕЛІВ В УКРАЇНІ

Останнім часом для багатьох українських підприємців і компаній постає проблема фінансування. Ефективними джерелами фінансування малих підприємст є кредити, проектне фінансування, прямі інвестиції та залучення бізнес-ангелів.

Бізнес-ангели (англ. business angel) - це приватні неформальні інвестори, що вкладають гроші в маловідомі молоді компанії, як правило, без застави, в очікуванні зростання їх вартості. Вони отримали таку назву, тому що, крім них, мало хто наважується вкласти гроші в ризиковані проекти, можна сказати, що бізнес-ангели рятують молодих підприємців і їх компанії, які перебувають у тяжкому фінансовому становищі. Також, ангел-інвестори надають підприємцю

досвід, навички та контакти для підприємця. Досвідчені ангели також знають, що їм, можливо, доведеться чекати повернення своїх інвестицій. Тому вони можуть стати хорошим джерелом «розумного та терплячого» капіталу. Слід зазначити, бізнес-ангели корисні й тим, що додатково до безпосереднього фінансування можуть забезпечити підприємству кредитні гарантії [1].

Зростання ангельських інвестицій є важливою частиною ефективного та сталого економічного розвитку. Уряди всього світу все частіше визнають Business Angels ключовим джерелом фінансування потенційного бізнесу з високим ростом. Бізнес-Ангели є важливою частиною ланцюга харчових продуктів фінансування, і з точки зору державної політики їх потрібно добре інтегрувати з іншими джерелами фінансування.

Бізнес-ангели бувають таких видів:

1.Корпоративні ангели (колишні топ-менеджери великих міжнародних корпорацій, які при звільненні отримали солідну грошову компенсацію. Ці активи вони і використовують для інвестицій. Середній розмір капіталу корпоративних ангелів – близько $1 млн).

2.Ангели-ентузіасти (вибирають відразу кілька напрямків для інвестування і практично не беруть участь в управлінні і вивченні профілю компаній. Як правило, такі інвестори оперують невеликими сумами (приблизно $10 000)) [2].

3.Підприємницькі ангели (найбільш активні бізнес-ангели, які паралельно з інвестуванням самі активно займаються комерцією. Вкладають солідні суми ($200-500 тисяч) з метою зібрати перспективний інвестиційний портфель. В свою чергу, на управління і керівництво у проектах, як правило, не претендують).

4.Мікрокеруючі ангели (мікроменеджери фінансують відразу кілька стартапів, вважаючи за краще особисто займатися управлінням компаній. Зазвичай претендують на посади в раді директорів і активно цікавляться бізнес-планами).

5.Професійні ангели (займаються інвестуванням коштів у проекти, в діяльності яких розбираються на професійному рівні. Розміри вкладень від 25 до 200 тисяч американських доларів. Схильні до спільного інвестування з іншими приватними особами) [3].

Для компаній з високим рівнем зростання бізнес-ангели, ймовірно, є головною і центральною складовою розвиваючого ринку фінансування. Підтримка розвитку ангельських груп розглядається урядом як чудовий спосіб:

- Отримати «старі гроші» в нові сектори.
- Збільшити місцеве утримання та переробку багатства.

- Створити надійних партнерів для спільних інвестицій для установ та державного сектору.

Відомо, що найбільша європейська мережа ангелів –European Business Angel Network (EBAN) - складається з 62 асоціацій інвесторів в 22 країнах Європи. В Україні цей вид діяльності з'явився не так давно. Асоціація приватних інвесторів України – єдине об'єднання приватних і корпоративних інвесторів з усіх регіонів України, яке є повноправним членом European Business Angel Network (EBAN)[4].

У Асоціацію приватних інвесторів України входять близько 50 чоловік, але, за даними експертів, насправді в Україні приватних інвесторів значно більше. Просто вони намагаються не афішувати свою діяльність. Нині склалась така ситуація, за якої на здійснення інвестицій потрібно витрачати більше ресурсів, ніж планується на початковій стадії, що приводить до неспроможності повноцінного фінансування всіх інвестиційних програм та збільшення кількості об'єктів незавершеного будівництва [5].

Ця ситуація ускладнює підприємцеві пошук потенційного інвестора. З іншого боку, самі бізнес-ангели скаржаться на неефективність існуючих джерел інформації. Адже будь у них необхідна база даних, вони могли б профінансувати набагато більшу кількість проектів. Можливий варіант вирішення проблеми недоліку інформації – створення мереж бізнес-ангелів. Підприємцям це дасть можливість презентувати свій проект відразу багатьом потенційним інвесторам, а інвестори у свою чергу дістануть доступ до відповідної бази даних, в якій зможуть вибрати проекти, що цікавлять їх [6].

В Україні ангельське інвестування розвинене тільки в області малого бізнесу і робляться перші кроки з формування цієї галузі. Ангели ще дуже слабо розуміють що таке технологічний бізнес і особливості інвестування в цій галузі, але вже є інтерес до такого роду вкладень. Крім того, в Україні відомі історії успіху - успішні реалізовані венчурні проекти, наприклад, Unitrade і Ukrainian Software Consortium.

Отже, бізнес-ангели приносять у підприємництво капітал та найцінніший вклад – професійний та управлінський досвід, необхідні зв'язки та репутаційну підтримку. А також після того, як ангели інвестують кошти у підприємство, довіра до нього підвищується і стає простіше залучити додаткове фінансування з інших джерел, та додатково до фінансування можуть надавати підприємству кредитні гарантії. В нашій країні розвиток приватних інвесторів є найбільш актуальним і перспективним, оскільки вирішує проблеми розвитку не тільки підприємницького сектору, але й активізує інвестиційну діяльність держави.

Наразі існують особи, які можуть і хочуть інвестувати в українське підприємництво, але поки не будуть створені гарантії з боку держави щодо мінімізації ризиків, багато проектів так і залишаться нереалізованими, що й далі гальмуватиме розвиток інноваційної та підприємницької діяльності в Україні. В Україні доцільно створити потужну мережу бізнес-ангелів для залучення інвестицій у всі види бізнесу, що допоможе підняти країну з кризи та вивести на один рівень розвитку з провідними країнами світу. Залучення капіталу бізнес-ангелів є альтернативою стандартним формам інвестування.

Список використаних джерел

1. О.В. Ульяницької, Т.В. Ярошенко: «Бізнес-ангели як альтернативна форма фінансування підприємницького сектору в Україні» [Електроне джерело] – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Mre

2. Малойван В. В. Інвестування бізнес-ангелами інноваційних проектів в Україні [Електронний ресурс] / В. В. Малойван // Право та інноваційне суспільство: електрон. наук. вид. – 2017. – № 1 (4). – Режим доступу: http://apir.org.ua/ wp-content/uploads/2017/04/Maloivan.pdf.

3. A Guide to Angel Investors. Entrepreneur [Електроне джерело] – Режим доступу: https://www.entrepreneur.com/article/52742

4. William R. Kerr, Josh Lerner, and Antoinette Schoar The Consequences of Entrepreneurial Finance: A Regression Discontinuity Analysis – HBS Working Knowledge [Електроне джерело] – Режим доступу: https://hbswk.hbs.edu/item/the-consequences-of-entrepreneurial-finance-a-regression-discontinuity-analysis

5. Ліснічук О.А., Гавриш В.С., Активізація бюджетних інвестицій спрямованих на економічний розвиток в Україні [Електронний ресурс] / О.А. Ліснічук, В.С. Гавриш // Приазовський економічний вісник. – 2018 № 6 (11) – Режим доступу: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/6_11_uk/6_11_2018.pdf

6. Ліснічук О.А, Матвійчук В.В, Сучасний стан малого підприємництва та його роль в забезпеченні сталого розвитку економіки України: матеріали міжн. наук.-прак. конф. ЦФЕНД. 2019. – Ч. 3. – 63 с – Режим доступу: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/zbirnik_1_0.pdf#page=13

Погорєловська І. Д.,
к.е.н., доцент,
Університет державної фіскальної служби України
Ясінська К. В.,
студентка ННІ ІТ
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ. ПЕРШІ КРОКИ ДО ЦИФРОВОЇ КРАЇНИ

Сінгапур, Великобританія, Нова Зеландія, ОАЕ, Естонія, Японія, Ізраїль — країни-лідери з розвитку цифрової економіки. Ці держави взяли курс на цифровий розвиток у сферах транспорту, освіти, електронних засобів і новітніх технологій. По всьому світові частка традиційної економіки зменшується, а цифрової — збільшується, надаючи величезні переваги для країн та бізнесу.

Натомість Україна, ІТ-фахівці якої на аутсорсі вже оцифрували півсвіту, лише зараз на державному рівні взяла курс на розбудову цифрової економіки.

Цифрова економіка — це доволі нова для України парадигма розвитку. І її основу становлять не тільки ІТ-компанії, а й усі інші компанії та організації, які є користувачами продуктів і послуг ІТ-компаній. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 67 Р від 17 січня 2018 року «Про концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018 — 2020 роки» — перший комплексний крок у напрямку розбудови цифрової економіки в Україні.

Будувати цифрову країну — це запрограмуватися на економічний успіх.

У цифровій економіці ключовим ресурсом є дані, що генеруються пристроями, які використовують технології, впроваджені та створені людьми, завдяки їхнім знанням. Це економіка знань, економіка даних, економіка електронної взаємодії, транзакцій. Це ресурсо-продуктивні сфери, а не ресурсо-споживацькі.

Цифровізація — це нова реальність, не опція, а необхідність, зовсім не питання вибору. Вона вже йде і не залежить від нашого бажання. Цифрова економіка — це не тільки про комп'ютери, гаджети, програми і т. ін., а й про процеси, моделі та трансформації, які стають можливими за їхньої допомоги — в економічній, суспільній, культурній, навіть політичній площині, окремо наголошуючи на таких штуках, як електронні вибори та голосування.

Нещодавно Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров у межах розвитку ідеї «держави у смартфоні» представив проект «Дія». Це сайт та мобільний додаток, в якому планується об'єднати всі електронні послуги, які надає держава. Такий сервіс допоможе максимально спростити відносини держави та громадянина, зробивши максимум процесів електронними й автоматичними, щоб чиновник особисто взагалі не впливав на термін отримання довідки або видачі дозволу. Вже зараз кожен може протестувати цей ресурс на сайті: plan.diia.gov.ua.

Наразі Міністерство працює над послугами, які планується надаватися через цей сервіс:

е-Маляко — дозволить отримувати до 10 державних послуг, пов'язаних з народженням дитини, лише за однією заявою (зареєструвати народження дитини, її місце проживання, оформити фінансову допомогу тощо).

е-Пенсія — проект електронної взаємодії з державними реєстрами для призначення, перерахунку пенсії, доплат, компенсацій.

Кабінет забудовника — автоматичне надання інформації забудовнику про початок підготовчих і будівельних робіт, внесення змін у повідомлення про їх початок, введення об'єкта в експлуатацію.

е-Вибори — доступне голосування через мережу Інтернет як в Україні, так і за її межами, автоматизований підрахунок голосів.

Окрім того, планується запровадити електронний перепис населення, можливість реєстрації та ведення бізнесу онлайн для нерезидентів без потреби виїжджати за межі країни проживання, можливість отримувати довідки (наприклад, про реєстрацію місця проживання, про склад сім'ї) онлайн.

Слід зазначити, що в Україні вже є певна система базового законодавства, яка забезпечує діджиталізацію. Зокрема, Закони України «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронний цифровий підпис», «Про адміністративні послуги» тощо. Однак кожен новий проект та напрямок у цій сфері тягне за собою внесення змін до вже наявного законодавства, а подекуди до прийняття нового нормативно-правового акта.

Наразі зареєстровано кілька законопроектів, спрямованих на розвиток політики діджиталізації та посилення державного регулювання цієї сфери:

Проект Закону про публічні електронні реєстри, метою якого є створення єдиного правового поля функціонування та інформаційної взаємодії державних, комунальних та інших реєстрів, кадастрів та інформаційних систем, запровадження єдиних вимог до їх створення, ведення, взаємодії, адміністрування, модернізації, реорганізації та ліквідації.

Проект Закону про електронні комунікації, дія якого поширюється на правові відносини, пов'язані з електронними комунікаційними мережами загального користування та електронними комунікаційними послугами (зокрема, в частині захисту прав споживачів послуг, в тому числі споживачів з обмеженими можливостями), користуванням обмеженими ресурсами та забезпеченням конкуренції на ринку електронних комунікацій, що дозволить встановити засади державного управління та регулювання у сфері електронних комунікацій.

Проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо посилення відповідальності за умисне пошкодження, руйнування, викрадення телекомунікаційних мереж), що передбачає посилення відповідальності за злочин, передбачений ст. 360 Кримінального кодексу України, від штрафу (від 1 до 3 тис. неоподатковуваних мінімумів доходів громадян) до позбавлення волі на строк від 6 до 10 років з конфіскацією майна (тоді як чинна норма передбачає штраф від 100 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та обмеження волі на строк до 2 років).

Проект закону про Національне бюро фінансової безпеки України, що передбачає створення єдиного правоохоронного органу, завданням якого буде виявлення та усунення системних загроз у сфері публічних фінансів, запобігання їх виникненню в майбутньому, а також запровадження нової моделі організації правоохоронної діяльності, керованої аналітикою, так званої моделі ILP (Intelligence Led Policing), що застосовується аналогічними підрозділами правоохоронних органів країн Європейського Союзу та ОБСЄ.

Звичайно, наведений перелік законопроєктів, поданих на розгляд до Верховної Ради, не є вичерпним. Однак враховуючи той факт, що діджиталізація планує захопити майже всі сфери суспільного життя, кількість таких законопроєктів буде зростати.

Лише у рамках урядово-громадської ініціативи «Разом проти корупції» за останні 3 роки було зроблено:

Оприлюднено майже 900 суспільно-важливих наборів відкритих даних;

Відкрито усі зовнішні аудиторські звіти, що здійснюються Державною аудиторською службою;

Переведено у електронний формат та спрощено на тони паперу процедуру отримання ліцензій закладами освіти;

Усі заходи державного контролю Держспоживслужби проводяться із застосуванням відеофіксації;

Оприлюднюється агрегована інформація про платників податків;

Створено та діє автоматизований реєстр відшкодування ПДВ;

Діє портал E-data– єдиний веб-портал використання публічних коштів, який дозволяє бачити, на що витрачають кошти органи влади;

Впроваджено інформаційно-аналітичну систему «Прозорий бюджет», яка є інструментом управління публічними коштами із системою ключових показників ефективності. Однією зі складових цієї системи є розділ "Бюджет для громадськості", що забезпечує представлення інформації про бюджет у зручному, простому форматі, інтерактивній інфографіці для громадян;

Відбуваються електронні аукціони об'єктів малої приватизації;

Відкрито API(прикладний програмний інтерфейс) у сфері продажу арештованого майна через е-аукціонна електронному ресурсі OpenMarket, що дає можливість контролю за дотриманням процедури електронних торгів усім учасникам ринку торгівлі арештованим майном;

Оприлюднюються звіти банків державного сектору та агреговані показники їх діяльності у порівнянні з банківською системою України;

Запроваджено електронний кабінет перевізника, що усуває прямий контакт та корупцію під час отримання перевізниками ліцензій;

Переведено у електронний формат процедуру проходження лікарськими засобами реєстрації та допуску їх на ринок;

На середині шляху: у 2020 році будуть запроваджені електронні лікарняні замість паперових. Для цього зараз вибудовується електронна взаємодія трьох структур: Пенсійного фонду, МОЗ та Фонду соціального страхування;

Починаючи з кінця 2019 і далі заплановано поетапну розбудову та наповнення електронного ресурсу "Відкрите довкілля", що міститиме екологічні показники чистоти води, повітря та матиме модуль надання електронних послуг, переведення у електронний формат дозволів та ліцензій;

Розробляється система, яка електронізує процедуру ввезення та визнання гуманітарної допомоги. З часом планується перевести у електронний формат і процедуру розподілу гуманітарної допомоги – від кордону і до кінцевого набувача;

В середині складного шляху зараз міністерство соціальної політики, яке розробляє Єдину інформаційно-аналітичну систему управління соціальною підтримкою населення України (E-SOCIAL);

МОН працює над створенням репозитарію – електронного сховища всіх наукових робіт, завдяки якому можна буде здійснювати перевірку робіт на плагіат;

Запускається пілотний проект електронного обліку об'єктів культурної спадщини;

До деталей продумана та прописана в проектах змін до НПА процедура відеофіксації здачі теоретичного та практичного іспитів для отримання водійського посвідчення;

На етапі доопрацювання – відкриття Мінфіном реєстру проектів, що впроваджуються із залученням коштів міжнародних фінансових організацій;

Планується створення електронних кабінетів усіх учасників будівельного ринку;

Розпочато ІТ-централізацію системи управління державними фінансами – е-взаємодія основних інформаційних ресурсів Казначейства, Мінфіну, Податкової та Міграційної служб.

Переводиться у електронний формат конкурсна процедура оцінки проектів, що впроваджуються за кошти ДФРР.

Варто зазначити, що політика діджиталізації спрямована на полегшення взаємодії людини та держави. Коли країна стає «цифровою», вона привертає увагу інвесторів. Поки що важко говорити про успіхи або невдачі у цій сфері, оскільки ми перебуваємо тільки на початку цього шляху.

Та попри все, Україна займає високе місце у списку країн, які електронізують державні послуги. Нам є чим пишатись і є над чим працювати. Важливо, щоб новий уряд підтримав та продовжив ті проекти, які вже були започатковані. Використання технологій «всюди, наскрізь, постійно» замість «вибірково, фрагментарно, іноді» і є стратегією успіху в цифровій економіці.

Список використаних джерел

1. Осмоловська О. Україна в стилі digital / Олена Осмоловська. // ТОВ «Юридична газета». – 2020.
2. Дубровик-Рохова А. «Діджиталізація – це лише початок» / Алла Дубровик-Рохова. // Газета "День". – 2018.
3. Крячко О. Діджиталізація у тренді. Що держава вже електронізувала, а що лише планує перевести в онлайн? / Оксана Крячко. // Газета "Громадський простір". – 2020.

Панель 5

КОНТРОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ. ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ КОНТРОЛЮ

Міщенко Т. М.,
к.е.н., доцент кафедри аудиту та економічного аналізу, Університет державної фіскальної служби України України
Батрак Т. С.,
студентка ННІ ОАА Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Обсяги платних послуг, що надаються бюджетними установами в залежності від напряму їх діяльності з метою поповнення доходів спеціального фонду кошторисів у сучасних умовах господарювання значно зростають. Наявні внутрішньо - організаційні диспропорції бюджетних установ, нестабільність їх фінансового стану зумовлюють потребу використання внутрішнього контролю всіх напрямів життєдіяльності та функціонування установ як інструменту підвищення ефективності їхнього управління. На сьогодні питання впровадження дієвої системи організації внутрішнього аудиту та адаптації його методики до діяльності бюджетних установ в умовах реформування та поглиблення інтеграційних процесів в економіці України актуалізується.

Внутрішній аудит необхідний саме як інструмент внутрішнього контролю всіх напрямків життєдіяльності та функціонування суб'єкта господарювання для бюджетних установ, що отримують фінансування безпосередньо з державного або місцевого бюджетів, а також можуть одержувати кошти з інших спеціальних джерел. При проведенні внутрішнього аудиту в бюджетних установах потрібно не тільки порівнювати здійснені витрати з отриманими доходами, а й провадити активний пошук ефективного використання коштів, а також здійснювати жорсткий контроль за витратами.

На сьогоднішній день обґрунтовано й доведено, що система державного внутрішнього фінансового контролю повинна складатися з трьох основних елементів: внутрішнього контролю, внутрішнього аудиту та їх гармонізації.

Головним завданням при цьому є забезпечення відповідальності керівника за всі аспекти діяльності очолюваної установи, за досягнення конкретних результатів у питаннях економії та ефективного використання бюджетних коштів, а також виконання планових завдань тощо.

У статті 26 Бюджетного кодексу України передбачено запровадження в органах державного сектору внутрішнього контролю та аудиту [1]. Внутрішнім аудитом є діяльність підрозділу внутрішнього аудиту в бюджетній установі, спрямована на вдосконалення системи управління, запобігання фактам незаконного, неефективного та не результативного використання бюджетних коштів, виникненню помилок або ж інших недоліків у діяльності бюджетної установи.

Суб'єктом здійснення внутрішнього аудиту бюджетних установ являється відділ внутрішнього аудиту, а об'єктом – стан організації й ефективність функціонування внутрішнього контролю в бюджетних установах, діяльність установи і заходи, що вживаються керівником для забезпечення ефективного функціонування системи внутрішнього контролю. Метою здійснення внутрішнього аудиту в бюджетних установах безпосередньо є підвищення ефективності використання фінансових ресурсів бюджетних установ.

З метою визначення єдиних підходів до організації та проведення внутрішнього аудиту, підготовки аудиторських звітів, висновків та рекомендацій в бюджетних установах, які належать до сфери управління міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, оцінки якості такого аудиту Міністерством фінансів України розроблені Стандарти внутрішнього аудиту [2], в яких визначаються основні завдання та функції підрозділу внутрішнього аудиту.

При створенні в бюджетній установі відділу внутрішнього аудиту необхідно також керуватись Кодексом етики працівників підрозділу внутрішнього аудиту [3], в якому задекларована в принципах система моральних і професійних цінностей та правил поведінки працівників підрозділу внутрішнього аудиту або посадових осіб, на яких покладено повноваження щодо здійснення внутрішнього аудиту і щодо яких ними добровільно взяті зобов'язання на їх дотримання у професійній діяльності.

Проведення внутрішнього аудиту повинне передбачати збір аудиторських доказів працівниками підрозділу внутрішнього аудиту із застосуванням методів, методичних прийомів і процедур, що забезпечують обґрунтованість висновків за його результатами, при цьому працівники підрозділу внутрішнього аудиту можуть самостійно визначати ці методи, методичні прийоми та процедури

залежно від його об'єкта та відповідно до вимог внутрішніх документів з питань проведення аудиту.

Система внутрішнього аудиту повинна розглядатися як самостійний відділ організації та не входити до складу відділів з обліку, управління, економіки. При цьому на структуру та організацію роботи відділу внутрішнього аудиту впливають такі фактори, як організаційно - правова форма та структура установи, обсяги її діяльності.

Організація ефективного внутрішнього аудиту потребує певних витрат необхідних для пошуку або підготовки кваліфікованих фахівців з аудиту в бюджетних установах.

Тому відділ внутрішнього аудиту доцільно створювати, виходячи з бюджету організації, складності й специфіки здійснюваних фінансово-господарських операцій і чисельності працюючих.

Отже, для бюджетних установ, що фінансуються безпосередньо з державного або місцевого бюджетів, внутрішній аудит сприятиме ефективному та раціональному формуванню й використанню бюджетних коштів оперативному реагуванню на виникнення або загрозу виникнення фактів незаконного, неефективного та нерезультативного їх використання, а також удосконаленню системи управління та прозорості прийняття управлінських рішень за умови виконання покладених на установи завдань.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України № 2456 – VI від 08.07.2010 р., зі змінами URL: http:/www.zakon2.rada.gov.ua.

2. Наказ МФУ «Про затвердження стандартів внутрішнього аудиту» № 1247 від 04.10.2011 р., зі змінами URL: http:// zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1219-11.

4. Кодекс етики працівників підрозділу внутрішнього аудиту, затверджений наказом МФУ № 1217 від 29.09.2011 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/ show/z1195-11.

Рябчук О. Г.,
к.е.н., доцент,
Університет державної фіскальної
служби України
Батрак Т. С.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ СУТТЄВОСТІ ПРИ ПРОВЕДЕННІ АУДИТУ

Принцип суттєвості в аудиті є визначальним в прийнятті рішень з багатьох професійних питань. Саме ж визначення рівня суттєвості з метою оцінки достовірності фінансової звітності представляє собою важливу методологічну та практичну проблему аудиторської діяльності. Так в міжнародній практиці проведення аудиту поняттю суттєвості відповідає поняття матеріальність (materiality). Концепція матеріальності почала розроблюватися ще в 70-х роках минулого сторіччя. Результатом розробки цієї концепції стала підготовка міжнародного стандарту аудиту «Матеріальність та аудиторський ризик», який згодом був трансформований в декілька стандартів, зокрема, суттєвості присвятили окремий стандарт 320 «Суттєвість при плануванні та проведенні аудиту». Аудиторські підприємства повинні розроблювати підходи та критерії для методики оцінки суттєвості і адаптувати їх у своїй практичній діяльності з врахуванням особливостей економічного суб'єкту, який підлягає аудиту.

«Суттєвість» є одним з найважливіших понять в аудиторській практиці, оскільки саме воно супроводжує аудитора з моменту визначення видів, обсягів та термінів здійснення аудиторських процедур і до формування аудиторського висновку. Мета аудитора – встановлюючи рівень суттєвості помилок у фінансовій звітності, підтвердити або заперечити її достовірність.

Міжнародний стандарт аудиту 320 (надалі – МСА 320), що має назву «Суттєвість при плануванні та проведенні аудиту», не містить визначення поняття «суттєвість». Натомість вказано, що викривлення, а також упущення інформації вважаються суттєвими, якщо вони можуть вплинути на економічні рішення користувачів, що ґрунтуються на даних фінансової звітності [1].

На думку Б.Ф. Усача, «…помилка вважається суттєвою, якщо внаслідок цього користувач фінансової звітності буде дезорієнтований щодо прийняття свого рішення або зазнає збитків» [2].

С. Пресняков, який уважає, що «…суттєвість слід уважати критерієм якості інформації» [3]. Дійсно, аудитор оцінює фінансову інформацію на предмет достовірності її розкриття у звітності в усіх суттєвих аспектах. Достовірність, як визнають науковці, є характеристикою якості інформації [4, с. 226–227]. Таким чином, суттєвість є підставою (критерієм) для оцінювання звітності як достовірної чи недостовірної.

Оскільки поняття суттєвості прямо пов'язане з бухгалтерським обліком та, як наслідок, показниками фінансової звітності, в Листі №04230-04108 від 29.07.03 «Про суттєвість у бухгалтерському обліку і звітності» суттєвість визначають як характеристику облікової інформації, яка визначає її здатність впливати на рішення користувачів фінансової звітності, тобто її якісну ознаку, а «поріг суттєвості» визначається як абсолютна або відносна величина, яка є кількісною ознакою суттєвості [5].

Очевидно, що аудитор має звертати увагу на найсуттєвіші помилки та викривлення у фінансовій звітності. Сьогодні багато науковців класифікують помилки, залежно від їх суттєвості, на три види:

– помилки, які є настільки незначними, що не можуть вплинути на достовірність фінансової звітності (несуттєві помилки);

– помилки, які можуть вплинути на прийняття рішень користувачами фінансової звітності, але вони стосуються не ключових статей, а фінансова звітність загалом відображає реальне фінансове становище суб'єкта господарювання;

– помилки, які ставлять під сумнів достовірність фінансової звітності (внаслідок незаконних дій, шахрайства тощо).

В МСА є поняття «явно несуттєве викривлення» – викривлення, кількісне вираження якого має набагато менший розмір, аніж встановлений рівень суттєвості. Проте такі викривлення однозначно не впливатимуть на достовірність фінансової звітності, незалежно від того, чи їх оцінюють окремо, чи в сукупності. Залишається суперечливим питання – чи необхідно вводити це поняття, а не ідентифікувати такі помилки як «несуттєві».

Оскільки жодного алгоритму чи послідовності дій аудитора МСА 320 не містить, аудитор самостійно визначає рівень суттєвості на свій розсуд, згідно з його професійним судженням. У стандарті вказано те, що аудитор, встановлюючи рівень суттєвості, покладається на користувачів, що володіють фінансовою звітністю, інформацією про бізнес суб'єкта, якого перевіряють, їхнє знання економіки та бухгалтерського обліку. Хоча на практиці цим користувачам, наприклад, інвесторам, часто не цікаві тонкощі, зокрема,

бухгалтерського обліку. Окрім цього, сьогодні аудитор повинен встановлювати рівень суттєвості для фінансової звітності загалом, і лише за необхідності за окремими статтями, сальдо рахунків чи групами однотипних операцій. Також аудитор встановлює рівень суттєвості, що передбачено на етапі планування аудиторської перевірки, а в ході аудиту рівень суттєвості переглядається та змінюється (за необхідності), і за результатами перевірки здійснюється оцінка наслідків виявлених викривлень. Серед різноманіття методів визначення рівня суттєвості аудитор самостійно вибирає найприйнятніший.

Список використаних джерел

1. Міжнародні стандарти URL: https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-auditu
2. Усач Б. Ф. Аудит : навч. посіб. К. : Знання-Прес, 2002. 223 с.
3. Пресняков С. О критериях качества в бухгалтерском учете и аудите URL: https://www.audit-it.ru/articles/audit/a104/43905.html.
5. Рядська В.В. Суттєвість як об’єкт аудиторського дослідження та критерій оцінювання достовірності фінансової інформації. Вісник ЧДТУ. 2015. № 3(68) . С. 226–231.
6. Лист Управління методології бухгалтерського обліку «Про суттєвість у бухгалтерському обліку і звітності» № 04230-04108 від 29.07.03 (зі змінами та доповненнями) URL: https://law.dt-kt.com/lyst-ministerstva-finansiv-ukrayiny/

Бухтіяров О. А.,
к.ю.н., заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, Університет державної фіскальної служби України
Безух А. А.,
курсант Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ОБІГУ ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ

Акцизний збір є надзвичайно вагомим джерелом наповнення Державного бюджету України, а у зв'язку з цим правопорушення у сфері обігу підакцизних товарів є чинником, що заподіюють безпосередню шкоду фінансовій системі. Ми розуміємо, що без належного її функціонування унеможливлюється стабільний розвиток інших сфер держави. А крім того, вищевказані правопорушення створюють загрозу правам споживачів таких товарів. Отже, дана тема є надзвичайно актуальною в умовах сьогодення та потребує детального опрацювання як теоретиками, так і практиками.

Слід зазначити, що ми можемо спостерігати певну проблематику ще на етапі опрацювання наукового забезпечення досліджуваного питання, оскільки у літературі комплексних досліджень питань адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері обігу підакцизних товарів немає. Розгляд відбувається аспектно та сегматично, зокрема певні дослідники розглядають правопорушення у сфері обігу алкогольних напоїв та тютюнових виробів, або ж правопорушення у митній чи податковій сфері.

Окремим питанням адміністративно-правової протидії правопорушенням у сфері обігу підакцизних товарів приділяли увагу такі вчені, як О.М. Бандурка, О.Ю. Дрозд, С.В. Ківалов, В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, С.І. Лепський, Ю.С. Шемшученко, С.А. Шепетько В.О. Навроцький, О.М. Омельчук, В.І. Осадчий, О.В. Процюк, Є.Л. Стрельцов, В.В. Сташис, С.О. Сорока, В.В. Силенко, В.Я.

Тацій, М.І. Хавронюк, В.О. Шамрай, В.М. Шевченко, С.С. Яценко, О.О. Кравченко, Є.В. Додін

Зазначимо, що дмініструативне правопорушення у сфері обігу підакцизних товарів – це суспільношкідлива, протиправна, винна дія чи бездіяльність, що порушує адміністративно-правові норми у сфері регулювання обігу підакцизних товарів та за яку законодавством встановлено адміністративну відповідальність [4, с. 163].

Акциз є одним із видів непрямих податків. Хоч історично непрямі податки виникли пізніше за прямі, згодом непрямі податки перетворились у більш відчутний канал поповнення державного бюджету. Податкові системи XIX століття включали акцизи як головний канал забезпечення непрямого оподаткування та нерідко «акциз» використовувався як синонім усієї системи непрямих податків [5, с. 88].

Відповідно до ст. 215 Податкового кодексу України, підакцизні товари визначено так, а саме : спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво (крім квасу «живого» бродіння); тютюнові вироби, тютюн та промислові замінники тютюну; пальне; автомобілі легкові, кузови до них, причепи та напівпричепи, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів; електрична енергія [2].

Алкогольні напої – це продукти, одержані шляхом спиртового бродіння цукровмісних матеріалів або виготовлені на основі харчових спиртів з умістом спирту етилового понад 1,2% об’ємних одиниць, які належать до товарних груп Гармонізованої системи опису та кодування товарів під кодами 22 04, 22 05, 22 06, 22 08 (наприклад, вина виноградні натуральні, ігристі, газовані, вермути, коньяк, бренді, лікери, спиртні напої, одержані шляхом перегону) [5, с. 88].

Вважаємо за доцільне зазначити, що акцизний збір, як загальнодержавний податок застосовується до тих предметів, які мають властивість виготовлятись, обов’язково бути об’єктом правочину, а також знаходитись на легальних підставах у суб’єктів (у визначеному законом порядку).

Тютюновими виробами визнаються сигарети (з фільтром або без фільтра), цигарки, сигари, а також люльковий, нюхальний, смоктальний, жувальний тютюн, махорка та інші вироби з тютюну чи його замінників для куріння, нюхання, смоктання чи жування [5, с. 89].

До інших підакцизних товарів належать деякі транспортні засоби; пиво солодове; нафтопродукти (легкі, середні й важкі дистиляти, спеціальні й моторні

бензини, гас (керосин), високооктанові кисневмісні домішки до бензинів сумішевих). [5, с. 90].

Щодо обігу, то будь-яка діяльність, що стосується зберігання, виготовлення, експорту чи імпорту, розповсюдження, а також збуту підакцизних товарів і визначається обігом.

Ми вважаємо, що аби зрозуміти особливості переліку адміністративних правопорушень у сфері обігу підакцизних товарів слід, в першу чергу, звернутися до нормативно-правових актів, що є джерелом встановлення відповідальності за вчинені правопорушення.

Насамперед слід звернути увагу на Кодекс України про адміністративні правопорушення. У межах цього нормативно-правового акта можливо виділити кілька підвидів адміністративних правопорушень у сфері обігу підакцизних товарів відповідно до об'єкту. Наприклад: виготовлення, зберігання самогону та апаратів для його вироблення (ст. 176 КУпАП); придбання самогону та інших міцних спиртних напоїв домашнього вироблення (ст. 177 КУпАП); виготовлення, придбання, зберігання або реалізація фальсифікованих алкогольних напоїв або тютюнових виробів (ст. 177-2 КУпАП). [4, с. 166].

Крім КУпАП, відповідальність за адміністративні правопорушення у сфері обігу підакцизних товарів також встановлена у Митному кодексі України. Адже у ст. 458 цього кодексу визначається, що порушення митних правил є адміністративним правопорушенням, а також митні правопорушення, що пов'язані з обігом підакцизних товарів (статті 473 – 485 МКУ). [3; 4, с. 167].

У Митному кодексі України не визначаються особливості відповідальності за правопорушення саме за порушення обігу підакцизних товарів. Разом із тим порушення, передбачені розділом XVIII «Порушення митних правил та відповідальність за них» Митного кодексу України, досить часто бувають пов'язані з порушеннями порядку обігу підакцизних товарів, а саме їх імпорту чи експорту [4, с. 163].

При цьому кошти, що заробляються на тютюнових виробах, переміщених з порушенням митних правил через митний кордон з метою подальшої їх реалізації, недоотримує державний бюджет. До того ж «чорний» обіг тютюнових виробів, до якого відносять імпорт, експорт, транспортування, зберігання, торгівлю з порушенням вимог законодавства, що регулює ці питання, – проблема з багатьма складовими, серед яких – злочинні угрупування, які контролюють виробництво контрафактних сигарет, протизаконне переміщення тютюнових виробів через митний кордон та ухилення від сплати податків у великих розмірах [6, с. 43].

Особливо хотілось би зауважити, що незаконна торгівля сигаретами позбавляє уряди грошових коштів, що могли б спрямовуватись на розвиток охорони здоров'я, освіти, обороноздатності країн, поліпшення транспортної інфраструктури, охорони навколишнього середовища, комунального господарства тощо.

Отже, адміністративні правопорушення у сфері податкового законодавства є чинником, що заподіюють безпосередню шкоду фінансовій системі. Вони порушують встановлений порядок імпорту, експорту, транспортування, зберігання, продажу та інших видів діяльності, що здійснюються по відношенню до підакцизних товарів, та відповідальність за які встановлюється адміністративним законодавством. І ми вважаємо, що найдоцільніше розрізняти їх для подальшого вивчення за об'єктом обігу.

Список використаних джерел

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X / Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/80731-10 (дата звернення: 02.04.2020).
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 13–17. Ст. 112.
3. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. Відомості Верховної Ради України. 2012. № 44–48. Ст. 552
4. Бернадін В.О. Поняття та класифікація адміністративних правопорушень у сфері обігу підакцизних товарів. *Підприємництво, господарство і право.* 2019. № 12. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/12/31.pdf (дата звернення: 02.04.2020).
5. Загороднюк С.О., Допілка В.О. Акциз у системі законодавства України. *Південноукраїнський правничий часопис.* 2018. № 1. URL: http://dspace.oduvs.edu.ua/handle/123456789/1211 (дата звернення: 02.04.2020).
6. Капітанець С.В. Незаконний обіг тютюнових виробів в ЄС: причини та наслідки. *Сталий розвиток економіки.* 2018. № 1. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/3071/1/3294_IR.PDF (дата звернення: 02.04.2020).

Колісник О. П.,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку
Університет державної фіскальної
служби України
Божко В. В.,
курсант факультету перепідготовки
підготовки та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Державний фінансовий контроль (далі ДФК), як складова частина державного управління, виник з появою приватної власності, класів, товарно-грошових відносин і держави, тобто за рабовласницького ладу і мав характер авторитарної влади, грубого деспотизму і підкорення. Рівень розвитку економіки, особливості політичного устрою та історичні традиції визначають структуру фінансового контролю. З переходом до ринкової економіки в Україні відбулися докорінні зміни політичних і економічних основ державності, кардинальна реконструкція економіки, формування нової фінансової системи та ринкових інститутів [1]. За яких дії ДФК направлені на прискорення економічного та соціального розвитку суспільства і держави в цілому, шляхом раціонального використання матеріальних та грошових ресурсів та попередження махінацій з ними.

Дослідженням теорії і практики державного фінансового контролю займались українські вчені І.В Басанцов, О.І. Барановський, І.В. Ващенко, Н.Г. Виговська, О.Д. Василик, В.М. Мельник, І.Б. Стефанюк, В.О.Шевчук та інші.

Нині в Україні створено та функціонує багато державних органів і служб фінансового контролю, які поділяються на зовнішні та внутрішні. Одним з таких органів у системі органів державного фінансового контролю є Офіс Фінансового контролю, який реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю та діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів [2].

Органом зовнішнього державного фінансового контролю є Рахункова палата, яка створена і діє від імені Верховної Ради України. Суб'єктами здійснення внутрішнього державного фінансового контролю є органи Казначейства, Міністерство фінансів, податкові й митні, контролюючі органи головних розпорядників бюджетних коштів, Національний банк України та його територіальні органи.

Сучасна система державного фінансового контролю визначається Законом України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні»[3], а також ґрунтується на Конституції України, Цивільному, Податковому і Бюджетному кодексах України, законах і законодавчих актах України та органів місцевого самоврядування. Основним міжнародним нормативним документом у сфері державного фінансового контролю є Декларація про керівні принципи фінансового контролю, яка була прийнята в жовтні 1977 року на IX конгресі INTOSAI – міжнародної організації вищих органів фінансового контролю, що діє під егідою ООН і об'єднує Незалежні державні органи фінансового контролю 174 країн світу, у місті Ліма (Лімська декларація) [4].

Фіскальний контроль є складовою державного фінансового контролю, являє собою особливий організаційно-правовий механізм, що представляє собою систему взаємопов'язаних елементів, за допомогою яких забезпечується сплата податків та зборів, а також визначення підстав для примусових податкових сплат і застосування засобів відповідальності за здійснення податкових правопорушень, який призначений забезпечувати інтереси держави та суспільства.

Органи державного фінансового контролю проводять спільні конференції, колегії, семінари, наради, інші заходи для обговорення та вирішення питань, що становлять спільний інтерес; готують спільні накази з окремих питань та аналітичні довідки про можливу злочинну діяльність у сфері повноважень органів.

Діяльність Державного фінансового контролю спрямована на забезпечення максимального надходження до бюджету коштів та на оптимізацію їх використання. Фіскальний контроль є складовою державного фінансового контролю. Існування єдиної інформаційної бази для всіх органів фінансового контролю дозволить уникнути дублювання в роботі, максимально точно планувати роботу та визначити ефективність здійснених заходів спрямованих на усунення порушень та недоліків.

Державна податкова служба (далі ДПС) здійснює свою діяльність відповідно до Положення «Про Державну податкову службу в Україні» №227 від 6 березня 2019 року.

Взаємодія ДПС з іншими органами під час контролю державних фінансів відбувається в таких формах:

1. Обмін інформацією, документами і матеріалами. Дана форма співпраці здійснюється відповідними органами, на підставі: Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 № 851-IV, «Про електронні довірчі послуги» від 05.10.2017 № 2155-VIII, «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» 05.07.1994 № 80/94-ВР та відповідно до Порядку обміну електронними документами з контролюючими органами затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 06 червня 2017 року № 557, наказу №621 міністерства фінансів України від 18 липня 2016 року «Про затвердження Порядку взаємодії органів Державної казначейської служби України та органів Державної податкової служби України в процесі виконання державного та місцевих бюджетів за доходами та іншими надходженнями». Наказ №557 спрощує механізм приєднання суб'єктів електронного документообігу до договору про визнання електронних документів. Зокрема, Порядком до наказу передбачається, що суб'єкти ЕДО приєднується до Договору шляхом надсилання до контролюючого органу першого будь-якого електронного документа у встановленому форматі з дотриманням вимог законів щодо електронного документообігу та електронних довірчих послуг.

2. Підготовка проектів законодавчих актів щодо захисту інтересів держави, підвищення ефективності господарювання підприємницьких структур, раціонального використання бюджетних коштів, підготовка пропозицій щодо удосконалення законодавства та усунення суперечностей між нормативно-правовими актами. На основі вивчення, аналізу і синтезу макроекономічних показників, що характеризують процес здійснення мобілізації і витрачання податків, приймаються рішення про побудову ефективного податкового механізму. 26.02.2020 року опубліковано Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві» від 16.01.2020 № 465-IX (законопроект від 19.09.2019 №1209-1). Він передбачає внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» та передбачає

узгодити питання розподілу повноважень між органами податкової та органами митної служби.

3. Координація планових перевірок і погодження основних планів роботи, а також організація і проведення планових виїзних перевірок з метою виявлення порушень законодавства, їх профілактики і припинення. Відповідно до ст. 77 Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI зі змінами та доповненнями, документальна планова перевірка повинна бути передбачена у плані-графіку проведення планових документальних перевірок», та відповідати вимогам наказу Міністерства фінансів України від 02.06.2015 №524 «Про затвердження Порядку формування плану-графіка проведення документальних планових перевірок платників податків».

Список використанх джерел

1. Басанцов І.В. Розвиток державного фінансового контролю в умовах ринкової економіки України. Автореферат. Ірпінь, 2008. 40 с.

2. Положення про офіс фінансового контролю: постанова від 19 лютого 2020 р. № 184. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/184-2020-п

3. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України, ред. 26.01.1993 р., № 2939-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12

4. Дмитренко Г.В. Організація і здійснення державного контролю в Україні (фінансово–економічні аспекти): автореф. дис. д.наук з держ.управління. К.: 2011. 36 с.

5. Про затвердження Порядку обміну електронними документами з контролюючими органами: Наказ від 06.06.2017 №557. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0959-17

6. Романів Є.М. Розвиток державного фінансового контролю в Україні. Львів : Простір - М, 2015. 174 с.

7. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 р. № 80/94-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр

8. Положення Про Державну податкову службу в Україні: Постанова від 06.03.2019 р. №227. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-п

Борець Л. В.,
доцент кафедри фінансового права
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕПАРТАМЕНТУ ГАРМОНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ВНУТРІШНЬОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Фінансовий контроль держави – одна з найважливіших функцій державного управління, що спрямована на виявлення відхилень від прийнятих стандартів законності, доцільності й ефективності управління фінансовими ресурсами. Посилення фінансового контролю з боку держави за раціональним та ефективним використанням фінансових та матеріальних ресурсів бюджетними установами має першочергове значення, тому що кількість порушень у бюджетній сфері є досить значною, що вказує на потребу безперервного контролю за ефективністю управління бюджетними коштами.

Відповідно до ст. 26 Бюджетного кодексу України та Положення про Міністерство фінансів України, саме Міністерство фінансів забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері державного внутрішнього фінансового контролю, визначає організаційно-методологічні засади та дає оцінку функціонуванню систем внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту [1; 2].

Взаємодія підрозділів внутрішнього аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади з Міністерством фінансів здійснюється шляхом надання останньому: копій затверджених стратегічних та операційних планів діяльності з внутрішнього аудиту; звітності про результати діяльності підрозділів внутрішнього аудиту щороку до 1 лютого; інформації про результати внутрішнього аудиту та інших відомостей, що стосуються його проведення; інформації про вжиття відповідних заходів стосовно виконання рекомендацій щодо удосконалення системи внутрішнього аудиту за результатами оцінки функціонування системи внутрішнього аудиту, проведеної Мінфіном [3].

В структурі Міністерства фінансів функціонує Департамент гармонізації державного внутрішнього фінансового контролю створений 1 січня 2017 року відповідно до Положення затвердженого Наказом Мінфіну від 28 лютого 2017 р. № 313. Центральний підрозділ гармонізації відповідає за формування та реалізацію Міністерством державної політики у сфері державного внутрішнього фінансового контролю в частині: гармонізації внутрішнього контролю і

внутрішнього аудиту; оцінки функціонування систем внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту; координування діяльності підрозділів внутрішнього аудиту. Варто зазначити, що до цього часу повноваження щодо здійснення гармонізації внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту належали Державній аудиторській службі України.

Отже, Департамент гармонізації оцінює функціонування систем внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту, в той час як Державна аудиторська служба здійснює контроль за станом внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту у розпорядників бюджетних коштів, при проведенні заходів в інших підконтрольних установах, а Рахункова палата України, зі свого боку, здійснює фінансовий аудит та аудит ефективності щодо стану внутрішнього контролю розпорядників коштів державного бюджету. Таким чином, для формування повної, неупередженої та реалістичної картини стану внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту, необхідно встановити чіткі механізми взаємодії та комунікації зазначених органів в даному аспекті.

Не зважаючи на те, що основним завданням Департаменту гармонізації залишається розробка комплексної стратегії розвитку політики у сфері державного внутрішнього фінансового контролю з метою унормувати засади і підходи до внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в системі органів виконавчої влади в Україні, не менш важливим є завдання щодо оцінки діяльності існуючої системи внутрішнього аудиту, що дозволяє виявити недоліки його функціонування та знайти шляхи їх вирішення та удосконалення системи в цілому. Здійснення такої оцінки проводиться у формі дослідження та не є контрольним заходом, покладається на Міністерство фінансів відповідно до Наказу Мінфіну «Про затвердження Порядку здійснення Міністерством фінансів України оцінки функціонування системи внутрішнього аудиту» № 480 від 03.05.2017р. та проводиться Департаментом гармонізації [4].

Станом на кінець 2019 року, Департамент гармонізації здійснював оцінку загального стану розвитку та функціональної спроможності внутрішнього аудиту з метою визначити реальний стан дієвості внутрішнього аудиту та рівень професійної культури аудиторів. Оцінка проводилась в рамках реалізації завдань Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки шляхом здійснення електронного опитування керівників підрозділів внутрішнього аудиту та проведення детальних інтерв'ю з керівниками органів, керівниками підрозділів фінансування, бухгалтерського обліку та окремих структурних підрозділів, які були об'єктами внутрішнього аудиту.

Так, станом на кінець 2018 - початок 2019 року в усіх центральних органах виконавчої влади утворено підрозділи внутрішнього аудиту або введено відповідні посади, проте майже у 10% таких органів діяльність з внутрішнього аудиту фактично не здійснюється у зв'язку з повною неукомплектованістю. При цьому, 62 % керівників підрозділів внутрішнього аудиту розуміє роль та необхідність діяльності таких підрозділів. Зокрема, 8 із 15 опитаних вищого керівництва установи сприймають внутрішній аудит як «функцію, яка є спрямованою на удосконалення діяльності установи та упередження порушень і недоліків…», а більшість керівників операційного рівня впевнені у тому, що «підрозділи внутрішнього аудиту корисні та сприяють удосконаленню діяльності…» [5; 6]. Тому можна стверджувати, що відбувається певний прогрес у розумінні вищим та операційним керівництвом установ призначення та функцій підрозділів внутрішнього аудиту. Поряд з тим, внутрішньому аудиту досі складно правильно позиціонувати себе і відігравати призначену роль, адже 14 % керівників підрозділів внутрішнього аудиту вказують на те, що «вище і операційне керівництво не розуміє роль та необхідність створення такого підрозділу …», 10 % з них стверджують, що «підрозділ не має чіткої позиції та ролі в органі…»[5].

Основною проблемою здійснення внутрішнього аудиту Департамент гармонізації на сьогоднішній день визначає сприйняття його функцій як таких, що спрямовані лише на фінансові процеси. Так, станом на кінець 2018 року з усього загалу аудитів проведених у центральних органах виконавчої влади найбільшу часту займає саме фінансовий аудит [7]. Відповідно, дослідженню ефективності функціонування системи внутрішнього контролю, ступеня досягнення цілей, а також належності рівня виконання функцій приділяється зовсім мало уваги. При цьому, рівень завантаження внутрішніх аудиторів завданнями які не є пов'язаними безпосередньо зі здійсненням внутрішнього аудиту є досить суттєвим, це пояснюється тим, що вони беруть участь в інших заходах, зокрема комісійних перевірках та службових розслідуваннях. Тобто, внутрішній аудит фокусується здебільшого на перевірці законності та фінансових процесах, а не на системному підході з удосконалення системи внутрішнього контролю. Можна стверджувати, що функції внутрішнього аудиту не змогли остаточно позбутися контрольних коренів його походження, як у її сприйнятті так і в підходах до роботи.

Тож, на основі розглянутої статистики ми можемо стверджувати, що на сучасному етапі розвитку внутрішнього аудиту, його функція в державному секторі України ще не досягнула такого рівня, на якому вона би здійснювала

комплексне оцінювання системи внутрішнього контролю та слугувала внутрішнім надавачем гарантій і порад керівництву. Це призводить до того, що можливості підрозділів внутрішнього аудиту використовується не завжди ефективно, зокрема внутрішній аудит сприймається як контрольна функція, а мала чисельність підрозділів призводять до незначного видимого ефекту та впливу на інституційному рівні.

Якщо розглядати рівень професійної культури аудиторів, то окремої уваги заслуговують проблеми в частині їх компетентності. Серед основних проблем варто виділити складність або взагалі неможливість спеціалізації кадрового потенціалу для задоволення потреб у різних напрямах аудиторської діяльності, що є більш притаманним для малочисельних підрозділів та, в свою чергу, породжує нестаток спеціальних та експертних знань щодо конкретних об'єктів аудиту в середовищі органу. Це зумовлює потребу у подальшому розвитку спеціальних аудиторських вмінь та необхідність удосконалення навичок керівників підрозділів. Вказані проблеми породжують необхідність у покращенні підходів до формування аудиторських груп на практиці, враховуючи характер і складність аудиту та загальний набір навичок, необхідних для його виконання. За статистикою, 25 % керівників підрозділів внутрішнього аудиту «вбачають наявність недоліків у формуванні аудиторських груп…», майже 5% з них «вважають недостатніми професійні знання та навички аудиторів…» [7].

Отже, підрозділи внутрішнього аудиту стикаються з проблемами в частині якості та кількості персоналу. Підрозділам внутрішнього аудиту бракує належних умінь, компетенції та знань, щоб відповідати потребам установи з аудиту. Часто це зумовлено тим, що ринок професійних навчань недостатній для задоволення потреб з навчання у сфері внутрішнього аудиту.

Станом на кінець 2019 року у порівнянні з 2018 роком відсоток запланованих державними органами аудитів ефективності в 2019 році загалом зріс з 10 % до 14 % [6]. Водночас у багатьох органах включені до операційних планів внутрішні аудити переважно спрямовані на оцінку стану фінансово-господарської діяльності установ, а частка запланованих внутрішніх аудитів щодо оцінки ефективності, результативності та якості виконання завдань, функцій, бюджетних програм, надання адміністративних послуг, здійснення контрольно-наглядових функцій, ступеня виконання і досягнення цілей тощо залишається досить низькою. Тож, діяльність Департаменту гармонізації полягає у наданні консультативної та роз'яснювальної підтримки з питань внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту та здійсненні оцінки функціонування системи внутрішнього аудиту. Паралельно відбувалась плідна робота щодо

удосконалення нормативного забезпечення у сфері внутрішнього аудиту, зокрема з урахуванням рекомендацій, підготовлених за підсумками оцінки загального стану розвитку та функціональної спроможності внутрішнього аудиту, розроблено та узгоджується в установленому порядку проект нової форми звітності про результати діяльності підрозділів внутрішнього аудиту. Також, триває робота над новою редакцією Стандартів внутрішнього аудиту з метою їх наближення до міжнародних стандартів і практик, чому сприяє співпраця з міжнародними партнерами.

Департамент гармонізації для обміну інформацією, найкращою практикою та досвідом у сфері державного внутрішнього фінансового контролю здійснює співпрацю з міжнародними партнерами, зокрема з Національною академією фінансів та економіки Мінфіну Королівства Нідерланди.

На основі вищевикладеного можна зробити висновок, що суб'єктом який здійснює контроль функціонування підрозділів внутрішнього аудиту у центральних органах виконавчої влади є Міністерство фінансів України в особі Департаменту гармонізації державного внутрішнього фінансового контролю. Центральний підрозділ гармонізації є невід'ємною складовою державного внутрішнього фінансового контролю і одночасно з'єднувальним елементом, який пов'язує між собою дві інші складові – внутрішній контроль та внутрішній аудит. Діяльність підрозділу спрямована на забезпечення створення надійної та сталої структури внутрішнього аудиту в органах державного управління.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17 (дата звернення: 09.02.2020).
2. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. № 375. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-%D0%BF (дата звернення: 09.02.2020).
3. Деякі питання здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.09.2011 р. № 1001. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-2011-%D0%BF (дата звернення: 09.02.2020).
4. Про затвердження Порядку здійснення Міністерством фінансів України оцінки функціонування системи внутрішнього аудиту : Наказ Міністерства Фінансів України від 03.05.2017 № 480. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0663-17 (дата звернення: 09.02.2020).

5. Результати діяльності з внутрішнього аудиту в Міністерстві оборони України за січень-червень 2019 року. URL: http://www.mil.gov.ua/rezultati-diyalnosti-z-vnutrishnogo-auditu-za-sichen-cherven-2019-rok.html (дата звернення: 09.02.2020).

6. Результати огляду функції внутрішнього аудиту в державних органах обговорені з внутрішніми аудиторами. 2018р. URL: https://mof.gov.ua/uk/news /rezultaty-ohliadu-funktsii-vnutrishnoho-audytu-v-derzhavnykh-orhanakh-obhovoreni-z-vnutrishnimy-audytoramy (дата звернення: 09.02.2020).

7. Функціонування державного внутрішнього фінансового контролю у 2018 році. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/funktsionuvannia-derzhavnoho-vnutrishnoho-finansovoho-kontroliu---rotsi (дата звернення: 09.02.2020) .

Весельська Л. А.,
к. н. держ. управління,
заступник директора ННІ гуманітарних наук,
Університет державної фіскальної
служби України
Вериженко Д.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

КОНТРОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ. ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ КОНТРОЛЮ

Для розуміння проблеми контролю за державними фінансами, спочатку доцільно буде дати визначення самого поняття. Так, державні фінанси — це складова фінансової системи держави, її центральна сфера, через яку здійснюється вплив держави на економічний і соціальний розвиток. [1] Вони складаються з бюджетних і позабюджетних коштів. Бюджетні кошти, у свою чергу, складаються з державних і місцевих бюджетів. А позабюджетні кошти включають спеціальні кошти та фонди соціального страхування.[2] В сучасному світі перед системою державних фінансів постають наступні завдання:

- Належне виконання стратегічних, національних і політичних цілей; доцільне використання владою держави ресурсів для виконання передбачених функцій;
- Належний розподіл ресурсів між різними рівнями та сферами діяльності урядових агенцій для виконання поставлених завдань;
- Зменшення різниці у річних доходах, які отримують різні соціальні групи;
- Передбачення та управління фінансовими ризиками, які можуть виникати при здійсненні урядом своїх повноважень [2]

Для належного забезпечення цих завдань існує контроль за державними фінансами. Він в свою чергу повинен забезпечувати належне здійснення внутрішнього контролю, внутрішнього аудиту та їх гармонізації.[3]Контроль існує як необхідна умова для виявлення та усунення недоліків у діяльності суб'єктів управління та причин, що їх породжують. Контроль також діє як забезпечення та покращення дисципліни працівників апарату управління, він дає можливість об'єктивно оцінювати рівень їхньої компетентності і відповідальності, позитивної практики роботи. [4]

В законодавстві України існують закони, що регулюють та визначають основні засади контролю за використанням державних фінансів. Основним є Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні», де у Статті 8 прописано основні функції органу державного фінансового контролю, до них відносяться: здійснення контролю за виконанням функцій з управління об'єктами державної власності; використанням та вчасним поверненням кредитів; визначає недоліки та порушення, запобігає їх виникненню у подальшому; здійснює інші повноваження, визначені законами України та покладені на нього Кабінетом Міністрів України.[5]

Для забезпечення установленого державою контролю за державними фінансами утворюють спеціалізовані органи. Їхня система є дуже розгалуженою аби обхватити контролем всі органи фінансів. Найпершим у цій системі можна виділити Рахункову палату. Вона здійснює свій контроль від імені Верховної Ради України та є їй підзвітна[6] До повноважень Рахункової палати Законодавство України відносить: фінансовий аудит; слідкує за доцільністю законопроектів про Державний бюджет України; проводить аналіз річних звітів та інші функції встановлені законом[7]

Центральним органом державної виконавчої влади у фінансовій сфері є Міністерство фінансів України. Згідно з чинним законодавством України «Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України» Стаття 1

«Міністерство фінансів України (Мінфін) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

Мінфін є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову, бюджетну та боргову політику, державну політику у сфері міжбюджетних відносин та місцевих бюджетів, державну політику у сфері державного пробірного контролю, бухгалтерського обліку та аудиту, випуску і проведення лотерей, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері контролю за дотриманням бюджетного законодавства, державного фінансового контролю, державного внутрішнього фінансового контролю… »[8]

Також до системи органів контролю входять:

- Державна фінансова інспекція;
- Державна фіскальна служба;
- Державна казначейська служба;
- Президент.

Щодо взаємодії всіх органів контролю, можна сказати, що система фінансового контролю в Україні характеризується широким переліком органів державної влади, повноваження та функції яких досить часто дублюються та перехрещуються. Найвищі повноваження має Кабінет Міністрів України, який тримає в своїх руках всі важелі впливу. А головним органом виконавчої влади України з фінансових питань виступає Міністерство фінансів України. Ці два органи спрямовують та координують діяльність інших підзвітних їм органів.

Отже, у висновку можна сказати, що контроль державних фінансів є невід'ємною частиною державного управління, а доцільне виконання ним свої функцій забезпечує якісне фінансове життя держави. Взаємодія органів контролю має свої мінуси та потребує більш детального дослідження, для виявлення факторів, що потребують змін та реформування. Загалом можна сказати, що вся фактична влада належить Кабінету Міністрів України.

Список використаних джерел

1. Фінанси: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. — 2-ге вид., перероб. і доп. / О. Р. Романенко, С. Я. Огородник, М. С. Зязюн, А. А. Славкова. — К.: КНЕУ, 2003. URL: https://studentbooks.com.ua/content/view/335/54/1/2/

2. Контроль за державними фінансами. Методичний посібник / Міжнародний центр перспективних досліджень. 2015. – URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/images/files/pfc_guideline_final_uk.pdf

3. Контроль за використанням державних фінансів в Україні. Методичний посібник / Міжнародний центр перспективних досліджень. – 2015 URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/images/images/eu/kontrol_derj_fin.pdf

4. Піхоцький В. Ф. «Система державного фінансового контролю в Україні: концептуальні засади теорії та практики» / національна академія наук україни ду «інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН україни» – 2015. – ст.21. – URL: https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/12/dis_pihotskyi.pdf

5. ЗУ «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні». – Стаття 8. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12

6. ЗУ «Про рахункову палату». – Стаття 1. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19

7. ЗУ «Про рахункову палату». – Стаття 7. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19

8. ЗУ «Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України». – Стаття 1. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-%D0%BF

Чернобай О. Б.,
к.ф.-м.н, доцент кафедри вищої математики,
Університет державної фіскальної
служби України
Войчук А. І.,
студентка ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ ТА НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

***Ключові слова**: страхова компанія, оподаткування, податкове навантаження, страхові послуги, страхові ризики, страхове покриття*

Постановка проблеми. У сучасній економіці ринкового типу страхування перетворюється на дієвий інструмент стабілізації процесу розширеного суспільного відтворення. Відповідно, забезпечення якісного функціонування даної системи і збільшення відсотка її продуктивності мають високий ступінь актуальності.

Загальновідомо, що одним із пріоритетних чинників, який впливає на розвиток і безперебійну діяльність страхових організацій, регулює попит і пропозицію на страховому ринку, є оподаткування страхової діяльності. Тому важливим завданням є створення ефективного податкового механізму в сфері страхування, що сприятиме не лише поповненню дохідної частини бюджету, а і підвищенню попиту на страхові продукти та розвитку національного страхового ринку загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми оподаткування страхової діяльності розглядалися у працях таких вчених як: Т.Г. Мельник, Р.В. Пікус, Л.В. Боровська, Д.В. Гаманков, , О.І. Черняк, А.К. Жукова [2], О.Р. Квасовський [3].

Виклад основного матеріалу дослідження. Оподаткування є одним із головних інструментів державного регулювання економічних і соціальних процесів. У зв’язку з цим, поступовий процес трансформації економіки вимагає від системи оподаткування враховувати інтереси держави, підприємницьких структур та громадян. В той час практика свідчить про низький рівень ефективності вітчизняної моделі оподаткування страхових компаній, її неадекватність умовам функціонування ринкового господарства.

Зростання прибутковості й рентабельності роботи страхової організації досягається через постійну узгодженість її доходів та витрат в цілому по страховому фонду. Особливо привабливим є стабільне перевищення обсягів доходів над витратами, чим досягається фінансова стійкість всіх або переважної більшості страхових операцій.

Базою оподаткування страхових операцій є обсяг отриманих страховими компаніями премій, зменшений на розмір платежів, здійснених цими компаніями з метою перестрахування. До обрахованої таким чином суми застосовується ставка податку у розмірі 3% (крім операцій довгострокового страхування життя, які оподатковуються за ставкою 0%) [4]. Такий особливий податок був запроваджений з метою замінити звичайний - розрахований на основі валових доходів та валових видатків - податок на корпоративний прибуток. Причиною застосування особливого порядку оподаткування податком на прибуток доходів від страхової діяльності вочевидь є ряд технічних складностей, що виникають при обрахування валових доходів та валових витрат страхової організації, оскільки її доходи та видатки суттєво рознесені в часі та припадають на різні звітні періоди.

Можна виділити два найбільш проблемних елементи оподаткування страхової діяльності, що відкривають безпосередні можливості для податкового планування і відтак потребують вирішення:

1) норма, яка дозволяє страховим компаніям списувати обсяги перестрахових виплат; 2) рівень ставки податку та база, до якої вона застосовується.

Усунути ці схеми можна двома способами - перевівши страхові компанії на загальну систему оподаткування або в межах існуючої системи, усунути можливість зменшення об'єкта оподаткування на перестрахування [3].

Складність податкового обліку страхової діяльності зумовила застосування в Україні особливої системи оподаткування страховиків (3% оподаткування валових доходів), що призвело до використання страхування в «тіньових» схемах ухилення від оподаткування. З огляду на це, податкова політика у сфері страхової діяльності потребує подальшого реформування, яке полягає у переході від оподаткування валових премій до оподаткування прибутку страхових компаній [4].

Існування різних підходів до оподаткування реального сектора економіки та видів страхової діяльності призводить до стимулювання переведення доходів із секторів з вищим податковим навантаженням у сектор страхування, де воно значно нижче. Такий стан справ викликав занепокоєння як державних

податкових органів, так і уряду. Адже саме різний рівень оподаткування є передумовою для запровадження фінансових схема участі страхових організацій з метою мінімізації податків.

Розглянемо податкові надходження до Зведеного бюджету України податку на прибуток страхових організацій, враховуючи їхні дочірні компанії, розміщені на території України (рис. 1).

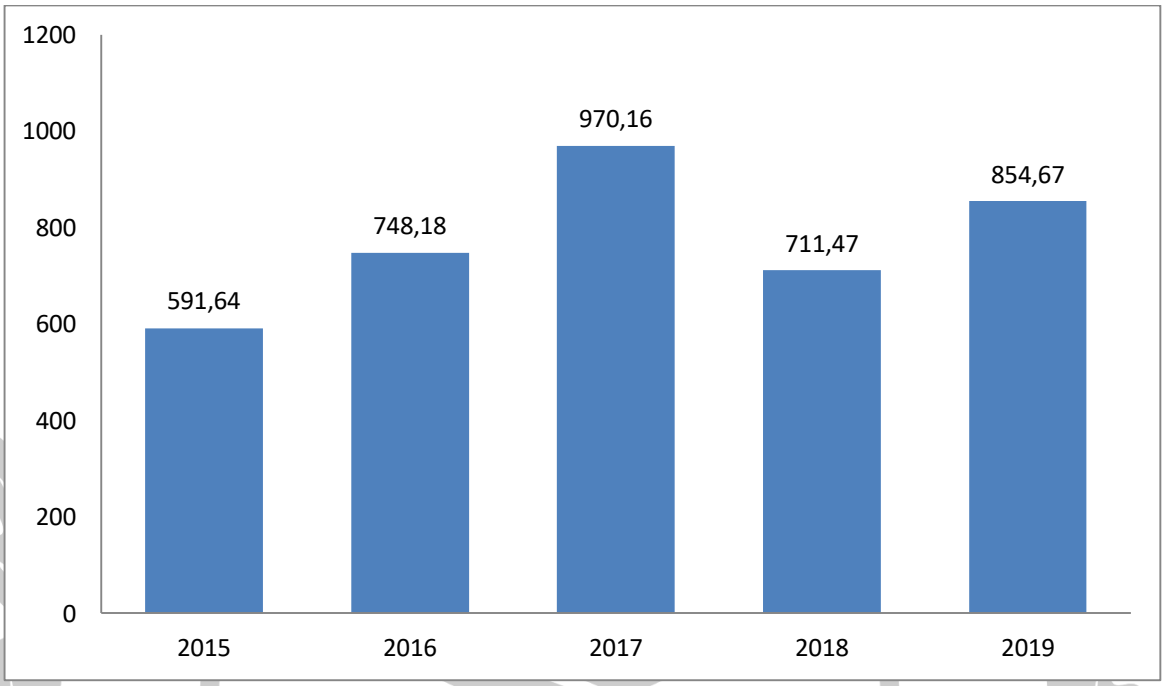

Рис. 1. Надходження податку на прибуток страхових організацій до Зведеного бюджету протягом 2015-2019 рр. млн. грн.

Як видно по графіку, на протязі 5 років обсяги надходжень від податку на прибуток страхових компаній є дуже нерівномірними. Так, за результатами 2019 року надійшло 854,67 млн. грн. податку на прибуток, що на 20,13% більше, ніж аналогічні надходження 2018 року (711,47 млн. грн.). Така ситуація є наслідком дії оновленої системи оподаткування діяльності страхових компаній. Такі значні надходження податку на прибуток у 2017 році зумовлені, насамперед, значною часткою авансових платежів у сплаті податку [1].

Заслуговує на увагу той факт, що існуюче оподаткування в страхові галузі має багато протиріч. Основна операційна діяльність включає надходження та витрати, які оподатковуються за різними ставками й мають різний об'єкт оподаткування. Повернуті суми зі страхових резервів, відраховані в попередні періоди, були вже враховані в попередньому періоді при оподаткуванні валових страхових платежів, крім переданих у перестрахування резиденту. Після повернення зі страхових резервів у новому періоді держава знову оподатковує ці

кошти за ставкою 19%, враховуючи ці грошові надходження у складі валового доходу страховика. Однак, очевидно, що цей дохід було отримано за основною операційною діяльністю [2].

Отже, це призводить до подвійного податкового навантаження на страховиків, хоча за логікою відсутності подвійного оподаткування цього не повинно бути.

Виявлені проблеми оподаткування діяльності страхових компаній потребують вирішення за допомогою використання податкової оптимізації та вдосконалення податкової політики, оскільки в сучасних умовах це питання набуває особливої значимості.

Шляхами вдосконалення оподаткування страхових компаній в Україні є:

– державний страховий нагляд за сплатою податків страховими компаніями;

– інформатизація населення та підприємницького сектору, популяризація страхування, підвищення рівня страхової культури громадян, своєчасне оподаткування операцій зі страхування;

– формування державних гарантій шляхом створення під егідою державного регулятора централізованих компенсаційних фондів для здійснення страхових виплат за зобов'язаннями компаній, які збанкрутілі;

– невиплата або затримка виплат повинна каратися найсерйознішим чином [2].

Отже, огляду на те, що оподаткування виступає одним з основних факторів, що регулюють попит і пропозицію на страховому ринку, необхідно створити ефективний податковий механізм в сфері страхування, що сприяє не тільки поповненню доходів бюджету, а й розвитку попиту на страхові послуги і в цілому страхового ринку.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» : веб-сайт.. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/71-19

2. Жукова А.К. Особливості оподаткування страхових компаній в Україні, 2017 : веб-сайт.. URL: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/2791/1/Zhukova_Features_of_taxation.pdf

3. Квасовський О.Р. Сучасні трансформації та проблемні аспекти оподаткування фінансових результатів діяльності страховиків в Україні. *Світ фінансів*. 2017. Вип. 3(52). С. 114-121.

4. Турило А.М., Зінченко О.А. Показники і критерії оцінки якості прибутку на стадії його формування в системі менеджменту підприємства . *Фінанси України.* 2008. №10. с. 107-115.

Рябчук О. Г.,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри аудиту та економічного аналізу
Університету державної фіскальної
служби України
Гайова А. В.,
студентка ННІ ОАА
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ЗНАЧЕННЯ АУДИТОРСЬКИХ ДОКАЗІВ ПРИ ПРОВЕДЕННІ АУДИТУ

Для стабільного та нормального розвитку економіки держави особливе місце посідає підтвердження правдивості опублікованої фінансової інформації. Фінансову інформацію надають не тільки ті підприємства, які згідно із законодавством повинні проводити аудит фінансової звітності, але і ті суб'єкти, які бажають залучити інвестиції чи запобігти виникненню викривлень облікової інформації. Документ, який підтверджує достовірність фінансових показників діяльності підприємства, має назву аудиторський звіт (висновок незалежного аудитора), складений на основі зібраних аудиторських доказів за результатами проведеного аудиту.

МСА 500 є окремим міжнародним стандартом, який розкриває питання аудиторських доказів та процедур їх отримання.

Тему аудиторських доказів широко досліджували багато науковців. Проте питання їх оцінювання і прийняття рішення, що зібрані аудиторські докази є достатніми і прийнятними, ще залишаються не достатньо розкритими та актуальними по теперішній час. Тому вдосконалення не тільки процесу збирання, але й оцінювання аудиторських доказів як підґрунтя, на основі якого формується думка аудитора, є важливим надалі.

Дотепер існуюча нормативна база, зокрема Міжнародні стандарти аудиту, не повною мірою забезпечують аудитора розумінням оцінки достатності та якості аудиторських доказів.

Назаренко І.М. зазначає, що визначальною умовою отримання достатніх та прийнятних аудиторських доказів є розроблення плану аудиторської перевірки, який ґрунтуватиметься на стратегії аудиту монетарних активів (у т. ч. змішаних) [1].

Основна проблема, яка виникає під час аудиторської перевірки та надання аудиторських доказів є відсутність практичного досвіду. З цим твердженням погоджується Манько Н.Ф., який зазначає, що оскільки, основною ціллю аудиту є висловлення думки аудитора щодо фінансової звітності, яка базується на сформованих аудиторських доказах, лише практика спроможна забезпечити основу для встановлення достовірності отриманих доказів і лише вона спроможна забезпечити таке встановлення. Іншого, більш надійного та фундаментального критерію істини, ніж практика, аудитор не має в своєму розпорядженні. Абсолютний і відносний характер усіх знань аудитора визначається критерієм практики, який містить в собі як абсолютний, так і відносний аспекти [2].

Бувають ситуації, коли аудитор не має доступу до певних джерел інформації чи не можливо виконати певну процедуру. Відповідно фахівець повинен знайти додаткові можливості отримати ту чи іншу інформацію, однак це не завжди дає той самий результат. У такому випадку, аудитор оцінює, що інформації є недостатньо, а отже, докази зібрати повною мірою не вдалося. Якщо аудитор дійде висновку, що потенційний вплив на фінансову звітність викривлень неотриманої інформації може бути істотним, проте не всеохоплюючим, то він повинен висловити умовно позитивну думку. Якщо ж інформація, яку не вдалося отримати, є істотною і одночасно викривлення цієї інформації може всеохоплююче впливати на достовірність фінансової звітності, то аудитор повинен відмовитися від висловлення аудиторської думки [3].

Визначення достатньої кількості аудиторських доказів є рішенням самого аудитора з врахуванням його знань, досвіду та професійного судження. Основою для такої оцінки є програми планування аудиту, вибір аудиторських процедур, робоча документація аудитора, її аналіз. При оцінці аудиторських доказів аудитор має звертати увагу на їх якість та надійність та чи достатньо доказів для формування та підтвердження думки щодо фінансової звітності суб'єкта перевірки [4].

Дослідження особливостей процесу отримання аудиторських доказів надає можливість сформувати алгоритм їх отримання та оцінювання. На всіх етапах аудиту відіграють ключову роль вимоги до доказів і, у випадку їх невідповідності, пошук інформації продовжується.

Крім того на потрібну кількість аудиторських доказів впливає оцінка ризиків викривлення. На достовірність доказів впливають їх джерело та характер, вона також залежить від індивідуальних обставин, за яких їх отримано.

Отже, під час оцінювання аудиторських доказів варто користуватися рекомендаціями згідно з МСА 500. Аудитор покладається на власне професійне судження, однак це судження повинне бути відповідним чином обґрунтованим і задокументованим у робочих документах аудитора для того, щоб відповісти на запитання про отримання достатніх та прийнятних аудиторських доказів.

Список використаних джерел

1. Назаренко І.М. Особливості аудиту монетарних (змішаних) активів підприємства. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/bses_2018_ (дата звернення 27.04.2020)
2. Манько Н.Ф. Професійне судження аудитора як результат пізнання. URL: https://www.inter-nauka.com/uploads/public/15687078944446.pdf#page=24 (дата звернення 27.04.2020)
3. Чубай В.М. Аудиторські докази: вимоги, процедури отримання та процес оцінювання. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2013/23_14/173_Gry.pdf
4. (дата звернення 27.04.2020)
5. Винниченко Н.В. Аналітичні процедури для отримання аудиторських доказів. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2019/15.pdf
6. (дата звернення 27.04.2020)

Рябчук О. Г .,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри аудиту та економічного аналізу,
Університету державної фіскальної
служби України
Гаркуша Д. О.,
студентка ННІ ОАА
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОСНОВНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Основні засоби є вагомим елементом, що забезпечує функціонування діяльності будь-якого підприємства. Зазвичай у більшості підприємств основні засоби займають більшу частину активів. Їх стан і вартість цікавлять як керівництво, так й інвесторів, засновників, акціонерів, так як достовірна оцінка об'єктів основних засобів дає змогу робити висновки про фінансовий стан та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Основним документом регулювання аудиту основних засобів є Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», який набув чинності з 01.10.2018р. [1].

Облік основних засобів суб'єктів господарювання ведеться за П(С)БО 7 «Основні засоби» [2] та МСБО 16 «Основні засоби» [3]. На сучасному етапі більшість суб'єктів господарювання переходять на МСБО 16 «Основні засоби».

Об'єктами аудиту основних засобів є групи основних засобів, їх вартість, правильність документального оформлення операцій з основними засобами, достовірність обліку та відображення основних засобів у фінансовій звітності, а також показники використання основних засобів, внутрішній контроль, організація і планування забезпеченості та використання основних засобів на підприємстві [4, с.102].

Метою проведення аудиту основних засобів відповідно до МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» [5] є висловлення аудитором незалежної професійної думки щодо правильності відображення у звітності підприємства інформації щодо основних засобів.

Аудит основних засобів слід проводити поетапно. Послідовність проведення аудиту операцій з обліку основних засобів [4, с.103]:

- вивчення облікової політики підприємства стосовно основних положень організації обліку основних засобів;
- перевірка правильності визнання, класифікації, оцінки та переоцінки основних засобів;
- перевірка правильності ведення первинного обліку основних засобів;
- перевірка правильності відображення операцій з переміщення та вибуття основних засобів;
- перевірка результатів проведення інвентаризації основних засобів;
- перевірка правильності нарахування амортизації згідно облікової політики підприємства та чинного законодавства;
- перевірка правильності відображення і оформлення операцій з ремонту, модернізації, реконструкції основних засобів;
- перевірка відповідності даних з обліку основних засобів в бухгалтерських регістрах та фінансовій звітності;
- перевірка правильності відображення операцій з обліку основних засобів;
- складання робочих документів, аудиторського звіту.

Керуючись нормами МСА, основними методичними прийомами, які використовуються при аудиті основних засобів, є опитування, фактична перевірка, порівняння, перерахунок, документальна перевірка, вибіркове дослідження [5].

Відповідно до МСА 500 "Аудиторські докази", можна визначити наступні аудиторські процедури під час проведення аудиту основних засобів [5]:

- перевірка записів або документів;
- перевірка матеріальних активів;
- спостереження;
- запит;
- підтвердження;
- перерахунок;
- повторне виконання;
- аналітичні процедури.

Перевірка аудитором обліку основних засобів є процесом доволі трудомістким, вимагає обробки великої кількості інформації, аудитор може використовувати вибіркове дослідження основних засобів при прийнятому ступені аудиторського ризику.

Головним аспектом аудиторської перевірки основних засобів є перевірка правильності їх оцінки. Одна із основних проблем бухгалтерського обліку – оцінка основних засобів, а принцип єдності та реальності оцінки основних засобів – визначаючий фактор в організації бухгалтерського обліку підприємства [6].

Виконання аудиторських процедур на етапі проведення аудиту аудиторами групують у відповідних робочих документах, які складаються на основі МСА 230 "Аудиторська документація" [5].

Закінчується аудит основних засобів аналізом ефективності їх використання. Установлюють фондовіддачу, фондомісткість, коефіцієнти зносу, поновлення, придатності основних засобів.

Виходячи із зазначеного, можна зробити висновки, що комплексне поєднання дійової організації бухгалтерського обліку основних засобів, досконалої програми аудиту, достатнього професіоналізму та компетентності аудитора, високого рівня знань та використання міжнародних стандартів аудиту, інших нормативних документів, забезпечать досягнення цілей проведення аудиту та формування аргументованого та достовірного аудиторського звіту.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» № 524-IX. Відомості Верховної Ради, 2018, № 9, ст.50 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19(зі змінами та доповненнями) (дата звернення 04.05.2020)

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92.URL: zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00 (з змінами та доповненнями) (дата звернення 04.05.2020)

3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» від 01.01.2012.URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/card/929_014 (дата звернення 04.05.2020)

4. Томчук В. В. Сучасні аспекти аудиту основних засобів Економіка і організація управління 2018. №32.С.100–110

5. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг видання 2016–2017 років / Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України; редкол.: І.І. Нестеренко, Н.І. Гаєвська та ін.. / пер. з англ. О.Л. Ольховікова, О.В. Селезньов.-К. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/2016-2017-IAASB-Handbook-Volume-1_укр.pdf (дата звернення 06.05.2020)

6. Гуля В.С. Особливості здійснення внутрішнього контролю використання основних засобів на підприємстві / В.С. Гуля // Вісник студентського наукового товариства «Ватра».–2015.– Випуск 22 –С. 91-102

Салямон-Міхєєва К. Д.,
к.е.н., доцент кафедри аудиту та економічного аналізу,
Університет державної фіскальної
служби України
Гладка Д. О.,
студент ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОЦІНКА СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТУ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ

Реформування економічних відносин в умовах ринку потребують не лише організаційних і практичних заходів економічного контролю, але й зумовлює необхідність визначення, вдосконалення правових та методичних аспектів формування системи державного фінансового контролю, а саме його виду державного аудиту.

Питанням аудиту державних фінансів присвячено цілу низку праць вітчизняних науковців, серед яких слід відзначити О.А. Шевчука, І.Б. Стефінюка, Є.В. Калюгу, П.К. Германчука, Н.І. Рубана та інших.

Вивчення стану, проблем й обґрунтування місця державного аудиту в системі фінансового контролю та аналіз причин недосконалості в нашій країні системи державного фінансового контролю є основним завданням для пошуку шляхів розвитку системи аудиту державних фінансів.

Аудит державних фінансів займає вагоме місце в загальній системі фінансового контролю над використанням та управлінням державними ресурсами. Така гіпотеза підтверджується численним міжнародним досвідом, зокрема Міжнародним стандартами вищих органів державного аудиту ISSAI, Стандартами з аудиту державних фінансів INTOSAI [1], вітчизняними доробками в нормативно-правовій сфері та результатами діяльності контролюючих органів протягом останнього десятиріччя.

Аналіз сучасних нормативно-правових актів, спрямованих на реформування загальної системи управління державними фінансами [2], а також реформування системи державного фінансового контролю [3], дав змогу узагальнити ключові моменти фінансового контролю в державному секторі.

Аудит у державному секторі набуває великого значення як інструмент для усунення та упередження втрат фінансових і матеріальних ресурсів унаслідок

неефективних управлінських дій (рішень) або ризикових операцій фінансової діяльності та в кінцевому підсумку сприяє поліпшенню такої діяльності. Тож для раціонального його аналізу, розглянемо аудити Рахункової палати, під час яких встановлено найбільші обсяги порушень бюджетного законодавства, у тому числі нецільове використання коштів і порушення при плануванні за 2018 р. (табл. 1).

Табл. 1.

Аудити Рахункової палати, під час яких встановлено найбільші обсяги порушень бюджетного законодавства за 2018 р. [4]

Аудит ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству охорони здоров'я України для лікування громадян України за кордоном	25,1% 1454 млн. грн.
Аудит ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих Міністерством аграрної політики та продовольства України на дослідження, прикладні наукові та науково-технічні розробки у сфері розвитку агропромислового комплексу	10,2% 589 млн. грн.
Аудит ефективності виконання зобов'язань України у сфері міжнародного науково-технічного співробітництва 1за Рамковою програмою європейського Союзу з наукових. досліджень та інновації «Горизонт 2020»	8,6% 499 млн. грн.
Аудит ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на забезпечення підготовки та проведення пісенного конкурсу «Євробачення - 2017» в Україні	8,5% 491 млн. грн.
Аудит ефективності використання бюджетних коштів, виділених на захист від шкідливої дії вод та розвиток водного господарства на території Одеської, Миколаївської та Херсонської областей	6,4% 373 млн. грн.
Аудит ефективності використання коштів державного бюджету Державним агентством 5 питань електронного урядування України на електронне урядування та Національну програму інформатизації	5,9% 343 млн. грн.
Аудит ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених Міністерству освіти і науки України на надання загально середньої освіти та управління ним об'єктами державної власності що мають фінансові наслідки для державного бюджету	4,4% 255 млн. грн.
Фінансовий аудит Державної служби України з питань геодезії, картографі та кадастру	4% 229 млн. грн.
Аудит ефективності використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій	3,5% 201 млн. грн.
Аудит стану виконання повноважень Міністерством юстиції України щодо забезпечення контролю за справлянням адміністративних зборів і платежів у сфері державної реєстрації	3,5% 201 млн. грн.

З огляду представленого аналізу дієвості аудиту в сфері бюджетного законодавства, можна зробити висновок, що динаміка отриманого економічного ефекту від проведення аудиту за результатами 2018 р. демонструє значний вплив на процес використання та управління державними ресурсами розпорядниками бюджетних коштів, існують певні перепони на шляху у аудиторів, як з боку

законодавства (нечіткість законів, не прозорі процедури використання державних ресурсів та ін.), так і з боку їх власної компетентності.

Розглянемо дані проблеми детальніше: брак чіткої та системної роботи щодо встановлення причин допущення фінансових порушень та вжиття заходів для запобігання непрозорих процедур використання державних ресурсів; чинне законодавство та корупція дає можливість уникати відповідальності за вчинені фінансові порушення, не забезпечується принцип невідворотності відповідальності; наявність розгалуженої системи контролюючих органів, які працюють неефективно внаслідок браку загальної координації їх роботи; затримка із прийняттям законодавчого підґрунтя реформ; невідповідність функцій, повноважень і завдань контролюючих органів, які представляють різні гілки влади; недостатність ресурсів (внаслідок впливу фінансової кризи) для підвищення кваліфікації кадрів; несвоєчасне та недосконале запровадження аудиту нових надходжень до бюджету (ІТ-аудит, аудит коштів ЄС, аудит державних (регіональних) цільових програм тощо).

Найголовнішою проблемою органів фінансового контролю є те, що вони фіксують допущені порушення, тоді як їх потрібно передбачати і запобігати їм, адже цілком можливо визначити основні проблемні зони та посилити контроль саме за ними, для уникнення проблем.

Отже, нині в Україні не вирішено проблему створення цілісної системи державного фінансового контролю. Мають місце невизначеність правового поля діяльності державних контролюючих органів, дублювання функцій і повноважень, відсутність узгодженої взаємодії та спеціалізації під час проведення перевірок та виконання покладених повноважень [5]. Дані проблеми виявлені заздалегідь потребують розв’язку і сьогодні.

Загалом державний аудит є перспективним складником сучасної системи фінансового контролю в державному секторі, як комплекс оздоровчих заходів з оптимізації державних фінансових ресурсів, а також мінімізації порушень і розкрадань у державному секторі, тому аналіз та правильна побудова даної системи є вкрай важливою для усієї держави.

Шляхом вирішення існуючих проблем ще на ранній стадії формування бюджету є налагодження механізму, який давав би нам змогу прогнозувати насамперед доходи. Це одне із положень Лімської декларації (основного міжнародного нормативного документа в цій сфері державного фінансового контролю). Цей механізм давав би нам можливість виносити експертні висновки на всі проекти, які виконавча влада збирається здійснити.

Також дієвим буде вдосконалення контролю за принципом невідворотності відповідальності; систематизація контролюючих органів і ліквідація тих, які працюють неефективно; прискорення прийняття реформ, а у ході впровадження нових видів і форм аудиту державних фінансів, а також уніфікації та стандартизації аудиту в державному секторі необхідно продовжувати послідовне проведення реформ у системі управління державними фінансами; вивчити та адаптувати зарубіжний досвід контролю.

Найголовнішим є розгляд та повна систематизація існуючих порушень, для детального аналізу та створення системи попередження порушень (скоротить втрати коштів держави та затрати роботи аудиторів на розслідування цих втрат).

Тож для того, щоб більш ефективно, необхідно вдосконалювати його в міру виникнення проблем/змін та на випередження. Виникає необхідність у розробці і прийнятті комплексу заходів з практичної реалізації, що призведе до ефективного і раціонального використання державних фінансів, які мають вирішальне значення для економічного розвитку України та суспільного добробуту її громадян. Реалізація зазначених заходів, на наш погляд, сприятиме підвищенню ефективності функціонування державного фінансового аудиту, що у своєю чергу буде хорошою передумовою переходу до інноваційного типу економіки, до більш високого рівня суспільного розвитку нашої країни.

Список використаних джерел

1. Стандарти з аудиту INTOSAI, новий переклад, підготовлений для Рахункової палати України Проектом TASIS «Аудит державних фінансів». Київ : Рахункова палата України, 48 с.
2. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 № 142-р. URL: https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249797370
3. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування системи державного фінансового контролю до 2020 року : № 310-р URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/310-2018-р
4. Рахункова палата. Звіти Рахункової палати за 2019 рік, URL: https://rp.gov.ua/FinControl/FinReports/?id=150
5. Про схвалення Концепції розвитку системи управління державними фінансами : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.09.2012 р. № 633.

Гурочкіна В. В.,
к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства,
Університет державної фіскальної
служби України
Говенко А. С.,
студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Економічна рецесія української економіки вимагає від суб'єктів підприємницької діяльності зважених рішень та постійного, цілеспрямованого управління фінансами в умовах формування сталого розвитку країни. Фінансове забезпечення значною мірою визначає ефективність функціонування суб'єктів господарювання будь-якої галузі економіки.

Проблематика теоретичного базису та практики фінансового забезпечення розвитку підприємств є однією із найбільш дискусійних в сучасній науці і представлена науковими працями Л.Д. Буряка, А.Г. Загороднього, І.В. Зятковського, О.М. Кравчука, В.П. Кудряшова, Р.М. Михайленка, А.М. Поддєрьогіна, П.С. Рогожина, О.Ю. Смолянської, О.О. Терещенко, В.Г. Федоренко та інших.

До сутності і складових фінансового забезпечення у вітчизняній науці і практиці склалися неоднозначні підходи. З одного боку, під поняттям фінансове забезпечення розуміють заходи спрямовані на покриття потреби підприємства в капіталі з усіх можливих джерел, їх мобілізацію і використання.

З іншого боку, фінансове забезпечення визначають як різноманітні фонди фінансових ресурсів, що створюються і використовуються з метою здійснення виробництва і реалізації продукції, робіт, послуг у різних галузях, а також для фінансування інших видів діяльності підприємства [1].

Більш точним, на мій погляд, є визначення поняття фінансового забезпечення як сукупності певних заходів та коштів, створення умов, що сприяють нормальному здійсненню економічних процесів, реалізації запланованих програм, проектів, підтримці стабільного функціонування економічної системи та її об'єктів, усуненню порушень нормативних актів

Основними формами фінансового забезпечення господарської діяльності в Україні є: самофінансування, кредитування, інвестування, бюджетне фінансування, благодійництво [3] (табл. 1).

Табл.1

Форми фінансового забезпечення підприємницької діяльності

Форма фінансового забезпечення	Характеристика форми
Самофінансування	Ефективне використання власних коштів в процесі господарської діяльності і отримання такого прибутку, який після сплати податкових платежів і зборів, покриття видатків і витрат дасть змогу забезпечити потреби на розширене відтворення
Кредитування	Залучення до господарського обороту комерційних, банківських або бюджетних позик за умови ефективного використання ресурсів (кожна гривня таких коштів приносить додатковий дохід, достатній для покриття витрат на їх обслуговування і отримання прибутку)
Інвестування	Довгострокове вкладання наявних коштів з метою одержання вигоди в майбутньому
Бюджетне фінансування	Виділення державних коштів на безповоротній і безоплатній основі, на основі плановості, цільового характеру використання отриманих коштів
Благодійництво	Добровільна безкорислива пожертва фізичних та юридичних осіб у поданні набувачам матеріальної, фінансової, організаційної та іншої благодійної допомоги

Складено автором на основі матеріалів [3, 6].

Суб’єкти підприємницької діяльності дуже рідко використовують лише один метод фінансового забезпечення, а в більшості випадків оптимально поєднують різні методи. Для побудови ефективного пошуку та залучення фінансових ресурсів для бізнесу необхідно розглядати альтернативні можливості джерел фінансування, щоб підприємець мав змогу зважити варіанти та обрати найбільш вигідний для нього.

Структура фінансового забезпечення підприємств в Україні при досягненні сталого розвитку є неоптимальною. Фінансове забезпечення підприємств в Україні відбувається переважно за рахунок самофінансування.

До переваг використання власного капіталу можна віднести:

- простоту залучення;
- високу здатність генерувати прибуток;
- можливість забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності в довгостроковому періоді.

На сучасному етапі малий та середній бізнес в структурі суб’єктів господарювання становить майже 99 %, переважна їх частина є прибутковою, однак третя частина підприємств отримує збитки такого розміру, що утворюють від’ємний фінансовий результат. Головна проблема фінансового забезпечення МСБ полягає в тому, що зобов’язання значно перевищують власний капітал та

становлять 82 % відсотка у малих і 84,1 % у середніх підприємств відповідно усіх активів [4].

Проблема фінансового забезпечення підприємств за рахунок зовнішніх джерел полягає не у відсутності фінансових ресурсів взагалі, а в доступі до них кожного окремого підприємства, а також формах і методах їх розподілу між галузями економіки і господарюючими суб'єктами

З метою покращення фінансового стану підприємства, необхідним є проведення певних заходів, що передбачають:

- збільшення виручки від реалізації, шляхом активізації збутової діяльність підприємства;
- зниження собівартості продукції та витрат;
- оптимізація обсягів дебіторської заборгованості та її рефінансування;
- мобілізація внутрішніх резервів шляхом проведення реструктуризації активів підприємства;
- використання прогнозування і моніторингу.

Фінансове забезпечення передбачає не тільки незалежність підприємств від зовнішніх джерел фінансування, а й забезпечення високоефективної виробничо-комерційної діяльності, вдосконалення технологічної та технічної оснащеності тощо. З цих позицій пріоритетним завданням в управлінні підприємством є розробка та обґрунтування стратегії його стійкості [5].

Можна запропонувати запровадити і використовувати такі джерела фінансового забезпечення на марко-, мезо- та мікрорівні:

1) макрорівень – сприяння поширенню франчайзингу, субпідряду, розвитку фінансово-податкової підтримки;

2) мезорівень – сприяння розвитку консалтингової, інформаційної, аудиторської допомоги, стимулювання учасників фінансового ринку у кредитуванні і страхуванні підприємств;

3) мікрорівень – використання додатково таких альтернативних і гібридних джерел фінансового забезпечення сталого розвитку підприємства як лізинг, форфейтинг, факторинг, венчурне фінансування, ECA-фінансування, LBO-фінансування, кредитні ноти, єврооблігації тощо [2].

Отже, у даний момент відсутній єдиний методичний підхід до визначення фінансового забезпечення. Українська фінансова наука розглядає його як потік фінансових ресурсів, метод фінансового механізму, сукупність складових елементів. Основними формами фінансового забезпечення господарської діяльності в Україні є: самофінансування, кредитування, інвестування, бюджетне фінансування, благодійництво. Суб'єкти підприємницької діяльності

дуже рідко використовують лише один метод фінансового забезпечення, а в більшості випадків оптимально поєднують різні методи.

Структура фінансового забезпечення підприємств України вказує на те, що переважно фінансове забезпечення відбувається за рахунок самофінансування, в той час як саме залучені джерела повинні забезпечувати їх ефективний сталий розвиток. З метою підвищення фінансового забезпечення підприємства можуть використовуватися різні інструменти регулювання фінансово-господарської діяльності, представлені в підсистемі інструментів фінансового механізму.

Список використаних джерел

1. Владимир О. М. Фінансове забезпечення діяльності: навч.-метод. посібник / Б. М. Андрушків, О. М. Владимир, І.Б. Федишин, Р.П. Шерстюк. – Тернопіль: ТНТУ ім. Івана Пулюя, 2017. – 112 с.

2. Дем'янчук М. А., Станкова В. В. Напрями формування джерел сталого розвитку підприємства / М. А. Дем'янчук, В. В. Станкова // Молодий вчений. – 2017. – № 5 (45) . – С. 561-567.

3. Квасницька Р. С. Кацай К. А. Фінансове забезпечення підприємницької діяльності / Р. С. Квасницька, К. А. Кацай // Простір і час сучасної науки: Матеріали XII Міжнар. наук. інтернет- конф. [Електронний ресурс] – URL: http://intkonf.org/katsay-k-a-kand-ekonom-nauk-kvasnitska-r-s-finansove-zabezpechennya-pidpriemnitskoyi-diyalnosti/

4. Лемешко М. О., Юрчишена Л. В. Фінансове забезпечення підприємств малого та середнього бізнесу / М. О.Лемешко, Л. В. Юрчишена // Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса. – 2016. – Том 2, № 8С. – 202-208.

5. Мацьків В. В. Теоретичні основи фінансового забезпечення підприємств / В. В. Мацьків // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 5. – С. 351-356.

7. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посібник / О. О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2003. – 554 с.

Рябчук О. Г.,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри аудиту та економічного аналізу,
Університет державної фіскальної
служби України
Гожуловський С.С.,
студент ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО БЮДЖЕТНОГО АУДИТУ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Органи державного бюджетного контролю в зарубіжних країнах, відповідно до поставлених завдань, здійснюють аудит за виконанням бюджетів, програм, використанням державних коштів та державного майна. Контролю підлягають витрати на утримання державних органів та реалізацію державних програм розвитку. Верховні рахункові відомства хоч і не здійснюють аудит політико-економічних актів, але оцінюють обґрунтованість таких рішень, їх вплив на державні кошти, активи, борг та оцінюють наслідки.

З метою визначення єдиних загальних принципів, які могли б бути прийнятними для всіх держав, не зважаючи на форму територіального устрою, державного правління і водночас не порушуючи традицій здійснення вищого фінансового контролю, які складались в окремих державах протягом сторіч, у жовтні 1977 року на Конгресі ВОКДФ (INTOSAI) у місті Ліма (Індія) було прийнято відповідну Декларацію (Лімська декларація) [1]. Хоча з погляду міжнародного права Лімська декларація не обов'язкова до застосування, нею проголошено первинні положення розвитку державного контролю у демократичних країнах.

Для вітчизняних державних аудиторів буде корисним досвід зарубіжних країн, які вже давно на шляху удосконалення системи державного бюджетного аудиту. У США здійснюють такі види аудиту: державний, внутрішній та управлінський.

Державний аудит у США – це система правового захисту майнових прав держави на основі централізованого контролю правильності звітності, законності господарської діяльності. Основна його мета – встановлення достовірності звітності державних підприємств.

Стандарти державного аудиту США виділяють три види державного бюджетного аудиту: фінансовий аудит, підтвердження відповідності, аудит ефективності.

Фінансовий аудит у США забезпечує незалежну оцінку і розумну впевненість у достовірності відображених у звітності показників фінансового стану, фінансових результатів діяльності і використання бюджетних ресурсів у відповідності із загальноприйнятими нормами.

Аудит підтвердження відповідності може охоплювати ряд фінансових або нефінансових цілей і забезпечувати різну ступінь впевненості залежно від об'єкта аудиту й інформаційних потреб користувачів.

Аудит ефективності у США – це перевірка, яка забезпечує формування висновків і надання гарантій, які базуються на достатніх і належних доказах відповідно до визначених вимог, кількісних параметрів і чинної практики ведення діяльності. Аудит ефективності забезпечує осіб, які відповідають за управління та контроль, достовірною інформацією, необхідною для покращення ефективності програм та напрямів діяльності, які реалізуються, зменшення витрат, допомога прийняттю рішень сторонами, що здійснюють контроль за виправленням існуючих недоліків.

При проведенні державного бюджетного аудиту, на відміну від інших видів, особливу увагу приділяють аудиту внутрішнього контролю, який забезпечує законне та ефективне витрачання державних ресурсів та виявлення фактів фальсифікації і зловживань, які пов'язані із використанням державних коштів.

Головною особливістю стандартів аудиту у США є те, що вони не визначають деталізованих процедур оцінки ризиків і управління ними у контексті загальноприйнятих моделей управління ризиками. Виявлення, оцінка і класифікація ризиків у рамках аудиторської діяльності пов'язана із використанням професійного судження і досвіду осіб, які проводять державний бюджетний аудит [2].

У США функціонує Американський центр державного бюджетного аудиту (American Center for Government Auditing) із штаб-квартирою в Altamonte Springs у штаті Флорида. Місія ACGA полягає в популяризації професійної практики аудиту у державному секторі [3].

Інформаційні технології значно впливають на розвиток аудиту в США, оскільки саме там зосереджені компанії, які спеціалізуються на створенні програмного забезпечення щодо обробки великого обсягу даних. США є світовим лідером із впровадження даних технологій.

У Канаді проводиться повноцінна оцінка ефективності діяльності державних органів та програмних документів. Крім того, у кожному державному органі на федеральному та провінційному рівнях функціонують служби внутрішнього аудиту і оцінки.

Вищим органом державного бюджетного аудиту в Канаді є Управління Генерального аудитора (The Office of the Auditor General) з штатом понад 600 співробітників [4]. Центральний офіс Управління Генерального аудитора

знаходиться у столиці Канади – Оттаві. Ще у чотирьох містах Канади (Галіфаксі, Монреалі, Едмонтоні та Ванкувері) розташовані регіональні представництва Управління.

Аудит здійснюється практично у всіх сферах діяльності виконавчої влади: охороні здоров'я, культурі, фінансах, транспорті, сільському господарстві, освіті і науці.

В Управлінні Генерального аудитора також створені служби забезпечення: стратегічного планування, методології, міжнародних зв'язків, внутрішнього аудиту, правового забезпечення, щодо зв'язків із парламентом та ін.

Значне місце у механізмі державного бюджетного аудиту в Канаді належить «зовнішнім» консультантам. Вони об'єднуються в групи консультантів, які діють при Генеральному аудиторі (наприклад, група консультантів із питань корінного населення).

Канада є одним з початківців аудиту ефективності. Ця країна однією з перших у світі відмовилася від практики перевірки тільки законності фінансової і економічної діяльності уряду.

На даний час, більшість перевірок, що здійснюються державними аудиторами у США, Канаді, Великобританії, Австралії та багатьох інших країнах, мають мультикритеріальний і мультицільовий характер. Перевірки, які можна віднести до категорії аудиту адміністративної діяльності (бюджетного аудиту), мають багато спільного з аудитом, що проводиться Державною аудиторською службою України, проте у той же час у багатьох аспектах від них відрізняються. Державний аудитор у більшості зарубіжних країн виконує не тільки роль контролера, але і консультанта – активного учасника процесу підвищення ефективності управління бюджетними ресурсами. Він не лише досліджує фінансові звіти і документи та перевіряє законність використання коштів бюджетними установами (фінансовий аудит), а й здійснює перевірки, що називаються аудитом відповідності вартості витраченим коштам (англ. Value for Money Auditing – VFM Auditing). Цей вид аудиту у багатьох країнах належить до сфери бюджетного аудиту урядових структур, державних підприємств. Але у деяких випадках він поширюється також на приватні фірми і корпорації.

Отже, якщо проаналізувати досвід високорозвинених країн світу, то можна побачити, що державному бюджетному аудиту у них належить першочергове місце серед систем фінансового управління. У кожній окремо взятій країні державний бюджетний аудит здійснюється з певними особливостями організації його проведення.

Список використаних джерел

1. Лімська декларація керівних принципів аудиту державних фінансів. Керівні принципи аудиту державних фінансів. Київ: Вид. підг. за сприяння програми ПРООН з врядування. 2003. С. 23-27.
2. Проблеми і перспективи розвитку статистики, аудиту та економічного аналізу: монографія / за редакцією д.е.н. професора Дерія В.А. Тернопіль: Крок, 2016. 362 с.
3. American Center for Government Auditing – ACGA. URL: https://www.theiia.org/centers/psac /Pages/default.aspx
4. The Office of the Auditor General – OAG, Le Bureau du verificateur general.URL: http://www.oag-bvg.gc.ca/internet/English/admin_e_41.html

Салямон-Міхєєва К. Д.,
доцент кафедри аудиту та економічного аналізу,
Університет державної фіскальної служби України
Довгаль І. Ю.,
студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ У ВІТЧИЗНЯНОМУ БІЗНЕСІ

На сьогоднішній день в умовах, що склалися в господарській діяльності більшості підприємств, виникає необхідність побудови ефективної системи внутрішнього контролю, здатної призвести до підвищення ефективності діяльності. Найефективнішою системою такого виду контролю виступає внутрішній аудит. Проте, впровадження системи внутрішнього аудиту на підприємствах не регламентовано законодавством і носить ініціативний характер, тому і досі знаходиться на стадії розвитку.

Впровадження і організація внутрішнього аудиту є однією з актуальних проблем сьогодення як для нашої країни, так і в міжнародній практиці, адже не існує єдиного методичного підходу щодо утворення служби внутрішнього аудиту, як для підприємств, так і в галузевому аспекті.

Здійснення внутрішнього аудиту є стимулом задля поліпшення ефективності, а також продуктивності роботи підприємств за допомогою отримання глибинного

розуміння його діяльності і розроблення рекомендацій на основі проведених аналізів та зокрема оцінки даних й бізнес процесів.

Дослідженням сфери організації внутрішнього аудиту на підприємствах займались такі вчені, як: А. Білоусов, Ф. Бутинець, Я. Мех, О. Макєєва, О. Філозоп, В. Рудницький, М. Голощапов, В. Немченко, В. Шишкін та ін.

Внутрішній аудит являє собою вид незалежної діяльності, який проводиться на окремому підприємстві для встановлення фактичного стану справ суб'єкта господарювання і пошуку ефективних рішень наявних проблем [1].

Органи управління підприємством користуються послугами внутрішніх аудиторів як додатковим ресурсом, що дасть їм змогу здійснювати функції управління підприємством. Виходячи із цього, можна визначити основні завдання внутрішнього аудиту в сучасних умовах [2]:

- оцінка відповідності наявним правилам і процедурам;
- оцінка ефективності елементів системи внутрішнього контролю;
- сприяння керівництву підприємства в удосконаленні бізнес-процесів;
- допомога менеджменту в реалізації прийнятної стратегії бізнесу.

Для того, аби суттєво поліпшити аудиторські послуги відповідні працівники в свою чергу мають проявляти максимальну ініціативу і зацікавленість процесом через висловлення пропозицій щодо вибору об'єктів перевірок, строків проведення аудиту. Працівники аудиторської служби на підприємстві, за якими закріплена визначена ділянка аналітичної роботи орієнтуються краще у своїй визначеній частині роботи, аніж керівництво фірми, отож основою якості внутрішньо фірмових аудиторських послуг виступає затверджене в правовому порядку право рядових працівників брати участь в плануванні аудиторської діяльності.

Варто враховувати переваги та недоліки впровадження діючої аудиторської служби на підприємстві на постійній основі. До переваг слід віднести той факт, що внутрішній аудит являє собою ефективну систему контролю над господарською діяльністю суб'єкта господарювання. Щодо недоліків, варто зазначити, що:

- недостатньою мірою виконується принцип незалежності аудитора;
- існує можливість побудови помилкового уявлення зовнішніх аудиторів про фінансовий стан підприємства на основі ознайомлення зі звітами наданими внутрішніми аудиторами;
- одноразові сторонні аудиторські послуги коштують дешевше, аніж постійний контроль з боку внутрішніх аудиторських служб.

Внутрішній аудит, як і будь-яка діяльність нормується та характеризується законодавством. Проте, наше законодавство зосереджене на регулюванні зовнішнього аудиту, адже певних стандартів, що регулюють внутрішній аудит немає, окрім нормативних документів Національного банку України з регламентації внутрішнього аудиту в комерційних банках України.

Саме служба внутрішнього аудиту, на відміну від зовнішнього аудиту має можливість функціонувати у тісному контакті з керівництвом підприємства, спеціалістами апарату управління, керівниками структурних підрозділів, що також значно підвищує його ефективність.

Зовнішній аудит здійснюється періодично (один-два рази на рік), внутрішній аудит проводиться частіше, що суттєво підвищує ефективність діяльності структурних підрозділів підприємства. Внутрішні аудитори насамперед визначають основні зони ризику для компанії, і лише потім розподіляють фахівців та ресурси часу таким чином, щоб найбільш ризиковані сфери діяльності підприємства були перевірені першочергово. Крім даних первинних документів, бухгалтерського обліку та фінансової звітності у своїй роботі внутрішні аудитори використовують ще й такі методи, як: побудова органографу, вивчення робочих процесів, проведення опитування (анкетування) працівників для кращого розгляду проблеми, що виникла [3].

В сучасних умовах розвитку системи управління і динамічних змін, які відбуваються у зовнішньому оточенні, внутрішній аудит здатен забезпечити управлінський апарат оперативною аналітичною інформацією, необхідною для виконання стратегічних завдань, досягнення цілей підприємства.

Незважаючи на очевидні переваги впровадження внутрішнього аудиту на підприємстві, існують проблеми та перспективи розвитку внутрішнього аудиту в Україні. Нині лише невелика кількість підприємств бачить необхідність та користь запровадження у себе внутрішнього аудиту [4]. Побудова належного внутрішнього аудиту неможлива без застосування інформаційних технологій. Поширення інформаційних технологій в аудиті принесло із собою масштабні революційні зміни. Безумовно, застосування комп'ютерів значно впливає на якість проведення контролю та ефективність аудиторських процедур. Однак слід мати на увазі, що контрольні функції автоматизуються найважче.

Список використаних джерел

1. Шишкин В.Ю. Аудит и финансовый контроль / В.Ю. Шишкин // Главбух. – 2008. – № 3. – С. 17–24.
2. Каменська Т. Основні напрями діяльності внутрішнього аудиту в системі управління / Т. Каменська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 7. – С. 40–43.
3. Олійник С. Внутрішній аудит, як необхідність підвищення ефективного управління підприємством [Електронний ресурс] / С. Олійник. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://ibo.tneu.edu.ua/index.php/ibo/article/view/215/215 .

4. Каменська, Т. Необхідність створення служби внутрішнього аудиту на підприємстві [Електронний ресурс] / Т.Каменська. – Режим доступу: http://www.visnuk.com.ua/article/one/Tetiana_KA5690094.html

Антоненко С. А.,
професор кафедри СД та ОПП,
Університет державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Україна
Дума Н. В.,
курсант ФПППКППМ,
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ: ЗАГРОЗИ ТА ПРОТИДІЇ

Неефективність фінансової безпеки держави ймовірно може призвести до того, що економіка країни, а також власне держава в цілому зазнає безповоротних збитків і понесе значущі витрати.

Серед розробок О. Барановського, І. Бінька, В. Гейця, М. Єрмошенка, В. Мандибури, В. Мунтіяна, А. Сухорукова та інших дослідників ми можемо спостерігати тенденцію дослідження окремих аспектів фінансової безпеки.

Зазначимо також, що питання має дискусійний характер і потребує подальшого вивчення.

Ми можемо стверджувати, що фінансова безпека держави складається з показників, які фактично не можуть розглядатися сегментовано, оскільки мають системний характер.

М. Єрмошенко констатує, що «фінансова безпека – це такий стан фінансово-кредитної сфери, який характеризується збалансованістю і якістю системної сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних чинників (загроз), здатністю цієї сфери забезпечувати захист національних фінансових інтересів, достатні обсяги фінансових ресурсів для всіх суб'єктів господарювання і населення в цілому – ефективне функціонування національної економічної системи і соціальний розвиток» [2].

Зауважимо, що такі провідні науковці, як В. Шлемко, І. Бінько, В. Мунтіян визначають фінансову безпеку як «такий стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, податкової систем, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів,

здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання» [2].

Фінансову безпеку будь-якої держави визначають такі фактори:

1. рівень фінансової незалежності (при цьому велике значення має розмір зовнішньої фінансової допомоги з боку міжнародних фінансових інституцій, економічних угруповань, урядів окремих країн, обсяг іноземних інвестицій у національну економіку);
2. характер фінансово-кредитної політики (як внутрішньої, так і зовнішньої), яку проводить держава; політичний клімат в країні;
3. рівень законодавчого забезпечення функціонування фінансової сфери [3].

Серед характерних загроз, ми пропонуємо розглянути найбільш актуальні, а саме:

1. кібер-тероризм, у т. ч.— фінансовій сфері (згадаймо потужний удар вірусу PetyaA, що відчули на собі, зокрема, банківські структури);
2. кібер-злочинність; − вплив світових фінансових коливань та криз на економіку країни;
3. корупція у владі;
4. рівень тінізації економіки (тінізація економіки спричинена передусім податковим тиском та корупційними схемами в державі, а також невірним вибором важелів регулювання економіки);
5. недостатня ефективність державного регулювання фінансово кредитної сфери;
6. фактичне припинення інноваційної діяльності [1, с. 62].

Отже, ми вважаємо, що зважаючи на фактори, які провокують виникнення загроз, вкрай необхідно здійснювати розробку новітніх заходів протидії, які б відповідали умовам сучасності. Ми переконані, що актуальність питань фінансової безпеки не втратять актуальності, оскільки від неї залежить загальний стан стабільності держави, а також її становлення на міжнародній арені.

Список використаних джерел

1. Актуальні проблеми економіки, управління та фінансів: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 19 квітня 2019 р.). Дніпро. Університет митної справи та фінансів. 2019. 372 с.

2. Малишко В.В. Фінансова безпека України в умовах глобалізації. 2019. URL: http://ephsheir.phdpu.edu.ua/bitstream/handle/8989898989/4414/%D0%A2%

D0%B5%D0%B7%D0%B8%208.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 26.04.2020)

3. Мельник О. О. Фінансова безпека України: деякі аспекти оцінювання стану заборгованості. Науковий погляд: економіка та управління, 2018. № 1 (59). С. 189 - 196

Гомова Т. М.,
доцент кафедри економічної теорії,
Університет державної фіскальної
служби України
Дуркіна К.О.,
студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

КОНТРОЛЬ ФІНАНСІВ НА МАКРОРІВНІ

В сучасних умовах, коли Україна активно проводить політику євроінтеграції, коли відбуваються постійні зміни вітчизняного законодавства, зокрема бюджетного, податкового, митного та адміністративного, дуже важливою є наявність ефективної системи державного фінансового контролю як інструменту фінансової політики.

Для України сьогодні в пріоритеті вірно вирішити дві проблеми: перша – це всебічний демократичний розвиток в країні; друга – правильна організація системи управління, насамперед державними фінансовими ресурсами, та контролю за їх використанням. Ось чому, хорошою подією останнім часом, стало предметне обговорення на всіх рівнях державної влади питань щодо створення ефективної системи державного фінансового контролю, яка є необхідною умовою існування міцної демократичної держави, важливим фактором розбудови нашого суспільства.

Відсутність загальноприйнятого наукового підходу до формування теорії державних фінансів, переорієнтація на віртуалізацію фінансів мотивують появу нових ризиків, а отже, і необхідність їх інтермедіації шляхом опосередкованого управління в умовах асиметричної інформації. Усе це призвело до необхідності формування новітньої концепції державних фінансів, що об’єднує трансакційний та інформаційний підходи, враховує біхевіористичну інтерпретацію фінансових відносин і нові реалії фінансової діяльності держави.

Боргова політика, що існує в нашій країні, один із напрямів макроекономічної політики держави, що насамперед направлена на досягнення макроекономічної рівноваги підтримання того рівня боргу, на економічно безпечному рівні у довгостроковій перспективі. Загроза несправності фіскальної політики, змушує спрямовувати державну боргову політику на попередження підвищення рівня боргових виплат, недопущення криз ліквідності та платоспроможності держави. Усе це створює необхідність поглиблено вивчати наукові засади управління боргами держави.

Невід'ємною складовою управління державним боргом є управління ризиками. При цьому, основні ризики для боргового портфелю уряду пов'язані з ринковим ризиком (включає процентний і валютний ризик), ризиком рефінансування, ризиком ліквідності, кредитним ризиком і операційним ризиком.

Застосування новітніх, нестандартних, науково обґрунтованих підходів до модернізації обслуговування державного боргу України з урахуванням особливостей та поточних умов розвитку країни дає змогу відійти від стандартної схеми управління боргом, особливостями якої є обслуговування та погашення такого боргу відповідно до графіків, передбачених угодами, до нестандартної схеми, яка характеризується наявністю елемента списання частини боргу, можливостями застосування негрошових форм розрахунків, індивідуальним підходом до кожної конкретної ситуації щодо реструктуризації та обслуговування боргу [1].

У бюджетному процесі вже використовуються окремі елементи управління бюджетними ризиками, зокрема виявлення ризиків бюджетних програм і ризиків виплат за наданими державними гарантіями, прогнозування касових розривів, формування резервних фондів. Однак слід визнати відсутність системного підходу до оцінювання, моніторингу ризиків та їх мінімізації.

Список використаних джерел

1. Рожко О. М. Державні фінанси у забезпеченні макроекономічної стабільності України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра економ. наук: 08.00.08. Чернігів, 2017. 42с.

Салямон-Міхеєва К. Д.,
доцент кафедри аудиту
та економічного аналізу,
Університет державної фіскальної
служби України
Крутень Х. О.,
студентка ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

РОЛЬ АУДИТУ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ

Досить стрімкий розвиток економіки України, постійні зміни її податкових систем, викликають гостру необхідність у посиленні контролю за дотриманням вимог законодавства суб'єктами господарювання щодо сплати платежів та зборів до державної казни. Такий напрям вдосконалення в першу чергу виник із того, що українська економіка розділилася на дві частини: на «відкриту» та «тіньову», адже одним із найбільших проявів останньої є ухилення фізичних і юридичних осіб від сплати податків та недотримання принципів обраних систем оподаткування. На даному етапі розвитку держава спрямовує всі свої зусилля на вдосконалення саме цього сектору економічних відносин, ввівши саме таке поняття як «податкове адміністрування». Головною метою податкового адміністрування, як і раніше, залишається забезпечення ефективного контролю за сплатою платниками податків, а також здійснення запобіжних заходів від можливого ухилення від них. Але державних зусиль не достатньо, як показує практика. Тому, серед вагомих інструментів, які забезпечують зменшення частки тіньової економіки країн, варто виділити податковий аудит (як форму державного контролю) та незалежну аудиторську діяльність, які від початку свого існування набули подальшого розвитку і на сьогоднішній день відіграють безумовно важливе значення у вдосконаленні податкового адміністрування.

Дослідженням проблем теорії та практики податкового контролю, покращенню законодавчого забезпечення значну увагу приділили зарубіжні та вітчизняні вчені, зокрема: М.В. Романіва, С.Г. Пепеляєва, Е.А. Кочеріна, Г.М. Карташової, М.Т. Білухи, Г.В. Пухальської, В.П. Завгороднього, В.І. Єфіменко, А.М. Соколовської, В.М. Федосова, С.Ю. Орлова.

За оцінками міжнародних організацій і згідно з висновками вітчизняних експертів у сфері адміністрування податків в Україні, на жаль, залишається ряд невирішених питань. Так, відносини між платниками податків і податковими органами України є надмірно бюрократизованими та непрозорими, механізми державного управління адмініструванням податків зменшують ефективність процесу їх нарахування і стягнення, знижують рівень національної податкової конкуренції та позбавляють інвестиційної привабливості вітчизняні підприємства [1].

Податкові заходи поступово в Україні стають дедалі жорсткіші, повноваження податкових органів, які задекларовані в документах розширюються і підпорядковуються не питанням дотримання податкового законодавства й унеможливленню зловживань з їх а боку, а суто інтересам самих контролюючих органів або окремих посадовців, що великою мірою дуже шкодить податковому контролю і адмініструванню. На даний час, можна сказати, що державне податкове адміністрування знаходиться на дуже низькому рівні та досить сильно відстає від зарубіжного рівня.

Якщо порівнювати досвід зарубіжних країн з вітчизняною, то досить відчутним є розгалуженість української державної податкової системи та відсутність ефективності її податкового адміністрування. Виходячи з таких міркувань, залишається сказати, що на противагу системі податкового адміністрування України, системи податкового адміністрування зарубіжних країн характеризуються раціональними та гнучкими податковими політиками, що забезпечують їх ефективність і цим самим враховують інтереси і держави, і територій, і платників.[2]

Основним джерелом більшості суперечливих питань між державними податковими органами та представниками аудиторської діяльності на сьогоднішній день залишається невизначеність найбільш ефективного способу контролю за дотриманням вимог податкового законодавства суб'єктами господарювання. Зокрема, питання ефективності контрольно-перевірочної роботи податкових органів та її підвищення є актуальним протягом усього існування незалежної України.

З точки зору державних органів, серед усієї сукупності форм податкового контролю найефективнішим щодо виявлення правопорушень у сфері оподаткування залишається виїзний податковий аудит, виконання якого покладається на податкову службу, яка на сьогодні набула статусу не лише фіскального органу, а й сервісної служби. Як сервісна послуга податковий аудит являє собою перевірку фінансово-господарської діяльності клієнта, предметом

якої є своєчасність, достовірність, повнота нарахування та сплати усіх передбачених Податковим Кодексом України податків, яка проводиться за місцем знаходження клієнта, на підставі податкових декларацій, фінансової звітності, регістрів податкового, бухгалтерського обліку. [3, с. 41]. Документуванню аудиторської перевірки відводиться велика увага, оскільки ця процедура охоплює практично весь процес аудиторської перевірки. Істотним недоліком для аудитора під час документування є те, що в жодному з МСА не наводиться хоча б однієї форми робочого документу аудитора, відсутні також вказівки щодо складу показників таких документів. Очевидно, що при перевірці, наприклад, податкових накладних з ПДВ, до переліку обов'язкових реквізитів документа, які перевіряються, повинно додаватися ідентифікаційні номери платників-контрагентів (загальний і податковий номер), пільгові та звільнені від оподаткування операції, їх суми тощо.[4]

На підставі отриманої інформації аудитор повинен також визначити, чи існує суттєва невизначеність щодо спроможності підприємства до безперервної діяльності. Оскільки, якщо така невизначеність має місце, то далі необхідно буде визначення наскільки фінансова звітність достатньо та чітко описує події, що можуть поставити під сумнів здатність подальшого функціонування суб'єкта господарювання. Результат отриманої інформації впливатиме на думку аудитора. У випадку, коли фінансова звітність достатньо розкриває інформацію, аудитор повинен висловити не модифіковану думку та включити до аудиторського звіту пояснювальний параграф.

Отже, система оподаткування України зазнала чималих змін, з самого початку її становлення і до сьогоднішнього дня. Позитивним залишається той факт, що підписання Генеральної угоди про співробітництво та взаємодію між Аудиторською палатою України та Державною податковою службою України дав можливість незалежному аудиту піднятись на «новий» рівень, що

підтверджує вагомість значення ролі аудиторської діяльності України не лише як підприємницької діяльності, а й з точки зору передумови покращення ефективності державного податкового контролю. Незалежним аудиторам, в свою чергу варто не забувати про якість послуг, які вони надаватимуть суб'єктам, відповідально ставитись до процесу документування під час перевірки. Одними з важливих аспектів чого є дотримання ними усіх вимог законодавчих та нормативно–правових актів щодо роботи аудитора, вчасне слідкування за можливостями їх змін і правильний підхід до документування в процесі самої перевірки.

Список використаних джерел

1. Бабіч В., Поддєрьогін А. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності в Податковому кодексі України // Бухгалтерський облік і аудит. — 2013. — № 4. — С. 41–45.

2. Швабій К.І. Ефективність адміністрування податків в Україні: методологія та аналіз // Фінансова система України. Збірник наукових праць. – Острог: Вид-во НаУ „Острозька академія”, 2007. – Вип. 9. – Ч. 3. – С. 519-527

3. Дмитренко Є.В. Податковий аудит, як сервісна послуга органів

4. державної податкової служби та найбільш ефективна форма податкового контролю // Інвестиції: практика та досвід. — 2012. — № 19. — С. 41–45.

5. Петрик О.А. Сутність аудиту оподаткування підприємств згідно з

6. нормами Податкового кодексу України та порядок його організації //Електронний науковий архів Науково-технічної бібліотеки Національного університету «Львівська політехніка». — К., 2012. — С.190–197.

7. http://ena.lp.edu.ua.

8. Щербакова Н.А., Кротова О.Г. Роль аудиту у підвищенні ефективності податкового адміністрування в Україні; Фінанси, облік і аудит. 2014. Випуск 2 (24).

Таращенко В. А.,
к.е.н., доцент,
Університет державної фіскальної
служби України
Лісова А. А.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

Внутрішній аудит в сучасних умовах відіграє важливу роль в досягненні як стратегічних так і оперативних цілей, які спрямовані на підвищення конкурентоспроможності та ефективне управління підприємством [1, с. 31].

В Україні значення внутрішнього аудиту як окремого самостійного виду контролю недооцінюється. Це в свою чергу пов'язано з відсутністю в достатній кількості необхідної інформації щодо методики створення, об'єктів, значення, функцій, прийомів і засобів внутрішнього аудиту. Саме це і визначає актуальність теми дослідження.

Згідно Міжнародних стандартів аудиту внутрішній аудит – це діяльність з оцінювання, яка організована в межах суб'єкта господарювання як відділ цього суб'єкта господарювання. Його функції охоплюють, серед іншого, перевірку, оцінювання та моніторинг адекватності й ефективності внутрішнього контролю [2].

В економічно розвинутих державах внутрішньому аудиту приділяється така ж сама пильна увага, як і зовнішньому, проте Україна робить свої перші кроки на шляху до впровадження і становлення системи внутрішнього аудиту.

До проблем пов'язаних з внутрішнім аудитом можна віднести:

- відсутність застосування до підприємства фінансових санкцій за відсутність внутрішнього аудиту;
- утримання у штаті фахівців-аудиторів збільшує витрати підприємства;
- недосконаліть нормативно-правового регулювання внутрішнього аудиту;
- нерозуміння керівників переваг проведення внутрішнього аудиту [3, с. 85].

Згідно Бюджетного Кодексу: «Внутрішнім аудитом є діяльність, спрямована на удосконалення системи управління, внутрішнього контролю, запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання бюджетних коштів, виникненню помилок чи інших недоліків у діяльності розпорядника бюджетних коштів і підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління, та яка передбачає надання незалежних висновків і рекомендацій» [4].

Оцінюючи ефективність роботи внутрішніх аудиторів, можна сказати, що витрати на забезпечення служби внутрішнього аудиту не йдуть у жодне порівняння з тим позитивним ефектом, що є наслідком її роботи. Трапляються випадки, коли позитивний ефект лише від однієї консультації значно перевищує витрати на забезпечення та утримання служби внутрішнього аудиту.

Можна визначити наступні напрями вдосконалення внутрішнього аудиту в Україні:

розвиток професії внутрішнього аудитора, застосування сучасних організаційних форм підвищення кваліфікації внутрішніх аудиторів (семінари, курси, програми перепідготовки та стажування, тренінги, наукові, науково-практичні та методичні конференції);

вдосконалення нормативно-правового регулювання внутрішнього аудиту та методів проведення аудиту;

розробка технологічних та організаційних положень та процедур проведення внутрішнього аудиту;

впорядкування документообігу внутрішніх аудиторів та звітної інформації про аудиторську роботу [5, с. 77].

Отже, розвиток вказаних вище напрямів вдосконалення внутрішнього аудиту дасть змогу: забезпечити ефективне функціонування підприємства в умовах ринкової конкуренції та відслідковувати продуктивне використання ресурсів підприємства, а головне дозволить миттєво реагувати на зміни середовища та своєчасно адаптувати функціонування підприємства до цих змін. Також ефективний внутрішній аудит витрат сприятиме функціонуванню ефективної системи бухгалтерського обліку, запобігатиме виникненню порушень; сприятиме успішному розвитку компанії в умовах жорсткої конкурентної боротьби та посилення впливу різного роду ризиків на діяльність підприємства.

Список використаних джерел

1. Олійник С.О. Внутрішній аудит: сутність, проблеми та перспективи розвитку / С. О. Олійник // Науковий огляд – № 5 (37). – 2017. С. 31-49
2. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг – Електронний ресурс – Режим доступу: https://web.archive.org/web/20160413232351/http://www.apu.com.ua/msa
3. Войнаренко М. П. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту : навч. посіб. / М. П. Войнаренко. – К. : ЦУЛ, 2017. – С.83-85
4. Бюджетний кодекс України – Електронний ресурс – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#n527
5. Коблянська Г. Ю. Оцінка ефективності функціонування служби внутрішнього аудиту / Г. Ю. Коблянська, М. О. Вовк // Облік і фінанси АПК. – 2018.–Вип.3. – С. 77 – 79.

Драган О. В.,
д.ю.н, доцент кафедри кримінального права та кримінології,
Університет державної фіскальної служби України
Макаренко К. М.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ЕЛЕКТРОННЕ ДЕКЛАРУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ.

Сьогодні таке поняття, як «корупція» є однією із найактуальніших проблем сучасності, яке належить до пріоритетних завдань країн світу, в тому числі і для України. Вплив вищезазначеної протиправної діяльності здійснюється на всі сфери суспільного життя та являється перешкодою для економічного розвитку країн, а також породжує недовіру населення до влади та підриває авторитет держави на міжнародній арені. Щодо протидії даному явищу існує певний перелік заходів. Серед них слід виділити електронне декларування, як один із ефективних способів боротьби із корупцією. Принцип електронного декларування дасть змогу підвищити рівень прозорості в діяльності державних

службовців, а також контроль за змінами в активах певних держслужбовців дасть можливість запобігти вчинення ними певних протиправних корупційних дій.

Метою даної роботи є дослідження та аналіз ефективності електронного декларування як інструменту запобігання корупції в Україні.

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що питання впровадження фінансового контролю за діяльністю державних службовців є одним із ключових серед сучасних способів здійснення та організації влади. Одним із дієвих інструментів протидії корупції й, у свою чергу, засобом фінансового контролю є електронне декларування майна держслужбовців. Досвід інших країн дає змогу зробити висновок, що застосування такого декларування має високі перспективи стати вагомим інструментом, який допоможе побороти таке протиправне діяння, як корупція.

Вивченням та дослідженням електронного декларування як ефективного засобу запобігання корупції в діяльності державних службовців займалися такі науковці, як: Т. Рябченко та А. Стеблянко, О. Федотов, І. Черненко, які досліджували електронне декларування у розрізі новітніх інструментів боротьби з корупцією в Україні. Л. Войтович розглядала правовий режим інформації, що міститься в електронних деклараціях посадових осіб, за порядком доступу до неї та ін.

Досліджуючи поняття «електронне декларування» можна зазначити, що воно являє собою оприлюднення інформації про свої доходи, майно, цінні папери, активи, інші корпоративні права, фінансові зобов'язання, видатки, правочини за допомогою електронної онлайн-системи. Правове регулювання здійснюється відповідно до Розділу VII Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року, де зазначено правові й організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст і порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів щодо запобігання та усунення наслідків корупційних правопорушень [1].

Аналізуючи досвід зарубіжних країн щодо правового регулювання електронного декларування, можна відмітити, що в країнах по-різному вирішується дане питання. В одних країнах воно регулюється загальним законом, наприклад, в таких країнах, як: Болгарія, Естонія, Румунія та ін., а в інших – спеціальним, який присвячений безпосередньо декларуванню – Бельгія, Данія, Італія, та ін. Проте в результаті аналізу зарубіжного досвіду визначено, що загальні положення електронного декларування повинні визначатися саме загальним законодавством [2].

У Румунії, яка характеризується найагресивнішою антикорупційною політикою в Європі, діяльність владних структур здійснюється під суворим контролем громадськості. На електронних сайтах у відкритому доступі розміщено 4,7 млн. декларацій про фінансові статки посадових осіб, суддів та прокурорів, щомісяця їх переглядають майже 100 тисяч осіб. Саме у такий спосіб реалізується принцип фінансової прозорості, проголошений Євросоюзом [2].

Запровадження електронного декларування в Україні супроводжувалося ретельним вивченням даного засобу щодо протидії корупційному протиправному діянню на прикладі зарубіжної практики. Директор Програми розвитку ООН Ян Томас Хімстр запевнив, що системи електронного декларування успішно діють у більш як 100 країнах, що дає змогу виявляти осіб, які отримали кошти нечесним шляхом, і притягнути їх до відповідальності. На його думку, створена в Україні система буде сучасною й досить складною, адже декларації має подати понад 1 мільйон чиновників [3].

Відповідно до законодавства України адміністративна й кримінальна відповідальність застосовується до службових осіб, зокрема, за несвоєчасне подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; за подання завідомо недостовірних відомостей про майно на суму сто-двісті п’ятдесят мінімальних заробітних плат; за подання суб’єктом декларування завідомо недостовірних відомостей або умисне неподання суб’єктом декларування зазначеної декларації; за неповідомлення або несвоєчасне повідомлення про відкриття валютного рахунку в установі банку-нерезидента або про суттєві зміни в майновому стані; у разі набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у власність активів у значному розмірі, законність підстав набуття яких не підтверджено доказами, а так само передача нею таких активів будь-якій іншій особі [4].

Слід зазначити за що передбачена саме адміністративна відповідальність - за несвоєчасне подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; неповідомлення або несвоєчасне повідомлення про відкриття валютного рахунка в установі банка-нерезидента або про суттєві зміни у майновому стані – тягне за собою накладання штрафу у розмірі відповідно до ст. 172-6 КУпАП.

У свою чергу, кримінальна відповідальність передбачена за умисне неподання декларації; подання суб’єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації, що передбачається статтею 45 Закону України "Про

запобігання корупції", якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму понад 250 прожиткових мінімумів для працездатних осіб - карається штрафом від двох тисяч п’ятисот до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від ста п’ятдесяти до двохсот сорока годин, або позбавленням волі на строк до двох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років – ст. 366-1 КК України [5].

Отже, підсумовуючи все вищевикладене, варто зазначити те, що законодавством України зроблені певні кроки у сфері запобігання та протидії корупції. Аналіз зарубіжного досвіду дає змогу зрозуміти, що застосування такого декларування має високі перспективи у боротьбі та протидії корупції. Важливим кроком було введення системи електронного декларування для забезпечення прозорості діяльності органів державного та місцевого управління, здійснення контролю за змінами в активах певних держслужбовців для того аби запобігти вчиненню ними певних протиправних корупційних дій. Дана система є фінансовим інструментом, що має здатність підвищити ефективність і керованість нашої держави. Запровадивши електронне декларування, суспільство має змогу слідкувати за діями органів державного та місцевого самоврядування, що, у свою чергу, усуне їхню безвідповідальність.

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції: Закон України редакція від 14.10.2014 року № 1700-VII. Дата оновлення: 19.04.2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18

2. Ахтирська Н. М. Міжнародний досвід боротьби з корупцією як вектор формування національної антикорупційної політики: огляд законодавства Румунії. URL: http://www.viche.info/journal/4910/

3. Беззуб І. Впровадження електронного декларування доходів держпосадовців в Україні // І. Беззуб. URL: http://nbuviap.gov.ua/vrovadzhennya-elektronnogo-deklaruvannya

4. Про запобігання та протидію корупції в органах державної влади. URL: http://rda-hm.gov.ua/novini/pro-zapobigannya-ta-protidiyu-korupc-v-organah-derzhavno-vladi/

5. Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: https://nazk.gov.ua/uk/departament-perevirky-deklaratsij-ta-monitoryngu-sposobu-zhyttya/vidpovidalnist/

Стріяшко Г. М.,
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права,
Університет державної фіскальної
служби України
Маслюк Д. В.,
студент Факультету підготовки
перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

На сьогодні фінансовий контроль виступає як складова державного управління, одним із напрямів управлінської діяльності держави та інструментом реалізації її політики. Дієвість зазначеного контролю сьогодні характеризується виявленням масового порушення чинного законодавства. Тому в непростих сучасних умовах становлення ринкової економіки контрольна функція фінансів є особливо актуальною. Це зумовлено і певною специфікою цієї діяльності, що дозволяє активно впливати на економічні процеси. Особливість фінансового контролю безпосередньо пов'язана з його об'єктивною роллю в реалізації державної фінансової політики, бо від ефективності фінансового контролю залежить економічне і значною мірою політичне благополуччя нації.

Термін «фінансовий контроль» тісно пов'язаний з такими поняттями, як «фінанси» і «контроль». Наявність фінансів об'єктивно пов'язана з потребою вилучення, формування та розподілу державою частини сукупного суспільного продукту. Цим визначено й призначення фінансів – розподіл та перерозподіл сукупного суспільного продукту в грошовій формі.

У науковій літературі, нормативних актах вживаються різноманітні терміни: «фінанси», «приватні фінанси», «державні фінанси», «фінанси органів місцевого самоврядування», «публічні фінанси». Останні чотири є похідними від комплексного, загального поняття «фінанси».

Досить часто ці терміни ототожнюють, що не сприяє розумінню сутності поняття фінансів. Наприклад, Л.А. Дробозіна визначає фінанси як економічні відносини, що пов'язані з формуванням, розподілом і використанням

централізованих і децентралізованих фондів коштів з метою виконання функцій і завдань держави, забезпечення розширеного відтворення [1, с. 13]. Таке ж визначення знаходимо у посібнику «Теорія фінансів» за загальною редакцією О.Д. Василик [2, с. 14]. Юристи-фінансисти у своїх працях, підручниках і посібниках категорію «фінанси» трактують як відносини, що регулюють формування, розподіл і використання централізованих і децентралізованих грошових фондів [3, с. 7].

Слід зазначити, що предметом фінансового публічно-правового регулювання є не фінанси взагалі як сукупність усіх коштів у державі, а тільки публічні фінанси, тобто ті, власником яких є держава і територіальні громади.

Тому зауважимо, що фінансовому контролю притаманні риси, що взагалі належать контрольній діяльності як такій, а саме: оперативність, цілеспрямованість, безпосередність, обґрунтованість, дієвість [4, с. 61]. Контрольна функція фінансів фактично є об'єктивною основою існування фінансового контролю, але вона не породжує його. Тобто сам факт існування фінансів передбачає як наявність їх контрольної функції, так і фінансового контролю.

Наприклад, М.С. Малеїн, С.Т. Кадькаленко у своїх дослідженнях розглядають фінансовий контроль як функцію управління в діяльності державних органів і недержавних організацій, наділених законом відповідними повноваженнями з метою встановлення законності і достовірності фінансових операцій [5, с. 209].

Л.І. Вороніна і С.О. Шохін розглядають фінансовий контроль як систему нагляду, вважаючи, що це багатоаспектна, міжгалузева система нагляду, наділена контрольними функціями державних і громадських органів щодо фінансово-господарської діяльності підприємств, установ і організацій з метою об'єктивної оцінки економічної ефективності цієї діяльності, визначення законності й доцільності господарських і фінансових операцій та виявлення резервів доходів державного бюджету [5, с. 210].

Отже, можна дійти висновку, що фінансовий контроль має важливе значення для фінансової діяльності держави, бо його основним завданням є виявлення, усунення та попередження порушень у цій сфері. Проте питання щодо поняття і сутності фінансового контролю досить неоднозначно вирішене у науковій літературі і законодавчих актах. Тому законодавцям, науковцям та практичним працівникам необхідно узгодити погляди щодо фінансового контролю й упорядкувати всі необхідні законодавчі та теоретичні питання в цій галузі.

Список використаних джерел

1. Дробозина Л.А. Фінанси. *Навчальний посібник*. М.: Фінанси, 2001.
2. Василик О.Д. Теорія фінансів. *Навчальний посібник*. К.: Центр навч. літератури, 2005.
3. Воронова Л.К., Кучерявенко М.П. Фінансове право. Навчальний посібнк. Харьков: Легас, 2003.
4. Бех Г.В. Фінансове право України. Підручник. К.: Юрінком Інтер, 2006.
5. Попадинець І.І. До питання про поняття і сутність фінансового контролю. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ № 4. 2011. С. 206-216.

Колісник О. П.,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Університет державної фіскальної
служби України
Міхєєв М. В.,
курсант факультету перепідготовки
підготовки
та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ В БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ

«Принцип» є однією з фундаментальних філософських категорій, що використовується для характеристики суспільних відносин у будь якій сфері діяльності.

У перекладі з латинського «принцип» (principium) означає основа, початок, і у філософському тлумаченні розглядається, як основне положення, передумова [1, с.363].

Визначення принципів державного контролю взагалі, та в бюджетному процесі, зокрема, має найважливіше значення для формування, узгодженості та

функціонування всіх елементів, які складають контрольний механізм за дотримання бюджетного законодавства.

Принцип контролю та відповідальності учасників бюджетного процесу - кожен учасник бюджетного процесу несе відповідальність за свої дії, або бездіяльність на кожній стадії бюджетного процесу. Органи та посадові особи, що наділені контрольними повноваженнями, несуть юридичну відповідальність за свої діяння, під час здійснення бюджетного контролю і обв'язуються відшкодувати збитки внаслідок неправомірних дій проти підконтрольних суб'єктів. Розпорядники бюджетних коштів, керівники бюджетних установ відповідають за ефективне управління бюджетними коштами, дотримання бюджетного законодавства та контроль руху бюджетних коштів і повинні відшкодувати матеріальні збитки внаслідок своїх неправомірних дій, або бездіяльності, що призвели до шкоди заподіяної державі.

Основним завданням контролюючого суб'єкту є не пошук порушень та покарання винних, а допомога підконтрольному учаснику бюджетного процесу в подоланні недоліків в його роботі. Оскільки контроль в управлінні бюджетним процесом переслідує мету підтримання законності, встановлення правопорядку у бюджетній діяльності, то саме допомога, а не репресії слід вважати найбільш цінними для держави та суспільства в цілому. Результативність у контролі бюджетного процесу має підсумкове значення, але повинна відбуватися постійно. Процес контролю відбувається не за ради процесу, а за ради оцінки діяльності на відповідність результатів встановленим завданням та планам.

Лімська Декларація керівних принципів контролю (прийнята на IX Конгресі Міжнародної організації контрольних органів (INTOSAI) у жовтні 1977 року визнає контроль обов'язковим елементом управління і підкреслює, що контроль – не самоціль, а невід'ємна частина системи регулювання, метою якої є виявлення на найбільш ранній стадії відхилень від прийнятих стандартів і порушень принципів законності, ефективності й економії використання матеріальних ресурсів для того, щоб мати можливість вжити корегуючих заходів, а в окремих випадках притягти винних до відповідальності, отримати компенсацію за заподіяну державі шкоду або вжити заходів для запобігання або скорочення таких порушень у майбутньому [2].

Отже, враховуючи, що бюджетний процес повинен постійно відтворюватися шляхом організованого, закономірного впливу суб'єкта управління на об'єкт управління у визначених напрямках і з заданою цілю, а контроль є функцією управлінню та самостійною стадією управлінської діяльності, вважаємо, що принципи, які побудовані з урахування загальних засад

бюджетної системи, потребують доповнення та уточнення щодо бюджетного процесу та його складової контролю, шляхом внесення змін у чинне бюджетне законодавство.

Список використаних джерел

1. Філософський енциклопедичний словник. М.: ИНФРА-М., 2000.
2. Лімська декларація керівних принципів контролю, прийнята IX Конгресом Міжнародної організації віщих контролюючих органів (ІНТОСАЙ) в 1977 році. Міністерство фінансів України. URL: http://www.minfin.gov.ua.

Юрченко А. М.,
доцент кафедри ОРД
Університет державної фіскальної
служби України
Мостова С. О.,
студентка ФППППКППМ
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ЕВОЛЮЦІЯ ТА РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Роль державного фінансового контролю в контексті сталого економічного розвитку визначається не тільки необхідністю усунення прорахунків в управлінні економікою, наявністю недоліків у фінансовій практиці, неефективністю витрачання коштів або розкраданням майна, і особливо державного, а також полягає у превенції фінансових правопорушень.

На сучасному етапі розвитку існує необхідність створення досконалої системи фінансового контролю в Україні для забезпечення фінансової дисципліни під час проведення реформування народного господарства. Саме тому розбудова ефективної системи державного фінансового контролю є актуальною в наш час.

Система державного фінансового контролю, яка побудована в Україні, не повною мірою забезпечує на належному рівні фінансово–бюджетну дисципліну як в цілому в державі, так і на регіональному рівні зокрема. Це є наслідком низки

проблем, які створюють тенденції щодо зростання кількості та обсягів основних фінансових порушень [1, с. 75].

Поступові зміни політичного та економічного курсу України в контексті інтеграції до міжнародного економічного простору повинні супроводжуватися докорінною перебудовою управлінських функцій держави, в тому числі і у сфері державного фінансового контролю. Ефективна система державного фінансового контролю виступає необхідним атрибутом сучасної демократичної держави, запорукою ефективності використання державних фінансових ресурсів.

З метою визначення перспектив розвитку державного фінансового контролю у майбутньому необхідно дослідити процес його становлення, історичні надбання у сфері державного фінансового контролю, виокремити існуючі недоліки, проблеми та аспекти, які потребують подальшого вдосконалення.

Історичний розвиток контролю свідчить про те, що він виник не раптово, а як необхідна умова суспільної праці в забезпеченні засобами для існування всього суспільства [2, с. 112].

У цілому історичний досвід засвідчує, що ДФК як складова частина державного управління виник із появою приватної власності, класів, товарно-грошових відносин і держави, тобто за рабовласницького ладу. За рабовласницького способу виробництва, заснованого на експлуатації безпосередніх працівників, фінансовий контроль мав характер авторитарної влади, грубого деспотизму і підкорення. Із розвитком товарно-грошових відносин, з появою податків та формуванням фонду державних фінансів державний фінансовий контроль набував нових рис і якості [3, с. 32].

Сучасна ж парадигма ДФК розпочала своє формування в СРСР ще з кінця 30-х рр. XX ст. Так, протягом 1937–1956 рр. фінансовий контроль в Україні здійснювало Контрольно-ревізій-не управління наркомату, пізніше – Міністерство фінансів СРСР. У 1956 р. Контрольно-ревізійне управління було створене лише у складі Мінфіну України. Тобто становлення парадигми ДФК відбувалося в умовах жорсткого централізму господарського життя на базі державної власності та командно-адміністративної моделі державного управління з характерними для неї позаекономічними й ідеологічними методами управління, за яких головною метою державного фінансового контролю став захист не провідних інтересів суспільства, а, насамперед, держави шляхом виявлення фінансових правопорушень, покарання винних та компенсацію отриманих збитків. У зв’язку з цим таку парадигму доцільно

визнати як парадигму адміністративно-67Mechanisms of public administrationBulletin of the NAPA under the President of Ukraine (Series "Public Administration")• 4'2016дисциплінарного контролю, оскільки у спадщину від СРСР Україна отримала контроль уповноважених "державних органів за законністю, правильністю й економічною доцільністю діяльності учасників фінансових відносин з планомірного утворення, розподілу й використання Радянською державою необхідних фондів грошових коштів" [4, с. 52].

У розвитку чинної парадигми державного фінансового контролю в Україні доцільним убачається виокремлення таких трьох основних етапів:

– етап становлення (1990–2000 рр.): сформовано базові умови для формування системи ДФК та мережі контролюючих органів; досягнуто законодавчого та конституційного закріплення ключових гарантій їх діяльності; організовано кадрове, інформаційне, методичне та інше забезпечення фінансово-контрольної системи;

– етап оптимізації та вдосконалення (2001–2013 рр.) або формування передумов для утвердження прогресивної парадигми державного фінансового контролю: активний розвиток системи внутрішнього державного фінансового контролю; поглиблене дослідження організації системи державного фінансового контролю, правове закріплення її складників та напрацювання ефективного інструментарію адаптації міжнародної практики державного аудиту до української специфіки державного фінансового контролю;

– етап оновлення та модернізації (2014 – до цього часу): поступова модернізація чинної системи ДФК в умовах поступового переходу від адміністративно-бюрократичної моделі до демократичної моделі державного управління (на засадах концепції "good governance", теоретичним підґрунтям якої стало фундаментальне дослідження Ю.Габермаса "Теорія комунікативної дії") та впровадження принципів підзвітності й публічності в державному управлінні в цілому та в системі ДФК зокрема. Дотримання означених вимог стає важливим фактором прискорення національного процесу євроінтеграції, а також ключовою умовою для співпраці з багатьма міжнародними інституціями. Наслідком таких процесів є зростання ролі підзвітності (відповідальності) як управлінського феномену та перетворення підзвітності, за висловом англійського вченого Метью Фліндерса [5, с.1], на "суперконцепцію (Uber-concept) XXI ст.".

Необхідно зазначити, що становлення та розвиток державного фінансового контролю значно пов'язане зі становленням державності України. Відповідно, початком сучасного етапу розвитку державного фінансового

контролю можна вважати дату оголошення незалежності України – 24 серпня 1991 року. Законодавчою базою розвитку державного фінансового контролю в Україні були відповідні правові акти, які визначили контрольний статус та повноваження податкової(фіскальної)служби, Національного банку, Державної контрольно–ревізійної служби, Комітету у справах нагляду за страховою діяльністю та Рахункової палати.

Прийняття Закону про Державну контрольно–ревізійну службу в Україні у 1993 р. зміцнило функції та повноваження цього органу, який отримав права перевіряти витрати бюджетних коштів незалежно від місця та інстанції, де ці витрати здійснюються. Головне контрольно–ревізійне управління (з 23.04.2011 року – Державна фінансова інспекція) також отримало право самостійно визначати плани своєї діяльності і тільки погоджувати їх з Міністерством фінансів України. Фактично контрольно–ревізійна служба отримало автономію від Міністерства, яка в подальшому тільки розширювалась на основі інших законодавчих актів. З часом головне контрольно–ревізійне управління почало отримувати доручення по перевіркам самостійно від Міністерства фінансів України, а також вирішувати самостійно кадрові питання. Закон фактично зробив державну контрольно–ревізійну службу центральним органом фінансового контролю із дуже високим рівнем прав і повноважень.

Рахункова палата функціонує з 1997 року і є постійно діючим органом зовнішнього державного фінансового контролю, що будує свою діяльність на основі принципів законності, плановості, об’єктивності, незалежності та гласності.

Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року, закріпила конституційний статус Рахункової палати як органу, що діє від імені Верховної Ради України і здійснює контроль за використанням коштів Державного бюджету України. Водночас, положення цього нормативного акта не дозволяли Рахунковій палаті повною мірою здійснювати контроль за виконанням державного бюджету як цілісного процесу, оскільки залишали поза цим контролем доходну частину бюджету, що є невід’ємною складовою бюджетного процесу в державі. Виправити це становище можна було лише шляхом внесенням відповідних змін до Конституції України з подальшим Закону України «Про рахункову палату»[6, с 38].

17 січня 2002 року на другій сесії четвертого скликання народні депутати України конституційною більшістю ухвалили Закон України «Про внесення змін до ст. 98 Конституції України», згідно з яким «Парламентський контроль за формуванням та виконанням Державного бюджету України та місцевих

бюджетів у частині фінансування повноважень місцевих державних адміністрацій... від імені Верховної Ради України здійснює Рахункова палата України».

Отже, згідно з прийнятою поправкою до ст. 98 Конституції України Рахункова палата отримала право контролювати не лише використання бюджетних коштів, але й формування доходної частини державного та місцевих бюджетів у частині фінансування повноважень місцевих державних адміністрацій та делегованих місцевому самоврядуванню повноважень органів виконавчої влади.

Аналіз сучасного стану організації та функціонування системи державного фінансового контролю в Україні виявив низку невирішених практичних проблем, серед яких основними є відсутність систематизованої та завершеної нормативно–правової бази (у тому числі загальних стандартів державного аудиту); необхідність реформування організаційних структур контролюючих органів (Державної фінансової інспекції України та Рахункової палати України), а також напрямів їх діяльності; невідповідність методологічних засад державного аудиту сучасним умовам; низьке матеріально–технічне (враховуючи соціально–побутове) та фінансове забезпечення функціонування органів контролю. Перераховані негативні явища є суттєвими перешкодами на шляху становлення справді ефективної та гідної системи державного аудиту.

Список використаних джерел

1. Дмитренко Г.В. Організація і здійснення державного контролю в Україні (фінансово–економічні аспекти). Дис. д.наук з держ.управління: 25.00.02. // О.В. Дмитренко. – К.: 2010.

2. Алексеєнко О.В. Фінансовий контроль у Збройних Силах України. Дис. канд.екон.наук: 08.00.08. // О.В. Алексеєнко. –К.: 2009.

3. Піхоцький В. Система державного фінансового контролю в Україні: концептуальні засади теорії та практик : дис. ... д-ра екон. н. / Піхоцький В. – Львів, 2015.

4. Стефанюк І. Б. Державний фінансовий контроль: проблеми ідентифікації й визначення системи / І. Б. Стефанюк // Фінанси України. – 2009. – No 11. – С. 12–19

5. The Oxford Handbook Public Accountability / Ed. By Mark Bovens, Robert E. Goodin, and Thomas Schillemans. – Oxford : OxfordUniversityPress, 2014. – 736 p. URL:

http://fdslive.oup.com/www.oup.com/academic/pdf/13/9780199641253_chapter1.pdf

6. Гупаловська М.Б. Бюджетний контроль в умовах ринкової екномiки України. Дис. канд.екон.наук: 08.00.08. // М.Б. Гупаловська. – Тернопіль: 2012..

Білобровенко Т. В.,
к.е.н., доцент,
Університет державної фіскальної служби України
Муніч Н. С.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

РЕАЛЬНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ ВИМОГ ДО ПРОФЕСІЇ АУДИТОРА

Аудит в нашій країні пройшов значний етап розвитку. Протягом цього часу були спроби його скасувати, зробити додатком до ревізії, відмінити або зменшити поле обов'язкового аудиту. Але не дивлячись на зазначені перепони, аудит склався як професійна діяльність, аналіз проходження якого дозволяє зробити певні висновки.

Однією з проблем, що вимагають нагального вирішення, є довіра суспільства до аудиторів та замовника аудиторських послуг до виконавця. Користувачі аудиторських послуг перебувають у певній залежності від оцінки їх діяльності аудиторами тому, що це значно впливає на їх майбутнє. Часто низька якість аудиторських перевірок, або видача аудиторського висновку без проведення аудиту перешкоджають реалізації принципів етичної поведінки аудиторів.

Актуальним питанням щото рівня кваліфікації аудитора присвятили наукові праці такі вчені та дослідники, як В.П. Бондар, Л.В. Гуцаленко, І.В. Замула, М.Д. Корінько, О.А. Петрик, Н.М. Проскуріна, Н.А. Слова, В.В. Рядська, Л.В. Чижевська та інші вітчизняні та зарубіжні науковці.

Офіційним документом, що засвідчує рівень професійних знань, необхідних для аудиту різних форм власності є Свідоцтво аудитора. Термін чинності свідоцтва не повинен перевищувати – 5 років.

Відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» отримати Свідоцтво може фізична особа яка:

1) має вищу освіту;

2) підтвердила високий рівень теоретичних знань та професійну компетентність шляхом успішного складення відповідних іспитів;

3) пройшла практичну підготовку із провадження аудиторської діяльності.

Теоретичні знання підтверджуються за такими напрямами:

1) стандарти професійної етики та професійна незалежність;

2) міжнародні стандарти аудиту;

3) законодавчі засади аудиторської діяльності та методика проведення аудиту (професійні навички);

4) управління ризиками та внутрішній контроль;

5) фінансовий аналіз;

6) управлінський облік;

7) міжнародні стандарти фінансової звітності;

8) теорія бухгалтерського обліку та законодавчі засади ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності;

9) податкове законодавство та законодавство про єдиний соціальний внесок;

10) господарське, цивільне та трудове законодавство;

11) корпоративне законодавство та законодавство про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом;

12) інформаційні технології та комп'ютерні системи;

13) фінанси підприємств;

14) економіка підприємства та статистика.

Професійна компетентність підтверджується шляхом складання кваліфікаційного іспиту, який має засвідчити здатність особи застосовувати теоретичні знання на практиці.

Особам, які під час навчання у вищих навчальних закладах вивчали предмети за напрямами, відповідно до яких потрібно здати іспити, протягом мінімальної кількості годин, визначеної комісією з атестації згідно із затвердженим Порядком, та успішно склали іспит, за рішенням комісії з атестації можуть бути зараховані теоретичні знання з відповідних предметів.

Особам, які склали відповідні теоретичні іспити за напрямами, в професійних організаціях, що є дійсними членами Міжнародної федерації бухгалтерів, та ці особи є членами цих організацій або перебувають у процесі

набуття членства у цих організаціях, за рішенням комісії з атестації зараховуються теоретичні знання [1].

Однак довідатися, яка кількість годин є мінімальною і як відбувається зарахування іспитів, можна тільки після того, як буде затверджено відповідне положення про їх проведення.

Крім того, для підтвердження профкомпетентності особі потрібно буде скласти ще й кваліфікаційний іспит. Він має засвідчити здатність застосовувати теоретичні знання на практиці.

Із прийняттям нового закону жодного свідоцтва не було отримано так як не затверджено нове Положення про сертифікацію аудиторів, також впливає те, що вимоги значно більші ніж були до цього.

Адже раніше іспит проходив в 2 етапи:

1 етап – письмове тестування з 50 питань з чотирма варіантами відповідей. Правильних відповідей повинно бути не менше 35 для того, щоб перейти до другого етапу.

2 етап – письмове вирішення ситуаційного завдання.

Особа, що набирає більше 60 балів за результатами 2-х етапів отримує сертифікат аудитора.

Отже, сучасний аудитор повинен на декілька кроків випереджати внутрішніх фахівців підприємств за рівнем професійних знань і навичок, та одночасно підтримувати високий рівень етики та довіри. Аудитор повинен підтримувати престиж професії і тому не може дозволяти собі будь-яких вчинків, які б могли зашкодити його репутації та репутації професії в цілому.

Список використаних джерел

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України, прийнятий Верховною Радою України 21 грудня 2017 року № 2258-VIII.URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#n261

2. Атестація аудиторів: Перший професійний форум аудиторів «Європейське майбутнє ринку аудиторськмх послуг» від 15.10.2018р. – Матеріали форуму

3. Кашперська А.І. Сучасний стан та перспективи розвитку аудиторської діяльності в Україні / Кашперська А.І // МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ. – 2018. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/19_ukr/190.pdf

Мазіна О. І.,
к.е.н., доцент кафедри аудиту
та економічного аналізу,
Університет державної фіскальної
служби України
Муніч Н. С.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПОДАТОК НА ПРИБУТОК ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ОБЛІКУ

Податок на прибуток є одним із найважливіших прямих податків, який у структурі загальних надходжень до державного бюджету за 2019 рік займає перше місце і становить майже 40 %. Надзвичайно важливе значення має податок на прибуток і для підприємства, адже він є частиною прибутку, який підприємство створює у процесі господарської діяльності і яку підприємство повинно перераховувати до державного бюджету згідно податкового законодавства. Податок на прибуток є витратами підприємства, які потенційно зменшують його власний капітал. Насьогодні податкове законодавство передбачає контроль за нарахуванням та сплатою податку наприбуток і починається такий контроль з показника оподаткованого прибутку у звіті про сукупні доходи (звіті про фінансові результати), який формується згідно положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Оскільки прибуток підприємства є об'єктивно економічною категорією, то на його величину впливають різні об'єктивні процеси, які відбуваються в суспільстві, загалом, та безпосередньо на місцях виробництва, що вкючає вартість трудових, матеріалних і нематеріальних ресурсів. Процес обліку прибутку і податку на прибуток на підприємстві здійснється інструментарієм системи бухгалтерського обліку, яка повинна визначити величину прибутку і податку на прибуток з врахування усіх впливових факторів.

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов`язані з ним витрати [1]. У той же час, підприємства мають право формувати свою облікову політику, яка може суттєво впливати на величину прибутку.

Згідно П(С)БО 17 «Податок на прибуток», визначено два поняття: «обліковий прибуток» та «податковий прибуток». Обліковим прибутком є сума прибутку до оподаткування, визначена в бухгалтерському обліку і відображена у Звіті про фінансові результати за звітний період, а податковий прибуток є сумою прибутку, яка визначена за податковим законодавством об`єктом оподаткування також за звітний період. Причому, обидва поняття повязані між собою системою розрахунків [2].

Аналізуючи визначення об`єкта оподаткування у ст.134 Податкового кодексу України, можна констатувати, що для його розрахунку необхідно знати фінансовий результат до оподаткування, розрахований і відображений безпосередньо у фінансоійй звітності та скоригувати цей показник на різниці, які виникають відповідно до положень Кодексу [3].

У свою чергу, витрати з податку на прибуток, які відображаються у бухгалтерському обліку і фінансовій звітності у Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупні доходи) за правилами П(С)БО 17 «Податок на прибуток» передбачають вплив положень ПКУ. Адже, у самому визначенні встановлено, що «витрати з податку на прибуток – це загальна сума витрат з податку на прибуток яка складається з поточного податку на прибуток з урахуванням відстроченого податкового зобов'язання і відстроченого податкового активу».

Іншими словами, для того, щоб визначити витрати з податку на прибуток у фінансовому обліку і звітності, необхідно знати величину поточного податку на прибуток, який розраховується за правилами Податкового кодексу України. А для того, щоб визначити величину витрат з податку на прибуток, необхідно знати поточний податок на прибуток, який розраховується на підставі ПКУ.

Така ситуація говорить про те, що розрахунки витрат з податку на прибуток для відображення у фінансовій звітності необхідно починати з розрахунку поточного податку на прибуток. Загалом алгоритм має бути таким:

- розраховується прибуток до оподаткування згідно правил бухгалтерського обліку з врахуванням облікової політики підприємства;
- прибуток до оподаткування коригується на різниці, визначені згідно вимог ПКУ які можуть його збільшити або зменшити;
- визначається поточний податок на прибуток шляхом множення скоригованого прибутку до оподаткування на ставку податку на прибуток;
- визначаються витрати з податку на прибуток для відображення у фінансовому обліку і звітності шляхом коригування поточного податку на прибуток на відстрочені податкові активи та відстрочені податкові зобов'язання.

Отже, податок на прибуток є важливим інструментом регулювання економіки. Саме оподаткування доходів дозволяє державі широко використовувати податкові методи регулювання економіки та мають значне джерело доходу бюджету, ефективно впливати на інвестиційні потоки та нарощування капіталу.

З іншої сторони, алгоритм розрахунку податку на прибуток згідно ПКУ та витрат з податку на прибуток згідно П(С)БО 17 «Податок на прибуток» показує нечіткість норм, що призводить до значної кількості податкових роз'яснень, виникнення помилок та податкових спорів

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток» : URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01
3. Податковий кодекс України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

Рябчук О. Г.,
к.е.н., доцент кафедри аудиту та економічного аналізу,
Університет державної фіскальної служби України
Муніч Н. С.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМИ І НАСЛІДКИ МОДИФІКОВАНИХ АУДИТОРСЬКИХ ЗВІТІВ

Підготовка аудиторського звіту є одним із найважливіших аспектів аудиту, оскільки в процесі його підготовки аудиторські процедури узагальнюються, виявляються помилки, визначається їх сукупний вплив на фінансову звітність та визначається думка аудитора щодо її достовірності.

Згідно зі статтею 7 Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», аудиторський звіт – це документ, підготовлений суб'єктом аудиторської діяльності за результатами аудиту фінансової звітності (консолідованої фінансової звітності) відповідно до міжнародних стандартів аудиту та вимог цього Закону [1].

Аудиторські звіти, залежно від змісту висловленої в них думки, поділяються на дві категорії: безумовно позитивний аудиторський звіт та модифікований аудиторський звіт.

У свою чергу, до групи модифікованих звітів аудиту, відповідно до Міжнародних стандартів аудиту, відносяться: безумовно позитивний звіт з пояснювальним абзацом; умовно позитивний звіт; негативний звіт; відмова від звіту.

Щоб вибрати форму модифікованого звіту, аудитор повинен перш за все проаналізувати, чи існують істотні фактори, що обмежують обсяг роботи аудитора при оцінці повноти та достовірності фінансової звітності, або обсяг розкриття інформації в примітках, по яких аудитор висловлює незгоду з керівництвом підприємства.

Відмова від аудиторського звіту виникає у разі невпевненості чи обмеження масштабу перевірки, які настільки фундаментальні, що аудитор не може дійти висновку про фінансові документи в цілому. Аудитор обов'язково вказує, з яких причин звіт не може бути складений.

Основні причини фундаментальної невпевненості:

- Значні обмеження в обсязі аудиторської роботи у зв'язку з тим, що аудитор не може одержати всієї необхідної інформації й пояснення, виконати всі необхідні аудиторські процедури;
- Ситуаційні обставини, невпевненість у правильності висновків у конкретній ситуації [3].

Основні причини незгоди:

- Неприйнятність системи обліку або порядку проведення облікових операцій;
- Розходження в думках стосовно відповідності фактів або сум у фінансовій звітності даним обліку;
- Незгода з повнотою і засобом відображення фактів в обліку та звітності;
- Невідповідність чинному законодавству та встановленим нормам порядку оформлення або здійснення операцій [4].

Надання модифікованого звіту являється негативними наслідками для суб'єкта господарювання, оскільки:

1) пониження рейтингу (репутації) підприємства на ринках фінансових ресурсів знижує їх можливість залучати додаткові джерела фінансування для господарської діяльності (виявлення недовіри кредиторів до суб'єкта господарювання, відмова інвесторів від інвестування суб'єкта господарювання, в наслідок чого, недостатність фінансування для розширення виробництва, підтримання даного виробничого циклу на теперішньому рівні та втрата доходів підприємства);

2) у разі виявлення під час аудиту фактів порушення законодавства, що містять ознаки злочину, невідкладно інформується правоохоронний орган, а також є підставою для проведення цим органом незапланованої перевірки суб'єкта господарювання;

3) це свідчить про недостатність або неефективність системи внутрішнього контролю підприємства.

У зв'язку з цим при отриманні модифікованого аудиторського звіту дії управлінського персоналу суб'єкта господарювання мають бути спрямовані на:

1) виправлення існуючих невідповідностей систем бухгалтерського обліку та контролю нормам чинного законодавства та встановленій концептуальній основі фінансової звітності;

2) впровадження додаткових заходів контролю в тих напрямах, де аудитор встановив найвищі ризики (внутрішнього характеру) суб'єкта господарювання;

3) внесення необхідних коригувань в облікову політику та організаційно-розпорядчі документи підприємства;

4) відповідні заходи впливу щодо винних осіб [2].

Отже, модифікований звіт є показником певних зовнішніх і внутрішніх проблем, які можуть вплинути на економічні рішення користувачів, прийняті на основі звітності підприємства. У країнах з розвиненими фондовими ринками використання модифікованих звітів може негативно вплинути не тільки на ділову репутацію підприємства, але і обмежити його доступ до ринків капіталу, фінансових послуг і знизити його привабливість для інвесторів і кредиторів.

Список використаних джерел

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України, прийнятий Верховною Радою України 21 грудня 2017 року № 2258-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#n261 (дата звернення 03.05.2020)

2. Кошарна В. Модифікація аудиторських висновків: причини надання та наслідки для суб'єктів господарювання. І Всеукраїнська студентська науково-технічна конференція "Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання." URL:http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/14040/2/Conf_2009v2_Kosharna_V-Modyfikatsiia_audytorskykh_146.pdf (дата звернення 04.05.2020)

3. Жогова О. Аудиторський висновок: від простого до ускладненого. Незалежний аудитор. 2012. № 8. С. 31-34. URL: https://n-auditor.com.ua/uk/component/na_archive/538?view=material (дата звернення 02.05.2020)

4. Пожарицька І. Проблемні аспекти формування аудиторського висновку. Бухгалтерський облік і аудит. 2013. № 3. С. 49-56. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_ (дата звернення 04.05.2020)

Салямон-Міхєєва К. Д.,
к.е.н., доцент,
Університет державної фіскальної служби України
М'ялик М. С.,
студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

АУДИТ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Зважаючи на існуючі загрози у фінансово бюджетній системі, зокрема в частині зловживань та злочинів під час використання публічних фінансів; низького рівня фінансової дисципліни у використанні бюджетних коштів; розширення способів організації корупційних ринків та корупційних схем, сьогодні особливо важливим є питання ролі аудиту ефективності державних фінансів у системі фінансового контролю в Україні, без вирішення якого неможливо забезпечити поступальний соціально-економічний розвиток, ефективне використання державної власності, становлення в Україні громадянського суспільства.

Загальні аспекти сутності аудиту ефективності публічних фінансів висвітлені у працях багатьох вітчизняних науковців і практиків, серед яких Д.О. Грицишена та Т.П. Назаренко, О.А. Хаблюк та С.Р. Яцишин, О.В. Дикань, Ю.В. Табенська та інші.

Нині нема жодної країни світу без державного регулювання, адже, як зазначив один з основоположників теорії суспільного вибору Дж. Б'юкенен, держава має забезпечувати індивідів суспільними благами, основним інструментом якої, є така економічна категорія як «державні фінанси» [1, с. 119]. Вони є найважливішим елементом фінансової системи держави, через них держава впливає на економічний і соціальний розвиток країни загалом та окремих її регіонів і соціальних груп населення. А там, де є фінанси, завжди необхідний контроль за їх формуванням та використанням.

Перспективним рушійним механізмом у частині ефективного управління бюджетними коштами та державними активами є впровадження дієвих процедур саме системи державного фінансового аудиту ефективності.

Аудит ефективності є перевіркою діяльності органів державної влади, одержувачів державних коштів, підприємств, установ і організацій, які використовують державне і комунальне майно, з метою визначення ефективності використання державних фінансових ресурсів і майна. Він повинен базуватися на основоположних принципах та найкращих практиках ЄС. Своєю чергою, розроблення основоположних принципів здійснення державного аудиту ефективності знаходиться у компетенції INTOSAI (The International Organisation of Supreme Audit Institutions – Міжнародна організація вищих аудиторських інституцій) – міжнародної професійної організації, яка об'єднує вищі органи фінансового контролю країн – членів ООН [2, с. 185].

Процес організації та проведення аудиту ефективності дещо подібний до аналогічного процесу фінансового аудиту. Проте аудит ефективності, на відміну від традиційного фінансового аудиту, дає змогу отримати незалежну думку за результатами оцінки інформації щодо рівня ефективності використання державних фінансових ресурсів під час виконання державних програм (проектів), виявити чинники, які перешкоджають досягненню максимального результату, та обґрунтувати пропозиції щодо підвищення ефективності використання державних фінансових ресурсів [3, с. 829].

Необхідність впровадження аудиту ефективності в систему державного фінансового контролю нашої країни обумовлена дією ряду факторів. Зокрема [4, с. 111]:

- на даному етапі розвитку країни в умовах досить обмежених фінансових ресурсів держави підвищення ефективності використання державних коштів виступає значним ресурсом для вирішення наявних соціально-економічних проблем, при цьому аудит ефективності дає можливість не тільки оцінити ступінь ефективності використання коштів, а й, що найбільш важливо, визначити необхідні заходи щодо її підвищення;
- оскільки бюджет є найважливішим інструментом реалізації соціально-економічної політики держави, для виконання даного завдання потрібно, перш за все, значно підвищити ефективність системи фінансового управління. Але остання не може бути ефективною без адекватної їй системи державного фінансового контролю, яка повинна включати поряд з фінансовим аудитом та аудит ефективності;
- впровадження аудиту ефективності в систему державного фінансового контролю України має велике значення для суспільства, оскільки його результати дозволяють громадянам зрозуміти, які цілі соціально-економічного розвитку висуває в якості пріоритетних для країни Уряд, та зробити діяльність виконавчої влади з управління бюджетом більш відкритою і прозорою для них.

Водночас проведення аудиту ефективності в державній сфері в Україні має певні складнощі. На практиці вони можуть виявлятися у вигляді [2, с. 189]: відсутності чітких критеріїв, стандартизованої методики для оцінки ефективності; значного ризику того, що результати аудиту не будуть прийнятими до уваги розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів; підвищених вимоги до кваліфікації та практичного досвіду перевіряючих; використання під час перевірки значної частки дискусійних, непрямих доказів; удорожчання процедур, пов'язаних із пошуком та обробкою значних масивів неструктурованої інформації.

Попри це, варто зазначити, що подальше удосконалення аудиту ефективності використання бюджетних коштів в Україні сприятиме підвищенню якісного рівня використання публічних фінансів та соціально-економічному розвитку країни загалом.

Список використаних джерел

1. Магурчак Т. Аудит державних фінансів. Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє : щорічник. – Вип. 19 : у 2 ч. Ч. 1 / за ред. М. В. Лазаровича. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – 364 с.

1. Височан О.С. Литвиненко Н.О Порядок проведення аудиту ефективності використання бюджетних коштів: INTOSAI-підхід/ Проблеми системного підходу в економіці. - ВИПУСК № 3(71), - 2019. - с. 231

2. Хаблюк О.А, Яцишин С.Р. Аудит ефективності в системі державного фінансового контролю, його суть та необхідність упровадження в Україні. Економіка і суспільство. - Випуск 10. - 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.economyandsociety.in.ua/journal/10_ukr/10_2017.pdf

3. Дикань О.В., Коновалов Л.С. Теоретичні засади формування механізму державного аудиту ефективності публічних коштів. Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ: збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 18-19 квітня 2019 р. – Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2019. – 333 с.

Лисеюк А. М.,
заступник начальника кафедри ОРД, к.ю.н.
Наконечна А. Ю.,
здобувач вищої освіти
II (магістерського) рівня,
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ З ІНШИМИ ПРАВООХОРОННИМИ ТА КОНТРОЛЮЮЧИМИ ОРГАНАМИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Серед основних найважливіших завдань, які стоять перед правоохоронними органами на сьогоднішньому етапі розвитку економіки України є організація протидії економічним правопорушенням. Такі завдання направлені на виявлення і припинення незаконній діяльності з подальшим відшкодуванням збитків заподіяних державі. Вирішення таких завдань, як показує аналіз наукових досліджень та матеріалів застосування адміністративної практики, оперативно-розшукових та кримінальних проваджень, які б впливали на ефективність протидії економічній злочинності залежить від багатьох факторів, один із яких - правильно продумана і чітко налагоджена взаємодія

підрозділів податкової міліції іншими правоохоронними та контролюючими органами у сфері забезпечення економічної безпеки держави. Розробка заходів протидії злочинності припускає виявлення конкретних механізмів її детермінації і причинності в різних сферах, на різних рівнях (місцевому, регіональному, національному і міжнародному), на конкретних об'єктах, у різних сферах економіки країни. При цьому, необхідно аналізувати не тільки ситуації, що об'єктивно складаються, в економічній, політичній, соціальній, духовній сферах життя суспільства, але і характеристики різних соціальних груп, верств населення, а також те, як саме здійснюється взаємодія підрозділів податкової міліції іншими правоохоронними та контролюючими органами у сфері забезпечення економічної безпеки держави. Крім того, необхідно врахувати, які соціально-економічні зміни відбуваються в державі і в світі внаслідок того, що ці процеси діалектично взаємопов'язані [1, с. 93-94].

Аналіз безпосередньої організації взаємодії податкової міліції з іншими правоохоронними та контролюючими органами свідчить про певні труднощі у цьому напрямі. Проведене дослідження дозволило виділити фактори, які чинять негативний вплив на ефективність взаємодії податкової міліції:

1) наявність різних інтересів та показників оцінки діяльності підрозділів, що беруть участь у спільних діях;
2) корумпованість окремих співробітників правоохоронних органів;
3) відсутність зацікавленості у кінцевому результаті діяльності;
4) відомчі інтереси та неможливість оцінки певної наявної інформації (більшою мірою оперативно-розшукової);
5) низький рівень нормативно-правової регламентації взаємодії та координації діяльності правоохоронних та контролюючих органів;
6) відсутність належного методичного забезпечення організації та здійснення взаємодії у ході розслідування податкових злочинів;
7) неналежний рівень професійної підготовки співробітників, які беруть участь у спільних діях;
8) складність виявлення та розслідування правопорушень, застосування правопорушниками заходів протидії правоохоронним органам тощо [2, с. 138].

Розглядаючи фактори, які впливають на ефективність здійснення взаємодії податкової міліції, слід зазначити, що на цей процес впливають як об'єктивні, так і суб'єктивні чинники. До об'єктивних чинників можна віднести складність дій, які виконуються під час взаємодії, заходи щодо приховування слідів злочинцями, низький рівень технічного забезпечення органів, що беруть участь

у спільних діях, тощо. До чинників суб'єктивного характеру можна віднести: 1) можливості керівного складу підрозділів міліції організувати та скоординувати діяльність співробітників різних підрозділів чи правоохоронних органів; 2) відсутність, належної підготовки та досвіду спільної діяльності; 3) формальне ставлення до результатів спільних операцій (як свідчать дослідження, майже у 73 % випадків виконання спільних дій носило формальний характер) [3, с. 140].

На нашу думку, ще однією з проблем взаємодії податкової міліції з іншими правоохоронними та контролюючими органами є розосередження функцій у протидії економічній злочинності між цими органами. Можна зазначити, що з одного боку це забезпечує їх спеціалізацію, а з іншого, - породжує роз'єднаність цих підрозділів, зумовлює необхідність регламентації на законодавчому рівні їх взаємодії.

Такої ж точки зору дотримується і В. Т. Білоус, який визначає, що попри ринкові перетворення в Україні, фінансова система та її контролюючі органи залишаються громіздкими, чисельними, а дії їх неузгодженими. Не краще організована, на його думку, й координація діяльності галузевих служб правоохоронних органів, які здійснюють контроль за дотриманням законів у сфері фінансової та господарської діяльності суб'єктами підприємництва [4, с. 103].

Достатньо зазначити, що функцією фінансового контролю Україні наділена значна кількість державних відомств, а саме: Державна аудиторська служба України, Національний банк України, Державна служба фінансового моніторингу України, Рахункова палата України. До правоохоронних структур з контрольними функціями фінансово-господарської діяльності належать Державна служба боротьби з економічною злочинністю, підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю МВС України, податкова міліція ДФС України, відповідні підрозділи СБ України, прокуратури та Державної прикордонної служби. До останнього часу координацію їхньої діяльності на державному рівні здійснював Комітет по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю, робота якого чомусь припинена [5, с. 159].

У свою чергу, напрям вдосконалення правової бази боротьби із економічною злочинністю передбачає:

- створення робочих груп за ініціативою правоохоронних та контролюючих органів для підготовки нових законопроектів, пропозицій про зміни і доповнення законодавства;

- спільне обговорення керівниками правоохоронних та контролюючих органів законопроектів, що стосуються питань боротьби із економічною злочинністю та вироблення погоджених рішень.

Не можемо не погодитись з В. В. Лисенком, який у контексті проблем взаємодії податкової міліції з іншими державними органами визначає, що одним із чинників, який впливає на ефективність протидії податковим правопорушенням, є організація співробітництва, взаємодії та координації діяльності різних державних органів. Практика діяльності та матеріали дослідження свідчать про низький рівень організації взаємодії податкової міліції з іншими правоохоронними та контролюючими органами України, як правило, вона має епізодичний характер. В окремих випадках простежується дублювання у виконанні окремих контрольних функцій. Загалом цей напрям у діяльності правоохоронних та контролюючих органів України характеризується неузгодженістю дій. На зазначене впливає насамперед відсутність належного нормативно-правового забезпечення. Взаємодія окремих підрозділів органів фіскальної служби України отримала чітку регламентацію у відомчих нормативних актах. Нормативне ж забезпечення координації діяльності та взаємодії податкових органів з іншими правоохоронними та контролюючими органами України не знайшло належного регламентування [2, с. 87].

Отже, з аналізу наукових досліджень вчених, на нашу думку, основним заходом організації підвищення ефективності взаємодії правоохоронних органів у боротьбі з економічною злочинністю повинно бути створення в Україні нового єдиного органу з протидії економічним правопорушенням, що став би сучасною альтернативою податковій міліції та перебрав від інших правоохоронних органів повноваження щодо розкриття правопорушень у сфері публічних фінансів. На сьогодні вже є проект Закону України «Про Національне бюро фінансової безпеки України». Прийняття закону дозволить створити максимально незалежний рівновіддалений від усіх гілок влади правоохоронний орган, що ефективно протидіятиме злочинам як у сфері збирання надходжень до держбюджету, так при їх витрачанні. Крім того, завдяки застосуванню методів кримінального аналізу та постійного моніторингу криміногенної ситуації в економічній сфері, НБФБ працюватиме на випередження, усуваючи економічні чинники, що створюють передумови створення незаконних схем розкрадання бюджетних коштів або через викривлення конкурентного середовища спонукають до участі в таких схемах суб’єктів господарювання.

Список використаних джерел

1. Адамович Д.І. Характеристика принципів взаємодії органів внутрішніх справ у сфері правоохоронної діяльності.URL:http://pravoznavec.com.ua/period/article/2976/%D0%90
2. Лисенко В. В. Досвід підрозділів податкової міліції РФ щодо взаємодії з іншими правоохоронними та контролюючими органами. Збірник наукових праць Академії державної податкової служби України. 2001. № 4 (14). С. 131-140.
3. Лисенко В.В. Проблеми та перспективи удосконалення протидії діяльності суб'єктів господарювання з ознаками фіктивності: монографія. К.: Алерта, 2012. 298 с.
4. Білоус В. Т. Правове регулювання взаємодії контролюючих і правоохоронних органів у сфері контролю за фінансово-господарською діяльністю. Організаційно-правове забезпечення контролюючих та правоохоронних органів у сфері господарювання: проблеми сьогодення та перспективи розвитку: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. Ірпінь: Нац. ун-т ДПС України, 2008. 588 с.
5. Тарасенко О.В. Адміністративно-правові засади взаємодії між правоохоронними та контролюючими органами у протидії фіктивному підприємництву: проблемні аспекти .Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. № 6, том 3. С. 158-162.

Міщенко Т. М.,
к.е.н., доцент
кафедри аудиту та економічного аналізу,
Університету державної фіскальної
служби *України*
Немировська А. В., Пелешок Я. В.,
студентки ННІ ОАА
Університету ДФС України
м. Ірпінь ,Україна

НЕОБХІДНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В БЮДЖЕТНІЙ УСТАНОВІ

Внутрішній контроль традиційно сприймається і трактується як вимога дотримання законодавчих норм, а не як елемент, що дозволяє покращити роботу

бюджетної установи шляхом визначення додаткових можливостей. Необхідно чітко розуміти, що ефективна діяльність бюджетної установи залежить від управління ризиками і ефективної системи внутрішнього контролю.

Внутрішній контроль слід використовувати для підтримки бюджетної установи у досягненні її цілей, враховуючи ризики, повязані з цією діяльністю та дотримуючись внутрішніх правил та регламентів. Організація системи внутрішнього контролю має охоплювати конкретні питання і методи, які важливі для поточного функціонування цієї системи та постійного її удосконалення

Основним завданням організації сучасної системи внутрішнього контролю є заміна старої практики та фокусування уваги на визначених для бюджетної установи цілях, виділених ресурсах та їх ефективному та результативному використанні [1, с. 130].

Відповідальність за формування системи внутрішнього контролю та підтримки її а активному стані повинна бути покладена на тих, хто має вищий рівень влади, тобто керівництво бюджетної установи.

Так, професор Є. В. Калюга наголошує, що відповідальність за організацію і здійснення внутрішнього контролю повинна покладатися на керівника бюджетної установи, а головний бухгалтер є відповідальним тільки за контроль у підпорядкованому йому підрозділі та роботою матеріально відповідальних осіб, що, у свою чергу, підвищує авторитет керівництва і ефективність контролю [2, с. 357]. Водночас, відповідальність необхідно частково делегувати працінникам бюджетної установи − виконавцям контрольних заходів, але в частині виконання цих заходів. Крім того, керівництво бюджетної установи повино чітко визначити обов'язки щодо здійснення внутрішнього контролю, включаючи керівників всіх рівнів управління, співробітників, а також координувати співпрацю між ними. При цьому, керівництво має бути підзвітне про досягнуті результати, використаний бюджет та інші ресурси. Таким чином управлінська відповідальність щодо економного, ефективного, результативного та законного витрачання ресурсів повинна стати ключовим принципом внутрішнього контролю бюджетної установи [1, с. 130].

Наразі практика функціонування системи внутрішнього контролю в бюджетній сфері свідчить про дотримання лише принципу відповідності незалежно від ефективності та результативності витрачання коштів, а управлінська відповідальність за прийняті рішення взагалі відсутня. Як результат – неефективне витрачання державних коштів, відсутність взаємозв’язку із цілями, які будь-яка бюджетна установа намагається досягнути.

Доцільно підтримати думку науковців, які вважають, що вирішення проблем функціонування системи внутрішнього контролю в бюджетній установі, пов'язано із запровадженням нових сучасних підходів до його організації, переосмислення контролю не стільки як засобу збереження ресурсів, а як інструменту управління цими ресурсами, зниження різних ризиків незаконного, неефективного та не результативного їх використання.

Вважаємо, що першим кроком в цьому тривалому процесі є підвищення розуміння керівництвом бюджетної установи вагомості внутрішнього контролю в управлінні державними ресурсами, усвідомлення його ролі у ефективному функціонуванні бюджетної установи.

Список використаних джерел

1. Міщенко Т.М. Удосконалення внутрішнього контролю бюджетної установи // Науковий журнал «Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління». – 2017. – Том 28(67). № 1. – С. 129-134

2. Калюга Є. В. Внутрішній контроль: сучасний стан та шляхи удосконалення // Економічний аналіз. Випуск № 6. – 2010. – С. 357-359.

3. Практичний посібник з питань стандартів внутрішнього контролю в державних установах України. – Київ.: «Європейський інститут державного управління та аудиту». – 2015. – 56 с.

Амеліна А. С.,
професор кафедри фінансових розслідувань
к. ю. н., доцент,
Університет державної фіскальної
служби України
Ніколаєнко В. О., Турчина Є. Ю.,
курсанти ФППППКППМ
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

РОЛЬ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Державні фінанси відіграють важливу роль у вирішенні соціальних проблем, забезпеченні економічного зростання, підтримки підприємницької

діяльності, регулюванні економіки, створенні належних умов для розвитку регіонів.Основною умовою для ефективного розподілу і використання фінансових ресурсів є функціонування інституту фінансового контролю. Фінансовий контроль, будучи одним з видів державного контролю, пронизує всі сфери суспільного життя і має своєюметою дотримання законності на всіх стадіях функціонування фінансової діяльності держави.

Фінансовий контроль у різні періоди досліджувався такими науковцями, як: О.О. Анісімов, Ф.Ф. Бутинець, Е.О. Вознесенський, О.Ю. Грачова, І.М. Іванова, С.С. Ключко, С.П. Опьонишев, Л.А. Савченко, І.П. Устинова, О.П. Пащенко,В. Ф. Піхоцький С.О. Шохін та іншими.

Зростання обсягів фінансових порушень в Україні спричинено не відсутністю інституціональної структури державного фінансового контролю, а слабкістю його теоретико-методологічної та методичної бази, недоліками в організації контрольного процесу. Зокрема, використання застарілих форм державного фінансового контролю не дає змоги сьогодні державі оперативно й ефективно впливати на процеси, які відбуваються в економіці.

Державний фінансовий контроль займає особливе місце в системі державного управління та контролю, а ефективність його здійснення значною мірою впливає на економічне благополуччя та безпеку країни в цілому.Державний фінансовий контроль є важливим елементом економічного механізму, функцією державного управління, проявом контрольної функції фінансів, через які реалізуються фінансові відносини.

С.С. Ключка стверджує, що «досліджуючи фінансовий контроль як функцію держави по формуванню та ефективному розподілу бюджетних і позабюджетних коштів, накопичень, використання та закупівлю державного майна, Ключка С.С. зазначає, що він виступає важливим фактором забезпечення економічної та фінансової безпеки країни» [1, с.159].

Здійснення державного фінансового контролю забезпечує центральний орган виконавчої влади, уповноважений Кабінетом Міністрів України на реалізацію державної політики у сфері державного фінансового контролю. Орган державного фінансового контролю у своїй діяльності керується КонституцієюУкраїни, Бюджетним кодексом України, цим Законом, іншими законодавчими актами, актами Президента України та Кабінету Міністрів України [2].

Державний фінансовий контроль забезпечується органом державного фінансового контролю через проведення державного фінансового аудиту, перевірки державних закупівель та інспектування [2].

Залежно від сфери компетенції можна виділити наступні види державного фінансового контролю в Україні:

- загальнодержавний фінансовий контроль направлений на всі господарюючі суб'єкти незалежно від форми власності або відомчої підлеглості. Він здійснюється органами державної влади загальної компетенції, а також спеціальними контрольними органами, основною функцією яких є державний фінансовий контроль. Об'єктом цього контролю є, перш за все, дотримання фінансового законодавства і захист фінансових інтересів держави;

- податковий контроль, ефективна організація якого багато в чому визначає повноту надходження фінансових ресурсів в розпорядження держави і, отже, можливість держави виконувати свої функції;

- митний контроль. Митні органи користуються правами і несуть обов'язки податкових органів по стягуванню податків і зборів при перетині товарами митної межі;

- валютний контроль, який забезпечує дотримання валютного законодавства при валютних операціях;

- контрольні функції Президента України у сфері фінансової діяльності випливають з його статусу як глави держави і голови виконавчої влади в Україні. Президент України безпосередньо здійснює свої контрольні функції, наприклад, коли він підписує закони України про регуляцію фінансової діяльності[3, с.12].

Призначення державного фінансового контролю проявляється у практичному задоволенні мети державного і суспільного життя країни. Завданнями державного фінансового контролю є забезпечення законності, ефективності, фінансової дисципліни і раціональності у ході формування, розподілу, володіння, використання та відчуження активів, що належать державі.

Нині в Україні не вирішено проблему створення цілісної системи державного фінансового контролю. Мають місце невизначеність правового поля діяльності державних контролюючих органів, дублювання функцій і повноважень, відсутність узгодженої взаємодії та спеціалізації при проведенні перевірок та виконанні покладених повноважень.

Можна з впевненістю констатувати про наявність комплексу загроз у фінансово-кредитній сфері внаслідок неврахування ролі державного фінансового контролю у забезпеченні економічної безпеки держави. Серед таких загроз можна виділити наступні:

– втрата державою координуючої функції у системі державного фінансового контролю;

– недонадходження до бюджету значного обсягу податків, зборів, обов'язкових платежів та неподаткових надходжень, доходів від оренди майна;

– погіршення фінансово-бюджетної дисципліни та наближення її до рівня критичного стану;

– збільшення сфери та обсягів фінансових порушень;

– послаблення відповідальності у фінансово-бюджетній сфері[4, с.234].

Головним суб'єктом забезпечення економічної безпеки є держава, що здійснює свої функції у цій сфері через органи законодавчої, виконавчої та судової гілок влади.

Головною метою державного фінансового контролю є забезпечення економічної безпеки держави через забезпечення успішної реалізації фінансової політики держави, сприяння процесу формування, розподілу й ефективного використання фінансових ресурсів в усіх ланках і сферах економіки.

Для досягнення цієї мети слід виконати ряд завдань, зокрема [5]:

– дотримання чинного законодавства у сфері оподаткування юридичних і фізичних осіб;

– забезпечення правильності ведення бухгалтерського обліку на всіх об'єктах контролю;

– досягнення відповідності бюджетному законодавству складання та виконання бюджетів;

– забезпечення ефективності використання державного майна;

– своєчасне виявлення резервів зростання фінансових ресурсів держави;

– забезпечення ефективності використання бюджетних асигнувань та правомірності здійснення валютних операцій.

Необхідною умовою підвищення ефективності державного фінансового контролю є скоординована і упорядкована діяльність зазначених органів у здійсненні контрольних функцій, уникнення дублювання за тими напрямками контролю, які входять до компетенції кількох органів. Відокремлені дії кожного не відтворюють цілісного стану справ чи то окремого підприємства, чи то галузі в цілому, і, як наслідок, не забезпечують ужиття повного переліку відповідних заходів на виконання управлінських рішень для подальшого розвитку економічних відносин.

Державний фінансовий контроль займає особливе місце в системі державного управління та контролю, а ефективність його здійснення значною мірою впливає на економічне благополуччя та безпеку країни в цілому.Тому, для успішної реалізації перспективних напрямів державного фінансового контролю

потрібно поліпшувати його нормативно-правове, організаційно-методичне, інформаційно-аналітичне і фінансове забезпечення.

Список використаних джерел

1. Ключка С.С. Планування внутрішнього аудиту в центральних органах виконавчої влади. *Причорноморські економічні студії*. 2016. №5. С.158-162.

2. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України № 5463-VI від 16.10.2012.URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12/sp:max20 (дата звернення 28.04.2020).

3. Ковальчук Я., Октисюк А., Бочі А., Макгрет П., Захарова О. Контроль за державними фінансами: методичний посібник. Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД). Київ. 2015. 36 с. URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/images/files/pfc_guideline_final_uk.pdf (дата звернення 28.04.2020).

4. Черчик О.М. Проблема динамічної стійкості та стабільності системи національної безпеки. *Економічна безпека і проблеми господарсько–політичної трансформації соціально – економічних систем*: зб. матер.міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава15-16 травня. 2009 р.) Полтава, 2009. С.233-235.

5. Піхоцький В. Функціонування системи державного фінансового контролю та її удосконалення. *Демократичне врядування*. 2012. Вип. 10. URL: http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik10/fail/Pikhotskyj.pdf (дата звернення 28.04.2020).

Поденежко О. В.,
доцент кафедри інформаційних систем і технологій,
Університет державної фіскальної служби України
Онопрієнко Ю. В.,
курсант курсант ФППППКППМ
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

КОНТРОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ. ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ КОНТРОЛЮ

На сьогодні у всьому світі контроль державних фінансів розглядають відповідно до його справжньої цінності – виокремлення та підтвердження ролі і значення держави у регулюванні розвитку економіки та зростанні добробуту суспільства.

Зростання обсягів фінансових порушень в Україні спричинено не відсутністю інституціональної структури державного фінансового контролю, а слабкістю його теоретико–методологічної та методичної бази, недоліками в організації контрольного процесу. Зокрема, використання застарілих форм державного фінансового контролю не дає змоги сьогодні державі оперативно й ефективно впливати на процеси, які відбуваються в економіці, забезпечувати концентрацію контрольних дій на найбільш пріоритетних напрямах фінансової діяльності, що призводить до зниження ефективності контрольних функцій держави. Від ефективності державного фінансового контролю багато в чому залежить добробут народу, задля чого одна з найважливіших функцій державного управління повинна бути спрямована на виявлення відхилень від прийнятих стандартів законності, доцільності і ефективності управління фінансовими ресурсами та державною власністю, а також на своєчасне вжиття необхідних відповідних коригувань і запобіжних заходів.

Ретроспективний огляд теоретичних та практичних аспектів методології і організації фінансового контролю свідчить, що проблеми розвитку фінансового контролю на макро– та мікрорівні досліджували відомі українські вчені, 6 зокрема: В. Базилевич, О. Барановський, І. Басанцов, О. Василик, Т. Васильєва, Н. Виговська, В. Геєць, В. Глущенко, В. Дем’янишин, І. Дрозд, В. Загорський, Л.

Іващенко, Є. Іонін, М. Каленський, О. Кириленко, О. Кириченко, О. Ковалюк, В. Кравченко та інші [3, с.58].

Державний фінансовий контроль – одна з найважливіших функцій державного управління, покликана виявляти відхилення від установлених норм, доцільності й ефективності управління фінансовими ресурсами та іншою державною власністю, оцінювати їх вплив на господарську діяльність, визначати причини їх появи та давати рекомендації органам державного управління. У вузькому розумінні метод фінансового контролю являє собою сукупність прийомів і способів його здійснення. У широкому розумінні він характеризується системою теоретико–пізнавальних категорій, базових концепцій, наукового інструментарію, регулятивних принципів організації контролю [2, с.67].

В Україні здійснюється державний, муніципальний і незалежний фінансовий контроль. На державному рівні контролюється розподіл валового національного продукту, рух бюджетних фінансових ресурсів та їх цільове використання, відіграючи важливу роль у державному регулюванні економіки й дотриманні фінансової дисципліни. Він спрямований на забезпечення максимального надходження до бюджету коштів на оптимізацію їх використання. Залежно від суб'єктів контролю виокремлюють внутрішньогосподарський, відомчий, аудиторський контроль, контроль фінансово–кредитних установ. Муніципальний контроль здійснюється місцевими радами народних депутатів і органами місцевого самоврядування. Фінансовий контроль власника (міністерства й відомства, концерни, акціонерні об'єднання, державні, приватні підприємства тощо), який є переважно відомчим, внутрішньосистемним, націлений на мінімізацію витрат із метою максимізації прибутку, як правило, на рівні суб'єкта господарювання.

Державний фінансовий контроль здійснюють Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Національний банк, Міністерство фінансів, Фонд державного майна, Рахункова палата, державна податкова служба, Державна фінансова інспекція, інші державні органи згідно із чинним законодавством. Утім, ситуація, що склалася в країні, вимагає внесення змін і доповнень до відповідних законодавчих актів щодо надання державним органам права притягати до відповідальності порушників бюджетного процесу [4, с. 82].

Отже, державний фінансовий контроль сприяє реалізації соціально–економічної політики держави для забезпечення дотримання законодавства у різних сферах, зокрема, у сфері формування, перерозподілу та використання фінансових ресурсів відстеження фінансових потоків і бюджет, як інструмент

економічного регулювання є потужним засобом проведення цієї політики держави, важелем, з допомогою якого державні органи впливають на процес виробництва й розподілу фінансових і виробничих ресурсів як у країні, так і в регіонах. Бюджетна політика має сприяти стійкому й ефективному економічному розвитку країни й кожного регіону. Вдосконалення бюджетної політики, внесення змін до методів планування, затвердження й виконання бюджету, а також застосування нових методів контролю за його виконанням слід розглядати як важливий інструментальний засіб підвищення результативності й ефективності управління соціально–економічним розвитком регіонів. Сучасний етап соціально–економічного розвитку держави потребує поглибленого розуміння ролі бюджету в економічній системі держави, поліпшення його прозорості, підвищення ефективності використання бюджетних коштів та здійснення фінансового контролю на всіх етапах соціально–економічного розвитку держави.

Список використаних джерел

1. Білуха М.Т. Зайцев Л. Функції фінансово–господарського контролю й аудиту у формуванні ринкових відносин // Бухгалтерський облік і аудит. – 1996. – №9. – С. 8–9.

2. Білуха М.Т. Теорія фінансово–господарського контролю і аудиту / М.Т. Білуха. – К.: Вища школа, 1994. – 364 с.

3. Большакова О.Ю. Методологічні принципи фінансового контролю: принцип незалежності / О.Ю. Большакова, Г.О. Кравченко // Фінансовий контроль. – 2004. – № 2 (19). – С. 44–48.

4. Виговська Н.Г. Державний фінансовий контроль в командно–адміністративній та ринковій економіці: порівняльний аспект / Н.Г. Виговська // Міжнародний збірник наукових праць: Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – Випуск 2(11). – Житомир: ЖДТУ, 2008. – С. 56–64.

Ліснічук О. А.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів
імені Л.Л. Тарангул
Університет державної фіскальної
служби України
Плахотнюк В. В.,
студентка ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ

Важливою складовою, що характеризує ефективність побудови податкової системи країни, є організація роботи органів податкового адміністрування, діяльність яких здатна забезпечити повноту державних надходжень відповідно до наявного податкового потенціалу, зручність і простоту сплати податків, а також належне інформаційне забезпечення платників податків і податкових агентів.

У процесі формуванням інформаційного суспільства України здійснюється розвиток інформаційної економіки країни, а також електронного урядування і електронного оподаткування, що підтверджує взаємозв'язок цих складових суспільства (рис. 1) [1].

Рис. 1. Взаємозв'язок системи електронного оподаткування
Джерело: складено автором на основі [1]

Сучасним механізмом державного управління у сфері податків, який формується під впливом інформаційного суспільства є електронне оподаткування. На сьогодні створення та обіг первинних документів в електронному вигляді для цілей оподаткування регламентовано чинним законодавством України, а саме: Податковим кодексом України; законами

України «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронний цифровий підпис», «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2].

Електронний формат діяльності в податковій сфері в Україні закріплений на законодавчому рівні в частині формування та подання обов'язкової звітності до державних органів в електронному вигляді, надання адміністративних послуг в електронній формі з використанням мережі Інтернет, електронних інформаційних ресурсів органів державної податкової служби, автоматизації функцій адміністрування податків і зборів [2].

Важливою умовою функціонування системи електронного оподаткування є податкова конфіденційність. У напрацюванні розкрита сутність цієї наукової категорії, означен заходи забезпечення податкової конфіденційності. У процесі розвитку електронного оподаткування мережа Інтернет використовується як основний комунікаційний засіб, тому питання удосконалення протидії правопорушень електронної торгівлі шляхом реалізації спеціальних прав правоохоронних органів у мережі Інтернет при електронному оподаткуванні виділено в окремий розділ дослідження [1].

Сьогодні суб'єкти господарювання можуть скористатися послугами електронного кабінету, за допомогою якого мають змогу вирішити частину податкових питань, про те ця система не є досконалою, у підприємств всерівно є потреба звертатися безпосередньо у відповідні інстанції з метою отримання консультацій, довідок, подачі звітів тощо. Вважаємо, що дану систему доцільно доопрацьовувати і вдосконалювати у трьох основних напрямах:

1. Створення електронної системи, яка б змогла виконувати усі функції податкових органів пов'язаних з консультуванням, обліком, наданням та перевіркою документів;
2. Перевести суб'єктів господарювання виключно на електронний документообіг, що у свою чергу ускладнить фальсифікацію документів;
3. У межах системи електронного оподаткування, створити систему електронної, автоматичної фінансової діагностики суб'єктів господарювання.

Окремо варто зупинитися на третьому напрямку, адже це суттєво б оптимізувало роботу суб'єктів господарювання. Зазначимо, що за період 2012-2019 років кількість діючих підприємств суттєво змінювалась (рис. 2), зокрема у 2013 році було піднесення, протягом 2014-2016 спад показника, а у 2017 році кількість діючих підприємств збільшилась удвічі.

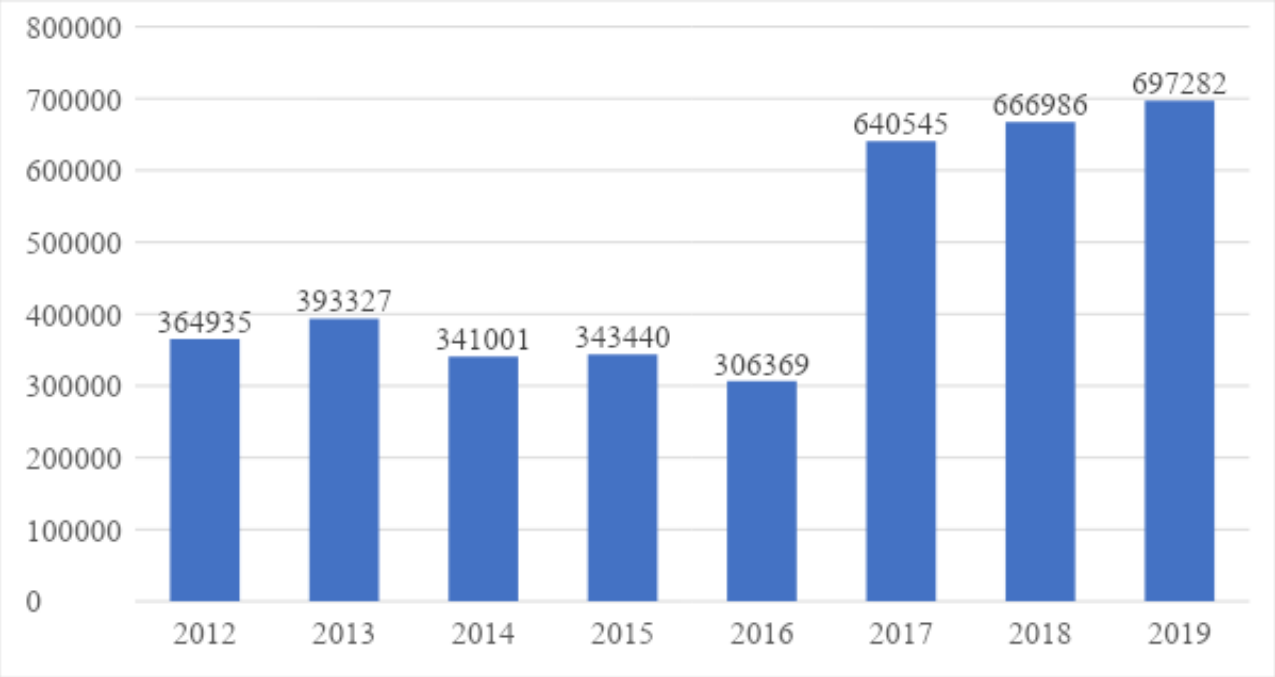

Рис. 2. Взаємозв'язок системи електронного оподаткування
Джерело: складено автором на основі [3]

Окрім впливу кризових макроекономічних та політичних факторів, на діяльність підприємств має суттєвий вплив також фінансова грамотність власників підприємств та їх директорів. Сьогодні підприємцям важко розібратися у податкових вимогах, нормах та законодавстві. Відповідно, в таких умовах здійснення якісної фінансової діагностики власної діяльності взагалі стає неможливим [3].

Вдосконалення системи електронного обліку платників податків, шляхом переходу виключно на електронну форму звітності, а також приведення звітності до єдиного стандарту дозволить створити та впровадити автоматизовану систему фінансової діагностики платників податків, яка на основі завантажених звітів (балансів підприємств) автоматично обчислить показники ліквідності, платоспроможності та рентабельності суб'єкта господарювання. В перспективі доцільно було б також створити систему, яка б автоматично здійснювала моделювання ймовірності банкрутства суб'єкта господарювання [4].

Якщо підприємець буде бачити статистику власних фінансових показників, нормативні значення – зможе оцінювати свою діяльність у перспективі, що відповідно допоможе підприємствам передбачити кризу та запобігти банкрутству та у результаті ліквідації.

Варто зазначити, що впровадження такої системи, повинно передбачати надійну систему захисту особистих даних суб'єктів господарювання, адже

володіння конкурентами інформації про фінансовий стан інших учасників того чи іншого сегменту ринку створить умови нерівної, недобросовісної конкуренції.

Отже, електронне оподаткування є необхідною складовою ефективної податкової системи сьогодення. Інформаційне суспільство, в якому сьогодні функціонують суб'єкти господарювання дозволяє перейти повністю на автономну, електронну систему обліку та контролю платників податків. Враховуючи динамічний розвиток ринкового середовища, з метою підтримки суб'єктів господарювання, доцільно було б в межах системи електронного обліку платників податків, створити систему їх автоматичної фінансової діагностики, яка б показувала фактичний, минулий та потенційний фінансових стан суб'єкта господарювання. В перспективі доцільно було б доповнити таку систему механізмом оцінки санаційної спроможності суб'єкта господарювання та пропозиціями щодо антикризового управління підприємством.

Список використаних джерел

1. Матвейчук Л. О. Теоретичні аспекти електронного оподаткування в контексті підвищення ефективності державного управління в Україні / Л. О. Матвейчук // Ефективність державного управління. - 2014. - Вип. 39. - С. 195-200. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2014_39_25

2. Матвейчук Л. О. Організаційно-правові механізми електронної взаємодії у сфері оподаткування в контексті Податкового кодексу України / Л. О. Матвейчук // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія : Державне управління. - 2016. - № 2. - С. 58-66. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnaddy_2016_2_10

3. Кількість активних підприємств за регіонами України та видами економічної діяльності [Електронний ресурс] // Державна Служба Статистики України. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2013/kap/kap.htm.

4. Ліснічук О. А. Фінансова діяльність підприємства в умовах використання інтегрованої звітності [Електронний ресурс] / О. А. Ліснічук // Збірник матеріалів VI міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні проблеми менеджменту та фінансів в сучасних глобалізаційних процесах». – 2019. – Режим доступу до ресурсу: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/3297/1/3517_IR.pdf#page=230.

5. Ліснічук О. А. Особливості інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану підприємства [Електронний ресурс] / О. А. Ліснічук, О. М. Шпаковська // Економіка, облік, фінанси, управління і право: теоретичні підходи та практичні аспекти розвитку. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/zbirnik_1_0.pdf#page=22.

Таращенко В. А.,
к.е.н, доцент кафедри аудиту та економічного аналізу,
Університет державної фіскальної служби України
Приндюк О. О.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь Україна

ОСНОВНІ СПОСОБИ УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ

Податкова система є одним з найважливіших елементів в економіці України, проте не всі платники податків вчасно та в повному обсязі сплачують податки до бюджету. На сьогодні поширеним явищем стало ухилення від сплати податків, внаслідок чого великий відсоток ВВП не оподатковується і входить до тіньового сектору економіки України.

Результати наукових досліджень свідчать, що розміри тіньової економіки в країнах з найбільш розвиненою економікою знаходяться в діапазоні від 8 до 15% ВВП, а в країнах, що розвиваються – від 32 до 35% ВВП. Для України актуальність проблеми тіньової економіки залишається високою. До світової фінансово-економічної кризи додалося правове свавілля та корупція, непрозорість економічних відносин, розбалансована й деградована система державного управління і технологічна відсталість, які гальмують темпи розвитку. За окремими оцінками, обсяг тіньового сектору економіки України оцінюється в 45%, що є критично високим показником[1].

Основними причинами ухилення платника податків від їх сплати є недовіра до податкових органів, невпевненість у ефективності їхньої роботи, присутність податкових зловживань, а саме головне – відсутність розуміння доцільності та справедливості витрачання бюджетних коштів. Усвідомлюючи

необхідність сплати податків до державного бюджету, платник їх сплачує та очікує позитивних результатів від оподаткування. Проте очікування не виправдовуються, оскільки платник податків вбачає примусове стягнення податків на незрозумілі цілі. Останнє змушує платника податків шукати різні способи, схеми ухилення від сплати податків.

Варто виокремити декілька способів ухилення від сплати податків, як найбільш поширених.

Перший спосіб – це ухилення від сплати податків, інших обов'язкових платежів шляхом відвертого ігнорування податкових зобов'язань. Такий спосіб ухилення від оподаткування відбувається у випадку, коли фізична особа, яка займається підприємницькою діяльністю, не подає у податкові органи у встановлені строки податкову декларацію і розрахунки про фінансово-господарську діяльність.

Другим способом є ухилення від сплати податків, інших обов'язкових платежів шляхом ігнорування суб'єктом підприємницької діяльності обов'язку постановки на податковий облік:

а) здійснення фінансово-господарської діяльності без відповідної державної реєстрації;

б) здійснення фінансово-господарської діяльності без постановки на облік у територіальних податкових органах.

У статутах багатьох підприємств відсутні дані про їх місцезнаходження і тому не передбачено відповідальність засновників та інших осіб по заборгованості. Використовуючи такі обставини, керівники цих підприємств займаються господарською діяльністю, щоб не сплачувати податки, або просто зникають[2, с. 165].

До другого способу відносяться також випадки, коли при створенні підприємства вид діяльності, який зазначений в статутних документах, не відповідає діяльності, яку насправді веде підприємство. В документах зазначено, що суб'єкт господарювання здійснює будівельні та ремонтні роботи або виробляє та переробляє сільськогосподарську продукцію, а насправді здійснює посередницьку або торговельну діяльність, ухиляючись при цьому від сплати податків.

Третім способом є ухилення від сплати податків, інших обов'язкових платежів за рахунок перекручення об'єкта оподаткування шляхом незаконної зміни економічних показників, які дають змогу зменшити розмір бази оподаткування, або невідображення результатів фінансово-господарської діяльності в документах бухгалтерського та податкового обліку.

Четвертим, - альтернативним, - способом ухилення від сплати податків можна назвати пошук платником шляхів законного зменшення податків. За допомогою такого способу платник організовує свою роботу таким чином, щоб знизити необґрунтовані переплати податків, звільнитися від нарахування пені та штрафів, при цьому не порушуючи податкового законодавства. Такий спосіб не тягне за собою несприятливих для платника наслідків та незабороненим законодавством способом зменшує податкові платежі.

Таким чином, платник податків змушений шукати різні способи для ухилення від оподаткування через недовіру до податкової системи та відсутність чіткого розуміння того, на що саме витрачаються сплачені ним податки. Наведений перелік способів ухилення від оподаткування не є вичерпним, оскільки з розвитком економіки та зміною умов здійснення діяльності платники податків постійно вдосконалюють старі та/або створюють нові способи ухилитися від сплати податків.

Список використаних джерел

1. Варналій З. Шляхи детінізації економіки України та її особливості / З. Варналій // Банківська справа. – 2007. – № 2. – С. 56-66;

2. Крамаренко О. А. Способи ухилення від сплати податків в Україні/ О. А. Крамаренко// Наукові записки. Серія «Економіка». – 2013. – № 23. – С. 165-168.

3. Мельник О. О. Основні способи ухилення від сплати податків, зборів та інших обов’язкових платежів/ О. О. Мельник// Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2014. – № 2(33). – С. 122-125.

Новицький В. А.,
доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної
служби України
Райчева А. О., Рєзнік С. В.,
студенти ННІ ЕОМС,
Університет державної фіскальної
служби України
м. Ірпінь, Україна

ДЕЯКІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ВІДТОКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ УКРАЇНИ ДО ОФШОРНИХ ЗОН

Використання офшорів суб'єктами бізнесу – поширена практика в багатьох країнах світу, в тому числі і в Україні, особливо в умовах економічної кризи. Одним із способів аналізу фінансових масштабів цього явища – є аналіз динаміки прямих інвестицій (акціонерного капіталу), які надходять як з країни, так і в країну.

Для початку, необхідно проаналізувати динаміку відтоку грошових коштів з України до іноземних країн у вигляді прямих інвестицій (акціонерного капіталу) протягом останніх трьох років.

Таблиця 1

Динаміка прямих інвестицій (акціонерний капітал) з України до країн світу у 2017 – 2019 рр. (млрд. дол. США)

Рік	Грошовий обсяг
2017	6,34
2018	6,30
2019	6,27

Джерело: складено авторами на основі [1]

За даними табл. 1, спостерігаємо незначну зміну динаміки прямих інвестицій з країни в іноземні країни. Так у 2019 р. грошовий потік прямих інвестицій зменшився у порівнянні з 2017 р. лише на 1,06% та становив 6,27 млрд. дол. США. Для порівняння потік прямих інвестицій із закордонних країн в Україну навпаки збільшився на 9,66% протягом 2017 – 2019 рр. та становив 35,81 млрд. дол. США.

Далі розглянемо конкретні країни (території), куди найбільшою мірою направлений грошовий потік прямих інвестицій з України.

Аналізуючи дані Державної служби статистики України протягом 2017 – 2018 рр., було підраховано, що з України загалом було виведено прямих інвестицій до іноземних країн у розмірі 18,91 млрд. дол. США, а 95% цих коштів були виведені до держав (територій), які згідно Постанови Кабінету Міністрів України №1045 від 27 грудня 2017 р. відносяться до офшорних зон (низько податкових юрисдикцій). Статистичні дані наведені у табл. 2.

Таблиця 2

Динаміка прямих інвестицій (акціонерний капітал) з України по деяким країнам світу у 2017 – 2019 рр. (млрд. дол. США)

Країна	Рік		
	2017	2018	2019
Кіпр	5,93	5,93	5,94
Британські Віргінські острови	0,06	0,06	0,03
Республіка Молдова	0,0071	0,0068	0,0068
Узбекистан	0,0004	0,0004	0,0009

Джерело: складено авторами на основі [1]

За даними табл. 2, спостерігаємо, що найбільше прямих інвестицій було направлено до таких офшорних зон, як Кіпр, Британські Віргінські острови, Республіка Молдова та Узбекистан.

Найбільше прямих інвестицій було направлено до Кіпру, при чому спостерігалася динаміка їх збільшення протягом аналізованого періоду, так грошовий обсяг у 2019 р. незначно збільшився на 0,2% та становив 5,94 млрд. дол. США. В загальному, з Кіпру до України протягом 2017 – 2019 рр. було направлено 28,1 млрд. дол. США прямих інвестицій, що в 1,5 разів перевищує сумму введених прямих інвестицій Україною до Кіпру.

До Британських Віргінських островів Україною протягом 2017 – 2019 рр. було направлено 152 млн. дол. США прямих інвестицій, спостерігалася динаміка до зниження їх обсягів. До України з Британських Віргінських островів протягом аналізованого періоду було направлено 4,1 млрд. дол. США прямих інвестицій.

Незначна сума коштів у вигляді прямих інвестицій надійшла до Республіки Молдови – близько 2 млн. дол. США, спостерігалася динаміка до їх зменшення, так у 2019 р. сума прямих іноземних інвестицій до країни зменшилася на 4,22% та становила 6,8 млн. дол. США.

Також Незначна сума коштів у вигляді прямих інвестицій надійшла до Узбекистану –1,7 млн. дол. США, спостерігалася динаміка до їх збільшення, так у 2019 р. сума прямих іноземних інвестицій до країни збільшилась у 1,25 разів та становила 0,9 млн. дол. США.

Отже, найпривабливішою для Україною офшорною зоною є Кіпр. Причинами цього можуть бути декілька. По-перше – угода про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Кіпром. По-друге – доступність країни для особистого візиту. По третє, для того, щоб переоформити готову офшорну компанію, потрібно мінімум часу, адже офшори діють згідно з генеральною довіреністю. Іншими перевагами Кіпру для відтоку туди українських коштів є те, що офшорна компанія на Кіпрі є найзручнішим інструмент для інвестицій у великий бізнес, який планує виплачувати дивіденди або може бути проданий новим власникам у близькому майбутньому. Також, там можуть бути зареєстровані компанії, для того, щоб проводити експортно-імпортну діяльність між Кіпром та Україною, а право власності захищене набагато краще [2].

В загальному, причинами відтоку капіталу з України до офшорів можуть бути такі:

- нестабільність політичної ситуації в країні;
- нестабільність економічної ситуації в країні;
- жорстка податкова політика в державі;
- можливість рейдерських захватів компаній;
- адміністративні бар'єри;
- бажання приховати реального власника компанії;
- обхід фінансових санкцій тощо.

Заходами вирішення проблеми відтоку капіталу з України до офшорних зон можуть стати наступні:

- збільшення контролю щодо транзакцій публічних та повязаних з ними осіб;
- реорганізація та реформування органів, які розслідують відмивання коштів;
- перегляд законодавства України, в тому числі Кримінального кодексу щодо посилення відповідальності за економічні правопорушення, застосування механізмів, які приводять до тінізації економіки;
- детінізація економіки;
- для того, щоб вивезений капітал був легалізований, необхідно створити в країні сприятливий інвестиційний клімат;
- зміна вектору відношення бізнесу до держави через налагодження інфраструктури усіх типів в країні;
- реформування державно-адміністративного апарату країни;

- приведення звітності про діяльність в офшорних зонах до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку;

- застосування санкцій до тих, хто користується послугами податкових сховищ;

- перегляд українського законодавства щодо регулювання діяльності офшорного бізнесу;

- поширення інформації у ЗМІ щодо боротьби з відмиванням коштів, які отриманні злочинним шляхом;

- посилення вимог щодо подачі інформації про електронні перекази;

- збільшення ефективності моніторингу за грошовими операціями тощо [3, с. 157 - 158].

Отже, проаналізувавши динаміку прямих інвестицій протягом 2017 – 2019 рр. як Україною до іноземних країн, так і іноземними країнами до України, спостерігаємо активну співпрацю нашої країни з офшорами. В результаті проведеного аналізу також були виявлені деякі причини, що ведуть до активізації такої співпраці, а також були надані рекомендації задля зменшення її активізації.

Список використаних джерел

1. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України. Державна служба статистики України : веб-сайт. URL: www.ukrstat.gov.ua. (дата звернення: 10.05.2020).

2. Офшорний вузол для України. Вісник Офіційно про податки : веб-сайт. URL: http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/4162 (дата звернення: 10.05.2020).

4. Мартиненко В.О., Гордієнко В.П. Аналіз функціонування офшорних зон та шляхи подолання наслідків їх негативного впливу на економіку України. *Економіка і суспільство.* 2018. №15. С. 157 – 158.

Рябчук О. Г.,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри аудиту та економічного аналізу
Університету державної фіскальної
служби України
Розман А. М.,
студент ННІ ОАА
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА

Дебіторська заборгованість виникає в результаті розбіжності дати появи зобов'язань з датою платежів за ними. На фінансовий стан підприємства впливають розміри балансових залишків дебіторської заборгованості, її види та період оборотності. В процесі управління дебіторською заборгованістю на рівні підприємств вирішується завдання досягнення оптимального розміру і структури дебіторської заборгованості, а не зведення її до мінімуму. Вичерпне розуміння порядку аналізу стану дебіторської заборгованості за товари (роботи та послуги) підприємства передбачає як визначення методичних підходів до вказаного процесу, так і визначення сутності досліджуваного поняття.

Слід зазначити, що більшість авторів розглядають сутність дебіторської заборгованості на загальному рівні, не визначаючи окремо трактувань за кожним окремим її видом. Визначення загальної сутності цього поняття дасть змогу зрозуміти його економічну природу, характер взаємин, який виникає в ході формування та управління тощо.

Щодо основних наукових підходів, присвячених методиці аналізу дебіторської заборгованості виробничого підприємства за товари (роботи та послуги), то існує традиційний підхід, який передбачає порядок оцінки стану та ефективності формування даної статті поточних активів через призму аналізу:

1) обсягів, структури та динаміки змін дебіторської заборгованості виробничого підприємства за товари (роботи та послуги) на: загальному рівні; на рівні окремих видів дебіторської заборгованості виробничого підприємства за товари (роботи та послуги) за певними видами контрагентів; на рівні дебіторської заборгованості виробничого підприємства за товари (роботи та послуги) за термінами виникнення. Відповідно, передбачається оцінка

загального обсягу цієї статті поточних активів балансу виробничого підприємства, аналіз дебіторської заборгованості виробничого підприємства за товари (роботи та послуги) за всіма дебіторами; аналіз дебіторської заборгованості виробничого підприємства за товари (роботи та послуги) за видами боргів (прострочені, сумнівні, такі, що не є сумнівними);

2) оцінка ефективності використання дебіторської заборгованості виробничого підприємства за товари (роботи та послуги), яка здійснюється найчастіше на загальному рівні, але може також проводитись за окремими видами цієї статті поточних активів підприємства.

Вказаний традиційний підхід до аналізу з певними особливостями в схемі проведення, виборі оціночних показників представлено в роботах Є. Гнатенко [1], Т. Єдинак [2], П. Попович [4], Г. Савицької [5]. Варто зауважити, що застосування зазначеного наукового підходу є універсальним, дозволяє визначити комплексну картину ефективності стану управління дебіторською заборгованістю виробничого підприємства за товари (роботи та послуги).

Крім того, можна виокремити науковий підхід, пов'язаний з використанням факторного аналізу змін стану дебіторської заборгованості за товари (роботи та послуги) та її впливу на ефективність фінансового стану виробничого підприємства. Вказаний підхід використовується як окремо (локально), так і в складі комплексного аналізу стану зазначеного економічного показника розвитку суб'єкта господарювання.

В рамках вказаного наукового підходу можна запропонувати розглянути комплексний підхід до аналізу, що передбачає використання факторного аналізу досліджуваного показника в межах загальної оцінки стану дебіторської заборгованості виробничого підприємства за товари (роботи та послуги), представлений в дослідженні А. Лисенко [3]. За твердженням автора, до основних етапів оцінки стану даного показника слід віднести:

1) оцінку об'єкта аналізу (дебіторської заборгованості виробничого підприємства за товари (роботи та послуги)), вибір мети, завдань та методів аналізу;

2) вибір вихідних даних для проведення аналізу (фінансова звітність виробничого підприємства за досліджуваний період; інша аналітична документація підприємства, якщо передбачено аналіз за окремими дебіторами (можна проаналізувати тільки за внутрішньофірмовими даними бухгалтерії, економічного відділу тощо;

3) етап якісного та кількісного аналізу дебіторської заборгованості виробничого підприємства за товари (роботи та послуги), який включає: етап

вертикального та горизонтального аналізу даного показника (як на загальному рівні, так і можна окремо за видами заборгованості); етап оцінки ефективності формування даного показника на підприємстві; етап встановлення асортиментного складу продукції (товарів, послуг) за видами дебіторської заборгованості, визначення стратегічно важливих для дебіторів видів продукції (товарів, послуг); етап факторного аналізу вказаного показника, пов'язаний із визначенням факторів змін стану дебіторської заборгованості за товари (роботи та послуги) та оцінкою її впливу на ефективність фінансового стану виробничого підприємства;

4) узагальнюючий етап аналізу, пов'язаний з виявленням проблем, переваг щодо ефективності управління даним економічним показником, визначенням напрямів оптимізації якості в складі оборотних (поточних) активів суб'єкта господарської діяльності.

На наш погляд підхід, представлений А. Лисенко [8] є досить комплексним та таким, що дозволяє системно проаналізувати стан управління ефективності за вказаним показником.

Таким чином, можемо констатувати, що серед проаналізованих підходів до аналізу зазначеної проблематики, підхід, викладений А. Лисенко [8], є досить універсальним, таким, що охоплює широкий спектр напрямів управління та використання дебіторської заборгованості виробничого підприємства за товари (роботи та послуги). У нашому дослідженні пропонується використати положення вказаного наукового підходу, оскільки вони можуть дати можливість сформувати вичерпну картину за даним напрямом аналізу розвитку виробничого підприємства.

Список використаних джерел

1. Гнатенко Є.П. Щодо аналізу стану дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємстві. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=ecnof_2013_10(1)__20 (дата звернення: 31.03.2020).

2. Єдинак Т.С. Проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємства в умовах фінансово-економічної кризи. Економіка та підприємництво. 2009. № 3. С. 54–57.

3. Лисенко А.М. Методика проведення аналізу дебіторської заборгованості суб'єктів господарювання. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. 2014. Вип. 26. С. 184-192.

4. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. К.: «Знання», 2008. 630 с.

5. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства. К.: Знання, 2005. 662 с.

Тучак Т. В.,
доцент кафедри податкової політики,
Університет державної фіскальної
служби України
Руденко Н. М.,
студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ДП "УКРСПИРТ" В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ 2020

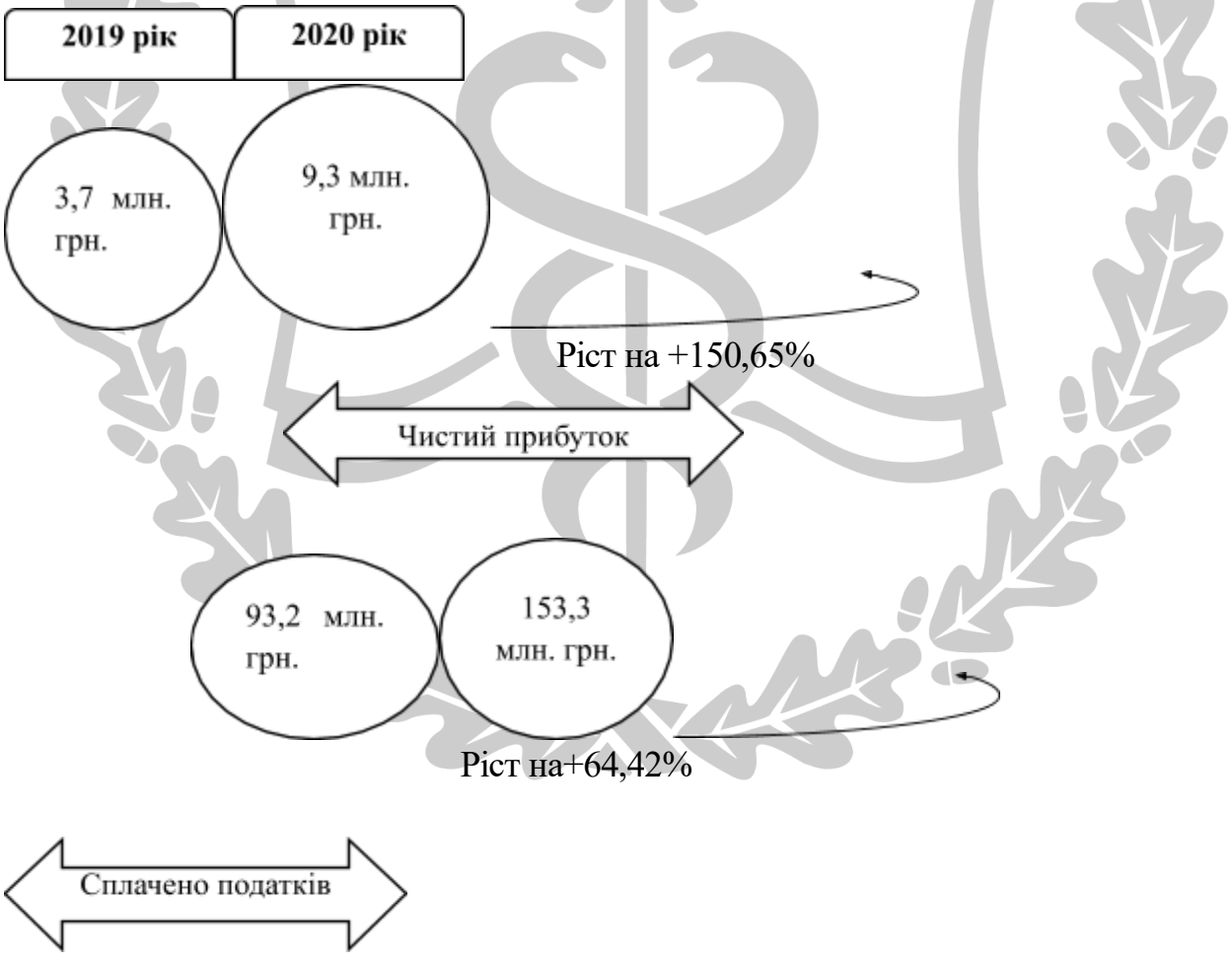
У зв'язку зі складною ситуацією створеною пандемією, великих змін зазнав економічний сектор України. Через хворобу, значного попиту набрали розчини зі змістом спирту етилового. Антисептичні засоби скуповували в усіх магазинах та аптеках, наразі, їх дуже складно придбати. Кількість такої продукції обмежена. І є великі шанси натрапити на фальсифікований неякісний товар, розроблений у приватній лабораторії.

Українська влада на час карантину запровадила мораторій на сплату акцизу зі спирту етилового до 30 квітня 2020 року. Та ввела в дію Закон "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)" № 540-I, котрий набрав чинності 2 квітня. Згідно з Законом № 540-I, ДП "Укрспирт" дозволили виготовляти дезінфекційний засіб (сировину для антисептиків) на базі заводів підприємства до 30 квітня 2020 року включно [1]. Необхідно також зазначити, що під час карантину було заборонено проведення документальних і фактичних перевірок в установах де виробляється підакцизна продукція.

Відомо, що у період з 2 по 30 квітня дезінфекційний засіб у "Укрспирта" (державної монополії) закупали 41 український виробник антисептиків [2]. Процеси виробництва та відвантаження дезінфекційних засобів контролюють представники

податкової, які складають відповідний акт. Також керівництво установи підтвердило що у цей період "Укрспирт" поставив українським виробникам 4 млн літрів сировини для антисептиків.

За перші три місяці 2020 року чистий прибуток “Укрспирту” склав майже 9,3 мільйона гривень. У порівнянні з тогорічним результатом за перший квартал — 3,7 мільйона гривень — відбулося зростання у три рази. Також підприємство за перший квартал сплатило на 64% більше податків у державний бюджет, порівняно з першим кварталом 2019-го. До такого фінансового результату призвела, зокрема, детінізація галузі. Вплинув і новий спрощений механізм купівлі спирту, який запровадили наприкінці березня для ФОПів та юросіб. Завдяки йому, за останні 10 днів березня були укладені 150 договорів та відвантажені 3510 літрів спирту [3]. До цього фінансового результату не відноситься виробництво сировини для антисептиків, адже воно було розпочато на початку квітня, після введення законодавчих змін. На основі звітності ДП «Укрспирт» порівняємо діяльність установи за І квартал 2019 року з відповідним кварталом 2020 року (рис.1):

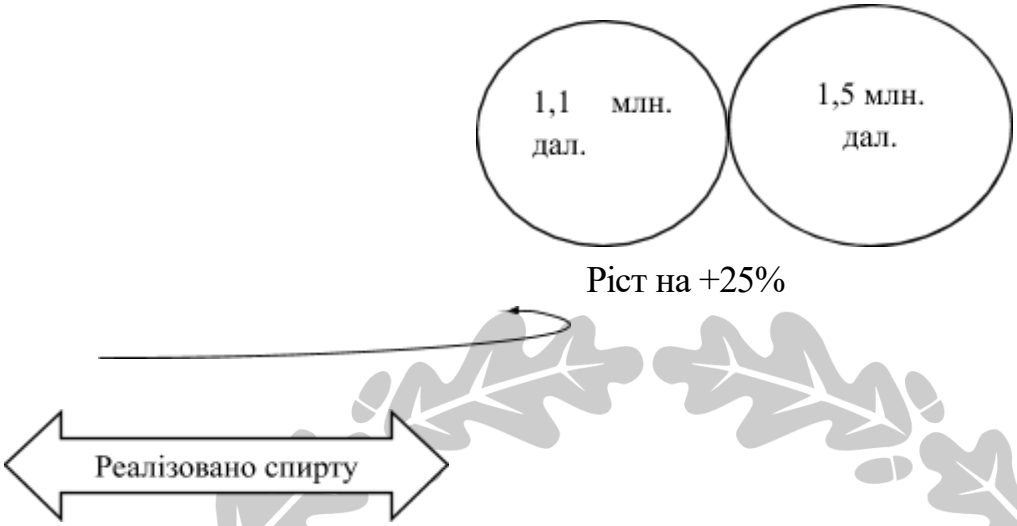

Рис.1 Порівняльна хактеристика фінансової звітності ДП «Укрспирт» за І квартал 2019-2020 рр.*

*Розроблено автором на основі джерела [3]

Проаналізувавши вищезазначені дані, можна зробити такі висновки:

1.У першому кварталі 2020 року ДП «Укрспирт» було сплачено 153 млн 316,97 тис. грн податків, а у першому кварталі 2019 року – 93 млн 248,8 тис.грн податків. Тобто, відбулося зростання на 64,42% порівняно з аналогічним періодом минулого року.

2. Показники реалізації, стосовно них, у 1 кварталі 2020 року державним підприємством було реалізовано 1 млн 469,96 тис. декалітрів спирту, а у 1 кварталі 2019 році - 1 млн 148,41 тис. декалітрів спирту. Зростання склало 28%.

Тобто відбулось зростання всіх показників, що сприяло наповненню державного бюджету у відповідний період.

Отже, введення змін у податкове законодавство спрямоване на сплату акцизного податку, в даному випадку, зі сплати податку з етилового спирту позитивно вплинуло на діяльність вітчизняного виробництва ДП «Укрспирт». Багато компаній почали закуповувати антисептичну продукцію саме в Україні, а не за її межами. Що свідчить підтримкою українського бізнесу. Також, слід зазначити, що загальні надходження з акцизного податку зросли на +2 млрд. грн, або +19,0% [4] порівняно з першим кварталом 2019 року, це є вагомою причиною, щоб стверджувати про те, що незважаючи на складну економічну ситуацію в країні, кошти від сплати податків в бюджет все ж таки надходять.

Список використаних джерел

1. Закон "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)" № 540-I від 30.03.2020 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-20/card3#Files.
2. "Укрспирт" закінчив виробляти сировину для антисептиків – збіг термін дії закону [Електронний ресурс] // Українська правда. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://www.epravda.com.ua/news/2020/04/30/660020/.
3. 3.Фінансовий результат ДП «Укрспирт» за перший квартал втричі перевищив тогорічний показник [Електронний ресурс] // Укрспирт. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: http://ukrspirt.com/ru/news/novini_pidpriemstva/finansovij_rezultat_dp__ukrspirt__za_pershij_kvartal_vtrichi_perevischiv_togorichnij_pokaznik.html.
4. Державний бюджет України: результати ДПС у першому кварталі [Електронний ресурс] // Державна податкова служба України. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/413899.html.

Антонюк А. Б.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального процесу
та криміналістики,
Університет державної фіскальної
служби України
Русецька В. А.,
студентка ННІ Права
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ДОСВІД ФРАНЦІЇ ТА НІМЕЧЧИНИ У СФЕРІ БЮДЖЕТНОГО МОНІТОРИНГУ

Сьогодні актуальним є дослідження особливостей механізму діяльності суб'єктів фінансового контролю та бюджетного моніторингу в інших країнах світу. Вивчення цього міжнародного досвіду дозволить, запозичити позитивні і застосовні до нашої країни правові механізми, створити оптимальну національну модель бюджетного моніторингу в Україні [1].

У світовій практиці органи державного фінансового контролю та бюджетного моніторингу стали невід'ємною складовою демократичного суспільства і обов'язковим елементом управління суспільними фінансовими засобами [2, с. 209-212]. Отже, вивчення світового досвіду здійснення і функціонування державного бюджетного моніторингу для нашої країни представляє перспективу і досить великий інтерес.

Дослідження практики діяльності органів фінансового контролю в зарубіжних країнах показує, що інститут бюджетного моніторингу як засіб державного фінансового контролю є невід'ємною частиною розвиненого демократичного суспільства, виступає найважливішим елементом області фінансового управління і бюджетного регулювання [2, с. 209-212]. А оскільки бюджетний моніторинг в Україні відносно новий і ще тільки розвивається інститут і вимагає, перш за все, правового розвитку, важливо проаналізувати зарубіжний досвід його організації та діяльності, щоб виявити найбільш успішні практики його реалізації в державах з розвиненою фінансової системою і сформованими правовими засобами впливу на порушників фінансової дисципліни і бюджетного процесу [3, с. 133-143]. В цьому плані дослідження закордонного досвіду організації та здійснення бюджетного моніторингу це актуально, і своєчасно [4, с. 86-90].

Зарубіжний досвід правового регулювання досліджуваного моніторингу свідчить про специфічності його реалізації стосовно різних рівнів публічного владарювання. Оскільки в державах з розвиненою економікою, фінансовою системою склалися свої традиції, включаючи правові звичаї при здійсненні бюджетного моніторингу та фінансового контролю, слід констатувати і умови історичного формування оціночної діяльності органів фінансового нагляду при здійсненні бюджетного моніторингу, на які, без сумніву, вплинули історичні передумови розвитку суспільства і держави [5].

На особливості організації та здійснення бюджетного моніторингу в країнах – членах Європейського Союзу впливають фактори входження цих держав до європейської системи фінансового управління, інтегруючу стратегічні напрями бюджетної політики і визначальну основні напрямки, сталого розвитку секторів, які забезпечують фінансову стабільність країн ЄС, тому в консолідованому форматі визначаються правові умови утримання, а також форми національних програм, які передбачають найважливіші питання конвергенції та стабілізації, що обумовлює організацію бюджетного моніторингу з урахуванням стану політичної і економічної ситуації в країнах Європейського Союзу [6]. У зв'язку з цим, досліджуючи бюджетний моніторинг

в зарубіжних (зокрема, європейських) країнах, важливо відзначити, що система національного фінансового та бюджетного законодавства країни - члена ЄС передбачає такі засоби, необхідні для здійснення фінансового і бюджетного моніторингу, які відповідають національним цілям держав - учасниць ЄС, а також положенням, встановленим в стратегії «Європа - 2020» [7].

Наприклад, в Німеччині бюджетний процес децентралізований [8]. ФРН використовує інструменти вертикального і горизонтального бюджетного вирівнювання. Це виражається в тому, що надходження від податків і страхових зборів можуть по-різному розподілятися між бюджетом федерації і самого адміністративного суб'єкта.

Якщо і після цього фінансових коштів для покриття загальнодержавних статей витрат недостатньо, то органи влади вдаються до системи дотацій і субсидій з Фонду фінансового вирівнювання [6]. При цьому особливістю здійснення бюджетного моніторингу в Федеративній Республіці Німеччина є та обставина, що його реалізація носить характер «фінансової розвідки» (Zentralstelle für Verdachtsanzeigen), а це свідчить про те, що бюджетний моніторинг може здійснюватися з використанням спеціальних методів розслідування, таких способів виявлення фінансових порушень, які носять прихований (латентний) характер [4].

Отже, моніторинг бюджетного стану суб'єктів, що використовують фінансові об'єкти, носить правоохоронний характер. Досвід організації досліджуваного моніторингу в ФРН показує, що юрисдикція органів, які здійснюють фінансовий контроль, поширюється на кредитні установи, страхові організації, фінансові та банківські установи, включаючи їх філії та представництва [9, с. 304], а це свідчить на користь встановлення умов, що забезпечують широке охоплення суб'єктів, щодо яких ведеться бюджетний моніторинг [10].

При цьому в якості особливості реалізації фінансового нагляду й оцінки ризиків слід виділити високу ступінь застосування автоматизованих процесів при здійсненні бюджетного моніторингу та використанні методів оцінки фінансових ризиків в процесі здійснення кредитно-розрахункових операцій [11], що дозволяють виявити негативні сторони функціонування підконтрольних суб'єктів. Останній підхід активно застосовується і в Україні.

Досвід організації бюджетного моніторингу Французької Республіки показує, що основним органом влади, що забезпечує дотримання порядку і умов його здійснення, є міністерство фінансів. Бюджетний контроль, оцінка і прогнозування фінансових витрат здійснюється відповідно до Органічного

закону про бюджет (LOLF) 2001 р. Бюджетна система Франції є дворівневою і складається з державного та місцевих бюджетів, бюджетний процес характеризується тривалістю і включає в себе чотири стадії, а прийняття законопроекту за твердженням бюджету складається з чотирьох етапів, що свідчить про ретельне опрацювання питань, що відносяться до виявлення слабких сторін у видатковій і дохідної частини державного бюджету країни.

Перший етап затвердження бюджету характеризується визначенням фінансової політики держави з урахуванням розвитку суспільних і державних інститутів [12, с. 139-151].

Другий етап включає в себе розробку основних напрямків бюджетної політики, шляхом обговорення пропонованих програм розвитку фінансових секторів і узгодження обсягів фінансових коштів, необхідних для їх реалізації. Після чого резолютивні документи передаються міністру фінансів, який вносить їх на розгляд в уряд [10].

Третій етап характеризується публічним обговоренням проекту закону про бюджет, і четвертий етап включає розробку і прийняття фінансово-правових норм, які після затвердження урядом передаються для дачі висновку до державної ради. Що стосується організації бюджетного моніторингу, то для французької моделі фінансового контролю характерна адміністративна модель оцінки якості використання державних бюджетних коштів, ознаками якої є ліберальність і континентальна консервативність [17].

Модель здійснення бюджетного моніторингу у Франції характеризується тим, що вона не передбачає чітко врегульований законодавством механізм його реалізації і означає вельми ліберальний підхід до порядку і умов надання інформації про поточні фінансові операції. Однак якщо сума фінансових операцій перевищує допустимий, встановлений розмір, а також не відповідає вимогам про сумнівності і викликає певні підозри, то не виключено, що такою інформацією може зацікавитися Управління розвідки та протидії підпільним фінансовим схемам (Traitement du renseignement et action contre les circuits financiers clandestins, TRACFIN), яке є спеціальним органом, уповноваженим здійснювати фінансову розвідку в стосовно тієї чи іншої організації. Дана установа підпорядковується міністерству фінансів, його діяльність носить секретний характер, а його співробітники мають права проведення оперативних заходів щодо об'єктів розвідки [13, с. 25-32].

Основними принципами бюджетного моніторингу органів фінансового контролю «П'ятої Республіки» є: підвищення спостереження по фінансовим операціям з боку фінансово-кредитних установ, міжвідомча взаємодія

фінансових установ з органами публічної влади, підвищення професійної кваліфікації співробітників фінансово-кредитних установ. При цьому установа фінансової розвідки - TRACFIN забезпечує координацію між фінансовими органами та установами на всій території держави, що свідчить про значний обсяг повноважень фінансової розвідки.

З огляду на наведену вище інформацію, можемо дійти такого висновку, що досвід Франції та Німеччини у процесі бюджетного контролю в Україні є дуже важливим.

Список використаних джерел

1. Степашин С.В. «Аудит эффективности как важнейшая форма государственного финансового контроля» [Электронний ресурс]. – Режим доступу: http: //www.ach.gov.ru/ru/chairman/?id=217

2. Шегурова В.П., Желтова М.Ф. Зарубежный опыт организации государственного финансового контроля // Молодой ученый. - 2013. - № 1.- С. 209 - 212. [Электронний ресурс]. – Режим доступу: https://moluch.ru/archive/48/6106/

3. Елин В.М., Жарова А.К. К вопросу о методологии информационного права // Право и государство: теория и практика. - 2013. - № 4 (100). - С. 133 - 143.

5. Жарова А.К. Условия оказания услуги по предоставлению доступа к облачным вычислениям // Государство и право. - 2012. - № 12. - С. 86 - 90.

6. Ермоленко А.С. Бюджетный процесс как объект правового регулирования в зарубежных конституциях // Представительная власть – XXI век: законодательство, комментарии, проблемы. - 2003. - № 6; Жук И.Н., Киреева Е.Ф., Кравченко Е.Ф. Международные финансы. - Мн., 2001.

7. Зверев А.В. Современное состояние бюджета в ФРГ // Финансовая аналитика: проблемы и решения. - 2010. - № 1.

8. Богов Х.М. Некоторые особенности правового обеспечения бюджетного процесса в Германии // Финансовая аналитика: проблемы и решения. - 2011. - № 34 (76).

9. Балтина А.М. Финансовые системы зарубежных стран. - М., 2007; Болтинова О.В. Бюджетное право. - М., 2010.

10. Майорова Е.И., Хроленкова Л.В. Финансовое право: учеб. пособие для студ. образовательных учреждений сред. проф. образования. - М.: ФОРУМ, 2014. - 304 с.

11. Жарова А.К. Правовая защита интеллектуальной собственности: учеб. пособие для магистратуры: для студ. высших учебных заведений, обучающихся по направлению 080700 «Бизнес-информатика», 030900 «Юриспруденция» / А.К. Жарова; под общ. ред. С.В. Мальцевой. – М., 2012.

12. Bundeskriminalamt [Official Site] / [Электронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bka.de

13. Елин В.М., Жарова А.К. Правовые аспекты торговли в сети интернет // Право и государство: теория и практика. - 2012. - № 10 (94). - С. 139 - 151.

14. Жарова А.К., Гутникова А.С., Мальцева С.В., Елин В.М. Законодательная поддержка принципа технологической нейтральности в информационных системах // Бизнес-информатика. - 2012. - № 4 (22). - С. 25 - 32.

Драган О. В.,
д.ю.н, доцент кафедри
кримінального права та криміналогії,
Університет державної фіскальної служби України
Савенок А. О.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЗАСІБ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Контроль є найважливішою умовою забезпечення правильного і своєчасного виконання завдань, що стоять перед органами влади. Контроль – це процес визначення відповідальності дій підконтрольного суб'єкту вимогам встановленим законом та в разі виявлення невідповідності – аналіз відхилень від встановлених вимог та застосування відповідних санкцій. Положення антикорупційного законодавства в частині регулювання відносин, пов'язаних із засобами фінансового контролю, такими як декларування майнового стану

посадових осіб та моніторинг способу життя висвітлює фінансовий контроль як засіб протидії корупції [5, с.67].

Корупція є одним із чинників, що створюють реальну загрозу національній безпеці і демократичному розвитку держави, вона негативно впливає на всі сторони громадського життя: економіку, політику, управління, соціальну і правову сфери, суспільну свідомість, міжнародні відносини. Незважаючи на прийняті останнім часом організаційно-правові заходи щодо протидії корупції, масштаби її не зменшилися. Поширенню корупції сприяє гальмування демократичних та економічних перетворень. Діяльність щодо боротьби з корупцією не стала пріоритетною для багатьох державних органів.

Вона здійснюється без певної системи і належної вимогливості, достатнього інформаційного забезпечення, додержання принципу розподілу функцій і відповідальності. З метою запобігання корупції вчені й політики розробляють механізми недопущення корупції в різних сферах. Складовою таких механізмів є розробка комплексної ефективної системи декларування фінансових доходів публічних службовців, включаючи аналіз цих даних з точки зору конфлікту інтересів, відстеження фактів незаконного збагачення [7, с.405].

Значний внесок у розвиток теорії фінансового контролю зроблено такими вченими-економістами: М.Білухою, І.Дроздою, В.Опаріним, І.Стефанюком, В.Шевчуком; та вченими-юристами: Л.Вороновою, О.Горбуновою, В.Клочковим, О.Козиріним, Л.Савченко та ін. У роботах цих дослідників досить детально висвітлено питання механізму здійснення фінансового контролю [6, с.127].

Проте з точки зору кримінології, якою надається пріоритетне місце будь-яким заходам і засобам, спрямованим передусім на запобігання злочинності, ця проблема не досліджувалась. Варто розуміти, що за допомогою одних лише кримінальних покарань не доцільно впливати на злочинність, основою мають стати саме запобігання та недопущення злочинів. А отже, зазначене питання потребує відповідного наукового й практичного опрацювання, заради вдосконалення антикорупційної системи в основу якої буде закладено насамперед превентивні механізми [6, с.128].

Одним з моментів реалізації сучасної антикорупційної політики нашої держави є створення нового організаційно-правового механізму фінансового контролю у сфері публічної служби, що забезпечував би запобігання корупції шляхом упровадження системи декларування доходів, майнового стану та видатків особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, членами їх сімей та близькими родичами [7, с.407].

Фінансовий контроль при розгляді цього питання розуміється як врегульована правовими нормами діяльність, здійснювана з використанням специфічних організаційно-правових форм і методів державними органами, спрямована на забезпечення фінансової дисципліни публічними службовцями, на виявлення правопорушень і вжиття заходів впливу щодо порушників, на виявлення причин і умов, що сприяють цим правопорушенням, та на вжиття заходів до їх усунення [7, с.408].

У науковому середовищі досі триває дискусія щодо поділу фінансового контролю за формами їх здійснення. Проте виділяють декілька видів фінансового контролю залежно від різних класифікаційних ознак:

1. Залежно від суб'єктів, що здійснюють фінансовий контроль та характеру контрольної діяльності;
2. Залежно від джерел інформації й методики виконання контрольних дій
3. Залежно від цільової спрямованості контрольних дій;
4. Залежно від місця здійснення фінансового контролю;
5. Залежно від характеру взаємовідносин суб'єкта і об'єкта контролю;
6. Виходячи з поділу контролюючих суб'єктів на ініціаторів і виконавців.

Отже, залежно від суб'єктів, що здійснюють фінансовий контроль та характеру контрольної діяльності, розрізняють такі його види:

1. Державний фінансовий контроль здійснюють державні органи влади й управління. Головна його мета - забезпечити інтереси держави і суспільства щодо надходження доходів і витрачання державних коштів.

2. Відомчий фінансовий контроль (контроль власника) застосовується тільки до підвідомчих підприємств і організацій. Він здійснюється підрозділами внутрішнього аудиту та контролю в органах державної влади й охоплює діяльність підзвітних їм підприємств, установ і організацій.

Останнім часом в процесі адміністративної реформи у зв'язку з ліквідацією великої кількості міністерств та появою підприємств нових форм власності масштаби відомчого контролю значно скоротилися. Тому з'явився новий вид фінансового контролю - муніципальний. Суб'єктами муніципального фінансового контролю є контрольні комісії, що створюються представницькими органами місцевого самоврядування. Об'єктами - фінансові відносини між окремими рівнями та суб'єктами місцевого самоврядування, органами державної влади і управління щодо формування і використання фінансових ресурсів для

задоволення соціально-економічних потреб окремих регіонів і територіальних громад.

3. Незалежний (громадський, суспільний) фінансовий контроль здійснюють відносно незалежні від органів державної влади й місцевого самоврядування громадські організації (партії, рухи, профспілкові організації тощо) та спеціальні контролюючі інститути - аудиторські фірми, незалежні аудитори, тимчасові контрольні групи, ревізійні комісії, метою яких є захист фінансових інтересів членів громадянського суспільства.

Залежно від джерел інформації й методики виконання контрольних дій фінансовий контроль поділяють на документальний і фактичний. Поділ за цією ознакою є певною мірою умовним, тому що в основу його розмежування покладено лише різні джерела даних, що використовуються при здійсненні контрольних дій. Так, джерелами інформації для документального контролю є первинні документи, бухгалтерська, статистична звітність, нормативи та інша документація. Фактичний контроль грунтується на вивченні фактичних даних про об'єкт контролю за даними їх перевірки в натуральному вираженні. А тому він не може бути всеохоплюючим з огляду на безперервний характер фінансово-господарських операцій.

Залежно від цільової спрямованості контрольних дій виділяють тактичний і стратегічний контроль. Стратегічний фінансовий контроль спрямовується на розв'язання стратегічних питань розвитку підприємства у майбутньому, тактичний - вирішує поточні питання їхньої фінансової діяльності.

Залежно від місця здійснення фінансового контролю виділяють такі його види як контроль на місцях, коли суб'єкт виконує контрольні дії безпосередньо на підконтрольному об'єкті, та дистанційний контроль, при якому суб'єкт контролює віддалений від нього об'єкт за допомогою інформації, яка передається за допомогою телекомунікаційних засобів.

Виходячи з поділу контролюючих суб'єктів на ініціаторів і виконавців виділяють: прямий (безпосередній) контроль, який здійснюють його ініціатори; представницький (опосередкований) - контроль, делегований ініціаторами іншим суб'єктам, що є виконавцями контролю.

Залежно від характеру взаємовідносин суб'єкта і об'єкта контролю виділяють внутрішній і зовнішній контроль. Обидва види контролю доповнюють один одного і між ними існує тісний зв'язок. Лише в оптимальному поєднанні цих двох видів контролю можна досягти їх повної віддачі та ефективності.

Зовнішній контроль - контрольні заходи, які здійснюються ззовні та охоплюють усю систему державних органів, а тому можуть сприйматися як

макрозаходи. Внутрішній контроль - комплекс заходів, що застосовуються керівником для забезпечення дотримання законності та ефективності використання коштів, досягнення результатів відповідно до встановленої мети, завдань, планів і вимог щодо діяльності установи та її підвідомчих установ.

Важливою ознакою класифікації фінансового контролю є форма його здійснення як засіб вираження змісту об'єкта контролю. Формами фінансового контролю є певні сторони виявлення змісту фінансового контролю залежно від часу здійснення контрольних дій. Виділяють такі форми фінансового контролю: попередній, поточний, наступний.

Попередній (превентивний) фінансовий контроль проводиться до здійснення фінансових операцій і має велике значення для попередження порушень. Він покликаний запобігти порушенням законів, нераціональному використанню фінансових ресурсів. Для цього проводиться оцінка обґрунтованості фінансових програм і прогнозів у процесі складання, розгляду й затвердження бюджетів усіх рівнів, фінансових планів і кошторисів бюджетних установ на основі аналізу макроекономічних показників розвитку економіки держави, обґрунтованості розподілу валового внутрішнього продукту тощо.

Поточний (оперативний) фінансовий контроль є органічною частиною оперативного фінансового управління й регулювання фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій, установ, галузей економіки. Він проводиться в короткі проміжки часу - під час здійснення фінансово-господарських операцій (перерахування податків, зборів, утворення фондів грошових коштів, здійснення виплат тощо).

Наступний (ретроспективний) фінансовий контроль здійснюється шляхом аналізу та ревізії бухгалтерської і фінансової звітності після закінчення звітного періоду (за підсумками місяця, кварталу, року). Він характеризується поглибленим вивченням фінансової діяльності за попередній період, дає змогу масштабно оцінити позитивні та негативні сторони фінансової діяльності суб'єктів господарювання, розробляти заходи щодо їх усунення [4, С. 103-108].

Усі форми фінансового контролю тісно взаємопов'язані й доповнюють одна одну, відображаючи тим самим безперервний характер контролю. Так, попередній контроль забезпечує перевірку проектів бюджетів, фінансових планів, кошторисів тощо. Поточний контроль допомагає своєчасно виявити вади й порушення в процесі фінансово-господарської діяльності та своєчасно їх усунути. Наступний контроль виявляє вади, які не були виявлені попереднім та поточним контролем.

Чинне законодавство України, а саме: Закон України "Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні" від 26.01.1993 р., Закон України «Про Рахункову палату» від 11.07.1996 р., Положення про Державну аудиторську службу України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2016 р., Порядок проведення інспектування Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 20.04.2006 р. та інші акти в оновлених редакціях регулюють фінансовий контроль, як один із видів фінансової діяльності держави з перевірки суб'єктів господарювання всіх форм власності. Також, в Україні визначальне місце серед спеціальних фінансових органів у сфері фінансового контролю належить Державній фінансовій інспекції, яка дії відповідно до Закону України "Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні", Бюджетного кодексу України та Указу Президента від 23.04.2011 р. „Про Положення про Державну фінансову інспекцію України".

Стає зрозумілим, що норми про фінансовий контроль не нові, до них постійно вносяться зміни, доповнення. Фінансовий контроль як засіб, направлений на запобігання корупції, стає ефективнішим. Тому його і далі треба вивчати не просто як економічний чинник, а й із точки зору кримінології, це допоможе побачити певні прогалини, які можуть існувати наразі.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про державну службу". ВВР України. 1193. № 52. С.490.
2. Закон України "Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні" від 26.01.1993.
3. Закон України "Про службу в органах місцевого самоврядування". ВВР України. 2001. №33. С. 175.
4. Гребень С. Є. Види, форми та методи державного фінансового контролю: сутність та принципові відмінності. «Державне управління». 2017. №22. С. 103-108.
5. Давидова Т. О. Фінансовий контроль як засіб протидії злочинності. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2014. С.127-130.
6. Клімова С. М. Фінансовий контроль. Проходження публічної служби. Актуальні проблеми державного управління. 2011. №1. С.404-413.

7. Романов М. В. Основні засади запобігання корупції. «Права людини». Харків: 2019. С. 137-143.

Пілевич Д. С.,
доцент кафедри управлінського обліку,
бізнес-аналітики та статистики
Університет державної фіскальної
служби України
Савченко І. В.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

У сучасних Українських реаліях, які супроводжуються процесом розповсюдження форм, обсягів та наслідків шахрайств у сфері бюджетних коштів та державної власності, в першу чергу стоїть потреба у забезпеченні державного фінансового контролю, який би сприяв законності та раціональності використання державних коштів та майна.

Внутрішня система державного фінансового контролю розглядається, як трирівнева модель, в якій найвищий рівень контролю - це централізований зовнішній контроль від імені Уряду та Парламенту. На другому рівні існують децентралізовані підрозділи внутрішнього аудиту, які оцінюють та підтримують ефективність існуючої системи внутрішнього контролю, саме на останньому рівні базується система державного фінансового контролю.

Отже, фактично останні два рівні цієї моделі, і являють собою систему державного внутрішнього фінансового контролю, прийняту в Україні як основу реформування.

Головними завданнями органу державного фінансового контролю є: здійснення державного фінансового контролю за використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів, правильністю визначення потреби в бюджетних коштах та взяттям зобов'язань, ефективним використанням коштів і майна, станом і достовірністю бухгалтерського обліку і фінансової звітності у розпорядників бюджетних коштів.

Державний фінансовий контроль забезпечується органом державного фінансового контролю через проведення фінансового аудиту, перевірки закупівель та інспектування у визначеному порядку, що встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Протягом 2019 року територіальними підрозділами Державної аудиторської служби проведено 10,7 тис. заходів державного фінансового контролю(у т. ч. 1,5 тис. ревізій та перевірок, 8,8 тис. моніторингів у сфері закупівель, 449 державних фінансових аудитів), що становить 611,5 млн. грн. державних коштів охоплених контролем з боку Державної аудиторської служби. У результаті проведених перевірок виявлено:

- недоотримання фінансових ресурсів на загальну суму 409,7 млн. грн.
- нецільові витрати державних ресурсів на загальну суму 95,3 млн. грн.
- незаконні витрати ресурсів на загальну суму 1105,9 млн. грн.
- недостачі ресурсів на суму 107,7 млн. грн.

Аналіз виявлених фінансових порушень показує, що найпоширенішими серед них є незаконне витрачання бюджетних коштів на реалізацію державних цільових програм, оплату робіт та послуг, матеріальні цінності, виявлено факти відчуження державної та комунальної власності, відсутність коштів та матеріальних цінностей, їх невиправдане списання тощо. Вищезазначені факти свідчать про низький рівень фінансової дисципліни, зловживання, недоліки в організаційній та функціональній складовій державного фінансового контролю.

Діюча система державного фінансового контролю складається з окремих видів, методів, форм та предметів, у свою чергу, кожен з них має свої недоліки і далекий від ідеалу. До недоліків діючої системи державного фінансового контролю можна віднести:

– громіздка та неефективна організаційно-функціональна структура
– недосконале правове поле та методологічне забезпечення;
– відсутність дієвої системи внутрішнього фінансового контролю;
– незадовільний стан фінансово-бюджетної дисципліни;
– низька відповідальність учасників бюджетного процесу.

Органам державного фінансового контролю в системі бюджетного регулювання є над чим працювати, зокрема, слід вдосконалити такі напрями роботи:

1. Впроваджувати ризикорієнтований підхід проведення дистанційного аудиту бюджетної ефективності, що спрямований на найбільш ризиковані об'єкти.

2. Врегулювання питання належного відшкодування фінансових ресурсів за вчинені фінансові порушення, в тому числі за розтрату державних коштів.

3. Посилення кадрового складу органів фінансового контролю, розробка навчальних програм та програм сертифікації працівників за міжнародними зразками.

4. Важливим фактором є забезпечення незалежності експертів.

5. Покращання матеріально-технічного і фінансового забезпечення.

Метою даної стратегії реформування є сучасна та ефективна системи управління державними фінансами, що має чіткі цілі розвитку та показники ефективності

Нині можна вважати теоретично доведеним і практично підтвердженим досвідом багатьох розвинених країн, що для досягнення оптимальної ефективності необхідно виконати, зокрема: формування правової бази контролю, яка відповідає політичному устрою і економічному розвитку країни; створення на всій території країни єдиного поля фінансового контролю за наявності вираженої контрольної вертикалі; утворення стійкого кваліфікованого кадрового потенціалу органів фінансового контролю.

Отже, ефективність державного фінансового контролю може бути забезпечена, якщо зовнішній та внутрішній контроль будуть своєчасними та об'єктивними, а також чітко регламентованими і орієнтованими на кінцевий результат, що забезпечить виконання визначених завдань та досягнення цілей соціально-економічного розвитку. Неабияке важливе місце при цьому займає формування інституційного забезпечення, встановлення правового статусу інституцій, чітке визначення прав і обов'язків, методів і форм контрольних заходів у сфері управління державним фінансами.

Список використаних джерел

1. Дейнеко Є. В. Актуальні проблеми реформування системи державного фінансового контролю в України № 4/2(6), 2012.

2. Сайт Державна аудиторська служба України URL:www.dkrs.gov.ua (дата звернення 10.05.2020)

3. Єрмійчук Н. Проблеми і перспективи розвитку державного фінансового контролю в системі бюджетного регулювання– Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2016. – 395 с.

4. Сайт Звіт про результати діяльності Державної аудиторської служби України, її міжрегіональних територіальних органів за 2019 рік URL:dkrs.kmu.gov.ua (дата звернення 11.05.2020)

5. Сайт Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017-2021 рр. URL:www.minfin.gov.ua (дата звернення 10.05.2020)

Мулявка Д. Г.,
завідувач кафедри оперативно-розшукової діяльності
Університет державної фіскальної
служби України
Свіріна К. С.,
аспірант Науково-дослідного інституту
публічного права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ВЗАЄМОДІЯ СУБ'ЄКТІВ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) ДОХОДІВ ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Проведення фінансового моніторингу діяльності суб'єктів господарювання як захід протидії тіньовій економіці та створення органу, який його здійснює, пов'язано з тим, що ринкові відносини потребують функціонування розгалуженої системи банків, які в нашій державі у своїй більшості функціонують як комерційні, тобто недержавні, що заінтересовані на законодавчому рівні закріпити обмежений доступ контролюючим і правоохоронним органам до інформації, пов'язаної із забезпеченням конфіденційності проведення банківських операцій клієнтів. Це ускладнює проведення оперативно-розшукової діяльності правоохоронними органами у банківській сфері, а також гальмує процес гармонізації вітчизняного законодавства із нормами країн Європейського Союзу. Нині чинні національні правові приписи щодо зберігання банківської таємниці практично зробили неможливим оперативний доступ до відповідного масиву даних, які можуть містити відомості про «відмивання» незаконно отриманих коштів, інших операцій з ознаками тіньових протиправних діянь. [2, с.11].

Суб'єктом, який зобов'язаний здійснювати в Україні фінансовий моніторинг, є Державний комітет фінансового моніторингу. Його кінцевий результат діяльності залежить від оперативності подання та якості повідомлень суб'єктів первинного фінансового моніторингу.

Невчасно та неякісно подана суб'єктами первинного фінансового моніторингу інформація впливає на швидкість здійснення їх аналізу аналітиками Державного фінансового моніторингу України. Загублений час при підготовці узагальнених матеріалів працює на користь злочинців.

Згідно із статистичними даними Державного фінансового моніторингу України протягом I-III кварталів 2019 року кількість отриманих повідомлень про фінансові операції збільшилась у I кварталі на 18,71 %, II кварталі на 17,03% ; III кварталі на 12,63%, порівнюючи з аналогічним періодом минулого року.

Найбільш активними за вказаний період у системі звітування, в розрізі суб'єктів первинного фінансового моніторингу, є банки, які надсилають основну частину повідомлень про операції, що підлягають фінансовому моніторингу.

Протягом I-III кварталів 2019 року від банків було отримано 99,02 % від загальної кількості повідомлень про фінансові операції.

Також, слід зазначити, що питома вага помилок у повідомленнях складає лише 0,06 % від загальної кількості отриманих Держфінмоніторингом протягом I-III кварталів 2019 року повідомлень про фінансові операції.

Таким чином, відсоток повідомлень про фінансові операції, поданих суб'єктами первинного фінансового моніторингу до Держфінмоніторингу коректно, складає 99,94 % від загальної кількості повідомлень.

Виявлені типові помилки пов'язані з:

- невірним заповненням полів форми 1-ФМ «Картки реєстрації суб'єкта первинного фінансового моніторингу (відокремленого підрозділу) та відповідальних осіб»;
- не заповненням обов'язкових полів у формах 2-ФМ «Реєстр фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу» і 4-ФМ «Повідомлення про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу»;
- заповненням полів у формі 2-ФМ «Реєстр фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу», які не завжди потребують заповнення;
- порушенням правил заповнення полів - збільшенням або зменшенням встановленого формату та довжини полів у формах 2-ФМ «Реєстр фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу» і 4-ФМ «Повідомлення про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу»;
- невірним визначенням відношення особи до операції;
- невірною нумерацією запису в реєстрі фінансових операцій;

- неспівпадінням інформації у відповідних полях форм 2-ФМ «Реєстр фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу» і 4-ФМ «Повідомлення про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу».

На якість інформації, що направляється суб'єктами первинного фінансового моніторингу впливає також уміння суб'єктів виявляти фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу. Особливу цінність для Державного фінансового моніторингу України являють повідомлення з так званого суб'єктивного звітування, тобто ініціативні повідомлення суб'єктів, які мають мотивовані підозри, що фінансові операції здійснюються з метою відмивання злочинних доходів.

Необхідно зазначити, що на даний момент у законодавстві України існують колізії щодо порядку надання банками інформації про здійснення їх клієнтами значних або сумнівних операцій.

Відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» із метою попередження злочинів інформація стосовно ідентифікації осіб, які здійснюють значні або сумнівні операції, повідомляється банками відповідним державним органам, згідно із законодавством України, яке регулює питання боротьби з організованою злочинністю [1].

Отже, здійснений аналіз у цілому свідчить про значний поступ у забезпеченні фінансової системи України щодо її використання для відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом та фінансування тероризму. Покращення системи протидії легалізації незаконних доходів сприятиме становленню та розвитку у Україні демократичної правової держави, захисту її національних інтересів, прискорить процеси інтеграції до Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1. Про банки та банківську діяльність: Закон України № 2121-III від 07.12.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2001. - № 5-6. Ст. 30.

2. Звєрькова Н. Фінансовий моніторинг як захід протидії тіньовій економіці в Україні // Підприємництво, господарство і право. - 2008. С.

Биховченко В. П.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів
ім.Тарангул Л.Л.,
Університет державної фіскальної
служби України
Синиця О. О.,
студентка ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ФІНАНСОВА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ

Посилення глобалізаційних процесів, невпинний розвиток науково-технічного прогресу, тотальна інформатизація суспільних відносин, підвищення мобільності просторово-часового переміщення капіталу та активізація розвитку інтеграційно-комунікаційних взаємозв'язків між суб'єктами інституційно-економічного обміну створюють якісно нові передумови забезпечення ефективності функціонування соціально-економічних систем.

Економічна безпека країни, є важливою складовою системи національної безпеки, що формує захист національних інтересів, також економічна безпека виступає безпосередньою умовою дотримання і реалізації національних інтересів, щодо забезпечення фінансування, доходів та витрат [1, с. 8].

Сьогоднішній рівень економічної безпеки України має забезпечувати незалежність від стратегічних партнерів, які можуть впливати на політичні та економічні рішення, які можуть бути неприйнятні з комерційного погляду [2]. Нажаль зараз Україна немає цієї незалежності, але має великий потенціал і можливості.

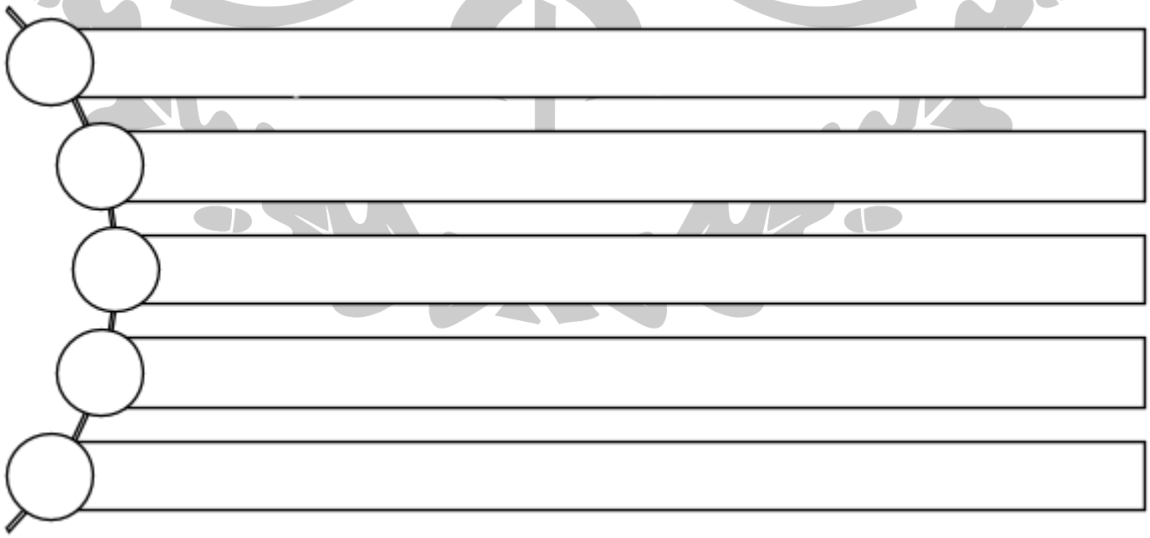

Рис1. Ключові ризики економічній безпеці

Джерело: [2].

Загрози економічній безпеці України, які виникають в умовах глобалізації поділяють на реальні або потенційні явища, а також життєво необхідним потребам та інтересам людини, суспільства і держави. При цьому загрози економічній безпеці прийнято поділяти на зовнішні та внутрішні. До основних внутрішніх загроз необхідно віднести низький технологічний рівень більшості галузей, високі витрати виробництва та низьку ефективність державного управління. До зовнішніх загроз в свою чергу відносяться: нераціональна структура експорту, імпортна залежність України в деяких видах продукції та відтік інтелектуальних і трудових ресурсів закордон.

Дані загрози мають негативний вплив на соціально-економічний розвиток держави. Позбутися усіх загроз можливо лише через застосування послідовної економічної політики, спрямованої на підвищення конкурентоспроможності України та знаходження вигідних позицій у міжнародному поділі праці.

Структурними компонентами державної політики забезпечення економічної безпеки є стійкість її організаційно-управлінської структури, незалежність і самодостатність у здійсненні цілеспрямованих управлінських впливів, розвинена дієва антикорупційна інфраструктура, справедливе судочинство, соціально-економічна спрямованість програмних положень, орієнтація на організацію засад раціонального природокористування в контексті становлення процесів сталого розвитку держави [3].

Зважаючи на незадовільний рівень фінансової безпеки та посилення глобалізаційних процесів, існує велика потреба в удосконаленні її основних індикаторів [4]. Отже, необхідно контролювати розмір бюджетного дефіциту, зосередити більше уваги на збільшення доходів держави шляхом подолання безробіття, покращення системи сплати податків, поліпшення фінансового стану суб'єктів господарювання, формування цілісної системи законодавчого забезпечення регулювання витрат з обслуговування та погашення боргу та здійснювати чітку та виважену політику оптимізації інструментів ринку грошей, страхового та фондового ринку.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В.Г. Економічна безпека України: стан, критерії виміру та превентивні заходи її зміцнення / В.Г. Андрійчук // Економіка, фінанси, право. – 2013. – No 6. – С. 12–17.

2. Колеснікова К.С.,. Економічна безпека україни в контексті глобалізаційних викликів / Колеснікова К.С.,, Маліновська І.А., Чабаров В.О.. // «Молодий вчений». – 2018. – №3. – С. 351–353.

3. Волошин В. І. Державна політика забезпечення економічної безпеки держави в умовах гібридних загроЗ / Волошин В. І.. // Бізнес Інформ. – 2018. – №9. – С. 19–24.

4. Присяжнюк А. О. Фінансова безпека україни в умовах глобалізації [Електронний ресурс] / Альона Олександрівна Присяжнюк // Науковий блог Національний університет «Острозька академія». – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://naub.oa.edu.ua/2019/фінансова-безпека-в-умовах-глобаліза/.

Артем'єва О. О.,
к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Університет державної фіскальної
служби України
Скнаріна І. В.,
студентка ННІ ОАА
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГУ В УКРАЇНІ

Сьогодні в Україні неможливо уявити функціонування банків без використання мобільних додатків, які включають послуги Інтернет-банкінгу. Перевагами Інтернет-банкінгу є те, що банкам не потрібно витрачати кошти на утримання традиційних банківських відділень, а також Інтернет-банкінг дозволяє банкам економити свої кошти, а клієнтам – час.

Поняття Інтернет-банкінгу не нове. Вперше воно зародилось в Західній Європі 80-х років минулого століття. Інтернет-банкінг являє собою програмний комплекс, що дозволяє клієнту отримувати інформаційні послуги та проводити активні транзакції по власному рахунку через канали мережі Інтернет.

Таким чином, банк забезпечує базову інвестицію в налаштування, підключення до системи банківських розрахунків програмного комплексу, втім позбавляється додаткових витрат, необхідних на підтримку дієздатності стаціонарного офісу. Клієнт же отримує численні переваги у вигляді мобільності та самостійності користування банківськими послугами, повного контролю за

власним рахунком, можливості вільно планувати свій час. Дистанційне обслуговування може здійснюватися за допомогою систем «клієнт-банк», «клієнт-Інтернет-банк», «телефонний банкінг». Ці системи на підставі дистанційних розпоряджень клієнта можуть виконувати функції надання інформаційних послуг згідно з переліком, зазначеним у договорі між банком і клієнтом, здійснення операцій за рахунком клієнта [1, с. 52].

На сьогодні, більшість українських банків надають свої послуги клієнтам онлайн. У клієнта банку є змога встановити додаток банку на свій смартфон чи скористатись браузером і зайти на сайт банку зі свого комп'ютера, авторизувавшись клієнт може здійснювати потрібні йому операції онлайн, що значно полегшує життя.

Нині Інтернет-банкінг набуває значного поширення в світі, і в Україні також. За даними компанії McKinsey більшість клієнтів змінюють банки на ті, в яких є змога проводити більшість послуг онлайн [2, с. 11].

Згідно з дослідженнями компанії GfK Ukraine, українці найчастіше використовують Інтернет-банкінг для поповнення мобільного телефону, оплати товарів і послуг в інтернеті, переказу коштів з картки на картку в рамках одного банку та оплати комунальних послуг [3]. Це говорить про те, що клієнти не хочуть марнувати свій час в чергах на дорогу і біля відділень банків, а проводити свої грошові операції за лічені хвилини в зручний для себе час зі свого смартфона сидячи вдома.

Українські банки активно впроваджують Інтернет-банкінг в свою практику надання Інтернет-послуг. В додатках Інтернет-банкінгу доступні різні види послуг:

- перевірка залишків за рахунками;
- сплата рахунків;
- поповнення мобільного телефону;
- переказ коштів як в Україні, так і закордон;
- замовлення додаткових платіжних карток;
- оформлення депозиту та ін.

Найактивнішими банками по впровадженню Інтернет-послуг в Інтернет-банкінгу є ПриватБанк і Монобанк. ПриватБанк налічує більше 40 опцій. Восени 2019 р. було оновлено додаток, де були додані нові опції, які надають змогу користувачам копіювати номер картки при потребі, і значно полегшений переказ коштів, дуже схожий на оформлення в додатку Монобанк.

Монобанк – це перший мобільний банк в Україні, що випускає кредитні картки для клієнтів, керування картковим рахунком здійснюється виключно за

рахунок мобільного додатку. Монобанк не має відділень і працює виключно на мобільних пристроях. Щоб стати клієнтом Монобанку потрібно встановити додаток з PlayMarket (для Andoroid) або Apple Store (iOs), і замовити платіжну карту. Для цього, пройшовши коротку реєстрацію в додатку, слід сфотографувати паспорт й ідентифікаційний код, вказати інформацію про місце роботи і доходи. Після обробки даних, майбутній (а точніше, вже справжній) клієнт Монобанку зможе забрати готову карту в одній з точок видачі або отримати її кур'єрською доставкою. До речі, сама карта належить до платіжної системи MasterCard, а на ній нанесено не тільки назву Монобанк, але і Universal Bank, що знову підтверджує, хто саме відповідає за збереження грошей [4].

Порівняльна характеристика функціонування карти “Універсальна” в Монобанку і Приватбанку наведена в табл.1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика функціонування карти “Універсальна” в Монобанку і Приватбанку

Порівняльна ознака	ПриватБанк карта “Універсальна”	Монобанк карта “Універсальна”
Пільговий період	До 55 днів	До 62 днів
Відсоткова ставка	3,7%	3,2%
Зняття готівки	1% - власні кошти 4% - кредитні кошти	0.5% - власні кошти 4% - кредитні кошти
Поповнення	Безкоштовно	Безкоштовно
Річні відсотки на залишок	7%	10%
Кешбек	Бонус Плюс	До 20%, залежить від вибору клієнта на отримання кешбеку на певний місяць

Джерело: складено за [4]

Порівнюючи досліджувані банки, можемо виявити, що карта Монобанку має на 7 днів більший пільговий період, ніж карта Приватбанку. Відсоткова ставка Монобанку є меншою на 0,5% ніж у Приватбанку, і користуватися нею є більш вигідно, по іншим пунктам Монобанк також випереджає Приватбанк.

На сайті Монобанку зазначається, що сервіс пропонує найнижчі тарифи, оскільки не несе жодних витрат на утримання відділень та іншої інфраструктури. І за декілька років діяльності вже налічує 1 млн користувачів, реєструючи кожного дня близько 3-х тисяч нових клієнтів. Такий стрімкий розвиток пояснюється зручністю в користуванні (адже все необхідне у смартфоні), низькими тарифами, заохочувальними кешбеками і нагородами, які клієнти отримують в процесі користування картою.

Таким чином, на сьогодні Інтернет-банкінг в Україні знаходиться на стадії підйому і є дуже перспективним в країні, оскільки надає майже весь асортимент послуг, які є у традиційних відділеннях банків на місцях. Система Інтернет-банкінгу є найзручнішою на даному етапі розвитку суспільства.

Список використаних джерел

1. Радіонова Н.Й. Розрахункові операції за допомогою дистанційних банківських послуг: переваги та недоліки. Ефективна економіка. 2016. № 2. С. 52–57.

3. Строим цифровой банковский бизнес. Банковский менеджмент. 2017. № 1. С. 11– 14.

4. Журнал БІЗНЕС-Номінація "Банк онлайн". URL: https://business.ua/special/75-finansovij-oskar-2018/4848-nominatsiia-bank-onlain

5. Офіційний сайт monobank Universal Bank ПАТ «Універсал Банк» URL: https://www.monobank.com.ua/about.

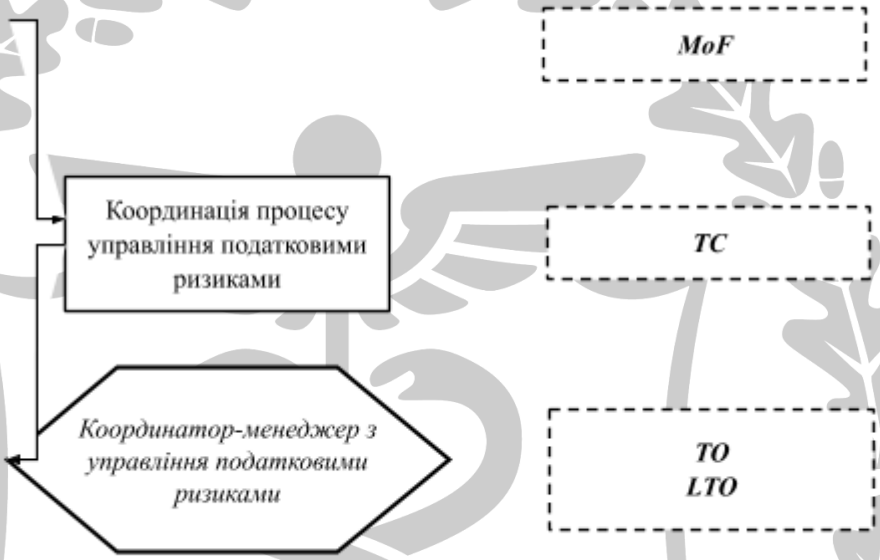
Титенко Л. В.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики
Університет державної фіскальної служби України
Стативко О. О.,
студент ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ЗАРУБІЖНІ ІНСТИТУЦІЇ В СТРУКТУРІ ДЕРЖАВНОГО ПОДАТКОВОГО РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ

Впровадження Стратегії управління ризиками в межах системи оподаткування в Польщі адміністрацією розглядалося як важливий фактор у процесі модернізації польської податкової адміністрації, який переслідував три цілі:

– мінімізувати загальну кількість податкових помилок;
– ефективно використовувати ресурси податкової адміністрації;
– підвищити рівень податкової культури платників податків.

При цьому організаційна структура повинна складатися з трьох рівнів: національного, регіонального і місцевого щодо того, що всі ці рівні стосуються завдань і обов'язків, пов'язаних з моделлю ризику. На національному рівні процес управління податковими ризиками стосується міністра фінансів (MoF). На регіональному рівні (TC) для цього функціонують податкові палати. Нарешті, на місцевому рівні функціонують податкові офіси (TO) і офіси великих платників податків (LTO) [1]. Структура управління податковими ризиками польськими фіскальними органами відображена на рис. 1.

Орган управління податковими ризиками

Рис. 1. Структура та суб'єкти процесу управління податковими ризиками в Польщі

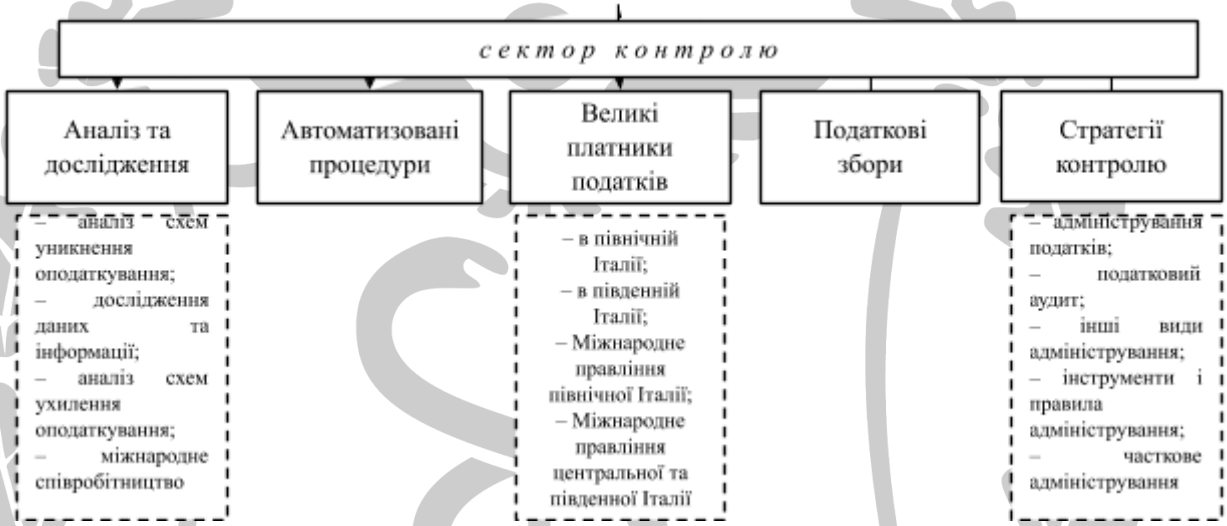
Джерело: побудовано авторами на основі [1].

Координатор-менеджер в TO / LTO здійснює аналіз або визначає зони ризику за допомогою своєї команди (робоча група з ризик-менеджменту) та надсилає їх призначеним персоналом TC. Співробітники TC складають зведений аналіз джерел податкового ризику та відповідні розроблені заходи. Керівництво TC приймає рішення за регіональними пропозиціями.

Потім підрозділ MoF збирає пропозиції від усіх 16 регіонів (TC) і робить порівняння, злиття і уточнення опису джерел податкового ризику. Наступний крок – це глибокий аналіз та оцінка податкового ризику за його складовими. Орган управління ризиками MoF використовує свою робочу групу, щоб отримати належну думку про ступінь та джерела податкового ризику. Фактична можливість реалізації ризику за кожною з його складових розглядається у фазі

визначення пріоритетних сфер ризику. Зони ризику, які не позиціонуються як «загальнонаціональні» з будь-якої причини, можуть позиціонуватися як регіональні, тому зворотний зв'язок з персоналом ТС є необхідним. Зворотній зв'язок з ТС включає всі пропозиції з регіонів [1]. Таким чином, всі регіони мають свої обов'язки в управлінні ризиками. Після попереднього рішення про загальнодержавні та регіональні заходи управління ризиками підрозділ MoF виробляє План управління податковими ризиками.

З метою управління податковими ризиками в контексті менеджменту фіскальних органів в Італії було створено Центральну дирекцію з оцінки податкових ризиків, структура та функціональні напрями якої відображені на рис. 2.

Центральна дирекція з оцінки податкових ризиків

Рис. 2. Напрями та сфери управління податковими ризиками в Італії

Джерело: побудовано авторами на основі [1].

Центральна дирекція з оцінки податкових ризиків поділена на певну кількість структурних підрозділів, кожний з яких виконує певні функції. Це дозволяє більш точніше визначати джерела податкових ризиків, оцінювати їх та приймати рішення щодо їх ліквідації. Крім того, аналіз податкових ризиків великих платників проводиться окремо по чотирьох регіонах країни: півночі, сходу, півдня і заходу [1].

Три структурні підрозділи в дирекції в основному залучені до аналізу ризиків, націлених на виявлення ухилення від сплати податків та податкового шахрайства: відділ аналізу та досліджень, відділ стратегій контролю та відділ великих платників податків [1].

Відділ аналізу та досліджень був створений з метою ідентифікації ризику та шляхів його розслідування, які дозволяють виявити ухилення і шахрайства.

Діяльність відділу аналізу та досліджень розкривається через напрями:

– аналіз явищ невідповідності;

– розробка методів дослідження в конкретних галузях;

– пошук відповідної інформації у внутрішніх та зовнішніх базах даних.

Розвідувальна служба відіграє важливу роль в процесі ідентифікації основних показників ризику. Всі необхідні дані сформовані і оброблені за допомогою внутрішніх баз даних (тобто загальних «порушників» податкового законодавства), громадян-резидентів країн з пільговими податковими режимами тощо. На регіональному та місцевому рівнях було створено підрозділ аналізу та досліджень з певними визначеними функціями персоналу. Ці працівники аналізують надану їм інформацію на центральному рівні, але й можуть здійснювати і конкретний «територіальний аналіз» власних баз даних [1].

Відділ стратегії контролю зобов'язаний здійснювати:

– планування досліджень;

– розробку щорічного плану контролю;

– вибір платників податків, підозрюваних в ухиленні від сплати податків;

– координацію контролю.

Для того, щоб планувати здійснення контролю, підрозділ стратегії контролю проводить аналіз інформації, зареєстрованої в Податковому реєстрі (Anagrafe Tributaria) та згодом вибирає платників податків, що можуть викликати ризикові ситуації, на основі коефіцієнтів ризику. Відділ великих платників податків планує і здійснює щорічний контроль за основними видами діяльності компанії, що орієнтовані на багатонаціональні групи та випадки трансфертного ціноутворення, злиття, вкладення активів і обмін акцій.

З метою ефективного управління ризиками, адміністрація фінансів Німеччини постійно вирішує організаційні, кадрові та правові питання. Здійснюються заходи за пропозиціями різних регулярних робочих груп, в яких задіяні фахівці всіх федеральних органів, федеральний головний офіс і федеральне міністерство. Структура управління податковими ризиками в Німеччині представлена наступним чином (рис. 3).

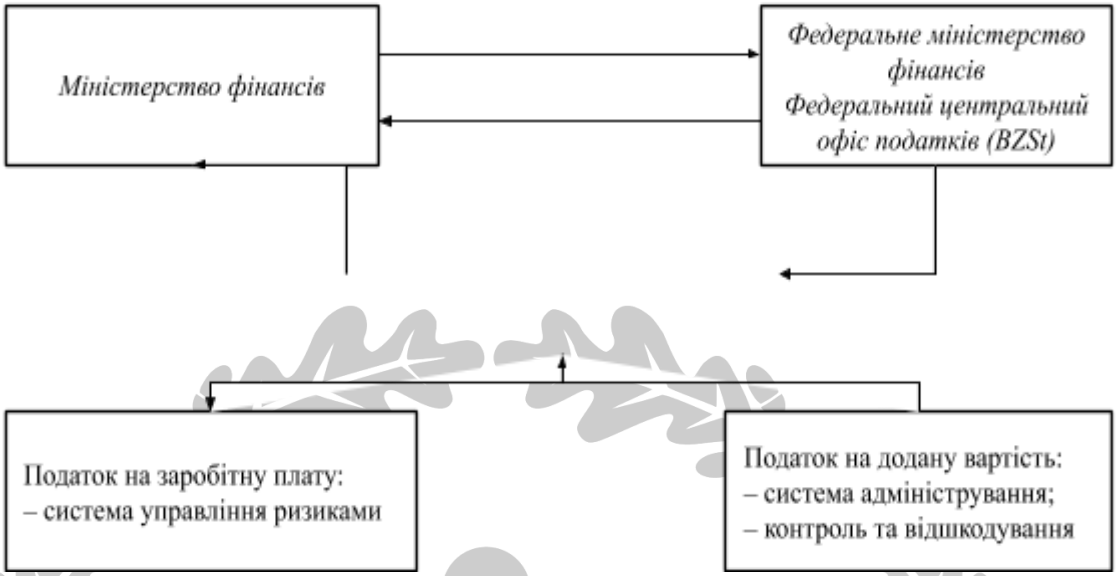

Рис. 3. Структура управління податковими ризиками в Німеччині

Джерело: побудовано авторами на основі [1].

Для того, щоб бути підготовленим при збільшенні випадків виникнення ризиків, управління фінансами Німеччини постійно вирішує організаційні, кадрові та юридичні питання. Заходи та пропозиції складаються на основі різних регулярних робочих груп, в яких присутні експерти з усіх федеральних земель, федерального Центрального офісу і федерального міністерства. Весь практичний досвід управління ризиками пропонується місцевими і регіональними рівнями влади, який в подальшому буде обговорюватися цими робочими групами.

Список використаних джерел

1. Risk management guide for tax administrations: Fiscalis Risk Analysis Project Group // European Commission's Taxation and Customs Union Directorate General, 2006. – 98 p.

2. Андрущенко В. Ризики – сигнали тривоги в оподаткуванні / В. Андрущенко, Т. Тучак // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України. – 2010. – № 2 (49). – С. 74–83.

Грищук В. Л.,
к.ю.н., начальник кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, Університет державної фіскальної служби України
Суєцький А. А.,
курсант Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

В умовах становлення та розвитку економічно і політично стабільної країни все більшого значення набуває удосконалення системи державного управління. Актуальність теми полягає у тому, що наразі для ринкової економіки державний фінансовий контроль є особливою сферою діяльності, в якій на практиці відбувається природна, органічна взаємодія матеріальних і фінансових відносин в рамках єдиного товарно-грошового комплексу. При цьому застосування різних форм державного впливу на економіку не означає, що ринкові відносини замінюються адміністративними, так як держава здійснює контрольні повноваження лише в рамках матеріальних і фінансових ресурсів, що знаходяться в її розпорядженні. Удосконалення державного фінансового контролю є важливою гарантією збереження соціальної спрямованості економічної, а також фінансової політики держави в процесі здійснення нею фінансової діяльності. Тобто можна зазначити, що роль і функції держави в нових ринкових умовах, стають однією з характерних змістовних складових сутності державного фінансового контролю, без якого на сьогоднішній день наша країна не зможе «вижити».

Варто звернути увагу, що у літературі широко зображено визначення сутності контролю, яке полягає в «регулярній перевірці дотримання господарського законодавства, виявленні відповідних порушень» [1, с.8]. Така позиція протирічить правовій концепції сутності контролю, оскільки зводить його лише до способу забезпечення законності, до перевірки дотримання

правових норм. З таким вузьким трактуванням важко погодитися. За всієї важливості дотримання законів, підзаконних актів не можна сутність контролю зводити лише до цього. Адже існують зворотні зв'язки, які у свою чергу полягають в активному впливі контролю на більш раціональне використання ресурсів, усунення перепон на шляху оптимального функціонування різних ланок управління.

У працях наступних вчених, а саме: О.І. уточнюючи Барановського, М. прийнятихСтуденикіної, І. поділяється Іванової, Є. функціїТонкова тонков, адже С. залежністьМасалитіна, Ю. однієї Пивовара, О. автор Василика та приватногоА приро К. адже Павлюка висвітлено ключові аспекти дослідження поняття контролю.

Досліджуючи дане поняття І. Іванова зазначає, що сучасна міжнародна теорія і практика вже інакше трактує поняття контролю. Оскільки у процесі контрольних дій контролюючими органами чи особам потрібно не просто виявити факт відхилення від норми, а й проаналізувати природу порушень та з'ясувати залежність між контрольними відхиленнями в окремих частинах системи і загалом [2, с.17]. За результатами перевірки обов'язково роблять висновок про причини порушення та його наслідки для задоволення інтересів державного та приватного сектору економіки.

О.І. Барановський зазначає про те, що контроль, «як одна зі складових управління, представляє собою систему моніторингу процесу функціонування керованого об'єкта з метою оцінки аргументованості й ефективності прийнятих управлінських рішень, виявлення відхилення від цих рішень і здійснення відповідного коригування дій» [1, с.8].

Необхідно зазначити, що сьогодні серед вчених і практиків відсутня єдність стосовно вибору критеріїв й ознак класифікації різновидів контролю. Так, за М. Студеникіною, з огляду на організаційний взаємозв'язок контролюючого і підконтрольного об'єктів, контроль поділяється на внутрішній і зовнішній. При цьому автор вважає, що внутрішній контроль здійснюється стосовно органів однієї системи, а зовнішній - організаційно не підпорядкованих об'єктів [3, с.47]. Уточнюючи подібну класифікацію, Є. Тонков і С. Масалитіна у внутрішньому виокремлюють відомчий і внутрівідомчий, а у зовнішньому - позавідомчий, надвідомчий і міжвідомчий різновиди контролю [4, с.48].

За суб'єктами Є. Тонков і С. Масалитіна виділяють такі основні види контролю, як державний і громадський, які належать до різновидів соціального контролю [4, с.49]. В свою чергу, державний контроль може диференціюватися як такий, що здійснюється відповідно органами законодавчої, виконавчої і

судової влади. Залежно від особливостей суб'єкта, в більш розгорнутому розумінні, контроль можна поділити на такі види, а саме: державний, муніципальний, громадський та контроль приватних структур.

При цьому Ю. Пивовар класифікує відповідні наукові підходи з виділенням чотирьох їх основних груп: перша група науковців розглядає державний фінансовий контроль як функцію контролю; друга - вважає недоцільним звужувати контроль лише до способу забезпечення законності і фінансової дисципліни, передбачаючи наявність зворотного зв'язку, вираженого у впливі контролю на більш раціональне використання фінансових ресурсів; третя — оцінює його як діяльність з нагляду та перевірки; четверта група вчених - вважають, що державний фінансовий контроль виступає засобом оцінки досягнення мети [5, с.32].

Підсумовуючи всі загальні визначення поняття «державного фінансового контролю» та узагальнюючи проведений аналіз, можна прийти до висновку, що державний фінансовий контроль – це система безупинних контрольних дій за функціонуванням об'єктів управління, що проводяться органом державного фінансового контролю, з метою формування інформаційних засад прийняття управлінських рішень або їх коригування для досягнення поставлених цілей найбільш ефективним способом.

Науковці О. Василик та К. Павлюк підкреслюють, що роль державних фінансів в економіці країни визначається тим, яку величину фінансових ресурсів держава мобілізує у своє розпорядження та на які цілі і як ефективно їх використовує [7, с. 25]. При цьому необхідно зауважити, що держава може користуватися тільки ресурсами, що зосереджені у бюджетній системі, централізованих та децентралізованих державних фондах та державних фінансових інституціях, що логічно підводить до необхідності дослідження бюджетної системи.

Таким чином, з огляду на викладене, є підстави стверджувати, що незважаючи на різноманітні погляди вчених, поняття «контроль» є ключовим аспектом для всієї фінансової системи держави, як за організаційною, так і за внутрішньою будовою, адже саме вона допомагає державі формувати, розподіляти і використовувати централізовані і децентралізовані грошові фонди.

Список використаних джерел

1. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення). Монографія. К.: Вид-во Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2004. 759 с.

2. Іванова І. Державний фінансовий контроль: Парадигми розвитку: монографія. К.: Академвидав, 2010. 168 с.

3. Хмельков А.В. Формування цілісної системи державного фінансового контролю в Україні. Монографія. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. 292 с.

4. Шевчук О.А. Державний фінансовий контроль: питання теорії та практики. Монографія. К.: УБС НБУ, 2013. 431с.

5. Юрій С.І., Федосов В.М. Фінанси. Підручник. К.: Знання, 2008. 611 с.

6. Василик О.Д. Державні фінанси України. Підручник. К.: НІОС, 2002. 608 с.

Рекуненко Т. О.,
доцент кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки, Університету державної фіскальної служби України
Улітич І. В.,
курсант ФППППКППМ, Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Одним із ключових завдань управління є контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів. Особливе значення фінансовий контроль має у державному секторі, адже дотримання чітких стандартів у бюджетній сфері сприяє досягненню соціальної стабільності, економічної безпеки та високого рівня добробуту населення. Від ефективності фінансового контролю значною мірою залежить довіра суспільства до влади та державних інституцій, що обумовлює актуальність дослідження питань ролі фінансового контролю у забезпеченні економічної стійкості держави.

Вагомий внесок у розвиток теоретичних засад та методичних підходів державного фінансового контролю здійснили такі вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти, як: Благун І.Г., Виговська Н.Г. [1, с. 104-111], Гуцаленко Л.В., Дікань Л.В. [2, с. 92], Калюга Є.В., Коцупатрий М.М., Лисяк Л.В. [3, с. 200-

206], Піхоцький В.Ф., Синюгіна Н.В., Хомутенко А.В. та ін. Проте, наявність широкого розмаїття тлумачень поняття «державний фінансовий контроль» у науковій економічній літературі, які іноді суперечать один одному, призводять до неоднозначного розуміння цієї категорії, що в кінцевому випадку ускладнює вибір форм, методів та інструментів контролю при здійсненні контрольно-ревізійних заходів.

Колектив авторів, серед яких Гуцаленко Л. В., Коцупатрий М.М. розглядають поняття «фінансовий контроль» як: комплексна і цілеспрямована фінансово-правова діяльність органів фінансового контролю або їхніх підрозділів чи представників, а також осіб, уповноважених здійснювати контроль, що базується на положеннях актів чинного законодавства. Він полягає в установленні фактичного стану справ на підконтрольному об'єкті щодо його фінансово-господарської діяльності та спрямований на забезпечення законності, фінансової дисципліни і раціональності в процесі формування, розподілу, володіння, використання та відчуження активів для ефективного соціально-економічного розвитку всіх суб'єктів фінансових правовідносин [4, с. 300-305].

А от Хомутенко А.В., розглядаючи сутність фінансового контролю, зазначає, що «фінансовий контроль – це система дій та контрольних заходів органів державної влади і окремих суб'єктів господарювання при управлінні фінансами, яка направлена на попередження та усунення фінансових правопорушень, неефективного управління фінансовими ресурсами та активами з боку підприємств, організацій та установ у процесі їх фінансово-господарської діяльності» [5, с. 188].

Фінансовий контроль є багаторівневим і багатостороннім, оскільки фінансова система держави охоплює всі види грошових фондів, як на державному і регіональному, так і на рівні окремих господарюючих суб'єктів.

Н. Завалко зазначає, що на сучасному етапі однією із реальних загроз для фінансової системи є зростання кількості та обсягу порушень у сфері використання державних фінансових ресурсів, що часто стосується і діяльності тих державних контролерів, що покликані запобігати нераціональному використанню коштів платників податків. Така ситуація вимагає зміни підходів до організації фінансового контролю з боку держави у напрямі уникнення дублювання повноважень контролюючих органів, розкриття фінансових махінацій, посилення фінансової дисципліни, що у результаті має сприяти зростання рівня фінансової безпеки країни [6].

На сьогоднішній день питання державного фінансового контролю являється актуальним зважаючи на необхідність створення в Україні

інтегрованої інформаційно-аналітичної системи обліку і контролю, що сприятиме ефективному управлінню державними фінансовими ресурсами, зниженню кількості порушень, розкрадань державних ресурсів, та загалом зумовить покращення економічного та соціального клімату в країні. На нашу думку, для України важливе значення має глибша імплементація у законодавчо-нормативній базі загальновизнаних в світі принципів контролю.

Інформаційною основою інформаційно-аналітичної системи є центральна база даних, яка є основним місцем розміщення всіх даних, що використовуються в аналізі, плануванні, ухваленні рішень щодо проведення ревізійних дій і політики органів контролю.

Отже, зазначене вище підтверджує необхідність впровадження нових технологій і наукових розроблень у діяльність органів контролю. Але важливо й те, що необхідна державна централізація такого впровадження, оскільки різне застосування інформаційних і комп'ютерних технологій призведе до того, що надалі їх об'єднання для створення єдиної державної інформаційної бази буде практично неможливим або супроводжуватиметься значними витратами. Звичайно, це потребує істотних капіталовкладень, але з урахуванням довгострокової перспективи розвитку економіки України загалом ці капіталовкладення мають швидко окупитися.

Список використаних джерел

1. Виговська Н. Державний фінансовий контроль у системі регулювання земельних відносин. *Галицький економічний вісник*. 2012. 4(37). С. 104–111.

2. Дікань Л.В. Фінансовий контроль: теорія та методологія: монографія. Харків: Вид. ХНЕУ. 2009. 92 с.

3. Лисяк Л.В. Розвиток державного фінансового контролю в Україні. *Економічний вісник університету*. 2015. Вип. 26(1). С. 200–206.

4. Гуцаленко Л.В. Формування економічної сутності державного фінансового контролю. *Збірник наукових праць Вінницького ДАУ*. 2008. Вип. 36. С. 300–305.

5. Хомутенко А.В. Система фінансового контролю за діяльністю небанківських неприбуткових фінансових установ України: монографія. Одеса: Друк, 2009. 188 с.

6. Zavalko N. A. Improving financial control over the government system. Espacios. 2017. № 38 (29).

Громова Т. М.,
доцент кафедри економічної теорії,
Університет державної фіскальної
служби України
Файчук Я. О.,
здобувач вищої освіти першого рівня,
Університет ДФС України,
м. Ірпінь, Україна

СТРАХОВА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ З БОКУ МІНФІНА У СОЦІАЛЬНОМУ СТРАХУВАННІ

Державний контроль являється важливою складовою правової держави. Спроби реформування, які проводяться в Україні та спрямовані на повноцінне функціонування держави, не можливі без фінансових ресурсів. Для того, щоб такі ресурси вчасно надходили до державного бюджету та могли бути розподілені належним чином, потрібно правильно сформувати та врегулювати державний контроль за всіма фінансовими сферами, зокрема й за соціальним страхуванням.

А втім, розвиток державної страхової галузі на новітній стадії втілення низки соціальних і грошових реформ не обходиться без ряду негативних явищ. Досить часто трапляються такі випадки, як несплата страхового платежу під час видачі страхового поліса, фальсифікація підписів клієнтів про отримання плати у реєстрах страхових виплат, додавання липових даних про страхові випадки до офіційних документів, збільшення обсягу страхових виплат та ін. [3, с. 3].

Право на контроль як складової повноваження різних органів держави не зважаючи на функції чи завдання, які поставлені перед ними, забезпечує Конституцій України. Згідно з чинним законодавством внутрішньовідомчий контроль здійснюють усі органи держави. Більшості з них надані повноваження щодо здійснення міжвідомчого та позавідомчого контролю [1, с. 57].

Центральні органи виконавчої влади, такі як Міністерство фінансів, Міністерство юстиції, Міністерство праці України у ході буденної діяльності регулярно реалізовують державний контроль, який розповсюджується на об’єкти відомчої належності, підпорядковані їм. У процесі здійсненні цього контролю вони перевіряють додержання законів, урядових постанов й указів, актів вищих органів, стан дисципліни й ефективність роботи апарату, розстановку і використання кадрів, роботу з розгляду звернень громадян тощо. Контроль

організовують безпосередньо керівники вищих щодо підконтрольного об'єкта галузевих органів, їх структурних підрозділів, провадиться він працівниками апарату – відповідними спеціалістами [1, с. 62-63].

Закон України «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» надає повноваження виконувати державний контроль у галузі обов'язкового державного суспільного страхування повіреному Кабінетом Міністрів України центральному органу виконавчої влади. Державний контроль за цільовим витраченням коштів Пенсійного фонду України виконує центральний орган виконавчої влади у фінансовій галузі – Міністерство фінансів України, Рахункова палата України та територіальні органи Мінфіну. Детальнішу інформацію щодо наглядових повноважень Мінфіну можна знайти у Положенні про Міністерство [4, с. 610].

Міністерство фінансів України займається проведенням єдиної державної фінансової, податкової, бюджетної політики, направленої на втілення визначених завдань соціального й економічного розвитку України, виконує координацію функціонування інших центральних органів виконавчої влади [5, с. 113]. Ба більше, Міністерство фінансів реалізовує державну політику у галузі державного фінансового контролю в межах своєї компетенції, координує та спрямовує діяльність органів виконавчої влади, повірених на здійснення контролю за додержанням бюджетного законодавства, зокрема, за партнерами публічних страхових відносин:

1. Установлює суми прибутків Державного бюджету України від надходжень грошей, які передаються до нього з місцевих бюджетів; визначає форми, розмір та напрямок витрат Державного бюджету України у публічних страхових відносинах, які проявляються у вигляді надання допомоги, субвенції окремим адміністративно-територіальним одиницям; формує єдину інформаційно-аналітичну концепцію обліку й управління грошима та пенсійного забезпечення та суспільної сфери. Для визначення зазначених параметрів Міністерство фінансів здійснює перевірку зазначених матеріалів, виконує аналіз отриманої інформації, таким чином підтримує державний контроль у галузі публічної страхової діяльності;

2. Покращує способи формування бюджету, виконує методичний нагляд у цій галузі; схвалює у визначеній процедурі плани рахунків, характерні різновиди бухгалтерського обліку та звітності, інструкції щодо їхнього використання, систему формування звітності; оцінює якість фінансового забезпечення планів договорів стосовно регіонального розквіту та державних помислів суспільно-економічного розвитку територій; узгоджує головні течії

контрольно-наглядової діяльності органів Державної фінансової інспекції України;

3. Контролює використання грошей державного та місцевих бюджетів у межах своєї компетенції; здійснює перевірки фінансово-бухгалтерських звітів, кошторисів, документів, планів та інших документів у міністерствах, решти центральних і місцевих органах виконавчої влади, місцевих самоврядних органах, в установах, на підприємствах й організаціях будь-яких форм власності стосовно зарахування, перерахування та розподіл коштів державного бюджету, а також отримання пояснення, довідки та даних щодо проблем, які виникають у процесі перевірки, тобто виконує наглядові заходи; схвалює види запиту про повернення витраченої суми субвенції не за цільовим призначенням, та відомостей про встановлення фактів нецільового використання дотації.

Втілюючи вказані заходи задля з'ясування порядку витрачання окремими підконтрольними суб'єктами активів, Міністерство фінансів України здійснює державний контроль у галузі соціальної страхової діяльності.

Список використаних джерел

1. Гаращук В.М. Повноваження державних контролюючих органів / В.М. Гаращук // Проблеми законності. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 1999. – Вип. 38. – С. 57, С. 62–63.

2. Попередження та викриття зловживань в установах, що здійснюють діяльність у сфері страхування, та в інших організаціях, пов'язаних з відшкодуванням шкоди при настанні страхового випадку : посібник / В. Ф. Ущаповський, С.Н. Баліна, А.Г. Бойков та ін. / за ред. В.Д. Сукенка, В.І. Литвиненка. – К. : Нац. акад. внутр. справ України, 2003. – С. 3.

3. Про Положення про Міністерство фінансів України : Указ Президента України від 08.04.2011 р. № 446/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 11 (20.04.2011). – Ст. 610

4. Фещук В.В. Правове регулювання пенсійного страхування в Україні (фінансово-правовий аспект) : монографія / В.В. Фещук, Ю.О. Тараненко, Ю.І. Пивовар ; за заг. ред. В.В. Фещука. – К. : Аванпост-прім, 2010. – С. 113.

Рябченко Ю. Ю.,
д.ю.н., професор,
професор кафедри цивільного
права і процесу
Університет державної фіскальної
служби України
Чобітько О. А.,
студентка ННІ Права
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СТАНДАРТ ДОКАЗУВАННЯ У СУДОВІЙ АДМІНІСТРАТИВНІЙ СПРАВІ, ЩО ВИНИКАЄ ІЗ ПОДАТКОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

Відповідно статті 1 Конституції України визначено, що Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальної правовою державою. Реалізація цієї норми передбачає цілеспрямовану, ефективну управлінську діяльність усіх державних органів у межах повноважень, наданих чинним законодавством, особливо щодо сфери податкових правовідносин. З іншого боку платники податків мають сприяти реалізації цієї конституційної норми через законослухняну поведінку, високий рівень правосвідомості та розуміння належного виконання кореспондуючого обов'язку щодо сплати податків і зборів в порядку і розмірах, встановлених законом, що прямо передбачено ст.67 Основного Закону [1, с.6].

Науковці в галузі адміністративного права та судочинства, розкривають питання стандарту доказування під час вирішення податкових спорів та наголошують на тому, що податкові правовідносини є однією із суперечливих сфер з точки зору співвідношення публічних та приватних інтересів.

При написанні даної роботи значний вплив мали фундаментальні праці таких вчених як: С. С. Алєксєєва, Н. Л. Бартунаївої, Ю. П. Битяка, Є. В. Додін, О. А. Лук'янова, М. П. Кучерявенка, А.Т. Комзюка, А.П. Рябченко, В.В.Тильчика, Щербакова О.Ю. та інших

Податкові спори виникають при реалізації публічно-правових відносин. При цьому зміст даних відносин обумовлюють спрямованість та послідовність дій, адміністративного суду, уповноваженого розглядати та вирішувати конкретний публічно-правовий спір [2, с. 40].

У податкових правовідносинах особливого значення набувають стандарти доказування.

У теорії права розглядають 3 основні стандарти доказування, властиві англо-американській системі права: баланс імовірностей (*balance of probabilities;* аналогічний американський стандарт – *preponderance of the evidence*, «перевага доказів»), «поза розумними сумнівами» (*beyond reasonable doubt*) і «чітких та переконливих доказів» (*clear and convincing evidence*). На практиці трапляються й інші стандарти доказування: «поза тінню сумнівів» (*beyond the shadow of a doubt*), «окремі достовірні докази» (*some credible evidence*) та ін.

Кодекс адміністративного судочинства не встановлює стандартів доказування при вирішенні податкових та інших спорів. Хоча КАС у ст.78 побіжно згадує категорію «обґрунтовані сумніви», відсутність яких є підставою для звільнення від доведення визнаних сторонами обставин, він не формулює стандартів доказування як таких.

Це призвело до того, що на рівні суду касаційної інстанції тривалий час існували 2 різні правові підходи при виборі стандарту доведення в податкових спорах – «поза розумним сумнівом» і «встановлення об'єктивної істини». Так Вищий адміністративний суд неодноразово підкреслював необхідність дотримуватися позиції, викладеної в п.53 рішення Європейського суду з прав людини у справі «Федорченко і Лозенко проти України». Відповідно до вказаної позиції суд при оцінці доказів керується критерієм доведення «поза розумними сумнівами» [3].

Повністю погоджуємося з Щербаковою О. Ю., що наголошує на важливості розроблення та закріплення в законодавстві чіткої регламентації конкретних проявів податково-процесуального правового механізму. Напрацювання стандартних моделей поведінки учасників податкового процесу, визначення критеріїв оцінки їх дій (бездіяльності) в сучасних умовах є вкрай нагальним завданням, що:

а) сприятиме значному зниженню кількості порушень з боку всіх суб'єктів податково-процесуальних правовідносин, учасників податкового процесу;

б) спростить провадження з позасудового розв'язання податкових спорів, забезпечить швидке, ефективне та передбачуване вирішення податкових конфліктів;

в) значно зменшить корупційне навантаження у цій сфері [4, с. 11].

З вище викладеного можна зробити висновок, що необхідно врегулювати питання на законодавчому рівні щодо стандартів доказування, а саме до Податкового кодексу України внести зміни та поповнення які б вирішували

питання у сфері стандартів доказування податкових спорів, а в Кодексі адміністративного судочинства конкретизувати питання, стандартів доказування з інших спорів.

Список використаних джерел

1. Правове регулювання управлінської та правоохоронної діяльності у сфері оподаткування : колективна монографія / за заг. ред. проф. О. П. Рябченко. - Х. : Панов, 2016. 472 с.

2. Цвіра Д. М. Процесуальне значення принципів адміністративного судочинства під час вирішення податкових спорів. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 3 том 2. С. 39–43.

3. Гетьманцев Д. Діалектика істини або які стандарти доведення застосовні в податкових спорах?. *Закон і бізнес.* 2018.URL: https://zib.com.ua/ua/134387-yaki_standarti_dovedennya_zastosovni_v_podatkovih_sporah.html.

4. Щербакова О. Ю. Предмет доказування у податкових спорах: автореф. дис. … канд. юрид. наук: 12.00.07 / Нац. Університет ім. Ярослава Мудрого , Харків, 2015. 20 с.

Міщенко Т .М.,
к.е.н., доцент кафедри
аудиту та економічного аналізу,
Університет державної фіскальної
служби України
Шостак А. С.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОЦІНКА СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ

Функціонування бюджетних установ в Україні в нових економічних умовах вимагає збалансованого, цільового та максимально ефективного використання фінансових ресурсів. Неабиякої важливості в процесі аудиту набуває оцінка системи внутрішнього контролю бюджетної установи. Це

зумовлено тим, що правильно сформована така система здатна навіть без зовнішніх впливів попереджувати значні обсяги порушень.

Традиційно вчені виділяють три основних етапи оцінки системи внутрішнього контролю:

- загальне ознайомлення із системою внутрішнього контролю;
- первинна оцінка надійності системи внутрішнього контролю;
- підтвердження достовірності оцінки системи внутрішнього контролю [1, 2,].

Система внутрішнього контролю у бюджетній установі насамперед спрямована на дотримання бюджетного законодавства з метою забезпечення ефективного і раціонального управління бюджетними коштами установи та передбачає необхідність:

- оцінювати систему управління бюджетними коштами;
- перевіряти правильність ведення бухгалтерського обліку та достовірність фінансової й бюджетної звітності;
- досягати максимальної економії бюджетних коштів, їх цільового використання, ефективності та результативності в діяльності розпорядників бюджетних коштів шляхом прийняття раціональних управлінських рішень;
- проводити аналіз та оцінку стану фінансової й господарської діяльності розпорядників бюджетних коштів;
- запобігати порушенням бюджетного законодавства та забезпечення інтересів держави у процесі управління об’єктами державної власності;
- обґрунтовувати планування надходжень і витрат бюджету;
- підвищувати ефективність контрольних процедур для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Цікавим, на наш погляд, є британський досвід дослідження системи внутрішнього контролю. Так, для тестування внутрішнього контролю створюється система тверджень (оцінок), яка включає наступні компоненти:

- C (completeness) – є гарантія, що всі трансакції повністю відображено;
- O (occurrence) – відображення трансакцій мало місце;
- в)V(valuation) – відображені трансакції піддаються вимірюванню;
- R (regularity) - відображені трансакції є законними;
- D (disclosing) - відображені трансакції розкриваються у відповідності зі стандартами та іншими вимогами [3, с. 65].

Система внутрішнього контролю існує в будь-якій бюджетній установі, але ефективність її забезпечується не завжди. Це зумовлено кризовими явищами в

економіці країни, також установи не завжди мають висококваліфікований персонал, достатні матеріальні ресурси та необхідні знання для організації системи внутрішнього контролю і ефективного та раціонального використання його результатів.

Отже, оцінка системи внутрішнього контролю відіграє важливе місце в діяльності бюджетної установи. Адже така оцінка дозволяє зрозуміти наскільки є надійною система внутрішнього контролю установи, тобто запобігає появі помилок і порушень, які значною мірою впливають на прийняття необхідних управлінських рішень. А також, виявляє чи результативні заходи контролю застосовуються для перевірки раціональності використання бюджетних коштів. Тому, оцінка системи внутрішнього контролю є необхідною складовою ефективної діяльності бюджетної установи.

Список використаних джерел

1. Петрик О. А. Аудит: методологія і організація 2003. №2(55). 260 с.
2. Дорош Н.І. Аудит: методологія і організація 2001. №1(55). 402 с.
3. Мамишев А.В. Методологія дослідження системи внутрішнього фінансового контролю: британський досвід. *Матеріали науково-практичної конференції «Аудит фінансової та господарської діяльності бюджетних установ: проблеми та шляхи запровадження».* 2005. С 144 .

ГромоваТ. М.,
доцент кафедри економічної теорії,
Університет державної фіскальної
служби України
Шульга Є. В.,
студент ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

КОНТРОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ

Державні фінанси — це система бюджетних і позабюджетних коштів, які, формуються та управляються державою. У свою чергу, бюджетні кошти включають державний і місцеві бюджети. Позабюджетними коштами є спеціальні кошти (доходи бюджетних установ за надані платні послуги) та фонди соціального страхування (Пенсійний фонд, Фонд соціального страхування від

нещасних випадків на виробництві, Фонд соціального страхування на випадок втрати працездатності)[1, с. 6].

Система державних фінансів має забезпечувати ефективне використання урядом ресурсів для передбачених цілей, виконання стратегічних, національних і політичних цілей, управління фінансовими ризиками , розподіл ресурсів між різними рівнями та сферами діяльності урядових агенцій .

Фінансовий контроль залежить від суб'єктів , розрізняють такі його види: державний – цей контроль здійснюють відповідні державні органи фінансового контролю України; громадський – контроль здійснюють громадські партії, профспілки і організації, які мають великий інтерес в протидії корупції; комерційний – контроль здійснюють аудиторські компанії, послуги яких , повинні бути оплаченими. Зазвичай вони використовують різні методи , такі як: інформаційно-роз'яснювальні роботи, моніторинги, дослідження, антикорупційні експертизи.

В свою чергу до об'єктів контролю ми можемо віднести: місцеві бюджети; цільові фонди місцевого самоврядування;місцеві запозичення; комунальне майно і земля; фінансова діяльність учасників бюджетного процесу на місцевому рівні та підприємств комунальної власності [2, с. 17].

Фінансовий контроль має забезпечувати належне управління державними фінансами. Він здійснюється державними контролюючими органами, але у розгляді питання моніторингу державних коштів може вносити ЗМІ, неурядові організації і комерційні аудиторські компанії .

На стадії розвитку в Україні знаходиться система органів державного фінансового контролю , хоча і є основні складені і функціонуючі елементи. Фінансовий контроль в Україні здійснюється органами виконавчої влади, органами законодавчої влади і спеціальними органами державного фінансового контролю.

В Україні державному фінансовому контролю підлягають органи державної влади, державні підприємства і установи, а також підприємства, установи і організації за участю держави, також організації, що фінансуються за рахунок бюджетних коштів державні бюджетні , підприємницькі структури і фізичні особи в частині сплати податків і здійснення діяльності, регульованої державою.

На даний момент державний фінансовий контроль зазнає значних змін: змінюється зміст , звужується сфера його дії. Він приділяє значну увагу макроекономічним процесам, включаючи контроль за рухом ВВП, , грошовою масою .

Таким чином, Україна долучається до міжнародних організацій, які визначають принципи контролю за державними фінансами. Не звертаючи увагу на те, що ці принципи є в українському законодавстві і в більшості випадків правові норми не виконуються або порушуються.

Список використаних джерел

1. Контроль за державними фінансами: метод. Посібник / Ковальчук Я., Октисюк А., Бочі А., Макгрет П., Захарова О. Київ : МЦПД , 2015. 33 с.

2. Місцеві фінанси: навч. посібник / М. О. Євдокімова; ХНАУ ім. В. В. Докучаєва. — Х., 2014. — 343 с.

Громова Т. М.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної теорії,
Університет державної фіскальної служби України
Яковчук А. В.,
Студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ КОНТРОЛЮ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ

В наш час, як ніколи раніше, постає така проблема, як забезпечення ефективного здійснення державного фінансового контролю. Державний фінансовий контроль є найважливішою функцією управління для будь-якої держави. Саме від цього контролю залежить те, наскільки успішно функціонує фінансово-кредитна система. ДФК спрямований на покращення якості усіх галузей суспільного життя, адже на сучасному етапі розвитку важливими є операції, пов’язані з безперервним рухом коштів.

Більшість із нас свідомо розуміє, що ефективний розвиток економіки багато в чому залежить від оперативної і достовірної інформації про стан матеріальних і фінансових ресурсів держави та можливості ними управляти.

Фінансовий контроль стає засобом консолідації нації та користується довірою громадян за тієї умови, коли він є об'єктивним і незалежним від тих органів, які розпоряджаються державними коштами.

Актуальність даної проблеми зумовлена необхідністю підвищення ролі держави у відбудові національної економіки. Державний фінансовий контроль здійснюється певними органами виконавчої влади, тому першочерговим є покращення діяльності та взаємодії цих органів. Метою цього є спрямування єдиної державної фінансової політики на інвестиційно-інноваційний розвиток господарства країни, знищення корупції, Зниження рівня бідності та безробіття та підвищення матеріального добробуту та якості життя населення [1, с.170].

Вчені, що досліджують проблеми ДФК, і професійні працівники контрольних органів неодноразово констатують недостатню ефективність комунікації під час проведення контрольних заходів. Механізм взаємодії органів ДФК повинен ґрунтуватися на системному підході, який передбачає конструктивну взаємодію контрольно-облікових органів різних рівнів, законодавче забезпечення їхнього функціонування, єдину методологію спільної діяльності, створення єдиного інформаційного простору. Такий підхід дасть змогу зробити державний фінансовий контроль невід'ємною частиною соціально-економічного життя загалом, допоможе аналізувати та брати до уваги всі значущі чинники економічного розвитку країни, ефективно оцінювати та прогнозувати наслідки фінансових рішень [2, с. 140].

ДФК у нашій країні, як вже було зазначено, здійснюють набір державних органів, таких як: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів, Національний банк, Міністерство фінансів, Фонд державного майна, Рахункова палата, державна податкова служба, державна контрольна ревізійна служба, інші державні органи згідно з чинним законодавством. Вони виконують окремі контрольні функції.

Незалежний фінансовий контроль проводиться асоціаціями банківських установ, промисловців і підприємців, внутрішньогосподарськими контрольними органами на госпрозрахункових засадах.

Проте, чинні закони не відображають комплексне інформаційне забезпечення ДФК один з одним, вони також не передбачають взаємодію цих органів з правоохоронними органами та громадськістю. Це, на жаль, є нагальною проблемою для суспільства, адже відсутність чіткого механізму та злагодженості породжує плутанину у формах їх звітності. Це також призводить до дублювання їх діяльності, виконання одного і того самого контролю кількома суб'єктами ДФК. Багато чого залишається поза їх увагою. Дуже часто перевіряють одні й ті самі об'єкти, не помічаючи при цьому інших, де здійснюються порушення. В

результаті цього виникають загрози національній безпеці держави такі як корупція та крадіжки великих сум із державного бюджету. Саме тому координація та ефективна взаємодія між контролюючими суб'єктами є першочерговою умовою забезпечення надійного ДФК.

Метою діяльності всіх контрольних органів є охорона та захист інтересів держави та суспільства у сфері фінансової політики. Вони діють на основі таких принципів: законність, плановість, публічність, об'єктивність тощо. Проте, кожен орган має свої завдання, функції, повноваження, застосовуючи різноманітні форми і методи для досягнення єдиної мети. Всі контролюючі органи по-різному оформлюють результати своєї діяльності, в їх актах відображено специфіку саме їх діяльності, вони мають різну чинність. Однак, з різних позицій вони вказують виявлені помилки та порушення у фінансовій сфері та вказують на шляхи вирішення цих проблем [3, с.14].

Як вже було зазначено вище, незважаючи на відмінності у діяльності, органи фінансового контролю повинні взаємодія ти один з одним, адже через розрив між ними призведе того, що деякі об'єкти перевірятимуться неодноразово, а деякі взагалі залишатимуться поза межами контролю. В результаті об'єднання зусиль контрольних органів підвищиться ефективність та результативність їх діяльності, що дасть змогу охопити контрольними заходами всі підконтрольні об'єкти, отримувати найбільш повну інформацію про підконтрольний об'єкт, про всі сфери його діяльності, допоможе виявити всі наявні недоліки, сформулювати відповідні пропозиції щодо їх усунення [4, с. 114].

Проте, в деяких випадках дублювання дій органів фінансового контролю не є зайвим, а навіть необхідним, бо інколи для отримання достовірної інформації недостатньо результатів перевірки одного контролюючого органу, адже у багатьох випадках цей орган не може самостійно повною мірою застосувати ті чи інші заходи впливу. У цьому випадку застосовується такий метод контролю як ревізія.

Сьогодні органами контролю використовується безліч сучасних інформаційних технологій. Результатом цього стало створення інформаційно-аналітичної системи. Зокрема, інформаційно-аналітична система органів контрольно-ревізійного управління – це сукупність інформаційних ресурсів органів і комплекс організаційного, нормативно-правового та технічного забезпечення, за допомогою якого реалізується державна політика щодо їх створення, користування, зберігання та поширення з урахуванням вимог національної безпеки.

Однією з проблем системи фінансового контролю є те, що вона не практично виконує попереджувально-профілактичної функції. У більшості випадків вона лише констатує порушення, проте в ній немає інструментів для попередження цих порушень.

Фінансовий контроль є важливою умовою забезпечення стабільності та економічної безпеки держави. Для цього має бути досягнуто такі основні цілі:

- Збільшення дохідної частини державного бюджету;
- Посилення уваги щодо видаткової частини та економія видатків;
- Контроль та зменшення кількості правопорушень сфері фінансів;
- Зниження рівня корупції у державі.

Такі цілі повинні бути основою для визначення наступних завдань органів фінансового контролю:

- Дотримання чинного законодавства у сфері оподаткування;
- Досягнення чіткої відповідності бюджетному законодавству складання та виконання бюджетів;
- Забезпечення ефективного використання державного майна;
- Ведення правильного бухгалтерського обліку на всіх об'єктах контролю;
- Своєчасного виявлення головних резервів зростання фінансових ресурсів держави [5, с.110].

Останнім часом у світі відбуваються зміни у сфері прийняття рішень і діяльності державних установ. Тобто головна увага приділяється не розширенню сфери діяльності і збільшенню кількості управлінців, а результативності й ефективності управління, що досягається за рахунок ефективного фінансового контролю. Такий досвід може дати позитивний результат і для економіки нашої країни.

Отже, можна зробити висновок, що надійний фінансовий контроль є основою досягнення високого рівня економічного розвитку. Система взаємодії органів контролю має бути налагодженою і чіткою, це дасть змогу досягти найкращих результатів без дублювання функцій та із охопленням всіх об'єктів, де задіяні державні кошти.

Список використаних джерел

1. Бондаренко А.І. Державний фінансовий контроль як забезпечення безпеки економіки країни. Публічне управління та митне адміністрування. 2018. № 1. С. 168-172.
2. Юргелевич С.В. Система державного фінансового контролю. Фінанси України. 2002. № 4. С. 138–144 .

3. Стрельцов В. Державний фінансовий контроль діяльності органів місцевого самоврядування: автореф. дис. ... канд. держ. упр.: 25.00.02; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т держ. упр. Харків: 2005. 15 с.

4. Розпутенко І. Економічне зростання в Україні: проблеми і здобутки: метод. Вказівки. К., 2001. 135 с.

5. Стефанюк І.Б. Оцінка діяльності органів державного фінансового контролю. Фінанси України. 2018. № 1. С. 100 —111

Savchenko A. P.,
Associate Professor of the
Department of modern European Languages,
University of State Fiscal Service of Ukraine
Pylypenko V. A.,
student of the ESI of Law
University of State Fiscal Service of Ukraine
Irpin, Ukraine

ENSURING TRANSPARENCY OF PUBLIC FINANCES AS THE FIGH AGAINST CORRUPTION

The fight against corruption is one of the priorities facing Ukraine's development and integration with the European community. The experience of European countries demonstrates the need for ensuring transparency of public finance spheres a really effective way of combating corruption.

The question of transparency of public finances and its implementation in Ukraine is a topical issue for both scientists and practitioners today. Forming a categorical apparatus in this aspect requires a definition of concept «transparency» as a progressive tool in the fight against corruption. D. Spivak emphasizes that this concept a progressive tool in the fight against corruption, and therefore the principle of transparency is enshrined in law in more than 20 highly developed countries, which, in turn, is an indicator of the need to implement this principle in national law [1, p. 8].

The use of the principle of transparency for the budget process in our country will be especially relevant. Transparency of public finance, namely the budget allows the public, and especially its socially active part, which represents the interests of various segments of the population, to have an idea of the complexity and alternatives of budget decisions and to influence the authorities, actively defending their civil rights. To be more precise, transparency:

- allows every citizen to understand the data of the budget, as well as to see the services performed at the expense of collected taxes;

- enables government officials to be guided by public opinion when making final budget decisions (main areas of expenditure distribution);

- strengthens public confidence in local authorities, because understanding the actions of government officials is a prerequisite for public support;

- contributes to the improvement of social policy and the distribution of budget funds [2, p. 85].

At the same time, budget transparency must be achieved at all stages of its implementation. Unfortunately, the complexity of each stage provides many opportunities for corruption.

Budget formulation. The government forecasts expected revenue and expenditure and plans the use of resources based on policy priorities. At this stage of the budget process, it possible to prepare for future embezzlement by planning the allocation of resources according to biased criteria. Corruption can take the form of political corruption, using discretionary budgetary powers to give preferential treatment to certain groups or to allocate budget resources to projects or areas based on political affiliations or rent-seeking opportunities.

Budget approval. The budget is debated and approved by the legislature. At this stage of the process, corrupt parliamentarians, backed by political parties or businesses, may deliberately amend the budget proposal to set funds aside for later misuse or to secure favourable treatment for their constituencies. Special interest groups may also unduly influence parliamentarians to overturn the proposed budget, or to safeguard an allocation or subsidies [3, p. 2].

Budget execution. Resources approved at the budget formulation stage are disbursed to pay the salaries of public servants, running costs of the administration, provision of public goods and services to citizens, public works and infrastructure, debt management, and so on. Budget execution also covers the collection of taxes, duties, and fees. This stage of the process is the most vulnerable to corruption as the money becomes tangible and a large number of individuals are involved with monetary transactions in various ministries and public institutions and at various levels of the administration. Corruption can manifest itself in various forms, including bribery, kickbacks, embezzlement and theft. In particular, public investment projects can be distorted, both in size and in composition, for rent-seeking purposes. Bribery and kickbacks in public procurement, bid rigging and other forms of undue advantages to certain providers of services, goods and works are also common forms of corruption at this stage of the process. The tax and customs administrations may also be misused to pursue rent-seeking and corrupt practices. Money can be stolen or used for expenditures which benefit certain individuals and their business or political allies.

Accounting and reporting. Together with disbursing or collecting money, spending agencies record and account for their expenditures or revenues collected. Financial reports are subject to internal audits to ensure that the rules and regulations at the department or

ministerial level, in terms of procurement processes, contract management and other basic requirement, have been enforced. Financial reports from spending agencies are later centrally consolidated by the Ministry of Finance which issues a report to show how the budget has been implemented and which is subject to external oversight. Weak, flawed or opaque reporting and accounting practices are likely to increase the corruption risk at other stages of the execution process, by reducing the chances of corruption to be adequately prevented and detected. Turning a blind eye, or allowing for «creative accounting» to cover corruption schemes may also be done deliberately [3, p. 3].

To improve the current situation in Ukraine, it is necessary to take radical steps and take measures to implement an innovative mechanism to ensure the transparency of public finances, which consists of some important elements.

Legal instruments play a major role. Thus, as of the beginning of 2018 in Ukraine, the basis for the formation of the Institute of Public Finance Transparency is the Law of Ukraine «On Information» and the Law of Ukraine «On Openness of Use of Public Funds» [4, p. 34].

The next important element is the introduction of digital programs of access to public finances and the improvement of organizational actions for the implementation of measures aimed at improving public finance management skills and financial awareness of the population. It is advisable to create legislation, regulations and policies that will allow the use of modern methods and tools to ensure the transparency of public finances, which include:

- user-friendly approach, with tools that are easy to understand and use;
- systems that ensure privacy, security of data and authentication, and fair treatment;
- integration with existing systems such as financial management information system;
- capacity development for users (government agencies and bidders/suppliers);
- clear communication to promote awareness and acceptance among users [4, p.35].

Therefore, it is necessary to involve modern digital programs for access to information on public finances. As the experience of foreign countries shows, increased transparency reduces the risk of corruption. This factor is important for the development of our country. Ensuring transparency of public finances will bring positive results and help solve many problems of society, business and the state.

References

1. Savchenko T., Bukhtiarova A. Impact of Transparency of Public Finances on the Level of Corruption in Ukraine. Centre of Sociological Research. Szczecin, 2019. – 166 p.
2. Budget Transparency Toolkit. Practical steps for supporting openness, integrity and accountability in Public Financial Management. 2017. – 102 p.

Access: http://www.oecd.org/gov/budgeting/Budgeting-Transparency-Toolkit.pdf (date of visit: 04. 05.2020).

3. Morgner M., Chêne M. Public financial management. Topic guide. 2014. – 58 p. Access:https://www.transparency.org/files/content/corruptionqas/Topic_guide_on_public_financial_management_2014.pdf (date of visit: 04. 05.2020).

5. Savchenko T., Shkolnik I. Transparency of public finances – counteracting corruption. Sumy, 2018. – 190 p.

Savchenko A. P.,
Associate Professor of the Department of Modern European Languages, University of State Fiscal Service of Ukraine
Semyankiv D. O.,
student of the ESI of Law University of State Fiscal Service of Ukraine Irpin,Ukraine

ANTI-CORRUPTION MEASURES IN THE UKRAINIAN NATIONAL POLICE

The problem of combating corruption in today's Ukraine and most countries of the world is a rather important issue. Corrupt relations negatively affect the economic development of society, social and legal spheres, undermine the foundations of the state system, and are one of the obstacles to Ukraine's integration into the European space. Currently, the level of corruption in Ukraine can be considered critical, which is attracting the attention of the public and scientists trying to find ways to overcome this phenomenon. Combating and preventing corruption is a priority in law enforcement today. However, the question arises: “Are the bodies of the National Police of Ukraine uncorrupted? Maybe you need to start rooting out corruption in these bodies? ” It is precisely the effectiveness of the National Police of Ukraine that largely determines the success of the realization of national interests and the stability of social development. The activities of the bodies of the National Police of Ukraine are aimed at maintaining the balance between the needs of the internal discipline of the body, which largely depends on public security, on the one hand, and the protection of fundamental human rights, on the other. It is the National Police that is one of the bodies responsible for ensuring anti-corruption policies.

Studies of the legal nature of corruption prevention in the activities of the bodies of the National Police of Ukraine were considered by such scientists as: A.F. Andriyko, O.Ya.

Prokhorenko, V.B Averyanov, S.M. Alferov, Yu.P. Bityak, S.P. Tymoshuk, M.M. Tishchenko,,Yu.S. Shemshuchenko, I.I Yatskiv and others.

The main purpose of our work is to study the prerequisites for the emergence of corruption relations in the bodies of the National Police and to identify the main methods of combating them.

The causes of corruption in the National Police can be divided into the following groups:

- Subjective factors that are directly related to the level of development and upbringing of a police officer's personality, including the following factors:

- insufficient development of moral and business qualities of a police officer;

- the ability to be influenced by colleagues who are directly involved in corruption relations

- lack of volitional qualities, etc.

- Objectives are related to the specifics of professional activity, lack of proper organization of the employee's performance of their duties, unfavorable conditions of service and so on.

According to M. Kamlyk and E. Nevmerzhitsky, corruption is substantially stimulated by the existence of significant remnants of the old command-administrative system as an excessively large administrative apparatus with unreasonably broad powers, including administrative content, and predominantly by senior officials, primarily by official's generations with conservative psychology who do not perceive the needs of democratic change [1, p. 62].

Some of the main factors contributing to the existence and spread of corruption include: a historical tendency to perceive corruption, low levels of morality of individual members of society, a transitional type of economy, and political instability that is conducive to the illicit enrichment of certain sections of the population, etc.[2, p. 9].

There are more than one dozen factors that can determine the spread of corruption in the country and the low effectiveness of counter-measures. But, according to O. Kalman, there is one factor that ensures the manifestation of all others. This is the absence of strict social and legal control over the activities of officials and their responsibility in the conditions of democratization of public life and transition to market relations [3, p. 149].

Determining the methods of combating corruption in the police is of paramount importance for the success of measures to build a corruption-free police organization that will maintain high standards of service ethics. [4, p. 38]. We have highlighted the most effective anti-corruption tools, such as:

- a rigid personnel policy regarding candidates for the service. This process should start from the moment of the formation of a personal file for a candidate for service in the units of the National Police;

- conducting a comprehensive special screening of service candidates, family members and close relatives.

- uncompromising professional selection, taking into account the psychological and physical qualities of the future law enforcement officer. For this purpose it is necessary to scrutinize and study in detail the connections, way of life of the candidate and his or her close relatives, thus preventing the employment of law-enforcement bodies of random people who are mentally inclined not to serve the people;

- improvement of legislative provisions governing relations on increasing the level of social guarantees of police officers (wages, housing, and other social standards).

In turn S.S. Rogulsky, considers such administrative and legal measures to combat corruption in Ukraine. It combines them into two groups:

1. measures of administrative coercion (measures of administrative warning, termination and administrative responsibility);
2. organizational and legal measures to combat corruption, which consist in the adoption by the executive authorities of normative legal acts aimed at regulating the issue of combating corruption, improving the already existing acts and practical actions of state bodies to create conditions for the proper functioning of the state apparatus and corruption by eliminating the causes and conditions of corruption in Ukraine [5, p.68].

So, analyzing the causes of corruption in the National Police, we have identified the task of preventing this phenomenon in this area:

1. creation of a proper, equal and effective mechanism for recruitment to the National Police;
2. harmonization of national legislation with the norms of international treaties, of which Ukraine is a party, on the prevention of corruption in general and bodies of the National Police;
3. establishing a set of information and cultural activities to inform the public about measures to prevent corruption in the bodies of the National Police;
4. elimination of unfavorable conditions that cause abuse of office;
5. minimizing corruption risks in the activities of the National Police.

References

1. Mosyakina O.A. Improvement of mechanisms of public administration for overcoming corruption manifestations in the bodies of internal affairs of Ukraine. BulletinoftheAcademyofCustomsServiceofUkraine. Series: PublicAdministration. 2014. No. 2 (11). Pp. 155-160.
2. Yatskiv I.I. Administrative and Legal Principles of Combating Corruption in Ukraine: Abstract. diss. Cand. lawyer. Sciences: 12.00.07. Kiev, 2011. – P. 18.

3. Kalman O.G. The place and importance of social and legal control in the system of counteracting corruption in Ukraine // Responsibility of officials for corruption = Liability of Public Officials for Corruption: Coll. materials international. Research Practice seminar. Kharkiv: Yaroslav the Wise; Kharkiv. Center for the Study of Organized Crime together with Amer. UniversitiesinWashington; InstituteforCrimeProblemsAcad. right. ofSciencesofUkraine, 2003. P. 148-151.

4. A practical guide on combating corruption and police misconduct. GenevaCenterforDemocraticControloftheArmedForces (DCAF). Geneva, 2012. P.38.

6. Rogulsky S.S. Administrative and Legal Measures to Fight Corruption in Ukraine: Dis ... Cand. lawyer. Sciences: 12.00.07. K., 2005. – 187 p.

Savchenko A. P.,
Associate Professor of the Department of Modern European Languages, University of State Fiscal Service of Ukraine
Starynets D. H.,
student of the ESI of Economics, Taxation and Customs University of State Fiscal Service of Ukraine
Irpin,Ukraine

ABOUT CAPITAL STABILITY IN UKRAINE

The economic crisis, devaluation of national currency, systemic banking crisis that were taking place in Ukraine in 2014–2016 have become a source of further instability and slowdown of the national economy, rising unemployment, deepening poverty, and aggravation of social and political risks. During that period, 84 out of 180 banks operating at the end of 2013 became insolvent and forfeited their licenses. The withdrawal of banks from the market, among other things, reduced the banking system's capital by 46%: from 192.6 billion UAH at the beginning of 2014 to 104 billion UAH at the end of 2016 (Natsionalnyi bank Ukrainy). Further reduction of the number of banks may deepen the structural problems of the Ukrainian economy – its oligopolization, and increase capital concentration of foreign-owned banks in particular. This exacerbates systemic risks for the national security of Ukraine [1].

Fundamentals of financial development is the degree of development of investment policy and the banking system. In modern conditions manifested selectively direct foreign investment policy for business partners in the direction of increasing the volume of investment and portfolio investments in corporate securities market

Financial security of any state define the following factors:

• state of balance revenue and expenditure budget;

• the possibility of free access to financial resources;

• international economic relations that influence the formation and export potential;

• the nature of the national financial and credit policy pursued by the government;

• the possibility of constructive political struggle; • state legislative support [4].

The National Bank of Ukraine states that the banking crises were caused not only by objective destabilizing non-monetary factors, but also by shortcomings in the regulation and supervision. It is noted that the degradation of banks' loan portfolios led to the need for so-called "cleaning" of the banking system, which began in 2014 and continued until the end of 2016. Further development of the financial sector is constrained by the banks with low capitalization that do not intend to 0serve as financial intermediaries, generate significant systemic risks, and have low standards of solvency and liquidity management [3].

The study of banks' capital stability has to be based on optimizing the equity's amount and structure, which are adequate to risks taken by the bank. It is necessary to evaluate the capacity of the bank to absorb financial losses on the basis of both economic and institutional mechanisms for preserving quality bank capital in crisis, as well as its increase in post-crisis and other business cycle phases. So, the capital stability of the banking system is understood as its sufficient capitalization considering risks and cyclical economic development. We mean the qualitative characteristics of transformation of added value into bank capital, and building the structure that will allow banks to withstand external and internal influences, maintain a stable equilibrium and solvency over time [1].

Assessment of domestic banks' capital mainly from the institutional point of view does not account for the need to diversify the banking system's structure both at the national and regional levels [2].

Analysis of macro- and microeconomic indicators indicates a failure of the current system of regulation and supervision to manage capital stability of the banking system of Ukraine. Effective strategy for capital stability in the long term is a prerequisite for the restoration of the Ukrainian banking system. The protection from artificial removal of domestic small banks from the market will prevent the growth of systemic risk to the banking system, Ukrainian economy, and national security. In particular, to maintain capital stability of the banking system of Ukraine in the post-crisis period, it is necessary:

- to increase bank capital by accumulating of retained earnings considering their immediate connection to the minimizing banking risks, especially the credit one. This needs improvement of risk evaluation on the basis of such an indicator of capital stability as

authorized capital to equity ratio. Its exceeding 100% reflects not only the losses of the bank, but also the poor quality of equity structure, which doesn't include reserve capital adequate to the assets' risk of Ukrainian banks [2];

- to implement in the post-crisis period supporting factor at a level not lower than 0.75 for banks that provide loans to small and medium businesses. The quantitative requirements for the authorized and regulatory capital have to be cut at least three times for small and medium-sized local banks in order to ensure balanced development of different regions of Ukraine [3].
- to ensure the development of the banking system of Ukraine as a set of equal institutions of different size, specialization and business models it is necessary to shift from quantitative indicators of capital stability to qualitative ones focused on the implementation of the capital adequacy of banks.
- to reinforce monitoring compliance with qualitative indicators of capital stability [1].

References

1. Svitlana Yehorycheva, Oleh Kolodiziev and Svitlana Prasolova //Actual problems of the capital stability management in the Ukraine's banking system Banks and Bank Systems, 12(2), p.60-67.
2. Dombrovska S. O., Shostak I. I. The role and importance of the enterprise`s borrowed capital // Economic Processes Management: International Scientific E-Journal. № 2.
3. Kovalchyk V. G., Ilnytska S. P // PROBLEMS OF STRATEGIC MANAGEMENT OF LARGE AND MEDIUM BUSINESS IN UKRAINE [http://dspace.ubs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1421/1/Kovalchyk%20Problems%20of%20strategic%20management.pdf].
4. Ivan Demchenko, // KEY APPROACHES OF FINANCIAL STABILITY OF UKRAINE [http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/2989/2/2_%D0%A1%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_26_14.07.2014.PDF].

Панель 6

ФІНАНСОВІ РОЗСЛІДУВАННЯ. ІНСТИТУЦІЙНІ ВИКЛИКИ

Лисеюк А. М.,
Заступник начальника кафедри оперативно-розшукової діяльності, к.ю.н., Університет державної фіскальної служби України
Бароменко О. О.,
студент Факультету податкової міліції Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОПРОЕКТІВ ЩОДО РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ ФІНАНСОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Належне функціонування та подальший розвиток фінансових розслідувань в Україні перш за все залежить від оновлення системи органів, які матимуть повноваження в даній сфері, та повному законодавчому врегулюванню їх правового статусу. Саме таке завдання на даному етапі розвитку країни є першочерговим для забезпечення дисципліни та правопорядку у сфері фінансів.

На виконання вказаного завдання спрямовані положення, що закріплені низкою законопроектів, які розкривають подальші напрями реформування інституцій фінансового розслідування в Україні. Адже, після зміни законодавства, що регламентувало статус податкової міліції, постала нова потреба – визначити її правонаступника та подальші напрями реформування сфери фінансових розслідувань. Саме для розкриття змісту даного питання актуальності надуває дослідження законопроектів щодо органів фінансового розслідування. Крім того, необхідно виокремити, які з них матимуть найбільш сприятливі умови для практичного втілення, зважаючи на сучасні реалії України.

Дослідження питання реформування органів фінансового розслідування в Україні знаходить своє відображення в працях низки національних науковців. Зокрема: Васильчишин О. Б., Ведмідська А. М., Гойчук О. І., Дубка Ю. В., Корецький В. М., Ніпіаліді О. Ю., Павлова О. В., Саакяна М. Б.,

Чернявський С. С. та інші. Проте не зважаючи на велику кількість досліджень та висловлених думок, одностайного підходу до того, яка модель побудови системи органів фінансового розслідування в Україні, не знайдено.

Першочергового значення для розкриття питання щодо реформування органів фінансового розслідування, набуває висвітлення мотивів зміни законодавства про правовий статус податкової міліції в 2017 році. Необхідно розуміти, з якими викликами та завданнями повинна була впоратися податкова міліція. Оскільки саме вони розкривають основні вимоги та критерії для нового органу фінансового розслідування. Так, Венедіктова В. М. у своїй науковій роботі на основі статистичних даних визначила якісні показники, яким повинен відповідати новий інститут. І виокремила основні критерії, які повинні лежати в основі реформи органів фінансового розслідування. Серед них можемо визначити: використання аналітичного підходу до розслідування замість силового; кількісного зменшення штату; запровадження принципу «чесний бізнес» та невтручання в його нормальне функціонування; зменшення ризику корупції та оновлення складу персоналу органу [1, с. 59].

Саме для забезпечення виконання вказаних завдань та у відповідність критеріям були розроблені різні моделі побудови нового органу, до основних повноважень якого входить здійснення фінансового розслідування. Своє відображення вони знайшли в законопроектах, які були представлені на розгляд Верховній Раді України.

Перша модель, що була запропонована в 2016 році, полягає у створенні нової фінансової поліції. Її правовий статус та особливості знайшли своє відображення в законопроектах №4228 «Про фінансову поліцію» та №8157-2 «Про правові засади організації та діяльності фінансової поліції». Кабінетом Міністрів України був схвалений перший наведений нормативний акт, який передбачав оновлення повноважень та принципів діяльності у сфері фінансового розслідування, та зміну його статусу в порівнянні з податковою міліцією.

Згідно законопроекту «Про фінансову поліцію» новий орган фінансового розслідування буде діяти як центральний орган виконавчої влади, що здійснює діяльність із запобігання, виявлення, припинення, розслідування та розкриття злочинів, віднесених до його компетенції. Голова фінансової поліції визначається на основі конкурсного відбору, а на посаду його призначає Кабінет Міністрів України [2]. Основна функція здійснення фінансового розслідування покладається на підрозділи детективів фінансової поліції, чисельність яких буде значно меншою, ніж працівників попереднього органу. Так як вказано, що максимальна кількість працівників не повинна перевищувати 1500 осіб [2].

Основною невідповідністю такої моделі мотивам реформування сфери фінансових розслідувань є його неузгодженість з іншим законодавством. Так, Ведмідська Е. М. наголошує на тому, що автори законопроекту підтримували принцип «копіювання» структури та системи побудови фінансової поліції з вже діючого Національного антикорупційного бюро України [1, с. 60]. Проте такий підхід не є виправданий перш за все тому, що велика кількість проваджень, якими до цього займалася податкова міліція, підрозділи Національної поліції та Служби безпеки України наразі будуть входити в повноваження фінансової поліції з запропонованим скороченим складом. Відповідно велике навантаження не зможе забезпечити ефективність діяльності органу.

Наступний Проект Закону №8157, що спрямований на реформування органу фінансового розслідування, передбачає створення Національного бюро фінансової безпеки України. Даний орган буде мати статус правоохоронного, та його діяльність спрямована на забезпечення фінансової безпеки у сфері публічних фінансів. Крім того, визначено його підзвітність Верховній Раді України та президенту України. Призначення керівника відповідно до положень законопроекту відбувається президентом України з числа кандидатів, що відібрані Конкурсною комісією [3].

Головна особливість Національного бюро фінансової безпеки полягає в його аналітичному характері здійснення повноважень. Оскільки вказується, що завданнями перш за все є збирання та систематизація інформації в сфері публічних фінансів, визначення зони ризику та оцінка загроз фінансовій безпеці. При цьому здійснення розслідування та більш конкретних дій щодо розкриття злочинів є більш побічним та похідним завданням. Поряд з тим, Кобзєва Т. А. вказує на недосконаліть законопроекту щодо відповідальності працівників органу [4, с. 122]. Оскільки передбачена лише дисциплінарна відповідальність, яка варіюється від догани до звільнення. При цьому відсутність адміністративної та кримінальної відповідальності вказує на можливість виникнення ризику зловживання повноваженнями.

Остання модель реформування, яка була представлена на розгляд Верховної Ради України закріплена законопроектом №1208-2 «Про Бюро фінансових розслідувань». Проте створення Бюро фінансових розслідувань як правоохоронного органу, діяльність якого буде координуватися та спрямовуватися Кабінетом Міністрів України через Міністерство фінансів, зазнало критики. Оскільки такий статус унеможливлює забезпечення незалежності органу та спрямований на виникнення корупційних ризиків [5].

Проте законопроект також має низку позитивних нововведень. Зокрема детально прописані повноваження співробітника Бюро фінансових розслідувань як вказує в своєму дослідженні Васильчишин О. Б. [6, с. 431]. На нашу думку, таким детальним описом є можливість надсилати запити до органів влади з метою отримання інформації в тому числі з обмеженим доступом, або при безперешкодно заходити в органи влади з пред'явленням службового посвідчення. Тобто, повноваження, які надані працівникам чітко прописані з детальним поясненням. І у разі їх порушення можливо точно встановити норму, на яку потрібно відсилатися для відновлення порушеного права та притягнення винного до відповідальності.

На основі позитивних та негативних аспектів кожного з законопроектів можемо виокремити ті критерії, яким повинен відповідати новий орган фінансового розслідування, на нашу думку. По-перше, основним завданням органу є запобігання, виявлення, розслідування та розкриття фінансових злочинів. По-друге, забезпечення необхідної незалежності органу, його самостійність в прийнятті рішень, підзвітність декільком гілкам влади для унеможливлення політичного тиску від однієї. А також необхідно розробити структуру та чисельність органу, що буде спроможна в повному обсязі та найбільш ефективно здійснювати фінансові розслідування в Україні.

Отже, шлях реформування фінансового розслідування в сучасних реаліях повинен відповідати всім критеріям гуманності та недопускати жодних ризиків. Крім того, зважаючи на дискусію в даному питанні та наявності великої кількості моделей побудови органу фінансового розслідування в Україні, залишається відібрати найкраще з кожної з них. Що і буде своєрідним компромісом між гілками влади в Україні та президентом. Проте обов'язково потрібно пам'ятати, що поділ функцій між Державною податковою службою та новим органом фінансового розслідування повинен відображатися в їх постійній взаємодії.

Список використаних джерел

1. Ведмідська Е. М. Теоретико-правові аспекти щодо питань створення податкової поліції. *Правова держава.* 2017. №26. С. 57-61.

2. Про фінансову поліцію: Проект закону України № 4228 від 15.03.2016 URL:http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58400 (дата звернення: 07.05.2020).

3. Про Національне бюро фінансової безпеки України: Проект Закону №8157 від 19.032018

URL:http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63676 (дата звернення: 07.05.2020)

4. Кобзєва Т. А. Перспективи створення нового правоохоронного органу у сфері забезпечення економічної безпеки України. *Правові горизонти.* 2019. №14(27). С. 120-124.

5. Про бюро фінансових розслідувань: Проект Закону №1208 від 30.08.2019 URL:https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66887 (дата звернення: 07.05.2020)

6. Васильчишин О. Б. Фінансові злочини: питання підслідності та дієвості інструментів розслідування. *Управління публічними фінансами та проблеми забезпечення економічної безпеки.* 2019. С. 430-433.

Пілевич Д. С.,
доцент кафедри управлінського обліку,
бізнес-аналітики та статистики,
Університет державної фіскальної
служби України
Безпала К. А.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ФІНАНСОВІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Сучасні проблеми забезпечення економічної безпеки в Україні пов’язані з вкрай високою активністю організованої злочинності. У зв’язку з прискореним розвитком фінансової системи, технологічним удосконаленням здійснення фінансових операцій, проникненням у національні економіки транснаціональної злочинності, проблема запобігання та протидії економічній злочинності набуває глобального характеру.

Ефективним засобом у виконанні намічених завдань є інститут фінансових розслідувань, який займає одне з провідних позицій у системі протидії економічній злочинності та забезпеченні економічної безпеки. Фінансові розслідування як певний інструмент аналітичного забезпечення економічної безпеки використовують в системі заходів економічної політики, контролю,

правоохоронних механізмів. Термін «фінансові розслідування» активно використовується міжнародними організаціями, створеними для боротьби з відмиванням коштів, включаючи FATF, CFATF тощо.

Незважаючи на активне використання терміну «фінансові розслідування», його роль у вітчизняній науці практично не вивчено. У науці не вистачає досліджень не лише щодо сфери застосування цього поняття, його предмета, суб'єктів, методики та методології, а й відносно формулювання сутності категорії. Спроба аналізу змісту фінансових розслідувань здійснено в наукових працях А. В. Дедкова [1] , А. Р. Горюнова, К. А. Кондратьєвої [2] , М. А. Піменова [3] .

Основна мета фінансового розслідування - виявити та задокументувати факти руху коштів під час злочинних дій, зв'язки між джерелами виникнення грошових коштів та коли вони були одержані та де зберігаються, що може стати доказом та джерелом інформації про злочинну діяльність. Виявлення, вивчення та фіксація ознак загроз економічній безпеці, а також встановлення причинно-наслідкового зв'язку між чинниками й причинами, що їх зумовили, і є основним завданням фінансового розслідування. Адже після того, як результати цього розслідування виявлять загрози й ризики, їх причини, можна буде прийняти адекватне управлінське рішення щодо боротьби з економічною злочинністю та забезпечення економічної безпеки.

Отже, основними задачами фінансового розслідування є:

- виявлення загроз або негативних факторів;
- визначення розміру шкоди, заподіяної економічним злочином;
- встановлення реальних причин загроз і ризиків.

Фінансові розслідування можуть бути засобом виявлення предикативних злочинів, які раніше були невідомі і можуть ідентифікувати інших осіб і групи, які беруть участь. Тобто надзвичайно важливо максимально використовувати можливості фінансової розвідки протягом усього періоду проведення фінансового розслідування. Це зумовлює необхідність поширення фінансової інформації між усіма правоохоронними та іншими компетентними органами відповідно до чинного законодавствам і має бути спрямоване на отримання результатів.

Організація економічних знань, передача суб'єктів, що використовують фінансову інформацію в боротьбі зі злочинністю, до єдиної методологічної бази, розробка спеціальних прикладних методів та фіксація фінансової складової певних видів злочинів, представлення цих методів як загальних алгоритмів - найважливіші кроки удосконалити правоохоронну систему. Для ефективного

виявлення та розслідування економічних злочинів необхідний спеціалізований аналіз фінансової інформації, який проводиться за спеціальним методом, який у розвинених країнах називають "фінансовими розслідуваннями". Однак роль та завдання фінансових розслідувань значно відрізняються залежно від виду злочинної діяльності, що розслідується.

В даний час фінансові розслідування можуть проводитися як уповноваженими державними органами, так і приватними організаціями. Іншими словами, суб'єктами фінансових розслідувань є як представники органів державної влади, так і суб'єкти приватного сектора економіки, зокрема консалтингові компанії. Така послуга, як криміналістика, є досить поширеною, тобто виявлення та зменшення ризиків шахрайства, незаконних дій та неетичної поведінки у сфері господарської діяльності.

У сучасному суспільстві проведення фінансових розслідувань на державному рівні - одне з найважливіших завдань, що стоїть перед будь-якою країною, оскільки розвиток технології призвів до того, що організація грошових потоків може бути створена в будь-якій точці світу за допомогою комп'ютера та Інтернету. Основним завданням державних органів, які займаються фінансовими розслідуваннями, є забезпечення економічної безпеки держави, профілактика, виявлення та запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням, вчиненим в економічній сфері, включаючи корупційні правопорушення, легалізацію (відмивання) доходів, отриманих незаконним шляхом, тощо.

Таким чином, фінансові розслідування є засобом виявлення та попередження різних зловживань, пов’язаних з ухиленням від сплати податків, шахрайством, корупцією тощо. Мета фінансових розслідувань - протидіяти легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом та фінансуванню тероризму, а також протизаконним виведення коштів за межі країни, що негативно позначається на економіці та порушує економічну безпеку держави.

Список використаних джерел

1. Дедков А. В. Вопросы формирования института финансового расследования. Финансовый менеджмент. 2016. № 2. С. 98–103.
2. Кондратьева Е. А., Горюнов А. Р. К вопросу о выработке научного определения финансовых расследований. Вестник Финансовой академии. 2018. № 1 (25). С. 20–23.
3. Пименов Н. А. Финансовые расследования: основные подходы. Вестник Финансовой академии. 2018. № 1 (25). С. 24–30.

Побоча К. П.,
к. е. н., доцент кафедри фінансових ринків
Університет державної фіскальної
служби України
Білюк В. А.,
студентка ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ФІНАНСОВІ РОЗСЛІДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Фінансові злочини в Україні є досить поширеними в наш час. Вони негативно впливають на економіку держави. Фінансові розслідування – це вивчення фінансової звітності та відслідковування фінансових операцій, яке спрямовується на вияв фінансових злочинів та порушень. Серед фінансових злочинів можна виділити такі:

- підробка цінних паперів;
- відмивання коштів;
- шахрайство з кредитними картками;
- підробка грошей;
- порушення податкового законодавства.

Шахрайства в українських компаніях відбуваються дуже часто. Цьому сприяють:

1. Хабарництво і корупція (незаконні подарунки, економічний шантаж, відкати, підкупи, угоди з афілійованими сторонами на неринкових умовах);
2. Присвоєння і розтрата активів (незаконне використання активів, прямі розкрадання активів, фіктивні операції і штучне завищення цін, необгрунтовані або недоцільні витрати, закупівля неліквіду, необгрунтоване списання);
3. Саботаж;
4. Фальсифікація фінансової звітності (неправомірне визнання виручки, завищення вартості активів, маніпуляції з періодами відображення операцій, фальсифікація договорів і первинних бухгалтерських документів);
5. Розкрадання інформації;
6. Халатність [4].

Для ефективного виявлення і розслідування цих видів злочинів необхідним є спеціалізований аналіз фінансової інформації, що здійснюється за допомогою фінансових розслідувань.

Існує Міжнародна асоціація сертифікованих спеціалістів по виявленню, розслідуванню та запобіганню корпоративних шахрайств (ACFE – Association of Certified Fraud Examiners). ACFE є провідною організацією у світі, що направляє та регламентує даний вид діяльності. Організаційно ACFE є глобальною професійною спільнотою, що нараховує більше 40 тис. членів в 125 країнах світу [2, с. 193].

Дана організація робить все, для зменшення впливу і розвитку корпоративного шахрайства та іншої економічної злочинності, а також допомогає їх виявляти і попереджувати.

В Україні на даний момент фінансовими розслідуваннями займається податкова міліція. Вона складається із спеціальних підрозділів по боротьбі з податковими правопорушеннями, що діють у складі відповідних контролюючих органів, і здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, виконує оперативно-розшукову, кримінально-процесуальну та охоронну функції.

Завданнями податкової міліції є:

- запобігання кримінальним та іншим правопорушенням у сфері оподаткування та бюджетній сфері, їх розкриття, розслідування та провадження у справах про адміністративні правопорушення;
- розшук осіб, які переховуються від слідства та суду за кримінальні та інші правопорушення у сфері оподаткування та бюджетній сфері;
- запобігання і протидія корупції у контролюючих органах та виявлення її фактів;
- забезпечення безпеки діяльності працівників контролюючих органів, захисту їх від протиправних посягань, пов’язаних з виконанням службових обов’язків [3].

Уряд також намагався створити окремий орган, який був би відповідальний за боротьбу з фінансовими порушеннями під назвою Бюро фінансових послуг. Перша спроба створення була у 2013 році. Протягом останніх 7 років влада намагалася удосконалювати даний орган, який слугував би для заміни податкової міліції та консолідації всіх повноважень з боротьби з фінансовими злочинами проти держави в одному агентстві. Це досить зручний варіант боротьби з фінансовими злочинами, проте у 2020 році законопроект було остаточно відхилено [1].

Економічна безпека держави є невід'ємною складовою її національної безпеки та перебуває в тісному взаємозв'язку з усіма економічними процесами, що відбуваються в суспільстві. Вона сприяє створенню соціально орієнтованої ринкової економіки, забезпечує зростання рівня життя й добробуту населення, відіграє ключову роль у провадженні ефективної економічної політики в державі, слугуючи гарантом соціальної стабільності в суспільстві та передумовою фінансового розвитку країни, її становлення на міжнародній арені як конкурентоспроможного й інвестиційно привабливого суб'єкта.

Головною метою фінансового розслідування є виявлення та документування фактів руху грошових коштів під час здійснення злочинної діяльності, зв'язків між джерелами походження грошових коштів і тим, коли вони були одержані та де зберігаються, що може стати доказом та джерелом інформації про злочинну діяльність [5, с. 10].

Отже, фінансові розслідування – це засоби виявлення та попередження різноманітних зловживань, пов'язаних з ухиленням від сплати податків, шахрайством, корупційними проявами тощо. Метою застосування фінансових розслідувань є протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму, а також незаконному виведенню грошових коштів за межі країни, що негативно позначається на економіці та порушує економічну безпеку держави.

Список використаних джерел

1. Бюро Фінансових Розслідувань — міф чи реальність. URL: https://appu.org.ua/main-news/iiii/

2. Лепський С. І. Зарубіжний досвід використання фінансових розслідувань у правоохоронній діяльності. *Кримінально-процесуальне право та криміналістика.* 2014. № 2. С. 189-194.

3. Податковий кодекс України. URL: http://sfs.gov.ua/nk/rozdil-xviii2_militsia/

4. Фінансові розслідування та програми протидії шахрайству. URL: https://kreston-gcg.com/ua/forensic/

5. Фінансові розслідування у сфері протидії легалізації злочинних доходів в Україні / Чернявський С. С. та ін. Київ, 2017. 163 с.

Дідківська Г. В.,
к.ю.н., доцент, завідувач кафедри кримінального права та кримінології, Університет державної фіскальної служби України
Ворона А. О., Кубишина А. С.,
студентки ННІ Права Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ В УКРАЇНІ

Для кожної держави на сьогоднішній день економічна безпека є невід'ємною складовою національної безпеки, перебуваючи в нерозривному взаємозв'язку з усіма економічними процесами та явищами, які вливають на суспільство та державу. Вона створює ринкову економіку, яка є соціально орієнтованою, забезпечує підвищення рівня життя й добробуту населення, відіграє ключову роль у розробці державної політики у сфері економіки, яка в першу чергу спрямована на досягнення бажаного результату, який спрямований на забезпечення соціальної стабільності в суспільстві. Економічна безпека є запорукою стабільного фінансового розвитку країни, її становлення на міжнародній арені як сильного конкурентоспроможного й інвестиційно привабливого суб'єкта. Саме тому, вкрай, важливою є ефективна протидія фінансовій злочинності, в першу чергу, з боку правоохоронних органів.

Наразі, проблеми забезпечення економічної безпеки в Україні пов'язані з високим рівнем організованої економічної злочинності. У зв'язку з прискореним розвитком фінансової системи, технологічним удосконаленням здійснення фінансових операцій, проникненням у національні економіки транснаціональної злочинності, питання щодо запобігання та протидії економічній злочинності набуває глобальних масштабів. Адже економічне зростання сучасного суспільства можливе лише внаслідок запобігання і подоланням різноманітних загроз, кількість яких значно зростає в період реформування економічної системи.[1, с.8]

У чинному законодавстві України не має чіткого визначення поняття «фінансовий злочин». Найбільш поширеним є таке визначення: фінансові злочини – це злочини, які спрямовані проти фінансових інститутів (як державних, так і приватних), вчинені з використанням фінансових систем та відносин, за допомогою фінансових документів.[2]

Долучаючись до міжнародного досвіду цільова група з фінансових заходів протидії відмиванню коштів (Financial Action Task Force on Money Laundering – FATF) у словнику до свого методичного документа «Сорок рекомендацій боротьби

з відмиванням коштів» вирізняє види злочинів, які можуть бути пов'язані з рухом злочинних коштів і з якими доцільно здійснювати спеціалізований аналіз фінансової інформації – фінансові розслідування. До них належать: 1) участь в організованій злочинній групі й рекеті; 2) тероризм, у т. ч. фінансування тероризму; 3) торгівля людьми й незаконний ввіз і вивіз мігрантів; 4) сексуальна експлуатація, в т. ч. сексуальна експлуатація дітей; 5) незаконний обіг наркотичних коштів і психотропних речовин; 6) незаконний обіг зброї; 7) незаконний обіг викрадених товарів; 8) корупція й хабарництво; 9) шахрайство, у тому числі податкове; 10) фальшивомонетництво; 11) контрафакція й порушення прав під час виготовлення товарів; 12) екологічні злочини; 13) убивства, нанесення тяжких тілесних ушкоджень; 14) викрадення людей, незаконне позбавлення волі й захоплення заручників; 15) пограбування або крадіжка; 16) контрабанда; 17) вимагання; 18) підробка; 19) піратство; 20) інсайдерські угоди й маніпулювання ринком.[3, с.96]

Аналізуючи зазначений перелік, необхідно розуміти, що не в кожному випадку скоєння цих злочинів будуть фігурувати фінансові питання. Наприклад, убивство може бути здійснене на ґрунті ревнощів без будь-якої фінансової складової. Однак у випадку організації злочинного співтовариства для систематичного здійснення замовних убивств фінансова складова простежиться в розрахунках між замовниками, організаторами й виконавцями, проведенні маніпуляцій із приховування джерела фінансових ресурсів і шляхів витрати коштів. У цьому випадку фінансова інформація про злочин може й повинна бути використана правоохоронними органами. [3, с.97]

Інститут фінансових розслідувань виступає дієвим засобом для боротьби з економічною злочинністю та забезпеченні економічної безпеки країни. Фінансові розслідування як певний механізм аналітичного забезпечення економічної безпеки використовують у системі заходів економічної політики, контролю, правоохоронних механізмів. У загальному значенні фінансові розслідування тлумачать як збирання, закріплення, усебічний розгляд, вивчення фінансової звітності та відстеження фінансових операцій, що спрямовані на виявлення протиправних діянь, пов'язаних з отриманням, використанням або розподілом фінансових ресурсів, наприклад, підробка цінних паперів або грошей, відмивання грошей, шахрайство з кредитними картками, порушення податкового законодавства тощо [1, с. 9].

Фінансові розслідування покликані виконувати такі завдання:

– виявлення загроз або факторів негативного характеру;

– визначення розміру збитків, заподіяних економічним злочином;

– встановлення реальних причин загроз і ризиків, що стосуються економічної сфери [1, с.11].

Україна намагається знайти якомога найкращий підхід до формування якісної системи фінансових розслідувань. Ми можемо прослідкувати, що неодноразово до

Верховної Ради України були подані законопроекти щодо створення окремої служби, яка буде займатися виключно фінансовими розслідуваннями (БФР, СБР). Проте такі законопроекти не знайшли очікуваної підтримки. Повноваження у сфері боротьби з економічною злочинністю розподілені між підрозділами Національної поліції (департамент захисту економіки), Службою безпеки України, податковою міліцією, Державним бюро розслідувань, Національне антикорупційне бюро, проте повноваження деяких з цих органів дублюються.

Отже, забезпечення проведення фінансових розслідувань на держаному рівні є одним з головних завдань нашої країни. Діяльність державних органів, які займаються такими розслідуваннями повинна бути прозорою та спрямованою на виявлення, попередження, профілактику економічних злочинів, що є необхідним кроком для гарантування та збереження економічної безпеки. Практика показує, що законодавство нашої країни не є досить досконалим, що спричиняє певні перешкоди у подолані економічної злочинності, тому сподіваємося, що влада й надалі буде робити усе можливе для вирішення й врегулювання цієї проблеми.

Список використаних джерел

1. Фінансові розслідування у сфері протидії легалізації злочинних доходів в Україні: метод. рек. / С. С. Чернявський, О. Є. Користін, В. А. Некрасов та ін. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. – 164 с.
2. Поняття фінансового злочину URL: https://studfile.net/preview/5012898/page:3/
3. Користін О.Є. Відмивання коштів: теоретико-правові засади протидії та запобігання в Україні: монографія / О.Є. Користін. – К.: ДП «Друкарня МВС України», 2009. – 336 с.
4. Бюро фінансових розслідувань: усі деталі законопроекту URL: https://yur-gazeta.com/golovna/byuro-finansovih-rozsliduvan-usi-detali-zakonoproektu.html

Полуніна Л. В.,
старший викладач
кафедри фінансових розслідувань,
Університет державної фіскальної
служби України
Дейнега Б. М., Босак І. А.,
курсанти факультету підготовки перепідготовки
та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СПЕЦІАЛІСТ ЯК УЧАСНИК КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ДОКАЗУВАННЯ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ

Сьогодні в Україні проблема, пов'язана з наповненням державного та місцевих бюджетів шляхом своєчасної несплати податків, зборів (обов'язкових платежів), залишається досить актуальною. Порушення в податковій сфері є великою загрозою для бюджету країни та громадян і насамперед це погрожує економічній безпеці держави. Велика частина прихованих доходів осідає в кримінальному секторі економіки. Це підвищує суспільну небезпеку як правопорушень у сфері податкового законодавства, так і злочинності у сфері оподаткування.

Питання оптимізації початкового етапу досудового провадження, процесуальні, криміналістичні та організаційні аспекти діяльності правоохоронних органів по виявленню, запобіганню та розслідуванню злочинів досліджувались у працях вітчизняних та зарубіжних вчених: Р.С. Бєлкина, Г.М. Бірюкова, В.І. Галагана, В.Л. Грохольського, А.В. Іщенка, Н.С. Карпова, Н.І.Клименко, Є.Г. Коваленка, М.М. Корчового, Назаренка, П.П. Підюкова, М.О. Селіванова, О.Ю. Хабло, С.А. Шейфера, В.Ю. Шепітька, О.М. Юрченка, Г.В. Юркової та інших.

Необхідність спеціальних знань під час розслідування злочинів у сфері оподаткування, насамперед, обумовлена специфікою суб'єкта злочинного посягання і способів учинення злочинів даної категорії. У зв'язку з цим слідчий повинен залучати спеціалістів та експертів з питань, які допоможуть йому в розслідуванні таких злочинів.

Виділяють дві форми застосування спеціальних знань: участь спеціаліста в слідчих діях та проведення експертизи. Визначено три процедурні форми

використання цих знань під час досудового слідства залежно від суб'єктів: слідчий, спеціаліст та експерт [1, с. 196].

Кожна форма використання спеціальних знань має бути чітко окреслена відповідно до завдань і особливостей її застосування. Консультування осіб, які здійснюють досудове провадження, участь у проведенні слідчих дій, проведення експертиз, аудиторських перевірок, ревізій є формами використання спеціальних знань. До різновидів останніх можна віднести економічні, бухгалтерські, фінансові знання, знання системи оподаткування, комп'ютерно-програмні знання, знання у сфері зовнішньоекономічних відносин, аудиту.

Необхідність використання спеціальних знань у розслідуванні злочинів обумовлена складністю та специфікою процесу доказування обставин у кримінальному провадженні. Особливо це характерно для сучасного періоду, коли для підготовки, скоєння та приховування злочину використовуються наукові технології, сучасні технічні засоби та методи [2, с. 73].

Опитування слідчих органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, показує, що вони в основному орієнтуються у ситуаціях, коли потребується використання спеціальних знань (призначення експертизи). Але разом з тим ними допускаються суттєві помилки при визначенні: співвідношення ревізії, що призначається слідчим у кримінальному провадженні й судово-бухгалтерської експертизи; можливостей використання допомоги спеціаліста-бухгалтера при проведенні окремих слідчих дій; формулюванні завдань для експерта; обсягу матеріалів, необхідних експерту для відповіді на поставлені запитання.

Усе це свідчить про те, що в умовах зростання податкової (економічної) злочинності, незважаючи на численні наукові дослідження у цій сфері такий аспект діяльності органу досудового розслідування, як використання спеціальних знань, залишається проблемним [3, с. 494].

Таким чином, при розслідуванні злочинів у сфері оподаткування спеціальні знання використовуються у формі призначення судової експертизи, участі спеціаліста при проведенні слідчих дій, попередньому дослідженні речових доказів, призначенні документальної перевірки, наданні технічної допомоги та консультацій тощо. Використання спеціальних знань при розслідуванні податкових злочинів дозволяє вирішити багато питань, що сприяє встановленню істини у справі.

Участь спеціаліста у слідчих діях дозволяє забезпечити швидке та повне збирання доказів, необхідних для розслідування економічних правопорушень різної складності.

Список використаних джерел

1. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник за ред. В.І. Борисова, В.Я. Тація та В.І. Тютюгіна. 5-те вид. переробл. і допов. Х.: Право, 2015. 196 с.
2. Федчишина В. В. Процесуальні аспекти призначення судово-економічних експертиз при розслідуванні податкових правопорушень. *Міжнародний юридичний вісник: збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*, 2016. Вип. 1 (3). С. 72-78.
3. Шрамко О. М. Судово-експертне забезпечення розслідування корупційних злочинів. *Актуальні проблеми криміналістики та судової експертології: матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 22 листоп. 2018 р.)*. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2018. 494 с.

Колісник О. П.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Університет державної фіскальної
служби України
Буц А. О.,
курсант взводу ПМПФ-18-3
Факультету підготовки,
перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СТВОРЕННЯ СЛУЖБИ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ: У РАМКАХ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

Проблематику боротьби з економічною злочинністю в Україні за рівнем важливості можна поставити в один ряд із викоріненням корупції. Підтвердженням даного факту є підвищення попиту суспільного запиту на структурні та ідейні перетворення в діяльності податкової міліції. Також на доречність реформування силового блоку податкової служби вказує невтішна статистика, численні загальновідомі факти порушень і зловживань з боку податкової міліції.

Для початку доречно зауважити, що основною функцією служби є саме виявлення недобросовісних платників податків і вплив на них з метою виведення діяльності в правове поле. Проте на практиці існує багато випадків, коли саме дії

податкової міліції носять неправомірний характер. Наявність цілої низки проблем активізувала створення на цій основі нового правового органу – Служби фінансових розслідувань [1, с. 166].

Незважаючи на велику увагу, що приділяється цій проблематиці, питання розподілу повноважень між фіскальними та контролюючими органами з боротьби з податковими правопорушеннями рідко розглядається комплексно з урахуванням досвіду розвинених держав світу в контексті визначення перспектив розвитку.

Як зазначає у своїх публікаціях Р. Є. Волощук, сучасна система державного фінансового контролю не забезпечує належного рівня фінансово-бюджетної дисципліни як загалом у державі, так і на регіональному та місцевому рівнях. Переважна більшість контрольно-перевірочних процедур має фіскальний характер і практично здійснюється у вигляді перевірок і ревізій. Ці методи не дають змоги запобігти існуванню негативних явищ чи усунути причини їх виникнення, а лише констатують фінансові порушення [2, с. 168].

Слід зазначити, що ідея реформування силового блоку Державної податкової служби не є новою. Д. С. Сушко справедливо зазначає, що у створенні Служби фінансових розслідувань в Україні без довіри до влади та державних установ немає жодної перспективи та може призвести лише до додаткового витрачання коштів платників податків на реструктуризацію та збільшення витрат на «супроводження» підприємницької діяльності [3, с. 15].

А. О. Бузницький стверджує, що зважаючи на особливості нормативно-правового регулювання, специфіку та суттєві відмінності у здійсненні контрольно-перевірочних заходів і розслідування злочинів, максимальна ефективність виявлення та притягнення до кримінальної відповідальності порушників фінансово-економічного законодавства може бути забезпечена лише шляхом чіткого поділу повноважень між окремими органами та забезпечення відповідної спеціалізації їх діяльності без створення окремого державного органу [4]. Але не дивлячись на суттєві недоліки все ж таки, створення вищезгаданої служби є нормальною практикою для всіх цивілізованих країн.

За зразок розробників законопроекту про фінансові розслідування став досвід Італії, адже саме в них вже більше двох століть діють органи фінансової поліції – Guardia di Finanza [1, с. 168]. Цей орган безпосередньо підпорядковується Міністерству економіки та фінансів. Вони мають особливі повноваження податкової поліції, в їх функціональні обов'язки включається попередження і припинення валютних, фінансових та податкових злочинів. Фінансова гвардія входить до складу італійських збройних сил, доповнюючи їх і виступаючи військовою структурою.

Зазначені вище ознаки італійської моделі мають також правоохоронні системи Греції, Туреччини і Ісландії. Так, у Туреччині і Ісландії певні правоохоронні повноваження мають митні служби, а у Греції – ще і податкова служба.

У США діяльність правоохоронних органів максимально наближена до фінансової сфери. Так, Міністерство фінансів США (Department of the Treasury) поряд з класичними для фінансових відомств завданнями наділене функціями по боротьбі з фінансовими злочинами та фінансуванням тероризму. У структурі Мінфіну США створені Служба внутрішніх доходів (Internal Revenue Service, IRS) з мережею підрозділів, що займаються виявленням та розслідуванням фінансових злочинів (IRS Сгішіпаї Investigation), і Служба з боротьби з тероризмом і фінансової розвідки (TFI) [5, с. 191].

Податкові та митні служби в частині правоохоронних повноважень в Ірландії, Нідерландах, Португалії функціонують в рамках однієї адміністративної структури, а інші злочини в економічній сфері відносяться до компетенції поліції. У Німеччині та Швейцарії податкові та митні служби володіють власними правоохоронними повноваженнями, які не перетинаються з функціями поліції, яка здійснює фінансову розвідку [1, с. 169]. Необхідно також зазначити, що в розвинених країнах набула потужного розвитку послуга «фінансових розслідувань», яка надається у багатьох консалтингових та аудиторських компаніях.

Отже, можна дійти висновку, що реформування податкової міліції в Україні є складним, так як доведеться долати спротив низки чиновників і відомств, у яких забиратимуть їхні повноваження. Без глибокого аналізу недоліків чинної системи жодні реформаторські зусилля не дадуть очікуваного результату та не змінять ставлення суспільства до фінансової поліції, зокрема бізнесу. Результатом роботи нової служби має стати системна протидія всьому спектру економічних злочинів, зменшення тиску на бізнес та позбавлення ДПС інструменту системної корупції. Запровадження у вітчизняне законодавство європейської моделі органів дозволить максимально наблизити Україну до європейських стандартів.

Список використаних джерел

1. Ніпіаліді О. Перспективи створення служби фінансових розслідувань: українські реалії та зарубіжний досвід. *Актуальні проблеми правознавства, випуск 3* (11), 2017. С. 165-170.

2. Волощук Р. Є. Служба фінансових розслідувань в Україні: необхідність створення та організаційні моделі функціонування. *Вісник Хмельницького національного університету, №1.* 2015. С. 168–172.

3. Сушко Д. Инструмент давления. Инвестгазета, №10. 2014. С. 15–16.

4. Бузницький А. О. Перспективи створення Служби фінансових розслідувань. URL: http://www.academia.edu.

5. Лепський С. І. Зарубіжний досвід використання фінансових розслідувань у правоохоронній діяльності. *Кримінально-процесуальне право та криміналістика, №2.* 2016. С. 189–195.

Погорєловська І. Д.,
к.е.н., доцент,
Університет державної фіскальної служби України
Вежичанін О. І.,
студентка ННІ ІТ
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

КІБЕРЗЛОЧИННІСТЬ ЯК ВИКЛИК ФІНАНСОВО – БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Сучасне інформаційне суспільство охоплює всі сфери життєдіяльності людини і держави. Але людство, поставивши собі на службу глобальні комп'ютерні мережі, не передбачало, які можливості для зловживання створюють ці технології. З подальшим розвитком інформаційних технологій виникає поняття "комп'ютерна злочинність", "кіберзлочинність". Цей термін є сполученням слів "кібернетика" та "злочин". Словник української мови термін кібернетика визначає як "наука про загальні закономірності процесів керування та зв'язку в організованих системах" [1].

Кіберзлочинність включає в себе різні види злочинів, що здійснюються за допомогою комп'ютера і в мережі Інтернет. Об'єктом кіберзлочинів є персональні дані, банківські рахунки, паролі та інша особиста інформація як фізичних осіб, так і бізнесу та державного сектору. До найбільш вразливих об'єктів кіберзлочинності належить фінансовий сектор економіки, а саме – банки та їх послуги.

Сьогодні у світі приділяється значна увага дослідженню проблем боротьби зі злочинами у кіберпросторі, що обумовлено об'єктивними процесами розвитку сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій. Шляхи попередження злочинності у сфері інформаційних технологій та кібербезпеки вивчали та висвітлювали у своїх працях П. Біленчук та О. Шульга [2], І. Владленова та Е. Кальницький [3], Д. Дубов [4], Я. Коротких [5], Чернєй [6] та інші.

Мета дослідження полягає у визначені механізмів запобігання кіберзлочинності у фінансово – банківській сфері.

Законом України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» кіберзлочин визначено як «суспільно небезпечне винне діяння у кіберпросторі та/або з його використанням, відповідальність за яке передбачена законом України про кримінальну відповідальність та/або яке визнано злочином міжнародними договорами України» [7].

Кіберзлочини характеризуються певними особливостями, зокрема: складністю їх виявлення та розслідування, складністю доказу в суді подібних справ, великими збитками навіть від одиничного злочину [8].

У сучасних умовах масштабні успішні дії кіберзлочинців націлені головним чином на отримання надприбутків, що відповідно призводить до збільшення кількості комп'ютерних злочинів саме у фінансовій сфері, що потребує розуміння сфери фінансових відносин та банківської діяльності. При цьому кіберзлочинці активно співпрацюють з представниками традиційної злочинності, які допомагають першим трансформувати викрадені кошти у готівку.

Наслідком значної кількості кіберзлочинів у вказаній сфері є зниження довіри громадян в цілому до надійності фінансової системи, інституту банківської таємниці, надійності захисту персональних даних, а також до фінансових операцій, що проводяться з використанням новітніх технологій. При цьому недовіра населення до ринків фінансових послуг не дає можливості активно використовувати вільні кошти громадян як інвестиційні ресурси, що спрямовуються на розвиток економіки [9].

Проведений аналіз свідчить, що у цілому такі наслідки розділяють на групи, а саме:

- фінансові – втрата коштів банківськими установами та їх клієнтами (юридичним та фізичними особами);
- іміджеві (репутаційні) – розкриття конфіденційної інформації, у тому числі банківської таємниці та персональних даних; недовіра клієнтів до банківської системи в цілому, що тягне за собою зменшення обсягу безготівкових операцій;
- юридичні – позови клієнтів;
- технологічні – з метою забезпечення надійної роботи інформаційних, комп'ютерних та телекомунікаційних систем банківські установи, підприємства та організації змушені створювати (або придбавати) складніші, дорожчі та менш зручні у використанні засоби захисту.

З метою попередження кіберзлочинів банківськими установами можуть впроваджуватись наступні технічні та організаційні заходи:

- періодичний огляд банкоматів для виявлення незаконно встановлених пристроїв;
- ведення «чорного» списку рахунків (кодів ЄДРПОУ, ДРФО, IPадрес) шахраїв для своєчасного блокування операцій;
- обов'язкове інформування клієнтів про кожну проведену операцію;
- підтвердження платежу в телефонному режимі;
- використання ряду логічних правил для типових/нетипових/підозрілих платежів в системі Клієнт-Банк;

- використання клієнтом окремого комп'ютеру, який призначений тільки для системи Клієнт-Банк (Інтернет-банкінг), з налаштованими міжмережевими фільтрами;
- встановлення лімітів на проведення операцій у мережі Інтернет.

У цілому протидія кіберзлочинам поєднує комплекс правових, технічних, організаційних та інформаційних заходів, при цьому роль кожного з цих заходів не може бути визначена пріоритетною чи другорядною. Ефективна протидія відмиванню злочинних доходів та зниження рівня злочинності в цій сфері можливі завдяки своєчасному виявленню фінансових операцій, що можуть бути пов'язані з відмивання доходів, одержаних у сфері кіберзлочинності, та ефективному співробітництву між державним та приватним сектором.

Список використаних джерел

1. Білодід (укл), Словник української мови: в 11 т (Наукова думка 1970–1980) т 4, с.158.
2. Біленчук П. Д. Комп'ютерна злочинність: поняття, сутність, характеристика / П. Д. Біленчук, О. О. Шульга // Протидія злочинності у сфері інтелектуальної власності та комп'ютерних технологій органами внутрішніх справ: стан, проблеми та 13 шляхи вирішення: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. 9 груд. 2011 р. – Донецьк : Донец. юрид. ін-т, 2012. – С. 28-31.
3. Владленова І.В., Кальницький Е.А. Кіберзлочинність як виклик інформаційному суспільству // Гілея. — 2013. — № 77. —142-146.
4. Дубов Д. В. Кіберпростір як новий вимір геополітичного суперництва : монографія / Д. В. Дубов. – К. : НІСД, 2014. – 328 с.
5. Коротких Я.В. Економічна безпека в умовах глобалізації // «Розвиток фінансової системи України». – 2016р. – с.211-212.
6. Чернєй В. В. Зарубіжний досвід запобігання фінансовому шахрайству / В. В. Чернєй // Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення : тези доп. наук.-теорет. конф. (Київ, 20 берез. 2014 р.). – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2014. – С. 9–12.
7. *Закон України* «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» від 05.10.2017 № 2163-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19/ed20171005#n14
8. Кіберзлочинність можна зупинити тільки разом.-// Україна:бізнес-ревю №5-6 від 11.02.2013.
9. Дуброва Н.П., Сучасний стан фінансової системи України в глобалізаційному процесі // Фінансове право - 2015р. – №1(9) - С.114- 115.

Домбай М. М.,
старший викладач кафедри
фінансових розслідувань,
підполковник податкової міліції,
Університет державної фіскальної
служби України
Гергало С. С., Данильчик М. М.,
курсанти взводу ПМПФ-17-1
Факультету податкової міліції
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ В ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ

В умовах сучасного технологічного та інформаційного розвитку національних економік стрімко набирає обертів економічна злочинність, що характеризується загрозливими розмірами. Вчинення злочинів в сфері економіки становлять реальну небезпеку країни в цілому та окремих громадян, оскільки розвиток економіки забезпечує існування та розвиток суспільства.

На сучасному етапі розвитку правової держави ефективне розслідування злочинів неможливе без раціональної організації цієї діяльності, що передбачає обрання оптимальних методів одержання доказової інформації у межах встановлених законом процедур та з урахуванням особливостей механізму слідоутворення. Методика розслідування злочинів (або криміналістична методика), з одного боку, є діяльністю правоохоронних органів, з іншого – завершальним розділом науки криміналістики, який містить наукові положення та розроблені на їх основі практичні рекомендації для найбільш раціонального здійснення цієї діяльності. Тому розробка теоретичних засад методики розслідування – це необхідна основа вирішення цього важливого для практики завдання.

Сучасні економічні злочини характеризуються складними та витонченими способами і методами їх скоєння, тому однією із головних проблем залишається підвищення професіоналізму й авторитету слідчих підрозділів. Її вирішення полягає у забезпеченні слідчих підрозділів висококваліфікованими кадрами, які мають відповідати вимогам сьогодення і бути спроможними на професійному рівні виконувати завдання з розслідування злочинів з метою захисту економіки від злочинних посягань. Методика розслідування економічних злочинів обов'язково містить вказівки організаційного характеру, перш за все з тих питань, які тісно

пов'язані із загальними методичними вказівками щодо розслідування загалом. На наш погляд, проблеми організації з планування розслідування злочину як окремої та важливої частини методики їх розслідування та впливу на цей процес виходить на перший план як ключовий елемент у побудові якісної загальної моделі розслідування злочинів у сфері економіки [1, с. 5-6].

Серед найвідоміших криміналістів, які займались фундаментальними питаннями розробки підходів до розуміння, завдань, мети планування та версій у вітчизняній криміналістиці радянського періоду, виділяють таких: Т. М. Арзуманяна, Р. С. Бєлкіна, В. П. Бахіна, А. М. Васильєва, С. А. Голунського, В. Є. Корноухова, І. М. Лузгіна, П. І. Тарасов-Родіонова, Б. М. Шавера та ін.

Особливістю економічних злочинів є те, що предметом посягання є майно як капітал. Це детермінує їх підвищену організованість, специфічні способи підготовки, вчинення і приховування, їх сліди, а також форми і засоби протидії правоохоронним органам.

Особа злочинця характеризується передусім тим, що вона в більшості випадків є суб'єктом господарської діяльності або ж наділена повноваженнями з контролю за такою діяльністю. Володіння підприємством у досягненні злочинної мети надає злочинцю ряд переваг та можливостей, серед яких опитані нами респонденти виділили: наявність офіційного статусу суб'єкта господарської діяльності (9,3 %); доступ до механізму розрахункових операцій через використання банківських рахунків (53,3 %); можливість використовувати цивільно-правові угоди для маскування шахрайських операцій (36 %); можливість власника (засновника) підприємства уникати особистої відповідальності (26,7 %); можливість приховувати викрадене майно шляхом внесення його до фондів різноманітних підприємств (66,7 %) [2, с. 120-121].

Основні риси злочинності в економічній сфері, на думку О. Г. Кальмана, полягають у тому, що:

1) вони вчинюються у сфері легальної і нелегальної господарської діяльності;

2) суб`єктами цих злочинів можуть бути і підприємці, й інші особи, які сприяють виконанню господарської діяльності;

3) вони завдають економічної, політичної, моральної шкоди суспільству і державі;

4) спрямовані на одержання економічної вигоди;

5) вчинюються тільки навмисно;

6) можуть здійснюватися різноманітними засобами передбаченими чинним кримінальним законодавством [1, с. 6].

С. Кравчук стверджує, що економічна злочинність – це злочини, вчинені в економічній сфері з використанням легітимних технічно-облікових, фінансово-

облікових та контрольно-управлінських прав і повноважень. Науковець виділяє вісім сутнісних ознак притаманних економічній злочинності:

– має триваючий характер;

– характеризується високою латентністю;

– складається з кримінально карних діянь суб'єктів господарювання;

– посягає на порядок управління економікою;

– вчиняється фізичними особами (це пояснюється тим, що згідно кримінального законодавства

суб'єктом злочину може бути лише фізична особа);

– має тісний зв'язок із організованою злочинністю, корупцією та тіньовою економічною діяльністю;

– формує напівкримінальний менталітет у громадян держави;

– спричиняє значні збитки державі, суспільству чи окремим громадянам [3, с. 35-36].

Фактором, який приваблює злочинців до здійснення економічного злочину виступає розвиток кризових ситуацій в економіці, а також не слід ігнорувати факт боротьби за економічну владу, що дає можливість розширення застосування кримінальних способів заволодіння такою та здійснення протиправних діянь у сфері економіки.

Отже, розслідування економічних злочинів – багатоетапний процес, у якому можна виокремити низку загальних структурних елементів. Під час планування розслідування, а саме на його попередній стадії, особливе місце відведено прогнозуванню на основі інформаційного забезпечення. Його основною функцією є розкриття тенденції руху економічної злочинності, виявлення основних ознак злочинів та правильне визначення послідовності та вид слідчих (розшукових) дій.

Список використаних джерел

1. В. Ортинський. Особливості планування розслідування злочинів у сфері економіки. Національний університет «Львівська політехніка». 2017. С. 5-6.

2. О. В. Пчеліна. Механізм вчинення економічних злочинів. 2009. С. 120–121.

3. Т. О. Скакун. Економічні злочини: сутність, ознаки та криміналістичний аналіз їх вчинення. Тернопільський національний економічний університет. 2014. С. 35-36.

Громова Т. М.,
доцент кафедри економічної теорії,
Університет державної фіскальної
служби України
Голишевський А. О.,
студент ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СУТНІСТЬ ТА ЗАВДАННЯ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

Фінансові розслідування – це засоби виявлення та попередження різноманітних зловживань, пов’язаних з ухиленням від сплати податків, шахрайством, корупційними проявами тощо[1, с. 13].

Причинами фінансових розслідувань є багато різних факторів, такі як недовіра бізнесмена до партнерів, постачальників і клієнтів; підозра власника бізнесу у шахрайстві співробітників. Фінансові розслідування як певний механізм аналітичного забезпечення економічної безпеки використовують у системі заходів економічної політики, контролю, правоохоронних механізмів[1, с. 9].

Отже, основними задачами фінансового розслідування є:

- виявлення загроз або факторів негативного характеру;
- визначення розміру збитків, заподіяних економічним злочином;
- встановлення реальних причин загроз і ризиків[1, с. 11].

Головним завданням і водночас метою фінансового розслідування є визначення причинно-наслідкового зв'язку між погрозами і причинами, які їх спричинили.

У рамках провадження фінансових розслідувань консультант забезпечує збір інформації і доказів для здійснення фактичного захисту фінансових інтересів широкого кола осіб; консультант виявляє причину виникнення відхилень і / або порушень.

Результат фінансового розслідування дозволяє встановити загрози та ризики, виявити причини того що відбулося, вжити необхідних заходів і прийняти міри.

Фінансове розслідування - це ретельний розгляд, детальний аналіз фінансово-господарської діяльності організації, спрямований на всебічне вивчення обставин з метою виявлення неправомірних або зловмисних дій працівників або третіх осіб, пов'язаних з посяганням на фінансові ресурси організації[5].

Список використаних джерел

1. Фінансові розслідування у сфері протидії легалізації злочинних доходів в Україні [Текст] : метод. рек. / [С. С. Чернявський, О. Є. Користін,В. А. Некрасов та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. – 164 с.
2. Кондратьева Е. А., Горюнов А. Р. К вопросу о выработке научного определения финансовых расследований. Вестник Финансовой академии. 2003. № 1 (25). С. 20–23.
3. Финансовое право для экономических спеціальностей : учебник / под общ. ред. С. О. Шохина. М., 2006. С. 45–56.
4. Финансовые расследования [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.korpusprava.com/ru/law-and-tax/project-consulting/forensic.html.

Домбай М. М.,
старший викладач кафедри фінансових розслідувань, Університет державної фіскальної служби України
Голодович М. Ю.,
курсант взводу ПМПФ-17-1 Факультету податкової міліції Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ВІДМИВАННЯ ДОХОДІВ ОТРИМАНИХ ВІД КОРУПЦІЙНИХ ДІЯНЬ

Загальновідомо, що проблема поширення корупції є невід'ємною складовою економічної злочинності, багатоструктурним широкомасштабним явищем складного фінансового, інституційного, соціального, законодавчого та політичного характеру. Водночас корупція є актом, вчиненим з метою забезпечення переваг, несумісних з офіційними обов'язками та правами інших. Ще в Концепції боротьби з корупцією на 1998–2005 рр., затвердженій Указом Президента України від 24 квітня 1998 р. № 367/98, зазначалося, що корупція є вкрай негативним явищем, її суспільна небезпечність полягає в тому, що вона: призводить до гальмування та викривлення соціально-економічних реформ, перешкоджає розвитку ринкових відносин, передусім середнього та малого підприємництва, а також надходженню іноземних інвестицій; надає незаконні

привілеї корумпованим угрупованням і кланам, підпорядковує державну владу їхнім інтересам; сприяє криміналізації та тінізації економічних відносин, легалізації доходів, одержаних незаконним шляхом; живить організовану злочинність, насамперед економічну, стає неодмінною умовою її існування та ін. Саме тому пріоритетними заходами, що мали проводитися з метою запобігання корупції та корупційним діянням, були визначені: по-перше, розроблення дієвої системи економічних і фінансових засобів контролю та протидії легалізації «брудних» коштів; по-друге, запровадження, поряд із загальними нормами, відповідальності за посадові злочини спеціальних норм, які передбачають відповідальність за вчинення окремих корупційних діянь, а також діянь, учинення яких перешкоджає боротьбі з корупцією. Такі спеціальні норми доцільно було б передбачити щодо невиконання обов'язків з боротьби проти корупції, протекціонізму, незаконного одержання благ (переваг) немайнового характеру, участі у легалізації коштів, одержаних незаконним шляхом [1].

В цілому, корупційні потоки пронизують всі галузі економіки країни. Корупція призводить до значних втрат для країни. Такі збитки можуть мати фінансові та політичні складові.

Основні закономірності, які підвищують «інтерес» до вчинення корупційних злочинів:

• розкрадання державних коштів та отримання хабарів, в більшій мірі, здійснюється в тих галузях економіки, які мають для країни стратегічне значення (оборонний та паливно-енергетичний комплекс, охорона здоров'я, державне управління), оскільки на них розподіляються значні грошові потоки;

• великий обсяг коштів, залучених до реалізації проектів на державному та місцевому рівнях за рахунок державних чи місцевих бюджетів;

• складний механізм визначення вартості товарів та послуг, постійні зміни ринкових умов для визначення реальної ціни придбаних активів;

• сфера державних закупівель не є прозорою і характеризується високою конкуренцією, що може створити умови для закулісних змов.

Основними інструментами відмивання корупційних доходів є:

• фіктивні послуги;

• використання афілійованих осіб для надання псевдопослуг;

• передплата за товари і послуги підконтрольним особам з подальшою не поставкою/невиконанням;

• заниження вартості товарів державною компанією при реалізації при реалізації компаніям - посередниками для акумулювання прибутків;

• укладання завідомо неправомірних угод по придбанню продукції за цінами, встановленими для соціальних потреб. з подальшою її реалізацією;

• використання підприємств з ознаками фіктивності;

• «торгівля» державними послугами з видачі/оформлення дозвільних документів;

• використання банківських рахунків, відкритих за межами України;

• відхилення конкурентних заяв на участь в тендерах на користь підконтрольних компаній, що пропонують значно вищі ціни.

До найпоширеніших способів відмивання корупційних доходів можна віднести:

• залучення осіб, які не мають з «корупціонером» близьких родинних зв'язків, в той же час пов'язані іншими зв'язками (далекі родичі, водії, помічники);

• отримання хабара готівкою з подальшим переведенням у безготівкову форму;

• отримання корупційного доходу в Україні, а його «відбілювання», легалізація, надання йому законного походження здійснюється за кордоном;

• неоднарозове отримання спадщини від осіб, не пов'язаних родинними зв'язками;

• придбання власності за кордоном;

• придбання корпоративних прав [2, с. 40].

Протидія корупції є однією з найактуальніших соціальних проблем сучасності, розв'язання якої для багатьох країн є надзвичайно важливою і складною справою. Тому актуальним є створення ефективної та дієвої системи протидії цьому явищу, яка передбачатиме попередження, виявлення і відповідне реагування на корупційні чинники, викриття корупційних діянь і забезпечення реалізації принципу невідворотності відповідальності за їх учинення. Протягом останніх років суттєво збільшилася кількість резонансних справ, пов'язаних з відмиванням корупційних доходів за участі осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Водночас можна констатувати посилення заходів боротьби з корупційними доходами на міжнародному (з боку міжнародних інституцій) на регіональному (з боку правоохоронних органів, державних органів)рівнях, а також активізацію заходів щодо виявлення таких протиправних діянь фінансовими посередниками. Виявлення та припинення функціонування схем, пов'язаних з відмиванням корупційних доходів,– основне завдання всіх учасників системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму

та поширення зброї масового знищення. Таким чином,попередження та виявлення доходів, отриманих унаслідок корупційних дій, є ключовими аспектами результативності антикорупційного режиму, спроможного відновити довіру суспільства до державних інституцій, поліпшити інвестиційний клімат, сприяти розвитку економіки тощо. Адже саме боротьба з відмиванням корупційних доходів є невід'ємною складовою боротьби з економічною злочинністю [3, с. 41].

Список використаних джерел

1. Про Концепцію боротьби з корупцією на 1998–2005 роки : Указ Президента України від 24 квіт. 1998 р. № 367/98 . Офіц. вісник України. 1998. № 17.
2. Типологічні дослідження Державної служби фінансового м оніторингу України за 2016, 2015, 2014 роки . К., 2017. 126 с.
3. Чернявський С.С., Користін О.Є., Некрасов В.А. Фінансові розслідування у сфері протидії легалізації злочинних доходів в Україні: Методичні рекомендації. НАВС, К., 2017. 163 с.

Калганова О. А.,
к.ю.н., доцент, заступник начальника кафедри фінансових розслідувань, Університет державної фіскальної служби України
Назаренко О. С., Горбов Б. О.,
курсанти ФПППКППМ, Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

РОЛЬ СЛІДЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ В ДЕРЖАВНОМУ МЕХАНІЗМІ УКРАЇНИ

Сучасний етап розбудови України викликає необхідність дослідження ролі та місця фінансових розслідувань в державному механізмі, пошуку раціональної моделі організації та безпосередньо діяльності як складової системи органів виконавчої влади та правоохоронних органів

При цьому слід зазначити, що умовою ефективного функціонування будь-якої держави є чітка робота податкових органів. Тому сучасні політичні і

економічні зміни в Україні потребують перегляду правового забезпечення соціально-економічних процесів [2, с. 7].

Слід відзначити, що особливе місце в цій системі належить слідчим підрозділам фінансових розслідувань, які покликані забезпечувати реалізацію державної податкової політики; запобігати, розкривати та розслідувати кримінальні правопорушення у фіскальній і бюджетній сферах. Важлива їх роль полягає передусім у тому, що вони не тільки забезпечують економічну стабільність держави, а й фактично своєю професійною правоохоронною діяльністю впливають на формування фінансової основи держави [3, с. 53].

Сьогодні особовому складу слідчих підрозділів фінансових розслідувань доводиться працювати в екстремальних умовах. Посилення соціальної напруженості у державі, викликане складним економічним станом, падіння дисципліни, моралі призвело до гострого ускладнення оперативної обстановки. Зростає і стає більш завуальованою кількість економічних злочинів, у тому числі у сфері оподаткування. Також поширеними є випадки протиправних дій щодо працівників слідчих підрозділів фінансових розслідувань.

Важливо, аби сучасний співробітник слідчих підрозділів фінансових розслідувань України володів високим рівнем теоретичних знань і професійних навичок з попередження і розкриття злочинів у сфері оподаткування, достатніми інтелектуальними здібностями, фізичною та психологічною підготовкою.

Доречно зауважити на тому, що на даний час основною проблемою слідчих підрозділів фінансових розслідувань залишається плинність кадрів, яка зумовлена зниженням авторитету і престижності служби та її матеріально-технічного забезпечення. Однією з причин загострення даної ситуації стало те, що у Кримінальному процесуальному кодексі України [1] було віднесено підслідність, яка притаманна слідчим підрозділів фінансових розслідувань, до «органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства», тим самим обумовивши можливість зміни органу досудового розслідування.

Отже, можна дійти висновку, слідчі підрозділи фінансових розслідувань є найбільш ефективними серед інших правоохоронних органів щодо повернення коштів до державного бюджету, які недоотримані у наслідок злочинної діяльності.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL :

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n2186 (дата звернення 23.04.2020).

2. Куліш А.М. Діяльність податкової міліції: правові та організаційні засади: *монографія*. Суми : Сумський державний університет, 2015. 140 с.

3. Рєзнік О. М. Місце податкової міліції в сучасній системі правоохоронних органів держави. *Наше право*. 2011. № 4. С. 52–55.

4. Придатько Р. В. Проблеми формування кадрового складу слідчих підрозділів фінансових розслідувань України. *Публічне управління: розвиток конституціоналізму в Україні та проведення конституційної реформи* : Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю) (8-9 червня 2016 р.). м. Красноармійськ: ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», 2016. 137 с.

Калганова О. А.,
к.ю.н., доцент, заступник начальника кафедри фінансових розслідувань, Університет державної фіскальної служби України
Греков Р. Д., Юлдашев В. С.,
курсанти ФППППКППМ, Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Економічна безпека держави є невід’ємною складовою її національної безпеки та перебуває в тісному взаємозв’язку з усіма економічними процесами, що відбуваються в суспільстві. Вона сприяє створенню соціально орієнтованої ринкової економіки, забезпечує зростання рівня життя й добробуту населення, відіграє ключову роль у провадженні ефективної економічної політики в державі, слугуючи гарантом соціальної стабільності в суспільстві та передумовою фінансового розвитку країни, її становлення на міжнародній арені як конкурентоспроможного й інвестиційно привабливого суб’єкта.

Економічна злочинність в Україні та окремі її види характеризуються постійним зростанням рівня латентності, поширенням та вдосконаленням тіньових схем зловживань з бюджетними коштами, проявів кримінальної корупції з боку службових осіб органів державної влади та управління в межах реалізації ними своїх повноважень тощо.

Звертаючи увагу на сучасні, перш за все, складні політичні й економічні умови, Україна наполегливо продовжує вживати необхідних заходів щодо розвитку та вдосконалення системи проведення фінансових розслідувань відповідно до міжнародних стандартів [2, с. 9].

У процесі кримінального переслідування осіб, які вчинили злочин, правоохоронці зазвичай прагнуть встановити винних і покарати їх шляхом ув'язнення. Проте злочини, які мають корисливу складову, відрізняються від низки інших видів злочинів тим, що основним мотивом їх учинення є особисте збагачення. Особи, винні в учиненні таких злочинів, цілком готові до ув'язнення, якщо після звільнення на них чекатимуть їхні незаконно отримані статки, якими вони зможуть вільно скористатися.

Передумовою ефективного фінансового розслідування є позбавлення злочинців стимулу вчиняти корисливі фінансові злочини. У центрі уваги правоохоронних органів має бути не лише покарання винних, а й виявлення та розшук доходів, отриманих злочинним шляхом [2, с. 10]. Таким чином, пріоритетним напрямом діяльності правоохоронних органів, які спеціалізуються на фінансових розслідуваннях, є пошук можливостей повернути незаконно отримані активи.

Криміналізація економічних відносин постає як одна з основних загроз економічній безпеці України. Ефективна діяльність правоохоронної системи – це ключовий фактор, спрямований на нейтралізацію цієї загрози.

З метою виявлення та розслідування економічних злочинів постає необхідність у всебічному й структурованому дослідженні предметних процесів, які виникають у сфері економічної діяльності під впливом кримінальних правопорушень.

Визначення «фінансові розслідування» вживають міжнародні організації, створені для боротьби з відмиванням коштів, серед яких FATF, CFATF тощо. До речі, у розвинених країнах звичайною практикою є обов'язкове проведення фінансового розслідування паралельно, наприклад, із документуванням діяльності злочинних угруповань зі збуту наркотичних засобів (наприклад, у США) [1, с. 7]. Це виступає і нормою, і алгоритмом дій. Ідеться, зокрема, про

посадові злочини, які належать до корупційних правопорушень, тим більше у сфері господарської діяльності.

Тлумачення змісту та особливостей фінансових розслідувань наведено у Звіті FATF (ФАТФ) «Керівництво ФАТФ з фінансових розслідувань: оперативні питання», в якому є зазначення щодо фінансового розслідування, яке містить збирання, зіставлення та аналіз усієї наявної інформації з метою сприяння кримінальному переслідуванню та позбавлення злочинців їх доходів та засобів вчинення злочину. Якісні фінансові розслідування і доступ до фінансової та іншої інформації є життєво необхідними для ефективної боротьби зі злочинними порушеннями, які створюють загрозу економічній безпеці держави.

При цьому основною метою фінансового розслідування є саме виявлення та документування фактів руху грошових коштів під час здійснення злочинної діяльності, зв'язків між джерелами походження грошових коштів і тим, коли вони були одержані та де зберігаються, що безпосередньо може стати доказом та джерелом інформації про злочинну діяльність.

На сьогодні фінансові розслідування можуть проводити як уповноважені державні органи, так і приватні організації. Тобто суб'єктами фінансових розслідувань є як представники органів державної влади, так і суб'єкти приватного сектору економіки, зокрема консалтингові компанії [3, с. 167].

Отже, можемо зробити висновок, основним завданням державних органів, які займаються фінансовими розслідуваннями, є забезпечення економічної безпеки держави, профілактика, виявлення й попередження злочинів та адміністративних правопорушень, учинених в економічній сфері, у тому числі корупційних правопорушень, легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Список використаних джерел

1. Василинчук В. І., Вязмікін С. А. Фінансові розслідування у сфері протидії легалізації злочинних доходів в Україні. *Методичні рекомендації.* Київ. 2017. С. 5-17.

2. Чернявський С. С. Визначення місця та ролі служби фінансових розслідувань в Україні. *Науковий вісник національної академії внутрішніх справ*. № 2 (99). 2016. С. 5-18.

3. Ніпіаліді О. Перспективи створення служби фінансових розслідувань: українські реалії та зарубіжний досвід. *Актуальні проблеми правознавства* № 3. 2017. С. 165-170.

Домбай М. М.,
старший викладач кафедри фінансових розслідувань,
Університет державної фіскальної
служби України
Греян А. А., Павліна М. М.,
курсанти взводу ПМПФ-17-1
Факультету підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ФІНАНСОВІ РОЗСЛІДУВАННЯ У РОЗРІЗІ СВІТОВОЇ ПРАКТИКИ

Сучасна практика боротьби зі злочинністю не є максимально ефективною без урахування активного впровадження економічних знань. Фінансова інформація відображається в механізмі виявлення та розслідування економічних злочинів, що безпосередньо характеризує злочинну діяльність.

Так, на стадії виявлення злочинів застосовується фінансовий моніторинг підозрілих операцій, проводяться перевірки фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання. Важливе значення під час розслідування злочинів має чітке призначення й проведення судово-бухгалтерських експертиз, залучення фахівця-економіста до проведення процесуальних дій тощо [1, с. 7]. Тому можна з упевненістю сказати, що фінансові розслідування виступають неабияким елементом у правоохоронній діяльності та забезпеченні економічної безпеки.

Незважаючи на застосування визначення «фінансових розслідувань» на практиці, то у повсякденному науковому середовищі перебуває думка, щодо так званого «фантому», тобто результату механічного перенесення терміну з практики розвинених країн (перш за все США) з суттєвою відмінністю правової системи та системи органів влади.

До прикладу розвинених країнах, таких як Велика Британія, США, Канада поряд з галузями знань криміналістики з судовою медициною та судовою психіатрією зазначаються «фінансові розслідування та судовий облік».

Аналізуючи використання зазначеного терміну у Великобританії, США і Канаді визначається, що базовими визначеннями виступають отримання, використання і розподіл фінансових ресурсів при виконанні злочинної

діяльності, а також внесення спотворень в системний фінансовий облік та звітність для подальших протиправних дій та приховувань слідів злочинів.

Зважаючи на приклад США, то там виконання обов'язків правоохоронних органів більш наближена саме до сфери фінансів. Так, Міністерство фінансів США володіє функціями боротьби з фінансовими злочинами та фінансуванням тероризму. У структурі Мінфіну діє Служба внутрішніх доходів, підрозділи якої працюють над виявленням та розслідуванням фінансових злочинів, ще є такі як: Служба по боротьбі з тероризмом і фінансової розвідки [2, с. 190].

Що стосується Великобританії та Італії, то там були створені спеціалізовані правоохоронні органи для протидії організованій злочинності. Важливу роль у діяльності Фінансової поліції Італії та Служби боротьби з організованою злочинністю Великобританії відіграє аналіз фінансової інформації, що здійснюється на стадії розкриття та розслідування злочинів [2, с. 191].

Доречно зауважити, що організована злочинність має за мету – отримання прибутку. При таких ситуаціях фінансова поліція Італії повинна перш за все перешкоджати в проникнення кримінальних інтересів економічної системи, при цьому основною метою мати – припинення потоків «брудних грошей», позбавляючи при цьому організовану злочинність фінансового «підживлення».

Фінансові злочини мають дещо розширений смисловий характер, який відрізняється від сформованого в сучасній вітчизняній науці. Адже, вони не злочини у виключно фінансовій сфері, а й такі, що використовують фінансову сферу та відображаються у фінансовій інформації [3, с. 22].

Спеціальний аналіз фінансової інформації, що застосовується за незвичною методикою названою в розвинених країнах як «фінансові розслідування» являється необхідною для ефективного виявлення і розслідування цих видів злочинів.

Слід також зазначити, що служба «фінансових розслідувань» є досить поширеною. У консалтингових та аудиторських компаніях були створені спеціалізовані підрозділи, які використовуються для: аудиту шахрайства; пошук та повернення активів; безпека легалізації злочинної продукції.

Якщо звернутися до практичного досвіду, то найбільшу увагу приділяють фінансовим розслідуванням шахрайства. На даний момент аудит шахрайства в розвинених країнах виокремлюється як самостійна сфера ринку консультаційних послуг, що спрямовується на дослідження виявлення, фіксацію та запобігання корпоративних шахрайств.

Існує Міжнародна асоціація сертифікованих фахівців з перевірки шахрайства (ACFE), які мають сертифікацію фахівців з виявлення, розслідування та запобігання корпоративним шахрайствам. ACFE - провідна в світі організація, яка регулює та спрямовує цей вид діяльності. Організаційно ACFE - це глобальне професійне співтовариство, яке налічує понад 40 000 членів у 125 країнах, об'єднане у 103 національні філії та офіси [2, с. 193].

Вище зазначена організація позиціонує свою місію на зменшення сфери впливу і розвитку корпоративного шахрайства та іншої економічної злочинності, а також допомога в їх виявленні та попередженні.

Отже, можна дійти висновку, що не дивлячись на рівень інтенсивності використання на практиці, поняття «фінансові розслідування» для вітчизняної науки майже невідоме. Не вистачає досліджень у науковій галузі не лише у сфері застосування концепції, її предмету, методології, а й у визначенні характеру категорії. В такому випадку, міжнародний досвід вкрай важливий для України, оскільки у провідних країнах світу науково-методичний супровід діяльності з організації та проведення фінансових розслідувань має достатньо високий рівень розвитку та орієнтований на вирішення практичних проблем, в чому можна впевнитись при вивченні конкретних документів, записів та інформації.

Список використаних джерел

1. Василинчук В. І., Вязмікін С. А. Фінансові розслідування у сфері протидії легалізації злочинних доходів в Україні. Методичні рекомендації. Київ. 2017. С. 5-17.
2. Лепський С.І. Зарубіжний досвід використання фінансових розслідувань у правоохоронній діяльності. Право і суспільство № 2. 2015. С. 189-194.
3. Долбнєва Д.В. Шляхи трансформації системи боротьби з економічними злочинами в Україні з урахуванням досвіду країн європейського союзу. Scientific Journal «ScienceRise», №2-3 (55-56). 2019. С. 21-27.

Гриценко В. В.,
к. ю. н., доцент, професор кафедри
фінансових розслідувань
факультету підготовки, перепідготовки та
підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної
служби України
Гриценко В. В.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ДО ПИТАННЯ ПОСИЛЕННЯ ЗАХОДІВ БОРОТЬБИ З ПРАВОПОРУШЕННЯМИ В СФЕРІ ОБІГУ ЮВЕЛІРНИХ ВИРОБІВ

Зважуючи на фінансову та економічну нестабільності, яка на сьогоднішній день існує в Україні, у т. ч. впроваджені Урядом України заходи щодо посилення боротьби з розповсюдженням короно вірусної хвороби COVID-19 які ще більше поглиблюють економічну кризу в державі, правоохоронним органам в цілому та податковій і митній службі зокрема, слід особливу увагу приділити посиленню боротьби з правопорушеннями в сфері обігу ювелірних виробів та дорогоцінних каменів, які, до речі, в законодавстві України ототожнюється, адже зазначений сектор економіки продовжує стрімко набувати кримінального характеру. Обсяг нелегального обігу ювелірних виробів та дорогоцінних металів і дорогоцінних каменів в Україні з яких ці вироби виготовляються, безперечно становить економічну загрозу. Так тільки з початку 2019 р. у Житомирській області порушили 24 кримінальні справи, пов’язані з незаконним видобутком бурштину [1].

На тлі гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності, лібералізації валютного ринку, надання самостійності добувним, переробним підприємствам дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, наочно простежується вразливість і слабка захищеність даного сектора економіки від злочинних посягань, особливо це стосується підприємств ювелірної промисловості.

Водночас, обраний Україною з часів незалежності, в 1991 р. процес лібералізації, відповідно до Концепції реформування кримінальної юстиції України (затверджена Указом Президента України від 8 квітня 2008 року N

311/2008), що триває до теперішнього часу, певним чином торкнувся і сфери кримінального законодавства. З вступом в дію Кримінального кодексу України 2001 р. кримінально-правова охорона правовідносин в сфері обігу дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння приймає нові форми. Була встановлена кримінальна відповідальність за порушення правил легального обороту благородного металу і каміння, яка в 2011 році трансформувалась в адміністративну.

Лібералізація господарських відносин призвела до існуючої на сьогоднішній день об'ємної, але, водночас, суперечливої й неузгодженої бази нормативно-правових актів, що регулює правовідносини в тому числі у сфері обігу ювелірних виробів. Мова йдеться щодо Закону про нову класифікацію кримінальних порушень, зокрема про введення кримінальних проступків, опублікований в офіційному парламентському виданні "Голос України",який мав вступити в силу з 1 січня 2020 року, але відтермінований з певних причин до липня місяця 2020р.[2].

Недосконаліть діючого на сьогодні законодавства неминуче створює перешкоди на шляху протидії нелегальному обігу розглянутих цінностей і, як наслідок, знижує ефективність роботи адміністративно-правових норм, закріплених у ст.ст. 162-3, 189-1, 189-3 КУпАП.

На нашу думку, при реформуванні законодавства України, в тому числі й адміністративного, яке регулює дану сферу правовідносин, слід вивчити та врахувати досвід окремих держав, зокрема Голландії і Бельгії, який може бути запозичений (з урахуванням особливостей національної правової системи та її імплементації в європейську).

Вважаємо за необхідне в санкції ст.ст. 162-3, 189-1, 189-3 КУпАП розширити перелік покарань. Досить дієвим було б покарання у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Дана пропозиція обумовлене тим, що осіб, які займаються нелегальним обігом дорогоцінного металу і дорогоцінних каменів та виробів з них, необхідно усувати від повторного вчинення злочинних дій, чого не можна сказати щодо такого виду покарання, як адміністративний штраф, після сплати якого особа нічим не обмежується і може безперешкодно займатися протиправними бізнесом.

Отже, необхідність докорінної зміни законодавства, яке встановлює правила обігу дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та виробів з них на території України, не викликає сумнівів. Проведений нами аналіз адміністративно-правових норм, закріплених у ст.ст. 162-3, 189-1, 189-3 КУпАП,

показав, що вони малоефективні в застосуванні. Причиною тому є недосконаліть законодавчої конструкції зазначених норм та їх бланкетний характер, внаслідок чого доводиться звертатися до об'ємної й суперечливої нормативно-правової бази, яка діє на сьогоднішній день у даній сфері правовідносин.

Беручи до уваги зазначений характер розглянутих адміністративно-правових норм, видається, що поряд із внесенням змін до КУпАП необхідно внести певні корективи і до базового законодавства, що регулює дану галузь правовідносин. Пропоновані зміни вбачаються у більш чіткому визначенні суб'єкта видобутку й виробництва дорогоцінних металів, закріпленні таких понять, як «лом побутових виробів із дорогоцінних металів», «напівфабрикат ювелірного виробу», «лом ювелірних виробів», а також у встановленні конкретних термінів здачі на афінаж або продажу державі дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння.

Неефективна на сьогоднішній день правова охорона дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння та виробів з них, суперечливість нормативно-правових актів, що регулюють дану сферу правовідносин, стають головними причинами скоєння правопорушень та злочинів, предметом яких виступають досліджувані цінності. На сучасному етапі злочинність у сфері обігу ювелірних виробів характеризується посиленням її організованого характеру, корупцією у високих ешелонів влади та політиків, наявністю «етнічних» злочинних груп, концентрацією в місцях масового видобутку благородних металів і каменів, високим рівнем латентності. Тому, поряд з правовими заходами боротьби з даним негативним явищем, необхідно використовувати і економічні важелі, які потребують окремого дослідження та оприлюднення.У першу чергу, в цьому напрямку необхідно посилити контроль з боку держави як за видобутком, так і за обігом дорогоцінного металу, дорогоцінних каменів та виробів х них, і з цією метою покласти на відповідні державні інституції обов'язок з контролю за діяльністю як видобувних організацій, так і підприємств, які здійснюють вилучення дорогоцінного металу з брухту та відходів, які їх містять.

Запропоновані зміни як до адміністративного законодавства, так і до законодавства, що регулює обіг дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння та виробів з них, забезпечать їх повноцінну правову охорону, що зіграє важливу роль в економічній захищеності держави, а також дозволить більш ефективно боротися з даним видом правопорушень правоохоронним органам.

Список використаних джерел

1. Бурштинова справа: екс-депутату відмовили у стягненні 100 мільйонів «моральної шкоди». https: // www.ukrinform.ua /rubric-society/.

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень// Закон України. - (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 17,ст.71),{Із змінами, внесеними згідно із Законом: : №321IXвід03.12.2019}.https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19 .

3. Михальський В.В. Золото як світова валютна одиниця в епоху глобалізації / В.В. Михальський // Економічний вісник університету. – 2010. – № 15/1. – С. 235-241.

4. Чиж Л.М. Особливості відмивання грошей на ринку дорогоцінних металів: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=887.

Мисливий В. А.,
д. ю. н., професор, професор кафедри кримінального права та кримінології, Університет державної фіскальної служби України
Гриценко В. В.,
студентка ННІ Права Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

ДО ПИТАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КРИМІНАЛЬНІ ПРОСТУПКИ

Обраний Україною з часів незалежності, в 1991 р. процес лібералізації, відповідно до Концепції реформування кримінальної юстиції України (затверджена Указом Президента України від 8 квітня 2008 року N 311/2008), що триває до теперішнього часу, певним чином торкнувся і сфери кримінального законодавства. З цією метою був прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» № 321-IX, який Верховна Рада ухвалила третього грудня 2019 року [1].

Відповідно, прийняття у 2012 році Кримінального процесуального кодексу ознаменувало новий етап розвитку кримінального процесуального законодавства, спрямований на дотримання прав та свобод людини, перегляду неефективних форм досудового провадження. Разом з появою в КПК прогресивних правових положень у ньому знайшов відображення інститут кримінальних проступків. Однак уже майже 4 роки кодекс залишається єдиним законодавчим актом, в якому містяться положення стосовно кримінальних проступків. Саме ці норми стали каталізатором для жвавих обговорень у численних експертних групах, на конференціях та інших наукових заходах, проте чомусь так і не знайшли своєї логічного завершення, а тому продовжують досліджуватися.

Не вдаючись до дискусії щодо правомірності запровадження категорії «кримінальне правопорушення» та його видів, зазначимо, що відповідно до положень ч.2 ст.1 КК виключно Кримінальний кодекс визначає, які суспільно небезпечні діяння є злочинами та яке покарання застосовується до осіб, котрі їх скоїли. Тому, на наш погляд, запровадження поняття «кримінальне правопорушення» без унесення відповідних змін до закону про кримінальну відповідальність є не зовсім виправданим, проте вимушеним кроком з огляду на рекомендації Венеціанської комісії та низку рішень Європейського суду з прав людини стосовно України у розрізі зазначеної Концепції.

Наша країна неодноразово була об’єктом критики з боку авторитетних міжнародних інституцій, тому ЄСПЛ у своїх рішеннях неодноразово звертав увагу на цей недолік (наприклад, справи «Гурепка проти України», «Христов проти України», «Корнєв і Карпенко проти України»). Так, у рішенні у справі «Корнєв і Карпенко проти України» Суд зауважив, що з огляду на суворість покарання правопорушення, передбачене ст.185-3 КпАП (на момент її застосування у 2003 році одним з видів стягнення за цією статтею був арешт строком до 15 діб), не є незначним. Подібне адміністративне провадження слід уважати по суті кримінальним і таким, що вимагає застосування всіх гарантій ст.6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. З огляду на це склади адміністративних правопорушень, в яких санкцією статті передбачено стягнення у вигляді адміністративного арешту, громадських робіт, виправних робіт, позбавлення спеціального права чи конфіскації майна, за деякими винятками, повинні бути видалені з КпАП та законодавчо визначені як кримінальні проступки [3].

На наш погляд, слід погодитися, що впровадження поняття «кримінальні проступки» ініціюватиме поступову декриміналізацію низки злочинів,

обмеження сфери застосування покарань, пов'язаних із позбавленням волі, заміну їх такими заходами кримінально-правового впливу, які не тягтимуть за собою судимості, а в цілому — послаблення кримінально-правової репресії.

Основними завданнями поділу кримінального правопорушення на злочини та проступки є, зокрема, посилення правових гарантій додержання прав, свобод та інтересів людини і громадянина, оптимізація діяльності органів кримінальної юстиції в кримінальному провадженні та відокремлення кримінального проступку від суміжних категорій правопорушень (злочину чи адміністративного правопорушення). Водночас запровадження поняття «кримінальне правопорушення» потребує перегляду усталеної системи побудови КК та зміни поглядів на поняття «злочин», що не повною мірою сприймається науковцями та практиками.

Проведений нами системний аналіз положень КК свідчить про те, що анонсованої мети в частині реалізації державної політики стосовно гуманізації кримінальної відповідальності, наслідком якої стане суттєве зменшення чисельності судимих осіб і осіб, котрі позбавлятимуться волі, викликає певні занепокоєння. Припускаємо, як варіант, що може виникнути ситуація, за якої кримінально-правова репресія буде поширена на більшу кількість діянь, які нині відносяться до категорії адміністративних правопорушень та не тягнуть за собою кримінальної відповідальності.

Розробниками запровадження інституту кримінальних проступків називаються продовження гуманізації кримінального права шляхом перетворення окремих, невеликої тяжкості злочинів на кримінальні проступки; отримання обвинуваченими в їх скоєнні всіх процедурних прав і гарантій кримінального процесу, яких вони позбавлені в процедурі щодо адміністративних правопорушень. З другого боку, до осіб, які вчинили кримінальні проступки, не застосовуватиметься запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, також буде припинено неправомірне використання результатів адміністративного провадження при розслідуванні кримінальних справ[2].

Крім цього, викликають серйозні сумніви твердження щодо нібито гуманізації кримінальної відповідальності та зменшення кількості судимих осіб. Адже проведений аналіз свідчить про значне розширення меж криміналізації майже 100 діянь, які є адміністративними проступками, що передбачені КпАП і Митним кодексом, але за своїм характером не є правопорушеннями проти порядку управління. Така ситуація, на нашу думку, навпаки, може призвести до розширення застосування репресивних механізмів, створення ефекту суттєвого

збільшення притягнутих до кримінальної відповідальності осіб, а тому негативно позначиться на дотриманні конституційних прав людини й громадянина, а також на роботі правоохоронних органів. У свою чергу, це зумовить необхідність досудового розслідування діянь, які сьогодні злочином не визнаються та не потребують численних витрат процесуального часу слідчого, прокурора та суду.

Якщо звернути увагу щодо визначення видів кримінального покарання, у тексті закону, то можна спостерігати залежність розміру штрафу як покарання від розміру мінімальної заробітної плати або прожиткового мінімуму. В той же час, ці суми змінюються незалежно від завдань кримінального права, що із часом призведе до того, що розмір штрафу не відповідатиме ступеню суспільної небезпечності вчиненого діяння. Стосовно градації таких видів покарання, як громадські роботи, виправні роботи, службові обмеження та арешт, на ступені — від І до ІІІ. випливає, що таке покарання, як виправні роботи та службові обмеження, може бути застосоване судом в однакових розмірах за вчинення як проступку, так і злочину. Видається, що такий підхід суперечить загальній ідеї розмежування кримінального проступку та злочину.

Отже, визначення інституту кримінального проступку в КК зумовлене необхідністю завершення реформування процесуального законодавства. Проте аналіз положень гл.25 КПК, яка окреслює особливості досудового розслідування кримінальних проступків, свідчить про те, що навіть за умови прийняття змін до КК повністю розв’язати проблему спрощення досудового розслідування кримінальних проступків не вдасться. Адже наразі ці положення відрізняються від загального порядку розслідування злочинів лише строками (які також можуть бути подовжені в загальному порядку), неможливістю обрання запобіжних заходів у вигляді домашнього арешту, застави та тримання під вартою, а також забороною проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Без суттєвого спрощення порядку досудового розслідування цієї категорії злочинних діянь кардинальні кроки щодо реформування законодавства про кримінальну відповідальність, не матимуть сенсу, а раціональне обгрунтування їх доцільності стає неможливим.

Такі зміни повинні передусім стосуватися:

• вдосконалення порядку та розширення переліку суб’єктів унесення відомостей до ЄРДР;

• можливості об’єднання і виділення проваджень у випадку скоєння проступку та злочину;

• спрощення процедури досудового розслідування, визначення в КПК переліку статей «Особливої частини» КК, які будуть віднесені до кримінальних проступків;

• можливості доручення прокурором проведення дізнання органу досудового розслідування проступків, які можуть викликати суспільний резонанс або складнощі у проведенні дізнання;

• обрання запобіжних заходів у вигляді особистого зобов'язання та особистої поруки під час досудового розслідування кримінальних проступків без рішення суду.

Наші судження та пропозиції, у певній мірі, підтверджуються тим, що Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22 листопада 2018 року, який передбачає створення інституту кримінального проступку дата набрання чинності переноситься на 1 липня 2020 року [1].

Підсумовуючи викладене, слід визнати доцільним розроблення пропозицій щодо спрощення процесу доказування у провадженнях про кримінальні проступки шляхом запровадження процедур, відмінних від загальних. Адже ефективному дотриманню прав учасників кримінального провадження та принципу процесуальної економії сприятиме застосування саме нових кримінальних процесуальних інститутів, включаючи спрощений порядок досудового розслідування.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень// Закон України. - (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 17,ст.71),{Із змінами, внесеними згідно із Законом: №321IXвід03.12.2019}.https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19 .

2. Соболь О. І. Класифікація злочинів та питання формування кримінального проступку. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2011. № 4. С. 358-367. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2011_4_52

3. Татаров О. Кримінальні проступки: бути чи не бути?

4. https://radako.com.ua/news/kriminalni-prostupki-buti-chi-ne-buti

Никитченко Н. В.,
д.ю.н., професор, завідувач кафедри господарського права та процесу, Університету державної фіскальної служби України
Дроздюк Д. В.,
здобувач вищої освіти ННІ Права Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Одним із основоположних чинників незалежності суверенної держави є стан її фінансової безпеки. Через швидку зміну ринкової кон'юнктури на світових фінансових ринках та взаємопов'язану систему економічних відносин у структурі світового господарства стан вітчизняного фінансового сектора дедалі складніше контролювати з огляду на нестабільність внутрішнього і зовнішнього середовища. За такої ситуації постає потреба в комплексній превентивній оцінці зовнішніх та внутрішніх факторів, що прямо чи опосередковано впливають на фінансовий сектор країни [1, с.148].

До аспектів, що можуть призвести до створення внутрішніх загроз національній безпеці у фінансовій сфері, належать: 1) нестабільність та недосконаліть правового регулювання у фінансовій сфері; 2) нерівномірний розподіл податкового навантаження на суб'єктів господарювання, що зумовлює ухилення від сплати податків та відплив капіталу за кордон; 3) відплив капіталу за кордон внаслідок погіршення інвестиційного клімату; 4) низький рівень бюджетної дисципліни і незбалансованість бюджетної системи; 5) збільшення обсягу державного боргу; 6) тінізація економіки; 7) недостатній рівень золотовалютних резервів; 8) значний рівень доларизації економіки; 9) істотні коливання обмінного курсу національної валюти, не обумовлені дією макроекономічних факторів; 10) слабкий розвиток фондового ринку, зокрема в частині застосування механізмів обліку та переходу прав власності на цінні папери, а також забезпечення захисту прав інвесторів на фондовому ринку; 11) недостатній рівень капіталізації фінансової системи [2, с.15-16].

Серед найважливіших національних економічних інтересів, від реалізації яких залежить майбутнє України, добробут і процвітання нації, співробітники Національного інституту стратегічних досліджень виділяють такі: 1) створення

самодостатньої, конкурентоспроможної, соціально спрямованої, потужної національної економіки; 2) створення надійної системи економічної безпеки України, забезпечення можливості самостійного, прогресивного національно-економічного розвитку; 3) здійснення структурної перебудови економіки; 4) забезпечення ефективного розвитку національної промисловості; 5) здійснення державою протекціоністських заходів, спрямованих на підтримку національного товаровиробника; 6) істотне зменшення енергомісткості і матеріаломісткості ВВП; 7) здійснення кардинальної модернізації виробництва та розвиток його наукомістких галузей; 8) створення замкнених циклів виробництва стратегічно важливої продукції, зокрема військової техніки та озброєння; 9) створення рівних соціальних та економічних можливостей для всіх громадян України; 10) здобуття Україною належного місця у світовому поділі праці та міжнародній торгівлі, інтеграція у світове господарство; 11) побудова економічних відносин з іншими країнами на засадах рівноправності та взаємовигідності; 12) забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної продукції; 13) удосконалення товарної структури експорту й імпорту; 14) забезпечення географічної збалансованості експорту й імпорту; 15) нарощування експортного потенціалу, забезпечення позитивного сальдо зовнішньоторговельної діяльності; 16) підтримка вітчизняних експортерів, сприяння виробникам імпортозамінної продукції, особливо критичного імпорту; 17) захист національного ринку від несприятливої дії світової кон'юнктури та іноземної конкуренції; 18) ефективне використання Україною свого вигідного географічного положення для здійснення міжнародного транзиту [3, с.467].

Концепція національної безпеки України пропонує лише один національний інтерес, що прямо стосується економічної безпеки України, а саме – створення самодостатньої соціально орієнтованої ринкової економіки [2, с.15-16].

Для створення цілісної системи національних, економічних інтересів та їх ефективного функціонування насамперед необхідно: створити відповідну нормативну базу; проводити моніторинг національних економічних інтересів та їх моделювання; створити банк даних щодо національних економічних інтересів; забезпечити баланс національних економічних інтересів та їх гармонійне поєднання [3].

Основними напрямами державної політики національної безпеки України у фінансово-економічній сфері є: недопущення незаконного використання бюджетних коштів і державних ресурсів; забезпечення пріоритетності у структурі економіці наукомістких галузей та екологічно чистих технологій;

забезпечення пропорційності територіального та соціально-економічного розвитку різних регіонів; недопущення монополізації галузей економіки; контроль за експортно-імпортною діяльністю; боротьба з протиправною економічною діяльністю; запобігання відтіканню кадрів фінансово-економічної сфери за кордон; недопущення кризових демографічних тенденцій; захист прав споживачів; виявлення та усунення причин науковотехнологічного відставання України у сфері фінансової безпеки; [4, с.256].

Підсумовучи зазначимо, що створення в Україні масштабного механізму забезпечення фінансової безпеки держави передбачає насамперед вирішення широкого кола питань, які стосуються формулювання критеріїв та принципів забезпечення фінансової безпеки, а також визначення пріоритетних національних інтересів у фінансовій системі держави, вживання заходів щодо попередження та подолання факторів, які загрожують фінансовій безпеці держави. Окрім цього, для створення механізму забезпечення фінансової безпеки держави необхідно вирішити цілий комплекс правових, структурно-організаційних, процедурних, кадрових, технологічних та ресурсних завдань.

Розробка та прийняття уніфікованих методологічних підходів до оцінки рівня фінансової безпеки допоможе запровадити комплекс практичних заходів з попередження, ліквідації та мінімізації кризових явищ у фінансово-кредитній сфері, нормалізації грошового обігу, вдосконалення бюджетної системи, оптимізації державних запозичень, поліпшення інвестиційного клімату, що є особливо важливим в сучасних посткризових умовах розвитку економіки. Отже, поглиблення кризових явищ в економіці України вимагає об’єктивної оцінки (з точки зору фінансової безпеки) політики фінансової стабілізації, відповідно до вимог міжнародних фінансових організацій [5, с.256].

Список використаних джерел

1. Соловйов В. І. Фінансова безпека як основоположний фактор незалежності держави [Текст] / В. І. Соловйов // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу – 2011. - № 3(15). – С.148.
2. Про схвалення Концепції забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2012 р. № 569-р // Урядовий кур’єр, 12 вересня 2012 року, № 164. – С.15-16.
3. Економічна безпека [Текст] : підруч. для студ. ВНЗ / [О. Б. Жихор та ін.]; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. Б. Жихор, д-ра екон. наук,

проф. О. І. Барановського ; Ун-т банк. справи Нац. банку України (м. Київ). – Київ: УБС НБУ, 2015. – 467 с.

4. Економічна безпека України: проблеми і шляхи забезпечення, В. Рудніцький. URL: http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=33679.

5. Іванюта Т.М. Економічна безпека підприємства: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / Т.М. Іванюта, А. О. Заїчковський. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.

Глух М. В.,
завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства,
кандидат юридичних наук, доцент,
Університет державної фіскальної служби України
Деректоренко А. М.,
студентка ННІ права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ФІНАНСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Сьогодення диктує нам, що практика функціонування правоохоронних органів неможлива без активного використання економічних та фіскальних знань. Наявний механізм виявлення і розслідування злочинів різних категорій додає елементи, пов'язані з дослідженням фінансової інформації, що характеризує злочинну діяльність. Так, на стадії виявлення злочинів використовується фінансовий моніторинг великих або сумнівних фінансових операцій, проводяться перевірки фінансової та господарської діяльності суб'єктів економіки. На стадії розслідування злочинів вкрай важливе значення мають своєчасне призначення та проведення економічних експертиз, залучення відповідних фахівців для проведення слідчих дій.

Дієва боротьба з сучасної злочинністю має на увазі інтеграцію юридичних та економічних знань і взаємодія співробітників оперативних і слідчих підрозділів правоохоронних органів з залученням в механізм виявлення і розслідування злочинів особами, що володіють економічними знаннями[1].

Слід наголосити, що фінансову складову має далеко не вся злочинна діяльність, а лише конкретні види економічної організованої злочинності. Цільова група з фінансових заходів в області відмивання фінансів – Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF) – у словнику до свого методичного документу «Сорок рекомендацій по боротьбі з відмиванням» виділяє наступні види злочинів, які можуть бути пов'язані з рухом кримінальних фінансів і при боротьбі з якими доцільно проведення спеціалізованого аналізу фінансової інформації - фінансових розслідувань:

- участь в організованій злочинній групі і рекет;
- тероризм, включаючи фінансування тероризму;
- торгівля людьми та незаконне ввезення і вивезення мігрантів;
- сексуальна експлуатація, включаючи сексуальну експлуатацію дітей;
- незаконний оборот наркотичних засобів і психотропних речовин;
- незаконний оборот зброї;
- незаконний оборот вкрадених і інших товарів;
- вбивства, нанесення тяжких тілесних пошкоджень;
- контрабанда;
- вимагання;
- піратство;
- інсайдерські операції і маніпулювання ринком [2, с.13].

Необхідно розуміти, що не в кожному випадку вчинення перелічених злочинів порушуватимуться фінансові питання. Деякі злочини можуть бути скоєні без будь – якої фінансової складової. Однак , наприклад, в разі організації злочинного співтовариства для систематичного вчинення замовних вбивств фінансова складова буде виражена в здійсненні розрахунків між замовниками, організаторами і виконавцями, проведені маніпуляції з приховуванням джерела фінансових ресурсів і напрямком витрачання грошових коштів. В цьому випадку фінансова інформація про злочин може і повинна бути використана правоохоронними органами.

Наприклад, в США федеральне законодавство і законодавство штатів виділяють наступні види злочинів, за якими проводяться фінансові розслідування :відмивання грошей ; ухилення від сплати податків; обмеження свободи торгівлі; шахрайство в області програм медичної допомоги та медичного страхування ; корпоративне шахрайство, в тому в числі розкрадання активів, фальсифікація звітності, корупційні дії; корпоративні захвати; наркоторгівля; проституція; порнографія; заборонені азартні ігри; приховування і реалізація краденого [3].

Узагальнено можна виділити наступні напрямки злочинної діяльності, що має фінансову складову:

- економічна злочинність (включаючи податкову злочинність);
- злочини, що пов’язані з кримінальною економікою;
- фінансування тероризму та здійснення інших тяжких і особливо тяжких злочинів.

Існують певні закономірності формування фінансової інформації в залежності від категорії злочинів. Так, практично всі види економічної злочинності пов'язані з перенаправленням фінансових і товарних потоків і внесенням фіктивних даних в системи бухгалтерського,податкового або управлінського обліку господарюючого суб'єкта. Роль дослідження фінансової інформації при протидії економічній злочинності досить висока. За допомогою фінансових розслідувань можна виявити економічні злочини і зафіксувати необхідні для цілей кримінального переслідування характеристики – механізми зміни руху грошових і товарних потоків.

Узагальнення експертної практики дозволяє виділити наступні індикатори при здійсненні економічних злочинів:

1. нееквівалентні фінансові та господарські операції:

- реалізація або придбання активів за цінами істотно нижче або вище ринкових;
- необґрунтоване економічною доцільністю обтяження кредитними зобов'язаннями у тому числі з високою вартістю даних зобов'язань;
- використання послуг посередника з вкрай високим винагородою;

2) сумнівні фінансові, господарські та облікові операції:

- здійснення операцій через фірми, зареєстровані в офшорних юрисдикціях;
- наявність в переліку контрагентів організацій з ідентичними реквізитами;
- надмірна кількість відшкодувань за повернення товару, відмін продажів на касі,придбання товарів ,робіт, послуг, які не піддаються вимірюванню і інвентаризації коригувальних проводок в частині віднесення будь-яких активів на витрати і т.д; [4, с. 330].

У підсумку слід визначити, що предметом фінансових розслідувань є наступна інформація:

- перенаправлення фінансових і товарних потоків і надання недостовірної інформації про фінансово-господарську діяльності господарюючих суб'єктів при здійсненні економічних злочинів;

- фінансові та товарні потоки, їх маскування і відображення в системах банківського і неофіційного обліку при наркоторгівлі, торгівлі зброєю, людьми, людськими органами, контрабанді, порнобізнесі, контролі над проституцією, над нелегальною трудовою міграцією та ін.;
- фінансові потоки, їх маскування і відображення в системах банківського і неофіційного обліку при організації та скоєнні терористичних дій, бандитизму, екстремістської діяльності, формуванні незаконних збройних формувань.

Список використаних джерел

1. Борисов А. С. Особенности методики расследования финансовых преступлений на современном этапе [Електронний ресурс] / А. С. Борисов. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-metodiki-rassledovaniya-finansovyh-prestupleniy-na-sovremennom-etape

2. 2.Manning G. Financial investigation and forensic accounting. CRC Press. 2005. P. 13.

3. Singleton T. W. Fraud Auditing and Forensic Accounting (Wiley Corporate F&A) Fourth (4th) Edition [Електронний ресурс] / T. W. Singleton, A. J. Singleton. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: https://books.google.com.ua/books?id=iED8V_Vqj5gC&pg=PA512&lpg=PA512&dq=%D0%9C:+Tommie+Singleton,+Aaron+J.+Singleton,&source=bl&ots=vyvZSDXSm0&sig=ACfU3U0x-ANRzyoO3uORKVouCRC4lNcljw&hl=uk&sa=X&ved=2ahUKEwj2y_CgpK7pAhWx-yoKHSHMCukQ6AEwAnoECAcQAQ#v=onepage&q=%D0%9C%3A%20Tommie%20Singleton%2C%20Aaron%20J.%20Singleton%2C&f=false.

4. G. Jack Bologna, Robert J. Lindquist Fraud Auditing and Forensic Accounting, 3rd Edition, 2015.

Домбай М. М.,
старший викладач кафедри
фінансових розслідувань,
Університет державної фіскальної
служби України
Динис Т. В., Яремченко Я. П.,
курсанти взводу ПМПФ-17-1
Факультету податкової міліції
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ФІНАНСОВІ РОЗСЛІДУВАННЯ - ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ

Фінансова складова у економічній системі держави виконує суттєву роль, що не викликає сумніву. Ми погоджуємося із тим, що фінанси із простого механізму обслуговування економічних процесів, на даний час, перетворились в основну рушійну силу економіки держави. Також спостерігаються тенденції до збільшення правопорушень у фінансовій сфері, внаслідок яких економіці завдаються величезні збитки, які заважають державі ефективно здійснювати свої функції і створювати відповідні умови задля стабільного розвитку суспільства і економіки. Тому швидке, ефективне виявлення та розслідування фінансових і економічних злочинів, що взаємопов'язані один з одним потребують спеціалізованого аналізу фінансової інформації, що здійснюється завдяки особливій методиці, яка у розвинених країнах має назву «фінансові розслідування».

Питання щодо проведення фінансових розслідувань злочинів у сфері економіки розкриті у наукових працях О. Алексєєва, В. Білоуса, М. Бойка, М. Бучка, Б. Волженкіна та інших вчнених.

Попри високий рівень використання у фаховій літературі, а також практиці поняття «фінансові розслідування», на даний час вітчизняна наука відчуває недостачу досліджень в сфері зазначеного поняття, а також його складових: предмету та суб'єктів, методики і методології. Все вище зазначене має негативний вплив на стан, якість та результативність діяльності фінансових розслідувань економічних злочинів у країні.

Тож, розглянемо актуальні твердження деяких вчених щодо визначення терміну «фінансові розслідування». Е. А. Кондратьєва і А. Р. Горюнов під фінансовими розслідуваннями як процесуальною діяльністю розуміють «сбор,

всестороннее рассмотрение, изучение существенных обстоятельств совершенного нарушения в сфере денежных отношений, возникающих в процессе распределения и перераспределения стоимости валового общественного продукта и части национального богатства в связи с формированием, распределением и использованием фондов денежных средств» [1, с. 20-23].

Також на думку члену Комітету ВРУ з питань податкової та митної політики Ніни Южаніної «Суть фінансових розслідувань полягає у фіксації фінансового сліду у вигляді фінансової інформації, котрий наявний у складі всіх корисливих злочинів – грабежах, розбої, шахрайстві та навіть замовному вбивстві. Усі ці правопорушення належать до підслідності різних правоохоронних органів України. Навіть легалізація незаконно отриманих прибутків від наркоторгівлі є об'єктом фінансового розслідування, проведення якого належить до компетенції Національної поліції» [2].

Для кращого розуміння сутності такої категорії як «фінансові розслідування» і її можливості використання у вітчизняній практиці, ефективним є вивчення досвіду розвинених країн, в яких боротьба з економічною злочинністю має більш ширшу історію. Правоохоронні органи мають достатній успішний досвід у протидії злочинній діяльності, зокрема, і у фінансовій сфері.

Прикладом такої системи розслідувань економічних злочинів є Фінансова гвардія Італії (Guardia di Finanza), основними функціями якої є попередження, виявлення та розслідування фінансових злочинів. Вона має широкий спектр повноважень у сфері протидії економічній злочинності. У підпорядкуванні Фінансової гвардії є орган фінансової розвідки, хоч він і не входить до структури Міністерства економіки та фінансів Італії. Зазначена модель фінансових розслідувань будувалася в Італії віками та зумовлена не лише історичними та політичними факторами, а й географічним положенням держави.

Особливе значення при інституційно-організаційному забезпеченні фінансових розслідувань має проведення фінансового моніторингу, який проводиться як на стадії виявлення фінансових злочинів, так і на стадії їх розслідувань [3, с. 156-157].

При цьому, необхідно зазначити, що зміст поняття «фінансові злочини» в зарубіжній практиці має більш широкий спектр, що значно відрізняється від сформованого поняття у сучасній вітчизняній науці.

В той же час визначено, що у країнах (США, Канада, Велика Британія) фінансові розслідування виділяються в окрему сферу знань та практики по

використанню економічних знань у протидії злочинності, що має фінансову складову:

– економічної злочинності – перш за все корпоративні шахрайства (зокрема, привласнення активів, кримінальні банкрутства та кредитні злочини) і податкові злочини;

– кримінальної економіки – організованої злочинної діяльності, що направлена на отримання доходів від наркобізнесу, торгівлі зброєю, людьми, контрабанди, порнобізнесу, контролю проституції та нелегальної трудової міграції;

– організації і вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів, спрямованих проти життя і здоров'я громадян, базових цінностей суспільства і держави – перш за все тероризмом, екстремістською діяльністю, організацією збройних формувань, бандитизмом і замовними вбивствами [4, с. 24].

Підсумовуючи викладений матеріал, можна зробити такі висновки і узагальнення:

по-перше, ключовою метою фінансових розслідувань є виявляння і задокументування факту руху грошових коштів під час здійснення злочинної діяльності, також з'ясування зв'язків між джерелами походження цих коштів та тим, відколи вони були одержані та в якому місці зберігаються, що може виступати доказом та джерелом інформації про здійснювану злочинну діяльність;

по-друге, системи запобігання та розслідування фінансових злочинів у зарубіжних країнах формувалися століттями, а практика розвинених країн показує, що основним фактором високої ефективності інституційно-організаційного забезпечення є координація дій усіх органів, співпраця та обмін даними;

по-третє, беручи до уваги зарубіжній досвід, слід констатувати факт того, що під фінансовими злочинами доцільно вважати не лише злочини у виключно фінансовій сфері, а також злочини, що мають фінансову складову.

Список використаних джерел

1. Кондратьева Е. А., Горюнов А. Р. К вопросу о выработке научного определения финансовых расследований. *Вестник Финансовой академии.* 2003. № 1. С. 20–23.

2. Не Служба фінансових розслідувань, а Національне бюро фінансової безпеки, – позиція Южаніної. URL: https://news.dtkt.ua/law/inspections/50492.

3. Карапетян, О. Скакун, Т. Інституційно-організаційне забезпечення фінансових розслідувань економічної злочинності в міжнародній практиці. *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. №3. 155-158.

4. Долбнєва Д.В. Шляхи трансформації системи боротьби з економічними злочинами в Україні з урахуванням досвіду країн Європейського союзу. *Scientific Journal «ScienceRise»*. №2-3(55-56). 2019. С. 21–27.

Домбай М. М.,
старший викладач кафедри
фінансових розслідувань
ФППППКППМ
Університет державної фіскальної
служби України
Дума Н. В., Ющенко В. П.,
курсанти ФППППКППМ,
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ЩОДО ОКРЕМИХ ПИТАНЬ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

Нестабільні умови сучасності вимагають активного використання економічних знань під час протидії злочинності. Це зумовлено тим, що механізм проведення фінансових розслідувань передбачає дослідження специфічної інформації фінансового характеру.

Фінансові розслідування наразі займають провідне місце в правоохоронній діяльності та забезпеченні економічної безпеки держави і є надзвичайно актуальною темою для досліджень в наукових колах.

Аналіз фінансових розслідувань здійснено в наукових працях А. В. Дедкова, А. Р. Горюнова, К. А. Кондратьєвої, М. А. Піменова та інших.

Попри активне використання терміну «фінансові розслідування» у практичній діяльності, у вітчизняному науковому середовищі неофіційно розповсюджена думка, що це є певним чином «фантом» – результат механічного перенесення терміну з практики розвинених країн, а також явище яке не має перспективи ні у практиці, ні в науці, так як усі категорії і інститути, що його характеризують, описані та розробляються в межах системи класичних категорій

економічних наук (фінансовий контроль, аудит, фінансовий аналіз, економічна безпека, судова експертиза тощо) [2, с. 114].

Головною метою фінансового розслідування є виявлення та документування фактів руху грошових коштів під час здійснення злочинної діяльності, зв'язків між джерелами походження грошових коштів і тим, коли вони були одержані та де зберігаються, що може стати доказом та джерелом інформації про злочинну діяльність [3, с.10].

Зауважимо, що ключовою задачею фінансових розслідувань є вивчення виявлених ознак загроз та ризиків економічній безпеці, а також їх виявлення, встановлення зв'язку між окремими факторами задля здійснення повного контролю та попередження вчинення злочинів.

Так, у розвинених країнах (Велика Британія, США, Канада) окремою від криміналістики галуззю знань поряд із судовою медициною та судовою психіатрією є «фінансові розслідування та судовий облік». Вивчення наукової та фахової літератури засвідчує відсутність будь-якого офіційного або визнаною експертною спільнотою перекладу зазначеного словосполучення українською мовою (до речі, це ж стосується і російського перекладу) [2, с. 114].

Якщо ж виділяти предмет фінансових розслідувань, то до його складу входить особливий вид економічного аналізу фінансової складової злочинної діяльності. Безпосередньо вивчення фінансової складової може суттєво допомогти правоохоронним органам при виявленні та розслідуванні будь-яких злочинів, що пов'язані з фінансовими ресурсами.

Тобто фінансові розслідування передбачають всебічний збір інформації та активне залучення кримінальних аналітиків, які володіють специфічною методологією збирання, систематизації та аналізу інформації, формування результатів аналізу та їх відповідної візуалізації, що дозволяє зробити висновки зрозумілими та легкими для сприйняття як замовником кримінального аналізу, так і будь-якою іншою уповноваженою особою [1].

Термін «фінансові розслідування» активно вживають міжнародні організації, створені для боротьби з відмиванням коштів, серед яких FATF, CFATF тощо. Крім того, у розвинених країнах звичною практикою є обов'язкове проведення фінансового розслідування паралельно, наприклад, із документуванням діяльності злочинних угруповань зі збуту наркотичних засобів (США). Це і норма, і алгоритм дій. Ідеться, зокрема, про посадові злочини, які належать до корупційних правопорушень, тим більше у сфері господарської діяльності [3, с.9].

Дж. Маннінг під видами фінансових злочинів (Financial Crimes) розуміє злочинність, пов'язану з рухом кримінальних фінансів. Поряд з ухиленням від сплати податків (Tax Evasion), шахрайством у сфері державних контрактів (Government Contract Fraud), програм медичної допомоги та медичного страхування (Medicare and Medicaid Fraud), бізнесу (Corporate Fraud), банкрутства (Bankruptcy Fraud) та іншими економічними злочинами Дж. Маннінг в якості фінансової злочинності виділяє наркоторгівлю (Narcotics), участь у злочинному угрупованні, що займається вимаганням у підприємців шляхом залякування і насильства (Racketeering); проституцію і звідництво (Prostitution and Pandering); порнографію (Pornography) та низку інших видів організованої злочинності [2, 116].

Як висновок відмітимо, що серед основних задач фінансових розслідувань визначимо виявлення загроз негативного характеру, формулювання розміру збитків (які заподіяні економічними злочинами), встановлення причин загроз і ризиків, а також їх виявлення. Також зазначимо, що фінансові розслідування є специфічним і складним видом дослідження. Це зумовлено тим, що для їх здійснення спеціалісту потрібен багаторічний досвід, а також, щоб охопити весь спектр фінансової інформації необхідна міжвідомча співпраця.

Список використаних джерел

1. Тихонова О.В. Аспекти фінансових розслідувань у системі запобігання корупції. 2019. URL: http://elar.naiau.kiev.ua/ pdf (дата звернення: 03.05.2020).

2. Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Тернопіль, Тернопільський національний економічний університет, 5–6 квітня 2019 р. Тернопіль: Економічна думка. 2019. Т. 2. 228 с.

3. Чернявський С. С., Користін О. Є., Некрасов В. А. та ін. Фінансові розслідування у сфері протидії легалізації злочинних доходів в Україні [Текст] : метод. рек. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 164 с.

Калита Т. А.,
провідний фахівець,
старший викладач за сумісництвом,
Університет державної фіскальної
служби України
Зінченко Є. О.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СТАНОВЛЕННЯ СЛУЖБИ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ В УКРАЇНІ

Злочинність в Україні вже стала економічно детермінованою, інтегрованою в стратегічно важливі, високоприбуткові галузі економіки, передусім фінансову сферу, де щороку збільшується обсяг завданої шкоди. За оцінками зарубіжних експертів, прибутки фінансових шахраїв перевищують доходи від усіх правопорушень у сфері економіки та посідають друге місце після наркобізнесу [1].

Для вчинення злочинів у різних галузях фінансової діяльності характерним є застосування технологій таких, як створення фіктивних підприємств та маскування їх діяльності за допомогою лабіринту удаваних господарських угод ; підроблення бухгалтерських, розрахункових, платіжних та інших документів; відмивання коштів, одержаних злочинним шляхом, шляхом їх конвертації та переведення на банківські рахунки за кордон; застосування сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій тощо.

Ефективність протидії фінансовій злочинності нарівні з об’єктивними чинниками залежить також від належного рівня організації цієї діяльності на рівні держави.

Така ситуація потребує розроблення нових підходів до реформування відповідних служб, що здійснюють боротьбу з економічною злочинністю.

Структура та режим функціонування органів і служб, що контролюють дотримання законодавства у сфері фінансової діяльності, а також протидіють економічній злочинності, нині не відповідають вимогам суспільства.

Ідею створення фінансової поліції в Україні почали обговорювати ще на початку 1990-х років, зокрема після виїздів чиновників і політиків до країн Європейського Союзу, передусім до США. Після ознайомлення із зарубіжним

досвідом видається доцільним, що фінансова поліція повинна зосередити всі повноваження щодо протидії злочинам у сфері економіки, що надасть змогу виявляти і припиняти такі правопорушення більш ефективно.

Пізніше питання створення органу, що має протидіяти злочинам у сфері економіки, розглядалося 2013 року, коли з ініціативи Податкової міліції України було розроблено проект Закону України «Про службу фінансових розслідувань (фінансову поліцію)». Відповідно до ст. 1 зазначеного законопроекту, «Служба фінансових розслідувань України (фінансова поліція) є державним правоохоронним органом зі спеціальним статусом. До її структури входять оперативні підрозділи з боротьби з правопорушеннями у сфері фінансової діяльності, слідчі підрозділи, оперативно-технічні, інформаційно-аналітичні, експертні, ревізорські та інші підрозділи, необхідні для виконання покладених на Службу фінансових розслідувань України (фінансову поліцію) завдань». Проект передбачав максимум повноважень для працівників цієї служби і мінімум відповідальності [2]. Унаслідок політичних змін, які відбулися в Україні, цей законопроект не було прийнято.

У березні 2016 року група народних депутатів запропонувала нову редакцію законопроекту «Про Фінансову поліцію» № 4228. Згідно зі ст. 1 проекту,

«Фінансова поліція – це державний правоохоронний орган, на який покладається обов'язок забезпечення запобігання, виявлення, припинення, розслідування та розкриття злочинів у сфері формування і використання фінансових ресурсів держави, економічної безпеки, що віднесені до його підслідності, відповідно до Кримінального процесуального кодексу України» [3]. Проект бюджетної резолюції на 2017 рік, схвалений Кабінетом Міністрів України 23 червня 2016 року, передбачає ліквідацію податкової поліції та створення Служби фінансових розслідувань [4].

Отже, ідею створення Служби фінансових розслідувань як правоохоронного органу, що має об'єднувати профільні підрозділи Національної поліції, Державної податкової служби, СБУ і Держфінінспекції (нині – Державна податкова служба), вважаємо надзвичайно актуальною. Такі спеціалізовані служби вже функціонують у більшості європейських країн. Вони здійснюють фінансову розвідку, а також попередження, виявлення і розслідування всіх категорій злочинів у сфері економіки.

Новостворена служба повинна отримати статус центрального органу виконавчої влади, на який буде покладено забезпечення економічної безпеки України відповідно до законодавчо визначених завдань. Служба має бути

підзвітна і підлегла Уряду й визначена єдиним органом, що повинен здійснювати не лише функції фінансової розвідки, а й превенції, виявлення й розслідування податкових та всіх кримінальних правопорушень у сфері економіки.

Список використаних джерел

1. Європейський досвід організації системи протидії економічній злочинності. Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/articles/1106/.

2. Про службу фінансових розслідувань України / Личные финансы, 01.04.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pfin.com.ua/pro-sluzhbu-finansovih-rozsliduvan-ukrayini/.

3. Проект Закону «Про Фінансову поліцію» від 15 берез. 2016 р. № 4228 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58400.

5. Кабмін затвердив проект бюджетної резолюції-2017 [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://ua.interfax.com.ua/news/general/352546.html.

Параниця С. П.,
професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, кандидат юридичних наук, доцент, Університет державної фіскальної служби України
Ільницький М. А.,
студент ФППтаПКППМ, Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ЗАХОДИ ЩОДО ПОЛІПШЕННЯ ПРИНЦИПУ ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ СУБ'ЄКТАМИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Суб'єкт оперативно-розшукової діяльності можна визначити як спеціально уповноважений орган або підрозділ що, відповідно до визначеного законодавцем функціонального призначення, реалізовує комплексні повноваження щодо застосування спеціальних сил та засобів оперативно-розшукової діяльності з пошуку і фіксації фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп,

відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави. Так, ст. 64 визначено: «Конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України», а в ст. 68 зазначено: «Кожен зобов'язаний неухильно додержуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей» [1].

Українське законодавство містить достатньо норм, якими забезпечено гарантії основних прав і свобод громадян від необґрунтованого обмеження під час проведення державними органами правоохоронної та оперативно-розшукової діяльності. Однак, як свідчить здійснений аналіз, більшість із них було розроблено і прийнято практично без урахування можливості використання оперативно-технічних заходів, призначених для негласного отримання інформації, для порушення конституційних прав громадян. С. 138

Взагалі у сучасному законодавстві України мають місце суттєві проблеми із співвідношенням та розмежуванням оперативно-розшукової, розвідувальної та контррозвідувальної діяльності [2; 3]. Грібов М., зауважує, що у відповідних законах певні види діяльності розглядаються, як засоби здійснення державною окремих своїх функцій через відповідні органи. Так, функція забезпечення державної безпеки від зовнішніх загроз покладається на розвідувальні органи, що чітко визначені у Законі України «Про розвідувальні органи України». Однак, коли мова йде про проведення окремих заходів, у основі яких лежить діяльність працівників оперативних підрозділів по отриманню соціальної інформації, то є всі підстави визначити ці заходи, як такі, що мають розвідувальний характер [4].

У юридичній літературі немає єдності поглядів на поняття принципу дотримання прав і свобод людини суб'єктами оперативно-розшукової діяльності. Принцип є предметом дослідження багатьох вітчизняних і закордонних учених, проте варто звернути увагу на характер його реалізації. І в такому контексті варто підкреслити, що коли йдеться про оперативно-розшукову діяльність або суб'єктів, правильно буде говорити про дію принципу дотримання прав і свобод людини.

Питання щодо правових принципів традиційно є одним із важливіших у юридичній науці. Таким воно є і в оперативно-розшуковій теорії. Принцип – це основа, початок суспільного явища, у частині галузі права або виду діяльності. Під принципами оперативно-розшукової діяльності розуміються керівні ідеї,

вихідні положення, вироблені та усталені практикою, закріплені у Конституції України, кодексах, законах та підзаконних нормативно-правових актах, що регулюють правовідносини, які виникають в процесі оперативно-розшукової діяльності.

Лавський В. П., під принципом дотримання прав людини слід розуміти наявність у людини усіх прав, передбачених чинним законодавством України, яких вона не позбавлена або тимчасово обмежена у передбаченому законом порядку [5, с. 172-173]. Указом Президента України «Про додержання прав людини під час проведення оперативно-технічних заходів», в якому з метою забезпечення конституційних прав громадян на недоторканість житла, таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, невтручання в особисте і сімейне життя під час проведення оперативно-технічних заходів зобов'язано Кабінет Міністрів України та суб'єктів оперативно-розшукової діяльності привести свою діяльність у сувору відповідність з чинним законодавством та розробити єдину інструкцію про порядок отримання підрозділами, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, дозволів на проведення відповідних заходів та використання одержаних при цьому матеріалів [6].

Антонов Д. К. зазначає, що нині, деякі із зазначених правових норм (наприклад, ст. 162 КК України) не тільки не враховують сучасного рівня розвитку оперативно-технічних заходів і не містять інформації про них, але й не відповідають своїй назві й положенням Конституції, з яких випливають. У зв'язку з цим вважаємо за необхідне внести до законодавчих норм, якими гарантовано розглянуті права і свободи громадян, доповнення, що враховують сучасний рівень розвитку оперативно-технічних заходів і приводять їх у відповідність до змісту, закладеного у положеннях Конституції України, виконання яких вони покликані забезпечувати [7].

Отже, для встановлення основних тенденцій та стану у сфері забезпечення прав людини передбачається обов'язковий моніторинг виконання прав людини. Головна мета моніторингу – поліпшення ситуації щодо прав людини. До основних завдань моніторингу у сфері забезпечення прав людини відносяться: - активний, плановий збір та обробка по можливості вичерпних даних про стан прав людини в конкретній області з метою аналізу ситуації; – порівняння фактичного стану з формально прийнятим у державі законодавством, нормами міжнародного права та дослідження практичного його дотримання в даній області; – визначення причин порушень і пошук розумних рішень зміни ситуації;

– накопичення матеріалів, необхідних для подальшої діяльності у сфері забезпечення прав людини [8, с.143].

Баланс між правами людини і засобами оперативно-розшукової діяльності – це співвідношення змісту відповідних оперативно-розшукових засобів та ступеня суспільної небезпеки злочинного прояву. Забезпечення прав людини в ОРД – це діяльність відповідних органів щодо створення умов для реалізації, охорони, захисту та відновлення порушених прав людини в умовах застосування спеціальних сил і засобів з метою протидії злочинності [9, с. 114-115].

Отже, під принципом дотримання прав і свобод людини слід розуміти визначену чинним законодавством фундаментальну засаду, яка передбачає здійснення суб'єктами оперативно-розшукової діяльності заходів без будь-якого незаконного впливу, тиску або втручання.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30.
2. Погорецький М.А. Про визначення співвідношення оперативно-розшукової, розвідувальної й контррозвідувальної діяльності та його методологічне значення. *Державна безпека України: Наук. – практ. зб. НАН України і СБ України*. К., 2004. № 1. С. 40–45.
3. Орлов Ю. Ю., Матвійчук В. В. Співвідношення оперативно-розшукової, розвідувальної та контррозвідувальної діяльності. *Науковий вісник КНУВС*. № 2. ч. 2. 2006. С. 61–74.
4. Грібов М. Л. Розвідувальні заходи органів внутрішніх справ: сутність та питання застосування в боротьбі з організованою злочинністю. URL : file:///C:/Users/ADMIN/Downloads/boz_2009_20_3.pdf
6. Лавський В. П. Дотримання принципів оперативно-розшукової діяльності при проведенні оперативно-технічних заходів. 2014. С. 167–174. URL : http://files.visnikkau.org/200001102-b0ab4b29e8/Visnyk7_17.pdf
7. Про додержання прав людини під час проведення оперативно-технічних заходів : Указ Президента України від 07.11.2005 р. № 1556/2005. *Офіційний вісник України*. 2005. № 45. Ст. 2834.
8. Антонов Д. К. Забезпечення основних прав і свобод громадянина в застосуванні оперативно-технічних заходів. Правова позиція. 2016. № 1 (16). С. 132-139.

9. Криворучко Л.С. Удосконалення системи забезпечення захисту прав людини в Україні. *Європейські перспективи. 2013.№ 6. С. 14-148.*

10. Круглий В. Забезпечення прав і свобод громадян при використанні їх допомоги в оперативно- розшуковій діяльності. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2015. № 1. С. 110–117.

Ковальова М. В.,
доцент кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки, Університет державної фіскальної служби України
Ільчук М. О.,
курсант навчального взводу ПМПФ-18-3 Факультет підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України м. Ірпінь, Україна

ЩОДО АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕННЬ У СФЕРІ ОБІГУ ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ

Динаміка кількості адміністративних правопорушень, які пов’язані із підакцизними товарами наразі має зростаючий характер. Спостерігається різке збільшення вилучених товарів даної групи не тільки всередині країни, а й під час спроб їх незаконного ввезення чи вивезення щодо території країни. У зв’язку з цим, питання запобігання адміністративним правопорушенням у сфері обігу підакцизних товарів є надзвичайно актуальним і дискусійним.

Такі науковці, як П.П. Андрушко, Н.О. Гуторова, О.О. Дудоров, М.І. Мельник, М.І. Хавронюк, В.А. Бернадін та інші у своїх працях висвітлювали питання, що досліджується. Але проблематика потребує подальшого розгляду, у зв’язку з тим, що сучасні умови економічного розвитку України проектують усе нові виклики.

Слід відмітити щодо захисту вітчизняної інтелектуальної власності та іноземних виробників підакцизних товарів, оскільки адміністративні

правопорушення даного спрямування зменшують інвестиційну зацікавленість, що негативно впливає становлення та загальне сприйняття країни у межах міжнародної арени.

До підакцизних товарів, згідно ст. 215 Податкового кодексу України відносяться:

1. спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво (крім квасу «живого» бродіння);
2. тютюнові вироби, тютюн та промислові замінники тютюну;
3. пальне;
4. автомобілі легкові, кузови до них, причепи та напівпричепи, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів;
5. електрична енергія [2].

Щодо обігу підакцизних товарів, то його слід характеризувати, як дії спрямовані на експортування, імпорт, транспортування, продаж, а також зберігання, та інші види діяльності, які можуть здійснюватися відповідно до цих товарів. Перш за все, слід виділити поняття адміністративного правопорушення. Так, ст. 9 КУпАП адміністративне правопорушення визначає як протиправну, винну (умисна або необережна) дію чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність [1].

Щодо адміністративного правопорушення безпосередньо у сфері обігу підакцизних товарів – це суспільно шкідлива, протиправна, винна дія чи бездіяльність, що порушує адміністративно-правові норми у сфері регулювання обігу підакцизних товарів та за яку законодавством встановлено адміністративну відповідальність [5, с.163]. Бернадін В.А. зауважує, що адміністративна відповідальність за порушення норм у сфері обігу даної категорії товарів характеризується певними особливостями, перша з яких пов’язана з існуванням різних за своєю суттю законодавчих актів» [5, с.161].

Найбільш поширеними у наукових джерелах визначають такі види адміністративних правопорушень у сфері обігу підакцизних товарів: порушення використання товарно-транспортних накладних за формою 1-ТН (алкогольні напої); реалізація алкогольних напоїв на підставі ліцензії на право роздрібної торгівлі у місці торгівлі, площа якого є меншою 20 м^2 ; здійснення роздрібної торгівлі тютюновими виробами за цінами, вищими від максимальних роздрібних цін на тютюнові вироби, встановлених виробниками або імпортерами таких тютюнових виробів, збільшеними на суми акцизного податку з реалізації через

роздрібну торговельну мережу; порушення вимоги зберігання підакцизних товарів у місцях зберігання, не внесених до Єдиного державного реєстру місць зберігання тощо [5].

Також, необхідно вказати вагому подію 2016 року, яка суттєво стосується адміністративних правопорушень щодо підакцизних товарів. Кабінет Міністрів України зосередив увагу на впровадженні автоматизованої системи контролю за обігом алкогольних напоїв та тютюнових виробів у зв'язку з тим, що на даний час в Україні відсутній дієвий механізм контролю обігу підакцизних товарів та відсутнє оперативне отримання фіскальними органами актуальної та достовірної інформації про переміщення підакцизних товарів, маркованих підакцизними марками [4, с.343].

До адміністративних правопорушень у сфері обігу підакцизних товарів слід відносити правопорушення, що порушують встановлений порядок імпорту, експорту, транспортування, зберігання, продажу та інших видів діяльності, що здійснюються по відношенню до підакцизних товарів, та відповідальність за які встановлюється адміністративним законодавством [5, с.163].

Відповідно до Концепції, слід зазначити на посиленні протидії адміністративним правопорушенням у сфері обігу підакцизних товарів, під якими слід розуміти суспільно-шкідливу, протиправну, винну дію чи бездіяльність, що порушує адміністративно-правові норми у сфері регулювання обігу підакцизних товарів, та за яку законодавством встановлено адміністративну відповідальність [4].

Так, впровадження автоматизованої системи контролю за обігом підакцизних товарів сприятиме зменшенню таких адміністративних правопорушень у досліджуваній сфері як: - правопорушення, що пов'язані з обігом спирту етилового та інших спиртових дистилятів, алкогольних напоїв, пива, а також тютюнових виробів, тютюну та промислових замінників тютюну (статті 156, 156-2 , 156, 164, 164-5 , 168-2 , 177-2 КУПАП); - митні правопорушення, що пов'язані з обігом підакцизних товарів (ст. 473-485 МКУ) [4, с.343].

Існує думка, щодо ст. 177-2 КУпАП, згідно з якої варто виключити ст. 177-2 КУпАП, якою встановлюється адміністративна відповідальність за виготовлення, придбання, зберігання або реалізацію фальсифікованих алкогольних напоїв або тютюнових виробів, оскільки запропоновані вище комплексні зміни до кримінального та адміністративного законодавства, по-перше, ураховують положення цієї норми, а по-друге, її існування створить зайву

конкуренцію та неоднозначність застосування законодавчих норм під час притягнення осіб до відповідальності [6, с.56].

Отже, питання адміністративних правопорушень у сфері обігу підакцизних товарів є доволі дискусійним і потребує подальшого розгляду. Думки науковців суттєво різняться (навіть якщо розглядати ст. 177-2 КУпАП), а запропоновані шляхи вирішення на законодавчому рівні не мають максимальної дієвості і однозначно потребують подальшого дослідження.

Список використаних джерел

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X / Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/80731-10 (дата звернення: 05.05.2020).

2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. / Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення: 05.05.2020).

3. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. / Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17 (дата звернення: 05.05.2020).

4. Бернадін В.А. Автоматизована система контролю за обігом підакцизних товарів як елемент протидії корупційним та іншим правопорушенням. 2015. URL: http://elar.naiau.kiev.ua/bitstream/123456789/16576/1/%D0%A0%D0%B5%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%97%20...%20%20%D0%A72_p344-345.pdf (дата звернення: 05.05.2020).

5. Бернадін В.А. Поняття та класифікація адміністративних правопорушень у сфері обігу підакцизних товарів. *Підприємництво, господарство і право.* 2019. № 12. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/12/31.pdf (дата звернення: 05.05.2020).

6. Савченко А.В., Плугатир М.В. Удосконалення механізму відповідальності у сфері виробництва й обігу тютюнових виробів. *Науковий вісник Херсонського державного університету.* 2015. №6. С. 63-57.

Калганова О. А.,
к.ю.н., доцент, заступник начальника кафедри фінансових розслідувань, Університет державної фіскальної служби України
Іщук В. М.,
курсант ФПППКППМ, Університет державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Україна

ДОЦІЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ СЛУЖБИ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

На даний момент в Україні організована злочинність остаточно набула рис економічно детермінованої, інтегрованої в стратегічно важливі, високоприбуткові галузі економіки, передусім фінансову сферу, де щороку збільшується обсяг завданої шкоди. Варто зазначити, що злочини у фінансовій сфері дещо відрізняються від «традиційних» способів заволодіння чужим майном.

Доречно відзначити, що для вчинення злочинів в тій чи іншій галузі фінансової та господарської діяльності характерним є наявність спільних технологій, таких як: створення фіктивних підприємств та маскування їх діяльності за допомогою лабіринту удаваних господарських угод, а також приховування злочинних наслідків під «невдалу» господарську діяльність тощо [1, с. 9].

Як показує практика, більшість злочинних схем, перш за все, створюють угруповання, які мають у володінні міжрегіональні й транскордонні зв'язки, а також підтримку корумпованих представників фінансових установ та державних чиновників різних рівнів. Такі дії зумовлюють високий рівень прихованої фінансової злочинності, яка, у свою чергу, сприяє професіоналізації злочинців та їх подальшій корпоратизації.

Необхідність ведення ефективної боротьби з економічними правопорушеннями і корупцією та формування надійної системи забезпечення економічної безпеки держави потребує створення в Україні єдиного центрального органу виконавчої влади – Служби фінансових розслідувань (фінансової поліції), діяльність якого буде спрямована на виявлення,

попередження, припинення, розкриття і розслідування протиправних посягань на права людини і громадянина, інтереси суспільства і держави у фінансово-економічній сфері [2, с. 190].

Досвід розвинених держав світу свідчить, що існують чотири основні організаційні моделі розподілу повноважень між податковими та контролюючими органами по боротьбі з податковими злочинами: 1) податкова служба відповідає за керівництво і проведення розслідувань; 2) податкова служба відповідає за проведення розслідувань під керівництвом генерального прокурора; 3) спеціалізований орган що не входить до податкової служби, однак знаходиться під наглядом Міністерства фінансів і відповідає за проведення розслідувань; 4) поліція або прокуратура відповідають за проведення розслідувань. Однак, існують держави, які використовують одночасно декілька основних організаційних моделей [3, с. 172].

На нашу думку, в Україні найбільш доцільним є створення якісно нового державного органу, який би здійснював в повному обсязі функції щодо виявлення та розкриття правопорушень (злочинів) у фінансовій системі держави. До предмета відання такого державного органу варто було б віднести, крім завдань, пов'язаних з протидією злочинам у фіскальній сфері, також виявлення, припинення та розкриття злочинних діянь у сфері витрачання коштів державного і місцевих бюджетів та позабюджетних фондів. Це дозволило б вирішувати задачу протидії фінансовій злочинності комплексно.

Отже, можемо зробити висновок, що з метою забезпечення уніфікованості державної політики у сфері регулювання державних фінансів, а також у сфері протидії економічним злочинам, може бути запропоновано підпорядкувати нове відомство безпосередньо Верховній Раді України. Подібна модель організації також дозволить знизити корупціогенні ризики та ризики, пов'язані зі зловживанням посадовими повноваженнями всередині самого відомства.

Список використаних джерел

1. Чернявський С.С. Визначення місця та ролі служби фінансових розслідувань в Україні. *Науковий вісник національної академії внутрішніх справ,* № 2 (99). 2017. С. 5-17.

2. Лазарєва Н.С. Служба фінансових розслідувань – міф чи реальність. *Південноукраїнський правничий часопис*. №3. 2014. С. 189-192.

3. Волощук Р.Є. Служба фінансових розслідувань в Україні: необхідність створення та організаційні моделі функціонування. *Вісник Хмельницького національного університету,* №1. 2015. С. 168-173.

Калганова О. А.,
к.ю.н., доцент,
заступник начальника
кафедри фінансових розслідувань,
Кажан А. О.,
курсант Факультету підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Стійке функціонування і розвиток сучасних підприємств в умовах ринкової економіки визначається здатністю господарюючих суб'єктів адекватно реагувати на зміну зовнішнього і внутрішнього середовища. Ідентифікація загроз фінансовій стійкості підприємства, виявлення причин їх виникнення і способів подолання або мінімізації втрат за виникнення несприятливої події є одним з актуальних напрямів фінансового менеджменту, який логічно пов'язаний із проблемою забезпечення фінансової безпеки підприємства у сучасних економічних умовах в Україні.

Специфічність загроз фінансовій безпеці, що є притаманними для процесів функціонування вітчизняних підприємств і зумовлені особливостями їх організаційно-управлінської структури, складу майна, зобов'язань і джерел власного капіталу, специфікою використання різних способів фінансування діяльності та іншими відмінностями, викликає необхідність виявлення ефективних напрямів забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарської діяльності [1, с. 323].

Останніми роками різко зросла роль формування системи фінансової безпеки на всіх рівнях, будь то макроекономічна безпека, безпека підприємств різних сфер і галузей діяльності або фінансова безпека окремо взятої особи. Ця проблема залишається однією з основних і, відповідно, найбільш актуальних у

сучасних умовах вчинення спроб реалізації інноваційної економіки в Україні. З одного боку, всім зрозуміла важливість і необхідність забезпечення фінансової безпеки, а з іншого – велика кількість її аспектів перебувають за межею комплексного системного розуміння і тим більше ефективної практичної реалізації.

На сьогодні проблема фінансової безпеки гостро стоїть у сучасних економічних умовах. Керівники підприємств і підприємці повинні приділяти велику увагу розробленню шляхів забезпечення фінансової безпеки, мають враховувати принципи фінансової безпеки під час розроблення генеральної фінансової стратегії компанії. Необхідною умовою фінансової безпеки підприємства є досягнення ним фінансової стійкості, і навпаки – досягнення фінансової безпеки можливо лише за досягнення фінансової стійкості суб'єкта господарювання.

Варто зазначити, що фінансова безпека діяльності підприємства являє собою певний фінансово-економічний стан, який характеризується його здатністю і можливістю протистояти наявним і новітнім загрозам реалізації його фінансових інтересів на ринку. Основною метою забезпечення фінансової безпеки суб'єкта господарювання виступає захист його фінансових активів, власності і працівників від внутрішніх і зовнішніх загроз фінансової природи, їх своєчасне виявлення і, за можливості, усунення причин їх виникнення [2, с. 56].

Процес управління фінансовою безпекою суб'єкта господарювання реалізується впродовж усієї його фінансової діяльності і насамперед під час планування майбутніх грошових надходжень і витрат. Дотримання балансу між надходженням і відтоком грошових коштів із забезпеченням достатнього запасу стійкості може дати змогу підприємству перебувати у відносній безпеці щодо виконання своїх фінансових зобов'язань і забезпечення відсутності дискретності діяльності.

Система заходів щодо підвищення рівня фінансової безпеки на сучасних підприємствах повинна здійснюватися адресно, тобто співробітники підприємств, на яких будуть покладені обов'язки з управління цим процесом, повинні володіти методиками і навичками здійснення відповідних дій щодо нейтралізації загроз фінансовій безпеці.

Широкий спектр загроз фінансовій безпеці господарюючого суб'єкта пов'язаний із відносинами у сфері оподаткування. В Україні простежується тенденція неухильного зростання податкової злочинності. Безграмотна, неефективна мінімізація податкових платежів приводить підприємство до погіршення фінансового стану і банкрутства. Причинами припинення діяльності

та ліквідації підприємства можуть стати два основні чинники: 1) неправильне податкове планування у процесі функціонування підприємства; 2) неправомірні дії перевіряючих, оперативних співробітників і слідчих [3, с. 26].

Виникнення цих факторів провокується такими підставами, як, по-перше, недосконаліть вітчизняного фіскального законодавства, по-друге, некомпетентність фахівців як із боку підприємства, так і з боку правоохоронних органів, по-третє, загальносистемна причина – низький рівень податкової культури підприємництва і менталітет працівників [3, с. 27].

Названі загрози у сукупності привели до того, що податкові злочини становлять реальну загрозу фінансовій безпеці як держави (внаслідок погіршення податкової дисципліни господарюючих суб'єктів, зниження обсягів податкових надходжень і зростання кількості злочинів у сфері оподаткування), так і платника податків, оскільки незаконне і неефективне податкове планування спричиняє вкрай високі податкові ризики через активні дії контролюючих та правоохоронних органів.

Підсумовуючи, варто зазначити, що до основних загроз фінансовій безпеці сучасних підприємств в Україні на сучасному етапі входить рейдерство, фінансова нестабільність банків, що обслуговують підприємства, менталітет та недбаліть працівників під час виконання посадових обов'язків, неправильне податкове планування, неправомірні дії осіб, що здійснюють податкові перевірки, оперативних співробітників і слідчих, недосконаліть нормативно-правової бази для роботи бізнесу тощо.

Отже, можемо дійти висновку, що напрямами забезпечення фінансової безпеки вітчизняних суб'єктів господарювання є дотримання балансу між надходженням і відтоком грошових коштів із забезпеченням достатнього запасу стійкості, застосування інформаційних технологій для фінансового захисту бізнесу, вдосконалення нормативної основи корпоративного законодавства, аналіз стану обслуговуючого банку, періодичний моніторинг фінансового стану партнерів із бізнесу, розроблення та дотримання положень стратегії забезпечення фінансової безпеки. Система заходів щодо підвищення рівня фінансової безпеки на сучасних підприємствах повинна здійснюватися адресно, тобто співробітники підприємств, на яких будуть покладені обов'язки з управління цим процесом, повинні володіти методиками і навичками здійснення відповідних дій щодо нейтралізації загроз фінансовій безпеці.

Список використаних джерел

1. Голуб Р. Принципи формування систем фінансової безпеки

суб'єктів господарювання. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка».* 2013. № 778. С. 322-326.

2. Медведєва І. Б. Фінансова безпека суб'єкта господарювання в контексті національної безпеки у фінансовій сфері. *Економіка розвитку.* 2014. № 1. С. 45-82.

3. Зачосова Н. В. Напрями забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарської діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Випуск 15. Ч. 1. С. 25-28.

Лисеюк А. М.,
заступник начальника кафедри ОРД, к.ю.н.,
Університет державної фіскальної
служби України
Казмірчук В. В.,
здобувач вищої освіти
II (магістерського) рівня,
групи ПММО-19-1
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ДО ПИТАННЯ "СУБ'ЄКТІВ" ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Категорія "суб'єктів" є необхідною складовою вивчення оперативно-розшукової психології (першим і головним елементом структури психології ОРД). Це визначається тим, що одна з найважливіших психологічних закономірностей оперативно-розшукової діяльності полягає у відображенні кола вимог щодо особливих психологічних характеристик особистостей її суб'єктів. Наведене дає підстави для системного уявлення категорії "суб'єкта діяльності", у тому числі через призму напрацьованого потенціалу психологічних галузей науки.

Для об'єктивності такого висновку розглянемо різні наукові підходи щодо усвідомлення змісту даного поняття. Так, у теорії оперативно-розшукової діяльності під суб'єктом розуміється фізична особа як носій прав та обов'язків, передбачених Законом України "Про оперативно-розшукову діяльність", відомчими нормативними актами з організації ОРД, а також певних

властивостей та якостей, обумовлених специфікою діяльності даного типу [1, с. 224-225].

Проте, таке визначення суб'єктів обумовлене тим, що всі вони залучені в сферу оперативно-розшукового процесу і виконують нормативно передбачені функції. Тому такі фізичні особи повинні відповідати певним вимогам, які визначають можливість їх участі в оперативно-розшуковому процесі. В якості таких можна вбачати наявність певних особистісних властивостей, здатність забезпечувати здійснення оперативно-розшукового процесу тощо. Інші юридичні підходи також передбачають залучення вузькоспрямованих критеріїв, що не завжди охоплює їх міжгалузеве змістове навантаження. Наприклад, В. В. Кутковський до суб'єктів діяльності у кримінально-виконавчій системі відносить державу, її компетентні органи та посадових осіб, що мають право здійснювати систему заходів правового, економічного й іншого характеру, спрямованих на вирішення широкого спектру завдань у цій сфері (забезпечення правопорядку та законності, боротьби зі злочинністю в умовах УВП, взаємодії служб і підрозділів тощо) [2, с. 41]. В. В. Черній, А. А. Кушніренко до основних критеріїв визначення суб'єкта взаємодії (спільної діяльності) відносять наділення їх спеціальними правами й обов'язками, необхідність чіткої реалізації цих прав і виконання обов'язків та ін. [3, с. 250].

Отже, наведені й аналогічні [4, с. 13] наукові позиції уособлюють підхід, що заснований, здебільшого, на організаційному боці даного питання, а саме: можливості та доцільності здійснення дій та заходів уповноваженими на те особами. Виходячи з цього, до категорії суб'єктів у межах теорії та практики ОРД формально можна зарахувати осіб, що займають у конкретному оперативно-розшуковому заході функціональний статус та уповноважені застосовувати певні оперативні засоби та методи. Крім того, неможливо бути суб'єктом оперативно-розшукових відносин і не бути одночасно суб'єктом процесу застосування засобів і методів ОРД (залежно від особливостей реалізації наявних повноважень).

Спрощеним та, певним чином, непослідовним, на нашу думку, можна вважати підхід щодо такого виокремлення груп суб'єктів правовідносин в ОРД: а) державні органи, посадові особи, повноважні здійснювати ОРД, та особи, які контролюють ОРД і забезпечують прокурорський нагляд за нею; б) суб'єкти, які залучаються до участі в ОРД; в) суб'єкти, стосовно яких потрібно здійснювати оперативнорозшукові заходи через їх протиправну поведінку (суб'єкти, які вивчаються в ОРД); г) суб'єкти, які захищаються в ОРД і мають правовий інтерес [5, с. 107].

Зокрема, заслуговує на увагу віднесення осіб, що становлять оперативний інтерес через свою делінквентну поведінку, до суб'єктів відносин. Так, безумовно, їх можна вважати учасниками відносин в ОРД, але аж ніяк не їх суб'єктами. Це обумовлене тим, що ці та інші категорії учасників у більшості випадків є об'єктами здійснення оперативного впливу та, здебільшого, неініціативною стороною відносин оперативно-розшукового порядку. Підтвердженням цього може бути звернення до етимологічного значення поняття "суб'єкт", яке вказує на нього як на конкретного носія предметно-практичної діяльності і пізнання, носія активного [6, с. 158].

А. В. Макієнко, О. В. Борбат до суб'єктів діяльності зараховують осіб, що здійснюють конкретні дії з метою отримання оперативно-значущої інформації у напрямку попередження та розкриття злочинів [7, с. 34]. Отже, слід наголосити й на відповідному інформаційному змісті, адже одне з центральних місць у системі відносин "людина-людина" займає проблема інформаційного забезпечення.

В оперативно-розшуковій діяльності, наприклад, ця проблема існувала завжди, тому її суб'єкти актуалізуються в ситуаціях інформаційної невизначеності, а саме: з протиріччями між нагальною інформаційною потребою та станом і можливостями її задоволення. Обмеженість, неповнота, неточність одержуваних відомостей обмежують оперативно-тактичні можливості працівників оперативних підрозділів. Такі несприятливі фактори інформаційного характеру обумовлюють постійний пошук і вдосконалення джерел надходження оперативно-значущих відомостей. Звісно, що злочинці, особливо учасники організованих злочинних угруповань, старанно маскують свої злочинні дії. Повною інформацією про це можуть володіти лише прямі учасники злочинів, лідери груп та деякі найближчі до них особи. В цих умовах важливого значення набуває опосередкована, насамперед оперативна інформація, яка мовби проривається з "епіцентрів" кримінального середовища в суміжні сфери, що охоплюють особистісні зв'язки злочинців, особливо лідерів організованих злочинних груп, їх сімейно-побутові, родинні взаємини, а також їх оточення у сфері проведення дозвілля, задоволення споживчих інтересів, побутового обслуговування тощо.

З наведеного можна зробити висновок про те, що досить часто науковці, аналізуючи позиції виділення категорій суб'єктів діяльності, враховують лише юридично обумовлені критерії, але забувають про психологічну природу діяльності загалом (окремих дій та заходів). Це, у свою чергу, зумовлює

доцільність використання відповідних психологічних підходів (критеріїв) щодо розуміння та виокремлення даної категорії.

Список використаних джерел

1. Основы оперативно-розыскной деятельности : [учебник] / [под ред. С. В. Степашина]. Серия “Учебники для вузов. Специальная литература”. – СПб. : Изд-во “Лань”, 1999. – 704 с.
2. Кутковский В. В. Взаимодействие субъектов ОРД в обеспечении безопасности УИС / В. В. Кутковский // Рос. следователь. – 2006. – № 8. – С. 40-43.
3. Черній В. В. Суб’єкти взаємодії у сфері оперативно-розшукової діяльності / В. В. Черній, А. А. Кушніренко // Наук. вісник КНУВС. – 2006. – № 1. – С. 248-253.
4. Чечетин А. Е. Актуальные проблемы теории оперативно-розыскных мероприятий : [монография] / А. Е. Чечетин. – М. : Издательский дом Шумиловой И. И., 2016. – 180 с.
5. Оперативно-розшукова діяльність : [навч. посібник] / [Є. М. Моісеєв, О. М. Джужа, Д. Й. Никифорчук та ін.] ; за ред. проф. О. М. Джужи. – К. : Правова єдність, 2009. – 310 с.
6. Юридична психологія. Словник : [довідкове видання] / [кол. авт. : Д. О. Александров, В. Г. Андросюк, Л. І. Казміренко та ін.] ; за заг. ред. Л. І. Казміренко, Є. М. Моісеєва. – [вид. 2-е, уточ. та доп.]. – К. : КНТ, 2008. – 224 с.
7. Макиенко А. В. Разведывательно-поисковая работа в информационной сфере – тактика и возможности / А. В. Макиенко, А. В. Борбат // Рос. следователь. – 2013. – № 12. – С. 29-35.

Ратушняк Т. В.,
доцент кафедри інформаційних систем і технологій,
Університет державної фіскальної
служби України,
Карпачов І. В.,
студент ННІ ІТ
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна
Юздепська В. А.,
студентка ННІ Права,
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ФІНАНСОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ ВІДНОСНО НЕСПЛАТИ ЗА ОРЕНДОВАНУ ЗЕМЕЛЬНУ ДІЛЯНКУ

Для протидії фінансовій злочинності в Україні створено декілька відомств, зокрема: Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП), Національне агентство з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (АРМА) та Державна служба фінансового моніторингу України (ДСФМУ). Передбачається також створення Бюро фінансових розслідувань [1].

Основними завданнями цих відомств є запобігання, виявлення, припинення, розслідування та розкриття фінансових правопорушень. Для реалізації цих завдань відомства виконують функції: збирання та систематизація інформації щодо економічної злочинності, виявлення та оцінка зон ризиків та загроз вчинення фінансових правопорушень, напрацювання способів їх мінімізації та усунення, визначення способів запобігання їх виникненню у майбутньому.

В рамках виконання практичних робіт з навчальної дисципліни «Інформаційні системи і технології», «Інформаційні технології в юридичній практиці» та з метою навчитись виконувати пошук інформації та створювати запити та звернення до відомств, організацій і установ було проведено розслідування щодо сумлінності підприємств у сплаті орендної ставки за орендовані земельні ділянки і встановлено наступне.

29.05.2017 р. було підписано Угоду про поновлення та внесення змін (далі Угода) до Договору оренди земельної ділянки від 14.08.2007 р. №85-6-00341

(далі Договір**).** Відповідно до Угоди відбулася заміна Первісного орендаря (ТОВ «Київське будівельне підприємство №3») на Орендаря (ТОВ «Будінвест КМ»).

В Угоді пунктом 14.7 визначено необхідність орендної плати за період від дня закінчення дії Договору оренди (14.08.2012) до дня поновлення його дії (29.05.2017) у порядку та розмірах, встановлених Договором. Необхідність орендної сплати за цей період підтверджено листом Департаменту земельних ресурсів від 23.01.2019 №05716-1679.

Однак відповідно до отриманої інформації з Державної фіскальної служби України оплата в період з 2013 по 2017 роки не здійснювалась, а земельну ділянку не було задекларовано.

На підставі виявлених фактів було ініційовано розірвання договору оренди, цей договір оренди було розірвано Рішенням Київради [2].

Таким чином, на підставі фінансового розслідування було виявлено фінансове правопорушення. Таке розслідування може бути продовжено для виявлення інших подібних правопорушень у сплаті за орендовані земельні ділянки комунальної власності.

Список використаних джерел

1. Проект закону України №1208-2 от 13.11.2019, Про Бюро фінансових розслідувань [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JI00503V.html

2. Рішення Київської міської ради від 12 грудня 2019 року № 446/8019 «Про розірвання договору оренди земельної ділянки площею 1,0900 га на вулиці Вишгородській, 47-ж у Подільському районі міста Києва, укладеного між Київською міською радою та Товариством з обмеженою відповідальністю "БУДІНВЕСТ КМ" від 14.08.2007 № 85-6-00341 (зі змінами, внесеними угодою від 29.05.2017), та врегулювання питання подальшого використання земельної ділянки площею 1,09 га на вулиці Вишгородській, 47-ж у Подільському районі міста Києва»

Биховченко В. П.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів
імені Л. Л. Тарангул,
Університет державної фіскальної
служби України
Ковда Н. І.,
студентка групи МПАз-19-1
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

Забезпечення продовольчої безпеки України вимагає формування системи управління всіма виробничими ресурсами, що задіяні у виробництві сільськогосподарської продукції. Державне управління сферою земельних відносин це системна, цілеспрямована, планова, координуюча та контролююча діяльність органів державної влади щодо формування і реалізації державної політики в сфері земельних відносин України. Ефективне управління земельними відносинами створює передумови для розвитку підприємництва на селі та нарощування виробництва продукції сільського господарства, соціально-економічного розвитку сільських територій, надходження коштів до місцевих та державного бюджетів від використання сільськогосподарських земель за умов збереження й відновлення природних властивостей навколишнього середовища.

Відносини, що виникають в процесі використання земель сільськогосподарського призначення, потребують цілеспрямованого управління, виходячи із соціально-економічного та екологічного їх значення та у зв'язку з розвитком форм господарювання та власності. Проблема управління земельними ресурсами набуває особливої актуальності в контексті завдань запровадження ринку сільськогосподарських земель в Україні.

Ряд вітчизняних та міжнародних експертів пов'язують подальше зростання аграрного сектору з відкритим продажем земель сільськогосподарського призначення[1]. Однак, ця частина аграрних реформувань, як вказувалось у наших попередніх публікаціях, з одного боку, викликає спротив переважної більшості сільського населення, з іншого – не може належно реалізовуватись внаслідок відсутності кваліфікованого земельного законодавства, сільськогосподарської інфраструктури тощо. Інституційним підкріпленням такої ситуації стала запроваджена у 2018р. вимога Земельного кодексу України[2],

згідно з якою мораторій на продаж землі буде знятий лише у випадку ухвалення закону про обіг земель. Відповідно, Верховна Рада наприкінці грудня 2018р. ще на рік продовжила мораторій на продаж землі. Між тим, як вказувалось, аграрний сектор демонструє відносно позитивні результати (у т.ч. товарному експорті, див. далі), і в таких умовах далеко не однозначним є положення про те, що зняття мораторію додасть стимулів для розвитку сільськогосподарських галузей. Тим більше, що виконання необхідних інституційних та нормативних кроків, як правило, суттєво відстають як від планових термінів, так і фактичного стану справ (розвитку виробництва і підприємництва). Зокрема, вже кілька років очікується запровадження інвентаризації та розмежування земель сільськогосподарського призначення державної, комунальної та приватної власності (яке планувалось завершити до 1.01.2016р.). Однак, лише 24.01.2019р. було представлено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення інвентаризації земель»[3]. Урядом було доручено розробити та винести на розгляд парламенту новий проект закону про обіг земель сільськогосподарського призначення до 1.03.2019р.[1], що не було виконано.

У будь-якому випадку, держава потребує виваженої раціональної політики підтримки і сприяння найвагомішим і найперспективнішим сферам економічної діяльності, що й дозволить забезпечити прискорене зростання і розвиток. Втім, зважаючи на складнощі нинішнього політичного року, є значні сумніви у тому, що до його кінця вдасться відповідну політику започаткувати.

Список використаних джерел

1. Соціально-економічний вимір України в період зміни політичних еліт. / В.Юрчишин. – Київ: Разумков центр, 2019.
2. Закон України «Про внесення змін до розділу X «Перехідні положення» Земельного кодексу України щодо продовження заборони відчуження сільськогосподарських земель» від 20.12.2018р
3. Закон України «Про внесення змін до розділу X «Перехідні положення» Земельного кодексу України щодо продовження заборони відчуження сільськогосподарських земель» від 20.12.2018р
4. Повідомлення про оприлюднення проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення інвентаризації земель». – https://land.gov.ua/info/proekt-postanovykabinetu-ministriv-ukrainy-pro-zatverdzhennia-poriadku-provedenniainventaryzatsii-zemel/.

Тильчик О.В.,
д.ю.н, професор кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки,
Університет державної фіскальної служби України
Козін О. В.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. ірпінь, Україна

ОСОБЛИВОСТІ РІЗНИХ ВИДІВ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ

З часом в нашій державі все збільшується число протиправних посягань у будь-якій із сфер економічного життя суспільства, не винятком є і сфера оподаткування. Збільшенню цих посягань певним чином сприяють всі ті кризові явища, що відбуваються в нашій країні. Кожна держава вважає за потрібне мінімізувати ухилення від сплати податків різними суб'єктами, оскільки це певним чином може не лише збільшити надходження в державний бюджет, але й суттєво зменшить криміногенну ситуацію у сфері оподаткування [1, с. 63]. Через це і є необхідним такий інститут, як інститут відповідальності. Він реалізується за допомогою застосування адміністративної, фінансової та кримінальної відповідальності, що передбачено статтею 111.1 ПКУ. Фінансові санкції регулюються Податковим кодексом України, в якому і визначається специфіка та особливості їх застосування. Кримінальна відповідальність передбачена Кримінальним кодексом України, а адміністративна – кодексом про адміністративні правопорушення. Кожен із цих видів відповідальності має свої особливості, у тому числі мають і різні строки давності. Доцільним буде розглянути кожний вид окремо.

Варто зазначити, що юридична відповідальність є наслідком вчинення податкового правопорушення. В ст. 109.1 ПКУ зазначено, що «податковими правопорушеннями є протиправні діяння (дія чи бездіяльність) платників податків, податкових агентів, та/або їх посадових осіб, а також посадових осіб контролюючих органів, що призвели до невиконання або неналежного виконання вимог, установлених цим Кодексом та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи».

Кримінальна відповідальність настає за вчинення податкових злочинів, що передбачені Кримінальним кодексом України. Досить поширеним правопорушенням у даній сфері є ухилення від сплати податків. За нього, окрім фінансових санкцій у вигляді пені чи штрафу, може наставати і кримінальна відповідальність. Звичайно в цьому випадку обов'язково враховуються такі питання як умисел його вчинення і розмір ухилення від сплати податків. Наприклад стаття 212 Кримінального кодексу України містить примітку, в якій визначено поняття «значний розмір коштів», «великий розмір коштів» та «особливо великий розмір коштів». Зробимо розрахунок розміру коштів за останні 2 роки в частині кваліфікації кримінального правопорушення за ухилення від сплати податків.

2019 рік:

Значний розмір – 1003,5 х 1000=1 003 500

Великий розмір – 1003,5 х 3000=3010500

2020 рік:

Значний розмір –1051х 1000=1051000

Великий розмір –1051х 3000=3153000

Тобто враховуючи ці суми, які щороку змінюються, і встановлюється кримінальна відповідальність за ухилення від сплати податків. Підставою притягнення особи до кримінальної відповідальності є вчинення нею податкового правопорушення, що містить склад злочину, який передбачений ККУ. Особливостями кримінальної відповідальності за податкові правопорушення є те, що її суб'єктами є виключно фізичні особи, а також вона встановлюється лише в судовому порядку[4].

До адміністративної відповідальності може бути притягнуто за вчинення адміністративного правопорушення у податковій сфері. Такі правопорушення тягнуть за собою передбачені статтями адміністративні санкції, що становлять міру адміністративного впливу за допомогою адміністративно-правових норм, що містять осуд винного та його вчинку і що припускають негативні наслідки для правопорушника. Особливостями адміністративної відповідальності є: не тягне за собою судимості; застосовується по відношенню до найменш значних податкових правопорушень (проступків), які за своїм характером відповідно до закону не тягнуть кримінальної відповідальності; відсутність тяжких правових наслідків. До адміністративної відповідальності можуть бути притягнуті громадяни та посадові особи, винні в порушенні податкового законодавства. Адміністративній відповідальності підлягають особи, що досягли на час вчинення правопорушення шістнадцятирічного віку, осудні [4].

Щодо строку притягнення суб'єкта до відповідальності за адміністративні правопорушення можна дізнатися із статті 38 КУпАПу. Ця стаття передбачає, що «адміністративне стягнення може бути накладено не пізніш як через два місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні – не пізніш як через два місяці з дня його виявлення» [2].

Тильчик О.В. у своїй праці визначає також важливість таких адміністративних засобів, як контроль та звернення, які дійсно спрямовані на формування правового порядку в економічній сфері. Вона вказує, що «нівелювання адміністративних методів впливу держави на економіку дає негативні результати», з чим не можна не погодитися[6].

Третім видом відповідальності є фінансова. Найпоширенішим різновидом фінансових санкцій за такі правопорушення є штраф, розмір якого визначається у відповідній статті Податкового кодексу України. Окрім нарахування штрафу може застосовуватися і пеня. Стаття 111.2 ПКУ говорить нам про те, що «фінансова відповідальність застосовується у вигляді штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) та/або пені». Відповідно до ст.129 ПКУ, пеня встановлюється у відсотках до своєчасно несплаченого податкового зобов'язання, що стало податковим боргом, або до податкового зобов'язання, нарахованого самим платником податків або контролюючим органом [3].

За статтею 102.1 ПКУ строк, протягом якого податкові органи можуть притягнути до відповідальності платників податків за податковими правопорушення становить 1095 днів, тобто 3 роки [3].

Досить цікавим питанням є розмежування адміністративної та фінансової відповідальності. Науковці визначають між ними такі відмінності: 1) різні нормативні та фактичні підстави застосування даних видів відповідальності; 2) розходження в цілях (основною метою адміністративної відповідальності є покарання, фінансово-правової – компенсація збитків); 3) різне коло суб'єктів (суб'єктами адміністративної відповідальності є лише фізичні особи, фінансово-правової – як фізичні, так і юридичні особи); 4) різний склад органів, на які покладається обов'язок застосовувати заходи даних видів юридичної відповідальності; 5) різні процесуальні підстави адміністративної та фінансово-правової відповідальності; 6) відмінність характеру застосовуваних санкцій, різний їх розмір, різна методика їх обчислення, відмінність правових наслідків, які наступають в результаті реалізації даних видів юридичної відповідальності тощо [5].

Отже, для забезпечення своєчасного надходження платежів до держави необхідне створення налагодженого механізму фінансово-податкового

контролю та дієвої юридичної відповідальності за вчинення податкових правопорушень. Санкції за податкові правопорушення додатково до податкового права, регулюються також кримінальним і адміністративним правом. Тобто за вчинення правопорушень у сфері оподаткування може наставати 3 види відповідальності, а саме кримінальна, фінансова і адміністративна. Кожен вид юридичної відповідальності має свої особливості застосування, різні строки давності і регулюється різними нормативно-правовими актами. Всі ці види відповідальності характеризуються єдиними цілями, що полягають в покаранні правопорушника та попередженні вчинення таких правопорушень в майбутньому, а також відшкодуванні збитків держави, які вона отримала внаслідок цих правопорушень.

Список використаних джерел

1. Журавський Олександр Анатолійович. Особливості профілактики податкових правопорушень за новим кпк україни. *Проблеми застосування відповідальності за ухилення від сплати податків* : матер. наук.-практ. круглого столу, 20-21 червня 2013 р. Сімферополь, 2013. 222ст.

2. Кодекс україни про адміністративні правопорушення від 07.12.1984р. № 8073-X (Редакція станом на 18.03.2020). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10 (дата звернення: 31.03.2020).

3. Податковий кодекс України від 07.12.1984р. № 8073-X. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення: 31.03.2020).

4. Богомазова К.К. Державне управління: удосконалення та розвиток.
№ 7, 2013, Київ. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=604

5. Трипольська М.І. Фінансово-правова та адміністративна відповідальність: порівняльно-правова характеристика. Науковий вісник академії муніципального управління: Збірник наукових праць. Серія «Право». 2010. Вип. 1.

6. Тильчик О.В. Роль державного контролю у протидії тінізації економіки. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. № 865. 2017. С. 332-337. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/rol-derzhavnogo-kontrolyu-u-protidiyi-tinizatsiyi-ekonomiki

Одинець В. А.,
к. е. н., доцент
кафедри інформаційних систем і технологій
Університету державної фіскальної
служби України
Корнійчук С. Л.,
студентка ННІ права
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

КОРУПЦІЯ У ОРГАНАХ ПОДАТКОВОЇ ТА МИТНОЇ СЛУЖБИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОПЕРЕДЖЕННЯ

Як казав великий римський політик Публій Тацит, що чим більше в країні законів, тим більший рівень корупції. Україна стикнулася із «хворобою», яку «лікувати» потрібно чимало часу, адже вона стала хронічною.

Особливу увагу на даний час має бути націлено на органи державної фіскальної та митної служби, тому що саме там корумпованість державних службовців набула загрозливих масштабів.

На сьогоднішній день вивченням даної проблеми займається багато науковців, а серед них варто відмітити І. Бачинська, О. С. Баранова, Я. Ю. Демедюк, О. А. Коваленка, І. М. Коросташова, І. Машковської, О. В. Тодощака та інші.

Щоб краще зрозуміти проблему, потрібно знати наукове розуміння такого явища, як корупція. І в чому саме полягають причини такого становища.

Згідно чинному законодавству України, корупція розглядається як «використання особою наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки (пропозиції) такої вигоди для себе чи інших осіб або, відповідно, обіцянка (пропозиція) чи надання неправомірної вигоди особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей» [1].

Французька дослідниця Ірена Орс чітко виділяє наступні види корупції в митних органам:

– «рутинна, поточна» корупція, коли суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності платять хабарі за одержання нормальних або прискорених послуг щодо митних процедур;

– шахрайська корупція, коли суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності або його агент стимулює представника митного органу «закрити очі» або відкрито

співпрацювати з метою зменшення суми податків, або неправомірного звільнення від сплати податків, або збільшення надмірного прибутку;

– кримінальна корупція, коли злочинні елементи платять хабарі за проведення абсолютно незаконних та надприбуткових операцій (торгівля наркотиками, переміщення заборонених товарів тощо) [2].

Неефективне управління фіскальними та митними органами приводить до дірок у бюджеті, адже замість надходжень податків, проводяться корупційні схеми «відмивання» грошей. Неефективність влади проявляється саме через посадових осіб, що приходять на службу у фіскальні і митні органи, вони реально купляють посади, приходять не ті, хто може розвинути державу, а той хто може більше заплатити, проводить так би мовити вклад у майбутнє. Дуже слушно зазначає І. Бачинська – «ціна посади безпосередньо залежить від рівня корупційних доходів, які вона може забезпечити. Отже, "інвестуючи" кошти в одержання посади, він стає приреченим на корупцію, оскільки, згідно з основними постулатами економічної теорії, будь-який інвестор має відшкодувати витрати, яких зазнав, та отримати максимальний прибуток» [3].

Протидія корупції у системі фіскальних і митних органів здійснюється, зокрема новоутвореними органами (Національне антикорупційне бюро; Національне агентство з питань запобігання корупції; Головне управління внутрішньої безпеки ДПС; Департамент організації протидії митним правопорушенням; міжвідомчі мобільні групи тощо.

Відповідно до Антикорупційної програми Державної податкової служби України до основних заходів, спрямованих на попередження корупції, слід віднести:

– правові: в рамках реалізації правових заходів передбачено проведення оцінки корупційних ризиків за основними напрямами діяльності органів ДПС, забезпечення виявлення причин, що до них призводять, та умов, що їм сприяють, удосконалення податкового та митного законодавства згідно з основними антикорупційними принципами, розвиток електронних сервісів та послуг, здійснення аналізу норм чинного законодавства, проектів нормативно-правових актів для виявлення прогалин та недоліків, що створюють умови для скоєння корупційних діянь, розробка відомчих нормативно-правових актів, спрямованих на протидію корупції;

– організаційно-управлінські: заходи, якими передбачено проведення моніторингу способу життя осіб, уповноважених на виконання функцій держави під час застосування митного законодавства, запровадження персональної відповідальності службових осіб керівної ланки за корупційні правопорушення, вчинені підлеглими працівниками, запобігання виникненню конфлікту інтересів, та декларування майна, доходів, видатків та зобов’язань фінансового характеру, своєчасне реагування на повідомлення про факти корупційних правопорушень, скоєних працівниками органів митної служби;

– взаємодія з правоохоронними органами: налагодження взаємодії з НАБУ та НАЗК, здійснення перевірки осіб, які претендують на посади в ДПС та її територіальні органи, у разі виявлення фактів, що можуть свідчити про скоєння корупційних правопорушень, проведення перевірок та, у разі підтвердження інформації, за їх результатами направлення матеріалів до правоохоронних органів для прийняття відповідного рішення;

– зв'язки з громадськістю, а саме залучення громадськості до формування, реалізації та моніторингу антикорупційної політики, проведення анонімного опитування осіб, що перетинають кордон щодо сприйняття корупції та довіри до митних органів, забезпечення оперативного реагування на повідомлення, що надходять на антикорупційний сервіс «Пульс» від суб'єктів господарювання та громадян, щодо можливих корупційних правопорушень з боку посадових осіб органів митної служби;

– кадрове, матеріально-технічне та фінансове забезпечення антикорупційних заходів передбачає розробку та запровадження правил професійної етики працівника митної служби, процедур перевірки на доброчесність осіб, уповноважених на виконання функцій держави під час застосування податкового, митного законодавства; забезпечення добору і розстановки кадрів на засадах неупередженого конкурсного відбору; розвиток партнерства з приватним сектором та HR-спеціалістами щодо вдосконалення процесу відбору нових кадрів та розробка системи заходів стимулювання професійної діяльності співробітників в митних органах;

– міжнародне співробітництво: взаємодія і обмін інформацією з відповідними органами іноземних держав, участь співробітників підрозділів внутрішньої безпеки у міжнародних антикорупційних заходах, запрошення іноземних експертів до участі в інформаційно-аналітичних заходах [4].

Безумовне виконання зазначених заходів дозволило б зменшити прояви корупції та мінімізувати її вплив на українське суспільство, а проведені заходи отримали б підтримку від європейських експертів.

Отже, як висновок, можна зазначити, що жорстке дотримання прийнятого антикорупційного законодавства могло дати позитивні результати. І головне, щоб всі дії спрямовані на викоренення корупції здійснювалися не задля статистики чи одобрення з боку ЄС, а саме для відродження України, зростання довіри народу до влади, сталого розвитку країни.

Список використаних джерел

1. Закон України « Про засади запобігання і протидії корупції» // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 40. – С. 404.

2. Hors, Imne. “Fighting corruption in customs administration: what can we learn from recent experiences?” OECD Development Centre, Working Paper No. 175 (Formerly Technical Paper No. 175). URL: http://bo0k.net/index.php?p=achapter&bid=11795& chapter=1

3. Бачинська І. С. Детермінанти корупції в Україні, або чому державні службовці залучені до корупційного процесу [Текст] / І. С. Бачинська // Ефективність державного управління. – 2012. – Вип. 32. – С. 377–382.

5. Антикорупційна програма Державної фіскальної служби України на 2015-2017 роки. URL: http://sfs.gov.ua/baneryi/protidiya-koruptsii/antikoruptsiyna-programadfs/print-248131.html

Калганова О. А.,
к.ю.н., доцент, заступник начальника кафедри фінансових розслідувань, Університет державної фіскальної служби України
Кошіль Я. С.,
курсант ФПППКППМ, Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

ФІНАНСОВІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Економічна безпека держави є невід’ємною складовою її національної безпеки та перебуває в тісному взаємозв’язку з усіма економічними процесами, що відбуваються в суспільстві. Вона сприяє створенню соціально орієнтованої ринкової економіки, забезпечує зростання рівня життя й добробуту населення, відіграє ключову роль у провадженні ефективної економічної політики в державі, слугуючи гарантом соціальної стабільності в суспільстві та передумовою фінансового розвитку країни, її становлення на міжнародній арені як конкурентоспроможного й інвестиційно привабливого суб’єкта.

Відповідно до Концепції економічної безпеки України, економічна безпека – це спроможність національної економіки вільно й незалежно розвиватися, утримувати стабільність громадянського суспільства та його інститутів, мати достатній оборонний потенціал країни за будь-яких несприятливих умов і варіантів розвитку подій, а також здатність Української держави до захисту

національних економічних інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз. Складовими економічної безпеки є фінансова, енергетична, продовольча, аграрна, демографічна та інші види безпеки. Зазначені складові тісно пов'язані між собою та доповнюють одна одну. Наприклад, не може бути продовольчої безпеки без стійкого забезпечення держави фінансовими ресурсами, водночас не може йтися про продовольчу або фінансову безпеку, якщо не забезпечено енергетичну складову [1, с. 128].

З метою виявлення та розслідування економічних злочинів постає необхідність у всебічному й структурованому дослідженні деструктивних процесів, які виникають у сфері економічної діяльності під впливом кримінальних правопорушень. Зазначене дасть змогу ефективно протидіяти загрозам у фінансово-економічній сфері. Ефективним засобом у виконанні окреслених завдань є інститут фінансових розслідувань, який посідає одне з чільних місць у системі протидії економічній злочинності та забезпеченні економічної безпеки. Фінансові розслідування як певний механізм аналітичного забезпечення економічної безпеки використовують у системі заходів економічної політики, контролю, правоохоронних механізмів. Термін «фінансові розслідування» активно вживають міжнародні організації, створені для боротьби з відмиванням коштів, серед яких FATF, CFATF тощо. Крім того, у розвинених країнах звичною практикою є обов'язкове проведення фінансового розслідування паралельно, наприклад, із документуванням діяльності злочинних угруповань зі збуту наркотичних засобів (США). Це і норма, і алгоритм дій. Ідеться, зокрема, про посадові злочини, які належать до корупційних правопорушень, тим більше у сфері господарської діяльності.

Головною метою фінансового розслідування є виявлення та документування фактів руху грошових коштів під час здійснення злочинної діяльності, зв'язків між джерелами походження грошових коштів і тим, коли вони були одержані та де зберігаються, що може стати доказом та джерелом інформації про злочинну діяльність. Виявлення, вивчення та фіксація ознак загроз економічній безпеці, а також встановлення причиновонаслідкового зв'язку між факторами й причинами, що їх зумовили, і є основною задачею фінансового розслідування. Адже лише після того, як за результатами цього розслідування буде встановлено загрози й ризики, їх причини, з'явиться можливість прийняти адекватне управлінське рішення щодо боротьби з економічною злочинністю та забезпечення економічної безпеки [2, с. 9-10].

Фінансові розслідування є надзвичайно складним видом дослідження. По-перше, їх здійснення потребує багаторічного досвіду роботи з фінансовою

сферою. По-друге, самостійними зусиллями жодне відомство не в змозі охопити широкий спектр інформації, необхідної для відстеження всіх фінансових операцій. По-третє, масштабність, різноманітність і мінливість фінансового сектору зумовлюють ускладнення фінансових розслідувань [3, с. 192].

Нині фінансові розслідування можуть проводити як уповноважені державні органи, так і приватні організації. Тобто суб'єктами фінансових розслідувань є як представники органів державної влади, так і суб'єкти приватного сектору економіки, зокрема консалтингові компанії. Досить поширеною є така послуга, як форензік, тобто виявлення та зменшення ризиків виникнення шахрайства, незаконних дій та неетичної поведінки у сфері господарської діяльності. Причому оцінюються фінансові втрати, що виникають унаслідок незаконного привласнення та розтрати активів, невигідних для компанії закупівель і продажів, а також інших фінансових зловживань – з боку контрагентів, керівництва чи працівників, що мають безпосередній негативний вплив на баланс доходів і витрат суб'єкта господарювання. Тобто, на корпоративному рівні, фінансові розслідування мають чітку прикладну задачу – виявлення фактів шахрайства як серед контрагентів, так і серед працівників організації, оскільки вони можуть спричинити суттєві фінансові втрати, завдати шкоди репутації компанії та порушити економічну безпеку господарюючого суб'єкта. У багатьох західних фірмах під час проведення фінансових розслідувань, серед іншого, здійснюють аудит комп'ютерних систем і забезпечення інформаційної безпеки [2, с. 12].

Таким чином, до предмета фінансових розслідувань як особливого виду аналізу належить фінансова складова злочинної діяльності. Саме вивчення фінансової складової на основі відповідної методики, технології та організації праці може суттєво допомогти правоохоронним органам під час виявлення та розслідування практично будь-якого злочину, пов'язаного з рухом фінансових ресурсів і слідами у вигляді фінансової інформації.

Список використаних джерел

1. Алексеев О. О., Весельський В. К., Пясковський В. В. Розслідування окремих видів злочинів : навч. посіб. 2-ге вид. перероб. та доп. К. : «Центр учбової літератури», 2017. 320 с.

2. Фінансові розслідування у сфері протидії легалізації злочинних доходів в Україні [Текст] : метод. рек. / [С. С. Чернявський, О. Є. Користін, В. А. Некрасов та ін.]. К. : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 164 с.

3. Лепський С. І. Зарубіжний досвід використання фінансових розслідувань у правоохоронні діяльності. *Право і суспільство.* 2014. 2/2014. С. 189-194.

Домбай М. М.,
старший викладач кафедри фінансових розслідувань,
Університет державної фіскальної
служби України
Краснік О. С., Хоружий С. О.,
курсанти взводу ПМПФ-17-1
Факультету підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ФОРЕНЗІК ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин, особливо значущою галуззю знань, що стоїть на стику юриспруденції, обліку і аудиту, статистики, психології, менеджменту, судової бухгалтерії стає форензік, який розуміється як фінансове розслідування.

На думку професора судової криміналістики технічного університету Колорадо Г.А. Паско, ідеї якого відображені в роботі «Criminal financial investigation», форензік повинен включати непрямі методи доказів шахрайства (експертизу паперових документів, їх огляд на наявність перших ознак підробок) [1].

Доктор С. К. Дута, професор обліку, фінансового законодавства і оподаткування в університеті Нью-Йорка в роботі «Statistical techniques for forensic accounting: understanding the theory and application of data analysis» концентрується на застосуванні в форензік статистичних та аналітичних методів аналізу фінансової звітності, а саме дискретного і безперервного розподілу ймовірностей, теорії і методів відбору [2].

Для вивчення і аналізу особливостей форензік, необхідно точно розуміти, що охоплює дане поняття. Фінансове розслідування перш за все, в широкому розумінні як ефективний інструмент, застосування якого дозволяє значно знизити ризики вчинення фінансових злочинів [3, с. 112]. Форензік являється

комплексом всебічного дослідження фінансово-господарської діяльності економічного суб'єкта, мета якого полягає у виявленні різних фактів шахрайства, фінансових махінацій, інших неправомірних дій, як з боку управлінського апарату, так і з боку інших співробітників, а також інших третіх осіб, крім того запропонувати систему заходів щодо їх мінімізації [4, с. 113].

Варто зазначити, що аналітичні процедури визнані одними з найбільш дієвих методів розслідування, коли предмет розслідування, швидше за все, повинен бути відображений в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. Дані процедури є головними для більшості видів економічних злочинів, і, відповідно, спеціаліст стикається з розслідуваннями, в яких вони необхідні. Аналітичні методи мають спільну мету виявлення несподіваних зв'язків [6].

У міру того, як просувається розслідування і стають зрозумілими шахрайські схеми, аналітичні процедури можуть також використовуватися для визначення областей подальшого розслідування. Слід зауважити, що зважаючи на великий обсяг угод, які здійснюються кожного дня, не представляється можливим вивчення управління кожної угоди, тому, здебільшого, аналітичні процедури зосереджені на окремих елементах фінансової звітності, які могли бути «перекручені» в результаті шахрайства.

Доречно зазначити, що форензік вивчає чинники контрольного середовища, викриваючи «слабкі місця». У процесі фінансового розслідування оцінюються цілісність середовища управління, етичні цінності і компетентність співробітників організації, філософія і стиль роботи керівництва, підхід керівництва до призначення повноважень і відповідальності, а також політика розвитку і організації роботи персоналу [5, с. 145].

Саме форензік направлений на дослідження всіх потоків інформації всередині підприємства, а також взаємодії з зовнішніми сторонами, такими як клієнти, постачальники, що регулюють органи, інвестори, і іншими зацікавленими особами. В результаті такої оцінки оцінюється якість існуючих зав'язків, що можуть вони створювати підґрунтя для виникнення шахрайства, і готують пропозиції з регулювання процесу обміну інформацією [5, с, 146].

У зв'язку з тим, що замовники форензік, можуть виникати різні підозри щодо компетентності співробітників, достовірності звітності, випадків різних шахрайських дій, наявності істотних ризиків їх виникнення, слабких місць в управлінні організацією, то тоді з'являється підґрунтя для застосування різноманітних підходів і методів, що дозволяє їх комбінувати, вдосконалювати комбінації, а також синтезувати нові.

Підсумовуючи, важливо відзначити, що послуги форензік можуть надаватися в різних формах і бути частиною інших послуг, наприклад, передінвестиційного аналізу, розслідування, спрямованого на виявлення причин банкрутства.

Система форензік-послуг в країнах Заходу інтенсивно розвивається поряд з комп'ютерними технологіями. Доречі, за допомогою аналізу і критичного узагальнення досвіду застосування форензік-методів в компаніях англо-саксонської системи обліку, з'являється можливість знаходити шляхи адаптації даних методів на вітчизняному економічному просторі.

Список використаних джерел

1. Паско, Г. А. Кримінальне фінансове розслідування: використання методики судово-бухгалтерського обліку та непрямих методів доказування. Флорида: СРК Пресс, 2013. 295 с.

2. Дутта, С. К. Статистичні прийоми криміналістичного обліку: розуміння теорії та застосування аналізу даних. Нью-Джерсі: FT Press, 2013. 400 с.

3. Албрехт В.С. Криміналістичний облік. Південно-Західне навчання з питань цензури, 2012. 667 с.

4. Девіс, Ч., Фаррелл Р., Огілбі, С. Характеристика та навички судового бухгалтера. Американський інститут сертифікованих державних бухгалтерів. URL: http://www.aicpa.org/InterestAreas/ ForensicAndValtion/Resources/PractAids Guidance/DownloadableDocuments/ForensicAccountingResearch WhitePaper.pdf.

5. Соломіна Г.В. Форензік – інструмент фінансового розслідування діяльності підприємства. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Випуск 2(10) 2018. С. 144-148.

Дідківська Г. В.,
к. ю. н., доцент, професор кафедри кримінального права та кримінології Університет державної фіскальної служби України
Кузнєцова П. О.,
студентка ННІ Права Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

РЕФОРМУВАННЯ ПРАВООХОРОННОЇ СИСТЕМИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ФІНАНСОВІЙ ЗЛОЧИННОСТІ: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Сучасна практика боротьби зі злочинністю неможлива без активного використання економічних знань. Механізм виявлення та розслідування економічних злочинів передбачає вивчення фінансової інформації, що характеризує злочинність. Тому на етапі виявлення злочинів використовується фінансовий моніторинг сумнівних фінансових операцій, проводиться дослідження (перевірки, ревізії) фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання. На етапі кримінального проваджевання важливе значення мають своєчасне призначення та проведення судово-бухгалтерських перевірок, участь економічного експерта у слідчих діях тощо. Фінансові розслідування відіграють належну роль у правозастосуванні та економічній безпеці.

Основною задачею фінансового розслідування є виявлення, вивчення та фіксація ознак загроз економічній безпеці, а також встановлення причино-наслідкового зв'язку між факторами й причинами, що їх зумовили. Адже лише після того, як за результатами цього розслідування буде встановлено загрози й ризики, їх причини, з'явиться можливість прийняти адекватне управлінське рішення щодо боротьби з економічною злочинністю та забезпечення економічної безпеки [1].

В Україні розслідуваннями злочинів, що спрямовані проти інтересів держави у сфері фінансів і суміжних сферах, займаються такі правоохоронні органи як: Департамент контррозвідувального захисту інтересів держави у сфері економічної безпеки Служби безпеки України, Національне Антикорупційне Бюро України, Державне бюро розслідувань.

У США діяльність правоохоронних органів максимально наближена до фінансової сфери. Так, Міністерство фінансів США ('Department of the Treasury) поряд з класичними для фінансових відомств завданнями наділене функціями по боротьбі з фінансовими злочинами та фінансуванням тероризму [2, с. 191]

У структурі Мінфіну США створені Служба внутрішніх доходів (Internal Revenue Service, IRS) з мережею підрозділів, що займаються виявленням та розслідуванням фінансових злочинів (IRS Criminal Investigation), і Служба по боротьбі з тероризмом і фінансової розвідки (Office of Terrorism and Financial Intelligence, TFI) [2, с. 191].

У Великобританії та Італії створені спеціалізовані правоохоронні органи з протидії сучасній організованій злочинності. Важливу роль у діяльності Фінансової поліції Італії та Служби з протидії організованій злочинності Великобританії (Serious Organised Сгіше Agency, SOCA) відіграє аналіз фінансової інформації, що здійснюється як на стадії виявлення, так і на стадії розслідування злочинів[2, с. 192].

У Великобританії в результаті реформи правоохоронних органів у 2006 році було виділено спеціалізований правоохоронний орган з функціями контролю за фінансовими установами - Служба з протидії організованій злочинності. SOCA у своїй структурі має підрозділи фінансової розвідки (Financial Intelligence Unit, FIU), що відповідають за збір з фінансових установ звітів про сумнівні операції, аналіз цих даних та їх надання оперативним підрозділам [2, с. 192].

Досвід зарубіжних країн вказує на те, що окремі країни розробили операційні моделі, які найбільш ефективним чином використовують систему взаємодії у сфері боротьби з економічними злочинами та дозволяють правоохоронним органам здійснювати спільну роботу для реалізації взаємних інтересів. Ці моделі повинні розглядати можливість застосування нових і інноваційних методів, що ґрунтуються на їх потребах і досвіді, зокрема [3]:

1. Спільні слідчі команди дозволяють відомствам, що мають загальні інтереси, здійснювати спільну роботу над фінансовими розслідуванням. Такі стратегії використовують Австралія, Австрія, Канада, Данія, Фінляндія, Індія, Японія, Люксембург, Німеччина, Португалія, Південна Африка, Словенія, Туреччина і США.

2. Міжвідомчі центри розслідувань: зазвичай створюються з метою централізації процесів для збору та аналізу інформації для багатьох відомств. Дані стратегії використовують: Австралія, Фінляндія, Індія, Нідерланди, Швеція і США.

3. Відрядження та спільне розташування персоналу: це є ефективним способом передання навичок і знань при одночасній нагоді для співробітників встановити контакти зі своїми колегами з інших відомств. Ці стратегії використовують Австралія, Бельгія, Канада, Фінляндія, Франція, Ірландія, Італія, Японія, Корея, Нідерланди, Норвегія, Іспанія, Великобританія і США.

4. Інші моделі: інші стратегії включають використання баз даних колективного користування, поширення матеріалів стратегічної розвідки, такі як газети і короткі зведення; спільні комітети координують політику у сфері спільних обов'язків, міжвідомчі засідання та корисні зустрічі для обміну інформацією за тенденціями у сфері фінансових злочинів, керівництво слідчих методик і передова практика розгляду справ. Такі стратегії використовують Австралія, Австрія, Канада, Чехія, Фінляндія, Індія, Ірландія, Італія, Японія, Люксембург, Нідерланди, Нова Зеландія, Словаччина, Південна Африка, Туреччина і США [3].

Таким чином, варто зазначити, що необхідність модернізації системи запобігання злочинності у фінансовій сфері в Україні на прикладі зарубіжних країн шляхом трансформації системи правоохоронних органів із урахуванням їх досвіду.

Список використаних джерел

1. Фінансові розслідування у сфері протидії легалізації злочинних доходів в Україні: метод. рек. / Чернявський С. С., Користін О. Є., Некрасов В. А. та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. 164 с.

2. Лепський С. І. Зарубіжний досвід використання фінансових розслідувань у правоохоронній діяльності. Право і суспільство, 2014. № 2. С. 189-194. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2014_2_34

3. Effective Inter-Agency Co-operation in Fighting Tax Crimes and Other Financial Crimes: second edition. OECD, 2013. 378 p. URL: http://www.oecd.org/ctp/crime/effectiveinter-agencyco-operationinfightingtaxcrimesandotherfinancialcrimes.htm

Калганова О. А.,
к.ю.н., доцент, заступник начальника кафедри фінансових розслідувань, Університет державної фіскальної служби України
Лук'янчук Є. О., Приймак Д. О.,
курсанти ФПППКППМ, Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ФІНАНСОВІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ У БОРОТЬБІ З ВІДМИВАННЯ КОШТІВ, ОТРИМАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ: ДОСВІД ЛИТОВСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Почнемо з того, що основною метою великої кількості злочинних дій є отримання прибутку окремими особами чи групами осіб. Незаконний продаж зброї, контрабанда та діяльність організованої злочинності, в тому числі, торгівля наркотиками, можуть генерувати величезні суми фінансових надходжень. Відмивання грошей – це обробка цих злочинних доходів для приховування їх нелегального походження. Цей процес має надзвичайно важливе значення, оскільки дає злочинцю можливість користуватися вигодою без шкоди для їхнього джерела.

Забезпечення безпеки у фінансово-економічній сфері як для кожного конкретного підприємства, так і держави в цілому, неможливе без належного рівня організації та координації діяльності фіскальних і контролюючих органів на відомчому (міжвідомчому) та загальнодержавному рівнях, використання послуги «фінансових розслідувань» [2, с. 191].

Оскільки відмивання грошей є наслідком практично будь-якого злочину, що генерує прибуток, це може відбутися практично в будь-якій точці світу. Як правило, відмивачі грошей прагнуть шукати країни або сектори, в яких низький ризик виявлення такого роду незаконних дій через слабкі або неефективні програми боротьби з відмиванням коштів [3, с. 24].

В контексті ефективної побудови та забезпечення системи економічної безпеки Литви було створено Службу розслідування фінансових злочинів (СРФЗ) – («Financial Crime Investigation Service» (FCIS). Місія СРФЗ полягає у захисті державної фінансової системи шляхом розкриття злочинних дій та інших порушень законодавства [1, с. 160].

Основним завданням СРФЗ є розробка методів боротьби з кримінальною діяльністю проти державної фінансової системи. З цією метою СРФЗ бере участь у реалізації Загальнодержавної програми запобігання та контролю злочинності, Національної програми боротьби з корупцією, готує стратегію розвитку зв'язків з громадськістю СРФЗ, в рамках якої вона прагне залучити суспільство до профілактичної діяльності проти фінансових злочинів.

Задля досягнення мети своєї діяльності, СРФЗ займається здійсненням оперативних заходів, розкриттям та проведенням досудового слідства та запобігання. злочинним діям, здійсненням заходів щодо боротьби з відмиванням грошей та засобів, що гарантують легітимність отримання та використання фондів фінансової підтримки Європейського Союзу та інших країн, здійснюючи експертизу своєї комерційної та фінансової діяльності та подаючи висновки спеціалістам з цього питання, а також реалізує заходи, що дають можливість відшкодувати приховані податки, прагнучи максимально показати вплив на цю діяльність фактичного доходу, що сплачується до державного бюджету.

Служба розслідування фінансових злочинів Литовської Республіки здійснює також заходи, спрямовані на: запобігання відмиванню коштів та фінансуванню тероризму; створення ефективної національної системи боротьби з відмиванням грошей та забезпечення її належного функціонування; а також проводить досудове слідство щодо легалізації коштів та майна, отриманого від злочинної діяльності. Фактично, СРФЗ є головним державним інститутом, відповідальним за координацію співпраці установ, пов'язаних із впровадженням заходів з попередження відмивання грошей [1, с. 161].

Отже, можна констатувати, що на теперішній час, пріоритетна увага Служби розслідування фінансових злочинів Литовської Республіки приділяється розкриттю, розслідуванню та запобіганню злочинних діянь, пов'язаних із відмиванням грошей, розкраданням ПДВ, незаконним надходженням та використанням коштів фінансової підтримки з боку Європейського Союзу та іноземних держав. Адже саме ці злочинні дії завдають особливо велику шкоду державному бюджету та формують негативний імідж держави.

Список використаних джерел

1. Муравська Ю. Інституційне забезпечення розслідування фінансових злочинів та боротьби з фінансуванням тероризму в контексті зміцнення економічної безпеки держави. *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. Випуск 3 (11). С. 159-163.

2. Лепський С. І. Зарубіжний досвід використання фінансових розслідувань у правоохоронній діяльності. *Право і суспільство*. 2015. № 2. С. 189-194.

3. Долбнєва Д. В. Шляхи трансформації системи боротьби з економічними злочинами в Україні з урахуванням досвіду країн Європейського Союзу. *Scientific Journal «ScienceRise»*. 2019. №2-3 (55-56). С. 21-27.

Бондарчук В. В.,
к.ю.н., доцент кафедри фінансових розслідувань,
Університет державної фіскальної
служби України
Мазур О. Ю.,
курсант ФПППКППМ,
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

РОЛЬ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Сучасним проблемам підтримання рівня економічної безпеки в Україні сприяє висока активність організованої злочинності. У зв'язку зі швидкими темпами розвитку фінансової системи, технологічним удосконаленням виконання фінансових операцій, проникненням у національні економіки транснаціональної злочинності, проблема запобігання та протидії економічній злочинності набуває глобального характеру.

Ефективним засобом у виконанні окреслених завдань є інститут фінансових розслідувань, який посідає одне з чільних місць у системі протидії економічній злочинності та забезпеченні економічної безпеки. Фінансові розслідування як певний механізм аналітичного забезпечення економічної безпеки використовують у системі заходів економічної політики, контролю, правоохоронних механізмів [1, с. 170].

Загалом фінансові розслідування тлумачать як збирання, закріплення, усебічний розгляд, вивчення фінансової звітності та відстеження фінансових операцій, які у свою чергу спрямовуються на виявлення протиправних діянь, пов'язаних із отриманням, використанням або розподілом фінансових ресурсів.

У Звіті FATF (ФАТФ) «Керівництво ФАТФ з фінансових розслідувань: оперативні питання», було зазначено, що безпосередньо фінансове розслідування містить збирання, зіставлення та аналіз усієї наявної інформації з метою сприяння кримінальному переслідуванню та позбавлення злочинців їх доходів та засобів вчинення злочину. Такі розслідування зазвичай зумовлюють виявлення інших, раніше невідомих злочинів, а також активів, здобутих злочинним шляхом [2, с. 11].

До основної задачі фінансового розслідування варто віднести виявлення, вивчення та фіксацію ознак загроз економічній безпеці, а також встановлення причинно-наслідкового зв'язку між факторами й причинами, які їх зумовили [3, с. 192].

Адже лише після того, як за результатами цього розслідування буде встановлено загрози й ризики, їх причини, з'явиться можливість прийняти адекватне управлінське рішення щодо боротьби з економічною злочинністю та забезпечення економічної безпеки.

Зауважимо, що фінансові розслідування можуть виступати як засоби виявлення предикатних злочинів та давати змогу виявити всіх осіб і групи, які причетні до їх вчинення. Тобто, дуже важливо максимально застосовувати можливості фінансової розвідки протягом проведення всього фінансового розслідування. Перш за все, це обґрунтовує необхідність поширення фінансової інформації між всіма компетентними правоохоронними органами [2, с. 13].

В свою чергу, для ефективнішого виявлення та розслідування економічних злочинів важливим буде спеціальний аналіз фінансової інформації, який здійснюється за особливою методикою, яку в розвинених країнах називають «фінансові розслідування».

Отже, можемо дійти висновку, що в сучасному суспільстві проведення фінансових розслідувань на державному рівні є одним із найважливіших завдань, які постають перед будь-якою країною, оскільки розвиток технологій призвів до того, що організація потоків грошових коштів може бути налагоджена в будь-якому місці світу за наявності комп'ютера та Інтернету.

Список використаних джерел

1. Волощук Р. Є. Служба фінансових розслідувань в Україні: необхідність створення та організаційні моделі функціонування. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2015. № 1. С. 168-172.

2. Василинчук В. І., Вязмікін С. А. Фінансові розслідування у сфері протидії легалізації злочинних доходів в Україні. *Методичні рекомендації.* Київ. 2017. С. 5-17.

3. Лепський С. І. Зарубіжний досвід використання фінансових розслідувань у правоохоронні діяльності. *Право і суспільство.* 2014. 2/2014. С. 189-194.

Калганова О. А.,
к.ю.н., доцент, заступник начальника кафедри фінансових розслідувань, Університет державної фіскальної служби України
Максимець Я. Р.,
курсант ФППППКППМ, Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В СФЕРІ ЕКОНОМІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Сьогодні в Україні відбувається процес криміналізації економіки держави і результати та подальші перспективи розвитку даної ситуації не зовсім втішають. Не зупиняється формування адміністративно-економічних перешкод у вигляді сплаву держапарату, суб'єктів офіційної, а також тіньової економіки та кримінальних структур.

Система правоохоронних та контролюючих органів, яка є панівною в нинішній час, на жаль неспроможна протистояти таким негативним явищам, які дійсно стали загрожувати національній безпеці України та її державному устрою. Можна помітити, що часто відбувається задоволення поверхневими результатами роботи, націленість на розкриття злочинів, котрі потребують мінімальних зусиль. В Україні створено багато різноманітних органів, які повинні боротися, в першу чергу, з економічними злочинами проте сучасну систему суб'єктів боротьби зі злочинністю у сфері економіки не варто вважати задовільною, а краще розглядати як наслідок стихійного пошуку організаційних форм, які притаманні сучасному типу економічних відносин [1].

Варто зазначити, що з проблемами боротьби з організованою злочинністю в сфері економічної діяльності стикаються багато країн світу та їх вирішення викликає за останні роки міжнародне занепокоєння. Угрупування даної сфери призводять до негативного впливу на різні сфери життєдіяльності багатьох складових суспільного життя.

Слід врахувати, що головною особливістю діяльності українських злочинних угрупувань є їх досить активне проникнення до фінансової системи та економіки

загалом. Експерти ООН включають таке явище до прогнозних тенденцій транснаціональних злочинних організацій, однак, українські кримінальні структури відносять цей напрямок до пріоритетних, оскільки за обсягом отриманого прибутку він перевищує «класичні» інститути діяльності організованої злочинності, наприклад наркобізнес, організована проституція або продаж зброї тощо [3, с. 110].

Зазначимо, що злочинність сьогодні стає все більш агресивною, організованою та озброєною, вона є викликом нинішній державній політиці, а саме правопорядку та законності в країні.

Дійсно помітним стало зростання бандитизму, реформується структура та мотиви умисних вбивств, більша частина яких здійснюється аж ніяк не на побутовій основі, як наприклад раніше, а саме з корисливими цілями при розподілі сфер впливу між кримінальними структурами. Здебільшого такі злочини вчиняються із застосуванням зброї та вибухових пристроїв.

Досить сильно на стан криміногенної ситуації в Україні впливає діяльність організованих злочинних угрупувань, що сформовані на етнічному підґрунті з числа вихідців з держав СНД. Мова йде про угрупування, які створені представниками різних країн, які через корумповані взаємозв'язки з органами влади реєструють на підставних особах комерційні підприємства та «відмивають» отримані злочинним шляхом кошти, а також беруть безпосередню участь у приватизації, масштабно купують земельні ділянки тощо.

Варто зазначити, що криміногенні фактори, що виступають в ролі головних причин та умов економічних злочинів достатньо численні, різноманітні та пояснюються суттєвими перемінами у соціально-економічному житті суспільства. Умовно їх можна класифікувати на: політичні, економічні, організаційно-управлінські, соціально-психологічні, правові та фактори, які взаємопов'язані з правоохоронною діяльністю [2, с. 15].

Важливо врахувати, що необхідною ланкою в системі контролю за економічною злочинністю є діяльність правоохоронних органів. Дані кримінологічних досліджень свідчать про суттєві недоліки саме в організації системи протидії економічній злочинності. Інтенсивність злочинних проявів організованих злочинних груп досить висока. Правоохоронні органи стикнулися з багатьма фактами нелегального використання грошових надходжень від приватизації об'єктів зі сторони органів управління на місцях, котрі замість розподілу їх за законодавчими стандартами між бюджетами різних рівнів, залишають такі кошти у своєму володінні та реалізують їх для отримання доходів у вигляді відсотків прибутку від участі у фінансуванні комерційних організацій [3, с. 114].

Також слід відмітити, що криміналітет прагне до розширення свого впливу на здійснення діяльності державних органів та посилення контролю в економічній

сфері. Така діяльність, як правило, пов'язана з більш тісною консолідацією криміналітету та набуває міжнародного характеру.

Основними чинниками, які знижують ефективність протидії криміналітету, залишаються недосконаліть нормативної бази а також кадрові прорахунки (відсутність досвіду, професіоналізму, не досить високі моральні якості працівників правоохоронних органів), а також відсутність у роботі системності, тісної взаємодії, відстале реагування на динаміку злочинної діяльності, трансформування її в нові форми.

Зазначимо, що в українській економіці досить активно діє не тільки вітчизняний але й іноземний криміналітет. Економічні труднощі України зваблюють зарубіжний криміналітет для легалізації власних доходів в найважливіших секторах економіки. Досить низький рівень взаємодії правоохоронців України з іноземними партнерами, малий рівень внутрішнього законодавства і його неорієнтованість на міжнародній арені є основними причинами неефективної роботи правоохоронних органів у сфері протидії економічній злочинності. Сьогодні корупція набула геть нових оборотів, оскільки вона почала бути присутньою майже в усіх сферах суспільного життя. Дана діяльність почала кваліфікуватись як звичайний тип поведінки і жодних винятків не має [4, с. 219].

Боротьба з економічною злочинністю не повинна бути здійснена як наслідок разових та короткочасних акцій будь-якого ступеня активності та суворості, а має полягати у довготривалих, політичних, соціальних, економічних та правових перетвореннях. Така діяльність має грунтуватись на поєднанні профілактичних та репресивних заходів.

Варто зазначити, що головна роль має відводитися профілактичним заходам загально-соціального та спеціально-кримінологічного характеру, котрі б створили чисту систему для дієвого державного і громадського контролю.

На сьогодні фінансові розслідування можуть проводити як уповноважені державні органи, так і приватні організації. Тобто суб'єктами фінансових розслідувань є як представники органів державної влади, так і суб'єкти приватного сектору економіки, зокрема консалтингові компанії [2, с. 25].

Отже, можемо зробити висновок, основним завданням державних органів, які займаються фінансовими розслідуваннями, є забезпечення економічної безпеки держави, профілактика, виявлення й попередження злочинів та адміністративних правопорушень, учинених в економічній сфері, у тому числі корупційних правопорушень, легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Список використаних джерел

1. Гірич В. До проблеми визначення базових понять у контексті реформування правоохоронних органів. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: www.niss.gov.ua/artikles/1153/
2. Блистів Т.І., Колесник В.Т., Пригунов П.Я. Концептуальні підходи до визначення методологічної функції законодавчого забезпечення національної безпеки України. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2015. Серія: Юридичні науки. Випуск № 4 (81). С. 13–26.
3. Юртаєва К.В. Сучасні тенденції економічної злочинності в Україні. Вісник кримінологічної асоціації України. 2018. № 2(19). С. 109-118.
4. Шай Р. Перспективи модернізації правоохоронних органів в умовах глобалізації. Національного університету «Львівська політехніка». 2017. С. 219-224.

Федчишина В. В.,
канд. екон. наук професор кафедри оперативно-розшукової діяльності, Університет державної фіскальної служби України
Махньова К. В.,
студентка ФПМ Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

ТАКТИКА ДОПИТУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ

При проведенні досудового розслідування у кримінальному провадженні, однією із найважливіших та найскладніших слідчих дій є допит. Основною метою допиту є отримання повних і об’єктивно відтворюючих дійсність показань. Особливістю допиту у кримінальних провадженнях, зареєстрованих за фактами ухилення від сплати податків, є те, що ця слідча дія є перевіркою всіх обставин, пов’язаних із порушенням податкового законодавства, які були виявлені в ході проведення попередніх заходів.

Предметом допиту є з’ясування обставин, що входять до предмету доказування; отримання нових фактичних даних, за допомогою яких можуть бути вирішені поточні завдання розслідування; одержання відомостей про нові джерела

доказів; отримання інформації, що допоможе правильно оцінити наявні факти та сприятиме вирішенню тактичних завдань [2, с. 24].

Допит проводиться за місцем проведення досудового розслідування бо в іншому місці з погодженням із особою, яку мають намір допитати. Під час допиту може застосовуватися фотозйомка, аудіо-та/або відеозапис. Допит не може продовжуватися без перерви понад дві години, а в цілому – понад вісім годин на день [3, ст. 224].

Досягненню позитивних результатів у процесі допиту при розслідуванні податкових злочинів значно сприяє ретельна підготовка слідчого до проведення даної слідчої дії та визначення предмета дослідження подальшого допиту.

Етап підготовки до допиту, на думку В.О. Коновалової і А.М. Сербулова, включає чотири взаємопов'язаних елементи: 1) вивчення матеріалів кримінального провадження; 2) вивчення спеціальних питань; 3) вивчення даних про особу допитуваного; 4) складання плану допиту.

Підготовка до проведення допиту осіб при розслідуванні податкових злочинів починається з вивчення і аналізу матеріалів кримінального провадження. Ці дії дозволять правильно та результативно використовувати інформацію в процесі допиту, визначитися із предметом допиту, сформулювати завдання, які необхідно вирішити в ході проведення вказаної слідчої дії.

Постійна зміна діючого законодавства в сфері оподаткування впливає на якість розслідування даної категорії злочинів. На зазначеній стадії підготовки до допиту потрібно підібрати та вивчити необхідну нормативно-правову базу. За необхідності – зробити виписки чи позначки для використання положень нормативних актів у процесі допиту, обґрунтування змісту спеціальних термінів, що використовуються за змістом акту документальної перевірки.

Суттю наступного елемента є діяльність слідчого щодо ознайомлення зі спеціальними питаннями, що виникають у процесі розслідування податкових злочинів. Специфіка розслідування даної категорії злочинів проявляється у вивченні й аналізі нормативно-правових актів, що регламентують підстави, порядок нарахування та сплати податків, правила ведення бухгалтерського та податкового обліку і подання звітності, в тому числі податкових декларацій, порядок призначення та проведення документальних перевірок і відповідних експертиз. В окремих випадках слідчому доцільно отримати консультації осіб, що володіють спеціальними знаннями, а також одержати допомогу в з'ясуванні обставин, які виступають предметом допиту, у визначенні завдань, які доцільно поставити на вирішення експерту.

Первісна мета всіх експертних завдань – це науково обґрунтувати практичне пізнання матеріальних носіїв інформації - фактичних обставин розслідуваної події, яка виникла під час вчинення злочину [1, с. 67].

Процес діяльності суб'єктів господарювання відображається в документах, які є головним джерелом інформації для слідчого. Дана інформація суттєво впливає на з'ясування обставин, що підлягають встановленню в процесі допиту. Вивчення документів, які відображають проведення фінансово-господарських операцій, дозволяє слідчому визначитись із переліком запитань, відповіді на які необхідно отримати в ході допиту. Завдяки аналізу документів визначається коло осіб, які підлягають допиту, характер і обсяг подальших спеціальних досліджень (документальних перевірок, судових експертиз, техніко-криміналістичних досліджень документів тощо).

Як правило, до свідків при розслідуванні кримінальних проваджень щодо ухилення від сплати податків належать: працівники бухгалтерської сфери, посадовими чи службовими обов'язками яких є складання та подання бухгалтерської та податкової звітності на підприємстві; касири, комірники й експедитори, які оформлюють первинні документи; продавці, водії, вантажники та інші особи, які беруть участь у здійсненні господарських операцій; працівники банків, у яких відкриті розрахункові рахунки осіб, які перевіряються; представники підприємств-партнерів, контрагентів та інші особи, причетні до здійснення господарських операцій та неповноти відображення їх у бухгалтерському та податковому обліку, та, як наслідок, ухилення від сплати податків. Даний перелік категорій свідків не є вичерпним і залежить від характеру й обсягу діяльності суб'єкта господарювання, а також від конкретної участі осіб у зазначеному процесі.

Елемент планування проведення слідчої дії є заключним етапом підготовки до допиту. Недоліком роботи більшості слідчих є нехтування складання письмового плану допиту, заміна його уявною схемою. Розслідування податкових злочинів відрізняється підвищеною складністю, тому проведення непродуманих допитів буде малоефективним. Складаючи план допиту, слідчий повинен звертати увагу на повноту, точність формулювання та послідовність запитань, що підлягають з'ясуванню, а також наявність і порядок пред'явлення речових доказів.

В практиці розслідування податкових злочинів застосовується форма отримання інформації у вигляді «запитання-відповідь». Вона може бути використана як самостійний спосіб отримання інформації, а також як доповнююча форму довільної розповіді. Найбільш доречною є змішана форма, за якої після розповіді відбувається постановка запитань для уточнення, доповнення та перевірки показань допитуваного. Змішана форма дозволяє постійно підтримувати на належному рівні психологічний контакт між слідчим і допитуваним. При використанні даної форми, допитуваному важче формулювати неправдиві показання, що можуть бути перевірені слідчим, який має в своєму розпорядженні речові докази. Ця форма дозволяє також провести вивчення особи допитуваного.

При розслідуванні податкових злочинів, допит свідків зазвичай проводиться на початковому етапі розслідування з метою отримання необхідної інформації, яка буде використана під час допиту підозрюваних, обвинувачених, а також для доказування фактів ухилення від сплати податків. Свідки підлягають допиту на початковому етапі також тому, що зацікавленими посадовими особами можуть вживатися заходи протидії розслідуванню шляхом підкупу, залякування, шантажу по відношенню до даної категорії осіб.

Аналіз і узагальнення матеріалів кримінальних проваджень по податкових злочинах свідчить про значні недоліки.

Основними упущеннями є отримання показань, що не розкривають сутності та змісту злочинної діяльності, а лише в загальних рисах відображають проведену фінансово-господарську діяльність. В процесі допитів не використовуються первинні документи та бухгалтерські регістри. В окремих випадках у процесі допиту свідків чи підозрюваних слідчі не виходять за межі отриманої інформації в ході проведення перевірок матеріалів органами дізнання шляхом відібрання пояснень [2, с. 26].

Слід зазначити, що навіть при ретельній підготовці, складанні плану подальшої слідчої дії важко передбачити розвиток подій під час допиту, тактичні та психологічні прийоми, що можуть бути використані слідчим. Успішному проведенню допиту сприяє знання слідчим порядку та правил ведення бухгалтерського обліку і надання звітності, документообігу на підприємствах, що перевіряються, типових способів готування, вчинення, приховання злочину та протидії виявленню та розслідуванню ухилень від сплати податків [4, с. 12].

Як висновок, можна зазначити, що для розкриття змісту злочинної діяльності у сфері оподаткування (зокрема, ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів) важливе значення мають дані про суб'єктів, які вчиняють такі злочини. Знання криміналістичної характеристики і психологічних особливостей та інших даних, які характеризують особу, що вчинила ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів, сприяють вибору правильної тактики проведення слідчих та інших процесуальних дій, які створюють умови для якісного і ефективного розслідування злочинів і хорошу судову перспективу у кримінальних провадженнях цієї категорії.

Список використаних джерел

1. Федчишина В.В. Основи судової бухгалтерії. Навчальний посібник. Ірпінь, Університет ДФС України. 2019 р. 220с.

2. Карпов Н., Шершньова В. Тактика проведення допиту при розслідуванні податкових злочинів. Закон и жизнь. 2010 – с. 24-27.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України 2013 р. *Верховна Рада України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17.

4. Лисенко В. В. Виявлення податковою міліцією ухилень від сплати податків. К. 2012. 168 с.

Лисеюк А. М.,
заступник начальника кафедри ОРД, к.ю.н.,
Університет державної фіскальної
служби України
Наконечна А. Ю.,
здобувач вищої освіти
ІІ (магістерського) рівня,
групи ПММО-19-1
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ З ІНШИМИ ПРАВООХОРОННИМИ ТА КОНТРОЛЮЮЧИМИ ОРГАНАМИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Серед основних найважливіших завдань, які стоять перед правоохоронними органами на сьогоднішньому етапі розвитку економіки України є організація протидії економічним правопорушенням. Такі завдання направлені на виявлення і припинення незаконній діяльності з подальшим відшкодуванням збитків заподіяних державі. Вирішення таких завдань, як показує аналіз наукових досліджень та матеріалів застосування адміністративної практики, оперативно-розшукових та кримінальних проваджень, які б впливали на ефективність протидії економічній злочинності залежить від багатьох факторів, один із яких - правильно продумана і чітко налагоджена взаємодія підрозділів податкової міліції іншими правоохоронними та контролюючими органами у сфері забезпечення економічної безпеки держави. Розробка заходів протидії злочинності припускає виявлення конкретних механізмів її детермінації і причинності в різних сферах, на різних рівнях (місцевому, регіональному, національному і міжнародному), на конкретних об’єктах, у різних сферах економіки країни. При цьому, необхідно аналізувати не тільки ситуації, що об’єктивно складаються, в економічній, політичній, соціальній, духовній сферах життя суспільства, але і характеристики різних соціальних груп, верств населення, а також те, як саме здійснюється взаємодія підрозділів податкової міліції іншими правоохоронними та контролюючими органами у сфері забезпечення економічної безпеки держави. Крім того, необхідно врахувати, які соціально-

економічні зміни відбуваються в державі і в світі внаслідок того, що ці процеси діалектично взаємопов'язані [1, с. 93-94].

Аналіз безпосередньої організації взаємодії податкової міліції з іншими правоохоронними та контролюючими органами свідчить про певні труднощі у цьому напрямі. Проведене дослідження дозволило виділити фактори, які чинять негативний вплив на ефективність взаємодії податкової міліції:

1) наявність різних інтересів та показників оцінки діяльності підрозділів, що беруть участь у спільних діях;
2) корумпованість окремих співробітників правоохоронних органів;
3) відсутність зацікавленості у кінцевому результаті діяльності;
4) відомчі інтереси та неможливість оцінки певної наявної інформації (більшою мірою оперативно-розшукової);
5) низький рівень нормативно-правової регламентації взаємодії та координації діяльності правоохоронних та контролюючих органів;
6) відсутність належного методичного забезпечення організації та здійснення взаємодії у ході розслідування податкових злочинів;
7) неналежний рівень професійної підготовки співробітників, які беруть участь у спільних діях;
8) складність виявлення та розслідування правопорушень, застосування правопорушниками заходів протидії правоохоронним органам тощо [2, с. 138].

Розглядаючи фактори, які впливають на ефективність здійснення взаємодії податкової міліції, слід зазначити, що на цей процес впливають як об'єктивні, так і суб'єктивні чинники. До об'єктивних чинників можна віднести складність дій, які виконуються під час взаємодії, заходи щодо приховування слідів злочинцями, низький рівень технічного забезпечення органів, що беруть участь у спільних діях, тощо. До чинників суб'єктивного характеру можна віднести: 1) можливості керівного складу підрозділів міліції організувати та скоординувати діяльність співробітників різних підрозділів чи правоохоронних органів; 2) відсутність, належної підготовки та досвіду спільної діяльності; 3) формальне ставлення до результатів спільних операцій (як свідчать дослідження, майже у 73 % випадків виконання спільних дій носило формальний характер) [3, с. 140].

На нашу думку, ще однією з проблем взаємодії податкової міліції з іншими правоохоронними та контролюючими органами є розосередження функцій у протидії економічній злочинності між цими органами. Можна зазначити, що з одного боку це забезпечує їх спеціалізацію, а з іншого, - породжує роз'єднаність цих підрозділів, зумовлює необхідність регламентації на законодавчому рівні їх взаємодії.

Такої ж точки зору дотримується і В. Т. Білоус, який визначає, що попри ринкові перетворення в Україні, фінансова система та її контролюючі органи

залишаються громіздкими, чисельними, а дії їх неузгодженими. Не краще організована, на його думку, й координація діяльності галузевих служб правоохоронних органів, які здійснюють контроль за дотриманням законів у сфері фінансової та господарської діяльності суб'єктами підприємництва [4, с. 103].

Достатньо зазначити, що функцією фінансового контролю Україні наділена значна кількість державних відомств, а саме: Державна аудиторська служба України, Національний банк України, Державна служба фінансового моніторингу України, Рахункова палата України. До правоохоронних структур з контрольними функціями фінансово-господарської діяльності належать Державна служба боротьби з економічною злочинністю, підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю МВС України, податкова міліція ДФС України, відповідні підрозділи СБ України, прокуратури та Державної прикордонної служби. До останнього часу координацію їхньої діяльності на державному рівні здійснював Комітет по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю, робота якого чомусь припинена [5, с. 159].

У свою чергу, напрям вдосконалення правової бази боротьби із економічною злочинністю передбачає:

- створення робочих груп за ініціативою правоохоронних та контролюючих органів для підготовки нових законопроектів, пропозицій про зміни і доповнення законодавства;
- спільне обговорення керівниками правоохоронних та контролюючих органів законопроектів, що стосуються питань боротьби із економічною злочинністю та вироблення погоджених рішень.

Не можемо не погодитись з В. В. Лисенком, який у контексті проблем взаємодії податкової міліції з іншими державними органами визначає, що одним із чинників, який впливає на ефективність протидії податковим правопорушенням, є організація співробітництва, взаємодії та координації діяльності різних державних органів. Практика діяльності та матеріали дослідження свідчать про низький рівень організації взаємодії податкової міліції з іншими правоохоронними та контролюючими органами України, як правило, вона має епізодичний характер. В окремих випадках простежується дублювання у виконанні окремих контрольних функцій. Загалом цей напрям у діяльності правоохоронних та контролюючих органів України характеризується неузгодженістю дій. На зазначене впливає насамперед відсутність належного нормативно-правового забезпечення. Взаємодія окремих підрозділів органів фіскальної служби України отримала чітку регламентацію у відомчих нормативних актах. Нормативне ж забезпечення координації діяльності та взаємодії податкових органів з іншими правоохоронними та контролюючими органами України не знайшло належного регламентування [2, с. 87].

Отже, з аналізу наукових досліджень вчених, на нашу думку, основним заходом організації підвищення ефективності взаємодії правоохоронних органів у

боротьбі з економічною злочинністю повинно бути створення в Україні нового єдиного органу з протидії економічним правопорушенням, що став би сучасною альтернативою податковій міліції та перебрав від інших правоохоронних органів повноваження щодо розкриття правопорушень у сфері публічних фінансів. На сьогодні вже є проект Закону України «Про Національне бюро фінансової безпеки України». Прийняття закону дозволить створити максимально незалежний рівновіддалений від усіх гілок влади правоохоронний орган, що ефективно протидіятиме злочинам як у сфері збирання надходжень до держбюджету, так при їх витрачанні. Крім того, завдяки застосуванню методів кримінального аналізу та постійного моніторингу криміногенної ситуації в економічній сфері, НБФБ працюватиме на випередження, усуваючи економічні чинники, що створюють передумови створення незаконних схем розкрадання бюджетних коштів або через викривлення конкурентного середовища спонукають до участі в таких схемах суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел

1. Адамович Д.І. Характеристика принципів взаємодії органів внутрішніх справ у сфері правоохоронної діяльності.URL:http://pravoznavec.com.ua/period/article/2976/%D0%90
2. Лисенко В. В. Досвід підрозділів податкової міліції РФ щодо взаємодії з іншими правоохоронними та контролюючими органами. Збірник наукових праць Академії державної податкової служби України. 2001. № 4 (14). С. 131-140.
3. Лисенко В.В. Проблеми та перспективи удосконалення протидії діяльності суб'єктів господарювання з ознаками фіктивності: монографія. К.: Алерта, 2012. 298 с.
4. Білоус В. Т. Правове регулювання взаємодії контролюючих і правоохоронних органів у сфері контролю за фінансово-господарською діяльністю. Організаційно-правове забезпечення контролюючих та правоохоронних органів у сфері господарювання: проблеми сьогодення та перспективи розвитку: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. Ірпінь: Нац. ун-т ДПС України, 2008. 588 с.
5. Тарасенко О.В. Адміністративно-правові засади взаємодії між правоохоронними та контролюючими органами у протидії фіктивному підприємництву: проблемні аспекти .Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. № 6, том 3. С. 158-162.

Параниця С. П.,
професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, кандидат юридичних наук, доцент, Університет державної фіскальної служби України
Нігруца О. С.,
здобувач вищої освіти другого магістерського рівня ФППтаПКППМ, Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ПРАЦІВНИКІВ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ

Соціальна функція різноманітна за змістом і об'ємна за охопленням діяльності. Основне її призначення – усунути або пом'якшити можливу соціальну напруженість у суспільстві, вирівняти соціальний стан людей, розвивати охорону здоров'я, освіту, культуру.

Україна себе декларує як правова держава, вона повинна вживати всіх заходів для того, щоб виконати приписи власної Конституції. У контексті аналізованої проблематики йдеться передусім про статтю 17 Основного Закону, яка чітко встановлює, що … «Держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей» [1].

Закон України «Про державну службу» [2] (набрав чинності 1 травня 2016 року), який містить положення про те, що держава забезпечує достатній рівень оплати праці державних службовців для професійного виконання посадових обов'язків, заохочує їх до результативної, ефективної, доброчесної та ініціативної роботи.

Колектив авторів досліджуючи питання соціального забезпечення, зазначають, що право соціального захисту – нова галузь національного права, яка перебуває на етапі становлення [3, с. 5].

Будь-яка професійна діяльність пред'являє до людини певні вимоги і накладає своєрідний відбиток на його особистість і спосіб життя. Працівники оперативних підрозділів державної фіскальної служби відносяться до категорії осіб з професійно високим рівнем емоційно-стресових навантажень, так як на них впливає велика кількість чинників, пов'язаних зі специфікою службової діяльності. Оперативно-розшукова робота передбачає виконання службових обов'язків у напружених,

екстремальних умовах, які можна віднести до «критичних» видів діяльності, що призводить до виникнення стану психологічної напруженості.

Необхідно погодитись О.О. Бандуркою, який зазначає, що «на сьогодні служба в податкових органах є досить складною ділянкою роботи. Багато в чому це пов'язано із значними фізичними перевантаженнями, які виникають внаслідок великого обсягу роботи, наявності постійного спілкування з людьми, що викликає, в свою чергу, психічні та емоційні перевантаження державних службовців. Ще в складніших умовах перебувають працівники податкової міліції, які досить часто змушені працювати у вихідні та святкові дні, нічний час. У діяльності податкової міліції поширеними є також і факти відкритого фізичного опору її працівникам, наслідком чого стає завдання шкоди їх здоров'ю та життю» [4, с. 281].

На працівників, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, поширюються гарантії правового і соціального захисту, передбачені законами України про ці органи. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність», який закріплює юридичні гарантії діяльності посадових і службових осіб Державної фіскальної служби України, котрі працюють в оперативних підрозділах і реалізують оперативно-розшукові функції. Відповідно до ст. 12 цього закону за наявності даних про загрозу життю, здоров'ю або майну працівника та його близьких родичів у зв'язку зі здійсненням ним оперативно-розшукової діяльності в інтересах безпеки України, або за умови виявлення тяжкого та особливо тяжкого злочину, або за умови викриття організованої злочинної групи оперативний підрозділ зобов'язаний вжити спеціальних заходів для забезпечення їх безпеки, такі як зміна даних про особу, зміна місця проживання, роботи та навчання, інших даних у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України [5].

При дослідженні сутності феномену «соціальний захист» заслуговує на увагу і підхід, розроблений Комісією соціального розвитку ООН. Відповідно до вказаного підходу, соціальний захист розуміється як комплекс стратегій і програм державних і приватних секторів, які здійснюються суспільством у зв'язку з різними непередбачуваними обставинами з метою компенсації відсутності чи суттєвого обмеження прибутків від трудової діяльності, надання допомоги сім'ям з дітьми, а також забезпечення людей медичним обслуговуванням та житлом [6, с. 22-23].

Соціальний захист співробітників оперативних підрозділів СБ України – державна підтримка з надання правової, фінансової, матеріальної допомоги, а також створення соціальних гарантій [7].

Серед стимулів успішної роботи працівників ОВС на першому місці стоять соціально-психологічні умови у колективах, а також питання раціональної організації служби [8, с. 156].

У Положенні Кабінету Міністрів України «Про Державну фіскальну службу України» зазначено, що за посадовими особами органів державної фіскальної

служби та особами рядового та начальницького складу податкової міліції, які переходять на службу до Державної фіскальної служби та її територіальних органів, членами їх сімей зберігаються умови матеріального забезпечення, пільги та інші соціальні гарантії (у тому числі медичне обслуговування, санаторно-курортне та пенсійне забезпечення), встановлені відповідно до законодавства для посадових осіб органів доходів і зборів та осіб рядового та начальницького складу податкової міліції та членів їх сімей [9].

Наявність професійної Всеукраїнської спілки працівників органів Державної фіскальної служби також є організаційно-правовою (інституційною) гарантією діяльності. Метою створення профспілки є представництво, здійснення та захист трудових, соціально-економічних прав та інтересів членів профспілки [10].

Стійка система соціального захисту має поєднуватися зі стабілізацією і неінфляційним економічним зростанням забезпечивши працівників оперативних підрозділів державної фіскальної служби необхідний життєвий рівень, надати кожному можливості вільно розвиватися, реалізувати себе, свої здібності, гарантувати дотримання стабільності в суспільстві.

Список використаних джерел

1. Конституція України прийнята на п’ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*, 1996, № 30, ст. 141.
2. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. *Відомості Верховної Ради*, 2016, № 4, ст. 43.
3. Право соціального забезпечення: навч. посіб. / авт.: С. М. Прилипко, Г. С. Гончарова, В. В. Юровська, О. О. Конопельцева; за заг. ред. В. В. Жернакова. Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2013. 126 с
5. Бандурка О. О. Управління державною податковою службою в Україні: організаційно-правові аспекти: дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.07. Х., 2005. 468 с.
6. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 22. Ст. 303.
7. Усиление социальной защиты и уменьшение уязвимости в условиях глобализации в мире: Доклад Генерального Секретаря Комиссии социального развития ООН. 39 сессия. М.: Юркнига. 2001. 120 с.
8. Сервецький І. В., Назаренко О. Л. Тлумачення сутності і змісту соціального захисту співробітників оперативних підрозділів СБ України. *Молодий вчений*. 2017. № 12 (52) грудень. С. 315-318.
9. Босак Х. З. Щодо вдосконалення соціального захисту співробітників органів внутрішніх справ України. *Науковий вісник* . 2011. 4. С. 154–166.

10. Про Державну фіскальну службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2014 р. № 236 URL : http:// zakon2.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF.

11. Статут Всеукраїнської професійної спілки працівників органів Державної фіскальної служби. *Офіційний портал Державної фіскальної служби України*. URL : http://sfs. gov.ua/pro-sfs-ukraini/vseukrainska-profesiyna-spilka/ zakonodavche-regulyuvannya-diyalnosti/print-63326. html.

Харіна О. Є.,
старший викладач
кафедри психології та соціології
Університет державної фіскальної
служби України
Паламарчук О. І.,
курсант взводу ПМПФ 19-2
Факультет підготовки,
перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції
Університет державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Україна

ПРИЧИНИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ У СФЕРІ ПОДАТКУВАННЯ

Однією з найважливіших проблем у сфері економіки в нашій державі сьогодні є вирішення взаємодії між державою та суб'єктами оподаткування. Це зумовлено тим, що сьогодні досить часто платники податків намагаються уникнути внесення державних стягнень. Цей вид ухилення від сплати може мати як легальний, так і не легальних характер.

Залежно від характеру злочину в англійському словнику існують відповідні терміни на їх позначення. Так, "tax avoidance" - уникнення, обхід податку - вживається для позначення легальних порушень, зумовлених недосконалістю законодавчої бази. Досить часто громадяни уникають сплати податків на основі планування за допомогою пільг та механізмів, досконалому знанні нормативного забезпечення цієї сфери.

"Tax evasion" - ухилення від податку у незаконній формі - вживається щодо протиправних дій, які не відповідають букві закону, продукт антидержавної

поведінки. Все ж такий вид порушення згодом отримав найменування у психології «податкова девіація», тобто поведінка, яка суперечить загальноприйнятим та встановленим нормам у сфері оподаткування [1, с. 151-161].

Уперше на науковому рівні пояснити причини девіації оподаткування, враховуючи психологічні особливості особистості, її культурний та соціальний стан, наважився Еміль Дюркгейм у своїй «теорії про аномію».

Термін «аномія» (з грецької α- і νόμος означає «поза нормами»), - це такий стан суспільства, а зокрема конкретної особистості, коли втрачається роль моральних та етичних норм та правил поведінки. Вчений дійшов висновку, що причиною правопорушень у сфері плати податку є занепад моральних цінностей, які впливають на психологічний стан суб'єкта оподаткування та на його податкову, економічну та правову культуру.

Ця проблема досить сильно зацікавила науковців, навіть було створено окрему групу "політекономія податкової антипатії", у якій великий вплив мали такі вчені, як і М. Аллінхем, С. Колм, А. Сандмо, А. Шенфільд, Г.Шмольдерс та ін.

Перш ніж ми перейдемо до визначення причин девіантної поведінки платників державних стягнень, доцільно з'ясувати, що собою являє «податкова поведінка суб'єктів оподаткування».

Податкова поведінка платника податків – це складна система пристосування особи до різноманітних умов реалізації в економічному та соціальному середовищі, активна форма перетворення соціальних відносин відповідно до об'єктивних можливостей, які надаються, а також можливостей, які вона самостійно відкриває для себе відповідно до рівня своєї податкової культури [2, с. 285].

Структура податкової поведінки складається з наступних елементів:

- власні знання про цю сферу;
- особисті оцінки існуючих умов, що чинять вплив на сферу оподаткування;
- психологічні особливості особистості;
- існуюча, реальна поведінка суб'єктів економіки.

Низький та незадовільний рівень податкової поведінки характеризується порушенням норм та правил, встановлених законодавством та суспільством. Вчені дійшли висновку, що найголовнішою причиною злочинів платників податків є саме девіантна поведінка.

Умовами виникнення девіації оподаткування може бути:

- протиправна мотивація особистості;
- середовище, що формує порушення встановлених цінних орієнтацій та дисгармонію законослухняного платника податків;
- психологічні та фізіологічні особливості правопорушника;
- ситуація, у якій перебуває особистість.

Існує ряд факторів, які впливають на формування девіантної поведінки, їх умов можна об'єднати в 4 групи:

- морально-етичні; - політичні; - соціально-економічні; - організаційні.

У першій групі вагомий вплив має такий показник як «податковий тягар», що означає роль податків у житті суспільства. Багато порушників у сфері оподаткування, мотивують їх вчинення великим рівнем податкового тягаря, а також надмірного втручання та регулювання державою підприємницької діяльності на мікрорівні.

До речі, моральна відповідальність щодо сплати податків, характеризується великою корумпованістю органів влади, що є досить актуальним для нашої країни сьогодні. Також громадяни відмовляються від сплати надходжень, через відсутність звітності перед народом. На рішення індивідів про сплату податків чи ухилення від них впливає ефективність використання державою податкових надходжень, яка оцінюється наявністю позитивних наслідків державної діяльності в економічній і соціальній сферах.

Серед політичних причин можна виділити: неефективність законодавчої влади, вираження народними депутатами інтересів окремих груп тощо.

Серед соціально-економічних факторів ухилення від сплати податків необхідно визначити: розбалансованість банківської системи, кризу платежів, інфляційні процеси, зростання цін і зниження платоспроможності населення, дефіцит бюджету [3, с. 361-362].

Серед організаційних треба виділити: відсутність системності органів оподаткування, недофінансування проектів запобігання несплати податків тощо.

Але найважливішими, на нашу думку, є саме психологічні особливості злочинців-платників податків, де слід враховувати такі чинники:

- вік;
- рівень освіти;
- рівень матеріальної забезпеченості;
- соціальний стан;
- наявність сім'ї;
- рід занять, наявність спеціальності;
- місце проживання;

- характер, міра тягаря злочинів несплати податків;
- скоювання злочинів вперше або повторно, в групі або поодинці;
- тривалість злочинної діяльності;
- об'єкт злочинного посягання;
- форма провини.

Мотивом скоювання податкових злочинів, як складовим елементом етично-психологічній підструктури особи, виступали: користь (61,9 %), інші спонуки - використання прихованих від оподаткування засобів для модернізації виробництва, видачі зарплати працівникам і тому подібне (38,1 %).

В основі механізму індивідуальної девіантної поведінки лежить дефективність будь-яких соціальних відносин, деформовані відносини між особистістю і суспільством, між бажаннями особи і вимогами суспільства, оцінкою нерівноцінності сплачених платником податків та отриманих суспільних благ, яка на рівні формування механізму девіантної поведінки особистості призводить до пріоритету примітивних потреб, гіперболізації окремих з них, появі і розвитку псевдопотреб, заснованих на них соціально-негативних інтересів і стереотипів поведінки [2].

Також важливим психологічним фактором є своєрідна податкова «невідомість», тобто відсутність інформації про використання отриманої суми доходів.

Досить важливим є боротьба з такими злочинами. Й найефективнішим методом, на нашу думку, є профілактика, яка являє собою систему по виявленню, запобіганню, усуненню, послабленню причин та умов девіантної поведінки у сфері оподаткування. Крім того, також ефект має такий психологічний метод, як переорієнтація, що передбачає зміну поглядів, мислення, «перебудову» психіки правопорушника податкового законодавства.

Отже, сьогодні в Україні існує досить вагома проблема сплати податків, яка має розгалужену систему причин та умов її виникнення. Тому, щоб уникнути зародження девіантної поведінки у сфері оподаткування потрібно:

- з раннього віку розвивати законослухняного громадянина;
- створювати нові соціальні норми, які б «перебудували» психіку платників податку;
- зниження податкових ставок;
- розвивати законодавчу базу;
- сприяти розвитку податкової культури та свідомості підлітків;
- забезпечувати розвиток правоохоронних органів;
- спростити процедуру адміністрування податків, підвищити ефективність роботи податкової служби по виявленню фактів ухилення від оподаткування.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В.Л. Фінансова думка Заходу в XX столітті (теоретична концептуалізація і наукова проблематика держаних фінансів). – Львів: Каменяр, 2000. – 303 с.
2. Ложкін Г.В., Спасєнніков В.В., Комаровська В.Л. Економічна психологія: Навчальний посібник. — К.: ВД «Професіонал», 2004. — 304 с.
3. Федосов В.М., Опарін В.М., П'ятаченко Г.О. Податкова система України: Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 1997. – 260 с.

Юрченко А. М.,
доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності,
Університет державної фіскальної
служби України
Пащенко Є. М.,
студент ННІ ФПМ
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ДОСТОВІРНІСТЬ ПОКАЗАНЬ СВІДКІВ

Показання свідка є найпоширенішим джерелом доказів у кримінальному провадженні. Відповідно на них грунтується більшість процесуальних рішень. Достовірність показань свідка про обставини, які мають значення для кримінального провадження, є важливою категорією, компонентом складної системи наукових проблем імовірності та вірогідності знання у кримінальному провадженні. Проблема достовірності показань свідка особлива актуальна в наш час, адже моральний рівень суспільства є доволі низьким, розповсюдженим є стан вседозволеності, стан правосвідомості осіб бажає кращого, поширеною є думка, що, як правило нікого не притягують до відповідальності за неправдиві свідчення.

Свідком є фізична особа, якій відомі або можуть бути відомі обставини, що підлягають доказуванню під час кримінального провадження, і яка викликана для давання показань (ч. 1 ст. 65 КПК України) [1]. Вважається, що свідок залучається до участі у кримінальному провадженні лише для того, щоб дати правдиві показання про відомі йому обставини. Тому законодавець встановив, що давання показань для свідка є обов'язком за невиконання якого до нього можуть бути застосовані відповідні санкції за винятком випадків, прямо передбачених законом (ст. 95 КПК України) [1].

Оцінка достовірності, як і оцінка належності доказів та їх процесуальних джерел є тривалим процесом, який завершується лише в момент формулювання

остаточних висновків у кримінальному провадженні на основі всієї сукупності зібраних доказів. В процесі доказування можуть бути використані лише визнані достовірними показання свідка та інші відомості, адже це пов'язано з прийняттям важливих процесуальних рішень і проведенням процесуальних дій, які не можуть ґрунтуватися на хибних, недостовірних відомостях [2, с. 4].

Достовірність показань свідка – це його властивість, яка проявляється у судженні суб'єкта доказування поза розумним сумнівом про повну відповідність цього показання реальним фактам та обставинам, що мають значення для кримінального провадження, сформульованого на підставі оцінки відомостей, які містяться в ньому, щодо наявності або відсутності внутрішніх, зовнішніх протиріч показання з іншими доказами у кримінальному провадженні, неточностей, прогалин та їх змісту [3, с. 95-96].

Лозинська Ю. у своїй дисертації зазначає: «Ключовими в оцінці показань свідка на предмет їхньої достовірності є попередня їх оцінка щодо належності, допустимості та аналіз змісту протиріч, прогалин і неточностей у показаннях свідка та їх впливу на відповідність відомостей, які містяться в показаннях свідка, реальній дійсності» [3, с. 194].

Оцінка показів свідка є доволі складним процесом. Як показує практика, такі докази не викликають беззастережної довіри, свідки часто говорять не правду, а ще частіше просто помиляються.

Достовірність показань свідка зазвичай залежить від двох чинників: внутрішніх (залежних від самого свідка) та зовнішніх (залежних від об'єктивних обставин).

До суб'єктивних факторів відноситься найперше фізичне здоров'я свідка, в першу чергу – стан зору, слуху, інших органів чуття. Очевидно, що різного роду фізичні порушення можуть значним чином впливати на отриману свідком інформацію. З іншої сторони фізичні вади, відсутність якогось із аналізаторів посилює інші чуття. В криміналістичній літературі зазначається вплив на сприйняття інформації темпераменту людини, а також інших особливостей характеру (замкнутість чи комунікабельність, зібраність чи неуважність, сміливість чи нерішучість, боягузливість тощо).

Повнота та достовірність показів залежить від інтелектуального рівня свідка, таких його якостей, як кмітливість чи навпаки – нетямущість, швидкість реакцій, уважність чи розсіяність тощо).

В окрему групу суб'єктивних факторів слід виділити, стан свідка під час сприйняття подій, який може відрізнятися від його звичайних психофізичних характеристик. Наприклад, спотворюється сприйняття інформації в стані алкогольного сп'яніння. Іншим фактором цієї підгрупи можна зазначити направленість уваги свідка в момент здійснення події злочину. Також окремим

фактором, що впливає на достовірність показань свідка є його стан під час допиту. Спотворення інформації можливе не лише в процесі її сприйняття та збереження, а й при фіксуванні даних. Тому важливо враховувати вплив на свідка умов та обстановки допиту.

До об'єктивних факторів, які визначають достовірність показань свідка відносяться зовнішня обстановка, умови сприйняття фактів, сам характер сприйняття подій. Такі обставини, як несприятливі погодні умови, короткочасність спостереження, віддаленість предметів сприйняття застосування злочинцями маскування необхідно враховувати під час допиту. Значні труднощі виникають при сприйнятті простору, часу та руху, оскільки сприйняття просторових форм предметів, їх величин і просторових відношень – відстані, а також тривалість і послідовність явищ, характер та швидкість руху не завжди адекватне тому, як було насправді та може в значній мірі відрізнятися від реальних параметрів.

Кримінальним процесуальним кодексом України (ст. 96 КПК) визначено, що під час кримінального провадження може з'ясовуватися достовірність показань свідка. Зокрема: 1) сторони кримінального провадження мають право ставити свідку запитання щодо його можливості сприймати факти, про які він дає показання, а також щодо інших обставин, які можуть мати значення для оцінки достовірності його показань; 2) для доведення недостовірності показань свідка сторона має право надати показання, документи, які підтверджують його репутацію, зокрема, щодо його засудження за завідомо неправдиві показання, обман, шахрайство або інші діяння, що підтверджують нечесність свідка; 3) свідок зобов'язаний відповідати на запитання, спрямовані на з'ясування достовірності його показань; 4) свідок може бути допитаний щодо попередніх показань, які не узгоджуються із його показаннями [1].

Таким чином, зважаючи на важливість такого доказу та високу ймовірність отримання недостовірних показань свідків законодавець намагається забезпечити процесуальні механізми отримання достовірних свідчень. Залишається незрозумілим лише той факт, чому можливість з'ясування достовірності показань встановлено лише для свідка, лишаючи поза увагою потерпілого, експерта, підозрюваного.

Отже, можна зробити висновок, що зважаючи на важливість та специфіку такого доказу, як показання свідка встановлення його достовірності є складним та довготривалим процесом. Покази свідка можуть бути покладені в основу обвинувального вироку лише в тому випадку, якщо їх достовірність не викликає сумнівів. Фактичні події не можна доповнити, підмінити здогадками, переконаннями, припущеннями учасників кримінального провадження. Достовірність показань свідка зазвичай залежить від двох чинників: внутрішніх (залежних від самого свідка) та зовнішніх (залежних від об'єктивних обставин).

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17 (дата звернення 09.05.2020).
2. Ляш А.О. Оцінка достовірності показань свідка у чинному КПК України: Деякі проблемні питання. Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2017. Вип. 2. URL: https://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n2/17laodpp.pdf (дата звернення 09.05.2020).
3. Лозинська Ю.І. Достовірність показань свідка та її з'ясування у кримінальному провадженні : дисертація на здобуття наукового ступеня к.ю.н.: 12.00.09 / Львів

Ковальова М. В.,
доцент кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки Університет державної фіскальної служби України
Піонтківська С. І.,
курсант навчального взводу ПМПМ-17-2 Факультет підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В МИТНИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ

В період співробітництва та налагоджування економічних відносин з європейським та світовим товариством виникає потреба в реформуванні та вдосконаленні системи протидії корупції в митних органах. Саме митні органи виступають потужним інструментом управління зовнішньо-економічною діяльністю та державними фінансами. Прогалини митного контролю і корупції – досі не вирішена проблема, що б'є по іноземному та вітчизняному бізнесу, загрожує верховенству права, порушує соціальну справедливість, сповільнює економічний розвиток та послаблює конкурентоспроможність на міжнародному ринку та в країні в цілому. Корупція проявляється в різноманітних сферах життя,

але саме органи державної влади, які мають забезпечувати здійснення антикорупційних заходів найчастіше її і порушують, що створює недовіру до митних органів, та зміцнює стереотип про корисливість митників та неналежне виконання функцій, внаслідок чого український бюджет втрачає мільярди доларів[3].

Так, в Індексі сприйняття корупції (ІСК), що укладається глобальною антикорупційною організацією Transparency International та базується на оцінках аналітиків та підприємців була визначена статистика за якою Україна посіла 120 сходинку з 180 країн світу за рівнем корупції. Хоча з року в рік позиції нашої країни в рейтингу ростуть та покращуються, однак такий стан речей все ще є далеким від прийнятого. Вирішення питання боротьби з корупцією є передумовою для демократичних перетворень у державі, зміцнення національної безпеки, зростання економічного потенціалу, покращення добробуту суспільства та формування довіри до митних органів.

В останні декілька років організаційно-правові заходи певним чином забезпечили протидію та попередження корупційним діянням в митних органах України, які базуються на принципах системності та наступальності в боротьбі з корупцією, розподілі функцій і відповідальності суб'єктів, на які покладено завдання із запобігання та протидії корупції. Однак, дана діяльність потребує подальшого вдосконалення, забезпечення комплексу заходів профілактичного, попереджувального та правового характеру, спрямованих на безумовне дотримання норм чинного антикорупційного законодавства, та на усунення всіх умов, що сприяють цьому явищу.

На сучасному етапі формування України як незалежної, демократичної та правової держави корупція займає одне з негативних явищ, що підриває авторитет демократичних інститутів держави, призводить до негативних економічних наслідків, збільшуючи нерівність та уповільнюючи зростання доходів населення, та економіки в цілому.

Перш за все, слід зазначити, що корупція означає участь в діяльності декількох (не менше двох) осіб, мета яких полягає у «псуванні», «руйнуванні», «пошкодженні» нормального розвитку судового процесу або процесу керування справами суспільства. Крім цього, є думка, що корупція – це діяльність осіб, уповноважених на виконання функцій держави, спрямована на протиправне використання наданих їм повноважень для одержання матеріальних благ, послуг або інших цінностей з метою особистого збагачення. Причиною корупції в митних органах є недосконаліть митного законодавства, високі тарифні ставки мита, закритість роботи митниць, штучне створення бюрократичних перешкод

при проходженні митних процедур, відкритий контакт інспекторів з декларантом, низький рівень сервісу та застарілість програмного забезпечення. Внаслідок чого прояви корупції в митних органах завдають значної шкоди не лише зовнішньополітичній і зовнішньоекономічній діяльності України у сфері митної справи, а й репутації держави, негативно впливають на виконання та контроль за додержанням нормативної бази з питань митної справи, послаблюють митний контроль та ускладнюють процедуру митного оформлення товарів і транспортних засобів, створюють несприятливі умови для прискорення товарообігу та пасажиропотоку через митний кордон, нехтують боротьбою з контрабандою та з порушеннями митних правил[1].

У зв'язку з настанням несприятливих наслідків корупції, слід протидіяти корупції, що являє собою систему заходів політичного, правового, організаційно-управлінського, ідеологічного, соціально-психологічного та іншого характеру, що мають цільове спрямування на зменшення обсягів корупції, зміну характеру корупційних проявів, обмеження взаємовпливу корупції з іншими соціальними явищами та процесами, збільшення ризику для осіб, що вчиняють корупційні правопорушення, усунення всіх факторів корупції, виявлення, припинення та розслідування проявів вчинення, притягнення до кримінальної відповідальності та поновлення законних прав та інтересів фізичних та юридичних осіб.

Проаналізувавши низку наукових статей, слід виділити такі антикорупційні заходи Митної служби України:

1. Згідно зі статтею 4 Закону України «Про запобігання корупції» Національне агентство з питань запобігання корупції є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику. Так, найголовнішим завданням даного центрального органу виконавчої влади, яке стосується безпосередньо митної справи, є здійснення контролю та перевірки декларацій осіб, що забезпечують формування та реалізацію державної податкової політики та державної політики у сфері державної митної справи[2].

2. Забезпечувати у територіальних органах ДФС безпеки діяльності, а також державних службовців та працівників від протиправних посягань, пов'язаних із виконанням ними службових обов'язків та контроль за їх реалізацією. Разом з тим, виявляти причини та умови, що призводять до вчинення кримінальних та інших правопорушень. Організація діяльності мобільних груп шляхом надання обов'язкових до виконання ними доручень щодо здійснення заходів, спрямованих на запобігання та виявлення порушень

законодавства з питань державної митної справи, адже саме вони попереджатимуть корупційні прояви, сприятимуть боротьбі з контрабандою, а також підвищать прозорість і ефективність митного та інших видів контролю.

3. Забезпечення належного та ефективного функціонування Єдиного державного реєстру декларацій, яке виступає одним із ключових антикорупційних механізмів, що виконує превентивну функцію і є дієвим інструментом виявлення корупції. Вона, перш за все, гарантує громадський контроль за статками публічних службовців, які отримують дохід, зокрема, з Державного бюджету, а також посилює несприйняття та суспільну негативну думку щодо корупційних проявів.

4. Підвищити рівень доброчесності публічних службовців та громадськості, адже недостатній рівень доброчесності окремих службовців, зловживання владою, відсутність критичного ставлення більшості громадян України до проявів побутової корупції та сприйняття незаконного матеріального заохочення як дієвого інструменту для вирішення питань – одні з основних факторів, що сприяють виникненню корупції та ускладнюють її викорінення.

5. Забезпечення ефективної діяльності Державного бюро розслідувань та Національного агентства з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. Так, функції досудового розслідування переходять від прокуратури до ДБР, а за прокуратурою залишається функція нагляду. Такий підхід є стандартом об'єктивного та неупередженого розслідування. У підслідності ДБР – найвищі посадовці, судді, працівники правоохоронних органів, ті, хто вчинив військові злочини. Тобто, в більшості випадків, це люди, які мають можливість впливати на перебіг кримінального провадження та уникати покарання.

6. Забезпечення ефективної комунікаційної підтримки, метою якої є підвищення рівня поінформованості громадян та бізнесу щодо персональної відповідальності за корупцію, шляхів уникнення та викриття корупційних дій.

7. Встановлення часових нормативів митного контролю та оформлення товарів, а також на доставку їх до митниць, запровадити відеоспостереження за роботою інспекторів митниці з прямою трансляцією на єдиний диспетчерський пункт та в мережу Інтернет.

Отже, можна дійти до висновку, що чинне національне законодавство щодо правового регулювання протидії корупції в митних органах містить багато колізій та прогалин, тому потребує вдосконалення та доповнення змін. В разі максимальної результативності щодо протидії корупції, та дієвості реформ з

боку держави, митних органів та кожного громадянина в цілому ми зможемо подолати це негативне явище.

Список використаних джерел

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17
2. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18
3. Коваленко О.А. Боротьба з корупцією в митних органах /О.А. Коваленко//Вісник Академії митної служби України. Серія «Право». 2012. № 2.

Кравченко М. А.,
доцент кафедри економіки підприємства,
Університет державної фіскальної
служби України
Подкур К. М.,
Студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Комплекс економічних, фінансових і правових заходів держави для формування системи оподаткування, забезпечення своєчасної і повної сплати податків і зборів з метою задоволення фінансових потреб суспільства в цілому - це шлях по якому йде розвинена країна.

Недооцінка значення державного фінансового контролю є однією з причин виникнення кризових явищ у державному секторі, недосягнення пріоритетів регіонального розвитку, нераціонального управління державною і комунальною власністю, неефективного витрачання бюджетних коштів тощо.

Контроль є невід'ємною складовою частиною управління національним господарством, зокрема він відіграє важливу роль у процесі бюджетного стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів та територій.

Сучасне тлумачення поняття «фінансовий контроль» відрізняють багатоплановість його цілей і багатогранність завдань. В даний час фінансовий

контроль - це не тільки перевірка правильності ведення фінансової документації, дотримання фінансово-господарського законодавства, виявлення порушень фінансової дисципліни. Це, перш за все, найважливіша функція управління фінансовими, а через них і економічними процесами, що має спеціальну цільову спрямованість, певний зміст і специфічні способи здійснення.

Згідно Постанови Кабміну № 375 від 20.08.2014р.(із змінами) "Міністерство фінансів є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері контролю за дотриманням бюджетного законодавства, державного фінансового контролю, державного внутрішнього фінансового контролю...забезпечує формування та реалізацію державної податкової політики".

У цьому контексті державний фінансовий контроль постає одним із елементів бюджетного менеджменту і виступає одночасно як складова фінансового механізму держави та бюджетного механізму стимулювання регіонального розвитку. Організація функціонування чіткої системи фінансового контролю – обов'язкове, важливе завдання фінансової політики держави. А сукупність норм, методів, засобів і дій, за допомогою яких спеціально уповноважені органи держави здійснюють управлінську діяльність у податковій сфері слід розуміти як податкове адміністрування. Воно здійснює контроль за правильністю нарахування, повнотою та своєчасністю надходжень у відповідний бюджет обов'язкових платежів та притягнення до відповідальності порушників податкового законодавства.

В сучасних умовах в Україні побудовано національну систему державного фінансового контролю, проте в ній існують окремі суперечності та недоліки. Крім того, фінансовий контроль, як чинник посилення дієвості бюджетної політики стимулювання регіонального розвитку, наразі використовується неповною мірою, йому приділяється недостатня увага в контексті реалізації заходів впливу на місцевий розвиток. Відтак, проблема фінансового контролю реалізації бюджетно-податкових заходів стимулювання розвитку регіонів є актуальною і такою, що потребує подальшого дослідження і розробки шляхів підвищення його дієвості. В науковій літературі державний фінансовий контроль розглядається під різними кутами зору: його сутність, суб'єктний склад, інструментарій, роль та значення тощо. Попри пильність уваги до даного питання, існують різні визначення державного фінансового контролю, підходи до розкриття його сутності, різні класифікації за окремими ознаками, а по певних аспектах – відсутня єдина точка зору. Однак усі науковці сходяться на

винятковій важливості контролю для національної та регіональної економіки. Так, В. Піхоцький підкреслює значимість фінансового контролю, ставлячи його на перше місце в системі фінансового механізму держави [1]. Звісно, планування має величезне значення для постановки цільових орієнтирів розвитку, але не менш важливим є організація процесу виконання поставлених завдань у досягненні визначених цілей і, нарешті, фінансовий контроль за їх виконанням завершує комплекс заходів від ідеї до результату. І саме контроль покликаний аналізувати досягнуті результати. Такої ж думки дотримується Т. Пожар, вказуючи, що ефективне функціонування державних фінансів, раціональний розподіл і використання ресурсів, динамічний розвиток вітчизняної економіки передбачають необхідність проведення постійного фінансового контролю з боку держави [2]. Н.Шевченко зазначає, що система державного фінансового контролю має вирішальне значення для економічного розвитку України і від її ефективності залежить економічне і політичне благополуччя нації [3]. Взагалі податкова політика має деякі недоліки табл.1

Недоліки	Форма прояву
Неузгодженість та відсутність цілеспрямованості	Суперечливі цілі та вимоги, нечіткість соціально-економічної доктрини держави, неузгодженість складових економічної політики
Виключно фіскальний характер	Ускладнює реалізацію інших функцій податків, особливо регулюючої та стимулюючої, що негативно діє на реалізацію економічної політики держави
Превалювання непрямих податків	Непрямі податки надійніші, легко контрольовані та мають вищу еластичність; є ціноутворюючим фактором, тому перекладаються на кінцевих споживачів. Виступають чинником зростання внутрішніх цін, звуження внутрішнього ринку
Високий рівень податкового тягаря і нерівномірність його розподілу	Не стимулює до розвитку підприємницької діяльності, сприяє зростанню недоїмки по податкових платежах у бюджет; сприяє тінізації доходів, їх приховування від оподаткування тощо

Таблиця 1 – Деякі недоліки податкової політики держави

Отже, не викликає сумнівів, що без налагодженої системи державного фінансового контролю неможливо якісно реалізовувати державні та місцеві програми економічного та соціального розвитку, усувати фактор впливу корупції та неефективного використання суспільних ресурсів.

Доречним було б згадати про податкове адміністрування, яке являє собою комплекс правових, економічних і фінансових заходів держави для формування

системи оподаткування, забезпечення своєчасної і повної сплати податків і зборів з метою задоволення фінансових потреб суспільства в цілому, а також розвитку економіки країни шляхом перерозподілу фінансових ресурсів.

Як слушно підкреслює І. Стефанюк, система державного фінансового контролю функціонує на макро- та мікрорівні [4]. Так, на макрорівні фінансовий контроль постає інструментом підвищення ефективності економіки, забезпечення обігу фінансових ресурсів відповідно до визначених законодавством параметрів, повноти сплати податків і обов'язкових платежів, блокування діяльності, що загрожує національній безпеці, монополізує ринки або спрямована на організацію забороненого державою виробництва товарів і надання послуг, несе в собі значні соціальні загрози, які зачіпають інтереси великих груп громадян, порушує законні інтереси держави, суб'єктів господарювання та суспільства в цілому. На мікрорівні ж фінансовий контроль є інструментом забезпечення дотримання правил ведення бухгалтерського обліку та своєчасної виплати заробітної плати, запобігання фіктивним фінансовим операціям з відмивання грошей, попередження фактів незаконного, нецільового й неефективного використання бюджетних коштів, забезпечення порядку й процедур державних закупівель тощо. Разом з тим, необхідно зазначити, що в сучасній практиці неефективне використання бюджетних коштів, виходячи з чинного законодавства, не кваліфікується як бюджетне правопорушення.

В зв'язку з цим пропонуємо внести відповідні зміни до Бюджетного кодексу з метою визначення на законодавчому рівні поняття неефективного використання бюджетних коштів як порушення та, як наслідок, зниження кількості випадків такого використання в майбутньому.

Окресливши основні теоретичні засади здійснення державного фінансового контролю за бюджетно-податковими заходами щодо стимулювання регіонального зростання, можна підвести наступні підсумки. Державний фінансовий контроль є невід'ємною складовою частиною бюджетного стимулювання регіонального розвитку і покликаний забезпечити процес стимулювання достовірною інформацією про акумулювання та використання господарюючими суб'єктами фінансових ресурсів і про ефективність фіскального регулювання для вжиття своєчасних, адекватних і відповідних заходів. Контроль, за умови правильного та обґрунтованого планування заходів, пов'язаних зі сприянням регіональному зростанню, забезпечує досягнення стратегічних цілей бюджетної політики економічного і соціального розвитку та розв'язання соціальних проблем в регіонах. Для підвищення ефективності здійснення державного фінансового контролю необхідно удосконалювати

вітчизняне законодавство відповідно до європейських стандартів, здійснювати ретельний підбір висококваліфікованих кадрів до служб, які реалізовують функцію контролю, здійснення заходів, що направлені на пожвавлення розвитку в регіонах, з посиленням уваги до розвитку економіки країни шляхом перерозподілу фінансових ресурсів.

З метою забезпечення повного надходження податкових платежів, держава повинна мати відповідний механізм системі своїх органів, який би забезпечував стабільність податкових надходжень в бюджети різних рівнів.

У зв'язку з цим, у наукових джерелах податкове адміністрування, здебільшого визначають як механізм, який дозволяє реалізовувати основні напрямки податкової політики держави , але жоден офіційний нормативний документ не містить визначення терміну «адміністрування податків», навіть незважаючи на те, що розділ II Податкового кодексу України має назву «Адміністрування податків, зборів (обов'язкових платежів)»

Враховуючи, що податкове адміністрування у вузькому розумінні реалізується не в повному обсязі, подальші наукові дослідження у даному напрямі доцільно було спрямовувати на розробку оптимальної моделі податкової служби в Україні, як основного органу державної влади, який дійсно забезпечував би прозору реалізацію податкової політики держави.

Список використаних джерел

1. Піхоцький В. Державний фінансовий контроль як дієвий метод управління фінансами [Електронний ресурс] / В.Ф. Піхоцький // Вісник ЛДФА. – 2009. – Вип. 17. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vldfa/2009_17/Pihockyj.pdf

2. Пожар Т. Сутність, функції і види державного фінансового контролю [Електронний ресурс] / Т.О. Пожар // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2011. – Вип. 31. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pprbsu/2011_31/11_31_26.pdf

3. Шевченко Н. Реформування системи державного фінансового контролю в Україні: проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / Н.В. Шевченко // Вісник Української академії банківської справи. – 2010. – № 2. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/VUABS/2010_2/29_02_05.pdf

4. Стефанюк І. Методологічні засади функціонування системи державного внутрішнього фінансового контролю в Україні / І.Б. Стефанюк // Фінанси України. – 2011. – № 6.

Домбай М. М.,
старший викладач кафедри фінансових розслідувань,
Університет державної фіскальної
служби України
Погодін О. С.,
курсант взводу ПМПФ-17-1
Факультету підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОКРЕМІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

В механізмі фіксації та розслідуванні економічних злочинів присутнє дослідження фінансової інформації, що характеризує злочинну діяльність та на стадії виявлення злочинів використовується фінансовий моніторинг сумнівних операцій, проводяться дослідження фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання. На стадії розслідування фінансових злочинів важливе значення має своєчасне призначення й проведення судово- бухгалтерських експертиз, залучення фахівця-економіста до проведення процесуальних дій тощо. Фінансові розслідування займають свою відповідну гілку в правоохоронній діяльності та забезпеченні економічної безпеки.

Так, у розвинених країнах (Велика Британія, США, Канада) окремою від криміналістики галуззю знань поряд із судовою медициною та судовою психіатрією є «фінансові розслідування та судовий облік». Детальний аналіз наукової та фахової літератури засвідчує відсутність будь-якого офіційного або визнаною експертною спільнотою перекладу зазначеного словосполучення українською мовою [1, с. 102].

Найбільшим вживаним термін «фінансові розслідування» є у міжнародній організації, створених для боротьби з відмиванням коштів, серед яких PATP, FATF тощо. Детальне тлумачення змісту та особливостей фінансових

розслідувань наведено у Звіті FATF (ФАТФ) «Керівництво ФАТФ з фінансових розслідувань: оперативні питання» (2012), де зазначено, що фінансове розслідування містить збирання, зіставлення та аналіз усієї наявної інформації з метою сприяння кримінальному переслідуванню та позбавлення злочинців їх доходів та засобів вчинення злочину [2, с. 20].

Загалом, під фінансовими розслідуваннями розуміють вивчення фінансової звітності та відслідковування фінансових операцій, що спрямоване на виявлення фінансових злочинів. Під фінансовими злочинами розуміють узагальнене поняття, що розповсюджується на різноманітні види незаконних дій, пов'язаних з отриманням, використанням та розподілом фінансових ресурсів, якими є підробка цінних паперів та грошей, відмивання коштів, шахрайство з кредитними картками, порушення податкового законодавства тощо [3, с. 191].

Слід зазначити, що зміст поняття «фінансові злочини» у зарубіжній практиці, має більш розширений характер, що відрізняється від сформованого поняття в сучасній вітчизняній науці.

До предмету фінансових розслідувань як спеціалізованого особливого виду економічного аналізу входить фінансова складова злочинної діяльності. Саме вивчення фінансової складової при належній методиці, технології та організації праці може суттєво допомогти правоохоронним органам при виявленні та розслідуванні практично будь-якого злочину, яке пов'язане з рухом фінансових ресурсів [1, с. 12].

Отже, слід констатувати факт того, що під фінансовими злочинами доцільно вважати не лише злочини у виключно фінансовій сфері, а також злочини, що використовують фінансову сферу і залишають сліди у фінансовій інформації.

Список використаних джерел

1. Фінансові розслідування у сфері протидії легалізації злочинних доходів в Україні. *Методичні рекомендації.* Київ. Нац. акад. внутр. справ, 2017. 164 с

2. Кондратьева Е.А. К вопросу о выработке научного определения финансовых расследований. *Вестник Финансовой академии*. 2013. № 1(25). С. 20-23. 117

3. Лепський С.І. Зарубіжний досвід використання фінансових розслідувань у правоохоронній діяльності. *Кримінально-процесуальне право та криміналістика.* 2014. № 2. С. 189-195.

Мулявка Д. М.,
завідувач кафедри оперативно-розшукової діяльності, к.ю.н., професор,
Університет державної фіскальної служби України
Потребенко Р. В.,
здобувач вищої освіти ФППППКППМ,
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ІНСТИТУТУ КЛОПОТАНЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Зміни Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), які останнім часом торкнулися процедури заявлення, розгляду та вирішення клопотань, засвідчили, що законодавець йде шляхом надання учасникам кримінального провадження все більшої «процесуальної свободи», прагнучи підвищити змагальність вітчизняного кримінального процесу, підтримати правову активність кожної особи, залученої до нього. Необхідність та доцільність дослідження порядку подання, розгляду та вирішення клопотань у науці кримінального процесу викликана й тенденцією збільшення ефективності використання рішень ЄСПЛ при обґрунтуванні та прийнятті певних процесуальних рішень на стадії досудового розслідування.

У науці кримінального процесу проблема подання, розгляду та вирішення клопотань на стадії досудового розслідування досліджували у свої працях такі вчені, як: Ю.П. Аленін, С.А. Альперт, В.Д. Арсеньєв, В.І. Бояров, В.П. Власова, В.І. Галаган, В.Г. Гончаренко, Ю.М. Грошевий, А.Я. Дубинський, Я.П. Зейкан, О.В. Капліна, О.П. Кучинська, Л.М. Лобойко, Є.Д. Лук'янчиков, М.А. Макаров, В.Т. Маляренко, О.Р. Михайленко, М.М. Михеєнко, Д.Г. Мулявка, В.Т. Нор, В.Л. Ортинський, І.Л. Петрухін, В.О. Попелюшко, Д.П. Письменний, М.А. Погорецький, С.М. Стахівський, М.С. Строгович, О.Ю. Татаров, В.М. Тертишник, В.В. Топчій, Л.Д. Удалова, В.І. Фаринник, В.П. Шибіко, О.Г. Шило, М.Є. Шумило, О.Г. Яновська та ін.

Водночас, проблема подання, розгляду та вирішення клопотань учасників кримінального провадження в умовах чинного кримінального процесуального законодавства, а також проблематики судово-слідчої діяльності на сьогодні комплексно не досліджена, адже клопотання у чинному КПК України

стосуються багатьох аспектів процесуальної діяльності сторін та інших учасників кримінального провадження. Викладені обставини обумовили актуальність обраної проблематики визначення особливостей подання, розгляду і вирішення клопотань учасників кримінального провадження на стадії досудового розслідування.

Відмітимо, що поняття клопотання притаманне багатьом сферам правовідносин, які врегульовані законодавством України. Водночас, у теорії кримінального процесу проблематика інституту клопотань полягає у науковому пошуку уніфікації його поняття, поданні аргументованої класифікації (окремі вчені пропонують класифікувати клопотання за предметом, за суб'єктами звернення та розгляду, за стадіями процесу тощо), узагальненні та дослідженні особливостей подання окремими учасниками кримінального провадження (наприклад, щодо процесуальної діяльності захисника) [1, с. 158].

У загальновживаному сенсі клопотання визначається як офіційне прохання когось про щось» [2, с. 215]. У юридичному енциклопедичному словнику поняття «клопотання» сформульовано в двох значеннях. Перше – загальнотеоретичне, розкривається як офіційне прохання або подання, адресоване державним органом чи громадською організацією у вищестоящі інстанції. Друге – кримінально-процесуальне, розглядається як офіційне прохання про вчинення процесуальних дій або прийняття рішень, звернене до органу.

Статтею 3 Закону України «Про звернення громадян» звернення громадян визначаються як викладені в письмовій або усній формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) і скарги. При цьому клопотання тлумачиться як письмове звернення з проханням про визнання за особою відповідного статусу, прав чи свобод тощо [3].

Аналізуючи чинне кримінальне процесуальне законодавство України, варто відмітити відсутність поняття клопотання, хоча в окремих його положеннях визначаються елементи процесуальної форми клопотання як форми звернення учасників кримінального провадження до уповноважених суб'єктів кримінально-процесуальної діяльності щодо застосування заходів забезпечення кримінального провадження, отримання дозволу на проведення окремих слідчих (розшукових) у тому числі й негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НСРД), ініціювання проведення будь-яких процесуальних дій у порядку, визначеному ст. 220 КПК України, строків досудового розслідування, міжнародно-правової допомоги у кримінальному провадженні, а також у певних формах закінчення досудового розслідування [4].

Істотними ознаками, які характерні для клопотань і скарг під час досудового розслідування є: за своєю суттю вони є зверненнями з певними проханнями; застосовуються для захисту прав та законних інтересів особи; мають усну або письмову форму; адресовані державним органам і посадовим особам (слідчому, прокурору, слідчому судді), приймаються і розглядаються ними; рішення, прийняті за цими зверненнями, повинні бути доведені до учасників кримінального провадження; вимога обґрунтованості поширюється на звернення ініціаторів лише у випадках, визначених законом.

Законодавчі положення щодо подання, розгляду та вирішення клопотань являють собою самостійний інститут кримінальному провадженні. Він має в своїй основі конституційні норми і норми кримінально-процесуального права, які спрямовані на гарантування реалізації учасниками кримінального процесу прав для відстоювання законних інтересів (приватних та публічних), та є виразом співвідношення диспозитивності та публічності в кримінально-процесуальному регулюванні.

Таким чином, проаналізувавши окремі положення теорії кримінального процесу в аспекті механізму правового регулювання інституту клопотань та проблем, що виникають при його функціонуванні, наголошено на його важливості та значенні у досудовому кримінальному провадженні, оскільки він сприяє: встановленню фактичних та інших обставин вчинення кримінального правопорушення; забезпеченню належної охорони прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження; правильному застосуванню норм кримінального закону і дотримання належної правової процедури; усуненню слідчих і судових помилок.

Список використаних джерел

1. Сухомлин Ю. В. Інститут клопотань у кримінальному провадженні. *Наукове забезпечення досудового розслідування: проблеми теорії та практики*: зб. тез доповідей 5 Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 8 липада 2016 р.). Київ, 2016. С. 157–160.

2. Ожегов С. И. Словарь русского языка. М.: Изд. дом. 2008. 396 с.

3. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР. URL: https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр. (Дата звернення 15.03.2020).

4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/4651-17. (Дата звернення 15.03.2020).

Петрова І. П.,
кандидат юридичних наук, доцент,
заступник начальника кафедри
адміністративного права і процесу
та митної безпеки,
Університет державної фіскальної
служби України
Рибак Д. Д., Яремчук М. І.,
курсанти ФППППКППМ,
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЗЛОЧИННУ ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ПРЕДМЕТУ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

На сучасному етапі практична діяльність правоохоронних органів свідчить про те, що ефективна протидія злочинності неможлива без активного використання економічних знань. Певною мірою дієвість механізму виявлення й розслідування економічних злочинів залежить від дослідження фінансової інформації, що характеризує злочинну діяльність.

Так, наприклад, на стадії виявлення злочинів застосовується фінансовий моніторинг сумнівних фінансових операцій, проводять перевірки, ревізії фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання. Важливе значення на стадії розслідування злочинів має своєчасне призначення й проведення судово-бухгалтерських експертиз, залучення фахівця-економіста до проведення слідчих дій.

Протидія сучасній злочинності передбачає інтеграцію юридичних і економічних знань, а також взаємодію співробітників оперативних і слідчих підрозділів правоохоронних органів, які безпосередньо беруть участь у виявленні й розслідуванні злочинів спільно з фахівцями, котрі володіють економічними знаннями [1, с. 75].

Роль «фахівців-економістів» у механізмі протидії економічній злочинності продовжує неухильно зростати. Аналіз досвіду протидії економічній та

організованій злочинності в Росії, США, Великобританії, Канаді й ряді інших країн дозволяє стверджувати, що ефективна організація і проведення досліджень фінансової інформації, їх результативне «вбудовування» в загальний механізм функціонування правоохоронних органів мають сьогодні системотворчий характер процесу виявлення й реалізації досить широкого спектра злочинів [3, с. 191].

Незважаючи на латентність економічної злочинності, фахівці у сфері фінансових розслідувань систематизували знання про типові способи здійснення економічних злочинів і систему фінансових і нефінансових індикаторів, що свідчать про можливе вчинення злочину.

Варто наголосити на основні ознаки здійснення економічних злочинів. Почнемо з того, що вони являються нееквівалентними фінансовими й господарськими операціями (сукупністю операцій): реалізація (придбання) активів за цінами суттєво нижче (вище) ринкових; необґрунтовані економічною доцільністю обтяження кредитними зобов'язаннями (у тому числі з високою вартістю даних зобов'язань); використання послуг посередника за високу винагороду тощо [2, с. 252].

Наступними також виступають сумнівні фінансові, господарські й облікові операції: здійснення операцій через фірми-одноденки або через фірми, зареєстровані в офшорних юрисдикціях; наявність у переліку контрагентів організацій з ідентичними (схожими) реквізитами; надмірна (або зростаюча) кількість відшкодувань за повернення товару, скасування продажів через касу, придбання товарів (робіт, послуг), що слабко піддаються виміру й інвентаризації (наприклад, пісок, консалтинг, ремонтні роботи) тощо.

Основною ознакою є і сумнівна організація системи бухгалтерського обліку, компетенції зон відповідальності й компетенції співробітників: касири мають доступ до зняття залишків або можуть самостійно скасовувати проведені операції; відділ закупівель поряд з основними функціями здійснює приймання товару, розрахунки з постачальниками, введення даних у систему обліку, виставляє рахунки; дані з платіжних відомостей не звіряються з даними кадрового обліку й т. ін.

Останньою ознакою слід зазначити індикатори на основі співвідношення різних статей фінансової звітності й середньогалузевих показників: темпи зниження частки маржинального доходу у виторгу: розмір (темпи приросту) прибутків (збитків) у порівнянні із середньогалузевими; темпи росту оборотності дебіторської заборгованості в днях (якщо цей показник у порівнянні з попереднім звітним періодом різко зріс/знизився); темпи росту частки видатків,

що припадають на виторг від продажів (якщо вони значно відхиляються від її рівня в попередньому звітному періоді); темпи росту частки амортизаційних видатків у первісній вартості основних засобів (якщо вони різко відрізняються від його рівня за попередній період); систематичне збільшення частки ліквідних активів у валюті балансу, що відбувається під кінець звітного періоду.

Предмет фінансових розслідувань формує неабиякий блок інформації, таких як: перенаправлення фінансових і товарних потоків або викривлення інформації про фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання під час вчинення економічних злочинів; фінансові й товарні потоки, їх маскування й відображення в системах банківського й неофіційного обліку при наркоторгівлі, торгівлі зброєю, людьми, людськими органами, контрабанді, порнобізнесі, контролі над проституцією й нелегальною трудовою міграцією та ін.; фінансові потоки, їх маскування й відображення в системах банківського й неофіційного обліку при організації та вчиненні терористичних дій, бандитизму, екстремістської діяльності, формуванні незаконних збройних формувань [2, с. 254].

Отже, можна дійти висновку, що фінансова інформація про злочинну діяльність становить предмет фінансових розслідувань як виду конкретної діяльності. Закономірності формування фінансової інформації про злочинну діяльність і її відображення в системах обліку, а також закономірності її використання в діяльності правоохоронних органів і суб'єктів господарювання у протидії злочинам повинні стати предметом фінансових розслідувань.

Підсумовуючи, варто зазначити, що під фінансовими розслідуваннями необхідно розуміти дослідження фінансової інформації з метою виявлення й розслідування злочинів, що містять фінансову складову.

Список використаних джерел

1. Єрмошенко М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення. К.: КНТЕУ. 2001. 309 с.

2. Лепський С.І. Фінансова інформація про злочинну діяльність як предмет фінансових розслідувань. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. №1. 2013. С. 251-257.

3. Лепський С.І. Зарубіжний досвід використання фінансових розслідувань у правоохоронній діяльності. *Право і суспільство.* №2. 2014. С. 189-194.

Дідківська Г. В.,
к.ю.н., доцент, професор кафедри,
кримінального права та криміналогії
Університету державної фіскальної
служби України
Світлична А. С.,
студентка ННІ Права
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Банківська система є важливою складовою економіки України, що функціонує для накопичення, розподілу та використання державних і приватних коштів, організації та фінкціонування платіжної системи, підтримки національної валюти та забезпечення стабільності цінової політики. Для нормального функціонування економіки потрібна стабільна, надійна та розвинена банківська система, завдяки якій банки зможуть надавати своїм клієнтам послуги належним чином.

Проте, в умовах ринкових перетворень, злочини у сфері банківської системи є досить привабливими та найбільш небезпечними серед економічних злочинів, тому що не тільки банки отримують негативні наслідки, але й інші суб'єкти економічної діяльності і фінансової системи держави.

Дослідження щодо проблеми протидії злочинності у банківській сфері почали проводитись із середини 90-х років XX століття такими вченими кримінально-правового циклу: Г. М. Матусовським, О. М. Джужею, С. С. Чернявським, В. М. Поповичем, М. П. Стрельбицьким, М. Л. Давиденком, Л. В. Паламарем, С. О. Лук'янченком, М. М. Пановим, А. М. Клочко та іншими. Але, зважаючи на те, що банківська система постійно розвивається, злочинна діяльність також змінюється та продовжує існувати. Тому питання щодо протидії даних злочинів не втратило наукової і практичної актуальності, незважаючи на численні теоретичні напрацювання.

В перше чергу, слід зазначити, що банківська система – це сукупність різних видів національних банків і кредитних установ, що діють у рамках загального грошово-кредитного механізму [1].

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність» банківська діяльність – це залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб [2].

У Методичних рекомендаціях Генеральної прокуратури України щодо виявлення, розкриття та розслідування злочинів, що вчиняються з використанням банківських послуг та технологій зазначається поняття «злочини у сфері банківської діяльності», під яким розуміються корисливі посягання на фінансові ресурси банків або інших кредитно-фінансових установ, вчинені з використанням певних кредитно-банківських операцій уповноваженими на їхнє здійснення суб'єктами підприємницької діяльності або іншими особами [3].

Злочинами у сфері банківської діяльності слід вважати передбачені КК України суспільно небезпечні винні діяння, що посягають на кошти (майно) банків або вчиняються з використанням банківських операцій уповноваженими на їх проведення службовими особами фінансових установ та інших суб'єктів господарювання або іншими особами, які унаслідок певних обставин одержали доступ до їх проведення [4, с. 195].

Злочинні посягання в банківській сфері за кримінально-правовою ознакою кваліфікуються залежно від обставин за статтями різних глав Кримінального Кодексу України: 1. Злочини проти власності – «шахрайство» (ст. 190); 2. Злочини у сфері господарської діяльності – «незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їх виготовлення» (ст. 200); 3. Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж (ст. 361 «Незаконне втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж», ст. 362 «Викрадення, привласнення, вимагання комп'ютерної інформації або заволодіння нею шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем», ст. 363 «Порушення правил експлуатації автоматизованих електронно-обчислювальних систем») [5].

Предметом вказаних злочинних посягань зазвичай є грошові кошти держави чи приватних організацій, підприємств та осіб у національній чи іноземній валюті, а також будь-який товар чи майно.

На думку, Голови Ради НАБУ Романа Шпека, у процесі повернення кредитів банківська система часто стикається із кредитним шахрайством. Так, найпоширенішими видами злочинів у кредитному процесі є шахрайство (ст. 190 Кримінального кодексу України), шахрайство з фінансовими ресурсами (ст. 222 КК), підробка документів, що пов'язана з цими видами шахрайства (ст. 358 КК України), незаконні дії із заставним майном (ст. 388 КК України) та умисне невиконання або перешкоджання виконанню судових рішень (ст. 382 КК) [6].

Правова оцінка шахрайства дається у КК України, де шахрайство визначається як заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману чи зловживання довірою [5]. Такий злочин, як шахрайство, може вчинюватися з використанням банківських карток, а також бути пов'язаним із викраденням

грошових коштів із банкоматів. Значна кількість таких злочинів вчинюються за допомогою кредитних карток шляхом їх незаконного використання, платіжних квитанцій, підробних кредитних карток. Неприємний досвід спілкування з шахраями отримують інтернет-покупці.

У структурі злочинів у сфері банківської діяльності А. М. Клочко виділяє групу злочинів у сфері банківського кредитування, до складу якої, на її думку, входить чотири види злочинів: 1) злочини, що спрямовані на незаконне одержання банківських кредитів; 2) злочини, що передбачають відповідальність за заподіяння непрямої шкоди кредиторам; 3) інші злочини, що сприяють досягненню основного злочинного результату; 4) злочини, що пов'язані з протиправною діяльністю службових осіб. Виділення в окрему групу злочинів у сфері банківського кредитування з точки зору завдання наукового дослідження є доцільним і корисним, але прийняти структуру у запропонованому вигляді важко [7].

Проте, на думку, О.В. Герасимова, автором порушено головне правило класифікації, а саме в основу покладено критерії різного типу. Так, якщо для перших двох видів злочинів за критерій диференціації взято родовий об'єкт злочину, то критеріями четвертої групи злочинів є елементи об'єктивної сторони та суб'єкта злочину, а в третьому виді злочинів узагалі відсутній будь-який критерій, окрім ознаки «інші злочини», яка потребує додаткового пояснення.

При надані характеристики злочинності у банківській сфері, необхідно звернути увану на те, що банки можуть бути як об'єктами злочинних посягань, так і інструментами досягнення злочинної мети. Це обумовлює необхідність класифікації таких злочинів за видами сфери банківської діяльності, які визначені Законом України «Про банки та банківсбку діяльність», що дозволить виокремити певні особливості їх вчинення та визначити рекомендації щодо їх попередження [8].

Як сказав голова Ради НАБУ Р. Шпека: «Ми маємо шахрайство, підробку документів, незаконне відчуження предметів іпотеки, проте не всі ці справи розслідуються належним чином. НАБУ звертала увагу ГПУ та МВС на ці болючі моменти, однак питання не вирішуються, банки залишаються при своїх проблемах із поверненням кредит» [6].

При цьому він відмітив, що найбільш типовими проблемами, з якими стикаються банки під час співпраці з правоохоронними органами є такі: слідчі в ході досудового розслідування не досліджують факти навмисного пошкодження предметів застави/іпотеки, незаконного (без згоди банку) відчуження боржниками, їхніми поручителями предметів іпотеки/застави, в тому числі за підробленими документами, та не надають цим фактам належної правової кваліфікації, що не сприяє в цілому можливості запобігання подібного роду протиправним діянням у майбутньому, створюючи при цьому хибне відчуття безкарності; слідчі часто не повідомляють заявника про внесення відповідних відомостей до Єдиного реєстру

досудових розслідувань та про початок досудового розслідування, а також про закриття кримінального провадження, що унеможливлює оскарження відповідної постанови в строки, установлені КПК України; подані до правоохоронних органів заяви про злочини у сфері банківської діяльності протягом встановленого строку (одна доба) не вносяться до Єдиного реєстру досудових розслідувань [6].

Отже, на нашу думку, для протидії злочинам у банківськиій системі необхідно:

1. Здійснювати спеціальні заходи та вплив на свідомість громадян для попередження даних злочинів; 2. Здійснити класифікацію даних злочинів за видами сфери банківської діяльності, що визначені Законом України «Про банки та банківську діяльність»; 3. Посилитти контроль за дотриманням законодавства працівниками правоохоронних органів щодо попередження, виявлення та розкриття злочинів; 4. Підвищити кримінальну відповідальність за відповідні злочини у сфері банківської системи; 5. Посилити контроль за дотриманням працівниками банку єдиних стандартів документації та процедур; 6. Здійснювати контроль за належним забезпеченням інформаційної безпеки з боку адміністрації та співробітників банківських установ (використання засобів технічного характеру з метою недопущення розповсюдження інформації, що може становити банківську таємницю в мережі Інтернет); 7. Посилити взаємодію банків та правоохоронних органів, задля обміну досвідом, шляхом проведення навчальних заходів, семінарів, що допоможе посилити рівень спеціальних знань банківських працініків та ефективність розслідування таких злочинів; 8. Посилити співробітництво з іншими країнами , задля об'єднання зусиль для протидії злочинності.

Список використаних джерел

1. Банківська система [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0.

2. Про банки і банківську діяльність : закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14

4. Методичні рекомендації щодо виявлення, розкриття та розслідування злочинів, що вчиняються з використанням банківських послуг та технологій, затверджені Генеральною прокуратурою України . – К., 2008.

5. Чернявський С. С. Злочини у сфері банківської діяльності як об'єкт кримінологічних досліджень. Вісник Кримінологічної асоціації України. 2013. № 4. С. 192–198.

6. Кримінальний кодекс України : Закон України від 01.09.2001 № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26.

7. Проблеми розкриття злочинів у банківській сфері від 19.10.2017 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://finpost.com.ua/news/5429

8. Клочко А. М. Злочини у сфері банківської діяльності. Правовий вісник Української академії банківської справи. 2014. № 1. С. 68–71.

9. Герасимов О.В. Структурний аналіз злочинів у банківській сфері. Право і безпека. № 3(66). 2017. С. 57-62. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://oaji.net/articles/2017/2258-1513855050.pdf

Сингаївська М. В.,
старший інспектор кафедри
фінансових розслідувань,
Університет державної фіскальної
служби України
м. Ірпінь, Україна

НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Нинішня фінансова криза негативно впливає на всі сфери економіки, суспільства, значно загострює соціальні питання. Україною втрачається науково-технологічний потенціал, знижується життєвий рівень, згортаються інвестиційні та інноваційні процеси, збільшується й міцнішає тіньовий сектор економіки. Складною є ситуація із зовнішньоекономічною діяльністю: посилюється боргова залежність нашої держави від інших країн та міжнародних фінансових структур, зростає її внутрішній борг.

За цих умов потреба в підтримці фінансової безпеки є найактуальнішим завданням держави, суспільства, підприємств й організацій усіх форм власності, підприємців, кожного громадянина.

Питання фінансової безпеки вже давно привертає увагу багатьох учених, серед них: О.В. Ареф'єва, О.І. Барановський, І.О. Бланк, Я.А. Жаліло, М.М. Єрмошенко, Г.В. Задорожний, С.М. Ілляшенко, С.В. Кавун, Г.В. Козаченко, Л.А. Костирко, В.І. Мунтіян, О.О. Терещенко, С.М. Шкарлет та інші.

Фінансовою безпекою є такий стан фінансово-кредитної сфери, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю цієї сфери забезпечувати ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання.

Основна мета фінансової безпеки держави полягає в постійному підтриманні наведеного стану фінансово-кредитної сфери [1, с. 295-296].

Фінансова безпека − це найважливіша складова економічної безпеки в умовах ринкової економіки, яка включає: стан фінансів і фінансових інститутів, при яких забезпечується гарантований захист національних економічних інтересів; гармонійний і соціально спрямований розвиток національної економіки, фінансової системи і всієї сукупності фінансових відносин і процесів у державі; готовність і здатність фінансових інститутів створювати механізми реалізації та захисту інтересів розвитку національних фінансів; підтримка соціально - політичної стабільності суспільства; формування необхідного економічного потенціалу і фінансових умов для збереження цілісності та єдності фінансової системи навіть при найбільш несприятливих варіантах розвитку внутрішніх і зовнішніх процесів і успішного протистояння внутрішнім і зовнішнім загрозам фінансової безпеки [2, с. 14].

Зазначимо, що фінансова безпека держави має як внутрішній, так і зовнішній аспекти. Щодо зовнішнього, то це, передусім, фінансовий суверенітет країни, незалежність національної фінансової системи від впливу міжнародних фінансово-кредитних організацій і транснаціонального капіталу. Проте стверджувати про абсолютну фінансову незалежність в умовах глобалізації некоректно, адже на фінансовій безпеці України позначаються процеси фінансової глобалізації, що посилюються у світовому співтоваристві. Відтак проблема фінансової безпеки сьогодні виходить за національні межі. Зростає рівень інтеграції та консолідації фінансових ринків, зростають масштаби мобільності капіталу й посилюється інтенсивність його обігу.

Безпека внутрішньої фінансової сфери України визначається досконалістю правової, організаційної та інституціональної бази, а також політичною стабільністю, рівнем ризиків ринкової кон’юнктури, масштабами тіньової економіки та рівнем корупції в державі [3, с. 23].

На сучасному етапі розвитку України об’єктивно є наявними як зовнішні, так і внутрішні загрози фінансової безпеки держави. Серед головних причин виникнення внутрішніх загроз фінансової безпеки України слід виділити такі: неадекватна фінансово-економічна політика держави; помилки, зловживання й інші недоліки (безгосподарність, різноманітні економічні злочини тощо) в управлінні фінансової системи держави; скорочення використовуваної ресурсної основи у фінансово-кредитній сфері діяльності для виходу з економічної кризи та успішного проведення подальших реформ; розвал фінансово-кредитної системи і послаблення її стабілізуючих функцій у сфері виконання та

формування бюджету; низький рівень соціальної орієнтованості економіки; падіння платоспроможності населення; скорочення ролі внутрішніх соціально-економічних стимуляторів економічного зростання; зростання економічної злочинності, корупції; зростання фінансових втрат у результаті збільшення масштабів і поглиблення соціальної напруженості у сфері економічних відносин; недосконаліть механізмів формування економічної політики держави.

Основну роль відіграють зовнішні загрози, а саме: інтернаціоналізація та глобалізація світового господарства; порушення національних пріоритетів України в області фінансів через просування іноземними партнерами вигідних їм економічних проектів і фінансових програм; формування іноземними партнерами такої структури зовнішньоекономічних зв'язків з Україною, коли остання поступово перетворюється на їх сировинний придаток; зростання зовнішньої фінансової заборгованості України, посилення її залежності від іноземних кредитів; нерозвиненість ринків капіталу та їх інфраструктури; криза грошової і фінансово - кредитної систем; нестабільність економіки [4, с. 127-128].

Перелік можливих загроз є дуже важливий як з позиції їх запобігання та прогнозування, так і з позиції розробки заходів щодо їх усунення. Отже, у сучасних умовах економічного розвитку України в першу чергу слід рухатися в напрямку вдосконалення системи фінансової безпеки, а саме: створення економічного, політичного, правового середовища та інституційної інфраструктури, які б стимулювали найбільш життєздатні підприємства, інвестиційні процеси тощо.

Цей процес має супроводжуватися реалізацією низки заходів, у розробці яких критеріями для підтримання фінансової безпеки на макрорівні є її складові, а основними стабілізаційними напрямами можуть бути: зниження дефіциту державного бюджету; ліквідація нецільового використання бюджетних коштів та заборгованості із соціальних виплат; здійснення бюджетної реформи; удосконалення податкової системи; детінізація економіки; зниження інфляції; створення достатнього золотовалютного запасу держави; удосконалення національної банківської системи; реалізація виваженої політики внутрішніх і зовнішніх запозичень; забезпечення позитивної динаміки платіжного балансу тощо [5, с. 145-146].

Враховуючи зазначене вище, можна зробити висновок, що під фінансовою безпекою держави слід розуміти надійно захищену фінансову систему країни від внутрішніх та зовнішніх загроз, що перешкоджають ефективному використанню її фінансових ресурсів в інтересах окремої людини й суспільства. При цьому,

забезпечення фінансової безпеки держави повинно базуватись на механізмі, що становить систему комплексних, широкомасштабних державно-політичних рішень і вироблених напрямків діяльності з використанням якісних фінансових інструментів щодо забезпечення стабільності та ефективності фінансової системи, захисту ключових інтересів держави (регіонів, громадян, підприємницьких структур, установ, організацій) у сфері національних та міжнародних фінансів, спроможності країни реалізовувати власну фінансову політику та нарощувати фінансовий потенціал, повноцінно виконувати завдання і функції в сучасних умовах посилення фінансової глобалізації й зіткнення національних інтересів та визначати механізм і шляхи функціонування національної фінансової системи. Суттєве посилення фінансової безпеки, максимальне поліпшення інвестиційного клімату виступають ключовими завданнями забезпечення фінансової безпеки будь-якої держави.

Основною метою політики у сфері фінансової безпеки має бути стабільний розвиток фінансової системи країни в напрямі нагромадження фінансових ресурсів для економічного розвитку та забезпечення її стійкості до потенційно негативного впливу наведених вище зовнішніх і внутрішніх загроз.

Список використаних джерел

1. Наконечна Н. В. Тенденції індикаторів фінансової безпеки України. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21. 9. С. 295-296.
2. Савицька О. Оцінка та шляхи забезпечення фінансової безпеки України. *Економічний форум.* 2012. №3. С. 14.
3. Комарницький І. М. Сутність і шляхи забезпечення фінансової безпеки держави. *Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право).* 2010. Вип. 2(49). С. 22-28.
4. Геєць В. М. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство / За ред. Гейця В. М.: монографія. Х. : ВД «ІНЖЕК», 2006. 240 с.
5. Калантай А. М. Роль і місце фінансової безпеки в контексті національних інтересів. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України.* 2012. №1. С. 143-153.

Биховченко В. П.,
доцент кафедри фінансів
ім. Л.Л.Тарангул, к.е.н.,
Університет державної фіскальної
служби України
Сорока М. О.,
студент ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Доходи місцевих бюджетів формуються з різних джерел, а чіткий порядок їх формування в залежності від відповідного джерела в свою чергу регулюється нормативно-правовими актами країни.

Однією з головних компонентів бюджетної політики є застосування комплексу регулюючих заходів щодо місцевих бюджетів, якість та ефективність яких позитивно впливає на соціально-економічний розвиток окремих територій та держави. При визначенні ключових напрямів регулювання місцевих бюджетів важливим моментом є формування та виконання дохідної частини відповідних бюджетів.

Місцеві бюджети є особливою формою розподільчих відносин, яка характеризується виокремленням частин вартості суспільного продукту в фондах грошових засобів місцевих органів влади і використовується на розширення відтворення. «Місцеві бюджети передбачені для перерозподілу вартості між територіями, галузями народного господарства, секторами економіки і сферами суспільної діяльності» [1, с. 87].

Також, місцеві фінанси потрібно розглядати як важливу фінансову категорію, в основі якої лежить система фінансових відносин, а саме: відносини між бюджетними і різноманітними господарськими структурами, що функціонують на визначеній території; відносини між бюджетом і населенням даної території, що складаються при мобілізації й витрачанні коштів місцевих бюджетів; відносини між місцевим бюджетом і державним бюджетом [4, с. 159]. У відповідності до Бюджетного Кодексу України основними принципами формування доходів місцевих бюджетів є наступні: «збалансованості, самостійності, повноти, обґрунтованості, ефективності та результативності,

субсидіарності, цільового використання бюджетних коштів, справедливості й неупередженості, публічності й прозорості» [2].

Законодавчо визначено, що «джерелами доходів місцевих бюджетів є податкові, неподаткові та інші надходження, а також операції з капіталом та трансферти» [2].

«Податковими надходженнями визнаються встановлені Податковим кодексом України загальнодержавні податки і збори та місцеві податки і збори. Неподатковими надходженнями визнаються: доходи від власності та підприємницької діяльності; адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності; інші неподаткові надходження. Доходи від операцій з капіталом – це доходи від продажу капітальних активів.

Трансферти – кошти, одержані від інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших держав або міжнародних організацій на безоплатній та безповоротній основі» [3].

З метою аналізу джерел формування дохідної частини місцевих бюджетів розглянемо обласний бюджет Вінницької області. Так, згідно із звітом Вінницької обласної Ради, у 2017 році дохідна частина обласного бюджету становила 7 932 млн. грн., у тому числі, доходи загального фонду бюджету визначили у сумі 7 721 млн. грн., доходи спеціального фонду бюджету у сумі 210 млн. грн., з них – бюджет розвитку у сумі 50,000 тис. грн. Видаткова частина обласного бюджету становить 7 922 млн. грн., який включає обсяг видатків загального фонду бюджету у сумі 7 569 млн. грн. та видатків спеціального фонду бюджету у сумі 352 млн. грн., з них бюджет - розвитку у сумі 142 млн. грн. (табл.1). Пріоритет у видатках області – освіта, медицина, енергозбереження та енергоощадні технології, розвиток фізичної культури і спорту, підтримка Агенції регіонального розвитку Вінницької області, як площадки для надходження інвестицій у регіон [5].

Аналізуючи таблицю 1 можна зробити висновок, що доходи загального і спеціального фонду обласного бюджету складали у 2017 р. в сумі 7 932,4 млн.грн., що більше порівняно із затвердженим показником на 2016 р. на 3 971,1 млн.грн. або на 99,7%., й менше із затвердженим показником на 2018 р. на 2300,2 млн.грн, а саме:

- податкові надходження склали 880,9 млн.грн. (більше на 360,3 млн. грн. або 69,21% порівняно з 2016 р., однак менше на 263,8 млн. грн., ніж у 2018 р.);

- неподаткові надходження становлять 157 млн.грн. (більше на 16,2 млн. грн. або 11,58% порівняно з 2016 р., й менше на 61 млн. грн., ніж у 2018 р.);

- доходи від операцій з капіталом – 0,557 млн.грн. (більше на 0,004 млн.грн.. або 0,72 % порівняно з 2016, і менше на 0,397 млн. грн., ніж у 2018 р.);

- офіційні трансферти склали 6 894,3 млн.грн. (більше на 3 462,1 млн.грн. або 100,87% порівняно з 2016 р., і менше на 1974,9 млн. грн., ніж у 2018 р.).

- дотації становлять 300,2 млн.грн. (більше на 227,4 млн.грн. або 312,4% порівняно з 2016 р., і менше на 445,9 млн. грн. , ніж у 2018 р.).

Таблиця 1

Доходи обласного бюджету Вінницької області за 2016–2018 рр., млн. грн.

Найменування доходів	2018 рік	2017 рік	2016 рік	Абсолютне відхилення		Відносне відхилення
Податкові надходження	**1144,7**	**880,9**	**520,6**	**263,8**	**360,3**	**69,209**
Податки на доходи, податки на прибуток	1031,7	760,2	416,9	271,5	343,3	82,346
Рентна плата та плата за використання інших природніх ресурсів	37,1	37,5	30,6	-0.4	6,9	22,549
Інші податки та збори	75,8	83,2	73,1	-7.4	10,1	13,817
Неподаткові надходження	**218752,1**	**157022,5**	**140722,8**	**66729,6**	**16299,7**	**11,583**
Доходи від підприємницької діяльності	11,5	9,7	0,93	1,8	8,77	943,011
Адміністративні збори та платежі	28,647	26,993	26,967	1,654	0,026	0,096
Інші неподаткові надходження	1,267	1,321	1,354	-0,054	-0,033	-2,437
Власні надходження бюджетних установ	177,2	119,1	111,5	58,1	7,6	6,816
Доходи від операцій з капіталом	**0,160**	**0,557**	**0,553**	**-0,397**	**0,004**	**0,723**
Всього доходів	**1363,4**	**1038,1**	**549,6**	**325,3**	**488,5**	**88,883**
Офіційні трансфери	**8869,2**	**6894,3**	**3432,2**	**1974,9**	**3462,1**	**100,871**
Від органів державного управління	8869,2	6894,3	3431,5	1974,9	3472,8	101,499
Дотації	746,1	300,2	72,8	445,9	227,4	312,363
Субвенції	8123,1	6594,1	3348,7	1529	3245,4	96,915
Разом доходів	**10232,6**	**7932,4**	**3971,2**	**2300,2**	**3961,2**	**99,748**

Джерело: сформовано на основі даних [6]

- субвенції – 6 594,1 млн.грн. (більше на 3 245,3 млн.грн. або 96,91% порівняно з 2016р., і менше на 1529 млн. грн., ніж у 2018 р.).

Оскільки, офіційні трансферти займають досить вагому частину в бюджеті, доцільно буде проаналізувати склад дотацій та субвенцій до обласного бюджету.

Дотація у 2018 році склала 746,1 млн. грн., що на 445,9 млн. грн. більше ніж у 2017 році, а саме:

- додаткова дотація з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансування переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я – 718,6 млн. грн.;

- базова дотація – 274,58 млн. грн..

Щодо субвенцій, то субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам було виділено на: медицину (944 млн.грн.), освіту (216 млн.грн.), охорону здоров'я (7,7 млн.грн.), на виплату допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам, тимчасової державної допомоги дітям та допомоги по догляду за інвалідам I чи II групи внаслідок психічного розладу (2 194,7 млн.грн.), житлову субсидію населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати (утримання будинків і споруд та прибудинкових територій), вивезення побутового сміття та рідких нечистот (2 827,7 млн.грн.), відшкодування вартості лікарських засобів (20 млн.грн.) і т. д. [6].

На надходження податку на доходи фізичних осіб позитивно вплине поетапне підвищення розмірів мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму працездатних осіб, покращення адміністрування податку шляхом легалізації доходів громадян та виведення їх з тіньового сектору економіки.

Виходячи з вищевикладеного, можна точно сказати, що доходи місцевих бюджетів показують сферу певних економічних відносин суспільства, яка пов'язана з створенням, перерозподілом та застосуванням фінансових ресурсів регіонального рівня і застосовується органами місцевої влади для вирішення поточних і перспективних завдань розвитку територій. Таким чином, місцеве самоврядування разом з державою є цілісним механізмом, який надає певну соціальну підтримку і для здійснення такої підтримки їм потрібна стійка та фінансово сильна дохідна база. Діяльність місцевих органів влади у сфері надання суспільних послуг за рахунок доходної частини їх бюджетів є однією з форм регулювання соціально-економічного розвитку країни.

Список використаних джерел

1. 1.Батажок С. Г. Доходи місцевих бюджетів як основа фінансової незалежності органів місцевого самоврядування. Формування ринкових відносин в Україні. 2016. № 2. С. 86–91.

2. 2.Бюджетний кодекс України: від 21.06.2001 р. №2543-14. Х.: ТОВ «Одіссей», 2006. 104 с.

3. 3.Джерела доходів місцевих бюджетів. URL: http://decentralization.gov.ua/news/7476

4. 4.Єфремова І. І. Місцеві бюджети та бюджети місцевого самоврядування: проблеми правового визначення. Форум права. 2009. № 1. С. 157-16

5. 5.Офіційний сайт Вінницької обласної Ради. доступу: https://vinrada.gov.ua/main.htm

6. 6.Офіційний веб-сайт Департаменту фінансів Вінницької обласної державної адміністрації. URL: vingfu.gov.ua/

Калганова О. А.,
к.ю.н., доцент, заступник начальника кафедри фінансових розслідувань, Університет державної фіскальної служби України
Сулима В. В.,
курсант ФППППКППМ, Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ФІНАНСОВІ РОЗСЛІДУВАННЯ: ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ

Попри активне використання на практиці терміна «фінансові розслідування», його значення у вітчизняній науці практично не вивчено. У науковій сфері бракує досліджень не лише щодо сфери застосування цього поняття, його предмета, суб'єктів, методики та методології, а й стосовно визначення сутності категорії. Спробу проаналізувати зміст фінансових розслідувань здійснено в наукових працях А. Р. Горюнова, А. В. Дєдкова, С. І. Лепського, В. І. Мельника, В. А. Некрасова, М. А. Піменова, С. С. Чернявського, Г. Л. Чигриної, А. Г. Чубенка та ін.

Термін «фінансові розслідування» активно вживають міжнародні організації, створені для боротьби з відмиванням коштів, серед яких FATF, CFATF тощо. Крім того, у розвинених країнах звичною практикою є обов'язкове проведення фінансового розслідування паралельно, наприклад, із документуванням діяльності злочинних угруповань зі збуту наркотичних засобів (США). Це і норма, і алгоритм дій. Ідеться, зокрема, про посадові злочини, які належать до корупційних правопорушень, тим більше у сфері господарської діяльності.

У загальному значенні фінансові розслідування тлумачать як збирання, закріплення, усебічний розгляд, вивчення фінансової звітності та відстеження

фінансових операцій, що спрямовані на виявлення протиправних діянь, пов'язаних з отриманням, використанням або розподілом фінансових ресурсів, наприклад, підробка цінних паперів або грошей, відмивання грошей, шахрайство з кредитними картками, порушення податкового законодавства тощо.

Детально тлумачення змісту та особливостей фінансових розслідувань наведено у Звіті FATF (ФАТФ) «Керівництво ФАТФ з фінансових розслідувань: оперативні питання» (2012), де зазначено, що фінансове розслідування містить збирання, зіставлення та аналіз усієї наявної інформації з метою сприяння кримінальному переслідуванню та позбавлення злочинців їх доходів та засобів вчинення злочину [1, с. 9-10].

На думку М. А. Піменова, фінансові розслідування – це процесуальна діяльність, пов'язана зі збором, закріпленням, всебічним розглядом, вивченням істотних обставин учиненого правопорушення, пов'язаного з посяганням на відносини у сфері формування, розподілу, перерозподілу та використання фондів грошових засобів (фінансових ресурсів) суб'єктів економічних відносин» [2].

Д. В. Долбнєва вважає, що «фінансові розслідування з точки зору процесуальної діяльності – це збір, усесторонній розгляд, вивчення існуючих обстави здійсненого порушення у сфері фінансово-економічних відносин, що виникає у процесі розподілу і перерозподілу вартості фондів грошових засобів суб'єктів фінансово-економічних відносин» [3, с. 26].

Інші вчені вважають, що головною метою фінансового розслідування є виявлення та документування фактів руху грошових коштів під час здійснення злочинної діяльності, зв'язків між джерелами походження грошових коштів і тим, коли вони були одержані та де зберігаються, що може стати доказом та джерелом інформації про злочинну діяльність. Виявлення, вивчення та фіксація ознак загроз економічній безпеці, а також встановлення причиново-наслідкового зв'язку між факторами й причинами, що їх зумовили, і є основною задачею фінансового розслідування.

Адже лише після того, як за результатами цього розслідування буде встановлено загрози й ризики, їх причини, з'явиться можливість прийняти адекватне управлінське рішення щодо боротьби з економічною злочинністю та забезпечення економічної безпеки [1, с. 10].

Е. А. Кондратьєва та А. Р. Горюнов вважають, що під фінансовими розслідуваннями як процесуальною діяльністю необхідно розуміти «сбор, всестороннее рассмотрение, изучение существенных обстоятельств совершенного нарушения в сфере денежных отношений, возникающих в процессе распределения и перераспределения стоимости валового общественного продукта и части национального богатства в связи с формированием, распределением и использованием фондов денежных средств» [4].

Враховуючи викладене вище, а також процесуальний, економічний, криміналістичний та кримінологічний аспекти фінансових розслідувань, можемо надати власне визначення розглядуваного інституту: «фінансові розслідування – це діяльність уповноважених суб'єктів, спрямована на виявлення, попередження, розкриття та розслідування правопорушень, пов'язаних із посяганнями на відносини у сфері формування, розподілу, перерозподілу та використання фондів грошових засобів (фінансових ресурсів) суб'єктів економічних відносин».

Список використаних джерел

1. Фінансові розслідування у сфері протидії легалізації злочинних доходів в Україні [Текст] : метод. рек. / [С. С. Чернявський, О. Є. Користін, В. А. Некрасов та ін.]. К. : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 164 с.

2. Пименов Н. А. Финансовые расследования: основные подходы. *Вестник Финансовой академии*. 2003. № 1 (25). URL : http://www.fa.ru/org/div/edition/vestnik/journals/2003%20%E2%84%961.pdf

3. Долбнєва Д. В. Шляхи трансформації системи боротьби з економічними злочинами в Україні з урахуванням досвіду країн Європейського Союзу. *Scientific Journal «ScienceRise»*. 2019. №2-3(55-56). С. 21-27.

4. Кондратьева Е. А., Горюнов А. Р. Финансовые расследования: основные подходы. *Вестник Финансовой академии*. 2003. № 1 (25). URL : http://www.fa.ru/org/div/edition/vestnik/journals/2003%20%E2%84%961.pdf.

Самілик Г. М.,
Хельменко О. В.,
студент ПММО 19-1
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ВИЯВЛЕННЯ ТА РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИНІВ В КРЕДИТНО-ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ

В умовах формування ринкових відносин кредитно-фінансова діяльність є однією з найважливіших у сфері економіки. Особливу роль у цій діяльності відіграє одна з основних функцій банку — кредитування суб'єктів господарської діяльності та громадян. Крім банків, кредиторами можуть виступати інші кредитно-фінансові установи — фонди, асоціації, ломбарди та ін.[5].

Особливість вчинення злочинів у кредитно-фінансовій сфері полягає в тому, що вони характеризуються:

1) значним розміром заподіяної матеріальної шкоди;

2) високим рівнем латентності злочинів;

3) використанням банківської системи для витоку незаконно здобутих капіталів за кордон та відмивання коштів, здобутих злочинним шляхом;

4) безпосереднім зрощування діяльності організованих злочинних угруповань із посадовими особами у кредитно-фінансовій сфері;

5) поширенням корупційних діянь.

Корупційні дії у кредитно-банківському секторі найчастіше проявляються у вигляді:

— сприяння щодо надання згоди та підтримки у створенні фіктивних підприємницьких структур (переважно "біля" великих підприємств) для "перекачування" засобів з цих підприємств на рахунки новостворених фірм;

— укладання збиткових для держави комерційних угод (оренди, купівлі-продажу, поставки тощо);

— надання банківських гарантій без достатніх реальних відповідних зобов'язань;

— інвестування комерційних структур за рахунок державного бюджету;

— надання кредитів та позик з метою їх подальшого привласнення;

— особистого сприяння злочинцям, зокрема шляхом протидії розслідуванню (розголошення службової інформації, фальсифікація матеріалів, що викривають злочинців, тиск на органи розслідування тощо) [4].

Особи, які вчиняють економічні злочини, як особливий тип злочинця, вирізняються з-поміж інших такими характерологічними ознаками: вищий освітній та інтелектуальний рівень, краще матеріальне становище, комунікабельність, хороші організаційні здібності, стриманість у взаєминах з оточенням, емоційна стійкість [1, с. 47–49]. У зарубіжній кримінології їх, зазвичай, називають злочинцями “у білих комірцях”. За даними американської корпорації з досліджень у галузі бізнесу, зокрема, у США так звані “білокомірцеві злочинці” завдають суспільству збитків у 17 разів більше, аніж крадії та грабіжники, разом узяті [2, с. 33]. Статусно-рольовий комплекс економічних злочинців відзначається домінуванням службових, професійних статусів та ролей над гендерними. Їх характеризує так звана «роздвоєна аномічна свідомість» (поєднання релігійних уявлень і забобонів, матеріалістичних та ідеалістичних настанов, традиційної моралі та кримінальних “понять”), а також відсутність генералізуючої лінії, якій би підпорядковувалися всі інші компоненти особистості [3, с. 94]. Особливості особистості економічного злочинця диференціюються залежно від виду вчиненого злочину. Так, наприклад, шахрайства у сфері банківського кредитування переважно вчинюють чоловіки (70 %). Найбільша кримінальна активність припадає на вікову групу від 30 до 40 років (60 %), тобто на працездатну, економічно активну, зрілу частину населення. Переважна більшість осіб, які вчинили шахрайства у сфері кредитування, мали спеціальну освіту (економічну – 61 %; технічну – 36 %; юридичну – 3 %). 81 % осіб мали вищу освіту; 18 % – середню спеціальну освіту та лише 1 % – середню. Більшість осіб займали високе службове становище і мали високі доходи. У 81 % випадків

шахрайства з фінансовими ресурсами вчинялися за участю керівників (директори, головні бухгалтери, засновники та власники підприємств). Близько 69 % осіб, які вчинили шахрайства з фінансовими ресурсами, працювали понад 1 рік; 18 % – від 6 до 12 місяців; 10 % – від 1 до 3 місяців; 3 % – до 1 місяця. В окремих етапах злочинної діяльності брали участь підставні особи з-поміж осіб, які не мали постійної роботи та певного місця проживання, вели аморальний спосіб життя або були психічно хворі тощо. Питома вага серед них раніше засуджених за шахрайства з фінансовими ресурсами доволі низька (5 %) [6].

Планування розслідування посягань на валютні ресурси може викликати необхідність встановлення та перевірки фактів, пов'язаних із вчиненням інших злочинів. З цією метою до плану розслідування, залежно від обставин справи, включаються такі питання, що підлягають з'ясуванню: умови роботи підприємства, установи або організації в зовнішньоекономічній діяльності; коло службових прав та обов'язків осіб, які беруть участь у цих операціях; сутність неправомірних дій (бездії) вказаних осіб; місце, час та спосіб вчинення неправомірних дій; ухилення від виконання певних дій; тривалість злочину (багатоепізодний чи складається з одного епізоду); обов'язки та їх фактичне виконання певною службовою особою; чи спричинена шкода неправильними діями (бездіяльністю) особи — учасника зовнішньоекономічної операції; причинний зв'язок між діями (бездіяльністю) та шкідливими наслідками, що настали; розмір шкоди, спричиненої внаслідок зовнішньоекономічної операції злочинними діями (бездіяльністю) її учасників; мета та мотиви злочину даного виду; відомості про особу обвинуваченого (підозрюваного); обставини, що сприяли вчиненню злочину. У процесі розслідування злочинів, пов'язаних з приховуванням валютної виручки, велике значення має проведення таких слідчих дій, як огляд, обшук, виїмка, допит, призначення експертиз. Особливістю проведення огляду, обшуку та виїмки при розслідуванні даної категорії справ є те, що ці злочини здебільшого вчиняються «документальними» способами, у зв'язку з чим великого значення набуває відшукання, вилучення, огляд відповідних бухгалтерських та банківських документів, що відображають зовнішньоекономічні операції суб'єкта підприємництва. Для проведення цих слідчих дій у деяких випадках доцільне залучення спеціалістів — економістів, бухгалтерів, аудиторів, митних брокерів та ін. Як правило, у процесі розслідування необхідне отримання певної інформації та документів зарубіжних банківських установ, а також від іноземних юридичних осіб. Для цього через дипломатичні представництва цих країн направляються доручення в зарубіжні правоохоронні органи з метою отримання необхідної інформації та документів. Процедура отримання вказаної інформації та документів спрощується, якщо з конкретною державою Україна має двосторонню угоду про співробітництво у даній сфері або ці держави є учасниками Конвенції про взаємодопомогу

(наприклад, «Угода про взаємодію міністрів внутрішніх справ незалежних держав у сфері боротьби зі злочинністю», членами якої є держави СНД).При проведенні допитів слідчому дуже важливо володіти відповідними знаннями з бухгалтерського обліку, банківської справи та бути обізнаним у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності. Під час проведення досудового слідства призначення та проведення судово-економічної експертизи здійснюється з метою:

1) з'ясування суперечностей між матеріалами документальної перевірки та матеріалами кримінальної справи;

2) усунення суперечностей між результатами первинної та наступними документальними перевірками;

3) підтвердження розміру матеріальної шкоди, встановленого за матеріалами документальної перевірки;

4) встановлення фактів порушення валютного законодавства, що призвели до приховування валютних цінностей;

5) встановлення правильності оформлення фінансово-господарських операцій, руху грошових коштів та їх відповідності встановленим вимогам щодо ведення бухгалтерського обліку, звітності та чинних нормативних актів;

6) перевірки правильності методів дослідження при проведенні документальних перевірок і об'єктивності отриманих висновків;

7) встановлення фінансових підстав правильності відмови ревізуючих осіб у прийнятті від осіб суб'єкта підприємницької діяльності, що перевіряється, документів, наданих для пояснення виявлених порушень валютного законодавства;

8) встановлення стану бухгалтерського обліку та звітності на підприємстві, що перевіряється, та відповідності його встановленому порядку;

9) встановлення обставин, пов'язаних з бухгалтерським обліком, що сприяли приховуванню валютних цінностей, а також формулювання пропозицій щодо їх усунення;

10) встановлення кола осіб, відповідальних за повноту та правильність дотримання валютного законодавства, і тих, які припустились вказаних порушень;

11) встановлення бухгалтерських способів приховування валютної виручки[5].

Список використанних джерел

1. Антонян Ю. М. Личность корыстного преступника / Антонян Ю. М., Голубев В. П., Кудряков Ю. Н. – Томск.: Изд-во Томского ун-та, 1989. – 160 с.

2. Анікіна Т. М. Стан злочинності та її профілактика в деяких країнах в сучасних умовах / Т. М. Анікіна // Матеріали 3-ї студентської конференції з кримінології: Проблеми попередження злочинності в сучасних умовах, 25 листопада 2003 р. – Харків: ХЮА, 2003. – С. 32–37.

3. Коваленко В. В. Профілактика економічної злочинності в Україні: Концептуальні засади, організаційно-правові основи, проблеми управління: [монографія] / В. В. Коваленко. – Х.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. – 420 с.

4. Користін О.Є. Економічна безпека : навч. посіб. / О.Є. Користін,. О.І. Барановський, Л.В. Герасименко. – К. : КНУВС, 2010. – 368 с.

5. Криміналістика: Підруч. для студ. юрид. спец. вищ. закл. освіти / За ред. В. Ю. Шепітька. — 2-ге вид., переробл. і допов. — К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. — 728 с.

6. Якимова С. В. Особистість економічного злочинця / С. В. Якимова, В. С. Боровікова // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки. - 2016. - № 837. - С. 521-527.

Омельчук Л. В.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики, Університет державної фіскальної служби України
Ющенко Д. А.,
здобувач вищої освіти ННІ Права Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМИ ТИМЧАСОВОГО ДОСТУПУ ДО РЕЧЕЙ І ДОКУМЕНТІВ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Під час здійснення підприємницької діяльності платники податків часто зіштовхуються з проблемами розуміння вимог слідчих органів і їх виконання. Так, отримавши лист, в якому йдеться про тимчасовий доступ до речей і документів суб'єкта підприємницької діяльності, виникають складнощі, зумовлені незнанням законодавства, процесуальними помилками слідчих органів або у зв'язку з умисним невиконанням Закону, внаслідок чого досудове розслідування затягується.

У зв'язку з цим, необхідно детально проаналізувати законодавство, що регламентує законність вимог слідчих органів та визначає порядок надання доступу до речей і документів.

Відповідно до статті 85 Податкового кодексу України при проведенні перевірок посадові особи контролюючого органу мають право отримувати у платників податків належним чином завірені копії первинних фінансово-господарських, бухгалтерських та інших документів, що свідчать про приховування (заниження) об'єктів оподаткування, несплату податків, зборів, платежів, порушення вимог іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи. Такі копії повинні бути засвідчені підписом платника податків або його посадової особи та скріплені печаткою (за наявності).[4, ст. 85]

Забороняється вилучення оригіналів первинних, фінансово-господарських, бухгалтерських та інших документів за винятком випадків, передбачених кримінальним процесуальним законодавством.

Згідно з п. 78.1.1. якщо отримано податкову інформацію, що свідчить про порушення платником податків валютного, податкового та іншого не врегульованого цим Кодексом законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, якщо платник податків не надасть пояснення та їх документальні підтвердження на обов'язковий письмовий запит контролюючого органу, в якому зазначаються порушення цим платником податків відповідно валютного, податкового та іншого не врегульованого цим Кодексом законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, протягом 15 робочих днів з дня, наступного за днем отримання запиту. У разі ненадання протягом 15-ти днів з дня отримання вимоги чи в разі відмови у видачі документів, такі документи будуть вилучені в порядку статті 234 КПК України (тобто в рамках обшуку), а контролюючий орган матиме право провести документальну позапланову перевірку такого платника податків з посиланням на пп. 78.1.1. Податкового кодексу України.[4, пп. 78.1.1.] [3, ст. 234]

Однак, це є загальні норми, що містять більш роз'яснювальний характер, аніж правозастосовний, які підприємство ні до чого не зобов'язують, а тому, слідчим органам необхідно посилатися на порядок отримання тимчасового доступу до речей та документів регламентований Главою 15 КПК України.

Вищий антикорупційний суд відносно недавно опублікував статистику за період з 05.09.2019 до 05.12.2019. За цей час до суду надійшло 3117 процесуальних звернень. Статистичні дані за цей період вказують, що більшу частину серед клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, що надійшли та були розглянуті слідчими суддями Вищого антикорупційного суду України були клопотання про надання тимчасового доступу до речей і документів. [6]

Відповідно до ст. ст. 159-166 КПК України визначається порядок тимчасового доступу до речей і документів органу досудового розслідування та встановлюється відповідний алгоритм дій. [3, ст. ст. 159-166]

Згідно зі статтею 159 КПК України, тимчасовий доступ до речей і документів полягає у наданні стороні кримінального провадження особою, у володінні якої знаходяться такі речі і документи, можливості ознайомитися з ними, зробити їх копії та вилучити їх (здійснити їх виїмку).[3, ст. 159]

Окремо варто зазначити, що тимчасовий доступ до речей та документів здійснюється на підставі ухвали слідчого судді, суду. А тому, щоб уникнути спорів, у вимогах слідчих органів повинні міститися посилання на відповідну ухвалу.

За рішенням слідчого судді може бути надано тимчасовий доступ слідчому до конкретних документів та речей підприємства, при цьому повинно бути обов'язково

зазначено, чи з правом вилучення чи без права вилучення оригіналів таких документів. Варто зазначити, що документи/речі можуть бути вилучені, якщо сторона кримінального провадження доведе наявність достатніх підстав вважати, що без такого вилучення існує реальна загроза зміни або знищення речей чи документів, або таке вилучення необхідне для досягнення мети отримання доступу до речей і документів. При цьому, на вимогу особи, яка надала документи слідчому, останній повинен залишити копії вилучених документів.

Як показує практика, слідчий орган, як правило, у своїх клопотаннях не наводить належних та достатніх підстав для обгрунтування необхідності вилучення саме оригіналів документів.[5]

А тому, задля уникнення конфліктних ситуацій, необхідно грунтовно підійти до питання тимчасового доступу до речей і документів й зазначати підстави в клопотанні до слідчого судді, суду, які будуть достатніми для здійснення даного заходу забезпечення кримінального провадження й отримання відповідних доказів про вчинення правопорушення суб'єктом підприємницької діяльності.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 №254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80 (дата звернення 10.05.2020)
2. Кримінальний кодекс України: Закон від 05.04.2001 № 2341-III (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131)
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14 (дата звернення 10.05.2020)
4. Податковий кодекс України: Закон від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення 10.05.2020)
5. Інформаційне агентство ЛІГАБізнесІнформ, 2007-2020 // Вимога слідчого надати документи на підставі статті 93 КПК – незаконна / URL: https://blog.liga.net/user/okubrak/article/36466 (дата звернення 11.05.2020)
6. Огляд причин відмови слідчими суддями Вищого антикорупційного суду в задоволенні клопотань, скарг і заяв, поданих на стадії досудового розслідування кримінального провадження, за період з 05.09.2019 по 05.12.2019 / Вищий антикорупційний суд. URL: https://hcac.court.gov.ua/userfiles/media/VAKS/statistics/review_12.2019.pdf (дата звернення 10.05.2020)

Панель 7
БАНКІВСЬКА СИСТЕМА. ФІНАНСОВІ РИНКИ

Богріновцева Л. М.,
к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків
Університет державної фіскальної
служби України
Блохіна М. М.,
студентка ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Страховий ринок є важливим сектором економіки кожної країни, оскільки виступає не лише ефективним ринковим механізмом управління ризиками, а й створює умови для мобілізації довгострокових інвестицій та їх перерозподілу між різними сегментами економіки. Ключовою ланкою на страхового ринку є страхові компанії, які акумулюють грошові кошти від юридичних і фізичних осіб з метою їх захисту від непередбачуваних або передбачуваних подій настання яких є невідворотним. Тому у сучасних умовах ринкової економіки постійно зростають вимоги до фінансової стійкості страховиків, що в свою чергу вимагає сприятливих показників ефективності роботи страхових компаній в умовах постійних змін зовнішнього і внутрішнього середовища.

Для більш детального аналізу страхового ринку необхідно розглянути динаміку кількості страхових компаній (табл. 1). Це допоможе оцінити загальний потенціал зазначених фінансових установ стосовно обсягів надання страхових послуг.

Так, за даними табл. 1, можемо спостерігати, що загальна кількість страхових компаній станом на 31.12.2019 року становила 233. Кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, так за 2019 рік порівняно з 2018 роком, кількість компаній зменшилася на 48, а порівняно з 2017 роком зменшилася на 61. Необхідно відзначити, що характерною рисою розвитку страхового ринку України є те, що він на 90,13 % складається зі страхових компаній «non-Life» і лише 9,87 % із страхових компаній «Life».

Таблиця 1

Кількість страхових компаній в Україні у 2014-2019 рр.

К-ть страхових компаній	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2019
Загальні кількість	382	361	310	294	281	233
в т.ч. СК "Life"	57	49	39	33	30	23
в т.ч. СК "non-life"	325	312	271	261	251	210

Джерело: складено на основі даних [3].

Щорічне зменшення кількості страхових компаній зумовлено недостатньою їх капіталізацією, низькою якістю активів, девальвацією національної валюти, нестабільною внутрішньою політичною та економічною ситуацію в країні [1, с. 16]. Також до перелічених причин слід додати недостачу довіри до страхової системи в цілому та вільних коштів у населення.

Також для аналізу страхового ринку слід розглянути показники розвитку страхових компаній України, які представимо у табл. 2.

Таблиця 2

Показники діяльності страхових компаній України у 2014-2019 рр., млн. грн

Показник	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2019
Валові страхові премії	26 767,3	29 736,0	35 170,3	43 431,8	49 367,5	53 001,2
Валові страхові виплати	5 065,4	8 100,5	8 839,5	10 536,8	12 863,4	14 338,3
Рівень валових виплат, %	18,9%	27,2%	25,1%	24,3%	26,1%	27,1%
Чисті страхові премії	18 592,8	22 354,9	26 463,9	28 494,4	34 424,3	39 586,0
Чисті страхові виплати	4 893,0	7 602,8	8 561,0	10 256,8	12 432,6	14 040,5
Рівень чистих виплат, %	26,3%	34,0%	32,3%	36,0%	36,1%	35,5%
Обсяг сформованих страхових резервів,	15 828,0	18 376,3	20 936,7	22 864,4	26 975,6	29 558,8
Загальні активи страховиків	70 261,2	60 729,1	56 075,6	57 381,0	63 493,3	63 866,8
Обсяг сплачених статутних капіталів	15 120,9	14 474,8	12 661,6	12 831,3	12 636,6	11 066,1

Джерело: складено на основі даних [3].

З даних табл. 2 видно, що обсяги валових та чистих страхових премій протягом 2014-2019 років поступово збільшувалися. Це явище спричинено підвищенням ефективності діяльності страхових компаній та конкуренції на страховому ринку. Валові та чисті страхові виплати протягом 2014-2019 років також зростали помірними темпами за рахунок збільшення відшкодування з автострахування та окремих видів майнового страхування. З 2014 року обсяги страхових резервів почали стрімко зростати. Обсяги страхових резервів з 2014 по 2019 рік зросли майже на 86%, тобто на 13 730,8 млн. грн. Негативною тенденцією аналізованого періоду часу стало помітне зниження обсягів активів страховиків, що пов'язано з поступовим зменшенням кількості страхових компаній на ринку.

Збільшення валових страхових премій відбулося по таким видам страхування: автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка») (збільшення валових страхових платежів на 2 135,1 млн грн (16,5%)); медичне страхування (збільшення валових страхових платежів на 983,6 млн грн (28,2%)); страхування життя (збільшення валових страхових платежів на 717,9 млн грн (18,4%)); страхування медичних витрат (збільшення валових страхових платежів на 539,6 млн грн (40,1%)); страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ (збільшення валових страхових платежів на 249,2 млн грн (5,5%)); страхування майна (збільшення валових страхових платежів на 164,6 млн грн (2,6%)); страхування від нещасних випадків (збільшення валових страхових платежів на 118,0 млн грн (6,7%)). Водночас, зменшилися валові страхові премії зі страхування фінансових ризиків (зменшення валових страхових платежів на 737,9 млн грн (14,4%)); авіаційне страхування (зменшення валових страхових платежів на 338,0 млн грн (32,4%)); страхування відповідальності перед третіми особами (зменшення валових страхових платежів на 328,5 млн грн (12,8%)); страхування вантажів та багажу (зменшення валових страхових платежів на 64,0 млн грн (2,2%)) [3].

Незважаючи на незначний ріст основних показників страхового ринку, стан розвитку даного сегменту економіки є недостатнім для подальшого соціально-економічного зростання та забезпечення добробуту населення країни. Кількість страхових компаній з кожним роком зменшується, що є негативною тенденцією на ринку. Крім того ринок страхування життя має досить низький рівень розвитку через низку проблем, основними з яких є недостатність коштів у населення та, перш за все, недовіра до страхових компаній. Високий рівень інфляції, що створює диспропорції у вартості страхових премій і кінцевих виплат та дестабілізує ринок страхування життя, досить низька конкуренція за якісною

складовою страхових послуг, недостатній розвиток довгострокового страхування життя, пенсійних ануїтетів та інших видів накопичувального страхування, низький рівень капіталізації, платоспроможності та ліквідності страховиків [2], – все це є несприятливими тенденціями на страховому ринку.

Основними напрямами вирішення проблем розвитку страхового ринку України в умовах нестабільності ринкової економіки мають стати: створення умов подальшої адаптації законодавчої бази України у сфері страхування до законодавства ЄС; розробка та затвердження єдиної державної концепції розвитку страхового ринку України, яка мала б реальне фінансове підґрунтя; підвищення платоспроможності та зацікавленості населення в страхових послугах; створення системи, яка забезпечила б захист прав споживачів страхових послуг; комплексний контроль таких параметрів діяльності страховиків як внутрішня система управління та контролю за ризиками, прозора фінансова звітність, виявлення недоліків у діяльності страховиків на ранніх стадіях їх розвитку [2].

Також, задля покращення ситуації вітчизняним страховикам необхідно переймати зарубіжний страховий досвід та змінювати власні моделі функціонування, зокрема вдосконалювати механізм державного регулювання діяльності страхових компаній, адаптувати до світових стандартів страхове законодавство, впроваджувати новітні технології зі страхування та новітні стандарти якості обслуговування в цій сфері [4, с. 90].

Загалом, варто зазначити, що незважаючи на те, що страховий ринок України характеризується низьким рівнем розвитку та має ряд невирішених проблем, він поступово адаптується до вимог європейського та світового ринків та має значний потенціал, що у майбутньому дозволить йому, у разі виконання запропонованих рекомендацій вирішити окреслені нами проблем та забезпечити стабільний розвиток національної економіки, стимулюватиме інтеграцію України до регіональних та світових страхових ринків та слугуватиме підґрунтям покращення добробуту населення країни.

Список використаних джерел

1. Богріновцева Л. М., Житар М. О., Чамор Г. С. Фінансова стійкість страхових компаній: управління ризиками. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*, № 1, 2019. С. 7-19

2. Журавка О. С., Васильчук А. Ю. Аналіз сучасного стану страхового ринку України. *Ефективна економіка.* 2017 р. Вип. 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op= 1&z =5493

3. Підсумки діяльності страхових компаній *Фориншурер*. URL: https://forinsurer.com/stat

4. Рудь І. Ю. Страховий ринок України: аналіз та перспективи розвитку. *Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019 р. Вип. 23(2). С. 87-91.

Колісник О. П,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Університет державної фіскальної
служби України
Богайчук В. О., Скидан В. В.,
курсанти факультету перепідготовки
підготовки та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції,
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Сучасний етап розвитку економіки України характеризується деструктивним впливом соціально-економічних, політичних, інституційних факторів. Крім того, значний негативний внесок у економіку нашої держави внесла всесвітня пандемія коронавірусу, а саме: запровадження заходів стосовно її протидії, що значно вплинула на світовий ринок. Тому великого значення набуває стабілізація функціонування банківського сектору як ключового суб'єкта сталого розвитку економічної системи держави загалом. Тільки через ефективну банківську систему можна здійснити реструктуризацію економіки, якої так потребує Україна.

Крім того, підписання Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом стало вирішальним поштовхом до реформування фінансового сектору економіки. Вибір європейської моделі розвитку та розбудови фінансового

сектору створює можливості для подолання кризових явищ та побудови ринкового конкурентоспроможного середовища.

Широкий багатофакторний аналіз стосовно досліджуваної теми проводили такі науковці, як: В.О. Базилевич, І.Є. Семенча, О.О. Паценко, І.І. Лютий та інші.

Слід зазначити, що банківська система України сьогодні перебуває у процесі посткризового відновлення. Фінансова криза показала нездатність банківської системи України подолати несприятливі явища в економіці та її потребу в запровадженні низки реформ, спрямованих на стабілізацію стану банківського сектору.

Сьогодні основними документами, що визначають курс розвитку вітчизняної банківскої системи та принципи її структурної перебудови, є «Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року», «Засади стратегічного реформування державного банківського сектору до 2025 року».

Доцільно зазначити, дані програми реформ генерують основні завдання, які ставить держава для комплексного сталого розвитку економіки загалом і банківського сектору зокрема, а саме: виведення з ринку неплатоспроможних банків; підвищення капіталізації; розкриття власників; очистка від «сміттєвих» активів; захист кредиторів, споживачів та інвесторів; відновлення довіри; розвиток інфраструктури; очищення фінансового сектору; перезавантаження фінансового сектору; створення передумов для довгострокового сталого розвитку фінансового сектору.

Так, згідно Постанови НБУ № 242 від 7 квітня 2016 р. банки, статутний капітал яких не відповідає вимогам частини першої статті 31 Закону України «Про банки і банківську діяльність», зобов'язані змінити його розмір відповідно до вимог цього закону. Тому через це велику кількість банківських установ, що не відповідала вимогам зазначеної Постанови та Закону України «Про банківську діяльність», було ліквідовано, а деякі з них перебувають у процесі санації [1].

Як слушно зазначає І.Є. Семенча, за 2019 рік ліцензію НБУ мали 82 банківські установи (в т.ч. 38 банків з іноземним капіталом). На кінець 2018 року кількість функціонуючих банківських установ скоротилася на 15% проти 2017 р. та на 30% проти 2016 р. [5].

Протягом аналізованого періоду в структурі власності банківської системи України відбувалися значні зміни. Внаслідок переходу системного ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» у стовідсоткову власність держави частка державних банків в

структурі активів БСУ значно зросла та станом на 01.01.2018 р. становила 52%. Частка банків з приватним українським капіталом становила близько 13%, банків іноземних банківських груп – 35% [3].

В.О. Базилевич виділяє такі проблеми функціонування банківської системи, як: скорочення кількості банків; значний відтік депозитів через «дедоларизацію»: навіть найбільш надійні банки через ризики не готові працювати з валютою. Автор зазначає, що окремі надійні банки за доларовими депозитами дають символічні 0,01%, виконуючи лише роль «сейфа». Проте навіть за таких умов доларизація вкладів зросла на 1,4% через ефекти послаблення гривні. Іншими проблемами, на його думку, є висока частка непрацюючих кредитів; дороговизна кредитних ресурсів та законодавча незахищеність кредиторів в Україні; низький рівень ризик-менеджменту більшості банків. Багато банків України не приділяли належної уваги управлінню кредитним ризиком та ризиком ліквідності, що призвело до зростання проблемної заборгованості в кредитному портфелі і неможливості виконувати свої зобов'язання в строк; генерування банківською системою України збитків [2].

Отже, резюмуючи можна прийти до висновку, що глобалізація фінансових ринків генерує як негативні, так і позитивні аспекти. Основними перевагами можна вважати розширення асортименту фінансових послуг та підвищення якості їх надання, збільшення обсягів інвестиційних потоків. Стосовно проблем можна виділити такі, як: скорочення кількості банків; значний відтік депозитів через «дедоларизацію»; збільшення ризиків зовнішніх шоків; висока частка непрацюючих кредитів; дороговизна кредитних ресурсів та законодавча незахищеність кредиторів в Україні; низький рівень ризик-менеджменту більшості банків.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України: Постанова від 17.04.2016 р. № 242. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/%20show/v0242500-16

2. Базилевич В.О. Розвиток фінансового ринку в сучасних умовах. *Фінанси України*, 2017. С. 5 –12.

3. Лютий І.І. Вплив держави на ринок фінансового капіталу України. *Фінанси України*, 2014. С. 63—72.

4. Паценко О.О. Особливості розвитку сучасної структури світового фінансового ринку. *Міжнародна економічна політика*, 2012. С. 179—208

5. Семенча І.Є. Фінансовий стан банку у розрізі реформування банківської системи України. Тернопільський національний економічний університет.Економічний аналіз: зб. наук. Праць. *Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка»,* 2019. Том 27. № 2. С. 122–129

Поснова Т. В.,
к.е.н., доцент кафедри економічної теорії,
Університет державної фіскальної
служби України
Боруц О. Р.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Насамперед стратегія розвитку фінансової системи України передбачає найефективніші шляхи її досягнення і систему довгострокових цілей фінансової діяльності.

Визначаються такі головні цілі реалізації стратегії:

1. Сприяння сталому економічному зростанню України.
2. Покривання макрофінансової стабільності.
3. Вищий рівень технологічності та надійності фінансової системи.
4. Здобуття європейських стандартів на фінансовому ринку.
5. Підвищення довіри до фінансового ринку.
6. Виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та інших міжнародних договорів України [2].

Варто розглянути стратегічні цілі фінансової державної політики напряму Фінансова стабільність, першою з яких є дійове регулювання фінансового сектору та поліпшення наглядових підходів. Далі розглядаються такі цілі як: світла фінансова галузь, стосовно фінансових вибухів чи шоків – це стійкість,

вища якість корпоративного управління та управління ризиками у фінансовій галузі. Найголовнішою ціллю вважається світла фінансова галузь, адже головною проблемою в нашій країні є корупція. Також під час криз варто мати міцну стійкість [6].

Другий напрям, на який варто звернути увагу, це макроекономічний розвиток, який розглядає такі цілі: державні фінанси мають мати забезпечену стійкість, сприяння кредитуванню економіки, посилення обори прав кредиторів та інвесторів, залучення довгострокових ресурсів завдяки створенню умов для них. Такий тип розвитку є дуже вадливим для нашого економічного регулювання та зростання фінансової галузі держави.

Третім напрямом є фінансова інклюзія, яка передбачає рівний доступ, якість, використання, добробут. Головними цілями є: підвищення досяжності та рівня використання фінансовими послугами, для споживачів фінансових послуг є підвищення їхніх прав та останньою ціллю є здобуття вищого рівня фінансової грамотності населення [1].

Майже третина населення світу, сьогодні, не мають доступу до базового банківського рахунку, тому міжнародні організації, які є провідними визначають фінансову інклюзію однією з цілей фінансової діяльності.

Передостаннім стратегічним напрямом є розвиток фінансових ринків.

Доречно розглянути такі цілі: підтримка розвитку ринків небанківських фінансових послуг, результативна інфраструктура ринків капіталу, утворення ліквідних ринків фінансових приладь та механізмів(інструментів) пониження ризиків здійснення фінансових процедур, у світовий фінансовий простір має бути інтегрований фінансовий ринок України. Всі цілі згадані вище є дуже важливими [4].

Інноваційний розвиток є останнім напрямом який передбачає: відкрита архітектура фінансового ринку та оверсайта має бути розвинена, розвиток ринку FinTech, цифрових технологій та платформ регуляторів забезпечуватиметься, розвиток SupTech&RegTech та набуття популярності цифрової економіки [3].

Комітет з фінансового розвитку при Раді з фінансової стабільності є інструментом моніторингу та контролю реалізації стратегії. Це дасть змогу координувати діяльність членів, визначати спільні дії, застосовувати світлий механізм прийнятих рішень та ті самі стандарти проектної діяльності.

Можна зробити такий висновок, такі стратегічні цілі розвитку фінансового сектору України є успішними, але остаточний результат ми побачимо пізніше. Для успішного результату потрібно докладати багато зусиль і навіть ми – прості люди, повинні докладати зусилля для цього розвитку, адже потрібно починати з

себе. Для кожної людини, яка мислить здорово, є важливий фінансовий стан країни, в якій вона живе.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL : http://nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/sk_%202013.pdf.
2. 2.Офіційний сайт Ліги страхових організацій України. URL: http://uainsur.com/.
3. 3.Петров А. Проблеми перестрахування в Україні. Трістар. 2011. №5 (27). С. 12–22.
4. 4.Національний банк України. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Strategija_financovogo_sectoru_ua.pdf
5. 5.Національний банку України. Фінансова інклюзія. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=3961976&cat_id=3115908
6. Старостенко Г. Г., Онишко С. В., Поснова Т. В. Національна економіка: навч. посібник. Київ: Ліра-К, 2016. 432 с.

Гурочкіна В. В.,
доцент кафедри економіки підприємства,
Університет державної фіскальної
служби України
Будзинська М. С.,
Студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

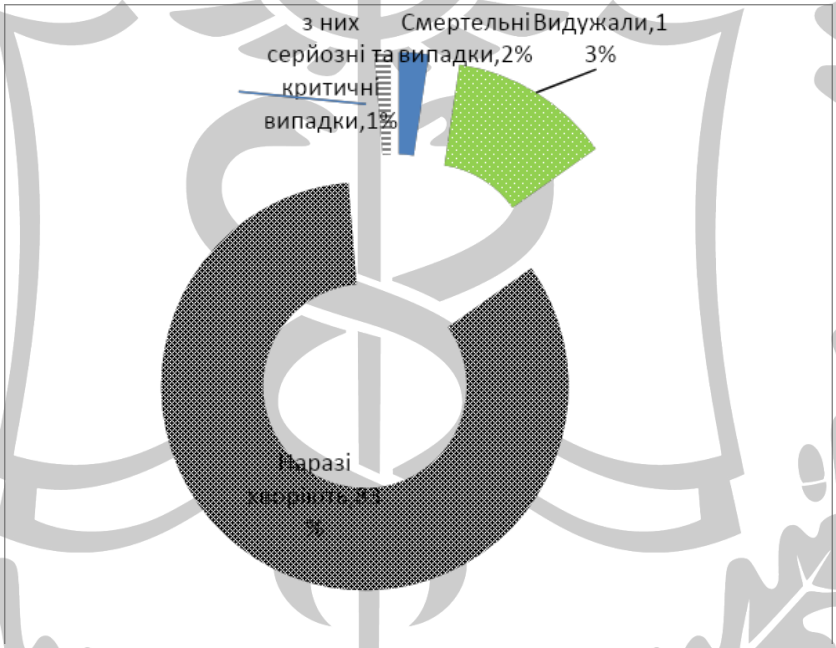
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

З початку 2020 р. світ охопила коронавірусна інфекція Covid-19 (пневмонія нового типу), яка змінила хід нашої історії. Миттєві заходи протидії пандемії та захисту населення, паралізували не тільки соціальну сферу, увівши карантин, а і економічну, вдаривши по і так низькій якості фондоозброєності та ресурсозабезпеченості медичної сфери. Беззаперечно, індикаторами стали

фінансові ринки та уся банківська система, на яку лягла надмірна відповідальність за забезпечення базової платоспроможності та каналів фінансових комунікацій з метою соціального захисту населення країни.

В Україні вперше була виявлена 3 березня 2020 року в Чернівцях. Вже 13 березня був зафіксований перший летальний випадок в результаті коронавірусної інфекції. На 1 травня 2020 в Україні заразилися 10861 осіб, з них померлих – 272, одужали 1413 пацієнтів (рис. 1). Станом на 1 квітня 2020 року найбільшими регіонами по поширенню Covid-19 є Чернівецька обл. – 1667 випадок; м. Київ – 1453; Івано-Франківська – 899 випадки.

В умовах сьогодення банківська система України переживає складний період. Перш за все в умовах поширення інфекції Covid-19 держава запроваджує обмеження в зв'язку з карантином стосовно роботи фінансового сектору економіки, банків, що в свою чергу сприяє виникненню низки проблем, як на макрорівні, так и на макрорівні.

Всього інфіковано на 01.05.2020 р. 10861 осіб			
Смертельні випадки	272	Наразі хворіють	9176
Видужали	1413	з них серйозні та критичні випадки	143

Рис. 1. Статистичні дані про коронавірус в Україні на 01.05.2020 [2]

Найактивнішими інституційними учасниками ринку фінансових послуг України є комерційні банки, страхові компанії та фондові біржі, так як вони акумулюють найбільшу питому вагу фінансових ресурсів та прямо впливають на

розвиток виробництва в країні, інвестиційний клімат і добробут населення [4, с. 16].

На сьогоднішній день банківська система продовжує працювати у штатному режимі. НБУ не запроваджує жодних обмежень на роботу банків чи проведення ними операцій – надання кредитів, обміну валюти, роботи банкоматів тощо. Для забезпечення безперебійної роботи фінансового ринку застосовуються цифрові технології.

Найпопулярнішими інструментами та інноваційними трендами сучасного соціально-економічного середовища є цифровими технології, товари, продукти, послуги та інструменти такі як: інтернет речей, електрокари, хмарні технології, Big data, BlockChain, RetailTech, FinTech, LegalTech, Digital-marketing, Grid-технології, GovTech, e-ID, TeleHealth, ePrescription, Digital-страхування, BioTech, NanoTech [7] На базі таких технологій можливий кредитний скоринг, функціонування платформ p2p-кредитування, маркетплейсів фінансових послуг, b2b-платежів та інше.

Національний банк домовився з найбільшими банками, на які приходиться більше 50% всієї філіальної мережі в банківській системі про повне покриття послугами всіх регіонів. Втім, НБУ також порадили банкам закривати ті відділення, які є сьогодні незавантаженими чи знаходяться у великих торгових центрах і будівлях, що закриті на час карантину. Це є важливим превентивним заходом проти поширення коронавірусу. Таким чином, в банківській системі залишаються працювати головні офіси, філії з високим рівнем навантаження та відділення у «спальних районах». Також буде відтерміновано подання банками річної фінансової звітності і перенесена оцінка їх бізнес-моделей. [5]

За 2019 рік за даними НБУ в Україну надійшло грошових переказів на суму 5,5 млрд дол. З різних країн, переважно з Євросоюзу. Та з оголошенням закриття країн на карантин, заробітчани масово почали повертатися на Батьківщину. Відповідно, зменшились валютні надходження в нашу державу, котрі довгий час підтримували українську економіку. Більшість підприємств, починаючи від авіаперевізників, закінчуючи кафе, зазнають великих збитків. [1]

Українські роботодавці, дізнавшись про затяжний карантин, недовго думаючи почали звільняти робітників, аби при відсутності доходу не виплачувати заробітну плату. В результаті велика кількість українців стали безробітними, а 57% населення заявляють, що не мають грошових запасів на довгий термін карантину.

Для подолання кризових явищ та підтримки населення на позачерговому засіданні Уряду 24 квітня прийнято постанову “Про виділення коштів для

надання фінансової допомоги Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття " [6].

Так, Фонду виділено 6 млрд.грн, а також затверджено порядок використання зазначених коштів. Виділені кошти будуть спрямовані на виплату:

1. допомоги по безробіттю – 1,277 млрд грн

- підвищення мінімального розміру допомоги по безробіттю з 650 грн до 1000 грн;
- допомога звільненим за власним бажанням з 1 дня, а не, як було раніше, з 91 дня усім безробітним з 1 дня реєстрації, а не з 7-го, як було раніше

2. допомоги по частковому безробіттю – 4,723 млрд грн суб'єктам малого та середнього підприємництва на період карантину для покриття витрат на зарплату робітникам, яким було скорочено робочий час. [6]

У зв'язку з пандемією коронавірусу (Covid-19) було прийнято такі зміни у законодавстві:

- звільнення від сплати ЄСВ для ФОП на період в 2 місяці;
- скасування податкових перевірок на строк до 31 травня;
- звільнення від стягнення штрафів і пені за споживчими і кредитами онлайн;
- плата за землю скасована на 2 місяці;
- подача податкової декларації продовжено до 1 липня 2020;
- відстрочка по обов'язковому введенню РРО на 3 місяці. [2]

Відповідно до схваленого Урядом прогнозу, на якому грунтуються зміни до Державного бюджету на 2020 рік, реальний ВВП у 2020 році скоротиться на 4,8%. При цьому було оновлено лише прогноз на 2020 рік. Висока волатильність на світових фінансових та товарних ринках і значний ступінь невизначеності щодо розвитку світової економіки у поточному році унеможливлюють розробку надійного макропрогнозу на 2021-2023 роки, що мав би лягти в основу середньострокової Бюджетної декларації. Наразі зусилля Мінфіну спрямовані на забезпечення виконання державного бюджету 2020 року, зокрема фінансування заходів, спрямованих на боротьбу з корона вірусом. Схвалені зміни до Державного бюджету на 2020 рік передбачають спрямування коштів на медичні потреби, допомогу вразливим групам населення, а також підтримку бізнесу (зокрема МСП). Всі міністерства продовжують аналізувати поточну ситуацію та розробляти кроки з мінімізації негативного впливу пандемії COVID-19. [3].

Стабілізація ситуації із пандемією COVID-19 дозволить розробити більш реалістичні макроекономічні прогнози та дасть можливість їх використовувати для середньострокового бюджетного планування. Наразі складно робити

прогнози, проте слід зазначити, що довготривалі обмеження у зв'язку з поширенням коронавірусу матимуть безперечно негативний вплив як на фінансовий сектор, так і на економіку держави вцілому.

Список використаних джерел

3. Вплив пандемії COVID-19 на функціонування типових ринків та економіку в Україні. Marketing. URL: https://sirex.com.ua/vpliv-pandemiyi-covid-19-na-funkczionuvannya-tipovih-rinkiv-ta-ekonomiku-v-ukrayini/

4. Коронавірус в Україні. Мінфін. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/reference/coronavirus/ukraine/

5. Мінфін: Бюджетний процес у 2020 році буде здійснюватись з урахуванням впливу пандемії COVID-19. Урядовий портал. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/minfin-byudzhetnij-proces-u-2020-roci-bude-zdijsnyuvatis-z-urahuvannyam-vplivu-pandemiyi-covid-19

6. Мунтян І.В. Фінансовий ринок України: сучасний стан та перспекиви розвитку / І.В. Мунтян — URL: http://libfor.com/index.php?newsid=3357

7. Національний банк проти коронавірусу. Національний банк України – URL: https://bank.gov.ua/about/covid19

8. Уряд виділив 6 млрд грн для фінансування допомоги по безробіттю. Урядовий портал – URL: https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-vidiliv-6-mlrd-grn-dlya-finansuvannya-dopomogi-po-bezrobittyu

9. Цифровізація сучасного соціально-економічного простору: боти та хмари / В.В. Гурочкіна, Л.В. Кравченко, С.С. Гнатюк // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2018. № 6. Том 2. С. 35-39. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/handle/doc/4069 або http://journals.khnu.km.ua/vestnik/zmisthtme.htm/

Скорик М. О.,
к.е.н., доцент кафедри економічної теорії,
Університет державної фіскальної
служби України
Гаврилюк В. Ю.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ТЕНДЕНЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

В сучасних умовах фінансовий ринок є основним джерелом вільних грошових коштів для фінансування капіталовкладень реального сектору економіки. Фінансовий ринок завжди посідає ключове місце у системі перерозподілу і трансформації заощаджень в інвестиції, за допомогою фінансових інструментів відбувається акумуляція вільних грошових коштів внутрішніх і зовнішніх інвесторів та передача їх суб'єктам економічної діяльності для продуктивного використання [1, с.112].

Основним аспектом функціонування вітчизняного фінансового ринку науковці визначають його елементи, а саме: об'єкти, суб'єкти, принципи, функції та структурні ознаки.

На фінансовому ринку України все таки залишаються домінуючими банки, однак у кількісному вираженні – вони схильні до скорочення, яке спричинене діями Національного банку України щодо фільтрування фінансового ринку від неплатоспроможних банків.

Сьогодні на фінансовому ринку України, складається ситуація викликана низкою факторів ризику, що викликають високий ступінь негативного впливу на розвиток ринку. Економісти поділяють ці фактори на дві групи, а саме:

- внутрішні, до них належить: стан розвитку надання банківських послуг на ринку, тенденції розвитку валютного та фондового ринків, а також фіскальна політика держави;
- зовнішні: зниження попиту на міжнародних ринках експортної вітчизняної продукції, внаслідок великої депресивності світової економіки; збільшення інтеграції українського фінансового ринку [2, с.72].

Створення та широкомасштабний розвиток сучасних технологій спричиняє формування цілого ряду тенденцій. У сучасному функціонування українського фінансового ринку та українських фінансів спричинило формування наступних тенденцій:

- глобалізація фінансового ринку;
- вимивання посередництва та широка спеціалізація учасників;
- відсутність дієвої та ефективної системи регулювання фінансового ринку.

Також до сучасних тенденцій розвитку світової економіки відноситься активне використання інформаційно-інтелектуальних і цифрових технологій, які забезпечують повну реалізацію та заміну людського потенціалу і штучного інтелекту. Дані процеси спричинюють існування цифрової економіки, яка пояснюється використанням цифрових технологій збирання, збереження, оброблення та передачі інформації не лише в економіці, а й у всіх сферах суспільства.

Масштабна цифровізація фінансового ринку створює умови для:

- формування основних компонентів для інформатизації інфраструктури фінансового ринку;
- створення масштабних інтегрованих систем для збору та обробки інформації;
- застосування базових стандартів з врахуванням міжнародних стандартів аналогічного призначення;
- отримання чіткої взаємодії з національними інформаційними технологіями;
- відслідковування зростання нових можливостей використання цифрових технологій [3, с.11].

За рахунок використання комплексу заходів, можливе спостереження позитивних тенденцій розвитку та функціонування фінансового ринку в Україні. Таким чином, подальше удосконалення фінансового ринку України в основі має реалізацію стратегії макропрудеційного регулювання. Також покращення тенденцій розвитку фінансового ринку в умовах великого впливу цифрової економіки визначають реалізацію заходів для впровадження спеціалізованого регулювання діяльності ринку.

Список використаних джерел

1. Терещенко Г.М., Клименко К.В. До питання створення мегарегулятора на фінансовому ринку України. *Фінанси України.* 2016. № 2. С.356.

2. Ризики після кризового розвитку фінансового сектору України: джерела, оцінки, інструменти стабілізації : аналіт. доп. / Я. В. Белінська, Д. С. Покришка, О. О. Молдован, А. П. Павлюк [та ін.]; за ред. Я. А. Жаліла. К. :НІСД, 2013. С. 298.

3. Волосович С.В. Домінанти технологічних інновацій у фінансовій сфері. *Економічний вісник університету*. 2017. №33-1. С. 239

Поснова Т. В.,
кандидат економічних наук, доцент,
Університет державної фіскальної
служби України
Гордієнко В. В.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Стабільність функціонування банківського сектора залежить, перш за все, від фінансової стійкості господарюючих суб'єктів і визначається ефективністю його взаємодії з організаціями ринкової інфраструктури. В умовах ринкової економіки формується нагальна потреба системного вирішення завдань підвищення надійності, стійкості і конкурентоспроможності кредитних організацій, поглиблення економічних досліджень з позиції формування ефективного механізму взаємодії банківської системи з фінансовими ринками.

Постановка і вирішення подібних завдань лежить в площині стратегії розвитку банківського сектора економіки на фінансових ринках, що дозволяє визначити функціональну і стимулюючу роль у вирішенні народногосподарських завдань. На жаль, розробка подібних документів, які розкривають концепцію розвитку зазначених сегментів економіки, обмежена максимальними термінами від 4-х до 5 років, в той час як в міжнародному співтоваристві подібні стратегічні програми розробляються на десятки років вперед.

Загострення конкуренції на ринку банківських послуг, агресивність поведінки небанківських кредитних організацій, пайових фондів, інших фінансових інститутів, ускладнення і бурхливий розвиток сучасних інформаційних технологій зумовлюють потребу у вивченні взаємозв'язків, взаємодії кредитних організацій з окремими сегментами фінансового ринку [2].

Сучасний розвиток банківської системи передбачає не тільки кількісні, але і якісні зміни всіх структур економічної системи, в тому числі і банківської, що є одним з її елементів. Ця обставина випливає з ролі банківської системи, її участі в створенні економіки нового типу. Розглядаючи процес економічних перетворень, слід відзначити, що в 1990-ті рр. він почався з реформування саме банківського сектора. Більш того, становлення повноцінної банківської системи є обов'язковою умовою для здійснення економічної реформи. Отже, підвищена увага до банківської

системи, її розвитку та процесу функціонування носить певною мірою закономірний характер[4].

Однак в даний час банківська система недостатньо ефективно використовує наявний у неї потенціал для подолання кризи української економіки. Значною мірою це обумовлюється незалежними від неї причинами. Банківська система переживає нелегкий період, пов'язаний з падінням матеріального виробництва, розладом фінансів, неплатежами, інфляцією. Є проблеми і всередині самої банківської системи, в діяльності центрального і комерційних банків. В даному аспекті особливого значення має історичний аспект становлення банківської системи, який послужить базою для сучасних перетворень.

Основне призначення механізму взаємодії банківської системи та фінансових ринків – формування єдиного фінансового простору, орієнтованого на зближення інтересів учасників фінансового ринку і підвищення ефективності і прибутковості фінансово-кредитних установ. Одним з елементів цього механізму є бізнес-процеси, впровадження яких в діяльність комерційних банків дозволяє підвищити стійкість і надійність банківської системи шляхом більш ефективного залучення потенційних засобів електорату [1].

Методичний апарат оцінки конкурентоспроможності банківської системи і фінансових ринків знаходиться в стадії розвитку, ще в меншій мірі досліджені питання аналізу і оцінки ефективності впровадження реінжинірингових процесів в банківський бізнес, досить фрагментарно використовуються в діяльності фінансових установ економіко-математичні методи і сучасні інструментальні засоби.

Однією з особливостей сучасного етапу глобалізації економіки є те, що провідна роль переходить від сфери реальної економіки в сферу фінансів. Це відповідає, як вважається, переходу розвинених країн від індустріального до постіндустріального суспільства – його інформаційної форми (до «інформаційного суспільства»). Дійсно, фінансова область виступає в якості найважливішого фактора, що забезпечує динаміку світогосподарських зв'язків [3, с. 187].

Глобалізація фінансових ринків веде до більш ефективного розміщення фінансових ресурсів в міжнародному масштабі; поряд з фінансовими потоками по всьому світу переміщаються і нові технології, відбувається всесвітній «транзит» фінансових ресурсів». У подібних умовах зростає роль міжнародного менеджменту, управління світогосподарськими процесами для вирішення глобальних викликів.

Міжнародні інституційні структури прагнуть стабілізувати ситуацію, однак їх дії носять хаотичний і суперечливий характер [3, с. 18]. Проблема, з якою зіткнулася світова фінансова система, так і не вирішена, а саме: сукупність не вирішених криз ліквідності в світовій банківській системі, колосальних дефіцитів і профіцитів платіжних балансів різних груп країн.

Список використаних джерел

1. Брітченко І., Перепелиця Р. Роль комерційних банків у розбудові фондового ринку України // Вісник НБУ. – 2005. – № 4. – С. 23-27.
2. Інституційні чинники розвитку фінансового сектору економіки в умовах ринкової трансформації: монографія / кол. авторів; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф.. В.М. Соболєва. – К.: УБС НБУ, 2010. – 350 с.
3. Лось В.А. Глобализация и переход к устойчивому развития : монография / В.А. Лось, А.Д. Урсул, Ф.Д. Демидов. М. : Изд-во РАГС, 2008. 316 с.
4. Старостенко Г. Г., Онишко С. В., Поснова Т. В. Національна економіка: навч. посібник. К. : Ліра-К, 2016. 432 с.

Стріяшко Г. М.,
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права,
Університет державної фіскальної
служби України
Греян А. А., Павліна М. М.,
курсанти факультету підготовки,
перепідготовки
та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПРАВОВА ПРИРОДА ФІНАНСОВОГО РИНКУ В ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ

На сьогодні фінансовий ринок України являється важливою умовою розвитку інших секторів економіки держави. Чудово виконуючий свої обов'язки страховий ринок, вдосконалені небанківські кредитні установи, пенсійні фонди та інші фінансові установи надають можливість подальшому розвитку економічних процесів у суспільстві. Накопичувані обсяги грошових коштів та фінансові установи виступають домінуючим джерелом інвестицій в економіку країни, яка в свою чергу розвивається досить динамічно.

Як зазначає В.М. Шелудько «фінансовий ринок представляє собою сукупність економічних та правових відносин, які пов'язані із купівлею-продажем або випуском та обігом фінансових активів» [1, с. 98]. Фінансовий сектор виступає важливим елементом національної економіки.

В.П. Ходаківська проаналізувавши підходи різних науковців підсумовує, що: «…фінансовий ринок є складною економічною системою, яка проявляє себе як:

- сфера економічних відносин при розподілі доданої вартості та її реалізації шляхом обміну грошей на фінансові активи;

- сфера економічних відносин між продавцями і покупцями фінансових активів;

- сфера економічних відносин між вартістю і споживчою вартістю тих товарів, що обертаються на цьому ринку [2, с. 234].

На сьогодні щодо ринку фінансових послуг України найактивнішими інституційними учасниками є комерційні банки, страхові компанії та фондові біржі, так як вони нагромаджують найбільшу частину фінансових ресурсів та мають прямий вплив на розвиток виробництва в країні, інвестиційний клімат та добробут населення.

Ринок страхування є не менш необхідним елементом ринку фінансових послуг в Україні, повноцінне функціонування якого є необхідною умовою для підвищення добробуту населення й подальшого економічного розвитку держави.

Однією із головних умов розвитку фондового ринку в Україні є її вплив на соціально-економічний стан, а саме: на сприяння розвитку інвестиційних процесів, забезпечення довіри інвесторів, ефективності використання капіталу та діяльності безпосередніх товариств.

Загалом фінансовий ринок можна умовно поділити на три сегменти – банківський, сегмент небанківських фінансово-кредитних установ та сегмент фондового ринку. Такий поділ вітчизняного фінансового ринку, з одного боку, відображує його сьогоднішній стан з точки зору головних груп його учасників, а з іншого боку, враховує історичний процес його формування упродовж останніх 20 років [4, с. 129]. Такий підхід в цілому відповідає з поділом фінансового ринку на ринок грошей та ринок капіталу: ринок грошей представлений переважно комерційними банками та фінансовими компаніями, а ринок капіталу – інститутами фондового ринку, а також недержавними пенсійними фондами та страховим компаніями.

Розвиток економіки не можливий без наявності стабільно розвинутого та ефективного фінансового ринку країни. Тому, однією з важливих цілей сучасного етапу подальшого економічного розвитку є втілення обґрунтованого реформування у фінансовому секторі для забезпечення додаткових джерел фінансування економічного зростання. В Україні варто запровадити довгострокову стратегію щодо розвитку фінансового сектору України, а також

для координації дій різних органів влади в сфері впровадження заходів щодо розвитку фінансового сектору [3, с. 34].

Розвиток фінансового ринку неможливий без підвищення рівня довіри до фінансових посередників. Неврегульованість окремих аспектів діяльності фінансових посередників призводить до порушення прав та інтересів як їх самих, так і інших суб'єктів ринку.

Сприянню для підвищення довіри до фінансових посередників будуть слугувати: удосконалення корпоративного управління, контролю та оптимізації управління ризиками, також розкриття інформації про фінансово-господарську діяльність, структуру власності, емісію та укладені угоди з купівлі-продажу цінних паперів на вторинному ринку. Формуванню попиту у фінансовому секторі надасть розвиток пенсійних систем і переорієнтацію страхових послуг у бік накопичувальних видів страхування [4, с. 131].

Отже, оптимальна структура фінансового ринку, з точки зору належного рівня розвитку відповідних типів фінансових посередників, є необхідною умовою успішного розвитку ринкової економіки та ефективної взаємодії її фінансового та реального секторів. Варто зазначити, що за умов глобальної інтеграції ринків фінансових послуг надзвичайно важливим завданням для кожної країни є забезпечення функціонування конкурентоспроможного ринку фінансових послуг. У свою чергу відсутність узгодженого законодавства та ефективних принципів регулювання та нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ є однією з серйозних проблем розвитку фінансового сектора в цілому.

Список використаних джерел

1. Шелудько В.М. Фінансовий ринок. *Навчальний посібник*. 3-те вид., випр. і доп. К.: Знання-Прес, 2008. 535 с.
2. Ходаківська В.П., Бєляєв В.В. Ринок фінансових послуг: теорія і практика. *Навчальний посібник.* Київ: ЦУЛ, 2002. 616 с.
3. Оскольський В.В. Ринок цінних паперів України: погляд через призму діяльності Української фондової біржі. К.: УФБ, 2010. 584 с.
4. Онікієнко О.В., Пєрєдєрієва С.О. Сутність фінансового ринку, його роль у фінансовій системі та перспективи розвитку. Вісник східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, №8(215). 2015. С. 127-133.

Теліщук М. М.,
асистент кафедри економічної теорії,
Університет державної фіскальної
служби України
Дементʼєва С.
студентка ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

МАКРОЕКОНОМІЧНА РІВНОВАГА ТА ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БАНКІВ

У наукових дослідженнях проблема стійкості привернула увагу учених у зв'язку з бурхливим розвитком науково-технічного прогресу та необхідністю вивчення властивостей технічних систем. Однак, у подальшому поняття стійкості почало використовуватися в різних галузях науки і техніки, де досліджувалися складні системи. В економічній науці стійкість зазвичай розглядається в контексті концепції економічної рівноваги, проблеми досягнення якої на макроекономічному рівні досліджували представники різних наукових шкіл [1].

У загальному трактуванні під макроекономічною рівновагою прийнято розуміти такий стан економічної системи, за якого обсяги виробництва і пропорції обміну дозволяють на всіх ринках досягти тотожності попиту та пропонування і при цьому кожен з учасників ринкових відносин не зацікавлений змінювати умови укладених угод. Стан економічної рівноваги передбачає не лише збалансованість попиту та пропонування на ринках, але й наявність таких умов, за яких всі учасники ринкових відносин зможуть найповніше реалізувати свої цілі, а отже не мають мотивації до зміни існуючих умов. Це означає, що в процесі аналізу рівноваги слід приймати до уваги не лише співвідношення попиту та пропонування, але й можливості досягнення бажаного стану кожним учасником ринку [2].

Поняття макроекономічної рівноваги є, насамперед, теоретичною категорією, яка описує ідеальний стан економічної системи, до якого вона має прагнути в процесі свого розвитку. Загалом, у суспільних системах доречно вести мову не про погашення всіх внутрішніх і зовнішніх впливів, а про гнучке реагування на них з тим, щоб використати нові обставини, властивості та умови для саморозвитку цих систем [3].

У системних дослідженнях виокремлюють поняття статичної та динамічної рівноваги. Під статичною рівновагою розуміють спроможність системи, яка перебуває під дією певних сил у рівновазі, після незначних відхилень повертатися до попереднього стану. Динамічну рівновагу розглядають як здатність системи, яка

рухається під впливом прикладеної сили, не відхилятися від заданої траєкторії руху при незначних випадкових впливах.

Цілком очевидно, що економіка в цілому, а також її окремі складові, наприклад такі як банківська система, фінансовий ринок, належать до класу складних систем, здатних до саморозвитку та самовдосконалення, а отже, для їхньої характеристики доречно використовувати поняття динамічної рівноваги. Зокрема, стосовно банківської діяльності рівновагу слід трактувати як динамічну фінансову характеристику банківської системи, найважливішою рисою якої є відповідність результатів поточної діяльності довгостроковим стратегічним цілям розвитку як власне цієї системи (банківської), так і системи вищого порядку.

Отже, динамічну фінансову рівновагу банківської системи слід розглядати не автономно, а в контексті досягнення макроекономічної рівноваги. Суттєве відхилення системи від заданої траєкторії руху та нездатність швидко повернутися до попереднього стану розглядаються як кризовий стан системи, який, по суті, є протилежним стану динамічної рівноваги [2].

Важливо підкреслити, що в технічних науках поняття рівноваги тісно взаємопов'язане з поняттям стійкості, зокрема стійкість трактується як здатність об'єкта повертатись у рівноважний або близький до нього стан після дестабілізуючого впливу. У контексті банківської діяльності поняття стійкості зазвичай застосовується для характеристики діяльності окремого банку, але не системи. Порушення фінансової стійкості окремого банку, як правило, не пов'язане з виникненням системних криз, тоді як порушення фінансової рівноваги банківської системи характеризується як кризовий стан. Це означає, що важливою характеристикою фінансової стійкості банку є його здатність реагувати або швидко адаптуватися до кризових потрясінь.

Існує діапазон фінансових станів банку, в межах якого він зберігає здатність виконувати свої головні функції і, відповідно, відповідає критеріям стійкості. Дійсно, висока інтенсивність зовнішніх впливів на банківські установи (технологічні шоки, зміни в економічній політиці, фінансові кризи тощо) змушують банки знаходитись у процесі постійної трансформації [3].

Висока інтенсивність зовнішніх впливів на банківські установи (технологічні шоки, зміни в економічній політиці, фінансові кризи тощо) змушують банки знаходитись у процесі постійної трансформації. Пристосування до нових умов передбачає, що найменш ефективні банки залишають ринок. Тому банкрутство є, з одного боку, проявом нестабільності, а з іншого — конкурентним механізмом, що сприяє підвищенню ринкової дисципліни. Проблема досягнення рівноважного стану найрельєфніше проявляється на фінансових ринках, які почали домінувати в інституціональній структурі світової економічної системи наприкінці XX ст.

Недостатня увага до проблем управління макроекономічними та фінансовими ризиками на глобальному рівні призводить до виникнення фінансово-банківських криз, серед яких найзначнішою за масштабами стала світова фінансова криза 2008 р. Цю кризу визнано першою повномасштабною глобальною кризою, тобто першою кризою планетарного масштабу. Підтвердженням служать такі факти: висока швидкість поширення (протягом короткого часу криза охопила більшу частину світу), стирання географічних меж (кризові явища мали місце в усіх країнах світу), прояв кризи навіть у тих країнах, які не переживали банківських криз в останній третині XX сторіччя (Німеччина, Великобританія, Голландія), великі масштаби (наприклад, у США протягом 2008 р. збанкрутувало 23 банківські установи) [4].

Дестабілізуючий вплив макроекономічних чинників на фінансово-банківський сектор проявляється передусім через інфляційні процеси. Інфляція впливає на банківський сектор у кількох напрямах: через процентні ставки, ослаблення стимулів для заощаджень і звуження депозитної бази, переведення національних капіталів за кордон, зміну структури активних і пасивних операцій банків. У період інфляції банківські активи можуть швидко зростати, навіть у реальному виразі, може зростати й прибуток банків за рахунок збільшення процентної маржі.

Фіксований валютний курс, використовуваний для стабілізації цін, за умови його підтримки на штучно високому рівні призводить до виснаження валютних резервів центральних банків. У цьому разі загострюються проблеми обслуговування зовнішнього боргу, активізується паралельний валютний ринок, процентні ставки стрімко зростають, погіршується платоспроможність позичальників, що мало місце на вітчизняному ринку. Сукупна дія внутрішніх і зовнішніх дестабілізаційних сил призводить до порушення стану динамічної рівноваги банківських систем, що й спричиняє відхилення системи від заданої траєкторії руху і проявляється у формі фінансово-банківських криз [5].

Отже, з погляду концепції макроекономічної рівноваги кризи є не аномальним, а цілком закономірним явищем у розвитку економічної системи. Відтак і проциклічний характер розвитку фінансово-банківської сфери має об’єктивний характер, що підтверджується і ретроспективним аналізом банківських криз за останнє століття. Це цілком відповідає основним положенням теорії циклічного розвитку економіки та гіпотезі неефективності фінансових ринків.

Однак, теорію, яка б адекватно відображала дійсність і давала відповіді на виклики сьогодення, ще не створено, на що звертають увагу провідні учені: «Сучасна макроекономічна теорія ніколи не розв’яже своїх проблем, якщо її користувачі не визнають, що політичні рішення кардинально впливають на функціонування економіки. Хоча на цей час ми почали це визнавати, потрібно набагато тісніше поєднання політики з економікою»

Саме таке розуміння нерозривного зв'язку політики з економікою й продемонструвати світові лідери в процесі подолання наслідків глобальної кризи 2008 р., приймаючи спільні політичні рішення, спрямовані, насамперед, на досягнення рівноваги у фінансово-банківській сфері.

Список використаних джерел

1. Пухтаєвич Г.О. Макроекономічний аналіз: навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2000. — 208 с.
2. Большая Советская Энциклопедия: 3-е изд. — М.: Советская энциклопедия, 1977. — Т. 27. — С. 131.
3. Дзюблюк О.В., Михайлюк Р.В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування банківської системи: монографія. — Тернопіль: ТзОВ «Терно-граф», 2009. — 316 с.
4. Ресурси та моделі глобального економічного розвитку: монографія / за заг. ред. докторів екон. наук, професорів Д.М. Лукяненка та А.М.Поручника. — К.: КНЕУ, 2011. — 703 с.
5. Норд Дагла С. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки. — К.: Основи, 2000. — 198 с.

Колісник О. П.,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Університет державної фіскальної
служби України
Добровольська Х. Я., Рубін А. В.,
курсанти факультету перепідготовки,
підготовки та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Важливим елементом прогресивного зростання економіки є формування розвиненої, добре капіталізованої та ефективної банківської системи. У більшості країн світу саме банківський сектор виконує ключову роль у організації перерозподілу інвестиційних ресурсів та підтримці інноваційного

розвитку підприємств. Водночас поточні результати діяльності вітчизняних банківських установ свідчать про втрату ними стимулюючої ролі у розвитку економіки України.

Світовий досвід щодо створення та функціонування державних банків вказує на їх активну роль у стимулюванні економічного зростання. Традиційно економічна політика уряду покладає на державні банки специфічні функції, що спрямовані на розширення доступу до фінансових послуг окремих категорій споживачів та регіонів [1]. Найчастіше труднощі з фінансуванням відчувають довгострокові капіталомісткі проекти, малий та середній бізнес, проекти соціальної сфери та розвитку сільської місцевості. Відсутність пропозиції щодо кредитування даних проектів з боку приватних банків зумовлює необхідність формування державних програм фінансування розвитку вищезазначених сфер.

На даний момент у світі є не одна форма інституційної організації державних банків. Виокремлюють державні банки розвитку, інститути фінансування розвитку, а також державні комерційні банки, в залежності від джерел їх фінансування (депозитні чи не депозитні) та завдань (одержання прибутку чи реалізація державної політики розвитку) [4, с. 126]. Зокрема, до державних комерційних банків відносяться депозитні інститути, що не мають повноважень для здійснення економічної політики, та діяльність яких спрямована на максимізацію прибутку. Державні банки розвитку мають чіткий мандат для реалізації завдань економічної політики уряду. Фінансування їх діяльності може здійснюватися за рахунок депозитів або не депозитних коштів – державних чи міжнародних фондів, випуску облігацій тощо. Інститути фінансування розвитку фондуються переважно за рахунок не депозитних джерел та разом з банками розвитку створюються для вирішення завдань економічної політики [2].

Необхідно також зазначити, що у період глобальної фінансової кризи 2007–2009 рр. уряди багатьох країн з метою відновлення економічного зростання здійснювали фінансування приватного сектору через державні банки. Так, зокрема, програми кредитування державними банками окремих категорій позичальників та інші види державної підтримки були запроваджені в Німеччині, Польщі, Мексиці, Бразилії, Китаї, що саме дозволило стабілізувати обсяг сукупного кредитування.

Разом з тим, діяльність державних банків має негативні аспекти. Варто зазначити, що проблематика політичного впливу на процес розподілу кредитування являється одним з ключових приводів для критики державних банків. Доречно зауважити, що ця проблема значною мірою пов’язана з якістю

інституційного середовища, якістю корпоративного управління в банках, ефективністю моніторингу регулятора за діяльністю банків. Досвід країн з низькою якістю інституційного середовища та високим рівнем корупційних ризиків, свідчить, що проблеми інсайдерського кредитування, високої концентрації кредитів притаманні як державному, так і приватному сегментам банківського сектору [3, с. 38].

Ще одним недоліком діяльності державних банків вважається нижча прибутковість порівняно з приватними банківськими установами. Але зазначимо, що державні банки керуються, насамперед, немонетарними цілями. Їх оцінка повинна враховувати відповідність діяльності наданим повноваженням щодо реалізації економічної політики. Таким чином, рішення щодо доцільності функціонування державних банків ґрунтується на досягненні компромісу між їх прибутковістю, допустимим рівнем суспільних витрат, пов'язаних з реалізацією завдань політичних завдань, з одного боку, та очікуваним ефектом інвестиційного і соціального розвитку, – з іншого.

Діяльність вітчизняних державних банків у порівнянні із світовою практикою має ряд суттєвих недоліків, серед яких неузгодженість місії банків з їх фактичною діяльністю, відсутність чіткої спеціалізації бізнесу; нарощування обсягів діяльності внаслідок наявності неринкових конкурентних переваг; неефективність розподілу кредиту та високий обсяг збитків; корупційні ризики [5, с. 8].

Невідповідність сучасного стану державного сегменту банківського сектору України загальноприйнятим засадам функціонування державних банків та потребам довгострокового економічного розвитку зумовлює необхідність вдосконалення стратегії держави щодо розвитку державних банківських установ. Така стратегія має ґрунтуватись на розвитку інвестиційного потенціалу банківської системи України та передбачати наступні кроки: закріплення на законодавчому рівні чітких повноважень державних банків у сфері реалізації державної економічної політики відповідно до типу банку, джерел формування ресурсів та завдань щодо створення комплементарних до існуючих фінансових ринків; формування якісного інституційного середовища; вдосконалення банківського регулювання і нагляду; забезпечення прозорості діяльності державних банків; покращення якості ризик-менеджменту, розробку стратегії врегулювання збитків; вихід з капіталу банків, що не відповідають завданням економічної політики держави [4, с. 128].

Державні банки виконують важливу роль у розвитку економіки, розширюючи можливості фінансування інноваційних та інвестиційних проектів,

формуючи тим самим умови довгострокового економічного зростання. Разом з тим, відсутність якісного інституційного середовища та належного державного управління знижують ефективність діяльності державних банків. Перехід України до інноваційної конкурентної економіки потребує впровадження сучасних механізмів фінансування довгострокового економічного зростання, в тому числі на основі створення державного банку розвитку.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Національного банку України. URL: http://www.bank.gov.ua
2. Офіційний сайт Світового банку. URL: www.worldbank.org.
3. Гарбар Є. С. Альтернативні шляхи капіталізації банку під час значного дефіциту грошових ресурсів. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2016. № 2. Т. 2. С. 35–39.
4. Ковриженко Л. О. Державні банки: міжнародний досвід та перспективи для України. *Вісник Хмельницького національного університету.* 2017, № 2, Том 1. С. 126-128.
5. Кудас І.Б. Створення та розвиток міжнародної банківської системи. Теорія і практика правознавства. Вип. 1 (5). 2015. С. 1-14.

Новосьолова О. С.,
доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Дриль Т. А.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Херсонський національний технічний університет
м. Херсон, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Стійке функціонування фінансового ринку України забезпечується існуванням розвиненого та стабільного страхового ринку, що постає його невід'ємною складовою частиною. Основними суб'єктами, від яких це залежить, є, з одного боку, страховики, безпосередньо самі страхові компанії, які надають послуги страхування, а з іншого боку страхувальники, фізичні та юридичні особи, що є споживачами страхових послуг.

Страховий ринок як складова фінансового ринку країни пов'язаний із виробничою сферою та з рівнем життя населення. Зростання добробуту населення та позитивний розвиток економіки країни сприяють активному розвитку страхових компаній.

У сучасних умовах нестабільної економіки, роль страхування як механізму накопичення грошей та як джерела довгострокових інвестицій в економіку зростає по всьому світу, що сприяє фінансовій стабілізації, підвищенню якості життя населення та забезпеченню виробничої діяльності підприємств [1, с. 3].

Ступінь розвитку страхового ринку визначається соціально-економічним становищем в країні, наявності платоспроможного попиту населення та суб'єктів господарювання на такого роду фінансові послуги, а також рівнем державної підтримки страхового бізнесу. Порівняно з європейськими країнами, де страхуванням охоплено понад 94% страхового поля, в Україні страхові послуги користуються значно меншим попитом (10–15% страхового поля), особливо у галузі майнового та окремих видів особистого страхування, що зумовлено як низькою довірою економічних суб'єктів до страховиків, так і низьким рівнем їхньої обізнаності у сфері страхування [2].

Загальна кількість страхових компаній станом на 31.12.2019 становила 233, у тому числі СК «life» – 23 компанії, СК «non-life» – 210 компаній, (станом на 31.12.2018 – 281 компанія, у тому числі СК «life» – 30 компаній, СК «nonlife» – 251 компанія). Кількість страхових компаній значно скоротилася, так за 2019 рік порівняно з 2018 роком, кількість компаній зменшилася на 48 СК, порівняно з 2017 роком зменшилася на 61 СК [3].

Водночас стримує розвиток страхового ринку низка таких проблем, які необхідно вирішити для його конкурентоспроможного функціонування:

– несприятлива політична та економічна ситуація в країні;

– недосконала нормативно-правова база;

- недостатньо забезпечено фінансово населення країни;

– населення недовіряє страховим компаніям та мало обізнане стосовно існуючих послуг, які можна отримати;

- населення не має достатнього рівня доходів для їх вкладення в страхові послуги;

– немає достатньої кількості кваліфікованих фахівців у страхуванні;

– знецінення гривні;

– невідповідність ролі та місця страхування завданням, які стоять перед Україною в сучасних умовах формування ринкової економіки;

– неповна відповідність сучасного стану страхового ринку тенденціям розвитку світового страхового ринку.

Для подолання зазначених проблем страхового ринку Україні варто вжити таких заходів:

– застосування сучасних технологій та впровадження інновацій у страховій діяльності;

– вдосконалення законодавчо-нормативної бази;

– впровадження міжнародних стандартів ведення страхової діяльності;

– визначення надійної та ефективної стратегії розвитку страхового ринку України;

- доносити інформацію населенню про страхові послуги .

Для удосконалення та подальшого ефективного розвитку страхового ринку України необхідно здійснити ряд заходів:

- підвищити захист споживачів страхових послуг;
- збільшити капіталізацію страховиків та конкурентоспроможність національного страхового ринку;
- зробити страховий ринок більш прозорим;
- адаптувати страхове законодавство до загальноприйнятих міжнародних вимог;
- обґрунтувати й забезпечити оптимальну структуру між різними формами страхування;
- інтегрувати вітчизняний страховий ринок до європейських страхових структур;
- залучати страховий ринок для вирішення питань соціальної політики держави, у тому числі за рахунок запровадження обов'язкового накопичувального пенсійного страхування;
- запровадити реальні заходи, які б знизили можливості для корупції та бюрократичних перепон, в галузі страхування;
- розвивати інститут страхового брокерства та залучати до цього бізнесу професійні компанії;
- розробити заходи щодо захисту страхувальників [4].

Отже, страховий ринок України вже пройшов стадію формування і знаходиться на етапі розвитку. Однак рівень його розвитку не відповідає потенційним можливостям та не забезпечує реального захисту майнових інтересів суб'єктів господарювання.

Узагальнюючи вищезазначене, можемо стверджувати, що страховий ринок України попри посилання євроінтеграційних процесів, не має поки що значного

фінансового потенціалу, а отже, не здатний забезпечити національну економіку необхідними інвестиційними ресурсами.

Список використаних джерел

1. Базилевич В., Базилевич К. Страхова справа : навч. посіб. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 250 с.
2. Пономарьова О. Б., Іванченко М. А.,. Пономарьова О. Б. Визначення проблем страхового ринку та їх вирішення. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2019. № 5. URL: http://global-national.in.ua/archive/5- 2015/166.pdf.
3. Журнал про страхование в Украине и СНГ. [Електронний ресурс] / – Режим доступу: https://forinsurer.com/files/file00674.pdf.
4. Пурій Г. М. Страховий ринок України: сучасний стан та проблеми розвитку. *Ефективна економіка*. 2018. URL: http://www.economy.nayka. com.ua/pdf/10_2018/60.pdf.

Стріяшко Г. М.,
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права,
Університету державної фіскальної
служби України
Дьяченко А.Ю., Подобінська І. О.,
курсанти факультету підготовки,
перепідготовки
та підвищення кваліфікації працівників
податкової міліції
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ВИСВІТЛЕННЯ ПИТАНЬ, ЩО ДО ОКРЕМИХ НЕДОЛІКІВ БАНКІСЬКОГО СЕКТОРУ

Розвиток банківського сектору є необхідною, більш того воно являє собою основною умовою нормального функціонування економіки будь-якої країни світу. Тільки через ефективну банківську систему можливо здійснити реструктуризацію економіки, яка є нагальною проблемою України. Крім того, надійний і розвинений банківський сектор відіграє надзвичайно важливу роль в стабілізації економіки країни [1, с. 141]. Тому стабільність і ефективність

банківського сектора – основна умова стабільного розвитку української економіки. На сьогоднішній день стійкість банківської системи визначається характеристиками стійкості окремих банків. Однак темпи зростання української економіки знижуються, положення домогосподарств погіршується. У зв'язку з цим корпоративні позичальники не беруть нових кредитів, а частка прострочених роздрібних кредитів збільшується [2, с. 85]. Для більш широкого розуміння розглянемо банківські установи які являються активними учасниками фінансових ринків їх функціональну взаємодію яку на нашу думку, можна згрупувати наступним чином:

1) функція інфраструктури (обслуговуюча):

1.1) усі розрахунки за операціями на фінансових ринках здійснюються через банківські установи,

1.2) банки надають консультаційні послуги;

2) функція самостійного учасника (за винятком ринку нефінансових послуг): емісія власних цінних паперів, професійний учасник фондового ринку, залучення та розміщення ресурсів на ринку капіталу;

3) функція посередника: дилерські, брокерські, трастові операцій, андерайтинг.

При цьому така взаємодія реалізується через різні механізми та має складну структуру.

Взаємодія банківської системи та фінансових ринків на макрорівні реалізується, насамперед, через систему державних інститутів, які виконують регуляторні функції по відношенню до учасників ринків. При цьому, регуляторний механізм, перш за все, реалізується через систему ліцензійних вимог як до учасників загалом, так і до конкретних операцій зокрема. Тобто діяльність одного учасника фінансових ринків може регулюватися декількома державними інститутами в залежності від операцій, які здійснює такий учасник.

При цьому в деяких випадках регуляторні механізми є суперечливими, що знижує результативність функціонування таких ринків. Банківські установи приймають участь у функціонуванні усіх елементів фінансового ринку як користувач та/або професійний учасник.

Однак не дивлячись на досить значну роль банківського сектору він має на превеликий жаль ряд певних недоліків які як слід зазначити досить сильно гальмують розвиток економіки держави.

До першої групи недоліків на нашу думку слід виділити те, що глобалізаційні процеси не оминули нашу державу і як результат не зважаючи на значний рівень загальної відкритості економіки та позитивну динаміку у

подальшому включенні України до світового господарства, фінансовий сектор країни відзначається слабкою взаємодією із міжнародним фінансовим ринком.

Відставання інтеграції до світової економіки у фінансовому секторі потребує негайної корекції економічної політики держави з метою збільшення обсягів іноземного інвестування та кредитування. Задача інтеграції до глобалізованого світового фінансового простору, що стоїть перед Україною, вимагає врахування особливостей сучасної структури світової економіки, ретельного вибору та використання інструментів, які здатні забезпечити максимальну швидкість та ефективність такої інтеграції і одночасно мінімізувати можливі втрати від цього процесу. При цьому особлива увага має бути приділена ризикам, які супроводжують процес інтеграції національної економіки до глобалізованого фінансового простору. В процесі подальшого розвитку та лібералізації фінансового ринку України, в процесі його подальшої інтеграції до світового фінансового простору надзвичайно актуальним є вивчення досвіду іноземних країн щодо шляхів такої інтеграції та щодо уникнення її негативних наслідків [3, с. 23].

До другої групи недоліків слід віднести малу частку заощаджень населення у банківських установах передумовою цього є не лише низький рівень довіри до вітчизняної економіки, а й нинішній рівень оплати праці та соціального захисту громадян України, їх низька купівельна спроможність є тими чинниками, що стримують розвиток грошових заощаджень населення, а отже, й розвиток виробництва, відтворення робочої сили, розв'язання найгостріших соціально-економічних проблем. инок банківських послуг для фізичних осіб є чутливим індикатором економіки в цілому, і коливання обсягів заощаджень населення на банківських рахунках відображають зміни що відбуваються в економіці країни: зміна демографічної ситуації, політики доходів і цін, особливостей розвитку і задоволення потреб, соціальної структури населення тощо.

Недостатність залучення коштів також пов’язана з тим, що населення України через слабкий розвиток фінансового ринку має обмежений вибір інструментів для капіталізації своїх гривневих заощаджень. Банківські депозити є поки що найдоступнішими з них. Але й цим інструментом населення користується лише за достатньої довіри до банків. За її відсутності, яка є і на сьогоднішній день, більша частина гривневих заощаджень зберігається в готівковій формі, або ж дробиться на декілька депозитів для зменшення ризику втрат від банкрутства банків.

Такий стан справ потребує комплексного вирішення проблеми і нового підходу як на макро рівні, де повинен здійснитися перегляд податкової політики

у сфері оподаткування доходів громадян та відповідні законодавчі зміни. Так і на внутрібанківському рівні, де зміни повинні проходити у напрямку спрощення та зростання доступності операцій для фізичних осіб, а також розроблення схем ефективної співпраці з кожним клієнтом – фізичною особою та використання коштів з максимально можливою ефективністю при мінімальному рівні ризиковості цих операцій [4, с. 6].

Отже під сумуючи все вище зазначене можна дійти до наступних висновків, що дійсно банківський сектор являє собою однією із головних умов розвитку економіки будь-якої країни, їх функції досить сильно впливають на рівень розвитку країни як на державному рівні так і на міжнародній арені адже банківські установи приймають участь у функціонуванні усіх елементів фінансового ринку як користувач так і як професійний учасник тому висвітленні їх недоліків та пропонування вдосконалення є досить значущим для подальшої стабільної та ефективної роботи як банківського сектору так і економіки в цілому.

Список використаних джерел

1. Красношапка В. В., К. О. Колосенко Банківський ринок україни: тенденції та перспективи. *Сучасні проблеми економіки і підприємництво.* 2017. №19. С. 148.
2. Золотарьова О. В., В. О. Галаганов Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи. *Проблеми економіки та політичної економії.* 2017. №1. – С. 98.
3. Гумен І. Складові банківських рейтингів: науково-практичний аспект. *Вісник НБУ* . 2007 р. - № 1 – С. 57-59
4. Демчук Н. І. Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України в умовах фінансової глобалізації . *Ефективна економіка* .2010.
5. №11. – С. 12
6. Шевцов Ю. О. Функціональна взаємодія банківської системи на фінансовому ринку . *Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара.* 2016. С. 13

Колісник О. П.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Університет державної фіскальної
служби України
Єременко А. О.,
курсант факультету підготовки,
перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників
податкової міліції
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СУТНІСТЬ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Для початку, без розвиненого та стабільного фінансового ринку держави економічний розвиток малоефективний. Сьогоднішні процеси на фінансовому ринку мають дещо позитивні тенденції, які свідчать про невідкладність вживання заходів щодо стабілізації та вдосконалення ринку. Однак це найбільш сприятливий період для здійснення інноваційних заходів для повного реформування ринку.

Фінансовий ринок є невід'ємним елементом економіки, від ефективності розвитку якого залежить економічна стабільність країни. У вітчизняній та зарубіжній літературі існує велика кількість визначень поняття «фінансовий ринок». Наприклад, О.Д. Василик вважає, що фінансовий ринок являється механізмом перерозподілу фінансових ресурсів між окремими суб'єктами підприємницької діяльності, державою і населенням, між учасниками бюджет ного процесу, деякими міжнародними фінансовими інститутами [2, с. 29].

Варто зазначити, що фінансовий ринок є важливішою складовою фінансової системи держави, яка в свою чергу може успішно розвиватися і функціонувати лише в ринкових умовах. Гнучкість фінансової системи країни та швидкість відображають розвиток фінансового ринку, за допомогою якого вона може адаптуватися до змін в економічному та політичному житті країни та до різних процесів, що відбуваються поза нею.

Внаслідок цього потреби в додатковій формі мобілізації коштів для фінансової підтримки розвитку економіки держави виник фінансовий ринок. Тобто можна стверджувати, що фінансовий ринок є перспективним для країни, що він відображає пропозицію та пропозицію фінансових ресурсів з найменшими витратами [2, с. 60].

Зауважимо, що банківська система відіграє важливу роль на фінансовому ринку України. Близько 90-93% складає співвідношення активів банківських та небанківських фінансових установ в України проти 7-10% на користь банків. Проте

через кризи, які періодично стаються в Україні, це призводить до неможливості збереження та примноження своїх заощаджень, як у банківському секторі, так і в інших сегментах фінансового ринку [3, с. 14].

На сьогоднішній день за часи незалежності в масштабній кризі знаходиться фінансова система України, що відображується на діяльності фінансового ринку держави. Зменшується кількість банківських установ, так протягом останніх шісти років кількість банків скоротилась більш ніж вдвічі, на 53,4% [3, с. 15].

Саме тому, щоб зміцнити банківські установи власними позиціями на фінансовому ринку було б доречно перше, це підвищити показники ліквідності, які можна здійснити через взаємодію із іншими фінансовими посередниками, в тому числі з страховими компаніями торговцями цінними паперами, через використання банківських послуг і пошуку нестандартних підходів щодо взаємовідносин з клієнтами, покращення стандартів надання типових банківських послуг, розроблення принципово нових банківських послуг та продуктів, утворення позитивного іміджу банку тощо.

Страховий ринок є не менш важливим сегментом ринку фінансових послуг в Україні, цілковите існування якого являється важливою умовою не тільки задля підвищення добробуту населення, а також для стабільного економічного розвитку країни. Особливою сферою грошових відносин вважається страховий ринок, де об'єктом купівлі-продажу являється специфічна послуга – страховий захист, сформований попит і пропозиція на нього [3, с. 16].

У процесі приведення регулювання страхової діяльності Україна значно відстає якщо порівняти світові стандарти. Український страховий ринок по мірі лібералізації є найближчим до національного типу. У процесі лібералізації ринку виокремлюється ряд етапів, які призводять від консервативного до відкритого ринку. На сьогодні Україна знаходиться на стадії обмеженої лібералізації згідно із періодизацією [1, с. 64].

Варто також зауважити, що фондовий ринок є одним з потужних чинників ринку фінансових послуг. Він установлює відносини із купівлі-продажу цінних паперів. Український ринок цінних паперів на сучасному етапі розвитку володіє низькою капіталізацією і ліквідністю, недостатнім захистом прав інвесторів і відсутності прозорості. Останнім часом спостерігається різноманітна динаміка випуску цінних паперів.

Беручи до уваги міжнародний досвід, варто стверджувати, що ринок цінних паперів України набуває розвитку та стає невід'ємною частиною ринкової системи. Великого значення набуває в цьому комерційні банки, тому що вони активно беруть участь в фондових операціях і сприяють формуванню та розвитку на вторинному ринку. Проте далеко не всі банки України готові змінити шляхи отримання прибутку і перейти на фондовий ринок [4, с. 164].

Однак підкреслимо інформацію про те, що цей ринок повинен бути однаковим для різних економічних ресурсів для економічного розвитку та надійних інструментів розвитку. Визначення можливого використання власного валютного ринку та наявної інфраструктури на користь економічного розвитку, а також використання іншого сектору, модернізації довірених підприємств до відповідного ринку.

Список використаних джерел

1. Селіверстова Л.С. Сучасні тенденції в страховому маркету в Україні. *Науковий вісник Полісся, № 2 (10).* Ч. 1. 2017 С. 63-69.
2. Василик О.Д. Теорія фінансів: *Підручник. К.: Ніос*, 2005. 416 с.
3. Селіверстова Л.С., Адаменко І.П. Особливості розвитку фінансового ринку України. *Інвестиції: практика та досвід № 9*. 2018. С.13-17.
4. Стецько М.В. Фінансовий ринок України у контексті глобальної конкурентоспроможності. *Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка»*, Тернопіль, №1, Том 25. 2016. С. 158-168.

Береславська О. І.,
д.е.н., професор,
Університет державної фіскальної служби України
Жученко К. В.,
студентка ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ВАЛЮТНОГО КУРСУ

Важливим елементом міжнародних валютних відносин в будь-якій країні є валютний курс. Його динаміка надзвичайно важлива для розвитку економіки. Валютний курс є показником, який використовується для вимірювання вартісного вмісту інших валют. Міжнародні розрахункові або обмінні операції передбачають обов'язкове зіставлення цін національної та іноземної валют, так як за кожним продуктом, що купується або продається, стоїть вартість, виражена у грошах. Це призводить до виникнення валютного курсу і необхідності визначення його рівня.

Питання формування валютного курсу розглядалися у працях як зарубіжних, так і вітчизняних науковців, серед яких: О.Береславська, М.Бункіна, О.Буторіна, О.Дзюблюк, В.Козюк, Р.Манделл, Ф.Мишкін, І.Фішер та інші. В той же час недостатньо уваги у вітчизняній літературі присвячено теоретичним основам формування валютного курсу.

Узагальнення підходів до розуміння сутності валютного курсу дало можливість з'ясувати, що валютний курс є співвідношенням грошових одиниць різних країн, яке визначається їх купівельною спроможністю і рядом інших факторів. Валютний курс необхідний для міжнародних валютних, розрахункових, кредитно-фінансових операцій.

Валютний курс є основою валютної політики країни, тому важливим є вибір режиму валютного курсу, який би відповідав економічному стану держави та її зовнішньоекономічним відносинам. Якщо звернутися до вітчизняної практики, то в Україні у різні часові проміжки встановлювалися різні режими валютного курсу гривні: від фіксованого до плаваючого (гнучкого).

Зазначимо, що формування валютного курсу — це багатофакторний процес. До факторів, що впливають на формування валютного курсу, відносять: стан економіки, темп інфляції, купівельну спроможність валюти, рівень процентних ставок і прибутковість цінних паперів, діяльність валютних ринків, валютну спекуляцію, валютну політику, стан платіжного балансу, ступінь використання національної валюти в міжнародних розрахунках [2].

Зазначені фактори визначають попит і пропозицію валюти. Зокрема, чим вищим є темп інфляції в країні порівняно з темпами інфляції в інших державах, тим нижчим курс її національної валюти, якщо не втручаються у формування курсу інші фактори [3].

Більш значне порівняно з іншими країнами падіння купівельної спроможності національної грошової одиниці країни в результаті загального зростання цін викликає зниження її валютного курсу.

Відносно більш високі процентні ставки і дохідність цінних паперів в даній країні призведуть, по-перше, до припливу в цю країну іноземного капіталу і відповідно до збільшення пропозиції іноземної валюти, її здешевлення і подорожчання національної валюти; по-друге, до переливу капіталів з валютного ринку на ринок депозитів і цінних паперів, зменшення попиту на іноземну валюту, зниження її курсу і підвищення курсу національної валюти. В результаті зниження процентних ставок і прибутковості цінних паперів валютний курс зменшиться.

Валютна спекуляція (гра на підвищення або зниження валютного курсу) також впливає на його динаміку. А валютна політика стимулює або зниження курсу національної валюти, або його підвищення залежно від поставлених завдань.

Якщо курс певної валюти має тенденцію до зниження, то компанії і банки заздалегідь продають її і обмінюють на більш стійкі валюти, що погіршує позиції знеціненої валюти. Валютні ринки швидко реагують на зміни в економіці і політиці, на коливання курсових співвідношень. Тим самим вони розширюють можливості валютної спекуляції та стихійного руху “гарячих” грошей.

При активному сальдо платіжного балансу країни (сума надходжень іноземної валюти перевищує суму її платежів) зростає попит на національну валюту з боку іноземних боржників та її курс може підвищитися. При пасивному сальдо (сума платежів іноземної валюти перевищує суму її надходжень) посилюється попит на іноземну валюту для погашення міжнародних зобов'язань і спостерігається тенденція до зниження курсу національної валюти.

Ступінь використання національної валюти як міжнародного платіжного і резервного засобу впливає на їх попит і пропозицію.

Крім зазначених факторів, на формування валютного курсу можуть впливати різні політичні, психологічні, соціальні та інші фактори.

Для стабільної роботи економіки необхідно знати перспективну динаміку валютного курсу, тому і центральні банки, і комерційні банки здійснюють його прогнозування. При прогнозуванні валютного курсу враховується багатофакторність його формування на валютному ринку, особливо враховуються ті фактори, які є курсоутворюючими і домінують в конкретній економічній ситуації [4].

У практиці формування валютного курсу розрізняють номінальний, реальний і ефективний валютні курси, які використовуються для проведення різних форм розрахунків. Номінальний валютний курс представляє собою обмінний курс, який формується на ринку у результаті попиту і пропозиції без урахування інших факторів. За цим курсом відбуваються розрахунки всередині країни. На значення обмінного курсу можуть впливати зовнішньоторговельні бар’єри: транспортні витрати, квоти, тарифи. Для обліку впливу на валютний курс рівня інфляції в країні котирування і в іноземній державі визначають реальний курс.

Реальний курс — це номінальний валютний курс, перерахований з урахуванням індексів цін в обох країнах (помножений на відношення індексів цін). Якщо індекс цін в країні вище, ніж за кордоном, то реальний курс валюти

цієї країни буде вище, ніж номінальний. При більш низькому темпі інфляції в країні реальний курс її національної валюти буде вище номінального.

Збільшення реального курсу національної валюти призводить до скорочення зовнішнього попиту на експортовані товари та розширенню попиту на більш дешеві імпортні товари. Дорога валюта залучає західних інвесторів, організаціям легше придбати імпортне обладнання, а реальна вартість зовнішнього боргу зменшується. Від ослаблення валюти в реальному вираженні виграють експортери і фірми, чия продукція конкурує з імпортними продуктами на внутрішньому ринку.

Для аналізу динаміки валютного курсу, оцінки ступеня його зміни визначають індекси номінального чи реального валютного курсу.

Ефективний валютний курс розраховується на основі курсового співвідношення валют з урахуванням питомої ваги країн - торговельних партнерів у зовнішній торгівлі. Він дозволяє оцінити динаміку курсу по відношенню до декількох валют, при його обчисленні кожна валюта одержує свою вагу в залежності від частки, що припадають на неї зовнішньоекономічні угоди.

Розрізняють номінальний і реальний ефективні курси. Для того, щоб визначити номінальний ефективний курс потрібно номінальний курс кожної з валют помножити на її вагу, підсумувати отримані величини і обчислити їх середнє арифметичне значення. Реальний ефективний курс визначається з урахуванням рівня індексів цін.

Таким чином, підсумовуючи, можна зробити висновок, що валютний курс та його рівень суттєво впливають на всі ключові параметри економіки, включаючи зовнішню торгівлю, конкурентоспроможність національної продукції, темпи економічного зростання. В різних країнах використовуються різні режими валютного курсу, які адекватні рівню розвитку економіки.

Список використаних джерел

5. Закон України “Про валюту і валютні операції”. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19

6. Береславська О.І. Валютна політика України: теорія та практика : монографія. Ірпінь, Національний університет ДПС України, 2010. 330 с.

7. Береславська О. І. Валютно-курсова політика в умовах інфляційного таргетування. Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України : електронне наукове видання

[Електронний ресурс] / Університет державної фіскальної служби України. 2017. № 2. С.24-36.

8. Башко В. Прогнозування валютного курсу в Україні. Вісник Національного банку України. 2015. № 1. С. 14-19.

Богріновцева Л. М.,
к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державна фіскальна
служба України
Іванов І. Ю.,
студент ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПЕРЕВАГИ ІНТЕРНЕТ – СТРАХУВАНЯ В УКРАЇНІ

У сучасній економіці для будь-якої компанії величезне значення має те як швидко і ефективно продає вона свої товари і послуги, так як від цього залежить її виживання на ринку. І як наслідок, з'являються все нові і нові методи просування і продажу своїх продуктів. Одним із таких методів вважають продажі через інтернет. Компанія, яка ефективно користується мережею інтернет, здатна збільшити приплив клієнтів, знизити вартість своїх продуктів і, крім цього, отримати ще чимало переваг.

Проблемам і перспективам розвитку Інтернет - страхування в Україні присвячені праці вітчизняних науковців: Гриньова К.[1], Нагапетьянц Н.А.[2], Рябоконь Н.П.[3], Свєшнікова К.Т.[4], Спіцина Н.М.[5] та багатьох ін. Незважаючи на багатогранність наукових досліджень, стосовно Інтернет - страхування залишається проблема недостатнього висвітлення теоретичних і практичних аспектів щодо ефективного використання Інтернет - мережі для охоплення більшого сегмента потенційних споживачів страхової продукції.

У страховому бізнесі, інтернет також відіграє величезну роль, і дає можливість доносити до клієнта весь спектр інформаційних та консультаційних послуг. Проте, сучасні українські реалії такі, що весь спектр інтернет-послуг страхових компаній зводиться або до онлайн калькуляторів, пов'язаних з якою-небудь однією послугою, або просто клієнт залишає інформацію про свої контакти на сайті і пізніше йому передзвонюють. Якщо ж поглянути на досвід зарубіжних страхових компаній, то можна побачити, що у них на сайтах клієнт має можливість не тільки придбати потрібний йому страховий поліс, але, і в разі потреби, порівняти послуги різних

страхових компаній, їх вартість та умови, - тобто отримати всю інформацію, що цікавить його[1].

Сам процес онлайн купівлі страхового продукту досить простий. Клієнт вибирає на сайті страховий продукт, після заповнює веб-форму. Після заповнення система автоматично розраховує розмір страхової премії і, якщо клієнт погоджується, він сплачує дану суму через інтернет і отримує електронний поліс з електронним підписом страхової компанії. Або ж, клієнт вибирає спосіб доставки страхового поліса кур'єром або поштою і оплачує безпосередньо на місці. Найголовнішим є те, що спектр страхових продуктів і послуг, які можна надати компанія, дуже великий[4]. Таким чином, основні етапи купівлі страхового продукту за допомогою мережі Інтернет представлені на рис.1.

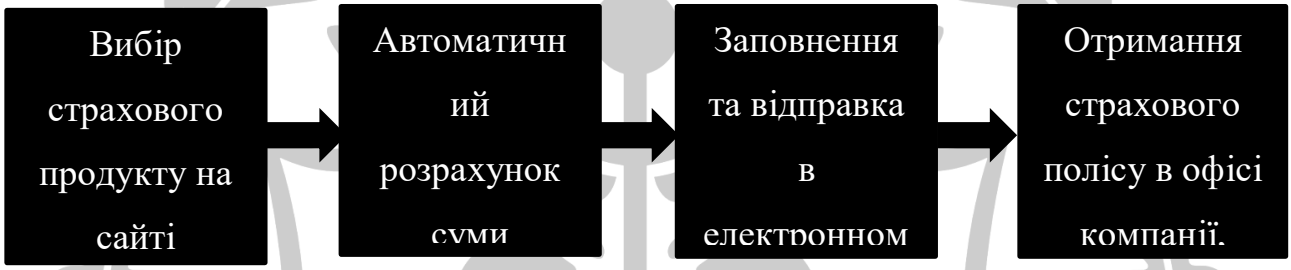

Рис.1 Етапи Інтернет-страхування

Як бачимо з цього прикладу, західні страхові компанії у своїй маркетинговій діяльності за допомогою інтернету, намагаються максимально підлаштовуватися під вподобання своїх клієнтів і максимально полегшити й прискорити процеси просування і продажу своїх продуктів.

Робота з клієнтами через інтернет дає такі переваги:

- більш низькі витрати порівняно зі звичайними способами страхування;
- оперативність процесу придбання і оформлення страхового продукту;
- зниження постійних витрат (на заробітну плату та оренду приміщень);
- можливість надавати свої послуги як на території України, так і за її межами;
- можливість для клієнтів без праці стежити за розмірами страхових внесків та періодів їх сплати;
- менша ймовірність придбати підроблений страховий поліс (надійність)[5].

Таким чином, модернізація сайтів дозволить українським страховим компаніям працювати з більшою кількістю клієнтів, швидше надавати їм свої послуги, оперативно і повно доносити їм інформацію, що в свою чергу позитивно позначиться на іміджі і результатах діяльності страховиків.

Список використаних джерел

1. Гриньова К. Інтернет-страхування в Україні: правовий аспект / К. Гриньова // Правовий тиждень. – № 29 (207), 20 липня 2010 р. – С. 11.
2. Нагапетьянц Н.А. Маркетинг в галузях і сферах діяльності: навчальний посібник. - М: Вузівський підручник : ИНФРА-М. – 2010.– 362 с.
3. Рябоконь Н.П. Систематизація каналів продажів страхових продуктів / Н.П. Рябоконь // Науковий вісник УАБС НБУ. – 2012. – Вип. 34. – С. 268-275.
4. Свєшнікова К.Т. Перспективи розвитку інтернет – страхування в Україні / Свєшнікова К.Т. // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка» 2013 – Вип. 43. – 412 с.
5. Спіцина Н.М. Переваги та недоліки Інтернет-страхування в Україні / Н.М. Спіцина, О.В. Григораш // Матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальные проблемы современных наук». – 2016. – 247 с.

Федчишина В. В.,
професор кафедри оперативно-розшукової діяльності,
Університет державної фіскальної
служби України
Ігнашина В. В.,
студентка факультету підготовки,
перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників
податкової міліції
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ, ФІНАНСОВИХ РИНКІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Сучасна архітектура економіки значною мірою ґрунтується на фінансовій основі. Розвинута банківська система є необхідною умовою нормального функціонування економіки, тобто функціонування суб'єктів господарської діяльності та державного бюджету. Лише через досконалу банківську систему можна здійснити реструктуризацію економіки в цілому [1].

Головною ланкою кредитної системи у будь-якій країні є банки, які здійснюють основну масу кредитних і фінансових операцій. У сучасних

ринкових умовах банки – це фінансові організації (установи), що зберігають, надають, розподіляють, обмінюють, контролюють кошти й обіг грошей і цінних паперів. Банки (в економічному аспекті) – це фінансові інститути, що акумулюють грошові кошти та різноманітні нагромадження (золоті запаси, цінні папери та ін.), надають кредити, здійснюють грошові розрахунки, операції із золотом та дорогоцінними металами, забезпечують обіг грошей і цінних паперів, виконують інші функції [2].

Вивчення спектра питань розвитку фінансових ринків належить до проблематики, постійно важливої у дослідницькому середовищі.

Однією з важливих проблем є проблема мобілізації ресурсів, яку можна вирішити такими методами:

– розгляд банків як об'єктів акумулювання фінансового капіталу (якщо раніше банків в Україні було занадто багато, через що фінансові ресурси були досить розпорошеними, то в умовах світової кризи їх кількість значно зменшилась, що стимулювало групування ресурсів; крім того, значна частина коштів сьогодні перебуває в безготівковій формі, обслуговуючи «тіньовий» капітал); – акумулювання та інвестування фінансового капіталу, що здійснюють різноманітні учасники фондового ринку (інвестиційні компанії та фонди, трастові компанії (довірчі товариства)).

Сьогодні в Україні одними з головних проблем економічного розвитку є нерозвиненість та недосконалість фінансової системи. Оскільки фінансово-економічна ситуація в Україні є складною та неоднозначною, проблема пошуку шляхів її стабілізації залишається досить актуальною.

Аналізуючи стан банківської системи та і взагалі розвитку економіки бажано скоординувати регулювання грошово-кредитного ринку [4, с.21].

На нашу думку цей сектор економіки також потребує уваги у зв'язку з:

· частковою втратою довіри банківської системи з боку населення, що у свою чергу як результат зменшення кількості депозитних операцій;

· виявлення того факту, що з'являється профіцит ліквідності;

· сегментація міжбанківського ринку.

Інструментами грошово-кредитного ринку виступають:

· мінімальні резервні вимоги;

· дисконтна ставка;

· рефінансування;

· операції на відкритому ринку.

Знаючи засоби, ми можемо їх доцільно спрямувати у такому напрямі:

· протидія інфляції;

· перерозподіл ліквідності;

· скасування адміністративних засобів, які здійснюють тиск на платіжний баланс.

Загальноекономічний ефект від зростання довіри населення до банків можна реалізувати за такими напрямами [5, с. 7]:

· шляхом збільшення ресурсної бази банків завдяки інтенсивнішому припливу вкладів, нарощуванню кредитних та інвестиційних відрахувань в економіку, внаслідок чого поліпшується забезпечення фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання, і, в свою чергу, підвищує фінансовий стан останніх;

· шляхом здешевлення банківських ресурсів, а отже, і кредитів, оскільки, довіряючи банкам, населення нарощуватиме вклади навіть у разі зниження процентних виплат за ними; · шляхом посилення стимулюючої ролі оплати праці у підвищенні її продуктивності як одного з основних чинників економічного зростання [2]. Для зміцнення довіри до банків з боку найкомпетентнішої частини населення важливе значення має послаблення політичних ризиків у їх діяльності. Річ у тім, що політичні ризики є найочевиднішими для клієнтів банків і чи не першими застерігають їх від вкладення грошей у банки [4, с. 13-15].

Під час останніх подій в Україні спостерігається економічна криза, яка характеризується насамперед хронічною незбалансованістю бюджетних доходів та видатків, активним зростанням державної заборгованості, нераціональною структурою бюджетних витрат, неоптимальним рівнем податкових вилучень для формування бюджетів усіх рівнів [5, с.18].

Також не слід забувати про значний вплив Covid-19 (пандемії) як на банківську систему, так і на економіку вцілому.

Основні можливі впливи на банківську систему в умовах карантину:

- Доларизація гривневих депозитів населенням;
- Падіння економіки до 7%
- Девальвація до 35 грн за долар.

На нашу думку вирішення цих проблем можливе за такими напрямками:

· захист та представлення інтересів комерційних банків в органах державної влади;

· вивчення і реалізація успішно апробованого в країнах ЄС досвіду антикризових програм довгострокового рефінансування банків;

· створення за прикладом країн ЄС державних компаній по прийняттю в управління проблемних активів від банків, що опинилися в кризовому стані;

· прискорення повноцінного функціонування Ради НБУ – прийняття Стратегії НБУ на 3-5 років, розробка нових підходів до монетарної політики, яка

сприятиме економічному зростанню, збільшенню зайнятості та забезпеченню стабільності фінансової системи;
Проблеми забезпечення ефективного функціонування та стабільного розвитку б анківської системи та економіки

· реалізація програми нарощування експортного потенціалу України;

· підвищення довіри суспільства до банків.

Виходячи з вище наведеної інформації, можна зробити висновок про те, що система знаходиться в стані кризи, тому і її окремі елементи не можуть нормально розвиватися. Виходу із системної кризи має сприяти взаємодія Національного банку, уряду і Верховної Ради щодо врегулювання економічної ситуації і реалізації грошовокредитної політики в інтересах стимулювання економічного зростання.

Тому для якісної зміни банківського сектору необхідно розробити нову економічну політику.

Список використаних джерел

1. Рашкован В. Прогноз розвитку банківської системи в 2018 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://nv.ua/ukr/opinion/rashkovan/prohnoz-rozvitku-bankivskoji-sistemi-v-2018- rotsi-2444720.html

2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

3. Звіт НБУ про фінансову стабільність [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=40819104.

1. Проблеми забезпечення ефективного функціонування та стабі льного розвитку банківської системи та економіки 151 економіка. – 2017. – № – Режим доступу : http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2703.

4. Ковтун Г. Н. Проблеми регулювання ринку фінансових послуг в Україні / Г. Н. Ковтун // Економіка і фінанси. – 2018. – № 7. – С. 15–18.

5. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/index.

6. Закон України «Про банки і банківську діяльність» //www.rada. gov.ua

7. Закон України Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення умов для вирішення питань проблемної заборгованості у банках [Електронний ресурс] – Режим доступу до

ресурсу:
http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc6_current?id=&pid069=216

Зайцева І. В.,
к.пед.н., доцент кафедри журналістики,
української словесності та культури,
Університет державної фіскальної
служби України
Калим А. Я.,
студент ННІ ОМС
Університет ДФС України,
м. Ірпінь, Україна

ВПЛИВ ІНВЕСТИЦІЙ НА РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ: ПОДАТКОВИЙ АСПЕКТ

На сучасному етапі надзвичайно важливим чинником для розвитку фінансового потенціалу вітчизняної економіки є податкова конкуренція. В умовах глобалізації національні економічні системи переплітаються в єдиній світовій економіці. Основними ознаками глобалізації є: інтеграція ринків; взаємозалежність і взаємопроникнення; тенденція до конвергенції; утворення цілісної економічної системи. Отже в умовах глобалізації посилюється інтеграція, що відкриває нові можливості для розміщення капіталу. Інтеграційні процеси в свою чергу підвищують чутливість інвестицій і бізнесу до оподаткування, оскільки уряди окремих держав лібералізують податкове законодавство, керуючись протилежними мотивами: з одного боку намагаються привабити іноземні інвестиції, а з іншого – перешкоджають перетіканню податкової бази за кордон [1].

В основі ринкової економіки конкуренція є головною рушійною силою еволюції взаємовідносин суб'єктів, що функціонують у цьому середовищі. Суть конкурентної боротьби полягає в поліпшенні або збереженні позиції підприємства на ринку, що досягається завдяки відмінності товарів, котрі постачаються підприємством, від товарів-конкурентів як щодо відповідності конкретній потребі клієнтів, так і за витратами на її задоволення. Податкова конкуренція не є виключенням. Її сутність полягає у створенні сприятливих умов для бізнес-клімату в державі, саме податкова система є одним із найважливіших чинників, що дає змогу поліпшити даний клімат [4]. Залучення іноземного

капіталу та підприємств допоможе значно підняти економічний рівень країни, а для створення необхідних умов для цього, варто мати сформовану законодавчу базу.

У 2010 році було прийнято Податковий кодекс України, який набув чинності з 1 січня 2011 року який регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів [2]. Цей кодекс є доволі демократичним у порівнянні з податковими кодексами інших країн. Проте однією із найважливіших проблем Податкового кодексу України, є його нестабільність, адже до нього доволі часто вносяться зміни, що і є однією з основних проблем. Зважаючи на це, інвесторам не вигідно вкладати свої кошти в таке нестабільне середовище, з не малою кількістю ризиків, які в свою чергу можуть бути невиправданими. Зазначена ситуація є доволі несприятливою для України, адже саме зараз важливо залучити іноземні інвестиції, щоб запустити економіку, оскільки сьогодні доволі важко виділити кошти для розвитку цієї сфери. Також неможливим є варіант збільшення кількості грошей в обігу, оскільки це приведе до інфляції, тобто неминучого знецінення грошей [3].

Нажаль, попри нестабільність Податкового кодексу існує низка інших, не менш гостро поставлених проблем. Серед яких: воєнні дії на Сході України, які також заважають стабілізації ринкової економіки станом на сьогоднішній день. Необхідно зважити і на можливість непередбачуваної інфляції та питання корупції, а також говорити про ті важелі, що впливають на рішення інвестора щодо розпорядження його інвестиціями.

З вище наведених проблем, можна акцентувати, що інвестування коштів до України є доволі ризикованим, адже у форс-мажорних обставинах інвестор фактично не має змоги швидко згорнути свій бізнес та вивести задіяні кошти.

Варто також зазначити, що у сфері оподаткування більшість проблем існує поза межами законодавства. Іноземного інвестора можуть відштовхувати незахищеність бізнесу від самочинства бюрократичного апарату, відсутність визначеності в правозастосуванні та проурядова позиція українських судів.

Слід зауважити, що протягом останніх років мали місце і позитивні зміни, а саме: зближення податкового та бухгалтерського обліку, виключення відсутності за місцезнаходженням, підстави анулювання реєстрації платником ПДВ, також було введено новацію щодо запровадження системи електронного адміністрування ПДВ яка мала пом’якшити тиск зі сторони Фіскальної служби тощо.

На наш погляд, найбільш помітними пільгами в податковому законодавстві є: постачання програмного забезпечення, можливість сільського

господарства перебувати на спрощеному режимі оподаткування з незначною ставкою податку та спеціальний режим для інститутів спільного оподаткування. У перспективі – запровадження податку на розподілений прибуток, який буде сплачуватися при виплаті дивідендів та прирівняних платежів, перелік яких має бути чітко регламентовано [3].

Отже, на сучасному етапі існує велика кількість перепон щодо залучення іноземних інвестицій та створення оптимального бізнес-клімату в нашій країні, проте вони полягають не лише в недосконалості Податкового кодексу України, як законодавчої бази, а й у інших чинниках. Саме тому варто не лише реформувати Податковий кодекс України, а й забезпечити його стабільність, запровадити мораторій на його незміну протягом певного часу. Окрім цього, необхідно вирішити воєнний конфлікт на Сході та забезпечити стабільність грошової валюти, аби інфляція не ставала перепоною для інвестицій, збільшити непрямий податок та зменшити прямий, щоб привабити іноземних інвесторів, розвивати малий і середній бізнес на теренах нашої країни, а також запровадити заходи для його захисту та розвитку, задіяти більше сил для боротьби з корупцією.

Список використаних джерел

1. Податкова в умовах глобалізації та інтеграції. URL: https://cyberleninka.ru/article/v/podatkova-konkurentsiya-v-umovah-globalizatsiyi-ta-integratsiyi
2. Податковий кодекс України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17
3. Податкова система та інвестиції: що не так з Україною? URL: https://biz.censor.net.ua/m3008014
4. Формування конкуренто-спроможної системи оподаткування в Україні.
URL: https://afu.minfin.gov.ua/getfile.php?page_id=448&num=2

Теліщук М. М,
асистент кафедри економічної теорії,
ННІ обліку, аналізу та аудиту,
Університет державної фіскальної
служби України
Кінц К. В.,
студентка ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА ТА ЇЇ РОЛЬ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Банківська система України — це складова економічної системи держави, що включає в себе Національний банк України; інші банки (резиденти та нерезиденти, зареєстровані у встановленому законодавством порядку на території України); небанківські фінансові установи, виключною діяльністю яких є прийняття вкладів, розміщення кредитів або ведення рахунків клієнтів; Фонд гарантування вкладів фізичних осіб; банківську інфраструктуру, а також зв'язки та взаємини між ними. Виникнення банківської справи історично пов'язане з потребою ринку у посередницькій діяльності з розміну та обміну цінностей, що виконували функцію грошей при обмінних та торговельних операціях. Потреба в розвитку банківських послуг посилювалась одночасно з розвитком і розширенням торгівлі [2, с.3].

Необхідність формування банківської системи, як особливої структури, визначається двома групами причин: необхідністю здійснення суспільного нагляду і регулювання банківської діяльності, узгодження комерційних інтересів окремих банків з загальносуспільними інтересами – забезпеченням сталості грошей і стабільної роботи всіх банків; а також причин пов’язаних з функціонуванням грошового ринку, забезпечення збалансованості попиту і пропозиції на грошовому ринку і в кожному його секторі.

Банківська система є невід’ємною складовою фінансової системи та економіки країни в цілому. Через банківську систему діє механізм розподілу фінансових ресурсів та грошових коштів, відбувається їх мобілізація та залучення в економічний обіг [3, с.15]. Не менш важливою функцією банківської системи є кредитування економіки та забезпечення фінансової стабільності. Без залучення коштів населення у банківський сектор неможлива фінансова санація підприємств, які потребують фондів для функціонування і реструктуризації. Створення грошей і регулювання грошової маси, що забезпечується

оперативною зміною банками маси грошей в обігу, через збільшення або зменшення її відповідно до зміни попиту на гроші.

Забезпечення безперебійного функціонування платіжних систем, зокрема, шляхом удосконалення способів клірингу та здійснення розрахунків, що сприяють розвитку торгівлі. Забезпечення механізму об'єднання фінансових ресурсів та їх розподілу між окремими суб'єктами господарювання. Розробка та забезпечення способів управління ризиками. Забезпечення насичення ринку ціновою інформацією, що дозволяє координувати децентралізований процес прийняття рішень в окремих галузях економіки. Забезпечення способів переміщення фінансових ресурсів у часі, через кордони держав та між окремими галузями економіки. Також важливим фактором, що характеризує сучасний стан банківської системи, є активне втручання НБУ у функціонування банківської системи. З одного боку, ліквідація неплатоспроможних банків та банків, які порушували українське законодавство, повинно позитивно вплинути на прозорість банківської системи. З іншого боку, надмірне зменшення учасників банківського сектору може призвести до погіршення конкурентного середовища та умов надання банківських продуктів [1, с.45].

Зробивши висновки, можна сказати, що банківський сектор здійснює комплексний вплив на функціонування фінансової сфери шляхом нормалізації механізму розподілу фінансових ресурсів, забезпечення обігу грошової маси та економічної стабілізації. Сучасний стан функціонування банківської системи України характеризується наявністю ряду негативних факторів, до яких відносяться: військово-політична нестабільність, загальноекономічна дестабілізація, зниження довіри населення до банківського сектору та продуктів, що пропонують його суб'єкти. Також для вирішення актуальних проблем банківського сектору та нормалізації його функціонування необхідно застосувати систему заходів, спрямованих на загальноекономічну стабілізацію, повернення довіри до банківського сектору та підвищення ефективності діяльності НБУ у сфері контролю та регулювання банківської системи.

Реалізація запропонованих заходів дозволить мінімізувати вплив негативних факторів у короткостроковій перспективі та створить умови для прискореного розвитку банківської системи України у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Гроші та кредит [Текст] : навч. посібник / За ред. М.І.Савлука. -К.: Либідь, 1992. -с.189
2. Васюренко О.В. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. / — 6-те вид., перероб. і доп. — К.: Знання, 2008. — 318 с

3. Маслєнніков В.В. Зарубіжні банківські системи / В.В. Маслєнніков. – К.: Економіка, фінанси, право. – 2010. – №10. – С. 15-20.

Кравченко М. А.,
доцент кафедри економіки підприємства,
Університет державної фіскальної
служби України
Кльок О. В.,
студент ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, України

ОЦІНКА ЯКОСТІ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКТИВІЗАЦІЇ КРЕДИТНОГО ПРОЦЕСУ

Одними із найприбутковіших банківських послуг вважаються кредитні операції. Сам процес кредитування як складне явище необхідно розглядати зі своїми принципами та методами.

Кредитний портфель банку – це сукупність позик, наданих банком на певну дату з метою отримання доходу у вигляді відсотків Основними складовими які характеризують якість кредитного портфелю банку є дохідність і ризик. Якщо провести аналіз активів банку, то можна констатувати, що зростання обсягу активів банку протягом звітного періоду не є критерієм його високої надійності, конкурентоспроможності й привабливості для інвесторів і вкладників. Важливішим є значення здатності банку ефективно використовувати наявні активи. Для цього, перш за все необхідно проаналізувати показники кредитних вкладень і визначити їх питому вагу у загальних активах банку. За об’єкт дослідження візьмемо ПАТ КБ «ПриватБанк» (табл. 1).

Показники	2014р.	2015р.	2016р.	2017р.	2018р.
Кредити клієнтам,млн.грн.	159173	189314	32616	38335	50140
Активи банку,млн.грн.	212813	258511	179761	253675	278048
Питома вага кредитів в активах банку	74,8%	73,2%	18,1%	15,1%	18,0%

Таб.1 Аналіз кредитної активності АТ КБ «ПриватБанк» у 2014-2018 рр

Як свідчать дані табл. 1, кредитна активність ПриватБанку зазнала значних змін внаслідок зміни форми власності. Так, до націоналізації банку кредитування займало левову частку в структурі активних операцій банку – 74,8% в 2014 р. та

73,2% а 2015 році. Найбільший обсяг кредитів, наданих ПАТ КБ «ПриватБанк», припав на 2015 р. і склав 189 314 млн. грн., в подальшому ми бачимо згортання кредитної діяльності, що призвело до зменшення кредитного портфеля до 32 616 млн. грн., тобто на 156 698 млн. грн.

У жовтні-листопаді 2016 року Банк реструктуризував частину кредитного портфеля загальною вартістю 137 082 мільйонів гривень, до вирахування резерву під знецінення станом на 31 грудня 2016 року. В 2017 р. та 2018 р. ми спостерігаємо нарощування кредитного портфеля ПриватБанку. Так, приріст кредитних операцій банк в 2017 році склав 26,4% (5 719 млн. грн.), в в 2018 році – 21,6% (11 805 млн. грн.). Щодо позичальників, то АТ КБ «ПриватБанк» в 2014-2015 рр. надавав пріоритет юридичним особам, які працюють переважно у сфері торгівлі нафтопродуктами (табл. 2).

На сьогодні ефективним в аналізі кредитного портфеля, є його оцінка, яку можна здійснювати за двома напрямами: 1) аналіз структури та динаміки кредитного портфеля; 2) якісний аналіз кредитного портфеля. В цілому для оцінки якості кредитного портфеля банку потрібен комплексний методичний підхід. Всі способи аналізу за методами і формами оцінки якості кредитного портфеля відрізняються і ґрунтуються на персональному досвіді кредитного експерта. На рис.2 згруповано основні методичні підходи до оцінки якості кредитного портфеля банку.

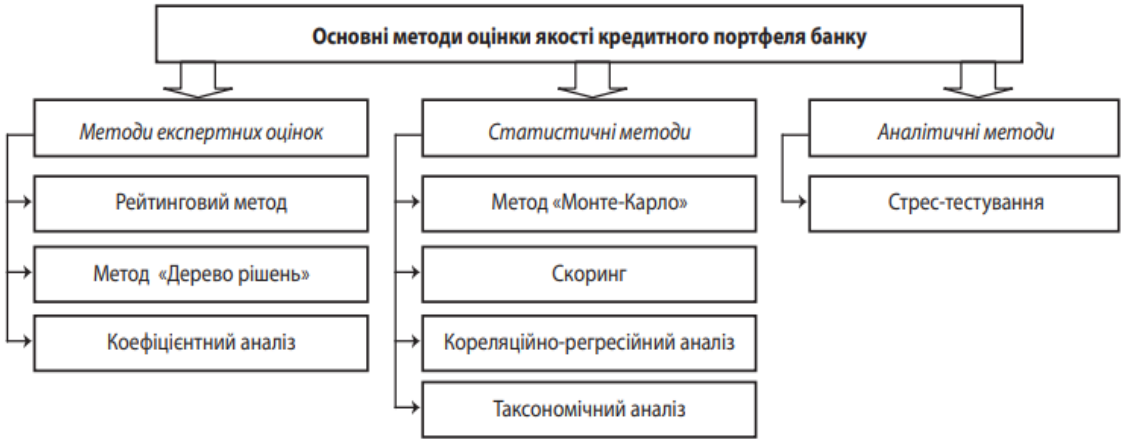

Рис.2. Доповнено автором матеріали [3] «Методичні підходи до оцінки якості кредитного портфеля банку»

Використовуючи в практичній діяльності банку основні методи оцінки якості кредитного портфеля можна з випередженням в часі розробляти ефективну і гнучку організацію процесу банківського кредитування, яка забезпечить фінансову стабільність і ринкову стійкості банківських установ а також зворотній рух грошових коштів щодо поворотності кредитів клієнтами банку.

Кредитний портфель характеризується розміром та структурою. «Розмір кредитного портфеля» розглядається відносно всього розміру активно-пасивних операцій банку, а також відносно розміру кредитних портфелів інших банків і оцінюється за балансовою вартістю всіх кредитів банку, у тому числі прострочених, пролонгованих, сумнівних. Натомість, «структура кредитного портфеля» – це співвідношення конкретних видів кредитних операцій в кредитному портфелі банку. Структура кредитного портфеля банку може вважатися задовільною, якщо питома вага кредитів без забезпечення, сумнівних для повернення, прострочених і пролонгованих складає не більш 50%. Структура кредитного портфеля банку залежить від: суб'єктів кредитування (юридичні та фізичні особи); стану обслуговування боргу (високий, добрий, задовільний, слабкий, незадовільний); класу боржника (клас боржника – юридичної особи (від 1 до 10) визначається залежно від отриманого значення інтегрального показника фінансового стану боржника з урахуванням величини підприємства); категорії якості кредиту (від I до V, з урахуванням стану обслуговування боргу та класу боржника – юридичної особи); показника ризику кредиту, що залежить від фактичних значень інтегрального показника фінансового стану боржника-юридичної особи, коефіцієнта покриття боргу, якості менеджменту боржника – юридичної особи, ринків збуту продукції, наявності бізнес-планів, рейтингів боржника – юридичної особи та інших подій та обставин, що можуть вплинути на своєчасність та повноту погашення боргу; видів економічної діяльності; валюти кредитування; строків кредитування тощо.

Отже, надання кредитних послуг супроводжується значними ризиками, що підлягають жорсткому контролю та оптимізації з метою запобігання появи негативних наслідків від їх реалізації. Слід відмітити, що ефективність управління кредитним портфелем банку залежить від системності, адекватності способів оцінки кредитного ризику, методів контролю за ним та своєчасності системи реагування з боку банків та регулятора. Банки повинні прагнути самостійно створювати комплексну систему ризик-менеджменту, яка забезпечувала б надійний процес виявлення, оцінки, контролю та моніторингу кредитного ризику з метою його мінімізації на всіх етапах кредитного процесу та забезпечення ліквідності, дохідності і надійності кредитного портфеля банку. Таким чином, АТ КБ «ПриватБанк» є лідером на вітчизняному ринку банківських послуг. Інноваційність його діяльності та ефективне управління дозволило в 2018 році отримати 12,79 млрд. грн. чистого прибутку, що забезпечило 1 місце по цьому показнику серед банків України. Це рекордний показник для банківської системи України з початку економічної кризи.

Відмітимо, починаючи з 2014 р. погіршення економічної ситуації в країні та, як показав проведений нами аналіз, неефективне управління портфелем позик АТ КБ «ПриватБанк» значним чином позначилося на якості його кредитних операцій. Так, протягом останніх 5 років діяльності банку значно зросла питома вага прострочених кредитів, рівень кредитного ризику відповідно також мав тенденцію до зростання. З метою зниження ризикованості кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк» використовує різні варіанти повернення боргів, наразі обмежено кредитування корпоративних клієнтів, валютне кредитування, кредитування великих кредитів, підвищено вимоги до забезпечення кредиту та вжито ряд інших заходів. На кінець 2018 року банку вдалося покращити захищеність кредитного портфеля та отримати прибуток, найбільшій по банківській системі України.

Отже, грошовий обіг, його стан суттєво впливає на національну економіку України, а важливими факторами пожвавлення кредитного ринку є оптимальне послаблення регуляторних вимог та застосування стимулюючих інструментів грошово-кредитної політики.

В разі активізації механізмів використання торговельного фінансування від міжнародних фінансових корпорацій, експортно-кредитного агентства України та використання коштів міжнародних фінансових організацій буде досягнуто деякі шляхи активізації кредитного процесу.

Список використаних джерел

1. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення: Монографія. – Львів: Арал, 2008. – 384 с

2. Крикун О. Ю. Управління кредитним портфелем комерційного банку / О. Ю. Крикун // Управління розвитком. – 2010. – № 5 (81) – С. 54–56.

3. Тисячна Ю. С. Методичні підходи до оцінки якості кредитного портфеля банку – 2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2014-1_0-pages-278_283.pdf

4. Фінансова звітність Публічного Акціонерного Товариства КБ «Приватбанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://privatbank.ua/about/fnansovaja-otchetnost/

Колісник О. П.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Університет державної фіскальної
служби України
Козловська В. В., Швець І. О.,
курсанти факультету підготовки,
перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників
податкової міліції
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СТАН ТА ПЕРПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

В сучасних умовах господарювання одним із важливих чинників розвитку ринкової економіки є ефективна банківська система.Від надійності банківської системи залежить не тільки подальший ефективний розвиток економіки країни, а й добробут кожного клієнта банківської установи.Потужна банківська система є однією з найважливіших умов для забезпечення сталого економічного розвитку. Банки є одним із головних джерел інвестування фінансових ресурсів в економіку країни. У сучасній економіці банківська система має величезне значення завдяки зв'язкам з усіма секторами економіки.

На сьогодні банківська система України знаходиться у складному становищі. Програма реформ оздоровлення системи, запропонована Національним банком України (далі – НБУ), призвела до значного зменшення кількості банків та до радикальних змін у функціонуванні найбільш важливих системних банків. Дані процеси викликають об'єктивну необхідність у дослідженні сучасного стану банківського сектору України та його подальших перспектив розвитку.

Діяльність НБУ у сфері регулювання банківської системи можна охарактеризувати за такими напрямами, як «оздоровлення» банківського сектору шляхом виводу з ринку недієздатних банків та накладення санкцій на банки, які є дочірніми відділеннями російських державних банків[1, с. 85].

Перед початком дослідження сучасного стану банківської системи України необхідно звернути увагу на її роль у функціонуванні економіки країни та важливість для ефективного економічного зростання. Варто нагадати, що

банківська система є невід'ємною складовою фінансової системи та економіки країни в цілому. Через банківську систему діє механізм розподілу фінансових ресурсів та грошових коштів, відбувається їх мобілізація та залучення в економічний обіг.

Доречно зауважити, що політична та військова нестабільність, значна інфляція та загальна економічна дестабілізація негативно вплинули на банківський сектор та показники діяльності банків, що працюють на території України.

Проблема зростання недовіри до банків є однією з найбільш актуальних на сьогоднішній день[2, с. 93]. Її сутність полягає в тому, що збільшення недовіри населення до банків внаслідок негативного емоційного фону та скорочення обсягу вільних ресурсів у населення і підприємств призводить до відтоку депозитів, що в свою чергу дестабілізує діяльність банків, ускладнюючи процес видачі кредитів та розрахунків за своїми зобов'язаннями.

Негативний вплив політичних процесів на банківську систему відображається в економічних проблем, які у свою чергу спричинені конфліктом на Сході України, та неузгодженістю між політикою та економікою. Прикладом таких протиріч може слугувати накладення 15 березня 2017 року фінансових санкцій НБУ на українські дочірні підприємства російських банків, які знаходяться у державній власності[1, с. 92].

Девальвація національної грошової одиниці також суттєво вплинула на вітчизняну банківську систему. За 2014-2017 рр. гривня девальвувала по відношенню до долара США більше, ніж в 3 рази. Така різка девальвація призвела до зростання проблемної заборгованості клієнтів перед банками (обслуговування валютних іпотечних кредитів стало неможливим для більшості позичальників). Ще одним наслідком девальвації стало зростання валютних активів і зобов'язань та необхідність докапіталізації більшості банків[3].

Отже, можна дійти висновку, що сучасний стан функціонування банківської системи України характеризується наявністю ряду негативних факторів, до яких відносяться: військово-політична нестабільність, загальноекономічна дестабілізація, зниження довіри населення до банківського сектору та продуктів, що пропонують його суб'єкти. Для вирішення актуальних проблем банківського сектору та нормалізації його функціонування необхідно застосувати систему заходів, спрямованих на загальноекономічну стабілізацію, повернення довіри до банківського сектору та підвищення ефективності діяльності НБУ у сфері контролю та регулювання банківської системи. Втілення запропонованих заходів дасть змогу мінімізувати вплив негативних факторів у

короткостроковій перспективі та створить умови для прискореного розвитку банківської системи України у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Золотарьова О.В., Галаганов В.О. Сучасний стан та перспективирозвиткубанківськоїсистемиУкраїни.*Проблемиекономіки та політичноїекономії, №1*. 2017. С. 83-98.

2. Федевич Л.С., Ливдар М.В. Банківська система України:сучасний стан та перспективи розвитку.*Економіка і суспільство, випуск№ 20*, 2019. С. 91-97.

3. Сайт інформаційного агентства «Ваш банкір» «Банківський сектор України: реалії та перспективи». URL: http://vashbankir.com/financial-literacy/articles/bankovskiy-sektor-ukrainy-realii-iperspektivy.html?hl=uk

Биховченко В. П.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів
імені Л.Л. Тарангул
Університет державної фіскальної
служби України
Кос Н. О.,
студентка ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПІДХОДИ ДО СТАБІЛІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ

Банківська система є невід'ємною складовою фінансової системи та економіки країни в цілому. Через банківську систему діє механізм розподілу фінансових ресурсів та грошових коштів, відбувається їх мобілізація та залучення в економічний обіг. Не менш важливою функцією банківської системи є кредитування економіки та забезпечення фінансової стабільності. Без залучення коштів населення у банківський сектор неможлива фінансова санація підприємств, які потребують фондів для функціонування і реструктуризації. Як елемент фінансової системи, банківський сектор бере участь у реалізації широкого спектру функцій зазначеної системи (рис. 1).

Стійкість банківської системи на думку О. О. Затварської – це збалансованість її складових, наявність взаємопов'язаних і взаємоузгоджених пропорцій між ними як у галузевому, так і в регіональному аспектах, а також збереження рівноваги та ефективного взаємозв'язку з фінансовою та макроекономічною системами [1].

Необхідно відзначити, що нерозривний зв'язок між банківською системою та економікою має двоїстий взаємозалежний характер. Яскравим прикладом може слугувати ситуація, коли загальна економічна рецесія призводить до дестабілізації банківського сектору, внаслідок чого погіршуються умови надання банківських послуг, що в свою чергу, призводить до подальшого занепаду економіки. Тому проблеми банківської системи необхідно розглядати комплексно, у контексті розвитку вітчизняної економіки, та в динамічному розрізі – для більш об'єктивної оцінки сучасного стану та можливості прогнозування процесів, які будуть відбуватись у банківській системі.

Рис. 1. Напрями впливу банківської системи на фінансову сферу

Джерело: складено авторами на основі [2, 3]

Говорячи про сучасний стан банківської системи України, необхідно відзначити, що політична та військова нестабільність, значна інфляція та загальна економічна дестабілізація негативно вплинули на банківський сектор та показники діяльності банків, що працюють на території України. Також важливим фактором, що характеризує сучасний стан банківської системи, є активне втручання НБУ у функціонування банківської системи. Не можна дати однозначної оцінки політиці «оздоровлення» банківської системи, яку проводить

її головний регулятор. З одного боку, ліквідація неплатоспроможних банків та банків, які порушували українське законодавство, повинно позитивно вплинути на прозорість банківської системи. З іншого боку, надмірне зменшення учасників банківського сектору може призвести до погіршення конкурентного середовища та умов надання банківських продуктів. Динаміку зміни кількості банків за період 2016-2019 рр. ілюструє рис. 2, за даними якого можна зробити висновок, що останні роки кількість банків суттєво зменшилась.

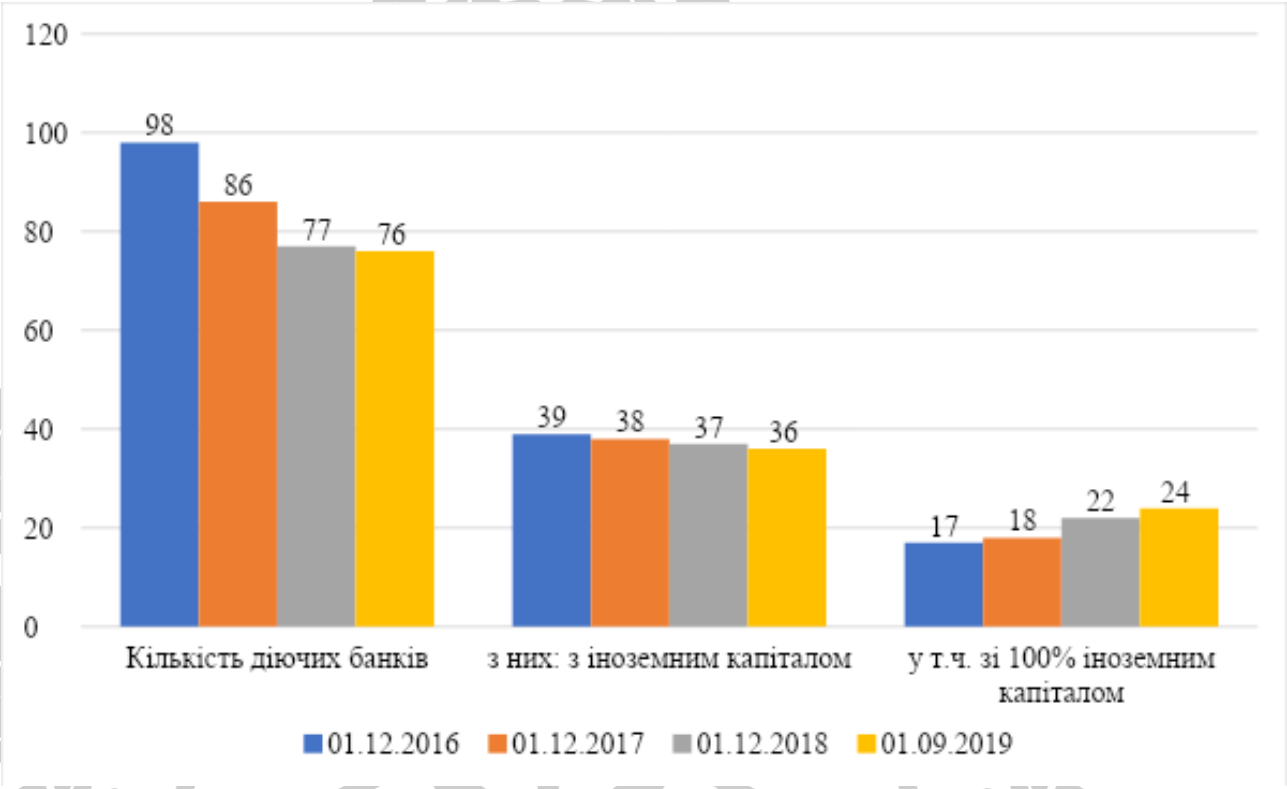

Рис. 2. Кількість діючих банків в Україні за період 2016-2019 р.
Джерело: складено автором на основі [4]

Банківська система є багатокомпонентною, тому її розвиток супроводжується появою нових складових, реорганізацією або ліквідацією уже наявних. Відтак забезпечення її стійкості до певної міри носить загальний характер, адже будь-яка система здатна еволюціонувати та змінювати свої початкові параметри. Разом з тим забезпечення стійкості банківської системи загалом і кожного банку зокрема є об'єктивною потребою і закономірністю розвинутої економіки.

Світовий досвід та узагальнення причин й наслідків банківських криз дає змогу визначити такі заходи щодо подолання їх негативних наслідків (для деяких країн вони можуть стати чинниками, дотримання яких матиме превентивний характер) [5]:

– реструктуризація банківської системи;
– посилення банківського нагляду;
– рекапіталізація банків;
– забезпечення необхідного рівня ліквідності.

Говорити про стійке становище можна лише у тому випадку, коли банк володіє стійким капіталом, має ліквідний баланс, є платоспроможним і задовольняє вимоги щодо якості його капіталу. З метою вдосконалення нагляду і виявлення проблем, які ускладнюють діяльність банків, фахівці НБУ регулярно проводять розрахунки, застосовуючи методику щодо виявлення проблемних банків на етапі раннього реагування. Згідно з цією методикою лише 10% банків можна вважати фінансово стабільними.

Суттєвий вплив на стійкість банківських установ має грошово-кредитна політика НБУ. Збільшення мінімального розміру обов'язкових резервів зменшує кредитні можливості банку, проте значно зміцнює його фінансову стабільність. Зниження облікової ставки, своєю чергою, здешевлює кредитні ресурси, отримувані від Національного банку, а операції на відкритому ринку допомагають підтримувати ліквідність. НБУ в період кризи спрямовував свої зусилля на забезпечення своєчасності проведення банками розрахунків, зменшення відпливу коштів з банківської системи та збалансування ситуації на валютному сегменті ринку. Як антикризові заходи Національного банку України можна виокремити такі [2] :

– застосування інструментів процентної та валютної політики для підтримання стабільності національної грошової одиниці;
– запровадження валютних аукціонів для позичальників з метою зниження попиту на іноземну валюту з населення;
– запровадження інструментів адміністративного регулювання для зниження спекулятивного тиску на валютний ринок.

Отже, банківський сектор є складовою ланкою економічної системи та має безпосередній вплив на реальний сектор, тому від фінансової стійкості банківської системи залежать можливості кредитування, а відповідно і відновлення темпів його розвитку. Тому у посткризовий період перед державою стоїть завдання проведення комплексних структурних реформ на основі використання інструментів грошово-кредитної політики. До пріоритетних завдань, які потрібно вирішити в найближчій перспективі, зарахувати такі:

– забезпечення прозорості діяльності банківських установ в Україні;
– підвищення стабільності умов функціонування банківської системи;

– запровадження системи об’єктивної оцінки кредитоспроможності позичальників та стимулювання розвитку довгострокового кредитування;

– приведення у відповідність нормативів та стандартів діяльності банківських установ до світових вимог;

– створення сприятливих пільгових умов для кредитування малого та середнього бізнесу;

– підвищення ролі превентивних заходів щодо неповернення наданих кредитів та забезпечення диверсифікації банківських активів та ін.

Список використанних джерел

1. Затварська О. О. Банківська система України та основні напрями її розвитку: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к.е.н. : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / О. О. Затварська. – К. : Науково-дослідний фінансовий інститут при Міністерстві фінансів України, 2004. – 19 с.

2. Іващук О. О. Стійкість банківської системи як індикатор макроекономічної стабілізації / О. О. Іващук // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Економіка. - 2013. - Вип. 23. - С. 285-289. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2013_23_57

3. Биховченко В. П. Оцінка сучасного стану банківського кредитування підприємств АПК України [Електронний ресурс] / В. П. Биховченко, Н. О. Кондратюк // НУБІП. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u282/materialy_konferencii_20180426.pdf#page=64.

4. Офіційний сайту Національного коли Банку України.[Електронний ресурс]. — Режим доступу: http:/www.bank.gov.ua

5. Золотарьова О. В. Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України / О. В. Золотарьова, В. О. Галаганов // Проблеми економіки та політичної економії. - 2017. - № 1. - С. 83-98. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pepe_2017_1_5

Стріяшко Г. М.,
к.ю.н., викладач кафедри фінансового права,
Університет державної фіскальної служби України
Краснік О. С., Хоружий С. О.,
курсанти факультету підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Низький рівень глобальної конкурентоспроможності в Україні значною мірою є наслідком недорозвиненості фінансового ринку. Вітчизняний фінансовий ринок є частково скомплектованим у світовий фінансовий простір і доречно розглядати у контексті глобалізації економічних процесів та індексу глобальної конкурентоспроможності.

Курс України на інтеграцію із ЄС висуває до інститутів фінансового ринку підвищені вимоги. Глобалізація надає для суб'єктів ринку капіталів цілий перелік додаткових шансів. Як відомо, ключовими елементами фінансового ринку є ринок капіталів та кредитний ринок. Структура фінансового ринку визначається співвідношенням між зазначеними сегментам.

Критерієм класифікації тієї чи іншої країни до згаданих моделей фінансування є співвідношення капіталізації фондового ринку та загальної суми виданих банківських кредитів. У разі перевищення ринкової капіталізації над сумою виданих кредитів вважається, що у країні наявна модель ринку капіталів, у разі протилежної ситуації – модель кредитного ринку [1, с. 64]. Дані типи мають як позитивні сторони так і недоліки.

Варто зазначити, що водночас індекс глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index, GCI) України, який визначається Всесвітнім економічним форумом, знаходиться на дуже низькому рівні. За GCI, 2019 року Україна посіла 85-е місце з 141 країни, що на дві позиції гірше, порівно з попереднім рейтингом [3]. Не останню роль у глобальній конкурентоспроможності країни займає рівень розвитку фінансового ринку.

Існує взаємозалежність між розвитком національних фінансових ринків та рівнем глобальної конкурентоспроможності. Що вищим є індекс конкурентоспроможності, то більш інвестиційно привабливою є країна та більший притік капіталу на локальний фінансовий ринок.

У сою чергу для підвищення глобальної конкурентоспроможності вітчизняного фінансового ринку слід забезпечити його якісний та кількісний розвиток. Мова йде про необхідність покращення абсолютно всіх індикаторів, які характеризують стан фінансового ринку, вона включає: надійність банківської системи, якість регулювання ринку капіталів, рівень доступності підприємств до фінансових ресурсів тощо.

У більшості країн Європи переважає модель фінансування, яка базується на банківському кредитуванні. Так загальна сума балансу європейських банків складає близько 330% від ВВП відповідних країн. У США відповідний показник коливається в межах 90%, в Японії – близько 200%. У США відповідний показник складає 187%, Німеччині – 111 %, в середньому по країнах OECD – 108% [2, с. 163].

Суттєва різниця між вище зазначеними моделями фінансування полягає у способі збору та оперування інформацією щодо об'єктів фінансування. У межах прийняття кредитних рішень банки здійснюють моніторинг діяльності підприємств. Обмін інформацією між кредитуючим банком та позичальником здійснюється у приватному порядку та має здебільшого конфіденційний характер.

Модель кредитного ринку є характерною для економік з посиленим державним регулюванням, а також зі значною часткою малого та середнього бізнесу. До країн, в яких домінує ця модель, слід перш за все віднести Австрію, Бельгію, Іспанію, Німеччину, Фінляндію, Францію. У формуванні європейської моделі значну роль відіграють великі банки. За оцінками експертів, швидке зростання європейської банківської системи здійснюється за рахунок 20 найбільших банків. При цьому відбувається непряма державна підтримка великих банків у континентальній Європі, що робить їх більш захищеними перед загрозою банкрутства, порівняно з банками США та Великої Британії [2, с. 165]. Для країн з перехідною економікою, для яких характерним є низький рівень доходів, нормальною є ситуація, за якої в структурі фінансового ринку переважає кредитний ринок, а банківська система є більш розвиненою порівняно з фондовим ринком.

Звернемо увагу на України, де у середньому за останні п'ять років, загальна потужність вітчизняного фінансового ринку знаходиться в межах 50-60 % від ВВП. У США цей показник складає 416%, в Японії – 298%, в Німеччині – 195%, Греції – 141%, у Польщі – 110%. Таким чином, відображається глибина фінансового ринку України, яка являється набагато меншою, ніж відповідний показник в економічно розвинених країнах та в більшості країн з перехідною економікою [2, с. 167].

Отже, можемо дійти висновку, що глобалізація світових фінансових ринків є важливою умовою розвитку світової економіки, результатом якої є зростання рівня фінансової взаємозалежності. Всупереч ряду певних позитивних наслідків глобалізації має й серйозні негативні наслідки як небезпека фінансових криз, боргова та фінансова залежність, тощо. Для України глобалізація може бути вирішенням ряду

проблем, але й рушійною. Україна має в першу чергу стабілізувати економіку та обрати свій шлях інтеграції, не забуваючи про свої національні інтереси.

Список використаних джерел

1. Кучеренко В. Форми інтеграції банківського та страхового капіталів. *Вісник КНТЕУ*. 2011. № 3. С. 57-66.

2. Стецько М.В. Фінансовий ринок україни у контексті глобальної конкурентоспроможності. *Економічний аналіз*. 2016 рік. Том 25. № 1. С. 158-168.

3. Interfaxs-Україна. Україна опустилася в щорічному рейтингу конкурентоспроможності. *Інформаційне агенство*. URL: https://ua.interfax.com.ua/news/economic/617843.html

Поснова Т. В.,
Університет державної фіскальної служби України
Кучерук З. А.,
студент ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м.Ірпінь, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Сьогодні Україна зіткнулася з проблемами, які важко порівнювати з тими, що відбувалися за усі роки незалежності. Одною з найважливіших – це проблема розвитку фінансового ринку, нестабільність національної валюти, значні витрати фінансових ресурсів з банківської системи. Усе це вимагає пошуку певних рішень, щоб фінансові ринки активізувалися та були стабільними. Особливо тоді, коли країна прагне зробити фінансову систему за стандартами ЄС [4].

Розвитку фінансового ринку, сутності механізмів, удосконаленню системи його побудови приділялася увага вітчизняних вчених: В. Базилевича, І. Лютого, В. Опаріна, А. Гальчинського. Вони звертали свою увагу на можливості впровадження інновацій у фінансовий ринок. Особливістю фінансового ринку України на протязі багатьох років було те, що фінансові інструменти та банківські продукти, які для вітчизняного споживача виглядали як інноваційні, для розвинутих фінансових ринків були вже давно традиційними, а деякі з них практично вже зникали, оскільки були застарілими [1].

Безпосередньо на стан фінансового ринку в країні, рівень інфляції та на макроекономічні процеси впливає грошово – кредитна безпека. Основними показниками, що впливають на грошово – кредитну сферу є, по – перше, дуже повільний та нестабільний темп відновлення міжнародних резервів, саме вони

забезпечують валютну стабільність та дають можливість погасити сплески валютного курсу.

По – друге, високий рівень інфляції. У НБУ очікують, що протягом 2020 року інфляція в Україні не перевищуватиме 5% у річному вимірі [2]. Також негативно впливає на фінансову систему низький фінансовий розвиток населення, що відображається у неповернених кредитах і в доволі низькій депозитній активності.

По – третє, кредитна активність банків та небанківських установ має робити більший внесок в економічне зростання. У корпоративному секторі отримувачами нових банківських кредитів переважно є платоспроможні компанії: гривневі кредити сумлінним компаніям, що не мали дефолтів від початку кризи зростають на понад 25% у річному вимірі. Активно зростає рівень споживчого кредитування. На тлі зменшення суб'єктів нагляду на ринках небанківських фінансових послуг завдяки удосконаленню Нацкомфінпослуг регуляторного середовища протягом останніх двох років спостерігається зростання ключових показників розвитку: активів (+22,7%), страхових платежів (+40,4%), факторингу (+184,8%), кредитів (+88,6%), вартості договорів лізингу (+126%). Однак роль кредитування у підтримці економічного зростання залишається незначною. Активізація кредитної активності фінансових установ є важливою передумовою прискорення темпів економічного зростання України [3].

Фінансовий ринок за роки незалежності набував як піднесення, запровадження нових фінансових послуг, так і були періоди спаду, падіння курсу національної валюти, високий рівень інфляції. Ці періоди відобразилися не структурі фінансового ринку, які й на сьогодні існують на фінансовому ринку України.

Аналізуючи стан фінансової системи України та порівнюючи її з системами країн ЄС можна сказати, що фінансова система нашої країни перебуває в критичному становищі. Для неї характерний низький рівень розвитку, структурні дисбаланси, що обмежують розвиток не тільки фінансової системи, а й економіки в цілому.

Список використаних джерел

1. Інноваційна модернізація менеджменту в умовах глобальної нестабільності : монографія / за заг. ред. А. Ю. Горбового; М. О. Кужелєв, С. В. Онишко, В. І. Куценко, А. А. Олешко, М. В. Гусятинський, А. А. Халецька та ін.; Ун-т державної фіскальної служби України. Ірпінь-Білосток, 2018. 305 с.

2. Офіційний сайт Національного банку України. URL: http://bank.gov.ua

3. Стратегія фінансового сектору України до 2025 року. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Strategija_financovogo_sectoru_ua.pdf

4. Старостенко Г. Г., Онишко С. В., Поснова Т. В. Національна економіка: навч. посібник. К. : Ліра-К, 2016. 432 с.

Колісник О. П,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Університет державної фіскальної
служби України
Лапатюк М. В., Сотник А. О.,
курсанти факультету перепідготовки,
підготовки та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СУЧАСНІ МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ РИНКИ

Актуальність теми полягає у тому, що створення досконалої фінансової системи є запорукою ефективного функціонування економіки країни є, оскільки забезпечення належного рівня економічного зростання та поліпшення добробуту населення залежить саме від побудови ефективної фінансової системи країни. Сучасні фінансові ринки як важливі рушійні сили розвитку в економіці здатні перерозподіляти капітали в сторону перспективних секторів, перспективних компаній і унікальних бізнес-ідей від малоефективних галузей. Крім того, за останнє десятиліття відбулися динамічні зміни в технологіях здійснення угод на ринках, в використовуваних інструментах. Тому для того, щоб розуміти перспективи розвитку фінансових ринків та використовувати їх нові можливості необхідно визначити та систематизувати основні сучасні тенденції їх розвитку.

Доцільно зауважити на наявності наукових досліджень таких визначних вчених, як: Д. І. Дема, І. В. Абрамова, Л. В. Недільська, М.С. Забеденюк та інших.

За внутрішньою (структурною) будовою фінансова система є сукупністю відокремлених та взаємопов’язаних сфер та ланок фінансових відносин, які відображають специфічні форми й методи розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту та мають особливості в мобілізації та використанні фінансових ресурсів.

Важливо відзначити сутність світового фінансового ринку. Однією з головних сутностей світового фінансового ринку є забезпечення ефективного перерозподілу вільних акумульованих фінансових ресурсів між країнами, з метою підтримки сталого економічного розвитку світового господарства і отримання доходу.

Тому можна помітити, що на світовому фінансовому ринку здійснюються різні операції з фінансовими засобами, як наприклад послуги з надання кредитів. Головну роль тут відіграють фінансові організації і установи, котрі направляють капітал від власника до позичальника. У якості товару на такому ринку можна побачити як фінансові кошти, так і цінні папери.

Так, з точки зору М.С. Забеденюк, світовий фінансовий ринок поділяється на: грошовий ринок та ринок капіталу, що в Україні характеризується незначною різноманітністю цінних паперів, при цьому, найбільш розповсюдженими є акції та облігації підприємств [3].

Як зауважує Б.С. Стеценко, сучасний фінансовий ринок є настільки складним з точки зору функціонуючих на ньому інституцій та інструментарних характеристик, що виникає питання щодо його кількісних оцінок. Проте домінування корпоративного сектору в економіці визначає необхідність першочергового аналізу саме ринку корпоративних цінних паперів як базису сучасного фінансового ринку [5].

Крім того, фінансові ринки можна знайти майже в кожній країні світу, деякі з них дуже маленькі, всього лише кілька учасників, в той час як інші – як Нью-Йоркська фондова біржа (NYSE) і ринок Форекс – торгують на трильйони доларів в день. Інвестори мають доступ до великої кількості фінансових ринків і бірж, які представляють широкий спектр фінансових продуктів, деякі з цих ринків завжди були відкриті для приватних інвесторів, інші залишалися виключною сферою великих міжнародних банків і фінансових професіоналів.

Доцільно наголосити, що завдяки комп’ютеризації в сучасному суспільстві популярнішим стає термін цифрової економіки. Характерною особливістю цифрової економіки є її зв'язок з економікою на вимогу, яка передбачає отримання доступу до товарів і послуг у момент, коли це потрібно. Отримання замовлень відбувається онлайн, а їх виконання офлайн [4].

Доцільно зауважує В.М. Виноградов, найважливішою функцією світового фінансового ринку є забезпечення міжнародної ліквідності. Це означає можливість швидкого залучення достатньої кількості грошових коштів в різних формах при вигідних умовах на наднаціональному рівні. Світовий фінансовий ринок, у всій сукупності своїх складових частин, також виконує ряд інших важливих функцій. До них відносяться: створення умов для обігу грошей; регулювання обсягів грошового обороту; створення умов для ефективного переміщення накопичень вільних фінансових ресурсів; швидкий перерозподіл ресурсів різних сфер національної економіки; перерозподіл капіталу між сферами економіки і галузями господарства, інші функції [1].

Важливо відзначити, що світовий фінансовий ринок виконує безліч найрізноманітніших завдань і функцій. Висновок про це можна зробити з його складної структури, де кожен елемент виконує свої власні функції та задачі. До найважливіших функцій можна віднести створення умов для переміщення і накопичення вільних фінансових ресурсів, обертання грошей під час платіжних операцій, перерозподіл капіталу, зниження ризиків при торгівлі на ринку фінансових активів та інші.

Таким чином, виходячи з вищевикладеного, можна прийти до висновку, що світовий фінансовий ринок являє собою складну багаторівневу систему, що виконує ряд важливих функцій і задач, та допомагає світовій економіці ефективно функціонувати. Для успішної діяльності на сучасних міжнародних та національних фінансових ринках, важливо враховувати інновації та крокувати з часом у ногу. Необхідними умовами для вдосконалення функціонування фінансових ринків є: автоматизація та розвиток інформаційних технологій, які призводять до значних змін на міжнародному фінансовому ринку; зміна формату взаємодії між учасниками фінансового ринку; посилення ролі фінансового інжинірингу; зміна принципів функціонування інституцій інфраструктури фінансового ринку; використання нових фінансових інструментів; підвищення довіри до сучасних ринків; зміни в законодавчо-правовій базі.

Список використаних джерел

1. Виноградов В. М. Особливості функціонування фінансових систем у країнах з розвиненою економікою. *Економічний вісник університету,* 2013. вип. 20/1, С. 199-205
2. Дема Д. І., Абрамова І. В., Недільська Л. В. Фінансовий ринок : навч. посібник ; за заг. ред. Д.І. Деми. Житомир : *ЖНАЕУ*, 2017. 448 с.
3. Забеденюк М. С. Особливості формування та функціонування фінансових систем зарубіжних країн. *Економічний форум*, 2015. С. 70-75
4. Кремень О. І. , Кремень В. М. Фінанси. Навч. посіб. *К.:Центр учбової літератури*, 2014. 416 с.
5. Стеценко Б.С. Особливості постіндустріальної організації фінансових ринків. К: *Інвестиції: практика 22 та досвід*, 2017. С. 21-26

Дідківська Г. В.,
професор кафедри
кримінального права та кримінології,
к. ю. н., доцент,
Університет державної фіскальної
служби України
Левчишина В. В., Щербатюк Я. Б.,
студентки ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах фінансовий ринок є найважливішою складовою економіки країни. Тому від його стану та ефективності функціонування залежить економічний розвиток країни. Сьогодні в Україні відбувається трансформація фінансового ринку у складних кризових умовах, тому необхідно визначити сутність фінансового ринку, щоб вчасно використати необхідні заходи щодо стабілізації та покращення функціонування даного типу ринку.

В сучасній вітчизняній та зарубіжній літературі існує велика кількість визначень поняття «фінансовий ринок», а саме:

Іванов В.М. визначає фінансовий ринок, як місце купівлі-продажу фінансових ресурсів і сукупність інститутів, які забезпечують їх обіг, тобто сукупність соціально-економічних відносин у сфері трансформації бездіяльних коштів у позичковий капітал через кредитно-фінансові інститути на основі попиту і пропозиції [1].

Смолянська О.Ю. зазначає, що фінансовий ринок є механізмом нагромадження та перерозподілу фінансових ресурсів країни; організованою або неформальною системою торгівлі фінансовими інструментами, основну роль в якій відіграють фінансові інститути, які направляють потоки грошових коштів від власників до позичальників [2].

Фінансовий ринок, як будь-яка економічна категорія, має свої принципи функціонування, до яких відносять:

1. Цілісність ринку у межах окремої країни. Забезпечується наявністю єдиної національної фондової біржі, визначення єдиних курсів на усі цінні папери, які допущені до обігу й котирування на всій території країни.

2. Централізація. Здійснення державного контролю та безпосереднє регулювання цілісної системи обігу цінних паперів, що забезпечується спеціально створеними державними органами.

3. Прозорість. Доступність для всіх учасників ринку до значних обсягів достовірної інформації про фінансові послуги та суб'єктів, що їх надають, про цінні папери та їх емітентів.

4. Реальний захист і забезпечення інтересів та прав інвесторів. Створення необхідних умов (соціальних, політичних, економічних, правових) для реалізації інтересів суб'єктів фінансового ринку та забезпечення захисту їх майнових прав.

5. Соціальна справедливість. Забезпечення створення рівних можливостей та спрощення умов доступу інвесторів і позичальників на фінансовий ринок, недопущення монопольних проявів дискримінації прав і свобод суб'єктів ринку цінних паперів.

6. Урегульованість. Створення гнучкої та ефективної системи регулювання фінансового ринку і, в першу чергу, фондового.

7. Контрольованість. Створення надійно діючого механізму обліку і контролю, запобігання та профілактика зловживань і злочинності на фінансовому ринку і його сегментах [3].

Сутність та роль фінансового ринку в економіці держави найбільш повно розкривається в його функціях. Основними (загальними) функціями фінансового ринку є:

1. Забезпечення взаємодії покупців і продавців фінансових активів, у результаті якої встановлюються ціни на фінансові активи, що зрівноважують попит і пропозицію на них.

2. Запровадження фінансовим ринком механізму викупу в інвесторів належних їм фінансових активів і тим самим підвищення ліквідності цих активів.

3. Фінансові ринки сприяють знаходженню для кожного з кредиторів (позичальників) контрагента угоди, а також суттєво зменшують витрати на проведення операцій та інформаційні витрати [4].

Сучасні інтеграційні процеси фінансових ринків зумовлюють наступні чинники:

– розвиток новітніх технологій, які забезпечують високу ефективність інформаційної інфраструктури фінансового ринку та системи розрахунків між учасниками ринку;

– концентрація діяльності учасників ринку у світових фінансових центрах;

– інституціалізація фінансових ринків, збільшення частки інституційних учасників ринку (інвестиційних, страхових компаній, пенсійних фондів тощо);

– лібералізація фінансових ринків, тобто створення законодавства, що сприяє проникненню учасників ринку на фінансові ринки різних рівнів і стимулює їх активність [5].

Отже, фінансовий ринок – це фінансовий барометр економіки. Він ефективно працює при низьких темпах інфляції, стабільній економічній ситуації, узгодженій законодавчій базі, сприятливому політичному кліматі та збалансованості інтересів у суспільстві. Проте дані умови не завжди можливі навіть у економічно розвинутих державах, тому фінансові ринки найбільш чутливо реагують на зміни, що приводять до кризи. Побудова реального й ефективного фінансового ринку потребує закладення в його основу певних принципів серед яких: вільний доступ до ринкової інформації і ринкових інструментів для всіх учасників фінансового ринку; прозорість ринку й реальний захист інвесторів; ліквідність фінансових інструментів ринку; конкурентність та ефективність; відповідність міжнародним стандартам.

Список використаних джерел

1. Іванов В.М. Фінансовий ринок: конспект лекцій / В.М. Іванов. – К.: МАУП, 1999. – 112 с.
2. Смолянська О.Ю. Фінансовий ринок: навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 384 с.
3. Еш С.М. Фінансовий ринок: навч. посіб. – 2-е вид. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 528 с.
5. Ходатвська В.П. Ринок фінансових послуг: теорія і практика: навч. посіб. / В.П. Ходатвська, В.В. Беляев. – К.: ЦУЛ, 2002.
6. .Шелудько В. М. Фінансовий ринок : навч. посібн. / В. М. Шелудько. – 2-ге вид., випр. і доповн. – К. : Знання-Прес, 2010. – 535 с.

Гладченко О. В.,
доцент кафедри інформаційних систем і технологій,
Університет державної фіскальної служби України
Лелиця В. А.,
студентка ННІ ІТ
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

РОЛЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Важливу роль на ринку фінансових послуг відіграють фінансові посередники, ключові фігури на всіх сегментах ринку. Головне призначення фінансових посередників визначається спроможністю фінансувати економічну діяльність і в кінцевому результаті забезпечувати ефективний перерозподіл капіталу в суспільстві. Формування ринку фінансових послуг та перспективні завдання розвитку економіки України висувають нові вимоги до стійкості й масштабів функціонування банків як основних учасників фінансового ринку.

Модель фінансового посередництва є банко орієнтованою, що зумовлено внутрішніми процесами перетворень в економіці. Банки відіграють головну роль як розробники фінансових інновацій. Унаслідок цього сформувалася система фінансових посередників, особливістю якої є – перевага банків над небанківськими фінансовими установами. При цьому банки переважають як за сумою сформованих активів, так і за кількістю і різноманітністю фінансових послуг. Розвиток сучасного вітчизняного ринку фінансових послуг показує необхідність удосконалення діяльності банків у системі фінансового посередництва, посилення їх конкурентних позицій та реорганізації системи регулювання та нагляду, що й зумовлює актуальність теми дослідження [2, с. 130].

Ринок фінансових послуг − особлива форма організації руху фінансових ресурсів в економічній системі, яка має забезпечити юридичним, фізичним особам і державі належні умови для залучення необхідних ресурсів і продажу тимчасово вільних грошових коштів. Фінансові послуги є основою сучасної економіки. Будь-яка господарська діяльність залежить від послуг, які забезпечуються фінансовим сектором.

Державне регулювання ринків фінансових послуг в Україні здійснюється у таких формах:

1) ведення державних реєстрів фінансових установ і реєстрів осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги;

2) нагляд за діяльністю учасників ринків фінансових послуг;

3) нормативно-правове регулювання діяльності фінансових установ;

4) застосування уповноваженими державними органами заходів впливу тощо.

Розглядаючи питання ролі та місця банківської системи на фінансовому ринку, перш за все, вчені виділяють дві основні їх функції: забезпечення економіки необхідною кількістю засобів платежу коштом ефекту мультиплікатора; трансформація заощаджень в інвестиції.

Особливої актуальності сьогодні набувають питання консолідації діяльності банків та різних небанківських фінансових установ [4, с. 201].

Відповідно до функцій банківська система України через перерозподіл фінансових ресурсів визначає розвиток всієї економіки країни. Ця функція стає більш вагомою у зв'язку з низьким рівнем розвитку інших сегментів фінансового ринку. Відтак захист даної функції банків є першочерговим завданням в контексті розв'язання проблеми допуску на ринок фінансових послуг філій фінансових установ-нерезидентів. У зв'язку з цим питання збереження національної банківської системи стає питанням національної безпеки країни.

Протягом останніх років банківська система України розвивалася досить стрімко на фоні прийнятної динаміки макроекономічних показників. Пріоритет банків України пов'язаний з кредитним напрямком активної діяльності, певною мірою знижує їхні потенційні можливості як інвесторів на фондовому ринку. По-перше, інвестиційна діяльність банків України жорстко обмежена. По-друге, на інвестиційну активність банків негативно впливає сектор державних боргових зобов'язань, відволікаючи ресурси з реального сектора економіки країни.

Сама діяльність банків в ролі емітентів цінних паперів, характеризується слабкою активністю. Найбільшої актуальності набули випуски акцій банками – акціонерними товариствами, з метою збільшення розмірів власних статутних фондів.

Розглядаючи банки як професійних учасників фондового ринку України, то лише вони уповноважені торгувати цінними паперами власного випуску. Проте, банківські установи є економічно незалежними учасниками фінансового ринку, які самостійно приймають рішення щодо інвестування коштів.

Дослідження динаміки розвитку економіки України показало, що перша хвиля світової економічної кризи прийшла в Україну у 2008 році, саме цього року інфляція в країні досягла свого максимуму (122,3 %). Саме динаміка грошової маси в досліджуваному періоді створила свій вплив на зміни номінального обсягу ВВП.

Як показав аналіз, в Україні склалася непроста ситуація в якій, з одного боку, існує незадоволений попит реального сектору економіки й домашніх господарств на банківські позички, а з іншого боку, банки стримують темпи росту обсягів кредитування, стримуючи, тим самим, не тільки ріст грошової пропозиції, але й сам розвиток економіки країни.

Аналіз кредитної діяльності вітчизняних банків показав, що з початком економічної кризи й дотепер обсяг виданих позичок збільшився на 11, у той час як обсяг вкладів у банках зріс майже на 60 %, саме через високі кредитні ризики в умовах нестабільної економіки, банки переорієнтувалися з ризикованого кредитування господарюючих суб'єктів на практично без ризикове кредитування уряду, що підтверджується різким ростом частки вкладень банків у цінні папери. З одного боку, банки прагнули до максимального одержання без ризикового прибутку, а, з іншого боку, про те, що ціна банківського кредитування для корпоративних клієнтів навряд чи сприяла розвитку економіки країни, а, отже, і розвитку вітчизняного сільського господарства, промисловості, будівництва, транспорту, іпотеки й ін. галузей реального сектору економіки [1, с. 114].

Банки та вся банківська система України значною мірою сприяли росту цінової нестабільності й перешкоджали економічному росту країни. Немало важливим сьогодні є розв'язання питання про необхідність посилення ролі банківської системи й банківського кредитування в розвитку економіки країни.

По-перше, треба підняти питання про перегляд кількості, розміру й методики розрахунку ряду економічних показників і нормативів і введення нових. Заслуговує на увагу й питання про введення для показників банківської діяльності, нормативів, які б, підвищували б доступність банківського кредитування для корпоративних клієнтів і домашніх господарств і мали можливість стимулювати їхню ділову активність.

Треба приділити увагу питанню про посилення регулятивних функцій НБУ, які сприяють створенню контролю й нагляду, який був би здатним забезпечити грошово-кредитну й фінансову стабільність в країні.

По-друге, треба приділити увагу питанню про посилення регулятивних функцій НБУ, які сприяють створенню контролю й нагляду, який був би здатним забезпечити грошово-кредитну й фінансову стабільність в країні.

По-третє, потрібно приділити увагу питанню доцільності створення Урядом України Фонду розвитку реального сектора економіки країни коштом щорічних відрахувань з державного бюджету.

Заслуговує на увагу питання про необхідність перегляду своїх підходів до рівня дисконтної ставки й ставок по позичках рефінансування з метою стимулювання ділової активності господарюючих суб'єктів на тлі нестабільного економічного становища економіки країни.

По-четверте, заслуговує на увагу питання про необхідність перегляду своїх підходів до рівня дисконтної ставки й ставок по позичках рефінансування з метою стимулювання ділової активності господарюючих суб'єктів на тлі нестабільного економічного становища економіки країни.

У п'ятих, заслуговує на увагу питання про надання Урядом податкових пільг як інвесторам, так і банкам, які їх кредитують, що дозволить підсилити ділову активність інвесторів [3, с. 77].

Перераховане вище, дозволяє зробити висновок, що економіці України зараз характерні ціновий дефіцит державного бюджету, нестабільність, дефіцит державного бюджету, зниження споживчого й інвестиційного попиту й, відповідно, уповільнення темпів росту реального сектора економіки, чому в значною мірою сприяла агресивна кредитна діяльність банківської системи країни.

Список використаних джерел

1. Аналіз банківської діяльності: підручник / А. М. Герасимович та ін.; за ред. А. М. Герасимовича. Київ: КНЕУ, 2004. 114 с.
2. Зимовець В. В., Зубик С. П. Фінансове посередництво: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2004. 130 с.
3. Науменкова С. В., Міщенко С. В. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. Київ: Знання, 2010. 77 с.
4. Черкасова С. В. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. Львів: «Магнолія 2006», 2008. 201 с.

Вергелюк Ю. Ю.,
к.е.н., доцент
кафедри фінансових ринків,
Університету державної фіскальної
служби України
Лещенко М. А.,
студентка ННІ ФБС,
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

Стабільність глобальних та макроекономічних умов функціонування світових економік сьогодні навряд можна назвати стабільними. Циклічні коливання та про циклічні виклики – створюють ряд потрясінь не лише для банківського сектору фінансового ринку, а й для економіки в цілому. До головних ознак кризових умов відносять порушення макроекономічної рівноваги, відповідно виникнення дисбалансу платіжного балансу банківської установи, коливання курсу національної грошової одиниці, панічні настрої населення, які змушують їх знімати кошти з депозитів та рахунків банків. Через нестабільність грошово-кредитного ринку країни, інфляційні процеси в економіці, зменшується рівень платоспроможності громадян, відповідно банки втрачають кошти і виникає дефіцит платіжного балансу, через наявність якого банки не в змозі провадити інвестиційну діяльність. Саме тому питання інвестиційної діяльності банківських установ в кризових умовах є актуальним та нагальним сьогодні.

Згідно зі статтею 2 Закону України «Про інвестиційну діяльність» , «інвестиційною діяльністю є сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій» [1]. Згідно з чинним законодавством «інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) та/або досягається соціальний та екологічний ефект» [1].

Головним суб’єктом інвестиційного ринку України виступають саме банківські установи. Банківська інвестиційна діяльність регламентується 50 статтею ЗУ «Про банки і банківську діяльність». Банківська інвестиційна

діяльність на фондовому ринку націлена на досягнення багатьох цілей, серед яких зростання прибутковості, підвищення ліквідності банківських установ, захист нагромаджених ресурсів від інфляційного знецінення, розміщення не задіяного в кредитуванні капіталу, створення дочірніх підприємств, банківських груп та ін [2, с. 52]. Банківські установи виступають професійними учасниками ринку цінних паперів, проте вони мають певну особливість, адже вони можуть виступати безпосередньо як інвестори ринку – вкладати власні кошти в інвестиційну діяльність, посередники – продавати цінні папери, або ж вкладати депозитні кошти населення в інвестиційну діяльність, надавати кредити на реалізацію інвестицій, а також як емітенти – випускати в обіг власні цінні папери. Загалом, можна стверджувати, що банківська інвестиційна діяльність банків - це сукупність суспільно-економічних відносин з приводу реалізації інвестиційних програм, в яких банки можуть виступати емітентом, інвестором, та посередником, з метою подальшого отримання прибутку.

Розглянемо структуру активів банків за вкладеннями у цінні папери(Таблиця 1).

Таблиця 1

Активи банків за вкладеннями у цінні папери в 2015–2019 рр.

Показники	2015	2016	2017	2018	2019
Загальні активи, млн. грн.	1316852	1254385	1256299	1333831	1494460
Вкладення у цінні папери, млн. грн	168928	201520	332273	425803	538943
Питома вага, %	12,8	16,07	26,45	31,92	40,2
Кредити надані, млн. грн.	1006358	1009768	1005923	1036745	1033539
Питома вага, %	76,4	80,5	80,07	77,73	75,1

Джерело: побудовано автором за даними [3].

Аналіз структури активів банків показав, що банки найбільше коштів інвестують саме через надання позик населенню в середньому за 5 років –банки надали кредитів на суму 1 018 467 млн. грн., а вклали кошти в цінні папери – 332 394, 4млн. грн. Загалом за 4 роки обсяг наданих кредитів, і вкладень в цінні папери має тенденцію до збільшення, що можна пояснити інфляційними процесами в економіці, які розпочалися після початку воєнних дій на Сході країни та анексії Криму. Отже, за 5 проаналізованих років кількість вкладених коштів у цінні папери зросла на 370 015 млн. грн., а кількість виданих кредитів зменшилась на 27 181 млн. грн., що свідчить про те що банківські установи активно провадять інвестиційну діяльність.

Проводячи інвестиційну політику, більшість банківських установ стикаються з інвестиційними ризиками, які виникають у процесі їх роботи. Ситуація на фондовому ринку України, яка характеризується зменшенням частки обсягів торгів на фондовому ринку до ВВП, або ж іншими словами капіталізація фондового ринку ілюструє різку негативну тенденцію [4]. Можна виокремити такі ризики як зміна процентних ставок, неповернення наданих коштів тощо. Для зниження рівня різних ризиків важливо формувати адаптивні інфляційні очікування у населення та суб'єктів господарювання відповідно до змін економічної кон'юнктури [5]. Проте мабуть найголовнішою проблемою є кризові явища в економіці країни, адже через інфляційні процеси розпочинається паніка серед суспільства, прикладом виступають події, що сьогодні відбуваються – через стрімке падіння ціни на нафту, карантин, що обмежив роботу більшості підприємств, установ –ціна курсу долара до гривні постійно збільшується, суспільство скуповує іноземну валюту, знімає кошти на карткових та депозитних рахунках. Як наслідок, фінансове забезпечення банків зменшується, що є негативним явищем, адже банки можуть нормально функціонувати та провадити інвестиційну діяльність лише за наявності достатніх акумульованих коштів.

Висновок. Проведений аналіз інвестиційної діяльності банків показав, що банківські установи виступають одним із головних суб'єктів інвестиційного ринку України. Інвестиційна діяльність банківських установ – сукупність дій та заходів спрямованих на реалізацію інвестицій, яку комерційні банки можуть проводити в 3х формах: емітуючи цінні папери; інвестувати кошти в різні інвестиції; виступати посередником між інвестором та учасником інвестиційної діяльності. Інвестиційна діяльність банківських установ за кризових умов зменшується через зменшення обсягу фінансового забезпечення банку, в результаті інфляційних процесів, зменшення рівня довіри населення до бюджетної системи країни, відповідно зменшення обсягів депозитів та коштів на платіжних рахунках.

Список використаних джерел

1. Про інвестиційну діяльність: Закон України № 1560-XII від 18.09.1991. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12 .

2. Черкасова С. В. Банківська інвестиційна діяльність та вітчизняному фондовому ринку. *Підприємництво і торгівля*. 2019. №4. с.51-58.

3. Основні показники діяльності банків України. URL: https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1.

4. Вергелюк Ю., Ганцяк М. Ключові тенденції ринку цінних паперів в Україні. Розвиток банківських систем світу в умовах глобалізації фінансових ринків : матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції. 25 жовтня 2019 р. — Черкаси : ЧННІ ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. —С.75-77.

5. Vergeluk Yu.Yu., Korneev V.V., Khodzhaian A. O., Koverninska Yu.V. Monetary policy: regulatory news and change in the movement of financial flows. Financial and credit activity: problems of theory and practice. 2019. №4 (31). С.375-384. DOI: https://doi.org/10.18371/fcaptp.v4i31.190952.

Онишко С. В.,
д.е.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України,
завідувач кафедри фінансових ринків ННІ ФБС,
Університет державної фіскальної
служби України
Лісовська О. О.,
аспірант кафедри фінансових ринків ННІ ФБС,
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ ПОДАТКОМ НА ПРИБУТОК В УКРАЇНІ

Ринок страхових послуг є найбільш капіталізованим ринком фінансових послуг в Україні, стан розвитку якого суттєво визначає інвестиційну привабливість країни. Водночас, важливо враховувати, що невід'ємною рисою функціонування будь-якого фінансового ринку є тіньова економіка. Економічні кризи, нестабільна політична ситуація в країні, пандемія коронавірусу та багато інших факторів негативно впливають на діяльність суб'єктів господарювання, в тому числі й на страхові компанії, чим спонукають їх виводити свої прибутки у тінь. Тому оцінка діючої системи прибуткового оподаткування страхових компаній, аналіз їх податкових надходжень до бюджету та виявлення джерел інформації щодо схем мінімізації прибутку або ухилення від сплати податку є актуальною проблемою сьогодення.

Здійснюючи свою діяльність на території України, страхові компанії сплачують ряд податків та зборів. Серед них: податок на доходи фізичних осіб,

(виступаючи податковим агентом); військовий збір; єдиний соціальний внесок; податок із власників транспортних засобів, якщо компанія має у власності транспортний засіб з українською реєстрацією; податок на додану вартість; плату за землю; мито; тощо. Однак, найбільше податкове навантаження на страхові компанії здійснює податок на прибуток, порівняно з яким інші податки істотного впливу на фінансовий результат страхових компаній не мають [2, с. 168].

З 01.01.2015 р. в Україні запроваджено так звану «змішану» систему оподаткування прибутку (доходу) страхових компаній, яка полягає у паралельному оподаткуванні двома податками – на прибуток та на дохід. Страхові компанії «Life» та «non-Life» сплачують податок на прибуток від фінансової, інвестиційної та іншої операційної діяльності за базовою ставкою 18% (п. 136.1 ПКУ). Спеціальні ставки податку на дохід страхових компаній від основної операційної діяльності становлять: 3% для страхових компаній «non-Life» за договорами страхування (пп. 136.2.1 ПКУ); 0% для страхових компаній «Life» за договорами добровільного медичного страхування, довгострокового страхування життя, страхування додаткової пенсії (пп. 136.2.2 ПКУ) [2, с. 167; 4].

Запровадження «змішаної» системи оподаткування страхових компаній викликало чимало негативних відгуків від науковців і практиків, адже замість переведення на загальну систему оподаткування, має місце подвійне оподаткування. У цьому контексті проаналізуємо динаміку податкових надходжень з податку на прибуток страхових компаній до Зведеного бюджету України (рис. 1).

Як свідчить наведений рисунок, у період з 2015 по І квартал 2020 рр. податкові надходження надходили нерівномірно, тобто динаміка мала мінливий характер. Порівнюючи з 2018 роком, у 2019 році від страхових компаній до бюджету надійшло податку на прибуток на 231,07 млн. грн. більше, хоча кількість страхових компаній і мала тенденцію до зменшення. Однак, частка податкових надходжень з податку на прибуток страхових компаній по відношенню до загального обсягу податкових надходжень з податку на прибуток є крихітною. Починаючи з 2015 р. частка зменшувалася і у 2018 р. становила 1,05%, а у 2019 р. збільшилася до 1,15%. В той час як частка податкових надходжень від податку на прибуток банківських установ у 2019 р. становила 5,26% [3], хоча банківські установи оподатковують свій прибуток не за «змішаною» системою, а тільки за базовою ставкою 18% [4].

Вкрай незначну частку в структурі податкових надходжень з податку на прибуток можна пояснити тим, що «змішана» система оподаткування має ряд прогалин, через які страхові компанії ухиляються від сплати податків шляхом заниження об'єкта оподаткування через перестрахування, створення страхових резервів, інші схеми мінімізації прибутку або ухилення від сплати податків.

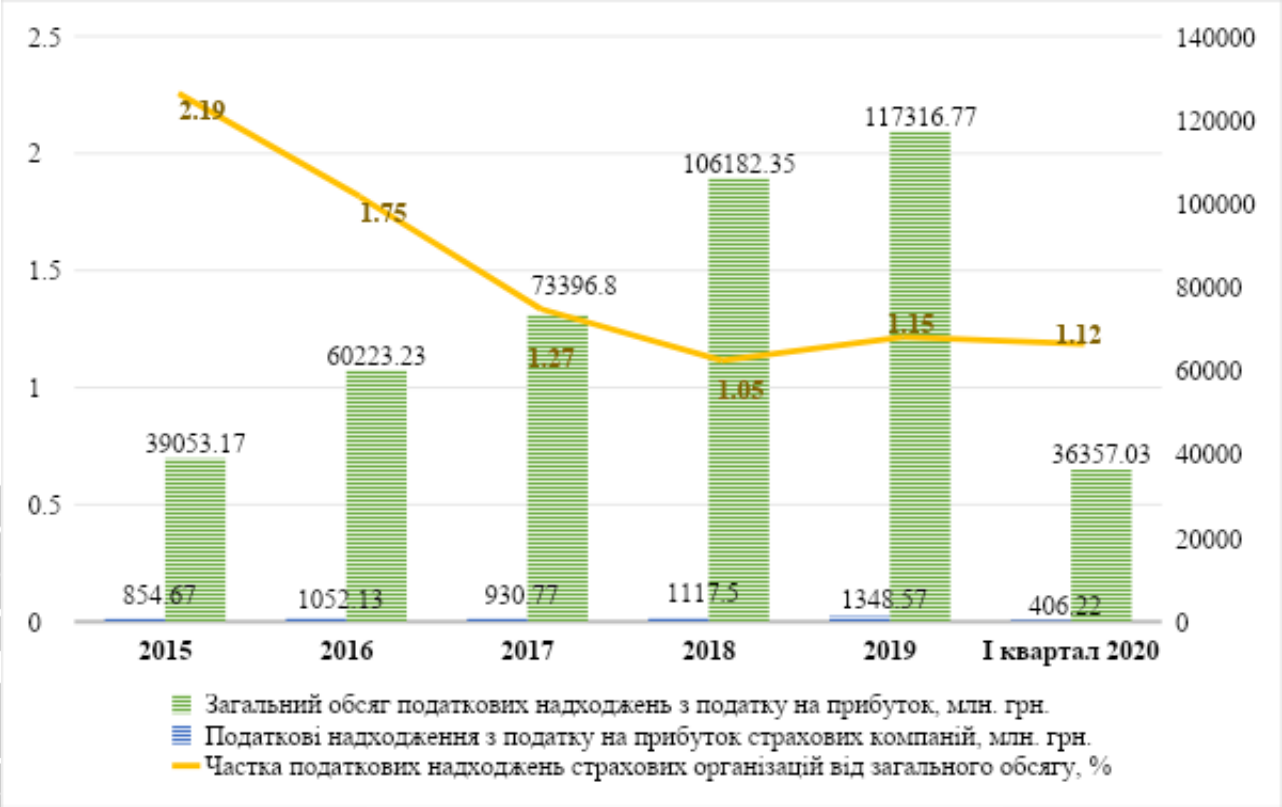

Рис. 1. Динаміка податкових надходжень з податку на прибуток до Зведеного бюджету України за 2015 – I квартал 2020 рр.

Джерело: складено авторами за даними [3].

Джерелами інформації щодо виявлення схем мінімізації прибутку або ухилення від сплати податку на прибуток є порівняння окремих статей річної фінансової звітності страхової компанії між собою та з річною декларацією з податку на прибуток, в результаті чого можна виявити потенційні суми прихованого прибутку. Аналіз статей Балансу (форма №1) страхової компанії може свідчити про застосування певних схем мінімізації прибутку. Найбільш очевидними є «штучне» збільшення витрат задля заниження об'єкта оподаткування, великі суми благодійної допомоги та витрат майбутніх періодів. Для підтвердження такої підозри, аналізуючи Звіт про фінансові результати (форма №2), можна виявити інструменти, якими користувалася страхова компанія для реалізації певної схеми. Так, у Звіті про рух грошових коштів (форма №3 і №3-н) міститься інформація про надходження і витрачання

готівкових та безготівкових грошових коштів страхової компанії у результаті фінансової, інвестиційної та операційної діяльності. Ця інформація дає можливість виявити низькі витрати на оплату праці, значні надходження від неосновної діяльності страхової компанії, перевищення інвестиційних витрат порівняно з прибутком за минулий період. В Примітках до фінансової звітності (форма №5) міститься більш розширена інформація щодо діяльності страхової компанії, розшифровки сум, які відносяться на доходи, витрати, перестрахування, тощо [1, с. 82-83].

Таким чином, розвиток ринку страхових послуг значною мірою залежить від збільшення прибутковості страхових компаній, і, як наслідок, це призведе до збільшення обсягу податкових надходжень з податку на прибуток до бюджету. Проведений аналіз податкових надходжень від страхових компаній показав, що діюча система оподаткування є малоефективною, адже страхові компанії приховують свої справжні прибутки, чим ухиляються від сплати податків. Перспективним напрямком подальших досліджень є знаходження шляхів вдосконалення системи оподаткування страхових компаній для забезпечення сталого розвитку ринку страхових послуг.

Список використаних джерел

1. Борейко Н. М. Оцінювання показників фінансової звітності суб'єктів господарювання як засіб виявлення ризиків мінімізації або ухилення від сплати податків. *Економіка та держава*. 2020. № 2. С. 79-84. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.2.79.

2. Воронкова О. М. Сучасний стан та перспективи податкового регулювання страхової діяльності в Україні. *Економічний вісник університету*. 2019. Вип. 42. С. 164-171. DOI: 10.31470/2306-546X-2019-42-164-171.

3. Звітність. *Офіційний сайт Державної казначейської служби України*. URL: https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu (дата звернення: 05.05.2019).

4. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. № 2755-IV зі змінами та доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення: 05.05.2019).

Громова Т. М.,
доцент кафедри економічної теорії,
Університет державної фіскальної
служби України
Лукашенко Л. А.,
студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

РОЛЬ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Серед макроринків, які вивчає макроекономіка, специфічне місце посідає фінансовий ринок. З одного боку, він є джерелом фінансових ресурсів для розвитку реального сектору економіки, з іншого – його параметри можуть впливати на рівновагу товарного ринку. На сучасному етапі розвитку економіки України все більшого значення набуває наявність ефективно організованого фінансового ринку, здатного забезпечити потреби економіки в інвестиціях шляхом акумуляції тимчасово вільних фінансових ресурсів. . Фінансовий ринок є важливим каналом фінансування економіки, фундаментом фінансової системи, що надає їй стабільності. На сьогоднішні день, фінансовий ринок є цілісною системою, яка складається із взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих елементів, кожний з яких спроможний окремо впливати на розвиток цієї системи. Дана тема розглядається в працях таких вчених: К. Омає, О. Білоруса, А. Гальчинського, С. Гофмана, І. Школьник та інших.

Розвиток та становлення фінансового ринку України є необхідною передумовою розвитку інших секторів економіки держави. Добре функціонуючий страховий ринок, розвинені небанківські кредитні установи, пенсійні фонди та інші фінансові установи сприяють стабільному та прогнозованому розвитку усіх економічних процесів у суспільстві.Фінансовий ринок – особлива сфера фінансової системи, складова її інфраструктури, де здійснюється рух тимчасово вільного капіталу, формуються і функціонують обмінно-пере-розподільні відносини, пов'язані з процесами купівлі-продажу вільних фінансових ресурсів, їх трансформація в позиковий та інвестиційний капітал через фінансово-кредитні інститути на основі попиту та пропозиції, формується ціна на різноманітні фінансові інструменти [3, с.243].

В економіці постійно відбувається кругообіг фінансових ресурсів, суб'єктами якого є домашні господарства, підприємства, держава і різні фінансові інститути – фінансові посередники. У процесі господарювання в одних суб'єктів виникає потреба в додаткових коштах з метою розширення діяльності, а в інших – нагромаджуються заощадження. Фінансовий ринок допомагає зустрітися продавцям і покупцям особливого товару – фінансових зобов'язань, він займає важливе місце на ринку ресурсів, адже сприяє обміну грошей майбутніх на гроші нинішні [1,с.24]. В той же час, фінансовий ринок як цілісна структура взаємовідносин між економічними суб'єктами виконує ряд таких функцій: мобілізація тимчасово вільних грошових коштів через продаж цінних паперів, фінансування відтворювального процесу, сприяння переливу капіталу між галузями та компаніями, підвищення ефективності економіки в цілому. Головними суб'єктами фінансового ринку є домашні господарства, в яких у більшості випадків доходи перевищують видатки на величину заощаджень. Через фінансові інститути (банки, страхові компанії, інвестиційні фонди та ін.) заощадження домашніх господарств перетворюються в інвестиції для підприємств, що дає їм змогу розширити діяльність [3, с.245].

Значення фінансового ринку в системі ринкових відносин полягає у можливості відкласти нинішнє споживання, нагромадити заощадження і спрямувати їх у сферу підприємництва. Натомість, економічна роль фінансового ринку полягає в його здатності об'єднати дрібні, розрізнені грошові кошти в інтересах усього суспільного нагромадження. Це дає змогу активно впливати на концентрацію та централізацію виробництва та капіталу, забезпечити рух фінансових потоків, перехід вільних фінансових фондів (заощаджень) в інвестиції. В свою чергу, держава пов'язана з фінансовим ринком через економічні відносини, що виникають між державою й іншими суб'єктами ринку стосовно створення, розподілу, перерозподілу та використання вартості ВВП і національного доходу країни. При цьому утворюються централізовані та децентралізовані фонди фінансових ресурсів. Через державні позики на фінансовому ринку шляхом емісії та розміщення державних цінних паперів держава має змогу фінансувати дефіцит державного бюджету [4,с.132].

Не менш важливим сегментом ринку фінансових послуг в Україні є ринок страхування, повноцінне існування якого є важливою умовою не лише для підвищення добробуту населення, але й для сталого економічного розвитку країни [2,с.54].

Отже, фінансовий ринок має досить складну внутрішню структуру, і щоб його функціонування досягає найбільшої ефективності тоді, коли задіяні усі його

складові. В той же час, фінансовий ринок має визначальний вплив на функціонування фінансової системи країни і від того наскільки стабільно він функціонуватиме та інтенсивно розвиватиметься, залежатиме і стабільність фінансової системи в цілому.

Список використаних джерел

1. Білоус О.А. Ринок облігацій як сегмент фондового ринку// Фінанси України. – 2005. – №2. – С. 128
2. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник. – К.: Ніос, 2003. – с.416.
3. Фінанси: Курс для фінансистів: Навч. посіб. Рекомендовано МОН / За ред. В.І. Оспіщева. – К., 2008. – 567 с.
4. Школьник І.О. Фінансовий ринок України: сучасний стан і стратегія розвитку, 2008. – С. 348.

Юрченко А. М.,
доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності,
Університет державної фіскальної
служби України
Маєвська В. В.,
студентка факультету підготовки,
перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ В ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ

На даному етапі розвитку світового господарства відбуваються відчутні зміни у відносинах між країнами світу та посилення ролі світового фінансового ринку під впливом глобалізаційних процесів. Фінансова глобалізація розглядається як процес формування транснаціонального фінансового капіталу та його рух між країнами, що сприяє розвитку національних економік, але водночас підвищує ризик поширення негативних фінансових процесів, що спостерігаються у світовій економіці.

Основні тенденції, які спостерігаються на світовому фінансовому ринку в умовах фінансової глобалізації, характеризуються наступним:

підвищення рівня конкуренції на міжнародних фінансових ринках, що стало результатом дії таких двох факторів, як постійний пошук 27 вигідних напрямів вкладення капіталу транснаціональними фінансовими корпораціями та потреба споживачів фінансових ресурсів у значних обсягах фінансування;

посилення інтеграції міжнародних ринків капіталу, поштовхом до якої стала ліквідація багатьох бар'єрів для входження на національні ринки капіталу міжнародних кредиторів і позичальників, підвищення мобільності боргового капіталу, зниження трансакційних витрат, стрімкий розвиток інформаційних систем;

конвергенція міжнародних фінансових ринків, яка стала можливою за умов послаблення законодавчого розподілу інвестиційного і комерційного банківського бізнесу, а також створення фінансових холдингів на базі фінансових організацій гнучкої спеціалізації;

- підвищення рівня комп'ютеризації та інформатизації фінансових ринків, що проявляється в широкому використанні учасниками міжнародних фінансових ринків новітніх інформаційних систем, глобальних баз даних та інтегрованих систем управління операціями (SWIFT, CEDEL, EUROCLEAR, NASDAQ, BLOOMBERG, DATASTREAM, REUTER тощо)[1];
- зміна структури фінансових інструментів ринку на користь інструментів реального сектора корпоративних цінних паперів та їх похідних;
- зміна ідеології діяльності міжнародних фінансових організацій в напрямку підвищення відповідальності країн, що розвиваються, які часто генерують нестабільність на фінансових ринках;
- різке збільшення і домінування на світовому фінансовому ринку спекулятивних операцій, на частку яких припадає понад 95% всіх заключних фінансових угод. Це створило сприятливі можливості для відмивання незаконно отриманих доходів та криміналізації фінансових ринків [2];
- конгломерація міжнародних фінансових установ, що виявляється 28 у збільшенні обсягів операцій з їх купівлі та поглинання. Ця тенденція має двоякий вплив на міжнародний фінансовий ринок. З одного боку, інтегровані міжнародні фінансові установи зможуть досягти максимальної ефективності операцій завдяки створенню ефективної структури управління фінансовими ресурсами та ризиком, з іншого – надмірне укрупнення міжнародних фінансових установ призведе до втрати кожним із операторів міжнародного фінансового ринку свободи в прийнятті рішень і виборі партнерів, що негативно вплине на їхню мотивацію [3].

Список використаних джерел

1. Дуброва Н.П., Воловик Д.В. Глобалізація фінансових ринків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/30_NNM_2010/Economics/73236.doc.htm
2. Финансовая глобализация: понятие и тенденции [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://jkpersyblog.com/finansovayaglobalizaciya-ponyatie-i-tendencii/
3. Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації: Монографія / За ред. д-ра екон. наук, проф. Д. Г. Лук‘яненка. — К.: КНЕУ, 2001. — 538 с.

Мартиненко В. В.,
заступник директора ННІ ОАА,
Університет державної фіскальної
служби України
Михайленко В. В.,
студентка ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ КОН'ЮКТУРИ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Оцінювання поточного стану фондового ринку в Україні і формування перспективних характеристик його розвитку доцільно здійснювати за кон’юнктурним підходом. Визначення кон’юнктури ринку дає можливість суб’єктам господарювання здійснювати оцінку свого місця на ринку, приймати управлінські рішення на основі проведених досліджень. Крім того, застосування зазначеного підходу дає змогу оцінити рівень попиту, пропозиції та цін на фінансові інструменти, а отже, сформувати загальний баланс фондового ринку, який повинен бути основою перспективного планування діяльності як окремих його суб’єктів, так і державних інституцій.

Дослідженню поточного стану попиту і пропозиції фондового ринку України, його рівня цін і конкуренції присвячено праці таких вітчизняних науковців, як: О.І. Антонюк, А.В. Заболотний [1], Н.П. Мацелюх [5], Ю.И. Турянский [4] та ін.

Важливою складовою фінансового ринку виступає фондовий ринок, який в широкому розуміння являє собою такий розділ фінансового ринку, на якому за незначний час створюються необхідні умови та відбуваються швидка мобілізація, ефективний перерозподіл і раціональне розміщення фінансових ресурсів у соціально-економічному просторі держави з врахуванням інтересів та потреб суспільства шляхом здійснення емісій цінних паперів різними емітентами. У вузькому ж розумінні, фондовий ринок, як правило, означає взаємодію, що відбувається на ринку між його суб'єктами з приводу випущених цінних паперів [1, С. 49].

На фондовому ринку відбуваються постійні кон'юктурні процеси , які відображають взаємодію попиту і пропозиції на фінансові інструменти, визначають рівноважні значення обсягів і цін. Таким чином, кон'юнктура фондового ринку – характеристика поточного попиту, пропозиції, цін і рівня конкуренції на ньому загалом чи в окремих його сегментах.

Огляд та характеристика фактичного стану та тенденцій зміни кон'юнктури здійснюються за допомогою цілеспрямованого безперервного збору та обробки інформації про стан фондового ринку. Окремо доцільно оцінювати стан попиту на фінансові інструменти та їхньої пропозиції на ринку.

Одним із найскладніших завдань дослідження кон'юнктури фондового ринку є ідентифікація параметрів попиту та пропозиції, оскільки ті самі фінансові інструменти можуть виступати складовими як попиту, так і пропозиції залежно від типу операцій, в яких вони беруть участь. Для розв'язання зазначеної задачі доцільно використовувати балансовий підхід, відповідно до якого розмежовують інструменти за їх належністю до елементів попиту та пропозиції з позиції балансу фінансової системи. Отож, фінансові інструменти, які формують капітал (пасив) цього умовного фінансового інституту, доцільно зарахувати до елементів пропозиції. Ті ж інструменти, які формують її актив, – до попиту [2, С.430].

Зіставлення показників попиту та пропозиції на фондовому ринку дає можливість оцінити рівень й характер концентрації фінансових ресурсів на ринку. Такий аналіз покладено в основу оцінювання збалансованості фондового ринку України (рис. 1).

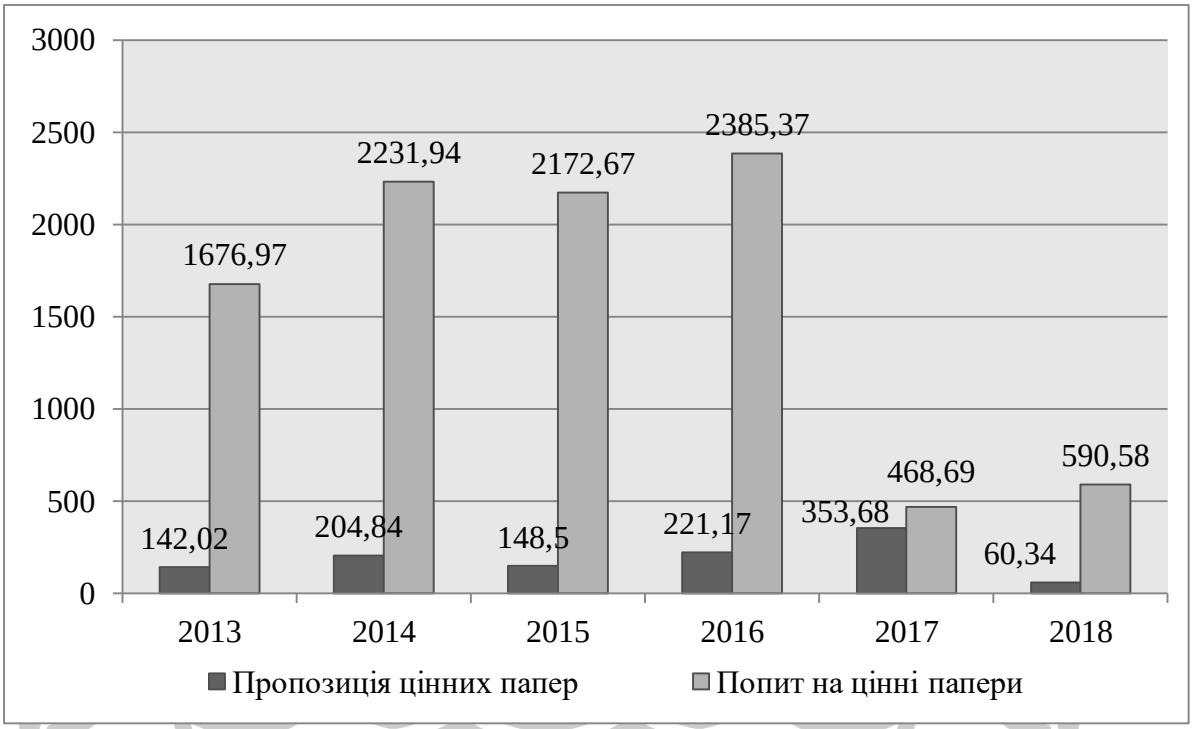

Рис. 1 Динаміка попиту в пропозиції на фондовому ринку в Україні за 2013-2018 р.р., млрд.грн.

Джерело: сформовано на основі джерела [3]

Упродовж усього аналізованого періоду обсяги фактичного попиту на фондовому ринку перевищували обсяги пропозиції. Це свідчить про те, що джерелами задоволення відповідного попиту були фінансові ресурси, які надходили з-за меж відповідних сегментів фондовому ринку. З вищенаведеної динаміки очевидним є факт здійснення значного обсягу операцій інституційними інвесторами (страховими компаніями, кредитними спілками, НПФ), які залучають фінансові ресурси для здійснення відповідних операцій напряму, без емісії відповідних цінних паперів чи проведення ощадних операцій [4, С.274].

Найбільший обсяг концентрації зовнішнього капіталу на фондовому ринку був у 2015 р. – 2024,02 млрд.грн., що збігається у часі з періодом найбільшого обсягу операцій на фондовому ринку та підтверджує наші висновки. При цьому основний обсяг торгів у 2018 році — операції з ОВДП (69%), а вже потім акції (15%) та облігації підприємств (6%). Також обсяг торгів на біржовому ринку становив 44,17% від загального обсягу торгів на ринку цінних паперів (590,58 млрд грн).

Сьогодні на фондовий ринок в Україні продовжує знаходитись на етапі становлення. Проте складний і суперечливий процес зміни характеру виробничих відносин усе ж приносить певні результати [5, С.69]. В Україні

вдосконалюється створена система торгів цінними паперами, працюють фондові біржі та позабіржові системи, поступово входять в обіг різні категорії похідних цінних паперів. Проте значна кількість іноземних інвесторів, які присутні на ринку України, призводить до відтоку фінансових активів за кордон, що негативно впливає на стан всього реального сектору економіки держави. Тому в умовах інтеграції до світового ринку цінних паперів постає необхідність забезпечення національної економічної безпеки України [6, С.74].

Отже, кон'юнктура ринку виступає основним індикатором стану розвитку економіки країни, відображає швидкі зміни ситуації на ринку, залежність розвитку економіки від фази циклу. Таким чином, враховуючи зазначене, кон'юнктуру фондового ринку можна ідентифікувати як варіативний стан співвідношення попиту і пропозиції на різні види фінансових активів та інструментів, що обумовлюється конкуренцією між фінансовими інститутами при обслуговуванні потреб фінансових агентів.

Список використаних джерел

1. Антонюк О.І., Заболотний А.В. Попит і пропозиція на ринку фінансових послуг. *Молодий вчений.* 2014. №7(10).С.48–51.

2. Шкварчук Л.О.Оцінювання стану кон'юктури фінансового ринку. *Національний унівеситет «Львівська політехніка».* 2014. №3. С.426–431.

3. Річний звіт НКЦПФР за 2018 рік. *Національна комісія з цінних папер та фондового рику*: офіц. веб-сайт. URL: https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2019/08/zvit_2018.pdf (дата звернення: 19.02.2019).

4. Турянский Ю.И. Попит та пропозиція на цінні папери в умовах інтеграції до світового ринку фінансових послуг. *Науковий вісник НЛТУ України.* 2013. №23. С. 273–280.

5. Мацелюх Н. П. Взаємопов'язані фактори впливу на ціноутворення сучасного ринку цінних паперів. Економічні науки: ScienceRise. 2015. № 3(3). С. 64–70.

6. Мартиненко В.В. Теоретичні основи формування цін на фондовому ринку. *Перспективи стабільного економічного розвитку та економічної безпеки України та її регіонів:* матеріали міжнародної наук.-практ. конференції, 8 трав. 2015 р. Ужгород : Ужгородський нац. ун-т, 2015. С. 73–75.

Стріяшко Г. М.,
к.ю.н., викладач кафедри фінансового права,
Університет державної фіскальної
служби України
Муцко В. І.,
студент факультету підготовки,
перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

БАНКІВСЬКА БЕЗПЕКА В УКРАЇНІ

Гарантування безпеки банківського сектору, що формується за рахунок посилення ролі та значення банківського менеджменту, в тому числі його стратегічного бачення, виступає основою не тільки економічної, а й національної безпеки. Від достатнього рівня банківської безпеки залежать перспективи розвитку всіх сфер економіки країни. Непрогнозованість та невизначеність розвитку вітчизняної економіки посилює рівень небезпеки функціонування банківського сектору.

Банківська безпека охоплює ряд напрямів, таких як і стан захищеності банківської діяльності як процесу і результату, збереженість ресурсів фінансової установи, можливість ефективного розвитку в стратегічному вимірі, здатність ідентифікувати ризики та протистояти чисельним загрозам, захищати економічні інтереси учасників та нарощувати сукупний потенціал, тощо.

Банківська безпека опосередковано стосується і об’єктів банківської інфраструктури, які в свою чергу також чинять зворотній вплив, охоплює безпеку клієнтів, регулятора, інших учасників фінансових ринків. Взагалі, вузький підхід до визначення даної категорії є недоречним, так як система зовнішніх зв’язків банків достатньо складна, а її вплив поширюється на економічний суверенітет держави, діяльність чисельних суб’єктів господарювання та різні верстви населення.

Значний вплив на банківську безпеку чинять ризики, зумовлені трансформацією політичної та соціально-економічної сфер країни, ризики, пов’язані з проявами корупції, криміналізацією, «тінізацією» економіки, проблеми складного реформування правоохоронних органів і судової системи, відсутність чіткого стратегічного бачення розвитку фінансових ринків, недостатній рівень впровадження інформаційно-аналітичних та інших інновацій у банківській сфері, тощо [2, с. 114].

Функціонування банківської сфери часто пов'язане з передбаченням майбутньої ситуації, тобто перспективною оцінкою фінансового стану

позичальника, прогнозу рівня інфляції, саме тому частина ризиків здебільшого пов'язана з неможливістю ефективного прогнозування тенденцій майбутнього розвитку, нестаціонарністю впливу зовнішніх чинників, тощо. Проблеми та непрогнозованість результатів співпраці з міжнародними фінансовими організаціями, неоднозначність соціально-політичної ситуації в країні, інформаційний вплив, - ці та інші чинники формують нестабільність середовища, в якому функціонують вітчизняні банки [3, с. 199].

До основних проблем розвитку банківської системи доцільно віднести неспроможність трансформації заощаджень населення в інвестиції та зниження рівня кредитування реального сектору економіки. В цьому сенсі важливою є підтримка органів державної влади, зокрема, в частині ухвалення законодавчих актів, що врахують особливості та тенденції розвитку банківської системи України. Так, у кінці 2019 р. були внесені зміни в ряд законодавчих актів, які регулюють ринок фінансових послуг [4].

В цілому більш високим стандартам організації банківської діяльності на базі прийняття обґрунтованих управлінських рішень сприятиме гармонізація законодавства України та міжнародного правового поля у фінансовій сфері, що об'єктивно зумовлено глобалізаційними процесами в економіці. Важливим є й дослідження умов капіталізації банків із залученням інструментів податкових пільг, стимулювання інвестиційної активності банків, інших важелів.

Отже, можна дійти висновку, що гарантування фінансової безпеки держави забезпечується багатьма її складовими, в тому числі й банківською безпекою. Питання, що стосуються безпеки і стабільності функціонування банку, а також захисту інтересів його клієнтів відносяться до найбільш актуальних та таких, що не мають простих рішень. Між тим, системних та систематичних заходів щодо цілеспрямованого управління банківською безпекою, ініційованих і підтриманих на вищому рівні управління банківським сектором в Україні, таких, що дозволяли б реалізувати механізм управління банківською безпекою на сьогодні проводиться замало.

Список використаних джерел

1. Дятлова Ю.В. Механізми розвитку та безпеки банківського кредитування: досвід країн ЄС та сучасні реалії. Вісник економічної науки України. № 2. 2018. С. 51-57.

2. Кулиняк І.Я., Прокопишин-Рашкевич Л.М., Бородавко А.П. Оцінювання рівня фінансової безпеки комерційних банків України. Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія: Економіка. № 12. 2019. С. 113-118.

3. Ситник Н.С., Башко Л.М. Фінансова безпека банків як передумова стабільного розвитку банківської діяльності України. Бізнес-навігатор. Вип. 6. 2018. С. 198-202.

4. Богомолова Н.І. Особливості формування механізму банківської безпеки в Україні. Електронне фахове видання «Ефективна економіка». 2019. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2019/11.pdf

Артем'єва О. О.,
к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Університет державної фіскальної
служби України
Назарчук А. В.,
студент ННІ ОАА
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ БАНКІВСЬКОГО ПЛАТІЖНОГО БІЗНЕСУ ПІД ВПЛИВОМ FINTECH-ІННОВАЦІЙ

Останніми роками кількість банківських відділень (офісів) стрімко скорочується на тлі зменшення чисельності банківського персоналу. Разом з тим, на вітчизняному ринку швидко розвиваються прогресивні технології. Наприклад, нещодавно стало відомо, що Україна увійшла до ТОП-10 європейських країн за кількістю так званих NFC-платежів, здійснених за допомогою токенізованих карток. Це замінники традиційних карток, де замість реквізитів "прошиті" унікальні цифрові ідентифікатори, які використовуються для здійснення операцій із застосуванням ґаджетів із функцією NFC (зокрема, через платіжні сервіси Apple Pay, Google Pay, Garmin Pay тощо).

Якщо говорити про поширення технології у світі, то носимими пристроями— смарт-годинниками, фітнес-браслетами — найбільше розраховувались в Австралії, а США посіли лише восьме місце за цим показником [1].

Кількість аналогічних безконтактних платежів в Європі продовжує стрімко зростати: загальна кількість транзакцій 2019 р. майже у 20 разів більша, ніж у Північній Америці. Як зазначають у компанії MasterCard, тренд на подібні оплати продовжує набирати популярність в Європі. Понад 30 видів пристроїв, що підтримують такі види платежів, доступні вже в 26 країнах ЄС. За кількістю платежів перше місце в Європі цього року посіли Нідерланди— 33% транзакцій, друге місце займає Великобританія (18%), третє— Швейцарія (8%). Україна замикає ТОП-10 європейських країн за кількістю NFC-платежів за допомогою носимих пристроїв.

Збільшенню кількості розрахунків через носимі пристрої сприяють їхня популярність серед користувачів і розвиток інфраструктури прийому платежів. Так, в Європі кожен п'ятий дорослий "озброєний" смарт-годинником або фітнес-браслетом. За прогнозами у 2020 р. світовий ринок носимих пристроїв сягне €30 млрд.

Безконтактні карткові платежі також швидко та впевнено проникають у наше життя: 61% усіх транзакцій у фізичних торгових точках Європи— безконтактні. В Україні частка безконтактних оплат картками й гаджетами серед усіх розрахунків на платіжних терміналах становить майже 30%. З початку року в європейському ритейлі помітно збільшилась— з 42% до 70%— інфраструктура з прийому безконтактних платежів. До речі, в Україні вже майже 90% POS-терміналів є безконтактними. Нацбанк, зі свого боку, також підтверджує розвиток безконтактних платежів в Україні [2].

За інформацією регулятора, нині близько 22% активних платіжних карток— це безконтактні та токенізовані картки. До того ж їхня кількість продовжує швидко зростати: з початку 2019 р. їх побільшало майже на 70%— до 6,7 млн шт. (безконтактних) та 1,9 млн шт. (токенізованих). Популярність таких карток зумовлена безпекою, швидкістю та зручністю використання. Безготівкові операції із застосуванням безконтактних та токенізованих карток разом склали третину загальної кількості та обсягу безготівкових операцій торговельних мереж.

Стрімко збільшується частка безготівкових операцій із застосуванням карток. Якщо порівнювати з показниками аналогічного періоду 2018 р., то за січень— вересень 2019 р. кількість операцій зросла на 29%, а сума — на 27%. За кількістю переважали безготівкові операції — 2991,7 млн (81,9%), тобто вісім з 10 операцій з платіжними картками були безготівковими. Водночас обсяг безготівкових операцій становив 1282,6 млрд грн, або 49,7% усіх операцій з картками. Розподіл безготівкових операцій з використанням платіжних карток за підсумками січня — вересня свідчить, що найбільша кількість операцій припадала на розрахунки в торговельних мережах— 51%. За обсягами безготівкових операцій домінували перекази з картки на картку — 41%.

Популярність безконтактних операцій сприяє розширенню безконтактної платіжної інфраструктури. Від початку року мережа торговельних POS-терміналів в Україні збільшилась на 14,1% — до 318,4 тис.од., з них 89% забезпечують можливість здійснення безконтактної оплати.

Водночас, регіональний розподіл термінальної мережі залишається нерівномірним. Найменша кількість платіжних пристроїв на одного жителя— на заході країни та в Луганський і Донецькій областях. За кількістю платіжних карток та платіжних пристроїв для їхнього обслуговування домінують Київ, Дніпропетровська та Харківська області.

У вересні поточного року ПриватБанк запустив оновлену версію свого інтернет-банку “Приват24”, де передбачається можливість випуску віртуальної картки-повноцінного карткового продукту, але без “пластику”. Його можна замовити дистанційно, без відвідування відділення. Випуск картки відбувається за кілька хвилин кількома “кліками”. Можна випустити як кредитну, так і дебетову картку, вона миттєво з’являється у “гаманці” і готова до використання.

Ще одна новація інтернет-банку “Приват24”— можливість додавати в нього картки різних банків, а не лише ПриватБанку. За допомогою “чужих” карток можна робити грошові перекази, поповнювати мобільні телефони, оплачувати комунальні послуги, а от перевірка балансу за картковим рахунком поки залишається недоступною.

Станом на 01.01.2020 р. системою “Приват24” користується майже 10 млн клієнтів, більше 8 млн серед них— користувачі мобільної версії. Для порівняння, на початок 2017 р. кількість користувачів системи ледь перевищувала 6млн осіб, а з початку 2020 р. таких клієнтів банку побільшало майже на мільйон. Наразі, “Приват24” є наймасовішим інтернет-банком, через канали якого щодня здійснюється майже 2 млн транзакцій, близько 900 тис. з яких— перекази з картки на картку, 500 тис. транзакцій — поповнення мобільного, 12 тис.— операції з обміну валют. Для порівняння: перший вітчизняний суто інтернет-банк monobank нещодавно подолав “планку” в 1,5 млн залучених клієнтів. Кількість користувачів системи “Ощад 24/7” від Ощадбанку перевищує 3,5 млн осіб [2].

Нещодавно в Україні почали випускати унікальні картки “без реквізитів” на самому “пластику”, такі плани анонсував Альфа-Банк. Але його випередив monobank, оголосивши, що першим в Україні та Європі випустив картку без реквізитів: без номера, терміну дії та CVV-коду. За допомогою цієї технології досягається високий рівень безпеки та зручності в момент оплати карткою, де б вона не відбувалася — у транспорті, в кафе або торговельному центрі. У шахраїв не буде шансу підгледіти реквізити картки [3].

До речі, на четверте місце за кількістю активних платіжних карт вийшов Універсал Банк із портфелем майже в 1,5 млн карт. Варто зазначити, що левова частка карток — це насправді “пластик” monobank, що працює за ліцензією Універсал Банку. Райффайзен Банк Аваль посів третє місце з 2,3 млн карток. Беручи до уваги динаміку, експерти вважають, що monobank може наздогнати Райффайзен Банк Аваль [3].

Таким чином, щоб залишитися на ринку сучасних фінансових послуг, банкам слід приділяти максимум уваги забезпеченню власної технологічності. Особливо важливою для банків, які виходять на ринок електронної комерції, є підтримка сильної IT-команди, котра здатна швидко розробляти необхідні. Саме такі команди з року в рік створюють зручніші сервіси й інноваційні підходи, наприклад Apple Pay

або Google Pay, можливість прискореної ідентифікації у мобільному додатку або проведення регулярних платежів “в один клік” [1].

У цілому технологічні інновації в сегменті платіжних операцій і поява нових фінтех-компаній призводитимуть до значних змін у середньостроковому та довгостроковому періоді. Нині найкрупніші банківські гравці розуміють потенційну небезпеку нарощування ринкової ваги нових гравців і намагаються переймати їх ключові інновації та підходи. Проте інертність і повільність процесів, скоріше, мотивуватимуть банки до поступового поглинання найамбітніших фінтех-стартапів та інтеграції їх рішень у свою платіжну інфраструктуру.

Список використаних джерел

1. Запрограмовані на майбутнє. URL: https://business.ua/finances/8276-zaprogramovani-na-majbutne
2. Офіційний сайт НБУ. URL: https://www.bank.gov.ua/
3. В Україні рекордно збільшилась частка безготівкових розрахунків. URL: https://dzi.gov.ua/press-centre/news/v-ukrayini-rekordno-zbilshylas-chastka-bezgotivkovyh-rozrahunkiv/

Новицький В. А.,
к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної
служби України України
ORCID: 0000-0003-4072-6941

СУТНІСТЬ FINTECH ІННОВАЦІЙ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЇХ КЛЮЧОВИХ ПАРАМЕТРІВ

Нестабільність світової та національної економіки та швидкий розвиток інформаційних технологій разом призводять до гострої необхідності впровадження інноваційних продуктів в усі сфери економіки та фінансів. Розвиток існуючих фінансових інструментів, розробка нових продуктів та послуг, модифікація інституту фінансового посередництва стали базовими чинниками розвитку національних фінансових ринків у XXI столітті та сприяли як змінам національних економік, так і світового фінансового ринку цілому.

Фінансові інновації це нові та новітні фінансові продукти, технології та інструменти, що, за визначенням Х. Мертона, діють як «сила, що рухає глобальну фінансову систему до її мети збільшення економічної ефективності» [1].

В загальному визначенні фінансові інновації або FinTech дають змогу розвивати існуючі банківські технології, проводити адаптацію для окремих категорій інвесторів і споживачів у частині співвідношення ризиковості та прибутковості, підвищувати ефективність існуючих платіжних систем та розробляти і імплементувати нові форми платіжних системи в умовах нестабільного світового та національного фінансового середовища.

Якщо розглядати сутність інновацій, то вони об'єднують в собі кілька ключових параметрів, а саме:

- інновації є продуцентом конкурентних переваг;
- інновації є потужним бустером розвитку;
- інновації є дорогим, але короткотерміновим товаром;
- володіють універсальною подільністю;
- мають широкий діапазон адаптивності
- може виступати об'єктом експорту\імпорту.

В цілому, можемо стверджувати, що інновації об'єднують в собі одночасно ознаки і товарів і послуг, тому інструменти, які використовуються для стимулювання інноваційної активності повинні бути орієнтовані на ту складову інноваційної політики, яка ставиться базовою.

Відповідно, у разі розвитку експортної складової інноваційної політики, ключовими складовими стимуляційної політики повинні стати «товарні» аспекти інноваційної діяльності. Це дозволить стимулювати створення інноваційного продукту, який, з одного боку, буде використовуватись для подальших досліджень, а з іншого – буде конкурентоздатним на світовому інноваційному ринку і поставить Україну в один ряд з такими інноваційними країнами як Японія, Китай та США.

З іншого боку, якщо основною ціллю є розвиток інвестиційної привабливості країни через розвиток та запровадження інновацій, то необхідно розвивати «послугові» аспекти інновацій, оскільки у такому разі вони будуть орієнтовані на впровадження новітніх технік, технологій та інструментів власне в рамках функціонування вітчизняних підприємств і орієнтовані конкретно на їх специфіку роботи, що перетворить їх у «інноваційний товар», який дуже легко застосовувати, але дуже складно експортувати, оскільки необхідно співпадіння аналогічних умов та факторів роботи компаній для імплементації таких інновацій.

Комплексний підхід у питанні розвитку інновацій постає як об'єднання двох цільових установок розвитку – і щоб було легко і дешево застосовувати і щоб було куди ефективно експортувати, однак сукупна ефективність

стимулювання такого інноваційного процесу є сумнівною, оскільки розширення параметрів та умов запровадження конкретних інновацій потребує перевірки їх ефективності, що призведе до появи додаткових витрат на проведення необхідних досліджень, що суттєво підвищить вартість «інноваційного товару» і значно вплине на кінцеву вартість інноваційного продукту, а ефективність застосування у власних проектах буде під питанням, оскільки вихідні умови і рамки запровадження інновацій у певній галузі в рамках країни відрізняються не настільки суттєво, як між окремими країнами. І це пов'язано не стільки зі сферою роботи компаній, скільки із особливостями правового та адміністративного поля конкретної країни, а також культурою та менталітетом народу.

Список використаних джерел

1. Product innovation in non-life insurance markets. *Sigma*. No 4/2011. URL: http://media.swissre.com/documents/sigma4_2011_en.pdf (Accessed 04.05.2020).

Мацелик Т. О.,
д.ю.н., доцент, завідувач кафедри фінансового права,
Університет державної фіскальної служби України
Падалко О. Р.,
магістр ННІ Права,
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ ТА ПЛАТІЖНИХ ЗАСОБІВ

У сучасних умовах розвитку ринкових відносин особливе місце належить платіжним системам та платіжним засобам. З розвитком ринкової економіки зростає роль платіжної системи як одного з найважливіших елементів фінансової інфраструктури економіки, що забезпечує безперешкодний доступ усім її учасникам до ефективних платіжних послуг. Від рівня її надійності та практичності напряму залежить стабільність фінансової системи та загальний розвиток економіки.

Роль платіжних систем у сучасному житті важко переоцінити, оскільки можливість здійснювати надійно, у відповідні строки платежі, незважаючи на кордони між сторонами чи навіть різні континенти, є першочерговою необхідністю як для фізичних осіб (яким потрібен зручний сервіс для оплати товарів та послуг, для міжнародних переказів, кількість яких прогнозовано зросте у зв'язку з уведенням безвізового режиму для українців), так і для юридичних осіб, а також світових фінансових ринків (здійснення своєчасного переказу грошей від одних економічних агентів до інших, прискорення грошового обороту як одна з умов економічного зростання). На сучасному етапі економічного розвитку звичні паперові гроші більше не здатні повною мірою задовольнити потреби сучасного суспільства, що збільшує роль платіжних систем в економічному зростанні країни [1].

Для дослідження поняття «платіжна система», потрібно виокремити два поняття «платіж» і «система».

Вивчаючи поняття «платіж» у словнику фінансово-правових термінів можна знайти наступне визначення: «Платіж – готівкова чи безготівкова фінансово-грошова операція, пов'язана з розрахунками фізичних і юридичних осіб між собою, а також з органами державного управління» [2]

Коваленко І.І. вказує, що « система – це сукупність елементів, певним чином пов'язаних і взаємодіючих між собою для виконання заданих цільових функцій» [3].

Враховуючи вищенаведене, у загальному вигляді платіжну систему можна представити як сукупність механізмів, які призначені для переказу грошових коштів між суб'єктами господарювання.

Також платіжна система розглядається як набір платіжних інструментів, банківських процедур і, як правило, міжбанківських систем переказу коштів, поєднання яких забезпечує грошовий обіг разом з інституційними й організаційними правилами та процедурами, що регламентують використання цих інструментів і механізмів.

Нормативно - правове визначення поняття «платіжна система» міститься в Законі України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 05.04.2001 № 2346-III. Відповідно до п.29 ст. 1 даного закону, платіжна система - платіжна організація, учасники платіжної системи та сукупність відносин, що виникають між ними при проведенні переказу коштів. Проведення переказу коштів є обов'язковою функцією, що має виконувати платіжна система [4].

Платіжні системи забезпечують переказ грошових коштів і передачу потоку інформації, який містить деталі платежу. Якщо система здійснює тільки

передачу інформації про розрахунки, то вона не є платіжною, а вважається транспортною. Таким чином, будь-яка платіжна операція у платіжній системі повинна містити як потік інформації, так і безпосередньо потік грошових коштів. Платіжна операція повинна також містити необхідні елементи, основними з яких є:

- зобов'язання, яке необхідно виконати;
- сторона, що здійснює платіж (платник);
- сторона, яка отримує платіж (одержувач);
- інструмент платежу;
- фінансові посередники (як правило, це банки), які переказують кошти, списуючи необхідну суму з рахунка платника і зараховуючи її на рахунок одержувача.

За останні 10 років ринок платіжних систем, зокрема інфраструктура ринку електронних платіжних засобів в Україні, швидко розвивалась і обігнала за рівнем розповсюдження країни з подібним рівнем розвитку. Українські власники банківських платіжних карток дедалі частіше переходять від зняття готівки в банкоматах до безготівкової оплати товарів і послуг, що відповідає досвідові країн із розвиненими картковими ринками. У цьому контексті функціонування платіжної індустрії в Україні, її регулювання і можливі наслідки нещодавніх законодавчих і нормативних ініціатив заслуговують на особливу увагу [5]

При здійсненні платежів використовують як загальновизнані засоби платежу і погашення боргових зобов'язань - грошова готівка і кошти на депозитних рахунках у банківських установах, так і інструменти безготівкових розрахунків - пластикові картки, платіжні доручення, векселі, чеки тощо.

Поняття платіжних засобів розглядається в аспекті платіжного інструменту, а саме платіжний засіб - це платіжний інструмент, який надає його держателю можливість за допомогою платіжного пристрою отримати інформацію про належні держателю кошти та ініціювати їх переказ.

Відтак, платіжний інструмент характеризується:

- своєю формою (традиційно поширені у минулому паперові платіжні інструменти поступаються місцем пластиковим карткам або електронним повідомленням); - засобами захисту та підтвердження справжності (замість традиційного підпису все ширше застосовують персональні ідентифікаційні номери, паролі або електронні підписи);

- кредитовим чи дебетовим характером дії. При кредитовому переказі платник передає своєму банку розпорядження дебетувати його рахунок і перерахувати кошти на рахунок одержувача платежу, після чого кошти

зараховуються на рахунок одержувача. При дебетовому переказі одержувач платежу віддає банку платника (на підставі повноважень, наданих йому платником) розпорядження на списання коштів з рахунка платника, переказ цих коштів одержувачу платежу та їх зарахування на рахунок останнього [6].

Виходячи з вищевикладеного можна зробити висновок, що невід'ємним спеціалізованим елементом практично всіх фінансових операцій, пов'язаних з переказом грошових коштів і передачею інформації, є платіжні системи. Платіжну систему можна представити у вигляді набору платіжних інструментів, банківських процедур, а також міжбанківських систем переказу коштів, поєднання яких забезпечує грошовий обіг разом з інституційними та організаційними правилами та процедурами, що регламентують використання цих інструментів та механізмів.

Список використаних джерел

1. Назаренко В. До питання визначення поняття «платіжна система» в Україні. Підприємництво, господарство і право. Фінансове право. 2017. №10. с.151-155.
2. Словник фінансово-правових термінів за заг. ред. д. ю.н., проф. Л. К. Воронової. 2-ге вид. , переробл. і доповн. – К.: Алерта, 2011. –с.354
3. Вступ до системного аналізу: Навчальний посібник. – Миколаїв: МДГУ ім. Петра Могили, 2004. – 148 с.
4. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні. Закон України від 05.04.2001 № 2346-III URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14 (дата звернення 10.05.2020)
5. Кравчук В. Ринок карткових платежів України: міжнародний досвід та національне регулювання : аналітичний звіт / В. Кравчук, О. Прем'єрова. – К. : АДЕФ-Україна, 2012. – 60 с.
7. Плісак Т. О.; Нетребчук Л. О. Ринок платіжних карток: сутність, властивості та показники розвитку. Економіка та суспільство. 2016 с.315

Колісник О. П.,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку
Університет державної фіскальної
служби України
Рибак Д. Д., Яремчук М. І.,
курсант факультету перепідготовки
підготовки та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Актуальність теми полягає у тому що комерційні банки як базові ланки, на яких тримається кредитна система будь-якої країни світу, мають суттєве значення для фінансового ринку. Слід зауважити, що окрім кредитних операцій банківські структури надають широкий спектр послуг, являють собою багатофункціональні установи, що впливають на економічний стан різних ринкових суб'єктів. Попри всього іншого, вітчизняний банківський сектор не є ідеально вибудованим механізмом і має ряд проблем, які потребують вирішення.

Тому в умовах сьогодення банківська система України переживає складний період. Наявність певних проблем, що залишились від попередніх криз, які не були вирішені, економічні та політичні потрясіння продовжують негативно впливати на банківську систему, роблячи її неефективною та нестійкою. Саме тому дослідження банківської системи України, її сучасного стану та перспектив розвитку є досить актуальним питанням на сьогодні.

Доцільно зауважити наявність наукових розвідок стосовно досліджуваної теми таких вчених, як: Д.В. Булиндін, О. Дзюблюк, О.В. Дубовик, Г.Т. Карчева та інші.

У наш час банківська система України продовжує функціонувати у складному, геополітичному, соціальному та правовому середовищі, більшість чинників якого ускладнюють стабільний розвиток банківської системи, підвищення її конкурентоспроможності та ефективності. Не сприяє підвищенню стабільності банківської системи і складна макроекономічна ситуація в Україні, яка характеризується низькими темпами зростання ВВП, високим рівнем

інфляції, безробіття, «тінізації» економіки. Так, за даними Міністерства економічного розвитку та торгівлі, рівень тіньової економіки становить 37% від офіційного ВВП [5].

Як зазначає Г.Т. Карчева, надмірний рівень монополізації та зосередженості переважної більшості ресурсів у руках обмеженого кола осіб має негативний вплив на економіку і банківську систему. З одного боку, цей фактор обмежує ринкові можливості ціноутворення на основі вільної конкуренції, що призводить до суттєвих проблем із повноцінним розвитком саме під дією ринкових сил, а з другого – нівелює ринок праці, визначаючи вкрай низький рівень доходів працездатного населення і, як наслідок, відсутність можливості для здійснення заощаджень, які є основним джерелом ресурсної бази банків [3].

Слід звернути увагу на зростання недовіри до банків України, що відбувається з боку інвесторів. Цей фактор призводить до відтоку інвестицій у банківський сектор, результатом чого стає ускладнення процесу відновлення і процесу подальшого розвитку комерційних банків в Україні.

За статистичними даними, протягом лютого поточного року банки України втратили 7,776 млрд. грн. депозитів в національній валюті, що становить 17,7%. Ситуація з відтоком депозитів в іноземній валюті є теж досить складною, але не такою критичною, тому що на даний процес додатково впливають зовнішні фактори. Банківський сектор України протягом цього періоду втратив 15,4 млрд. дол. США або 2,6% всіх депозитів в іноземній валюті, наявних на кінець минулого звітного періоду [4].

Крім того, негативно на розвиток банківського сектору в Україні вплинула девальвація національної грошової одиниці. За 2014–2019 роки гривня девальвувала по відношенню до долара США більше, ніж в 3 рази. Внаслідок чого відбулося зростання проблемної заборгованості клієнтів перед банками [2].

О.В. Дубовик акцентує увагу на таку проблему, як існування протиріч між різними комерційними банками. Головна причина такої проблеми, на його думку, полягає в кількості банків та географічному розташуванню. Кількість банків та чисельність їх філій у масштабі регіонів для кожного регіону є досить характерною, має місце високої конкуренції комерційних банківських установ, які в своїй більшості представлені філіями банків, головні офіси яких розташовані у м. Києві.

Автор зауважує, що якщо б така велика кількість банківських установ була розташована більш регіонально, мається на увазі, що кожна банківська компанія забезпечувала б надання послуг в певному регіоні, можна було б спостерігати зменшення конкуренції та збільшення співпраці різних банківських установ

одним з одним. Йдеться не про повну локалізацію банківських товариств, а про розташування їх головних офісів у різних географічних точках України. Не можна точно стверджувати, що це покращило би роботу самих комерційних банків, але це дозволило б краще працювати НБУ, який не рідко надає доручення комерційним банкам і втілює таким чином деякі ідеї, що пов'язані з національною грошовою політикою [2].

Для того, щоб досягти прогнозованих показників стабільного розвитку банківської системи України на інноваційних засадах доцільно застосовувати сучасні методи ризик-менеджменту і регулювання діяльності банків, а саме: підвищити ефективність банківського нагляду; розширити його повноваження щодо підтримання фінансової стабільності; привести інструменти регулювання до міжнародних стандартів, включаючи механізми виявлення проблем у діяльності банків і негайного наглядового реагування; створити Компанії з управління проблемними активами з метою вирішення питань щодо непрацюючих кредитів банків [3]

Поміж іншого, доцільним постає ухвалення законопроекту «Про діяльність з управління заборгованістю», що дасть змогу банкам швидше розчистити баланси від проблемних кредитів, поліпшить їхній фінансовий стан і розпочати кредитування економіки, а також забезпечить ефективне управління діяльністю банку з використанням.

Отже, резюмуючи можна прийти до висновку, що сучасний стан функціонування банківської системи України характеризується наявністю ряду негативних факторів, до яких відносяться: загальноекономічна дестабілізація, зниження довіри населення до банківського сектору та продуктів, що пропонують його суб'єкти, існування протиріч між різними комерційними банками, монополізація та зосередженість переважної більшості ресурсів у руках обмеженого кола осіб.

Реалізація запропонованого оптимістичного сценарію розвитку банківської системи України має забезпечити перехід банківської системи на якісно новий етап її розвитку, до нового формування сучасної високорозвиненої, конкурентоспроможної, стабільної і ефективної банківської системи на інноваційних засадах, що позитивно впливатиме на розвиток економіки і забезпечить надання високого рівня банківських послуг населенню та суб'єктам господарювання.

Список використаних джерел

1. Дзюблюк О. Актуальні проблеми розвитку банківської системи України. *Банківська справа*, 2019. С. 3–32
2. Дубовик О. В Маркетинг у банку, Львів : *ЛБІ НБУ*, 2016. 342 с.
3. Карчева Г. Т., Булиндін Д. В. Європейський досвід впровадження механізму bailin та перспективи його використання в Україні. *Банківська справа,* 2017. С. 53–60
4. Національний банк України: Показники банківської системи. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442
5. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі. URL: http://www.me.gov.ua

Кук У. Л.,
старший викладач кафедри сучасних європейських мов,
Університет державної фіскальної
служби України
Романюк А. П.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

COMPARISON OF THE BANKING SYSTEM OF UKRAINE AND CHINA

In the modern world, any country has its banking system, the functioning and status of which may differ in different countries, and due to globalization, it plays an increasingly important role in the socio-economic development of the state. Also, in 1945 a credit and financial institution were founded, called the World Bank. It is an international organization that provides loans to client countries for their further development.

However, the banking system within the country itself is in front of a set of different types of national banks and credit institutions operating under a common monetary mechanism. Includes the Central Bank, a network of commercial banks and other credit and settlement centres. The central bank pursues government issuance and monetary policy and is the core of the reserve system of banking operations [1]. In Ukraine, as in most countries with developed market economies, there is a two-tier system. Its essence is that on the first or top-level is the central bank. On the second,

or lower - other banks, ie commercial banks (savings banks, mortgage banks, etc.) and non-bank credit and financial institutions (eg, pawnshops, insurance companies, etc.). The main function of banks is to stabilize money circulation, issue money and redistribute free funds. That is, the bank accumulates funds that are temporarily not used, and provides them to those who need them, under the obligation to return these funds with accrued interest.

The banking system of Ukraine.

In Art. 4 of the Law of Ukraine "On Banks and Banking" states that the banking system of Ukraine consists of the National Bank of Ukraine (which is the first level) and other banks (this is the so-called lower level), established and operating in Ukraine in accordance with this Law [2]. The NBU, like the central banks of market economies, acts as the issuing centre of the state, the bank of banks, the government bank, the body of banking regulation and supervision, the body of monetary and currency regulation of the economy; with the help of statutory functions and operations, it affects all spheres of the economic life of the country. He also saves funds from the state budget of Ukraine and extra-budgetary funds, provides settlement services to central authorities, maintains accounts of the State Treasury, participates in servicing public debt by placing government securities, repaying them and paying income on them. The NBU carries out its activities independently, independently of public authorities, has the right of legislative initiative and is accountable to the President of Ukraine and the Verkhovna Rada of Ukraine [3]. Commercial banks in Ukraine, which occupy the second level, perform many functions, ie are the so-called "financial supermarkets" and under the law of Ukraine have the right to determine the direction of their activities.

China's banking system.

In China, as in Ukraine, there is a two-tier banking system. At the first level is the Central Bank of China, which was named the People's Bank of China. On the second level, there are such institutions as state commercial banks, political banks (development banks), joint-stock, local, etc. Like any central bank, the NSC is the issuing institution in China. And in 2003, he was given the right to decide on all issues related to monetary policy and financial stability in the country. In general, the NBU and the NSC perform the same functions. However, the People's Bank of China has such an important function as the control of other credit and financial institutions. For example, if a commercial bank does not perform its work or provides "bad" debts, the NSC may take over its management [4].

As for the second level of the banks of the Celestial Empire, each link has its tasks. For example, political banks are set up to financially support China's economic policies, local banks focus on issues related to the city's infrastructure, and so on. In

China's banking system, there is no national regime for foreign credit and financial institutions, so the latter can not create serious competition for Chinese banks and oust them from the market.

So, comparing the banking systems of the two countries, Ukraine and China, we can say that it is not for nothing that Chinese banks are known around the world, occupy leading positions in the rankings and are strong competitors to global financial institutions. Ukraine should take into account the organizational structure and legal basis of the Chinese banks. In addition to the fact that the state primarily thinks about its credit and financial institutions, they also skillfully distributed the activities of individual banks. Thus, China has a powerful banking system, which is protected by the state and which, in turn, fully meets the needs of the state in various sectors. Unfortunately, in Ukraine, due to the independence of commercial banks, most of them are monotonous, who primarily think about their security, and not about the welfare of the state. Therefore, in our opinion, it is worth looking at the Chinese banking system and interpreting it in our country.

References

1. Banking system // Legal encyclopedia: [in 6 vols.] / Ed. count Yu. S. Shemshuchenko (ed.) [Etc.] - K .: Ukrainian encyclopedia named after MP Bazhana, 1998. - T. 1: A - G. - 672 s. - ISBN 966-7492-00-X.

2. [Electronic resource] - Access mode: https://www.tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/zakoni-ukraini/31131.html

3. [Electronic resource] - Access mode: https://osvita.ua/vnz/reports/bank/19876/

4. Zhmurko, Natalia Vladimirovna, et al. The phenomenon of the structure of China's banking system. 2018.

Онишко С. В.,
д.е.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України,
завідувач кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної
служби України
Савенко Д. О.,
аспірант кафедри фінансових ринків,
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ІНФРАСТРУКТУРИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ: ПОДАТКОВИЙ АСПЕКТ

Кожен із етапів розвитку інфраструктури фінансового ринку України відбувався під впливом позитивних і негативних чинників (табл. 1), які у підсумку і визначили ступінь відхилення фактичних результатів від запланованих у програмах та стратегіях розвитку.

Таблиця 1

Чинники формування і розвитку інфраструктури фінансового ринку України

Етап	Позитивні чинники	Негативні чинники
1991 – 1994	Зростання потреби у фінансових послугах, становлення бізнесу	Відсутність правової бази, гіперінфляція, девальвація національної валюти
1995 –1999	Концентрація банківського капіталу, приборкання інфляції	Недосконала правова база, відсутність чітких вимог до прозорості функціонування фінансових установ, участь фінансових установ у схемах ухилення від сплати податків
2000 – 2008	Диверсифікація фінансових послуг, становлення ринку корпоративних цінних паперів	Формування олігархічних кланів та посилення їх впливу на фінансовий сектор [1]
2009 – 2013	Очищення фінансового ринку від слабких гравців, наявність заощаджень у населення	Фінансова криза, відтік іноземного капіталу з банківського сектору, залучення фінансових установ до схем агресивного податкового панування
2014 – 2018	Підписання угоди про Асоціацію з ЄС, взяття зобов'язань щодо реформування фінансового ринку у відповідності до стандартів ЄС	Початок війни, порушення територіальної цілісності України, девальвація національної валюти, необхідність жорстких адміністративних обмежень
2019 – по теперішній час	Стабілізація нормативно-правової бази, запровадження європейських стандартів у сфері фінансового моніторингу, заходи протидії залучення фінансових установ до схем агресивного податкового планування	Економічна і фінансова криза у зв'язку з пандемією COVID 19, скорочення потреби у традиційних фінансових послуг, зростання потреби у дистанційних фінансових послугах

Джерело: розроблено автором на основі [2]

Комбінація вищеозначених чинників мала неоднозначний вплив на розвиток інфраструктури фінансового ринку. Серед головних проблем слід назвати недовіру населення до багатьох суб'єктів фінансового ринку, яка пов'язана з тим, що від недосконалості регулювання фінансового ринку, непрозорості інформації про його діяльність, недосконалі процедури виведення з ринку неплатоспроможних гравців передусім страждало населення та дрібний бізнес. Це стало однією з причин ситуації, коли єдиним надійним джерелом інвестування більшість населення розглядає іноземну валюту, а не інвестування в будь-які фінансові інструменти. Серед податкових чинників домінуючою була різниця у правилах оподаткування фінансових установ та підприємств нефінансового сектору, яка створювала передумови не тільки для уникнення від сплати податків, але і для ухилення. Слід зазначити, що суттєва різниця у правилах оподаткування зберігалась до 2015 р., що завдало не лише фінансової, але й репутаційної шкоди.

Слід зазначити, що цей чинник і в подальшому буде стримувати розвиток інфраструктури фінансового ринку, доки на ньому існуватимуть фінансові установи, які не виконують та не мають на меті виконувати функції фінансового посередництва. Такі фінансові установи є джерелом системних ризиків, оскільки їх життєздатність прямо залежить від впливу політичної сили, яка їх підтримує. Крім того, такі фінансові установи завжди є підозрілим об'єктом з точки зору ризиків легалізації коштів зароблених злочинним шляхом. Ці фінансові установи часто залучені до схем агресивного податкового планування, внаслідок яких з України виводяться значні обсяги капіталу, а бюджет не отримує великі суми податку на прибутку, оскільки при виведенні капіталу через схеми кредитування чи страхування податок на прибуток (на репатріацію доходів) не сплачується.

Актуальною проблемою подальшого розвитку інфраструктури фінансового ринку залишається захист прав інвесторів на фінансовому ринку. Традиційно багато економістів наголошують на тому, що такий захист є виключно справою держави [3-5]. На нашу думку, захист прав інвесторів залежить не тільки від держави в особі регулятора, але і від обізнаності самих інвесторів. При цьому обізнаність інвесторів (у тому числі і населення) не залежить виключно від наявності курсів фінансової грамотності у школах чи у відкритому доступі для всіх. Такі курси є необхідною передумовою закладання основ фінансової грамотності і у подальшому фінансової обізнаності. На нашу думку, обізнаність забезпечується високими стандартами розкриття фінансової інформації щодо діяльності фінансових установ та тенденцій розвитку фінансового ринку загалом. На сучасному етапі розвитку економіки України

НБУ, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг публікує багато інформації, яка розкриває основні тенденції діяльності фінансових установ. Проте така інформація є або дуже загальною (наприклад, динаміка активів страхових компаній), або зрозумілою тільки фахівцю з вищою економічною освітою. Складно вважати, що пересічному громадянину вдасться розібратися з грошово-кредитною статистикою НБУ. Для забезпечення обізнаності потенційних інвесторів не вистачає регулярної систематизованої інформації про діяльність фінансових посередників, яка б допомагала ідентифікувати потенційні ризики, і самостійно прийняти інвестору зважене рішення щодо інвестування у ризикові інструменти, але з високим прибутком. Тут слід зазначити, що такі ризики стосуються й участі фінансових установ у схемах агресивного податкового планування. Інвестори-юридичні особи повинні розуміти наявність репутаційних та економічних ризиків, а інвестори – фізичні особи - ризики втрати своїх інвестицій, якщо такі схеми ухилення від сплати податків будуть викриті контролюючими органами. Тобто, інвестори також повинні брати на себе відповідальність, а не лише розраховувати на захист з боку держави, і така відповідальність має базуватися на відповідній обізнаності.

У таблиці 1 окремо не виділено чинники, які стримують розвиток страхового сегменту інфраструктури фінансового ринку, оскільки ці чинники є комплексними і охоплюють всі етапи розвитку інфраструктури фінансового ринку. Стримуючим чинником розвитку страхового сегменту є низька платоспроможність потенційних споживачів страхових послуг. По суті страховий сегмент розвивається за рахунок авто- та іпотечного кредитування. Низький ступінь захищеності споживачів страхових послуг також не сприяє розвитку страхування, а навпаки, посилює недовіру до фінансового ринку в цілому. Рівень капіталізації більшості страхових компаній залишається низьким, оскільки сегменти страхування життя та медичного страхування розвиваються дуже повільно, фактично в Україні відсутні для цього необхідні інституційні засади [6]. Слід зазначити, що наявність різниці у правилах оподаткування страхових компаній та підприємств нефінансового сектору створює передумови до використання операцій зі страхування у схемах ухилення від сплати податків.

Також одним з найбільш впливових чинників розвитку інфраструктури фінансового ринку України була і залишається глобалізація. Навіть незважаючи на карантинні обмеження, запроваджені внаслідок COVID19, фінансові ринки будуть глобалізованими, оскільки зросте потреба в пошуку інструментів з вищою ліквідністю та прибутковістю. Якщо фінансовий ринок не запропонує

нові фінансові продукти, джерелом яких можуть стати і неорганізовані заощадження, то він швидко втратить свою динаміку. У нових умовах учасникам фінансового ринку необхідно знайти баланс між заощадженнями та інвестиціями, передусім за критеріями прибутковості і ризиковості. У той же час зростатиме і ризик використання таких фінансових інструментів у схемах агресивного податкового планування. Фактично Україна повинна буде відреагувати на ще один виклик: стати своєрідним податковим офшором для сусідів, ризикуючи при цьому репутацією, або ж повністю прийняти правила BEPS, і втратити частину фінансових потоків, які могли б пройти через український фінансовий ринок.

Список використаних джерел

1. Михальченко М. Політична система в Україні: що ми модернізуємо?// Віче. - №1. – Січень 2011. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.viche.info/journal/2358/.

2. Іваницька О.М. Концептуальний підхід щодо регулювання розвитку фінансової інфраструктури в України / О.М. Іваницька // Державне управління: теорія та практика. — 2006. — № 1. — С. 51—60.

3. Кравець В.І. Інституційна роль банківського сегменту у розвитку ринку фінансових послуг / В.І. Кравець, І.Б. Бабух // Сталий розвиток економіки. – 2011. – № 1(4). – С. 301–305.;

4. Науменкова, С. В. Сучасні проблеми капіталізації банківської системи України / С. В.Науменкова, В. І. Міщенко // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2013. – № 2(15). – С. 3-11.;

5. Сьомченков, О. А. Необхідність та шляхи реформування механізму державного регулювання фінансового ринку [Електронний ресурс] / О. А. Сьомченков, А. В. Кузьменко. — Режим доступу: \www/URL: http://intkonf.org/ken-somchenkov-oakuzmenko-av-neobhidnist-ta-shlyahi-reformuvannya-mehanizmuderzhavnogo-regulyuvannya-finansovogo-rinku/

6. Левченко В.П. Ринок небанківських фінансових послуг України: поточний стан та перспективи розвитку [Електронний ресурс] – Режимдоступу:http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pprbsu/2010_29/10_29_43.pdf

Сторожук Т. М.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Університет державної фіскальної
служби України
Соболевська К. О.,
студент ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Банківська система є елементом фінансової системи країни. Через банківську систему діє механізм розподілу фінансових ресурсів та грошових коштів, відбувається їх мобілізація та залучення в економічний обіг. Нині політична та військова нестабільність, пандемія Covid-19, значна інфляція і загальна економічна дестабілізація негативно вплинули на банківський сектор та показники діяльності банків, що працюють на території України. Стійкість та стабільність банківського сектору країни є однією з найголовніших передумов досягнення постійного розвитку національної економіки, натомість недостатній їхній рівень може призвести до кризових явищ усередині країни.

Потужна банківська система є однією з найважливіших умов для забезпечення сталого економічного розвитку. Банки є одним із головних джерел інвестування фінансових ресурсів в економіку країни. Крім того. у сучасній економіці банківська система має велике значення завдяки зв'язкам з усіма секторами економіки.

Питаннями щодо особливостей функціонування та розвитку банківської сфери займалися: Гальперіна Д.О., Грубінка І.І., Корягіна Т.В., Сімон А.П., Тарасова О.В., Телятник В.М. та інші.

Сучасна банківська система України є дворівневою. Національний банк України є центральним банком, який проводить єдину державну грошово-кредитну політику з метою забезпечення стабільності національної грошової одиниці, а саме: є емісійним центром, встановлює офіційний курс гривні до інших валют, здійснює банківське регулювання тощо. Проте в механізмі функціонування кредитної системи величезну роль відіграють комерційні банки. Вони акумулюють основну частку кредитних ресурсів, надають клієнтам повний комплекс фінансового обслуговування, включаючи видачу позик, прийом

депозитів, розрахунки, купівлю-продаж і зберігання цінних паперів, іноземної валюти тощо [1].

Банківська система України протягом 2017–2018 рр. зазнала значних змін. Зміни насамперед зумовлені фінансовою кризою, яка показала нездатність банківської системи подолати несприятливі явища в економіці. Підвищення курсу іноземних валют привело до недовіри людей до банків: вони намагалися забрати свої депозити та оминути можливість взяття кредитів. Більшість громадян схильні тримати свої заощадження вдома, а не розміщувати їх на депозитних та поточних рахунках комерційних банків. Сучасна системна криза в Україні, різке погіршення економічних, соціально-політичних умов розвитку створюють безпрецедентні загрози для функціонування банківської системи [2].

Головними проблемами банків стало згортання кредитування, скорочення власного капіталу та збитковість діяльності банків. Все це та політика НБУ зумовили значне скорочення кількості комерційних банків в Україні. Найважливішою з причин таких суттєвих змін в банківському секторі, а саме в скороченні кількості банківських установ, є непрозорість діяльності великої кількості банків та їх приналежність до олігархічних кланів [2].

Окрім скорочення кількості банків, розпочався процес скорочення кількості відділень наявних банків. Так, станом на початок 2019 року в Україні з 1 квітня 2018 року по 1 січня 2019 року відбулося скорочення кількості банківських відділень з 9440 до 8509 од. Про це свідчать статистичні дані Національного банку України. Уточняється, що за цей період закрилося 497 відділень АТ «Ощадбанк», 194 відділень АТ КБ «ПриватБанк» та 176 відділень (111 з яких закрилися в 4 кварталі 2018 року) АТ «Укрсоцбанк». Найширшу регіональну мережу станом на початок 2019 року в Україні мають АТ «Ощадбанк» у кількості 2630 відділень, АТ КБ «ПриватБанк» – 2021 відділень та «Райффайзен Банк Аваль» із кількістю 503 відділення [3].

Оскільки Україна вдосконалює власну політичну, фінансову та соціальну діяльність до європейського рівня, то це також пояснює сучасну ситуацію, адже за кордоном скорочення кількості банківських відділень це вже є світовою тенденцією. Також із вдосконаленням онлайн-банкінгу скорочується кількість звичайних клієнтів у відділеннях, адже частина їх почала користуватися послугами інтернет-банкінгу. Це також вплинуло на сучасні тенденції в банківському секторі. Негативними наслідками таких змін є скорочення робочих місць, так, за даними НБУ, з 2015 року по жовтень 2018 року кількість працівників банківської сфери скоротилася на 121,5 тис. осіб – до 133,3 тис. співробітників [4].

У ситуації, яка склалася в Україні з банківською системою, для кожного суб'єкта господарювання – юридичної особи чи громадянина є важливим обрати надійний банк, який буде гарантувати безперебійну роботу. Тому аналіз основних економічних показників діяльності банку є наскрізним питанням сьогодення для обрання правильної обслуговуючої банківської установи та її відділення.

З 2018 року спостерігається деяка стабілізація ситуації в Україні, зокрема в банківському секторі. Банківська система України в 1 півріччі 2018 року була прибутковою – банки фокусувалися в основному на роботі з фізичними особами, збереглися високі темпи припливу депозитів населення і роздрібного кредитування. За III квартал 2018 року прибуткову діяльність продемонстрували всі групи банків – з іноземним і приватним капіталом, а також державні банки.

Впродовж цього періоду відбулося поступове збільшення активів банківських установ, в першу чергу, через відновлення стабільного кредитування фізичних та юридичних осіб. Через нестабільну ситуацію в країні та девальвацію гривні попит на кредитування зменшився, але у 2018 році спостерігається деяка стабілізація ситуації. Це також свідчить про поступове відновлення довіри населення до цих фінансових установ.

Для стабілізації та повноцінного функціонування банківської системи України необхідне [2]:

– подальше укрупнення банківських установ шляхом злиття та поглинань, це допоможе збільшити сукупні активи окремих банків і банківської системи в загалом.

– здійснення контролю з боку держави за діяльністю банків. Це дасть змогу скоротити можливість відмивання коштів та спрямування їх країні-агресору та недобросовісним клієнтам.

– створити законодавчу базу, зокрема внесення змін до Закону України «Про банки і банківську діяльність»[5], що дасть змогу відділити Національний банк України від впливу влади та інших інстанцій держави;

– створення нових автоматизованих систем онлайн-банкінгу, за прикладом діяльності банківського сектору ЄС. Це допоможе уникати черг населення в відділеннях банку та полегшить здійснення валютних, кредитних та касових операцій;

– вихід банків на міжнародні фінансові ринки, відкриття філій банків. Це допоможе залучати інвестиції з-за кордону.

Пандемія Covid-19 в першому півріччі 2020 року спричинила значну дестабілізацію в світову економіку та нанесла великі збитки економіці усіх країн

світу, в тому числі внесла зміни в роботу банківських установ. Але будь-яка криза, в тому числі і пандемія є, з однієї сторони негативним фактором діяльності, а, з іншої сторони - це відкриття нових можливостей. Вихід економіки з кризи після карантину передбачатиме значну державну підтримку суб'єктів господарювання, про що заявили вже більшість країн світу, у вигляді кредитування. Це дасть поштовх розвитку новому витку економіки в цілому та банківського сектору зокрема.

Введення усіх цих змін допоможе зробити національну банківську систему конкурентоспроможною та підвищити рівень довіри серед юридичних та фізичних осіб.

Список використаних джерел

1. Гальперіна Д.О., Ольвінська Ю.О. Порівняльний аналіз банківської системи України та деяких країн світу. *Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень*: матер. конф. Одеса, 2015. С. 98–102.

2. Федевич Л.С., Ливдар М.В, Межирицька Я.В. Банківська система України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Економіка і суспільство*. №20, 2019. С. 91-96.

3. Показники банківської системи. Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593 (дата звертання 1.05.2020р.).

4. Корягіна Т.В., Сімон А.П., Телятник В.М. Причини та наслідки «очищення» банківської системи України в умовах кризи та економічної нестабільності. *Економічні статті «Молодий вчений»*. 2016. № 12 (39). С. 759–762.

5. Закону України «Про банки і банківську діяльність». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14 (дата звертання 5.05.2020р.).

Пернарівський О. В.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри банківської справи та фінансового моніторингу, Університет державної фіскальної служби України
Соловей О. І.,
студент ННІ ФБС Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

ВПЛИВ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ НА ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНІ

Інвестиції відіграють важливу роль для посилення виробничого потенціалу країни. Пожвавлення ринків товарів та послуг, формування національних інвестиційних ринків – всі ці процеси відбуваються завдяки інвестиціям. Значний вплив на рівень інвестиційної активності має грошово-кредитна політика держави, яка проводиться Національним банком України [1].

У цьому разі об'єктом регулювання виступає грошова маса, яка у відповідних співвідношеннях з основними макроекономічними показниками позитивно або негативно впливає на економічне зростання в країні та на рівень інвестиційної активності [1].

Суб'єктом грошово-кредитної політики є НБУ, який здійснює регулювання грошового обігу за допомогою арсеналу засобів, а саме: ставки рефінансування, норми обов'язкових резервів, операцій на відкритому ринку та валютних інтервенцій і впливає на рішення суб'єктів господарювання про доцільність інвестування [1].

В цілому, сутність інвестиційної політики полягає в забезпеченні відтворення основних фондів виробничих і невиробничих галузей, їх розширенні і модернізації. Одні науковці вважають, що державна інвестиційна політика являє собою визначення структурних та кількісних потреб в інвестиційних ресурсах, збільшення джерел фінансування, вибір пріоритетних напрямків фінансування та формування ефективної пропозиції для залучення інвестицій [2].

На думку Гриценко Л., «державна інвестиційна політика» – це система заходів, що визначають обсяг, структуру та основні напрямки усіх вкладень інвестиційних ресурсів різної форми для забезпечення високих темпів розвитку

економіки через концентрацію інвестицій на тих інвестиційних проектах, від яких залежать досягнення високих темпів розвитку виробництва, збалансованість та ефективність економіки, одержання максимального приросту продукції і доходу на одиницю витрат, а також для створення в країні соціального середовища, яке відповідає вимогам суспільства щодо необхідної якості життя, належного рівня задоволення соціальних стандартів з урахуванням потреб майбутніх поколінь [3].

Динаміку прямих іноземних інвестицій в Україні в 2004-2019 роках наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Прямі іноземні інвестиції в Україні з 2004 по 2019 рр. (млн. дол. США)

Рік	Прямі іноземні інвестиції в Україну		Прямі іноземні інвестиції з України		Сальдо	
	величина	зміна з попереднім роком	величина	зміна з попереднім роком	абсолютна величина	відносна величина
2004	1715	291	4	-9	+1711	21.3%
2005	7808	6093	275	271	+7533	340.3%
2006	5604	-2204	-133	-408	+5737	-23.8%
2007	9891	4287	673	806	+9218	60.7%
2008	10913	1022	1010	337	+9903	7.4%
2009	4816	-6097	162	-848	+4654	-53.0%
2010	6495	1679	736	574	+5759	23.7%
2011	7207	712	192	-544	+7015	21.8%
2012	8401	1194	1206	1014	+7195	2.6%
2013	4499	-3902	420	-786	+4079	-43.3%
2014	410	-4089	111	-309	+299	-92.7%
2015	2961	2551	-51	-162	+3012	907.4%
2016	3284	323	16	67	+3268	8.5%
2017	2202	-1082	8	-8	+2194	-32.9%
2018	2355	153	-5	-13	+2360	7.6%
2019	3070	715	648	653	+2422	2.6%

З 2014 р. – без урахування окупованих територій (Криму, Севастополя, частини Донбасу) [4]

Серед основних проблем та перспектив інвестиційної політики щодо забезпечення залучення іноземних інвестицій з метою реалізації реформ в Україні доцільно звернути увагу на:

- недостатній рівень якості функціонування існуючих інституцій, що зумовлює несприятливі умови для залучення іноземних інвестицій;

- неефективність функції контролю роботи окремих державних інститутів;

- перестороги успішніших щодо акумуляції фінансових ресурсів територій, що майбутнє об'єднання із менш розвинутими територіями суттєво гальмуватиме їх подальший розвиток [5, с. 30-31].

Отже, недостатнє використання інвестиційного потенціалу впливає безпосередньо на економіку країни. Це зумовлює недостатній розвиток малого та середнього бізнесу та появи великої кількості «тіньових капіталів». Також відсутність ринкового менталітету у вітчизняних підприємців зумовлює перешкоди в залученні капіталів. Мінливе економічне середовище в країні призводить до того, що багато інвесторів не бажають вкладати гроші в таку країну. Подальше зростання іноземних інвестицій в Україні також значною мірою залежить від виваженості та ефективності грошово-кредитної політики, яка реалізується Національним банком України.

Список використаних джерел

1. Інвестиційно-інноваційний процес: грошово-кредитна політика. URL:http://ru.osvita.ua/vnz/reports/gov_reg/18592/ (дата звернення 07.05.2020)

2. Коюда О. П., Лепейко О. П., Коюда В. О., Гриньова В. М. Інвестування – К. : Знання, 2008. 452 с.

3. Гриценко Л. Л. Державна інвестиційна політика: сутність, цілі та завдання. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2012. Вип. 22 (2). с. 89-95.

4. Прямі іноземні інвестиції в Україні з 2002 по 2019 рр. (млн. дол. США) URL:https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2018/ (дата звернення 03.04.2020)

5. Герасименко О.В. Вплив інвестиційної політики держави на ефективність адміністративно-територіального реформування. URL:https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2908/zbirnyk konferenciyi-reforma-atu-ukrayiny.pdf#page=29 (дата звернення 03.04.2020)

Теліщук М. М.,
асистент кафедри економічної теорії,
Університет державної фіскальної
служби України
Ставська М. О.,
студентка ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

МАКРОЕКОНОМІЧНА СТАБІЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ

Макроекономічна стабільність — це складна комбінація внутрішньо- та зовнішньоорієнтованих заходів, які, відбиваючи діалектику частини й цілого, визначають сутнісні особливості ендогенних соціально-політичних і економічних акцій у конкретний момент розвитку економічної системи на інноваційних засадах [1, с. 23].

Політика макроекономічної стабільності виникла як складова частина економічної системи, але внаслідок внутрішнього змістовного ускладнення, загострення у світі політичних і міждержавних суперечностей ресурсного характеру, збільшення масштабів руйнування промислового виробництва вона поступово набуває відносної самостійності й підвищеної питомої ваги в загальному переліку державних інтересів

Вивченням теоретичних засад та проблем встановлення макроекономічної стабільності займались видатні класики економічної думки, зокрема: А. Сміт, Дж.С. Міль, Д. Рікардо, Дж.М. Кейнс, М. Фрідмен. Серед провідних українських науковців, що досліджували у своїх працях різні аспекти даної проблематики є: Л.І. Абалкін, А.Г. Грязнова, О.О. Іваницький, В.В. Косенко, В.Л. Отецький, В.М. Полтерович, О.О. Сльозко, Н.П. Погореленко, С.М. Будаговська, Ю.Б. Чавикіна, Р.В. Григоровська та інші.

Макроекономічна стабільність означає:

– по-перше, економічне зростання, яке забезпечується через підвищення ефективності виробництва із застосуванням досягнень науки і техніки;

– по-друге, повну зайнятість – забезпечення робочими місцями усіх, хто бажає і здатний працювати;

– по-третє, стабільний рівень цін, оскільки зростання рівня цін ускладнює господарські зв’язки економічних суб’єктів, знижує реальні доходи населення і знецінює заощадження;

– по-четверте, досягнення рівноваги у зовнішньоекономічних зв'язках, що відповідно відображається у стабільному курсі національної валюти та активному сальдо платіжного балансу [2, с. 56].

Макроекономічна стабільність є складним явищем. Необхідними умовами для її настання є: стабільний рівень цін; зростання економіки; повна зайнятість; рівновага у зовнішньоекономічних зв'язках.

Макроекономічна стабільність забезпечує економічне зростання, яке досягається на основі підвищення ефективності виробництва із застосуванням досягнень науки і техніки, повної зайнятості – забезпечення робочими місцями усіх, хто бажає і здатний працювати, сталих цін (рівня інфляції), досягнення рівноваги у зовнішньоекономічних зв'язках, що відповідно відображається у сталому курсі національної валюти та активному сальдо платіжного балансу. Індикаторами оцінювання макроекономічної стабільності держави можуть бути: валовий внутрішній продукт фактичний; індекс споживчих цін; індекс промислових цін; рівень безробіття; індекс ділової активності; обсяги капітальних інвестицій; кредити в економіці, та інші [3, с. 37].

Внутрішні ризики розвитку економіки України, головним чином, пов'язані з:

– військовими діями на Донбасі, які призводять до скорочення виробництва у регіоні, погіршення умов залучення зовнішнього фінансування та зростання видатків бюджету на фінансування силових відомств і відновлення зруйнованої інфраструктури;

– зростанням боргового навантаження на бюджет через необхідність фінансування дефіциту та заборгованості НАК «Нафтогаз»;

– виснаженням міжнародних резервів, що ускладнює використання Національним банком інтервенцій в якості інструментів стримування зростання попиту на іноземну валюту, який виникає внаслідок панічних настроїв та спекулятивних атак.

Проаналізувавши дане питання можемо зробити висновки, що показники макроекономічної стабільності являють собою індикатори загального стану економіки. Тому основи макроекономічної стабільності вбачаються у застосуванні соціально-орієнтованих заходів макроекономічного впливу. На сьогоднішній день, в Україні спостерігається стан макроекономічної нестабільності, спричинений насамперед значним податковим тиском, зростаючим дефіцитом платіжного балансу та зовнішньої торгівлі, наявністю несприятливого середовища для заснування та ведення бізнесу, що в свою чергу впливає на інвестиційну привабливість країни.

Список використаних джерел

1. Будаговська С., Кілієвич О. та ін. «Мікроекономіка і макроекономіка». К.: «Основи». 1998.
2. Лановий В. Ілюзія макроекономічної стабільності / В. Лановий – Український Тиждень № 17 від 26-04- 2012 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tyzhden.ua/Economics/48671
3. Аналітична записка «Щодо тенденцій розвитку економіки України у 2014-2015 рр.» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/articles/1635

Москаленко Н. В.,
к.е.н., доцент кафедри банківської справи та фінансового моніторингу, Університет державної фіскальної служби України
Старинець Д. Г.,
студентка ННІ ЕОМС Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

РОЛЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Фінансовий ринок в Україні відіграє дуже важливу роль, оскільки має суттєвий вплив для розвитку усіх секторів економіки нашої держави. Наприклад, ефективний страховий ринок, пенсійні фонди та небанківський сектор допомагають в розвитку економічних процесів для суспільства.

Для України становлення та подальший розвиток фінансового ринку є передумовою появи потужного джерела інвестицій, що будуть спрямовуватися в сектори економіки держави шляхом акумуляції вільних грошових коштів. Через слабкий розвиток небанківського фінансового сектора, покликаного забезпечувати економіку країни довгостроковими фінансовими ресурсами, банківській системі доводиться виконувати цілий ряд його функцій. Звідси, банк стає єдиним у фінансовій інфраструктурі України універсальним інститутом посередництва, здатного виконувати все різноманіття операцій на фінансовому ринку країни.

Значний внесок у розробку питань функціонування фінансового ринку та діяльності комерційних банків зробили сучасні західні економісти: Г. Марковіц,

Р. Мертен, Ф. Мишкін, Е. Петерс, П. Роуз, Ф. Фабоцци, Ю. Фома, І. Фішер, У. Шарп. Вітчизняними науковцями та практиками які досліджують сучасний стан та напрями розвитку вітчизняного фінансового ринку є: А.С. Гальчинський, В.П. Гетьман, О.В. Дзюблюк, Д.Г. Лук'яненко, Ю.М. Лисенкова, О.М. Мозгова, А.М. Мороз, А.А. Пересади, М.І. Савлук, В.М. Сутормінова, В.А. Ющенко та інші [2].

Фінансовий ринок – це складна відкрита економічна система, яка представляє собою сукупність економічних відносин та інститутів, пов'язаних з перерозподілом капіталу [4].

Розвинений фінансовий ринок є одним з необхідних атрибутів архітектури фінансово-економічних відносин, що значною мірою характеризують стан розвитку національної економіки. Сьогодні побудова в Україні високоліквідного фінансового ринку інтегрованого в світову фінансову систему є одним з ключових завдань, адже упродовж кількох останніх десятиріч роль та значення фінансового ринку у національних економіках усіх країн світу різко зросла. Фінансовий ринок став одним з найважливіших інструментів розвитку національних економік, за допомогою якого вирішуються фінансові, інвестиційні і соціальні питання [4].

Останнім часом кількість діючих банків зменшується переважно за рахунок банків з вітчизняним капіталом. Станом на квітень 2020 року, кількість працюючих банків становить 75. З них з іноземним капіталом – 34, а зі 100% іноземним капіталом – 23. [1]. Разом з тим, вони є найактивнішими учасниками

фінансових ринків, їх функціональну взаємодію можна згрупувати наступним чином:

1. функція інфраструктури (обслуговуюча): а) усі розрахунки за операціями на фінансових ринках здійснюються через банківські установи, б) банки надають консультаційні послуги;
2. функція самостійного учасника (за винятком ринку нефінансових послуг): емісія власних цінних паперів, професійний учасник фондового ринку, залучення та розміщення ресурсів на ринку капіталу;
3. функція посередника: дилерські, брокерські, трастові операцій, андерайтинг [5].

Взаємодія банківської системи та фінансових ринків на макрорівні реалізується, насамперед, через систему державних інститутів, які виконують регуляторні функції по відношенню до учасників ринків. При цьому, регуляторний механізм, перш за все, реалізується через систему ліцензійних вимог як до учасників загалом, так і до конкретних операцій зокрема. Тобто діяльність одного учасника фінансових ринків може регулюватися декількома державними інститутами в залежності від операцій, які здійснює такий учасник [5].

Сьогодні розвиток фінансового сектору в Україні визначається Комплексною програмою розвитку фінансового сектору України до 2020 року, Угодою про співробітництво між Україною та ЄС, Меморандумом про економічну та фінансову політику та ін. Але, на жаль, прописані там заходи мають переважно лише технічний характер і не дозволяють в повному обсязі відкрити весь потенціал фінансового сектору в економіці країни. На сьогоднішній день найбільш ефективними учасниками фінансового ринку України є комерційні банки та страхові компанії [6,с.68]. Саме ці учасники формують найбільш істотну частку фінансових ресурсів [3].

Банки України залишаються одним із найбільш потужних і активних учасників ринку фінансових послуг. Незважаючи на існуючі структурні диспропорції в якісному складі їхнього продуктового ряду, тенденції вказують на очевидність і неминучість процесу поглиблення рольової значущості банків у становленні повноцінного, багатосекторного фінансового ринку країни. На сьогодні в Україні, як і в цілому світі, головне завдання – це розроблення та запровадження постійно діючого механізму вдосконалення й розвитку фінансового ринку з урахуванням світових тенденцій сучасної епохи.

Список використаних джерел

1. Основні показники діяльності банків: веб-сайт. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/ (дата звернення: 11.05.2020).
2. Роль банків у розвитку фінансового ринку України: веб-сайт. URL: https://revolution.allbest.ru/bank/00372551_0.html (дата звернення: 09.05.2020).
3. Башлай С.В., Шумкова О.В. Роль банківської системи в розвитку фінансового ринку України: Київ, 2006. – С. 19-26.
4. Савінова Ю. М. Особливості розвитку фінансового ринку України як основи функціонування системи фінансового посередництва / Ю. М. Савінова [Електронний ресурс] – Режим доступу: http//www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2042.
5. Шевцов О. Ю. Функціональна взаємодія банківської системи на фінансовому ринку: м. Дніпро, 2016.
6. Шишпанова Н.О. Фінансовий ринок: сучасний стан, проблеми на перспективи розвитку. / Н.О. Шишпанова, А.О. Іванов // Електронне наукове видання з економічних наук «Modern Economics», №1 (2017). – С. 66-72.

Гурочкіна В. В.,
к. е. н., доцент кафедри економіки підприємства,
Університет державної фіскальної
служби України
Стефановський О. О.,
студент ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Розвиток фінансового ринку України залишається низьким порівняно з іншими країнами. На думку сучасних дослідників: Є. Брігхема, М. Лівінгстона, О.І. Лаврушина, Г.П. Журавльової основними причинами цього є політична та фінансова нестабільність у країні, недосконаліть законодавства та низька ефективність системи державного контролю, що підриває довіру населення до державних інститутів, банківської системи, фінансового ринку, а також те, що більшість українців не мають необхідних знань та досвіду економічно грамотного розпорядження тимчасово вільними коштами в умовах ринкової економіки. Усе це

знижує ліквідність і ефективність функціонування фінансового ринку [2, с. 185-190].

При цьому в інституційно-організаційному забезпеченні розвитку фінансового ринку України можна виділити три основні рівні:

- законодавче регулювання: Закони України «Про господарські товариства» (1991); «Про приватизаційні папери» (1992); «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» (1996); «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні» (1997); «Про лізинг» (1997); «Про банки і банківську діяльність» (2000); «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» (2001); «Про обіг векселів в Україні» (2001); «Про цінні папери та фондовий ринок» (2006); Декрет КМУ «Про довірчі товариства» (1993); Рішення НКЦПФР «Про затвердження Положення про функціонування фондових бірж» (2006) та ін.;

- органи державного регулювання: Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Національна комісія з цінних паперів та

фондового ринку, Фонд державного майна України, Міністерство фінансів України, Національний банк України, Антимонопольний комітет України, Міністерство економіки України, Міністерство податків та зборів України, Міністерство внутрішніх справ України, Генеральна прокуратури України, Служба безпеки України, Вищий арбітражний суд України та ін.;

- саморегулівні організації: Професійна асоціація реєстраторів і депозитаріїв (ПАРД); Українська асоціація інвестиційного бізнесу (УАІБ); Асоціація «Українські фондові торговці» (АУФТ)

Щодо специфічних особливостей інституційно-організаційного впорядкування сучасного фінансового ринку України, то найактивнішими учасниками його функціонування на сьогодні є комерційні банки, страхові компанії та фондові біржі, оскільки вони акумулюють найбільшу кількість фінансових ресурсів, чим активно сприяють нарощуванню обсягів ВВП, підвищенню добробуту населення, позитивно впливають на інвестиційний клімат України [5, с. 129].

Ключову роль у трансформації тимчасово вільних фінансових ресурсів у капітал відіграє банківська система. За період за 2008 по 2018 р. кількість банків в Україні значно скоротилася – зі 175 до 82, обсяги чистих активів зросли більше ніж у два рази (з 599 396 млн грн до 1 301 560 млн грн, а обсяги наданих кредитів зросли у 2,2 рази (з 485 368 млн грн до 1 074 702 млн грн), при тому, що обсяги готівки поза банками збільшилися майже втричі і нині становлять 385 млрд грн, що є запасом ліквідних грошей і за сприятливих макроекономічних умов і довіри до банків можуть бути спрямованими до організованих форм заощаджень, у першу чергу, банківських депозитів [3; 4].

В даний час на вітчизняному фінансовому ринку діють п’ять організаторів торгівлі – Товарна біржа «ІННЕКС», Фондова біржа ПФТС, Українська міжбанківська валютна біржа (УМВБ), Фондова біржа «Перспектива», Українська біржа (УБ).

Загальний обсяг випусків емісійних цінних паперів, зареєстрованих Нацкомфінпослуг у 2018 р., становив 60,32 млрд грн, що менше на 292,84 млрд грн порівняно з відповідним періодом 2017 р. (353 млрд грн). На організаційно оформленому ринку протягом 2018 р. спостерігалася консолідація торгівлі цінними паперами на двох фондових біржах «Перспектива» та «ПФТС», що становило 92% вартості біржових контрактів [1].

До структури фондових ринків відноситься і система пенсійного забезпечення (суб’єкти фондового ринку – інституційні інвестори – пенсійні фонди, відповідно до структури фондового ринку). Система недержавного

пенсійного забезпечення (НПЗ) становить третій рівень пенсійної системи. Її основу становлять недержавні пенсійні фонди. Система НПЗ в Україні набуває поширеності з кожним роком, про що свідчать зростання обсягів пенсійних внесків і кількість укладених пенсійних контрактів. Станом на 2018 р. адміністраторами недержавних пенсійних фондів укладено 68,8 тис. пенсійних контрактів, що на 17,2% (10,1 тис. шт.) більше порівняно з 2017 р. При цьому у 2018 р. загальна кількість учасників НПФ становила 855,3 тис. осіб (а у 2017 р. – 840,8 тис. осіб), з яких отримали/отримують пенсійні виплати 81,3 тис. осіб (9,5% від загальної кількості учасників).

Варто зазначити, що незважаючи на потужну базу розвитку фінансового ринку України, основні інституційні засади регулювання вітчизняного фінансового ринку розвивалися в умовах формування правової бази переважно щодо банківських, страхових послуг і послуг на фондовому ринку. Фактично поза інституційно-правовим полем лишилася велика кількість небанківських фінансових установ, діяльність яких значною мірою підірвала довіру до фінансових інститутів з боку населення. Відтак за умов посилення глобалізаційних процесів стає все більш зрозумілим, що ефективно функціонуючий фінансовий ринок потребує ефективного інституційно-організаційного забезпечення, яке буде охоплювати регулювання усіх сегментів ринку. Це може бути досягнуто шляхом розробки законопроектів реформування фінансового сектору щодо регулювання та нагляду за діяльністю небанківських фінансових інститутів; утворення системи відкритого доступу до інформації про діяльність фінансових установ; розвитку інфраструктури фінансового ринку на засадах збалансованості економічних інтересів, дотримання прав споживачів фінансових послуг; упровадження в регуляторів фінансового ринку єдиних міжнародних стандартів електронного документообігу з метою забезпечення реалізації програм співробітництва з МФО у сфері фінансового ринку тощо.

Список використаної літератури

1. Інформаційна довідка щодо розвитку фондового ринку України протягом січня-грудня 2018 р. [Електронний ресурс] // Нацкомфінпослуг. – Режим доступу: http://www.ssmsc.gov.ua/user_files/content/62/1550154656.doc

2. Коніна М. Сучасний стан фінансового ринку України та шляхи його вдосконалення/ Міжнародний науковий журнал «Економічний дискурс», Вип. 2, 2016. – с. 183-192.

4. Облікова ставка [Електронний ресурс] // Офіційна статистика НБУ. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=53647

5. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс] // Офіційна статистика НБУ. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=34661577

6. Онікієнко О. В. Сутність фінансового ринку, його роль у фінансовій системі та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / О. В. Онікієнко, С. О. Пєрєдєрієва // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2014. – № 8. – С. 127-134. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VSUNU_2014_8_25 , с. 129

Громова Т. М.,
доцент кафедри економічної теорії,
Університет державної фіскальної
служби України
Сущенко І. М.,
студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, України

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Банківська система – це сукупність банків, інститутів, кредитних установ і структурних механізмів, які діють у межах єдиного фінансово-кредитного механізму [1, с. 50] . Можна охарактеризувати банківську систему іншими словами : це специфічна економічна та організаційно-правова структура, що забезпечує функціонування грошового ринку та економіки в цілому.

Можна виділити основні функції банківської системи:

- трансформаційна функція
- створення платіжних засобів
- регулювання грошової маси
- забезпечення сталості банківської діяльності і грошового ринку.

Будь-яка країна світу не може повноцінно функціонувати без налагодженої роботи банківської системи. Тому, необхідно весь час розвивати цю систему, оскільки від неї залежить розвиток економіки країни в цілому. З історії можна побачити, що світова економіка невпинно розвивається, але існує низка проблем. Це можна пояснити на прикладі України. Відбувається скорочення обсягів промислового виробництва, це призводить до скорочення робочих місць. Тому

відбулося падіння темпів зростання кредитування економіки [2, с. 138] . Ситуація в банківській системі України досі залишається невизначеною. Оскільки спостерігається підвищення кредитної діяльності банків.

Основні проблеми з банками в Україні пов'язані з тим, що люди не довіряють банкам. Це передує тому, що спостерігається низька мобілізація ресурсів банками у порівнянні з їхніми можливостями. Протягом багатьох років для українських банків характерним був низький рівень кредитування для населення. Це також пояснюється низькою довірою до банків серед населення. Але, з останніми роками рівень кредитування поступово зростає.

У більшості країн банківська система побудована на дворівневому принципі [3, с. 34]. В Україні теж діє такий принцип. Він передбачає розмежування сфер діяльності. Тобто існує головний банк і підпорядковані йому банківські установи. На головний банк покладається вся відповідальність за вирішенні макроекономічних питань. Наприклад, це забезпечення сталості національних грошей та забезпечення нормального функціонування всієї банківської системи. Для тих банків, які підпорядковуються існують певні функції. Вони здійснюють весь комплекс базових операцій і створені на акціонерній основі. В Україні це Національний банк України і комерційні банки.

У банківській системі України відбулися негативні зміни. Вона призвели до зниження конкурентоспроможності і надмірної концентрації у руках держави активів (у 2018 році вони становили 55% активів всієї банківської системи). Це негативно вплинуло на економіку. На таку ситуацію можна дивитися з двох сторін. З одного боку, цей фактор обмежує ринкові можливості ціноутворення на основі вільної конкуренції, з іншого боку – визначається низький рівень доходів населення . Наслідком цього стало погіршення основних показників функціонування банківської системи України, розрахованих щодо ВВП. Банківська система України суттєво зменшилася щодо економічної системи, про що свідчать показники, розраховані щодо ВВП, залишаючись малою за обсягом активів, капіталу, наданих кредитів, залучених депозитів, які мають тенденцію до зниження.

Ще одною проблемою є низький рівень доходів населення і, відповідно, невисокий рівень заощаджень. Водночас для банківської системи України залишається актуальною проблема підвищення фінансової стабільності, про що свідчать високі ризики, низькі темпи кредитування, значний обсяг стресових активів, величезні збитки і значна кількість фінансово нестабільних низькорентабельних банків, чутливих до ризиків.

Проаналізувавши проблеми банківської системи України , можна побачити що ця система поступається розвиненим банківським системам інших країн. Банківська система України має низькі показники щодо кредитування, залучення депозитів, рівня капіталізації.

Нині, для розвитку банківської системи України існують три шляхи розвитку. Це оптимістичний, песимістичний та інерційний сценарії розвитку. За оптимістичного сценарію передбачені реформи в усіх сферах економічної діяльності. Але темпи розвитку будуть помірними, а рівень соціального забезпечення залишатиметься доволі низьким у порівнянні країнами Європи. Щодо банківського сектору, то він буде проходити шлях якісного зростання і розвитку. Це все передбачає підвищення фінансової стійкості, зниження ризиків та активного впровадження міжнародних стандартів. Слід зазначити, що оптимістичний сценарій розвитку ґрунтується на інноваційному шляху розвитку банківської системи України. Тому цей варіант може залишатися не впровадженим ще багато років, поки Україна не досягне найвищого рівня розвитку на впровадження інновацій.

Інші два сценарії, песимістичний та інерційний, вважають не прийнятними, оскільки вони не передбачають подальшого розвитку банківської системи. Ці сценарії не забезпечують системну стійкість, стабільний розвиток банківської системи, позитивний вплив на соціально-економічний розвиток окремих регіонів і країни в цілому, підвищення рівня якості та доступності банківських послуг як для населення так і для підприємств.

Для вирішення вище зазначених проблем банківської системи необхідно використати систему заходів, спрямованих на розвиток системи. Реалізація таких заходів дозволить створити всі необхідні умови для розвитку банківської системи .

Список використаних джерел

1. Андрушків Т.В. Банки як суб’єкти фінансових ринків України: роль і перспективи / Т.В. Андрушків // Банківська справа. – 1998 - № 2. – С. 50-53.

2. Деревська О.Б. Тенденції та перспективи розвитку банківської системи України / О.Б.Деревська // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць. – 2010 - №28.- С. 137-141.

3. Карчева Г.Т. Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України / Г.Т. Карчева, Д.В. Булиндін, Д.В. Кліщук, М.Ю. Старинська // Фінансовий простір – 2018 - №1 (29). – С. 32-41.

Житар М. О.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів ім.Л.Л.Тарангул,
Університету державної фіскальної
служби України
Татьяніна С. М.,
студентка ННІ ФБС
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ВПЛИВ БАНКІВСЬКИХ КРИЗ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНІ

На сьогоднішній день саме антикризове управління є важливою умовою ефективного функціонування банківської системи, яке дає змогу вчасно виявити, розпізнати та вирішити складні проблеми. Утворення сильної системи антикризового управління банківської діяльності є запорукою нейтралізації ризиків, дія яких призводить до неплатоспроможності банків.

Банківський сектор відіграє значну роль у фінансовій та економічній системі країни. Банківські продукти використовуються майже усіма сферами економіки і суб'єктами економічної діяльності, і тому невдачі і кризи банків неабияк впливають на економічну стабільність країни в цілому.

О. І. Барановський вважає, що криза – це багатоаспектна економічна категорія, система поглядів на економічну сутність якої перебуває в стані розвитку. Одночасно він пропонує розуміти під кризою «фактичний або потенційно можливий стан нестійкого функціонування системи, в якому може опинитися будь яка з її підсистем [1, с. 3].

Виходячи з вище сказаного можна стверджувати, що під банківською кризою розуміють невиконання банківською системою своїх основних функцій акумуляції та мобілізації тимчасово вільних коштів, нездатність надавати кредити і здійснювати розрахункові і платіжні операції у економіці країни значною кількістю банків.

Отож, банківська криза – це розлад системи перерозподілу грошових потоків спричинений нестабільністю банківської системи, її проявом є масове зняття коштів з депозитів, обмеження кредитних операцій, підвищення реальних відсоткових ставок, банкрутство банківських установ, зниження пропозиції грошей, що в результаті приводить як до негативних явищ, в залежності від ефективності стратегії подолання кризи.

За даними НБУ Україна входить до трійки країн-лідерів у світі, частотою банківських криз. Упродовж останніх 20 років в нашій країні системні банківські кризи траплялися тричі. А прямі втрати всієї економіки від останньої становили майже 40% ВВП.

За 2014 рік збитки банківського сектору України склали майже 53 млрд грн. Банківська криза охопила більшість банків, вплинула на фінансовий стан небанківських фінустанов та майже всі сектори економіки. Це спричинило значні фінансові втрати населення, і довіру до банківської системи та національної валюти було втрачено.

Науковці виділяють три типові ситуації, які провокують появу банківських криз:

1) проблеми одного або декількох банків без очевидних ознак системної банківської кризи;

2) прихована форма дестабілізації банківської системи;

3) системна банківська криза.

Банки України протягом тривалого періоду зазнають негативні впливи макроекономічного, інституціального та регулятивного характеру. Поширення кризових явищ в економіці ставлять під загрозу не тільки прибутковість діяльності банків, а й узагалі їх функціонування. Основними причинами припинення діяльності банків є їхня неспроможність нейтралізувати ризики в банківській системі, а також відповідати за своїми зобов'язаннями, що обумовлено недостатністю ресурсної бази у фінансово-кредитних установах (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка діючих та неплатоспроможних банків України 2016-2019 рр.

Джерело: [5]

Протягом останніх 2016-2019 років збитки завдані неплатоспроможними банками економіці країни сягнули понад 180 млрд. грн.. Процес виведення банківських установ триває, та вказує на необхідність розроблення та введення дієвого механізму управління проблемними банками.

В після кризовий період НБУ відіграє важливу роль у регулюванні банківського сектору. Його заходи періодично то послаблювались або посилювались залежно від ситуації на внутрішньому та зовнішньому фінансових ринках. За останні 5 років НБУ здійснював зниження облікової ставки і ставки за кредитами овернайт; активізував операції з прямої підтримки банківської ліквідності; коригував нормативи обов'язкових резервів тощо [4].

На сьогоднішній день у банківській сфері України головними проблемами залишаються повернення довіри населення, відновлення кредитування економіки, досягнення стабільності обмінного курсу та його прогнозованість.

Підвищення ефективності антикризового управління банківської діяльності можливе завдяки посиленню контролю за рефінансуванням банків та наданню такому процесу більшої публічності. При постійному відслідковуванні напрямків використання банківськими установами таких коштів поліпшаться умови кредитування економіки та не створюватиметься штучний ажіотаж на валютному ринку. Також багато Європейських країн практикують такі антикризові заходи, як: виділяють великі бюджетні кошти для рекапіталізації банків, викупляють спеціальними державним установами проблемні активи. Також на сьогодні потрібно удосконалити підходи до визначення стійкості банківських установ, адже під час кризи традиційні методи не дають бажаного результату. Основними орієнтирами надійності банку мають бути показники його ліквідності [6].

Таким чином, аналізуючи нормативно-правову базу та дії НБУ в період фінансової нестабільності заходи, щодо антикризового управління, можна поділити на наступні:

- макроекономічного регулювання (вплив на реальний сектор економіки, захист та стимулювання національного виробника;
- з фінансової стабілізації (регулювання фінансового сектора, підтримка банківського сектора, валютне регулювання, тощо);
- соціальної політики (соціальний захист населення, стримування безробіття) .

Також варто зазначити, що в Україні Адміністративна рада Фонду гарантування вкладів фізичних осіб впроваджує новий механізм роботи з

проблемними банками. Згідно такого механізму встановлюється чіткий розподіл функцій та повноважень між НБУ та ФГВФО і застосовуються методи виведення проблемних банків із банківської системи.

Список використаних джерел

1. Барановський О. Антикризові заходи урядів і центральних банків зарубіжних країн. *Вісник Національного банку України*. Київ, 2015, №4. С. 8-19.
2. Корнєєв В.В., Кульпінський С.В. Подолання де фіциту інвестиційних ресурсів за допомогою інструментарію банку розвитку. Фінанси України. 2016. № 5. С. 82-96.
3. Крючко Л.С. Особливості управління вітчизняними банками. *Ефективна економіка*. Київ, 2015. №4.
4. Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://www.bank.gov.ua
5. Показники банківської системи. Сайт НБУ. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_ id=34661442&cat_id=34798593
6. Прасолова С.П., Сініцин Р.С. Реорганізація банків як один із напрямів підтримки стабільності банківської системи та нарощування її потенціалу. Збірка наукових статей VIII науковопрактичної конференції по питаннях банківської економіки. 2017. С. 133-136.

Пернарівський О. В.,
доцент кафедри банківської справи та фінансового моніторингу,
Університет державної фіскальної служби України
Тихонова Є. В.,
студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ВПЛИВ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ НА ЗОВНІШНІЙ БОРГ УКРАЇНИ

Стан фінансової безпеки України на сучасному етапі розвитку держави не є стабільним і характеризується суттєвими кризовими процесами та явищами, зокрема зростанням боргових зобов'язань, потенційною девальвацією національної валюти та обмеженістю резервів Національного банку, високим рівнем тінізації фінансово-економічних відносин та активізацією процесів виведення капіталу за кордон, зниженням обсягів кредитування банками

реального сектору, низькою фінансовою стійкістю суб'єктів господарювання тощо [1].

Державний борг є важливою складовою державних фінансів. Сьогодні важко знайти країну, яка б була здатна обійтися без запозичень. Використання державою позик зумовлено нестачею власних фінансових ресурсів, необхідних для фінансування видатків державного бюджету. За умови ефективного використання залучені кошти можуть стати позитивним чинником економічного зростання, але в іншому випадку збільшення заборгованості призводить до фінансової кризи, порушення макроекономічної стабільності. Наукове підґрунтя проблематики державного боргу закладено зарубіжними та вітчизняними вченими: дослідженню оптимальних джерел формування державного боргу присвячені праці М. Максгрейвера, А. Лернера, Г. Роузена, Дж. Сакса та інших зарубіжних економістів. До дослідження соціально-економічних передумов і наслідків формування боргових зобов'язань державного та приватного сектору економіки, розробки концептуальних основ управління національним боргом для забезпечення стабільності фінансової системи та розширення інвестиційного потенціалу реального сектору економіки в Україні доклали зусиль багато вітчизняних вчених, такі як Т.П. Вахненко, О.Д. Василик, Є.Р. Гавриленко, А.С. Гальчинський, В.М. Федосов, С.І. Юрій, Н.Б. Ярошевич [5]. Разом з тим недостатньо дослідженими є аспекти впливу грошово-кредитної політики на стан державного боргу.

Грошово-кредитна політика реалізується залежно від особливостей конкретного історичного періоду, притаманних для нього викликів і загроз, специфіки національних інтересів держави. Змінюються пріоритетні цілі розвитку грошово-кредитного сектору, розвиваються інструменти і засоби регулювання грошово-кредитної сфери (від суто адміністративних та програмно-цільових методів до комплексної системної політики непрямих заходів). Реалізація грошово-кредитної політики передбачає визначення її стратегії і тактики. Грошово-кредитна стратегія встановлює, яким чином держава може використовувати інструменти грошово-кредитної політики для реалізації цілей, визначає процедури прийняття відповідних рішень в умовах певного грошово-кредитного устрою [2].

Державний борг поділяється на внутрішній і зовнішній. Державний зовнішній борг − це запозичення, здійснене на зовнішніх ринках від іноземних кредиторів або урядів інших держав. Основними зовнішніми кредиторами України є Міжнародний валютний фонд (МВФ), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Міжнародний

банк реконструкції та розвитку, Японське агентство міжнародного співробітництва та кредитна організація з реконструкції (KfW). Також зовнішній борг формується через розміщення облігацій зовнішньої державної позики (ОЗДП) на зовнішніх ринках. ОЗДП − це документи, які засвідчують, що уряд зобов'язується повернути певну суму зовнішньому кредитору за певною процентною ставкою через певний час [3].

В умовах тривалого відтермінування отримання зовнішнього фінансування від міжнародних фінансових організацій з 2018 року уряд України активно використовував ринки запозичень з метою рефінансування зовнішньої заборгованості шляхом емісії переважно короткострокових державних цінних паперів, номінованих в іноземній валюті. Так, розміщення на первинному ринку державних цінних паперів в іноземній валюті у 2018 році становили: 3,5 млрд. $ та 0,5 млрд. € (67.5% та 44% з яких відповідно з терміном погашення до 1 року) [1].

Україна входить до групи країн з високим борговим навантаженням та значним негативним сальдо поточного рахунку платіжного балансу. Високий рівень державного боргу вимагає значних витрат на його обслуговування, наслідками чого є великий обсяг відповідних витрат державного бюджету, звуження джерел державних інвестицій в розвиток та модернізацію економіки тощо. Великі витрати з обслуговування боргу зумовлені також тим, що залучення боргових коштів на зовнішніх ринках відбувається за вищими ставками порівняно з середньоринковими. Крім того, високе боргове навантаження і значні видатки на обслуговування боргу є причиною зменшення первинних видатків бюджету на активізацію економічної діяльності. В структурі державного боргу питома вага запозичень в іноземних валютах становить близько 70%. Така валютна структура держборгу посилює вразливість фінансової системи України до валютних шоків, а з урахуванням тенденції укріплення долара відносно інших валют, загрожує збільшенням витрат на обслуговування боргових зобов’язань. Існує валютний ризик – враховуючи, що майже дві третини боргових зобов’язань номіновані в іноземній валюті, девальвація гривні ускладнить погашення й обслуговування державного боргу. Збереження зовнішньої фінансової стійкості в короткостроковій перспективі (з урахуванням пікових виплат за державним та гарантованим державою боргом у 2020-2021 роках) актуалізує продовження співпраці з МВФ та іншими ключовими офіційними кредиторами [4] .

Список використаних джерел

1. Вплив політики державних запозичень та податкової політики на стан грошово-кредитної сфери України [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://bank.gov.ua/news/all/rada-natsionalnogo-banku-zatverdila-rekomendatsiyi-kabinetu-ministriv-ukrayini-schodo-vplivu-politiki-derjavnih-zapozichen-ta-podatkovoyi-politiki-na-stan-groshovo-kreditnoyi-sferi-ukrayini.
2. ГУДЗОВАТА О. О. МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В СИСТЕМІ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ : дис. канд. ек. наук / ГУДЗОВАТА ОКСАНА ОЛЕГІВНА – Київ, 2019. – 421 с.
3. Мільярди в кредит: як і навіщо Україна бере у борг [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://tyzhden.ua/Economics/237939.
4. Про вплив політики державних запозичень та податкової політики на стан грошово-кредитної сфери України [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: zichen-ta-podatkovoyi-politiki-na-stan-groshovo-kreditnoyi-sferi-ukrayini.
5. Шелест О. Л. Державний борг України: механізм управління та обслуговування / О. Л. Шелест. – 2017.

Новицький В. А.,
к. е. н., доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної
служби України
Федорова Т. Ю.,
студентка ННІ ЕОМС,
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Банківська система Україна визнана як нестабільний та циклічний сектор економіки. З огляду на стрімкий розвиток банківських послуг у міжнародному фінансовому просторі, слід вказати на те, що міжнародні рейтинги (Всесвітній економічний форум, Група Світового банку і т. д.) не розглядають фінансову та

банківську систему України як таку, що може конкурувати на світовому фінансовому ринку.

Так, за субіндексом всесвітньої конкурентоспроможності фінансово-банківської системи Україна у 2019 р. посіла 136 місце зі 141 (42 бали із 100). Аналізуючи окремі параметри даного показника, слід вказати, що перед банківським сектором України стоять серйозні виклики щодо розвитку та зростання рівня конкурентоздатності на світовому ринку фінансових та банківських послуг: за кредитами приватному сектору – 76 місце; за фінансуванням МСП – 112 місце; за наявністю венчурного капіталу – 80 місце; за ринковою та банківською капіталізацією – 112 місце; за страховою премією – 78 місце [6].

У звіті всесвітнього фінансового розвитку наведені дані свідчать про те, що Україна значно відстає від високо розвинутих країн за рівнем фінансової стійкості: приватні кредити за вкладами комерційних банків – 41,2% до ВВП; рахунки фізосіб в офіційних фінансових установах – 62,9%; надання банківських депозитів – 7,9%; капіталізація ринку цінних паперів – 4,4% до ВВП [5].

З огляду на все вище сказане, Україна має наступні нагальні проблеми:

1) значна частка капіталу у групі найбільших банків;

2) нераціональна територіальна структура банківської системи та локальний характер банківських ринків;

3) існування розриву між обліковою ставкою НБУ і ставками по кредитах комерційних банків, що може стати серйозним бар'єром на шляху подальшого росту економіки країни, а також великий розрив між ставками за депозитами і комерційними кредитами, пов'язаний з перенесенням банками своїх витрат на клієнтів;

4) низькі обсяги кредитування реального сектора економіки;

5) проблема надійності і забезпеченості виданих кредитів;

6) проблема гарантування вкладів населення [4].

Однак, крім негативних тенденцій, існують позитивні сторони щодо розвитку фінансового та банківського ринку України. Відповідно, до десяти найбільших банків за загальними активами належать: ПриватБанк, Ощадбанк, Укрексімбанк, Укргазбанк, Райффайзен Банк Аваль, Альфа-Банк Україна, Перший Український Міжнародний Банк, Сбербанк, UKRSIBBANK, ОТП Банк (табл. 1).

Таблиця 1

Активи десяти найбільших банків України за IV квартал 2019 р.

Назва банку	*Активи банків, тис. грн.*	*Приріст за IV квартал 2019 р., тис. грн.*	*Приріст з початку 2019 р., тис. грн.*
ПриватБанк	552 058 120	+23 047 334	+26 810 361
Ощадбанк	314 295 589	+28 205 530	+23 391 570
Укрексімбанк	202 921 853	-2 720 141	-29 142 372
Укргазбанк	127 563 583	+7 407 565	+35 194 715
Райффайзен Банк Аваль	95 158 660	+14 084 280	+11 494 342
Альфа-Банк Україна	87 586 005	+14 081 753	+18 179 599
Перший Український Міжнародний Банк	63 160 035	+1 811 235	+3 841 008
Сбербанк	59 078 438	-2 841 809	-8 138 510
UKRSIBBANK	56 023 116	+1 094 914	-475 190
ОТП Банк	49 297 258	+4 943 468	+10 714 589

Джерело: складено за даними [2]

Банки України достатньо капіталізовані та прибуткові в поточних макроекономічних умовах. Стійкість сектору до системних ризиків також зростає. Проте банки повинні усвідомлювати слабкі місця власних балансів та бізнес-моделей – в умовах кризи їх негативний вплив на фінансову стійкість мультиплікується [1, с. 25]. Ризики для капіталу за умови гіпотетичної кризи спричиняють такі фактори: недостатньо консервативна оцінка платоспроможності клієнтів, коротка строковість фондування, значна валютна складова у балансах банків та недостатня операційна ефективність. Щоб мінімізувати негативні ефекти від реалізації цих ризиків, фінустанови повинні підтримувати показники достатності капіталу на рівні, визначеному за результатами оцінки стійкості. Забезпечення встановленого рівня нормативів та поступове впровадження нових вимог до капіталу посилить стійкість банків до можливих криз [1, с. 25].

Таким чином, для покращення стану фінансового ринку в Україні, необхідно провести наступні заходи:

- оновити та диверсифікувати мережу комерційних банків;
- модифікувати податкову систему країни;
- оптимізувати систему ризик-менеджменту у фінансових установах;
- оптимізувати та прискорити процес реорганізації та ліквідації проблемних банків;
- оптимізувати роботу Фонду гарантування вкладів населення задля підвищення її ефективності;
- забезпечити сприятливий інвестиційний клімат;

• стимулювати проникнення FinTech технологій у банківський сектор фінансового ринку України;

• сформувати та підтримувати режим справедливої конкуренції як у банківському, так і в реальному секторах економіки;

• розвивати сферу Інтернет-банкінгу, залучати для цього відповідних висококваліфікованих спеціалістів, застосовувати державні програми стимулювання розвитку;

• модернізувати законодавчо-нормативну базу;

• розширити інформаційну підтримку та супровід у системі «клієнт-банк» для забезпечення оптимальних умов розвитку фінансового ринку України в цілому.

Зростанню конкурентоспроможності банківського сектору можуть сприяти як НБУ через грошово-кредитну політику, зокрема щодо мінімізації кредитних ризиків у банківській системі, так і банківський сектор через діяльність банків на внутрішньому та міжнародних фінансових ринках. Саме тому необхідним є розробка відповідних інструментів підвищення конкурентоспроможності як банківської системи, так і окремого банку [3, с. 9]. При цьому, важливим є поєднання законодавчого, податкового, фіскального та ринкового механізмів.

Отже, для забезпечення фінансової стабільності потрібна злагоджена робота всіх учасників фінансового ринку: Національного банку, комерційних банків, небанківських фінансових установ та регуляторів ринку, а також дієва підтримка органів державної влади.

Список використаних джерел

1. Звіт про фінансову стабільність. *Національний банк України.* 2019. С. 50. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2019-H2.pdf?v=4 (дата звернення: 03.05.2020)

2. Активи банків України за IV квартал 2019 року. *Bankchart UA.* URL: https://bankchart.com.ua/spravochniki/reytingi_bankov/6/2019/4 (дата звернення: 03.05.2020)

2. Дятлова Ю. В. Конкурентоспроможність банківської системи: наукові погляди та практична реалізація. *Фінансові дослідження.* 2018. № 2 (5). С. 10. URL: https://fr.stu.cn.ua/tmppdf/125.pdf (дата звернення: 03.05.2020)

3. Руда О. Л. Сучасний стан банківської системи України та її конкурентоспроможність. *Ефективна економіка.* 2019. № 4. URL:

http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7013 (дата звернення: 03.05.2020). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.4.61

4. Global Financial Development Report 2019/2020: Bank Regulation and Supervision a Decade after the Global Financial Crisis. *The World Bank.* 2020. Available at: https://www.worldbank.org/en/publication/gfdr (the date of request: 03.05.2020)

5. The Global Competitiveness Report. *World Economic Forum.* 2019. Available at: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf (the date of request: 03.05.2020)

Чуницька І. І.,
професор кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної
служби України
Філіпішина К. І.,
студентка ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ФІНАНСОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Розвиток та становлення фінансового ринку України є необхідною умовою для сталого функціонування економіки України. Фінансовий ринок є найважливішою складовою фінансової системи держави, яка може успішно розвиватися і функціонувати лише в ринкових умовах. Розвиток фінансового ринку відображає гнучкість фінансової системи країни та швидкість, з якою вона може пристосуватися до змін в економічному та політичному житті держави, а також до різноманітних процесів, які відбуваються за її межами. Фінансовий ринок забезпечує свободу руху капіталів та інших фінансових суб'єктів у світовому масштабі.

Найактивнішими інституційними учасниками ринку фінансових послуг України є комерційні банки, страхові компанії та фондові біржі, так як вони акумулюють найбільшу питому вагу фінансових ресурсів та прямо впливають на розвиток виробництва в країні, інвестиційний клімат і добробут населення [1, с.119].

Домінуючу роль на фінансовому ринку України відіграє банківська система. Так співвідношення активів банківських і небанківських фінансових установ в Україні складає приблизно 90-93% проти 7-10% на користь банків. Але періодичні

кризи в Україні приводять до неможливості зберегти і примножити свої заощадження, як в банківському секторі, так і в інших сегментах фінансового ринку.

Сьогодні фінансова система України переживає одну з наймасштабніших криз за часи незалежності, що відображається на діяльності фінансового ринку країни. Кількість банківських установ має тенденцію до зменшення. За останні шість років кількість банків скоротилася більше ніж вдвічі, на 63,4%. Однією з вагомих причин скорочення кількості банків є їх визнання неплатоспроможними - крім порушення законодавства, що регулює питання запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, був недостатній рівень їх капіталізації та неспроможність акціонерів забезпечити належний рівень фінансової підтримки. Кількість банків з іноземним капіталом також значно скоротилася - на 26,4%.

Для зміцнення банківськими установами власних позицій на фінансовому ринку їм потрібно в першу чергу покращити показники ліквідності, що можна зробити через взаємодію з іншими фінансовими посередниками, зокрема, зі страховими компаніями, торговцями цінними паперами, через застосування нестандартних схем роботи з іншими гравцями ринку банківських послуг та пошук неформальних підходів у взаємовідносинах із клієнтами, підвищення стандартів надання традиційних банківських послуг, розробку принципово нових банківських продуктів і послуг, створення позитивного іміджу банку тощо.

Не менш важливим сегментом ринку фінансових послуг в Україні є ринок страхування, повноцінне існування якого є важливою умовою не лише для підвищення добробуту населення, але й для сталого економічного розвитку країни. Темпи зростання основних показників, що характеризують сучасний стан розвитку ринку страхових послуг, обумовлені насамперед збільшенням обсягів добровільного страхування майна, що становить 80-85% від усіх страхових премій.

Ринок страхових послуг є другим за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній станом на 30.09.2019 становила 234, у тому числі страхових компаній зі страхування життя (СК "life") - 23 компаній, інших видів страхування (СК "non-life") - 211 компанії [2].

Варто відмітити, що негативно характеризувати тенденцію зменшення страховиків є некоректним, оскільки: по-перше, практика 2004-2007 років, характерною ознакою якої було підвищення прибутковості страхових компаній за екстенсивним шляхом, засвідчила той факт, що кількісне зростання страхового портфеля не призводить до якісної його зміни. Не виправдовується і ставка на "ефект масштабу", в результаті чого ефективність діяльності українських страховиків не досягає тієї ефективності, яку характеризують зарубіжні страхові компанії. По-друге, на страховому ринку давно вже назріло питання консолідації страховиків, оскільки концентрація страхового ринку за надходженнями валових страхових премій

перших 20-ти страховиків, наприклад на кінець 2019 року, становила по страхуванню "Life" 99%, а по страхування "non-Life" - 60,3%. Такий стан речей є характерним не лише для 2019 року, він є властивим для страхового ринку України впродовж 2012-2019 років.

Аналіз інтеграційних процесів на страховому ринку України дозволяє зробити висновок про недостатній ступінь його розвитку і про необхідність подальшої лібералізації, покликаної сприяти інтеграції у світове страхове господарство. В Україні, як і на світовому ринку страхування, має місце процес збільшення капіталізації національних страховиків, злиття страхового, банківського та промислового капіталів. Лібералізація торгівлі страховими послугами сприяла виходу українських страховиків на іноземні ринки, але присутність національного страхового капіталу на них незначна.

Третім потужним сегментом ринку фінансових послуг в Україні є ринок цінних паперів - фондовий ринок.

На фондовому ринку відбувається утворення відносин щодо купівлі та продажів цінних паперів. У свою чергу, цінні папери мають певну вартість та затверджують певні відносини між емітентами та інвесторами з приводу володіння цінними паперами. Загалом, ринок цінних паперів переміщує капітал від інвестора до виробництва.

На сучасному етапі розвитку ринок цінних паперів України має низьку капіталізацію та ліквідність, недостатній захист прав інвесторів та відсутню прозорість. У період останніх років спостерігається різна динаміка випусків цінних паперів.

За результатами торгів на організованому ринку протягом січня - грудня 2019р. обсяг біржових контрактів з цінними паперами склав 305 млрд. грн. млрд грн.

Протягом січня-грудня 2019 року порівняно з даними аналогічного періоду 2018 року обсяг біржових контрактів з цінними паперами на організаторах торгівлі збільшився на 16,9% (січень-грудень 2018 року - 260 млрд. грн.).

Найбільший обсяг торгів за фінансовими інструментами на організаторах торгівлі протягом зазначеного періоду зафіксовано з державними облігаціями України - 295 млрд. грн. (96,81% від загального обсягу біржових контрактів на організаторах торгівлі протягом січня-грудня 2019 року)

Загальний обсяг випусків емісійних цінних паперів, зареєстрованих Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку у січні-грудні 2019 року, становив 112,68 млрд. грн., що більше на 52,3 млрд грн порівняно з відповідним періодом 2018 року (60,34 млрд. грн).

Протягом січня-грудня 2019 року Комісією зареєстровано 78 випусків акцій на суму 63,5 млрд. грн. Порівняно з аналогічним періодом 2018 року обсяг зареєстрованих випусків акцій збільшився на 41,3 млрд. грн. [3]

Враховуючи зарубіжний досвід, можна стверджувати, що незважаючи на проблеми ринку цінних паперів України, він розвивається і стає невід'ємною частиною ринкової системи України. Велике значення у цьому комерційних банків, адже вони активно беруть участь у фондових операціях, сприяють формуванню і розвитку на вторинному ринку. Але не всі банки України готові змінити шляхи отримання прибутків та перейти на фондовий ринок.

Однією з найважливіших цілей нинішнього етапу розвитку економіки країни є втілення обґрунтованих і системних реформ у фінансовому секторі для забезпечення додаткових джерел фінансування економічного зростання. Це в свою чергу вимагає розробки і послідовного впровадження довгострокової комплексної стратегії розвитку фінансового сектора України, враховуючи існуючі економічні реалії та стратегічні пріоритети України в умовах глобалізації світових фінансових ринків [4].

Отже, в Україні банківська система є домінуючою серед інших сегментів фінансового сектора і будь-які нестабільні явища в економіці в першу чергу відображаються на ній. Нестабільність вітчизняної фінансової системи пов'язана найперше з відстороненістю учасників фінансових ринків від стимулювання розвитку економіки, їх орієнтованістю на отримання швидких прибутків, а також зумовлена відсутністю довіри населення до фінансово-кредитних установ.

Фінансовий ринок повинен стати одним з основних механізмів мобілізації вільних ресурсів для розвитку економіки і формування надійних інструментів заощадження для населення. Цього можна досягти шляхом стабілізації валютного ринку, зниження та утримання рівня інфляції на прийнятному для розвитку економіки рівні, стабілізації роботи фінансового сектора, відновлення довіри населення до інститутів фінансового ринку.

Список використаних джерел

1. Чуницька І.І. Фінансовий ринок України: розбудова інфраструктурної компоненти / І.Чуницька монографія - Ірпінь : Видавництво Національного університету ДПС України, 2017. - 332 с.

2. Інтернет-журнал зі страхування [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www. finpost.com.ua/news/15582

3. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.nssmc.gov.ua

4. Чуницька І.І. Детермінанти методологічного забезпечення стратегічних напрямів розвитку фінансового ринку у контексті актуальних потреб сучасності / І.І. Чуницька //Інвестиції: практика та досвід. - 2018. - № 6. - С. 18-21

Береславська О. І.,
доктор економічних наук, професор,
Університет державної фіскальної
служби України
Хлопова К.-А. С.,
студентка ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ФІНАНСОВА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА СТРАТЕГІЯ ІНТЕГРАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИЙ РИНОК

Потужна та ефективна банківська система є важливою умовою забезпечення сталого розвитку економіки України. Вітчизняна сфера банківських послуг проходить серйозну перевірку часом в умовах її реформування та діджиталізації. Швидкі зміни умов функціонування, широка та повна відкритість зовнішньому середовищу та суспільству, схильність до внутрішніх трансформацій спонукають банківську систему до постійних інновацій. Тому перспективи подальшого розвитку економіки на сучасному етапі великою мірою залежить від стану банківської системи в країні.

Значний внесок у опрацювання теми ефективного та сталого розвитку і функціонування банківської системи в умовах фінансової глобалізації здійснили сучасні західні економісти: Марковіц Г., Мертен Р., Мишкін Ф., Петерс Е., Роуз П., Фабоцци Ф., Фома Ю., Фішер І., Шарп У. та інші. Дослідженням проблем теорії та практики функціонування банківської системи, а також питань її капіталізації та ефективної діяльності присвячено багато праць відомих вітчизняних науковців, таких як: М.Алексеєнко, О.Береславська, О.Вовчак, О.Дзюблюк, Ж.Довгань, І.Івасів, В.Міщенко, С.Міщенко, О.Мороз, М.Савлук та інші.

Глобальні процеси у всіх сферах суспільного життя поетапно охоплюють всі регіони планети, при цьому економічна глобалізація є головним фактором піднесення світової економіки. А втім, дослідження розвитку міжнародних економічних відносин протягом кінця XX та початку XXI століть, дають можливість зробити висновок, що економічна глобалізація не є новизною для людства і великою мірою сучасні глобалізаційні процеси спонукають до повернення ліберального режиму зовнішньоекономічної активності [1, с. 227].

Блок окремих національних фінансових ринків у єдиному міжнародному фінансовому просторі, який є безпосереднім підсумком фінансової глобалізації, зобов'язує до цілковитої лібералізації фінансового сектору та операцій з міжнародного руху капіталів. Підсумком такої лібералізації стала масштабна

інтенсифікація та зміни у всіх сферах міжнародних потоків капіталу. Як результат — це міжнародна міграція фінансів поряд з іншими факторами виробництва, а чіткою та здебільшого головною деталлю багатьох внутрішніх економічних процесів всіх світових держав становить іноземне інвестування.

У цьому контексті слід зауважити, що лібералізація руху фінансових капіталів сформувала світову тенденцію, за якої темпи розвитку міжнародних фінансових ринків випереджають темпи росту реального сектору світової економіки. Таким чином, темпи розвитку фінансової глобалізації значно є вищими, майже у 10 разів, порівняно з іншими видами сучасної економічної глобалізації. Можна дійти висновку, що фінансова глобалізація приносить значну користь для ринків багатьох держав, адже вона сприяє розвитку ринків та притоку зарубіжних капіталів у фінансові системи країн. Держави, що розвиваються, мають доступ до більшого обсягу фінансів, завдяки швидкій інтеграції у світовий фінансовий простір, що веде до покращення їх фінансової інфраструктури. Але переваги у вигляді спрощеного залучення чи розміщення активів супроводжуються збільшенням ступеню ризику фінансових операцій [2, с. 356].

Збільшення процесів інтеграції, інтернаціоналізація та глобалізація господарського життя передбачає як посилення діючих організацій та інститутів, так і виникнення нових, а це, в свою чергу, веде до підвищення рівня централізації капіталів, збільшення як їхньої маси, так і обсягів міжнародних фінансових потоків [3, с. 57].

Організаційно-економічне забезпечення в процесі інтеграції банків у міжнародний фінансовий ринок має два чітко визначених рівня: макрорівень, на якому здійснюється державне регулювання та нагляд за банківською діяльністю, і мікрорівень — діяльність банків в економіці. Це означає що стратегічна модель розвитку банківської системи України потребує розробки такого механізму її функціонувааня, який повинен в собі поєднувати організаційно-економічні інструменти зовнішньоекономічної спрямованості та внутрішнього розвитку, і це, на нашу думку, повинно поєднати два напрямки – традиційний і стратегічний – які пов’язані між собою функціями. Це дасть змогу ефективно використовувати ресурси для подолання недосконалості вітчизняної фінансової сфери та розробки нових форм співпраці на взаємовигідній основі.

Організаційно-економічні інструменти виходу банків на світовий фінансовий ринок передбачають використання усіх перспективних форм та методів міжнародного співробітництва з іншими країнами, банківськими системами та юридичними і фізичними особами загалом. Для економіки це може означати створення нових філіалів, відділень, дочірніх банків, стратегічних альянсів, банківських холдингових компаній.

Вихід банків на світовий ринок за допомогою державної політики, спрямованої на формування інформаційного забезпечення цього процесу, потребує: здійснення заходів, спрямованих на виявлення фактів недобросовісної конкуренції на внутрішньому ринку; проведення банками України за кордоном аналізу зовнішніх ринків з метою виявлення можливостей розширення присутності на них та запобігання введенню обмежувальних заходів з боку інших держав; формування інфраструктури інформаційного забезпечення шляхом створення мережі інформаційно-консультативних служб з метою надання послуг суб'єктам господарської діяльності.

Список використаних джерел

1. Л. Акимова «Фінансова та еколого-економічна політика в умовах децентралізації влади в Україні» - Кондор, 2017 – 227с.
2. Д. Рикардс «Валютні війни. Витоки наступної світової кризи» - 2018, пер. Дмитро Тавровецький – 356с.
3. Н. Карлин «Фінанси України» - Кондор, 2018 – 57с.

Вергелюк Ю. Ю.,
доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної
служби України
Черепок А. В.,
студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН КРЕДИТНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Кредитний ринок в Україні є дуже важливою складовою фінансового ринку, адже він швидко мобілізує фінансові ресурси суб'єктів господарювання. Також, існування даного ринку сприяє розвитку економічної активності країни та позитивно впливає на діяльність підприємств. У сучасних умовах Україна потребує значних обсягів кредитних ресурсів для підвищення рівня економіки. Велика частка суб'єктів господарювання в умовах дефіциту власних джерел фінансування потребують їх залучення на кредитному ринку. На разі, кредит виступає однією з важливих елементів економічного розвитку держави.

У сучасній літературі проблемам сучасного стану кредитного ринку присвячували свої роботи такі вчені як: Ю.Ю. Вергелюк, В. П. Ільчук, В.Е. Киркач, В.В. Ровенська, У.В. Росола, Пітер С. Роуз, Є.М. Сич, Н.І. Щока – за алфавітом прізвищ. та інші.

Кредитний ринок - це специфічна сфера економічних відносин, де об'єктом операцій виступає наданий на певних умовах у позику капітал . Учасниками кредитного ринку виступають: позичальники, кредитори та держава [1].

Кредитний ринок України має деформовану структуруб банківський сектор значно переважає порівняно із сектором небанківських фінансово-кредитних установ. Організація ефективної кредитної діяльності у сучасних нестабільних умовах господарювання відбувається завдяки виваженій кредитній політиці банка. Одним із головних завдань кредитної політики є контроль та зниження кредитного ризику у процесі банківської діяльності [2]. Від того, наскільки добре банки реалізують свої кредитні функції, залежить економічне становище регіонів, які вони обслуговують, оскільки банківські кредити сприяють появі нових підприємств і збільшенню числа робочих місць у цих регіонах та забезпечують їх економічну життєздатність [3].

Ефективна діяльність банків на кредитному ринку є основною складовою фінансової стійкості банківської системи, яка відіграє провідну роль в економіці України на шляху ринкових трансформацій[2]. Саме тому, варто зосередити увагу на оцінці кредитної активності банків в Україні.

Кредитування виступає однією з найважливіших банківських операцій, тому банківські кредити відіграють значну роль в процесах фінансування розвитку ринкової економіки, задовольняючи тимчасову потребу одних суб'єктів у додаткових коштах за рахунок їх тимчасового надлишку в інших.

Таблиця 1

Динаміка показників діяльності банківського сектору кредитного ринку України

Рік	2016	2017	2018	2019	2020 (станом на 01.03 2020)
Кількість банків	117	96	82	77	75
Кредити надані клієнтам, млн.грн.	1002146	990220	1095248	1077700	1035420
Темп приросту кредитів наданих клієнтам, %	-	-1.19	10.61	-1.6	-3.92
Темп росту кредитів наданих клієнтам, %	100	98,81	110,61	98,4	96,08

Джерело: побудовано автором за даними НБУ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://bank.gov.ua/files/stat/Indicators_Banks_2020-04-01.xlsx

Динаміка показників (табл.1) свідчить про тенденцію зниження кількості банківських установ. За даними Національного банку України, станом на 01.01.2020 зареєстровано 75 діючих банків. Причиною цього є «виведення неплатоспроможних банків з ринку і оптимізація мережі окремих банків», - пояснили в НБУ.

Як бачимо у 2017 р., порівняно з 2016 р., відбулося зменшення кредитів до рівня 98,81%, тобто на 1,19%. У 2018 р., порівняно з 2017р., відбулося різке збільшення наданих кредитів на 10,61%, тобто до 110,61%. У 2019 р., порівняно з 2018р., значення кредитів наданих клієнтам становило 98,4%, тобто зменшилось на 1,6%. У 2020 році, порівняно з 2019р., значення кредитів наданих клієнтам становило 96,08%, також відбулося зниження на 3,92%. З наведених даних ми можемо зробити висновок, що лише у 2018 році кредити надані клієнтам збільшились, але як і до, так і після 2018р. ми спостерігаємо тенденцію зниження наданих клієнтам кредитів. Це істотно впливає на економіку держави, адже кредитний ринок є одним з головних сегментів забезпечення її стабільності. Якість банківських послуг повинна відповідати вимогам стану економіки, що дозволить виконувати функції, що покладені на банківську систему. Бо кожен окремий банк — лише учасник грошового обігу, а сукупність банків під впливом ефективної грошово-кредитної політики — дієвий стимулюючий плацдарм фінансових ресурсів [4].

Для забезпечення ефективного збуту кредитних ресурсів банки розробляють власну внутрішню кредитну політику та впроваджують механізми та методи її реалізації. Основою фінансової стабільності банківських установ та їх конкурентоспроможності на кредитному ринку є організація процесу банківського кредитування, формування оптимальної структури кредитного портфеля та ефективної кредитної політики [5].

Підводячи підсумки варто зазначити, що, що розвиток кредитного ринку на сучасному етапі розвитку економіки в нашій країні не відповідає реальним потребам економіки. Кількість банківських установ у країні істотно зменшується та зростають процентні ставки за кредитами. Для вирішення проблем банківського кредитування, особливу увагу варто приділяти підвищенню якості та ефективності управління кредитним портфелем. Для розвитку кредитного ринку потрібна стабілізація економічних, політичних та соціальних умов, а також підтримка державою усього банківського сектору.

Список використаної літератури

1. Кредитний ринок як складова ринку капіталів. *Навчальні матеріали онлайн* : веб-сайт. URL: https://pidruchniki.com/17651019/finansi/kreditniy_rinok_skladova_rinku_kapitaliv

2. Ровенська В.В., Киркач В.Е. Кредитна політика та аналіз сучасного стану кредитного ринку України. *Економічний вісник Донбасу.* 2019. №1(55). С.103-108 Електронний ресурс: http://www.evd-journal.org/download/2019/1(55)/13-Rovenska.pdf

3. Роуз Питер С. Банковский менеджмент. М.: Дело Лтд, 1995. - 768 с.

4. Вергелюк, Ю.Ю. Теоретичні засади визначення якості фінансових послуг банківських установ України. *Економічний аналіз: зб. наук. праць.* — 2016. — Т. 25. — № 2. — С. 21—26.

5. Росола У.В., Щока Н.І., Ярмолюк М.С. Кредитна політика та аналіз сучасного стану кредитного ринку України. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*, 2018. Вип. 1(9). С.181-188 Електронний ресурс : https://msu.edu.ua/visn/wp-content/uploads/2018/06/1-9-1-2018-27.pdf

Артем'єва О. О.,
к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Університет державної фіскальної
служби України
Чернай М. Ю.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОБЛІКОВО-ПОДАТКОВІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИДБАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ БАНКАМИ УКРАЇНИ

З метою забезпечення господарської діяльності банки, як і інші суб'єкти господарювання, використовують основні засоби, що відповідно вказує на необхідність дослідження та удосконалення порядку їх відображення в обліку з урахуванням особливостей визначених Податковим кодексом України, для забезпечення повного, достовірного та неупередженого їх відображення в поточному обліку та фінансовій звітності банку, що вказує на актуальність цього дослідження.

Відповідно до Інструкції з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України з останніми змінами від 06.03.2019р., основні засоби - це матеріальні активи, які банк утримує з метою використання їх у процесі своєї діяльності, надання послуг, здавання в лізинг (оренду) іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [1].

Особливості обліку придбання основних засобів в банках України пов'язані насамперед із вимогами Податкового кодексу України щодо порядку оподаткування банків України. Так, згідно зі статею 196 Податкового кодексу України, не є об'єктом оподаткування операції з:

- інкасації, розрахунково-касового обслуговування, залучення, розміщення та повернення коштів за договорами позики, депозиту, вкладу (у тому числі пенсійного), управління коштами та цінними паперами (корпоративними правами та деривативами), доручення, надання, управління та відступлення прав вимоги за фінансовими кредитами фінансових установ, кредитних гарантій і банківських доручень особою, що надала такі кредити, гарантії або доручення. Перелік послуг із розрахунково-касового обслуговування визначається Національним банком України за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику (п. 196.1.5 ПКУ);

- відступлення права вимоги, переведення боргу, торгівлі за грошові кошти або цінні папери борговими зобов'язаннями (вимогами), за винятком операцій з інкасації боргових вимог та факторингу (факторингових) операцій, крім факторингових операцій, якщо об'єктом боргу є валютні цінності, цінні папери, зокрема компенсаційні папери (сертифікати), інвестиційні сертифікати, іпотечні сертифікати з фіксованою дохідністю, операції з відступлення права вимоги за забезпеченими іпотекою кредитами (позиками), житлові чеки, земельні бони та деривативи (п. 196.1.5 ПКУ);

- надання банками (фінансовими установами) послуг у межах управління фондами банківського управління, фондами операцій із нерухомістю, фондами фінансування будівництва (у тому числі за перерахування коштів на фінансування будівництва з фонду фінансування будівництва), за здійснення платежів за іпотечними сертифікатами відповідно до законодавства (п. 196.1.5 ПКУ) [2].

Крім того, відповідно до ст. 197 «Операції, звільнені від оподаткування» Податкового кодексу України:

- звільняються від оподаткування операції банків та інших фінансових установ із постачання (продажу, відчуження іншим способом) майна, що передане фізичними особами, а також суб'єктами підприємницької діяльності - приватними підприємцями та іншими особами, які не є платниками податку, у заставу, у тому числі іпотеку, та на яке було звернено стягнення (п 197.12 ПКУ);

- звільняються від оподаткування операції банків та інших фінансових установ з постачання майна, набутого ними у власність внаслідок звернення стягнення на таке майно. Звільнення від оподаткування стосується тієї частини вартості майна, за якою воно було набуте у власність в рахунок погашення зобов'язань за договором кредиту (позики) (п 197.12 ПКУ);

- звільняються від оподаткування операції банків з продажу (передачі) або придбання зобов'язань за депозитами (вкладами) (п. 197.13 ПКУ) [2].

Аналіз вищезазначених та інших норм Податкового кодексу України дає змогу зробити висновок, що банк у процесі своєї діяльності може здійснювати операції, які підлягають оподаткуванню податком на додану вартість, наприклад: купівля продаж основних засобів; передача основних засобів у фінансову чи операційну оренду; продаж банкнот і монет, що використовуються для нумізматичних цілей, а також іноземних монет із дорогоцінних металів та інші.

У зв'язку з вищенаведеним банк може бути платником податку на додану вартість (може зареєструватись добровільно згідно зі ст. 182 ПКУ або повинні будуть зареєструватись платником ПДВ згідно зі ст. 181 «У разі якщо загальна сума від здійснення операцій з постачання товарів/послуг, що підлягають оподаткуванню, у тому числі з використанням локальної або глобальної комп'ютерної мережі, нарахована (сплачена) такій особі протягом останніх 12 ка-лендарних місяців, сукупно перевищує 1 000 000 гривень (без урахування податку на додану вартість)» [2]).

Отже, якщо банк є платником ПДВ, то при купівлі основних засобів, особливості їх обліку будуть пов'язані з порядком відображення в обліку сум податкового кредиту з ПДВ. Так, якщо придбання основних засобів з метою їх подальшого використання виключно в неоподатковуваних операціях або виключно в оподатковуваних операціях з погляду їх відображення в обліку є стандартними операціями, які не потребують детального розгляду, то операції з придбання основних засобів банками України, які одночасно використовуються в оподатковуваних і неоподатковуваних операціях, потребують подальшого дослідження. Так, відповідно до ст. 199 Податкового кодексу України «у разі якщо придбані та/або виготовлені товари/послуги, необоротні активи частково використовуються в оподатковуваних операціях, а частково - ні, платник податку зобов'язаний нарахувати податкові зобов'язання з огляду на базу оподаткування, визначеної відповідно до п. 189.1 ст. 189 цього Кодексу, та скласти не пізніше останнього дня звітного (податкового) періоду і зареєструвати зведену податкову накладну в Єдиному реєстрі податкових накладних на загальну суму частки сплаченого (нарахованого) податку під час їх придбання або виготовлення, яка відповідає частці використання таких товарів/послуг, необоротних активів в неоподатковуваних операціях [2].

Частка використання товарів/послуг, необоротних активів в оподатковуваних операціях визначається у відсотках як відношення обсягів із постачання оподатковуваних операцій (без урахування сум податку) за попередній календарний рік до сукупних обсягів постачання оподатковуваних та неоподатковуваних операцій (без урахування сум податку) за такий самий попередній календарний рік. Визначена у процентах величина застосовується протягом поточного календарного року [2].

Платник податку за підсумками календарного року здійснює перерахунок частки використання товарів/послуг та необоротних активів в оподатковуваних операціях, зважаючи на фактичні обсяги проведених протягом року оподатковуваних та неоподатковуваних операцій [2].

Розглянемо порядок відображення в обліку придбання основних засобів, які одночасно використовуються в оподатковуваних та неоподатковуваних операціях на прикладі.

Приклад. Банк-платник ПДВ придбав за післяплатою комп'ютерну техніку за 24 тис. грн з ПДВ, яка одночасно буде використовуватись в оподатковуваних та неоподатковуваних операціях. За минулий рік обсяг оподатковуваних операцій податком на додану вартість становив 2,4 млн. грн з ПДВ, обсяг неоподатковуваних операції за минулий рік - 20 млн грн. Загалом за звітний рік обсяг оподатковуваних операцій податком на додану вартість стано-вив 3,6 млн грн з ПДВ, обсяг неоподатковуваних операції - 25 млн грн.

Бухгалтерські проведення до прикладу наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Облік придбання основних засобів, які одночасно використовуються в оподатковуваних та неоподатковуваних операціях, банками України

Зміст господарських операцій	**Дебет**	**Кредит**	**Сума, грн**
Відображено капітальні інвестиції у придбання основних засобів у сумі без ПДВ. Визначимо частку оподатковуваних операцій за минулий рік (2 млн грн/20 млн грн = 0,1). Визначимо суму податкового кредиту (24000/6 *0,1) = 400 грн. Капітальні витрати у сумі без ПДВ будуть становити (24000 - 400) = 23600 грн.	4430,00	3610,00	23600,00
Відображено податковий кредит	3522,00	3610,00	400,00
Оплачено постачальнику	3610,00	1200,00	24000,00
Введено в експлуатацію комп'ютерну техніку	4400,00	4430,00	23600,00
У кінці року визначаємо частку оподатковуваних операцій з огляду на фактичні дані за звітний рік (3 млн грн/25 млн грн = 0,12). Розраховуємо суму податкового кредиту згідно з новою часткою (24000/6*0,12) = 480 грн. На суму перевищення (800 грн) робимо коригувальні проводки (збільшуємо податковий кредит та зменшуємо первісну вартість основного засобу відповідно до п. 1.3 Інструкції з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України, «Первісна вартість придбаного об'єкта основних засобів складається з таких витрат: суми, що сплачується постачальникам активів (з вирахуванням торговельних знижок) та підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт(без непрямих податків)» [1].	3522,00 (4400,00)	4430,00 (4430,00)	800,00 800,00

У результаті проведено дослідження виявлено, що питання придбання банками України основних засобів, які одночасно використовуються в оподатковуваних та неоподатковуваних операціях є малодослідженими. У зв'язку з цим у роботі розкрито порядок визначення податкового кредиту, у разі придбання банками України платниками ПДВ основних засобів, які одночасно використовуються в оподатковуваних та неоподатковуваних операціях, та розроблено методику відображення таких операцій на рахунках обліку з урахуванням чинних норм бухгалтерського та податкового законодавства України.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Змін до Інструкції з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України від 06.03.2019, № 47, документ - v0047500-19 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0047500-19 (дата звернення: 29.04.2020р.).

2. Податковий кодекс України від 02.04.2020, № 2755-VI, підстава - 540-IX URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення: 29.04.2020р.).

Гурочкіна В. В.,
к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства,
Університет державної фіскальної
служби України
Черненко О. С.,
студент ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

У сучасному становищі господарювання одним з головних чинників розвитку ринкової економіки являється ефективна банківська система, фундаментальну основу якої складають комерційні банки. Від показників діяльності банківської системи залежить не тільки майбутній ефективний розвиток економіки держави, а також добробут кожного клієнта даної установи.

Запропонована Національним банком України програма реформ фінансового оздоровлення банківської системи призвела до кардинальних змін у функціонуванні найбільш важливих системних банків та значного скорочення їхньої кількості. З огляду на вищезазначене, вважаємо за необхідність провести аналіз сучасного стану банківської системи України з тим, щоб виявити чинники,

які негативно позначаються на її розвитку та гальмують впровадження реформ у вітчизняній банківській системі[1, с. 99].

Таблиця 1.

Сумарні активи українських комерційних банків на 1.03.2020*(млн. грн.)*

Активи (усього)	1536086	3415	0.2%
Активи в іноземній валюті	512811	-10440	-2.0%
Загальні активи (не скориговані на резерви)	2032304	-799	0.0%
Загальні активи (не скориговані) в іноземній валюті	747079	-14087	-1.9%
готівкові кошти	2036	1	0.0%
банківські метали	367	-20	-5.2%
Кошти в НБУ	56800	-26837	-32.1%
Коррахунки, що відкриті в інших банках	169186	15620	10.2%
Строкові вклади в інших банках та кредити іншим банкам	2020	8	0.4%
Цінні папери	568933	11236	2.0%
Надані кредити	1032703	-5433	-0.5%
кредити органам державної влади	4436	-90	-2.0%
кредити суб'єктам господарювання	816528	-5709	-0.7%
кредити фізичним особам	211688	371	0.2%
кредити небанківським фінустановам	51	-5	-8.9%
Резерви за активними операціями банків	500389	-4168	-0.8%

Сучасна банківська система України є дворівневою. Національний банк України є центральним банком, який проводить єдину державну грошово-кредитну політику з метою забезпечення стабільності національної грошової одиниці, а саме: є емісійним центром, встановлює офіційний курс гривні до інших валют, здійснює банківське регулювання тощо. Проте в механізмі функціонування кредитної системи величезну роль відіграють комерційні банки. Вони акумулюють основну частку кредитних ресурсів, надають клієнтам повний комплекс фінансового обслуговування, включаючи видачу позик, прийом депозитів, розрахунки, купівлю-продаж і зберігання цінних паперів, іноземної валюти тощо.

Сумарні пасиви українських комерційних банків на 1.03.2020 *(млн. грн.)*

Пасиви (усього)	1536086	3415	0.2%
Капітал	217153	8620	4.1%
статутний капітал	470696	0	0%
Зобов'язання банків	1318933	-5206	-0.4%
Зобов'язання банків в іноземній валюті	586273	-15505	-2.6%
кошти суб'єктів господарювання	522796	929	0.2%
у т.с. строкові кошти суб'єктів господарювання	102932	-655	-0.6%
кошти фізичних осіб	579769	8910	1.6%
у т.с. строкові кошти фізичних осіб	350120	913	0.3%
кошти небанківських фінустанов	1980	2	0.1%
у т.с. строкові кошти небанківських фінустанов	17444	-383	-2.1%

Джерело: https://index.minfin.com.ua

Говорячи про сучасний стан банківської системи України, необхідно відзначити, що політична та військова нестабільність, значна інфляція та загальна економічна дестабілізація негативно вплинули на банківський сектор та показники діяльності банків, що працюють на території України. Також важливим фактором, що характеризує сучасний стан банківської системи, є активне втручання НБУ у функціонування банківської системи. Не можна дати однозначної оцінки політиці «оздоровлення» банківської системи, яку проводить її головний регулятор. З одного боку, ліквідація неплатоспроможних банків та банків, які порушували українське законодавство, повинно позитивно вплинути на прозорість банківської системи. З іншого боку, надмірне зменшення учасників банківського сектору може призвести до погіршення конкурентного середовища та умов надання банківських продуктів. Динаміку зміни кількості банків за період 2008-2019 рр. ілюструє рис. 1, за даними якого можна зробити висновок, що останні роки кількість банків суттєво зменшилась [3, с. 2].

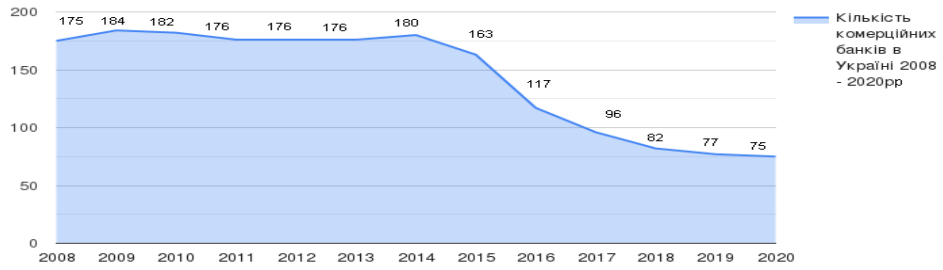

Рис.1 Кількість комерційних банків в Україні з 2008 по 2020 рр.

Джерело: побудовано автором на основі даних офіційного сайту Міністерства фінансів України: https://index.minfin.com.ua

Головною причиною того, що банки працювали у збиток, виступало погіршення якості кредитно-інвестиційних портфелів банків. Також таке стрімке зниження рентабельності було зумовлено скороченням неплатоспроможних банків та значною девальвацією гривні[6, с. 21]. Станом на 01 грудня 2020 рівень рентабельності банків має додатне значення, тобто свідчить про прибутки банківської системи. На нашу думку, такі показники можуть свід чити про стабілізацію банківської системи і формування «скелету» банківських установ, а це в свою чергу – формуванню стабільної економіки країни. [1, с. 761].

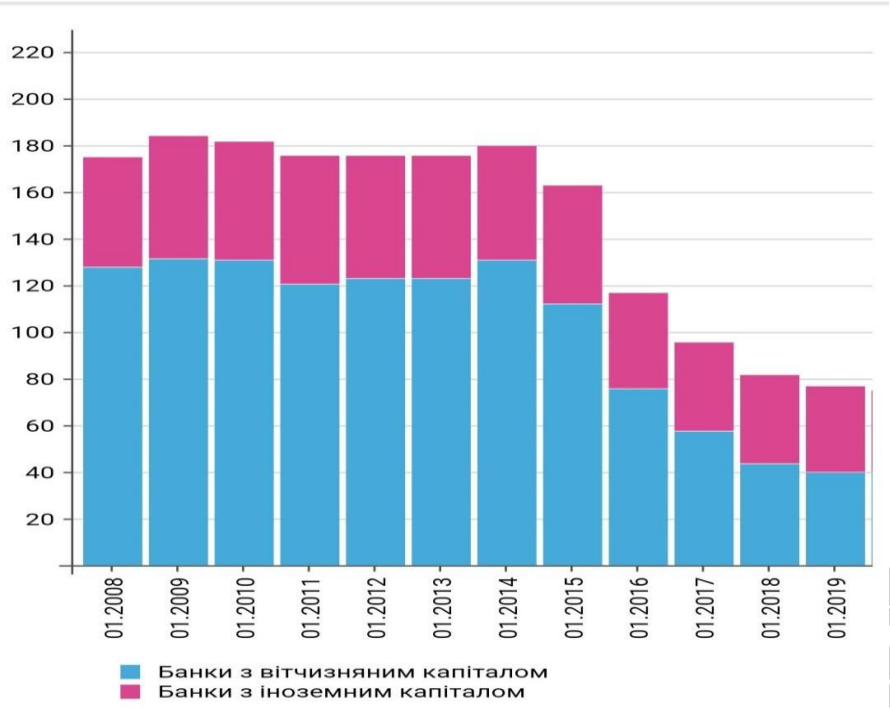

Рис.2 Кількість комерційних банків з іноземним та вітчизняним капіталом в Україні з 2008 по 2019 рр.

Джерело: побудовано автором на основі даних [5].

Вказані нами дані свідчать про те, що банківська система України перебуває ще в перехідному положенні. Позитивні кроки вже були зроблені: скорочено кількість ненадійних банків, підвищення прибутковості діяльності, автоматизація систем онлайн банкінгу. Та негативними моментами є те, що закриття відділень банків привело до скорочення робочих місць, а інфляція та негативна репутація деяких банків привели до того, що населення України не готове вкладати гроші та брати кредити, а шукають інші джерела фінансування. На нашу думку, для стабілізації та повноцінного функціонування банківської системи України необхідне:

– майбутнє зміцнення банківських установ за допомогою злиття та поглинань, що допоможе покращити сукупні активи більшості банків та банківської системи в цілому. Саме впровадження стратегії країни про «50 ведучих банків України» допоможе виконати дане завдання.

– реалізація контролю з сторони держави за діяльністю банків. Це дасть можливість зменшити потенційні відмивання коштів й спрямування їх державі-агресору й недобросовісним клієнтам.

– запровадити законодавчу базу, що дасть можливість відділити Національний банк України від впливу влади й інших інстанцій держави;

– реалізація нових автоматизованих систем онлайн-банкінгу (проаналізувати діяльність банківського сектору ЄС). Це дасть змогу уникати черг клієнтів у відділеннях банку й покращить здійснення валютних, кредитних й касових операцій;

– створення сучасних депозитних програм за такими відсотками, що посприяють залученню додаткового капіталу;

– збільшити відповідальність керівників комерційних банків з реалізації зобов'язань перед клієнтами;

Саме введення цих змін допоможе зробити національну банківську систему конкурентоспроможною та підвищити рівень довіри серед населення.

Підсумовуючи результати проведеного дослідження, можна зробити наступні висновки. Проблеми банківської системи в переважній більшості тотожні проблемам фінансової системи України. Без розвитку фінансової системи та економіки України банківській системі важко функціонувати та зберігати навіть відносну стабільність. При умові досягнення рівня зростання економіки країни, налагодження стабільного експорту продукції, виробленої в Україні, залучення міжнародних інвесторів та новітніх технологій буде потужною рушійною силою не лише до стабілізації банківської системи, а й до стабільного та поступового її розвитку.

Список використаних джерел

1. Гальперіна Д.О. Порівняльний аналіз банківської системи України та деяких країн світу / Д.О. Гальперіна, Ю.О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : матер. конф. Одеса, 2015. С. 98–102.

2. Грубінка І.І. Особливості розвитку та сучасного стану банківської системи України в контексті державної монетарної політики / І.І. Грубінка // Вісник соціально-економічних досліджень. 2017. № 10. С. 579–582.

4. Кількість комерційних банків в Україні. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/2018

5. Корягіна Т.В., Сімон А.П., Телятник В.М. Причини та наслідки «очищення» банківської системи України в умовах кризи та економічної нестабільності / Корягіна Т.В., Сімон А.П., Телятник В.М. // Економічні статті «Молодий вчений». 2016. № 12 (39). С. 759–762.

6. Огляд банківського сектору. Періодичні видання Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/ doccatalog/document?id=80799454

7. Показники банківської системи. Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/ control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593

Параниця Н. В.,
к.е.н., доцент, кафедра управлінського обліку,
бізнес-аналітики та статистики
Університет ДФС України
Шостак А. С.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

РОЛЬ ФІНАНСОВОГО РИНКУ У РОЗВИТКУ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Змінюються умови розвитку як окремо взятої країни, так і ситуація в цілому. Відбувається глобалізація економічних процесів. Особливої актуальності набувають і вимагають подальшого дослідження базові принципи побудови та розвитку фінансового ринку, його особливостей визначення структурної перебудови в умовах фінансової нестабільності.

Фінансовий ринок, за допомогою реалізації своїх функцій, є свого роду індикатором, що дозволяє отримати певну інформацію про стан економіки країни в цілому [1, с. 113]. Для успішного розвитку реального сектору України дуже важлива тісна взаємодія з фінансовим сектором. Наскільки міцний цей взаємозв'язок залежить і розвиток всієї економіки в цілому.

Структура взаємозв'язків фінансового та реального секторів досить багатогранна, схильна до впливу багатьох чинників. Таким чином, саме аналіз ринку з точки зору виконання ним перерозподільній функції найбільш актуальний.

Між фінансовим і реальним сектором існує тісний взаємозв'язок. Наявність достатнього капіталу є основною передумовою для сприятливих економічних процесів. При аналізі динаміки ВВП і активів банків можна помітити, що активи банків зростали значно швидше, ніж ВВП. Існує фундаментальна взаємодія між фінансовим сектором і ВВП в економіці, однак залежність між ними далекі від лінійної (рис. 1).

Джерело: розраховано автором на основі аналізу даних [2, 3]

Таким чином, про істотний розрив між реальним і фінансовим секторами економіки свідчить висока частка фінансового сектора в загальній сумі доходів при відносно низькій частці промислового сектора у ВВП.

Форми і методи взаємодії фінансового та реального секторів змінюються разом з розвитком економіки, саме їх взаємодія визначає рівень розвитку всієї економічної системи. Тому в подальшому потрібно проводити дослідження причин відриву фінансового сектора від реального сектора, при цьому треба знаходити нові форми і методи аналізу.

Необхідно провести уточнення діючої нормативної, правової та методологічної бази взаємодії фінансового та реального секторів економіки на державному і регіональному рівнях. Особливу увагу потрібно приділити питанню регулювання державою фінансового ринку. Звичайно, ринкові відносини передбачають самоорганізацію фінансового ринку, проте в моменти фінансових криз держава повинна максимально регулювати цей ринок.

Список використаних джерел

1. Лащак В. В., Вершигора Ю. З. Взаємодія реального та фінансового секторів економіки на етапі фінансової. *Збірник наукових праць [Буковинського університету]. Економічні науки*. 2016. Вип. 12. С. 113-120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpen_2016_12_14

2. Міністерство фінансів України URL: https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/ (дата звернення 02.05.2020).

3. Національний банк України. URL: http://bank.gov.ua (дата звернення 02.05.2020).

4. Параниця Н.В. Стан фінансового ринку в Україні та його вплив на розвиток економіки. *Збірник наукових праць. «Формування ринкових відносин в Україні»Вип.10(125) Наук.ред.І.Г.Манцуров*. К., 2011. С.41–45

Яценко І. В.,
аспірант,
Університет державної фіскальної
служби України
м. Ірпінь, Україна

МОЖЛИВОСТІ ЗМІНИ МОДЕЛІ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

На сьогодні українська економіка переживає досить складне кризове становище, яке суттєво відобразиться не лише на ринку товарів і послуг та ринку робочої сили, а й на фінансовому ринку. Разом з тим, не простий шлях багатьох реформ та їх неоднозначні в багатьох контекстах, результати свідчать що подальші позитивні зрушення можливі тільки виключно на основі різкої інтенсифікації інвестиційних процесів. Як влучно зазначає Ю. Коваленко, «можна зрозуміти позицію науковців СНД на початкових етапах ринкової трансформації економік, коли головна роль відводилася держав ним фінансам, а фінансовий ринок і фінансові посередники тільки-но починали розвиватися. Сьогодні ж в умовах глобалізаційних процесів провідним стає фінансовий ринок як база існування фінансового сектору, який включає фінансові інститути – банки, страхові компанії, пенсійні фонди, інститути спільного інвестування тощо» [1, С. 75].

Дослідженню проблеми розвитку фінансового ринку та його значення для економічного зростання країни приділяється значна увага як вітчизняними, так і зарубіжними вченими. Водночас, незважаючи на значну кількість публікацій з цієї проблематики, вона потребує подальшого розвитку. Так, незначна увага приділяється проблемам розвитку фінансового ринку в межах окремих його сегментів, зокрема у дослідженні фінансових інструментів і послуг. Також недостатньо чітко сформульована стратегія розвитку фінансового ринку і ринку фінансових послуг в умовах фінансової глобалізації.

Серед вітчизняних науковців, які займаються дослідженням цієї проблеми, слід виокремити праці О.І. Барановського, В.М. Лютого, С.В. Онишко, В.М. Шелудько, А.М. Єрмошенка, Л.М. Волощенко, Ю.М. Коваленко, Л.В. Козиної, М.І. Макаренка, М.І. Савлука та багатьох інших. Слід також підкреслити, що проблеми розвитку фінансового ринку перебувають у центрі уваги зарубіжних вчених, серед яких можна назвати Ф. Алена, Р. Бернарда, Б. Борна, А. Бута, М. Квинтина, Р. Лєвіна, А. Маддалоні, Я. Міркіна, М.У. Тейлора, П. Хартмана та інших. Зараз як ніколи важливо стимулювати розвиток фінансового ринку в Україні та розумно перейняти досвід зарубіжних країн, зокрема країн ЄС, США та інших провідних країн у цій сфері.

На сучасному етапі розвитку фінансового ринку країни маємо модель, що наближена до банкоцентричної, оскільки банківська система виступає в ролі основного фінансового посередника. Основним джерелом для розширеного відтворення в реальному секторі економіки, крім власних коштів суб'єктів господарювання, виступають банківські кредити.

Банкоцентрична модель базується на тому, що:

- «банківські установи зберігають основну частину заощаджень, що створюються в економіці у формі депозитів юридичних і фізичних осіб;
- відсутнє пряме інвестування з боку юридичних та фізичних осіб (прийняття рішень про інвестування передоручають банківським установам);
- банки є основними покупцями акцій та облігацій підприємств (вони володіють акціями та контролюють торгівлю), а також домінують на ринку капіталу;
- для даної моделі характерна консервативна структура фінансових продуктів» [4, С. 247-250].

Фінансовий ринок країни потребує певної модернізації, для якої хорошим прикладом послугує моделі фінансових ринків зарубіжних країн. Так, на нашу думку, фінансовий ринок України може поступово перейти з банкоцентричної моделі до англо-американської. Для цього вже міцним поштовхом слугувала банківська реформа, яка була проведена у 2014-2018 роках [3]. Одним з ключових елементів реформи стало очищення ринку від фіктивних і неякісних банків. Під процес очищення потрапили банки більшості українських олігархів: до початку 2018 р. тимчасову адміністрацію було введено в 94 банках, які не змогли провести докапіталізацію, виявилися неплатоспроможними, або ж були активними учасниками неформальної економіки. Так, до 2016 р. закриття банків та зменшення кредитування призвели до різкого скорочення ролі банків в економіці [3]. Це мало слугувати сильним поштовхом для розвитку інших

секторів економіки. Але, як бачимо, до сьогоднішнього дня ситуація досить не змінилась, а на фоні світової кризи навість суттєво погіршилась.

Перехід від банкоцентричної моделі фінансового ринку до англо-американської моделі наразі є дуже актуальним. Остання модель побудована на основі використання переваг ринку капіталу з «широкою участю» (broad based capital market), де на думку І. Д'яконової і М. Макаренка:

- ринок акцій віддалений від банків. Доступ до фінансування визначається ринковими цінами на фінансові активи;
- власники заощаджень (фізичні та юридичні особи) здійснюють інвестування за допомогою фінансових посередників;
- дана модель створює умови конкуренції на фінансовому ринку, що відкриває доступ до нього як новоствореним компаніям, так і старим, тим, що вже тривалий час працюють на ринку; ринок з "широкою участю" передбачає залучення широкого кола інвесторів (різних за рівнем доходу, на довго - та короткостроковій основі);
- для даного типу ринку необхідний високий рівень законодавчого захисту інтересів інвесторів та наявність значної кількості висококваліфікованих фахівців у сфері проведення операцій з цінними паперами [4, С. 247-250].

Тобто дана модель зможе мати значні перспективи: фінансовий ринок зможе підвищити роль та значимість фінансових посередників на фінансовому ринку України та на ринку фінансових послуг, створити гідні умови для конкуренції на фінансовому ринку, збільшити кількість конкурентоспроможних компаній, які в подальшому принесуть економічну вигоду для держави тощо.

Але незважаючи на переваги, є й деякі недоліки переходу до англо-американської моделі. Зокрема, вона потребує високого рівня законодавчого захисту інтересів інвесторів, а законодавча база України не забезпечує належного захисту. Також існує велика проблема наявності висококваліфікованих фахівців у сфері проведення операцій з цінними паперами, яку також слід подолати.

У будь-якому випадку основна роль фінансового ринку в економіці є незмінною. Наявність різних моделей функціонування фінансового ринку обумовлюється перш за все тим, кому належить домінуюча роль в інвестуванні реального сектора економіки – банківській системі шляхом кредитування чи ринку капіталу через емісію та обіг цінних паперів. Це «сприятиму вибору найвиваженішого напряму використання фінансових механізмів у подальшій акумуляції вітчизняних та іноземних капіталів і їх інвестуванні в економіку України, що актуалізується в умовах глобалізаційних процесів» [5, С. 112].

Список використаних джерел

1. Коваленко Ю. М. Фінансова система та фінансовий сектор: організаційно-інституційний підхід / Ю. М. Коваленко Фінанси України: наук.-теорет. та інформ.-практ. журнал / Мін-во фінансів України. – К.: 2011. – № 4. – С. 75–87.
2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]: Закон України від 12.07.2001 № 2664. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/cgibin/laws/main.cgi?nreg=2664-14.
3. Незалежна аналітика «Дім демократії» [Електронний ресурс]. – http://www.democracyhouse.com.ua.
4. Міжнародні фінанси: навч. посіб. / І.І. Д'яконова, М. І.Макаренко, Ф. О. Журавка [та ін.]; за ред. М. І.Макаренка, І. І. Д'яконової. - К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 548 с.
5. Коваленко Ю. М. Фінансовий ринок і ринок фінансових послуг: сутність, суб'єкти, сегменти / Ю. М. Коваленко // Фінанси України: наук.-теорет. та інформ.-практ. журнал / Мін-во фінансів України. – К.: 2013. – № 1. – С. 101–112.

Калита Т. А.,
провідний фахівець, старший викладач
Університет державної фіскальної
служби України
Яцишина К. Р.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ФІНАНСОВІ РИНКИ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ: ПРОБЛЕМИ ТА НАСЛІДКИ

Всесвітня організація охорони здоров'я 11 березня оголосила про пандемію коронавірусу в світі. Це стало поворотним моментом в історії, як вірус з китайського Уханю паралізує світову економіку.

Однією з найважливіших ланок національної економіки є фінансовий сектор. На думку В.М. Опаріна «Фінансовий ринок» – це сукупність обмінно-перерозподільчих відносин, повязаних з процесами купівлі-продажу фінансових

ресурсів, необхідних для здійснення виробничої та фінансової діяльності[3, ст.53].

Дослідженню проблеми розвитку фінансового ринку приділяється значна увага як вітчизняними, так і зарубіжними вченими. Серед вітчизняних науковців, які займаються розглядом цієї проблеми є Л.М. Алексеєнко, О.І. Барановський, О.Д. Василик, О.В. Герасименко, В.М. Гриньова вони присвятили свої роботи питанням місця та ролі фінансового ринку як складової фінансової системи країни; вивчали державне регулювання фінансовго ринку О.Д. Данілов, Г.В. Задорожній, О.М. Іваницька, В.В. Ларцев; Ю.С. Конопліна, О.В. Лилик, М.І. Макаренко, М.І. Савлук, І.В. Сало, досліджували розвиток фінансового посередництва; розглядали розвиток вітчизняного фінансового ринку як складову світового фінансового ринку О.В. Любкіна, Н.В. Стукало, В.С. Шафран.

Першими на новину про зміну масштабу епідемії COVID-19 відреагували американські біржі, які впали на 4,7-6% і перейшли в стан «ведмежого ринку».

Азійські індекси знизилися від 4% до 10%, а європейські ринки втрачали по 5% після запровадженої США 30-денної заборони на авіасполучення з Шенгенською зоною Європи. До кінця дня темпи падіння європейських ринків досягли 12%, а обвал американських індексів на 10% став наймасштабнішим за останні 33 роки[1].

Ситуація на фінансових ринках в Україні має потребу у фінансуванні в $15 млрд, щоб рефінансувати внутрішній і зовнішній борг і профінансувати дефіцит бюджету. Вартість залучень може злетіти,якщо розгорнеться криза 2008 – 2009 років, коли країни, які на етапі розвитку є найбільш вразливими.

В Україні може підвищитися вартість зовнішніх запозичень або зовсім закритися доступ на міжнародні ринки для чергової позики, це станеться, коли світові фінансові ринки продовжать лихоманити від коронавірусу.

На підтримку валютного курсу НБУ вже витратив від початку березня $1,2 млрд, а від початку року від'ємне сальдо операцій НБУ на міжбанку становило $200 млн. Це не зупинило девальвацію гривні, яка за два тижні втратила приблизно 5% вартості до долара США[2].

У будь-якому випадку фінансовому сектору слід готуватися до різних сценаріїв розвитку подій: починаючи з опрацювання варіантів віддаленої роботи співробітників і пошуку альтернативних постачальників в різних локаціях для бізнесу.

Отже, від того як функціонуватиме та розвиватиметься фінансовий ринок, залежатиме стабільність фінансвої системи в країні. В Україні слід впровадити

довгострокову стратегію розвитку фінансового ринку, а також для координації дій органів влади в сфері впровадження заходів, щодо розвитку фінансового сектору.

Побудова функціонуючого та ефективного фінансовго ринку потребує певних принципів:

- прозорість ринку і реальний захист інвесторів;
- конкурентноспроможність;
- відповідність міжнародним стандартам.

Фінансовий ринок досягає найбільшої ефективності, коли задіяні усі його складові. Одним із головних завдань на перспективний розвиток – це вдосконалення регулювання фінансовго ринку.

Список використаних джерел

1. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://finclub.net/ua/analytics.html.
2. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://rada.gov.ua/.
3. Николишин І.Ю., Зізяк Н.В РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ / Николишин І.Ю., Зізяк Н.В. // Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут. – 2017. – №7. – С. 53–55.

Savchenko A. P.,
Associate Professor of the Department of Modern European Languages, University of State Fiscal Service of Ukraine
Cherepok A.V.,
student of the ESI of Economics, Taxation and Customs University of State Fiscal Service of Ukraine
Irpin,Ukraine

THE REFORM OF THE FINANCIAL SECTOR

The National Bank implements the Comprehensive Program for the Development of the Financial Sector of Ukraine until 2020 to Achieve Sustainable

Development of the Financial Market. They are reforming the country's financial system to liberalize financial markets, stimulate equal competition, overcome the effects of the economic crisis, and streamline markets.

The overarching goal of the Comprehensive Program is to build a full-fledged, efficient and effective financial market in Ukraine, to balance all its segments, to build infrastructure and to strengthen its resilience to threats [1].

To minimize regional disparities, the central government and national parliament have amended the institutional and financial framework for the use of central subsidies to support local development. Parliament approved the “State Strategy for Regional Development to 2020” (SSRD-2020) in 2014, and the law “On Fundamental Principles of the State Regional Policy” in 2015. The SSRD-2020 seeks to ensure the territorial integrity of the state, promote sustainable economic development, foster the competitiveness of the country’s regional economies, and stimulate inter-regional cooperation.

One of the SSRD-2020’s key features is that it applies standards and methods of planning and budgeting consistent with those used in the EU [2].

The goal of the reform is to create a financial system capable of supporting sustainable economic development by effectively redistributing financial resources in economy by creating a genuine market competitive environment based on EU standards.

The reform of the financial sector includes a series of activities designed to achieve three key goals:

- financial stability;
- consumer and investor rights protection; and
- institutional capacity of regulators.

When carried out in full, this reform will bring about a financial system which:

- can support sustainable economic development;
- operates in a competitive market environment;
- is regulated in line with EU standards;
- is integrated in the European market of financial services [1].

The main factor of successful achievement of this purpose is an effective and transparent operation of the public finance management system.

Though Ukraine's public finance system has a number of positive properties, it is still characterized by significant shortcomings that undermine social and economic wellbeing and create noticeable obstacles to the consolidation of Ukrainian economy [3].

The financial sector evolved in fits and starts in 2009-2014.

The banking system grew preemptively compared with other segments of the financial sector, but the quality of banks' assets and their business models left much to be desired (though this became obvious a little later). The development of the non-bank financial sector was held back by lack of effective laws, systems of regulation and prudential supervision, spawning captive financial institutions and "financial pyramids".

All of this caused a crisis of trust in the financial sector in general. The 2014 events, especially the annexation of Crimea and the outbreak of the armed conflict in the east, heavily hit economic development by undermining the trust of consumers of financial services in the banking sector and by unbalancing financial markets [1].

Declining economic activity and the imbalances of foreign trade in 2014-2015 resulted in devaluation and increased inflation rates. All this ultimately worsened the quality of banks' loan portfolios and created the need to clean up balance sheets in the banking system.

The situation with the banks' troubled balance sheets was aggravated by lack of effective protection systems for creditor and consumer rights, primarily guarantees of ownership and fair trial.

The reform of the financial sector covers 52 different areas, from liberalizing capital flows, improving the protection of creditor and consumer rights, ensuring sustainable development of cashless payments, financial technologies, and the insurance market to providing tax incentives for the development of the financial sector and enhancing its infrastructure.

To make the reform effective, thorough changes are required:

- financial sector regulators – reinforcing the institutional capacity of regulatory bodies and the Individual Deposit Insurance Fund and creating conditions required for effective supervision and impact, increasing the robustness of the country's financial system, growing its credit and investment potential;
- financial sector participants (of different forms of ownership) – getting rid of "ballast" and troubled institutions, improving financial robustness and solvency of participants, restoring and strengthening trust in market players, encouraging development, transparency, and competition in all segments, providing for the equality of financial sector participants [1].

The Government's 2019 priorities for the implementation of the public finance management system reform included:

- reforming the civil servant compensation system;
- drafting and proposing the 2020–2022 Budget Declaration to the Verkhovna Rada of Ukraine;

• continuing the implementation of the Medium-Term Strategy of Public Debt Management and updating it for 2019–2021;

• elaborating laws in the area of public finance control to improve their quality and efficiency nationwide, regionally, and locally;

• standardizing and making uniform approaches to a public finance audit of the execution of budget programs, investment projects and the audit of nationwide (regional) target programs, preventing abuses of national (local) resources.

What has the reform changed already?

• Legislation has been passed to introduce the medium-term budgetary framework consistently at all levels of the budget system.

• The updated Medium-Term Strategy of Public Debt Management has been adopted for 2018–2020.

• In 2018, public debt and government-guaranteed debt fell to 60.9% of the projected gross domestic product (compared with 71.8% of GDP in 2017 and 80.9% in 2016). At the end of 2018, Ukraine's public debt to gross domestic product was about 52.2% based on preliminary estimates.

• Open Budget was commissioned in order to openly show budget figures. The National Budget has become more transparent.

• In October 2018, Ukraine reached out to the international capital market with USD 2 billions of long-term Eurobonds and demonstrated it could raise funds against the backdrop of an unfavorable market environment.

• The draft 2019 National Budget was proposed by the Government to the Parliament in due time and, for the first time in more than 10 years, adopted by the Verkhovna Rada before December, as required by the Budget Code.

• In December 2018, the respectable international rating agency Moody's upgraded Ukraine's sovereign rating in the national and foreign currencies to steady (from Caa2 to Caa1) [3].

References

1. Financial Sector Reform. URL:https://www.kmu.gov.ua/en/reformi/ekonomichne-zrostannya/reforma-ta-rozvitok-finansovogo-sektoru

2. Valentyna Romanova. Ukraine’s DecentralizationReforms Since 2014Initial Achievementsand Future Challenges. / Valentyna Romanova, Andreas Umland. *Ukraine Forum, September 2019*URL: https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2019-09-24-UkraineDecentralization.pdf

3. Public Finance Reform. URL: https://www.kmu.gov.ua/en/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-derzhavnih-finansiv

Savchenko A. P.,
Associate Professor of the Department of Modern European Languages, University of State Fiscal Service of Ukraine
Savenok A. O.,
student of the ESI of Law University of State Fiscal Service of Ukraine
Irpin,Ukraine

FEATURES OF FINANCIAL INVESTIGATIONS IN UKRAINE TAKING INTO ACCOUNT FOREIGN EXPERIENCE

Organized crime in Ukraine has finally acquired the features of economically determined, integrated into strategically important, highly profitable sectors of the economy, especially the financial sector, where the amount of damage increases every year. According to foreign experts, the profits of financial fraudsters exceed the income from all economic offenses and take second place after the drug business. Crimes in the financial sphere differ from "traditional" ways of taking someone else's property. If in the days of the command-administrative system of management financial abuses were quite simple in their technology ("internal" thefts committed by appropriation, postscripts, etc. prevailed), today, with the complication of the mechanism of market economy, their schemes have changed dramatically. At the stages of preparation, commission and concealment, these acts contain signs of crimes against property (Articles 190, 191 of the Criminal Code of Ukraine), as well as a number of related acts under various sections of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine [4, pp. 5-6].

Modern practice of combating crime is impossible without the active use of economic knowledge. In the mechanism of detection and investigation of economic crimes there is a study of financial information that characterizes criminal activity. Thus, at the stage of crime detection, financial monitoring of dubious financial transactions is used, research (inspections, audits) of financial and economic activities

of economic entities are conducted. At the stage of crime investigation, the timely appointment and conduct of forensic accounting examinations, the involvement of a specialist economist in investigative actions, etc. is important. Financial investigations occupy a relevant niche in law enforcement and economic security [3, p.189].

Such scientists as O. Alekseev, V. Bilous, M. Boyko, M. Buchko, B. Volzhenkin, K. Gutsalova, O. Dementieva, and A. Dolgova devoted their works to the question of the essence and analysis of economic crimes and financial investigations at different times. , O. Kalman, V. Kovalenko, V. Korzh, S. Kravchuk, S. Kryakovtseva, B. Kuzmenko, O. Litvak, S. Mazur, A. Medvedev, M. Melnyk, I. Ozersky, P. Panchenko, V. Povovarov, V. Popovich, E. Sutherland, B. Svenson, E. Streltsov, O. Titarenko, A. Yakovlev. But despite the rather high level of intensity of use in the professional literature and in practice of the concept of "financial investigations", for domestic science today there is a lack of research not only in the application of this concept, its subject, subjects, methods and methodology, but also defining the essence of the category. All this negatively affects the state, quality and effectiveness of financial investigations of economic crimes in the country [1, p. 293].

In Ukraine, every year the criminal-shadow activity is gaining momentum and scale both at the level of private business structures and the state and its regions. The main reasons for this are:

– imperfection of the Ukrainian economy;

– high level of its monopolization;

– lack of civilized market relations and underdeveloped market infrastructure;

– corruption and the merging of crime and government;

– inefficiency of state control;

– imperfection of legal and information support of entrepreneurship;

– non-transparent movement of investments, capital, goods, labor, significant tax pressure with the simultaneous provision of numerous benefits to certain legal entities and individuals "on a bribe";

– excessive administrative interference in the activities of economic entities;

– the presence of a powerful anti-market military-industrial complex, fair competition;

– Ukraine's integration into the world community impoverishment of a large part of the population and discord in society.

Neutralization or complete elimination of negative factors that cause the emergence and reproduction of economic crimes requires reforming the current system of combating economic crimes in Ukraine and creating a new highly organized, transparent and effective system of bodies and methods of prevention, detection and

punishment of economic crimes. micro- and macro-levels. Such a system must be properly regulated by law, meet the European level and the needs of all actors in the national economy. This will ensure the purposeful and effective development of the country's economy [2, p. 25].

At the present stage of the organization of financial and economic relations, financial investigations can be conducted by both authorized public bodies and private organizations. That is, the subjects of financial investigations are both government officials and private sector entities, including consulting companies, forensic companies. In Ukraine today, four law enforcement agencies are investigating crimes against the interests of the state in the field of finance and related areas:

1. Tax police;
2. Department of Economic Protection of the National Police;
3. Department of Counterintelligence Protection of the State's Interests in the Sphere of Economic Security of the Security Service of Ukraine;
4. Investigative bodies of the prosecutor's office (which de jure lost these powers, but continue to perform investigative functions).

The activities of law enforcement agencies that fight economic crime are characterized by specific tasks, the implementation of which must comply with a certain administrative procedure to ensure comprehensiveness and objectivity in their conclusions and decisions [2, p. 24].

At the same time, it is determined that in countries such as the United States, Canada, and the United Kingdom, financial investigations are allocated to a separate area of knowledge and practice on the use of economic knowledge in combating crime, which has a financial component:

– economic crime;

– primarily corporate fraud (including misappropriation of assets, criminal bankruptcies and credit crimes) and tax crimes;

– criminal economy;

– organized criminal activity aimed at generating income from drug trafficking, arms, human trafficking, smuggling, pornography, prostitution control and illegal labor migration;

– organization and commission of serious and especially serious crimes against the life and health of citizens, the basic values of society and the state;

– primarily terrorism, extremist activities, the organization of armed groups, banditry and contract killings [1, p. 24].

As an example of foreign countries, we can consider the United States, where the activities of law enforcement agencies are as close as possible to the financial

sector. Thus, Department of the Treasury, in addition to the classic tasks for financial agencies, is endowed with the functions of combating financial crime and terrorist financing. In the structure of the US Treasury created Internal Revenue Service (IRS) with a network of units involved in the detection and investigation of financial crimes (IRS Criminal Investigation) and Office of Terrorism and Financial Intelligence (TFI). But in Britain and Italy, specialized law enforcement agencies have been set up to combat modern organized crime. An important role in the activities of the Italian Financial Police and the Organized Crime Control Service of the United Kingdom is played by the analysis of financial information, which is carried out both at the stage of detection and investigation of crimes [3, pp.191-192].

Summarizing the above, we can conclude that Ukraine has a reasonable need to modernize the system of combating economic crime at the level of individual businesses and the state as a whole by transforming the law enforcement system taking into account the experience of EU countries and current requirements.

References

1. Dolbneva D. V. The Peculiarities and Results of Conducting Financial Investigations of Economic Crimes on the Example of the Western Region. БізнесІнформ. 2019. No. 3. Pp. 292-3004;
2. Dolbneva D. V. Ways to transform the system of combating economic crimes in Ukraine, taking into account the experience of the European Union. Scientific Journal «ScienceRise». 2019. No. 2-3. Pp. 21-27;
3. Lepsky S. I. Foreign experience in the use of financial investigations in law enforcement. Law and society. 2014. No. 2. Pp. 189-194;
4. Chernyavsky S. S., Vasilchuk V. I. Determining the place and role of the Financial Investigation Service in Ukraine. Scientific Bulletin. 2016. No. 2. Pp. 5-15.

Savchenko A. P.,
Associate Professor of the
Department of Modern European Languages,
University of State Fiscal
Service of Ukraine
Sobolevska K. O.,
student of the ESI of Economics, Taxation and Customs
University of State Fiscal
Service of Ukraine
Irpin,Ukraine

THE REFORM OF THE DOMESTIC FINANCIAL SYSTEM

The development of society is accompanied by the need to improve the quality level of formation and implementation of the financial system. Assessment of the mechanism of financial regulation of socio-economic processes in Ukraine indicates the need to build a financial system, increase the efficiency of the formation and implementation of financial policies in relation to transformational economic processes.

The financial system is directly interconnected with the reproduction process, as it is through it that the process of production of gross domestic product is ensured, as well as the distribution and redistribution of its value. The functioning of the financial system, based on the circulation of financial resources, is aimed at creating favorable conditions for social production.

The functioning of the financial system is based on the cycle of financial resources. In each new cycle, they must grow, that is, the financial system should stimulate the attraction of all temporarily free funds and savings. It is the low level of household income that is one of the reasons for the insufficient development of the insurance and stock markets, which causes problems with the resource supply of the economy and impedes investment.

The financial system and finances are used as an indicator of the national economy, increasing the well-being of citizens, limiting negative moments in economic growth. With the help of the financial system the state collects and uses the means for keeping the apparatus and directs them to perform its functions [1].

There are three main hypotheses that explain the relationship between financial development and economic growth:

• the hypothesis of the active influence of financial institutions on the economy (the impact of the financial sector on the development of the real economy is explained by the fact that due to a more efficient transformation of savings into investments, financial markets and institutions create the preconditions for future economic growth);

• the passive behavior hypothesis of the financial sector (the financial system only caters to the emergence of the economy's need for intermediary services, so the level of financial development as a whole depends on changes occurring in the real sector);

• the "two-way causality" hypothesis (there is a mutual influence of the level of financial sector development and economic growth) [2].

The financial system promotes economic growth by channeling financial resources for their most productive use. A developed financial system can boost economic growth by increasing the speed of aggregate savings and the rate of investment growth, accelerating capital accumulation. Financial development also contributes to growth by increasing competition and stimulating innovation, which contribute to the development of dynamic efficiency and facilitate more efficient allocation of resources [2].

In the context of global globalization, the improvement of the national model of economic development, taking into account a set of institutional peculiarities, should be accompanied by the search for a balance between state and self-regulating mechanisms of regulation of economic dynamics, harmonization of the concept of fiscal policy with the principles of social protection and social security of the population [3].

Thus, in the context of strengthening the European integration processes, an important task is to reform the domestic financial system in =+8order to ensure macroeconomic stability and stimulate economic growth.

References

1. Mirgorodskaya S.O. Financial Systems of Foreign Countries: K .: Center for Educational Literature, 2008, 320 p.

2. Petrova T.S. Financial system as a component of socio-economic development of Ukraine, 2018

3. Chugunov I.Y., Pasichnyi M.D. Financial policy of Ukraine in the conditions of globalization of economy // Bulletin of KNTEU. 2016. № 5. P. 5–18

Панель 8

СОЦІО-ГУМАНІТАРНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ: ВІТЧИЗНЯНИЙ І СВІТОВИЙ ДОСВІД

Калениченко Р. А.,
професор кафедри психології та соціології,
Університет державної фіскальної служби України
Карпенко В. М., Богачук О. І.,
студенти ННІ ГН
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ЕКОНОМІЧНА ТЕМАТИКА В УКРАЇНСЬКОМУ РЕГІОНАЛЬНОМУ МЕДІАПРОСТОРІ

Важливою сферою життя людей є економіка, успішний розвиток якої становить запоруку могутності країни, добробуту її громадян і гарантію соціальної стабільності в суспільстві, а нестабільність, навпаки, призводить до її відставання в технологічному, науковому та суспільному аспектах.

Журналістикознавець В. Ворошилов називає економічну інформацію (ЕІ) діловою, а економічну журналістику ототожнює із діловою пресою та виокремлює такі її найважливіші функції: аналіз головних подій у країні та їхній вплив на ділове життя; інформування про міжнародні економічні новини; аналіз соціальних проблем, пов'язаних зі змінами у сфері економіки; розповсюдження ділового досвіду; розширення ділового кругозору; забезпечення аудиторії оперативною комерційною інформацією; аналіз впливу комерційної інформації на економіку; формування ідеології бізнесу [1]. Особливості економічної журналістики та ЕІ висвітлювали у своїх працях науковці Д. Шевчук [6] та Є. Ясин [7], а С. Щербина, Д. Боярчук, Б. Кушнірук на шпальтах українських центральних видань постійно знайомлять читачів з інформацією економічного характеру.

Сьогодні економічна інформація (її ще називають діловою, виробничою) як поняття, з одного боку, належить до категорії "інформація", а з іншого — тісно

пов'язана з економікою та управлінням національним господарством. Вона відображає суспільно-економічні відносини і процеси за допомогою цифр, фактів, відомостей та інших матеріалів; це також сукупність відомостей про відносини і процеси, пов'язані з виробництвом, розподілом, обміном та споживанням матеріальних і нематеріальних благ [2]. ЕІ виникає у процесі виробничо-господарської діяльності й використовується для управління під час здійснення усіх функцій управління, відображає стан виробничо-господарської та фінансової діяльності підприємства в числовому вигляді через систему натуральних та вартісних показників [4]. Найважливішими властивостями економічної інформації є достовірність і повнота, цінність, актуальність, ясність та зрозумілість. Серед вимог до неї виділяють такі: достовірність, своєчасність, значимість, надійність, документальність, порівнянність і постійність, суттєвість, комплексність, консервативність, багаторазове використання, повнота й точність, висока швидкість збирання, опрацювання та передавання [4].

Розглянемо економічну інформацію в контексті економічної журналістики, яка здійснює пошук, аналіз й подання інформації про економіку, що дає будь-якій людині змогу прийняти правильне рішення для захисту своїх матеріальних інтересів. Роль журналістів при цьому полягає в опрацюванні та поданні інформації для забезпечення ефективної взаємодії всіх учасників економічних процесів: держави, бізнесу (вітчизняного та іноземного) й населення. Для цього журналістам потрібно працювати в таких напрямах: – відбирати, опрацьовувати й подавати населенню ЕІ, що акумулюється у спеціалізованих економічних виданнях та різноманітних довідниках, а також надходить із джерел поза межами країни (світова економіка); – забезпечувати ефективний інформаційний обмін між населенням і бізнесом усіма можливими способами (новинна та аналітична журналістика, реклама); – подавати населенню інформацію економічного характеру, яка формується науково-дослідними інститутами стратегічного розвитку і прогнозування, консалтинговими групами, агентствами та експертами.

Проте економічну тематику як складову українських регіональних друкованих мас-медіа недостатньо вивчали журналістикознавці. Мета — проаналізувати інформацію економічного характеру, висвітлену в матеріалах Івано-Франківської обласної громадсько-політичної газети "Галичина".

Матеріалом для дослідження стали статті економічної тематики, опубліковані у ста сорока трьох випусках газети "Галичина" за 2010 рік (№ 3967—4162). Кожен поділений на певну кількість рубрик, серед яких постійними є такі: "Час галицький", "Факти і коментарі", "Постскриптум", "Телегаличина".

Часто повторюються ще й інші рубрики: "Наш час" (53 номери), "Суспільство" (50 номерів), "Читач" (34 номери), "Вітальня "Галичини" (28 номерів), "Культура" (24 номери), "Економіка" (23 номери), "Галицький кур'єр" (22 номери) та інші.

Найбільша кількість економічних публікацій міститься в рубриці "Факти і коментарі" (25,87%), трохи менше — "Час галицький" (24,88%), і лише 19,4% всіх економічних статей опубліковано в розділі "Економіка". Рубрики "Суспільство" й "Наш час" містять 6,97% та 5,97% економічних публікацій. Близько 5% з них розміщено на титульній сторінці, а в рубриках "У фокусі" та "Акценти" опубліковано відповідно 2,94% і 2,47% усіх економічних статей. Інші (6,5%) розміщені в різних тематичних рубриках цього видання.

Загальна кількість публікацій економічної тематики — 199 статей, авторами більшості є Микола Петричук (27,64%) та Ігор Лазоришин (20,6%), а також Василь Мороз, який написав більше 13,07% статей. Значну частину публікацій підготували такі журналісти: Іван Зеленюк (7,04%), Іван Гаврилович (4,52%), Василь Дорошенко (3,02%), Олесь Павленко (3%) та інші (21,11%).

Аналізуючи публікації з погляду їхнього ділення за розділами економіки, можна констатувати, що 52,76% з них — це статті з актуальних питань мікроекономіки, у 31,66% публікацій порушено проблеми макроекономічного рівня та 15,08% становить інформація з питань регіональної економіки (мезоекономіки).

Взявши за основу територіальну ознаку, всі економічні статті можна розділити на дві групи: ті, що висвітлюють питання економіки України загалом (26,96%), та присвячені регіональним економічним проблемам (73,04%).

Як бачимо, у статтях економічної тематики висвітлено лише деякі аспекти діяльності економічних суб'єктів первинної ланки.

Журналісти загалом пишуть про економіку, не намагаючись подати експертні оцінки і прогнози. Частка економічної інформації (загального характеру) на шпальтах громадсько-політичної газети "Галичина" є характерною для такого типу видань.

Список використаної літератури

1. Ворошилов В. В. Теория и практика массовой информации: учебник / В.В. Ворошилов. — СПб.: Из-во Михайлова В. А., 2006. — 496 с.

2. Інформаційні системи в менеджменті: навч. посіб. / С. В. Глівенко [та ін.]. — Суми : Унів. кн., 2005. — 407 с.

3. Корконосенко С. Г. Основы журналистики : учеб. для вузов / С.Г. Корконосенко. — М. : Аспект Пресс, 2002. — 287 с.

4. Римар Г. А. Інформаційні джерела контролю та аналізу витрат підприємства / Г. А. Римар // Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. — 2011. — Випуск 8, ч. 4.

5. Рогач І. Ф. Інформаційні системи у фінансово-кредитних установах : навч. посіб. / І. Ф. Рогач, М. А. Сендзюк, В. А. Антонюк. — К. : КНЕУ, 1999. — 216 с.

7. Шевчук Д. А. Экономическая журналистика: учеб.-практ. пособие / Д.А. Шевчук. — М.: ГроссМедиа, 2008. — 568 с.

8. Ясин Є. Г. Економічна інформація / Є. Г. Ясин. — Режим доступу: http://vseslova.com.ua/word/Економічна_інформація-124607u. — Назва з екрана.

Чорна О. В.,
доцент кафедри журналістики,
української словесності та культури,
Університет державної фіскальної
служби України
Богданова В. А.,
студент факультету підготовки,
перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції,
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Розвиток політичних та соціально-економічних процесів в Україні, необхідність виконання вимог міжнародних актів, до яких приєдналась наша держава, ставлять на порядок денний питання активізації національної політики у сфері екологічної безпеки. Важливо і те, що в сучасних умовах якість довкілля відіграє все більш вагому роль як фактор забезпечення конкурентоспроможності економіки України на світовому ринку. Специфіка сьогоднішньої ситуації полягає в тому, що накопичувані десятиліттями екологічні проблеми тепер треба вирішувати в зовсім інших політичних та економічних умовах. У зв’язку з цим надзвичайно актуальними є наукове обґрунтування стратегії екологічної політики, розробка теоретико-методичних основ формування регіональних

систем екологічної безпеки тощо. Значна екологічна диверсифікація території України, особливості соціально-економічних процесів у регіонах є далеко неоднорідними і актуалізують проблему регіонально диференційованих підходів до управління екологічною безпекою. В сучасних умовах, коли стала очевидною низька результативність уніфікованих механізмів регулювання стану довкілля, виникла об'єктивна необхідність здійснення ефективної екологічної політики на рівні регіону, яка вимагає відповідного теоретичного аналізу, осмислення її суті та змісту, оцінки сучасного стану, наукового обґрунтування шляхів її вдосконалення та механізмів реалізації.

За часи незалежності в Україні зроблені певні кроки щодо законодавчого, економічного, інституціонального, наукового забезпечення екологічної політики. Створено законодавчу базу у сфері охорони довкілля та раціонального природокористування, сформовано систему органів державного управління екологічною безпекою, запроваджено економічний механізм регулювання стану довкілля та використання природних ресурсів, відпрацьовано схему фінансування природоохоронної діяльності, розширюється та поглиблюється міжнародне співробітництво у сфері охорони природи.

Розробці проблематики, пов'язаної з формуванням екологічної політики, присвячено низку наукових праць відомих українських та зарубіжних вчених, зокрема М. Андрієнка, О. Балацького, М. Долішнього, О. Костильова, З. Мирзиханової, В. Міщенка та інших. Проблеми державного управління природоохоронної діяльності досліджуються багатьма вітчизняними науковцями, серед яких варто виділити А. Андрусевича, С. Лінника, М. Пилипчука, М. Хвесика та інших.

Проте, незважаючи на певний науковий рівень досліджень у сфері екологічної політики, їх регіональний аспект потребує суттєвого поглиблення та удосконалення. Варто зазначити, що дослідження проблем реалізації державної екологічної політики на регіональному рівні перебувають на етапі розвитку. Економічною наукою поки що не розроблена цілісна методична база формування програмного та інституціонального забезпечення екологічної політики на рівні регіону та не запроваджено в практику нових форм її активізації.

Багатогранність регіональних процесів зумовлює потребу цілеспрямованої діяльності державних та місцевих органів влади у всіх сферах соціально-економічного життя, у тому числі в екологічній. Відтак назріла об'єктивна необхідність у теоретичному обґрунтуванні фундаментальних основ формування та реалізації екологічної політики на рівні регіону.

Протягом останніх років термін “екологічна політика” досить міцно “вкорінився” в лексиконі науковців, політиків і практиків, витіснивши з його арсеналу такі поняття, як “охорона природи”, “охорона навколишнього середовища”, “природоохоронна діяльність” тощо. Але, як показує аналіз наукової літератури, різні автори по-різному тлумачать суть поняття “екологічна політика”. Серед різноманіття використовуваних термінів відзначимо лише деякі (Таблиця 1).

Еволюція наукових поглядів на сутність поняття «екологічної політики»

Науковці	*Основні теоретичні положення*
А. Ендрес	система заходів, спрямованих на забезпечення якості навколишнього середовища, відтворення природних ресурсів і створення відповідних екологічних умов для життя населення
Д. Маркович	свідома й підтримана діяльність, яка регулює відношення суспільства до природи з метою захисту і розвитку довкілля
В. Сахаєв, В. Шевчук	розробка пріоритетів на перспективу з урахуванням здоров’я населення і збільшення тривалості життя, відтворення рослинного і тваринного світу, збереження екологічного, генетичного і матеріального базису, природної, історичної спадщини і культури
О. Костильов	задекларовані цілі, пріоритети, принципи розвитку території, узгоджені з екологічними, економічними, соціальними процесами і спрямовані на забезпечення екологічної безпеки регіону
М. Реймерс	соціально-економічна політика, в тому числі міжнародна, побудована на розумінні виграшів і недоліків, пов’язаних з екологічним станом території країни та природних ресурсів, що знаходяться на цій території
Екологічний енциклопедичний словник	система заходів, пов’язаних з цілеспрямованим впливом суспільства на природу з метою попередження, мінімізації або ліквідації негативних для людини і природи наслідків такого впливу

Таблицю сформовано на основі джерел: [7; 2; 5; 1; 4; 6].

Принциповим недоліком наведених визначень, на нашу думку, є те, що в них система дій щодо забезпечення екологічної безпеки розглянута в абстрактному вигляді, ізольовано від розуміння політики як цілеспрямованої діяльності органів державної влади за допомогою методів, що забезпечують реалізацію суспільних інтересів.

Таким чином, екологічну політику можна представити, “як систему цілей і дій органів державної влади та управління, спрямованих на забезпечення екологічної безпеки держави і задоволення екологічних потреб населення” [3].

Особливість екологічної політики якраз і полягає у вмінні, з врахуванням реальних обставин, визначати тактичні і стратегічні орієнтири, пріоритетні напрями дій та у відповідності з об’єктивними можливостями обирати найбільш

ефективні засоби та методи реалізації практичних заходів у різних сферах суспільного життя для досягнення поставлених цілей. Звідси випливає висновок про існування двох основних моделей екологічної політики, які базуються на різних принципах її функціонування. Перша модель функціонує по принципу "реагуй і виправляй" і орієнтована на ліквідацію наслідків екологічних порушень. Саме така модель екологічної політики існує сьогодні в Україні. Безумовно, що найбільш ефективною є та екологічна політика, яка здійснюється по принципу "прогнозуй і попереджуй" і спрямована на поліпшення стану довкілля та попередження його забруднення.

Список використаних джерел

1. Костылев А.А. Особенности формирования экологической политики региона // Вестн. Тамбов. ун-та. Серия: Гуманитарные науки. Экономика. 2010. Вып. 1(81). С. 130–135.
2. Маркович Д.Ж. Социальная екологія / пер. с сербского. М.: Изд-во Рос. ун-та дружбы народов, 1997. 437 с.
3. Регіональна політика: методологія, методика, практика / НАН України. Ін-т регіональних досліджень НАН України; Редкол.: відп. ред. академік НАН України М.І. Долішній. Львів, 2001. 700 с.
4. Реймерс Н.Ф. Охрана природы и окружающей человека среды: Словарь-справочник. М.: Просвещение, 1992. 400 с.
5. Самойлова І.І., Самойлов О.О. Формування державного регуляторного механізму у сфері поводження з твердими побутовими відходами в Україні / Інвестиції: практика та досвід. №2. 2019. С. 145–148.
6. Экологический энциклопедический словарь / под ред. В.И. Данилова-Данильяна. М.: Ноосфера, 1999. 930 с.
7. Эндрес А. Экономика окружающей среды / пер. с нем. К.: Лыбидь, 1995. 168 с.

Паянок Т. М.,
к.е.н., доцент, завідувачка кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики, Університет державної фіскальної служби України
Борисюк С. В.,
студентка ННІ ОАА Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА ЯК ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Наявність тіньового сектору стає глобальною проблемою сучасності. В Україні вирішальну роль у його розвитку відіграли повільні темпи і непослідовність економічних перетворень, тому тіньова економіка виступає не стільки причиною, скільки наслідком деформації легальної економіки. Якщо ж проаналізувати практику країн світу, то можна зробити висновок, що тіньова економіка може бути присутньою і при умовах розвинених ринкових відносинах.

На сьогодні в літературі існує багато визначень тіньової економіки на наш погляд, найбільш прийнятним є систематизувати ряд визначень зазначеної категорії з врахування існуючої політико-економічної ситуації. Відповідно, тіньова економіка – це незаконна економічна діяльність суб'єктів господарювання, що характеризується уникненням оподаткування, переливання капіталу поза існуючою економічною системою країни, отриманням доходу з порушенням чинного законодавства.

Тіньова економіка вразила Україну від малого підприємництва до центральних органів влади. Прикладів може бути багато, назвемо декілька з них: шахрайство, хабарі, підпільне виробництво, незаконна діяльність тощо. Актуальність даної проблеми досліджували такі вітчизняні науковці, як: І. В. Шевчук, О. М. Подмазко, Т. В. Момот, О. М. Ващенко та ін.

Якщо ж аналізувати дану проблему в Україні, то можна виділити наступні чинники високого рівня тіньової економіки:

- високий рівень податкового навантаження на підприємство;
- корупція в органах державної влади та місцевого самоврядування;
- погані умови ведення бізнесу [1, с. 95].

Наслідками високого рівня тіньової економіки в Україні можуть будити наступні:

- скорочення інвестиційних ресурсів;
- втрата податкових надходжень;
- розповсюдження недовіри до влади;
- збільшення кількості економічних злочинів через неможливість вирішення трудового спору в суді у зв'язку з відсутністю правої основи вирішення трудових конфліктів [2, с. 136].

Для оцінки розміру тіньової економіки в Україні використаємо рис. 1.

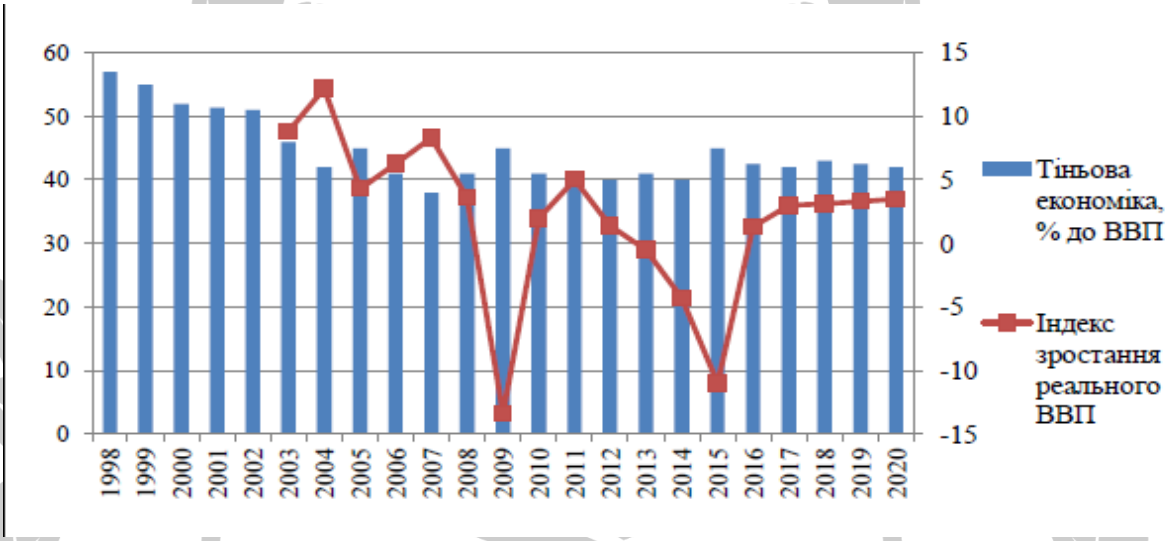

Рис. 1. Динаміка показників тіньової економіки в Україні з 1998 р. по 2020 р. [3].

Із рис. 1 можемо простежити загальну тенденцію зміни обсягів тінізації економіки порівняно з реальним валовим внутрішнім продуктом. Рівень тіньової економіки було взято як інтегрований показник, розрахований вченими-економістами Л. Медіною та Ф. Шнайдером, що оприлюднено на сайті МВФ (ВВП – як індекс зростання реального ВВП). Згідно з проведеним аналізом, простежуємо прямо пропорційну обернену залежність між індикаторами: протягом кризового періоду індекс зростання ВВП упав на 4,7 п. п. (із 8,3 до 3,6) у 2008 р. та на 17% (із 3,6 до -13,4) у 2009 р., що підкріплювалося зростанням частки тіньового сектору на 2 % і 4 % відповідно. Протягом 2010–2011 рр. спостерігалося зростання реального ВВП – -3 % і -2 % від тіньового сектору відповідно. Сумарно з 2011 по 2015 р. рівень тіньової економіки збільшився на 6% і становив 45 % ВВП країни, що у гривневому еквіваленті становило 1,1 трлн., що майже вдвічі більше доходної частини держбюджету, до якого із цієї суми не сплачено жодного податку. Через настільки високий рівень

неофіціальної частини ВВП держбюджет утрачає мільярди доларів, які так потрібні Україні в ситуації, що склалася сьогодні.

Слід зазначити, що високий рівень тіньової економіки та суттєві обсяги податкових утрат унаслідок її функціонування зменшують фінансові можливості держави та провокують бюджетний дефіцит, який сягає свого критичного рівня вже багато років поспіль.

Як бачимо на рис. 1 у 2018 р. рівень тіньової економіки склав поверх 3 % від обсягу офіційного ВВП. Це чи не найнижчій показник за останні 10 років. Україна реформує свою економіку в напрямку наближення до європейських стандартів. Україна увійшла до трійки країн із найбільшим обсягом тіньової економіки, який станом на 2017 рік становить 46 % від ВВП або 1,1 трлн грн, цей показник можна назвати реальною загрозою економічній безпеці України. У Нігерії цей показник становить 48 % ВВП, на першому місці – Азербайджан, 67% ВВП. Про це свідчить дослідження міжнародної Асоціації дипломованих сертифікованих бухгалтерів (ACCA), присвячене оцінці і прогнозу розвитку глобальної тіньової економіки.

Виходячи з даних, наведених вище, можна зробити висновок, що рівень корупції в Україні знаходиться на дуже високому рівні, що не є прийнятним навіть для країн Європи з низькими доходами. Зменшення корупції може виступити індикатором у сприянні прискоренню економічної конвергенції України до Європейського Союзу. Щоб зменшити обсяг тіньової економіки, Україна вже почала проводити деякі реформи детінізації, але для кращого результату детінізація економіки вимагає злагодженої дії всіх гілок влади: законодавчої, судової та виконавчої. Також задля усунення корупції та бюрократії повинні бути реальні дії, які спрямовуватимуться на вдосконалення законодавства.

Список використаних джерел

1. Варналій З.С., Гончарук А.Я., Жаліло Я.А. та ін. Тіньова економіка: сутність, особливості та шляхи легалізації; за ред. З.С. Варналія. К.: НІСД, 2013. 424 с.

2. Мазур І. Детінізація економіки України: теорія та практика. К., 2012. 239 с.

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua.

Христокін Г. В.,
д.ф.н, професор,
Університет державної фіскальної служби України
Бурдега К. О.,
аспірантка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ГОСПОДАРСТВО ЯК ПРЕДМЕТ ФІЛОСОФСЬКОГО АНАЛІЗУ

Феномен «господарство» спонукає, як до наукового, так і філософського осмислення. Відмінність між філософією й наукою полягає не лише в їх об'єкті, а й у способі його дослідження. Сучасні проблеми розвитку економіки – це питання парадигмальні, пов'язані з оновленням основних принципів самого економічного знання, а тому можуть розглядатися як економічною наукою, так і філософією господарства. На відміну від науки, філософія, спираючись на знання здобуті наукою, скеровує процес розуміння світу на отримання цілісної «картини світу» на «життєвий економічний світ людини».

Філософія господарства, так само, як інші галузі практичної філософії, спрямована на осмислення людської практики й опанування її. Тому найголовнішим її предметом є дії людей. Філософія господарства - царина загального світоглядного знання, що стосується господарства; спеціалізована філософія, звернена до господарства. Філософський інтерес до господарства – не простий дослідницький інтерес до маловивченої сфери реальності; такий інтерес з'являється як відповідь на драму взагалі людського пізнання, на кризу наукового пізнання, на нерозв'язність глобальних економічних проблем в межах економічної науки. Філософія господарства є спробою відповісти на такі питання, на які наука у цілому, й економічна зокрема, відповісти не можуть. І серед цих питань – цілі, цінності й наслідки господарської діяльності. Адже господарство - важливий, ємкісний за змістом, феномен. У ньому можна почути далеко не одне лише виробництво й споживання благ, їхній розподіл й оцінку, а дещо більш значиме. Слід звернути увагу на те, що філософія господарства не дає практичних порад, а продукує світогляд, й тим самим формує людину, яка господарює. Філософія господарства є світоглядним знанням, цінність якого полягає в осмисленні аксіологічних, антропологічних та онтологічних засад економічного життя. Отже, філософсько-господарське знання - світоглядне,

узагальнююче, а не функціональне, не технологічне знання. «В ньому відбувається напружений діалог філософії з економічною та іншими науками» [5].

Проблематика філософії господарства вийшла з філософії, одержавши у XVIII– XIX ст. наукову інтерпретацію - початково й переважно у формі політичної економії. Однак вузькість і недостатність політичної економії, як і теоретичних напрямків, дотичних до неї, спонукали до зворотного звернення до філософії, звідки на початку XX ст. оформилась особлива галузь знання - філософія господарства.

Важливим етапом у розвитку філософського осмислення феномену господарства є розроблена в марксизмі теорія матеріалістичного розуміння історії, в межах якої поняття виробництва набуло філософського змісту. К. Маркс розглядав виробництво як систему суспільного виробництва життя, яка спричинює формування історичних типів суспільства, суспільно-економічних формацій з певним способом виробництва як їх основою. Маркс визначає виробничі відносини як такі, що в них люди вступають у «суспільне виробництво свого життя» [1, с. 6]. Саме К. Маркс став першим філософом господарства, який зосереджував увагу на способі виробництва як системі соціально-економічних (або виробничих) відносин [1]. Ідея розгляду світу крізь призму господарства набула подальшого розвитку наприкінці XIX - у першій половині XX ст. у працях таких мислителів, як С. Булгаков, М. Вебер, В. Зомбарт, Г. Шмолер і Г. Зімель. Вони розглядали господарство як утворення, де разом з економічною складовою діє чимало інших чинників — метафізичні, психологічних, соціальних, ціннісних, інституційних. «Особливе місце посідав аналіз так званого «духу господарства» (капіталізму) як сукупності душевних властивостей і функцій, що обумовлюють господарювання» [4].

Важливим досягненням сучасної філософії господарства є зростання ролі людського фактору в економіці, дослідження значимості людського, соціально-культурного, символічного капіталів як під кутом зору економічної ефективності, так і з огляду на появу нових форм соціальної диференціації та соціальної нерівності. Сутністю людського капіталу є інвестиції в людські ресурси задля підвищення їхньої продуктивності. Центральне місце в теорії людського капіталу належить поняттю «внутрішніх норм віддачі». Вони будуються за аналогією з нормами прибутку на капітал і дають змогу оцінювати ефективність інвестицій, насамперед в освіту та професійне навчання. «Отже, соціальний простір є багатовимірним, а соціальне становище індивіда становить

сукупність зв'язків індивіда з усіма групами населення й окремими членами їх, сукупність його статусів» [3].

Для уточнення механізму функціювання соціального простору важливе значення має соціальна мобільність, поняття яке запровадив до наукового обігу П. Сорокін. Він визначав соціальну мобільність як зміну соціального статусу індивідів та соціальних груп і розрізняв горизонтальну (перехід індивіда з однієї соціальної групи в іншу без підвищення або зниження соціального статусу) і вертикальну мобільність, що передбачає перехід в іншу соціальну групу, пов'язаний зі зміною (соціальним підвищенням чи соціальним зниженням) статусу. Інтенсивність соціальної мобільності залежить від рівня відкритості суспільства. «Чим більш відкритим є суспільство, тим ліпше реалізується в ньому вертикальна соціальна мобільність» [4].

Отже, становище сучасної людини значною мірою зумовлене її перебуванням на перетині різних, інколи навіть антагоністичних, епох, світоглядів, цивілізацій, що є наслідком розгортання глобалізаційних процесів. У таких умовах надзвичайно загострюється й актуалізується проблема співвідношення загальнозначимих, універсальних цінностей і узвичаєних культурнотрадиційних засад самоідентичності.

Список використаних джерел

1. Економічна спадщина К. Маркса: погляд через призму століть [Електронний ресурс]: Зб. матеріалів Всеукр. Круглого столу ; 25 квітня 2018 року. – К.: КНЕУ, 2018. – 232 с

2. Сорокин, Питирим Александрович / Сапов В. В. // Сен-Жерменский мир 1679 — Социальное обеспечение [Электронный ресурс]. — 2015. — С. 715—716.

3. Калиновський Ю. Ю., Жданенко С. Б. Роль правової культури субсидіарності у розвитку місцевого самоврядування в Україні. Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. Зб. наук. пр. 2012. Вип. 1. С. 33–41.

4. Макеєва О. М. Правова культура як чинник розвитку правової системи. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2016. №4. С. 48–53

5. Юськів Н. В. Правові проблеми державотворення у сучасних українських трансформаційних реаліях. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. 2014. № 801. С. 86–91.

Пєтухова І. О.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри психології та соціології,
Університет державної фіскальної
служби України
Василинчук Ю. О.,
студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України,
м. Ірпінь, Україна

ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Донедавна поняття «емоції» та «інтелект» у межах одного поняття не зустрічалися, вони, швидше, протиставлялися одне одному. Традиційно вважалося, що емоції заважають прийняттю «раціональних», «розумних» рішень. Тільки починаючи з 20-х рр. XX століття соціальні психологи по-іншому поглянули на поняття «емоції», «інтелект» і припустилися, що в ході еволюції саме емоції допомогли людині пристосуватися до мінливих умов оточуючого середовища, обставин, були напряму пов'язані із виживанням людини в різних, часто стресових умовах і сформулювалися у понятті «емоційний інтелект» (EQ) [1].

Дослідженням емоційного інтелекту займалися зарубіжні: Д. Гоулман [3], Р. Бар-Он, Х. Вайсбах і У. Дакс, Дж. Майєр, П. Селовей, Д. Карузо [9], Д.Люсін [4] та вітчизняні: Г. Березюк [2], Е. Носенко) [5] дослідники. Серед останніх, у вітчизняній психологічній науці, з'явилися дослідження з проблематики концептуалізації, функцій EQ як детермінант внутрішньої свободи особистості.

Емоційний інтелект – це інтелектуальна здатність до розуміння емоцій та почуттів (власних та інших), уміння будувати взаємовідносини на основі довіри і співпереживання.

Американські дослідники Дж. Мейер та П. Селоувей у 1990 році вперше описали досліджуване поняття і виокремили чотири складові емоційного інтелекту: 1) оцінка і вираження емоцій, 2) знання про емоції, 3) здатність керувати емоціями; 4) здатність приймати раціональні рішення [9]. Розглянемо дані компоненти більш докладно.

Перший компонент – оцінка і вираження емоцій – діагностує якість міжособистісної взаємодії: розвинений емоційний інтелект дозволяє більш точно

оцінити емоції інших людей і вибудовувати взаємодію з позиції розуміння їх емоційного стану. Зворотна сторона медалі – потреба точно виражати власні емоції. Демонструвати емоції так, аби вони «зчитувалися» іншою людиною однозначно.

Друга складова емоційного інтелекту – емоційна компетеність: що саме спричиняє утворення тих чи інших емоцій. Нагадаємо, що одні й ті самі дії і слова в різних етнічних групах можуть викликати абсолютно різні емоції.

Третя складова – здатність керувати емоціями: ідеться про ефективне управління емоційним станом відповідно до ситуації, наприклад, здатність стримати емоцію, врегулювати власний емоційний стан (обрати оптимальну копінг-стратегію).

Четверта складова емоційного інтелекту стосується поведінки і виявляється у ході спілкування. До прикладу, ми побачили певну емоцію і правильно її визначили. Розуміння емоції допомогло вирішити і обрати оптимальну модель поведінки, оскільки емоції – це така ж інформація, як вчинки, слова і жести. Цю інформацію ми використали, аби обґрунтувати певні дії.

До біологічних передумов емоційного інтелекту сучасні дослідники відносять: рівень емоційного інтелекту батьків, переважно правопівкульний тип мислення, певні властивості темпераменту. Відповідно до теорії Д.Гоулмана, високий емоційний інтелект корелюється із кар'єрним ростом і матеріальними статками батьків [3].

Достеменно відомо, що права півкуля відповідає за творчість, уяву, цілісне сприйняття (сприйняття образів), інтуїцію (на противагу функціям й компетенціям лівої півкулі), просторове співвідношення. Експериментально доведено, що люди з розвиненою правою півкулею краще розпізнають емоції оточуючих, більш уважні до «мовної» вокалізації партнера по взаємодії. Тож домінування правої півкулі виступає як певна передумова підвищеної емоційної сприйнятливості, що характеризує успішність адаптації емоційного стану до зовнішніх умов [7].

Екстравертована особистість значно більше спрямована на зовнішній світ, ніж на себе, що стає передумовою того, що вона потенційно здатна до формування адекватної емоційної відповіді на дії й почуття інших людей. Тоді як інтроверти у більшій мірі зорієнтовані на розуміння власних емоцій, що допомагає їм у правильному інтерпретуванні реакцій, почуттів інших.

Людям із високим рівнем емоційного інтелекту притаманні наступні особливості: гнучкість (вони не бояться змін, усвідомлюють їх як частину життя); адекватна самооцінка (вони легко можуть назвати власні сильні сторони

та зони найближчого розвитку, тому чітко знають, над чим варто працювати, що і як удосконалювати); емпатія як здатність розуміти почуття інших та відповідно реагувати на них; відкритість до нового; цілісність, що проявляється у здатності знаходити баланс у професійному та особистому житті [8].

Оскільки біологічна теорія емоційного інтелекту експериментально не знайшла повного підтвердження у організованому нами дослідженні здобувачів вищої освіти, у якому взяло участь 120 респондентів 1-4 курсів УДФСУ, ми припускаємо, що емоційний інтелект може бути розвинений і у такому вигляді стане запорукою успішної соціалізації та професійного зростання. Для цього нами розроблено покрокову інструкцію розвитку емоційного інтелекту.

Крок перший – розвивайте власну емоційну компетентість. Деніел Гоулман, автор книги «Емоційний інтелект. Чому він може бути важливішим, ніж IQ», стверджує, що у нас два розуми: один думає, а інший – відчуває [3]. Аби розвинути ту частину мозку, яка відповідає за почуття, варто чітко розпізнавати і називати власні емоції, розширювати словник емоційних термінів, адже достеменно відомо, що існує понад сотня емоцій. Зробивши перший крок, важливо визначити тригери, які запускають кожне із емоційних переживань.

Крок другий – якщо ви не впевнені, чи правильно розумієте інших, питайте прямо: «Мені здається, що Ви збентежені. Це так?». Це допоможе розуміти емоційний стан партнера по взаємодії, створить атмосферу довіри і налаштує на подальшу оптимальну співпрацю.

Крок третій – керуйте власними емоціями. Це велика частина успіху. Лідер не йде за течією або енергією групи. Лідер «задає» атмосферу. Але перш ніж визначати настрій усієї групи, навчіться формувати власний внутрішній настрій. Пам’ятайте, що керувати емоціями не означає їх уникати, ігнорувати; керувати – це усвідомлювати і давати їм оптимальний вихід. Вітчизняна дослідниця І. Пєтухова зазначає, що для того, аби самостійно зменшити рівень емоційної напруги, доречно застосовувати дихальні (Дихання «За квадратом», «Вісімка») і тілесні практики (медитація, кінезітерапія, метод «Ключ» Х. Алієва, техніки П. Левіна) [6].

На нашу думку, розвинений емоційний інтелект сприяє гармонізації міжособистісних стосунків, оскільки обізнаність стосовно власних емоцій, здатність керувати ними сприяє зниженню емоційної напруги в нас самих і суспільстві в цілому.

Список використаних джерел

1. Алешина А. Эмоциональный интеллект / Алешина А., Шабанов С., Москва: Манн-Иванов-Фербер, 2014

2. Березюк Г. Емоційний інтелект як детермінанта внутрішньої свободи особистості / Г. Березюк. – Психологічні студії Львівського ун-ту. – 2008.

3. Гоулман Д. Эмоциональный интеллект / Д. Гоулман. – М. : АСТ, 2008.

4. Люсин Д. Современные представления об эмоциональном интеллекте / Д.Люсин // Социальный интеллект. Теория, измерения, исследования / Под ред. Д. В. Люсина, Д. В. Ушакова. – М. : Институт психологии РАН, 2004. – С. 29–36.

5. Носенко Е.Л. Емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції / Носенко Е.Л., Коврига Н.В.. – К.: Вища школа, 2003. – 125 с.

6. Пєтухова І. О. Технології психологічної допомоги особистості із фоновою тривогою / І. О. Пєтухова // Особистість у кризових умовах та критичних ситуаціях життя : матер. IV Міжн. наук.-практ. конф., м. Суми, 22-23 лютого 2018 р. / Мін-во освіти і науки України, Ін-т психології ім. І. Г. Костюка НАПН України, Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка [та ін.]. – Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018. – С. 288–289.

7. Полетаева Е. Эмоциональный интеллект – «нематериальный актив» / Е.Полетаева, 2009

8. Стивен Дж. Стейн. Преимущества EQ / Стивен Дж. Стейн, М .: Баланс Бизнес Букс, 2005. – 384 с.

9. Mayer, J. D. Emotional Intelligence As a Standard Intelligence / Mayer, J. D., Salovey, P., Caruso, D. R., & Sitarenios, G., 2001

Калита О. П.,
к. пед.н, доцент, доцент кафедри журналістики, української словесності та культури, Університету державної фіскальної служби України
Воронко Л. М.,
студент ННІ ГН Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗОНАХ БОЙОВИХ ДІЙ

У країнах, які потерпають від конфліктів та серйозної незахищеності людини, як зараз Україна, засоби масової інформації відіграють важливу роль активного захисника прав людини та демократизації, а також медіатора для деескалації і врегулювання конфліктів шляхом збирання та поширення неупередженої інформації. Традиційна роль «гарної» роботи журналіста полягає в наданні громадськості можливості приймати усвідомлені рішення.

Проте навіть у кращі часи гарна журналістика є складною роботою. У суспільстві, якому загрожує збройний конфлікт, журналісти стикаються з набагато більшими труднощами. Вони працюють у атмосфері страху і погроз, а також в умовах, коли конфронтуючі сторони постійно прагнуть встановити контроль над ЗМІ. Однак саме при висвітленні конфліктів гарна журналістика має ключове значення. У конфліктних ситуаціях роль засобів масової інформації має вирішальне значення для надання громадськості повної, правдивої та неупередженої інформації. Теоретичною основою дослідження стали наукові праці І. М. Дзялошинського, В. С. Абрамова, Ю. М. Полякова, А. М. Єлфімової, що висвітлюють правові акти та головні аспекти роботи журналістів в зонах терористичних дій.

Права і обов'язки журналістів у зоні збройного конфлікту визначає міжнародне гуманітарне право (МГП) (або міжнародне право збройних конфліктів), більшість норм якого визнані всіма державами світу. Ключовими документами є Гаазькі конвенції і декларації 1899 і 1907 років (так зване Гаазьке право), Женевські конвенції про захист жертв війни 1949 року і Додаткові протоколи до них 1977 року (Женевське право), резолюції Генеральної Асамблеї ООН[4]. Права журналістів у зоні збройного конфлікту безпосередньо закріплені

у Конвенції про закони і звичаї суходільної війни (1907 р.), Конвенції про поводження з військовополоненими (1949 р.) і у I Додатковому протоколі до Женевських конвенцій щодо захисту жертв міжнародних збройних конфліктів[5,6].

У зоні збройного конфлікту можуть працювати такі категорії журналістів: військові кореспонденти; журналісти, які перебувають у небезпечних професійних відрядженнях до зон збройного конфлікту; журналісти, відряджені до військової частин. Вони знаходяться під захистом міжнародного гуманітарного права.

Висвітлення терористичних актів, бойових дій безпосередньо пов'язані із зображенням кадрів насильства та жорстокості, тісною взаємодією з правоохоронними органами та органами державної влади, передачею та цитуванням вимог та цілей сторін конфлікту тощо. Це накладає на журналіста додаткові обмеження та вимоги. Тут варто навести думку професора Ігоря Михайлина про те, що журналіст у своїй діяльності часто виступає у ролі психолога, педагога, лікаря .Головний принцип лікарів – «Не нашкодь» – під час роботи журналіста в зоні бойових дій, і там, де є високою активність терористичних угруповань, набуває особливої актуальності для працівників ЗМІ. Адже в цих умовах журналіст може завдати шкоди своїй аудиторії, правоохоронним органам, які виконують покладені на них законом функції, та державі, громадянином якої він є [1, 6-7].

Особливістю роботи в зоні військових конфліктів є питання акредитації. Для того, щоб отримати дозвіл на роботу на зонах терористичних дій , які підконтрольні українським військовим, потрібно пройти трискладову процедуру: 1) акредитація в Службі безпеки України; 2) оформлення прес-карти в прес-центрі Об'єднаних сил; 3) отримання прес-карти.

Висвітлення воєнних дій – одне з найскладніших завдань для будь-якої журналістської організації або журналіста, і не тільки через небезпеку для здоров'я і життя репортера. Дуже складно оцінювати й зважувати уривчасту та суперечливу інформацію, з'ясовувати, що саме відбувається, і подати об'єктивну картину подій, особливо якщо мова йде про рідну країну самого репортера. Основним ресурсом для тих, хто готується до небезпечного відрядження або передбачає своє перебування в нештатних ситуаціях, був і залишається досвід попередників. Поведінка кожного кореспондента в гарячій точці – справа не тільки його особистої безпеки, але і безпеки колег, на яких може позначитися його нерозважливість або прагнення продемонструвати свої переваги. Важливо знати, як правильно поводитися і як виконувати завдання в таких умовах [2].

Варто зазначити, що під час роботи журналіст повинен користуватися такими принципами:

1. Журналісту в зоні конфлікту потрібно постійно бути напоготові, не можна розслаблятися ні на хвилину, навіть коли все начебто тихо, коли навколо дружелюбні, приємні люди.

2. Особисті зв'язки відіграють найголовнішу роль для добування інформації й забезпечення нормальних умов роботи журналіста. Налагоджені відносини з військовими на блокпосту можуть принести більше практичної користі, ніж офіційний документ з підписом міністра. Тому при будь-якому зручному випадку необхідно налагоджувати контакти з людьми.

3. Якщо припинив лякатися куль, розривів тощо, потрібно терміново виїхати із зони бойових дій хоча б на два тижні, щоб знову "навчитися боятися". Тому що страх нерідко допомагає вижити.

4. Життя людини дорожче, ніж найвидатніший репортаж чи іншої журналістський матеріал. Тому не потрібно ризикувати життям інших людей (так, напевно, і власним теж) заради отримання "сенсаційної" інформації (а саме слово "сенсація" краще навіть не вживати в присутності військових).

5. Перше, що необхідно зробити після прибуття на місце, – це акредитуватися при відповідній структурі (або це штаб, або спеціальна служба по роботі з журналістами), і отримати акредитаційну картку. Інакше в журналіста не буде реальної можливості працювати в зоні збройного конфлікту. Потрібно познайомитися з військовою владою та з місцевою цивільною адміністрацією. Треба пам'ятати, що акредитаційний орган відповідає за безпеку журналіста й зобов'язаний забезпечувати її, доки журналіст виконує правила акредитації.

Наприклад, І. Куляс обґрунтовує необхідність зважати на певні особливості при застосуванні стандартів. Рекомендації, обговорені під час міжнародної конференції «Стандарти журналістської діяльності під час конфлікту», яка відбулася 18 листопада 2014 р., стали основою для формування професійної позиції щодо дражливих питань особливостей застосування стандарту оперативності (ведення прямих репортажів із зони бойових дій і з окупованих територій, визначення точної дати події), особливостей застосування стандартів точності й достовірності (розповідь про події, що відбулися в недоступних для журналістів місцях, передача інформації від офіційних структур, використання чужого фото- і відеоматеріалу, відеоархіву при ілюстрації розповіді, поширення інформації про загиблих, поранених, зниклих безвісти, заручників, забезпечення анонімності учасників та очевидців подій у зоні конфлікту тощо), особливостей застосування стандарту повноти подання

інформації (оприлюднення даних про переміщення та місця дислокації військ чи окремих підрозділів, точні дані про кількість військових на різних ділянках бойових дій тощо), особливостей застосування стандарту збалансованості подання інформації (слово представникам і ватажкам терористів та окупантів, а також їх симпатиків у матеріалах новин може надаватися лише для озвучення фактичних даних), особливостей застосування стандарту відокремлення фактів від думок (які полягають, насамперед, у доборі нейтральної лексики для подання матеріалу) [3].

Отже, робота у зоні бойових дій ставить перед українськими масмедіа чимало викликів та вимагає принципово іншого підходу до розуміння певних аспектів журналістської творчості (питання самоцензури, взаємодії з військовими та представниками МВС, СБУ тощо). Журналісти, що регулярно висвітлюють події на Сході України, повинні враховувати і обов'язково дотримуватись принципів якісної та соціально відповідальної журналістики, а також уникати підміни понять. Це і є одним з найголовніших завдань працівника ЗМІ, і не тільки у зоні військового конфлікту.

Список використаних джерел

1. Михайлин І. Л. Основи журналістики. Підручник. 5-те вид. перероб. та доп./ І. Л. Михайлин. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 496 с.
2. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації. URL: https://www.osce.org/uk/ukraine/254531?download=true.
3. Куляс І. Стандарти і етика журналістики в умовах неоголошеної війни. URL: http://old.mediasapiens.ua/ material/35866.
4. 4.Звичаєве міжнародне гуманітарне право. Норми. URL:https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/ukr-irrc_857_henckaerts.pdf.
5. IV Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі.URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_222.
6. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_199.

Весельська Л. А.,
к. н. держ. управління,
заступник директора ННІ гуманітарних наук,
Університет державної фіскальної
служби України
Гармаш О.,
студент ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ У ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Відповідно до сьогоднішніх тенденцій стрімкого розвитку створення нових підходів щодо виявлення та розкриття економічних злочинів, сучасна практика неможлива без належних економічних знань, зокрема в галузі кримінального права, міжнародного в тому числі. Тому, для більш ефективної протидії фінансовим злочинам необхідно звернути увагу саме на зарубіжний досвід використання фінансових розслідувань у правоохоронній діяльності.

У Сполучених Штатах Америки діяльність правоохоронних органів є дуже наближеною до економічної сфери та захисту фінансових інтересів громадян. Наприклад , Department of the Treasury (Міністерство фінансів Сполучених Штатів Америки) поряд зі стандартними для фінансових органів завданнями наділене спеціальми функціями по боротьбі з фінансовими злочинами та фінансуванням терироористичної діяльності . Також, в структурі Міністерства фінансів США були створені такі спеціальні органи для протидії фінансових злочинів, як: Служба внутрішніх доходів (Internal Revenue Service, IRS) з відповідною мережею підрозділів, що займаються виявленням та розслідуванням фінансових злочинів (IRS Criminal Investigation) та Служба по боротьбі з тероризмом і фінансової розвідки (Office of Terrorism and Financial Intelligence). [1]

Аналізуючи систему протидії кримінальним злочинам в сфері економіки, правоохоронна структура США вбирає в себе не лише стандартні механізми викриття злочинів, а й також, спеціальні органи, що проводять фінансовий моніторинг та фінансову розвідку.

Наступною країною-зразком є Італія. Вже досить давно в цій країні функціонує Фінансова гвардія Італії. Даний правоохоронний орган

підпорядкований Міністерству економіки та фінансів. Окрім здійснення функції забезпечення громадської безпеки, разом з іншими поліцейськими утвореннями, він володіє спеціальними повноваженнями податкової поліції, до яких можна віднести: попередження і припинення валютних, фінансових та податкових злочинів, здійснення фінансового контролю. Фінансова гвардія входить до складу італійських збройних сил, виступаючи їх доповненням та її військовою структурою. Даний виконує в один і той же час функції податкової поліції, зокрема податкової інспекції, митних та прикордонних органів. Під час розкриття злочину вона проводить відповідне розслідування та його інформативна база передаються до прокуратури. Порушення в сфері податкових правовідносин, які не потрапляють під ряд злочинів, передаються у так звану податкову службу, а вона відповідно застосовує адміністративні стягнення, наприклад, штрафи. Дана правоохоронна італійська модель присутня також в Ісландії, Греції та Туреччині. [2]

Отже, звідси ми можемо встановити, що так само як в Сполучених Штатах Америки, Італія має відповідні фінансові структури з протидії злочинам в сфері податкових та фінансових правовідносин. Фінансова гвардія Італії виступає одним із складових спеціалізованих органів.

Створення додаткових допоміжних органів в сфері фінансових розслідувань, дозволяє чітко виокремлювати повноваження інших органів. На мою думку, необхідне створення чіткої класифікації правоохоронних структур та їх розподілення за галузями для більшої ефективності роботи інших органів державної влади з протидії кримінальним злочинам.

На думку Нечая. В. В. , ефективність системи виявлення та протидії податкових злочинів полягає саме у взаємодії так званих двох інформаційних систем:

– перша інформаційна система – це система реєстрації й обліку інформації про платника податків , яка забезпечує автоматичне накопичення інформації про фізичних і юридичних осіб, де також фіксуються їх адреси. Первинний збір інформації здійснюється місцевими відділами Генеральної дирекції податків (DGI), що дозволяє спростити процедуру оподаткування й отримати необхідну інформацію у разі перевірки платників податків;

– важливим елементом інформаційного забезпечення податкових органів Франції є друга система обліку й обробки банківських рахунків, що має назву FICOBA. Дані постійно надходять від податкових агентів, а абонентами системи виступають митниця, юридична поліція, суди, прокуратура. [3]

На нашу думку, додатковим обов'язковим аспектом ефективної реалізації протидії податковим злочинам є відповідність національного законодавства в сфері податкових правовідносин, а також чітке закріплення повноважень правоохоронних органів, задля уникнення недоліків в аспекті фінансових розслідувань.

Іншим важливим чинником є відповідність національного законодавства міжнародним стандартам, таким як : Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності; Конвенція про кримінальну відповідальність за корупцію, Конвенція про цивільно-правову відповідальність за корупцію, Резолюція Генеральної Асамблеї (1996) «Боротьба з корупцією»; Міжнародний кодекс поведінки посадових осіб; Декларацію ООН про боротьбу з корупцією і хабарництвом у міжнародних комерційних операціях (1996). [4]

Віповідно до вищезазначеного, ми можемо зробити висновок, що такі країни як Італія та США є гарним зразком протидії податковим та фінансовим злочинам вцілому. Ефективність розкриття злочинів проявляється у створенні спеціальних відомств та чіткому розподіленні повноважень між правоохоронними органами. Не менш важливим постає питання створення чіткої системи інформаційного забезпечення податкових структур.

Список використаних джерел

1. Зарубіжний досвід використання фінансових розслідувань у правоохоронній діяльності / С. І. Лепський // Право і суспільство. – 2014. – № 2. – С. 189-194.

2. Жердєв, Олександр, and Тетяна Міхайліна. "ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ. «Економіко-правова парадигма розвитку сучасного суспільства». [Електронний ресупс]. – Режим доступу: https://studlib.org.ua/index.php/eprs/article/download/214/207

3. Нечай В.В. ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН У ВИКОРИСТАННІ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ПОДАТКОВИХ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМ ГРУПАМИ. // Нечай В.В. // Право і суспільство. – 2018. – № 4. Режим доступу: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2018/4_2018/part_2/45.pdf

4. Коновалов Л. С. Реалізація механізму державного аудиту ефективності публічних коштів у розвинених країнах світу // Теорія та практика державного управління. – 2014. – №4. – С. 398-406.

Малинський І. Й.,
професор, директор ННІ СФБПР,
Університет державної фіскальної
служби України
Гринишин М. І.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПАУЕРЛІФТИНГ ЯК СПОСІБ ТРЕНУВАННЯ М'ЯЗІВ СТУДЕНТАМ-ХОРТИНГІСТАМ

Пауерліфтинг – це своєрідний вид спорту, який сприяє розвитку сили, тобто спортсмен долає вагу максимально важкого ускладнення. Пауерліфтинг зародився із вправ, які застосовували для збільшення сили у важкій атлетиці та використовується під час тренувань м'язів у студентів-хортингістів. Колись у пауерліфтинг входили вправи: стоячи, згинання рук тримаючи штангу, жим через голову тощо. Ці завдання стали популярними ще в 40-50-х роках минулого століття в Європі. Але вже до середини 60-х р. були встановлені основні правила змагань, а значна кількість країн почали проводити національні турніри. Так, у 1972 р було засновано Міжнародну Федерацію пауерліфтингу (IPF), а в 1973 році був проведений перший чемпіонат світу. У 1986 році створили Всесвітній конгрес пауерліфтингу (World Powerlifting Congress). Від тоді і до тепер чисельність різноманітних організацій постійно зростає. Але найвпливовішою залишається Міжнародна Федерація пауерліфтингу. Пауерліфтинг включений в програму Паралімпійських ігор. У програму Паралімпіади входить лише одна вправа, це лежачи жим штанги без екіпіровки. Паралімпійських Іграх 2000 року вперше брали участь і жінки. Але пауерліфтинг входить в програму Світових ігор, які проходять під егідою Міжнародного олімпійського комітету [2-4].

Питанням розвитку силових якостей в спортсменів різних видів спорту присвячені роботи (М. І. Ануфрієв, В. Ф. Бойко, Ю. В. Верхошанський, С. Є. Бутов, О. Ф. Гіда, Е. А. Єрьоменко, І. Й. Малинський, В. М. Платонов, С. І. Присяжнюк, С. М. Решко, С. О. Сичов та ін.) науковців, тренерів-дослідників [1; 5-9].

Мета статті: дослідити роль пауерліфтингу як виду силового мистецтва для тренування м'язів студентам-хортингістам, а також визначити яке місце даний вид спорту посідає в Україні.

Дане дослідження виконується професорсько-викладацьким складом ННІ СФБПР УДФС України на 2017-2020 роки за темою «Національний вид спорту хортинг як засіб фізичного виховання студентів» (державний реєстраційний номер 0118U001989).

Також пауерліфтинг має іншу назву – силове триборство, а все це через те, що до даного виду спорту входить три вправи: жим штанги із широким хватом лежачи на лаві, тобто горизонтально, присідання зі штангою на плечах і звичайна тяга штанги, які в загальному і визначають кваліфікацію спортсмена. Ці вправи допомагають студентам-хортингістам укріплювати власні м'язи. У пауерліфтингу головними показниками є сила, а не краса тіла, на відміну від бодібілдингу. На змаганнях судді порівнюють показники спортсменів в одній ваговій категорії. В їх оцінку входить сумарна взята максимальна вага з усіх трьох вправ. Перемагає той спортсмен, який володіє меншою вагою, при однакових показниках. При порівнянні спортсменів, які знаходяться в різних вагових категоріях може використовуватися формула Вілкса або формула Глоссбреннера (найчастіше використовується у федерації WPC-WPO).

В Україні пауерліфтинг відносно молодий вид спорту, але незважаючи на це, популярність даного виду спорту з кожним роком все більше і більше зростає. 1964 рік – це рік зародження пауерліфтингу у світі, але датою народження українського пауерліфтингу атлети вважають 13-14 лютого 1988 рік, коли були проведені перші офіційні республіканські змагання з пауерліфтингу у м. Вінниці, в яких взяли участь спортсмени з 17 областей України. Облік чемпіонатів України з силового триборства прийнято вести з Першого Офіційного чемпіонату СРСР з пауерліфтингу, який відбувся 14-18 січня 1989 р. у м. Горлівка. У змаганнях брали участь 85 атлетів з 15 міст. Головною вправою в сучасному пауерліфтингу є триборство – присідання, тяга і жим [2-4].

На даний момент у пауерліфтингу застосовують таке спорядження: пояс, бинти на коліна і на зап'ястя, майка для жиму лежачи, комбінезон для присідання, комбінезон для станової тяги тощо.

Автори публікації [1] пишуть, що викладач-тренер або тренер з хортингу визначає, який вид силових якостей потрібно розвивати в студентів-хортингістів: максимальну, швидкісну, силову витривалість. Спрямованість вправи на розвиток того чи іншого виду сили визначається компонентами навантаження та залежить від: величини навантаження або опору; кількості повторень вправи або часу ізометричного напруження м'язів; швидкості рухів; виду та характеру вправи; темпу виконання вправи; кількості підходів; тривалості та характеру відпочинку між підходами й серіями вправ; режиму виконання вправи.

До головних правил в пауерліфтингу можна віднести наступне: 1. Не лякайтеся величини ваги, яку ви піднімаєте! Сконцентруйтеся на тому, що ви робите. Зберігайте вашу техніку хорошою, не спотворюйте її. Потім вперед - піднімайте з повною силою! Тільки спершу переконайтеся, що всі м'язи розігріті. 2. Необхідно пам'ятати, що в роботу взято не одну м'язову групу, в пауерліфтичних рухах. Необхідно напружити кожну з м'язових груп і використовувати їх у вашому русі. Це охоронить вас від травм. Поки ви не дізнаєтеся, які з м'язових груп беруть участь у вправі, не робіть її. 3. Перед тим як йти в зал не можна їсти цукор, в тому числі рафіновані продукти. Цукор дає лише тимчасову енергію. Буде набагато краще, якщо ви з'їсте які-небудь натуральні вуглеводи з маленькою кількістю жиру як джерело енергії. Так ваша енергія буде довше зберігатися. Можете навіть не намагатися займатися, в той момент, коли ваш організм голодний або переїв. 4. Вважається, що для тренувань кращим часом є годинник між 14:30 і 16:30 пополудні. Якщо ви не можете тренуватися в цей час або працюєте, краще для вас буде поїсти легку їжу, потім відпочити годинку і йти в зал. Ви будете себе відмінно відчувати на наступний день. 5. Біоритми!Коли на низькому рівні знаходиться ваша енергія, не потрібно змушувати себе тренуватися з великими вагами. Протягом кількох днів ви відчуєте прилив сили. І ось тоді ви зможете тренуватися в усі сили! 6. Ваші м'язи повинні знаходитися в теплі. Повинні бути розігріті. Тоді вони краще відповідають на тренінг. Для цього добре підходить тренувальний костюм. У пауерліфтингу не треба весь час дивитися на себе в дзеркало. Ви повинні концентрувати свою увагу на вазі, яку ви можете підняти! 7. Прислухайтеся до свого розуму!У кожного є здібності, які завжди вкажуть вам справжній шлях. Вчіться поважати і слухати своє внутрішнє «Я». 8. Дотримуйтесь графіка тренувань, харчування і сну. Тренуватися краще всього в один і той же час. Ваше тіло потребує відновлення сил. Так що не забувайте і про відпочинок! 9. Після тренування трохи відпочиньте, а потім поїжте. Їсти краще всього в цей час, їжу, яка містить багато білка. 10. Під час тренування, коли ви закінчили підхід чи вправу, вийдіть на вулицю і дуже сильно глибоко вдихніть свіже повітря і робіть це на протязі п'яти хвилин. А після, назад ідіть у зал і закінчите своє тренування з новими силами [2].

Висновки: 1. М’язи можуть проявляти силу в наступних режимах роботи: без зміни своєї довжини м’яза (статичний, ізометричний режим); при зменшенні довжини м’яза (переборює опір, міометричний режим напруження); при подовженні м’яза (поступається опору, пліометричний режим напруження). 2. Розрізняють власне силові здібності та їх поєднання з іншими фізичними

здібностями: швидкісно-силові якості, силова витривалість, силова спритність. 3. Фізичні вправи для розвитку сили займають одне з провідних місць у фізичній підготовці хортингіста. Основними засобами для розвитку сили є вправи з обтяженням (штанга, гирі, гантелі, власна вага спортсмена, вправи з партнером, гумовими амортизаторами тощо). Варіюючи величину обтяження, темп, структуру рухів, хортингіст може вибірково впливати на розвиток сили будь-якої групи м'язів. М'язова сила – одна з найважливіших фізичних якостей хортингіста. Сила м'язів значною мірою визначає швидкість рухів, а також витривалість і спритність. Заняття силовими вправами ведуть до збільшення фізіологічного поперечника м'язів, до зростання м'язової маси. Придбана сила зберігається довше, якщо її збільшення супроводжувалося паралельним зростанням м'язової маси. Велика розмаїтість рухів хортингіста з певними завданнями призведе до необхідності кількісно і якісно оцінювати компонент сили. Характерний прояв сили у хортингіст – в миттєвих імпульсних діях, часто повторюваних протягом досить тривалого часу [1].

Список використаних джерел

1. Бойко В. Розвиток силових якостей у студентів-хортингістів / В. Бойко, І. Малинський, Е. Єрьоменко, З. Діхтяренко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 7. – С. 104-112.

2. Пауерліфтинг – це вид спорту .... – Режим доступу: http://ukratlet.com/article/view/id/1711.

3. Пауэрлифтинг: что это, упражнения, история, экипировка. – Режим доступу: https://mixsport.pro/blog/pauerlifting-cto-eto-upraznenia-istoria-ekipirovka.

4. Пауерліфтинг або паверліфтинг. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B0%D1%83%D0%B5%D1%80%D0%BB%D1%96%D1%84%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B3

5. Діхтяренко З. М. Формування навичок здорового способу життя засобами фізкультурно-оздоровчої роботи на прикладі педагогічного досвіду роботи НВК № 24 (на засадах хортингу) : метод. посіб. / З. М. Діхтяренко, І. С. Данилюк, Н. І. Скляр; за заг. ред. З. М. Діхтяренко. – К. : Паливода А. В., 2015. – 324 с.

6. Єрьоменко Е. А. Хортинг у закладах вищої освіти : навч. посіб. / Е. А. Єрьоменко. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – 654 с.

7. Malynskyi, I., Boyko, V., Dovgan, N., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Fedorchenko, T., Lytvynenko, A., Khatko, A., Pustoliakova, L., Ostapenko, O.,

Zubalii, M., Khimich, V., Koval, A., Zhivolovich, S., Korobchenko, A., Ostapchuk, L. (2020). Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole; pp.286, illus., tabs., bibls. Part 5. Horting as a Means of Physical Education for Pupils and Students (pp. 226–273).

8. Griban, G., Kuznietsova, O., Dzenzeliuk, D., Malynskyi, I., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Otravenko, O., Lytvynenko, A., Lyhun, N., Okhrimenko, I., Prontenko, K. (2019). Dynamics of psycho-emotional state and individual psychological characteristics of students in the process of physical education classes. Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores. Año: VII, Número: Edición Especial, Artículo no.:113, Período: Diciembre, 2019. Мексика. Web of Science. – Режим доступу: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/4267/1/4104_IR.pdf...pdf.

9. Prontenko, K., Griban, G., Okhrimenko, I., Bondarenko, V., Bezpaliy, S., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Bulgakov, O., Bloshchynskyi, I., Dzenzeliuk, D. (2019). Academic performance and mental capacity of cadets engaged in sports during studies. Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores. Año: VII, Número: Edición Especial, Artículo no.: 23, Período: Octubre, 2019. Мексика. Web of Science. – Режим доступу: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/handle/doc/4268.

Гаєва С. О.,
старший викладач кафедри фізичного виховання, спорту та здоров`я людини, Університет державної фіскальної служби України
Романюк А. П.,
студентка ННІ ОАА Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

ОЗДОРОВЧИЙ ХОРТИНГ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ МАЛОРУХЛИВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В УЧНІВСЬКОЇ ТА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Великий відсоток людей веде малорухливий спосіб життя, що зумовлено роботою в сидячому положенні протягом тривалого часу. Таке ставлення до власного здоров'я здатне викликати проблеми з роботою органів, інколи навіть дуже серйозні. Оздоровчий хортинг

може сприяти вирішенням даної проблеми. Він дасть змогу підтримувати в хорошій форму не тільки фізіологічне здоров'я людини, а й психологічне, що є також необхідним. Вправи, що розроблені тренерами підійдуть навіть тим, хто займається спортом навіть у офісі.

Ключові слова: *хортинг, оздоровчий хортинг, здоров'я, учні, студенти, спосіб життя, фізичне виховання, бойове мистецтво, спорт, мотивація, єдиноборство, профілактика, здоровий спосіб життя, розумова працездатність.*

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день, ні для кого не секрет, що велика кількість професій зосереджується навколо офісів, сидячого або малорухливого способу життя. Хоч працівники можуть цього не помічати, та сидіння протягом тривалого часу може завдавати шкоди їхньому здоров'ю. Також варто враховувати той факт, що сидіти по 8 годин з рівною спиною неймовірно складно. Такий спосіб життя вносить негативні корективи в стан здоров'я людини. Вчені в усьому світі наголошують систематично, що малорухливий спосіб життя може призвести до доволі несподіваних наслідків, таких як ожиріння, рак, захворювання серця тощо. Дослідження проводяться протягом багатьох років по всьому світі з великою кількістю експериментальних і контрольних груп, що налічують десятки тисяч людей різного віку та статусу. Однак, є ряд інших проблем із здоров'ям, більш поширених, які зустрічаються як і в школярів, студентів, так і в дорослих людей, що весь час сидять на роботі. Отже, коли ми сидимо, в нас сповільнюється кровообіг та обмін речовин, литкові м'язи знаходяться не просто в стані спокою, а знижується їх активність, що ускладнює кровообіг і навантаження на серце зростає. Через неправильне сидіння йде напруження м'язів шиї та попереку. Багато людей помічають, що після робочого дня в них може боліти голова, через проблеми з кровообігом, болі в спині – через перенапругу м'язів [1-9].

Негативний вплив стосується не тільки фізіологічного здоров'я, але й психологічного. Через біль та втому важко зосереджуватись на роботі, прийняття важливих чи тяжких рішень заводить нас у стресовий стан. Людина стає в'ялою та знижується продуктивність. Тому, для вирішення таких проблем варто приділи увагу спорту, фізичним навантаженням. Хорошим варіантом може стати такий вид єдиноборства, як хортинг. Сучасний український хортинг – універсальна система змішаної системи єдиноборства, яка втілила у собі найбільш ефективні та дієві прийоми спортивних і прикладних єдиноборств та бойових мистецтв [2-4; 8].

Існує велика кількість досліджень, в яких автори (В. Гаєвий, С. Гаєва, В. Гулай, Г. Грибан, Р. Головащенко, З. Діхтяренко, Е. Єрьоменко, С. Живолович (С. Рябіна), О. Лаврентьєв, І. Малинський, Д. Оленєв, С. Присяжнюк, Ю. Сергієнко, В. Чаплигін та ін.) рекомендують, як збільшити щоденну рухову

активність і, навіть, у молодому віці, підтверджуючи результати експериментальними даними щодо рівня здоров'я певного контингенту тощо [1-9]. Таким чином, дана тема публікації є своєчасною та актуальною й виконується в рамках дослідження професорсько-викладацьким складом ННІ СФББПР УДФС України на 2017-2020 роки за темою «Національний вид спорту хортинг як засіб фізичного виховання студентів» (державний реєстраційний номер 0118U001989).

Мета статті: аналіз і наукове обґрунтування необхідності оздоровчого хортингу в житті учнів, студентів, людей любого віку, що ведуть сидячий спосіб життя; рекомендаційні вправи для покращення загального стану здоров'я.

Хортинг це універсальне єдиноборство, що поєднує в собі різні види боротьби, що існували та існують у світі. Проте, він універсальний не тільки завдяки міксу інших єдиноборств, а також завдяки тому, що укріплює та вдосконалює фізіологічне і психологічне здоров'я.

Основа хортингу, це також різні фізичні вправи, цілі комплекси, що сформовані під певну ціль. Для підтримання загального стану здоров'я людям любого віку можна звернути увагу на оздоровчий хортинг. Національна федерація бойового хортингу України створила цілу програму, яка зорієнтована на оздоровлення та підтримку форми вцілому. Відмінність оздоровчого тренування від спортивного. Якщо спортивне тренування передбачає використання фізичних навантажень в цілях досягнення максимально можливих спортивних результатів у хортингу, то оздоровче тренування – з метою підтримки або підвищення рівня фізичної працездатності та здоров'я людини. Програма фізкультурно-оздоровчих занять з хортингу для дорослих погоджена експертною комісією програмно-методичного забезпечення фізкультурно-оздоровчої і спортивної діяльності Національного університету фізичного виховання і спорту України 18.06.2009 р. (голова комісії професор Круцевич Т. Ю.). Метою впровадження даної програми є залучення широкої спільноти до занять хортингом і прищеплення учасникам занять принципів здорового способу життя. У процесі оздоровчих занять хортингом дорослі люди задовольняють потреби у руховій активності засобами хортингу, розвивають і підтримують на необхідному рівні особисті фізичні якості (силу, швидкість, гнучкість, витривалість, спритність), виховують моральні, вольові і етичні якості, сприяють зміцненню здоров'я [3].

Для дорослих людей найкраще підійде наступний режим оздоровчого хортингу: від 2 до 4 занять на тиждень; тривалість одного заняття від 45 до 90 хвилин. Під час тренувань варто виконувати наступні види вправ: вправи на

вивчення та вдосконалення базової техніки хортингу; загально-розвиваючі вправи; вправи на розвиток фізичних якостей. У будь якому разі, перед початком оздоровчого курсу необхідно проконсультуватись із тренером чи викладачем, щоб під особливості організму кожної людини, її фізичні можливості, підібрати найкращий комплекс та не зашкодити її здоров'ю. Підтримувати свій фізичний стан можна не тільки безпосередніми заняттями з хортингу, а й легкими вправами, що були спеціально розроблені, для так званого «офісного фітнесу», не відходячи від робочого місця. Плюс цих вправ у тому, що не виходячи з дому, офісу можна подолати малорухливий спосіб життя [3; 6].

Висновок. Оздоровчий хортинг має на меті не професійне займання хортингом, а лише підтримку та вдосконалення загального стану здоров'я людини, тобто, і фізичне, і психологічне. Він загартовує, стимулює та покращує, а також є профілактикою від різних захворювань спини, серцево-судинної системи. Тому необхідно щоденно приділяти невелику кількість часу для оздоровчого хортингу, щоб почувати себе краще, адже, в здоровому тілі – здоровий дух.

Список використаних джерел

1. Гаєва С. О. Роль функціонального тренінгу в процесі самостійних занять студентів ЗВО / С. О. Гаєва, В. Ю. Гаєвий, С. А. Рябіна // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. - Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. - Вип. 5 (113). - С. 23-26.

2. Діхтяренко З. М. Формування навичок здорового способу життя засобами фізкультурно-оздоровчої роботи на прикладі педагогічного досвіду роботи НВК № 24 (на засадах хортингу) : метод. посіб. / З. М. Діхтяренко, І. С. Данилюк, Н. І. Скляр; за заг. ред. З. М. Діхтяренко. – К. : Паливода А. В., 2015. – 324 с.

3. Єрьоменко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрьоменко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.

4. Малинський І. Вплив тренувань з бойового хортингу на профілактику психофізіологічного стресу учнівської та студентської молоді, курсантів / І. Малинський, З. Діхтяренко, В. Чаплигін, В. Хоменко, С. Коцюба // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної кул: зб. наук. праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. – Вип. 2 (122) 20. – С. 100–105.

5. Малинський І. Й. Вдосконалення рівня фізичної підготовленості різних груп населення / І. Й. Малинський, Ю. П. Сергієнко, В. С. Гулай, О. М. Лаврентьєв // Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт / ». – 2019. – Вип. 10(118). – С. 97–100.

6. Присяжнюк С.І. Оздоровча фізична культура студентів вищих навчальних закладів ІТ-технологій: підруч. / С. І. Присяжнюк, Д. Г. Оленєв, Ю. М. Парчевський. – К.: НУБіП України, 2016. – 508 с.

7. Griban, G., Kuznietsova, O., Dzenzeliuk, D., Malynskyi, I., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Otravenko, O., Lytvynenko, A., Lyhun, N., Okhrimenko, I., Prontenko, K. (2019). Dynamics of psycho-emotional state and individual psychological characteristics of students in the process of physical education classes. Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores. Año: VII, Número: Edición Especial, Artículo no.:113, Período: Diciembre, 2019. Мексика. Web of Science. – Режим доступу: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/4267/1/4104_IR.pdf...pdf.

8. Malynskyi, I., Boyko, V., Dovgan, N., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Fedorchenko, T., Lytvynenko, A., Khatko, A., Pustoliakova, L., Ostapenko, O., Zubalii, M., Khimich, V., Koval, A., Zhivolovich, S., Korobchenko, A., Ostapchuk, L. (2020). Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole; pp.286, illus., tabs., bibls. Part 5. Horting as a Means of Physical Education for Pupils and Students (pp. 226–273).

9. Prontenko, K., Griban, G., Okhrimenko, I., Bondarenko, V., Bezpaliy, S., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Bulgakov, O., Bloshchynskyi, I., Dzenzeliuk, D. (2019). Academic performance and mental capacity of cadets engaged in sports during studies. Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores. Año: VII, Número: Edición Especial, Artículo no.: 23, Período: Octubre, 2019. Мексика. Web of Science. – Режим доступу: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/handle/doc/4268.

Гордей О. Д.,
професор кафедри фінансів
імені Л.Л. Тарангул,
Університет державної фіскальної
служби України
м. Ірпінь, Україна

СОЦІАЛЬНІ ВИКЛИКИ У КРИЗОВІ ПЕРІОДИ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Пандемія, викликана короновірусом COVID-19, що почалася в кінці 2019 року і до тепер ще не подолана показала, на скільки вразлива світова економіка до неочікуваних екзогенних чинників впливу. З погляду системного підходу світова економіка складається із економік усіх країн, які також є складними системами, що саморозвиваються та враховують внутрішні інтереси громадян. Водночас не завжди вони збігаються з інтересами громадян, які проживають у інших державах (особистими, економічними, соціальними, фінансовими, культурними та ін.). Для їх збалансування має створюватися певний об'єкт, який стане представником і носієм інтересів держави або системи в цілому. Саме світова система є тим прототипом, за допомогою якого різноманітні держави можуть оцінити рівень впливу (позитивного або негативного) на загальний стан світової економіки, оскільки від нього залежать подальші тенденції розвитку усіх країн.

Найбільш важливим для економік усіх країн світу є збереження та примноження людського капіталу, яке може здійснюватися у різних формах. Саме під час пандемії розвиток здібностей і навичок під час навчання, а також їх надбання у ході професійної діяльності зазнають певної трансформації і у більшості випадків послаблюються. Турбота про здоров'я на світовому, державному та індивідуальному рівнях розакцентовані, отримання інформації та інші форми, що забезпечують розвиток інтелектуальних і фізичних здібностей людини з метою підвищення ефективності його праці надаються виключно індивідам, які активно шукають такі можливості.

«У цілому розвиток соціальної сфери (науки, освіти, охорони здоров'я, культури) сприяє задоволенню соціальних потреб населення, розвитку інтелектуального потенціалу нації, впливає на економічний розвиток суспільства, підвищення рівня життя населення» [1, p. 113]. Відтак, у кризові періоди розвитку світової економіки на рівні кожної держави важливо визначити

обсяги оптимального фінансування потреб індивідів з метою збереження людського капіталу, підтримки стимулу до їх праці. І в цьому аспекті саме здоров'я здійснює найбільший вплив на економічну ефективність кожного члена суспільства, реалізацію своїх фінансових, соціальних, духовних потреб та інтересів.

Підвищення рівня освіти істотно впливає на якість людського капіталу – основного чинника примноження багатства суспільства як окремої держави, так і світової економіки, а також зумовлює зростання суспільної продуктивності праці та суспільного добробуту. Рівень освіти характеризує накопичений освітній, трудовий, науковий, інтелектуальний і творчий потенціал, утворюючи фонд сукупних знань і навичок – «духовне багатство» суспільства, або людський капітал.

European Economic and Social committee (Європейський соціально-економічних комітет) та United Nations Development Programme (Програма розвитку ООН) вважають особливо актуальними для зростання економіки необхідно покращувати такі якісні показники, як стан здоров'я, інтелектуальний потенціал індивідів, рівень освіти та професійно-кваліфікаційної підготовки, подолання гендерної асиметрії, підвищення загальної культури громадян, їх соціалізації, розширення і зростання активності організацій цивільного суспільства, що характеризує рівень соціально-економічного розвитку кожної країни.

Оскільки пандемія COVID-19 характеризується високими та зростаючими людськими витратами у всьому світі, а запроваджені заходи подолання цього коронавірусу зумовлюють нищівного впливу на економічну активність, то спостерігається процес економічної стагнації або спаду в усіх без виключення країн світу. «В результаті пандемії прогнозується, що глобальна економіка скоротиться на 3 % у 2020 році, що значно гірше, ніж під час фінансової кризи 2008–2009 років» [2]. За базовим сценарієм, який передбачає МВФ, економічний спад буде найбільш відчутним у секторах малого та середнього бізнесу, а також на рівні домогосподарств, що зумовить необхідність впровадження цільових заходів на фіскальному (податкові пільги), грошовому (збереження вартості національних валют) та кредитному (низькі відсоткові ставки на кредитні ресурси) ринках для підтримки постраждалих на внутрішніх умовах кожної країни.

А на міжнародному рівні, для підтримки світової економки, МВФ визначило як пріоритет багатостороннє співробітництво, яке має надважливе «значення для подолання наслідків пандемії, у тому числі для допомоги

фінансово обмеженим країнам, які стикаються з потрясіннями у сфері охорони здоров'я та фінансуванням, та для направлення допомоги країнам із слабкими системами охорони здоров'я» [2]. Якщо міжнародні кредитні організації та уряди країн, які постраждали від пандемії приймуть такий концепт МВФ і при умові того, що сила пандемії буде зменшуватися у другій половині 2020 року, то зусилля щодо стримування її поширення можуть бути поступово скасовані. За рахунок такої системної співпраці світова економіка, за прогнозами МВФ, зможе реанімуватися та 2021 році зросте на 5,8 % [2], що сприятиме нормалізації економічної активності усіх економічних суб'єктів, що сприятиме розвитку усіх країн, якій наразі втрачають свій економічний та людський капітал.

Отже, основною важливою умовою у процесі подолання наслідків пандемії в Україні, як і в будь-якій іншій країні, які від COVID-19 і зазнає людських і фінансових втрат є досягнення збалансованого та орієнтованого на збереження життя кожного індивіда, фінансування за чітко визначеними пріоритетами при ефективному контролі над видатковими статтями. Тому принципову значимість мають податкові стимули підтримки економічної кон'юнктури, в тому числі малого та середнього бізнесу. Усі технологічні процеси, спрямовані на боротьбу з пандемією та подолання її наслідків можуть бути реалізовані лише при об'єднанні зусиль суб'єктів управління та господарювання (держава, мале та середнє підприємництво), а також самого населення. Наразі, очевидно, що людський капітал в перспективі буде виступати головною цінністю ефективного проведення будь-якої державної фінансової політики.

Відповідно швидке подолання спаду світової економіки можливе за рахунок раціонального використання джерел фінансування, а саме коштів:

– бюджетів (перерозподіл існуючих ресурсів на першочергові потреби та розподіл їх на заплановані цілі);

– суб'єктів великого бізнесу (стимулювати розширення соціального партнерства між малим і середнім бізнесом та робітниками);

– фондів соціального спрямування (адресну допомогу найменш захищеним верствам населення);

– внутрішніх та зовнішніх інвестиційних та кредитних ресурсів, з метою забезпечення стабілізації економіки.

Реалізація запропонованих заходів, спрямована на швидке виведення країн з економічної кризи, з метою забезпечення збереження людського капіталу, що передбачає об'єднання зусиль для посилення соціального захисту, вироблення єдиних підходів до збереження та зміцнення людського потенціалу кожної країни.

Список використаних джерел

1. Pigou A. C. The economics of welfare / Arthur Cecil Pigou ; with a new introduction by Nahid Aslanbeigui. – USA, New Brunswick, New Jersey : Transaction Publishers. – Original published in 1952 by Macmillan and Co. – 2009. – 875 p.
2. World Economic Outlook, April 2020: The Great Lockdown. Chapter 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/04/14/weo-april-2020

Калита Т. А.,
старший викладач кафедри податкової політики,
Університет державної фіскальної
служби України
Гринишин М. І.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ЕКОНОМІЧНА СВОБОДА І ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

На сьогодні як в Україні, так і в цілому світі важливою для стабілізації економічного розвитку стала в нагоді оцінка рівня економічної свободи в Україні. Особливу увагу привернуло до себе видання Індексу економічної свободи, що припало на момент значного удару пандемії коронавірусу на глобальну економіку. В США розвалюється фондовий ринок, в Україні курс валют все більш зростає, а коронавірус постійно поглинає людей і завдає удару по бізнесу у цілому світі [1].

В данній ситуації, економічна свобода набирає ще більше свою актуальность. Дослідження показало, що країни, які є економічно вільні і бізнес в яких працює без штучностворених перешкод, в умовах верховенства права та врівноваженої як бюджетної так і податкової політики, швидше оговтаються від кризи, але чи буде серед них наша країна невідомо. Тому необхідно проаналізувати які показники індексу економічної свободи необхідно покращити та в якій сфері економіки треба провести термінові реформи, щоб уникнути соціально-економічної кризи в Україні.

Економічна свобода – це коли завдяки зваженій бюджетній політиці та відповідальним витратам уряду країні не загрожує дефолт, а бізнес може

захистити власні права [1]. Індекс економічної свободи розраховується за дванадцятьма показниками, які класифікують на чотири категорії: якість правової системи, регуляторна ефективність, чесність і прозорість уряду, а також відкритість ринків.

У 2020 році Україна покращила свої позиції у рейтингу економічної свободи, але нажаль так і залишилася останньою в Європі. Україна посідає тепер 134 місце у новому Індексі , а її "сусідами" тепер є Бенін (133) та Пакистан (135). Порівнюючи з 2019 роком Україна піднялась на 13 позицій із 147 місця. Це зростання стало результатом макроекономічної стабілізації та перспективних зрушень у сфері правосуддя, що відбулися за період оцінки, що припав на другу половину 2018-го та першу половину 2019-го року [1].

Індекс економічних свобод в Україні становить зі 100 можливих бала тільки 54,9. Саме тому, вона 134-а зі 180 досліджених країн і територій. В минулому році вона мала 52,3 бала і була 147-ю теж зі 180. Але в європейському регіоні, як його визначено в спостереженні (що дещо відрізняється від географічних меж Європи), Україна все одно лишилася на найгіршому, останньому місці – 45-ю з 45, і її дані що разу все нищі і нищі як від регіональних, так і від загальносвітових пересічних значень[3].

Аналітики американського «Фонду «Heritage», який видає цей Індекс, оцінили нашу державу як «фіскально здорову» і відзначили, що станом на період оцінки державний борг України скоротився до 64% від ВВП із 75% у попередньому році. Зменшенню держаного боргу сприяли такі законодавчі зміни як: зменшення штрафів за порушення у сфері трудового законодавства, полегшення процесу отримання дозволів на будівництво та врегульовання процедури банкрутства. Держава пішла на зустріч приватному сектору, розширивши можливості для приватизації державних підприємств, а також для концесії – передання доріг, портів чи інших об’єктів у тимчасову власність бізнесу, який готовий в них інвестувати.(1)

Але ще залишилися ряд факторів, які стримують піднесення України в рейтингу, до яких входять все ще застарілий трудовий кодекс, надмірна бюрократія, що створює перешкоди для зростання інвестицій, значна кількість непрацюючих кредитів в банках, а також нерозвинений ринок капіталу. Найнижчі бали Україна одержала за такими показниками: свобода інвестиційної та фінансової діяльності (категорія - відкриті ринки), а найвищі - фіскальне здоров'я і податковий тягар(2).

Відповідно до Індексу економічної свободи: наша країна як була, так і залишається державою з несвободною економікою, а так же належить до групи

"Країни із в основному невільною економікою", посідаючи останні позиції у цих та інших рейтингах економічної свободи. Головною причиною являється надмірний обсяг і різноманітність форм втручання державного уряду у всі сфери життя.

Тимчасово відміна урядом деяких податків та штрафів для бізнесу, таких як єдиний соціальний внесок(ЄСВ) для ФОПів, фермерів та осіб, які здійснюють незалежну професійну діяльність; скасування штрафів за несвоєчасну або неповну сплату ЄСВ; земельного податку та податку на нерухомість; кредитування малих підприємців у максимально спрощеному форматі в рамках програми "5-7-9"– це те, що не лише допоможе підприємцям під час форс-мажору, який виник через пандемією коронавірусу, а так же надасть малому бізнесу поштовх та підтримку до подальшого розвитку, що є важливим у кризових умовах виходу з карантину.

Але водночас, уряд зобов'язав навіть малий бізнес використовувати касові апарати, що збільшує адміністративне навантаження на дрібних підприємців та загрожує їм штрафами за помилки та технічні збої, тому підвищує показник податкового тягаря, який є одним із найвищих.

Отже, наша держава збільшувати власний показник економічної свободи, тим самим підвищуючи соціально-економічний рівень населення та власні світові рейтинги. Це можна зробити тільки способом забезпечення основ розвитку економічної свободи і визнання провідної ролі держави в економіці, але при цьому її діяльність має бути зосереджена на головних функціях, які не будуть стримувати економічних свобод. Потрібно збільшити конституційні засади економічної свободи у Конституції України. Для забезпечення реалізації і надійного захисту потрібно закріпити економічну свободу як одну з головних засад конституційного ладу.

Список використаних джерел

1. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http://www.ier.com.ua/ua/publications/articles?pid=6347].

2. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [https://ua-news.liga.net/economics/news/indeks-ekonomichnoi-svobodi-ukraina-pidnyalasya-na-13-pozitsiy].

3. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [https://www.radiosvoboda.org/a/ukrajina-indeks-ekonomichnyx-svobod/30495739.html].

Мазіна О. І.,
к. е. н., доцент кафедри бухгалтерського обліку
Університет державної фіскальної
служби України
Гринишин М. І.,
студентка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОПЛАТА ПРАЦІ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТА

Праця та її оплата є однією із найважливіших і складних ланок роботи, що є завжди пріоритетними у всій системі обліку на підприємствах, через те, що вимагають точних і оперативних даних, у яких відображаються важливі показники використання трудових ресурсів. До таких показників відносять зміну кількості працівників, затрати робочого часу, а також категорії працівників.

Оплата праці знаходиться в центрі уваги значної кількості зацікавлених осіб – найманих працівників, роботодавців, фондів соціального страхування, податкових органів, профспілок, а також державних структур.

Над питаннями оплати праці, працює значна частина науковців, серед яких слід виділити таких як: Каткова Н. В., Маслова К. В., Мазіна О. І., Генкін Б.М., Жукова А.Л., Дробишева О.О.

Одним із головних завдань систематизації обліку оплати праці є забезпечення проведення розрахунків з виплати заробітної плати та інших виплат у визначені терміни, розрахунок утримань, забезпечення вчасності і правильності віднесення суми нарахованої зарплати і відрахувань на собівартість продукції, забезпечення контролю за дотриманням кількісного складу працівників, використанням робочого часу й дотриманням трудової дисципліни, групування показників для цілей оперативного контролю та складання необхідної звітності, а також ведення розрахунків із бюджетом щодо податку на доходи фізичних осіб, а з Пенсійним фондом - щодо нарахування єдиного соціального внеску [1].

Заробітну плату відповідно до ст. 1 Закону України «Про оплату праці» характеризують як винагороду обчислену, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу. Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства [2].

В залежності від галузі, технологічних процесів і операцій трудового характеру підприємства встановлюють відповідні форми та системи оплати праці. При цьому, розміри ставок і окладів, які визначаються підприємством, не повинні бути меншими

від визначених трудовим законодавством, іншими актами, які містять норми трудового права, в тому числі – колективним договором, угодою чи локальними нормативами.

Одним із важливих аспектів є те, що заробітна плата, як основне джерело доходу працюючої людини, повинна відшкодовувати витрати сил, здоров'я, фізичної і інтелектуальної енергії, які були використані працівником у процесі виконання певної роботи. Оцінка таких затрат у грошовому еквіваленті повинна бути такою, щоб не тільки компенсувалися ці затрати, але і дозволяли нагромаджувати людський капітал та запобігали його знеціненню [3].

Однак, на сьогодні в Україні далеко не всі роботодавці приділяють увагу питанню саме відповідності заробітної плати і вартості затрачених працівником ресурсів. Для вирішення даної проблеми необхідно забезпечити створення умов для формування розміру заробітної плати на засадах вартості і ціни затрачених працівником ресурсів та вартості їх відновлення, що включає і елементи соціальної захищеності працюючих.

У світовій практиці напрацьовано достатньо інструментів, які створюють сприятливе середовище для розвитку і накопичення людського капіталу як на рівні окремої людини так і на рівні держави. Адже людський капітал є найважливішим ресурсним потенціалом економічного і соціального розвитку. Серед таких інструментів є суто фінансові, які полягають у розподілі капіталу шляхом впровадження пайової участі працівника у прибутках підприємства, а є новітні і перспективні інструменти, що полягають у формуванні і оцінці об’єктів людського капіталу як активів підприємства з подальшим визначенням системи збереження і зростання таких активів шляхом навчання і підвищення кваліфікації співробітників, створення умов і фінансування заходів, які забезпечують відновлення здоров’я та якості життя.

Отже, слід зазначити, що заробітна плата є одним із основних інструментів соціальної політики. Вона визначає рівень соціальності суспільства, можливість держави підтримувати рівень якості життя своїх громадян, у тому числі кожної людини. Адже саме держава являється гарантом реалізації права на життя у сфері праці, отже і її оплати.

Крім вже зазначеного, слід звернути увагу на те, що грошова винагорода за працю є важливою мотиваційною частиною продуктивності праці. А тому, система організації праці і її оплати, як мотивуючого фактора повинна бути спрямована на підвищення ефективності праці. При цьому повинні бути використані різноманітні інструменти матеріального та морального стимулювання у процесі організації праці з обов’язковим дотриманням принципу справедливості в оплаті праці [4].

Отже, головним і визначальним елементом розвитку економіки, а значить і суспільства, є людина – працівник, його вміння та кваліфікація, ставлення до роботи, потреби й можливості їх забезпечення.

Оплата праці повинна залежати безпосередньо від результатів праці і в той же час впливати на її показники, стимулювати розвиток людини і її потенціалу, що призведе до зростання виробництва, зростання ефективності роботи, збільшення кількісних і якісних результатів діяльності підприємства і економіки в цілому.

Список використаних джерел

1. Каткова Н. В., Маслова К. В. Особливості обліку та оплати праці в сучасних умовах та шляхи його вдосконалення. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://www.economyandsociety.in.ua/journal/8_ukr/126.pdf].
2. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-ВР
3. Мазіна О. І., Порохнявко Л. Вартість праці та її відображення у бухгалтерському обліку. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://194.44.12.92:8080/jspui/bitstream/123456789/2190/1/16.pdf].
4. Дробишева О.О., Домаш Д.В. Економічна сутність, форми та системи оплати праці. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_8_048.pdf].

Онучак Л. В.,
завідувач кафедри сучасних європейських мов,
Університет державної фіскальної служби України
Грищук Є. С.,
аспірантка ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

TAX CULTURE AS AN IMPORTANT SOCIAL AND CULTURAL ASPECT OF TAX CONSULTING

All we know the famous phrase of Benjamin Franklin: “ It's as certain as death and tax”. Nowadays we can see that it is really not only the words, but a real life. Taxes play a great role in human being. They are also the basis of state and society well-being, but not everyone considers them as human value.

Tax culture is a common projection of culture in the both social and economic sphere and it represents social institute of tax system and its development. Taxation is largely dependent on the level of tax culture which determines the tax behavior of all its members.

In Ukraine we have deviant forms of tax behavior related to breaking the common rules of tax payers' duties. This fact tells us about serious social reasons supporting this attitude of our population to the law. Relevance of the problems concerning providing the high level of tax culture and discipline determines such a paradoxical fact, when tax knowledge provokes deviant behavior or its covert propaganda (including professional tax advice).

V. Andrushchenko, T. Voinova, I. Maiburov, A. Manokhina, B. Nerre, V. Tkachuk, T. Yutkin and many other famous scientists in the sphere of taxation have been investigating the problems of improving tax efficiency and levels of paying them straightly to the budges. Also, great attention has been paid to the moral and ethical side of these issues. However, new problems continue to rise and they require improving the approaches to the process of ensuring effective interaction between government and the public in tax relations and encouraging taxpayers to fulfill their tax obligations.

The impact of tax culture on the development of taxation is crucial. Taking the approach of development (as a process for removing certain contradictions), it should be noted that the problem situation in the context of a low tax culture is caused by two main factors. The first one is a social contradiction between the necessity for socially fair distribution and redistribution of income in society and widespread deviant forms of tax behavior. The second factor is contradiction between the interests of the state aimed at regulating social and economic processes through taxation and the low living standard of the majority of our population. So, we can see that tax culture is a complex socio-economic phenomenon which is common for a society with a market economy and the level of which determines the fiscal potential of the state [2, 53].

The tax system is an important tool in providing economic, social and cultural potential of the country's development. The unstable situation in the formation of the tax legislation of the state is one of the most important problems in the development of tax culture. That is why it is necessary to take some actions to improve the tax situation.

Analyzing science sources, we conclude that priority areas raising the level of tax culture can be:

1. Adopting laws to simplify tax legislation and improving tax dispute resolution mechanisms.

2. Formation of a positive image of the state in the minds of citizens including the laws, orders, and other actions of the state which should not cause unreal hopes and disappointment of country's leadership among citizens.

3. Development and implementation of improvement quality scheme of tax procedures.

4. Improvement of informing the citizens through the state and local television in the form of outreach programmes. That will help our government to inform about the problems of taxation and taught the correct attitude to the taxes.

5. Developing a conceptual framework programmes for taxpayers concerning advisory services (special attention should be paid to rural residents).

6. Organization of the work of the telephone directory, telephone line trust to provide remote consulting on issues regarding the tax system.

So, we can see that it is possible to increase the level of tax culture and motivate taxpayers to support tax discipline in different ways and complexes of measures. But the main point in this issue is an agreed choice of those that are acceptable for the specific country, mentality, standard and quality of life, life cycle of economic development.

One of essential ways of increasing the level of tax culture and tax knowledge of Ukrainian population is to introduce the wide using of tax consulting institution. For example, when taxpayers and fiscal authorities may have different conflict situations which are related to different vectors of their interests, there is a need to create an atmosphere of dialogue and understanding between entrepreneurs and authorities. And it will become possible through a tax consulting institution which is represented by tax consultants.

In such situation a tax consultant is a mediator between the state and the taxpayer, helping the second one to build an effective business model, minimizing the risks of its conduct in the field of taxation, without going beyond the current legislation. So, tax consultant activity is useful for both the taxpayer and the state [1]. And that is why the position of tax consultant should be of great interest to the state authorities, which can provide the legal basis for the position of tax consultant.

Considering international experience, it should be noted that using of services of tax consultants significantly improves the security of conducting business activities, preparation of tax reporting and promotes the harmonization of interests between the state and taxpayers.

So that, the formation of constitutional state and the formation of a high level of tax culture are impossible without active, accessible, open and large-scale information presented for the population. Legal information is a necessary condition for preventing legal nihilism among the population of the state. As one of the main problems remains the low population opinion on the need to pay taxes, the main task of tax consulting is to solve the problem of low level of tax culture.

In this way, tax consultants are able to provide effective social communication and, as a result, strengthen the social responsibility of fiscal authorities. The main

indicator of a new level of cooperation between the state and taxpayers should be professionalism and mutual responsibility, a high tax culture and tax discipline.

References

1. KirilovO. D., TkalichevaE. V. Problemy formuvannya podatkovoi kultury v Ukraini [The problems of molding a submachine culture in Ukraine]. Skhidnoukrayinskyi natsionalnyi universytet V. Dalya [Eastern Ukrainian National University V. Dal]. URL: http://www. taxation.lg.ua/index.php?omidиоп=com_content&view= article&id=112:2010-11-19-19-02-32&aM=41:scientificconference &I1e=69. (accessed 12 January 2018)

2. Kucherova G. Yu. (2015) Podatkova kultura yak determínanta suchasnogo opodatkuvannya v Ukraini [Tax culture as a determinant of modern taxation in Ukraine]. Theoretical and practical aspects of economics and intellectual property, issue 2(12), Vol. 2, pp. 53-62.

Христокін Г. В.,
директор навчально-наукового інституту гуманітарних наук, д.філос.н., доцент, Університет державної фіскальної служби України
Грищук Є. С.,
аспірантка ННІ ОАА Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

РОЛЬ СОЦІО-ГУМАНІТАНОГО ФАКТОРУ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Сьогоднішній етап розвитку України характеризується кардинальними змінами в усіх сферах суспільного життя. Основними завданнями економічної та цивілізаційної модернізації, які стоять перед нашою країною, можна вирішити лише шляхом випереджального розвитку соціогуманітарної сфери, яка, в свою чергу, створює умови для формування духовно-ціннісного потенціалу суспільства як важливого чинника національної консолідації та мотиваційної основи суспільних перетворень. Така ситуація створює необхідність розбудови дієвого та ефективного публічного управління, що базується на співпраці державних і недержавних інститутів та відіграє ключову роль у суспільному розвитку України, сприяє підвищенню якості життя населення та відповідає його інтересам. Саме цим і зумовлена актуальність дослідження ролі соціогуманітарного аспекту в економічному розвитку нашої держави. Адже в подальшому це допоможе виявити

проблеми та тенденції функціонування соціогуманітарної сфери українського суспільства, з'ясувати пріоритетні напрями її розвитку, виробити і реалізувати відповідну державну політику, яка базувалася б на партнерській співпраці державної влади та громадського суспільства з урахуванням закономірностей європейської і глобальної інтеграції.

Питанням розвитку соціогуманітарної сфери в Україні присвячено досить велику кількість наукових праць. Серед дослідників різних аспектів цієї проблематики слід, зокрема, назвати В.Андрущенка, Н.Борецьку, В.Гошовську, І.Дзюбу, М.Жулинського, А.Колота, В.Кременя, І.Кураса, Е.Лібанову, О.Макарову, П.Надолішнього, О.Новікову, П.Петровського, В.Ткаченка, П.Шевчука та ін. Однією з досить ґрунтовних робіт, в якій розглядаються актуальні питання розвитку цієї сфери, стала колективна монографія «Реформування соціальної політики в Україні: проблеми та перспективи» [1].

Однак динамічний розвиток соціогуманітарної сфери породжує нові й нові проблеми, які потребують ретельного аналізу й наукового осмислення, визначення найефективніших шляхів їх вирішення засобами державної політики. Це стосується як загальних питань, пов'язаних із сучасним розумінням ролі людиноцентризму в суспільному розвитку, так і конкретних аспектів соціогуманітарної політики держави.

На теперішній час є всі підстави стверджувати, що прискорення державотворчих процесів в Україні безпосередньо залежить від оволодіння її управлінським корпусом базовими знаннями щодо наростаючого підпорядкування всіх складових сучасного суспільного розвитку держави загальноцивілізаційній тенденції гуманізації суспільного життя, перетворення людини в найвищу суспільну цінність. Ці процеси потребують підготовки вищих керівних кадрів, які були б здатні до інноваційного способу мислення, керувалися у своїй діяльності сучасною методологією управлінської діяльності і були здатні до прийняття ефективних управлінських рішень.

Звісно, що смисловим і функціональним ядром таких знань є історичний досвід трансформації суспільних систем у напрямі їх гуманізації, особливості впливу держави на цей процес у сучасному суспільстві, загальні закономірності формування гуманістичних суспільних відносин.

Важливо зазначити, що світова спільнота уже давно усвідомила нагальну потребу гуманізації суспільних відносин, її неминучість як єдиної альтернативи суспільному колапсу, деструктивним процесам у різних сферах суспільного життя, а й інтенсивно шукає шляхи практичної реалізації гуманістичної людиноцентристської ідеології. Так, ще в 2006 р. ЮНЕСКО прийняло Міжурядову програму «Інформація для всіх», у якій передбачено переорієнтацію інтенсивного та

масового впровадження інформаційних і комунікаційних технологій на задоволення соціальних та духовних потреб людей, гуманізацію суспільних відносин [2]. Науково-технічний прогрес, технологічні інформаційні прориви набувають у сучасному світі чітко окресленого людиноцентрично-гуманістичного виміру. Суспільство як високоорганізована соціальна система поступово підпорядковує всю діяльність суспільних інститутів потребам повноцінної самореалізації свого базового елемента – людини. Не стоїть осторонь цих процесів і Україна. Після здобуття державної незалежності українське суспільство розпочало переформатування внутрішніх стосунків своїх членів у руслі, з одного боку, загальнолюдських гуманістичних цінностей, а з другого – в дусі традиційних моральних цінностей українського народу [3].

Аналізуючи наукові джерела та спираючись на історичний розвиток нашої країни, можна зробити висновок, що формування власної ідентичності, розвиненої національної самосвідомості виступають необхідними умовами внутрішньої інтеграції багатоетнічного українського суспільства в єдину політичну націю, здатну протистояти численним викликам глобалізованого світу, стихійним лихам, таким як пожежам в Чорнобильській зоні відчуження, глобальним пандеміям, з якими стикнулося сьогоденням, і зокрема COVID-19. Лише сильна, внутрішньо інтегрована нація співгромадян із відповідним рівнем самосвідомості зможе подолати вищезазначені виклики та здійснити повномасштабну економічну, соціальну та політичну модернізацію країни. Водночас важливим залишається завершення процесу консолідації власне етнічних українців, об'єднання світового українства навколо ідеї національного відродження та гідного представлення української нації в сучасному світі [4, с. 223].

Однак потрібно розуміти, що досягнення консенсусу щодо загальнонаціональної системи базових цінностей суспільства повинно здійснюватися шляхом гармонійної та активної взаємодії органів державної влади, місцевого самоврядування, наукових установ, громадських організацій, різних політичних сил, засобів масової інформації з урахуванням усіх важливих пропозицій, за допомогою проведення широкого суспільного діалогу, наукових, експертно-аналітичних консультацій і дискусій із залученням максимальної кількості людей. Проведення заходів (консультацій, обговорень, громадських слухань), спрямованих на з'ясування вагомості й значущості тих чи інших цінностей для української політичної нації, досягнення взаєморозуміння в цьому питанні на загальнонаціональному рівні сприятиме формуванню ціннісної єдності суспільства, об'єднаного духовного простору української нації [5].

В Україні система соціального діалогу є доволі громіздкою – оскільки, вона не забезпечує бажаного ефекту щодо визначення та розуміння позицій, досягнення

спільних домовленостей та прийняття узгоджених рішень його сторонами, які представляють інтереси працівників, роботодавців та органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування з питань формування і реалізації державної соціальної та економічної політики, регулювання соціальних, трудових та економічних відносин. Найпроблемнішою ланкою в Україні є галузевий рівень соціального діалогу та соціальний діалог на рівні підприємства, у той час як зарубіжний досвід засвідчує, що саме ця модель діалогових відносин забезпечує найвищі стандарти та гармонійне поєднання соціального (людського) й економічного розвитку (Кіпр, Данія, Фінляндія, Люксембург, Франція, Словаччина, Швеція).

Підводячи підсумки, можна зробити висновок, що соціогуманітарна складова в сучасних українських реаліях висувається на провідні позиції не лише тому, що така тенденція відображає пріоритети нинішнього загальноцивілізаційного розвитку, коли людський капітал розглядається як головний ресурс модернізаційної стратегії держав. Якщо брати до уваги ситуацію в нашій державі, то в Україні соціогуманітарна складова є пріоритетною ще й тому, що вона функціонально спрямована на розв’язання низки проблем, пов'язаних, зокрема, із реформуванням системи соціального захисту, покращенням ситуації на ринку праці, більш широким застосуванням діалогових форм розв'язання соціально-трудових конфліктів, тобто проблем, без позитивної програми подолання яких ми не зможемо наблизитись у своєму суспільному розвитку до західних демократичних країн. І, нарешті, розвиток соціогуманітарної складової в Україні означає пошук того загальнонаціонального компромісу стосовно історичного минулого і вироблення спільних поглядів на майбутнє, який має стати орієнтиром консолідованих зусиль усього українського суспільства.

Список використаних джерел

1. Реформування соціальної політики в Україні: проблеми та перспективи : навч.-наук.вид. / авт. кол. : В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, П. К. Ситник та ін. ; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського. – К. ; Львів : НАДУ, 2012. – 368 с.

2. ПрограмаЮНЕСКО «Інформація для всіх» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : lozschool12.ucoz.ua/Dom Zadanie/10klass/zrazok_1.6.8.docxэ

3. Петровський П. М. Гуманітарний ресурс демократизації державного управління України: теоретикометодологічнийаспект : монографія / П. М. Петровський. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2012. – 212 с.

4. Розпутенко І. Гуманітарний розвиток України в умовах цивілізаційного вибору / І. Розпутенко, С. Москаленко // Вісн. НАДУ. – 2013. – № 2. – С. 216–225.

2. Карлова В. В.Державотворчий потенціал національної самосвідомості : монографія / В. В. Карлова. – К. : НАДУ, 2012. – 396 с.

Тильчик В. В.,
к. ю. н., доцент, професор кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки, Університету державної фіскальної служби України
Груша В. В.,
студентка ННІ Права Університету ДФС України м. Ірпінь, Україна

ДЕЛІКТОЗДАТНІСТЬ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ В АДМІНІТРАТИВНОМУ ПРАВІ

З стрімким економічним розвитком, прагненням до інтеграції в ЄС, усталенням ринкової економіки в Україні особливо гостро постає питання про адміністративну відповідальність юридичної особи.

Проблема деліктоздатності юридичної особи завжди нагально стояла в науці адміністративного права. Розкрити дане питання намагалися багато вчених в даній сфері, а саме такі як: Л. Кравченко, О. Плетньова, П. С. Лютіков та багато інших.

Л. Кравченко, та О. Плетньова стверджують, що в умовах розвитку ринкових відносин і появи великої кількості суб'єктів підприємницької діяльності різних організаційно-правових форм норми чинного КУпАП України стосуються не лише фізичних осіб, а й юридичних [1; с. 69].

На жаль, на даний момент Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП), не визначає юридичну особу як суб'єкта адміністративної відповідальності. Хоча якщо розглядати, відповідні статті КУпАП, можна зазначити, що суб'єктом адміністративного правопорушення є осудна особа, яка досягла певного віку та вчинила протиправне діяння, яке відповідає зазначеному в законодавстві складу адміністративного правопорушення. Слід зазначити, що в КУпАП вживається тільки термін «особа» [2], що дає змогу припустити належність юридичної особи до суб'єктів правопорушення. В підтвердження даної теорії, вважаємо, доречним розглянути податкове законодавство і відмітити, що там передбачена відповідальність саме для юридичних осіб.

Також існує декілька десятків нормативно-правових актів, котрі встановлюють та регламентують відповідальність юридичних осіб як наслідок скоєння протиправної діяльності (бездіяльності).

Наприклад, ЗУ «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності» у ст.1 наводить юридичну особу як суб'єкт правопорушення [3; ст. 1].

Також закони України «Про державне регулювання ринку цінних паперів» в статті 11 «Відповідальність юридичних осіб за правопорушення на ринку цінних паперів», Повітряний Кодекс України в статті 127 «Фінансові санкції, що застосовуються до юридичних осіб - суб'єктів авіаційної діяльності», «Про охорону культурної спадщини» в статті 44 «Відповідальність юридичних осіб за порушення законодавства про охорону культурної спадщини» чітко встановлюють суб'єкта відповідальності, а саме, юридичну особу та склади правопорушень. Відповідальність за такі правопорушення лежить виключно на юридичній особі [4; с. 106].

Важливо зазначити, що положення, котрі викладені в численних законах, потребують подальшої регламентації з боку законодавця. Необхідно конкретизувати саму адміністративну відповідальність юридичних осіб, створити єдину систему стягнень, встановити механізм накладення стягнень на юридичну особу. Але наведені вище нормативно-правові акти ілюструють те, що інститут адміністративної відповідальності юридичних осіб розвивається. Безумовно добре, що законодавець намагається врегулювати ці питання, приділяє їм увагу, але проблемою є те, що цей розвиток відбувається поза КУпАП, що, по-перше, означає відсутність систематизації, а, по-друге, породжує колізії в праві, не дає єдиного, вірного, розуміння адміністративної відповідальності юридичних осіб. Саме тому в різних галузях права науковці почали виділяти економічну, фінансову, господарську відповідальність юридичних осіб. [5; с. 114]

Також наведемо приклад з практики, коли ж юридична особа дійсно несе адміністративну відповідальність. За 2018 рік Антимонопольний Комітет України припинив 168 правопорушень у сфері захисту економічної конкуренції. Із них - 53 порушення у вигляді недобросовісної конкуренції, стосовно яких Комітетом прийнято рішення про накладення штрафних санкцій та 115 - дій, що містили ознаки таких порушень, які було припинено відповідно до наданих органами Комітету рекомендацій суб'єктам господарювання. Підсумовуючи наведену статистику маємо те, що 31,5 % правопорушників були притягнуті до відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції, на яких було накладено штрафів у загальному розмірі близько 24,1 млн грн. Таким чином, є всі підстави вважати, що такі стягнення мають ознаки адміністративної відповідальності та фактично підтверджують визнання юридичних осіб суб'єктами адміністративної відповідальності [6; с. 260].

Тобто все ж таки адміністративна відповідальність юридичної особи можлива і присутня в чинному законодавстві, але в КУпАП прямо не зазначена, що

однозначно є прогалиною в законодавстві. Вважаємо, доречним навести приклади законодавства зарубіжних країн для того аби сформувати розуміння того як це може виглядати в нашому законодавстві.

Так за Законом Республіки Словенія «Про проступки» № 163 від 12 грудня 2002 року передбачена відповідальність юридичної особи, її відповідальної особи та самостійного приватного підприємця та підприємця, який самостійно здійснює діяльність [7].

Отож, підсумовуючи все вище наведене, можна дійти висновку, що стан правового регулювання інституту адміністративної відповідальності не повністю відповідає потребам сьогодення, не складає цілісної системи, що веде до зниження його ефективності і підлягає удосконаленню шляхом проведення систематизації адміністративного законодавства, враховуючи сучасні тенденції; навіть в умовах гострої потреби в удосконаленні законодавства у сфері адміністративної відповідальності юридичних осіб, ці особи несуть адміністративну відповідальність, такий інститут і механізм існує, але не є чітко систематизованим.

Список використаних джерел

1. Кравченко Л. Проблеми адміністративної відповідальності юридичних осіб у сфері валютного законодавства / Л. - 409 - Кравченко, О. Плетньова // Юридичний журнал. –2004. – № 8. – С. 69–72.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відом. Верховної Ради Української РСР (ВВР). – 1984. - №51. - Ст.1122.
3. Закон України «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності» // Відом. Верх. Ради України. – 1994. - № 46. - Ст.41.
4. Демський Е.Ф. Адміністративна відповідальність юридичних осіб / Е.Ф. Демський, Н.Л. Добрянська // Вісник прокуратури: загальнодержавне фахове видання. – К, 2012. – № 3 (129). – С. 105–114.
5. Адміністративне право України: Підручник / Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, О. В. Дьяченко та ін.; За ред. Ю. П. Битяка. — К.: Юрінком Інтер, 2007. — 544 с.
6. Звіт Антимонопольного Комітету України за 2018 рік [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=148160&schema=main
7. Про проступки: Закон Республіки Словенія від 12 грудня 2002 r. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pravo.org.ua/files/zarub_zakon/Slov_2002.pdf

Погорєловська І. Д.,
к.е.н., доцент,
Університет державної фіскальної служби України
Довгополова А. Ю.,
студентка ННІ ІТ
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОГЛЯД ІСНУЮЧИХ ПІДХОДІВ ТА МОДЕЛЕЙ ОЦІНЮВАННЯ САЙТІВ

У сучасному діловому світі вебсайт є ефективним маркетинговим інструментом для підприємства у будь-якій сфері діяльності. Основне його завдання - забезпечення цільовій аудиторії on-line доступу до різноманітних інформаційних послуг. Специфіка розробки та функціонування вебресурсу така, що визначити рівень віддачі інвестицій не завжди буває просто. Тому актуальним є питання пошуку алгоритмів, методів та підходів до оцінювання ефективності сайтів.

Одним з найбільш авторитетних центрів оцінки сайтів є Університет Брауна (Провіденс), США. Саме у цьому університеті під керівництвом професора Даррелла Уеста працює міжнародна команда фахівців, яка, починаючи з 2001 р, оцінює урядові сайти. Щорічна база для порівняння становить не менше 1800 сайтів з 190 країн [1].

Критерії та показники за якими здійснюють оцінку сайтів наведено у табл. 1.

Розрахований за методикою Університету Брауна інтегральний показник є результатом підсумовування балів (оцінок) по кожному з критеріїв. За цією методикою за кожний з основних критеріїв, який був виявлений дослідником на сайті, давалося 4 бали. Додатково кожному сайту присвоювалося від 0 до 28 балів за наявність on-line сервісів - 1 бал за одну послугу.

У вдосконаленому варіанті до названих в таблиці показників додають: наявність нових сервісів (карти туристичних маршрутів, отримання прав на водіння, консультації в режимі реального чату, робота з посиланнями на сайти виправних установ, онлайнові аукціони з приватизації державного майна та ін.), виявлення невірних посилань, виникнення труднощів із пошуком інформації, проблеми дизайну, читабельність.

Таблиця 1.1.

Критерії і показники оцінки сайтів сучасного рівня

Критерій	Показники	**Усереднені значення показників (на практиці), %**
Рівень інформативності	Довідкова інформація: контактні телефони, адреси органів влади, посилання на інші сайти, публікації, бази даних, звукозаписи, відеозаписи	10-20
Цифрові послуги	Можливості: пошук роботи, заповнення ліцензій і дозволів, підписка на публікації, бронювання (квитків, готелі.), запис на прийом до лікаря, інформація про дорожній рух, оплата кредитною карткою	10-20
Охорона персональних даних	Наявність спеціальних технічних засобів (Security)	10-20
Забезпечення доступу до користування сайтом людям з обмеженими можливостями	Цей критерій тестується спеціальною програмою Bobby 5.0	20
Забезпечення доступу іншомовних користувачів	У середньому 49% сайтів дають переклад текстів на інші мови, з яких більше 70% -на англійську	10-20
Наявність реклами й доступу до платних послуг	Реклама зустрічається на урядових сайтах рідко (не частіше 4%), ще рідше - платні послуги (не частіше 2%)	10-20
Наявність спеціальних інтерактивних можливостей	Наприклад, можливість поставити питання і отримати на нього відповідь; наявність механізмів, що забезпечують пошук потрібних опцій; можливість коментарю; поштова розсилка з новинами; можливість персоналізації даних; пристосованість до роботи з іншими комп'ютерними системами (кишеньковим комп'ютером, телефоном)	20

Джерело: [4].

Інший підхід до оцінки сайтів використовував професор Дж. Стоуерс (Університет Сан-Франциско, США). Він заснований на якісних і суб'єктивних оцінках, отриманих шляхом виборного телефонного опитування, аналізу користувацьких відгуків, оцінки відвідуваності. Цей підхід включає в оцінку ще й методи результативно-вартісного аналізу (cost-benefit analysis), веб-

моніторинг, або стеження спеціальними програмними серверами типу web-tracking, включаючи аналіз лог-файлів і даних сервера. Так, за допомогою web-tracking дослідники отримують інформацію про число користувачів, їхні інтереси (які сторінки найцікавіші), число повторів, середню тривалість часу перебування на сторінці та інше [1].

З метою аналізу відкритості сайту вибирають особливі прийоми оцінки "вихідних вимірювань" (output measures):

- кількість входів на сайт, кількість завантажених документів, число спрямованих електронних листів, завантажених карт, електронних платежів і т.д .;

- вимірювання онлайнової активності посадових осіб;

- оцінка якості сервісів (число доступних сайтів, адекватність інформації запитам громадян, число навігаційних помилок, відсоток часу, коли сайт є недоступним, простота користування для початківців користувачів).

У разі, якщо сайт має високі рейтинги, то його власник має певні витрати на його просування та підтримку. Водночас, якщо сайт працює і популярність його зростає, то його власнику це вигідно. Для розрахунку ефективності просування сайтів, як зазначено у роботі [2], існують дві основні методики: 1) оцінка на основі статистики відвідувань сайтів-конкурентів (експрес-метод) 2) оцінка на основі статистичних пошукових запитів пошукових систем.

Перша не дуже точна, але досить проста - необхідно подивитись, скільки людей відвідують щоденні сайти ваших конкурентів, які пропонують ті ж товари і послуги. Це можна зробити за допомогою лічильників статистики відвідувань, розташованих на них. Достатньо зафіксувати цифри з 5-10 рахунків, розрахувати середньоарифметичне значення відвідувань, а також дізнатися, наскільки приблизно відвідувачів можна розраховувати щодня.

Оцінку ефективності вебсайту здійснюють також, як зазначено у роботі [2], з використанням комплексної методики, яка включає алгоритм оцінювання економічної ефективності інноваційних проектів. Оскільки реалізація проекту по створенню вебсайту потребує певних капіталовкладень, то для розрахунку ефективності використання вебсайту здійснюється аналіз витрат на його реалізацію. При цьому всі витрати розподіляються на одноразові капіталовкладення, що пов’язані з передпроектною підготовкою (вартість необхідного програмного забезпечення, витрати на його підтримку, доставку та монтаж, оплату консультаційних послуг, а також витрати на навчання персоналу), та поточні витрати, які спрямовані на забезпечення роботи даного проекту (вебсайту).

Автор дослідження в роботі [3] говорить про ще один підхід до оцінки ефективності, а саме про залежність ефективності від поставлених цілей сайту. Щоб визначити на скільки продуктивною є робота сайту, потрібно користуватись наступними параметрами: відвідування сайту; число залишених заявок через форми зворотнього зв'язку; кількість вхідних викликів на телефонний номер, розміщений на сайті; проведення спеціальних акцій, які передбачають розміщення інформації виключно на сайті, що дасть можливість визначити кількість його відвідувачів, підрахувавши число користувачів, які взяли участь у заході; джерелом трафіку, що показує, звідки на сайт прийшли люди; визначення часу перебування на сторінках сайту; визначення сторінок, з яких розпочато і якими закінчено відвідування сайту, якщо ресурс покидається раніше, ніж проглядаються картки товару і відбувається цільова дія, варто визначити сторінку найбільш частого виходу і попрацювати над її якістю; виявленням сторінок-провідників, в ролі яких найчастіше виступають головна і основні сторінки кожного розділу; статистика показників відмов; визначенням ключових фраз, за якими користувачі перейшли на сайт; соціально-демографічні фактори; розрахунок процентного показника нових відвідувачів; число здійснених покупок на сайті.

Оцінка ефективності вебсайту передбачає збір інформації за перерахованими вище показниками. І в подальшому, якщо власник сайту ставить за мету вийти на більш високий рівень продуктивності цей аудит дає можливість стежити за зміною параметрів на будь-якому етапі роботи. Якщо ж ресурс тільки почав свою роботу, оцінка ефективності сайту відбувається з орієнтуванням на показники конкурентів.

Висновки про продуктивність роботи сайту за даним підходом оцінки можуть виглядати наступним чином:

- в цьому місяці на сайі збільшилась кількість нових користувачів на 33 - сайт він набирає популярність;

- загальний час відвідування сторінок збільшилася на 2 хвилини - сайт став більш привабливим і цікавим;

- рівень відмов знизився на 5% - на сайт зайшла цільова аудиторія.

Таким чином, одним з основних показників ефективної роботи сайту прийнято вважати повторні його відвідування і оформлення додаткових замовлень і нових покупок одними і тими ж користувачами.

Отже, на даний час існує достатньо велика кількість методів, підходів до оцінювання ефективність сайт, які зумовлюють подальші дослідження.

Список використаних джерел

1. Пілат О.Ю. Критерії якості мультимедійних технологій / О.Ю. Пілат, І.В. Огірко // Мультимедійні технології в освіті. – 2011. – С. 54.
2. М.С. Гикавчук, С.С. Петровський, Т.К. Скрипник. Інформаційна технологія аналізу конкурентоздатності веб-порталів /Вісник Хмельницького національного університету, № 6, 2019 (279). С. 120-124 URL: http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/8823/1/8.pdf
3. Оценка эффективности сайта/ URL:https://digitalrocket.ru/audit/oes/
4. Методики оцінки сайтів/ URL: https://stud.com.ua/42815/menedzhment/metodiki_otsinki_saytiv

Пілевич Д. С.,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри управлінського обліку,
бізнес-аналітики та статистики,
Університет державної фіскальної
служби України
Дорошенко Д. К., Гулянич Л. М.,
студентки ННІ ОАА
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СУТНІСТЬ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РОЗДРІБНИХ ТА ОПТОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах ринкової економіки одним із ключових елементів організації бізнесу є система організації комерційної діяльності. На сьогодні, для підприємства все більшого значення набуває визначення оптимальних етапів комерційної діяльності, що в свою чергу сприяє більш ефективному функціонуванню підприємства та досягненню ним найголовнішої мети – всебічному задоволенню мінливих потреб споживачів та отриманню максимального прибутку.

Важливий внесок у розробку проблематики комерційної діяльності, особливо дослідження її специфіки, перспектив та ефективності розвитку зробили провідні вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема Силкіна Ю.О.,

Богославець Г.М., Масленников О.Ю., Корнійчук А. А., Виноградська А. М. та багато інших.

Як відомо, комерція – слово латинського походження (лат. «commercium»), що означає «торгівля». Термін «комерційна діяльність» з'явився в Україні паралельно з терміном «ринок», оскільки ринкова економіка – це економіка вільного підприємництва, за якого отримують розвиток усі комерційні процеси й відносини обміну [1].

Господарським кодексом України комерційна діяльність визначається як господарська діяльність, що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів з метою одержання прибутку. Як один з атрибутів ринку, вона формується та розвивається за його загальними принципами. Мета комерційної діяльності полягає у збільшенні доходів від продажу за умови задоволення попиту споживачів, а ринок виступає як система економічних відносин між продавцями і покупцями [2].

Проблеми розвитку комерційної діяльності підприємств пов'язані з недостатністю власних фінансових ресурсів для розвитку матеріально-технічної бази і невідповідністю системи кредитування існуючим можливостям. Обмеження складських приміщень та складської обробки товарів сприяє формуванню вузької спеціалізації (за товарним асортиментом, функціональним спрямуванням, за набором послуг) і невідповідності пропонованих товарів і послуг вимогам клієнтів.

Щодо проблем та особливостей функціонування роздрібних торговельних підприємств необхідно зазначити, що на сьогодні їх діяльність характеризується відмовою від встановленої спеціалізації та типізації торговельних об'єктів та пошуком оптимального товарного профілю кожного самостійного суб'єкта торговельної діяльності. Це ускладнює не лише проблеми пошуку покупцями потрібних товарів у численній мережі різноманітних магазинів, але й створює певні проблеми для формування оптимальної моделі роздрібної торговельної мережі на території окремих регіонів, адміністративних територій чи населених пунктів. Досить часто на розташованих поряд ділянках у межах навіть одного мікрорайону в містах споруджуються однотипні магазини, які конкурують між собою, натомість, в інших місцях підприємства торгівлі практично відсутні або через свій товарний профіль не здатні задовольнити потреби покупців у товарах [3, с. 223]. Значну конкуренцію створює роздрібним торговельним підприємствам невпорядкована вулична торгівля, що в більшості випадків не дотримується правил торгівлі товарами споживчого призначення, реалізовує товари-фальсифікати і не здатна гарантувати захист прав споживачів.

Щодо практики співпраці виробничих підприємств з оптовими торговельними підприємствами, що формують попит на їх послуги, що пов'язані із збутом продукції, необхідно вказати такі, як: порушення фінансових зобов'язань оптовиками; низька ділова активність щодо розширення частки ринку збуту; недостатній рівень виконання умов договорів. Основними причинами відмови підприємств-виробників споживчих товарів від використання послуг оптових підприємств є фінансова можливість відкриття власних точок реалізації та відсутність потреби в такій співпраці [4, с. 30].

Для роздрібних торговельних підприємств доцільність співпраці з оптовиками визначається, передусім, економією витрат на організацію товарного забезпечення їх товарообороту. Тому основною причиною самостійної організації закупівельної діяльності роздрібними торговельними підприємствами є економічна недоцільність співпраці з оптовими підприємствами через високі цінові параметри, недостатня якість наданих логістичних послуг та невдалий досвід попередньої співпраці. Зважаючи на сьогоденні умови розвитку комерційної діяльності та відсутність налагоджених ділових зав'язків між підприємствами-виробниками, посередниками і торговельними підприємствами, є потреба в коригуванні їх діяльності та визначенні подальших напрямків розвитку [5].

Основними напрямками покращення комерційної діяльності оптових підприємств є формування повного комплексу основних і додаткових послуг, які використовують виробничі та торговельні підприємства; формування нових умов співпраці оптових торговців з товаровиробниками і роздрібними торговельними підприємствами; створення об'єднань торговельних посередників, здатних найбільш повно та ефективно задовольняти інтереси клієнтів [4, с. 31].

Наступні напрями розвитку роздрібних торговельних підприємств пов'язані із забезпеченням населення якісною продукцією. Тому що більшість товаровиробників не мають власної мережі збуту продукції, роздрібні торговельні підприємства завершують процес руху товару від виробника до споживача. Саме тому роздрібні торговельні підприємства за сертифікатами якості приймають для реалізації продукцію і мають забезпечувати її надійне зберігання. Для налагодження системи правильного зберігання, вчасного вилучення з торговельного залу простроченої продукції, її повернення або утилізації має бути належна матеріально-технічна база. Наявна матеріально-технічна база повинна забезпечувати необхідний температурний режим у залах розкладки товарів, у холодильних камерах, наявність приміщень для розміщення

доставленої продукції під реалізацію і окремих приміщень для зберігання прострочених товарів.

Підсумовуючи можна зазначити, що для ефективного розвитку комерційної діяльності підприємств та розбудови економіки підприємства загалом важливим є саме завдання підвищення темпів розвитку вітчизняної економіки. Необхідною умовою для досягнення бажаної результативності комерції є налагоджена комунікація між виробником і споживачем шляхами формування дієвої комунікаційної політики, налагодженої системи збуту, конкурентоспроможної цінової стратегії, формування товарного асортименту, що відповідає ринковим потребам. Не варто забувати і про важливу складову успіху діяльності торговельних підприємств, а саме розвиток системи партнерських зав'язків між виробниками, оптовими і роздрібними підприємствами, формування взаємовигідних умов співпраці для збільшення надходжень від комерційної діяльності.

Качур І. В.,
к.б.н., доцент,
доцент кафедри товарознавства та техногенно-еколдогічної безпеки,
Університет державної фіскальної служби України
Дуркіна К. О.,
студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У СТВОРЕННІ УМОВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: СОЦІО-ГУМАНІТАРНИЙ ВИМІР

Кардинальними змінами в усіх сферах суспільного життя характеризується розвиток України на сучасному етапі. Шляхом випереджального розвитку соціо-гуманітарної сфери можна вирішити завдання економічної та цивілізаційної модернізації, що повстали перед країною, та створюють умови для формування духовно-ціннісного потенціалу суспільства як важливого чинника національної консолідації, мотиваційної основи суспільних перетворень. Випереджальний розвиток соціо-гуманітарної сфери сприятиме розбудові громадянського сусупільства, дієвого та ефективного публічного управління, яке базується на

співпраці недержавних і державних інститутів та відіграє основну роль у суспільному розвитку України, задовільняє інтереси її громадян, сприяє підвищенню якості життя у суспільстві.

Виклики, які постають перед країною, спричиняють посилену увагу ситуації державно-управлінської практики до складних і неоднозначних процесів соціально-економічного розвитку в контексті соціо-гуманітарної проблематики, створення державою відповідних умов для економічного зростання з урахуванням гуманітарних пріоритетів.

На сьогодні більшість фахівців на обґрунтованих підставах вважають, що основною рушійною силою сучасного цивілізаційного процесу є гуманітарні чинники – освіта, здоров'я, кваліфікація, інтелектуальність, мобільність, особистісні якості, цінності, світоглядна система, моральний профіль людини та громадянина [5].

Необхідність швидкого економічного зростання в умовах скорочення чисельності населення потребує покращення умов і посилення стимулів формування трудового потенціалу та максимально ефективного його використання. Основним напрямом політики, спрямованої на досягнення зазначеної мети, є розширення меж економічної активності і створення можливостей максимально великій частині населення брати участь в економічній діяльності, забезпечення гідних умов праці, сприяння набуттю високого рівня освіти та кваліфікації, підтримка здоров'я нації. І роль держави тут аж ніяк не можна применшувати, адже держава – соціальний інститут і сукупність соціальних організацій, що здійснюють управління суспільством, його захист і розподіл суспільних ресурсів [4, с. 654].

Саме розвиток слід розглядати як необоротну, спрямовану, закономірну зміну впорядкованих станів соціальної системи, що забезпечується наявністю в ній самоорганізаційної спроможності розвитку внаслідок досягнення критично достатньої інтеграції ідей, технологій, ресурсів, менеджменту та виконання [2, с. 32].

Загальновідомо, принципи приватної ініціативи і вигоди, що діють в економіці, принципи конкурентної боротьби, стихійної самоорганізації не забезпечують такої ефективної організації, яка б не вимагала додаткового коригування. Більшість того, абсолютизація самодостатності ринкових перетворень на практиці призвела до здійснення реформ за рахунок гуманітарної сфери [6, с. 28].Врегулювання цієї сфери покращить ефективність реалізації, що призведе до позитивних змін в соціо-гуманітарній сфері.

Держава власним регулюванням ринкової економіки забезпечує розв'язання соціальних питань через перерозподіл доходів. Цим і спричиняє соціальну нерівність, яку призводить своєю чергою взаємозв'язок соціальної рівності та ефективності. Це співвідношення одне з актуальних дискусійних питань, що розглядаються сучасною наукою в соціо-гуманітарній площині. Функцію регулювання держава підтримує для стабільності в виробництві та підтриманні циклічності та на зовнішньому ринку сприяє на умови для економічного зростання. Вирішальною складовою діяльності будь-якого суспільства в державі є соціо-гуманітарний компонент, що може забезпечити високу результативність в економічній сфері що регулює діяльності держави необхідно враховувати цей чинник.

Характерною ознакою організації людського життя в умовах його глобалізації, посилення змінності й конкурентоспроможності, утвердження науково-інноваційного типу прогресу стає підвищення ролі інтелектуальної діяльності, формування і потрібність людини дослідницько-інноваційного типу [3, с. 209].

Це підтверджують і процеси посилення науково-інноваційного прогресу в нових умовах існування світу: процеси діджиталізації, застосування інформаційних технологій та елементів штучного інтелекту стали життєво необхідними для подальшого просування або навіть існування багатьох сфер людської діяльності.

Нові соціадльні виклики (у тому числі і біосоціальні небезпеки) породжують нову реальність існування та нові проблеми не тільки економічного, але й соціально-гуманітарного характеру. [1].

Отже, здійснення науково обґрунтованої, системної реформи соціо-гуманітарної сфери, окремі складові якої мають бути узгоджені за наслідками, фінансовими ресурсами, у часі і просторі та з економічними трансформаціями, що передбачають перехід від переважно експортно-сировинного до інвестиційно-інноваційного типу економічного розвитку, нарощування конкурентного потенціалу української економіки внаслідок національних переваг в науці, освіті та високих технологіях; що має стимулювати процеси переходу економіки України до економіки знань. Мінімізація ролі держави в трансформаційних перетвореннях стануть серйозною загрозою національній безпеці в економічній, соціальній та гуманітарній сферах. Економічний успіх залежить від мудрості держави, яка регулює його розвиток в усіх вищезазначених напрямах.

Список використаних джерел

1. Актуальні проблеми та напрями розвитку потенціалу соціальноекономічних систем в умовах конкуренції: монографія / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. Л. Калініченко. – Х. : ФОП Панов А. М., Видав. ТОВ «В справі», 2017. – 275 с.

2. Бакуменко В. Фактор самоорганизационной способности развития и подходы к его учету в процессе публичного управления / Валерий Бакуменко, Ольга Червякова // Публіч. упр. - 2013. № 1. - С. 26-36.

3. Реформування освіти в Україні: державноуправлінський аспект / Н. Г. Протасова, В. І. Луговий, Ю. О. Молчанова та ін. ; за заг. ред. Н. Г. Протасової. - К. ; Львів : НАДУ, 2012. - 456 с.

4. Сурмін Ю. П. Соціологія управління : підручник / Ю. П. Сурмін, І. П. Бідзюра. - К. : Освіта України, 2012. - 688 с.

5. Україна-2015: Національна стратегія розвитку [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://do.gendocs.ru/docs/index-23631.html

6. Управління соціальним і гуманітарним розвитком : навч. посіб. / [авт. кол. : В. П. Трощинський, В. А. Скуратівський, Е. М. Лібанова та ін.] ; за заг. ред. В. П. Трощинського, В. А. Скуратівського : у 2 ч. - К. : НАДУ, 2010. - Ч. 2. - 244 с.

Громакова Н. Ю.,
Єрьоменко Д. О.
Університет державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Україна

ЗАХОДИ ДЕРЖАВИ ІЗ ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ПОШИРЕННЯ ПАНДЕМІЇ COVID-19: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

У зв’язку з карантинними обмеженнями, ми заходи держави щодо захисту найбільш уразливих та стигматизованих груп населення в екстремальних умовах сьогодення. Сьогодні держава продовжує свою роботу у сфері захисту прав людини і відстоюванні громадянських свобод в Україні. Проте Україна важко знаходить баланс між необхідністю введення жорстких заходів для захисту громадян під час пандемії і гарантованим дотриманням прав людини. Та працює над тим, щоб запропонувати найкращі та найефективніші практики щодо врегулювання подібних криз з дотриманням прав усіх людей без дискримінації.

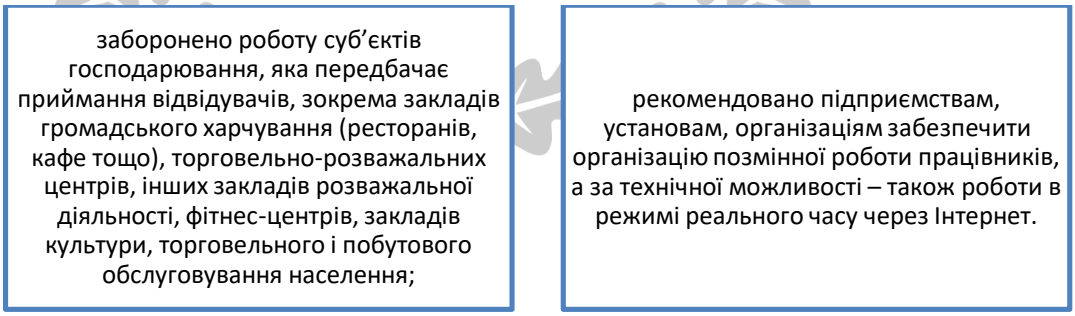
Хочемо зазначити, що поняття «карантин», «надзвичайна ситуація» або «надзвичайний стан» відрізняються, проте мають спільний наслідок для виконання договорів. Тому, українське та іноземне право визначило основні правові інструменти у хвилі поширення коронавірусу COVID-19 і введення державних обмежень[1,2,3,4,5,6,7].

Однак, враховуючи рамки карантину Кабінет Міністрів України (КМУ) може встановити «тимчасові обмеження прав фізичних та юридичних осіб та додаткові обов'язки на них», а також ввести заходи, які можуть призвести до обмеження або заборони роботи окремих суб'єктів господарювання, оскільки, карантин встановлюється та скасовується рішенням (КМУ) на підставі Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» [посилання].

Для бізнес-середовища режим надзвичайного стану (вводиться указом Президента України, затвердженим Верховною Радою України відповідно до вимог Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану») може бути підставою для законного обмеження прав, а найбільші наслідки можуть мати такі заходи, як: заборона будівництва або розширення підприємств, а також зміна режиму роботи або їхньої виробничої діяльності, примусове відчуження або вилучення майна у приватних осіб [9].

Суттєвим є також і те, що карантин передбачає введення певних обмежувальних заходів. Тому суб'єкт господарювання має проаналізувати, як конкретний обмежувальний захід ускладнює виконання конкретного договору, і немає будь-якого значення, чи введений такий захід в межах карантину, чи в умовах надзвичайного стану.

Україна вжила низку заходів, спрямованих на протидію поширенню коронавірусу COVID-19 в межах встановленого карантину. Карантин в Україні було запроваджено Постановою КМУ від 11 березня 2020 року № 211 (зі змінами) (Постанова № 211) на період з 12 березня по 22 травня 2020 р.

Мал. 1. Ключові обмеження, що можу ть вплинути на ведення бізнесу в Україні

Виключення зі встановлених обмежень :

–торгівлі продуктами харчування, пальним, засобами гігієни, лікарськими засобами та виробами медичного призначення, ветеринарними препаратами, кормами, пестицидами та агрохімікатами, насінням і садивним матеріалом, засобами зв'язку за умови забезпечення відповідного персоналу засобами індивідуального захисту, а також дотримання відповідних санітарних та протиепідемічних заходів;

–провадження банківської та страхової діяльності, а також медичної практики, ветеринарної практики, діяльності автозаправних комплексів, діяльності з технічного обслуговування та ремонту транспортних засобів, технічного обслуговування реєстраторів розрахункових операцій, діяльності з ремонту комп'ютерів, побутових виробів і предметів особистого вжитку, об'єктів поштового зв'язку за умови забезпечення відповідного персоналу засобами індивідуального захисту, а також дотримання відповідних санітарних та протиепідемічних заходів;

–торговельної діяльності та діяльності з надання послуг громадського харчування із застосуванням адресної доставки замовлень за умови забезпечення відповідного персоналу засобами індивідуального захисту, а також дотримання відповідних санітарних та протиепідемічних заходів.

Зокрема, Постановою КМУ від 25 березня 2020 року № 388-р було встановлено режим надзвичайної ситуації на всій території України до 24 квітня 2020 року. Постанова вказує на загальний обов'язок підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності «здійснити заходи у межах та обсягах, що необхідні для ліквідації наслідків надзвичайної ситуації», проте жодних обмежень введено не було [10].

30 березня 2020 року Верховною Радою України був прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» № 540-IX (Закон № 540-IX) [11].

Неоднозначно говорять про падіння економіки навіть з урахуванням вжитих державою заходів для підтримки бізнесу. Водночас, не зазнає суттєвих збитків торгівля продуктами харчування, медикаментами, засобами гігієни, інтернет-торгівля та доставка товарів до споживача. Авіакомпанії у світі одними з перших відчули на собі удар коронавірусу. Скорочені рейси, відшкодування квитків, скорочення персоналу – зараз це переживає кожен представник ринку.

За розрахунками міжнародної консалтингової компанії "Авіаційний центр CAPA", пандемія коронавірусу може призвести до банкрутства більшості авіакомпаній у всьому світі до кінця травня.

Економіка України хоч і не настільки прив'язана до в'їзного туризму, але якщо карантин затягнеться, то збитки для індустрії сягатимуть 3-5 млрд доларів. Приблизно 80% закладів сфери гостинності – це підприємства малого бізнесу, ФОПи, які можуть не пережити цей карантин.

Глобальні втрати в ресторанному бізнесі через коронавірус можуть сягнути 50% і навіть більше. Більшість персоналу втратить роботу.

Багато закладів, діяльність яких офіційно припинена, намагаються терміново переорієнтуватися на доставку. Ті, хто не встиг зробити цього раніше, стають в чергу на підключення до сервісів типу Glovo або Uber Eats, хтось організовує свою доставку, перетворюючи офіціантів у тимчасових кур'єрів. Великі торгові центри фактично теж мінімум на кілька тижнів залишилися без заробітків.

Наразі невідомо, як швидко орендатори зможуть повернутися до роботи. Саме їх платежі становлять основний дохід торгових центрів. У орендаторів фактично не буде доходів з продажів весняної колекції. Оцінити збитки дуже важко.

Кінотеатри в Україні почали закриватися одними з перших після виявлення перших хворих на коронавірус. Наразі в Україні існує близько 200 кінотеатрів і в цілому близько 600 залів.

Із забороною масових заходів стало неможливим проведення концертів, вистав, форумів і навіть кіносеансів. Сотні керівників відправили співробітників додому "за свій рахунок" і змушені оперативно переглядати бюджети".

У зв'язку з тим, що частина торгівельно-розважальних центрів в Україні повністю закривається і до них не буде доступу, НП тимчасово перенаправляє весь вантаж і посилки з відділень, які розташовані в закритих закладах, у найближчі відділення.

Певний час після оголошення пандемії банки працювали в штатному режимі, а пізніше ввели додаткові профілактичні заходи. Загалом регулятор рекомендує банкам знизити тарифи на дистанційні та безготівкові послуги, перевести надання послуг в дистанційний режим, наскільки це можливо, та проводити роз'яснювальну роботу з клієнтами.

Мережі АЗС хоч і потрапили до переліку закладів, які продовжать працювати під час карантину, але все-одно готуються до втрат.

Приватні лабораторії, як не дивно, але через карантин змушені будуть знизити свої прибутки приватні лабораторії.

Логістична система країни стоїть перед викликом: встигнути доставити все вчасно в умовах карантину.

Торгові мережі зараз живуть в умовах ажіотажного попиту. Усі зробили додаткові замовлення товарів, щоб уникнути пустих полиць в період карантину. Ажіотаж є в першу чергу на крупи, масло, питну воду, консерви, а також предмети гігієни, маски і дезінфікуючі засоби.

Потік запитів на онлайн-навчання тільки зростає: до нас звертаються як і репетитори, чиї мовні школи закрилися через карантину, так і безпосередньо професіонали, які перейшли на віддалений режим роботи.

Таким чином, якщо проаналізувати джерела і наслідки від пандемії, то висвітлюється досить парадоксальна залежність. Адже наслідком динамічної та всеосяжної пандемії стала глобалізація. Разом з тим, негативні впливи пандемії нині передусім відбиваються на двигуні глобалізації, а саме, на постійно зростаючому у світі споживацтві. Йдеться про споживацтво у сферах різноманітних послуг, починаючи від транспортних, туристичних, розважальних і аж до усієї гами торгівельних послуг. Глобалізація починає з"їдати свої засади.

Список використаних джерел

1. SARS-CoV-2. COVID-19 визнаний МОЗ України в лютому 2020 року особливо небезпечною хворобою. (Наказ МОЗ України від 25.02.2020 р. №521 «Про внесення зміни до Переліку особливо небезпечних, небезпечних інфекційних та паразитарних хвороб людини і носійства збудників цих хвороб») https://moz.gov.ua/en/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-25022020--521-pro-vnesennja-zmini-do-pereliku-osoblivo-nebezpechnih-nebezpechnih-infekcijnih-ta-parazitarnih-hvorob-ljudini-i-nosijstva-zbudnikiv-cih-hvorob

2. «Гігієнічної класифікації праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу» від 08.04.2014 № 248) - за цим біологічним фактором. https://zakon.rada.gov.ua/go/z0472-14.

3. Загальні рекомендації медперсоналу http://dsp.gov.ua/rekomendatsii-dlia-robotodavtsiv-shchodo-provedennia-dezinfektsiinykh-zakhodiv-z-metoiu-nedopushchen

4. Загальні рекомендації роботодавцям (http://oppb.com.ua/news/yak-diyaty-robotodavcyam-z-metoyu-zapobigannya-

koronavirusu?fbclid=IwAR1T_3qUSY2iAXmHd-Ay7R6CWZD2z9PMvkWyFrexv_A2dlwDnBd5llj9rQw

5. «Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві», яке затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 17.04.2019 р. №337 (https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverzsliduvannya-ta-obliku-neshchasnih-vipadkiv-profesijnih-zahvoryuvan-ta-avarij-na-virobnictvi).

6. Пунктами 4, 5 та 7 Інструкції про застосування переліку професійних захворювань, затвердженої наказом Міністерства охорони здоров'я України, Академією медичних наук України, Міністерством праці та соціальної політики України від 29.12.2000 № 374/68/338, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 24.01.2001 за № 68/5259, визначено, що якщо етіологія професійного захворювання не вказана в Міжнародній класифікації хвороб і споріднених проблем (МКХ-10), застосовують код Y 96 (фактори, пов'язані з умовами праці).

7. Абзац другого пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 № 211 "Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19"

8. Огляд початкових механізмів економічного, національного і багатостороннього реагування на covid-19

9. https://brdo.com.ua/analytics/oglyad-pochatkovyh-mehanizmiv-ekonomichnogo-natsionalnogo-i-bagatostoronnogo-reaguvannya-na-covid-19/

10. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» № 540-IX (Закон № 540-IX). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-20

11. Постанова КМУ від 25 березня 2020 року № 388-р було встановлено режим надзвичайної ситуації на всій території України до 24 квітня 2020 року. https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-perevedennya-yedinoyi-derzhavnoyi-sistemi-civilnogo-zahistu-u-rezhim-nadzvichajnoyi-situaciyi-338250320

12. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» № 540-IX (Закон № 540-IX). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-20

Калита Т. А.,
старший викладач
кафедри податкової політики,
Університету державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Україна

ПРОЄКТИ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК ВЕКТОР ВИХОДУ КРАЇНИ З СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ У ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ

На сьогодні перед нашою країною постала серьозна проблема виходу з соціально-економічної кризи, причиною якої є світова пандемія COVID-19-1. Пандемія вплинула й на реалізацію довгострокових фінансово містких проєктів на умовах державно-приватного партнерства (ДПП). Серйозними проблемами реалізації таких проектів стало порушення графіка запланованих робіт, зниження платоспроможного попиту на послуги, що надаються в рамках ДПП, або взагалі його відсутність (наприклад для аеропортових проєктів), звуження можливостей публічних бюджетів щодо своєчасного забезпечення платежів на користь приватних партнерів. Звичайно ж, усе це ускладнило виконання договорів ДПП. Але є багато переваг проєктів, які реалізуються на умовах ДПП, а саме у закріплених договорах регулюються форс-мажорні ризики у відносинах бізнесу та публічної влади. У кредитному фінансуванні довгострокові проєкти ДПП зараз виграють перед проектами малого та середнього бізнесу, дохідність якого складно оцінити навіть у короткостроковому періоді. [1]

Наразі особливо важливий є оптимальний розподіл ризиків, який дозволяє мінімізувати фінансові зобов'язання як держави, так і приватних інвесторів в процесі здійснення інвестиційної діяльності. Натомість неправильний розподіл ризиків веде до неефективного використання державних коштів. Тому розподіл ризиків здійснюється повинен здійснюватися вже на ранньому етапі проектного циклу, коли відбувається заключення договорів ДПП.

Тому в умовах кризи зросла важливість якості структурування довгострокових інфраструктурних проєктів, зокрема, оцінки ризиків у проєктах ДПП, що обумовлює необхідність у регламентації прав і зобов'язань сторін проєктів ДПП у разі виникнення форс-мажорних обставин.

За умови ґрунтовного підходу до планування проєктів державно-приватного партнерства можна досягти достатньо високих показників при поступовому виході з соціально-економічної кризи. Наприклад, за незалежними

оцінками, більше ніж третина всіх проєктів державно-приватного партнерства у Великобританії була реалізована у визначені сторонами строки та без перевищення ліміту фінансування.

Міжнародний досвід свідчить про високу ефективність партнерських відносин між державою та приватним сектором, а також про доцільність залучення зовнішніх інвестиційних ресурсів під час реалізації складних масштабних проєктів у різних галузях. Аналіз світової практики державно-приватного партнерства дозволяє зробити висновок про те, що найбільш затребуваною є співпраця між державою та приватними інвесторами в соціальній сфері (медицина, освіта), транспортній сфері (автомобільні дороги, порти, залізничний транспорт) та у сфері енергетики (будівництво електростанцій, управління об'єктами енергетики). У Великобританії основна увага у процесі планування та реалізації проєктів державно-приватного партнерства приділяється соціальній сфері (будівництво або переоснащення шкіл, лікарень, будівель суду, поліції, пожежних частин та інших муніципальних об'єктів), транспортній інфраструктурі та інформаційним технологіям. Позитивно реалізованими вважаються також проєкти з будівництва автошляхів у Фінляндії, реконструкції аеропортів та регіональних доріг у Португалії, а також оновлення мереж водопостачання та будівництва швидкісних доріг у Франції. [2]

В умовах звуження потенціалу публічних бюджетів і зростання інфраструктурних потреб критично важливо здійснювати оптимальний вибір проєктів, пропонованих для реалізації, зокрема й за участі приватного бізнесу. Для того щоб цього домогтися, розробляються державні інфраструктурні програми (так звані pipeline of projects) і передбачаються стимули для залучення до реалізації включених у них проєктів приватних інвестицій на умовах ДПП.

В умовах пандемії світ по-іншому подивився на розвиток медичної інфраструктури, тому що останнім часом практично всі медичні послуги було комерціалізовано, навіть деякі, які надавались державними й комунальними установами.

Пандемія показала, що держава повинна бути відповідальна за утримання таких інфраструктурних об'єктів як сучасні інфекційні клініки, лабораторії з професійними фахівцями-інфекціоністами широкого профілю незалежно від поточної епідеміологічної ситуації. Але побудувати й утримувати їх може і приватний бізнес на умовах ДПП, одержуючи за експлуатацію цих об'єктів плату з державного бюджету. Для цього в умовах обмеженості бюджетних ресурсів важливо залучити приватний бізнес та розробити стратегію виходу країни з соціально-економічної кризи на умовах ДПП .

Список використаних джерел

1. Бізнес і влада: уроки пандемії. https://dt.ua/business/biznes-i-vlast-uroki-pandemii-345665_.html
2. Закордонні кейси з ДПП: порівняльний аналіз https://yur-gazeta.com/publications/practice/derzhavnoprivatne-partnerstvo/zakordonni-keysi-z-dpp-porivnyalniy-analiz.html

Воробйова Л. С.,
д.ф.н., професор, завідувач кафедри філософії та політології
Університет державної фіскальної служби України
Канінець М. М.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

XXI ст. - відкрите інформаційне суспільство, про що свідчить його ототожнення з глобальним розвитком, зокрема і зміною виду організації суспільства у соціальній сфері, природа якого є мережевою та інформаційною. Інформатизація набуває масштабного характеру, проникаючого в усі сфери життя, та стаючи нерозривно пов'язаною з ними, очевидним доказом цього є Окинавська Хартія глобального інформаційного суспільства, де сказано, що інформаційно-комунікаційні технології стають одним з найбільш важливих чинників, що впливають на формування суспільства XXI століття [1].

Актуальність теми полягає в глобальному характері інформаційного простору, що зумовлює проблему відповідності освіти технологічному прогресу, адже саме усвідомлення потреби вирішення питання відповідності міжнародним змінам і оснащують новий етап який є знаменням нерозривного співіснування понять освіта – суспільство. Адже соціум знаходиться на етапі пошуку моделей відповідності потребам сьогодення в: освітньому, політичному, економічному та культурному аспектах.

Дослідженням даного питання займались: Бех В., Бех Ю., Білоусов В., Гнатюк С., Головаха Є., Дзьобань О., Дубов Д., Михальченко М., Макарова О.,

Маруховський О., Рябченко В., Картунов О., Кондрусєва В., Пелех Л., Пелех Ю., Подра О., Пожуєв В., Потрухно Ю., Ожеван О. та інші.

Взаємодія технологічних процесів та освітніх є основою прогресивної складової людства. Освіта обумовлює існування технології, яка є складовою освіти. Можливість доступу до великих баз даних вносить суттєві зміни в освіту, тому що той хто навчається має можливість бути співавтором дискурсів інформації., створювати культурний капітал зі знань сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій і таким чином вносити зміни в освітні процеси. Це призводить до того, що швидкість розподілу інформації значно збільшується [2]. Саме тому, освіта повинна мати глобальний характер, який задовільнив би всі аспекти життєдіяльності людини. Першим етапом на цьому шляху мав би стати розвиток духовної сфери на засадах фундаменталізації, коли люди мали б змогу самостійно отримувати та застосовувати процес генералізації знань за допомогою об'єднання різноманітних складових знань про Всесвіт та соціальний світ на основі громадського підходу.

Другий важливий етап повинний ґрунтуватись на принципі індивідуалізації освіти, дотримання якого сприяло б виявленню індивідуальних рис кожної людини та надавало б особистісну свободу та відповідальність діям кожного. Це зумовлено передусім викликами технологічного світового прогресу з безумовною особливістю автоматизації робочих процесів. Першими кроками на цьому шляху є передусім уже впроваджені способи дистанційної освіти, що в умовах надзвичайних ситуацій в світі зазнали свого піку популярності та розповсюдженості. Також підтвердженням дієвості цього результату є і масові відкриті он-лайн-курси (Massive open online course - MOOC), які виходять на провідні ролі у сфері вищої освіти Великої Британії, що підтверджується угодою про їх запровадження через проект «FutureLearn», підписаною двадцять одним британським університетом. Раніше пілотні програми MOOC, що базуються на американській платформі Coursera, були запущені Единбурзьким і Лондонським університетами. FutureLearn став першим британським загальнонаціональним освітнім проектом, реалізованим через Інтернет. Під впливом стрімкого розвитку бізнес-середовища у сфері дистанційної освіти намітилося зміщення акцентів з моделі одностороннього контенту (де зворотній зв'язок студент - викладач не здійснюється) на синхронні масові он-лайн-курси (SMOCS) та розподілене відкрите спільне навчання (DOCC). Сучасні дистанційні курси відійшли від традиційної парадигми одностороннього навчання, коли студенти не мають можливості спілкуватись ні з викладачем, ні один з одним. FutureLearn також відмовився від принципів замкнутості, запропонувавши студентам модель

взаємодії між собою через Інтернет-сторінки, відвідувати які можна з різних пристроїв [3].

Третій етап має задовольняти потреби у науковій сфері, яка б була у відповідності із вище зазначеними етапами, адже це буде важливим елементом регулювання системи навчання. Звичайно що такі потреби постійно будуть видозмінюватись у зв'язку із неможливістю передбачення швидкості інформаційного, технічного та технологічного прогресу. Ці заходи здатні підготувати освіту до протистояння або хоча б втриманню в сучасному руслі у разі раптового стрімкого впровадження штучного інтелекту. Адже, як сказав Унсур Аль - Маалі: «Освіта повинна бути істинною, повною, ясною і міцною».

Отже, все перелічене безумовно має бути узгоджене на законодавчому рівні з врахуванням міжнародного прикладу (країн, які мають найбільше схожих ознак по рівнях освіти). Це повинно бути результатом взаємодії не тільки органів державного управління та освіти, а і всіх інших сфер, адже освіта є основою всієї діяльності суспільства, від неї залежить рівень життя в державі, так як навіть з появою великих технологічних прогресій прогалина в освітній галузі знівелюють всі здобутки та знищать населення.

Список використаних джерел

1. Сидорова Д. Засоби формування політичного іміджу України в умовах інформаційної взаємодії. *Сучасні проблеми гуманітаристики: світоглядні пошуки, комунікативні та педагогічні стратегії*: тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Рівне, 5 грудня 2019 р.). Рівне, 2019. С. 149-152.

3. Грицюк О. С. Інформаційні технології в Українській освіті: Шляхи впровадження світового досвіду. *Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського Кременчуг. Педагогічні науки.* Кременчуг, 2018. № 109 (ч. 2). – С. 15 – 20. – URL: http://visnikkrnu.kdu.edu.ua/statti/2018_2_15-20-2018-2-2.pdf . (дата звернення: 29.03.2020).

4. Перспективи дистанційного навчання. – URL: https://osvita.ua/abroad/higher_school/distance-learning/37268/ . (дата звернення: 29.03.2020).

Зикун Н. І.,
доктор наук із соціальних комунікацій,
доцент, завідувач кафедри журналістики,
української словесності і культури,
Університету державної фіскальної
служби України
Кацан О. С.,
студентка ННІ ГН
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПРОЄКТ «СХЕМИ. КОРУПЦІЯ В ДЕТАЛЯХ»: ЕКОНОМІЧНА ТЕМАТИКА Й ЕФЕКТИ

2019 рік в Україні ознаменувався підвищенням рівня корупції. Про це свідчать результати щорічного рейтингу «Індекс сприйняття корупції» [4], оприлюдненого у січні 2020 р., який укладає міжнародна організація Transparency International за результатами опитування експертів і представників бізнесу. Минулого року Україна отримала 30 балів зі 100 можливих (найвищий бал у рейтингу мають держави, у яких корупцію вважають мінімальною; найнижчий – найбільш корумповані). Такий результат – на два бали менше, ніж минулоріч, – опустив країну із 120-го на 126-е місце із 180 представлених у рейтингу. Як повідомляють ЗМІ [5], востаннє Україна втрачала бали в «Індекс сприйняття корупції» за підсумками 2013 року. Тоді вона мала найнижчий показник – 25 балів.

У лютому 2019 року Міністерство економічного розвитку України звітувало про найнижчий за останні 10 років рівень тіньової економіки [2], спираючись на фінансову стабілізацію, певне зростання ВВП, відносно стабільну інфляцію. А дослідження стану тіньової економіки, здійснене компанією Ernst&Young за підтримки компанії Mastercard, встановило, що 846 млрд грн, тобто четверту частину від офіційного ВВП України, становлять тіньові операції [3].

Опитування фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва засвідчує, що 91% громадян України вважають корупцію серйозною проблемою держави, а 61% переконані у тому, що це найбільш серйозна проблема, яка заважає розвитку країни [3]. І. Пресняков стверджує: «Останні три роки питання корупції є одним з тих, які входять в трійку найбільш гострих для українців, після

високої вартості життя та низьких зарплат і військових дій в Донецькій та Луганській областях. При цьому коли громадяни кажуть про корупцію, як про серйозну проблему, вони мають на увазі в першу чергу політичну корупцію на найвищому рівні» [6].

Основним каналом отримання інформації про економічний стан країни для широкої аудиторії залишаються медіа. При цьому вони можуть не лише інформувати та висвітлювати корупційні схеми, а й сприяти їх припиненню, попередженню, виступати майданчиком для підвищення економічної свідомості споживачів такої інформації й ставати прецедентом для судових проваджень у разі виявлення порушень.

При цьому економічна тематика в українських ЗМІ не мейнстрімна. Частка ґрунтовних матеріалів, що комплексно висвітлюють економічні питання, у вітчизняному медіадискурсі на цю тему незначна. На думку заступника гендиректора «Interfax-Україна» Д. Кошевого, «зараз економічна журналістика, подібно до нашої економіки, перебуває у кризі» [8]. На серйозні матеріали економічної тематики можемо натрапити у нішевих медіа, новинний же контент часто є поверховим. На думку медійників, «гальмує розвиток економічної журналістики також низький попит на економічну інформацію й аналіз» [8].

На матеріали економічної тематики натрапляємо у розслідувальних медійних проєктах, які, зокрема, спеціалізуються на антикорупційній проблематиці. Серед них – «Наші гроші з Денисом Бігусом», «Слідство.інфо», «Схеми. Корупція в деталях».

«Схеми. Корупція в деталях» – щотижнева програма, яка виходить в ефір з 2014 року, це спільний проєкт Радіо Свобода та UA:Перший. Головною редакторкою, авторкою і ведучою є журналіст-розслідувач, член міжнародної мережі журналістів-розслідувачів Orginized Crime and Corruption Reporting project (OCCRP) Наталія Седлецька. Сама ж вона кваліфікує програму як «оазис авангардної незалежної журналістики» [1]. У фокусі розслідувань – корупція високопосадовців: державні публічні гроші, зловживання владою, закупівлі, тендери, «розпил» бюджету, конфлікт персональних інтересів з державними, спекулювання законодавством, кумівство тощо.

Ефекти розслідувань – різновекторні: певні матеріали викликають значний суспільний резонанс, за даними деяких розслідувань відкривають судові провадження, деякі – піддаються критиці не лише з боку фігурантів медіаматеріалу, а й медіаекспертів. За перший рік роботи редакція підготувала 120 розслідувань. Відсутність реакції на матеріали з боку судочинства можна пояснити тим, що автори розслідувань ставлять за мету насамперед не боротьбу

з корупцією, а глибоку і всебічну розповідь про виявлені факти: «Впливати мають наші матеріали, переосмислені громадянським суспільством. Ми інформуємо – і в цьому наша головна роль» [1].

Проаналізувавши матеріали програми, можемо стверджувати, що серед пріоритетних тем: 1) офшорні схеми (««Київ–Лондон: з України з готівкою» – про нерухомість українських політиків та олігархів у Лондоні; ««Зелена родина ру». Кінобізнес Зеленського у Росії» – про виявлені журналістами в Росії три кінокомпанії, які через кіпрську фірму належали В. Зеленському, його бізнес-партнерам і соратнику В. Коломойського; «Кіпр: острів українських скарбів. Навіщо Зеленський, Порошенко та олігархи «прописують» там свій бізнес» – спецрепортаж з Кіпру, у якому журналістка «Схем» відвідує місця, де юридично зареєстровані офшорні фірми українських бізнесменів і політиків); 2) фінансові схеми («Метод Фукса: як викачати мільярд від київського метро» – про ситуацію, коли донедавна російський бізнесмен П. Фукс купив компанію, якій «Київський метрополітен» винен майже два млрд грн, і цей борг може завадити роботі київської підземки у звичайному режимі; «Корупція на «Укрпошті» – висвітлення багатомільйонних зловживань керівництва підприємства; «Справа «рюкзаків Авакова» – поставки для армії товару, дорожчого за ринкову ціну, у яких фігурував син міністра внутрішніх справ); 3) зловживання посадою («Весілля по-генпрокурорськи» – весілля сина генерального прокурора Ю. Луценка обслуговували службові автомобілі генеральної прокуратури, в організації свята взяли участь працівники Управління державної охорони); 4) махінації під час державних конкурсів на держслужбу («(Само)конкурс на високі держпосади» – про недоліки реформи держслужби, коли попри численні помилки в письмовому завданні на посаду голови Миколаївської облдержадміністрації переможцем конкурсу обрали соратника президента А. Савченка).

Серед наслідків ефірів можемо виокремити такі: до Генеральної прокуратури офіційно заборонили приносити подарунки після того, як С. Андрушко зафіксував масовий потік відвідувачів до установи; Національне антикорупційне бюро заявило про перевірку щодо наявності незадекларованих статків В. Шокіна; відкрито кримінальне провадження за фактом розтрати службовими особами «Укрпошти» державних коштів; порушено провадження за фактом незаконного збагачення екс-очільника ДАІ О. Єршова; НАБУ зареєструвало кримінальне провадження щодо тютюнового бізнесу народного депутата фракції «Слуга народу» Д. Холодова та законодавчі ініціативи, які збільшують його прибутковість. На думку аналітиків, досліджені журналістами

факти про відпустку П. Порошенка знизили його рейтинг у виборчій кампанії 2019 року, а розслідування про кінокомпанії, які через кіпрську фірму належали В. Зеленському, змусили його позбутися частки в російському кінобізнесі перед президентськими виборами у 2019 році.

Отже, проєкт «Схеми. Корупція в деталях» є одним із прикладів розслідувальної журналістики, що концентрується і на економічній проблематиці, висвітлюючи високопосадову корупцію та прецеденти, пов'язані з тіньовою економікою. Висвітлення таких питань у ЗМІ викликає суспільний резонанс, що подекуди змушує владу припинити незаконні оборудки. Деякі матеріали стають основою для судових проваджень. Саме такі медіапроєкти формують у суспільства економічну свідомість, нетерпимість до фінансових схем та корупції.

Список використаних джерел

1. Андрейців І. Наталка Седлецька: «Кажуть, вся журналістика продажна. Ми щодня руйнуємо цей міф». ДетекторМедіа: веб-сайт. URL: https://detector.media/withoutsection/article/115522/2016-05-27-natalka-sedletska-kazhut-vsya-zhurnalistika-prodazhna-mi-shchodnya-ruinuemo-tsei-mif (дата звернення: 8. 05. 2020).

2. Біла І. В уряді України звітують про найнижчий за 10 років рівень тіньової економіки (огляд преси). Радіо Свобода: веб-сайт. URL: https://www.radiosvoboda.org/a/29766509.html (дата звернення: 9. 05. 2020).

3. Дослідження тіньової економіки в Україні: майже чверть ВВП – або 846 млрд гривень – перебуває в тіні. Національний банк України: веб-сайт. URL: https://bank.gov.ua/news/all/doslidjennya-tinovoyi-ekonomiki-v-ukrayini--mayje-chvert-vvp--abo-846-mlrd-griven--perebuvaye-v-tini (дата звернення: 15. 03. 2020)

4. Індекс сприйняття корупції-2019. Transparency international Ukraine: веб-сайт. URL: https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-koruptsiyi-2019 (дата звернення: 9. 05. 2020).

5. «Індекс сприйняття корупції»: Україна вперше з 2013 року втратила бали. Радіо Свобода: веб-сайт. URL: https://www.radiosvoboda.org/a/news-index-spryyniattia-korupciji/30392502.html (дата звернення: 9. 05. 2020).

6. Корупція і надалі є в топ-3 проблем, які турбують громадян України, і толерантність до неї зменшується – дослідження. Український кризовий медіа-центр: веб-сайт. URL: https://uacrisis.org/uk/70043-ukraine-opinions-on-corruption (дата звернення: 9. 05. 2020).

7. Понад 90% українців вважають корупцію серйозною проблемою країни – опитування. УНІАН: веб-сайт. URL: https://www.unian.ua/society/10334298-ponad-90-ukrajinciv-vvazhayut-korupciyu-seryoznoyu-problemoyu-krajini-opituvannya.html (дата звернення: 8. 05. 2020).

8. Собецька Я. «В Україні низький попит на економічну інформацію, оскільки ми маємо справу з суспільством телеглядачів», – редактор «ЛІГА.net» Олег Іванцов. MediaSapients: веб-сайт. URL: https://ms.detector.media/zhurnalistska-osvita/post/19651/2017-09-17-v-ukraini-nizkii-popit-na-ekonomichnu-informatsiyu-oskilki-mi-maemo-spravu-z-suspilstvom-teleglyadachiv-redaktor-liganet-oleg-ivantsov (дата звернення: 10. 05. 2020).

Горбовий А. Ю.,
директор навчально-наукового інституту інформаційних технологій, д.т.н., професор, Університет державної фіскальної служби України
Коротун А. Р.,
студент ННІ ІТ Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

ВІЗУАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація. Розглянуто візуальну комунікацію інституту з потенційними абітурієнтами, що допоможе просуванню на ринку освітніх послуг з використанням інформаційних технологій.

Сьогодні в нашому житті відсутній дефіцит будь-якого типу інформації. Ми можемо зберігати та обмінюватися нею в необмежених кількостях. Разом з цим виникає проблема інформаційного шуму, адже людина невзмозі постійно поглинати великі об’єми інформації, паралельно фільтруючи її. Тому кожен бренд прагне комунікувати зі споживачем візуально, що дозволяє якісно відокремлювати його на фоні конкурентів. Використання візуального контенту зменшує когнітивне навантаження і збільшує залученість. Така передача інформації здійснюється за допомогою асоціацій, знайомих форм або значень. Таким чином людина не витрачає час на обробку великих об’ємів інформації, а

унікальні правила при створенні контенту дозволяють закріпити окремі образи за певним брендом.

Ще близько пів сторіччя тому, налагодження візуальної комунікації було складним та відповідальним процесом. Щоб створити якісний віжуал людина повинна була мати профільну освіту, найчастіше дизайнера або художника, що унеможливлювало доступ до створення такого типу контенту широким масам. В наш час, коли вплив інформаційних технологій доторкнувся всіх сфер нашого життя, візуальна комунікація стала стандартом де-факто. Використання спеціалізованого прикладного забезпечення зумовило швидкі зміни вимог до професійної діяльності дизайнера та дало змогу швидко та якісно працювати з будь-яким типом контенту, в тому числі і візуальним.

Проблема нинішнього віжуалу інституту в його повній розрізненості. Він не підпорядкований системі і це складає враження непрофесіоналізму, що є неприпустимим на ринку освітніх послуг. Оскільки повсякденні знання можуть впливати на споживацькі мотивації людини, вона як суб'єкт і об'єкт ринку освітніх послуг, завдяки споживанню цих послуг, входить в інші ринки. Тому потенційний абітурієнт, що не знайомий з закладом, віддасть перевагу закладу віжуал якого виглядає більш привабливо на фоні конкурентів[2].

Віжуал — це завжди поєднання матеріальних та нематеріальних факторів:

- Матеріальні фактори — фактично все що можна побачити: елементи дизайну, кольорова палітра, шрифти, верстка. Також до таких факторів відноситься якість продукту або послуги;
- Нематеріальні фактори — базуються на абстрактних поняттях: довірі, авторитеті, очікуваннях клієнтів. Вони включають:
  - Почуття зв'язку. Абітурієнту важливо коли з ним спілкуються однією мовою, допомагають вирішити його проблему. Правильний віжуал одразу дає необхідну інформацію та допомагає привернути на себе увагу;
  - Відповідність очікуванням. Абітурієнт може мати нереалістичне представлення про інститут або освіту в ньому. Візуальна комунікація дозволяє відразу показати свої цілі;
  - Цінності та переконання. Необхідно знати та розуміти цінності аудиторії. Їх відображенні в віжуалі допомагає налагодити зв'язок та підтвердити особисту надійність.

Зафіксувати матеріальні та нематеріальні фактори допомагає брендбук. Він необхідний для працівників які, в першу чергу, займаються просуванням бренду на ринку[1]. Брендбук — це опис цінностей бренду і способів донесення їх до споживачів, а саме:

- Місія і філософія бренду;
- Опис цінностей бренду;
- Опис ключових ідентифікаторів бренду;
- Опис повідомлення бренду, яке передається споживачеві;
- Опис каналів передачі повідомлення;
- Опис методів передачі повідомлення (аудіо, відео, фото, тексти).

Таким чином, для якісного позиціонування інституту на ринку освітніх послуг, необхідно створити візуальний образ, який буде якісно комунікувати з потенційними абітурієнтами. Для цього необхідно розробити корпоративний стиль: фірмові кольори, типографіка, логотип та правила його використання; ділову документацію: візитні картки, конверти, фірмові бланки, прес-папи; сувенірну продукцію; друковані матеріали; внутрішнє оформлення інституту; зовнішню рекламу; рекламу в ЗМІ. Якщо раніше дизайнер пов'язував свою професійну діяльність лише з етапом проектування, то сьогодні, завдяки інформаційним технологіям, можливості дизайнера значно розширились. Він може впроваджувати обрані рішення самостійно, формувати більш глибокі та взаємні зв'язки між художньо-творчими процесами та варіативністю засобів їхньої проектної реалізації.

Саме такий цілісний образ зможе створити цілісність бренду, та збільшити кількість потенційних абітурієнтів

Список використаних джерел

1. https://www.artlebedev.ru/kovodstvo/sections/
2. Ян Чихольд Новая типографика. Руководство для современного дизайнера / Ян Чихольд - Студія Артемія Лебедєва – 2018.

Діхтяренко З. М.,
канд. пед. наук, доцент кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я людини ННІ СФБПР Університет державної фіскальної служби України, старший науковий співробітник ІПВ НАПН України
Малинська А. І.,
учениця спеціалізованої ЗОШ І-ІІІ ступенів № 12, м. Ірпінь, Україна

ВИКОРИСТАННЯ В ХОРТИНГУ GOOGLE FIT ДЛЯ КОНТРОЛЮ ФІЗИЧНОГО НАВАНТАЖЕННЯ УЧНЯМИ, СТУДЕНТАМИ, КУРСАНТАМИ

У статті проаналізовано можливості інтегрованого хмарного сервісу Google Fit щодо моніторингу фізичної активності та контролю фізичного навантаження під час тренувань хортингом. Сервіс Google Fit є однією з основних частин екосистеми Google для моніторингу здоров'я людини. Google Fit являє собою синтез фітнес-додатку з веб-сервісом і має дві основні функції: збирання й обробка статистичних даних про тренування та постановка й відстеження цілей майбутніх досягнень. Сервіс інтегрований з багатьма апаратними (фітнес-браслети, «розумні годинники») та програмними (фітнес-трекери, трекери сну, режиму харчування, календар) рішеннями, а також надає максимально наочну візуалізацію як зібраних даних, так і результатів їх обробки у вигляді графіків і діаграм для оцінки результативності тренувань в ретроспективі [6].

Ключові слова: хортинг, хмарні сервіси, сервіси Google, інтегрований хмарний сервіс Google Fit, учні, студенти, курсанти, моніторинг фізичної активності, контроль тренувань.

Актуальність. Останніми роками індустрія інформаційних технологій досягла вражаючих успіхів в удосконаленні обчислювальних систем та систем обробки й зберігання даних. Як повідомляє огляд глобального агентства We Are Social, на червень 2017 року у світі спостерігалося більше 5 млрд. унікальних мобільних користувачів, а це означає, що глобальне проникнення мобільних девайсів подолало межу в дві третини і тепер 67% населення планети є користувачами мобільних девайсів [6]. Поява ж нового покоління програмних засобів (на базі мультимедіа, гіпермедіа, інтернет-технологій, хмарних обчислень тощо) вимагає переосмислення можливостей сучасних ІКТ з метою

підвищення ефективності процесу тренування хортингом учнями, студентами, курсантами й підвищення їх кваліфікації, тематичного вдосконалення на основі адаптації до хмароорієнтованого предметного середовища, тому обрана тема має актуальність відповідно до сучасних вимог інформаційного суспільства.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретичний аналіз науково-методичної літератури свідчить про різноманітні напрями використання хмарних обчислень в ІТ-напрямку, економіці, управлінні підприємствами та організаціями, в освіті та науці, соціальній сфері тощо. Різні напрями впровадження хмарних технологій в організації освітніх систем досліджувалися вченими (В. Бикова, Л. Денисова, М. Жалдака, С. Литвинової, Н. Морзе, В. Олексюка, З. Сейдаметової, А. Стрюка, М. Шишкіної, А. Ярового та ін.) [2-4; 6].

Дане дослідження є актуальною публікацією, що направлена на впровадження результатів НДР у заклади середньої та вищої освіти [1-7]. Таким чином, наукове дослідження виконується згідно науково-дослідних робіт: 1) ННІ СФБПР УДФС України на 2017-2020 роки за темою «Національний вид спорту хортинг як засіб фізичного виховання студентів» (державний реєстраційний номер 0118U001989); 2) ІПВ НАПН України на 2020-2022 роки за загальною темою: «Військово-патріотичне виховання учнів в умовах ідейно-світоглядної конфронтації» (індивід. тема: «Військово-патріотичне виховання молодших підлітків у процесі занять бойовим хортингом» (державний реєстраційний номер 0120U100443).

Мета публікації: проаналізувати можливості інтегрованого хмарного сервісу Google Fit щодо моніторингу фізичної активності в тренувальному процесі учнями, студентами, курсантами.

Виклад основного матеріалу. Спортивні гаджети й додатки є частиною як тренувального процесу, так і просто активного, здорового способу життя. На сьогоднішній день існує велика кількість різноманітних додатків для моніторингу спортивних занять які використовують хмарні сервіси для зберігання даних, підтримують синхронізацію з фітнес-браслетами та веб-інтерфейсом. Компанією Google надається найбільш повний спектр хмарних послуг [3] серед яких слід виділити сервіс Google Fit, який може відстежувати активність людини протягом тривалого часу. Фітнес-платформа Google, вперше представлена на Android Wear (операційна система для годинників), наразі доступна онлайн і для пристроїв на версії Android 4.0 і вище. Завданням компанії – повнофункціональний додаток для спортсменів, програмний продукт, після встановлення якого будь-який Android-смартфон стане повноцінним спортивним гаджетом [2]. Головна перевага Google Fit – простота використання.

Google Fit використовує датчики, вбудовані в пристрої для того, щоб відстежувати фізичну активність: достатньо просто взяти смартфон або фітнес-гаджет (браслет чи «розумний годинник») з встановленим додатком на тренування, і Google Fit збере та проаналізує всю ключову інформацію, як то вид фізичної активності, її час, кількість витрачених калорій, а у випадку ходьби або бігу – пройдену відстань та кількість кроків.

Під час тренування Google Fit відображає необхідну інформацію на екрані, а після закінчення тренування продемонструє досягнуті результати. Для деяких видів спорту це буде тільки тривалість заняття і кількість витрачених калорій, для інших додається кількість кроків, відстань, темп, маршрут і навіть перепад висоти. Додаток Google Fit також використовується для того, щоб встановлювати цілі спортивних досягнень і відстежувати прогрес протягом останнього дня, тижня, місяця тощо. Користуватися Google Fit можна не тільки за допомогою смартфона й фітнес-гаджета – розробниками передбачений також і веб-інтерфейс для аналізу спортивних результатів на персональному комп'ютері. Одним із пріоритетів розробників була максимально наочна візуалізація як зібраних даних, так і результатів їх обробки. Google Fit будує зрозумілі кожному графіки, кольорові діаграми, і намагається взаємодіяти з користувачем простою мовою. Так, після встановлення цілей, Google Fit почне наочно демонструвати, наскільки динамічним є прогрес в їх досягненні та періодично висилати нагадування й оновлення цілей. Також передбачається можливість побудови графіків активності, зміни ваги та частоти серцевих скорочень. Всі записані дані фізичної активності на графіках можна групувати за днями, тижнями або місяцями для оцінки результативності тренувань в ретроспективі. Завдяки даним дислокації Google Fit відображає маршрут бігу/ходьби на карті.

Google Fit може взаємодіяти не тільки з апаратною частиною, в системі передбачена можливість підключення різних сторонніх додатків і сервісів, які можуть працювати разом з Google Fit, відображаючи всі отримані дані в одному місці. Наприклад, можна підключити до системи популярні трекери (Runtastic, Runkeeper, MapMyFitness), реалізована інтеграція з трекерами сну (Sleep as Android, Xiaomi Mi Band, Sony Smartband), додатками, що допомагають дотримуватися правильного режиму харчування (MyFitnessPal, Fatsecret, Lifesum, LoseIt, Noom) тощо. Також реалізована інтеграція Google Fit з Google Календарем: якщо встановлена в календарі мета пов'язана зі спортом, то додаток розпізнає це і запропонує підключити її до Google Fit, що допоможе ще зручніше планувати тренування і стежити за їх виконанням, Google Fit сам відстежить фізичну активність, порівняє її з даними, отриманими з Google Календаря, і зробить

необхідну позначку в календарі. Говорячи про інтегрований хмарний сервіс Google Fit, не слід вважати, що мова йде про суто інформаційний сервіс. Google Fit збирає відомості про тренування не просто для того, щоб надати їх на вимогу, в зручній для сприйняття формі. Система, аналізуючи зібрані дані, здатна самостійно давати поради з планування та організації тренувань [2].

Висновки. Сучасні інформаційні системи надають професійні рекомендації, ефективність яких наближається до консультацій особистого тренера. Google Fit – це не просто окремий додаток, що може розрізняти кроки, біг і їзду на велосипеді, підраховує подолану дистанцію в кроках, кількість спалених калорій та надає рекомендації в залежності від досягнутих результатів, а одна з основних частин екосистеми Google для моніторингу здоров'я людини, єдиний центр здорового способу життя, що акумулює всі дані про фізичну активність, сон і харчування [6].

Список використаних джерел

1. Малинський І. Вплив тренувань з бойового хортингу на профілактику психофізіологічного стресу учнівської та студентської молоді, курсантів / І. Малинський, З. Діхтяренко, В. Чаплигін, В. Хоменко, С. Коцюба // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної кул: зб. наук. праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. – Вип. 2 (122) 20. – С. 100-105.

2. Хатько А. Використання інтегрованого хмарного сервісу Google Fit для контролю тренувань з хортингу / А. Хатько // Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць. / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А.В., 2017. – Вип. 7. – 157 с. – с. 145-152.

3. Хатько А. Використання хмарних сервісів Google у професійній діяльності фахівців з хортингу / А. Хатько // Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць. / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А.В., 2016. – Вип. 6. – 166 с. – с. 154-161.

4. Хатько А. Можливості використання хмарних обчислень в системі інформаційного забезпечення хортингу / А. Хатько // Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2016. – Вип. 5. – 192 с. – с. 173-180.

5. Griban, G., Kuznietsova, O., Dzenzeliuk, D., Malynskyi, I., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Otravenko, O., Lytvynenko, A., Lyhun, N., Okhrimenko, I., Prontenko, K. (2019). Dynamics of psycho-emotional state and individual psychological characteristics of students in the process of physical education

classes. Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores. Año: VII, Número: Edición Especial, Artículo no.:113, Período: Diciembre, 2019 (WofS).

6. Malynskyi, I., Boyko, V., Dovgan, N., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Fedorchenko, T., Lytvynenko, A., Khatko, A., Pustoliakova, L., Ostapenko, O., Zubalii, M., Khimich, V., Koval, A., Zhivolovich, S., Korobchenko, A., Ostapchuk, L. (2020). Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole; pp.286, illus., tabs., bibls. Part 5. Horting as a Means of Physical Education for Pupils and Students (pp. 226–273).

7. Prontenko, K., Griban, G., Okhrimenko, I., Bondarenko, V., Bezpaliy, S., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Bulgakov, O., Bloshchynskyi, I., Dzenzeliuk, D. (2019). Academic performance and mental capacity of cadets engaged in sports during studies. Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores. Año: VII, Número: Edición Especial, Artículo no.: 23, Período: Octubre, 2019. Мексика (Web of Science).

Науменко Л. М.,
ст. викладач кафедри журналістики,
української словесності та культури,
Університет державної фіскальної
служби України
Мельник Н. В.,
студентка ННІ ГН
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМА ГРОШЕЙ У ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРАХ

Питання добробуту, фінансової стабільності були актуальними для членів суспільства в усі часи. Ця проблема ставала об’єктом дослідження не лише у професійних фінансових колах, а й в літературному середовищі. Про вплив та владу грошей людство почало розмірковувати ще в перших своїх літературних творах, що ввійшли до усної народної творчості, – приказках та прислів’ях.

Предметом нашого дослідження стало питання про вплив грошей на людину та вивчення його окремими письменниками, зокрема у повісті Оноре де Бальзака «Гобсек». Цю проблему розглядали Ю. Ващенко Я. Кравченко,

Г. Давиденко, О. Чайка, Л. Алексєєнко, Н. Онищенко, Г. Пулина, Л. Чечетіна, В. Фокіна та багато інш.

За визначенням у термінологічномк словнику «Гроші – це особливий товар, що виконує роль загального еквівалента (в якому виражається вартість усіх інших товарів) та є загальним засобом обміну. Як особливий товар Г. виникли стихійно в процесі розвитку товарного виробництва та обміну. Зберігають притаманні товару властивості – споживчу вартість та вартість і водночас у певному розумінні протистоять іншим товарам» [3, с. 102].

Гроші у Оноре де Бальзака – це не тільки особливий товар та економічна сила, а й матеріалізоване вираження особистої вигоди, , гірших нахилів і пристрастей людини, які не стримуються, а, навпаки, стимулюються буржуазним суспільством. Автор послідовно, детально показує згубний вплив грошей на суспільні звичаї, сімейні відносини. Найяскравіше про згубний вплив влади золота на людини показано у творі «Гобсек».

Образ бальзаківського героя проаналізовано й розкрито через оповідь іншого героя – Дервіля. І. Розман зазначає, що образ лихваря складний і неоднозначний. З одного боку його зображено як розумного, проникливого, тонкого психолога, який карає одних і робить добро для інших. У кінці його історії автор показав як золото зробило його своїм жерцем, філософом і нарешті рабом [5, с. 310]. У повісті показано, що головний герой має професійний підхід до грошей, бо він один з лихварів, які дають гроші під заставу. З часом, як стає зрозуміло з розповіді нашого героя, в його душі не залишається місця майже ні для чого окрім грошей. Підтвердженням цієї думки можуть бути слова самого лихваря: «на землі нічого немає міцнішого, крім золота». Спочатку він прагнув мати гроші, бо вони дають свободу. Але, зібравши певну суму, Гобсек не зупиняється, бо до нього приходить розуміння, що великі гроші дають владу. Усвідомлення цього приносить насолоду. В. Фокіна зазначає, що лихвар так сильно захоплюється цим, що не помічає в який момент гроші починають володіти ним [9, с. 32-33]. Аналіз твору дає пістави зробит висновок, що справжньої свободи Гобсек так і не отримав, бо не зміг звільнитися від влади грошей і врешті став її поетом. Усе разом призвело спочатку до його моральної смерті, а вже лише потім до фізичної. Критика ставить запитання читачам: «Скільки гобсеків у повісті?» Характеристика головного героя, зроблена іншими персонажами твору, дає підстави стверджувати, що батечко Гобсек помер, але водночас він живий, бо бальзаківський Гобсек – це літературне втілення людської жаги до наживи, яка може мати на окремих представників людського суспільства наркотичний вплив.

Гроші мали вплив і на долю інших героїв твору: їхня відсутність ледь не зруйнувала надії на щастя молодого графа Ернеста де Ресто; гроші для його матері стали джерелом багатьох нещасть, бо вона не знала їхньої ціни, про небезпеку, яку вони приховували в собі. Це дає підстави стверджувати разом з Л. Алексєєнко, що гроші можуть бути небезпечними, і потрапити в залежність від них буває дуже просто. Дослідниця, аналізуючи образ Фані Мальво, підкреслює, що дівчина позичає у лихваря лише ту суму, яку може заробити працею білошвейки [1, с. 14-15].

Історія деградації Гобсека тісно пов'язана з грошима. Це можна показати у вигляді схеми: гроші – мрія → гроші – пристрасть → гроші – ідол.

Автору вдалося майстерно показати як «Золотий мішок» згубно вплинув на внутрішній світ нашого героя. У творі через деталі проаналізовано як гроші висушили душу Гобсека, що вміла шанувати красу і мистецтво, зруйнували його особистість.

Таким чином, дослідивши проблему грошей, дійшли висновку, що гроші потрібні людині, аби жити, не думаючи про них, а займаючись творчістю, справами тощо. Брак коштів призводить до занепаду моралі, як у Максима де Трая. Невміння керувати своїми потребами призводить до марнотратства й трагедії. Великі гроші дають владу. Але саме великі гроші часом забирають у полон людське життя, як це сталося з Гобсеком.

Список використаних джерел

1. Алексєєнко Л. «Гобсек» Оноре де Бальзака. Історія створення, проблематика, композиція та система образів. Зарубіжна література. 2005. № 34. С. 14-15.
2. Ващенко Ю.А., Мурадова І.Р. Історія зарубіжної літератури кінця XIX – початку XX століть: Навчальний посібник. Харків, 2013. 188 с.
3. Гончаров С. М., Кушнір Н. Б. Тлумачний словник економіста. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 264 с.
4. Давиденко Г.Й., Чайка О.М. Історія зарубіжної літератури XIX – поч. XX ст. / Г.Й. Давиденко, О.М. Чайка Київ: ЦУЛ, 2007. 400 с.
5. Зарубіжна література XVII-XX ст.: навчальний посібник / І. І. Розман, Н.В. Рокосовик. Київ: «Талком», 2018. 366 с.
6. Кравченко Я.П. Історія зарубіжної літератури XIX ст. (друга половина): Методичні рекомендації з курсу. Запоріжжя: ЗНУ, 2009. 43 с.
7. Онищенко Н. Золото – влада чи руїни людськості? Зарубіжна література. 1998. № 13. С. 4

8. Пулина Г А. «Человек, сделавший себя сам». Материалы к изучению творческого пути Бальзака и его повести «Гобсек». Зарубіжна література. № 8. 2004. С. 60-64.

9. Фокіна В. А. Хозяин или мученик? Зарубіжна література. 2004. №6. С. 32-33.

10. Чечетіна Л. А. «Принижуватися заради грошей не варто». Романтичні і реалістичні тенденції в повісті Бальзака «Гобсек». Зарубіжна література. 2004. № 9. С. 26—30.

Паянок Т. М.,
к.е.н., доцент, завідувачка кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики, Університет державної фіскальної служби України
Морозюк А. М.,
студент ННІ ОАА Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

АКТУАЛЬНІСТЬ ГЕНДЕРНО-ОРІЄНТОВНОГО БЮДЖЕТУВАННЯ В УКРАЇНІ: НА ПРИКЛАДІ ГАЛУЗІ З ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Хронічний дефіцит бюджету, що набуває постійного характеру для нашої держави (на фоні внутрішніх економічно-соціальних проблем, разом з зовнішніми негативними чинниками такими як глобальна пандемія і світова криза) є особливо проблемним і актуальним питанням. Для його вирішення влада ставить першочергові завдання Державним податковій та митній службам на чолі з Міністерством фінансів України. Адже, від наповнення бюджету залежить не тільки стабільність економіки та котирування України на міжнародному ринку, а й економічно-соціальний стан самої країни та добробут її громадян. Дефіцит бюджету притаманний багатьом країнам з різним рівнем розвитку економіки. Вирішення цієї проблеми шукають не тільки в шляхах наповнення дохідної частини бюджету, а й в зменшенні видатків. Оптимізація видаткової частини, як показала практика міжнародних колег, дозволяє ефективно використовувати кошти бюджету в різних профільних сферах соціального життя країни. Одним інструментом оптимізації є практика ґендерно-орієнтованого

бюджетування (ҐОБ) в Україні, яке в останні роки активно впроваджує Міністерство фінансів України за підтримкою Проекту «Ґендерне бюджетування в Україні», що фінансується Шведським агентством міжнародного співробітництва та розвитку Sida.

Важливо розуміти, що гендерно-орієнтоване бюджетування – визнаний у всьому світі ефективний інструмент досягнення ґендерної рівності, який сприяє підвищенню ефективності використання бюджетних коштів. Основними складовими процесу ґендерно-орієнтованого бюджетування є:

1) ґендерний бюджетний аналіз;

2) зміни в програмах та бюджетах;

3) системна інтеграція ҐОБ у бюджетний процес.

Важливо розуміти, що під визначенням гендера не є виключно розуміння чоловічої і жіночої стані, а є їхній соціальний статус у суспільстві. Керуючись методикою визначення бюджетування будь-якої сфери діяльності необхідно враховувати кінцевого споживача певної гендерної групи.

Для прикладу реалізації даного інструменту розглянемо галузь охорони здоров'я. На першому етапі проведемо ґендерний бюджетний аналіз і розглянемо статистичну інформацію, щодо стану здоров'я наших громадян. Так, середня тривалість життя жінок і чоловіків у 2018 році 76 і 66 років відповідно [1, 57]. Різниця у віці становить у середньому 10 років. Одним із факторів впливу на цей процес є кількість загиблих від травматизму на виробництві. Аналіз показав (табл. 1), що кількість загиблих від травматизму на виробництві залежить від виду діяльності, а травматизм чоловіків у 12,5 разів переважає над жіночим. Найбільша смертність спостерігається в переробному виробництві, транспорті та сільському господарстві, при цьому найбільша смертність від травматизму чоловічої статі переважає над жіночою в транспорті в 26,7 разів, сільському господарстві – 17,8 разів та переробній промисловості – 8,6 разів.

Можемо зробити висновки:

- чоловіки, в силу своїх фізіологічних можливостей, переважають на шкідливому виробництві, з високими ризиками загрози життю або більшим фізичним навантаженням;

- чоловіки рідше від жінок звертаються до медичних закладів за допомогою та проходять планові обстеження, тому захворювання виявляють у них переважно на пізніх стадіях і ризики загрози життю різко підвищуються;

- є окремі захворювання, котрі більшою мірою переважають у чоловіків (наприклад: гепатит, туберкульоз і ВІЛ-інфекція/СНІД) [2, 7];

Таблиця 1

Травматизм за видами діяльності в Україні за 2018 р.

Назва	Код за КВЕД-2010	Усього загиблих	з них жінок
Усього		775	62
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	A	89	5
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	B	56	3
Переробна промисловість	C	171	20
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	D	39	1
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	E	18	1
Будівництво	F	47	3
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	G	36	3
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	H	160	6
Інформація та телекомунікації	J	7	1
Фінансова та страхова діяльність	K	2	1
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	N	39	2
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	O	24	4
Освіта	P	25	1
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	Q	33	9

Джерело: за даними [1].

- існує ряд професій, які історично закріпились за певною гендерною групою;

- багато залежить від кліматичних умов, географічних особливостей регіону в якому розміщене виробництво;

- існує диференціація показників поширення хвороб та первинної захворюваності в залежності від типу поселення. Так захворюваність міського населення України, як правило, на 10-15 % вищі за сільських жителів [3, 81];

- диференціація відбувається за рівнем достатку населення. Так, середній і бідний клас будуть мати більші ризики захворювання одних захворювання, а забезпечений клас та представники інтелігенції інших, та інтенсивність цих

випадків. Потрібно розуміти співвідношення даних груп в суспільстві по регіонах та в цілому в країні.

У зв'язку з цим можна спрогнозувати в якого типу гендеру загрози життю більш високі та постійні і від яких захворювань. При визначені програми бюджетування закладів охорони здоров'я конкретного регіону необхідно включити дані особливості та статистичні дослідження населення відносно гендерних груп. Зробити акцент на фінансуванні медичних закладі з боротьби захворювань які там переважають. Існує велика доля відмінностей у підході до охорони здоров'я кожної групи гендера. При складані програми бюджетування медичних закладів, потрібно чітко розуміти загальну ситуацію охорони здоров'я регіону та людей які там проживають. При цьому потрібно враховувати поширене виробництво та гендерну групу, яка в ній переважає. Якщо влада враховуватиме максимальну кількість факторів, які відрізняють випадки захворювання притаманні різним гендерним групам, тоді можна буде максимально ефективно використати цільові бюджетні кошти на боротьбу із захворюваннями, що забезпечить:

- вчасне запобігання захворювання;
- достатню медичну допомогу усім хворим та повне їх забезпечення медикаментами та засобами захисту;
- найбільш затребуваний напрямок охорони здоров'я в країні та зменшення витрат на одиничні, не характерні захворювання;
- покращення демографічної ситуації в країні та добробут суспільства в цілому.

Отже, даний приклад показує ефективність інструменту ГОБ, який можна використати в будь-якій іншій галузі, яку фінансує держава. Це дозволить знизити негативні явища дефіциту бюджету і підтримати рівень життя пересічного громадянина, визначивши та задовольнивши його основні портрети.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України. Травматизм на виробництві в Україні у 2018 році (Статистична інформація). Київ-2019. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/.

2. Кисельова О., Клатцер Е. Проблеми ґендерної рівності в галузі охорони здоров'я: *Публікація*. Київ, 2018. 26 с.

3. Мезенцева Н.І., Батиченко С.П., Мезенцев К.В. Захворюваність і здоров'я населення в Україні: суспільно-географічний вимір: Монографія. – К.: ДП «Прінт Сервіс», 2018. 136 с.

Калита О. П.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Університет державної фіскальної
служби України
Музиченко А. В.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗМІ

На сучасному етапі державотворення в умовах розбудови нової правової системи значно зростає роль ЗМІ, оскільки суспільне життя відбивається саме в масовій інформації

Безперечно, держава має усвідомлювати, що ЗМІ постають найважливішим демократичним інститутом, який сприяє реалізації конституційних прав громадян на свободу думки і слова, права на інформацію. Тому діяльність ЗМІ потребує комплексного нормативно-правового регулювання, здатного забезпечити баланс інтересів особистості, суспільства і держави.

Нормативно-правовий статус ЗМІ в Україні – це система нормативно-правових та інституційних елементів, які включають поняття, принципи, конституційну правосуб'єктність та гарантії діяльності ЗМІ щодо реалізації й забезпечення конституційного права громадян України вільно збирати, зберігати, використовувати та поширювати інформацію

Досліджуване наукове поле перебуває у центрі розгляду як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. У своїх працях його висвітлювали: І. В. Арістова, І. Л. Бачило, В. М. Брижка, Ю. П. Бурило, В. Д. Гавловський, В. М. Гвоздева, О. С. Денисова, В. М. Головій, В. Ф. Іванов, Р. А. Калюжний, Б. А. Кормич, Т. А. Костецька, Теун ван Дейк, Аллан Белла, Мартін Монтгомер, Норман Фейеркла.

ЗМІ займають одне із визначальних місць в інформаційній сфері. Для більшості населення матеріали, які розповсюджують масмедіа є основним джерелом інформації. Це зумовлює значущість побудови правильних каналів взаємодії між державою та недержавними ЗМІ. У цьому контексті порушується значне коло питань, зокрема проблема державних регулятивних механізмів та важелів впливу на медіаринок.

Зазначимо, що питання визначення правового статусу засобів масової інформації має велике значення для забезпечення стабільності функціонування інформаційної сфери й охорони прав і обов'язків учасників інформаційних правовідносин.

Таким чином, важливість створення правового фундаменту розвитку ЗМІ в Україні, в якому має визнаватися та забезпечуватися конституційне право громадян на інформацію, а отже й необхідність розробки та вдосконалення відповідного законодавства, з одного боку, і відсутність сучасних комплексних напрацювань конституційно-правових основ організації та діяльності ЗМІ — з іншого, обумовлюють актуальність нашої наукової розвідки [1].

Необхідно простежити, наскільки змінювався і чи змінювався загалом підхід законодавця до регулювання сфери ЗМІ, а головним являється те, чи діставало зростання потреби у врегулюванні певних нових відносин і транзакцій відображення у законодавчому регулюванні.

Положення Конституції України не акцентують увагу саме на діяльності ЗМІ, але, у цілому, вони складають досить міцний фундамент регламентування правових відносин в інформаційній сфері життя суспільства [2]. У Конституції України закріплені такі конституційні основи діяльності ЗМІ:

1. Ст. 34 — свобода думки і слова, вільне вираження своїх поглядів і переконань (ч. 1), свобода інформації (в тому числі, масової) (ч. 2), закріплення можливості обмежень на основі закону (ч. 3);

2. Ст. 13 — забезпечення захисту права власності (економічна гарантія діяльності недержавних ЗМІ) (ч. 4);

3. Ст. 15 — закріплення політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності (ч.1), заборона цензури (ч. 3);

Досить важливою для регулювання діяльності ЗМІ є норма Конституції України, закріплена в частині 3 статті 15, а саме: «Цензура заборонена». Відповідно до Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про інформацію» (стаття 24), цензура — це будь-яка вимога, спрямована, зокрема, до журналіста, засобу масової інформації, його засновника (співзасновника), видавця, керівника, розповсюджувача, узгоджувати інформацію до її поширення або накладення заборони чи перешкоджання в будь-якій іншій формі тиражуванню або поширенню інформації. Водночас ця заборона не поширюється на випадки, коли попереднє узгодження інформації здійснюється на підставі закону, а також у разі накладення судом заборони на поширення інформації.

А. Г. Ріхтер вказує, що «заборона цензури постає головним елементом забезпечення свободи виробництва та поширення масової інформації» [3]. Слід також підкреслити, що положення про заборону цензури як принципу свободи масової інформації закріплюються в конституціях багатьох держав світу [4].

Як зазначає вітчизняний науковець О. Харенко, конституційно-правове регулювання інформаційної діяльності ЗМІ в Україні, у цілому, відповідає міжнародним стандартам у сфері захисту прав свободи думки і слова, але є необхідним подальше його удосконалення, оскільки тлумачення та правозастосування норм інформаційного права є досить проблематичним. Аналіз національного нормативно-правового поля дозволяє стверджувати, що в Україні сьогодні створений комплекс законодавчих та підзаконних актів, що регулюють національне інформаційне середовище, у тому числі інформаційну сферу діяльності ЗМІ. Разом з тим, є необхідність ліквідації основних недоліків, що характерні для нього [5, с. 23].

Відомо, що Україна посідає одне з перших місць в СНД за кількістю законів, що присвячуються діяльності ЗМІ, але рівень практичного застосування цих законів, потребує коригування та удосконалення.

Необхідно визначити ключові і найбільш значущі проблеми, що характерні для сучасного механізму державного регулювання ЗМІ. Серед них доречним відзначити наступні [6]:

1. Недієвість вітчизняної законодавчої бази.
2. Значний вплив комерційних інтересів на процес діяльності українських ЗМІ та на процес державного регулювання у даній сфері, що призводить до спотворення інформації, яку вони розповсюджують. На практиці це проявляється у поширенні мас медіа пропагандистських матеріалів, політичної реклами.
3. Пасивність державних структур у питаннях регулювання діяльності українських ЗМІ. Часто це пов’язано із низьким рівнем компетентності держслужбовців та наявністю корупційної складової у роботі відповідних органів.
4. Відсутність чіткого «кодексу честі» представників ЗМІ. Ця проблема носить швидше морально-етичний ніж політико-правовий характер і прямо не пов’язана із механізмом регулювання діяльності ЗМІ, однак вона являє собою значну перешкоду на шляху до оптимального функціонування інформаційної сфери

Спираючись на перераховані вище проблеми, ми можемо говорити про перспективні шляхи вдосконалення сфери державного регулювання ЗМІ.

Таким чином, нормативно-правове регулювання ЗМІ в Україні дає змогу виокремити, як позитивні, так і негативні сторони правової регламентації діяльності ЗМІ в Україні. Негативною особливістю розвитку українського законодавства про ЗМІ стала відсутність єдиного конкретного нормативно-правового акту, що мав би регулювати правовий статус усіх різновидів ЗМІ. Проте, також є і позитивні сторони, а саме: наявність спеціальних нормативно-правових актів, що визначають правовий статус друкованих ЗМІ, регулюють діяльність телебачення та радіомовлення.

Список використаних джерел

1. Мороз Н. О. Роль засобів масової інформації у формуванні громадянського суспільства України. Гуманітарний журнал. 2012. № 2-3. С. 205–210
2. Конституція України : офіц.текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.
3. Роскошный А. П. Пресса в политической жизни общества : учеб. метод. пособие по спецкурсу. Донецк : Изд-во ДонГУ, 1998. С. 11-12.
4. Інформаційне законодавство : Збірник законодавчих актів у 6 т. за заг. ред. Ю. С. Шемшученка та І. С. Чижа. Київ, 2005. Т. 4.
5. Харенко О. В. Інформаційна діяльність друкованих засобів масової інформації: Конституційно-правове регулювання : Науковий вісник Харківського державного університету Серія «Юридичні науки». 2015. №4. С. 19-24.
6. Кипич І. В. Роль ЗМІ в розвитку правової держави, демократії та громадянського суспільства в сучасній Україні : Актуальні проблеми держави і права. 2012. Вип. 68. С. 117-123.

Діхтяренко З. М.,
канд. пед. наук, доцент кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я людини ННІ СФБПР Університет державної фіскальної служби України, старший науковий співробітник ІПВ НАПН України
Науменко К. С.,
студентка ННІ Права Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

ВПРОВАДЖЕННЯ У НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ» ТА «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА» ВАРІАТИВНИЙ МОДУЛЬ «ХОРТИНГ» У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Постановка проблеми. Входження України до європейського освітнього простору передбачає реформування системи вищої освіти відповідно до вимог Болонської декларації. Незворотній характер цих трансформаційних процесів загалом є прогресивним кроком для України у майбутнє. Саме тому шлях України до економічної, політичної та соціокультурної інтеграції у суспільному просторі Європи значною мірою визначається рівнем розвитку національної системи освіти, що є передумовою інтеграції у світовий освітній простір. Українське суспільство розпочало усвідомлювати принципово нову роль освіти як одного з найважливіших чинників сучасної геополітики, адже успішність конкуренції між країнами нині значною мірою залежить від досягнень системи освіти й насамперед від якісного рівня функціонування вищої школи.

Концептуальні положення про зміст та організацію вищої педагогічної освіти базуються на законах України: «Про фізичну культуру і спорт», «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 р.», Національній доктрині розвитку освіти в Україні, Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту, Цільовій комплексній програмі «Фізичне виховання – здоров'я нації», Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки та ін., які дають змогу переосмислити формування фізичної культури особистості, у новому аспекті розглянути її освітні, виховні, розвивальні та оздоровчі функції.

Мета: проаналізувати нормативні документи, які є підставою для впровадження у навчальні дисципліни «Фізичне виховання» та «Фізична культура» варіативний модуль «Хортинг» у закладах освіти різних рівнів акредитації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Фізичне виховання дає змогу вирішувати одночасно освітні, виховні та оздоровчі завдання, а основні положення функціонування відповідної системи розроблялися і нині формуються провідними теоретиками країни, а саме: 1) підвищення гуманітарної спрямованості фізичного виховання шляхом посилення фізкультурно-валеологічної освіти (В. Гуменний, С. Сичов, Л. Сущенко, О. Тимошенко); 2) формування свідомого ставлення молоді до вимог здоров'я, здорового способу життя, фізичного самовдосконалення (О. Архипов, Н. Боляк, В. Гуменний, М. Носко, С. Присяжнюк, Р. Шологон); 3) удосконалення методичного забезпечення ефективності функціонування системи фізичного виховання студентів у закладах вищої освіти (В. Аридін, Б. Атанов, В. Волков, Г. Грибан, Н. Завидівська, М. Фіцула, В. Ягупов); 4) збільшення рухової активності студентів за рахунок організації спортивно-масової роботи, секційної роботи та самостійних занять фізичними вправами (С. Адирхаєв, С. Бучад, І. Медведєва, С. Канішевський, С. Сичов); 5) удосконалення системи контролю й управління освітнім процесом, поліпшення програмно-нормативного забезпечення навчального процесу з фізичного виховання у ЗВО (О. Архипов, В. Волков, Г. Грибан, Р. Раєвський, С. Канішевський) [1, с. 11, 48].

Вирішувати одночасно освітні, виховні та оздоровчі завдання спроможні фахівці хортингу, що мають достатньо розроблений та апробований науково-методичний матеріал і практику роботи в різних закладах освіти. Тому що хортиинг – універсальний (популярний та багатогранний), національний вид спорту. Основне завдання хортингу – популяризація та підвищення ролі фізичної культури і спорту, патріотичне виховання, привчити дітей і юнацтво до здорового способу життя, відволікти їх увагу від шкідливих звичок, виховання особистості в дусі добропорядності, патріотизму та любові до своєї Батьківщини [2; 3; 6]. Один із відомих науковців-практиків Б. Шиян [5] власні переконання якраз і направляє на поєднання в навчально-виховному процесі фізичного виховання з національно-патріотичною свідомістю юного українця про що пише: «1. Ідеологія системи фізичного виховання студентської молоді ґрунтується на повній реалізації її здібностей, таланту, всебічного розвитку, гуманізму, демократизму, пріоритетності загальнолюдських гуманістичних цінностей, будується на національних засадах, де визначається особиста орієнтація та формування національних цінностей молодого покоління. 2. Навчально-виховний процес у ЗВО повинен забезпечувати досягнення індивідуально можливого рівня фізкультурної освіти молодої людини. 3. Зміст фізичного виховання у ЗВО складає взаємозв'язок таких основних блоків: знання,

способи рухової діяльності, способи власної фізкультурно-оздоровчої діяльності, способи спортивної діяльності. 4. Національна система фізичного виховання базується на інноваційній діяльності, спрямованій на розвиток фізичних можливостей особистості. 5. Визначальною умовою побудови педагогічного процесу з фізичного виховання у ЗВО є забезпечення на заняттях взаємної поваги, співпраці викладача та студентів».

Таким чином, дане дослідження є своєчасною та актуальною публікацією, що направлена на впровадження результатів НДР у заклади середньої та вищої освіти [1-4; 6-8]. Наукове дослідження виконується згідно науково-дослідних робіт: 1) ННІ СФБПР УДФС України на 2017-2020 роки за темою «Національний вид спорту хортинг як засіб фізичного виховання студентів» (державний реєстраційний номер 0118U001989); 2) ІПВ НАПН України на 2020-2022 роки за загальною темою: «Військово-патріотичне виховання учнів в умовах ідейно-світоглядної конфронтації» (індивід. тема: «Військово-патріотичне виховання молодших підлітків у процесі занять бойовим хортингом» (державний реєстраційний номер 0120U100443).

Акцентуємо увагу, що потенційні групи прихильників хортингу – це: спортсмени: аматори та професіонали, які займаються хортингом; діти, підлітки та молодь, які мають інтерес і бажають займатися хортингом; люди зрілого віку, які займалися в молодості хортингом; представники спецслужб, у систему підготовки яких входить оволодіння навичками бойового хортингу; військовослужбовці строкової служби та контрактники, які займаються або охочі займатися хортингом; сім'ї; загальноосвітні школи, ліцеї, гімназії; середні професійні навчальні заклади: училища, коледжі; цивільні вищі навчальні заклади: університети, академії, інститути; військові вищі навчальні заклади Міністерства оборони України; виші навчальні заклади силових відомств і структур: СБУ, МВС, Прокуратура України, МНС, Мін'юст, Податкова служба України та інші; громадські об'єднання, спілки, асоціації працівників силових структур та приватні служби безпеки; органи і служби безпеки великих державних і недержавних компаній і корпорацій; органи і служби безпеки банків; науково-виробничі об'єднання військово-промислового комплексу України; органи та структури державної, регіональної та муніципальної влади й управління; всеукраїнські, регіональні та муніципальні бібліотечні мережі; туристичні компанії; готелі, мотелі, кемпінги тощо; авіаційні та залізничні перевізники, пасажирські суднові компанії. Список може бути розширений і доповнений відповідними організаціями та установами інших країн Європи і світу. Нині хортинг включено до Єдиної спортивної класифікації України (ЄСКУ) [2; 3; 6].

Висновки: 1. Фізичне виховання – педагогічний процес, спрямований на фізичне й духовне вдосконалення людини, оволодіння нею систематизованими

знаннями, фізичними вправами та способами їх самостійного використання впродовж усього життя. 2. Фізична культура – раціональне використання спеціальних засобів, методів і умов цілеспрямованого фізичного та духовного удосконалення людини [5]. 3. Фізична культура особистості студента – це умотивована потреба та здатність особистості до фізичного самовдосконалення, спрямована на її всебічний і гармонійний розвиток, що охоплює всю сукупність фізичних, психічних, морально-вольових і духовних властивостей, здобутих на заняттях з фізичної культури у закладі вищої освіти [1]. Впровадження у навчальні дисципліни «Фізичне виховання» та «Фізична культура» варіативний модуль «Хортинг» у закладах освіти можливо, адже, є офіційні листи Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України з грифом «Рекомендовано» листами-розпорядженнями від 15.09.2011 року № 1/11–8601 та № 1/11–8604 (щодо введення хортингу в Україні як варіативної частини до програми фізичної культури для 5–9, 10–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів), а також рекомендація цього ж Міністерства відкрити відділення хортингу у вищих навчальних закладах України І–IV рівня акредитації «Щодо запровадження спеціалізації з національного виду спорту хортинг у вищих навчальних закладах» від 09.11.2011 № 1/11–10420 [2; 3; 6].

Список використаних джерел

1. Довгань Н. Ю. Фізичне виховання здобувачів вищої освіти засобами позааудиторної спортивно-масової роботи : [монографія] / Н. Ю. Довгань. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – 328 с.

2. Діхтяренко З. М. Формування навичок здорового способу життя засобами фізкультурно-оздоровчої роботи на прикладі педагогічного досвіду роботи НВК № 24 (на засадах хортингу) : метод. посіб. / З. М. Діхтяренко, І. С. Данилюк, Н. І. Скляр; за заг. ред. З. М. Діхтяренко. – К. : Паливода А. В., 2015. – 324 с.

3. Єрьоменко Е. А. Хортинг у закладах вищої освіти : навч. посіб. / Е. А. Єрьоменко. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – 654 с.

4. Малинський І. Й. Вдосконалення рівня фізичної підготовленості різних груп населення / І. Й. Малинський, Ю. П. Сергієнко, В. С. Гулай, О. М. Лаврентьєв // Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт / ». – 2019. – Вип. 10(118). – С. 97–100.

5. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Ч. 1. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008.

6. Malynskyi, I., Boyko, V., Dovgan, N., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Fedorchenko, T., Lytvynenko, A., Khatko, A., Pustoliakova, L., Ostapenko, O., Zubalii, M., Khimich, V., Koval, A., Zhivolovich, S., Korobchenko, A., Ostapchuk, L. (2020). Problems

and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole; pp.286, illus., tabs., bibls. Part 5. Horting as a Means of Physical Education for Pupils and Students (pp. 226–273).

7. Griban, G., Kuznietsova, O., Dzenzeliuk, D., Malynskyi, I., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Otravenko, O., Lytvynenko, A., Lyhun, N., Okhrimenko, I., Prontenko, K. (2019). Dynamics of psycho-emotional state and individual psychological characteristics of students in the process of physical education classes. Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores. Año: VII, Número: Edición Especial, Artículo no.:113, Período: Diciembre, 2019. Мексика. Web of Science. – Режим доступу: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/4267/1/4104_IR.pdf...pdf.

8. Prontenko, K., Griban, G., Okhrimenko, I., Bondarenko, V., Bezpaliy, S., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Bulgakov, O., Bloshchynskyi, I., Dzenzeliuk, D. (2019). Academic performance and mental capacity of cadets engaged in sports during studies. Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores. Año: VII, Número: Edición Especial, Artículo no.: 23, Período: Octubre, 2019. Мексика. Web of Science. – Режим доступу: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/handle/doc/4268.

Сторожук Т. М.,
к.е.н., доцент кафедри
бухгалтерського обліку,
Університет державної фіскальної
служби України
Нестерчук Ю. Ю.,
студентка ННІ ЕОМС
Університет ДФС України
м.Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Проблема організації обліку оплати праці на підприємстві є підґрунтям соціально-трудових відносин працівників, роботодавців та держави, що здійснює вплив на ефективність управління трудовими ресурсами загалом. Теоретико - практичні аспекти обліку розрахунків із оплати праці є актуальними, адже заробітна плата є однією із найскладніших економічних категорій. Окрім цього, оплата праці є важливим фактором ефективності діяльності

підприємницьких структур, адже розмір нарахованої заробітної плати, своєчасність та повнота розрахунків із працівниками здійснює вплив на якість праці працівників і суму підприємницьких витрат. До того ж, заробітна плата є базою для нарахування ЄСВ і податку на доходи фізичних осіб.

Облік оплати праці відбувається відповідно до діючих законодавчих актів; генеральних угод на державному рівні; галузевих та регіональних угод; колективних та трудових договорів. Проблемні питання організації обліку праці та її оплати представлено на рис 1[складено автором на основі [1].

Рис 1. Проблемні питання організації обліку праці та її оплати на підприємстві

Окрім цього, існує негативна практика підприємств стосовно наявності неофіційних поза облікових нарахувань та виплат заробітної плати працівникам без сплати законодавчо встановлених податкових платежів, так звана заробітна плата «в конвертах».

Враховуючи дані неузгодженості та інші проблеми обліку праці та її оплати можна визначити напрями вирішення даних проблем (рис 2).

Одним із важливих напрямів удосконалення системи обліку оплати праці є зменшення документів завдяки впровадженню багатоденних і накопичувальних документів, застосування типових міжвідомчих форм, які пристосовані до застосування обчислювальної техніки [2, с.763].

В сучасних умовах виникає необхідність запровадити гнучкі форми і систему оплати праці, зокрема застосування контрактних і безтарифних систем.

Іншим важливим напрямком удосконалення обліку оплати праці є удосконалення діючої моделі аналітичного обліку. Науковці одностайні у поглядах щодо необхідності деталізації рахунків із обліку заробітної плати, але розходяться в підходах стосовно її напрямків та методів. Так, Н. В. Шульга [3, с.

12]пропонує деталізувати рахунки із обліку забезпечення виплат відпусток і відкрити субрахунки із формування поточних та довгострокових забезпечень, а також запровадити субрахунок 662 «Виплати за державним соціальним страхуванням». Т.Г. Мельник [4, с. 15] замість діючих субрахунків до рахунка 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» пропонує запровадити 5 субрахунків згідно із видами виплат, які визначені П(С)БО 26 «Виплати працівникам» [5] (поточні виплати, виплати під час звільнення, виплати після закінчення трудової діяльності, виплати інструментами власного капіталу підприємства, інші довгострокові виплати).

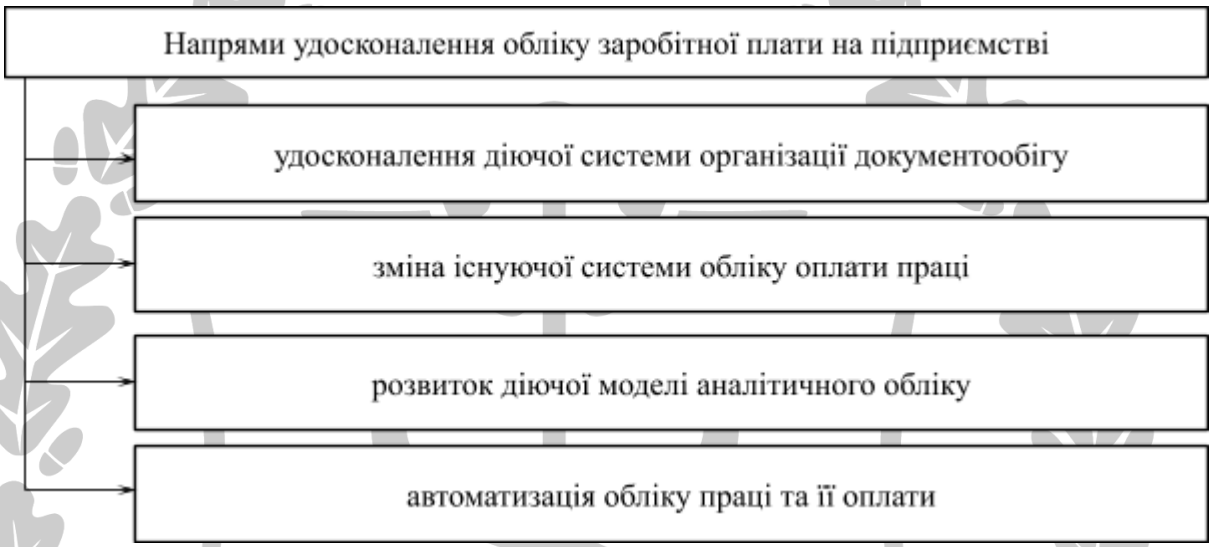

Рис 2. Напрями удосконалення обліку заробітної плати на підприємстві
Джерело: складено автором на основі [2]

Для успішного вирішення завдань обліку оплати праці необхідним є застосування різних комп'ютерних програм для автоматизації обліку, зокрема застосування головних програмних продуктів, які представлені на вітчизняному ринку: «Парус – заробітна плата» та «1С: Зарплата і Управління Персоналом для України», «Нова бухгалтерія» з модулем «Зарплата», «Галактика: Управління персоналом» та інші [2, с.765].

Також необхідно створення умов для формування заробітної плати на принципах вартості і ціни робочої сили; посилення соціальної захищеності працюючих; включення до складу оплати праці негрошових пільг, як це встановлюється міжнародними стандартами фінансової звітності [6, с.154].

Удосконалення організації обліку оплати праці також можливе завдяки застосуванню зарубіжного досвіду, зокрема:

- заробітна плата кожного працівника повинна встановлюватись індивідуально;

- перегляд заробітної плати робітників здійснюється 1 раз на рік;

- використовується різне матеріальне заохочення для різних категорій працівників;

- рівень заробітної плати повинен відображати досягнення і мотивацію працівника на підприємстві.

Отже, проаналізувавши дане питання, можемо зробити висновок, що на сучасному етапі існують проблеми обліку заробітної плати, зокрема: проблеми законодавчого характеру, проблеми організації аналітичного обліку та контролю заробітної плати на підприємстві. Перераховані основні напрями удосконалення обліку заробітної плати на підприємстві дозволять правдиво, справедливо та своєчасно здійснювати розрахунки заробітної плати з персоналом, що вплине на підвищення трудової активності працівників на підприємстві.

Список використаних джерел

1. Миронова Ю. Ю., Панасенко В. А. Проблеми організації обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві. Економіка і регіон. 2016. № 1. С. 121-126. Електронний ресурс: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2016_1_20.

2. Каткова Н. В., Маслова К. В. Особливості обліку оплати праці в сучасних умовах та шляхи його вдосконалення. Економіка і суспільство. 2017. № 8. С.762–767. Електронний ресурс: http://www.economyandsociety.in.ua /journal/8_ukr/126.pdf.

3. Шульга Н.В. Облік і аудит розрахунків з оплати праці та аналіз ефективності використання трудових ресурсів // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). К., 2008. 18 с.

4. Мельник Т.Г. Облік, аналіз та аудит праці і її оплати: авт. дис. на здоб. наук. ступ. канд. екон. наук за спец. 08.06.04 – Бухгалтерський облік, аналіз і аудит. Київ, 2005. 18.

5. П(С)БО 26 «Виплати працівникам. Електронний ресурс: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03 .

6. Мазіна О., Порохнявко Л. Вартість праці та відображення її у бухгалтерському обліку. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації. Збірник наукових праць, НАСОА, 2013, №1(10), С.148-157.

Бойко В. Ф.,
канд. пед. наук, професор,
завідувач кафедри хортингу та реабілітації ННІ СФБПР,
Університет державної фіскальної
служби України
Онофрей В. С.,
студентка ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ» ВАРІАТИВНИЙ МОДУЛЬ «ХОРТИНГ» У СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Політичні і соціально-економічні зміни, що відбуваються в Україні та світі, вимагають істотного реформування системи освіти, яка має забезпечити кожному студентові реальні умови для інтелектуального, духовного і фізичного розвитку та підвищення загальнокультурного і професійного рівня, що відповідає кращим світовим стандартам. Наразі зниження рівня фізичного розвитку, фізичної підготовленості і здоров'я учнів і студентської молоді в Україні набули критичного характеру. Причинами незадовільного стану розвитку фізичних якостей у більшості представників учнів і студентської молоді та погіршення стану її здоров'я є суттєве зниження рухової активності та недостатня увага до фізичного виховання в сім'ях, школах та ВНЗ. Сучасна система фізичного виховання в Україні не задовольняє природну біологічну потребу студентської молоді в руховій активності, не забезпечує студентів необхідним рівнем здоров'я, фізичної підготовленості, працездатності, науково обґрунтованими освітніми і оздоровчими технологіями, які можна використовувати в подальшій життєдіяльності. Адже, виникла суперечність між потребами особистості студента у світоглядному, духовно-культурному, інтелектуальному збагаченні та фізичному вдосконаленні [5].

На сьогодні існує багато наукових досліджень, в яких автори (О. Білик, Г. Грибан, С. Зінченко, Д. Каратаєва, Р. Лиженкова, І. Малинський, В. Мунтян, О. Попрошаєв, С. Присяжнюк, К. Протенко, С. Сичов, В. Хіміч та ін.) висвітлюють питання місця та ролі даної навчальної дисципліни в навчальному процесі, а також її інтеграцію до європейського навчального простору [1-7]. Наукове дослідження виконується згідно науково-дослідної роботи ННІ СФБПР

Університету державної фіскальної служби України на 2017-2020 роки за темою «Національний вид спорту хортинг як засіб фізичного виховання студентів» (державний реєстраційний номер 0118U001989).

Метою публікації є аналіз літературних джерел щодо визначення місця навчальної дисципліни «Фізичне виховання» в національній системі освіти.

Виклад основного матеріалу. Обґрунтовуючи необхідність включення у стандарт вищої освіти загальної компетентності, що передбачає навички рухової активності, О. В. Попрошаєв, О. А. Білик пропонують, враховуючи Указ Президента України від 9.02.2016 року № 42/2016 «Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація», Наказ Міністерства освіти і науки України від «01» червня 2017 № 600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від «21» грудня 2017 № 1648) «Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, що серед переліку загальних компетентностей випускника, передбачають і навички рухової активності (це підтверджується і листом Міністерства освіти і науки України від 18.07.2016 р. № 1/11-9585 «Щодо фізичного виховання у вищих начальних закладах») та ін., освітню професійну програму (стандарт вищої освіти) для першого (бакалаврського) рівня в межах кожної спеціальності доповнити загальною компетентністю, яка передбачає навички рухової активності, а саме здатність використовувати різні види та форми рухової активності для поліпшення працездатності, підготовки і самопідготовки до майбутньої професійної діяльності та ведення здорового способу життя.

Автори публікації вважають, що відповідно до зазначеної компетентності у стандартах вищої освіти (в її нормативному змісті) результатами навчання мають бути: знання основ використання рухової активності для підтримання і зміцнення здоров’я та розуміння ролі фізичної культури в розвитку людини і підготовки фахівця; вміння використовувати та застосовувати різні види рухових дій для занять масовим спортом та оздоровчим фітнесом; здатність до використання засобів фізичної культури для підвищення рівня функціональних можливостей організму, розвитку фізичних якостей, досягнення особистих життєвих і професійних цілей, а також виконання встановлених державних вимог до фізичного стану та фізичної підготовленості. Це надасть університетам повноваження щодо вибору навчальних дисциплін, програм, засобів та методів навчання студентів, які дозволять підготувати висококласного фахівця в обраному виді діяльності, а також всебічну та гармонійно розвинуту особистість.

Також спортивній спільноті необхідно ставити питання перед Міністерством освіти і науки України, щодо відновлення імперативної сили до наказ МОН від 11.01.2006 р. № 4 «Про затвердження положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних механізм можливого запровадження «Фізичного виховання» як обов'язкової дисципліни ВНЗ на підставі Закону України «Про вищу освіту». Враховуючи вищевикладене, слід зазначити, що на сучасному етапі, коли відбувається реформування національної системи освіти відповідно до стандартів загальноєвропейського простору, не варто відмовлятися від навчальної дисципліни «Фізичне виховання» та відповідних кафедр, тому що це єдина дисципліна яка вирішує одночасно освітні, виховні та оздоровчі завдання, а різні структурні підрозділи які можуть бути створені замість кафедр будуть лише частково вирішувати ці завдання. Крім того, на цей час кафедра фізичного виховання, як структурний підрозділ ВНЗ, вирішує не тільки завдання пов'язані зі зміцненням здоров'я, розвитком фізичних якостей та рухових здібностей, а сприяють формуванню компетенцій організації і проведення студентами самостійних занять спортивно-оздоровчого характеру, спрямованих на зміцнення власного здоров'я, підвищення рівня функціональних можливостей організму, позитивної мотивації та потреби в систематичних заняттях. Зміст і обсяг відповідних занять повинен визначатися на підставі науково обґрунтованих норм для студентської молоді, наявних мотивів і цінностей, з урахуванням характеру рухової активності студента у навчанні та майбутній професійної діяльності [4].

Одним із ефективних і своєчасних засобів щодо позитивної «роботи» загальної компетентності, що передбачає навички рухової активності, є хортинг – національний вид спорту України. Особливість хортингу – його універсальність: розвиток силових якостей, морально вольових, фізичних, відновлення працездатності після розумової або фізичної праці тощо. Хортинг популярний в усьому світі та багатогранний. Зазначимо, що офіційне введення хортингу як варіативної частини до програми фізичної культури для 5–9, 10–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України з грифом «Рекомендовано» листами-розпорядженнями від 15.09.2011 року № 1/11–8601 та № 1/11–8604, а також рекомендація Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України відкрити відділення хортингу у вищих навчальних закладах України I–IV рівня акредитації «Щодо запровадження спеціалізації з національного виду спорту хортинг у вищих навчальних закладах» від 09.11.2011 № 1/11–10420. Нині хортинг включено до Єдиної спортивної класифікації України (ЄСКУ) [1-3; 5]. Тобто, є всі підстави в

усіх ВНЗ різних рівній акредитації проводити навчальну дисципліну «Фізичне виховання» варіативний модуль «Хортинг» три – п'ять разів на тиждень для відновлення та навички рухової активності – загальної компетентності.

Висновок. Навчальна дисципліна «Фізичне виховання» повинна займати важливе місце в національній системі освіти, так, як це передбачено в Законі України «Про вищу освіту». Ця дисципліна повинна назавжди залишитися обов'язковою дисципліною в усіх закладах освіти України, як воно є в навчальних закладах у розвинених країнах світу. На сьогодні, під час реформування національної системи освіти необхідно зберегти та примножити науково-методичну продукцію та підготовлювати кадровий потенціал фахівців, які будуть ефективно проводити тренування з хортингу, що сприятиме зміцненню системи освіти в Україні.

Список використаних джерел

1. Бойко В. Розвиток силових якостей у студентів-хортингістів / В. Бойко, І. Малинський, Е. Єрьоменко, З. Діхтяренко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 7. – С. 104-112.

2. Діхтяренко З. М. Формування навичок здорового способу життя засобами фізкультурно-оздоровчої роботи на прикладі педагогічного досвіду роботи НВК № 24 (на засадах хортингу) : метод. посіб. / З. М. Діхтяренко, І. С. Данилюк, Н. І. Скляр; за заг. ред. З. М. Діхтяренко. – К. : Паливода А. В., 2015. – 324 с.

3. Єрьоменко Е. А. Хортинг у закладах вищої освіти : навч. посіб. / Е. А. Єрьоменко. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – 654 с.

4. Попрошаєв О. В. Доповнення стандарту віщої освіти в межах кожної спеціальності загальною компетентністю випускника, яка передбачає навички рухової активності / О. В. Попрошаєв, О. А. Білик // Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення «Молодий вчений», № 4.2 (56.2), квітень, 2018 р. с. 69-73. – Режим доступу: http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/4.2/18.pdf.

5. Malynskyi, I., Boyko, V., Dovgan, N., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Fedorchenko, T., Lytvynenko, A., Khatko, A., Pustoliakova, L., Ostapenko, O., Zubalii, M., Khimich, V., Koval, A., Zhivolovich, S., Korobchenko, A., Ostapchuk, L. (2020). Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy

of Management and Administration in Opole; pp.286, illus., tabs., bibls. Part 5. Horting as a Means of Physical Education for Pupils and Students (pp. 226–273).

6. Griban, G., Kuznietsova, O., Dzenzeliuk, D., Malynskyi, I., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Otravenko, O., Lytvynenko, A., Lyhun, N., Okhrimenko, I., Prontenko, K. (2019). Dynamics of psycho-emotional state and individual psychological characteristics of students in the process of physical education classes. Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores. Año: VII, Número: Edición Especial, Artículo no.:113, Período: Diciembre, 2019. Мексика. Web of Science. – Режим доступу: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/4267/1/4104_IR.pdf...pdf.

7. Prontenko, K., Griban, G., Okhrimenko, I., Bondarenko, V., Bezpaliy, S., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Bulgakov, O., Bloshchynskyi, I., Dzenzeliuk, D. (2019). Academic performance and mental capacity of cadets engaged in sports during studies. Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores. Año: VII, Número: Edición Especial, Artículo no.: 23, Período: Octubre, 2019. Мексика. Web of Science. – Режим доступу: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/handle/doc/4268.

Теліщук М. М.,
доцент кафедри економічної теорії,
Університет деравної фіскальної
служби України України
Павленко Ю. Ю.,
студентка ННІ ОАА,
Університет ДФС України
М. Ірпінь, Україна

ІНСТИТУЦІЙНО-СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ ПОДАТКОВІ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ

Лауреат Нобелівської премії Дуглас Норт у своїй праці “Інститути, інституціональні зміни і функціонування економіки” зазначає, що кожен інститут має у своєму розпорядженні унікальний склад інституцій, що забезпечує можливість різноманітних форм людської діяльності, розділяючи інституції на неформальні і формальні. Під неформальними інституціями він розуміє існуючі неофіційні, неправові обмеження. До них належать певні традиції, встановлені звичаї, неписані кодекси поведінки, господарська етика, культурна спадщина та ментальні стереотипи. Формальні інституції – це

офіційні, правові обмеження, які є результатом наділення інституціональних норм суспільства правовими рамками, тобто їх юридичним закріпленням та відповідним організаційним втіленням [1].

Податковій діяльності держави [2, с. 22–28; 3, pp. .34–37] притаманні елементи як формальних інститутів (законодавчі та інші нормативно-правові акти, які створенні і підтримуються податковими фахівцями – державними чиновниками), так і неформальних інститутів (загальноприйняті традиції та звички нарахування і сплати податків, які обумовлюють моделі поведінки платників податків, що формуються податковою культурою) [4].

В більшості країн пострадянського простору формальна інституціоналізація з'явилася раніше, ніж умови для їх ефективного функціонування. Причиною цього стала відсутність відповідної законодавчої бази і досвіду проведення податкових реформ, що призвело до копіювання положень податкового законодавства у західних країн. При імпорті формальних інститутів потрібно брати до уваги те, що вони повинні відповідати рівню неформальних відносин. Тому процес інституціоналізації податкової діяльності держави слід розглядати як поетапну заміну процесу спонтанного вироблення мотивації платників податків до сплати податків та зборів, розробку нових форм і методів організації податкових відносин на регульований і прогнозований процес в рамках державної стратегії формування податкової культури. Зокрема, в якості етапів цього процесу Д. Касімов пропонує наступні: виникнення потреби в додаткових бюджетних коштах, задоволення якої вимагає спільних впорядкованих дій; формування загальних цілей і завдань розвитку; розробка норм, процедур податкової діяльності; інституціоналізація розроблених норм і правил, тобто вироблення механізму їх практичної реалізації; встановлення системи диференційованих заходів і форм відповідальності (системи податкових санкцій) за їх недотримання; формальне і неформальне оформлення інституційної структури податкової культури [5, с. 5–18].

Роль держави на цьому рівні є досить вагомою, так як вона виступає правовим гарантом дотримання прав людини. Громадянське суспільство починається з громадянина, його прав і свобод, забезпечення гідності особи. І хоча з погляду взаємовідносин з державою громадянське суспільство є сферою автономного існування, держава все ж таки повинна бути засновником норм людської поведінки, яким має відповідати сумлінний громадянин (в нашому випадку платники податків та контролюючі органи), які б об'єднувалися у своєрідну модель, у якій люди як громадяни своєї спільноти мають спільні обов'язки і діють відповідно до них.

Разом з цим слід приймати до уваги також те, що самі індивіди роблять свій вибір у межах певного інституційного середовища, а його архітектоніка безпосередньо впливає як на рішення, котрі приймаються індивідами, так і на наслідки цих рішень. В цьому контексті показово, що серією лабораторних експериментів [6, с. 431–432] метою яких було дослідження економічних взаємодій в межах ринкових інститутів, підтверджено гіпотезу визначного теоретика економіки XVII століття Адама Сміта про феномен емерджентного інституційного порядку. Поняття емерджентності (від. англ. emergence−виникнення, поява нового) відображає ситуацію, за якої в результаті стратегічної взаємодії егоїстично налаштованих індивідів несподівано виникає загальний позитивний ефект [7, с. 14 – 19].

Слід зазначити, що ідея поєднання інтересів держави та свідомих податкоплатників у 70-х роках XX ст. знайшла відображення в “податку Кларка” (американські економісти Е. Кларк та Т. Гроувс). Податок Кларка пояснює ефект залежності добробуту податкоплатників як від своєї власної поведінки, так і від поведінки інших. Ця концепція характеризує демократичні відносини в суспільстві не лише як свободу думки й законослухняної діяльності, але і як обтяжливий фіскальний обов’язок свідомо оплачувати власну свободу. До того ж якщо політична демократія іноді виступає як руйнівна сила, то фіскальна основа демократії перетворюється в руках держави в могутню продуктивну силу. На відміну від “податку Пігу”, який виконує роль регулятора соціальних процесів та економічних явищ, економічна теорія Кларка надає податкам розподільчого та санкціонуючого характеру, громадяни через податки свідомо утримують власну державу. Податок Кларка виступає фіскальною ознакою самоорганізації громадян у демократичному суспільстві. Але ідеального демократичного суспільства, на жаль, не існує. Податкова система, за Кларком, повинна діяти в режимі добровільного самооподаткування.

У податку як такому закладено зміст взаємостосунків у державі з точки зору усуспільнення доходів індивідуумів. Ця економічна категорія дозволяє сприймати саму необхідність усуспільнення залишків доходів і усвідомити загальний контур пере розподільчих відносин. Існування потреби перерозподіляти залишки доходів на суспільно необхідні потреби є тією аксіомою, що дає можливість сприймати податкові відносини як необхідну умову розвитку цивілізації. Податок є суспільно необхідним явищем, а отже податок – це суспільно необхідна субстанція. Цей висновок підтверджується і своєрідною думкою В. Андрущенка про те, що “податки – власність держави в

грошовій формі, право на яку реалізує фіск і перетворює в джерело суспільного багатства" [8].

Таким чином, імперативом податкової діяльності держави має бути поєднання фіскальних інтересів та інтересів платника податків на основі формування партнерських відносин. Робота податкових органів багато в чому залежить від того які відносини у них складаються із платниками податків. Платник податку це в першу чергу партнер держави, його кошти – основне джерело державних доходів. Більшість податкових спорів виникають тільки тому, що платники розуміють ті чи інші положення податкового законодавства не так, як податківці. З іншої сторони податкові органи теж будуть працювати ефективно, якщо платники податків будуть дотримуватися податкового законодавства.

Соціальний рівень – рівень колективів та спільнот, груп, що є детерміновані водночас мережево. В таких групах виникає обмежена солідарність та довіра. Довіра, а точніше норми, що скеровують поведінку суб'єктів до довіри, є епіфеноменом соціального капіталу, дієвим засобом зниження транс акційних витрат. Оскільки саме довіра дозволить підвищити рівень добровільної сплати податків. Якщо платники податків бачитимуть, що держава є надійним захисником їхнього добробуту та гарантом їх благополуччя, вони з гордістю виконуватимуть свій конституційний обов'язок зі сплати податків.

У випадку платників податків ключовим елементом є податкова мораль, яка проявляється у внутрішній мотивації людей до сплати податків. Тобто існують певні норми і правила, які регламентують поведінку і дії людей у сфері оподаткування. Позитивна мораль приймає форми громадянської свідомості, обов'язку, дисципліни. Тому на державному рівні дуже важливо сформулювати моральні імперативи, які так би мовити стали б еталоном, якому має відповідати добросовісний платник.

Список використаних джерел

1. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики / Пер. с англ. А.Н. Нестеренко; предисл. и науч. ред. Б.З. Мильнера. Москва: Фонд экономической книги Начала, 1997. 180 с.

2. Теліщук М. Податкова діяльність держави як інструмент реалізації економічної політики. Науковий вісник. 2000. № 1 (7). С.22–28.

3. Теліщук М. Соціалізація податкової діяльності держави в емерджентній економіці. III International Scientific Conference Economy and

Society :the Modern Foundation for Human Development : Conference Proceedings, Leipzig, April 26th, 2019.Germany: Baltija Publishing, 2019. pp.34–37.

4. Мандевиль Б. Басня о пчёлах, или Пороки частных лиц – блага для общества. Москва: Мысль, 2000. 291 с.

5. Жаліло Я. Еволюція чинників дієвості економічної політики держави таінституційна криза в Україні. Економічна теорія. 2015. №2. С. 5–18.

6. Смит В. Конструктивистская и экологическая рациональность в экономической теории. Из: Экспериментальная экономика (комплекс исследований, по совокупности которых автору присуждена Нобелевская премия). Москва М ысль, 2008. С. 431–432.

7. Теліщук М.М., Теліщук М.М. Засоби реалізації податкової діяльності держави в емерджентній економіці / Науковий журнал “Причорноморські економічні студії” Випуск 4. 1 2019. с. 14 – 19.

8. Андрущенко В.Л. Фінансова думка Заходу в XX столітті: (Теоретична концептуалізація і наукова проблематика державних фінансів). Львів: Каменяр, 2000. 303 с.

Сукаленко Т. М.,
к. філол. н., доцент кафедри журналістики, словесності та культури Навчально-наукового інституту гуманітарних наук Університет деравної фіскальної служби України
Позднякова О. О.,
студентка ННІ ФБС Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ЕКОНОМІСТА

Сьогодення висуває нові вимоги до фахової підготовки спеціалістів усіх рівнів, що й передбачає формування професійної компетенції як обов’язкової передумови успішної реалізації особистості в сучасному світі. Особистість повинна володіти комплексом професійно зорієнтованих знань, умінь і навичок,

необхідних для успішного виконання професійних обов'язків та самореалізації. У контексті цього зростають вимоги й до мовно-мовленнєвої підготовки спеціаліста, адже «оволодіння основами будь-якої професії розпочинається із засвоєння певної суми загальних і професійних знань, а також оволодіння основними засобами розв'язання професійних завдань», що й передбачає належний рівень сформованості професійно зумовленого мовлення [2, с. 170].

Відповідно до потреб держави у розв'язанні цілого комплексу соціально-економічних і культурно-просвітницьких проблем постають нові вимоги до підготовки фахівців економічного профілю. З одного боку, завданням вищої освіти є підготовка висококваліфікованих економістів з глибокими фаховими знаннями, а з іншого – виховання національно-мовної особистості, здатної оволодіти мовними та мовленнєвими знаннями і протистояти нівелюванню національних інтересів, оберігати самобутність українського народу.

Недостатня увага студентів-економістів до професійного мовлення під час навчання спричиняє низку проблем, які виникають у взаєминах із суб'єктами професійної взаємодії. Особливо гостро ці проблеми відчуваються молодими спеціалістами на початку діяльності. Маючи достатні фахові знання, вони часто виявляються не готовими до налагодження продуктивних професійних взаємин. Отже, недостатня комунікативна підготовка, нездатність організувати фахове спілкування, відсутність певних умінь і навичок професійного спілкування знижують можливість успішного працевлаштування молодого спеціаліста економічного профілю.

Проблема особистості, як слушно зауважує Т. М. Сукаленко, набуває особливої значущості як у філософії, психології, так і в лінгвістиці. «Особистість − це багатогранне і багатовимірне поняття і залежно від завдань, які ставить перед собою та чи інша наука, кожна з них має свою мету дослідження і своє бачення цього поняття» [4, с. 402].

Нині у лінгвістиці фіксується низка аспектів вивчення мовної особистості, що визначають різні статуси її існування. Категорія мовної особистості знайшла своє відображення ще у працях В. В. Виноградова. Надалі найповніше й найсистемніше проблема мовної особистості досліджена Ю. М. Карауловим. Згодом з'явилися роботи, присвячені вивченню і розпрацюванню теорії мовної особистості, окреслилися певні аспекти вивчення проблеми мовної особистості: у когнітивному аспекті (А. П. Бабушкін, А. М. Шахнарович), у прагматичному аспекті (К. Ф. Сєдов), у комунікативно-діяльнісному аспекті (І. В. Сентенберг, С. А. Сухих, В. І. Шаховський), в аспекті культурного простору (О. Д. Вишнякова, В. І. Карасик, В. В. Колесов, Т. В. Кочеткова, В. В. Красних),

у культурологічному аспекті (В. В. Воробйов), мовна особистість як лінгвокультурний типаж (В. І. Карасик, О. О. Дмитрієва) [7, с. 124].

Мовну особистість визначаємо як «відображення особливостей мовної поведінки особистості, її характеристик у мові переважно у виборі особливих мовних моделей» [6, с. 159].

Сьогодні проблема особистості як суб'єкта фахової діяльності, компетентного та здатного до саморозвитку, досліджується багатьма науковцями. Розвитку професійно-педагогічної компетентності присвячені праці А. П. Коваль, Н. А. Пашківської, Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. Е. Коваленко, О. І. Локшина, О. В. Овчарук, Л. І. Паращенко, О. І. Пометун, С. А. Ракова, О. Я. Савченко та інших. Дослідники аналізують проблеми фахової підготовки майбутніх спеціалістів у контексті сучасних вимог до професійної підготовки фахівця.

Тому в сучасному світі актуальними є дослідження теоретичних засад поняття компетентності як здатності кваліфіковано виконувати професійну діяльність, що містить набір знань, умінь, навичок і ставлень та дає змогу особистості ефективно діяти або виконувати певні функції, спрямовані на досягнення стандартів у професійній галузі або певній діяльності, і мовної компетенції як системи комунікативних умінь, навичок та установок, реалізації яких і є передумовою успішного комунікативного процесу[3, с. 8–9].

Підготовка спеціалістів повинна ґрунтуватися на формуванні стійких теоретичних знань і відповідних умінь та навичок їх реалізації в професійній діяльності, що здійснюється передусім у процесі вивчення курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» [5] або «Ділова українська мова» як базової навчальної дисципліни, вивчення якої формує в студентів систему лінгвістичних знань, а також сприяє виробленню умінь і навичок їх успішної реалізації в подальшій професійній діяльності, адже головне завдання курсу – на основі здобутків сучасного мовознавства забезпечити фахову підготовку здобувачів вищої освіти, важливим складником якої є комунікативна компетентність, що полягає в оволодінні українською літературною мовою в усній та писемній формах у різних стилях, типах і жанрах мовлення.

Мовленнєва компетентність фахівця економічного спрямування визначається через його мовленнєвий досвід, який включає в себе практику мовного спілкування, постійне використання мови з метою пізнання людиною середовища і самої себе.

Для підготовки фахівців-економістів доцільно давати завдання на переклад текстів наукового стилю, що допоможе студентам сформувати певний запас

термінологічної лексики, причому не шляхом калькування готових лексичних форм, а вдумливо, свідомо, використовуючи методи зіставлення, добору, аналізу мовних явищ. Відповідна система передтекстових завдань дасть можливість ознайомити студентів зі специфікою передачі текстів із однієї мови на іншу, враховуючи розбіжності в мовах на всіх рівнях: фонетичному, лексичному, словотворчому, морфологічному, синтаксичному. Особливі труднощі під час перекладу економічного тексту становить правильний вибір слова залежно від контексту. Необхідно знати не лише значення слова, а й враховувати його лексичну сполучуваність. Наприклад: *накопительная ведомость – накопичувальна відомість; ведомость удержаний из заработной платы – відомість утримання із заробітної плати; взымание таможенной пошлины – стягнення мита; взимание налога – стягнення податку тощо.*

Одним із ефективних завдань для формування мовленнєвої компетенції майбутнього економіста є ділова гра, яка передбачає моделювання функцій структур (організацій, колективів, органів управління) та дій їхніх працівників, спрямованих на пошуки найкращого варіанта розв'язання певних завдань, ситуацій, проблем. Актуальність ділової гри полягає в тому, що вона дає змогу учасникам розкрити свої можливості, навчитися займати активну позицію, здійснити умовний перехід студента з навчальної діяльності на професійну – з відповідною трансформацією предмета, мотивів, цілей, засобів, способів і результатів діяльності. Динаміка ділової гри – у поступовому розвитку від «традиційного» до «знаково-контекстуального» навчання, що відтворює предметні й соціальні ситуації, допомагаючи таким чином студентові пройти первинне тестування на засвоєння лекційного й практичного матеріалу [1, с. 5].

Висновки. Отже, мовленнєва, мовна та комунікативна компетентності відіграють важливу роль у професійній діяльності економіста. У наш час затребуваність фахівця на ринку праці, його конкурентоспроможність значною мірою залежать від вільного володіння державною літературною мовою. Крім того, вільне володіння літературною українською мовою сприяє вихованню сучасної інтелектуально й духовно розвиненої особистості, здатної до продуктивної професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Берн Э. Игры, в которые играют люди. Психология человеческих взаимоотношений / пер. с англ. А. А. Грузберга. Екатеринбург: Литур, 2001. 575 с.

2. Кретова О. І. Проблема професійного мовлення соціального працівника у контексті його професіоналізму. *Актуальні проблеми професійної підготовки фахівців соціальної роботи в Україні і за рубежем* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 5–6 травня 2003 р., Ужгород / заг. ред. І. В. Козубовської, І. І. Миговича. Ужгород: Мистецька лінія, 2003. С. 168–171.

3. Овчарук О. В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Київ: К.І.С., 2004. 112 с.

4. Сукаленко Т. М. Лінгвокультурний типаж як мовна особистість. *Актуальні проблеми слов'янської філології*. Серія: лінгвістика і літературознавство: міжвуз. зб. наук. ст.; [гол. ред. В.А. Зарва]. Бердянськ: БДПУ, 2012. Вип. XXVI. Ч. 2. С. 401–407.

5. Сукаленко Т. М. Методична розробка до проведення практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи з навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для підготовки бакалаврів галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» за напрямом підготовки «Фінанси і кредит». Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2015. 139 с.

6. Сукаленко Т. М., Позднякова О.О. Структура мовної особистості в сучасній антропоцентричній парадигмі. *Мовна особистість: лінгвістика і лінгводидактика* / МОН України, Київський націон. лінгвістичний ун-т. Черкаський націон. ун-т. ім. Б. Хмельницького. Київ-Черкаси : вид-во ФОП Гордієнко Є.І., 2018. С. 157–160.

7. Сукаленко Т. М., Солодка І. В. Формування мовної особистості у процесі навчання мови. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2013. Вип. 43 (4). С. 123–129.

Чорна О. В.,
доцент кафедри журналістики,
української словесності та культури,
Університет державної фіскальної
служби України
Почтар А. В.,
студент факультету підготовки,
перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції,
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА НА РІВНІ РЕГІОНУ: СУБ'ЄКТИ ТА МЕТОДИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Потребу регіоналізації екологічної політики можна пояснити не тільки значною екологічною диверсифікацією території України, а й особливостями соціально-економічних процесів у регіонах, які в історичному, природному, соціальному, економічному відношеннях є далеко неоднорідними. Екологічна ситуація в Україні має свої територіальні відмінності як за характером і гостротою проблем, так і за можливостями їхнього практичного вирішення. Звідси випливає об'єктивна необхідність регіональної диференціації управлінських рішень та практичних дій, спрямованих на стабілізацію і поліпшення екологічної ситуації в країні.

Основну роль в реалізації екологічної політики здійснює держава, яка, однак, є не єдиним суб'єктом екологічної політики. Поряд з державою реалізацію екологічної політики забезпечують політичні партії, наукові організації, неурядові громадські організації та інші суб'єкти, що робить її об'єктом не лише державного, але й публічного управління.

Процес формування та реалізації екологічної політики відбувається за участю самих природокористувачів або суб'єктів екологічної політики (Табл. 1).

Таблиця 1

Суб'єкти екологічної політики

Держава	Держава відіграє важливу роль у формуванні та реалізації екополітики. Функції держави як суб'єкта екологічної політики: встановлення правил здійснення господарської та іншої діяльності; координація діяльності всіх суб'єктів екополітики; контроль за дотриманням природоохоронного законодавства.
Господарсько-економічні суб'єкти	Господарсько-економічні суб'єкти (підприємства, організації) зобов'язані виявляти турботу про збереження і захист навколишнього середовища. Таке зобов'язання обумовлено природоохоронними правовими актами (законами). Правові акти встановлюють обов'язок підприємства враховувати вплив виробничого процесу на навколишнє середовище, аналізувати вплив виробничих програм на людину і навколишнє середовище і усувати можливі шкідливі наслідки.
Науково-дослідні організації	Роль науково-дослідних організацій постійно зростає, оскільки результати наукових досліджень можуть стати і стають важливими інструментами економічного зростання та сталого розвитку, а отже, і захисту навколишнього природного середовища.
Політичні партії	Політичні партії при формуванні своїх програм враховують екологічну складову та популяризують свої програмні погляди.
Громадські організації	Відіграють важливу роль у розробці і прийнятті екологічно значимих рішень, здійсненні контролю за виконанням природоохоронного законодавства (позаштатні екологічні інспектори), беруть участь у природоохоронних заходах, здійснюють екологічне виховання та освіту населення.
Окремі громадяни	Можуть виступати з екологічними ініціативами, об'єднуватися в групи з метою вирішення конкретних, як правило, локальних екологічних проблем.

Сформовано на основі джерела: [2].

В Україні діє трирівнева система управління природокористування і охорони навколишнього природного середовища: на державному рівні, регіональному та місцевому. На кожному з цих рівнів представлені законодавча, виконавча та судова гілки влади. З огляду на це, реалізацію екологічної політики на регіональному рівні можна визначити як діяльність органів державної влади щодо вироблення та практичного втілення управлінських рішень для здійснення регулюючих, організуючих та координуючих впливів на сферу природокористування з метою реалізації функції держави щодо неухильного дотримання стандартів екологічного розвитку в регіонах країни.

Реалізація екологічної політики на всіх рівнях може здійснюватися за дотримання певних умов, до яких можна віднести:

- дослідження антропогенного впливу на навколишнє природне середовище;

- облік та індексація забруднення довкілля;

- прогнозування та регулювання наслідків руйнування природи від впливу діяльності окремих галузей народного господарства;

- створення науково-методичної основи раціонального використання природних ресурсів;

- забезпечення існування умов, щодо збереження навколишнього природного середовища.

Крім дотримання цих умов, реалізація екологічної політики здійснюється за допомогою певних способів та методів, які є складниками окремих механізмів (Табл. 2).

Таблиця 2

Способи та методи реалізації екологічної політики

Способи, методи	*Дії*
Адміністративно-контрольні	Контроль за дотриманням природоохоронного законодавства, стандартизація, екологічний моніторинг, ліцензування господарської діяльності, нормування природокористування, екологічна сертифікація, екологічні та ресурсні цільові програми, екологічний аудит.
Техніко-технологічні	Застосування техніко-технологічних засобів та рішень для захисту і розвитку навколишнього середовища.
Економічні	Планування природокористування, створення цільових програм, розробка еколого-економічних систем, система платежів, оподаткування, пільг та інших стимулів для природокористувачів.
Законодавчо-правові	Розробка та прийняття нормативно-правових актів, спрямованих на регулювання відносин між суспільством і природою.
Політичні	Дії політичних та інших організацій, спрямовані на захист навколишнього середовища.
Освітньо-виховні методи	Сприяють формуванню екологічної свідомості та моральної відповідальності населення як необхідної передумови для екополітики.

Сформовано на основі джерела: [2].

Тому дотримання зазначених умов та використання відповідних способів та методів у процесі реалізації екологічної політики, спрямованої на вирішення значної кількості екологічних проблем різного рівня складності та в умовах вкрай обмежених ресурсів, доступних для їх вирішення, цілком можуть стати дієвими й результативними в практичному застосуванні.

Проте, об’єктивно постає питання щодо визначення національних пріоритетів охорони навколишнього середовища і раціонального використання природних ресурсів. Не дивлячись на те, що в різні періоди новітньої історії України ці пріоритети постійно змінювалися, тим не менше вони зводилися в основному до спільного знаменника, суть якого полягає в тому, що на всіх рівнях – національному, регіональному та місцевому – вони мають постійно і

послідовно вирішуватися з першочерговим врахуванням найгостріших поточних та перспективних питань екологічної безпеки й охорони навколишнього природного середовища.

Основні тенденції розвитку регіональної політики свідчать про недостатність уваги до питання забезпечення екологізації (як процесу проникнення екологічної складової у всі сфери суспільного буття, забезпеченні раціонального використання природних ресурсів та зменшенні негативного впливу на навколишнє природне середовище) регіональної політики в умовах – зеленого зростання, якісному відтворенні всіх потенціалів регіонів на еколого-економічних засадах, гармонізації геопросторових відносин між країною та регіонами, що потребує суттєвих змін як в контексті реформування регіональної політики, так і в системі державотворення.

Формування екологічної політики на регіональному рівні передбачає, насамперед, оприлюднення регіональної моделі екологічного менеджменту, пробудження екологічної свідомості жителів регіону, суспільства, проведення екологічної інвентаризації кожного підприємства в регіоні (екоаудиту і екологічної експертизи) та декларування інформації, з урахуванням вимог конфіденційності та захисту відомостей, які становлять державну, військову, службову, комерційну, податкову таємницю та іншими випадками.

Регіону як адміністративно-територіальній одиниці властиві екологічні, географічні, соціальні, культурні, демографічні, економічні, фінансові, політичні та інші особливості. Екологічна політика регіону передбачає такі види діяльності, як планування, реалізацію, контроль, аналіз, виправлення та врахування помилок. Безпосередньо це здійснюють органи державної влади в регіоні, органи місцевого самоврядування, підприємства, неурядові організації та населення певного регіону, що в сукупності спрямовано на екологізацію виробництва і споживання як продуктів так і послуг, попередження негативних наслідків від економічної діяльності на своїй території, виховання екологічної культури та прихильності місцевої спільноти.

В системі державного управління реалізацією екологічної політики на регіональному рівні повинна бути закладена концепція її постійного вдосконалення. Цього можна досягти за допомогою постійного оцінювання екологічних характеристик підприємств на відповідність їх функціонування екологічній політиці, цілям та завданням з метою визначення можливостей вдосконалення. Процес постійного вдосконалення повинен: визначити сфери діяльності, в яких є можливості вдосконалення системи управління навколишнім середовищем, які призведуть до покращення екологічних характеристик регіону;

виявляти причини невідповідностей або недоліків; виробляти та впроваджувати корегуючі та превентивні заходи відносно цих причин; контролювати та перевіряти ефективність цих заходів; вести постійну документацію, відзначаючи зміни в методиках, викликані процесом вдосконалення, проводити аналіз співвідношень між цілями та завданнями.

Важливою умовою державного управління реалізацією екологічної політики на регіональному рівні є чітке визначення основних обов'язків та відповідальності, що має бути доведено до відома певних осіб відповідно до системи українських стандартів ДСТУ ISO. Іншими словами, функції, відповідальність та повноваження повинні бути визначені, документально оформлені та доведені до посадових осіб з метою сприяння ефективному управлінню навколишнім середовищем. Апарат управління повинен забезпечувати потреби в ресурсах для впровадження та функціонування системи управління навколишнім середовищем, виходячи з того, що поняття – ресурси включає людські ресурси, тобто кваліфікований персонал, технології та фінансові ресурси [1].

Отже, вивчення теоретико-методологічних засад державного управління реалізацією екологічної політики на регіональному рівні показує, що вони складають сукупність форм, способів і методів, застосовуваних органами державної влади в процесі законодавчого та нормативно-правового урегулювання існуючих екологічних проблем з метою забезпечення їх вирішення, задоволення необмежених потреб суспільства в умовах обмеженості природних ресурсів та вироблення і вжиття заходів, спрямованих на відтворення й збереження цих ресурсів.

Список використаних джерел

1. Ашикова Е. І. Нормативно-правове забезпечення державної регіональної екологічної політики України // Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. Харків : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2009. Вип.1(24). С. 157–163.

2. Регіональна економіка / І.Р. Михасюк, М.Д. Янків, З.М. Залога, С.Й. Сажинець; За ред. проф. І.Р. Михасюка. Львів: Українські технології, 1998. 231 с.

Ковальова М. В.,
доцент кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки Університет державної фіскальної служби України
Пугач О.О.
курсанти факультет підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАВОЗАСТОСОВЧОЇ ПРАКТИКИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

У середовищі науковців-правників обговорюються окремі проблемні та дискусійні питання, пов'язані з теорією і практикою притягнення неповнолітніх до адміністративної відповідальності. Деякі з них розглядаються в контексті необхідності реформування адміністративно-деліктного законодавства, основу якого становить КУпАП. За період 1998-2013 рр. в Україні було розроблено три проекти нового Кодексу про адміністративні проступки, але жодного не було підтримано та ухвалено [1]. Між тим, багато проблемних питань учені пов'язують саме із законодавством.

Так, у ньому не визначені критерії притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення тяжких проступків осіб, яким не виповнилося 18 років, але котрі раніше набули повноліття за різних причин. Загалом в експертному середовищі побутує думка, згідно з якою адміністративна відповідальність не виконує своїх функцій боротьби з девіантною поведінкою неповнолітніх, оскільки заходи виховного впливу не призводять до настання для правопорушників юридичних наслідків, а фактична безкарність тягне за собою безвідповідальність. При цьому введення для неповнолітніх адміністративних стягнень на загальних підставах за всі проступки не може вважатися вирішенням цієї проблеми. Відтак, В. Тарануха враховуючи, крім іншого, сучасні темпи акселерації молоді, пропонує знизити загальний вік адміністративної відповідальності до 15 або навіть 14 років [2, с. 57].

З огляду на ту ж саму безкарність обговорюється доцільність запозичення до адміністративно-деліктного законодавства деяких додаткових заходів впливу із кримінального закону. Йдеться про встановлення особливих вимог до поведінки неповнолітнього, що може передбачати заборону відвідувати певні місця, використовувати певні форми дозвілля, а також покладення на неповнолітніх, які досягли 15-річного віку і мають заробіток або майно, обов'язку відшкодування заподіяних майнових збитків [7, с. 7].

Деякі дослідники вважають проблемним питанням надто короткі строки, що відведені законом на розгляд справ про адміністративні проступки. Це, на їхню думку, порушує права особи, зокрема неповнолітнього, оскільки вона не має достатньо часу і можливостей для захисту, може бути позбавлена права на законну юридичну допомогу за власним вибором [1, с. 41-44].

В. Продаєвич вважає, що чинне адміністративно-деліктне законодавство в частині встановлення системи і порядку застосування заходів впливу на неповнолітніх має численні недоліки, які не дозволяють якісно реалізовувати чинні норми на практиці. До таких недоліків він відносить відсутність прямих вказівок на те, що заходи впливу застосовуються як заміна адміністративним стягненням, а їх перелік є вичерпним, скільки заходів впливу можна застосувати до неповнолітнього в рамках адміністративного стягнення, якими повинні бути конкретні строки застосування заходів впливу на неповнолітніх [3, с. 14-15].

На думку І. Багаденка, необхідно нормативно визначити поняття і мету заходів впливу, що застосовуються до неповнолітніх, правові наслідки застосування кожного із заходів. Дослідник пропонує запровадити поняття «виправний термін» під час застосування кожного із заходів впливу протягом певного періоду з метою зміни сприйняття заходів впливу як разових заходів, ввести облік неповнолітніх правопорушників у підрозділах кримінальної поліції у справах дітей. Також розглядається можливість розширити коло діючих заходів впливу і запровадити спеціальні наглядові інстанції з метою забезпечення реалізації цих заходів [4, с. 75].

О. Кукшинова вважає проблемними або дискусійними питання органів, які мають право застосовувати до неповнолітніх заходи впливу, вичерпності переліку таких заходів, термінів їх застосування, розподілу заходів впливу на основні й додаткові. Вона пропонує також чітко визначити мету застосування заходів впливу, їх співвідношення з іншими поняттями (адміністративне стягнення, покарання), ввести до КУпАП окремий розділ "Провадження у справах про адміністративні правопорушення неповнолітніх", в якому

відобразити особливості притягнення їх до адміністративної відповідальності [2, с. 61].

Ю. Ковальчук, Н. Лесько та деякі інші науковці виступають за введення до КУпАП окремого розділу, присвяченого адміністративній відповідальності неповнолітніх, в якому пропонують відобразити всі особливості притягнення їх до відповідальності, ввести чіткий перелік проступків, за вчинення яких повинні застосовуватися ті чи інші заходи впливу, визначити їх поняття [5, с. 15].

Крім того, Н. Лесько звертає увагу на неврегульованість питання притягнення до адміністративної відповідальності батьків або осіб, які їх заміняють, за невиконання обов'язків стосовно виховання дітей за ст. 184 КУпАП. За це законодавством передбачені попередження або штраф. Але правозастосовча практика засвідчує, що особи, які перебувають під профілактичним наглядом, у більшості випадків ніде не працюють, тому складені щодо них протоколи не мають жодного впливу, оскільки не спрацьовує механізм виконання прийнятого рішення щодо адміністративного стягнення. Це, у свою чергу, може непрямим чином створювати сприятливі умови для вчинення адміністративних проступків неповнолітніми [4, с. 188].

Ю. Ковальчук виступає за створення окремої ланки судів для розгляду відповідних адміністративних і кримінальних справ, хоча більшість дослідників вважають таку ідею неприйнятною [8, с. 522]. Зрештою, звертається увага на те, що заходи правового характеру, які застосовуються до неповнолітніх правопорушників, повинні доповнюватися заходами педагогічного, психологічного та медичного характеру і становити з ними єдину цілісну систему виховного впливу [7, с. 8].

Аналізуючи сучасний рівень проблеми притягнення неповнолітніх до адміністративної відповідальності постає питання про реформування адміністративно-деліктного законодавства, основу якого становить КУпАП. Низка різних науковців пропонують різні варіації одних з яких є, зниження загального віку адміністративної відповідальності до 15 або навіть 14 років, запровадити поняття «виправний термін», удосконалити нормативну базу для більш ефективного врегулювання адміністративно-правових відносин, які виникають у сфері адміністративного права, посилити принцип «розумність строків», звертає увагу на неврегульованість питання притягнення до адміністративної відповідальності батьків або осіб, які їх заміняють, за невиконання обов'язків стосовно виховання дітей, розробити чітку систему органів, які мають право застосовувати до неповнолітніх заходи впливу, вичерпності переліку таких заходів, термінів їх застосування, розподілу заходів

впливу на основні й додаткові та багато іншого що в подальшому допоможе державі вирішити низку проблем в данні сфері і підняти загальний рівень правової свідомості у неповнолітніх.

Список використаної літератури

1. Крапівін Є. Гармонізація законодавства про адміністративну відповідальність зі стандартами ЄС та практикою ЄСПЛ. Аналітична доповідь. 2017. 3 квітня. URL: http://umdpl.info/police-experts.info/2017/04/03/theses_admin-_discussion/

2. Кукшинова О. О. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх. *Митна справа*. 2015. № 5. С. 55-63.

3. Тарануха В. П. Заходи впливу на неповнолітніх в адміністративно-деліктному процесі й особливості процедури їх накладання. *Науковий вісник Чернівецького ун-ту.* Серія: Правознавство. 2011. Вип. 559. С. 89-92.

4. Багаденко І. П. Ефективність заходів адміністративного впливу, що застосовуються до неповнолітніх. *Науковий вісник КНУВС*. 2009. № 2. С. 68-75.

5. Ковальчук Ю. І. Неповнолітній як суб'єкт адміністративної відповідальності. *Автореферат. Адміністративне право і процес, фінансове право, інформаційне право*. К. : Ін-т держави і права ім. В. Корецького, 2007. 20 с.

6. Колпаков В. К. Адміністративно-деліктний правовий феномен : монографія. К. : Юрінком Інтер, 2014. 526 с.

7. Муратова Д. Б., Найчук Г. О. Деякі проблемні питання адміністративної відповідальності неповнолітніх. *Науковий огляд.* 2017. № 6 (38). С. 1-10. URL: http://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/1247/1352 (дата звернення 18.10.2018).

Чернобай О. Б.,
к.ф.м.н., доцент
Університет державної фіскальної служби України
Родін О. Д.,
студент ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПРО ДЕЯКІ ПИТАННЯ МЕТОДИКИ ВИЗНАЧЕННЯ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

Базовими знаннями для даної роботи є основні положення теорії ймовірностей висвітлені в різних навчальних посібниках (див. напр. [1]).

Для постачальників, фінансово-кредитних установ, інвесторів, працівників підприємств вкрай важливим є попереднє знання можливості виникнення на підприємстві фінансової кризи або, навіть, його банкрутства. Тому виникає необхідність запровадження на підприємствах системи організаційно-економічних заходів, здатних запобігти глибокій фінансовій кризі. При цьому важлива роль відводиться діагностиці банкрутства підприємств.[2]

В результаті дослідження, нами було описано та детально проаналізовано основні публікації, що розкривають зарубіжний досвід визначення ймовірності банкрутства підприємств. Проведені спостереження дали змогу згрупувати моделі ймовірності банкрутства в розрізі практики країн дальнього зарубіжжя , ближнього зарубіжжя та вітчизняного досвіду [3] .

Методів діагностики за допомогою моделей ймовірності банкрутства декілька : двофакторна модель Альтмана, п'ятифакторна модель Альтмана, п'ятифакторна модель Альтмана адаптована, дискримінантна модель Ліса, дискримінантна модель Таффлера, показник діагностики платоспроможності Конана і Гольдера, коефіцієнт Бівера, модель Спрінгейта, дискримінантна модель Терещенка, модель Сайфуліна, Кадикова, Зайцевої та інші. [4].

У опрацьованій літературі детально розглянуті переваги і недоліки зарубіжних моделей визначення ймовірності банкрутства, і з’ясовано, що переваг набагато менше ніж недоліків. Крім того, існує ряд проблем щодо використання зарубіжних моделей у вітчизняній практиці, а саме:

• моделі розроблені на основі західноєвропейських країн, що не адаптовані до вітчизняної економіки;

• моделі, що не враховують специфіки діяльності підприємства та та використовують розгалужену систему показників;

• проблеми пов'язані з розбіжностями у врахуванні вагомості окремих показників в моделях та ін.

Наведені недоліки підтверджують наявність проблеми адаптації зарубіжних моделей в Україні. Моделі, що широко використовуються в міжнародній практиці кардинально відрізняються від вітчизняних, а їх результативність і ефективність використання в практиці вітчизняних підприємств на даний момент не є доведеною. У зв'язку з цим, Романів Р. рекомендує вітчизняним науковцям розробити власний підхід до створення дискримінантної моделі прогнозування банкрутства українських підприємств. На його думку, розробка вітчизняної моделі повинна охоплювати такі основні методично необхідні етапи:

1. Визначення мінімального набору фінансових коефіцієнтів, що сукупно дають змогу оцінити фінансову стійкість фірми.

2. Розрахунок ступеня впливу кожного з коефіцієнтів на модельний рівень фінансової стійкості за даними представницької вибірки підприємств.

3. Кількісна формалізація агрегованої Z-моделі у вигляді статистичного рівняння: $Z = a_0 + a_1 \bullet x_1 + a_2 \bullet x_2 + \ldots + a_n \bullet x_n$, де x_i – змінні значення коефіцієнтів фінансової стійкості; a_i – значення параметрів, що відбивають внесок кожного з фінансових коефіцієнтів в інтегральну оцінку фінансової стійкості фірми [3].

Вітчизняні методики визначення ймовірності банкрутства мають такі переваги:

• універсальна модель Терещенка розроблена з врахування специфіки галузі діяльності підприємства;

• нормативні значення, що пропонуються методичними рекомендаціями постійно переглядаються та змінюються;

• інформація для розрахунку всіх показників доступна і міститься в основних формах звітності;

• зростає кількість досліджень вітчизняних науковців щодо питання формування найбільш оптимальної та універсальної моделі, що відповідатиме сучасним умовам;

Але вітчизняні методики визначення ймовірності банкрутства мають свої недоліки:

- вибірковий підхід до формування системи показників, що носить суб'єктивний характер;
- відсутність у запропонованих системах показників, що характеризують ефективність використання ресурсів, ефективність функціонування;
- обмеженість інформаційного забезпечення, для розрахунку окремих критеріїв вагових коефіцієнтів, що пов'язані з прогнозуванням ймовірності банкрутства;
- неточна, необґрунтована визначеність порогових значень окремих критеріїв, що є похідними з показників фінансової звітності;
- відсутня орієнтація більшості існуючих моделей на особливості галузей та специфіку діяльності відповідних підприємств;
- проблеми пов'язані з доступом до інформації, її правдивістю та об'єктивністю. [3].

Список використаних джерел

1. *Руденко І.Б., Чернобай О.Б. Вища та прикладна математика: навчальний посібник* — Ірпінь.:Університет ДФС України, 2017.-374с.
2. URL: http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/431/1/2_3_2.pdf (03.04.2020)
3. URL :http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/2825/1/089-093.pdf (03.04.2020)
4. URL: http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/2590/1/177-181.pdf (03.04.2020)

Павлова А. К.,
к. філол. н., доцент,
доцент кафедри журналістики,
української словесності та культури,
Університет державної фіскальної
служби України
Розсудовська С. О.,
студентка ННІ ГН
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПРАГМАТИКА ЛЕКСЕМИ «ГРОШІ» У ФАХОВОМУ СПІЛКУВАННІ ПОДАТКІВЦІВ

Мову сьогодні детермінують як систему систем, яку слід досліджувати в аспекті прагматично-функціональних єдностей. Про різноманітні факти можна дізнатися саме через студіювання наукового тексту. Важливе значення у формуванні комунікативної компетентності студентів-податківців відіграють економічні тексти, які презентують широкий комплекс термінологічних одиниць. Сучасні мовознавці з-посеред напрямів досліджень термінологічної лексики виокремлюють:

1) рівень організації фактичного матеріалу;

2) за крослінгвальними зв'язками;

3) за міжмовними контактами **[7,** с. 38].

У сучасній лінгвістиці нині формуються нові течії, серед яких – когнітивне, або гносеологічне термінознавство, що досліджує роль термінів у науковому пізнанні та мисленні (В. Іващенко, Л. Науменко, Ю. Олещенко, Т. Суродейкіна та інші). Поряд із цим, Г. Виконур, С. Гриньов, Л. Капанадзе дотримуються дескриптивного (функціонального) підходу, акцентуючи увагу на тому, що термін – це слово з особливою функцією.

Виходячи з цієї концепції, будь-яке слово може виконувати роль терміна, а функція терміна розглядається у двох вимірах:

1) як істотна ознака;

2) як одна із інших якостей, хоча й не визначальна **[7,** с. 39].

За П. Флоренським, термін – це варіант звичайного слова або спеціально створеної одиниці, яка поєднала в собі якості слова – першооснови зі специфічними ознаками **[**8, с. 24**].** Термінами вважають слова та

словосполучення, які позначають поняття спеціальної галузі знання або діяльності, наділені характерними ознаками, такими, як системність (логіко-понятійна та мовна), наявність дефініції (для більшості термінів), тенденція до моносемічності у межах однієї терміносистеми, відсутність експресивності та стилістична нейтральність. Терміни – це найважливіша частина спеціальної лексики, оскільки вони беруть активну участь у виробництві, накопиченні, синтезі та узагальненні знань.

В умовах сучасного глобалізованого суспільства вищі навчальні заклади беруть безпосередню участь в удосконаленні виробничих сил, впливають на темпи та методи реалізації соціальної та економічної політики держави. В умовах інституалізації це, безперечно, пов'язано з формуванням конкурентоздатного фахівця – працівника фіскальної служби. Система вмінь та розвинутих на їхньому грунті здібностей створює рівень практичної діяльності, який формується на базі соціальних потреб та настанов у процесі накопичення та реалізації досвіду, показником якого є продуктивність праці. Джерелом інформації у цьому напрямі постає, зокрема, економічний текст.

Структура адресатів економічних текстів надзвичайно широка, їх використовують у різних галузях сучасного життя. Як зауважує М. Жижкін, семантика у тексті повинна бути полісемічною. Цю тезу можна застосувати і в аспекті ділового дискурсу. Економічний текст – це складна лексико-семантична структура. Особливо важливим у діловому мовленні є вибір доречного слова, яке займає певне місце у цій специфічній організації. На думку сучасних лінгвістів, зв'язок значень конкретних слів передбачає насамперед розуміння теми, тобто гіпотезу про розвиток сенсу, уявлення про майбутній текст. Мотивом пошуку нових лексем є не лише інтенція мовця, а й закономірний розвиток змістових співвідношень: «Мовець повинен міркувати, а не просто пам'ятати і згадувати слова» [2, с. 96].

Важливим семантичним центром економічного тексту є лексема «гроші» як «оперативна та змістовна одиниця пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи та ментальна мова всієї картини, яка відображена в свідомості людини» [4, с. 90].

Сьогодні концепт «гроші» набув і нової семантики, і нових сфер використання. Зокрема, у Німеччині вже у чотирнадцятому столітті інституціональна мова сформувалася як автономна комунікативна система німецької мови. Семантичне коло концепту «гроші» відтоді значно розширилося, оскільки ця лексема почала використовуватися в інституційній мові банків, страхових агентств, органів державного та приватного регулювання. Можна

зазначити семантичні трансформації лексеми «гроші» у зв'язку із введенням «EURO», насамперед там, де ця грошова одиниця визначає географічний простір [6, с. 99].

Варто зазначити, що економічний текст виокремлюється функціональною однозначністю, логічною послідовністю, чіткістю формулювань, основаних на об'єктивному аналізі явищ та їхніх закономірностей. Отже, важливим є використання закону тотожності, згідно з яким постає вимога збереження синтаксичних характеристик у викладенні міркувань. Синтаксичні конструкції тотожності є особливим способом відображення у тексті конкретних реалій та їх осмислення людиною, – усе це є ознакою встановлення ідентичності суб'єкта та предиката: «*Концентрація* – це *збільшення* розмірів виробництва або капіталу, зосередження робочої сили, засобів виробництва в межах того чи іншого підприємства (або групи підприємств). Це також ступінь переваги на ринку однієї або декількох форм. Для оцінки концентрації найчастіше використовується показник обсягу виробництва (продажів) у вартісному вираженні» [5, с. 65].

Сучасні лінгвісти зауважують, що у науковому тексті складені іменні присудки також досить однотипні. Найбільшу частку серед основних засобів вираження становить нульовий вияв зв'язки і форма називного або форма теперішнього часу дієслова бути і форма орудного відмінка іменника, адже вони передають семантику тотожності. Студії над економічними текстами підтверджують цей висновок:

1. «*Доплати і надбавки є* самостійними *елементами* заробітної плати, що використовуються для компенсації або заохочення за істотні відхилення від нормальних умов праці, які не враховуються в тарифних ставках і посадових окладах» [5, с. 67] .

2. «Класичним прикладом пануючої реакції поширення валютних криз *є* так званий *«ефект текіли»* – явище, яке з моторошною точністю повторилося під час азійської кризи 1997 року» [1, с. 65].

Економічні тексти мають свою специфіку, оскільки вони забезпечують інформативність, формують комплекс знань, допомагають засвоїти сутність певного концепту. На думку лінгвістів, під текстовою системністю розуміється системна організація мовних засобів різних рівнів. Вона передбачена авторською інтенцію, що співвідноситься з категорією суб'єкта, відображує індивідуальність автора, своєрідний ідіостиль [6, с. 65]. Інформативно-змістова організація економічного тексту зумовлена специфікою синтаксису, оскільки з інваріантом

змісту співвідноситься семантика, репрезентована різними мовними засобами. Зокрема, у економічних текстах наявні складені дієслівні присудки:

«Тобто, враховуючи те, що китайським банками *буде важко змагатись* із західними конкурентами, урядом країни було визначено максимальний законодавчо-нормативний захист вітчизняного ринку банківських послуг» [5, с. 95].

Штегер виокремлює центральний концепт мови економіки, що відбиває економічні процеси і, що особливо важливо, містить у собі предикат «гроші» [3, с. 95].

Економічний текст – це результат мовотворчого процесу, він пов'язаний із суб'єктом соціуму, який виявляє власний модус осмислення економічних проблем, презентує рівень своєї комунікативної культури.

У процесі суспільних відносин, виробництва, обміну чи споживання матеріальних та духовних благ реалізується предмет економічного тексту. У концепті «гроші» синтезовано пізнання людиною світу, здатність тлумачити імпліцитні та експліцитні економічні цінності. Презумпція структурності визначає специфіку використання синтаксичних та лексичних засобів у економічних текстах, що сприяє реалізації важливих функцій, формуванню комунікативної компетентності сучасних податківців.

Список використаних джерел

1. Демків О.І. Напрями поглиблення бюджетної реформи в Україні. *Фінанси України.* 2009. №3. С. 46 – 56.
2. Жижкин Н. Речь как проводник информации. М.: Наука, 1982. 418 с.
3. Мацько Л. Дискурсивний аналіз тексту. *Українська мова та література в загальноосвітній школі: науково-методичний журнал.* 2008. №9. С. 11 – 19.
4. Пилипенко Р.Є. Економічні тексти в аспекті когнітивних досліджень. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. Київ. Вип. 4. 2004. С. 98 – 102.
5. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства: навчальний посібник. Київ: Наукова думка, 2001. 326 с.
6. Попов Ю. А. Основные отличия текста от дискурса. Текст и дискурс: проблемы экономического дискурса. СПб., 2001. С. 130 – 137.
7. Туровська Л. Галузеве термінознавство в Україні на поч. XXI ст. *Дивослово.* 2013. №3. С. 38 – 43.
9. Флоренский П. Термин. *Вопросы языкознания*. 1989. №1. С. 24 – 28.

Головащенко Р. В.,
канд. наук з фіз. вих. і спорту, доцент, доцент кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я людини ННІ СФБПР, Університет державної фіскальної служби України
Савенок К. О.,
студентка ННІ Права Університет ДФС України м. Ірпінь, Україна

ХОРТИНГ: ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СПОРТСМЕНІВ ЗА ЗАПОДІЯННЯ ШКОДИ ЖИТТЮ ТА ЗДОРОВ'Ю УЧНЮ, СТУДЕНТУ, КУРСАНТУ ПІД ЧАС ЗАЙНЯТТЯ, ЗМАГАНЬ

Вступ. Спортивна діяльність як така, а тим більше, – діяльність із підготовки та проведення спортивних шоу, має підвищений ступінь суспільної небезпечності. Зокрема, шкода може бути спричинена спортсмену, що бере участь у відповідному спортивному заході, глядачам, що відвідують цей захід, спортивним клубам, а також іншим фізичним і юридичним особам, що мають стосунок до спортивного заходу. З огляду на зазначене вище, уваги потребує належне правове регулювання делікатних відносин у сфері спорту, зокрема у хортингу, що мають своїм змістом відповідальність особи за завдану шкоду [9].

Звернемо увагу, що дослідженням різноманітних аспектів спортивних відносин, в тому числі, й делікатних, займається достатньо велика кількість дослідників, зокрема: В. Бойко, С. Брянкін, Ю. Вавілов, В. Галкін, С. Гуськов, Г. Грибан, Е. Єрьоменко, В. Жолдак, А. Котов, А. Лаптєв, М. Линець, С. Лисенчук, І. Малинський, Л. Матвєєв, Ю. Мічуда, Р. Пілон, В. Платонов, О. Почінкін, С. Присяжнюк, К. Протенко, С. Сейранов, О. Сибаль, О. Сичов, В. Столяров, Ю. Фомін, Б. Юшко та ін. [1-10].

Дане питання ще не розглядалося відомій нам науковій літературі з визначеного напряму дослідження. А, отже, дана публікація є актуальною, що направлена на впровадження результатів НДР у заклади середньої та вищої освіти [1; 2; 8-10]. Виконується воно згідно науково-дослідної роботи ННІ СФБПР УДФС України на 2017-2020 роки за темою «Національний вид спорту хортинг як засіб фізичного виховання студентів» (державний № 0118U001989).

Мета – проаналізувати законодавчі документи та літературні джерела, що висвітлюють дане питання: хортинг: відповідальність спортсменів за заподіяння шкоди життю та здоров'ю учню, студенту, курсанту під час зайняття, змагань.

Основна частина. Кримінальне законодавство не може залишатися індиферентним у випадках заподіяння шкоди здоров'ю під час заняттях спортом, тому особливого розгляду заслуговує проблема відповідальності за заподіяння шкоди здоров'ю людини при проведенні спортивних ігор і змагань. Спорт є складовою частиною фізичної культури, що склалася в формі змагальної діяльності та спеціальної підготовки людини до змагань. Заняття спортом сприяє зміцненню здоров'я населення, тому держава докладає зусиль, які спрямовані на недопущення заподіяння шкоди здоров'ю під час занять спортом, встановлюючи певні правила проведення змагань, проте спорт є вельми травматичним видом діяльності, і передусім слід визнати, що спорт – це специфічний вид діяльності, заснований на добровільному волевиявленні людини, спрямований на зміцнення здоров'я населення, в якому присутні ризик отримання і (або) заподіяння тілесних ушкоджень [9].

Юридичні передумови застосування наведеного твердження містяться, зокрема, у ст. 39 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» від 24.12.1993 р. [6] та «Про внесення змін до Порядку визнання видів спорту, включення їх до Реєстру визнаних видів спорту в Україні, порядку його ведення», затвердженого Наказом Міністерства молоді та спорту України від 28.02.2019 р. [7], де зазначається, що в Україні не можуть визнаватися види спорту, які (змагання з яких) пов'язані з небезпекою чи надмірним ризиком для життя і здоров'я людей або мають антигуманний зміст.

Зазначимо, що питанням про кримінально-правову оцінку поведінки суддів, тренерів і спортсменів у юридичній літературі недостатньо. Відповідно до ст. 54 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» особи, винні у порушенні законодавства у сфері фізичної культури і спорту, несуть цивільно-правову, дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність відповідно до закону [6]. Вважаємо, що цей нормативно-правовий припис потрібно також застосовувати в тому числі до заподіяння шкоди життю чи здоров'ю особи під час проведення заходів із невизнаних у нашій державі видів спорту, оскільки такі діяння суперечать вищенаведеним положенням Закону, «Про внесення змін до Порядку визнання видів спорту, включення їх до Реєстру визнаних видів спорту в Україні, порядку його ведення», затвердженого Наказом Міністерства молоді та спорту України від 28.02.2019 р. [7].

До злочинів, що можуть бути вчинені під час занять невизнаними видами спорту, варто віднести: умисне вбивство (ст. 115 КК України), вбивство через необережність (ст. 119 КК України), умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121 КК України), умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 122 КК України), умисне легке тілесне ушкодження (ст. 125 КК України), побої і мордування (ст. 126 КК України), необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 128 КК України). Актуальним видається питання, чи можливе вчинення у цьому випадку умисного вбивства та умисного тяжкого тілесного ушкодження, зумовлених станом сильного душевного хвилювання (ст. ст. 116, 123 КК України). Вважаємо, що так, адже, насильство, що застосовується під час зайняття нелегальними видами спорту, є протизаконним, що, у свою чергу, визнається однією із можливих причин раптового виникнення в особи стану фізіологічного афекту [4].

Хортинг – єдиноборство, що має правила, атестаційну, суддівську, тренерську, дисциплінарну колегії тощо. Кваліфіковані судді з різних видів єдиноборств прийшли в бойовий хортинг, щоб розвивати українське. І тому, на практичному досвіді інших видів спорту, єдиноборств, проаналізувавши, можна попередити подібні випадки, що є в спортивній практиці досить поширені, особливо в наш час, при проведенні хокейних, футбольних ігор, при проведенні змагань із так званого американського футболу, вся суть якого заснована на насильстві [5, с. 74].

Висновки: 1. Кримінально-правова кваліфікація заподіяння шкоди внаслідок порушення спортивних правил повинна здійснюватися з урахуванням психічного ставлення винного до порушення спортивних правил, з однієї сторони, та до настання наслідків у вигляді шкоди життю та здоров'ю, з іншої, за відповідними статтями Розділу ІІ Особливої частини КК України «Злочини проти життя та здоров'я особи» [3]. 2. Заподіяння шкоди життю та здоров'ю особи під час зайняття невизнаними в Україні видами спорту та (або) за відсутності офіційної організованості спортивного заходу за умови усвідомлення винним цих порушень та з урахуванням його психічного ставлення до суспільно небезпечних наслідків необхідно кваліфікувати за статтями 115, 116, 119, 121, 122, 123, 125, 126, 128 КК України. Кримінально-правова кваліфікація заподіяння шкоди життю чи здоров'ю особи за відсутності її згоди на зайняття спортом, за умови усвідомлення винним факту порушення умов її застосування (дійсності, усвідомленості, добровільності, наявності) та з урахуванням його психічного ставлення до суспільно небезпечних наслідків, повинна здійснюватись за ст. ст. 115, 119, 121, 122, 125, 126, 128 КК України [4].

Список використаних джерел

1. Єрьоменко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрьоменко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.

2. Малинський І. Вплив тренувань з бойового хортингу на профілактику психофізіологічного стресу учнівської та студентської молоді, курсантів / І. Малинський, З. Діхтяренко, В. Чаплигін, В. Хоменко, С. Коцюба // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної кул: зб. наук. праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. – Вип. 2 (122) 20. – С. 100-105.

3. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/ laws/show/2341-14.

4. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / [Ю. В. Баулін, В.І. Борисов, С.Б. Гавриш та ін.]; За заг. ред. В.В. Сташиса, В.Я.Тація. – К.: 1н Юре, 2003. – 1196 с.

5. Курс советского уголовного права: Преступления против личности, ее прав. Хозяйственные преступления. В 6-ти томах: Часть особенная. Т. 5 / [Г. Л. Кригер, А.А. Пионтковский, П.С. Ромашкин]; Под ред. А. А. Пионтковского. – М. : Наука, 1971. – 572 с.

6. Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24 грудня 1993 року № 3808-XII (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3808-12.

7. Про внесення змін до Порядку визнання видів спорту, включення їх до Реєстру визнаних видів спорту в Україні, порядку його ведення: Наказ Міністерства молоді та спорту України від 28 лютого 2019 року № 1059. / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0480-19.

8. Griban, G., Kuznietsova, O., Dzenzeliuk, D., Malynskyi, I., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Otravenko, O., Lytvynenko, A., Lyhun, N., Okhrimenko, I., Prontenko, K. (2019). Dynamics of psycho-emotional state and individual psychological characteristics of students in the process of physical education classes. Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores. Año: VII, Número: Edición Especial, Artículo no.:113, Período: Diciembre, 2019 (WofS).

9. Malynskyi, I., Boyko, V., Dovgan, N., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Fedorchenko, T., Lytvynenko, A., Khatko, A., Pustoliakova, L., Ostapenko, O., Zubalii, M., Khimich, V., Koval, A., Zhivolovich, S., Korobchenko, A., Ostapchuk, L.

(2020). Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole; pp.286, illus., tabs., bibls. Part 5. Horting as a Means of Physical Education for Pupils and Students (pp. 226–273).

10. Prontenko, K., Griban, G., Okhrimenko, I., Bondarenko, V., Bezpaliy, S., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Bulgakov, O., Bloshchynskyi, I., Dzenzeliuk, D. (2019). Academic performance and mental capacity of cadets engaged in sports during studies. Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores. Año: VII, Número: Edición Especial, Artículo no.: 23, Período: Octubre, 2019. Мексика (Web of Science).

Громова Т. М.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної теорії,
Університет державної фіскальної
служби України
Соловей О. І.,
студент ННІ ФБС
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ЙМОВІРНІ ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

На сьогоднішній день однією з корінних соціально-економічних проблем в економіці країни є безробіття. Глобальна економічна криза викликала збільшення чисельності безробітних в усьому світі, спричинюючи соціальну напруженість та політичну нестабільність. У 2019 році питання безробіття є одним з головних. По-перше через ситуацію на Сході країни. Донбас був основним регіоном, який давав робочі місця українцям. А тепер, коли ця територія окупована, постає питання: де будуть працювати усі переселенці? Така ж ситуація з Кримом. Але маємо звернути увагу і на стан економіки України. Втрата платників податків, витіснення малого та середнього бізнесу, скорочення купівельної спроможності населення, це все наслідки безробіття. Хоча повністю це явище не ліквідувала жодна держава. Тому у сучасних умовах питання безробіття для України є дуже актуальним.

Стан ринку праці й тенденція до зростання числа безробітних свідчать про потребу прийняття термінових і радикальних заходів, необхідних для вирішення

проблеми зайнятості та створення робочих місць. Наявна система допомоги безробітним не відповідає ситуації, яка склалася, та потребує докорінного реформування [1, с.6].

Англійський економіст Дж. М. Кейнс визначав безробіття як соціально-економічне явище, яке виникає внаслідок деформації ринку праці, коли пропозиція робочої сили є меншою за попит на неї [2, с.573].

Згідно Закону України «Про зайнятість населення» безробіття – складне економічне, соціальне і психологічне явище, яке відображає економічні відносини щодо вимушеної незайнятості економічно активного населення. Безробітними вважаються працездатні громадяни у працездатному віці, які через не залежні від них обставини не мають заробітку і трудового доходу, зареєстровані у державній службі зайнятості як особи, що шукають роботу [3].

На даному етапі розвитку економіки в Україні живе близько (9,6%) від всього населення країни за перший квартал. Це означає, що з (42 млн.) осіб близько (1 млн. 600 тис.) громадян не мають постійного місця роботи. Думаємо, що для подолання цього явища потрібно:

- реформувати ринок праці України
- припинити конфлікт на Заході
- реформувати податкову систему
- послабити вимоги для малого та середнього бізнесу
- відновити важку промисловість

В умовах ринкової економіки та кризових явищ, які спіткали нашу країну за останні роки, ця проблема, безпосередньо, стала однією з найважливіших проблем вітчизняної економіки. Міжнародна організація праці (МОП) провела дослідження, яке показало, що рівень безробітних в Україні значно вище офіційно визнаного. Безробіття є макроекономічною проблемою, яку формують такі чинники, як структурні зрушення (міжгалузеві, внутрішньогалузеві, регіональні) в економіці (наприклад, впровадження нових технологій, згортання виробництва в традиційних галузях, закриття технічно відсталих підприємств), зниження темпів економічного розвитку, сезонні коливання виробництва, недостатній сукупний попит, інфляція, недосконале трудове законодавство, низький рівень професійної підготовки та перепідготовки, недостатній рівень програм зайнятості та демографічні процеси [4, с.8].

Регулювання зайнятості на рівні держави являє собою процес впливу на трудову сферу для досягнення цілей. Такими суб’єктами в Україні виступають:

Міністерство праці та соціальної політики України, Державна служба зайнятості, міністерства й відомства України, регіональні органи виконавчої влади, профспілки, Український союз промисловців і підприємців, включаючи регіональні підрозділи. Поряд з державними структурами зайнятості в Україні дедалі більшого розвитку набувають приватні агентства зайнятості. З метою вдосконалення структури зайнятості необхідно вирішити такі завдання: боротьба з молодіжним безробіттям; подолання регіональної диференціації в рівнях зайнятості; допомога безробітним, що не мали роботи протягом тривалого періоду часу. На державному рівні має бути створений регуляторний комітет з контролю за проведенням заходів у сфері зайнятості по регіонах. Окремим напрямом діяльності регуляторного комітету повинно стати усунення кризового становища регіонів у сфері зайнятості [6, с. 107].

Саме безробіття є головною причиною міграції робочої сили в Україні (5 млн. українців-заробітчан у країнах Заходу) [5,с.44].

Очевидно, що ситуація із зайнятістю може вийти із-під контролю вже через рік-два. Якщо не буде створено достатньої кількості робочих місць у середині країни впродовж цих буквально кількох років, то створяться всі соціально-економічні передумови для, на жаль, не еволюційної зміни влади в Україні, що буде загрожувати в теперішніх реаліях самому існуванню самостійної і цілісної держави.

Проблема безробіття має й інші негативні сторони. При безробітті недостатньо використовується економічний потенціал суспільства, знижується купівельна спроможність населення, що, у свою чергу, призводить до зменшення обсягів виробництва продукції та зниження інвестиційного попиту, скорочуються заощадження і, відповідно, зменшується фінансова база для кредитування економіки банківськими установами, дорожчають кредитні ресурси тощо. Крім того, зростання безробіття підриває психічне здоров’я нації та є впливовим фактором зростання злочинності. При тривалому безробітті втрачається кваліфікація вивільнених працівників [7, с. 31].

Вважаємо, що позитивна тенденція рівня безробіття в Україні є дуже далекою від реальності, оскільки існує багато проблем щодо статистики безробіття в Україні, які не дозволяють об’єктивно оцінювати реалії безробіття в Україні: статистика не враховую часткову зайнятість, неможливо врахувати осіб, які втратили «надію на працю» і не стоять на обліку в службі зайнятості, ті хто примусово знаходяться у відпустках з ініціативи адміністрації, вважаються зайнятими, а також неправдива інформація з боку безробітних [8, с. 753].

Але на жаль сьогодні Україну асоціюють з джерелом постачання дешевої робочої сили. Україна держава з перехідним типом економіки, а саме для нього характерна трудова міграція населення.

Отже, високий рівень безробіття – це проблема всього працездатного населення України. Ми вважаємо, що це треба вирішувати комплексно і поступово. Для цього треба реформувати ринок праці країни. На рівень безробіття також впливають наслідки того що Україна є пострадянською державою. Тому, що при СРСР працювало буквально все: важка та легка промисловість, заводи, колгоспи, радгоспи. Навіть невеликі містечка мали районне значення і було багато робочих місць. А після розпаду все це припинило своє існування, і стан економіки країни різко погіршився. Але звісно я не кажу, що з цим не потрібно боротися. Проблема безробіття впливає на всю країну та її потрібно вирішувати.

Список використаних джерел

1. Зайнятість: випробування кризою // Урядовий кур'єр. - 2010. - №4 (26 січня). - с. 6
2. Злупко С.М. Історія економічної теорії Навчальний посібник / Злупко С.М. - К.: Знання, 2005.- 719 с.
3. Закон України «Про зайнятість населення» // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – N 14. – 170 с.
4. Пазюк О. Проблеми безробіття в Україні / О. Пазюк, О. Пономарьова // Україна : Аспекти праці. – 2004. – № 2. – С. 3–10.
5. Проблеми безробіття в Україні :http://www.xktei.km.ua/files/zbir8.pdf
6. Мельничук Л. С. Основні проблеми зайнятості населення України // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія» Серія: Економіка. – 2012. – Т. 189, № 177. – С. 105-108.
7. Безробіття: стан, тенденції, загрози та шляхи його подолання в україні: https://ppeu.stu.cn.ua/tmppdf/72.pdf
8. Ярорва Л.Г. Аналіз рівня безробіття в Україні та напрямки його подолання // Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського. Електронне наукове фахове видання. – № 10, 2016. – С. 752-755.

Чорна О. В.,
доцент кафедри журналістики,
української словесності та культури,
Університет державної фіскальної
служби України
Тіліченко Я. О.,
студент факультету підготовки,
перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції,
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ НА РІВНІ РЕГІОНУ

Екологічна політика на рівні регіону є органічною складовою державної екологічної політики. Вона відрізняється надзвичайно складною структурною організацією. Ця структурна організація визначається законами та іншими нормативними актами, прийнятими в установленому порядку з метою реструктуризації та зниження антропогенного впливу на навколишнє середовище до екологічно допустимого рівня, охорони та відтворення природних ресурсів. Широке використання і розмитість змістовного наповнення терміна пояснюється тим, що в нього вкладають самі різні поняття, що стосуються політики, регіональної специфіки та екології. Аналіз наукових робіт з проблеми розробки екологічної політики свідчить про неналежне опрацювання питання на регіональному рівні. Існує ряд регіональних концепцій і проектів формування екологічної політики на рівні регіону. У них розглядаються окремі підходи до розуміння її сутності, змісту і структури, визначено основні пріоритети вирішення проблем. У більшості випадків рекомендації з розробки екологічної політики на рівні регіону орієнтовані на вирішення питань управління природокористуванням і охороною навколишнього середовища [2]. Стратегічні завдання екологічної політики на рівні регіону повинні відповідати інтересам держави. Оскільки державна екологічна політика України декларує пріоритет вирішення питань охорони навколишнього середовища в розробці та прийнятті економічних і політичних рішень, підтримки екологічної безпеки держави. Тому формування екологічної політики на рівні регіону є невід'ємною ланкою загальної концептуальної парадигми держави та складовою політики на

регіональному рівні. Більш того, саме регіональний рівень є пріоритетним у формуванні нового погляду на зміст і механізми реалізації державної екологічної політики, оскільки і структура природокористування, і природні параметри, допускають і регламентують господарський розвиток, а також необхідність збереження геосистем мають тут свої природні відмінності.

“Екологічна політика на рівні регіону – це розгалужена система механізмів, норм і правил, що визначають специфіку і пріоритети регіонального розвитку в контексті національної екологічної доктрини, мають на меті забезпечення охорони навколишнього середовища, раціонального використання природних ресурсів, екологічної комфортності середовища для проживання населення та враховують цінність екологічних ресурсів при вирішенні політичних, соціальних і економічних завдань. До функцій такої політики належать: регулювання використання природних ресурсів місцевого значення; упровадження економічного механізму природокористування та проведення державної екологічної експертизи; здійснення моніторингу та обліку об’єктів природокористування і забруднення довкілля; здійснення державного контролю за дотриманням природоохоронного законодавства; розробка програм упровадження природоохоронних заходів, визначення та реалізація інвестиційної політики; інформування населення та зацікавлених підприємств, установ, організацій з екологічних питань” [3].

Таким чином, завданням політики на рівні регіону є розроблення загальної стратегії й тактики узгодженого розвитку суб’єктів господарювання в інтересах прогресу всіх сторін регіонального життя й регіону в цілому та реалізація розроблених стратегії і тактики через свої особливі інститути та за допомогою специфічних методів.

Виходячи з цього, на нашу думку, екологічну політику на рівні регіону можна трактувати, як задекларовані цілі, пріоритети, принципи розвитку території, узгоджених з екологічними, економічними, соціальними процесами та спрямовані на забезпечення екологічної безпеки регіону [4].

Науковці різних країн світу використовують різні моделі управління екологічною сферою, серед яких визнано дві головні політекономічні школи – неокласичну та неокейнсіанську. У концепції першої школи переважає ринкове регулювання, а у другої – державне регулювання.

Представники неокласичної школи розвинули наукові основи майбутньої концепції – сталого розвитку, у якій було визначено, що виснаження природних ресурсів, обумовлене діями людей сучасного покоління, може обмежити можливості розвитку майбутніх поколінь. Так, А. Маршалл зробив висновок про

необхідність інтерналізації зовнішніх ефектів, включаючи витрати, викликані забрудненням природного середовища [5].

Відмінність підходів представників неокласичної школи полягає в тому, що вони визначали не збитки від забруднення навколишнього середовища, а необхідні витрати для підтримки екологічної рівноваги та запобігання порушень якості навколишнього середовища в майбутньому. Крім того, завдяки застосуванню цього підходу формувалась основна ідея екологізації суспільного виробництва, системи управління та світогляду людини загалом.

Проте, критики неокласичної моделі вважають, що, по-перше, вона не вирішує проблеми збереження природи: підприємство може купити право на забруднення середовища і не нарощувати витрати на його охорону. По-друге, податкова форма платежів знижує чистий прибуток, а відповідно – зачіпає інтереси приватного капіталу [1].

Неокейнсіанська модель (друга школа) виражає не лише інтереси капіталу, а й багато в чому відповідає загальнолюдським цінностям збереження навколишнього середовища, сприяє усуспільненню природокористування та соціалізації природи. Задоволення екологічних потреб має безпосередньо суспільний характер (чисті повітря і вода рівною мірою необхідні кожній людині).

Головна ідея теоретичної конструкції неокейнсіанської моделі полягає у прямому державному регулюванні відносин між суспільством та природою за допомогою адміністративно-розпорядчих методів (нормативи, стандарти, заборони тощо) в поєднанні з економічними важелями стимулювання та примусу природокористувачів. Її лейтмотивом виступають не вартість завданого природі збитку, а обсяг затрат, необхідний для зниження рівня порушення цілісності навколишнього середовища. Ця сума включається до виробничих втрат і відшкодовується через ціну продукції, що випускається [1].

Класифікація неокейнсіанської моделі управління природокористуванням передбачає наступні механізми управління:

– безпосереднє здійснення державою різноманітних заходів природоохоронного характеру (інформаційне забезпечення екологічної політики; планування та облаштування територій; здійснення конкретних заходів щодо окремих об’єктів екологічної політики; виконання зобов’язань у рамках міжнародних програм співробітництва природоохоронного спрямування);

– державне економічне стимулювання і підтримка природоохоронної діяльності (прямі та побічні субсидії приватним фірмам, регіональним та

місцевим органам влади; позики та кредити за низькими відсотками; надання режиму прискореної амортизації природоохоронного обладнання; пільгові ставки непрямих податків на продаж екотехніки; податкові пільги на доходи від природоохоронних програм);

– державні заходи примусового та спонукального характеру (обов'язковість оцінки впливу наслідків реалізації господарських проектів на навколишнє природне середовище; екологічне нормування; впровадження дозвільної системи; інституціоналізація окремих форм взаємодії державних органів і забруднювачів; платність природокористування; штрафи за порушення природоохоронних законів) [1].

Метою державної екологічної політики повинно бути створення умов гармонійного, збалансованого розвитку суспільства, економіки та навколишнього природного середовища. Реалізація екологічної політики здійснюється на таких рівнях: міжнародному (глобальному); державному (національному); регіональному (обласному); місцевому (підприємства).

Основну роль в реалізації екологічної політики здійснює держава, яка, однак, є не єдиним суб'єктом екологічної політики. Поряд з державою реалізацію екологічної політики забезпечують політичні партії, наукові організації, неурядові громадські організації та інші суб'єкти, що робить її об'єктом не лише державного, але й публічного управління.

Отже, екологічна політика на рівні регіону є органічною складовою державної екологічної політики. Вона відрізняється надзвичайно складною структурною організацією. Ця структурна організація визначається законами та іншими нормативними актами, прийнятими в установленому порядку з метою реструктуризації та зниження антропогенного впливу на навколишнє середовище до екологічно допустимого рівня, охорони та відтворення природних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Кравців В.С. Регіональна екологічна політика в Україні та механізми її реалізації / НАН України. Інститут регіональних досліджень. Львів, 2012. 72 с.

2. Лукьянихин В. Формирование экологической политики в Украине // Вестник СумГУ. Сер. Экономика. 2002. № 10(43). С. 22–30.

3. Химинець В.А. Регіональна еколого-економічна політика як інституційна передумова забезпечення сталого розвитку // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Економіка. 2015. Вип. 2(4). Ч.1. С. 204–208.

4. Чорна О.В. Проблеми та перспективи реалізації державної екологічної політики на регіональному рівні // Актуальні економічні, фінансові та правові

питання в умовах євроінтеграції та глобальної конкуренції: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ірпінь, 20 листопада 2019 р.). Ірпінь: УДФСУ, 2019. С. 99–101.

5. Эндрес А. Экономика окружающей среды / пер. с нем. К.: Лыбидь, 1995. 168 с.

Калганова О. А.,
к. ю. н., доцент,
заступник начальника кафедри фінансових розслідувань
Університету державної фіскальної
служби України
Трещук О. С.,
курсант факультету податкової міліції
Університету ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ЗАСАДА ПРЕЗУМПЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОВЕДЕНОСТІ ВИНИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ

Питання гарантій прав і свобод особи в кримінальному провадженні є одним із актуальних у сучасній теорії та практиці правозастосування. Важливою гарантією їх захисту є засада презумпції невинуватостіта забезпечення доведеності вини, у відповідності з якою «особа вважається невинуватою у вчиненні кримінального правопорушення і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України, і встановлено обвинувальним вироком, що набрав законної сили. Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні кримінального правопорушення і має бути виправданим, якщо сторона обвинувачення не доведе винуватість особи поза розумним сумнівом [1, https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17].

Засада презумпції невинуватості особи, яка обвинувачується у вчиненні злочину, є однією з найважливіших демократичних засад, що характеризують правову державу та її кримінальне судочинство. Тому й невипадково, що питання, пов'язані з названою засадою кримінального судочинства, постійно знаходяться в полі зору як науковців, так і правознавців-практиків. При цьому в багатьох з цих питань відсутня єдність в поглядах, а також існує певний різнобій і в практичній реалізації правових положень, що випливають із засади презумпції невинуватості. Для його усунення важливе значення має практика Європейського Суду з прав людини щодо застосування ним права людини на справедливий суд, складовою

частиною якого є презумпція невинуватості. Її вивчення і застосування вітчизняними органами, які реалізують кримінальне процесуальне право, без сумніву, матиме вплив на захист прав і свобод суб'єктів процесу [2, с.1].

Засада презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини особи є об'єктом вивчення як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. У свій час авторські думки про значення даної засади та її зміст висловили такі науковці, як Барчук Г.І., Вікторський С.І., Владіміров Л.Є., Гаргат-Українчук О.М., Главюк І.В., Грошевий Ю.М., Коні А.Ф., Коржанський М.Й., Крижанівський В.В., Лисогор В.М., Мамка Г.М., Навроцька В.В., Нор В.Т., Осауленко О.А., Полянський М.М., Строгович М.С., Супрун Т.М., Фаткуллін Ф.М., Юдківська Г.Ю. та ін.

Принцип презумпції невинуватості особи розглядається у вузькому та широкому значеннях, або іншими словами, на двох різних рівнях – при розгляді кримінальної справи в суді та в кримінальному процесі у більш загальному значенні. Вужча концепція охоплює відомий принцип, відповідно до якого при обвинуваченні особи у вчиненні злочину (чи кримінального проступку) тягар доведення вини несе сторона обвинувачення (прокурор), і доведення має бути поза розумним сумнівом. Примітно, що цей стандарт доведення нарешті отримав нормативне закріплення і у вітчизняному кримінальному процесуальному законодавстві (ч. 2 ст. 17 КПК України). Але сучасне європейське право з прав людини також підтримує ширший сенс презумпції невинуватості, а саме – що не лише поводження з особою, вина якої у вчиненні кримінального правопорушення не встановлена обвинувальним вироком суду, має відповідати поводженню з невинуватою особою (це положення також знайшло своє нормативне закріплення в КПК України (ч. 5 ст. 17), а й досудове розслідування має проводитися, наскільки це можливо, як немовби обвинувачений є невинуватим. Таке широке значення презумпції діє як стримування щодо численних заходів, які можуть застосовуватися до підозрюваного в період до судового розгляду справи по суті. Наприклад, широка інтерпретація знайшла своє відображення у ст. 6-2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі - Конвенція) і ст.10 цього ж документу щодо висвітлення у ЗМІ судових процесів, а також у ст. 6-2 і ст. 5 Конвенції, зокрема при вирішенні питання про обрання запобіжних заходів. ЄСПЛ однозначний у тому, що коли суд розглядає питання про взяття на поруки чи тримання під вартою, відправною точкою має бути презумпція невинуватості обвинуваченого і, як наслідок, вимагаються переконливі і конкретні причини позбавлення свободи. Ширший сенс презумпції невинуватості стосується також обов'язку держави визнавати правовий статус обвинуваченого як невинуватого на всіх стадіях, що передують визнанню винним [3,с. 41-42].

Проведений аналіз нормативного змісту засади презумпції невинуватості та практики реалізації її нормативного змісту дозволяє зробити деякі проміжні

висновки, зокрема щодо відповідності в цілому кримінального процесуального законодавства України, що регулює процес доказування, міжнародним стандартам судочинства. Водночас подальшої розробки та вдосконалення потребують приписи закону, що стосуються нормативного забезпечення доведеності вини шляхом регламентації порядку збирання доказів, конкретизації правового статусу учасників доказової діяльності.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 02.04.2020 р. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17.

2. Нор В.Т. Презумпція невинуватості як конституційна засада кримінального судочинства та її застосування в практиці Європейського суду з прав людини. Часопис Національного університету «Острозька академія». 2011. №1. С. 1-24.

3. Фулей Т. Презумпція невинуватості: концептуальні підходи. Слово Національної школи суддів України. 2012. №1. С. 41–42.

Пєтухова І. О.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психології та соціології,
Університет державної фіскальної
служби України
Хоменко В. І.,
студент ННІ ГН
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ПСИХОЛОГІЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: ВНУТРІШНЬООСОБИСТІСНИЙ КОНФЛІКТ ПЛАТНИКА ПОДАТКІВ

Людині як соціальному суб’єкту притаманне відчуття егоїзму щодо власне отриманого продукту або результату праці, доходу. Тільки маючи можливість розпоряджатися результатами власної праці та ресурсами, вона матиме економічний інтерес і стимул до подальшої діяльності.

Останнім часом, спостерігається тенденція до популяризації досліджень психології поведінки платника податків та внутрішньо-особистісних конфліктів, що у них виникають. Особливий інтерес до фіскальної психології приділяється західними вченими (J. Olsen, M.Kang, E. Kirchler) [1] та вітчизняними

дослідниками (С.Корсун, Р.Калениченко, І.Пєтухова, Н.Тарапатова) дослідниками [2], які підвищують соціальну та економічну відповідальність громадян та їх фіскальну обізнаність.

Головною метою оподаткування є надання користі громадянам, проте тут виникає проблема в переконанні громадян дотримуватися закону. Відповідальність платника податків є життєво необхідним фактором функціонування держави та виконання покладених на неї обов'язків. Податки також слугують інструментом стимулювання бажаної поведінки людей та підприємств, і попередження небажаної поведінки. Окрім того, прогресивна модель оподаткування дає змогу усунути радикальні відмінності заможності людей. Деякі громадяни агресивно уникають сплати податків або приймають ризик ухиляння від сплати податків. Розглянемо, що ж впливає на поведінку платника податків.

Існує низка економічних важелів контролю платника податків: аудит, ревізії, штрафи та ін. Проте, економічні важелі самі по собі є недостатньо ефективними [1]. Гармонійна система оподаткування має включати в себе ще й психологічні інструменти та важелі впливу, такі як: ставлення до податкового законодавства, соціальні норми фіскальної моралі, розподільну та процесуальну справедливість [2].

Виходячи з цієї моделі, слід говорити про відповідальність платника податків як комплексне поняття, що має дві складові:

1. Примусова відповідальність – така, що забезпечується податковими перевірками, аудитом, накладенням штрафних санкцій та ін.;

2. Добровільна відповідальність – така, що забезпечується довірою до влади, відчуттям справедливості та високими стандартами фіскальної моралі суспільства [1].

Розглянемо, в чому ж полягає сутність внутрішньо особистісного конфлікту платника податків. Відповідно до теорії конфлікту В. Шейнова, ми можемо віднести означений конфлікт до моделі «В» (рис. 1).

Рис. 1. Конфлікт типу «В» за теорії конфлікту В. Шейнова

Джерело: складено автором [3]

Отже, дана модель конфлікту стверджує, що конфлікт виникає як результат акумуляції конфліктних ситуацій (КС) [3]. Аналізуючи поведінку платника податків відповідно до цієї моделі конфлікту, можна сказати, що конфліктні ситуації створює держава, чим знижує рівень добровільної відповідальності.

Конфліктними ситуаціями в розрізі нашого дослідження можуть стати:

нерівність або надмірність оподаткування; недоліки податкового законодавства, що майже унеможливлюють ведення «чистого» бізнесу (особливо це стосується малого бізнесу); нецільове використання бюджетних коштів; низький рівень транспарентності держави; повільні темпи забезпечення або недоліки в забезпеченні громадян послугами інституцій державного сектору (заклади освіти, медичні заклади, публічний транспорт, благоустрій міст тощо).

Отже, підсумовуючи все вищевикладене, можна сказати, що внутрішньо особистісний конфлікт платника податків головним чином формується на основі соціальної нерівності та претензій до функціонування публічного сектору. Означені конфліктні ситуації унеможливлюють формування у платників податків добровільної відповідальності, що в свою чергу негативно впливає на діяльність податкової системи країни та забезпечення життєво необхідних функцій держави.

Список використаних джерел

1. Olsen, J., Kang, M., & Kirchler, E. (2018). Tax psychology. In A. Lewis (Ed.), *Cambridge handbooks in psychology. The Cambridge handbook of psychology and economic behaviour* (p. 405–429). Cambridge University Press. URL: https://doi.org/10.1017/9781316676349.014

2. Проблеми соціологічного, психологічного та педагогічного забезпечення податкових відносин в Україні / Н.Тарапатова, І.Пєтухова, С.Корсун, Р.Калениченко. – Ірпінь, 2016. – 267 с.

3. Шейнов В. Управление конфликтами / В.Шейнов. – СПБ .: «Питер», 2014. 576 с.

Воробйова Л. С.,
доктор філософських наук, професор,
Університет державної фіскальної
служби України
Чуприна В. С.,
студент ННІ Права
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ЗАСТОСУНОК ДО ВИРІШЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ЛЮДСТВА

Проблеми людства, що пов'язані не лише з певною групою людей чи певною країною, а ті, що стосуються існування усього людства, називаються глобальними. Гострота таких проблем відчувається по всій планеті. Залежно від особливостей тих чи інших країн, глобальна проблема може проявлятися по різному, по-своєму та бути у певній мірі локальною. Однозначно локальна проблема так чи інакше визначається глобальною проблемою.

Глобальні проблеми сьогодні – найважливіші серед усіх інших проблем нашого світу і саме вони визначають його обличчя на зламі століть і тисячоліть. Такі проблеми створюють виклики та загрози. Та чи взмозі людство вирішити такі проблеми за допомогою ресурсів, якими користуються щодня (спілкування, соціальні мережі, гаджети тощо)? Це питання обумовлює мету цієї роботи.

Актуальність вивчення глобальних проблем людства зумовлена:

1. інтеграційними процесами у світі;
2. вичерпністю сировинних та енергетичних ресурсів та пошуком нових видів сировини й альтернативних джерел палива й енергії;
3. новими науковими відкриттями;
4. неконтрольованим збільшенням кількості населення;
5. створенням глобальної системи інформаційного суспільства;
6. загостренням продовольчої проблеми;
7. погіршенням стану здоров'я населення (епідемії, хвороби);
8. зростанням рівня агресії (гібридні й інформаційні війни, загроза початку ІІІ світової війни, тероризм);
9. соціальними проблемами;
10. формуванням глобального уряду;
11. подоланням проблем змін клімату та забрудненням Землі;
12. тощо.

Аналіз вчених щодо глобальних проблем людства призвів до появи досліджень та публікацій, які створили В. М. Бебик, Л. С. Воробйова, М. М. Книш, Л. І. Котик,

В. М. Лукашевич, Я. Б. Олійник, І. Г. Смирнов, М. А. Шепєлев та інші. Однак у дефіциті розвиток думки щодо вирішення проблематики, а особливо у застосуванні засобів, якими користуються (по суті) винуватці тих чи інших глобальних проблем безпосередньо саме людство.

Людська цивілізація підійшла до такого етапу свого розвитку, на якому актуальні проблеми його безпеки і перспективи подальшого прогресу вийшли вже за межі проблемного поля окремих народів, регіонів і держав і стали предметом широкого обговорення на найбільших міжнародних форумах. В результаті всебічного аналізу причин глобального системної кризи було досягнуто розуміння того, що старі підходи застаріли, а для вироблення нових підходів необхідно розглянути і синтезувати безліч уявлень про шляхи і закономірності ходу світової історії в обставинах, що склалися.

Основне протиріччя сучасного суспільства полягає в тому, що величезні маси людей, що несуть на собі всі ризики нестабільності та непередбачуваності світового розвитку фактично відсторонені від важелів управління і не можуть оперативно впливати на хід соціальних процесів [2]. Демократія - це в кращому випадку справедливий устрій суспільства.

Безпосередньо участь основної маси людей у регулюванні й управлінні соціально-політичних процесів обмежується процедурою голосування за ту чи іншу політичну силу з періодічністю 1 раз на 3-5 років. А реально впливати на розвиток поточних подій, на прийняття життєво важливих рішень, а потім контролювати та забезпечувати їх виконання, за великим рахунком, не може.

У той же час ті відносно невеликі групи людей, які реально керують динамікою соціально-політичних і макроекономічних процесів, володіючи значними ресурсами, несуть мінімальні ризики [1].

Вирішення проблеми подолання глобальних проблем у багатьох важливих сферах суспільного життя треба шукати в нових можливостях, що відкриваються завдяки розвитку сучасних технологій.

Формування та успішне функціонування керованих соціальних мереж, (які складають критично мислячі, соціально активні і відповідальні учасники), побудованих на принципах самоорганізації та саморозвитку, може бути шляхом вирішення таких проблем.

Соціальна мережа в ідеалізованому вимірі – це керована багаторівнева структура, побудована на принципах партнерства, рівноправності, добровільності та відповідальності суб'єктів, входять до неї. Що дає нам створення керованих систем, що самоорганізуються в соціальні мережі?

1. Можливість об'єднання зусиль великих мас людей, зацікавлених у вирішенні певного кола проблем.

2. Моніторинг громадської думки з ключових питань розвитку суспільства (наприклад, формування і розвитку сучасного громадянського суспільства).

3. Можливість проведення online-дискусій і експрес-опитувань перед прийняттям відповідальних рішень з питань внутрішньої та міжнародної політики.

4. Можливість проведення експрес-опитувань щодо значущих подій у суспільно-політичному та економічному житті.

5. Оперативний збір об'єктивної емпіричної інформації та фактичних даних, а також експертних оцінок, які можуть бути використані при вирішенні проблем у різних сферах життя суспільства: економіка, політика, соціально-правова сфера, охорона здоров'я, наука, культура й освіта тощо.

Соціальні мережі можуть успішно виконувати функції полігонів для моделювання складних соціальних процесів, для проведення наукових експериментів по перевірці гіпотез і виявлення прихованих соціально-психологічних ефектів.

Певний інтерес представляє введення класифікації соціальних мереж за характерними ознаками (за метою, структурою, принципами управління). Можливо також, наприклад, розрізняти проблемноорієнтовані мережі (призначені для вирішення конкретних проблем з використанням усіх можливих підходів), і предметно-орієнтовані мережі (призначені для вирішення різнорідних проблем, але з використанням підходів даної конкретної предметної області).

На сучасному етапі розвитку цивілізації виникла тенденція до формування колективного розуму. І це не може не викликати позитивного ставлення.

Глобальні виклики сучасності диктують необхідність прийняття сильних рішень в дусі часу. Особливо дорого обходяться людству помилки у сфері економіки і політики. Застосування концепції колективного розуму дозволяє зняти цю суперечність шляхом створення керованої самоорганізованої системи соціальних мереж [4, 5].

Розглянемо приклад використання соціальних мереж при рішенні проблем.

Однією з найактуальніших проблем в області охорони здоров'я є проблема пошуку ефективних методів лікування невиліковних і важко виліковних захворювань або у часи епідемій. При широкому обговоренні цієї проблеми у проблемно-орієнтованій соціальній мережі висока ймовірність того, що знайдена абсолютно випадково емпіричним шляхом унікальна лікувальна методика, стане надбанням широкої громадськості. А це може призвести до конфлікту інтересів суспільства та великих фармакологічних компаній і лікувальних установ, в результаті якого постане питання про перегляд базових цінностей людства: що ж важливіше – життя і здоров'я людини, або доходи корпорацій. Широке обговорення цієї дилеми призведе до змін у світі.

Вчені приділяли увагу філософській рефлексії модернізаційних змін в освіті, яка має забезпечувати сучасну людину методологією інноваційного, адекватного

глобалізаційного виклаку, розвитку [3]. У зв'язку з глобалізаційними зрушеннями варто бути у ритмі культурно-освітніх перетворень, варто досліджувати та розвивати питання, що стосуються глобальних проблем людства.

Отже, соціальна мережа - це інструмент, вторинно «заточений» на вирішення вищеобговорюваних проблем, але він може бути використаний для досягнення різних цілей, у тому навіть не передбачених його творцями. А при величезних функціональних можливостях організованих соціальних мереж це може привести до ще більших проблем і навіть катастрофічних наслідків. Ось чому в цілях безпеки на початковому етапі необхідно провести ґрунтовний експертний аналіз всіх можливих наслідків.

Список використаних джерел

1. Бебик В.М. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика: навч. посіб. Київ, 2006. С. 208
2. Білорус О.Г. Лук'яненко Д.Г. Глобалізація і безпека розвитку. Київ: КНЕУ, 2001. 733 с.
3. Воробйова Л. С. Людина в умовах глобальних викликів: філософсько-освітній аналіз. Ірпінь: Нац. ун-т ДПС України, 2011. 264 с.
4. Книш М.М. Політико-географічна глобалістика: навч. посіб. Львів, 2014. С. 484.
5. Лукашевич В.М. Глобалістика: навч. посіб. Львів, 2010. С. 440.

Лаговська Н. В.,
старший викладач, заступник директора
ННІ права з виховної та профорієнтаційної роботи
Університету державної фіскальної
служби України
Яремчук М. І.,
курсант факультету підготовки,
перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції,
Університет ДФС України
м. Ірпінь, Україна

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ ДОГОВОРИ, УКЛАДЕНІ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ: ПРОБЛЕМИ ДІЙСНОСТІ

В умовах стрімкого економічного зростання в Україні відмітимо не лише високий рівень розвитку науки і техніки, а й розвиток конкурентного середовища. В цих умовах спостерігаємо державну підтримку інновацій, науки та освіти та цілеспрямований розвиток інформаційних відносин у всіх сферах життя. Одночасно підвищується усвідомлення кожним учасником названих відносин необхідності їх

правового врегулювання, дотримання прав людини в процесі здійснення інформаційних прав, прагнення до формування не тільки вільного, але і безпечного інформаційного простору.

Крім того, на сьогодні електронні правочини набувають все більшої популярності та цілком відповідають вимогам часу. Щодня збільшується кількість правочинів, які укладаються пересічними громадянами у повсякденному житті, за допомогою інформаційно-телекомунікаційних технологій, зокрема в мережі Інтернет. Однак правове регулювання зазначеної сфери, а також вимог, яким ці правочини повинні відповідати, є недостатньо розвиненим у силу новизни правочинів, що вчиняються в електронній формі за допомогою мережі Інтернет. Тому дослідження цивільно-правових договорів, укладених в мережі Інтернет, виступає досить актуальним питанням на сьогодні.

Актуальність та багатоаспектність досліджуваної теми зумовили останнім часом значну наявність наукових розробок таких вчених-правознавців, як: М.М. Дутов, О. Кирилюк, О.А. Присяжнюк, К.С. Шахбазян та інших.

Для того, щоб визначити чи є цивільно-правовий договір, укладений в мережі Інтернет, дійсним, слід перейти до розгляду норм Цивільного кодексу України, а саме статті 203 щодо відповідності змісту правочину актам цивільного законодавства, обсягу цивільної дієздатності суб'єкті, волевиявлення учасника правочину, форми правочину, наявності в учасників правочину мети та правових наслідків, що обумовлені ним [1].

Слід зазначити, що вимоги до змісту правочину, укладеного в мережі Інтернет, є такими, як і до інших цивільних договорів: не може суперечити Цивільному кодексу, іншим актам цивільного законодавства, а також інтересам держави і суспільства, його моральним засадам.

Стосовно визначення належного рівня цивільної дієздатності у суб'єктів, шо укладають правочин в мережі Інтернет, виникають проблеми, бо коли відбувається ідентифікація сторін такого договору дистанційно визначити достовірність не завжди можна. Так, наприклад, використовуючи електронний підпис чи введення персональних даних не нададуть повної достовірності вищезгаданої ідентифікації. Тому може скластися така ситуація, коли правочин в мережі Інтернет став укладений неповнолітньою особою без згоди на це батьків, малолітньою чи недієздатною особою [3].

Доцільно зауважити, що суб'єкти, які є власниками веб-сайтів, в межах яких здійснюється укладання договору в мережі Інтернет, не розміщують інформацію в повному обсязі та використовують комерційну назву, а не власне юридичну, що перешкоджає пошуку в ЄДР. Вищенаведена проблема ускладнює визначення

дійсності правочину, а також притягнення відповідного суб'єкта за неналежне або невиконання умов договору до юридичної відповідальності.

Як зазначає К.С. Шахбазян: однією із прогалин сучасного законодавства України є відсутність обов'язку особи, яка має намір створити веб-сайт, надати свої персональні дані для ідентифікації її як власника цього сайту. На сьогодні в мережі Інтернет розроблені окремі інструменти для ідентифікації таких осіб за допомогою сервісу «whois», що використовується для направлення запитів із приводу отримання інформації про реєстрацію доменного імені до фактичного делегування веб-адреси клієнту, проте це не вирішує проблему ідентифікації , оскільки власником доменного імені та власником інформації, розташованої на веб-сайті, можуть бути різні особи» [5].

У свою чергу виникають питання щодо форми правочину, укладеного в мережі Інтернет. Так, згідно ч. 1 статті 207 Цивільного кодексу України правочин вважається таким, що вчинений у письмовій формі, якщо його зміст зафіксований в одному або кількох документах (у тому числі електронних), у листах, телеграмах, якими обмінялися сторони. Правочин вважається таким, що вчинений у письмовій формі, якщо воля сторін виражена за допомогою телетайпного, електронного або іншого технічного засобу зв'язку [1].

Але згідно ч. 2 статті 207 ЦК України правочин, який вчиняє юридична особа, підписується особами, уповноваженими на це її установчими документами, довіреністю, законом або іншими актами цивільного законодавства [1].

Тому цивільно-правовий договір, укладений в мережі Інтернет повинен обов'язково бути підписаний обома сторонами їхніми електронними цифровими підписами.

Крім того, слід зазначити, що не всі правочини можуть бути укладені в мережі Інтернет, а саме ті цивільно-правові договори, що потребують нотаріального посвідчення чи державної реєстрації, тобто вони не можуть бути укладені в електронній формі.

Таким чином, резюмуючи вищезгадане можна прийти до висновку, що цивільно-правовий договір не може бути визнаний недійсним тільки на підставі, якщо він укладений в мережі Інтернет. Виняток становлять лише ті договори, що потребують нотаріального посвідчення чи державної реєстрації, що ніяк фізично та дистанційно не можуть бути здійснені через мережу Інтернет.

У свою чергу, основною проблемою, що виникає при його укладенні можна вважати ідентифікацію сторін. Тому вищезгадана сфера потребує вдосконалення законодавчого регулювання, що надасть можливість належним чином ідентифікувати сторони договору, укладеного в мережі Інтернет, а також визначити обсяг цивільної дієздатності та у разі порушення умов договору притягнути до юридичної відповідальності.

Список використанних джерел

1. Цивільний кодекс України: закон України від 16 січня 2006 р. № 435 – IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15
2. Дутов М.М. Правове забезпечення розвитку електронної комерції: дисертація канд. юрид. наук: 12.00.04. НАН України; Інститут економіко-правових досліджень. Донецьк, 2003. 232 с.
3. Кирилюк О. Аспекти використання інформаційних технологій при вчиненні нотаріальних дій нотаріусами України. Мала енциклопедія нотаріуса: науково-практичний журнал. 2017 р. С. 1–4.
4. Присяжнюк О.А. Основи концепції правового регулювання інтернет-відносин в Україні (загальнотеоретичні аспекти): дис... канд. юрид. наук: 12.00.01. Харківський національний ун-т внутрішніх справ. Х., 2017. 163 с.
5. Шахбазян К.С. Міжнародно-правові основи регулювання відносин в мережі Інтернет: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К., 20 14. 219 с.

Живолович С. А.,
старший викладач кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я людини ННІ СФБПР УДФСУ та викладач вищої категорії Ірпінського державного коледжу економіки та права
Коробченко А. В.
студентка Ірпінського державного коледжу економіки та права
м. Ірпінь, Україна

ХОРТИНГ: ФІНАНСУВАННЯ ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ

У даній науковій роботі розглянуті питання фінансування хортингу – національного виду спорту України. Визначені нормативно-правові акти, які є правовою основою хортингу. Аналіз останніх публікацій дав змогу зрозуміти ситуацію фінансування спорту в Україні на теперішній час. Результати дослідження дають змогу стверджувати, що необхідно вдосконалити систему фінансування хортингу та переоцінити його значення у сучасному суспільстві.

Ключові слова: *хортинг, фінансування, бюджет, правова основа, нормативно-правові акти, здоров'я, Українська федерація Хортингу, правила, вікова група, статут, положення, протокол, страховка, фізична культура.*

Вступ. В Україні є досить поширеним національний вид спорту – хортинг, який визнаний у суспільстві не тільки як бойове мистецтво, а і як система комплексної фізичної підготовки, самовдосконалення, морального, духовного та культурного виховання, наближення до українських традицій. Нині хортинг є національним видом спорту України. Особливість хортингу – його універсальність і власна символіка. У ньому зібрано безліч елементів із різних єдиноборств світу. Існує кілька видів хортингу: бойовий, козацький, фіт-хортинг, військовий, поліцейський, дошкільний, шкільний та студентський. Також є кілька розділів хортингу: «Поєдинок», «Сутичка», «Форма» і «Показовий виступ». Офіційним видом спорту в Україні хортинг став 21 серпня 2009 року. Президент УФХ – майстер спорту міжнародного класу Е. Єрьоменко. У 2011 році відбувся перший чемпіонат України, а вже в 2015 році пройшов перший чемпіонат Світу, в якому взяло участь 165 спортсменів з 11 країн. В Україні хортингом займається до 50 тисяч людей різного віку [1-5].

Теоретико-методичні засади хортингу досліджують педагоги-науковці, зокрема: В. Бойко, Г. Грибан, Н. Довгань, З. Діхтяренко, Е. Єрьоменко, М. Зубалій, А. Литвиненко, І. Малинський, О. Остапенко, Ж. Петрочко, С. Присяжнюк, Т. Федорченко, О. Сичов, А. Хатько, Б. Шаповалов та ін. Однак, усі ці науковці зверталися до проблем соціального, філософського, психолого-педагогічного аспекту в хортингу; визначали його позитивний вплив на здоров'я людини; наголошували на військово-патріотичному вихованні сучасного молодого покоління тощо [1-7]. Натомість, мало хто з науковців зверталися до теми визначення правової основи самого хортингу та захисту прав хортингіста і процесу його фінансування. Хоча, існує розроблена рядом авторів «Концепція національної філософії виховання дітей та молоді в Україні на засадах хортингу (проект)», у якій описано правовий аспект [4]. Дане наукове дослідження авторами публікації виконується згідно науково-дослідної роботи ННІ СФБПР УДФС України на 2017-2020 роки за темою «Національний вид спорту хортинг як засіб фізичного виховання студентів» (державний № 0118U001989).

Мета дослідження: визначити якими нормативно-правовими актами захищаються права хортингіста, виокремити механізм фінансування хортингу, як виду спорту, з боку держави.

Виклад результатів дослідження. Популярність виду спорту зростає щомісяця. 26 країн світу, в яких найбільш динамічно розвивається цей вид спорту. Змагання з хортингу за кордоном – це не мрії, а справжня реальність. Однак, наша увага прикута до проблеми фінансування та визначення правової основи хортингу. Низький рівень фінансування нашим урядом спорту визначено багатьма фактами всесвітньої статистики. Державним бюджетом України не передбачено фінансування хортингу. Отже, даний вид спорту фінансується лише з регіональних (обласних) бюджетів. Прикладів недофінансування спорту безліч. У цей процес

вникають політики, які недооцінюють національно-патріотичну значущість українського виду спорту – хортинг, його позитивне значення (вплив) на здоров'я людини, виховний вплив на молоде покоління. Також величезний внесок у фінансування хортингу належить УФХ як засновнику. Фінансуються змагання з хортингу територіальними управліннями фізичної культури та спорту, обласними держадміністраціями та певними організаціями, установами або підприємствами. Водночас, участь у багатьох змаганнях з хортингу, як і в усіх змаганнях з єдиноборств є платною, і самі хортингісти належать до спонсорів подібних змагань. Отож, фінансування хортингу на сьогодні потребує подальшого удосконалення та розроблення органами державної влади чітко визначеного механізму [1-5].

До нормативно-правових актів, які регулюють діяльність спортивних шкіл, де є хортинг належить *статут*. Наступним є *правила змагань з хортингу*, які є єдиними чинними для всіх змагань. За своїм масштабом змагання розподіляються на ранги: міжнародний (I, II), національний (III, IV), обласний та міський (V), інші (VI). У змаганнях можуть брати участь спортсмени, які виступають поза конкурсом. Рішення про їх допуск приймає мандатна комісія. Характер змагань у кожному окремому випадку визначається Положенням (Регламентом) про змагання. Невід'ємною частиною Правил є Додатки до них. В основній частині Правил визначені вікові групи та вагові категорії учасників, які змагаються між собою за даними Правилами в різних розділах: «Двобій», «Боротьба», «Форма» та «Показовий виступ»; «Фул-контакт», «Нокдаун», «Сутичка», «Гирьовий спринт»; «Військовий хортинг», «Поліцейський хортинг», «Рукопашний хортинг». *Положення* – нормативно-правовий акт, що стосується проведення чемпіонатів України з хортингу серед дітей, юнаків, кадетів, юніорів і дорослих. У таких положеннях зазначаються час і місце проведення змагань, організатори й керівництво, програма самих змагань, вимоги до учасників змагань і умови їхнього допуску, вікові групи та вагові категорії, час сутички за віковими категоріями, екіпірування спортсмена-учасника, нагородження, фінансові витрати тощо. Такі положення повинні бути затвердженні Президентом федерації. Наступним документом *є протокол* (у вигляді турнірної таблиці). У протоколі зазначаються дата змагання, вік, вагова категорія спортсмена-хортингіста, результати змагань (призове місце) [1-5].

Важливо приділяти увагу способам страховки та самостраховки хортингіста. Спеціальні способи страховки і самостраховки допоможуть уникнути різних травм при проведенні тренування і в екстремальній ситуації. Точне дотримання методики навчання забезпечує безпеку тим, хто займається хортингом [2].

Основна мета державної політики України в галузі фізичної культури і спорту в сучасних умовах – зміцнення здоров'я нації як одного з чинників національної безпеки країни [1-7]. Шляхами досягнення такої мети є: визнання пріоритету

фізичного і духовного здоров'я людини і громадянина над власне спортивними досягненнями; гарантії рівних прав, реальність можливостей і доступності занять фізкультурою та спортом для усіх категорій і груп населення; взаємодія органів влади всіх рівнів і громадських фізкультурно-спортивних об'єднань, їхня взаємна відповідальність у межах законодавства; визнання самостійності фізкультурно-спортивних об'єднань за одночасної поваги останніми компетенції держави.

Висновки. Станом на 1 січня 2015 року членами Міжнародної федерації хортингу є 26 країн. Існують і діють нормативно-правові акти, які регламентують діяльність хортингу, визначають права та обов'язки хортингіста, регламент певних змагань тощо: статути, положення, правила, протоколи і т.д. Хортинг в Україні є складником загальнодержавної системи фізичної культури і спорту, що спрямований на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових й інтелектуальних здібностей людини шляхом її залучення до участі у спортивних змаганнях. Хортинг є важливим засобом підвищення соціальної та трудової активності людей, задоволення їхніх моральних, етичних і творчих запитів, життєво важливої потреби взаємного спілкування, розвитку дружніх стосунків між народами і зміцнення миру [1-5].

Список використаних джерел

1. Діхтяренко З. Дослідження основних понять хортингу: «виховання», «хорт», «хортинг», «хортовий», «хортове виховання» у психолого-педагогічній та філософській літературі / З. Діхтяренко // Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць. Вип. 1 / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2014. – С. 53–59.

2. Єрьоменко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрьоменко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.

3. Малинський І. Вплив тренувань з бойового хортингу на профілактику психофізіологічного стресу учнівської та студентської молоді, курсантів / І. Малинський, З. Діхтяренко, В. Чаплигін, В. Хоменко, С. Коцюба // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної кул: зб. наук. праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. – Вип. 2 (122) 20. – С. 100–105.

4. Оржеховська В. Концепція національної філософії виховання дітей та молоді в Україні на засадах хортингу (проект) / В. Оржеховська, Т. Федорченко, Е. Єрьоменко, З. Діхтяренко, О. Мельник // Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць. Вип. 5 / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2016. – С. 17–34.

5. Malynskyi, I., Boyko, V., Dovgan, N., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Fedorchenko, T., Lytvynenko, A., Khatko, A., Pustoliakova, L., Ostapenko, O., Zubalii, M., Khimich, V., Koval, A., Zhivolovich, S., Korobchenko, A., Ostapchuk, L. (2020). Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of

different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole; pp.286, illus., tabs., bibls. Part 5. Horting as a Means of Physical Education for Pupils and Students (pp. 226–273).

6. Griban, G., Kuznietsova, O., Dzenzeliuk, D., Malynskyi, I., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Otravenko, O., Lytvynenko, A., Lyhun, N., Okhrimenko, I., Prontenko, K. (2019). Dynamics of psycho-emotional state and individual psychological characteristics of students in the process of physical education classes. Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores. Año: VII, Número: Edición Especial, Artículo no.:113, Período: Diciembre, 2019. Мексика. Web of Science. – Режим доступу: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/4267/1/4104_IR.pdf...pdf.

7. Prontenko, K., Griban, G., Okhrimenko, I., Bondarenko, V., Bezpaliy, S., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Bulgakov, O., Bloshchynskyi, I., Dzenzeliuk, D. (2019). Academic performance and mental capacity of cadets engaged in sports during studies. Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores. Año: VII, Número: Edición Especial, Artículo no.: 23, Período: Octubre, 2019. Мексика. Web of Science. – Режим доступу: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/handle/doc/4268.

Борса В.В.
старший викладач кафедри
митної справи
Університет державної фіскальної
служби України
Мережко Д.В.,
Мороз Л.О.,
студентки ННІ ФБС
Університет ДФС України
м.Ірпінь, Україна

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МИТНОЇ СПРАВИ

Соціально-економічні перетворення останніх років спричинили корінні зміни в умовах зовнішньоекономічної діяльності, тому актуальними стали й істотні зміни митного законодавства та митної справи.

Входження України до світового економічного й інформаційного простору передбачає розроблення чітко визначеної і зваженої державної зовнішньоекономічної політики, яка потребує принципово нових підходів до вдосконалення механізму митного регулювання зовнішньої торгівлі.

У зв'язку з підписанням Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом існує практична необхідність лібералізації правил митного оформлення. Тому враховуючи необхідність імплементації законодавства ЄС, необхідно створити

сприятливі умови і спростити процедуру перетину митного кордону, вдосконалити механізм визначення перевірки класифікації товарів і правила справляння митними органами податків та зборів при переміщенні товарів через митний кордон України.

Питання тенденцій розвитку митної справи, інновацій в митних процесах розглядались у публікаціях таких авторів, як Л.К. Воронова, Г. Ю. Разумейя, Л. М. Івашова, Л. І. Кийда, А. І. Брендаки, І. Квеліашвілі, П. В. Пашка, В. Ченцова.

Важливе значення для вирішення проблеми відкритості та підвищення ефективності діяльності органів державної влади має впровадження механізмів електронного врядування. В Україні цьому напряму приділяється велика увага та вже були певні позитивні результати.

Задля вирішення проблем удосконалення діяльності державних інституцій у країні було розроблено необхідне нормативно-правове забезпечення, а саме затверджені «Стратегія реформування державного управління України на 2016−2020 роки» та «Концепція розвитку електронного урядування в Україні» , що мають поступово суттєво модернізувати діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування. Проте, на жаль, темпи реалізації цих засадничих документів не дають Україні змоги покращити свої позиції в міжнародних рейтингах і навіть утримувати раніше зайняті позиції.

Після реформування ДФС одним з основних завдань для новоствореної Державної митної служби України залишається поглиблення цифровізації митних процедур. Тому нині витримується курс на максимальну автоматизацію процесів митного контролю та митного оформлення. Задля реалізації цих завдань здійснено низку заходів (наприклад, ДФС презентували громадськості «Смарт-митницю»), які вже позитивно оцінені суб'єктами ЗЕД[1].

Для ефективної роботи митних органів досить важливим фактором є правильне управління ризиками. Варто зазначити, що всі митні адміністрації світу використовують форму управління ризиками, як формально, так і неформально. Митні органи завжди намагались скоротити свої ризики, впроваджували процедури, призначені для виявлення незаконної діяльності, використовуючи досвід та інформацію.

На 2019 р. обрано девіз «розумні кордони (SMART borders) для безперешкодної торгівлі, подорожей і транспортних перевезень». Концепція «розумних (SMART) кордонів» спрямована на реконструкцію бізнес-процесів митних адміністрацій відповідно до принципів SMART: безпека (Secure), вимірюваність (Measurable), автоматизація (Automated), базування на системі управління ризиками (Risk Management-based) і технологічність (Technology-driven).

Трирівнева система управління ризиками для визначення форм і обсягів митного контролю охоплює стратегічний, тактичний та оперативний рівні

управління митною справою та дає змогу забезпечувати дотримання митного законодавства за усіма ключовими напрямами контролю. На стратегічному рівні управління ризиками ДФС визначає пріоритетні напрями реалізації заходів з управління ризиками і затверджує такий стратегічний документ, як Реєстр ризиків, який визначає найголовніші ризики митно-тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. На тактичному рівні управління ризиками органи ДФС розробляють заходи з управління ризиками, використовуючи такі інструменти, як індикатори ризику, профілі ризику, орієнтування, методичні рекомендації щодо роботи посадових осіб митниць з аналізу, виявлення та оцінки ризиків за певними напрямами контролю під час митного контролю та оформлення, випадковий. На оперативному рівні управління ризиками митниці (митні пости) ДФС застосовують зазначені інструменти в конкретних випадках переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України, зокрема під час здійснення контролю із застосуванням системи управління ризиками, з метою визначення форм і обсягу митного контролю[2].

Також порядком визначено новий спосіб аналізу та оцінки ризиків – таргетинг, за яким попередньо проаналізовані, в тому числі із застосуванням АСАУР, зовнішньоекономічні операції підлягають додатковій оцінці на предмет наявності ризиків із використанням доступних органам ДФС (їх структурним підрозділам) джерел інформації.

Таргетинг розширює можливості автоматизованого управління ризиками та запроваджує комбінований контроль із застосуванням СУР. Планується створити таргетинг-центри на центральному та регіональному рівнях, що підвищать ефективність управління цією системою. Запровадження сучасних методів роботи на основі аналізу та управління ризиками вимагає максимального використання інформаційних технологій, що відображається в роботі автоматизованої системи аналізу та управління ризиками[3].

Важливим моментом стало затвердження Кабінетом міністрів України Стратегії розвитку системи управління ризиками у сфері митного контролю на період до 2022 р. Стратегія повністю узгоджується з запровадженням проголошених у 2019 р. принципів побудови «смарт-митниці» в Україні, що передбачає застосування інноваційних технологій із метою перетворення митного адміністрування на швидкий і високотехнологічний процес.

Важливим завданням підрозділів з управління ризиками митниць при такому інтегрованому управлінні ризиками є здійснення онлайн-моніторингу за дотриманням суб’єктами зовнішньоекономічної діяльності і громадянами установленого законодавством порядку переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України в автомобільних пунктах пропуску через митний

кордон України, а також в інших місцях проведення митних процедур, за правильністю застосування вимог законодавства у сфері державної митної справи, у тому числі із застосуванням систем відеоспостереження[1].

Отже, на даному етапі розвитку вітчизняної економіки, велику роль відіграє зовнішньоекономічна діяльність, тому митне законодавство та митна справа потребують удосконалення та розвитку. Концепція розвитку проекту «Смарт-митниця» поєднує в собі всі інноваційні процеси, які вже функціонують на митницях та які ще планується запровадити. Ця концепція передбачає також постійне інноваційне вдосконалення процедур митного оформлення та митного контролю і є відкритою для внесення пропозицій щодо її поліпшення. З огляду на те, що для громадян, що перетинають митний кордон, ще не застосовуються можливості електронного декларування товарів та предметів, що переміщуються ними через кордон, необхідно вирішити цю проблему. Організація даних заходів у майбутньому сприятиме ефективній роботі підприємств і економії часу, оскільки зникне потреба витрачати час на укладення контрактів, договорів, на узгодження всіх пунктів з митними брокерами та інспекторами митниці.

Список використаних джерел

1. Івашова Л. М. Діджиталізація митних процедур: сучасний стан та перспективи розвитку митної справи / Л. М. Івашова, Л. І. Кийда // Публічне управління та митне адміністрування. – 2019. - № 3 (22). – С. 218 – 230

2. Разумей Г. Ю. Розвиток механізмів електронного управління митними ризиками / Г. Ю. Разумей // Публічне управління та митне адміністрування. – 2019. - № 3 (22). – С. 267 – 276

3. Огонь Ц. Г. Ломейко Ю. А**.** ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Npndfi_2018_2_23.pdf

Наукове електронне видання

СЕРІЯ «ПОДАТКОВА ТА МИТНА СПРАВА В УКРАЇНІ»

МОЛОДІЖНИЙ ПОДАТКОВИЙ КОНГРЕС

Збірник тез
(м. Ірпінь, 20 травня 2020 року)

Відповідальний за випуск *Д. Ф. Салахова*

Здано до друку 26.05.2020. Формат 60 × 84/16
Папір офсетний № 1. Гарнітура «Times New Roman».
Друк. арк. 69,2.
Тираж 300 примірників. Замовлення № 892.

Підготовлено до друку Видавничо-поліграфічним центром
Університету ДФС України
08205, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготовлювачів і
розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 5104 від 20.05.2016